Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Il y a des exemplaires de la même édition, parfaitement identiques, sauf qu'ils portent sur le titre : General, | Apud Jacobum Crispinum. | M. DC. XXX III. |

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera quæ exstant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscriptorum Codicum collatione castigatior facta est.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

GENEVÆ,
Apud Petrum Aubertum.

M. DC. XXXV.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Iosephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis historica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: námque primùm tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd nõ ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^tus Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cumitaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C.T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos ὠθεὶ ἀλλώστους offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

ΙΩ'ΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὢν ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἀνδράσι τυχὼν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δή, τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἰουδαίων. ὐ μόνον δὲ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ὀνομαστότατος, ὡς αὐτὸν μὲ ἀναθέσει ἀνδριάντος ὑπὸ τῆ ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δὲ ἀπενεχθέντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔδει δὴ καὶ τὰ ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατεθείσαν συγγράμμασι. τὴν δ' ἰσοτιμίαν τὴν κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ μόνον τῆ ἀληθείαν, ἀλλὰ καὶ τῆ παρ' ἑαυτῷ φωνῆ ἐνδεδόσθαι αὐτὸς ἑαυτῷ μάρτυρα ἄξιός γε ὢν ἐξ ὧν τὰ λοιπὰ πιστὰ δέδεται. ἕτερα δ' αὐτῷ φέρεται ἀποδεῖξις ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ ἀπρόσκοπος ἐστὶν ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων τοὺς νικήσαντα συντάξαντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ βλασφημεῖν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπειράθησαν. Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο ἐκ μέρους ἀποδεικνύμενα τῷ ἀνδρὶ περὶ αὐτοκράτορος λογισμῶν, ὃ τινὲς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τῷ γὰρ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ὕστερον καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων ἐβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτοπροαιρέτως ἐν τέτταρσι συγγράψας βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, περὶ θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τι κατ' αὐτοὺς τὰ μυστήρια, ἔξεστι περὶ αὐτῶν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτῷ ἀποδεδειγμένα ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

OSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris prælijs postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus non solùm apud gentē suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorũ illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tũ statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerẽtur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiã item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

OSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est. hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mũdi vsque ad decimum quartũ annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, crucicum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ἔνδοξός τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ὀνομαστότατος γεγόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαίου τὰ πρὸς ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἅπτεται τῆς Ἱεροσολύμων ὅτι πόλεως τῶν λόγων ἄλωσις, καὶ ἡ τοῦ μασάδας πολίχνης. ἔτι δὲ τῶν τε ἄλλων, καὶ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἄλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγραμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὸ φράσαι, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐνῆφθαι. πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὀξύχαρις, καὶ ὅτι τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα· καὶ γνωμολογικὸς ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ θέλγησαι ἱκανὸς, καὶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐπιτήδειος· καὶ ἐλεῖραι πάθος, καὶ πεῖσαι δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

teſtimonio partim comprobato, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

ACuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Iſidorus.
T. Liuius
Lyſimachus.
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus.
Nicolaus Damaſcenus.
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τῆς αἰτίας τῆς συγγραφῆς, καὶ τὸ σκοπὸν αὐτῆς προέχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ χρόνου ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ ἐκγόνων τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὃν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατώκησεν ἐν τῷ σεννααρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Οπῶς τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἄβραμος ὁ προφήτης ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπῶς λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διαξίφας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερατευσάντων. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὅπλοις τοὺς ἀσεβείους ὑπερατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατερρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέσρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαυτύους ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ζωγλοδυτῶν γένος ἐγένηθη. Κεφ. ις
Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύου καὶ ἰακώβου καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἕβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. CAP. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. CAP. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. CAP. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis acceptа. CAP. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum. CAP. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.
ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER PRIMVS.

Περὶμων τὼ αἰτίαν ἢ συγγραφῆς ϗ τὴν σκοπὴν αὐτῆς δεικνύει.

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

Κεφάλαιον α'.

CAPVT I.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ὦ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς ἀναγραφῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείονα ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ὑπὸ δεικνύμενοι λόγων δεινότητα, ϗ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ὑπὸ τούτου τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἐκείνοις φέροντες, ὧν τὴν ἀναγραφὴν ἔσχον συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον ϗ ὅσα δυνάμιν ὑπέσχοσαν. εἰσὶν δ' οἵ τινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τ' τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, οἷς πεπολεμῆσθαι παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλοῦσι πεπαιδεῦσθαι. πολλοὶς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, πεφύτρεφεν τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καιροὶ συμβέβηκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, ϗ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πείρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἀναγκασθεὶς, ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην ϗ τὴν ἐνεστῶσαν ἐπανορθώσεως πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν ϗ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

A

VI ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, eáſque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerant. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem depranarunt. Præſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, do-

cere,vnde primum oriundi Iudei, quàm varia fortuna vsi ſub quali legiſlatore ad pietatẽ cateráſque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum,ſeorſim illud propriè dicato opere exorſus vſque ad finem ſuum perduxi.Procedente dein tempore,ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit,tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur,& præ cunctis Epaphroditus,vir cùm omnis generis diſciplinarum,tum verò rerum geſtarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negociis & variis fortunæ caſibus verſatus,in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet,inconcuſſumq́ virtutis ſtudiũ perpetuò retinuiſſet.Huic igitur morem gerens,aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cùm me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere,vires animumq́ reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus,quod & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum,quod Ptolemæus ſecundus eius nominis rex, totus diſciplinis colligendiſq́ libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiúſque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam,in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus,regi hanc vtilitatem non inuidit,reclamaturus omnino,niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam,res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi,vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatẽ:& hodie quoque regis illius multos perſimiles putarem,duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturã occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes,qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant.Sunt autẽ innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriã in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus,varia belli fortuna,multa imperatorũ præclara facinora,multæ rerum publicarum mutationes.In vniuerſum autẽ ex huius potiſſimùm hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas trãſgredi verentur,omnia proſpere ſuccedũt ſupra quàm credi poſſit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur.quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant,neque conſilia eorum exitum inueniunt,& boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinũt. Quapropter iam nunc lecturos hac volumina adhortor,vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent,

τίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, & τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν & τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακραῖς πολεμήσαντες χρόνους, εἰς τὸ τελεώτατον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῆδε τοῦ λόγου περιβολή, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρίσας τὴν ἰδίαν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἡ τῆς τέλει τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνῳ δὲ προϊόντος, ὥσπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοουμένοις, ὄκνος μοι & μέλλησις ἐγίνετο πηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτὴν με προὔτρεπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μοῦσαν ἰδίαν παιδείας ἠγαπηκώς, διαφερόντως ὧν χάριν ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμασίῳ φύσεως δεδοκιμασμένος ἰσχύι & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταχίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρῆσιμον ἢ καλόν τι ἄγαν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῇ περὶ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶ ἐκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡς παρέργως, εἴτε τὴν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τοῖς ἄλλοις ἤθελον, & περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῶρον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς πρὸς παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν ἀπεδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, & τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἐδίνας ἀρετὴν διὰ τετρακοσίων ἐτῶν διασώσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, παντὸς αἰτεῖσθαι ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρύπτειν τῶν καλῶν ἀπόῤῥητον. κἀμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. ἐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παραδοσαν οἱ πεμφθέντες ὅτι τοῦ ἐξήγησιν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα διὰ μῆκος διαλείμματα ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν εἰσὶ παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεῷ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται πέρα τῆς πίστεως, καὶ γέρας διδαμονία παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, ξένοις δ' εἰς συμφορὰς ἀπίστους ὁπόταν ἀφ' ὡς ἀγαθὸν δρᾶν παρεδάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώμῃ θεὸν προσανέχειν, τῆς δοκιμάζειν τὸν ἡ-

μότερον νομοθέτην, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατέ-
κόσμει, Ϲ τῇ δυνάμει φρεπόμενος ἀεὶ τὰς πράξεις
ἀναθήσειεν, πόσης καθαρᾶς τ̃ περὶ αὐτὸ φυλάξας
λόγον τ̃ παρ' ἄλλοις ἀρχαίου μυθολογίας, καίτοι
γε ὅσον δὴ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλὴν ἔ-
χων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ
ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ
ποιηταὶ τὰς γλυφὰς τῶν θεῶν, μήτιγε τὰς ἀνθρώπων
πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
οὖν ἀκριβῆ περὶ ὧν τ̃ ἀναγραφὰς ποιῶν ὁ λόγος
κατ' οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἅπασι ταύτης ποιή-
σεται τ̃ πραγματείας ἐπιστολάμενος, ὀλίγα προθεὶς
ἐφ' οἷς ἀφέλκυσον. ἐπειδὴ γὰρ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τ̃
παρ' ἐκείνου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον
βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως αὖ μή τινες τ̃
ἀναγνωσομένων ἀπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τ̃ ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσ-
οῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσέαν οὖν ὅτι πάν-
των ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, πρῶτ̃ ἑαυτῷ
μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν καταμαθόντα, καὶ τῶν
ἔργων τ̃ ἐκείνου θεατὴν πρόθυμον γενόμενον, ἵνα πρὸς
ὑπόδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. ἵνα γὰρ αὐτός τ̃
αὖ γνώσεται νοῦν ἀγαθὸν πρὸς νομοθέτην ταύτης ἀπο-
λειπόμενος τῆς θεοῦ, ἵνα τῶν γραφησομένων εἰς ἀ-
ρετὴν λόγων ὠφέλειαν παρέξεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ
τε Ϲ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν κατὰ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
δὲ ἔξω χ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσας βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ δὴ
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως. ἀλλ' ὅτι τὸν
θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τ̃ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τ̃
εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάν-
των ἐπῆθες. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
κατακολουθήσαντες, τὴν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν μετέθεσαν, κ̃
πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραφνῆ Ϲ καθαρὰν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν δηλώσας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνῳ πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδ' ὅσιον τι δρῶντας ἀπαραιτή-
τους ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην δὲ τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖ-
ται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους ὠφελῶν.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ἕκαστος, ἐνίοτε ἄλλον
αὐτοῖς, ἔστι πρὸς τὴν μεγαλειότητα τ̃ θεοῦ Ϲ τὴν
φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει, σύμφωνον ἔχει τὸν ἄριστον. τὰ μὲν, ἀνίστου μέ-
νου τ̃ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορικῶς μὴ σεμ-
νύνοντος. ὅσα δ' ἐξ ἀδυνάτου λέγεσθαι συμφέρειν, ταῦ-
τα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις Ϲ
τὰς αἰτίας ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεω-

A bent, si naturam, vt dignum est, consideranit, & virtuti eius cõuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũque vetustatẽ attinet, impunè poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cũ ad tot retro secula etiã B poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedũ mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos summus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factũ sit, vt quum operis inscriptio res C gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suã rectè disposituro, vel aliis leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiũ illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque D legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentũ ad virtutẽ auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cõtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitã donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cõuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solẽt: sed ad Deum & mundum ab E eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimũ Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trãstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad malicià addiderunt. at nosF ster legislator posteaquã puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quẽmque adniti oportere, vt in partẽ eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neque sapiunt hæc, neque credũt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdũ, vel Dei magnificentia indignum esse videG bitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturã sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis cõuestita: partim etiã disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ὧν ἐγὼ νῦν ὑποβαλοῦμαι θεῶν δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῃ γεάψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἤδη ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μνηθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Cap. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorationi iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circumfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ὑπιόντος, γνόφου μὲν φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου τούτου, καταγνόησας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἀπ' ἀρχὴν τε καὶ ὄρθρου τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγράψασθαι τόμῳ, εἰς τότε καὶ τοῦτο ἐμοὶ ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ὑπεστήσατο, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἄλλων διακείνας, καθ' αὑτὸν ἐξίωσε τεταχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὖτε καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ὑπὸ τὸ δέεσθαι ὠφέλιμον ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ τρίτῃ, ἵδρυσι τὴν γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν δένδρα φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κυνήσας αὐτοῖς ὁπηνίκα εἰλας καὶ δρόμους, οἷς αὐτὰ τὸν ὁρῶν περιφορὰ φανερὰ σημαίνοιτο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατ' βάθους, τὰ δὲ δι' ἀέρος ἀπῆκεν, σωματοποιήσας αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ πρὸς αὐξάνεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράποδον γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοσαύταις ἡμέραις Μωϋσῆς ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γεγενῆσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιεικείαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτῃ ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὸν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὧδε, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τ̃ ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ̃ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἔστ ἄδαμος κεκλήθη. σημαίνῃ δ τοῦτο κ Ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τ πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παείσησι δ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ κ τὴν τοῦ παντὸς ζῷα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξάμενος. καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δ τὸν ἄδαμον ἀκοινώνητον ὄντα πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναφθαρτικὸν, ἀδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἅπασιν ἔχουσιν, μίαν αὐτῷ κοιμωμένῳ πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. πᾶσα δ κ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα Εὔα ἐστίν, σημαίνει δ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δ τ θεὸν καὶ φυτεῦσαι παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεύσας παντοίῳ ξυλοπορίᾳ φυτῶν. ἐν τούτοις δ' ἦν καὶ τ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεσθαι τί τε εἶη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τ κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἅπασι μελεῖσθαι. ἄρδεται δ' αὐτὸν ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τ γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. διφάτης δ καὶ τίγρης ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δ' ὁ μὲν διφάτης φορά. σημαίνει δ ἤτοι σπεδασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρης δ, δηλαδὴ ἐξ οὗ φέρεται τὸ μ σπουδαῖος ὀξύ. γεὼν δ δι' αὐτῆς ἀγούσῃ ῥεῖ. δηλοῖ δ τ ἀπὸ τ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δ τ φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀναμφιβόλως ἀπ' αὐτοῦ, ὀλέθρων γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅτις συναδιατέμνων τι τῷ ἀδάμῳ & τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς διδαμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τ θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δ συμφορᾶ προσεσεσθαι προδαπάσαντας, ἀπειθήσαντας κακοπαθῶς τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ φυτοῦ τ φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶη τὸ τε τ ἀγαθοῦ κ τ κακοῦ διάγνωσιν, ἡδομένους αὐτοὺς, μακάριον & μηδὲν ἀπολείποντα τ θείαν διάξειν βίον. καὶ προκρούει μὲν ὅτε τὴν γυναῖκα τ ἀληθείας τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δ τ φυτοῦ, κ ἡδεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτοῦ γεύσασθαι. καὶ συνῆσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, & σκέπωλεν ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ δὲ φυτὸν ὀξύτητος κ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τ ἀϊδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν διδαμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἑαυτοὺς ἀνίζον δρῶντες. τ θεοῦ δ' εἰς τ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος προέτεσεν εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τ ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τ δ θεὸν ἐξένιζεν τὸ προσιόμενον, κ τ ἄρσαν ἐπιωθεῖτο, διὰ τοῦ προτρέπεσθαι ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νεῦμα φόβης ταύτῃ καὶ προτίσας). τ δ, μηδὲν φθεγγομένῳ δι' ἃ τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ προβαίη τοῦ τ θεοῦ ἐντολῇ καὶ πρὸς ἀξίαν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον διδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Gen. 3. Portò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidẽ proſpexerã vobis, quomodo vitam felicem omniſq; mali expertẽ vi-

ueritis nulla nona cura in animo ſollicitati, omnibus quęcunq; ad vſum ac voluptatē conferunt, ſua ſpōte vobis proueuientibus, mea vnius prouidētia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates cōiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Cap. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque diluuium.

Gen. 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deū præſentē ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quū viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet, multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tēpore cū ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habēs quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerū eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

μηδεμιᾷ ξενιζόμενοι τ ψυχὴ φερητίδι, παίτων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα ὡρὸς ἀπόλαυσιν ἡ ἡδονὴν συντελεῖ κ τὴν ἐμὴν ἀνύοντων ὡρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου ἡ ταλαιπωρείας. ὧν παόντων γῆρας τε θᾶττον ἂν ἐπέλθοι, & τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν ἐμύετο. νυῦ δ' εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην ὑβρεικὼς ἐφαύλισας τὴν ἐμὴν ἐντολήν. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σκοπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι σωιεισθὲν πονηρόν. ἀδαμος ἢ παρητεῖτο τ ἁμαρτίας αὐτὸν, & παρεκάλει τ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ γυναῖκα τὴν γεγονότος αἰτιώμενον, ἡ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τὴν ὄφεως. ὁ ἢ θεὸς ἠτᾶτο γυναικείας συμβυλῆς αὐτὸν ἡγούμενον ὑπετίθη τιμωρία, τὴν γῆν ἐπ μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πονοῦσι ἢ κ τοῖς ἔργοις ξιβομένοις, τὸ μὲν παρέξειν, τὸ δ' οὐκ ἀξιώσειν. δύαν ἢ τοκετοῖς & τ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόνα ἐπόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὑπηκροισαμένη συμφορᾶς ὠφείλαβεν. ἀφείλετο ἢ καὶ τ ὄφιν τ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθεία τῇ ὡρὸς τὸν ἄδαμον, κ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, κ ὑποπτέρυγα κ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἂν ἐκείνη τότε κακοῦ τῷ ὡρὸς ἀνθρώπους κειμένῳ, κ τ τελευτῆς ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀπὸ ἐρήσας, σύρεσθ κ τ γῆς εἱλικοειδῶς πορεύεσθαι ἐποίησε. κ ὁ μὲ θεὸς ταῦτα ὡρὸς ἄδαν αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ ἄδαμον & τ δύαν ἐκ τ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνου ἀδάμου κ τῶν αὐτοῦ δέκα χρόνων τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

ΓΙνονται δ' αὐτοῖς & παῖδες ἄῤῥενες δύο. ὡροσηγόρευται δ' αὐτοῖν, ὁ μὲ ὡρῶτος, κάϊς. κτῆσιν ἢ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος ἢ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ἢ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς & θυγατέρες. οἱ μὲ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ὁπλισμάσιν. ἄβελος μὲ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, κ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ὡρατομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς ὡρονοεῖτο. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. κάϊς ἢ, πάντα ἄλλα πονηρότατος ἦν, κ ὡρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρουν ἐπενόησεν ὡρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐπ τοιαύτης αἰτίας. θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲ κάϊς ἀπὸ τ γεωργίας & τῶν φυτῶν καρπούς ἐπιλέγειν. ἄβελος ἢ γάλα, κ τὰ ὡρωτότοκα τ βοσκημάτων. ὁ θεὸς ἢ ταύτην μᾶλλον ἥδη τὴν θυσίαν, τοῖς αὐτομάτοις κ κ' φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' ἐχὶ τοῖς κατ' ὄπνοιαν ἀνθρώπου πλεονεκτὲ κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παροξυνθεὶς ὅτι τῷ ὡροτιμᾶσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ἢ θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν ὡρὸς τὸν κάϊν, ὡρὸ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖποτε εἶη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ἐκ οἶδεν αὐτὸν, τ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀποστόμωμος, κ ἐκ ἔχων ὅπ λέγοι ὡρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν κ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ ὡρῶτον, ὅτι τὰδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς ἢ τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου κ πολυωρηγμονοῦντος, ἐκ ἔφη παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, κ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὡρεσταλμένην ἔλεγεν. ὁ ἢ θεὸς συντεύθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κάϊν φονέα τὰ ἀδελφῦ γλυόμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ τῷ ἀνδρὶ ἀγνοεῖς εἰπεῖν τι γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀ-
πολώλεκας δ μὲν ἐν ὀλίγῳ τῆς φόνῳ τιμωρίας αὐτὸ ἀ-
φῆκε, θυσίαν τε ὁλοτελέσαντα καὶ δι' αὐτοῦ ἱκετεύσαντα
μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐνῴκησε δὲ
δ' αὐτὸν ἐπιθυμία, καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τιμωρίσασθαι καὶ
τὸ ἑβδόμῳ ἠπείλησε γενεᾷ. καὶ δὴ γῆς ἐκείνης αὐτὸν
ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δ' μὴ θηρίοις ἁλώμενος
ἔκπτωσιν διδιότος, καὶ τέτον ἀπολῇ τὸ ζόπον, ἐκέ- B
λευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰ-
τίας, ἀλλ' ἕνεκα τῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γένεσθαι
δεινὸν, δίκῃ πάσης ἀδείως χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον ὅπῃ
βαλὼν ὡς γνώσεσθαι αὐ εἴη προστάξεν ἀπέναι. πολ-
λὰ δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύε μὲν τ γυναικὸς κάϊς,
παῖδα τόπον ἕτε καλέμενον, καὶ αὐτὸς ποιεῖται τὴν
κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. ἐκ ὅπ νε-
θείᾳ ἢ τινὶ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς
κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκποιεῖζων αὐτῷ τῷ σώ- C
ματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῶν συόντων δίκει ταύτῃ ἔ-
σχεν. αὐξων δ τ οἶκον πλήθει χρημάτων δι' ἁρπα-
γῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λῃστείαν τοῖς ἐντυγχά-
νοσιν ὠφελαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑ-
πῆρχεν ὁπλοποιημάτων, καὶ τ ἀνθρωποσμίᾳ μὲν ἡ
πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι μέζων ὀπτοία καὶ
σαθμῷ μετεσήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον, ἐκ
δ τότων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν D
ἀγαγὼν ὁδὸς τὸ γῆς ῥῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδεί-
ματο, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς
οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τῇ πόλιν δ' ταύτῃ ἀπὸ
ἑνὸς τῦ πρεσβυτάτε παιδὸς, ἐνὸσαν ἐκάλεσεν.
ἐνὸσε δ' ἰαρέδος υἱὸς ἦν. ἐκ δ' τούτε μαλέηλ, ἐξ ἧ-
νεγκε παῖς μαθυσάλας. τῦ δ' λάμεχ, οἱ παῖδες ὑ-
πῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐ-
τῷ φύντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ
ἀδᾶς γενὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ πρόβατα νο- E
μᾶπσεν. ἰυβάλος δ' ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν
ἤσκησε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ
δ' ἐκ τ δ' ἑτέρας γεγονότων ἰσχύι πάντας ἐμβάλ-
λων τὰ πολεμικὰ δραπρεπῶς μετῆλθεν, ἐκ τότων
καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τῦ σώματος ἐκποιεῖζων, χάλ-
κειάν τε ῥῶτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γενόμε-
νος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ δ' ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα σα-
φῶς ἔζεπις ἄμβρος, εἰσεφ δίκην αὐτὸν ὑφέζοντα τ F
κάϊος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ ἑαυτῦ γυναιξὶν ἐποίησε
φανερόν. ἐπ' κ ζῶντος ἀδάμ, κάϊος τοὺς ἐκγόνους πο-
νηροτάτους συνέβη γενέσθαι καὶ δράσοχλοι καὶ μίμησιν,
ἄλλον ἄλλα χείρονα τελεῦντας, πρός τε πολέμους
ἔχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμηκέναι. ἄλλος
δ' ἐπὶ ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἀπό-
νοιαν, ἣν θεάσας ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἀδαμος δ' ὁ
ῥῶτος ἐκ γῆς γενόμενος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ δίκησις τὸν
πρὶ αὐτοῦ λόγον, κἀθέλω μὲν ἐσφαλμένον, κάϊος δ' δικὰ τ G
ἐκείνε φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφέσπετο. καὶ
δ' ὡς ἔσχεν αὐτὸν γενέσεως ἔρως, ἔτη ἑβδομήκοντα ἦν
καὶ δ' ἑκατὸν ἐνιαυτὸν τ βίε. ῥῶς οἷς ἔτεσιν ἑξήκοντα ἐπακόσια τελευτᾷ. γίνον) μὴ οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τὸ
πλείους καὶ σπέρμα. ἀλλὰ πρὶ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν αὖ εἴη λέγειν, προέσομαι δ' μόνα τὰ τῶν ἀπὸ σπέρματος
δηλῶσαι. ἔφασαν γὰρ οἵδε, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κείνειν δυνάμενον ἀρετὴν ἐπετή-
δευσε. ὁ δ' ἀδάμος αὐτὸς ἄλυπος μιμητὰς αὐτοῦ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπεν. οἱ δ' πάντες ἀγαθοὶ φῦτες,

guit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem punieturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æreariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat. poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret. virtutis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam perno scerentur, scientes Adamum vniuersalem rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret. lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per septem generationes perseuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, sempérque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenerarunt, neque humana iura seruantes, neque Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo maiore studio malitiam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreauerunt insolentem, & inducia roboris omnesius & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantib. Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non patere, totósque vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ & à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spatio circumscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & vinginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem transmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viã euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exstruxit lõgitudine cubitorum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum suorum, corúmq; coniugibus conscendit: impositis prius quę ad vitam sustentandam forent vsui, & omne genus animantibus ad seminarium conseruandum iugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium vsque numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noë cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noë sexcentesimo, mense secundo,

γὴν τὸ τ αὐτὸ ἀσεβείας οἱ κατῳκήσαντες, διδαμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσκόλου προϊστάντος. σοφίαν τε τ θεοῦ καὶ τὰ οὐράνια ς τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὡς δ᾽ ἂ τὸ μὴ διαφυγεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀνήμερα, μὴ δ᾽ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθορᾶς ἀμφοτέρας, προφητικότος ἀφανισμὸν ἀδάμας τὸ ὅλων ἔσεσθαι, τ μὲν κατ᾽ ἰσχὺν πυρός, τ ἕτερον δ᾽ κ βίαν ς πλῆθος ὕδατος, σήλας δύο ποιησάμενοι, τὸν μὲν ἐκ πλίνθου, τ δ᾽ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ ἀνήμερα. ἵνα ς τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τ ἐπομβείας ἡ λιθίνη μείνασα παρέχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα διηλῶσα. κ πλινθίνη δ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀνατεθεῖσα. μένει δ᾽ ἄχρι τοῦ δεῦρο κ τὸν συριάδα.

Κεφάλαιον δ᾽.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. κ ὅν τρόπον νῶχος σωθεὶς λαρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεννααρῶ πεδίῳ.

ΚΑὶ ἕτοι μὲν ἐπὶ γενεὰς διέμειναν θεὸν ἡγεμένοι δεσπότην εἶ τ ὅλων κ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τ χρόνου, μεταβάλλον δ᾽ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τ πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τ πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιούμενοι λόγον. ἀλλ᾽ ἰῷ πρότερον εἶχον δ᾽ ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα δ᾽ κακίας τότ᾽ ὀλισθάνοντες δι᾽ ὧν ἕκαστον. ἔνθεν αὐτοῖς τ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρεις ἐγέννησαν παῖδας, ς ὑπερόπτας καλῶν, διὰ τ ὅτι τῇ δυνάμει πεποίθησιν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ᾽ ἑλλήνων, κ ἕτοι δρᾶσαι παράδοξον δ᾽. ὁ νῶχος δ᾽ τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ παρατομένοις δυσχεράνων κ ἀλγῶν ὡς ἔχων, ἔπειθεν ὅπως τὸ κρεῖττον τ διαίνοιαν ς τὰς πράξεις μεταφέρῃ. ὁρῶν δ᾽ ἃ ἐνεδίδοντας ἀλλ᾽ ἰσχυρῶς ὑπὸ τ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημένους, δείσας ς μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ᾽ γυναικῶν κ τέκνων, κ τ τούτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ δ᾽ θεὸς τ τοῦ μ᾽ τ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δ᾽ ἁ σκεῖν μόνον τ κακίας, ἀλλὰ ς παῦσον ἰῷ ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, κ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ὑπεριμένῳ αὐτοῦ τ βίον, ς ποιήσας ἐπ᾽ ἁ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ᾽ ἐκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἵππρον μετέβαλε. ς οἱ μ᾽ ἔτος ἀφανίζον δ᾽ πάντες νῶχον δ᾽ σώζει μόνον, ὑποθεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ κ πόρον πρὸς σωτηρίαν τ θεῦ, σιαύτιλιν. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα δ᾽ τὸ πλάτος, κ διάκοντα βάθος, εἰς ταύτιλιν σὺν τῇ μητρὶ τ παίδων καὶ τ τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρετήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τῶ γένους αὐτοῦ, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεβάλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα τ ἀριθμόν. ἦν δ᾽ ἡ λάρναξ τὸ τε τοῖχος χαρτερὰ ς τ ὄρεφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύζεσθαι, μηδ᾽ ἁπτᾶσθαι τ τ ὕδατος βίας. ς ὁ νῶχος μὲν ὕτε μ᾽ τῶν οἰκείων διασώζει, ἰῷ δ᾽ αὐτὸς μὲν, ὑπὸ ἀδάμου δίκαιος. λαμέχου γὰρ ὗσιν υἱὸς, ὃ πάτηρ ἰῷ μαθουσάλας ὄνομα δ᾽ ἡ ἰῷ τὸ ἐνώσου τ ἰαρέδου, μαλαήλου δ᾽ ἰαρέδος ἐγένοντο, ὃς ἐκ κάϊος τεκνῶται τὸ ἐνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος δ᾽ σήθου υἱὸς ἰῷ τ ἀδάμου. συνέβη δ᾽ τοῦτο τὸ πάθος κ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νώχου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ᾽ δυτέρῳ,

qui

δίον μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγομένω. μάρσουαιν ἢ ὑπὸ A
ἑβραίων. ἔτος γὰρ αἰγύπτιοι τὸ ἰνιαυτὸν ἦσαν διαπε-
χότες. μωϋσῆς ἢ τὸν νισὰν ὃς ἔστι ξανθικός, μῆνα
πρῶτον ἔθηκε τῆς ἑορτῆς ὡρίσιον, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου
τοῖς ἑβραίοις παραδεδωκόν. ἔθετο δ' αὐτὸς καὶ πρὸς ἃ-
πάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅθεν μόνοις ὠνὰς
καὶ πράσεις καὶ τἄλλα διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον
διεφύλαξε. τῷ δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβδο-
μηκοστὸν μῆνα καὶ εἰκάδι. χρόνῳ ἢ ἔθετο B
ἀπὸ ἀδὰμ τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διακι-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται ἢ ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημαινομένων μετὰ πολλῆς
ἀκριβείας τὰ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ὀνομαζομέ-
νων ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμ μὲν οὖν διακοσιο-
στῷ ἤδη καὶ ἑξηκοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθ ἐγέ-
νετο. ὃς ἐνιαυτοῖς μὲν ἑπτακοσίοις ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος ἦν, καὶ
πεντεκαιδέκατον καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς C
δέκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαυτοῖς, καίνᾶ τῷ παιδὶ τὴν
τῶν γραμμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώ-
σας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστοῦ καὶ ἐνενηκοστοῦ ἔτους. ἔθετο
ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς. καίνᾶς ἢ
δὶς δέκα καὶ ἐνιαυτοῖς, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτη γε-
νόμενον ἑκατὸς ᾧ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετο ὁ μαλέλεηλος ζή-
σας πέντε πρὸς ἐνενηκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτη-
σεν ἀφέθεν καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ D
ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς
δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς διώσαντα. ἔνω-
χον δ' ὁ υἱὸς διαδέχεται γεννηθεὶς πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξή-
κοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ παρόντος αὐτοῦ τυγχάνοντος, ἔθετο ζήσας
πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, ἀνεχώρησε
πρὸς τὸν θεῖον, ὅθεν δὴ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφα-
σιν. μαθουσάλας ἢ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγο-
νὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν
ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀκτακόσια καὶ ἑπτακόσια. ᾧ
τὰ ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὸ καταλιπὼν ἐνιαυ- E
ἑξήκοντα ὅτι ἐνιαυτοῖς. λάμεχος ἢ ἄρξας ἑπτὰ ἐ-
πὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τῶν γραμμάτων ἀποδέ-
κτην παρέσχετο τοῦ υἱόν, ὃς λάμεχος γεγόμενος, δεύ-
τερος καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἐκύκλου ἐνιαυτοῖς ἑπτὰ
πρὸς γραμμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὸν
παρεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεζήτει ἢ
μαθουσάλας τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῷ πᾶσιν
καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον,
ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁρᾶτε. ἐπισημαίνα- F
ται ἢ θεὸς, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσ-
σαρακοντα ὅλας κατέφερεν ὡς ὅτι πήχεις πέντε
καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἄπιον τῆς
μὲν ἀφανισθείσης πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν ἐσχον-
τας. παυσαμένου ἢ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαί-
νειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς
μηνὶ ἑβδόμῳ, ἰσαμένου ἢ μηνὸς ἑβδόμου ἑπτὰ καὶ δεκάτῃ τοῦ λάρ-
νακος ἐπὶ ἄκρων τινὰ ὄρους σαδείσης κατὰ τὴν ἀρ- G
μενίαν, σωσεὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεα-
σάμενος γῆν βεβαίαν ἐπὶ αὐτῇ, ἐπεὶ χρηστὰς
ἤδη ἔσχεν ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγας ἢ ὕστερον
ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρούσῃ τοῦ ὕδατος, μα-
θεῖν κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἀπελελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη
ἐπὶ ἔβασιν. ὁ ἢ πᾶσαν εὑρὼν ἔτι λιμνάζομένην, πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μεθ' ἣν ἡμέρας ἑπτὰ ἄλλας ἐκπέμ-

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti mẽſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſſet quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus eſt, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſuprà ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam eámque vſque ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquàm pluere deſiit, tandem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, viceſimo ſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co- Gen. 7. 8

lumbam ad explorandam terræ ſtatum emiſit, quę cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negãs ſe deletis interitus, autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis, & qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ vſum ad volũtatem ac libitum veſtrum permitto.

Geneſ. 9.

τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν ἀποθέμενον. ὑπανελθούσης δὲ πεπλωμένης ἅμα, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτός τε μετὰ τῶν ἡμετέρων προελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνδιωκεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. σημεῖα δὲ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα δεικνύουσι. τῷ δὲ κατακλυσμῷ τούτῳ καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. δηλοῦμεν δὲ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμόν, ἔτι που διέξεισι. λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἔτι μέρος εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἄσφαλτον ἀφαιρουμένους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνός, ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, λέγων ὅτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μόνην ὄρος καὶ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, ὁπὲρ τὴν ἀκρώρειαν ἀκουσθῆναι, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτος ὁ τινα καὶ μωϋσῆς ἀναγράψαι ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νῶε δὲ φοβούμενος μὴ καθ' ἑκάστην ἔτος ὑπὸ κλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ σώζειν μὴ ἐξ ἀκριβοῦς διαταξίας, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένους τοὺς πονηροὺς φείσασθαι τῶν ἀγαθῶν ἀξίως ἀπολειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν ἀφυγεῖν πεπεισμένους. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων ἐν χείρονι κατασκασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τριπλασίονι ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ μὲν πρώτου τὸν φόβον ἐν τῇ ἰσορίᾳ παύοντες, τῷ δευτέρᾳ δὲ τῇ ἀπωλείᾳ, διμοίως τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τῇ θυσίᾳ παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τῇ γῇ ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτῃ προσλιπαρεῖτε, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, διδαγμένως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν ἐν τῷ τὰ ἐπομβρείας ἀπέλαυσον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας ἐν βίᾳ μὴ κακῷ ὁμοίῳ τοῖς πάλαι ἐπερχομένοι. νῶε δὲ ταύτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὰς δυνάμεις εἰς τέλος ἄξειν, ἔτε τὰς διαφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τὴν οἰκείαν ταύτῃ αὐτοὺς ἐπισχεῖν τῇ δίκῃ. ἔτ' αὖ εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παρεκαλεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σώφρονα γὰρ εἶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθεῖραι, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὸν ἐμὸν δοξάζειν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσατό με ταύτῃ αὐτοῖς ἐπιθῆναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τῆς λοιπῆς μνείας τῆς ὀργῆς τοὺς ἠμφιεσμένους ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσαεὶ κατατρύχων, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θαρσαλεώτερον. εἰ δὲ ὅτι πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὴν ὄμβρων τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. παραγὼ μὲν ποτὲ σφαγὴν ἀνθρωπίνην ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ φράσαντός τινος τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

ἡμᾶς ἢ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἅπασι θεὸς ἃ βέλεσθε
κ τὰς οὐρείας ἔχετε. διαπότας δὲ ἁπάντων, ὑμᾶς
δὲ πτηνοὺς, τὰ τε χερσαῖα κ νηκτῶν, ὅσα τὴν
μεσόγειον φοιτᾷ ἔχῃ κ φοιτᾷ, χωρὶς αἵματος. ἐν
τούτῳ γὰρ ὄζει ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσο-
μένην τοῦ εἶναι τὴν ἐμὴν τε ἱέναι ἀποσημαίνων. τοῦτον γὰρ
δὴ τὸν θεὸν παρ' αὐτοῖς σκῆνος ὁμοίως κ ὁ μὲ θεὸς
ταῦτ' εἰπὼν ἡ τοξοχόμβος ἀπαλλάσσει. νῶχος δὲ
βιὺς μὲν τλῳ ἐπομβείαν πεντήκοντα κ τετρακοσίαν
ἔτη, κ πάντα τε χρόνον τοῦτον διῆγεν ἀγαγών,
πλὰτὰ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων κ πεντή-
κοντα. μηδεὶς δὲ θεὸς τὸ νεῶ βίον, κ τὴ βραχύτητα
τὸ ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τὰ τῶν παλαιῶν, ψεύδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεῶ
ὄντι ἐν τῷ βίῳ ἐνδυτεῖνειν χρόνον τετιμημένος,
μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες κ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
ἡγεμονικοὶ, κ δέλτοις τὸ τὰς τροφὰς ὑπομνηστέρας θεοῖς
πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐ-
τῶν. ἔπειτα κ δι' ἀρετὴν κ τ δικαιοσύνην ὧν ἐπενόουν
ἀστρονομίας κ γεωμετρίας πλέον ζῶν τ θεὸν αὐτοῖς
ὠφελεῖν, ἅπερ ἂν μὴ ἀσφαλῶς αὐτοῖς θεραπεῦσαι,
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἑαυτούς. διὰ τοσούτων γὰρ ὁ
μέγας ἑαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δ' ἡμῖν τῷ λόγῳ
πάντες οἱ παρ' ἕλλησι κ ὧδε βαρβάροις συγγρα-
φάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. κ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τὰ
τ αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, κ ἑρμαῖος
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, κ μώχος τὰ συρίας,
καὶ θεοῖς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱστόρημος, οἱ τὰ φοινικὰ
συγγράμματα, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἱστορεῖ δὲ καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, κ ἀκουσί-
λαος, κ θεοῖς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι
τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. θεοὶ μὲν οὖν τού-
των, ὡς αὐτοῖς ἥδιστον ἦν φίλον, ἔτυχον σκοπεῖσθαι.

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆ πύργου Βαβυλῶνος, κ διαφορᾶς τῆς τῶν φωνῶν.

Οἱ δὲ νῶχε παῖδες, ξεῖς ὄντες, σήμας, κ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ ἐπομ-
βείας γενόμενοι, ὀρῶσι καταλθόντες ἀπὸ τ ὀρῶν
εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τὰς
ἄλλας σφόδρα διὰ εὐβοΐας δέλ τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας θεοῖς τ ἀπὸ τ ὑψηλῶν
τόπων καταβαίνειν, ἔπεμψαν θερσύσαντας μιμητὰς
αὐτῶν γῆνδε κ τὸ μὲ πεδίον εἰς ὃ ὀρῶσιν αὐτὸς
κατοίκισαι, καλεῖται συναγαρ. τῶ ἡ θεὸς κελεύσαν-
τος αὐτὸς εἰς πολυανθρωπίαν σφᾶλλειν ἀποικίας [ἵνα
μὴ στασιάζοιεν θεοῖς ἀλλήλοις, ἀλλὰ γῆν πολλὴν
γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τ καρπῶν,] ὑπὸ
ἀμαθίας παρήκουσαν τ θεῦ, καὶ δέλ τοῦτο συμφορᾶς
ἐπεισόντες, ἣ ἦλθεν τ ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ λίθους
κότητος πλῆθεν, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευ
σεν ἐκδιαιτᾶν τ ἀποικίαν. οἱ ἡ, κ τ τ δυμόνειαν τ ἐκεί-
νη νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τλῳ δ' ἰσχνῷ αὐτοῖς
τλῳ οἰκείαν ἀρτίαν τ δυσκρείας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσστίθεσαν ἡ τῷ ὠφελεῖν τ τ θεῦ
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὀλιγωλῷ ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτὸς παορμᾶν, ἵνα διαρθέντες, ἀσθενέστεροι
ἦσαν. ἔξεφερε ἡ αὐτὸς θεὸς τε ὕδειν τ θεῦ καὶ καταφόνησιν ναβρώδης. ὡς ὑετὸς μὲν οὐ χάμις τ νώχῳ,
τέλμασι δὲ καὶ κ χέρσα ἦν ἄφθονα, ἔπεμψεν αὐτὸς μὴ τῷ θεᾷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον δέλ δυμόνειν, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν τούτοις παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. ἔπειτα ἡ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράμματα,

Genes. x.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciēdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicādíque generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatē suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deique cōtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu prōptus, subinde iactās, nōDeo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli laborí parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

μόνος ὕπως νομίζων ἀποστήσεσθαι τοὺς ἀνθρώπους παρὰ τὸ θεῖον, εἰ χειρώσηται τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπειλεῖ τὴν γῆν ὅπλυσασθαι θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύσαν δύνασθαι. μετελθεῖν δὲ τοῦτ' αὐτὸν τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος προθύμως μὲν τοῖς ναυπηγοῦσι δόγμασιν ἑπέσθαι, δι' ἀλλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. τοῦ δὲ πύργου ᾠκοδόμουν, ὡς ἕν ἀπολίποντες ἀπραξίᾳ ἀδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δὲ θάττον ὕψος ἢ προσεδόκησεν αὐτὸν ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος μὴ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτοῦ μεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ σὺν πλίνθοις ὀπτῇς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένοις, ὡς ἂν μὴ προῤῥέοι. ὕπως δὲ μεμιξώσας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν οὐ παντὸς ἐκείνων. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ταῦτον δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νυῦ βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς πρὶν τοῦ διαλέκτου πρώτων ἐναρχοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. πρὶν δὲ τῷ πύργῳ τούτῳ καὶ τὰ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ὕπως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅπῃ τὸν θεὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ὑπεμφαντες, ἀνέῤῥηξαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. πρὸς δὲ τοῖς λεγομένοις συναφὲς, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἱστιαίου, λέγων ὕπως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ ἐνυελίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς συναὰρ τὴν βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem, sedes sibi occupauerint.

Gen. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

Gen. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

Κεφάλαιον ε'.

Ως οἱ υἱοὶ νῶε ἔσχον πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐποίκησαν.

ΣΚίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς οἰκοίκιας ποιησάμενοι, παντάχῃ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανεν ἣν ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτὸς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθεῖσαν πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιόν τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἕνια μὲν διαμένοντα τοῖς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένοις προσηγορίας. ἕνια δὲ μετέβαλον. ἃ δὲ οὐκ ἔστι τὸ σαφὲς εἰπεῖν διὰ τοσοῦτο τοῖς παλαιοῖσι τεκμηρίων ἔλαβον. ἀλλ' εἰσὶν οἱ τούτου καὶ τὰς αἰτίας εἰπόντες. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τοῦ πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνιστὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οἱ υἱοὶ ἑπτὰ ὄντες ἕκαστος λάχος τῆς οἰκουμένης ἐποιήσαντο.

ΗΣαν δὲ τῷ νῶχε παῖδων υἱοὶ ὧν ὀνὴ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα κατελαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τοῦ νῶχε παιδὸς, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατῳκοῦσι δὲ ἔστι ἀπὸ ταύρου καὶ

in Asia

ἀμάνου τὴν ὄρων ἀρξάμενοι. Ϛ προσῆλθον δὲ μὴ A
τ ἀσίας ἄχει πόλεμῶ παναίθος. δὲι ἦ ν δ ἀνθρώπος,
ἕως γαδείρων γῆν, ἐὼ ἔτυχον καταλαμβάνοντες, Ϛ
ἀνδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτ ἐπάλ-
λοιω ὀνόμασι. τοὺς μὴ γὰ νεῶ ὑφ' ἑλλήνων γαλά-
ζας καλεμένους, γομαρεῖς ἦ λεγομένους, γομαρεὰς
ἐκπορ. μαγώγης ἦ τοὺς ὑπ' αὐτ μαγώγας ὀνομα-
σθέντας ὡκπορ σκύθας ἦ ὑπ' αὐτῆ προσαγορευο-
μένους. τῆ ἦ ἰάφθυ παίδων, ἰαυανὶς Ϛ μάδου, B
δὰπ μὴ τ μαδαίοι γένονται, ἔθνος ὃ προς ἑλλήνων
μηδοι κέκληνται. δὰπ ἦ ἰαυανὶς ἰονία Ϛ πάντες
ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει ἦ κὴ θοβήλους θο-
βηλος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῶ ἴβηρες καλῆνται. Ϛ με-
σηνοὶ ἦ ὑπὸ μέσῃ κυδάντες. καππαδόκας μὴ
γὰ αὐτὴ κέκληνται. τ ὃ ἀρχαίας αὐτῆ προσηγο-
ρίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ὄνομ παρ' αὐτοῖς
ἐπὶ Ϛ νεῶ μάζακα, δηλῶσα τοῖς συνιέναι δύνα-
μένοις ὅτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θείρας C
ἦ θείρας μὴ ἐκάλεσαν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες ἦ θρᾴ-
κας αὐτὸς, μεταπονόμασαν. κὴ τοσαῦτα μὴ ἔθνη ὑπὸ
τῆ ἰαφέθυ παίδων κατοικῆται. γομάρου ἦ ζιῶν
υἱῶν ἡμομένων, ἀχαναίξας μὴ ἀχαναίξας ὤκισεν,
οἱ νεῶ μηδες ὑπὸ τ ἑλλήνων καλουῦται, ῥιφάθης
ἦ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ-
μης ἦ θυγραμμένης. οἱ δόξαν ἕλλησι φρύγες ὠνο-
μάσθησαν. ἰαυανὶς ἦ τῆ ἰάφθυ, τελῶν ἐστὶ παίδων D
ἡμομένων, ἀλίσσας μὴ, ἀλισσαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ-
χεν. ἀρλεῖς ἦ νεῶ εἰσί. θάρσος ἦ, θαρσεῖς. ἔτος γὰ
ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ χιλιὰς. σημεῖον ἦ, θαρσὸς
γὰ παρ' αὐτοῖς τὴ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ)
μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ προς τὴν κλῆσιν, αὐτὶ τῆ
θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος ἦ, χεθιμὶ τὴν νῆσον
ἔχει, νῦν ες αὐτὴ νεῶ καλεῖ). Ϛ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι
τε πᾶσαι κὴ τὰ πλεῖω τῆ ΦΦῶ θαλάσσαν, χεθὶμ E
ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζε). μαρτὶς δήμως τ λόγε, μία
τ ἐν κυπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τ προσηγορίαν φυ-
λάξαι. κἄπος γὰ ὑπὸ τῆ ἐξελληνισάντων αὐτὴν
καλεῖται, μὴ δ' ἔτσι ὀλιφυγοῦσα τῆ χεθίμι τὸ ὄ-
νομα. ἰαφέθυ μὴ παῖδες τεσσ ἡμενοὶ, ἔσαυτα ἔσχον
ἔθνη. ὃ δ' ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγορεῖται, τοῦτο προσ-
πόν τρέψομαι προς τ ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον.
τὰ γὰ ὀνόματα ἀπὸ τ γραφῆς δυσρεπὲς ἑλλήνι-
σμ προς ἡδονὴν τ ἐπιδεχομένων. ἐπὶ δ ὁπηχώρι- F
ημῶν ὁ ζωτὸς αὐτῆ τύπος. ἀλλ' ἔν τε αὐτῆ χήμῳ
Ϛ τελευτὴ μία, νῶχος γένοι, νῶε καλεῖται. κὴ τέτον
τ τύπον δὴ πάντος πρεῖ χήματος. οἱ ἦ χάμες παῖ-
δες τ ὑπὸ συρίας Ϛ ἀμάνου κὴ λιβάνου τὴν ὀρων γῆν
κατέχον, ὅσα προς θάλασσαν αὐτῆς ἐστὶ τεταμένα
καταλαβόντες, Ϛ τὰ μέχρι τ ὠκεανῆ ἐξιδιωσά-
μενοι. αἱ μὴν τοι προσηγορίαι, τ μὴ Ϛ παντελῶς
ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων ἦ μεταβαλλούσαι κὴ με-
ταρυθμιζόμεναι προς ἑτέρας δύσγνωσοι τυγχά- G
νουσι. πεσσάρων γὰρ χάμου παίδων ἡμομένων,
τρισσάρων μὴ οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in tertis hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: parique modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæteraque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tum plerague loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. atteſtatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinet, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita depravata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chusæ nihil detrimēti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

ὧν ἦρξεν ἐπὶ κὴ νεῶ ὑπὸ ἑαυτῆ τὸ Ϛ τῆ ἐν τῆ ἀσίᾳ πάντων χυσαόρι καλουῦται. ἑπομένη
ἦ Ϛ μεσρείοις ἡ κατὰ τὸν τῆ προσηγορίαν μνήμη. τὸν γὰ ἄγυπτον, μέσρεν, κὴ μεσραίους
τοὺς ἀγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἐκπορ ἦ Ϛ φύσις τὸν λιβύην, φύτους
ἀπ' αὐτὸ καλέσας τοὺς ὁπηχρίους. ἔστι ἦ κὴ ποταμὸς ἐν τῆ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα

& complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Geruli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſtæi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Geneſ. 9.

Poſtquàm terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conſeuiſſet, ſuóque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriúſque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi teueriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantùm eius poſteros: quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta, ſed de his rebus dicemus poſtea.

Geneſ. 11.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Aſſam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

ὅθεν ἡ τοῖς πλείοσιν τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τῆς ποταμῆς ἡ τὴν ὠνομασμένης αὐτῷ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νεῦ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραΐμ υἱῶν ἑνός, λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐρεῖμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὸν καὶ ἄφεικαν θεσπιῳδοῦσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νεῦ ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς χαναναῖοι θεσπιῴδησε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χέσου μὲν ἐξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, δίλας δὲ διλαίμας ἔκτισεν, οἱ νεῦ γέτυλοι λέγον). σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ἐνομάζον) δὲ, ἀσαβάρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ σαβάκτος σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβᾶ. ναβρώδης δὲ χέσου υἱὸς ὑπομείνας ὧδε βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς ἡ θεότερόν μοι δεδήλωται. τὴν δὲ μεσραΐμ παίδων ὀκτὼ γλυμμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνῳ δὲ φυλιστίνῳ τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην δὲ οἱ ἕλληνες αὐτὸ τοῦ μοῖραν καλοῦσι. τὴν δὲ ἄλλων, λυμαίου καὶ ἐναμία καὶ λαβίμου τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμου καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, ὑδὲν ὅμοια. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὧν ἐ δηλώσομεν ὕστερον, αἰτίας αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγγύονται δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς δὲ πόλιν ὀπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθου κατώκησεν, ἥτις ἐστὶ νεῦ ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτοῦ ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπιγόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄρουδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἄρκιν τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, δαμου, χετταίου ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ὑδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι δὲ αὐτῶν ἀνέσπασαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπομβείαν τῆς γῆς κατασαθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἣ ἐκ τοῦ καρποῦ τελεσφορηθέντος κατ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρὼν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἐν μεθυσθεὶς δ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. γεγυμνωμένου δὲ κόσμος ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀγγέλων δείκνυσιν. οἱ δὲ εἰσέλθουσι τὸν πατέρα. καὶ νῶχος ἀνθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχε). τῷ δὲ χάμα, ἀλλ' ἐ συγγνώμην αὐτῷ μὲν ἐ κατέθετο. τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τὴν ἄλλων ἀγαπεφιλημένων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. καὶ ὧδε μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σὴμα δὲ τῷ τρίτῳ τῶν νῶχε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανὸν κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπὸ διφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὴ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλιπεν. ἀσσύριος δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα δυνάμωσαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νεῦ χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτῷ.

ἀρα-

ἀραμαίους ἦ, Ἄραμος ἔσχεν, οὕς Ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, νῦν δὲ λυδοὺς καλοῦσι, λύδους ἦ τότε, λυδὰς ἔκτισε. τῶν δὲ ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, ὅσης μὲν κατέχει τὴν τραχωνίτην καὶ δαμασκηνὸν. μέσην δ' ὅση τὴν παλαιστίνην καὶ κοίλης συρίας. ἀρμενίαν ὅ ὄτρος, καὶ γέθηρις βακτριανούς, μῆσας ὅ, μησαναίους. πασῶν φάρξε ὢν τοῖς νῦν καλεῖται). ἀρφαξάδου δὲ γίνεται πρὸς σαλῆς. ἧ ὅ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἔβερος ὅ ἰοκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διαδασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπεσε). φαλὲκ γὰρ τὴν μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰοκτὰν δὲ τῶν ἑβέρου παίδων ἦσαν οἱ, ἑλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἰδδωάμ, οὐζάλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὠφίρης, εὐϊλὰς, ἰώβηλος ἕτοι ἀπὸ κώφηνος ποταμοῦ τῆς ἰνδικῆς καὶ τῆς θεοῦ αὐτοῦ συρίας τινὰ κατοίκησαν. ταῦτα μὲν περὶ τῶν σήμα παίδων ἱστορείσθω. ποιήσομαι δὲ περὶ ἑβραίων τὸν λόγον. φάλεγος γὰρ ἢ ἑβέρου γίνεται) πρὸς ῥαγαῦ τέτταρα δὲ, σερούγος, ὧν ναχόρης ὡς ἔπεσε). τέτταρα δὲ θαρρὸς. πατὴρ δ' ἕτος ἀβράμου γίνεται). ὃς δίκαιος μὲν ὅτι ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ συνενήκοντα θεοῦ ἀγαθοσίου μὲν τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαρρὸς μὲν γὰρ ἑβδομήκοντα ποιεῖ) τὸν ἄβραμον. ναχώρης δὲ θαρρὸν, εἴκοσι δὲ αὐτὸς καὶ ἑκατὸν ἄγει γεγονὼς ἐγένησε. σερούγῳ δὲ ναχώρης πέντε), ἔτει ἕτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατόν. ῥαγαῦ δὲ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ἀπὸ σέλα, τριακοστὸς ἕβδομος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἔτεκνωσε καὶ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ ὡς ἀρφαξάδης ἴσῳ, μεθ' ἕτη δ' ὠδέκατα τὸν κατακλυσμὸν γενόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λώτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ἣν λεγομένῃ τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχώρης σάραν δὲ ἄβραμος. θάρρὰ δὲ μισήσαντος τὴν χαλδαίαν διὰ τὸ ἀράνου πένθος, μετοικίζουσι) πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θαρρὸν τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγίνετο μέχρι τοῦ μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦτ' ὀρισαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσεῖ συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν τοῦ μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδας ἐγέννησε, ὕξος, βαύξος, μαούπλος, ζάχαμος, ἄζμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθούηλος. ἕτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τέβαχος γὰρ καὶ γάδαμος καὶ θαμὰς καὶ μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτοῦ γεγόνασι. βαθούηλ δὲ τοῦ ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται) ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λαβὰν ὡς.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Eſmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus ſocrum haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem cxx. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores à Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Phaldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham à Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

B C D E F G

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ἄβραμος ἐκ μεσοποταμίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐξελθὼν ἀπὸ χαλδαίων γῆς, κατοικεῖ τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν καλουμένην.

Cap. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor à Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananeam, quæ nunc Iudea dicitur.

Ἄβραμος δὲ, λώτον τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς ὁ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὸν εἰσποιησάμενος, γνησίου παιδὸς ἄπορῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

Abrahamus verò Lotum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam eſſet annorum lxxv. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa : quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit : vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cùmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe Deum rerum vniuerſitatis conditorem : de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere : eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret. qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit : vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis : Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit : Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam : eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus : & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret : aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit :

κελδύσαντος εἰς τ χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ κ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναί τε περὶ πάντων, κ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν ὐ διαμαρτῴ. διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τ ἄλλων ἠρξατο, κ τ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἰῶ ἅπασι συνέβαινεν ἓν εἶ, κ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. ὁρῶν δ ὢν ὁλμᾷ θεὸν ἀποφιλῶς ἀζ ἡμιεργὸν τῷ ὅλων ἕνα. τ δ λοιπῶν, εἰκῇ περὶ δαιμονίαν συντελεῖ, κ προσαγὴν τὴν τότε παρέχειν ἕκαστον καὶ οὐκατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης πᾶσι, τοῖς τε περὶ τ ἥλιον καὶ τ σελήνην & πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνεσι. δυνάμεως δ αὐτοῖς παρούσης & προνοήσαι τ καθ' αὑτοὺς διατάξαι. ταύτης δ' ὑστερουμένας φανερὸς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κ τ αὐτ ἰσχύειν, ἀλλὰ κ τ τ κελδύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχῃ μόνῳ τ τιμᾶν καὶ τ δικαιοσύνην ἀσπάζεσθαι. διὰ περ χαλδαίων τε κ τ ἄλλων μεσοποταμιτῶν ἀσπασάμενον πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κ βέλτιον κ βοηθοῦσαν τ θεοῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχε χῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, & θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δ τῆς πατρῴας ἡμῶν ἀβράμου βπρωσατος, ὐκ ὀνομάζων λέγων ὕτως. μ δ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ὃν δὴ χαλδαίοις τοῖς ἰῶ δίκαιος & ἀνὴρ μέγας κ τὰ ὐρανία ἔμπειρος. ἑκάτερος δ, καὶ τῆς μνηστείας πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτῆς συνετάξαμενος κατέλειπε. νικόλαος δ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει ὕτως. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς χῆς τ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺ δ χρόνον μεταναστὰς κ ἀπὸ ταύτης τ χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δ ἰουδαίαν μετῴκησε, κ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸ δ ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον θ.

Ὡς λιμοῦ τὴν χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀφῖκται, κ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἀβράμος αἰγυπτίους δι' αμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἰῶ προθύμως, τ τε ἀφθονίας τ ἐκείνων μεθέξων, & τῶν ἱερέων ἀκριβεστὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσονι δόξῃ τὸν θεὸν καθακολουθήσειν, ἢ μεῖζον μήσειν αὐτοῖς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τοιάδε ἐπινόησε τοιάδε. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ προσεποιήσατο. κἀκείνην τοῦτο ὑποκείνασθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδιδάξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τὴν γὰρ κάλλος ὄψεως ἀνδρὸς γυναικὸς αὐτῆς. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῆς αἰγυπτίων, ἐπὶ τοῖς περὶ αὐτῆς
λεγομένοις μὴ πεισθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι αὐτὴν σπου-
δάσας, οἷος τελέως ἁψάσθαι τῆς σαρρας ἐπεχείρησεν ἢ ὁ θεὸς
αὐτῷ τὴν ἀθέμιτον ἐπιθυμίαν, τόσῳ τε καὶ φάσει τῆς
φερομένης. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς,
τῷ μεῖον θεῷ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεφήναντο
οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν συμβεῖσαι τῷ ξένου τε
γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθείς, φωνῆσαι τε τὴν σάρραν τὸν εἶη
ἢ τίνα τέτον ἐπαγόμενος ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν B
ἀλήθειαν, ἄβραμον παρητέτο. νομίζων γὰρ ἀδελ-
φὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτὴν ἀποδόσθαι περὶ αὐτῆς
συγγένειαν ποιήσασθαι βελόμενος· ἀλλ' ἐχ' ὑβρίσαι
κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος δ' ὡρᾶταί τε αὐτ' πολ-
λοῖς χρήμασι, τ συνεῖναι ἀγυπτίων τοῖς λογιωτά-
τοις, τήν τε ἀρετὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν
ὑπάρξαι ἄραν συμβῆναι γενέσθαι. τῷ γὰρ αἰγυπτίων ἔθνε- C
φορεῖσθαι ἀρισκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐπι-
φανιζόντων νόμιμα, ἢ δι' ἃ τέτο δυσμενῶς ἔχον-
τας πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῷ ἑκάστοις καὶ
διαπύων τοὺς λόγους, ὡς ἐποιοῦντο περὶ τῷ ἰδίων,
κενὰς τ μηδὲν ἐχόντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυ-
μάσας οὖν ὑπ' αὐτῷ ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνε-
τώτατος ἢ δεινὸς ἀνὴρ, τ τοῦσαι μόνον, ἀλλὰ τ πεῖ-
σαι λέγων ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε
ἀρίθμησιν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο- D
νομίαν ὑφηγεῖσθαι. πρὸ γὰρ τ ἀβράμου παρουσίας
εἰς ἄγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τέτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ
χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς ἀγυπτον, ὅθεν
ἐπῆλθεν ἢ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ χαναναίαν
ἀφίκετο, μεμείζεται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῷ δ' πο-
μμένων αὐτοῖς σεσαλόντων πρὶ τ χώρας ἐν ᾗ νέ-
μεται, τὴν ἐκλογὴν μετ' ἐκεῖνον ἐπιφέρεται
τῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τ ὑπ' ἐκείνῳ καὶ ἐκλε- E
λειμμένην ὑπαίθριον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. πα-
λαιτέρα τε ἔτι ἔτεσιν ἑπτὰ, πρὸ πέντε τ αἰγύ-
πτε. λῶτος δ' τ πρὸς τὸ πρόσθιον κεκμήκει, τ ποτα-
μὸν ἰορδάνην εἶχεν, ἐκ ἀπόδεν τ σοδομῖτ πόλεως.
ἦν τὸ τε μὴ λίαν ἀγαθὴ, καὶ ὧν ἠφάνισεν κ βέλησιν κ
μείων θεῦ. τὴν δ' αἰτίαν, κ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὑπεσκαπτωσάντων. F

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ἀσσυρίων περι-
ουσίαν τῆς ἀσίας σοδομίταις λιθοῦσι τὰ φρά-
γματα, εἰς τε πλῆθος ὑπερδεδοκότων αὐτῷ κ νέ-
μεσθαι πολλήν. βιαιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε
τὴν χώραν, Βάλλας, βαρεὰς, σενάβαρος, τ συ-
μόβορες, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοῖρας δὲ ἦρ-
χον ἕκασος ἰδίας. ὑπὸ τέτοις στρατεύσαντες ἀσ-
σύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιησάντες τ στρατιᾶς
ὑπολοίπους αὐτοῖς. στρατιᾶς δ' ἑκάστης λιθοῦ εἷς ὑπερέχαμβος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύ-
ριοι φόρον ὑπέτασσον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δ' ὠδέκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπαχθέν-
τας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ ἀγαβαίου στρατὸς ἀσσυρίων
ἐπ' αὐτοὺς. στρατηγοῦντων μὲν φάλδου, ἀμόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τῶν τε συείαν
ἅπασαν διαπρασάμενοι, καὶ τοῖς τῷ. γιγάντων ὀνομάζοντες κατεπάτησαν. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consulúmque de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali causam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur & per mutuum contemptum atque insectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem superfit, est deleta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis acceptæ.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos impetata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in

Genes. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie cecidere, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos redijt. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede carebam, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

Gen. 14.

A σραζωσεδέκου κὴ τὸν κοίλαδα τὸν λεγομένην φρέαζα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέαζα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νυνὶ μέντοι τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτης. περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης, μετὰ πολὺ διηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κὴ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς κὴ λὼτος ἦγετο, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

B

Κεφάλαιον ιά'.

Ως Ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσυρίους ὑπερατείνας ἐνίκησεν, κὴ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, κὴ τὴν λείαν ὡν ἔλαζον ἀφείλετο.

Ἄβραμος δὲ ἀκούσας τὰ συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα περὶ λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, κὴ οἴκτος περὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γρπνόντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, ἐκ ἀνέμεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κὴ πέμπτῃ δὴ περὶ νύκτα τοῖς ἀσυρίοις περὶ δᾶνον, ἔστιν γὰρ ἡ ἑτέρα τοῦ ἰορδάνου πηγή, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ' ὑπόνοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχοῦσας, εἰ δὲ μήπω περὶ ὕπνον τεθαμβημένοι μάχεσθαι δι' ὑπομέθης ἀδυνάτως ἔφυγον. Ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίας συνέλασεν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τῆς δαμασκηνῶν γῆς. ὅτι δ' ἔξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ περὶ θυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντως ἀριθμῶν, τριακοσίοις κὴ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ κὴ τρισὶ φίλοις, τοσούτῳ στρατῷ περιγενόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν κὴ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. Ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λώτον, ἀνέζυξεν μὴ εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεύς, εἰς τόπον τινὰ ἐν καλῇσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τοῦ σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τὸτο βασιλὺς δίκαιος. κὴ ἐπὶ δὲ ἱστορεῖ ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν, κὴ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ ὅσα ὁ μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμου στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρχόντων παρέσχε. κὴ ᾠδὰς τὴν δυωχίαν αὐτοῦ τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κὴ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. Ἄβραμος δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν Ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, οὓς ᾠδὰ τῶν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Ἄβραμος δέ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, δι' αὐτὸ μὲν ἀλλὰ τὴν ὠφέλειαν ἣν κὴ λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ᾠδαχὼν τοῖς συστρατεύσαμένοις. ἐκώλυε δ' ὁ πρῶτος σκαλεῖτο, καὶ ἔννηρος, καὶ μαβρῆς. ἐταιρέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἃς ἄξιόν ἐστιν ὅτι τοιαύτας δυωχίας κομίζεσθαι. τοῦ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῷ μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτόν, ἐπεὶ δὲ ἴδιος, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γεννήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γένεαν ὡς ᾠδαπλησίαν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

C

D

E

F

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eã meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat, sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara suscepturus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens proditurus ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, euestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum,

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Α ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν θεσπρεπῆ τῷ θεῷ
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν τετραέτιδα, καὶ αἶγα τριέτιδα, καὶ
κριὸν ὁμοίως τετραετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος διεῖλε τῶν ὀρνέων καὶ θηρίων τὰ μέλη. εἶτα πρὶν σπᾶν
τὸ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων, ὅτι θυμίαμα τὸ ἅγιον,
φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς
αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ὅτι ἔτη τετρακόσια γεν-
νησομένους καὶ τὴν ἀγυπτίων, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας Β
θεὸς αὐτὸς ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἄβρα-
μος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὠγύτην καλουμένην
δρῦν. ἐστι δὲ χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρωθεν ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος δω-
ρεῖν τε θεὸς ὑπάρξειν αὐτὸν δωδεκελουμένοις, τοῖς
τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς με- C
σοποταμίας ἠγουμένου, καὶ παίδων ἰσομοίρων, σάῤῥα
τε θεὸν κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπενί-
δων ἀγάρην ὄνομα, ἧς ἦσαν ἀγυπτίαν, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιουμένῳ καὶ γνωμένην ἐγκύμονα ἡ θε-
ραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βα-
σιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας θεσπισμένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῃ δ' αὐτὴν θεὸς
ἀπίναι δωδεκέτη τῇ σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
ὑπεκκομιζουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸ θεοῦ ἐκέ- D
τευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ ἔξω τῆς
ἐρήμου θεοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου γὰρ μείζονος τεύξεσθαι
σωφρονοῦσαν. καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δεσποινιὰν ἀγνώ-
μονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κα-
κοῖς. ὑπακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ πρεσβυτέ-
ρῳ χωρῆσαν, ἔλεγχον ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν
ὑπίσω, γνήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς ἐκείνης E
βασιλεύσοντος. τούτοις πειθομένην, καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ'
ὀλίγον ἰσμάηλον, θεόκλυτον αἰ τις εἴποι διὰ τὸ εἰ-
σακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕ-
κτον ἤδη καὶ ἐνδέκατος ἔτος γεγονὼς, ὁ περιτε-
μνόμενος ἐγνώσθη. εἰς ἕνατον δὲ αὐτῷ, ἐν ἐνενηκοστῷ
παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς
αὐτῷ ἐκ σάῤῥας, ἔσαιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἰσα-
κον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι- F
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν
ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. περσέβαζε δὲ
τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μόνοις τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποι-
εῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς
περιτομῆς ἡμεῖς ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. πυθομένῳ δὲ
ἀβράμῳ εἰ περὶ τοῦ ἰσμάηλος εἰ ζήσεται, πολυχρόνιον
τε ἀπεσήμαινεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ ἀβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ,
περιτέμνεται κατὰ τάχος, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ
παῖς ἰσμάηλος, ἐτῶν ἐκείνῳ τὴν ἡμέραν δέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑκατὸν
ἔτεσιν.

Κεφάλαιον ιβ.

Πῶς τὴν σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ἐπαφρονοῦντες εἰς τε ἀν-
θρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ χρη-

que beneficiorum eius meminerant,& hospites a- A
uersabantur:denique mutuis etiam libidinibus se
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt post hac nec
fructum vllum produceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos,
rogauítque vt ad se diuertentes frueretur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercũ
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo
referente, intus eam esse; aiunt se aliquanto post re-
uersuros, eámque inuenturos iam matrem. mulie-
re autem arridente, & negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simula-
re: sed fassi sunt se Dei esse angelos: & quòd missi es-
sent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deũ ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decẽ inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, neve in
probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo non- D
nihil honoris haberent: aut sit temperare sibi non
quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu-
ptis. sponsi enim earum monentẽ de exeundo con- E
tempserãt vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipsis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, F
cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepe-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte. In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquanti sper tolerauit. puellæ verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ, æstu cir-
cumuentο parente, cum incio sunt congressæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre: iu-

μένων ὠφελείων. ἐναί τε μισόξενοι, καὶ πρὸς θεοὺς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκζητοῦσαν. χαλεπλύνας οὖν ὁ θεὸς
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας
αὐτοὺς, καὶ τήν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν
χώραν ἅπασαν ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τῶν θεῶν κεί-
νοντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς
ἀγγέλους, καθήμενος ὑπὸ θεοὺς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πα-
ρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκίας αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀ-
ναστάντα τε αὐτοὺς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. δειπνησάντων δ', ἄρτους
τε προστάξειν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐνόμισεν αὐτοῖς θεὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένους οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχοντες ἐσθιόντων.
ἔτι καὶ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάρρα. τῷ δ' εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἥξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δρησὸν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγηπεμένην. ἣ δ' γυναικὸς ἐκ τούτου μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποίαν ἐπούσης, αὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκεῖ-
νοι κατέχοντες λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμβύσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεὶη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὅτι τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν αἰτησάμενος ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ
τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς συναπολλύναι τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀ-
ξιωθόν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τοῦ
ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὅτι ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἐῶ περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς δ'
τοῦ ἀβράμου χρηστοῦ.] οἱ δ' σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφορᾷ τῆς ὄψεως διαφέροντας,
καὶ δὴ λώτῳ καταχθέντας, ὅτι βίαν καὶ ὕβριν αὐτοῖς
ὥρας ἐτεράπησαν. τῷ δ' λώτῳ παραμυθοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔ-
χειν αἰδῶ παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῶ ὑπὸ ἐκείνων τοῦ ὁλιθυ-
μίας αὐτῶν λέγοντο παρέξειν, οὐδ' ὅπως ἐπείσθη-
σαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτοῖς ὅτι τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖναι τοῦ εἰσοδον
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λῶτος δ' τοῦ θεοῦ τοῦ μέλλοντας τῶν σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτῶν φεύγοντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀναλαβών. οἱ δὲ μητέρες ὑπερφρόνησαν τοῦ
ἐξόδου, δυθείαν ὑπαλειφθεῖσαι τοῖς ὑπὸ τοῦ λώτου λε-
γομένοις. ὁ θεὸς δὲ σκηπτοῦ βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συὺ
τοῖς οἰκήτορσι κατὰ πίμπρασι καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσῃ
ἀφανίζῃ, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀ-
ναγράφοντι πάντων. ἡ δὲ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀνα-
χώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀπεστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονέσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορδυκότος τοῦ θεοῦ τοῦ
ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετέβαλεν. ἱστόρηκα δ' αὐτὴν, ἔτι καὶ νῦν δεμνὴν δεφοῦσαν δ' αὐτὸς μὴ τοῦ θυγατέ-
ρων εἰς βραχύτι χωρίον κατιόντων, πρεσβυτέρα ὑπὸ τοῦ πυός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται. καλοῦσι δὲ ἕτερος ἑ-
βραῖοι τὸ ἁλίγον. ἐνταῦθα ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ ἕωθεν ὁποίας ταλαιπώρως διῆγεν. αἱ δ' παρθένοι
καὶ ἀφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι ὁπονοήσασαι λαθεῖν. ἐποίουν δ'
ταῦτα ὑπὸ τῷ μὴ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἴποι δ' ἂν τις

ὅτι

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖ). γένους A
μὲν ὑποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτ', ὁ μὲν μοα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συρίας τὴν κοίλης ὄξιν ἀμφοτέρα, καὶ
λώτω μέν, ζιαύτην σωέβη τ' ἐκ σοδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθ. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τὴν παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι
τὴν σάρραν, ὁμοίᾳ ζοῖς πρὶν ὑποκινούμενος δι' ἃ τὸν
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῆς ἐπιχω- B
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάρρας, φθεῖραι οἷός
τε ἦν. εἰργε δ' ὑπνωτικὸν ἀπὸ νόσου χαλεπωτῆς
αὐτὸν θεραπεύσης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὅναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾴων διαπεφευγὼς, φράζει
θεοῖς ζοῖς φίλοις ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ζαύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἀδικίας τοῦ ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπά- C
γεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεσθαί τε
παρέξειν αὐτὸν δίκῃ, τὸ λοιπὸν ἀδοὺς ἐκείνου
φέρειν τὴν γυναῖκα γενομένην. ταῦτ' εἰπὼν, μέλα πέμ-
πει τὸν ἄβραμον, συμβιβασάντων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἐπὶ βλάβῃ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης
ἢ τῶν ἀρχῶν ἐκέλευσε διδύναι. θεὸν γὰρ αὐτῷ κη-
δεύσειν, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ μεμνη-
μένον ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τοῦ δὲ θεοῦ μάρτυρες ὄν-
τος καὶ τοῦ γυναικὸς σωφρονοῦντος, ἔλεγε μηδ' ἂν D
φεύγειν τὴν ἀρχὴν εἰ γαμετὴν ἔσαν ἠπίστατο. ὡς
δὲ ἀδελφὴν ἀνόμυνον ἂν ἀδικεῖν. ὥστε καλεῖ δὲ
φάσις ἰσχὺν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ὅμνυσι ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μόνον βουλόμενος, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπειλάς τε προφερόμενον, τὰ δύξεσθαι πο-
μπῆς, ἢ πάντων ὅσων καὶ χρῄζων πρὸς αὐτὸ ἀφίκοι-
το. τοῦτ' ἐπόντος, ἄβραμος ὅτι τὴν συγχώρησιν τῆς γυ-
ναικὸς ἠδέως ἔλεγεν, ἀδελφὴν δὲ αὐτὴν εἶ) πά-
θοι, καὶ δίκαια ζαύτης ὑποκρίσεως ἐκ ἀσφαλῆ τὴν E
ὑπόνοιαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε ὅτι τὸ μηδὲν ἀπὸ τῆς
νόσου γηγονέναι. προθυμηθῆναι δὲ αὐτὸ πρὸ τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ἃ παρ' αὐτοῦ μέ-
λοι. καὶ ἀβιμέλεχος τὴν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμε)
καὶ τὰ χρήματα, καὶ συντίθε) ἀδόλως πολιτεύε-
σθαι, ὑπὲρ τινος φρέατος ποιούμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρ-
σάβαν καλοῦσιν. ὅρκιον δὲ φρέαρ λέγεται αὖ. ὅτε δὲ
ἐπὶ καὶ νῦν ἀπὸ τῆς ὁπιχωρίων ὠνόμασται. ἡγεῖ δὲ F
ἄβραμος μετὰ πολὺ καὶ πᾶσι ἐκ σάρρας, ὡς αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ προεῖρη). ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γὰρ
λέξις σημαίνει. διαμόνοι τὸ τὴν σάρραν μεισθάσαι
πίστεως φύσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, μὴ προσδοκώσαν
ἤδη ζωογονεῖν προεστυτέραν οὖσαν, τὸν μὲν ἔτους σκά-
λλειν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πάντες δὲ πᾶσι ἑκατέροις τῆς ὑσάτου ἔτει.
ὃν δὴ μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνεσθαι, καὶ
ἐκείνου μὲν ζοιαύτας ἕδος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſti- Geneſ.20
næ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cum meliuſculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deúmque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire mallet, deductores eſſe pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem aiebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide vtrinque ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube vocatur. ea vox iuramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt Geneſ.21
Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, incauta fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circunciſionem celebrent.

CAP. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus.

ARabes verò poſt decimumtertium annum Geneſ.21
id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus, alebatur

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες δὲ, μετ' ἔτος ξισταμενὸς δεκάτου. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀβράμου γεγονὼς ἐκ τῆς παλ-
λακῆς, ἐν τούτῳ περιτεμνέσθω δὲ τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὰ πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.
σάρρα γὰρ τεκνοποιΐαν τὸν ἰσμαήλου ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡς ἐν ἀπολείψουσα

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei conſunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22 ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

τ̃ ὡς πρὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅπ τ̃ τ̃ ἡγεμονίας ἀξιόζηλος. τελοῦσα δ' αὐτ̃ τ̃ Ἰσαακον, ἐκ πλείω δὴ χρόνου ζήτησιν τούτῳ τ̃ Ἰσμαήλου ὄντα, πρεσβύτερον, καὶ κληρουχεῖν αὐτὸν δυνάμενον τ̃ πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν οὖν τὸν Ἀβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μ̃ τ̃ μητρός. ὁ δ' ἦν μὲν ἀρχαῖς ἐ προσεπίθετο τ̃ αὐτ̃ γνώμην οἷς ἡ σάρρα ἐπαιδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶ) παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τ̃ ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὲρ τ̃ σάρρας προσπίπτουσι, πεισθεὶς παρέδωκε τ̃ Ἰσμαήλου τῇ μητρὶ, μίσαν δ' αὐτ̃ χωρεῖν δυνάμενον, ὑδωρ τε ἐν ἀσκοῖς καὶ ἄρτον φερομένοις ἐπέλιπεν αὐτοῖς, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένοις. ὡς δ' ἀπῆσαν ὀπλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὑδατος γὰρ ἀπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρέσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, πρόσω πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πλὴν τὰ φράζει πεπαιδευμένῳ, καὶ κελεύει προνοεῖν τ̃ ἀπαγορευσῆς τ̃ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ περιμένειν ἐκ τ̃ Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωσιν ἐξ αὐτ̃ ὀπωρέλειαν, διαφεύγει τὰς ἀλαπωρίας. ἀνδρωθέντι δ' τ̃ παιδὶ, γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος ἀγύπτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ἧ παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδέηλος, μάβδυμας, μέσαμος, μασσαίος, μάσμηνος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰτούραιος, νάφισος, κάδμας ος. ὅτων πᾶσαν τ̃ ἀπ' εὐφράτου καθήκουσαν πρὸς τ̃ ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοίκησε, ναβαταίαν τ̃ χώραν ὠνόμασαν. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τ̃ ἀραβῶν ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ἰσαάκου τ̃ ἐκ Σάρρης Ἀβράμου παιδός.

ΙΣαακον δ' ὁ πατὴρ Ἄβραμος ἀφρηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅπ γήρως κ̃ δωρεὰν αὐτ̃ τ̃ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τ̃ γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερβεβλημένος πᾶσαν ἀρετὴν, κ̃ τ̃ τε τ̃ πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τ̃ τ̃ θεοῦ θρησκείαν ἐπιμελὴς ἀβραμός τε τ̃ ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἡγησάμενος καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τ̃ ζωῆς ἐπεθέτο τότε μὴ τοι κ̃ τ̃ τ̃ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς δὴ τότε πειρᾶται αὐτ̃ βουλόμενος λαβεῖν τ̃ περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, κ̃ πάντα ὅσα εἴη παρεσκευασμένος καταβυθισόμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τ̃ παρούσαν εὐδαιμονίαν ἐν τ̃ αὐτ̃ αὐτοῖς ἔχειν τ̃ ἰὸν Ἰσαακον, ἡτ̃ τ̃ τὸν αὐτ̃ θύμα καὶ ἱερεῖον θύσειν. σπεύδει δ' εἰς τὸ μέλλον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἔτους μὲν ἐμφανίσειν τῷ περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τ̃ τ̃ τέκνου σωτηρίας προτιμήσας τὸ ᾧ θεῷ κεχαρισμένον. Ἄβραμος δ', ὅπ μηδὲν κείνων ἀθύμησεν τ̃ θεῷ δόντων, ἅπαντα δ' ἐπιτελεῖν ὡς ἐν τ̃ ἐκείνῳ προνοίας ἁπάντων ζῶντων, ὑπερωφλόμενος πρὸς τὸ τε τ̃ θεοῦ πρόσταγμα, καὶ ᾧ εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τ̃ τ̃ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τ̃ ἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκαλύπτετο γὰρ ἂν ὑπερτιθεὶς τὴν θεὸν, λαβὼν τὸν Ἰσαακον

μ̃

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ὑποσάξας A cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ℭ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mon-
συνόδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ ζ́ῃτῃ δ́, ὡς κατόπτον ἦν tem, ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui.
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν- tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons,
τας, μόνῳ τῷ παιδὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in
ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύει. ἔφε- montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit:
ρον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò quitum vigeſimum
ἱερείου τοῦ δ́ ἰσάκις πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον- quintum annum agebat, aram apparante, percon-
τος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθομένου τί B tantéque quidnam mactaturus eſſet nullam ha-
ℭ μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ δ́, τὸν θεὸν αὐτοῖς bens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui
παρέξειν ἔλεγεν, ὅτε ἱκανὸν καὶ τὰ ὄντα εἰς δόσεις potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri,
ἀνθρώποις ἀναγαγεῖν, ℭ τὰ ὄντα τὴν ἐπ' αὐ- & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collo-
τοῖς θαρροῦντων ἀφελεῖσθαι. δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱε- cent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſt-
ρεῖον, εἴπερ ἀμφὶς μέλλει τῇ θυσίᾳ προσηδέσθαι quam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus
χάριν αὐτῷ. ὡς δ́ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ξύλας apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum,
ἐπιθεὶς ὤμοις, ℭ ὦ δύστηνε, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac
μυρίαις εὐχαῖς ἀπησάμενός σε γεγενῆσθαί μοι προ- ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans
θέντος θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, καὶ ἔστιν ὅτε μὴ πρὸ C quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæ-
τῶν σῶν αἰδεσφῶν ἐφιλοτιμησάμην, καὶ ἐφ' ᾧ redem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo
μᾶλλον εὐδαιμονήσῃν ὤμην, ὡς εἰ σὲ ἰδιωμιλῶ- viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te
δρωμένον, καὶ τελευτῆν δέδοχον τὴν ἀρχῆς τὴν ἐμαυ- amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim
τὸ καταλελειπομένην. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομένῳ σὸς Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro per-
πατὴρ ἐγένετο, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ἀποπέμ- petuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt
ψαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέρωσιν. τῷ θεῷ γὰρ προſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt
ἐκχωρῆσαι σαυτὸν ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τὴν τιμῆς, αἰδὼς moriaris, non vulgatem habebis vitæ exitum, ſed
ἂν ἡμῖν γένοιτο μεῖζον καὶ σύμμαχος D à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio
πᾶσιν ὑπάρξειν. ἐπειδὴ γὰρ γεννηθείς, ὑποθανοίμην, ἢ τὸν ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te
κοινὸν ὑπὲρ τὴν ζωὴν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίῳ θεῷ cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam
πρὸ πάντων πατρί νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος, humana calamitate de vita decedas: ſed inter pre-
ἄξιον οἶμαί σε κεῖναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μήτε πο- camina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ- collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educa-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν uerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem
δ́ ℭ ἱερουργίας ἐκείνῳ ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένου, per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco
ℭ παρ' αὐτῷ καθεζόντος. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto pa-
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀπατρεφόμενον, τὸν E rente degener, libenter hæc verba accepit, negans
θεὸν αὐτὸ σαυτῷ παρεχόμενον. ἴσας δ́, πατερ ὦδ' ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam
ἐμοῦ οἷος τετυχηκότα γενναῖον ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet
δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ℭ φήσας ὡς ὑδὲ vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater
γεγονέναι τὴν ἀρχὴν ἐμοῦ δίκαιον εἰ θεῷ καὶ πατρὶ ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámque mi-
μέλλει κρεῖσσον ἀπωθεῖσθαι ℭ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς nimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus
ἀμφοτέρων βουλήμασιν εὐτρεπίσαντα, ὅτε ℭ μόνον τὸν πα- obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum,
τέρα τοῦτον προαιρούμενον μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἐμοῦ, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſan-
ὥρμησεν ὅπλα τὴν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. καὶ ἐπεράσθη guinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt
τὸ ἔργον μὴ σαφὲς ἐμποδὼν τῷ θεῷ. ἐοᾷ μὲν ὀνομα- quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem
σὶ τὸν ἄβραμον, ἔργον δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὑδὲ F orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam ta-
ὑπεθυμίασας ἅμαξας ἀνθρωπίνης, τὴν σφαγὴν αὐτοῦ libus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius prom-
ἐπιτάξαι τὸ παιδὸς ἔλεγεν, ὑδὲ ἐκ πατέρα ἐποίη- ptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τότε βουλόμενον μὴ δικαίας quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defutu-
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν γνώμην, ram autem nec in poſterum ſuam prouidentiam,
εἰ καὶ δικαίοις πρὸς ἀσόμενον ὑπακούοι. μαθὼν δ́ tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium lon-
αὐτοῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς θρησκείας, ἤ- giſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exa-
δεσεν μὲν οἷς αὐτῷ παρέσχεν, ὑκ ὑστερήσειν δ́ αὐτὸν G cta filiis germanis & probis magnum principatum
ἀεὶ πάσης ὑπομελείας ℭ γήρους ἀξιοῦντα, ἐσεσθαί relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, ὑδ' ἀμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πολὺ δώσειν multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm
μεγάλων ἡγεμονίαν προεδήλωτε τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλῆθος ὑπερδώσειν καὶ μνήμῃ ἀγήρων numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius,
αὐτῶν ἐσεσθαι τοῖς γενεαρχαις τὴν τε χαναναίαν ὅπλοις καταπτησαμένους ζηλωτὸς ἐσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις, generis memoriam fore ſempiternam, regione quo-
τοῦτο θεὸς εἰπών, κεῖσον ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι, que Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam
omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc
oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex
improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixérúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sara obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SAra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, prophetæ, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudęorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suti appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς καὶ πως τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀπεθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν οἱ χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων ἐκ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ πάρον. ἀβράμης δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐπιχωρίου τῶν χεβρωνιτῶν. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐνταῦθα κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαντούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ πρῶτον τῶν τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαντούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, ἄνδρες τὰ πάντα φρονεῖν δεινοὶ συνιέναι, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσούβακος, σοῦος. φίονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. ἐκ σοῦ μὲν, σαβαχαίης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτων δὲ, λατούσιμος ἄσουρος, λιούρης. μαδάνου δὲ, ἤφας, ὤφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἄβραμος ἀποικιῶν σόλους μηχανᾶται, καὶ τὴν τε ξωλλοδύτην καταλαμβάνει, καὶ τὸ εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ὅπη τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. λέγεται δὲ ὡς ἔτος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ὅπη τοῦ λιβύου, κατέσχεν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐγγονοι αὐτοῦ καθικόμενοι ἐν αὐτῇ, τοῦ γένους ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχὸς, ὁ ἱερῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαντούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἓξ εἶς, ἄφραν, συρεῖμ, ἰαφραν. ἀπὸ συρεὶμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτα καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ὅπη λιβύην καὶ ἄντεον. γήμαντά τε τὴν ὄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν διὸν αὐτῆς δέδωρον. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ὅπη τὴν μνησείαν, ἐγγυησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτοῖς τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ ταῖς μηρὰς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὤμνυον τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων ἔπεμπε δ' καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ ἀπαίδιον καὶ μηδόλως ὑπηκοΐζειν ἔτος ἀπερχόμενος χρόνῳ διὰ τὸ εἰς χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δ' ὑπὸ ἀυδείας, ἔτι δὲ καὶ λησταίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοῆσαι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γυμόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσας. εὐχεταιοῦν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἰδοῦ τῷ παιδὶ ἀβράμος μνησθῆ-

μης δυσάμφω ἐξαπίς αλκεν, εἰ κατὰ νοῦν τ αὐτῇ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συνελτεῖν, ἐν ἐκείναις δύρασθῆ-
ναι, γνωρισθῆναί τε αὐτὴν, τ μ ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν
ἀρνυμένων, ἐκείνης ἡ αὐτὴ ὠφελήσης. κ ὁ μ ὅτι
ζώντες ἀν ἀγαθοίας, ὅτι τὸ φρέαρ ὠφελήνει), κ ὠφε-
λεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῇ ὠφελεῖν. τῇ δ
ἐπξεπομένων ἐ χρηζόσων οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἀν
ἐκείνῳ ὠφελεῖν. κ γὰ ἐδ' ἄλκπτον ἦν) τὸ ὕδωρ μίαν
ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τ ποεῖς τ ξένον ὁλκπλήτλειν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν ποεῖς ἀνθρώπους
αὐτάς ποτε, ἀ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν λέγουσαν. ἐ
παρίχει αὐτῇ φιλοφρόνως. ὁ ἦ, ἐν ἐλπίδι μὴν τ ὅλων
ἡμόμενος, βελόμενος ἡ τλὺ ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπή-
νει τὸ δ ἀγλυείας αὐτλὺ ἐ τῆς χρησότητος, ὅτι κ μετ'
οἰκείᾳ πόνε τοῖς ἀνομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἐθύμῳ ἐπευ-
δαίτο τε τίνων ἀν εἴη γονέων. κ κατδύχε) αὐτοῖς
ἡήσιν τοιαύτης παιδός. ἐ νυμφδύσειαν φησιν ὡς
αὐτοῖς ὀξὶ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθῦ παῖ- C
δας αὐτῇ τεξομένῃ γνησίους. ἡ ἦ, ὑδὲ τούτων ἐφθό-
νουν αὐτῇ βελομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ ἐ τὸ ἦθος ἀπε-
σήμαινε. κ ῥεβέκκα μὴν φησιν καλεῖσθαι. πάτηρ δ ἐμοὶ
βαθήλος ἔω, ἀλλ' ὁ μ ἤδη τεθνηκεν λάβαν ἦ ἀ-
δελφός ὀξιν ἡμέτερος, τῦτε οἶκον παντὸς σεμνὴ μητέ-
ρει ποεμένῳ, ἐ τ ἐμῆς παρθενίας ὀπιμελόμενος.
τούτων ἀκουσάμενος, ἔχαιρε τε τοῖς γεγονόσι ἐ τοῖς
εἰρημένοις, τ θεὸν ἵστιος ὁρῶν αὐτῇ τ ὁδοῦ σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. κ ποησάμενος ὁρμισόν τε καὶ πίνας
κόσμους ἃς δυνατὸς φορεῖν παρθένοις, ἀπεδίδου τῇ
κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβεῖν ἤ) λέγων, ἐ γέ-
νεσις δίκαιον τοιοῦτον αὐτλὺ τυγχάνειν, ἀγαθλὺ ὠφελῆ-
σαι τοσαύτας παρθένους ἡμομένλω. ἠξίουτε παρ'
αὐτοῖς καταχθῆναι, τὸ ποεσωτέρω χωρεῖν τ νυκτὸς
αὐτὸν σφαλερομένης, κόσμον τὸ φέρων γυναικεῖον πο-
λυτελῆ πις δύειν αὐτὸν ἐκ ἀσφαλὲς εἶναι ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι ἦ ἐ τλὺ
τῆς μητρὸς καὶ τὰδελφῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλε-
γεν, ὡς ὐ δυσχεράνουσιν, ἐκ τῆς ποεῖ αὐτλὺ ἀρετῆς. ὐδὲ
γὰ ἔσεσθαι βαρὺ, μισθόν τε τ ξενίας τελέσας, κ δύ-
ναιτ' ἂν ἰδίαις χρησάμενος. ἡ ἦ, ποεῖ μ τῆς τῷ γονέων
φιλανθρωπίας αὐτῆς, ἐρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν,
ἐμέμφετο ἦ ὡς μικρολόγοις ὑπειλημόται, πάντων γὰ
ἀμεινὶ μεδέξειν. δηλώσασα ὡῷ τοι λαβαίῳ ποότε-
ρον τὰδελφῷ, συγχωρησοῦτος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγε. F
ὡς ἐν τότε ἡμομένῳ παρῆν τ ξένον, τὰς μ καμήλους
αὐτῇ ὠφαλαβόντες οἱ λαβαίᾳ θεράποντες, ὅπιμέ-
λουν. αὐτὸς ἦ δεπνήσων ἠγάλετο σεμνὸ αὐτῷ, κ μ
τὸ δεῖπνον φησὶ ποεῖς τε αὐτὸν ἐ τλὺ μητέρα τῆς κό-
ρης ἄβεσμος, θάῤῥει μὴν ὀξιν ὑός. συγχωρῆς δ ὑμέ-
τερος. ναχώρης γὰ τούτων τῷ παίδων ὦ γεννᾶν πάντ-
πος, ἀδελφὸς ἔω ἀβεάμου, ὁμοπάζιός τε κ ὁμομή-
ζιος. πέμπει δοῦναι ὅδε ποεῖς ὑμᾶς, ἀξιῶν τλὺ κό- G
ρλω τοιαύτλω παιδὶ τῷ ἑαυτῦ λαβεῖν ποεῖς γάμον, ὃς
γνησίος ὀξιν αὐτῷ, ἐ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμέ-
νος ᾧ τῷ μ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῇ τ δδ' ἀμ-
μησ' αὐτλὺ λαβεῖν, ἐκ ἠξίωσεν ἀγάλλεσθαι. τιμῷ ἦ τὸ
ἦθος, τ γάμον πολιτεύει τοῦτον. ἔ τλὺ ἀπεδλὺ κ τλὺ
ποσάρσιον μὴ ὑβρίσαι. κ ἦ θεὸς βέλκσιν, τά τε ἄλλα μοι κ τλὺ ὁδὸν ὑπλεύσαι, κ τλὺ παῖδα καὶ τ
ὑμέτερον οἶκον ὄφελον. ἐπεὶ γὰ πλησίον τ πόλεως ἐγλυόμλω, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅπι τὸ φρέαρ ὠφελ-

eũ miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quòd cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accidit ad puteum, poſcens ab eis potum: illis verò cauſantib. aquam ſe non ſine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obi urgats reliquinis negando eas vnquam inter homines verſatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hoſpiti potum offert. at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non grauaretur. ſciſcitatur ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret, puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderant, quæque audiuiſſet, manifeſtò cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & aliis quibuſdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam apparente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poſſit quàm apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permiſſu ipſum adducturam. quo facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus: Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis ſuæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accuratè huc misit, vestro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

CAP. XVIII.

De Isaci filiis Esao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descenturam gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse, mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, regè sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

ηδομένας, πύξάμενος εἰς ταὐτὰν ἐμπορεύειν. ὁ δὲ γέρων γάμον ἔν τε θείας μηνυόμενον ὑπὸ φανείας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. Ὁ ἄβραμον μὲν τοσαύτης ἀποστολὴν ἀποδῆς, τῷ καταδύσαι τὸ κρίνον τιμήσατε. οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἐδόκει αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τιμῶ τε γνώμῃ τοῦ θεοῦ συνῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἤξίου τὴν θυγατέρα. γαλεῖ τε αὐτῷ Ἰσαακος, τὴν προσφυγόντων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς Χαλδαίας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξελήλυθησαν.

B

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἀποδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτει δὲ ἐν Ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσαάκου καὶ Ἰσμαήλου.

C

Κεφάλαιον ιή.

Περὶ τῶν Ἰσαάκου υἱῶν, Ἠσαύου καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

ΙΣαάκῳ δὲ μετὰ τὰ Ἀβραάμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γυναῖον. καὶ ἡ γαστὴρ ὅτι μεῖζον ὠγκημένη, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δὲ αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἐνθυμ. τῷ δὲ μείζονι προτεθήσθαι τὸ δοκοῦν ἐλάσσονι ἔσεσθαι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ προῤῥήσιν ἡ θεὸς, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοὺς πόδας, δασὺ σφόδρα ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτοῦ καὶ πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸ πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἕξεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σῆθες, ἔξωμα λέγουσιν. Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ἴσαακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τὴν χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῆλθε θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ προὸς αὐτὸν δυνοίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μείζονα προὸς τὸ πᾶν ἐκωλύετο. ὁρῶν δὲ τὸν θεὸν τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ προὸς αὐτὸν ἀποδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοίνυν πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τῆς βασιλέως πειρασθεὶς Ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὰ λεγόμενα φάραγγα χωρίον ἀπὸ μακρὰ γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὅπλα σόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βιληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχου ποιμένων, ἐκ τούτου καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ὀργῇ νόμῳ λογισμῷ κτόμενος αὐτοῦ τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτως ὠδαχόντος αὐτοῦ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τὸ δὲ δεύτερον. τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. Ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. Ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτὴν φύσεως νομίζων τὴν Ἰσαάκου, ὑποπτεύειν μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠχθομένης, ἐπ' ἀ φανερᾷ

D

E

F

G

δὲ

ἠχθρᾳ τ̃ ἰσαὰκ ὑπὲρ τὰς ἀδελφὰς, διὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ φιλίαν μᾶλλον ἢ ὀφέλους χάριν), πρὸς ἄμυναν οὖν ἐπαθεν ἰσαὰκ χαριέντως, φιλίαν ἀνανεωσάμενος) πρὸς αὐτὸν, ἵνα τ̃ κρατηθὲν φίλον ἐπανόρθωσ. πάντων δὲ τυγχανων ὧν ἠξίου, διὰ τ̃ ἰσαὰκ χρηστότητα, ὀργῆς πρόσφατος πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα μνησικάκως ἀπέρριψεν εἰς τὸν ἑαυτ̃. τ̃ δ ἰσαὰκ παίδων, ἡσσους, πρὸ ἧς μάλιστα ὁ πατὴρ ἐπεκάλει, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τ̃ ἥλωνος, Ⓒ ἀλιβάμην τ̃ ἐσβέωνος δυναστεύοντα ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας τ̃ πρὸ τ̃ γάμον ἐξουσίας κύριον, Ⓒ μὴ δ τ̃ πρὸ τυμβυλλυσάμενος. ὑ δ γὰ ἐπέτρεψεν ἰσαὰκ ἐπ' αὐτοῦ τ̃ γνώμης γνομένης. ὑ γὰ ἦν αὐτ̃ δι' ἡδονῆς συνάψασθαι συγγένειαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. ἐβουλόμενος δ ἀπεχθῆς εἶ τ̃ παιδὶ κελεύων ἀφίσασθαι τ̃ γυναικῶν, ἐκεῖνα σιγᾷν. γηραὸς δ ὢν, κ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ μέρος εἶπεν, ὡς κ δίκαιον τ̃ πρώσεως καὶ τῶ κατὰ τὰς ὄψεις παθῶς ἐμποδὼν ἦν αὐτ̃ θεραπεύειν τ̃ θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ὅπῃ χωρήσιον, Ⓒ θηρασάμενον ὅσα αὐ αὐτ̃ δυνατὸν γένοιτο) θοἰνοσκεύασαι δεῖπνον, ἵνα μ τοῦτο ἱκετεύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτ̃ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὲν ἦ λέγων ὁπότε καὶ τελευτήσει. πρὸ δ τούτου θοἰνοχεῖν αὐτ̃ ἐβούλετο λέγων τὸν θεὸν ταῖς ἐμαῖς ταῖς ὑπ' αὐτ̃ θοἰνοκεκλημένοις. Ⓒ ἵνα μὲν, ὅπῃ τὸ χωρήσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὸν ὕνοιαν ἀξιοῦσα τὸν ἰακὼβ θοἰνακαλεῖν, καὶ θοἰ τὸν ἰσαὰκ γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα, δεῖπνον θοἰνοσκεύασαι. ὁ δ ἰακὼβ, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτ̃ πεπεισμένος. ἐπεὶ δ' ἄνθρωπος ὢν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τ̃ βραχίονα περιελὼν ἵνα μὴ δύοιτο θοἰ τ̃ πατρὶ δι' τὸν δασύτητα, ἦσαν ἓν). τὰ γὰ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, δι' τὸ ἓν) δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν γνῶναι τοῖς ὠσὶ δριμέσι κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παρεξωύσειν τ̃ πατέρα ποιήσαιτο ταῦτα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τ̃ πατρί. Ⓒ ἰσαὰκ ἐπανορθόμενος τ̃ κατὰ τὸν φωνὴν ἰδίαν, προσκαλεῖται τ̃ υἱόν. τῦ δὲ, τὸν βραχίονα προτείναντος ὡ τὸν αἰγίαν προσβέβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου θοἰπλησίον, κατὰ μέν τοι τὸ τ̃ τριχὸς βάθος, ἥσαις εἶναί μοι δοκεῖς. κ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας, ἔπεμψεν εἰς ὐχὰς προς θοἰκλησιν τ̃ θεῦ. δέοντα, λέγων, παντὸς ἀρῶσος, κ δημιουργὸν τ̃ ὅλης οὐσίας σὺ γὰ πατρὶ τ̃ ἐμῷ μεγάλων ἰσχὺν προῦθηκας ἀγαθῶν, Ⓒ ἐμὲ τ̃ παρόντων ἠξίωσας, κ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γνωμένοις ὑπέρχυ βοηθὸς δύναμίς κ δωτὴρ ἀεὶ τῶ κρειττόνων ἔσεσθ. τοῦτ οὖν κ βεβαίωσον. κ μή προΐδῃς με δι' τ̃ παρεοῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν κ μᾶλλον σου δέομαι τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον δύναμαι σῶζε, καὶ παντὸς ἁπλῶς κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτ̃ βίον δαίμονα κ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις παρασχεῖν. ποιήσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δ, τίμιον κ κεχαρισμένον. Ⓒ ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἰσαῦν ποιεῖσθαι τὰς ὐχὰς, παρεκάλει τ̃ θεόν. ἅρτι δ πέπαυτο τούτων, κ παρῆν ἡσαῦς ὑπὸ τ̃ θήρας, Ⓒ τ̃ ἀγαθοποιίας

A spicionem, aliquantisper seceſſerat, veritus nequando apud eum plus recens offensa quàm priſtinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciſceretur, profectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cùmque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, ídque autoritate propria, ne patre quidem conſulto. neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere. Sed cùm eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatúſque ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus ne maturè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néve me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari. vix abſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abiumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei

Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Κεφάλαιον ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ὁ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμον τὸν λαβαὶν θυγατρὸς τῆς ἐκείνης ἀδελφῆς, ὁπηρέψαντος ἰσάκη τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τὸν χαναναίας ἐποροῦτο. καὶ διὰ τὸ ὡρος τοὺς ὁπηχωρίους μῖσος παρ' ἑλλήνων μὴ ἧξιε κατάγεσθαι. ὑπαιθρος ὁ νὺξ ἐλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτῆς συμφορυμένοις ὑπιθείς. ἐν τοιαύτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις ὄψιν ὁρᾷ παρασᾶσαν αὐτῷ κλίμακα γῆθεν ἐξηρτημένην τῷ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὀφεις κατιόντας σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν, σαφῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντά σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆ μεγάλης διαφυγεῖν, κάμνειν δὴ τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ἐκδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ κατὰ τὴν ἐμὴν ὁπηκοΐαν. ἀβασμόν τε γὰρ ἐγὼ σὲ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν δυσείμονα ἀπέφηνα, ὧν οὐκ ἔτι μοίραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θάρρων οὖν καὶ ταύτῃ πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξήσει γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπεύδαμεν. καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἡμῶν αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τοῦτο κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ παρέσομαι τοῖς αὐτῶν, οἱ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μή τι δύλαβῆ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῶν σοὶ προσηκόντων πρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλεῶ ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προαγορεύει. ὁ δὲ, προσχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ κατηγαλμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίθους ὡς τιμιώτατον ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γεγονότος. καὶ δύχαν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτ, εἰ κτησάμενος εἶον ἀπαθὴς ἐπανοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τῶν πεποιημένων ποιεῖται, ἅτινος αὖθις ἀφικόμενος. τιμιόν τε κεῖνό τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐπιθεὶς θέμενος. σημαίνει δὲ τοῦτο θείαν ἑστίαν καὶ τῶν ἐλλείων γλῶτταν. προῖων δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆλθε εἰς τὴν χαῤῥαν.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν χωρίοις λαβών, καὶ παῖδας ἐφήβους, καὶ παρθένους, ὑπό τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χθίζων ποτέ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος ἀνέκρινεν αὐτούς, εἰ τυγχάνουσι λάβαν τινὰ παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἐπιόντα. οἱ δὲ, πάντες ὅπισθεν ἔφασαν. καὶ γὰρ εἶναι τοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ταῦτα γὰρ αὐτῆς μεμαθηκέναι αὐτὴν ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὑπηκόοις τῶν ποιμένων καὶ διανύουσι τὰ ἰάκωβον αὐτὴ λέγοντες, ὡς ξένος εἴη ἥκει τὰ περὶ τὸ πατρὸς αὐτῆς εὐαπωθάνατος. ἡ δ' ἡδεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. ἠγνόει δ' εἰ δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δόμενος. ἰάκωβος δ', οὐχ ὑπὸ τὴ συγγνείας, οὐδὲ τὰ δι' ταύτην οὐσίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἁλοὺς, ἐκπεπληκτό τε τὸ κάλλους ὥρᾳ ἔτους ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν τε γυναικῶν λιθοῦσι. καὶ φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν σὸν εἴπερ λαβάν παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. ἐν θάρρει γὰρ ἀδελφὸς ἀββᾶνης καὶ ναχώρης ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθυπλοῦς ὁ σὸς πάππος ναχὼρ γίνεται παῖς, ἀδελφὴ δὲ καὶ τῆς ἀβράμου σάρρας, ἴσακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγὺς δὴ νεώτερον τοῦθ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμόρδυμα πρὸς ἀλλήλους ἐχόμεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάν πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δ' ὑπὸ μνήμης ὁποῖα φιλεῖ σωτυχαίνειν τοῖς νέοις περπεπυσμένη ταῦτά τε πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εἰρωτᾶ πυθομένη τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ πατέρα δυσὶ ἐνδακρυς γενομένη. περιβάλλει τὸν ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τῷ φιλοφρόνῳ καὶ μείζονι ἡδονῇ αὐτὸν κομίσαι τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς ὅτι οἱ οἰκίας ἅπασιν ἐλεγχθ, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρᾶσθαι δ' αὐτῷ παντὸς αὐτάξιον ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀσωρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα. παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λάβανον. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μηρῶς, αὐτός τε ἀσμένως ὑπ' φίλοις γενόμενος, καὶ ἐκείνους πολλῷ ἡδονῷ παρεῖχεν ἀδοκήτως ὁπαφιεις. μᾶλλον δὲ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειν ἔλεγε. τὸν δ' αἰτίαν δι' ὃν ἀφῖκται μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τὰ παρ' αὐτοῖς διομένης, ἀνεπυθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰακώβος δ', πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ γεγενῆσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαιῶ. ὃν ἐπεὶ τῷ τὸ πατρὸς ὠκύτερα διὰ τὴν σοφίαν τὰ μήτρος εἰς αὐτὸν ῥυομένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρημένον τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο τούτῳ τε εἴη τῷ αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς σύβουλίαν. πᾶσί τε δὴ πλὴν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τὸ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρημα δ' τὰ ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενον, θαρσεῖν τοῖς παρούσι

A & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcẽtes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſcent quendam Labanum ſuum populatem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes, aiunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demiratúque ſe quòd nondum adſit ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quis á & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addés optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas.

B Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Thare enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater eſt. & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua iumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita, itaque conſobrini ſumus ego & tu, & nunc venio ſalutaturus vos, cognationis ſique officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſciensque parentes deſiderare aliquid de ea noſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret, tum iubet vt è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat: rogabat tamen quamobrem veniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque rè opus haberet. Iacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum quia fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cùm omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deũ præſidium maximũ in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium: quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Gen. 30.

λάβαν ὁ κ) ἀγὰ τοὺς ἀεγόνους ὑπαρχέταις πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ ἀγὰ τὴν μητέρα ἀεὶ λύπην τινὰ διάνοιαν ἀγὰ τ' ἀεὶ αὐτὸν ἀτιμίας ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρούσης. παμφίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καθίστησιν ἔφασκε καὶ ἀεγομίας τῆς αὐτῶν ἀξιώσειν. καὶ ἀεὶς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς ἐκώλυον, μὴ δῶρον ἐπανήξειν, κ) τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυχεῖν τὸν ἑτέρου συγγενῆ. ἰακὼβος ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως ἂν αὐτὴν μὴν τὸν παρ' αὐτοῦ πόνον εἰς ἡδονὴν τοῦτο μένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν γὰρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον ἀγά τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανέσης, ὅτι ἀγάκων τ' ἀεὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ παῖδος ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τὸν ἀεὶ τούτου λόγον. λάβαν ὁ πιθεὶς τούτοις, ὑπανδρεύει τ' γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δυξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτοῦ μένοι τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους ἐν ἀπέμψειν τ' θυγατέρα. μετεμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῶ τ' ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ σωαφθέντος. τῶ ὁ ἰακὼβος τούτοις συγχωρησάντος, ἑπτὰ τῆ χρόνον συνῆθεται. τοσαῦτα γὰρ αὐτῷ κέκριται ὑπενεγκεῖν τῆ πενθερᾶ, ἵνα τ' ἀρετῆς πεῖραν δῶσι, ὑπιγνωσθῆ μᾶλλον τίς εἴη. κ) ἀεσσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνῳ διελθόντος, ἀρεπῆθει τὴν δωχίαν τῆ γάμων. νυκτὸς γὰρ ὑπνωμένης, ἀδὲν ἀεσπαθημένῳ τῆ ἰακώβῳ, ἀλλὰ καταλύνει τ' ἑτέραν τῆ θυγατέρων τὴν ἀρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, κ) τὴν ὄψιν ἵνα δύσρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, ἔπειτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπενήλει λαβαίνῳ. ὁ ὁ, συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα ἀεφέξειν. ἐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν λείαν ἀλλαχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γε ἐδὲν ἐμποδίζειν ἀεὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἑπτάετίαν. πείθεται ὁ ὁ ἰακὼβος ἐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐνέρεπε. κ) διελθόσης ἄλλης ἑπτάετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τῶ πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος ὁ, βάλαν. δοῦλαι μὲν ἐδαμῶς, ὑποταγμέναι ὁ αὐταῖς. κ) τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ ἀεὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, ἀεσσδόκατε παίδων γονομένων ἑσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ νυκτῶς. καὶ γινομένης παιδὸς ἄῤῥενος, καὶ δῆ τοῦτο ἀεὸς αὐτὴν ἐπεστραμμένον ἀνδρὸς, ῥοὐβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τὸ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται ὁ αὐτῆ ⟨ζ ἕτεροι μὴ χρόνον. συμεὼν, ὑποσημαίνει ὁ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τ' θεὸν γεγονέναι. ἔπειτα λευί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα ὁ φοβερμένη μὴ δῆ τὴν διτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον ᾖ ἀεὸς μοίρας τυγχάνῃ, ἀλλὰ καταλύνει τῆ ἰακώβῳ τ' ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται ὁ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεὸκριτον δ' τινες εἰπόντες, κατὰ τὴν ἐλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, ἁμιλλητὸς οἷον δῆ τὸ ἀντιτεχνᾶσθαι ἀεὸς τὴν δτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, ἀεὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ἀλλὰ καταλύνει γὰρ τ' ἑαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται ὁ κ) ὑπ' τ' ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειεν αὐτὸν, κ) μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, αὐτήρ. μανδραγορίτης λέγοντο αἱ, ἐξ ὧν A
τοῖς δ' Λείαν τῇ Λείᾳ προσελάμβανε. ῥουβήλου
δ' ἔτι πρεσβυτάτου τοῦ παίδων τοῦ ἐμῶν Λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλα θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀπθυμίας τὸ βρῶματος
γλυκέως. ἡ δ' ἀ πρόθυμος, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώ-
σας ὅτι τὰ πρῶτα αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς τοῦ τε ἀνδρὸς,
ῥαχὴλα παραίτησαι τὸ θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, τοῦ τε χω-
ρήσειν αὐτῇ ταύτης ἐλέγε κοιμησομένῳ παρ' αὐτῇ B
κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δ' προσιεμένης τὴν
χάριν, ἰακὼβος συνκαθεύδει τῇ Λείᾳ, ῥαχὴλα χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ. ἰσσάχα-
ρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γινόμενον. ζαβουλὼν δ'
ἰσχυροσμένον δύναμις τῇ προς αὐτὴν. θυγάτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δ' ὕστερον ἡ ῥαχὴλα γίνεται ὁ ἰώσηπος
υἱός. προθήκην γινομένης πρὸς δηλοῖ. τέτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δ' ὅσιν εἴκοσιν, ἐποίμαινε τοῦ πενθεροῦ. C
μὴ δ' τέτου, κρίνειν τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλλάττε-
σθαι προς αὐτόν. τοῦ δ' πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος,
κρύφα τέτο ποιεῖν ἐπενόει. τοῦ γυναικῶν οὐδ' ἀπεπει-
ρᾶτο, πῶς ἔχοιεν προς τὴν ἀποδημίαν. τοῦ δ' ἐχόντων
κρίσιν, ῥαχὴλα κ' τοῖς τύποις τοῦ θεῶν ὃς σέβειν πα-
τρῷος ὄντας νόμιμον ἦν, συναπολομένη, συναποδιδρα-
σκει μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θερα-
παινίδες σὺν τοῖς ἰδίοις, εἴ τί τις ἦν κτήσις αὐτοῖς. ἐπή- D
νετο δ' ἰακὼβος κ' τοῦ βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λα-
βὼν μὴ προσηνωκότος. τοῖς δ' τύποις ἐπεφέρετο τῶν θεῶν
ἡ ῥαχὴλα, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τοῦ θεῶν
διδάξασα αὐτὸν ἰακὼβα, ἵνα δ' εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τῶν πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις προ-
σφυῶσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δ', μεθ' ἡμέ-
ρας μίας γνοὺς τὸν τε ἰακὼβα ἀναχώρησιν κ' τοῦ θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος E
ἐπερύσασθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅπου τινος λόφου
λαμβάνει προσκαθιδρυμένους. κ' τότε μὲν ἐπέσχε δὲ
λίαν, ἀσύχαζεν. ὄναρ δ' ὁ θεὸς αὐτῷ ὑπισχνεῖται, παρήνεσε
λαβόντα τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμαίως, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βουλεύειν. ἀπειλὰς δ' ποιεῖσθαι
προς ἰακὼβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσοις αὐτὸν τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ F
δὲ μάχης. λάβανος δ' τοιαύτης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προφο-
ρήσεως γεγυμνασμένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰακὼ-
βον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ προς αὐτὸν ἦλθε πειθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πέμπτα αὐτὸν ἐλθόντα προς
αὐτὸν κ' πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ φιλόφρονι πά-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. κ' δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς συνέζυξα, τὴν δυνοιάν σου τὴν προς ἡμᾶς τύ-
χοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', ὅτε μὲν τοὺς
ἑαυτοῦ κ' κοινωνίας ἧς εἶχες προς ἐμὲ συγγνείας, ὅτε G
γυναικῶν ἃς ἔγημας, ἀμφὶ πιστεύσας, ἀδὲ τέκνων
ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχθρόσοφοι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' αἰσχυνείσας ἀποδρά-
κα τ' γεγυμνώτα, ἱερά τε πάτρια βασάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, σύν τε τοῦ ἐμοῦ. τιμηθέντα προγόνων κ' ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. Ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγνὺς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τοῦ ἐμοῦ ἀνὴρ, ξένος
δ' κ' ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνασμένος ἐδρασας. Ταῦτα εἰπόντες λαβάνε, ἰακὼβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem máritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter, quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, A æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe, retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quò eniet ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel D autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens méſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades E colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens cum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quando quidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus G prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸ θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, & μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν ἐφ' ᾗ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν δύρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κειτῆ. ἐφ' ᾧ δὲ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γεγυμνώσης, ἐφ' ταύτης πῶς οὐ δραμῶτάνεις τῶν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μέρεαν αὐτῆς ὀλίγων λαβόντες ἔχομεν, ὧδε μέν τοι γε τῶν θυγατέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστήσωντος ἀπολωθεῖν, ἀλλὰ κατ' δυσίαν δικαίαν ἐὼ γυναιξὶ γαμεταῖς θεὸς συνοικοῦντας εἰ) συμβέβηκεν. ἔφυν ταῦτα οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' τῷ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. θεσσενεκάλει ὃ καὶ κατηρείαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς ἀυτῷ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπαγμασι χαλεποῖς ἐκ ὑχώσειν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὲν θεσφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτῷ γεγόμενα, καθάπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φέρω ὄ, τὰ μὲν τοῖς γάμοις, καὶ ἅπας ἂν ἐχθρὸς ἔφυγε. ἐγὼ δὲ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὁπ θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῷ τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἑαῦ ὅτε μὲ ὅπ καὶ γένοιτο λευκὸν, ποτὲ ὄ τὰ μέλανα τῷ γεγωμένων. πληθυνόντων ὄ τῷ ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβῳ τικτομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος ὄ παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἑξῆς, δι' τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, ἐ ἐπαγγελλόμενος μᾶ δι' τὸ δυσέλπιστον γενέσθαι τοσαῦτα ψευδόμενος ὄ δπιγενομένοις. ὧδε μέν τοι τῷ ἱερωμένων, ἐπέλυεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβάνα τῷ ἔρευναν, ῥαχήλα πιεσθανομένη, καταπίθησι τοῖς τύποις εἰς τῷ σάγμα τῆς φερούσης αὐτῷ καμήλε, σκαθέζετο ὄ φάσκουσα τῷ κῆ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβανος μέν, ἀφίσαται δ' δπλοῖον ἐρεύνης, ὡς ἂν οἰηθεὶς τῷ θυγατέρα μῆ τοιέτε πάθους τοῖς τύποις θεσελθεῖν. ποιεῖται ὄ ὅρκους θεὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῷ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτῷ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς δπ' τούτοις ἐποιήσαντο ὤφθη ὄραν τινῶν, ἐφ' οἷς σήλῳ ἀνέθεσαν κῆ βωμῷ κῆμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ δουμός. ἀφ' ἓ νεῷ γαλαδίτῃ καλῶσι τῷ γῆ. ἑστιαθέντων δ' δπ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀνέζύξεν. ἰακώβῳ ὄ εἰς τῷ χαναναίαν θεῤῥόπη, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα ὧδε τῷ ἐς ὕστερον. καὶ τ μὲν τόπον θεσσαγορεύει, θεὸς στρατόπεδον. βελόμενος ὄ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φρονεῖ, τοὺς ἐνσουμένους ἔκασα μῆ ἀκειβείας θεῤῥύπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν δι' τὸ θεσπέραν ὑποψίαν. ἐνετείλατο ὄ τοῖς πεμπομένοις λέγειν θεὸς τ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβος ἄδικον συνδιαπᾶσθαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κῆ νεῷ τ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἰ) δι' ἀλλάκτιος, ἐπανίκοι, γυναῖκάς τε κῆ παῖδας ἐπαγόμενος μῆ τ θεσιόντος βίᾳ, μῆ τ τιμιώτατον ἑαυτὸν ἐκείνῳ ὧδε δίδοι, ὅτι κείνῳ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τ ὑπὸ τ θεῦ δεδομένων. & οἱ μέν, ταῦτα ἐδήλουν. ἠσαῦ ὄ θεχαρὼς γίνε), κῆ τῷ ἀδελφῷ ὑπιόντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πιεσθανόμενος ἦκεν αὐτὸν, ὑπαντησόμενον μῆ τοσούτων ὁπλιτῶν, ἵνα θεῖφοβος. τῷ μὲν τοι θεῷ τῶν ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέρεπε,

& πρό-

καὶ φόνοιαν εἶχεν ἐκ τῆς παφόντων ὅπως αὐ αὐτὸς
ἀπαθὴς σώζοι τὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τ ἐχθρῶν εἰ
ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν
προπέμπει, τοὺς δὲ λειπομένους, ἅσσον ἐκέλευεν ἀκο-
λουθεῖν. ὅπως εἰ βιαθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ τε-
μένους τ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ
τὸν διατάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τ ῥόπον, πέμπει τινὰς
δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ ὑποζύγια δὲ λῦ τὰ πεμ-
πόμενα, ⁊ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια
τοῖς νηνομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀπαμύνειν
αὐτῷ. ἦσαν δὲ οἱ προπεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα
συνεχέστερον ἐπιτυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπῆρε
δὲ ὑπὸ τ δῶρον τ ὀργῆς, εἰ διαμένοι τὸ θυμούμενον.
ἐπὶ μὲν τοῖς ⁊ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτ εἰρήτο
τοῖς πεμπομένοις. παῦτα συνθεὶς δὲ πάσης τ ἡμέρας
νυκτὸς ὑπηνέμου σπένει τοὺς σὺν αὐτῷ. κ χείμαρ-
ρόν τινα ἰάβαχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰάκωβος
ὑπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν,
ἑνὸς πρωταρχόντος τ μάχης, σκεφθέντ τε τ φαν-
τάσματος, ὅ δὴ κ φωνῇ χρῆται ⁊ λόγοις πρὸς αὐτὸν,
χάριν τε φρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις παραινοῦν, κ μὴ
μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέλου
ποικιλίαν, κ σημεῖον ἡγεῖσθ τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν
ἐσόμενον, κ τ μηδέποτε τὸ γλυκὺς ἐκλείψειν αὐτὸ, μηδ'
ἰσχύειν τινὰ τ ἀνθρώπων τ ἰσχύος ἔσεσθαι τ ἐκεί-
νου. ἐπέλυέ τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλον. σημαίνει δὲ τοῦτο
κ τ, ἐθνῶν γλῶτταν, τὸν αὐτὸν αὐτὰ ἀγγέλῳ θείῳ.
ταῦτα μὲν τοι προῦλεγεν, ἰακώβου δεηθέντος. ἀφθό-
μενος δὲ ἄγγελον εἶδ θεῖον, τίνα μοίραν ἕξει σημαίνειν
παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ εἶπον, ἀφα-
νὴς γίνεται. ἠδεῖς δὲ τούτοις ἰάκωβος, φανέντα ὀνο-
μάζει τὸν τόπον. σημαίνει δ, θεᾶ πρόσωπον. ⁊ γνο-
μένῳ δὲ τῷ μάχῃ ἀλγήματος αὐτῷ πρὸ τὸ νοῦν
τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀπέχεται τῆς τούτου βρώσεως,
κ δὶ ἐκείνου καὶ ἡμῶν ὅσιν ἐδαφίμον πλησίον δὲ ἦν
τὸν ἀδελφὸν σωθησόμενος, κελεύει προῖέναι τὰ
γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μ τὰ δεκαπαιδίαν,
ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μα-
χομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἡσαΐς. προσεκύνει δὲ
αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἑπτάκις αὐτῷ γινόμενον, ὑδὲν πρὸ
αὐτῷ δόλιον φρονοῦντα. κ ὁ ἡσαΐς ἀσπασάμενος αὐ-
τὸν, ἤρετο τὰ παίδων τ ὄχλον ⁊ τὰς γυναῖκας. ἡ-
ξίου τε τότε τὸ παῖ μαθὼν πρὸ αὐτῷ, κ αὐτὸς συμ-
βαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακὼβ δ προ-
φασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς σπείραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τ διαίταν, προσα-
γορεύσας τὸ χωρίον δόσ τ αὐτῷ ζιχώσεως δασείαν.
ἰακὼβ δ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔπι νεῷ σκηνὰς λεγομέ-
νας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων δ' ὅσιν ἡ πό-
λις. πρὸ δ σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, δείνα ἡ θυγάτηρ
λῦ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀψομένη
τ κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ'
αὐτὴν συχνὸς ἐμμανὴς τῷ βασιλέως ὑός, φθείρᾳ δ' ἁρπαγῆς, κ ἀγαπηθεὶς ἐρωτικῶς ἱκέτευε τ πατέρα
λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰάκωβον, δίδωμι τῷ παιδὶ αὐτῷ συ-
χνὴν συνδέζαν δείναν κατὰ νόμον. ἰάκωβος δ, ὥτ' ἀπιλήγειν ἔχων δεῖ τὸ ἀξίωμα τῷ ἀδελφοῦ πος,
ὅτι νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτῷ βουλὴν ἀ-
γαθὴν ἕξειν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρίξειν τὸν γάμον.
ἰάκωβος δὲ δηλώσας τοῖς παροῦσι, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμένειν τὸν δίνον,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei vicerit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

Gen. 34.

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vtetini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἠξίει βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούμενοι. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαύτην τινὰ πρᾶξιν. ὅτε ἑορτῆς, ἣν σικιμῖται εἰς αἴσιον καὶ δίωχίαν τελοῦσιν, νύκτωρ πρώτοις ὑπεισελθόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πρόξαντες δὲ ταῦτα δίχα τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν. ἰακὼβος δὲ σκληρύνει πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱεῖς, ὁ θεὸς φήνας ἐκέλευσε θαρρεῖν. ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τὸν ὄνειρον ὤφθη. ἁγνίζων οὖν τοῖς ἑπομένοις, ὅπου γγαίει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ὑπὸ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ὑπὸ σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν. ἀπάρας τε τοῦτόθεν, ἐπὶ βεθήλοις ἐθύετο, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε τὴν μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ πρὸς ἰὼν ἐπεὶ καὶ τὴν ἐφραθαίαν γῆν, ἐνθάδε ῥαχὴλαν ἐν τοῖς τῆδε θανοῦσαν θάπτει, μόνῃ τῶν συγγυῶν τὴν ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτύχουσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμεὶν ἐκάλεσε, δι' ἣν ἐπ' αὐτῇ γγυομένην. ὀδυνᾶται τῇ μητρί. ὕστερον ἰακὼβῳ παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲ, δώδεκα θηλείαι δὲ, μία. τέτταρα ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρεῖναι δ' ἐντεῦθεν ὅτι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνεῖ δὲ ἴσακος τὴν διαιτὰν εἶχε. καὶ βραχέα μὲ ἀλλήλοις συνδιαζεύγνυσι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἴσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν δὲ ῥεβέκκαν ἰάκωβος ἤ κατέλαβε ζῶσαν. ἐπόθει δὲ ἴσακος ἡ μὴ πολὺ τὴν ἀφίξεως τὴν υἱέος. καὶ ταφῆς ἐτύγχανε ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐταῖς. ἐγήρατο δὲ ἴσακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὲ ἀρετῆς, ἔπους ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορειῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκις παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ὅτι ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς εἰς αἴγυπτον προαθεὶς, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμονος ὄπισημος ὑπῆν καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ.

Ἡ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν γνωτῶν πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γνώμονα λιμόν. Κεφ. δ.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσῆς αὐτοῖς ἡγούμενος, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διοικομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Ioseph Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Ioseph in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CAP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esao Idumea, Iacobo Chananea contigit.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ καὶ ἡσαῦ παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ὅπως μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰακὼβ δὲ τὴν χαναναίαν.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à Seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumæam regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumæa nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρισιν τὰς ἀπὸ τῆς οἰκητόρων προσηγορίας

A ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσαὰκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐχέτω ἕλαχον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τὴν χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαειρᾷ διῃτᾶτο, καὶ τῆς ἰδουμαίας ἦρχεν, ἔτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὑπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν καὶ ἡλικίαν ὀλίγον ἢ τὰδελφῷ φακὴν ἑψοῦντι ἐπιδυμήσας πρὸς ἄριστον αὐτοῦ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ἣν μᾶλλον ἐπερχθεὶς, ἤξίου δοθῆναι αὐτῷ πρὸς ζωμόν. ὁ δὲ ἀποδώσων τὸ πρωτεῖον αὐτοῦ τοῦ φαγεῖν, σωτηρίᾳ χρησάμενος τῇ παρὰ τὴν ἀδελφὸν ἰωάγκασε. κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πεφορτισθεὶς, ἀπέδοτο τὰ πρωτεῖα αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δι' ἣν ξανθότητα τοῦ βρώματος, ἀπὸ τοῦ ἡλικιώτου ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ὀνομασθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ἅπασι πρόσωνόμασεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὅτι τὸ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρης, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τέκνα. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλου δὲ, ἐκ μοσαμάθης ὑπῆρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν ἕτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμανος, ὄμηρος, ὄφης, ἰόθαμος, ὀκαβάζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνὰς ὄνομα. ἕτοι κατώκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ γλιχομένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς διεφύλαξεν.

B

C

D

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώσηπος ὁ ἰακώβου παίδων ἑνηράτων αὐτῷ φανέντων τὸ μέλλεσαν δυσμενίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

ΙΑκώβῳ δ' συνέβη παρελθεῖν εἰς δυσαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ ῥαδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ μακαριώτατος ἦν ἀνδρῶν· καὶ πάντες γὰρ ὑπῆρχον ἀνδρεῖοι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτῷ φρόνησιν ἔσχε, καὶ τὸ δυσμενείας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑποβολὴν τῶν ἀγαθῶν φανῆναι, καὶ ποιήσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων πρόγονον ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ραχήλας παιδοποιησάμενος ἰάκωβος. δι' ἃ τε τὴν τοῦ σώματος εὐμορφίαν καὶ δι' ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. τοῦτο φανὲν ἀδελφῶν, ἅτε τοῦ πατρὸς σοργὴ φθόνον κινήσασα καὶ μῖσος ἅτε ἐν τοῖς ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, πρός τε πατρὶ καὶ τούτοις εἰπεῖν, δυσμενίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυπούντων ἄρα τὴν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκειοτάτων διαφορὰς. αἱ γὰρ ἐνύπνιοι, αἷς καὶ τοῖς ὕπνοις εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῦδε ἦσαν. ἐν θερισμῷ μετὰ τῶν ἀδελφῶν φανεὶς ὁ πατὴρ ὅτι συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρεις ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν καὶ τοῦ σωμάτου ὑπερφερόντων καὶ τοὺς ὑπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. οἷα περ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κενεὸν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ὅτι ἡ παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρῶν πρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ, τὰ δ' ἐκείνων περιέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ἡ μέγεθος προαγμάτων τοῦ ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τοῦ ἐξουσίαν ἐσομένου τῷ μοὶ ἰωσήπῳ, τούτων ἐδέν, ὡς ἀγνώεμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμπε τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἥ τε γὰρ ἥλιον, ἔδοξε τοῦ σελήνου καὶ λαβόντα, καὶ τοὺς ἑτέρους τοὺς λοιποὺς ὅτι τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τοῦ ὄψιν τῷ παρὸν, μηδὲν πω τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τούτων πω δατυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τι βέλτιον σημαίνειν, φάσας πω δαχαλῶν. ὁ δ' ἤδη τῷ ὀνείρατι. ἥ τε προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἀπόπτως εἰκάσας, ἐχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις δυσμενίαν τε τῷ παιδὶ καταγγελλον. καὶ καιρὸν ἔξειν θεῦ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν καὶ τοῦ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴ μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατρὶ, τὴ μὲν αὐξήσης πάντα καὶ ζεφήσης τὸν δ' ἐκτυποῦντος καὶ τὸ ἰσχὺν ἐπιθέντος εἰκάζων. τοῖς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τούτους ἕνδεκα εἶ), καθάπερ τοῖς ἀστέρας, ἀπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴ ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην ἀσυέτως τὴ ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποιήσατο. τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοζίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δηλοῦν τῶν ὀνείρατων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐπ

Cap. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cognituru res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit,

Gen. 37. ILli autem viso fratre aduentante grauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videſ eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam parituru. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent, reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Iosephum verò ne peccatile quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam fututæ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ὕπως εἰς αἴγυπτον πεπραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν λαμπρὸς ἐν τοῖς αὐτόθι γίνεται, καὶ γνώμενος ὁπόσους ἐκεῖ κλαμπρεῖς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔχειν ὑποχειρίους.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἠθύμησαν μᾶλλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρᾷ, καὶ τὴν χεῖρα αὐτῷ κατὰ θείαν βέλησιν προδεδωκότι. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβάλλειν καιρὸν ὡρμήκεσαν. ἔτυχε δὲ αὐτοὺς ῥᾴβυλος ὁρῶν ἐχόντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμογνωμονήσας, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ ἁλιήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις αἰόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνώμους ἀνθρώπους ἀφορμὴν σχήσειν τοῦ μεγίστου φόνου. πολὺ μᾶλλον δὲ μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀρθίῳ ᾧ πατήρτε αὐχήσειν μέλλῳ συναδικεῖν), καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νόμον συνεξαπατᾶν). τούτων ἕν αὐτῷ αἱρεῖν λαβόντας, καὶ τὰ λογισμῷ τι καὶ πεῖσον) τε θνητοῖς αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου πρὸς ἀθλοθεμένους, ἀποχρέως τοῦ ἁλιήματος παρεκάλει, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ δηπεῖτὸν ἀδελφὸν γεγυμνωμένης. ἀποσχέντας μὲν τῆς πρᾶξεως ἀμαπήσειν μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν ἐξαντας. πρεσελθόντας δὲ ὅτι ἔργον οὐκ ἔστιν ἰδίᾳ οὐκ εἰσπράξη) τὴν ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτοῦ τὸν παντα χρὸν παρεῦσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἐρημίας θεατὸν μένων ὑστερῶσαν μήτε τὴν καὶ τὰς πόλεις. δ' πεχρὴ ἀνθρωπος αὐτὴ, χρὴ δοκεῖν εἰδέναι παρεῖναι καὶ τὸν θεόν. τότε σωφρονοῦς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς ἁλιηθεῖσιν ἐλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοσοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἀνελεῖν, ὅσιν ἀποφαίνειν. προσετίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν ἁδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ὅτω φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ ἁδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγυμνωμένον, ἀφαρθείσουσιν. ᾧ τὸ τὴν ἡλικίας ἀθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐφανίζε) κηδεμονίαν. ἅτε αἰτία τὴν ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὸν πρᾶξιν αὐτῷ πάθησι, δίκη φθόνου τῆς ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τῷ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τὴν μετουσίας, ἂν ἀλλοῖοι ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ ὧν αὐτῷ ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ πρεσπήξειν ἂν τὴν ὀργὴν καὶ δίκη τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν. εἰ τὴν ὑπ' αὐτῷ κεκειμένου τὴν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἀφαιρήσον) τὸν θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσηται, καὶ ὁ μὲν ῥᾴβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω, καὶ δεόμενος, ἐπέρρατο τοῖς τὴν ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποχρέπειν ἐπεὶ.

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἔπειθε τοὺς λόγους ἐώρα γεγονὼς μύθους, ἀλλὰ καὶ ἀπειλοῦντας ὅτι τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ὑπηκόους ποιῆσαι τῷ βρότῳ τὴν ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ ἀμείνους μύθοις παρέσεσθε τὸ πρῶτον, πειθοῖς λέγων αὐτάς. ἐπειδὴ ἐνόησαν ὡς τε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, ἂν ἔσεσθε σφόδρα κακοὶ οἷς νῦν παραινεῖ ἀφειδίας. ἐν γὰρ τούτοις εἰ μὴ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ ἀπειλοῦσιν, ἀμύθητον τοσοῦτον, ἀλλ' ὡς ἂν ὑπόσεις κουφότερον. ἦν δὲ αὐτοῖς, αὐτοχειρίας μὲν μὴ γένεσθαι τὰδελφοῦ. ῥίψαντας εἰς τὸ παλαιὸν μύθον λάκκον, ἕως ὑποθανεῖν ἐῶσαι, ἢ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις τῶν νεανίσκων, ἀφαλαβὼν ῥάβδος τὸ μὲν ἄκρον, καὶ καλωδίῳ συνδήσας, ἤρεμα καθῆκεν εἰς τὸν λάκκον, ἢ δὲ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο· καὶ ζήτησιν χωρίων ἐποιεῖτο νομὰς ὑποδεεστέρων. ἰδὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τὸν Ἰακώβου παῖδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τοὺς ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀφώμασα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀραψὶν. ἐκεῖνόν τε δὴ, ὅτι πορφυρωτάτου χιτῶνος ἐνδεδυμένον καὶ τεθηγμένος τοῖς ξένοις, ἑαυτοῖς τε τὰ μιάσματος ἵνα ἀπαλλαγήσεσθαι δόξων ἂν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνᾶς εἴκοσι ἐπλακήσθησαν ἐτῶν γενόμενα. ῥάβηλος δ', νύκτωρ ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀναβαλλομένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τοῦ δὲ τὸ πρόσθεν αὐτῷ φρονήσαντος, παύεται τὸ πένθους ὁ ῥάβηλος. ὡς δὲ ταῦτα ὠφελεῖ τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέστρεφεν, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τὴν ὑποψίαν ὦσιν τοῦ πατρὸς γνωσθεῖεν ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδυμένος ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, ἀφειρήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δόλῳ παράξαι ἅμα τε πρόφασιν μηχανώμενοι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῷ πρὶν τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, ὅτ' οἵα κέχρηται συμφορᾷ, μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον οὐρεῖν ἠναγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, ὡς θηρίων αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνεδεδυμένος οἴκοθεν ἐξάλη. ὁ δὲ Ἰακώβος δὲ ὅτι κουφοτέρας ὧν ἐλπίσιν ὡς λυσιτελοῦσι μύθοις δοῦναι τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφῆσι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὐτοῦ τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβὼν, καὶ γνώσεσθαι ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνεδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρὸν τὸ λοιπὸν ἵνα δείκνυσθαι ὅτι τοῦ μειραξίου, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὤν, καὶ δι' ἄλλων ὀδυρμυθείας ἐσερημένος, ἕως ὠδῖνα τοῦ κακοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ χαρὶς, ὡς μή δ' ὑπὸ παίδων παρηγορεσθῶν αὐτῷ ῥᾴον γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δ', πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ὅτι τοῦ Φαραὼθ μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέφερεν. εἰσηγείζετο τὴν τοῦ οἴκου φρόνησιν. ὁθεν, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τῷ ἀρετῷ ἧπερ ἐν αὐτὸν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros morituru, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Gen. 39.

docuítque prudentiam aduerſanti fortunæ non A ſuccumbere, ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque ſi rem aperiter ſe faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram ſi contigeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam B referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quiduis potius perpeſſurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ fertum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque D vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuedini poſthabui. ſiue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere E potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymáſque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi F potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtantérque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officij ſui monuit, iuríſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præſtò eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere G non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆ͂ ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δ' ὡμάμυον, οἷς ἂν παρῆ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ἀπεργίας, τὰς κ᾽ καιρὸν μόνον ἁρμοσμένον. τ᾽ γὰ͂ τ᾽ δεσπότου γυναικὸς, ὀφ᾽ τε τ᾽ ἐμμορφίαν, κ᾽ τ᾽ πρὸς τὰς πρόξεις αὐτ᾽ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, κ᾽ νομιζούσης εἰ ποιήσειν αὐτ᾽ τοῦτο φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τ᾽ δέσποιναν αὐτ᾽ δεηθῆναι, ☾ πρὸς τὸ χῆμα τ᾽ τότε δ᾽ κλείας, ἀλλ᾽ ὑ πρὸς τ᾽ ῥόπον ἀφορώσης τ᾽ καὶ πρὸς τ᾽ μεταβολὴν πρᾳμύνοντα, τήν τε ὀπθυμίαν αὐτῶ ποιησάσης καταφανῆ κ᾽ λόγους πρόσφορος πρὸς μίξεως, παρέπεμπε τ᾽ ἀξίωσιν, ὑ κείνας ὅσον εἴ) τοιαύτην αὐτῆ δίδοναι χάριν, ἐν ᾗ τ᾽ φρια μένη κ᾽ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν εἴ) κ᾽ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τ᾽ πάθους κἀκείνῳ πρᾳμαλεῖ, τ᾽ ὑπόγνωσιν τ᾽ τόλμης τ᾽ ὀπθυμίας προβαλλόμενος. σαλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὲ πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἕλεγεν, ἢ πρὸς τ᾽ τὸ καταπτῶσθαι ἔσεσθαι. κ᾽ γὰ͂ εἰ τῇ δεσποίνῃ δ᾽ ἄλλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδέν, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τ᾽ προσλήμματων ἀπλογία πολλὴν αὖ ἔχοι παράτησιν. τῇ δ᾽ ἐπὶ μᾶλλον ἐπέτεινε τ᾽ ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τ᾽ ἰώσπερ ἀντιχεῖν. κ᾽ δεινῶς ὑπὸ τ᾽ κακῆ πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ κἀπεργάσασθαι δημοτελῶς ἐν ἑορτῇ ὀπτασάσης, καθ᾽ ἣν εἰς τ᾽ παννυχεῖν ☾ γυναῖξι φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτε) νόσον πρὸς τ᾽ ἀνδρα, θηρωμένη μόνωσιν κ᾽ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τ᾽ ἰωσήπου. κ᾽ γλυκομένης αὐτ᾽ ταύτης, λιπαρωτέρους ἐπ᾽ τ᾽ πρώτων αὐτῷ προσηύξατο λόγους. ὡς καλῶς μ᾽ εἶχεν αὐτὸν μ᾽ τ᾽ ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶσαι κ᾽ μηδὲν ἀντφρικέναι, κατά τε τ᾽ τ᾽ πάθους ἀναλύσης ἐνόπλιον ☾ τ᾽ τ᾽ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ᾽ ᾗ διαθεῖν δέσποινα ὅσα τ᾽ κατ᾽ αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινωτέραν γλυκάζ. φρενήσῃ τε καὶ νεῦ ἄμεινον ἐνδοῦσα, κ᾽ τὸ ὅτι τοῖς παρελθοῦσιν ἀγνωμον διορθώσει). εἰ τε γὰ͂ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γεγονέναι καὶ μ᾽ πλείονος ἀπορίας, νόσον τε γὰ͂ προφασίσασθαι καὶ τ᾽ ἑορτῆς, καὶ τ᾽ παννυχίδος τ᾽ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμήσαι. εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας αὐτέκρυσε λογισμοῖς, τῷ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἴ) κείνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπτμένειν. προσδοκᾶν τε τ᾽ παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσθέμενον αὐτῆς τῇ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γλυκόμενον. ἀμυναν ᾖ καὶ μῖσος παρ᾽ αὐτῆς ἀποσταφέντα τ᾽ ἀξίωσιν, καὶ τῷ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τ᾽ σωφροσύνης δόκησιν προσθέμενον. ὑ γὰ͂ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ζαπήσης εἰς κατηγορίαν αὐτῆ, κ᾽ καταφθυσαμένης πεῖραν ὅτι ταὐτὰ ῥί. προσέξειν ᾖ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τ᾽ ἀληθείας φέρεσθαι, ταῦτα λεγούσης τ᾽ γυναικὸς κ᾽ δακρυούσης, ὥτε οἴκτου αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐπῆσαι, ὥστ᾽ ἰωάγκασε φόβος, ἀλλὰ τ᾽ δέησιν αὐτέχειν καὶ τ᾽ ἀπειλᾶς ἃ ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν π τῷ χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τῷ παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ᾽ οἷς αὖ αὐτῷ συνοίδ᾽ δικαίως ἀπολελυμένῳ. χάμενε τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, κ᾽ τ᾽ πρὸς τ᾽ ἀνδρα συμβώσεως. κ᾽ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τ᾽ ὀπθυμίας ἡδονῇ παρεκάλε. τ᾽ ᾗ μὲν ☾ μετανοίαν ἐξούσης αὖθις ἐπ᾽ ὀδύνῃ ἡγησομένῳ, ἵν᾽ ὅτι διορθώσει τῷ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τὸ κατάφωσεν ἡγεῖσθαι, κ᾽ χάειν τ᾽ λαβεῖν ἀγνουμένῳ τ᾽ κακοῦ. τ᾽ ᾗ πρὸς τ᾽ αἰ δ᾽ ἐκ κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

☾ πρὸς

καὶ θεὸς ἔτι πολλῷ τῷ ἀπὸ τῆ συνειδότος καὶ θεὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ℭ θεὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον διανοοῖτο, μένουσα καθαρὰ, ℭ δεσποίνης ἐξουσίᾳ χρῆσθαι θεὸς αὐτὸν ἀλλ' ὁ συνεξαμαρτάνουσος αἰδοῖ. πολὺ ἦ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὅπιγνοοῦσιν, τοῖς δὲ βεβιωμένοις, ἢ ὅπι λανθάνειν κακοθεραπείᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τῷ τῆς γυναικὸς ὁρμῷ ὑπηχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπερφέειν. ἡδὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀσουδῇ, καὶ ὑπερβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπογνῶσα τὸ πείθειν ἠθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ θεοσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῶ δωματίε, φοβερὸς ἡμωμένη μή κατείπῃ θεὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, φθαλαζῶς ἔχουσα φθάσαι κατεγδύσασθαι θεὸς τὸν πετεφρὴ ἔγνω τῶ ἰωσήπου, ℭ τούτῳ τῷ ζόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτὸ δεινῶς ὑφρηφανημένε, θεραλαβεῖν ἦ τὸ ἀγαβολὴ, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠνήσατο. καὶ κακάδισο μὲ καπφὴς ℭ συνεχυμένη, τὸ ὅπι τῆ ἀγαμαρτεῖν τ' ὀπθυμίας λύπῃ ὡς ὅπι πείρᾳ ἀγαθοραῖς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι ἦ τὰνδρὶ καὶ θεὸς τ' ὄψιν ταραχθέντι καὶ πυθομένῳ τὸ αἰτίαν, τ' κατεγορείας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθνάναι εἶπεν αὐτὸν, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτῃ μιᾶναι τὸ σὸ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ὡθ' οἷ ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μηδεὶς ἐσωφρόνησεν, ὡθ' ὧν ἐκ τ' σῆς χρησότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαρεὶς ὢν αὐ εἰμὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβάλωσε ὑβρίσαι γάμον τ' σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῷ σῷ δαπουσίαν θαφυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτεσθ ἐδόκει θεῖναι δικὰ τ' ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἠχὶ φύσει χρηὸς ἦν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν θαρελθεῖν ἐποίησεν ὡς δίον, ᾧ τῷ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίσιν καὶ τῷ οἰκονομίαν λαβεῖν ἐγνώμετο, ℭ τῇ θρεσβυτέρων οἰκετῇ θεπιμηθίαν ταύτῃ ℭ τ' σῆς φαύειν γυναῖκος. παυσαμένη ἦ τῇ γόων, ὑπεδείκνυεν αὐτῇ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὑτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ' αὐτό. πετεφρὴς ἦ μήτε διακρύσαι τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τᾷ τε θεὸς αὐτῷ ἔρωτι πλέον νέμων, ὅπι μὲν τῷ τ' ἀληθείας ἐξέτασιν ἀφίετο. δυοῖν ἦ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρεύειν δ' ἑτέρᾳ κατακείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τῷ τῇ κακούργων εἱρκτῷ ἐνέβαλεν. ὅπι ἦ τῇ γυναικὶ ℭ μᾶλλον ἐφέρετο, κοσμιότητα ℭ σωφροσύνῃ αὐτῇ μάρτυρων. ἰώσηπος μὲ οὐ πάντα ὅπι τᾷ θεᾷ ποιησάμενος τὰ θεῖ αὐτὸν, ὁδὶ εἰς δεπολογίαν ὁδὶ ἐπ' ἀκριβῆ τῇ γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ ἦ κῆ τῷ ἀναγκῶ στιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῇ δεδοκότων θαῤῥῶν, τὸν τῷ αἰτίαν τ' συμφορᾶς καὶ τῷ ἀληθείαν εἰδότα θεὸν, ἓ πείραν τ' θεγνοίας δῶρις ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τῷ ὑπιμέλειαν καὶ τ' πίσιν αὐτῷ καζανοήσας ἐν οἷς ζάξειεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, ὑπανίεται τῇ δεσμῇ, ℭ τὸ δ' ἧνον ἐλαφρότερον ἐποίει. διάτῃ ἦ χρήσασθαι κρεῖττον δεσμωτῇ ἐπέζευτε. τῇ ἦ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιτο τῆς θεὲ τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἵα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἐρχομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακεκλεῖσθαι ἀκαιρωθαλομένων, οἰνοχόος τῷ βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργῆς δεδεμένος, καὶ συνδεσμώτης τῷ ἰωσήπῳ τὰς πέδας;

A at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Ioseph intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, profilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Ioseph falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationē tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. idque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Ioseph damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Ioseph autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorū necessitatē tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirū potentiorē esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cōfestim est expertus. Custos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in absoluendis operū pensis considerās, tū formæ dignitatē, soluit eū à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorē reddidit: victu etiā commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulātibus ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Ioseph contraxit:

IV. Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset prætagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: eásque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos santiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœoréque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam libet ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi melefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Ioseph interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcete non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalilium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

σωτηθέντος αὐτῷ μᾶλλον ἐχώρει, ἢ σωτέρᾳ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει προσύχειν, ὄναρ ἰδών, ἐξέθετο τῷ Δανιήλῳ δηλοῦν, εἴτε σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τῆς βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ ἢ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φαντάσιας προσίθησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν ἐν τοῖς ὕπνοις, ἐκ τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς ξυγὸν ὡραίους, καὶ τοῖς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι πεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἐνύπνιον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤδει δ' εἰς μεμοιραμένου συνέσεως, φοβεῖσθαι αὐτῷ τὴν πρόρρησιν τοῦ ὄψεως. ὁ δὲ, θαρρεῖν τε παρεκάλει, καὶ πρὸς δοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ βασιλέως ποιήσαντος αὐτῷ τὴν διακονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐπανήξειν καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις πράσσειν, ὅσα αὐτοῦ τε ἐκείνου ἀπέδεται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοιοῦσι, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἀφαιρῶν τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποφέρων. τοῦτον δὲν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χεροὶ τὴν σῆς προστάσεσθαι τὴν βασιλέα. καλὼ δέ νιν ἴσθι σοι τὸ ὄφελος γεγηρυμένον, καὶ προμνώσεσθαι ἄφεσιν τοῦ παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐξύγησας καὶ τὰς ὕπνους. μέμνησο μὲν τοι τούτων πειρασθείς τὴν προκαταγγέλλοντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γὰρ οὐ μόνον ἐν ἀξιοῖς, μὴ προδείσῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καθαλέγεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπορχόμενος, οὐδὲ γὰρ ἁμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τοῦ κακούργων ὑπομένειν καταπεπόθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὴν ταύτῃ ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν ἐν οἰνοχόῳ χάριν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκέσαντι τοιαύτης τοῦ τὸ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ προμαίνειν τοῦ δεδηλωμένων τέλει τελουτέλει. δοῦλος δέ τις ὅπλων τοῦ στρατοποιῶν τεταγμένος τῷ βασιλέως, συνδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτῃ πεπεσαμένῳ τῷ ἰωσήπου προσὶ τὸ ὄψεως ἐκείνου τὴν ἀπόφασιν δύελπις ὢν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ᾠήθη τεθεαμένος, κρίσσω τὴν ἰώσηπον, φράσαι τι κἀκείνῳ δηλοῦν βούλεσθαι τὰ δοκοῦντα τοῦ παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ᾠήθη γὰρ τοιαῦτα. ξία φησὶ κανᾶ φέρειν ὅπου τὸ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἔξωτον ὄψεσι τε ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπτάμενοι δ' οἰωνοὶ ἅπαντα δαπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτοῖς ποιεμένοις ἀποτροπῆς. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τοῦ προρρήσιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' αὖ ἀγαθῶν ἑρμηνευτὴς αὐτῷ γεγονέναι, ἐκ οἵων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστανρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἐδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ τἀῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, γλυκύθυμον τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τῶν στρατοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ὅτι τῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ δεκαετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς καθοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν τοῦ τοῦ οἰνοχόου μνήμην τῶν προσηκόντων ἀφειλόμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

ποτάμιος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτὴν ἐκείνην A
ὄψιν ἐνυπνίων διπλοῦς δύο, καὶ μετ' αὐτὴν τ ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμυημένος ὕπνῳ, τῆς δ' ὀνειράτων κατέχειν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἰωσὴφ μύοις. καὶ γὰρ ἐθέλει συνθρωπα ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεκάλει μεθ' ἡμέραν ἀγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τῆς ὀνειράτων τ κρίσιν. διαρρωύντων δ' ἐκείνων, ἐπὶ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τ δ' οἰνοχόον ὁρῶντα τ φαραώθ τ σύγχυσιν, ὑφ' ἧς μνήμη περὶ τῶ ἰωσήπου, καὶ τ περὶ τῆς ὀνειράτων συνέσεως. καὶ παρελθὼν ἐμηύσατο αὐτῷ τ ἰωσήπου, τιμὴ τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ διάφορα ἐκείνῳ φρασαντος, ὅτι τε σωφρωθεὶς καὶ τ αὐτίκα ἡμέραν ὁ ὅπι τ στιφοποιῶν, κἀκείνῳ τοῦτο συμβαίη καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου παρασπόνδος. διδάξαι δ' τοῦτον μὲν ὑπὸ πιστορῆς τῶ ὅπι τ μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει δ' αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εὖ ἡλικίας ἅμα καὶ τ παιδὸς δόξης. τοῦτον σοὶ μεταπεμψάμενος, καὶ μὴ δι' ἀρτι κακοπραγίαν αὐτὸ καταγνοὺς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ ὀνειράτων σοι δηλούμενα. καλέσαντος δὲ τ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸ τ ἰωσήπου παραγενεῖν, τ μὲν ἥκειν ἔροντες, τὸ κεκελευσμένον ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ παρὸς ἅγμα τῶ βασιλέως. ὁ δ', ὡς δεξιᾶς αὐτὸ λαβόμενος, ὠνέαν φησίν. σὺ γάρ μοι νῦν ἄρις, καὶ συνέσιν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέτῃ τῶ μοῦ μεμαρτύρησας. τῇ αὐτῇ ἀγαθῶν ὢν καὶ τούτῳ μεταδίδωκας, ἀξίωσον φράσας ὅσα μοι κατὰ τὰς B
ὕπνους ἐνειράτων ὄψεις παρεδηλώθη. βέλομαι δὲ σε μηδὲν ὑπὸς ελλόμενον φόβῳ, κολακεύσαι ψευδῆ λόγῳ. καὶ τὸ παρὸς ἡδονὴν. αἱ ταλιθὲς σκυθρωπότερον ἢ. εἶδόξα γὰρ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν δύο φαφεῖς ἅμα καὶ μεγάλας φερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ὑπὸ τῶ νάματος χωρεῖν ὅπι τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτας τ ἀριθμὸν παπλησίας ἐκ τ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν καταπονουμένας καὶ λίνας ὠραθλίας. αἱ κατεδίουσαι τὰς δύο φαφεῖς καὶ μεγάλας, ἐδόκουν ὠφιλοιμὸν χαλεπῶς ὑπὸ τῶ λιμοῦ τεθυχωμένας. μὴ δ' ταύτῃ τινὶ ὄψιν διεγερθεὶς ἐκ τῶ ὕπνου, καὶ τεταραγμένος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φαντασμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καθαφεόμαι καὶ πάλιν εἰς ὕπνον, καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τ περιτέρω θαυμασιώτερον, ὃ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. σάχυας ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυείσας, καρπὸν παρομοίους ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τῶ καρποῦ, καὶ τ περὶ ἀμητὸν ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέροις ἑπτὰ σάχυας πλησίον λιφερνῆντας καὶ ἀθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν καὶ καταδύειν τὰς ὡραίας ξαπέντες, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος δ' ὑπολαβών. ὄνειρος μὲν θεὸς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καθάπερ ἐν δυοὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τ αὐτὴν ἀποσημαίνει πλάνητι τῆς ἐσομένων. τὸ τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότῳ πονεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τ χειρόνων καταδυομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν ἀγρύπνῳ καὶ ἀκαρπίαν ὅτι τοσαύτα περικαταγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον διδαιμονήσασιν, ὡς τ τούτων δυφορίαν τ ἐπῆλθ ὑπὸ τ μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γλίχῃ δ' ἡ αὐανὶς τ ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ', αἱ δὲ κατιχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας, ἰσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἵνα ὅτι τῇ λυπεῖν, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀνθρώποις προδήλωσιν. ἀλλ' ὅπως προϊδωκότες, κυφοτέρας συνέσεως τὰς πείρας structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Ioſephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Ioſepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Ioſephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt prænoniti sibi prouideant, quo lenius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cúmque rex admiratus Ioseph prudentiam & sapientiam, percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, & quod præsenti vsui superesset ad futuram necessitatem reseruandum. suasit etiam vt indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & B non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quàm interpretatione Ioseph collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quàm ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum C circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam cur hoc faceret. Trigesimum iam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem significat: sed & coniugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ D Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum significat, eo quòd maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Ioseph interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, E octauus annus fame infestabat, & quia malum improuisum erat, promiscua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioseph um accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solùm eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope F sublenari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniamine retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Ioseph fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Ioseph um accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia ge- G rebatur. nam ne tum demum regem coluisse proderat, si Ioseph quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de se cogitantibus, quòd adolescens ab

τ καταγελωμένων. σὺ δίνευε ταμιευσάμενος τὰ γαθὰ τὰ κ τ ὡρῶτον χρόνον γλυκύμενα, ποιήσῃς ἀνεπαίσθητον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθυσομένην συμφορήν. θαυμάσαντος ὃ τὸ βασιλέως τ φρόνησιν, κ τὴν σοφίαν τ ἰωσήπου, κ πυθομένου τίνα ἕτερον αὖ προοικονομήσειν ἐν τοῖς δ δυστειχίας καιροῖς τὰ ἀρκοῦντα τοῖς μ ταύτην, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γλυκοῖτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑποτείθετο. κ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τῆς ἀγαθῶν & μὴ κ τ προῖκα αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις δαπανᾶν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλώσουσιν ἐν προικὶ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν δ ἐνδείας καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρῄνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τῆς γεωργῶν, τὰ δ ἀρχὴ μόνον εἰς δίκτεφλιν χορηγούμενα. φαραώθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως τὸ ὀνείρατος, & τ συμβουλίας αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε φαίνειν ἃ κ τῷ πλήθει τῆς αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τ ἐξουσίᾳ τὴν τὸ φάγματος ὁδὸν, καὶ προσάπτειν αὐτῆς ὑπολαβὼν γνώσεσθαι. ὁ ὃ, ταύτης αὐτῷ τ ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, δίκ τ γῆς ἁπάσης ἐλαιώνων ἐφ' ἅρματος, ἦγε τ σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα πρός τε αὐτοὺς καὶ δίκτεφλιν ἑκάστοις ὑπομετρῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττε. τελικοσὸν ὃ ἔτος ἤδη τ ἡλικίας αὐτῷ διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, φονθομφανήχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συμφορᾶς. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ παρεῦ θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον ἀσανέθην ὀνόματι. ἐκ ταύτης ὃ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸς τῆς ἀκαρπίας. μανασσὴς μ πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ὕπλιθον, διὰ μονήσαντα λήθην εὐρεθαι τῆς δυστυχημάτων. ὁ ὃ νεώτερος, ἐφραμὴς ὑποδιδοὺς ὃ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ὑποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς προγόνων. τῆς ὃ αἰγύπτου κ τὴν ἰωσήπου τῆς ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαριστὸς ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, λιμὸς ἤπετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπονοεῖν τὸ κακὸν, πονήμενοι χαλεπῶς ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ ὃ, ἰώσηπον ἐκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγυμνωμένος στοὰ ὁμολογουμένως τ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ὑ τοῖς ἐγχωρίοις προπάθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν τυγχάνειν ἰωσήπου διὰ τὴν δυσμονίαν χρωμένων. πέμπει ὃ καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς ἐπτεζυγωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν κ ξένοις. μόνον ὃ κατέχε βενιαμὶν, ἐκ ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχανον τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. ἦν γὰρ ἰδεῖν ὁ μὴ μετὰ γνώμης ἐποιεῖτο τ ἐπιχειρήσεως, ὅτε κ τ ἰωσήπου παρόντος ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε κ τ ἰωσήπου παρόντες ἐνθυμουμένους περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ μειρακιῶδες μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθεῖν τ' ἡλικίας A
καὶ τ' χαρακτήρων ἐπηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς ἦ),
τε ἦ μεγέθη τῶ ἀξιώματος ἐπ' εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυναμένους, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ'
ἀλλοτρίων τε τὸ ὅτιον αὐτοῖς ἐκ ἀπειδίδοιο, κατασκόπους
τε τ' βασιλέως προσημάτων ἐλεγχθῆναι. καὶ πολλαχό-
θεν τε αὐτὸς συμπλυθέντας, προφασίζεσθαι ἦ συγγέ-
νειαν. ἐπὶ δὲ εἰ δύναιτο αὐτὸν ἰδιώτη ζώντος παῖδας καὶ
μέσους ἔτους ὑπερφανεῖς σκεδαφιῶσαι, δυσκόλως καὶ βα- B
σανίζοντος ἐσεις τ' ζωάντης παιδοτροφίας. ὡσπερ ἦ τ' γνῶ-
ναι τὰ κατ' τ' πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ζητοῦντ' ἐπισκοπεῖν, μαθεῖν τε βελόμε-
νον καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τ' ἀδελφόν. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ κα-
κεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσκυλα-
μένοι τε ἥβης. οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῆ καὶ φόβῳ, κ' κίν-
δυνον τ' μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, ἐ μηδὲν
ὧν τὰ τ' ἀδελφὸν κ' νεωτέρων λαμβάνοντες. κατασκέπτε τὸ
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥουβήλου προηγορεύον- C
τος, ὃς ἐν πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, ἃ κατ'
ἀδικίαν δεῦρ' ἐληλύθαμεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σωθῆναι ἦ χρῄζοντες, κ' καταφυ-
γεῖν τῶν συνεχόντων τ' χώραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, ὃς κ' πολίταις μό-
νον τοῖς αὑτοῦ, ἀλλὰ ἐ ξένοις ἥκομεν τὴν ἀγορὰν τῆς
σίτου προτιθείσης, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διηγωνίσατο. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν πατέρα, φανερὸν καὶ τ' μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν ἰακὼ-
βος ἀπὸ ἑβραίων. ᾧ γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων παυσάντων, ἡμῖν δυσαί-
μοσι. δωδεκαετὴς ἦ ἐνὸς τ' ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ
πράγματα ἡμῖν ὅπως τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε δὲ πατὴρ
μακρὰν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηκεν). καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τ' ὅπως E
μὴ τιθηνὸν συμφορᾶς, καὶ τ' τῶ πρεσβύτου ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε πρὸς ἐπ' ἀγορὰν σί-
του, τὴν τε τῦ παιδὸς ἐπιμέλειαν καὶ τὴν κ' τὸν οἶκον
πρόνοιαν βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τ' ἀδελφῶν πεπισ-
κύτες. δύναισθ' ἦ πέμψας εἰς τ' ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν;
ἐπὶ ψεύδεις ὄζειν τ' λεγομένων. κ' ῥουβήλου μὲν ζώντος
ἐπειρᾶτο πείθειν τ' ἰώσηπον πρὸς αὐτῷ τὰ ἀμείνω
προτίσασθαι. ὃ ἦ τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τ' ἀδελφὸν F
ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὴν ἐκτὸς αὐτοὺς ὡς ὅπως
χείρας βασανίσων ἐκέβαλεν. τῇ ἦ ζίτῃ τῆς ἡμερῶν
προσαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ χωρίζεσθε, μήτ' ὅπως
καταυγάσῃ τῆς βασιλέως ἥκειν πρόσωπον, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ὃ λέγετε, πείσεταί με ζῶντ'
ἥκειν, εἰ καταλείποιτε μοὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ'
ἡμῖν ἀνδρὶ ὑβριστικὸν πρόσωπον, ἀποκομίσαντες δὲ
τῆς ὅπου πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἐλθόντε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ' ἑαυτῶν ἄ- G
γοντες, τοῦτο γὰρ ἔσεσθαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀνελοφύροντο τὴν ἰωσήπου συμφοράν, ὡς
δίκαια καθ' ἑαυτὴν βεβληθέντα τιμωρῆσαι αὐτοὺς τ' θεὸν
τοῖς προπάτορσιν. ῥουβήλος ἦ πολὺς ἐν ὅπως πάντων
αὐτοὺς τ' μεταμοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν ἰωσήπῳ γένοι) φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅτι κ' πάθοιεν, κατ' ἐνδικίαν
ἐκείνα δρῶντα αὐτὰ τὸν θεὸν, καρτερῶς ἐξίει. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἠγνόμοι τ' ἰώσηπον
γλώττης τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατήφεια ἦ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, κ' τὴν προσαγμάτων

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóye in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus erim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebraæ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

nabant ; ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia
Gen. 43. reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ; balaninum vnguentum, staccen, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

A μεταμελῶ, ὥσπερ ἐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἔτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τῶν πάθους εἰς δάκρυα προϋπτες, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γλυέδαι καταφανὴς, ὑπεχώρησε, καὶ διαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς καὶ σεμεῶνα καθεκτὸν ὁμήρευν τὸν ἐπανιόντων ἀδελφῶν γλυκόμενον, ἐκεῖνος μεταλαβόντας τὰ ἀγορασίας τὸν σίτου, προστάξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τὸν ὠνὴν εἶεν τὸν σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐποίησεν. οἱ δὲ ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν ἀίγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπεκτονέναι. ὡς κἀκεῖνοι τε σεμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχει βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτοῦ γένοιτο. ἠξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σφὼ αὐτοὺς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δὲ οὐδὲν ἤρεσε τοῖς ἰοῖς πεπραγμένοις. καὶ πρὸς τὸ σεμεῶνα μὲν κατέχειν, λυπηρῶς, εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάτου ἠγεῖτο, προσιδέναι καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ ῥᾳδίως διομόσε καὶ τοῖς αὐτοῦ παῖδας αὐτοκτονοῦντες, ἵν' εἴ τι πάθοιτο βενιαμὶς καὶ τὸν ἀποδημίαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθει τοῖς λόγοις. οἱ δὲ, ὑπόσχεσιν ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον
D αὐτοῖς ἐταράττε τὰ ἀργύρεια, σακκίοις τε σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δὲ σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἀπλείποντος, καὶ τὸ λιμὸς μᾶλλον ἐπαμένε, βιαζομένης αὐτὸν τὰ ἀνάγκης, ὁ ἰακώβου ἐκπέμψειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τῶν ἀδελφῶν, ἃ δὲ ἰῷ αὐτοῖς εἰς ἄίγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. καὶ τὸ πάθους ἐν χείεγνος καθ' ἑκάστω ἡμέραν γινομένε, ὁ τῶν ἰῶν δεομένων ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰέδα δὲ, τολμηρὸς τἆλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένε πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ πρὸ τὰ ἀδελφὰ δεδοικέναι, καὶ τὰ τυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσχθήσε δὲ καὶ τὸν πρὸ τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσαν ὁ θεὸς, τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φασεραν δ' ἔτως ἀπωλέαν αὐτῷ μὴ καταδίκαζειν, μηδὲ πὶν ἐκ φανερᾶς δ' ἐφῆς δύποιαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸ τὸν παιδὸς φειπίζοντα φειπίζειν ἢ κὴ τὸν σεμεῶν σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τὸν βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πεισθῆσαν δὲ πρὸς αὐτὸ τῷ θεῷ παραγνωῶτος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶσον ἐπανάξοντες τὸν ἰὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταφθέντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πειθεὶς ἰακώβου παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, καὶ τῷ πλῷ τὸν σίτου διπλασίονα, τῆς τε δοθὲν τοῖς χαναναίοις γινομένου τό τε τῆς βαλανὰ μύρου καὶ στακτὴς τερέβινθόν τε καὶ μέλι δῶρεας ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰῷ δοὺς τὸ πατρὸς ὅτι τῆς παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν δὲ τοῖς ἰοῖς εἰ κομεῖται σώοις ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφόντιζεν. εἰ δὲ, οἱ τὸν πατέρα κατελάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοδένα. ἢ μερίσιον δὲ αὐτοῖς ἰώδη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν φρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ
G δὲ, ἐχώρεσαν τὸν ἐπ' ἄίγυπτον, μὴ κρείττον ἐλπίδος τῷ ὅτι τοῖς παροῦσιν λύπῳ ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὸν ἄίγυπτον, καταίρονται πρὸ ὀφθαλμὸν τὸν ἰώσηπον. φόβῳ δὲ αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὼν. διεταράττε μὴ πρὸ τῆς τὸ σίτου

A ſtulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

VI. Gen. 44.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſsporaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremò ad Beniaminem veniunt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἐρῶμεν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἥκομεν. ἀγνοοῦντες, ὅπως εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σίφωνα ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκεμβῆ τινὶ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίκης ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερούσῃ τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθαῤῥοῦν δ' ὡς οὐδὲν ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἁλισθησομένης, ἐνηχλοῦντό τε τοῖς ὑπεναντιωσαμένοις, ὡς ἡμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη πρόσκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σίφωνα, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρηνώδεις δύσεις ἐτράπησαν. καὶ ταῖς στολαῖς διακαταῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε δυαφθυσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη δυαφυγεῖν τὰ συνθρωπὰ δυαφθονηθῆναι. τῷ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τὰ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἀκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, συλλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφῶν ἑπομένους. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοῖς δὲ πενθίμοις σχήμασι, τί δὴ φησὶν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ θεοῦ δ' προνοίας, τοιαῦτα πρᾶξαι εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τοῦ δὲ συλλαβόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σῶζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον παρακαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅτι τοῦ κατὰ τὸν βίον ἀπήλλακται συνθρωπῶν. εἰ δ' ἔφασαν, ὅτι δ' ἀδικίαν τοῦ θεοῦ κατ' αὐτοὺς ἐνδικίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληθεύειν τὸ πατέρα ὅτι τῇ λύπῃ καὶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τοῦ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολὺς δ' ἦν καὶ ταῦθα ὁ ῥούβηλος, αὐτοῦ καθαπτόμενος. ἰώσηπος δ' τοὺς μὲν ἀπολύοντος, ἐᾶν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. ὥστε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν δίχα τοὺς ἐᾶν ἁμαρτήσαντας σῶφρον ἔλεγεν. ὥστε συγκολάζειν ἐκείνους τῇ τοῦ κλοπέως εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένῳ. τοῖς μὲν ἄλλοις, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἄλλα δρασήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ταὐδελφοῦ σωτηρίας ἐκεῖνο ἐβούλευσε. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ τὸ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τιμωρίαν, ἐλπὶς ὑπολελειπται σώζεσθαι τοῦ κινδύνου φυγήν. καὶ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος ἀπὸ τῆς ὀργῆς, ἣν οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι καὶ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῆς χρώμενοι, γνοῦ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲ

B

C

D

E

F

G

αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἀπεπειρωμένους, ἀλλὰ συγγνῶναι δὲ καὶ νυῦ πρῶτον αὐτὴν ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθεῖν ὅτι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν δυσπειαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθορᾶς ἐρρύσασθε. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ προϊδεῖν ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τοὺς ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περιελεῖν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν εὐεργεσίαν τοῖς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ φθαρεῖσιν φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο μὴ ἔτρεφες, καὶ ψυχὰς αἷς ὑπὲρ λιμοῦ κάμνειν οὐκ εἴασας τηρήσεις τῆς ἑαυτοῦ δωρεᾶς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοθεῖσάν τε ψυχὰς ἡμῖν μὴ φθάσαι δι' ὧν αὐτὰς μόνον ἀπορουμένους, οἶμαί τε τὸν θεὸν, ἀρετὴν ἐπιδεικνύσασθαι βουλόμενον, εἰς ὑπόδειξιν τοῦ κατὰ τοὺς ἀρετοὺς θείοντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο προενεγκόντα συμφορᾶς. ἵνα μὴ τὴν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῇς τοῖς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλην πρόφασιν δεομένους ὑπουργείας φυλάττωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινὰς δι' ἁμαρτίας εἰς χρείαν, ἡμερωτέρους δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ πρὸ μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοῖς πλημμελήσασιν ἅπαντα ἐπαινεῖται τοῖς εὐεργέταις, τό γε πρὸ τέκνων ἀοργησίαν, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπόδικον τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἀδικηκότων, θεῖα φύσει προσκείσθω. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὡς ὅπου παίδων ἀποβολῆς ταλαιπωρεῖ δῆλον ὅπου τελευτῆς ὑπόδικον ἐγνώμην, ἀλλ' αὐτὰ καθ' ἡμᾶς ἕνεκα τοῦ σωτηρίας λόγους ἐποιησάμεθα, εἰ μὴ ὅσον τῷ σοῦ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τέκνοις οὐ λυπήσοντας τεθνηκότων ἀντέχοντες, παρείχομεν αὐ αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. νῦν δ', ἐγὼ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ δὲ νέοι καὶ μὴ πω τῆς τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνήξομεθα, τὸ δὲ τοῦ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοὶ τὰς ἱκεσίας προσφερόμενον καὶ παρατρύμεθα ψυχὰς ἑαυτῶν αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κατορθωμα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτοις ἰσομοίροις ἐχθύνησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐκ δίκαιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κατορθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, τιμωρήσει δὴ ταυτὶ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλυπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται δίκαιον ἐμόμενον, καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ὀκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν. πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπύσαντος αὐτὸν εἰς ἀναμνησίαν μεταγαγεῖν. χρώμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει τοῦ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος, ἢ ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολομένων αἰδέσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος τοῦ δωρεᾷ. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθῆς δ' ἔτ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν καὶ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τὸ ὀνόματος δυσεβεῖν δόξεις τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἴκτου λαβών, ἐφ' οἷς πείσεται τὴν παίδων στερούμενος. σὺν οὖν ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα δικαίαν ἀφε-

A acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam præ fame deficere non es paſſus, denuò donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quamtumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filiis, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc verò quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus eſt, nóſque vt ſimiles eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nũcium acceperit, ſimúlque eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere: noſtræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorẽ ſentiret, è viuis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quam noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quæ ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quam orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cùm iure poſſis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, præstat bene facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantùm ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem fratri erroris venia data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse, & per ætatē nōdum satis sapere, & talibus non grauatim veniā dari solere: sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quā nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remitto. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Ioseph ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur. pariqué modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Ioseph autem pietate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli essent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum, cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum adscribo, qui vobis in præsentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere, quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferte, neque pudore præteriti errati quicquam contristari. quid est enim cur vos malè habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ ponitentia, quam frustratam esse iam videtis? Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

Gen. 45.

λέσθαι δουῶναι, καὶ μηδὲν ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τὸ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροις δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν ἑαυτῷ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ παρὸν καὶ ἀπολαύειν τὸ μὴ κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ σὺ ὑπαρχούσης, ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτρέφθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνειν, ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτὰ φάνεσθαι διδόντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσεις ταῖς ἀδελφῇ συγγνοὺς, ὑφ' ὧν ἠτύχηκεν. εἰ δὲ γὰ ἡμῖν βιώσιμα, τούτῳ κολασθέντες, οἷς γε θεοῖς τ' πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ κοινωνήσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τῷ βίῳ. καὶ τοσοῦτῳ δεησόμεθα στρατηγὲ κατακείναντος τ' ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι γ' ἡμᾶς ὡς τῷ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ὁ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γενόμενοι ἀποθανεῖν ἕτοιμοι. καὶ ὅτι μὲ καὶ νέοι ὢν ἡμάρτηκε μήπω τὸ φρονεῖν ἐπειλημμένος, καὶ ὡς αἰθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν παύομαι περαίτερω λέγειν. ἐὰν εἰ μὲ κατακείνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσειας καὶκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι σωιδὼν ἀπενεφίσθαι νομιοῦῆς, ὁ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότερον μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῷ ὑφ' ἡμετέρας νόησας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ τιμωρησάμενος αὐτὶ τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀποπέμψον, εἴτε καὶ κατέχῃ σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰοὺδας μὲν οὖν παντ' ἀποφθέγγεται ὑφ' τῆς ταὐτοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτῃ πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως ἐκμαλάξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ καταφαύνειν ἀγωνιζόμενος. φθάνουσιν δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες ἐπιδιδόντες ἑαυτοὺς ὑφ' ὑπὲρ βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολεμοῦντες. ὁ δ' ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὸν ὀργὴν φέρειν ὑποκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δ', ποιεῖ γνώσιμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ εὐνοίας τ' πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ πρείττονας ἢ προσεδόκων ἐπὶ τῷ πρὸς ἐμοῦ βεβουλευμένων εἶσεσθαι, πάντα ταῦτα ποιήσας ὅτι πεῖρα τ' ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δ', εἰ δὲ πρὸς ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεοῦ δ' βουλήσει τῷ τε νεῷ προαγματευομένῳ τ' ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τ' ἐς ὕστερον αὖ ὑμῶν ἡμῖν πρόνοιαν μείνη. πατρός τε οὐδ' σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἐλπιθείσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, οὐδ' ἂν εἰς ἐμὲ δικαίτε ἁμάρτειν ἔτι μιμνῄσκω. παύσομαι δ' τ' ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωφρονίοις τῷ τοῦ θεοῦ βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάειν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαβόντας ἡδέως μᾶλλον, τῆς τε αἰβουλείας εἰς τοσοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν ἀχνυμένοις διὰ τοῖς ἡμάρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηράν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τοῦ γε μὴ προσχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαίροντας οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγνημένοις, ἅπαντα ταῦτα δηλώσοντες τοῦ πατρὶ, μὴ καὶ τὰς ὑφ' ὑμῶν

φεγγίον ἀπαλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δι- A
δαιμονίας φρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τινὶ ἐμοὶ καὶ μεταλα-
βεῖν τῆ παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν ἢ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τινὶ συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντας ἐνθάδε μεταοικίζεσθε. ἐ γὰρ
ἀποδημήσει ἔτι τῆ ἀγαθῶν δεῖ τῆ ἡμετέρων τοῖς ἐμοὶ
φιλτάτοις, ἄλλως τε καὶ τῶ λιμοῦ λοιπὸν ἐπ πενταε-
τίαν ἐπομένου. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει
τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπη, τὸ δ'
ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένῳ τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπολιπεῖν B
ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τὰδελφῶ. καὶ τότε μὲ ἦσαν ἐν δίω-
χία. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας παρὰ ἰώσηπον τοὺς
ἀδελφούς, ἡδύ τε μεγάλως, & ὡς ἐπ' οἰκείοις δεδατε-
θεὶς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας οἵτε πλήρεις, καὶ
ἄργυρον & χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντας ἢ
πλέω ἕδωκε τὰδελφῶ, τὰ μὲ τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐ-
τοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένου βεν-
ιαμὶν παρ' αὐτοὺς ἀπίεσαν. ὡς ἢ ἀφικομένων τῶ παίδων C
ἰακώβου τὰ περὶ τ ἰώσηπον ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἶη τ
θανατον δεδιπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ & ζῇ
μὴ λαμπρᾶς δαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἴ-
γυπτον, καὶ τινὶ ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῆς
ἐπιμέλειαν, ἄπιστον μὲ ἐδὲν ἐδόκει τῆ ἐπαγγελμένων,
λογιζόμενος τὸ θεῖ τινὶ μεγαλουργίαν καὶ τινὶ παρὰ
αὐτὸν δύναμιν, εἰ & τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμηδ
δ' ὡθὺς παρὰ τὸν ἰώσηπον.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo con- A
sumpto immodica de vobis solicitudine, præ-
cipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priu-
quam ille in conspectum meum veniat, & ho-
rum bonorum fiat particeps. quamobrem &
ipsum & vxores ac liberos vestros totámque
cognationem assumentes migrate vos huc vo-
lo. Non enim decet mihi charissimos ab hac
mea felicitate abesse, præsertim fame quinque
adhuc annis duratura. Hæc locutus complecti-
tur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœ-
rore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ
fratrem peccauissent. mox conuiuium est secu-
tum. Rex autem cognito fratrum Ioseph adu-
entu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, læ-
tatus est, donauitque eis currus onustos fru-
mento & aurum ac argentum, munera ad pa-
trem deferenda, qui pluribus etiam à fratre ac-
ceptis, partim patri, partim in singulos dona-
tis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad
suos. B

Iacobus autem postquam ex filiis statum Io- VII. C
sephi cognouit, quòd non solum mortem ef-
fugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splen-
dida fortuna viuit cum rege administrans Æ-
gyptum, & penè totam illius regionis guber-
nationem commissam habens, facilè ista credi-
dit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum er-
ga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videba-
tur intermissum: nec diu moratus iter aggres-
sus est ad Iosephum properans.

Κεφάλαιον δ'. D

Η πατρὶς αὐτὸ μετὰ τ γυναικὸς πάσης, θεὶς αὐτὸν μετὰ-
βασις, δεξ τὸν γενόμενον λιμόν.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

ΩΣ ἢ κατέχεν ὅτι τὸ ὄρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, & φοβούμενος διὰ τινὶ δυσδαιμονίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῆ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῆ
οἰκήσει τῆ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ ἐπ εἰς τινὶ χαναναίαν οἱ ἔκ- E
γονοι μετελθόντες καταίσχωσιν αὐτινὶ ὡς ὁ θεὸς ἰῶ ὑ-
πεσημένος, ἅμα τε μὴ δίκαια βουλήσεως θεῖ γνωρισθείς τ
εἰς ἄργυπτον ἀφόδου δεδαφθαρῆ τὸ γένος αὐτῶ, πρὸς ἢ
τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τῷ βίῳ φρὶν εἰς ὄψιν
ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται σφῶν ἑαυτὸ
τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὄπισας ἢ ὁ θεὸς αὐτῶ,
καὶ δὶς ὀνομασὶ καλέσας, πιῶ θανούμενος τὶς ὄτιν. ἀλλ'
ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθ τ ἀεὶ πρὸς ἁ- F
τινὶ & βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, & μετ' αὐτοὺς σοὶ
γενόμενον. σεσωμένῳ τε γάρ σοι τ ἀρχῆς ἀπὸ τῷ πατρὸς,
ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμὲ δύναμιν, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ
παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, & χρημάτων ἐνόησας.
παρέμεινέ τε σε γνοὺς πᾶσα τῆ ἐμῆ προνοίᾳ, & ὃν ἀπο-
λωλεκέναι τῆ ἰῶν ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν
μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, & τ ἀγύπτιν κύριον ὡς ὀ- G
λίγῳ διαφέρειν τῷ βασιλέως ἐποίησα. ἴκω τε νυῦ ἀδῦ
τὶ ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, & εἶμι σοι τελευτὴν ἐν τ ἰω-
σήπου χερσὶν γνησομένῳ προδηλῶν, καὶ μακρὸν ἀγῶνα
τῆ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ & δόξῃ καταγγέλλων,
κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τινὶ γῆν ἰῶ ὑπέσχημαι. τούτῳ
θαρσήσας τῆ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ ἄργυ-
πτον σὺν τοῖς ἰοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

VT verò ventum est ad puteum iuramen- Genes. 46.
ti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne
filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate ha-
bitandæ regionis captis, posteritas sua non re-
diret in Chananæam occupatura eam iuxta
promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione
præsenti facta genus ipsius clade aliqua ferire-
tur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum
aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia
volutanti in animo & somno grauato Deus
per visionem astitit, eúmque bis nominatim
inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non
agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam
tuum quàm tuorum maiorum protectorem
simul & auxiliatorem? qui cõtra patris tui pro-
positum principem familię te constitui, & cum
solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci
vt coniugium nactus fortunatum redires & li-
beris multis & facultatibus auctus: incolu-
mem etiam progeniem tuam seruaui, & E
quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam su-
blime dignitatis fastigium euexi, vt non mul-
tum à rege Ægypti differat. Nunc quoque
in hoc veni vt me ducem huius itineris ha-
beas, vtque tibi prænunciem inter manus Io-
sephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam
per multa secula potentem fore simul & illu-
strem, occupaturámque terram cuius ditio-
nem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus
eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepo-
tibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ætines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde insso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis intercueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα δι' τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μή τι ὠφελήσω τοῖς ἐχ' ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς μεσοποταμίας, ἀλλ' αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνηθῆναι τῶν ὀνομάτων. ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη πεφανέρωκε. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσαρών, χάρμισος. συμεώνος ἓξ, ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰάχηνος, σόαρις, σάαρις. ἓξὶ δὲ γεγόνασιν υἱοὶ, γήλσεμις, κάαθος, μαερίειος. λεύῒ δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, φαρὲς, ζαρᾶς. οἱ δὲ δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἕσρων καὶ ἀμιναδάβ. ἰσσαχὰρ δὲ τέσσαρες, θωλᾶς, φουᾶς, ἰώβος, σαμάρων. ζεβουλὼν δὲ τρεῖς υἱοὺς, σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλεον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ λείας γένος, καὶ αὕτη συναρίθμει ⁘ θυγάτηρ αὐτῆς δίναν. τρεῖς δ' οὖν καὶ τεσσάκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσὴπῳ μὲν γεγόνασιν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφράμης, βενιαμὶν δὲ τρεῖς ἕτεροι δέκα, βολοασσὸς, βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, ναμμανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀφφαΐς, σάρδος. εἰσὶ τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοι, εἰς ἑπτὰ ⁘ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβου γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δὲ αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δάνος, καὶ νεφθαλής. ὧν τέσσαρες εἰσὶν παῖδες, ἐλήϊνος, γωυΐς, σάρης τε, ⁘ ἔλλιμος. δάνῳ μὲν, μονογλυὲς ἦν παιδίον, ὕσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τέσσάρων πληρῦσιν ἀριθμόν. ζάδης δὲ, καὶ ἄσηρες, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡλίας δὲ αὕτη θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπήγοντο, ζάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, ὄγιν, σουΐϊν, ζάβρων, ἀπεϊνίλιν, ἐρωεδίλιν, ἀρίπλον. ἀσὴρωνός τε ἦν θυγάτηρ, ⁘ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ. οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤασους, ἰοὺβης, βαρὶς, ἄβαρός τε καὶ μελμείηλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ προσειλημμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληρῦται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δὲ ἰώσηπος παραγινόμενον τὸν πατέρα, καὶ δὴ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντιάζει μένος ἔξεισι καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γινομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. ὑδὲ αὐτὸς μὲν κρατήσας δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ὁ μὲν δὴ τοῦ αὐτὸν τρόπον τῷ παρόντι γινόμενος ἦτον τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν πρέσβυν καλέσας ὁδηγεῖν, αὐτὸς δὲ σὺν δώδεκα πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὠφθησόμενον μετὰ τοῦ γένους τὸν ἰακώβον. ὁ δὲ τοῦτο χάρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρῴμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτο ἐπιξήνασι διάγειν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦτο μὴ διαζευγνύντας, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τῶν πατρῴων προνοούμενοι, τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιτήδειοι) προσφιλεῖς, μηδὲν προσδέονται τῶν αὐτῷ ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπεῤῥημένον ἦν προβάτοις ἀναστρέφεσθαι. ὁ δὲ ἰακώβου ὠφθησόμενος πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζόμενός τε, καὶ κατευχόμενος πρὸς τὸν βασιλείας αὐτοῦ, ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸν δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὴν μῆκος τῆς ζωῆς τὸν ἰακώβου

εἰ πού

ἐπόντος δ' ὡς ἦτλονα τῷ γερόντων εἶη βεβιωκὼς ἔ- A
τη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιου-
πόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, ὑ γὰρ ἀνέβαινε, μήτε
ὄντος τοῦ θεοῦ. θεήσεταί τε μηδεμίαν ἑαυτῷ ὑπ'
ἀγνοίας πεποιημένων, ἀλλὰ τοῦ ἰωσήπου τὸν σῖτον ὅπη
χήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέ- B
λειπε, τῶν βοσκημάτων ἐωνοῦτο τὸν σῖτον καὶ τῶν ἀν-
δραπόδων, οἷς δὲ μὴ γῆ τις ἦν, μοίρας ταύτην παρεχώ-
ρουν ὅπη τιμὴ τρέφης. ἔπειτα τῆς βασιλέως πάσης
αὐτῷ τὴν οὐσίας κυρίαν μεταποιήσασθαι
ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἡγήσηται τὴν βασιλέα
τὴν χώρας ταύτην ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις
γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλευ τ' αὐτῷ ὑ τὰ σώ-
ματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀρχήμονα τῆς τρέφης εὐπορίαν αὐτοὺς κατ- C
ήγαγε. λωφήσαντος γὰρ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν ὑπερβάντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθό-
νως ἐκφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἐπιμέλειαν ἐξαναχυόμενος
πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῇς τὸ πλῆθος, τῷ τε γεω
αὐτοὺς ἐπὶ ἐκείνων ἐξαχωρισθέντων βασιλεῖ ἔχειν ἐ-
δώκατο, καὶ καρπεύεσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ
κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ
πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας· ἐπὶ δὲ D
χώρας ἧς δίδωσιν αὐτοῖς ἔσαν αὐτῶν. τοὺς γὰρ παρ' ἐλπί-
δα κυρίους τῆς γῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε,
καὶ ὑρίσκων τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε
ἀξίωμα τὸ ἐπὶ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώση-
πος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως
ἐπὶ αὐτῷ. ὅτε τὸ τελεῖν τὸν πέμπτον τῶν καρ-
πῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν ὑστέρων βασιλέων. ἰά-
κωβος γὰρ, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας,
καὶ τρισκαίδεκα, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθα- E
νεν, ἐπεύξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ θεοσεπῶν
αὐτοῖς κατὰ θεοπρέπειαν ὡς μέλλει τῶν ἐν γῆ γενεᾶς
αὐτῷ ἕκαστος καθικνεῖν τὸν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ
πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου γὰρ ἐγκώμιον
διεξελθὼν, ὅπη μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ
καὶ πλέον χρηστός εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐ-
τοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ δυνάστας τινὲς ἠμείψαντο, θερ-
σεπάζει τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τῶν ἰωσήπου παῖδας ἐφραί-
μου καὶ μανασσῆ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν θεσσῶνται F
διαριθμοῦσι μετ' αὐτῷ τῆς χαναναίας, θεὶ ὧν ὕστερον
ἐρῶμεν. κεῖται μὲν ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν.
τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν γερόντων ἀπολειφθεὶς εὐ-
σεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοι-
αύτοις ἀγαθὸν γενόμενα. ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος
αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὰ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κο-
μίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλο-
μένων αὐτῷ συνεπορεύθη, θεὸς γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τεθ- G
νηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς πιμωρήσασθαι τὸν εἰς αὐτὸν ὑπε-
βουλῆς, ὃν ἐπόνος ὧ χαρίζοιτο τῷ θεὸς αὐτοῖς
μεριότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν
δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πάσῃ θεῖ αὐτοῖς σπουδῇ χρώ-
μενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ καὶ θεὸς, ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τῷ ἀρετῇ γεγόμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit cum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgò improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioseph frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solùm, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset, postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Ioseph regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioseph autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Ioseph quòd oblitus iniuriam plura fratribus boua contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Ioseph filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Ioseph verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

κὴ λογισμῷ πάντα διοικῶν, κὴ τὴν ἐξουσίαν ταμιεύόμενος. ὁ δὴ κὴ τ Θεωτης δυδαιμονίας ἄιτιον αὐτῷ ὤδρᾶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι Θ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς θεφειρήκαμεν ὑπῆρχεν. τελευτῆσι δ' αὐτ κὴ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δυδαιμόνως ὅπ τ αἰγύπτ. Θ τέτων μὲ τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι κὴ οἱ παῖδες, ἐθαψαν ἐν χέβρωνι. τὰ δ' ἰωσήπ ὁσα ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τ αἰγύπτ οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτος δὲ αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος ἐξώρκισε. τέτων οὐδ' ἕκας ὡς ἔχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τ χαναναίας, σημανῶ θεοδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἰγύπτον ἐξέλειπον.

B

Cap. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos CCCC.

Κεφάλαιον έ.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐτῶν ἐπὶ τετρακόσια.

IX. *Exod.* I.

AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

Αἰγυπτίοις ξυφερεῖς κὴ ῥαθύμοις ἦσι θεὸς πόνους, Θ τῷ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ κὴ τ κὴ φιλοκέρδειαν, συνέβη δῆνῶς θεὸς τοὺς ἑβραίους δύστεθλίαν κὴ φθόνον τ δυδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τ ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, Θ δι' ἀρετὴν κὴ θεὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθ χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τέτοις ὑπολάμβανον. ὧν τ ἦσαν δ' ὑπὸ ἰωσήπ τετυχηκότες, δύσ χρόνε μῆκος λήθῃ λαβόντες, κὴ τ βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελήλυθυίας, δῆνῶς ἐνύβριζον τοὺς ἰσραηλίτας, Θ ταλαιπωρείας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς θεοστάξαν δύστεμενεῖν, τείχη τε οἰκοδομήσαι ταῖς πόλεσι, Θ χώματα, ὅπως αἱ εἴργοι τ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀποικοδομοῦντες δύσεξυχον ἡμῖν τὸ γῆνος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, κὴ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι συνήθεις. Θ τεσσαράκοντα μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐταῖς δεινύουσαν ταῖς ταλαιπωρίαις αὐτεφιλονείκουν δ', οἱ μὲ αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ ἦ, ἀεὶ προφῆται φαίνεσθαι τῷ θεῖα γμάτων. ἐν τέτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς θεάγμασιν, ἀρτία μᾶλλον ἀπεδάσαι θεὶ τ ἀφανισμὸν τὸ γῆνος ἡμῖν τοὺς αἰγυπτίους θεοεγράφετο ἑαυτῶν. τῷ ἱεογραμματέων τις, κὴ δ' ἦσαν οἱ θεὶ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ὃς ταπεινώσ μὲν τ αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσ δ' τὸς ἰσραηλίτας, ζαφεὶς. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ κὴ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δ' ὁ βασιλεύς, κὴ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γῆνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν εἰς τ ποταμὸν ῥιπτοῦντας δύσφθείρειν. ὠδ φυλάσσειν τε τὰς ὀδύνας τ ἑβραίων γυναικῶν, κὴ τὰς ἑκείνοις αὐτῷ παρατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ δὲ τέτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύσθαι, αἱ δὲ συνήδεσαν ἔμελλον μὴ παραβήσε σθαι τ τ βασιλέως βέλησιν. τὰς μέν τοι καταφρονήσαντας τ θεοστάγματος, κὴ σώζειν λάθρᾳ τολμήσαντας τὸ τέχθεν, τέτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γῆνεᾳ θροστάξε. δῆνον δ' ἐν τοῖς ὑπομνήσι τὸ πάθος, ὃ καθὸ παίδων ἀπεσερῆντο, κὴ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τ ἀπώλειαν ὑπήργεν τῷ γῆνομένων. ἀλλὰ κὴ ἡ ὀπτασία τ τ γῆνες αὐτῶν ὀπιλείψεως, φθειρομένων μὲ τῷ πικτομένων, αὐτῶν δ' ἀλυ-

λυθησομένων, χαλεπῶς αὐτοῖς καὶ δυσωδαμόθεν A
ἐποίει τὸ συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ.
κρατήσας δ' αὖ ὁ θεὸς τὸ θεῖον γνώμης ὑδὲ μυείας
τέχνας ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προ-
εῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ζέφει λαθὼν τὸν βασιλέως
φυλακὴν, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γνωθησομένοις
ὁ προφητὼν δύρεθη. ἀμαραφάμης, τῶν δὲ γεγονό-
των ὧδε τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους
μὴ παντὶ τὸ ὀλιγοφησομένης νεότητος ὑπολείπηται, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχανίοις ὢν. τῇ θεῷ ἱκετείαν τὸ θεοῦ ζέφυτα, ὧδα-
καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν
τὸ εἰς αὐτὸν θρησκείας ὧδαβεβηκότων. δοιῶν τε ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν
καιρὸν, τῇ δ' ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ
θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, τῇ θεῷ τὴν ἱκετείαν ὑπακλαυθείς, C
ἐφίσατο τῇ δὲ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνώσκειν
αὐτὸν ὧδε τῶν μελλόντων παρεκάλει. τοῦ τε δύσε-
βειαν αὐτῷ ἔλεγε δεῖ μνήμην ἔχειν. καὶ τοῦ ὑπὲρ
τούτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη καὶ τῇ τοῖς θεογό-
νοις αὐτῷ δωρησάμενος τὸ γένεσθαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοῦ ἐξ ὀλίγων. τῇ ἀβραμον μὲν μόνον ὄντ' μεσοπο-
ταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ὧδαγαγόμενον, ὧδαμενῆ-
σαι, τάτε ἄλλα καὶ τὸ γυναικὸς αὐτῷ θεὸς γονὴν
ἀκάρπως ἐχούσης θρέψειεν, ἔπειτα τῇ τὴν αὐτοῦ D
βέλτιον ἀγαθῆς θεὸς τέτο γεγομένης τεκνῶσαι παῖ-
δας. τῇ κατ' ἐλπεῖν μὲ, ἰσμαήλῳ δὲ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν
ἀραβῶν χώραν, τοῖς δ' ὄντ' χαλδαίας τοῦ φωγλοδύ-
την, ἰσάκῳ δ' τοῦ χαναναίαν. ὅσατε πολέμων τῇ
τοῦ ἐμοῦ φῶτος συμμαχίαν ὠφραγάθητε, κἂν ἀσε-
βεῖς εἶ δόξητε δὲ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δ', τῇ
τοῖς τῆς ὁμοφύλοις γνώσιμον εἶ συμβέβηκεν, ὅτι τε
μελέθει τὸ δύδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, δὲ πᾶσι τοῖς
αὐτοῦ κατέλειπεν. ὃ μὴ ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς E
ἀγυπτον ἀφικομένων, ὧδε ἑξήκοντά που μυριάδες ἤ-
δη γεγόνασιν. νεῦ δέ με τὸ κοινῇ συμφέρεντος ὑμῖν
ἴστε θρεψάμενον, τῇ τὸ σῆς δύκλειας. ὁ παῖς γὰρ οὗτ',
ὃ τῶν γένεσιν ἀγυπτίοι δεδιότες κατέκρυναν ἀπολλύ-
ναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν τικτόμενα, σὸς ἔσαι. δὲ λήσεται
μὲ τοῖς ἐπ' ὀλέθρῳ ὧδαφυλάσσοντας. τραφεὶς δ'
ὧδαδόξως, τὸ μὲ ἑβραίων γένος τοῖς παρ' ἀγυπτίοις
ἀναγκῆς ἀπολύσῃ. μνήμης δ' ἐφ' ὅσον μέλλει χρόνον τὰ
σύμπαντα τεύξεται ὧδε ἀνθρώπος, τῇ ἑβραίοις μό- F
νον, ἀλλὰ δὲ ὧδε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τέτο χαριζο-
μένου σοί τε τῇ τοῖς ἐκ σοῦ γενησομένοις. ἔσαι δ' αὐτῷ
τῇ ὁ ἀδελφὸς τοῦτος, ὡς τε τοῦ ἐμοῦ ἔξειν ἱερω-
σύνην, αὐτόν τε τῇ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς
τῶ χρόνε. ταῦτα δ' ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, διεγερ-
θεὶς ὁ ἀμαραφάμης, ἐδήλε τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ'
ἦν αὐτῷ. τῇ τὸ δέος ἔτι μεῖζον ὀφὰ τοῦ τὸ ὀνείρου
θεοῤῥῆσιν αὐτοῖς συνίσατο. ὃ γὰρ ὡς θεοῦ παιδὸς μόνον G
ὑλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ τῇ ὡς ὅτι μεγέθει τοσαύτης δύ-
δαιμονίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι θεοκατηγελμένοις
ὑπὸ θεῦ, πίσιν ὁ ὄκετος παρεῖχε λαθέσης τὰς φυλα-
κὰς ὀφὰ τὸ τῶν ὠδίνων ὑπεικέναι, τῇ τὸ μὴ διαῤῥαγας αὐτῇ
θεοφανεσεῖν τὰς ἀληθόνας. τῇ ξεῖς μὲν μῆνας παρ'
αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφάμης μὴ κατάφωρος γένηται καὶ πεσὼν ὅτι τὸ
τῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπολεῖται μὲ τὸ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defecta iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehenderetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriusque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas interciderit. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam;

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἔγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσαιτο τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ φρόνοιαν. τῷ τε λήσεσθαι φερὸς δυκῶς, τοῦτο μὲν ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν, ὡ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ξεφομένῳ, ἀλλὰ & αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκποιήσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψεύδους ἐγκαλεῖσθαι τοῦ εἰρημένων. ταῦτα κοινάντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρείας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἐπεὶ δὲ χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὲ ὕδατι τὴν δι' ἀὐτῶν πλεγμάτων ἀποφράττην εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐνέθεσαν τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τῷ θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὑπολαβὼν ἔφερε. μαρίαμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, αὐτοπαρεξίει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀφομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα & διέδεξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲ τὴν ἀνθρωπίαν σύνεσιν, πᾶν δ' ὅτι & βουληθεὶν φέρειν αὐτοτελοῦς ἀγαθὸν τυγχάνον. καὶ διαμαρτάνοντας μὲ τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων καταχείροντας ὄλεθρον & πολλῇ φορᾷ τότε χρησαμένους αὐτοῖς. σωζομένους δ' ἐκ ὑπαδόξως καὶ χρεὸν ἐκ μέσου τοῦ κακῶν δυσκομένους τὴν διαφοράν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. δεῖπνον γάρ τι καὶ φορᾷ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς γὰρ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, & φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα φορὰς αὐτῇ ἐκκομίσαι. ὑπολαμβανόντων δὲ τῶν ὅπῃ τούτῳ σαλεύοντων μὴ τὴν κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε, μεγέθος τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς φορὰν μουσικὴν ἐχρήσατο φορᾷ, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν μὴ τῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἑβραίων γένους ἀπώλεσαν ποιῆσαι ζοφῆς & ὑπομελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ προσεθέλοντι ὑπ' αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, μὴ τότ' ὅπῃ πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μαρίαμη παρελθοῦσα τοῖς γινομένοις, μὴ ὡς τε ἐκ ὑπαδοκοῦσης δοκεῖν, ἀλλὰ μὴ θεωρίαν, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταῦτας ὅπῃ τροφῆς τὸ παιδὸς μεταλήψῃ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν προὸς αὐτὸν συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μοῦ τοί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα αὖ προσοίτο θηλὴν ὁμοφυᾶ. δόξαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὴν ἐκποιήσαι, καὶ τῶν γαλαχτοῦν τινὰ μετελθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένισαν πῶς προσφύεται τῇ θηλῇ. καὶ δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, προσφύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς προὸς τὸ παῦ. καὶ αὐτῷ τὴν ὅπῃκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕστις δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τέθεντα. καὶ ἐν ὁμολογουμένως καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προῤῥησιν φερηνόσει ἑβραίων ἄειστος. ἄβεραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραμὴ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐν παῖς. κάθε δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λάβι. & λάβι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσάκῳ γενόμενος. ἀβεραμος δὲ ὅδε ἦν. σώσεως δὲ ἕνεκ' τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττω καὶ προσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

καὶ

καὶ μειζόνων τῆς ὑπ' αὐδενὸς ἠλπισμένων ἐπαγγελίαν ἔσχε τὰ τότε φερόμενα. καὶ ξιετῆ μὲν αὐτὸν ἐγήγμενον, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάσχημα. φερὴς γὰρ κάλλος ἁβδὲις ἀφιλοτίμητος ἦν ἅπασι, ὡς μηδὲν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τὴν ἀμορφίαν. πολλοῖς τε συνέβαινε κατ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνοντι, ὑπερφέρεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τοῦ παιδός. ἀφίεναι δὲ τὰ ἀποδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσαγορλεῖν αὐτόν. καὶ δὴ καὶ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρατος περὶ αὐτὸν ἦσα, κατεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δὴ αὐτὸν τοιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἐ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωϋσῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τοῦτον, καὶ ὡς φέροι τάχα δόκησιν εἰ καὶ βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν. ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῆ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως ἦ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἰδιωτῆς μὲ ἠνησάμην παῖδα ποιησασθαι, καὶ ἦ σῆς βασιλείας δόκησιν. ταῦτα λέγουσα δοῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐπίθησι τὸ βρέφος. ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τῆ θυγατρὸς ἐπιθήσειν αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφέρας δὲ ὁ μωυσῆς εἰς τὴν γῆν, προσελόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα δηθὲν, ἐπέβαινέ τε αὐτῷ τοῖς ποσὶ. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν ὄψιν αὐτῷ προειπὼν ὅτι καταφνώσει τὴν αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, πᾶς ἐκεῖνος οὐ κτείναι σιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶ) μάρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει τοῦ γενομένου, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ παῖδι τὸ διάδημα. τοῦτον ἀνελὼν, αἰγυπτίοις μὲ τὸ αὐτὸ δέος ἄπες. ἑβραίοις δὲ, τὴν ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θάρσους ἀφελοῦ. φθαὶς δὲ αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ὢν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ ὠδασκαλάσαντος, ὦ προνοίᾳ τοῦ μωυσέως τὴν σωτηρίαν ὢν. ἐξέφευγε οὖν, πολλῆς ὑπομελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲ ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρὼν διέλιπεν εἶ) πρὸ τῆς ὅλων. δι' ὑποψίας δὲ εἶχον αἰγύπτιοι τὴν ἀναστροφὴν αὐτοῦ. μηδὲ ἑνὸς ἦ ὄντος φανεροῦ, ἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγχύσεως ἕνεκα τῆς εἰσαποστάσεως, ἢ τῆς ἄλλων τινὸς, ὧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς αἰγυπτίων ἐν τῷ προειδέναι θαρρεῖν παρὼν, ἀπεῖχον τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ. μωϋσῆς μὲν οὖν τῷ προφρονεῖν τρόπῳ χρηνθεὶς καὶ τραφεὶς, ἐλθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ὅτι ταπεινώσει μὲ τὴν ἐκείνων, ἐπαύξησεν ἦ τῆς ἑβραίων γενομένην, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, προσοικοι δὲ εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν αἰγυπτίων. οἱ δὲ ὀργῇ ςρατεύσειν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τὰ καταφρονήσεως. ἐν τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δὲ αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικολάθησαν ἦ διώκοντες αἰθίοπες, καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τὰ αἰγύπτου, τὰ χώρας ὁπλιτικὸν ἦθος, καὶ γυμνάμενοι τῶν ἀγαθῶν, οὐκέτι αὐτῶν ἀπείχοντο. ὡς ἦ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῶν ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων αὐ τισρατεύειν, προῦβησαν ἄχρι μέμφεως, καὶ τὰ θαλάσσης, ὑδὲ μιᾶς τῆς πόλεως ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῇ ἦ χαλκῇ πεζόμενοι, πρὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac
C imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
D cinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolcuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & X.
quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos
F se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad
G maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. A cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum B gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re C satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri D curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quaptropter fugitant earum infectationem; & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus G tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ prodierant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὺς ἀγύπτιοι καὶ μαντείας ἔπεμπον. συμβαλόντων δ' αὐτοῖς τῶ θεῶ συμμάχω χρήσασθαι τὸν βεβαίω, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ἁρμόσαι τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῶ ἀποδείξας. ὁ δ' ὅρκοις ποιησαμένω ὡς τε μηδὲν ἀβουλήτως κακὸν, ἁρμόσασθαι. ἀπὸ μεγάλης μὲν ἀνεργασίας κείνουσα τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δ' τοὺς ἱερέας κτεῖναι παρακαλέσαντας αὐτὸν ὡς πόλεμον, οὐκ ἠδυνῶτο νῦν χρήζοντες αὐτῶ τ' ἀδικουμένων. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούθιδος παρακληθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως παρεσκέυασται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. ἀγυπτίων μὲν, ὡς τοὺς τε πολεμίους τῆ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῆ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῶ αὐτῶ δόλω καταργασάμενοι. οἱ δ' τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένους τοὺς ἀγυπτίους διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δ' φθάσας πεῖσαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῶ, τὸν στρατὸν ἀνάλαβων ἦγε, οὐ διὰ τῆς πόλεως ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτῶ συνέσεως θαυμαστὴν ἔνδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, διαυάμει τε καὶ κακίᾳ τῆς τ' ὄψεως ἀσωπῆσαι διαφέρουσα, τινὰ δ' αὐτῶν ἔστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδομένους ἀδικεῖν ἀφορητὰ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῶ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατόν δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνην τὴν τῶν ὄφεων φύσιν ἄγειοι. καὶ πρὸ μὲν τούτων, παρίημι νῦν γράφειν, ἐκ ἀγνοουμένων τὴν ἑλλήνων τ' ἰβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηρεύτροφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρωμένους. τέτον οὖν ὁδώσας τὸν τρόπον, ὑδὲ προμαθὸν παρῶν τοῖς ἀβίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῆ μάχη, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὸ τοὺς ἀγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστα πόλεις αὐτῶν ὑπὸ κατατρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀβιόπων ἐπεφάτιστο. καὶ τ' διὰ μωϋσῆν δυσκολίας γευσάμενον τὸ τῶν ἀγυπτίων στράτευμα πονεῖν οὐκ ἐκαμνεν, ὡς πρὸ αὐδεποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀνασάσεως τ' κίνδυνον ἔσ) τοῖς ἀβίοψι. καὶ τέλος, συνελαθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τ' ἀβιοπίας, ὃν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τὸ τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δ' δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τότε νείλῳ περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσάπου καὶ ἀσοβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὕσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῆ καρτεροῦ περικειμένου, καὶ πρὸς τοῖς πολεμίοις πρόβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τ' τείχους, ὡς τε ἀπέπτυλος ἔσ) διαστρέφον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τ' πόλεως τ' ἅλωσιν

φέρον

φερεγπ τοίνυν ἀηδῶς τὰ μωϋσῆ τλιὸ τὸ στρατόμματος A Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum
ἀρχίαν, εἰς χείρας γὸ ὦν ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere,
συμβυχέν τι τοιῦτον. θαρβις θυγάτηρ λιῶ τῦ αἰθιόπων interim tale quiddam accidit. erat Æthio-
βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι pum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen
παρσαγόντα τλιὸ στρατιὰν ϗ μαχόμενον γλυκέως ἀ- mœnibus exercitum admouentem & egregiè
ποσκοπῦσα, ϗ τ ὀλιγοίας τῆ ἐγχειρήσεων θαυμά- dimicantem conſpicata, virtutémque viri ad-
ζουσα, Ϛ τοῖς τε ἀγυπτίοις αἴτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν mirata, qui & Ægyptiorum fortunam laban-
ἐλλάθειαν, τ δωρεαγίας ὑπολαμβάνουσα, Ϛ τοῖς tem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas mo-
αἰθίοψιν αὐχῆσαν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆ καταρθωμένοις do victores in extremum periculum adduxiſ-
τὸν πρὸς τῆ ὅλεθρον κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν ſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in
αὐτῆ. ϗ αὔξοντος τῦ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῆ dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos
οἰκετικῆ τοῖς πιστοτάτοις ὁμαλεγομένη πρὸς γάμον. προσ- coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac con-
δέξαμθαι ἢ τ λόγον ὅτι τὰ πόλεως ἐκδοσιμαίαν τλιὸ πόλιν, ditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi
ϗ πιστωσάμθαι πίστεις ἐνόρκους ἢ μιὰ ἄξεσθαι γυ- traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dic-
νάϊκα, ϗ κρατήσαντα τ πόλεως μὴ πόλεμίσεσθαι ta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus
τὰς συνθήκας, φθάνει τὸ ἔργον τοῖς λόγοις. Ϛ κῆ τλιὸ in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque ce-
ἀπαρέσιν τῆ αἰθιόπων δυσχερισήσας τὰ θεᾶ, συντε- lebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum
λεῖ τὸν γάμον μωϋσῆς, ϗ τοῖς ἀγυπτίοις ἀπήγαγθη C eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro
εἰς τλιὰ ἑαυτῆ. οἱ δ' ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως, gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtu-
μόνος ὐκ τέτων πρὸς αὐτὸν ἀπελάμβανον, Ϛ θερμό- diis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpi-
τερον ἀπέδειξαν τῆ κατ' αὐτῆ βελθυμάτων ἠξίωσιν. catíque ne rebus feliciter geſtis elatus res no-
ὑποσυλῶντες μὲ μὴ δέξ τλιὰ δωρεαγίαν νεωτερίσειεν uas in Ægypto moliretur, apud regem eum
ϗ τλιὰ ἄγυπτον, διδάσκοντες ἢ τ βασιλέα πρὸς τῆς cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ
σφαγῆς. ὁ δ Ϛ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τλιὰ τῦ πρά- hominem habere cœperat, partim inuidia mo-
γματος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φθόνε τῆς μωϋσέως στρα- tus ob bellum fortiter ac prudenter admini-
τηλαγίας, ϗ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ ſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſol-
τῆ ἱερογραμματέων, οἷος τε λιῶ ἐγχειρεῖν τῆ μωϋ- licitantibus huc & irritantibus indeſinenter
σέως αἱρέσει. φθάσας δ τλιὰ βυβουλλιὰ λαθὼν ὑ- ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo XI.
πέξειση. ϗ τῆ ὁδῶν φυλακὰς ὁμόσας, ποιεῖται δέξ τῆς minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio
ἑρήμου τὸν δρασμὸν, ϗ ὅθεν λιῶ ὑπόνοιαν μὴ λα- procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis ar-
βεῖν τοῖς ἐχθρὸς ἀπορός τε ὢν ζοφῆς, ἀπηλλάττετο ticulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſer-
τῆ καρτερίας καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιανὶν D uari intelligeret, per ſolitudines fugam arri-
ἀφικόμενος πρὸς τῆ μὲν ἐρυθρᾶ θαλάσσῃ κειμένην, puit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpica-
ἐπάνω δ ἐνὸς τῆ ἀβράμε γομένων ὐκ χαπτόμε- bantur: & quamuis alimenta nuſquam inueni-
νος ἰῶν κοπιάδεις ὅτι πνο φρέατο, ὐκ τῦ κόπου ret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad
ϗ τ ταλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας ὥσης ϗ πόρρω vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris
τ πόλεως. ὐ ταύθα αὐτῆ συνέβη Ϛ πρᾶξις ὐκ litore ſitam, denominatam ab vno ex Abraha-
διάτης τῆ αὐτόθι συσήσασα τλιὰ ἀρετλιὰ αὐτέ, ϗ mi & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam pu-
πρὸς τὸ χρεῖτον ἀφορμλιὰ ὠδαγοῦσα. τῆ γὸ χω- teum laſſitudinem ex laborioſo itinere contra-
ρείων δυσυδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμέ- ctam recreabat. Erat enim tempus meridianũ,
νες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωθῶσι τῦ ὕδατο & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco
ὑπὸ τῆ ἄλλων, ϗ ἀνίζοι ποτῦ τὰ θρέμματα. ὠδα- ei negotium incidit natum ex incolarum vi-
γόντων σφῶν ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαὶ, ῥα- uendi ratione, per quod & virtutem ſuam de-
γουήλ θυγατέρες ἱερέως, Ϛ πολλῆς ἠξιωμένου πρὸς F clarauit, & melioris fortunæ occaſionem in-
ὠδᾶ τοῖς ὁπιχωρίοις. αἱ τῆ τῦ ποιμένος ποιμένιον uenit. cùm enim ea regio laboret aquarum i-
ὁπομελόμεναι δέξ τὸ ταύτλιν ὑπουργίαν ἔθ) ϗ γυ- nopia, paſtores operam dabant vt primi pu-
ναῖκιν ὁπιχώριον ὠδᾶ τοῖς ξαγγλοδύταις, φθασάσαις teos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab a-
τὰ ταύτας ὐκ τῦ φρέατο ἀνέπαυσαν ὕδωρ τοῖς ποι- liis, ipſorum pecora potu carere cogerentur.
μνίοις ταῖς δεξαμθαίαις, αἱ πρὸς ἐκδοχλιὰ τῦ ὕδα- Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſo-
τος ἐγένοντο. ὅπις αὐτὰς ἢ ποιμθύων, ϗ ἀ- rores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno
πελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τ ὕδατος κρα- honore ab eius loci habitatoribus habebantur:
τῆν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμθο ἔθ) πρᾶξιν ἀδι- quæ patris gregum curam gerentes, id quod
κεμθάσας ταὶς κόραις, ϗ τλιὰ βίαν τλιὰ τῆ ἀνδρῶν ἑάσας etiam per fœminas apud Troglodytas ex mo-
κρείττονα γλυέσθαι τῦ τῆ παρθένων δικαίου, τοὺς re fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur,
μὲ ἐρξιν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τλιὰ gregibus eam potendam in lacunas ad hunc
δέουσαν βοήθειαν. αἱ ἢ διεργετηθεῖσαι παρῆσαν vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſu-
πρὸς τὸν πατέρα, τλιά τε ὕβειν τῆ ποιμθύων αὐτῆ δικηούμεναι, ϗ τλιὰ ὁπικουρίαν τῦ ξένυ. παρεκά- peruenìſſent, & repellendo puellas aquam ſibi
λουν τε μὴ μοχθηρίαν αὐτῆ γλυέσθαι τλιὰ δυσκίαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι· ὁδὴ τάς τε παῖδας ἀπε- vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre
opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe
inſpectante vim virorum plus pollere quàm
ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium
eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto bene-
ficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſto-
rum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ
fuerint, ei retulerunt: rogábántque ne illi hoc

beneficium peritet: tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. Exod. 3. constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο δ' αὖθις τὸν διερμηνέα τοῦ λόγου, καὶ τὴν μωϋσῆ εἰς ὄψιν ἐπέλθειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὰ δόξοντα χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ λόγῳ τὴν θυγατέρων ἀπεσήμηνεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀναμνήσεις δικαιοσύνης καταθέσθαι τῷ ὑπουργείᾳ ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐπίστασθαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς δυνατότητος. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ γάμον δίδωσιν. ὁ τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιστήσας ἐπιμελητὴν καὶ διατρόφην. καὶ μωυσῆς μὲν τοιοῦτον τυχὼν τοῦδε τὸ ἰεθεγλαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ῥαγουήλου, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ ἐκείνου. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄρος ἐπὶ τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ἐκεῖ ὀρῶν, ἀεὶ νομὰς ἄφθονον ἀγαθὰς φυομένης πόας, καὶ δὴ καὶ τὸ δόξαν ἔχειν ἐπιφανείᾳ αὐτῷ τὸν θεὸν ὑ καταπεμφθείσης ἐστέγεσν, ὑ βλωθρῶν ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συμπίπτει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνῳ βάτου νεμόμενον, τῷ θεῷ αὐτὸν χλόην τε ἀνθοῦσαν αὐτῷ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὑδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτῷ μὴ ἐδόκησε τῷ ὄψιν παράδοξον γνωμένην. καταπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυθὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ βλωθρήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων ἐφέστεσν ἀφικέσθαι διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρχεῖσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυωρουμένων ἢ μηδὲν τούτοις θεοσεβέστερον. φερομόρφιον ἢ τῷ ἰσομοίρῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν θαῦμα ἀνθρώπων τὸ θεῖον συμπαρέντα. καὶ θαρρουῦτα ἐπέλθειν εἰς τὴν αἴγυπτον ἀπέραν, σεσῆσθαι καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοῖς συγγενέσιν ἀπαλλάξοντα. καὶ δὴ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δυδαίμονα, ἣν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος φέρονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σωτέρας αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μὲν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐπέλθειν εὐχαριστηρίους ἀφικομένους εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυθὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἣν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανεραν γνωμένην, μανιοδίστερον ἢ κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ φρόνημα. πλὴν ὅπορῶ, πῶς αὖ ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, πρὸς ἣν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκεῖνοι πειθῶσιν, πῶς αὖ βιασαίμην φαεσφόρον ὄπιθέναι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὐξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ ἢ θεὸς αὐτῷ πρὸς πάντων συνεβούλευε θαρρεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δεῖ μὲν λόγων πειθῶ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν ἢ τὴν βακτηρίαν ὅτι τὴν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπεχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων εἵρπεν, Ϲ συνειλούμενος ἀπειειδὼς,
ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνῆ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν. εἶ-
τα πάλιν βάκτρον ἐγένετο. μετὰ τοῦτο ἢ κατεῖναι τῷ δεξιὰν
εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λευκὸν καὶ
πάγυ τῷ χρόᾳ ὁμοίαν προσεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύν-
θες κατέσπ. κελεύσας ἢ κ' ἀπὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν
ὅπι τῷ γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τῷ χρόᾳ αἱματώδη γιγο-
μένῳ. θαυμάζοντα δ' ὅτι Ϲοῖτος, θαρρεῖν παρεκ- B
ελεύετο, Ϲ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωσόμενον,
καὶ σημείοις προς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι,
ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κ' τὰς ἐμὰς ἐντολὰς
ποιεῖς. κελεύω ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀποδύεσθαι εἰς
τὴν Αἴγυπτον, κ' νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐσπευδόμενον, Ϲ
μὴ τείβοντα τ' χρόνον, πλείω ποιεῖν τῶτον Ἑβραίοις
ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' ἐκ ἔχων ἀπι-
στεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε Ϲοιστῶν βε- C
βαιωμάτων καὶ ἀκεραιὴς γιγόμενος, δεξάμενος αὐτὸ,
καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ
δεηθεὶς, μετέβαλεν μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τῷ
ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεχικότι κ' ὄψεως
ἔτι, καὶ τῷ προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόμα-
τος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς προκαλῇ. καὶ ὁ θεὸς
αὐτῷ σημαίνει τῷ ἑαυτῷ προσηγορίαν, ἃ προ-
τερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ὡς ἦν ἔμοι θέ-
μις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ἃ τότε D
μόνον ἁπάντων δ' ὁπότε δεηθεὶν συνετύγχανεν. ἐξ
ὧν ἁπάντων πλέον ὡς τῆς ἀληθείας τῷ πνεῖ νέμων,
καὶ τὸν θεὸν διμφὶ πίστιν ἔχειν πιστῶν,
τοῖς τε οἰκείοις σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις
κακοῖς βεβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῷ Αἰγυπτίων
πυθαίαν βασιλέα φαραώθην, ἐφ' ὅτερ αὐτὸς
ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέ-
λειαν αὐτῷ τῷ συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
ἀδελφῶν τινὰ σεπφώραν, ἣν γεγαμήκει τῇ ῥα- E
γουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρ-
σων καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. τῷ
δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κ' ἑβραίων
διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δ', συμμά-
χω τῷ πατρῴῳ θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους δια-
φυγεῖν. γιγομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὀρῶν ὁ ἀ-
δελφὸς ἀαρὼν ὑπελύτησεν τῇ θεῷ κελεύσαντος, προ-
ὃν δηλοσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει σωτυχόντα καὶ τῇ
θεῷ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπελυπάζον F
ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτῷ με-
μαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῷ σημείων, ἐπεὶ πιστὰς
ἐκεῖ, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' σκοπιᾶς
τῷ δόξαν αὐτοῖς γιγομένων ἀνεθάρσουν, καὶ
προὶ τῷ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεῷ προνοουμένου
τῆς ἀσφαλείας αὐτῷ. ἐπεὶ ἢ καταπειχθεὶς εἶχεν
ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, κ' οἷς ἂν κελεύσῃ τού-
τοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθε-
ίας ἐρῶντας, ὡδαγίνεται προς τὸν βασιλέα τὴν ἡ- G
γεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, κ' ὅσα τε ὠφελήσαιεν
Αἰγυπτίους τὸ αἰθιόπων καταφρονηθέντες, κ' ἁρπα-
ζομένης αὐτῷ τὴν χώρας ἐδήλωσε, στρατηλάτην κ' πόνοις χρη-
σάμενος ὡς προὶ οἰκείοις. τὰς ἢ κινδύνων ὅπι τούτοις ὑπ'
αὐτῷ ἀμοιβὰς ἐκ δικαίας κομιζόμενος ἀνεδίδρασκεν.

vt virga in terrā proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinū mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinū colorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorē affore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsque iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cū exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinā illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, numquā antea hominum vlli auditū aut cognitū, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorū facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam spē concepit fore vt tādem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmq. cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regē sub quo ipse fugerat, XIII.
esse defunctū, à Raguele commeatum rogat, vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum vtilitatem proficisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, libérisque communibus, Gersō & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset. cúmque iam non longè à limitibus abessent, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsenserant: & mox ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi post- *Exod. 5. 7.*
eaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laboréque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduertèret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus; posthac id facere desiit: sed interdiu derentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod.6.

τά τε κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ συμπτυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσέξειν ὑπ' αὐτοῦ δεηχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίστατο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἑαυτὸν τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος γεγόμενα. ὁ δέ, ἀγαναχτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις μαγείαις καταπλῆξαι διπλοῦν ἐπιχειροῦντα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοῖς ἱερεῦσι τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδεῖξαι ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν παρὰ τούτων ὑπεροχὴν, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δυνάται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ πρόσταγμα ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. οἱ δὲ μέμφεων ἐλαχιστείας δέχοντες ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ἐπ' αὐτοὺς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μέν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, ἃ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τὰ ἀληθοῦς δόξης τεμὰ, καὶ ἐκ θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπη τῆς γῆς τὴν ἐλαχιστείαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδη δ' ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων ἐλαχιστείας οἱ δεήκοντες ἐδόκουν πρεπόντως ἐσθίουσα κατέδειν, μέχρι πάσας ἀπλώσεν. ἔπειτ' εἰς τὸ αὐτὸς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέν τι μᾶλλον τούτῳ προσχθέντι καταπλήττεται. προσοργισθεὶς δὲ μηδὲν αὐτῷ προσχώρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπη τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἀχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον ἐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπη τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν τὸ ἄχυρον, καὶ τὸ δεινὸ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκάμπτεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν προσπαθὴς πρὸς ἑκάτερον ὅπη τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ προσγενόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπέτρεψεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπη τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀπροφάτευτον οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ἀμφίεσιν αὐτοῦ πρὸς παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν ἀπάσασθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀπροφάτευτα θεοῦ προστάγματα. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. οὐδὲ γὰρ τούτους, ὅτε ἀὴρ φίλος, ὅτε γονὰς τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. περιφθείρεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τοῦ

τῶ ϑ βασιλέως ἀφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, ϗ μηδὲ μίαν ὅλως προφωὴ ἔτι ποιεμένου, πάθη
δεινὰ τοῖς ἀγυπτίοις κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, δι' ἃ τε τὸ μὴ πρότερον πιστὰ συμβαίνοντα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ δι' ἃ τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑποδεῖ-
ξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ
θεῖον, μήσῃ εἰς ὀργὴν προέμενόν ἁμωνῆται τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ δὲ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, ϗ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ϑ τὴν
χρόαν μόνον ἦν δεινὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσομένοις
ἀλγήματα ϗ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ἦν ϑ
δεινὸς μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ϑ γλυκὺς καὶ πο-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ κῆ φύσιν παρηλλαγμένος.
θεὸς οὖν τὸ δόξαν ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, ϗ
δείσας θεὸν τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις C
ἀπέναι. καὶ τῆ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὀπιέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ϑ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἔτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λην τοῖς αἰγυπτίοις ὀπιφέρει πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦ
ϑ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς δ' ἐνεμομένους τὸ πο-
τὸν τῶ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ϗα- D
πεθνησκόντων ϗ σωδιαφθειρομένων τῶ ὕδατι. ἥτε
χώρα μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, ϗνομένων τε ϗ
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας
ἠφάνιζον ἐν βεβρῶσις δυσιούμενοι καὶ ποσῖς, ϗ ταῖς
δυναῖς αὐτῶν ὀλιγολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν ϗ
δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων ϗ ἐν αὐτῆ
διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνο-
μένων τῶν αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα- E
σιλεὺς οἰχέσθαι τοῖς ἑβραίοις λαβόντα. καὶ ὠδύνησε-
μα τοῦτ' εἰπόντος ἠφάνιζε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος,
ϗ ἥτε γῆ ϗ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστη-
σαν. φαραώθης ϑ ἅμα τῷ πάθει ἀπήλλακτο ἤ γῆ,
καὶ τῆς ἀρπίας ἐπελέλησο, ϗ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βελόμενος μα-
θεῖν εἰ ἔτι ἐφίεται τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὀπιέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῆ μετίει τὸ θεῖον F
αὖθις τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἔζεώ-
σησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ὑπόλλυντο, μή τε λυβοῖς μή τε χείσε-
σι φαρμάκων δι' αφθείραν τὸ ϗνος αὐτῶν δυναμένοις.
ϗ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῶ λαῶ, ϗ
τὴν ἀρχὴν ἦ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡ-
μίσους ὑπὸ φαυλότητος ἰωαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτὸς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. ϗ πρὸς G
τοῦτο ἦ πάθος λωφήσαντος, τέκνα ϗ γυναῖκας ὅμηρα
ἦ ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτὸς, ἠξίου προσε-
ξαγριαίνει δὴ ἦ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ ἦ προ-
νοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμορήσαντος ἦ ἀγυπτον ὑπὲρ ἦ ἑβραίων. σημείων γὰρ παντοίων ϗ πολυ-
ξόπτων ὧν εἰς ὄψιν ἐδεὶς ἀπιστήσει, πρότερον τὴν χώραν αὐτῶν ἐτάμησεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliatum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

Exod. 7.

Exod. 8. 9.

ta copia,vt tota regio malo hoc replereturpræ A
quarum frequentia & homines plurimi extin-
guebantur,& terra nullo pacto coli poterat:&
qui præsentaneum exitium euadebant, infecti
tamen earum veneno à morbis corripiebantur.
Rege verò ne tum quidem resipiscente vt vo-
luntati diuinæ cederet,sed mulieres quidem cũ
viris dimittente, pueros verò retinere volente,
non defuerunt Deo variæ ptioribus etiam gra-
uiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in v-
niuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B
exulceratis intus in cute corporibus miserabi-
lem in modum non mediocris numerus absu-
mebatur.Et cùm ne sic quidem rex resipiscceret,
grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa,
tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽ-
pore,aut in septentrionali regione, vere iam a-
dulto supernè ruens omnes eorum fructus cõ-
triuit:& si quid intactum grando reliquit, nu-
bes locustarum superuenientes ita absumpse-
runt,vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C
omnibus omnino sit adempta. Quod si rex
stultus tantùm,& non etiam malus fuisset, po-
terat vel iam dictis cladibus admonitus resi-
piscere, vt tandem de aliquo tot malorum re-
medio cogitare inciperet.at Pharaothes tame-
si non ita insaniebat vt causam non intelligere-
ret,tamen tanta malitia pectus eius obsederat,
vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi
per contentionem repugnare,& in publica cõ- D
moda sciens volénsque peccare pergeret. ita-
que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum
mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Æ-
gyptiis tanquam prædam relinquerent, eo
quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calami-
tates superesse conquerebantur. Moyse verò
negante æquum postulari,alloqui non habitu-
ros vnde sacrificarent, atque hac controuersia
diutius durante,tam densæ tenebræ omnisque E
luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt
prospectu in vniuersum priuati alij alio casu
absumerẽtur,illo quoque metu imminente,ne
fortè penitus ab ea caligine absorberentur.de-
inde his discussis,post tres dies ac totidem no-
Exod. 10. ctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt
11,12. liberum exitum permitteret, his verbis eum
Moyses aggreditur,Quousque repugnabis Dei
voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos
dimitti,nec est aliud præter hoc remedium ad- F
uersus mala quibus affligimini? Rex verò irarè
ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ
capite plectendum, si posthac de hac re mole-
stus esse pergeret. Respondit Moyses, se non
amplius hac de causa verba factuũ,sed ipsum
cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos ro-
gaturum,vt quamprimum inde proficiscantur.
atque his dictis abiit. Deus autem cum decre-
uisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere
ad dimittendos Hebræos,iussit Moysen edice-
re populo vt paratum habeant sacrificium,præ- G
paratum terriadecima Xanthici mensis in
quartamdecimam, qui apud Ægyptios Phar-
muthi vocatur, idem Hebræis Nisan,& Ma-
cedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos
ducat omnia sua secum portantes. ille ve-
rò instructos prius ad profectionem, & per
sodalitia distributos in vno loco continebat.

κὴ ἡ γῆ τῆς ὑπομελείας τῆς ὅλης τῶν γεωργῶν ἀπε-
σήπει.εἰ δέ τι κὴ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν,
νόσῳ τοῦτο καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομιμόντων ἐδαπανᾶ-
το. τῇ ὃ φαραώθου μηδ' ὅτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ
βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς
ἀνδράσιν ἀξιοῦντος,καταλίπεσθαι δ' τοὺς παῖδας, ὡς
ἂν ἦ τὸ θεῖον τὴν πεῖραν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς
μείζοσιν ἐνδημήσοι μεταχόμενον βασανίσαι. ἀλ-
λὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα τῶν
ἔντος διαφθειρομένων, κὴ τὸ πολὺ τῶν ἀγυπτίων ὄτως
ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δ' τῆς πληγῆς σωφρονιζόμενον τοῦ βασιλέως, χάλαζα μήτε φοβερω-
τέραν τοῦ κατ' ἄγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε
ὁμοίαν τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιδεῖν, μεί-
ζων δ' τῆς ὅλης τοῖς τὰ βόρεια καὶ τοὺ ἄρκτου νε-
μομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρ-
ποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων
ὑπανέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖ-
σαν φορεᾶν, ὥστε φοβερὰς πάσας τοῖς ἀγυ-
πτίοις τὰς ὑπὸ τ' γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας ὠλέσαι.
ἦρκει μὲν οὖν τὸν δι' αν τοσίας αἰσθέσθαι κὴ τὰ φοβερὰ
πρήγματα τῶν κακῶν εἰς σωτηρίαν τοῦ συμφέροντος τὴν
ὑπόνοιαν ὠφελῆσαι. φαραώθης δ' ὁ τοσοῦτον ὑπὸ
ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰθόμενος τ' ἀτίας,
ὅμως αὐτοφιλονεικεῖ τῷ θεῷ, κὴ τὸ κρεῖττονος ἐ-
κὼν φορᾶτος ἐγχύτο. κὴ κελεύει μὲν τὸν μωϋ-
σῆν, μετὰ τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους.
τὴν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτοῖς
τ' οἰκείας. τοῦ δ' μωϋσέως ὐχὶ δίκαιον φήσαντος
αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ
τ' λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τειρομένου δι' αὐτὴν τὴν
αἰτίαν τοῦ χείμωνος, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοι-
ρον φορεῖται τοῖς ἀγυπτίοις, ὑφ' ὃ τὰς τε ὄψεις
ὑποκλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκρῶς τε ἀποθνή-
σκειν, συνέβαινεν κὴ δεδίναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ
τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διασκεδαθέντος, μετὰ ἓξ
ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετανόει φορᾶς
τὴν ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελ-
θὼν ὁ μωϋσῆς φησιν. ἄχει πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ
θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ σοὶ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους,
ὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναί σε τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ
ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δ' βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς
προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπο-
τεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτοῦ προσέλ-
θοι. μωϋσῆς δ' αὐτὸς ὐκ ἔτι ποιήσεσθαι περὶ τού-
των λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δ' ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς
πρώτοις τῶν ἀγυπτίων φορᾶκαλέσειν τοὺς ἑβραίους
ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.
ὁ δ' θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς ἀγυπτίους κατα-
ναγκάσειν ὑπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ
φορᾶγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμου ἔχειν, φορᾶ-
σκευασαμένους τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς
τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς φορᾶ μὲν αἰγυπτίοις
φαρμυθὶ καλεῖται, νεισὰν δ' παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες
δ' αὐτὸν ξανθικὸν φοσαγορεύουσιν. ἀπάγοντα τοὺς ἑ-
βραίους πάντα ὑπάρχοντας. κὴ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων
ἤδη τοὺς ἑβραίους φοὸς τ' ἔξοδον, & διατάξας εἰς φρα-
τρίας, ἐν αὐτῷ συνεῖχεν. ἑκκαίδης δ' τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες φοὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσυν.

τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγνιζον, ὑσσώπου κόμαις ἀναλαβόντες. καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διότι κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ᾽ ἐκείνην ἔπεισι τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαιτωμένων τῷ φαραώθῃ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπιέναι προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δωρεαῖς τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξῄεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἴγυπτον. συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τριταῖοι παραγίνονται τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς εὐποροῦντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ᾽ αὐτῶν ἄρτοις διεφέροντο. καὶ τούτοις ἐπὶ τριάκονθ᾽ ἡμέραις ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν τροφὴν ταμιευομένοις, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισταμένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ εὐαρίθμητον ἦν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

Κεφάλαιον ς΄.

Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κατέλιπον δὲ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ σελήνην, μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον, γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῇ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ᾽ ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ἐπὶ τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τοῦ μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ παρασκευὴν, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ οὐκέτ᾽ αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τῷ θεῷ. τὴν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ᾽ ἕκαστον δὲ ἀναπυνθανόμενοι ᾗ χωρήσειαν ἐπέσπευδον τὴν δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι τῆς γῆς, οὐ στρατοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἕνα. μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοὺς ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν᾽ εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ παραβάσεως τῶν ὁμολογημένων ὑπόσχοιεν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, quã festiuitatem vocamus pascha. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib' non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyse mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Baby- C lon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptum vastante. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè D dispensabant ad necessitatem magis quàm ad satietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.*

Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananæam venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat F octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Iosephi, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autē pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos G inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti persoluerent:

Exod. 12.

XIIII.

néue Palæſtini, quos ob veterem ſimultatem A
infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum ſacrificaturum adducere. ſed vbi ad rubrum mare peruentum eſt, ecce Ægyptiorum multitudo circonfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia ſcutatorum peditum. hi vias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præ aſpretis inuius ad littus vſque procurrit. atque ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obſidionem præ inopia tolerare, nec C
exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbant niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt vt Moyſen incuſarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cõtemptíſque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectãtium, cum D
eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur: Moyſes autem efferata licet cõtra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut deleretur, aut in poteſtatẽ inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res
veſtras bene ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquã Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltro vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos
in arctum hunc locum concludi voluit, vt F
ex tanta neceſſitate præter veſtram æquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atque in hunc modum declararet, non ſolùm potentiam ſuã, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſſimùm quando ſpei ſupereſt minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam G
mari & montibus impeditam animum deſpondere. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

ἡ δὲ παλαιςίνους δυσμενῶς ἔχοντας καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἔσαν ὁπωσοῦν ἐβελδύετο λαὸν θαῆναι ἀπερχύμενος. ὅμορος γάρ ἐςιν τῆ τ αἰγυπτίων χώρα. ἡ δὲ τῦτο, τ μ ἄγουσαν εἰς τ παλαιςίνην ἐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δὲ τ ἐρήμε πολλὴν αὐτοὺς ὁδὸν ⸫ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ χαναναίαν, ἔτι ἡ δὲ τὰς ἐντολὰς τ θεῦ κελδύσαντος ἀγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὸ σιναῖον ὄρος ὅπερ ἐκεῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες ἡ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχλω παρεσκευάζοντο, ⸫ συκελαίνεσαν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, ⸫ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀφεσβάτων ἡ τ θαλάτης ἀπολαμβάνοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. ἡ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ ἐν τῇ περιβολῇ τῇ περὶ θάλατταν τὸ ὄρος τοὺς ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ πρασπέδῳ κ σώματι τῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τλὺ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοῖς ἀφηρημένοι. μή τ οὖν ὑπομένειν πολιορκημένων ἕνεκα τ ἐνδείαν τ ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς εὐπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀναπίζοντες εἰ ἡ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὸ πάντα ἀπωλέσθαι καθιςήκεσαν εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελησίους. ἡ τ μωϋσλὴν ἠτιῶντο, πάντων ὀπιθελησμυρίοις τ ἐκ θεᾶς περὶ τλὺ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων, ὡς ⸫ τ προφήτλυ παρορμῆσαι ⸫ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιςίας λίθοις ἐβελῆσαι βαλεῖν, ὡς δὲ δόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε λὼ ἡ ὀδυρμὸς γυναικῶν ἡ παίδων περὶ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τ ὄλεθρον, ὄρεσι ἡ θαλάττῃ περικεκλεισμένων ⸫ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁδαμόθεν ἐκ τύτων ὁρώντων. μωϋσῆς ἡ καίπερ ἀχριάνοντος περὶ αὐτὸν τ πλῆθος, ὕτ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς περνοίᾳ, ἡ τῷ θεῷ κατεφέυγει. τά τε ἄλλα περὶ τ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα περεῖπεν παρεχηκότος, ⸫ μηδὲ τότ αὐτὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γυμνοὺς ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. ἡ σας ἐν μέσοις, ὁδὲ ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις περὶ ἡμᾶς δίκαιον λὼ ἀπιςεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις περὶ τὰ μέλλοντα. τ ἡ τ θεὸν νῦν ὑπομνώσκειν ὑμᾶς περνοίας, μανίας ἔργον αἰεῖν, παρ' ὃ πάντ' ὑμῖν ἀπλύτηκεν, ὅσα δ' ἐμοῦ περὶ σωτηρίαν καὶ τλὺ ἀπαλλαγλὺ τ δουλείας, ὁδὲ περσδοκῶσιν ὑπερέχει. μᾶλλον ἡ χρὴ ἐν ἀπόροις γεγυμνασμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ὃ ἡ τὸ νυῦ εἰς ταύτλυ ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι τ δυχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ὅτε ὑπ' αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἕξειν ὅθ' οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τύτων ῥυσάμενος τλύ τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τ ἑαυτῦ ⸫ τλὺ περὶ ἡμᾶς περνοίαν. ὃ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τλὺ ἑαυτῦ συμμαχίαν ὅσαν δύνασιν δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνλυ ἐλπίδα μὴ βλέποι περὶ τὸ κρεῖττον παροῦσαν. ὁθεν τούτῳ βοηθῷ πεπισευκότες, ᾧ δυνάμις ⸫ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, ἡ τῷ πλινθίτων ἀσθένειαν καταφρονήσαντες, μὴ καταπεπλήχθαι τλὺ αἰγυπτίων παρασκευλύ. μήσ' ὅπ θάλασσα κάθοπιν ὑμῖν, ὄρπτε φυγῆς ὁδὸν ὁ παρέχονται, δὲ τῦτ' ὑπομνώσκετε τ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ ἂν ἡ ταὐτὸ ὑμῖν πεδία τῦ θεῦ θελήσαντος ἡ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἐξ Αἰγύπτου διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀναπέτασα, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέχει.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦλθε πρὸς αὐτοὺς ὅπου τὴν θάλατταν τοῖς Αἰγυπτίοις ὁρῶντων. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τῆς θαλάττης ὠρημένοις τὴν διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ ἅλατι μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. σὺ δέσποτα αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, ἔστι καὶ ῥᾴμῃ ἔστε κατ' ὄψιν ἐσμὲν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον σπουδῇ τῷ καὶ τὸ σὸν βούλησιν ἀφεῖται τὸ Αἰγύπτιον σὸν ὄχλον ἐκπορίζειν. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνην καταφεύγομεν. καὶ εἰπὼν ταῦτα τὸ σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὴ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπελπισίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάσησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὲ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν ᾗ γὰρ ἀλλοφύλοις δὴ ἐσμὲν τοῖς ὑπόφευσις. ἀλλά σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ πρὸ κλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς αἰσχύνην μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἡττηθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ἀποδρᾶναι καὶ δι' ἀέρος, δόξαν ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα ὑπηθειάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἐβεβήκεσιν εἶναι καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὑπαφάνειαν τοῦ θείου, ὅτι πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τὴν ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοὺς ἐβεβήκεσιν ἐπέλαυεν ἐπεσθαι τῆς θείας ὁδοῦ ποιούμενος τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τοὺς παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάειν ἔχοντας, δι' ὧν ὠφέλιμον ἔτος ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τοῦ δὲ ἐκ οἰκειοτέρων ἀλλ' ἐμπόδων μὴ ἀπαθῆς, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μένειν μὲν αὐτοὺς ἀγνῶτας τὸ πρᾶγμα ὅτον ἐδόκουν ὡς ὅτι φοβερὸν ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῆς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς καὶ ἐκείνους πρεμήσοντος τὸ πελάγους. καὶ προτάξαντες τὸ ἵππον κατέβαινον ἐβραῖο. ὃ καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῖρον εἰς ταὐτὸ ξίβοντας ἔφθασαν εἰς τὴν αὐτὴν πεσεῖν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεωτέρους ὡρέβαλεν πρὸς τὴν διώξιν ὡς οὐδὲν οὐδ' αὐτῷ πεισομένων ἔτι. αἰγύπτιοι δὲ ἐλαθάνον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ κεχει σωτηρίας τὸ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χεῖσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ πᾶς αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας εἰσὸς ἦν, ὅπως ἐπὶ τὴν πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἀνακαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσα τοὺς αἰγυπτίους. ὄμβροι τε ἀπ' ἠέρος κατέβαρον, καὶ βροντὴ σκληρὰ πρὸς ἐξαπόμβης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἐπανέχθησαν, ὅλως δὲ ὁδὲν ἦν τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μείων θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνέπεσεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ὅτως ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

B

C

D

E

F

G

CAP. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectantibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita figillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare paruit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pāphylium mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

Exod. 8. 9.

ψαν. Τοῖς δ' ἑβραίοις οὐδὲ καταχεῖν ἐῶ ὅπῃ τῇ χαρᾷ τὸ παράδοξον σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἀλλοθρῴως τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τοῦ θεοῦ ὕπως ἀναρχῶς ἐχόντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲ αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ὕπως ἀπφυγόντες, καὶ πρόσθεν τοὺς ἐχθροὺς ὁπλίζοντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι πνὲς μᾶλλον ἀσμένως ἂν ὑμνήσειαν τὴν παρόδον ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὸ θυμφίας δυχαριστείαν πρὸς ἔγραψεν, ἣν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνέθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὕπως ἔκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς τὸν λόγον τὸ παράδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρους δύρεθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ πρὸ τοῦ τὸν ἀλέξανδρον τὴν βασιλείαν τῶν μακεδόνων χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τοῦ δι' αὐτοῦ καταλύσαι τὸν περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. πρὸς μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τοῦ βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκλυδύσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσι ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκευάσας τοὺς ἑβραίους, ἤγαγεν ὅπῃ τὸ σίναγον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τοῦ πλήθους ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ προεῖρηται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τοῦ ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττας, καὶ ὅσων ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶϊον ὄρος, καὶ λαβὼν ὑπὸ θεοῦ τὰς τοῦ δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος παρεῖχεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιατηρίου τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῆς τοῦ τε ἱερέως καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα πρὸς ἑορτὰς καὶ ἱερουργίαν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.

Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιασάντων πόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. Cap. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. Cap. II.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. Cap. III.

Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. Cap. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. Cap. V.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. Cap. VI.

De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. Cap. VII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. Cap. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. Cap. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. Cap. X.

Leges belli & conſuetudines. Cap. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. Cap. XII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt, Cap. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto squalida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi. cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibíque lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere: nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, muliercula infan-

Exod. 15.

A

Κεφάλαιον α'.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτος γλυκυμυρίσας, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτὲς ἀηδυμυρίοις ὅτι τὸ σινᾶιον ὄρος ἦν χώρα τελέως ἔσα ἔρημος, καὶ τὸ πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, ἀναιζόσα ἢ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἐξαίφνης. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὰ τῶν B ζώων ἱκανὴ βόσκειν. ψαφαρὰ γάρ ἐστιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ὀδὲν, ὅπερ καὶ φῦσαι καρπὸν δύναται. διαύτην ἦ ἔσαν τὴν χώραν ἐξ ἀναίσχης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ τῷ στρατηγῷ κεκελευκότος. ἐπὶ τούτῳ δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλιγόνως δι' ἀκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ δυσεισόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὡς πότιμον λῦ, καὶ ἔτι ἦ ἀπάC νιον ἀφικνεῖνται ἦ τοῦτον ὀδεύοντες τὸν ξόανον ὡσεὶ δίλιον ὀψίαν εἰς μάρ τοπον, ἔτως δι' τὸ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ξοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοῖς τελέως ὀλιγελείπει, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἐμφυαν, ὡς αὐτὸ μὲ ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχείαν μὴν τοι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δύρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκμον ὡς ἀπὸ τὴν ἐξανύκτων μηδὲν ἐμD ποδὼν ἐῆ, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἐ ἄποτον ἐῆ, ἐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρόγματος τὸ ἀναπλήκτον, ὡ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὡς τε τῶν βιαζομένων τὴν ἀνάγκης ἀπιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γηραιὸν παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσενέστερος, τὴν ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ὢν, τὸν συμφορᾶν, τὸν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὠδὶ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέδρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γύ-

ναια

ναμα μὲν γὰρ γυναῖκων, οἱ δ' ἄνδρες γὰρ ἐκείνων, μὴ A
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύουν οὖν ζητεῖν τὸν θεόν, μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας & πότιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, ἢ καταυδώσαντος τοῦ θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν
ξύλον τομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρρίμμενος, διαιρεῖ μέ-
σην, & κῆπος τὴν τομὴν ποιησάμενος, ἔπειτα με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπηξε τοῖς ἐβραίοις τὸν θεὸν ἐπήκοον
γενόμενον, & ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, ὡς τὰ ὑπ' αὐτὴν κελεύ-
σμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτῶν τί ἂν ποιοῦντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ πολυπόθητον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσηκνεω-
μένοις πλείονος. & οἱ μὲν ἐπόνουν. τοῦ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πηγῶν γεγυμνασμένου καὶ κεκαθαρμένου ἤδη πότιμον
ἦν. ἄραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἵλιον ἀφικνοῦνται, πόρρω-
θεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθῆναι. & γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσι δ' ἀπολείπεται πόνηρά. & γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὡς C
πλείστοις ἑβδομήκοντα δυσωνέστατοί τε ἦσαν & χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ὑποφυᾶ φαφαρᾶς τοῦ παντὸς ὄντος χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα ὅσων τὸ ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ ποὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰλυώδες ἦσαν
ὀλίγαι. & ὀλιγωρίαις τὴν φάμμον ὕδὲν ἀπλύτα. D
καὶ τι ἦ σάζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄλγεσον θεῖσκον
ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶ). καρπόν τε φέρειν οὐ δυνατὰ δένδρα διὰ τὴν
ἀπὸ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς & παρασκευῆς. εἶχον δὲ ἐν αἰτίᾳ τὸ στρατηγόν, & κατε-
βόων αὐτοῦ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ζιακοσίων γὰρ ὁδεύοντες ἡμέ-
ρας, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες. μη-
δενὸς ἦ εὐτυχοῦντος δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅ- E
λων. πρὸς ἦ τῷ παρόντι κακῷ τὴν ὀργὴν ὄντες, &
ἐν μικρῷ εἶ) τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ θεοῦ
& τοῦ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρεως κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς ἀπιστότατον τὸ ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὸν δ' ἔ-
τους ἀπειθισμένους τῷ πλήθους & πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κε-
κινημένους τῷ θεῷ θαῤῥοῦν, καὶ τῷ σωτειδότι τὸ περὶ τὰς
ὠφελίους προνοίας, παρεῖσιν εἰς μέσους μὴ καταβοόν- F
των & τὰς χεῖρας ὅπη τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργιζῶσθαι
τι κεχαρισμένους ὤν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, καταπαύσειν ἤρξατο τὸ ὀργῆς μὴ τῶν παρόντων αὐ-
τοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπρο-
σθεν διεργεσιῶν θαυμαλῶν. μηδ' ὅτι νεῶν πονοῦσι, τὸ
δόξαν ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας & δωρεὰς, ὧν
μεγάλων μὴ ἐν προσδοκίᾳ ἔτυχον γενομένων. προσ-
δοκᾶν ἦ & τὸ παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ
τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀ-
ρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερείας ἔχουσιν καὶ μνήμης τῶν G
πρυπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γένοιντο, δι' ἃ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἀφορμαλεποῖς. ἐ-
λέγχεσθαι ἦ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτι περὶ τὴν ὑπο-
μονὴν ὅτε περὶ τὴν μνήμην τῶν δι' γενόντων, ὅτους
μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἐκείνου χρόνους καὶ ἐν ἐκλελοίπασι
τὴν ἄγνοιαν καταφρονοῦντας, ὅτους ἦ πρὸς αὐτὸν
τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν δι' ἀπειθείας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δι' ἀφροσύνην περὶ ὧν εἶπον τε & πράξειν καὶ ἐπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remediū aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua muretur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ subministrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. trigìnta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cū nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, *Exod.16.* minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intétantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularique facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorū beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premēte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinē diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrū eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorū quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo coacitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscenta quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animadúertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinè accedebat, aspe-

A λεὼ ϑ θεῦ κελεύσειεν. καταειθμεῖται δὲ πάντα, πῶς τὰ φθαρεῖεν ἀγύπτιοι κατέχειν αὐτὲς ὧδε τ ϑ θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. καὶ τίνα ζόφον ὁ αὐτὸς πόταμος, ἐκείνοις μὲν αἷμα καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τὰ δι' ϑαλάσσης ἀναφυγάσης αὐτοῖς πορρωτάτω, καὶ τ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθείησαν μὲν αὐτοὶ, τὲς δὲ ἐχθροὺς διέφθειρεν ἀπολωλότας. ὅτι τε ἀναίζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ θεὸς καὶ τέτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῶν τῶν διαφθαρήσεσθαι δόξαν γενέναι ϑ σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ φοβερῶν, καὶ ὡς δ' αὐτὰμις αὐτῶν μὴ ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὰ τ πρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερομένην, λογιζομένους μὲν τὴν ἀπειρίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸ πινὸς πειραθῶσιν δυσκόλως πάρεσιν. ἡγεμένους δ' ἐκ καὶ ὀλιγωρίαν μέλλειν τ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τ ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τ φρὸ τ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ ζοφῆς ἀπορίαν καὶ ἀταξίαν ὑδάτος ὑπὲρ αὐτῆς ἐκὲ ἐνεγκεῖν γυναῖοι. ἢ δελδύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατεῦσιν ϑ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως φερομένοις. δεδίεναι δὲ λοιπὸν ἐκ ὅτως ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ ἀδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ θεὸν καταιείνειν νομισθῶσιν. ὅπως ἂν ἐπιφάνειν αὐτοῖς, ϑ τ μὲν τὸ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, ϑ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον ὁρᾶν ἔτρεψεν. παθεῖν δ' ἐκ ἀλόγως αὐτὲς δι' τ ἀνάγκην τῦτο νομίσας, ἐγὼ δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τ θεῦ καὶ ϖαράκλησιν ἐλθεῖν. ϑ ἀναβὰς ὅτι πινα σκοπιὰν ἤτις πόρρω πινα τῶν λαῶν ϑ τ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ τ σωτηρίαν αὐτῷ, ϑ ἐκ ἐν ἄλλῳ, σωμενώσκειν ὃ τοῖς νῦν ὑπὸ τ ἀνάγκης ὑπὸ τ λαῦ ϖερισπομένοις φύσει δυσαρέστε καὶ φιλαρκίᾳ τῦ κρὸ ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένους ὄντος. ὁ δὲ ϑεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλει ϑ παρέξειν ἀφορμὴν λεῶ ζητῦσιν. μωϋσῆς δὲ τῦ ϑεῦ ταῦτ' ἀκύσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δὲ, ὡς ἑώρων κὴ τ ἐπαγγελίας τοῖς ϖερὶ τῦ ϑεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ κατηφείας ὅτι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ ϛὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδε τῦ ϑεῦ τ φρὸ ἐνεγκόντων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. ϑ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, φέρει δὲ τῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἁδὲν ἕτερον ὁ ἀραβίος κόλπος, ἐφίπτα τ μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπε τε ἅμα τ πτήσεως ϑ ϖερόσγαιον μᾶλλον τ ἄλλων ὄν, καταφέρε εἰς τὲς ἑβραίους. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες ὡς ζοφλὸν αὐτοῖς τῦ ϑεῦ, ταύτλῳ μηχανησαμένῳ τλὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ἀρχὰς ἔϖεπε τ ϑεῦ ταχεῖαν καὶ ὧδε τλὴν ὑπόχεσιν ποιησαμένῳ τλὴν ὑπηκοΐαν. διὸ ὃ μὲν τλὴν ϖρώτλν ἀφορμλὴν τ ζοφῆς κὴ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ ϑεός. ἀνέχοντος γὰρ τ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπ ταῖς ἀρχαῖς, δρόσος κατλωέχθη. καὶ ϖεπιγνυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτλν εἰς ζοφλὸν ἥκειν αὐτοῖς ὧδε τῦ ϑεῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡδεὶς τῦ πλήθους ἀγνοοῦντος κὴ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ τῦ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν ὑ κὴ τλὴν ἐκείνων ὑπόλημψιν ἀπ' ὀρανῦ καταφέρεσθαι τλὴν δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ δρατερφῆ. κὴ γεύομένους τῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιεδίεσν. οἱ δὲ μιμούμενοι τ ϛρατηγὸν ἤδονῇ τῷ βρώματι. μέλτι γὰρ λεῖ τλὴ γλυ-

κύτητα

B

C

D

E

F

G

κύπτα καὶ τὴ ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τοῦ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου σπέρματι. καὶ ὡς εἰ συλλογὴν λιαν αὐτὸ ἐποιοῦντο. ὡδηγοῦντο δὲ ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ὅτι μέγιστον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς ἐκ ὑπερόψονος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλκὴν τοῦ δυνατωτέρων πλεονεκτουμένων ὡς εἰ τινὰ ἀπαρτίαν. οἱ μὲν γὰρ πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν περισσότερον εἶχον τοῦ κακοπαθήσαντος. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον ἄριστον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑπερκειμένην, ὄνησις οὐδεμία ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ἦτον θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον. ἀμοιρεῖ δὲ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλλης ὑπεροχίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ἔτι πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μειοῦσῃ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν ἀλεξοφιλῆ. καλεῖται δὲ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μᾶν, ἐπερώτησις καθ' ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀνακίνυσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ὀργανῆ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ξοφῇ ταύτῃ τεσσαρακοντάετες ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ῥαφιδεὶν ἦκον ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ δίψης εἰς ἕκατον, ἔν τε ταῖς πρόσθεσιν ἡμέραις πίδακα ὀλίγας εὑρηκότες, καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον διέντες τὴν χώραν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δὲ ὀργῆς τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τὸν ὁρμὸν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λυσᾶς ἔφεπεται τὸ θεοῦ, ὡδήγησεν ὡς ξοφὴν αὐτοῖς ἔδωκεν ὑπορυμένοις, ὕδατος ἢ πότου ὡδήσειν δίψῃ φθειρομένοις, καὶ τὸ ὅτι ξοφῆ χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος ὠδέν. ὠδὲ εἰς μάκρος τοῦ δώρου ἀνεβάλλετο, τοῦ δὲ μόνου παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν, καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἐ προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τῇ βάκτρῳ πλήξαντα τινὰ πέτραν, ἐκ ἐώρων αὐτόθι ὡδήσειν μέλλειν, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὰ ὑπόπεια ὧν δίονται. φροντίζειν γὰρ καὶ τὸ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν ὡδῷ τοῦ θεοῦ ὡδήγηται πρὸς τὸν λαὸν, φερόμενον καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ χαρῆναι σωτηρίαν ὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τοῦ δὲ πρὸς τὸν ἀκόλουθον καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη μὴ οἴοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χαίνουσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσατον. οἱ δὲ τοῦ ὡδηδότος τὴν γενομένην κατεπλάγησαν καὶ πρὸς τὸν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῆς ἐλήγει. καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος. τόν τε σὺν μωυσῆ ἐθαύμαζον ὅτιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τῷ θεῷ φέρει αὐτοῖς θρόνοιαν. δηλοῖ δὲ ἡ ἐν τῇ ἱερᾷ ἀναγεγραμμένη γραφὴ, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν ὅτιος ἐκ δ' πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

A ctu verò ad atomatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: eúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præcripti modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quam cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die superat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peterent ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem: iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est; ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda; Moyses ferit eam virga, quæ euestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt; quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

II. Exod. 17.

HEbræorum autem fama longè latéque dilgata, rumorbúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi, consultiúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vtribus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dū quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quam motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperét ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cũctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς Ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἐσχήκασιν.

ΤΟῦ δὲ τῆς Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὴν καὶ πάντας διαβαινούσης, καὶ τὸ περὶ αὐτῆς λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ἐκ μικροῦ τοὺς ὁπηχωείους εἶναι. καὶ προσβαλόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρεσβάσθαι τὸν ἄνδρας διαφθεῖραι. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἀγάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκείσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς προσοίκους ὅτι τὸ πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ αἰχμαλώτων ὑποδραπέτην δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει προοράν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ἀπορίαν, καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἡμᾶς καταρξαι μάχης θαρσήσαντας τοῦ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς τῆς ἐρήμου, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ προαχθέντα ἀπαντιοῦντας. ἀλλ' οὐχ ὅτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένων δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ προῖσα δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' ὠφέλειαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῆς ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους προσβαλόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' ὡδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ὑποπτείαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τοῦ τῆς ὑπηκοΐας. καὶ παρόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν ὑποπτείᾳ μὲν ὂν ἁπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ἐθάμυθίας οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὡρμημένοι, κατανικήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὴ αὐτοῦ στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τοῦ ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κενοῦντας ἐν τῇ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄοπλον ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἵοις αὐτοῖς συνοίδειν ἔσιν κινεῖσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος σφῶν ὑπήκουσε τῷ θεῷ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν δὴ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους, αὐτὸν δ' ἐν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν δύμφειαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ νενικῆσθαι. νῦν δὲ χρῆσθαι παρεκάλει προθυμοτάτοις, ὡς τῆς ἁπάντων ὑπείας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῆς ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τοὺς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ συῶ ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μωυσῆ σκέλλον ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς δ' ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ ἡ τ πληθύος ἀποκείνας πᾶν τὸ μάχιμον, Ἰησοῦ ἐφίA
ςησιν αὐτῷ, ναυήκει μὲ υἱὸν φυλῆς τ ἐφραμίτιδος, ἀν-
δρειότατον ἡ κ πόνους ὑποσχεῖν ψυχῆ, κ νοῆσαι τε
κ εἰπεῖν ἱκανώτατον, κ θρησκεύοντα τ θεὸν ἐπιτρεπῶς,
κ μωυσῆ διδάσκαλον τ πρὸς θεὸν εὐσεβίας πεπιμ-
μένον. ταῦτα τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι ἀφεὶ τὸ ὕδωρ ἐ-
ταξε, τῆ πλείσων δὴ φυλακῆ παίδων Ϲ γυναικῶν
τῶ τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. κ νύκτα μὲν πᾶ-
σαν ἐν ὅπλοις εἶπ παρόντας B
ἐᾶν ἀναλαμβάνοντας Ϲ τοῖς στρατηγοῖς παρέχοντες, ὡς
ὁρμήσοντες ὅτι τ μάχην, ὁπότε κελεύσειεν αὐτοῖς μω-
σῆς. διηρώτα δ Ϲ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τ Ἰησοῦν
ὃν τρόπον ἐκτάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἡρμόζε δ ὑποφαί-
νειν τ ἡμέραν, δῆθεν τόν τε Ἰησοῦν ὡς ἀκμαλεῖ μηδὲν
χείρονα φανῆναι κ τὸ ἔργον τ ὅσης ἀφεὶ αὐτὸν ἐλπί-
δος, δόξαν τε δι᾽ τ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας πα-
ρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς ἡγουμένοις. τῆ τε ἑβραίων
τοῖς ἀξιολογωτάτοις ἰδίᾳ παρεκάλει, κ σύμπαν ἤδη C
τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. κ ὁ μὲν ἕτερος πα-
ρασπάμενος τ στρατὸν τοῖς τε λόγοις, κ τῇ δι᾽ τῆ
ἔργων ὡδηγεῖτο ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεᾷ τε κ
Ἰησοῦ ὡδηγήσειν τὸ στράτευμα. προσέμισγον δ οἱ
πολέμιοι καὶ χερσὶν ἦν ἡ μάχη, προθυμία τε κ
δραστηριότητι τοῦ πρὸς ἀλλήλους χωρημένων. μέχρι
μὲν οὖν μωυσῆς αἴθις ἀνῆκας τὰς χεῖρας, Ϲ τρὶς ἀμα-
ληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τ ἀνα- D
στάσεως τῆ χειρῶν ὁ μωυσῆς ἀφ᾽ ὑπομένων (ὁσάκις γὰρ
ἀνῆκεν αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοῖς οἰκείοις
αὐτῶν συνέβαινεν) κελεύει τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα,
κ τ ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα ὤρους ὄνομα,
ταύτας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ δι᾽ακρατεῖν τὰς χεῖρας, κ
μὴ ὑπείκειν κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τούτου
ἡμιμόρου κατακράτος σὺν ἵππων τοῖς ἀμαληκίταις οἱ
ἑβραῖοι. κ πάντες ἀπολώλεσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπε-
χωρούμενοι ἀπέφυγον τὸ κτείνειν. νίκῃ δ καλλίστῃ E
Ϲ κατορθωτάτῃ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. Ϲ γὰρ τῆ
διαρπασάντων σκεύασαν, κ τοῖς πρὶ οἴκους ἐφόβη-
σαν ἀπορήσαντες μεγάλων Ϲ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τῶ
πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες δ κ τὸ στρατόπε-
δον τῆ πολεμίων πλούτοις τε μεγάλοις δημοσίᾳ καὶ
κατ᾽ ἰδίαν ἔσχον, ὧδέ τ ἀναγκαίας τροφῆς πρότε-
ρον ἀπορήσαντες. ὑπῆρξε δ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν
μόνον, ἀλλὰ Ϲ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῆ ἀγαθῶν αἰ- F
τία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. οὐ γὰρ τὰ
σώματα μόνον τῆ διαρπασάντων ἐδούλωσαν, ἀλ-
λὰ κ τὰ φρονήματα, κ τοῖς πρὶ οἴκοις ἅπασιν μετὰ
τῶν ἐκείνων ἦσαν ἐγγύονζ φοβεροί. αὐτοί τε πλού-
τε μεγάλου δυνάμιν προσέλαβον. πολὺ μὲν γὰρ ὁ
ἀργυρός τε κ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῆ στρατο-
πέδῳ, κ σὺν χαλκῷ οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν διαφ-
θαρ. πολὺ δ πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε G
ὑφαντὰ Ϲ κόσμοι ὡδῆ τὰς ὁπλίσεις. ἥτε ἄλλη θε-
ραπεία κ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτη-
νῶν, κ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἕξοδ δυκόσιν ἕπεσθαι.
φορήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ ἐθεσίοι.
καὶ πολλὴ μεταποίησις ἦν ἀρετῆς αὐτοῖς, πρὸς
τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λῃστὰ νομίζοντες εἶ). καὶ ταύτης μὲν ἡ μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῆ
ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῆ πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς φυγόντων σκηνὰς ἐξ-

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabátur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indefinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque interneciione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa çramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicétes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ prælium talẽ exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cæsorũ cadauera spoliauit, arma quæ fugiẽtes abiecerát collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro concione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltrò armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίστους τε πρὸς ἑστίασιν, καὶ τὸ στρατηγὸν ἱησοῦν ἐκωμίαζεν, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπώλοντο δ' ἐβραίων μὲν ὀλίγοι. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους δ' ἀριθμοῦ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσατο νικητήριον ὀνομάσας τὸν θεὸν, προφητεύσαντός τε παντελεθρίαν τοὺς ἀμαληκίτας ὑπολειμμένους, μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἀφ' ὧν τοὺς ἑβραίους ὑπεστρατώσαντο, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τόν τε στρατηγὸν εὐωχίας ἀνελάμβανεν. ἡ δ' αὐτὴν μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν μετὰ τὴν ἀιγύπτου ἡμερῶν ἔξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ὀπωρικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἦγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μετὰ τὴν μάχην προῆγε σωτηρίαν ἄγοντας. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆων κατ' ὀλίγον ἐν χειμερίῳ μετὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρὼν ὅτι τὸ σινᾶιον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε πρὸ τὴν θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

A

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. *Exod. 18.* CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminẽ volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tãtum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Πρὸς συμβουλὴν ῥαγουήλου τῷ γαμβρῷ μωυσῇ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουήλος ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πυθανόμενος δύωρεξίαν, ἀσμένως ἀπιὼν, τόν τε μωυσῆν καὶ τὴν σεπφώραν δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἦλθε γὰρ μωυσῆς ὅτι τὴν τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας δύωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον, ὃς ἀμπεφόβητο πυρὸς φλέγοντος. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι δύωχίας μετελάμβανον. ἀρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουήλου προσλαβόμενος ὕμνησε τὸν θεὸν, ὡς τὴν σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τὴν ἐλευθερίας ἄρτον, καὶ πορισθὲν γεγονυῖαν, καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμησεν ὡς κατ' ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν τὴν ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουήλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον αἱ τῶν δικῶν τυχεῖν ἠξιωμένων, εἰ διαγνοὺς αὐτοῖς δοκοῖ γένοιτο, καὶ ὅλως τοῖς ἡττωμένοις κέρδος ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην ἢ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζοντες) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῆς ἔρασθαι τοῦ στρατηγοῦ θέλοντι. παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου προσλαβών, καὶ συμμονωθεὶς αὐτῷ δίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συμβούλευεν αὐτῷ μὲν ὅτι τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρείας ἑτέρους ἐκλῦσαι. σοὶ δὲ τῷ μείζονων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν φρόνησιν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων δυνηθῆναι. φρονήσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. ἀξιοπαράμυθος οὖν ἡ ἀρετὴς φησὶν αὐτῷ καὶ οἷος γέγονας ὅτι τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων διαιταν ὑπήνεγκον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ φροντίσῃ μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀκατέλειπτος ζητῶ οἷς αὖ τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορείας. ὑποθήκας δὲ ταῖς ἐμαῖς τῶν αὐθρωπείων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασεις ἀκεραίως καὶ κατὰ μυρίους τύπων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. ἔπειτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

ἔπειτ'

εἶτ' εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ὑπὲ τούτοις τάξεις οὗ
κ' ἑβδόμηκοντα μεταδέντας ὅχλοσομήσουσι, κ' κ' εἴκοσι
καὶ δέκα συναριθμεμένους. ἔσῳ δέ τις ὑπὲ τούτοις εἰς τ'
θεσπιδρείαν ἀπὸ τ' τ' ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων.
οἱ δ' δοκιμαθέντες ὑπὸ τ' πάνδημος πάντως ἐσ' ἀγαθοὶ
κ' δίκαιοι, ἀφείτε τ' διαφόρων αὐτοῖς κειτοῦσι, κἂν ἡ τὸ
μεῖζον ὑπὲ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ θεῖ τ' θεσγμάτος
δύσκολον ὑπὲ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσαι γὰ ἕτερος ἀμ-
φοτέρω, κ' τῷ δικαίων ἑβραίοις τάξον), κ' σὺ τῷ θεῷ
θεσπεσθρόων ἐμφύτερον ἐν αὐτὸν ποιήσεις τῷ στρα-
τῷ. ταῦτα μαγήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως
θεσήκατο τ' συμβελίαν. καὶ ποιεῖ κ' τῷ ὑποθήκῳ
τῷ ἑαυτοῦ, τὸ ἔργον τῷ δίκαιον ἐκ ἀποκρυφόμενος,
ἀ' σφετερισάμενος αὐτῷ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν
ἐξευρόντα τῷ πλήθει. καὶ ἐν ταῖς βίβλοις δ' μαγήλου
ἐγράψεν, ὡς εὑρόντα τῷ διάταξιν τῷ θεσειρη-
μένῳ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς
ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἐμελλε φέρειν ὑπογραφομένῳ τὰ
ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ
τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ θεῖ μ' ταῦτης δικαίρως ἐν
ἄλλοις τ' γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δ' συγκαλέσας
τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σπεύδον
ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ'
αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων θεὸς αὐτούς. ἐκείνοις δ' ἐκέ-
λευσεν πλησίον μεσοκλινῶσαι τῷ ὄρει τῷ γειτνίασιν
τῷ θεῷ θεσημήσαντας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τ' σπεύδον ὄρος, κ' λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν
δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀπῆει θεὸς τὸ σπεύδον ὑψηλότατον
τῷ ἐκεῖ ὄρων τυγχάνον, καὶ δι' τὴν ὑπερβολὴν
τῷ μεγέθους καὶ τῷ χρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώπους
οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ἀσφαλῶς μὴ δίχα
πόνου τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον
ὃν ἔδει τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ διατείβειν φοβερὸν & ἀ-
φθέγκτον. ἑβραῖοι δ' κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς με-
τεσκίρων κ' τὰς ὑπωρείας τῷ ὄρους κατελάμβανον,
ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μ' τ' ἐπαγγελίας τῶν
ἀγαθῶν ἐν θεσύντεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυ-
σέως ἀπὸ τῷ θεῷ· ἑορτάζοντες δ' τὸν σεπτὸν πε-
ρίεμψεν, ἀγνεύοντες τοῦ τε ἄλλου ἁγνείας & ἀπὸ
συνουσίας τ' γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖ-
νος αὐτοῖς θεσεῖπεν, καὶ ἀπὸ καλουμένης τὸν θεὸν
ἐμφῦν συμβολὰν μωυσῆ δοιὰς δωρεὰς ὑφ' ἧς δ'
βιώσονται. ταῖς τ' οὖν διάταγαις ἐχρῶντο πολυτελεστέ-
ραις, & τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐμ-
φερεπῶς ἄσκησιν. ὅτε μὲν οὖν ἡμέρας δι' ἐγκού-
μβοι δίηγον. τῇ τετάρτῃ δ' περὶ τὸν ἅλιον ἀνατολὰς νε-
φέλη τε ἐφρίζανε τῷ παντὸς σεσοβπιδὸς τῶν ἑβραίων
ὑ θεατὲς τοῦτο ἰδόντων γλυκόμενον, καὶ τὸ χωρίον
ὑ τὰς σκιὰς ἦσαν πεποιημένοι θεσέγεφεν. καὶ τῷ
λοιπῷ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφο-
δροὶ λάβρον κινούμενοι ὑετὸν κατήνεγκον, ἀστραπαί-
τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατανε-
χθέντες ἐσ' ἦλιν τ' παρουσίαν τ' θεῦ οἷς μωυσῆς ἠθέλησεν δ' μῶν ἐπὶ τούτων ὡς δίκαιος & θεὶ μ' τούτων ὡς δίκαιος
φερεί τε ἕκαστος τ' ἐντευξομένων. ἐμοὶ δ' ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις ἀναγέγραπ),

A

B

C

D

E

F

G

item eq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si forte quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudicio rum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victuriores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vrebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus è petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritísque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ

Τοιός γε μὴν ἐβραίοις τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ δι' ἀκοῆς φερόμενος φόβος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀπθεὶς τε γὰρ ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους ἀλαπτεφοτικὸς λόγος, εἰς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν ἀγέλοιαν αὐτῶν ἐξέπλητ'εν. κατεῖχον γὰρ αὐτοὺς περὶ τὴν σκηνὴν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσέως ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοια προσδοκῶντες. ἔτι δὲ αὐτῶν διαπορουμένων ὀπιφαὴς μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσσει τὴν δείους αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεπίθετο ταῖς ἐλπίσιν, ἀθεόις τε καθαρὸς ἀὴρ τῆς περὶ ὀλίγου παθῶν λύπης μωυσέως ἀπαλλαγέντος. ὅτι τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σφᾶς ὅτι ὑψηλῆς τινος ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἑβραῖοι πατὴρ καὶ ποιητὴς, ἀγαθὸς προσδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δίδαιμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτὸ τὸ ἔργον, ἃ δι' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλώττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴ δ' ἀρετὴν αὐτῶν καταγνόντες ὑπερίδητε καὶ τὸ μέγεθος τῶν νεανικότος, καὶ ὅτι συμφέρει τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. καὶ γὰρ μωυσῆς ὁ ἀμράμου καὶ ἰωχαβήλης ἰὼς, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον ἀναγκάσας ἡματωθῆναι ὑμῶν ὑμῶν ῥυπῶσαι καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῶν αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ δι' ἀλὸς θαλάσσης ὁδὸν ὑμῖν πεδιάσας, ὁ καὶ τὴν ζοφερὰν ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀναίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὴν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τῆς ἐπομβρείας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμετέρος πρόγονος ἐξ ἀλλότε τὴν χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδιαπρέπησεν ἐν αἰγυπτίων δυνάμεως, ἔστ' ὑμῖν τάδε χαρίζεται τοῖς λόγοις δ' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνοις πρεσβυτέροις καὶ γυναιξίν. δίδαιμονα γὰρ βίον ἄξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς δαπολάβοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίους ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκήρατος ἀφθάρτου φωνῆς ἐγκούω. ὅτως ἐκείνῳ τῷ γένους ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τῷ θεῷ διαλεγομένῳ πρὸς αὐτοὺς, ἀεὶ τῶν ἀρετῶν, ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκιον φωνῆς ὑψόθεν παραγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς δὲ θεμιτὸν ὄζειν ἡμῖν λόγους φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὄζιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ο τεί-

Ο τέτος ἢ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύναι.
Ο ἢ τέταρτος ὡς δεῖ τηρεῖν τὰς ἑβδομάδας αἰεὶ παυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ἢ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ἢ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ἢ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ἢ ὄγδοος, μὴ κλοπεύειν δρᾶν.
Ο ἢ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ἢ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ὅτι θυμίαν λαμβάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ μὲ πλῆθος ἀπεφασίσθη αὐτῷ τῷ θεῷ δεῖν ὧν μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς παρεσκευάσθη τῷ συλλόγῳ διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τὴν σκηνὴν ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς ἅπερ τῷ θεῷ κομίζων. ὁ ἢ τέτος τε τιθεῖ, καὶ δεῖ τῇ ὅλων, ὃν αἰ παραχθεὶς ἕτοιμον ἐν τοῖς αὖθις ἀπαντήσαντες χρόνοις, ὧν μεταθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς ἢ πλείονας τῆς νόμων εἰς ἑτέραν ἀπιθυμίαν χαρίζων, ἰδίαν δεῖ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήκεν. ἔτε ἢ τῆς παραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἀνίει παρειπὼν τοῖς ἑαυτοῦ. βλέποντων ἢ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνῳ χρώμενος, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῆς, δίος εἶχεν τοῖς ἑβδόμοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῆς συμπτυχόντων δ' ἐνῶν ἐκ ἔστιν ὅ τι ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσῆν ἀπολωλέναι. λύπῃ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις. τῆς μὲ, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις δεινοῦσθαι. καὶ μάλιστα ὅσοι θεὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι τούτῳ τιμὴν ἔφερον. τῆς ἢ, θεὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοῖς ἢ στέφεσθαι καὶ μηδὲν ἕτερον τῆς λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, τὸ θηρίοις δεινοῦσθαι ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ θεὸς αὐτὸν μετασκευὴν δι' ἣν ἔσεσθαι ἀρετῇ εἰκὸς νομίζοντας, θεῖον ἔχειν οὐδὲ ὁ λογισμὸς ἐποίει. θεὸς δ' τῷ ἢ ἠρημῶσθαι τὸ κηδεμόνος ἀπολαμβάνοντας οἵᾳ τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλῃ δύναιντο σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ἔτε τὸ ἀπονοεῖν αὐτοὺς εἶατο θεσπρόπων τι χρηστὸν δεῖ τὸν δρὸς, ἔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ ἢ στρατόπεδον ἐκ ἐδάρρουν μετάγειν μωυσέως αὐτοὺς ἐπεὶ ὡς ἐμέμνητο θεσπρεπέστος. ἤδη ἢ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυῖαν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν ὁ δεινὸς τῆς ἀνθρώποις νενομισμένων γενόμενος. χαρᾶς δ' ἐπέλπισεν τὴν στρατιὰν ὀφθεὶς, καὶ τῷ τοῦ θεοῦ θεσπρεπεῖ, ὃν εἶχε δεῖ αὐτῆς ἀπεδήλε. τὸν τε τρόπον καθ' ὃν διδαιμόνιον πολιτευόμενος, λέγων αὐτὸν καὶ ταύτας ἀποδίδοσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅπως βέλτιον ἡγεῖσθαι αὐτὸ, εἰς ἣν κάτεισι θεὸς αὐτοὺς ἅπερ νόμους, ὅπως καὶ μεταβάλοντας ἄλλαχῇ ταύτῃ ἐπαγόμεθα, καὶ μηκέτι διόμεθα τὸ ὅτι τὸ σινᾶον αὐόδου, ἀλλ' αὐτὸς διαφορᾶς συσκιὴν ἅπερ τυγχάνον ταῖς ὑμετέραις δυσχαῖς. ἡμῖσεται ἢ ἡ σκιὴ μέτροις τε καὶ καταστολῇ, οἷς αὐτὸς ὑπεδείκνυεν, ὑμᾶς ἀόκνως ἐχόντων θεὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὅτι δεικνύουσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ὅτι τῇ γεγραφῇ θεοῦ. οἱ ἢ χάλκεσσιν οἷς τε ἑαυτῶν καὶ οἷς ἦκουν τὸ στρατηγοῦ, καὶ κατὰ δύναμιν αὐτῆς ἀπορίας ἐκ κατελείποντο. ἀλλ' ἐκόσμουν ἀργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ἐκὸ σπάνεως παθεῖν δυναμένους. ἀγίους τε τείχας καὶ θεοὺς θεσβάτους, τοὺς μὲν ἰακίνθου βεβαμμένους,

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperūt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset, neque in tot ærumnis aliud quicquā eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum a Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cōuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem aliū inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebāt, reditum expectare iussi. tādem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circūferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 36.
Exod. 35.

quaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eiſdem coloribus tinctas, & linum byſſinum, lapillos quoque precioſos qui ad ornatum auro includi ſolent, atque inſuper vim magnam odoramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſtæ ſpecies ambitioſè ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei: ſed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſelel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror, & Eliabus Iſmachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus: ita enim fabricatoribus eſt viſũ, atque ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur, Moyſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum inſtrumentum capere deberet ad vſum ſacrificiorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa veſtes ſacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moyſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36.

OMNIBVS autem paratis, & vaſis aureis, æramentis ac textilibus, Moyſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimenſus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in poſtico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, baſes verò auratæ mucronatæ, inæ haſtæ ſimiles, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totúmque eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere ſtabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byſſoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λαμπὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἔτι τε τοῖς θεοφιλημένοις ἀνθεσι μεμολυσμένα, ϗ λίνα βύσσον. λίθους τε οὐκ ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθηρμοσμένους, ἀνθρώπου κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ἐν γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζεν τὸ σκηνεῖ. ἡ δὲ ἐδὴν μεταφερομένη ϗ συμπεφενοσοιῦτος ναῦ διέφερεν. τούτων οὖν ϗ ἀπείρων συγκομιζόντων ἐκάστῳ ϗ πρὸς δύναμιν φιλοτιμησαμένῳ, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς ϗ τὸ πλῆθος αὖ ἐπελέξατο τῆς ἀρετῆς ἕνεκα αὐτοῦ ῥυομένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, ϗ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. βασάηλος μὲν ἦν παῖς δ' ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ μαριάμμης δ' ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. ἐλιάβαλος ἢ ἰσαμάχου δανιδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἕτοιμον ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχωρουμένοις ὑπῆλθεν, ὥς τε μωυσῆν ἀνεῖρξεν αὐτοῖς, ὑποκηρύξαμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προεφήνησαν. ἐχώρουν οὖν ὅπη τὴν δ' σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἑκάστα πρὸς τὴν μέτρων ϗ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο ἢ ϗ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, ϗ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε ϗ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ δ' σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἐδὴν ναῦ μεταφερομένῃ διέφερεν.

ΠΆντων ἢ ἑτοίμων γεγλυμμένων χρυσίου τε ϗ χαλκοῦ, καὶ τῆς ὑφαντῆς, προεστηκὼς ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἴσα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αὐθεῖον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν δύες πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κίονας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὴν δίμηκες ἑρῶν. δέκα ἢ τὴν ἐν πλάτει κεφαλῶν δ' κατόπιν. κεῖνοι ἢ τὴν κιόνων ἑκάστη προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν ὅπη τὸ γῆς ἐρεισμάτων. ἐκρέματο ἢ τὴν κεῖνων καλῶδα τὴν ἀρχὴν ἅλων χαλκῶν πηχέων τὸ μέγεθος συνδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κίονα παρέντες κατὰ τὴν ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. συνδῶν δ' ἐν βύσσῳ μαλακωτάτῃ ὑφὴ πασῶν ὅπῃσι ὑπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφαττουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς αὐ μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἕτοιμοι μὲν εἶχον αἱ ζεῖς πλευραὶ τοῦ προβόλου. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ὅσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν ϗ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἦν ὑπηχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐσῶσαι, οἷς πυλούχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρεισμάτων. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος συνδόνος ἦν θεσπεσμένου. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ ϗ βύσσῳ πεποικιλμένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ σωναθροιώτων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυπῶντο μορφαί. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιφερὲς τέλεον λεβὴς χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ κὴ τῇ κρηπίδα παρεχόμενον, ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, κὴ τοὺς ποδῶν καθαίρειν παρῆν. ὁ δὲ τοῦ θείου περίβολος τὸν τοῦ τόπου λεὼ διαπεπερασμένος. τὸ δὲ σκηνεῖον ἵστησιν αὐτῷ κὴ μέσον. τετραμμένον πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀπίων, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. κὴ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὅπερ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὅπερ δέκα δύο εἰσήκει. κὴ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος νότιος λεώ, ὁ δὲ ἕτερος κὴ βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. ἀνίσασθαι δὲ αὐτὸν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβάνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶτες σπιθαμῆς τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι παντάχοθεν χρυσαῖ, ἀφ' ἃς τῇ ἐνδόθεν κὴ τῇ ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῇ ἑκάστῳ προσῆσαν γόμφοι, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δὲ ἑκατέρα τούτων προσῆν, δεχομένη τὸν γόμφον. τῶν δὲ κατὰ δύσιν τοίχων κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνήεσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῶν ἀρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ) τοῖχον αὐτῇ τινὶ συνελθοῦσιν χρυσέων τάτε ἐνδοθεν κὴ τὰ ἐκτός. ἀπελόγει γὰρ ὁ τῶν κίονων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, ὃ παρεῖχεν πλάτος ποδῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἓξ. ὧν τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἑπτὰ μὲν πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχονται συνεισελθόντες, αἱ δὲ ἑτέρωθεν κίονες ἓξ πήχεως τετμημένοι, οὐ ἐγγωνίοις ἐθέσαν, δίπους τοῖς μείζοσι τὴν μῆκος. ἕκαστος δὲ τῶν κίονων κοῖλον εἶχε χρυσοῦν κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζας τινὰς ἐμπεπλεγμένος κατὰ σίχον πρὸς ἀλλήλους τε γραμμοῦσι τινὶ προσφάσιαν. κὴ δι' αὐτῆς δὴ χρυσοῖ σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῶν κίονων ἐμβαγνύσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῇ τρόφιγγι κοχλιὸς τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ λεὼ ἀπὸ πάντων ἰοῦσα τῶν κίονων, εἰς λεὼ ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὀπισθίων, κρατεῖσθαι σφὲ ἑαυταῖς γλυσμοῖς τῷ θήλει τὸ ἄῤῥενος σφὲ ἐλθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τινὶ σκηνῇ σφὲ εἶχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ἕξ μέρη, μῆ δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐν τῷ μυχῷ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους κὴ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπακειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν αὐτῆς ἄδυτον λεώ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τινὶ μὴν τοι διαμέρισιν τινὶ τοιαύτῃ τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶ). τὸ μὲν γὰρ τέτταρα αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κίονων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν λεὼ ἄβατον ὡς ἀέρινός αὖ εἴη τῷ θεῷ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἅπερ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἓξ ἃ τινὶ εἰσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἕστησαν χρυσέους χαλκείας βάσεσιν ἐφεζῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεστέγασαν δὲ τινὶ σκηνὴ ὑφέσει βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aspersorium æneum, basi ex eadem materia superpositum, vnde sacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versum ad Orientem, vt sol surgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septentiones obuersus. tergum ad occidentem spectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ lignea vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, crassitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & singulis tabulis inerant cardines bini immissi per duas bases quæ erant argenteæ, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ sex erant, intus & extra deauratæ, inter se omnes ita compaginatæ, vt vnus paries esse videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat mensuram vnius & dimidij cubiti, crassitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris verò parietis nouem cubitos sex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ sunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ, quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati vectes immissi, singuli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuscuiusque in alio capite, in modum pyxidis: & post tergum parietum in longitudine positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriusque parietis latera continebantur, incastrationibus factis & immissis ad inuicem. atque ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim alióve impetus, vt securum & immobile consisteret. Intus autem diuisa in tres partes longitudine, post decem cubita intima, statutæ sunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, similibus basibus impositæ, paribus interuallis per transuersum dissitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi sacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuisio, vniuersitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, sacerdotibus inaccessa cælum Dei quodammodo repræsentabat: viginti verò cubitorum spatium, tanquam mare & terra hominibus inaccessibilis, solis sacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas statuerunt quinque æreis basibus innixas, post hæc vela sunt per tabernaculum expansa, è byssо contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus distincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra 1111. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuítque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliísque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animãtium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos manſit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad tertam pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non alitèr micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

βαφῆς συγκεκραμμένους. καὶ πρῶτον μὲν ὠῷ πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τὰς κίονας, οἱ διαμέντες τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῷ ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ὠῷ τὸ πᾶσιν αὐτὸ μηδενὶ κατόπτον. καὶ ὁ μὲ πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κόσμων ἁγίων τὸ ἅγιον. ὡραῖον ἦ τὸ φάρος· ἀνθεσι παντοίοις ὅσα γῆ ἔνδεν ἀέρχεται διαπεποικιλμένον, θῆρί τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἀ κόσμος εἶ ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον ἦ τούτῳ ☾ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ παραπλήσιον τὸν ὅπι ταῖς εἰσόδοις πίνται κίονας περιέβαλλεν καὶ γωνίαν ἑκάς κίονος, κείκευ κατέχοντος αὐτὸ ὑπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσιος τῶ κίονος. τὸ ἦ λοιπὸν εἰσόδου ἀπέκτο θύραις ἱρὰ σὺν δυομέναις. ὑφῆ ἦ τότε λίνεον ὠῷ ἰσομέγεθες φάρος, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων ὅπι θατέρων τῷ κείκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ διακονούντων, ποτέ τε τὸ ἀνατετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν ἔμποδον ἐκ ἐσόμενον ποτὲ τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὄπισθεν ἡμέραις. κατὰ ἦ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης ποτπέτασμένον, σκιὰν ἐποίει τὸ ἐκ τῶ βαμμάτων ὕφος. ὄθεν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν ἀνοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τιὼ σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ποτπεῖσθαι τῶ εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρσα πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ ἦ μῆκος ὀκτὼ ☾ εἴκοσι, χρυσέας ἔχοντα γλυφὰς ὅπι συναφῆ θήλυός τε καὶ ἄρρενος συνείλεχθ, ὡς ἓν εἶ δοκεῖν. εἰθ' ὑφαντὸν μα τὸ ναῦ, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τῶν τοίχων τὰς καὶ πλαγὰν καὶ κατόπιν ἐσῶτας, ὑπὸ τῆς ὄσον πήχεω ἀέχοντα. ἴσαι ἦ τῷ αὐλαίει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ἦ μῆκος ὑφαλλόμεναι. ἑκάτερθεν ἦ πήχεις δὲ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τειχῶν ὁμοίως κατὰ λειτουργίαν ταῖς ἐκ τῶ ἐείων πεποιημέναις, ἐπέπαντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας αὐτόματοι παραπλήσιον, ☾ πᾶς ἀδὲ παρεῖχον, τῶ ἐνδεκάτῃ φάρσοις εἰς τοῦτο παρειλημμένοις. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκλιφθέρων κατασκευασμέναι ὑφείσαν, σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς ὑφαντοῖς ἐκ τοῖς καύμασιν, καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημένος. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὸ γὰ χροιὰ τοῖς κατὰ τὸν ἀρανὸν συμβαίνουσιν ἀδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ ἦ ἐκ τοῦ τειχὸς καὶ τῶν διφθέρων πεποιημέναι καπέσαν ὁμοίως τῷ ἐπὶ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ὄμβρων ὕδωρ ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲ σκιὰ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

Cap. VI.

De arca in qua tabulæ legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆ κιβωτῆ ὡ ἦ μωυσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐνεκατέθη.

Γίνεται ἦ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ἀ δυναμένων. ἡ ἦ ἐώρων μὲ καλεῖται καὶ τὴ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ ἦ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲ ἦν αὐτῆ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δ' εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ ἦ τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀπενεκρύφθαι τιὼ ξύλωσιν. περίφυξιν τὸ χρυσοῦς τὸ ὅπλισμα περιπεπωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχὰς τ' ἁρμογίαν λυμαινόμενον. ☾ καθ' ἕτερον ἦ τοῖχον τ' ὀπιμήκεις ἑτέρων κρίκοι περήσαν χρυσοῖ δύο τῷ παντὸς ἐπίκαιρος ξύλου. καὶ δι' αὐτ' ἀνταλίδες ὑπῆχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἰ ὑπ' αὐτ' ὁπότε δεήσειεν ἄγοιτο κινεῖσθαι.

Exod. 36.

A B C D E F G

νεμήν. ἐφέροντο δὲ οὐχ ὑπὸ ζώων κομιζόμενοι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέροντο. τῆς δὲ ὀπισθέμπτου αὐτῆς ἦσαν θεωρυποι δύο. χερουβεὶς μὲν αὐτὰς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δὲ ὄρνεα πετεινὰ μορφὴν δὲ ἐνενήκοντα τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια. μωυσῆς ὁ φησὶν τὸν θεὸν τῷ θεῷ θεωρυπεῖς ἑωρακέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκε, ἃς πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν αὐτὰ δύο ὄντα καὶ μέσου καὶ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτῃ ἐν τῷ αὐτῷ κατεπίθησιν.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit. B

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ βαπίζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμοῦ θυσίας ἐν τῇ σκιωῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ βάπεζαν ἱδρύεται ἀδελφικῆς οὐδαμῆ παρόμοιαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν. τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς πήχεος, καὶ ἡμιδαμοῦ ξυλῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δὲ αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωριεῖς θεωρίθησι τὰς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ θεὸς αὐτῶν ἀπατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. χοιλαίνεται δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαιστὸν τὸ ἔδαφος, ἕλικος θεθειμένης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἐκ ἄπωθεν τοῦ ὀπισθέμπτος, δι' ὧν ἔσαν σελεοὶ χρυσέοι ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κρίκους κοινωθέντας. ὑδὲ γὰρ εἰσὶν διὰ μέσης, ἀλλὰ πρὸν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄνειρον, εἰς περιδίκας τὸ ἀρχαῖον τελευτῶντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ θεραπέχον ἐμβαίνει τοῦ βαπέζης, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας, καὶ τούτοις καὶ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπερ ταύτης ἐπίθεσθε γὰρ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένῃ θεὸς ἀρκτον ὑ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διεπίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένοις καθαροὺς πάνυ, τοῦ ἀλδύεσθαι ἐκ δύο ἀσσάρων. ὃ μέζον ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑφ' ἧς τῶν ἄρτων ἐπίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἧς ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι κομίζονται ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τελεῖ γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. ἡ δὲ αἰτία ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρροῦμεν. κατὰ θεόστομον δὲ τῆς βαπέζης τῆς θεὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, ἑξάκνους σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγγαρες. εἰς δὲ τελεῖ ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαῖρα, καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηριδίοις, ἑβδομήκοντα δὲ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνετέθη, θεὸς ὕψος, ποιησαμένου αὐτῇ συγκειμένῳ εἰς μοίρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ τὸ ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δὲ ὀπτέρνην αὐτοῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῆς πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἰς τε τελεῖ ἀνατολὴν καὶ τελεῖ μεσημβρίαν λοξῶς αὐτῆς κλιμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς βαπέζης ἔνδον ὡς θεῖπον θυμιατήριον, ξυλίνου μὲν ἐξ ἐκ τὰ θύτερα λῶν σκόλη μὴ σπόμενα. σφρεὰ δὲ θεελήλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν καὶ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπὶ δὲ ἑκάστῃ χρύσεα ὑφ' αἷς ὠσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐκ θεοδεύοντα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυβαλίδες θεσίσεσαν αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ θεὸ τῆς σκιωῆς θωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεων ἐκμεμεζημένος;

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulare serant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina cir cũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. *Exod. 39.*

ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaten quem vocāt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cōfectam, chetomene noſtris vocāti, ſignificātque ea vox lineam. linum enim vocamus chiton. id indumētum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita cōtexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes a ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo a Babylonijs mutuato emiā dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς.

Γίνου) ἡ καὶ τοῖς ἱεροῦσιν στολὴ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθμὸν ἀναβάχλω προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὸ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶ) συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνευκὼς ἐν ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μανιαχασὴν λεγόμενον. βύσσινός ἐστι σπαστὸς μὲν δηλῶν. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν οὐ βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ὑποτένει) ἡ ὑπὲρ ἡμισυ, καὶ τελοῦσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος περὶ αὐτὸν ὑποσφίγγει). ὅπερ δὲ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομμὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνει. χεθὸν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιλεγαμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὄπιζώννυται) κεῖται ὀλίγον τοῦ μαχάλης ὑπὲρ ἄνω τοῦ ζώνου περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. διακένως δ' ὑφασμένου ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. αὐθὶ δὲ εἰς αὐτὴν ἐνύφανται) φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμαινε δὲ ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλίξεως καὶ στέρνων, καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. περὶ γὰρ διαρρίπτειν ἔστιν ἔχει τοῖς ἔργοις καλῶς. ὅταν δὲ ἀναδάζηται περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ σχολῆς ἔχειν, ὅπως μὴ κινούμενος ἐμποδίζῃ) πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπερ τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἓν ἀβανὴθ αὐτὸν ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ παρὰ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὸν καλοῦμεν, ὅπως γὰρ προσαγορεύει) παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπώσεται μὲν ἀδαμόθεν. λαγαρὸν δὲ παρέχων τὴν ἔσοχωτῆτα περὶ αὐχένος, ἀρπεδόσιν ὁμοίας, καὶ τὸ κατὰ στέρνων καὶ μετάφρενον. ἡρτημένας ἀναδεῖται ἐκατέραν καταλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ δὲ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἐξ ὑφασμένου εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπολίσθον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν μασναεμφθὴς. τῇ δὲ κατασκευῇ ζώστος ὅστις ὡς σφαῖρα δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίας ταινίας πεποιημένη παχεῖα. καὶ δὲ ὑπιπτυσόμενον ῥάπτει) πολλάκις. ἔπεται σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπορεύεται) διήκουσα μέχρι μετώπου, τιλὸν τε ῥαφὴν τοῦ ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφανεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ ἡ τῷ κρανίῳ γινομένη ὑπιπεδον. ἥρμοσαι δὲ ἀκριβῶς ὡς μὴ περίρρυπ πονεῖντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὅστις ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πάντων ὑπὲρ τὸν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρης δὲ ὅστις καὶ ὅσον, μανδεὶρ καλεῖται καὶ τιλὸν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ στολὴ ἐστὶν ὑπεστρωμένη ὑπὸ δὲ καὶ ὑακίνθου πεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

κὴ πέζαν δ' αὐτῷ σεσερράμμενοι θύσανοι ῥοῶν ξό- A
πον ἐκ βαφῆς μεμιμμένοι ἀπήρτηντο, & κώδωνες χρύ-
σεοι κὴ πολλὴ ὀπτηδύσιν τ' ἀνωρεπείας, ὡς τε μέ-
σον καταλαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον κὴ ῥοῶν
κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος ἐκ δυοῖν σεσιτμημέ-
νων ὡς τε ῥαπτὸς ὀπὶ τῷ ὤμων εἶ κὴ τ' ἄλλα πλευ-
ρά. φᾶρος δ' ἐν ὀπίμπνες, ὑφασμένον χρυσὸν ἔχ' ἑροσ-
χωπᾶ πλάνον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα σεὸς
τε τὸ στέρνον κὴ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ B
σεσρέφεται, ἵνα τ' μὴ διελέγχεσθ τ' ὄψιν τὴν
δυσπρέπειαν. ὁμοίως δ' κὴ ἄθεν αἱ χεῖρες διείργονται
χρυσὸς ὄξιν. ὅτι δ' τοῦτος ξίτων ἐνδύεται τ' λεγόμενον
ἐφώδιν, ἑλληνικὴ δ' ἐπωμίδι σεσεοικότα. γίνεται
γὰρ τοῦτον τ' τρόπον. ὑφανθεὶς ὅτι βάθος πηχυαῖος ἔκ-
τε χρωμάτων σανσίων κὴ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου
σεὶ σωχὸν τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρί-
σιν τε ἠσκημένος κὴ τῷ παντὶ σχήματι χιτὼν εἶ πε-
ποιημένος. τῷ δ' ὑφαινέντι τὰ ἐνδύματος σωῖσι σεῖτ- C
μμα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε κὴ τοῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφώδει βάμμασι διλωδισμένον. ἐσλὼ μ' καλεῖ-
ται. σημαίνει δ' τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πληροῖ δ' ἀκριβῶς τ' ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες κὴ
σῆθος ἀπέλιπον. ἐνῆται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, καὶ εἰνῷ τῷ ἴστων σεσκεκοι-
νωμένων ῥάμματος ὑακίνθε, σεδαληφθέντος εἰς τ'
σεὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. σεὸς δ' τὸ μὴ D
χαλασθὲν εἶ τὸ ἐν μέσῳ τῷ κρίκων καταλιμπανόμε-
νον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορποῦσι δ' τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῷ
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ὀπηδέον χρύσεον ἔ-
χοντες, σεὸς τὸ ταῖς σερονίσιν ὀπηδέιον εἶ. ἐγγέ-
γραπται δ' τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα
γράμμασιν ὀπτὼ στοιχείοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἓξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ σρεσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τ' δεξιόν. ὀπίασιν δ' κὴ τὸν ἑσλὼν λίθοι E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κτη-
τὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ἀσφαλῶς ὄντες. ἔ-
στι μὲν οὖν κατὰ στίχον ἓξῆς, ὀπὶ τεσσάρων διακείμενοι
γραμμῇ σπουδίλωται τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτοὺς ἐκ-
σεφέρχεται τὰς ἑλίκας σπηδεὶς τῷ ὕφει σεὸς τὸ μὴ
διαῤῥεῖν ἄτερ σεποιημένος. καὶ ἡ μὲν σρώτη τετρα-
γὼν ὄξι, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα
δ' ἀνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. F
ἡ δ' τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, ἔσται δ' ἀμέθυστος, ἀ-
χάτης δ' τρίτος, ἑνὰς δ' ἐν τοῖς πᾶσι. τετάρτη δ'
στοίχε χρυσόλιθος μὲν σεφύκειται, μετ' δ' αὐτὸν ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὄξι. γράμματα δ'
ὀπιτετμημένα πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς κὴ φυ-
λάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι
τεσσημμένου κατὰ τάξιν, ἐν ἑκαστον αὐτῷ γλυφέσ-
θαι συνέβησεν. τῷ οὖν κρίκων ἀθενῶν ὄντων καθ'
αὐτοὺς σ' ἐγχεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους G
δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ τῇ ἑσλῷ, ἢ περ
ἀπτῖκει σεὸς τ' ξαχηλον ἐμβεβυκότας τῷ ὑφάσμα-
τι πιεσθῆναι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ σωθῆσαι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειρᾶις ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμένας σωάπτουσα. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσραμμένον, ἀνέβαινεν κρίκῳ σεσεχόντι τῆς
ταινίας πέζης τῇ ἐφώδου, κὴ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἑσλῷ, σεὸς τὸ μὴ διῤῥεῖν.
ζωνη δ' τῷ ἑσλῷ σεσερέφεσθο βάμμασιν οἷς σερέσθον μετὰ χρυσίου σεσφερὴς,

cæterùm ima vestis ornabatur limbo effigie malorum punicorum distincto, à quo tintinabula aurea sic dependebant, vt medium esset quodque malum punicum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non constat è duobus segmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: sed vnica tela in longum contexta aperturam in summo habet non transuersam, sed in longum descendentem à tergo & ante vsque ad medium pectus: cui decoris causa assuta est fimbria ne scissura appareat. eodem modo quà manus exeruntur est scissa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi similem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inseritur frustum amplitudine palmi, auro eisdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur essen, ac si dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamussim spatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per singulos angulos ex oris tunicæ ac essenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero singuli sardonyches auro inclusi fibularum vice epomidem adnectunt: his insculpta sunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ nostratis, in vtroque lapide sena, ita vt seniores dextrum humerum obtineant. quin & essenem ipsum duodecim gemmæ distinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, consertæ coronulis aureis ita vt excidere non possent: in primo ordine, sardonyx, topazus, smaragdus: in secundo carbunculus, iaspis, sapphirus: in tertio lyncurius, amethystus, achates: in quarto chrysolitus, onyx, beryllus. his erant insculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim singuli nati fuerant. cùm autem per se illi quos diximus anuli sint infirmi, nec possint pondus gemmarum sustinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ respicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui suscipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fistulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum summitas ascendens reducitur post tergum, & circulo qui est à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè sustinet ephodem ne quo pacto defluere possit. esseni autem assuta erat zona iam dictis coloribus & auro distincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem simbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nó satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiã describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papauetis videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum.

ἢ θεοδεύουσα, δεῖται πάλιν ὑπὸ τῆ ῥαφῆ, ἢ καταχρημνᾶται. τοὺς δὲ θυσαίους χρυσέαι σειγγιες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἀναβεβᾶσαι πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτάς. πίλος ἦ λῶ μὴν ὁ ἢ φορέσειν αὐτῷ, ὡσαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑφ' αὐτὸν ἦ συνεραμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθε πεποικιλμένος. περιέρχεται ἦ στέφανος χρύσεος, ὑπὲρ ἑκατοιχίαν κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῆ δακχάρω βοτάνη παρ' ἡμῖν λεγομένη ὑπομεμιμημένος. ὑὸς ἦ κύαμον ἐλλιῶν οἱ περὶ τόμας ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες φορσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπισάμενος ἐκ ἰδὼν ἀναγνοείσειε, τοῖς ὕστερον ἦ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὅσην ὑφ' τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτη γὰρ ἐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δρυζώμων. ἐκ μέσου δὲ τῆ κλάδων αἴρουσι κάλυκα φορσεχῆ τῆ κλωνί. φέρουσι δ' αὐτὴν ἕλυτρον, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὐτὸ φορὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠρεμοῦντα. ὁ ἦ κάλυξ μεγέθους ὅσον σκυταλίδος τῶ μικροῦ δακτύλου, κεφᾶται δ' ἐμφερὴς τὴν φορειγεφυΐ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης φορὶ τῆ σωθμένη, τὴν ἑτέραν τόμην ἔχει φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης φορφερῆ. εἶτα σωτὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διαφορῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐδυμύεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὁμφαλῶ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον φορφερέφυκε. κἀκείνως ἂν εἴποι τὶς τετορνευμένον, ὑφανεσώσας ἔχων τὰς ὀτόμας ἃς εἶπον τῆ ῥοιᾶ ὡσαπλησίως βλασταίνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ φαντελῶς ὑπολῆγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὅτι τῆ ὑπόθεματι τὸν καρπὸν ὑφαπτὸς τοῦ κάλυκος, ὄντα βοτάνης σπέρματι τῆς σισηρίπιδος ὅμοιον. ἀφίησιν δ' αὖθις τῆ τῶ μήκωνος πλατυγώνι δυναμένου δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ). ἐκ τούτου μὲν στέφανος ὀκκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τὸ ἰνίου φορὸς ἑκάτερον τῆ κροτάφων. τὸ ἦ μέτωπον, ἢ μὲ ἐφιελὶς ἐκ ἔπεισι, λεγέσθω δ' ὅπως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ὅσι χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τῶ θεοῦ τὴν φορσηγορίαν ὑπιτετμημένος ὅσι. καὶ τοιοῦτος μὲ τῶ ἀρχιερέως ὅσι κόσμος. θαυμάσειε δ' ἂν τὶς τῆ ἀνθρώπων τὴν φορὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἢ ὡς σκφαυλιζόντων ἡμῆ τὸ θεῖον, ὅπερ αὐτοὶ σέβειν φορείρηται διατετελέκασιν ἐκ νεότητος. εἰ γάρ τις τῆς σκιᾶς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, ἢ τῶ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τότε σκιᾶ οἷς φορὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, ⁊ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῆ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκρινα γὰρ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν ἢ διατύπωσιν τῆ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωτέσεως σκοπεῖν, δρήσει γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκιὴν τριάκοντα πηχῶν ὄσαν, νείμας εἰς τρία, ⁊ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ ⁊ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὅσιν ὑπίβατα. τὴν ἦ τρίτην μοῖραν, μόνῳ φορείρηται τῆ θεῆ, διὰ τὸ καὶ τὸν ὑρανὸν ἀνεπίβατον εἶ) ἀνθρώποις. ὑπό τε τῆ ἑβδομάζη τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν σκαυτὸν εἰς τροῦτους μῆνας διηρημένον. τὴν ἦ

A B C D E F G

τλὼ ἡ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποήσας συν- A
τεκμήλω, τὰς τ πλανητῶν δωδεκαμοιρίας ἠνίξατο. ☪ λύχνους ὑφ' αὐτῆς ἑπτὰ τῶν πλανητῶν τλὼ φορέν, τοσοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάρσι ἐκ τεσσάρων ὑφαινθέντα τ τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ βύσσος τλὼ γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἐξ ἣς τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνίεσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τλὼ θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι τ κόχλε τῷ αἵματι. τὸν ἡ αἰθέρα βάλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ ποῖνιξ δ' αὖ εἰκὼ τεκμήριον τ πυρός. ἀποσημαίνει ἡ ☪ ὁ τῦ ἀρχιερέως χιτὼν τ γῆν, B
λίνεος ὤν. ὁ ἡ ὑάκινθος τ πόλον, ἀστραπαῖς μὲ καὶ βρονταῖς ἠχοῦσι ἀπεικασμένος, ὑσγιναῖς ἡ κατὰ τὸν τῷ κωδώνων ψόφον. καὶ τὴν ἐφαπτίδα τῦ παντὸς τλὼ φύσιν ἐκ τεσσάρων γλυφθαι, δείχθεῖσαν τῷ θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ὀλίνοιαν οἶμαι τ σεσοφίσθαι ἅπασιν αὐτῆς. καὶ τὸν ἐσθῆτα ἀναμέσον ὄντα τ ἐφαπτίδος ἐν χρότῳ γῆς ἔταξε. καὶ γὰρ αὕτη, τ μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιδεύσασα τ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ἔοικε ἐκπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ ἡ ☪ τὸν ἥλιον καὶ τ σελήνην τ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐκπορπῶσι τ ἀρχιερέα. τλὼ ἡ δωδεκάδα τῷ λίθων, εἴτε ζῳδίων μίαν ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῷ οἴκων ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἕλληνες καλοῦσι, τ κατ' ἐκεῖνο γνώμης ἂν οὐ ἁμάρτοι. ☪ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸ ἀέρα τῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ἐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐφανερῶθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τῦ θεοῦ, τῇ τε σεφανῇ ἠγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ διὰ τλὼ αὐγήν, D
ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲ ὅτι ἴσον τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις ☪ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετλὼ τῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ πραγμάτων.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τ τῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅτινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμικε.

E

ΩΣ ἡ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τ ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μωυσῆ τλὼ ἱερωσύνην ἀαρῶνι τἀδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δ' ἀρετλὼ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρετλὼ αὐτῦ ☪ τλὼ εὔνοιαν διεξίει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειεν ὑφ' αὐτῷ. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθυμον ἐνδεικνυ- F
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲ ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἰῶ, ☪ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατεύσαμένε καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις ☪ ταῖς ὑφ' ἡμῶν εὐχαῖς. ☪ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, δέ τε τὸ φύσει πάντας εἶ φιλαύτους, ☪ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νῦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς ὅσῃ ἐνδύσεται σολλὴ τῷ θεῷ καθωσιωμένῳ καὶ βωμῷ ὅπιμέλειαν ἕξει καὶ προθυμίαν ἱερείων. καὶ τὰς ὑφ' ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τ θεὸν,

& cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quod conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi humi naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habēt. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maxime Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium, iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præemineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

XII. *Exod.* 28. 29. 30. 40.

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, [Abius, Exod. 37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda pretiosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κέκλεται χθίους τῷ ὑμετέρῳ, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γνωμόνας παρασχέσθαι ταύτας. ἐβεβαίου δὲ ἠρίσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ ἀάρων ἄλλα τε τὸ χθίος καὶ τιμῇ προφητείαν, καὶ τιμῇ ἀρετῇ ταδελφῇ, πρὸς τιμὴν ἀναγκαίων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιους, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τιμὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἀναλωμάτων διὸ παρῆντο, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσιν σκηπαστήρια τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ὄξη ἰκτὶς μηδὲν μήτε κονιορτὸς βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προστάξειν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐπέλθοι μεγαλοψυχίας. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων διὰ, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνάλωτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ ποιήσας αὐτὸν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ἐκλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κινναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν πρότερον ὀλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλαίου εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐκπωμάτιον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα διαφέρον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων ἐκάθαρσε. τάττε θυόμενα, πολλὰ δ' ἕτερα ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὅπου τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν παρελείπετο τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπου τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας ἐληφότων, ἔδοξεν ἄριστος τῶν δημιουργῶν βεσέλεηλος καὶ ἐλίαβος. τῷ γὰρ ἐξαρτημένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὅπουοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν οὖν βεσέλεηλον συνέβη κριθῆναι τὸ κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ ἄγγελτον ἐξέλιπον, σκιαυτὸς αὐτοῖς παρῶν ἐπελείπετο. ἀρχομένῳ δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατὰ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τῷ σκηνῇ ἀφιερῶσι, καὶ παντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῶν ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας· ἐμφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τῷ δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν ἀέρας καθαρὸς ἦν, ἐπεὶ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε δι' αὐτοῦ δόξει χειμέριον, ἔτι μὲν λεπτῷ ἦσαν, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τὰ δ' αὐτὰ κατανοῆσαι.

ἡδέα

ἁλία ἢ ἀπ' αὐτοῦ δ' ἐρρει κὴ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῶτο καὶ βουλομένοις κὴ πεπιςδυκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵας εἰκὸς ἑκάστοις δωρεᾶς τὰς τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ, ταῦρον κὴ κριὸν ἑκάτερον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. κὴ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσφερόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τοῦ αἵματος τοῦ τε θυμοῦ, τοῦ τε σπλῆνος τοῦ ἀρνὸς ἐκ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφανίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ἐκ μύρου, ἵνα τοῦ θεοῦ γένωνται. ὅτι μὲ οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τοσοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σκηνοῦ, καὶ τοῦ περὶ αὐτοῦ σκηνῆ ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, κὴ τοῦ αἵματος τῶν ταύρων ἐκ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ φυλήν. τῇ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι ἐκ ἐπιβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὑπέφερεν τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ὑπερεμένων δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ ἀφίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ. συνέβη δὲ κὴ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐν τούτῳ, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ἡμαρτῆσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τοῖς ψυχοῖς προς τὰ συμπίπτοντα σφόδρα ἐκ ἐβλησιν τοῦ θεοῦ ἠγείτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδαβος καὶ ἀβιοὺς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, ἐχ ὧν προσέπεμψε μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐκέκτηντο πρότερον, κατεκαύθησαν τὰ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τοῖς ὁρμοῖς βαλόντος κὴ τὰ σέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀζαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. κὴ οἱ μὲν ἔτεις ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δὲ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὅτι τοιαύτῃ θανάτῳ πρὸς δόξαν ἔτος γεγηθυῖαν δίαπεθνᾶσιν. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τὸν πατέρα μὴ φέρειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, περελόμενος τὸν εἰς τὸν θεὸν τιμὸν τὸν περὶ αὐτοὺς συμβαντῶν. ἤδη γὰρ ἀαρὼν κὴ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱερεῖς ἠμφίεστο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παραπεμπόμενος, ὡς ἐώρα τὸ πλῆθος αὐτοῦ παρέχειν ἕτοιμον, ὡς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ διατελεῖ. κὴ τὸ μὲ εἰς τὸ σίναγον ἀνόδων ἀπείχετο εἰς ὃ τὸν σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρημάτιζε τοῖς ἐκ ἐδεῖτο παρὰ τοῦ θεοῦ, ἰδιωτεύων κὴ τῇ σολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τοῦ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τοῦ προνοεῖσθαι αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔπι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἐγραφε, καθ' οὓς κεχρεισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι δὲ οὖν καὶ τὴν πολιτείας καὶ τοὺς νόμους. ὁ μὲν οὖν περὶ τῆς ἀρχιερέως σολῆς παρέλιπον διελθεῖν βέβουλμαι. ὑδαμόθεν γὰρ προσῆκεν κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τοῦ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δὲ ἐξ τὸν θεὸν ἀδατυγχάνειν τοῖς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, κὴ μὴ παρῆναι, κὴ τοῦτ' ἐχ ἑβδομάσι δῆλον ἐξ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένων, τοῖς ἀδατυχοῦσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde *Leuit.8.* sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque *Leuit.9.* pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni *Liuit.10.* quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses reculatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: libetúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conſpiceretur. idque præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam prius quàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opémque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot à noſtra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo alias opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem pertinebant rirè peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerrúcatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſquiſque principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino. proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num.27.

τὴν γὰρ λίθων οἷς ὅπλοις τὸν ὤμων φέρειν ὁ ἀρχιερέα ἐφεῖπον, (σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι θεῖσαν πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε τοῖς ἱερεῦσιν ὁ θεὸς παρείη τὸ τέρας τὸ ὅπλοις τὸν δεξιὸν τὴν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὑπὲρ τοσοῦτον ταύτης ὑπαρχούσης τὴν λίθων. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἀκριβολισμῷ τὴν θείων ἠσκηκόσιν· ὃ δ' ἔστι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. δώδεκα γὰρ τῶν λίθων οἷς κατὰ σέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐντεταγμένους τῷ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγή, μήπω τὸ στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπακοήν. ὅθεν Ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα τετιμήκοτες ἔθη δι' τὸ μηδὲν αὐτοπλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. ἐσιώπα δὲ μὴν οὐδ' ὅτε ἐσθῆτι ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συγγράφειν τὴν γραφήν, τὸ θεὸν δυσχεράναντος διὰ τὴν παράβασιν τῶν νόμων, ὧν ἐφυλάχθη δικαιότερον. φέρομαι δ' οὖν διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. καθιερωμένης δὴ ἤδη τὸν σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκείνην εἶδε, καὶ ἔσπευσαν πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένην, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν αἱρεθέσας καὶ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι καὶ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αἱ ταῦται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυβλίον, καὶ θυίσκην. τὴν μὲν δεκὰς δίκα δυναμένην, καὶ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἦν, σίκλοις μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἷς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλύρων ἐλαίᾳ πεφυραμένων οἷς ὅπλοις τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν καὶ ἀρνίων ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ τράγον περὶ ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς καὶ ἀρνάδας ἐτησίους καὶ ἐρίφους. ἕστι μὲν δὴ θύουσιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ σινᾶιον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τὲ θεὸν περί τε τῶν πραχτέων καὶ τῶν νόμων τὴν συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σώφρονα ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὴν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶδε δόξαντας τὸ θεῖ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην βεβαίους παραβαίνειν τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἀξιοχρέως συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νυνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐσπάρη συμβέβηκε. δύο δέ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελούμενα, καὶ δύο γίνονται τρόποι. ἢ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δι' αὐτὸ καὶ τῶν χαριστηρίων ταύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄντι καὶ κατ' εὐωχίαν δεῖται τῶν θυηκόων. ἐρῶ δὲ περὶ τῶν πρωτέρας. αἴρει ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐτέτεια. ζῳὰ δὲ θύειν καὶ πρεσβύτερα. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τοῦ αἵματι λούουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαρποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλὶ ὅλα τὸν βωμὸν ἀναπίθεσι ξύλων ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. ζῳὰ δὲ πόδας τοῦ ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, ζῳοῖς ἄλλοις καθαγιστήρια προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τοῦ ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τοῦ ὁλοκαυτώσεως τρόπος οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τελούντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῴα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μὲν τοῖσι δήλεσι σωδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τὸν ὄπισθιον καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ἀρνὸς ὀπισθίοις προσφέρουσι τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῶμα καὶ τὸν κνήμιον τοῖν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι φυλάττοντες, ὅτι δύο ἡμέρας δίωχωῦται τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δ' αὖ πρόσασθαι, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ἀμνοὺς ὁμοίως τοῦ πρόσθεν τοῦτον τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνατοι ποιεῖσθαι τὰ τέλεια θύματα πρόσασθαι ἢ ζυγὸν δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοασιν. ἀκροβύσσουσι δὲ καὶ τὰ θυσίας τῶνδε τῶν ζῴων, ὧν τοῖς πρόσθεν θυσιῶν ἐρέμνη. ὁ μὲν γὰρ κτείνας ἄγνοιαν εἰς τοῦτο πρόσασθαι, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοῦ ἑτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δὲ δύσι τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τῷ ἄλλῳ πιμελῷ σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, ζῴας τε δορὰς ὑποφέροντας καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὰ ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸ αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμάρτων μὲν, ἑαυτῷ δὲ σωφρονῶν, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τῷ νόμου τούτου κελεύοντος, ἐν τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐνθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τοῦ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις καὶ ἄλλων ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίου μὲν ἀσσαρώνος μέτρον. κριοῦ δὲ δυοῖν, ταύρου δὲ τριῶν. τοῦτο καθαμάζουσιν ὅτι τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὅτι μὲν βοὸς εἴνος ἥμισυ. ὅτι δὲ κριοῦ, μέρος τοῦτο τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ὑπὸ ἀρνίου. ὁ δὲ εἰν μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκοντα

CAP. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est vt sint omnia mascula quæ solida concremantur. his iugulatis sacerdotes aram circunquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de sacrificiis disseremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: sacerdósque sanguine non vt ante aram, sed cornua eius sola imbuit: renésque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex verat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, tursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad septenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

δωάτας ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. ἀπένδουσι δὲ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ δικῆς τελῶν ἐπενέγκει κατ' ὀλίγου σεμίδαλιν, ταύτης ἀπάρχεται μίαν ἐπιβάλλει τοῦ βωμοῦ δρέπα, τὰ δὲ ἢ λοιπὰ οἱ ἱερεῖς πρὸς βρῶσιν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρασται, ἢ ἠρτυμένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ἐποσοῦν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τὸ γεγονέναι ὑπὸ ταυτό. ὑσὶ δ' ἄλλως ἢ προὶν ὀγδόην ἡμέραν γεγονέναι διελθεῖν. γόνατα δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἐᾶσιν ὑπολιπεῖν ὅσι νόμιμον, τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιον λαβόντων. ὃν δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώμασιν νόμος ὅσιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῖς αὐτοκρατῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τὰς τε καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ ἑπτά, καὶ κριόν. ἔριφον δὲ ὑπὲρ παραπτώσεων ἁμαρτάδων, εἴπ κατὰ λήθην γένοιτο. τοῖς δ' ἑβδόμῳ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προθέντες εἰς ἐρημίους ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην ἀγάπης δόντας ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔριφον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἐρίφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπασμὸς καὶ παράτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως προσαγόντος. ἐπὰν δὲ σφαγῇ τοῦτο, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα μὲν τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τοῦ δακτύλου τὸ ὄπισθεν ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐπὶ τὸν χρύσεον βωμόν, καὶ τὸ λοιπὸν, περὶ τὸν μείζονα κομίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ὀροφὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τοῦ μείζονος τοῦ ἥπατος, ὅπερ φέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεοῦ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξεπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καμπτοῦ πρὸς τὸν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορωμένους ὅπως φυλακὴν τοῦ ἔτους. ὅταν τε παρίδων ὅπτύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἐν ᾗ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν τοῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλάμῃ φοίνικος πεποιημένην, τὴν μὲν ἐν τοῖς περὶ τὰς πρόσοντος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ βοῶν ιγ δέκα βοῶν, ιγ κριῶν ἑνὶ πλείονων, ιγ ἀρνῶν δύο, ιγ ὡς αἴτησιν ἁμαρτιῶν ἑνὸς ἐρίφου προσιέμενοι. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν κριῶν καὶ τῶν ἀρνῶν σὺν τοῦ ἑνὸς ἐρίφου, θύεται.

ὑφαρ-

ἑφαγεσιῶντες ἡ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ θεῷ βοῶν, εἰς ἑ- A
πτὰ κατατῶσιν. ἄπιενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου
κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ἐπὶ ἁμαρτημάτων παραιτήσεως, ἔριφον.
καὶ ταῦτα μὲ ἑβδόμοις τοῖς σπλωας πήγνυσιν ὁπίτε-
λεῖν ὀφεῖλον. τῇ δὲ μιᾷ τῆς ξανθικοῦ ὃς νισ-
σαὶ παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτους ἐστὶν ἀρ-
χή, πεντεκαιδεκάτη κατὰ σελήνην ἐν πρώτῳ τὸ B
ἡλίου καθεζομένου, τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὴν ὑπ' ἀγυ-
πτίοις δουλείας ἀπολυθεράπευμεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν
τότε ἔθυσαν ἀγύπτου θύσαι πρόσπον ἡμᾶς πάσ-
χα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἀνάγκη. ἐπὶ
δὲ τελουμένῳ αὐτῷ κατὰ φρατρείας, μηδενὸς τῶν
τεθυμένων εἰς τὴν ὑπαῦσαν περιουμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἄχρι ἑβδόμης τῷ πάσχα, ἡ τῶν ἀ-
ζύμων ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' ἃς ἀζύ- C
μοις χρῶνται. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι
προσφέρονται δύο. καὶ κριὸς μία, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. ἡ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται τοῖς θεοῖς τοῖς
πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς διωχίαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥτις δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὰρ ἤνεγκαν πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. ἐπὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶ πρῶτον, παρ' ἃ τῆς ἀπορείας τούτων ἐ- D
τύχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν ἃ κειθῆς ἀναφέρουσι
τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῷ σαχύων τὸ δράγμα
ἐπίσαντες, ἐπὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κειθὰς
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσαρώνα προσάγουσι τῷ
θεῷ. ἡ μίαν ἐξ αὐτῶν δράκα βαλόντες τὸ λοιπὸν
ἀφᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. ἡ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεσι πᾶσι ἡ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὅτι ταῖς ἀπαρ-
χαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. ἑ-
βδόμης ἑβδομάδος διαγινομένης μὴ ταύτῃ τὴν E
θυσίαν, αἵτινες δ' εἰσὶν αἱ πεντεκαιδεκάτων ἡμέραι τεσ-
σαρακοστὴ σύνεγγυς, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβραῖοι ἀσαρθὰ
καλοῦσι, σημαίνει δ' τοῦτο πεντηκοστήν, προσάγουσι τῷ
θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲ πυρίνων, ἀσαρώνας δύο, μὴ
ζύμης γεγονότων. θυμάτων δ', ἄρνας δύο. ταῦτα μὲ δὲ
τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκευάζεται, ἡ καταλιπεῖν ὑδὲν ἔξεστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν
ὑπαῦσαν συνεχωρημένον. ὁλοκαυτοῦσθαι δὲ μόνους μό- F
σχους τε θύσει ἑπτὰ, ἡ κριοὺς δύο, ἡ ἄρνας τεσσα-
ρεσκαίδεκα, ἐρίφους δ' δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅτι δ'
ἑβδόμη τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, ὑδὲ τῶν
πόνων τῶν ὅτι τοῖς ἔργοις αἴτιον ὑ διδόασιν. ἀλλ' ἐν
πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος ἔτι τὸ τῆς ἀρχαίας
καταλήψεως, ἡ πρὸς διωχίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐπὶ
μιᾷ τῶν κοινῶν σίτου ὀπτοὺς ζύμης ἄμοιρους, ἀσαρώνες
δ' εἴκοσι ἔτι τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλουῦται, ὀπτῶν- G
ται καὶ δύο ἀφαιροῦντες μὴν τὴν πρὸ τοῦ σαββάτου. τῷ
δ' σαββάτῳ πρωΐ, κομισθέντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ξανσίης ἴδιονται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμέ-
νοι. δύο δ' χρυσῶν ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μὲ αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δ', τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται,
καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅτι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ ἡ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς
δ' ὑπὸ ἐκείνου ἄλλος ὑπὸ τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀπαλωμά-
των, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, ἐπὶ πεπτοῖς ὀπτήσει βραχείᾳ.

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque sicut diximus vitulum & arietem & agnos septem, & pro peccatis hædum. Atque hæc fiunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Mense autem Xanthico, qui nostris Nisan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, sole arietem obtinente, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium quod tunc exeuntes fecisse diximus pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur: celebramúsque id per sodalicia, nihil è victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quintadecima & azymorum festiuitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, durátque dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: & per singulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni septem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ est mensis huius decima sexta, frugibus demessis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alicæ modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum sacerdotum vsui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas messes metere. primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est, quadraginta nouem diebus, quinquagesima quam à numero asartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus assaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam sacerdotibus apponuntur, & eadem die sic vt nihil supersit absumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædísque pro peccato duobus. Nullum autem festum ducitur absque holocautomate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex obseruari iubet: & post sacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ assaronibus viginti quãtuor. coquuntur autem bini pridie sabbati: & sabbato mane proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vsque in proximè sequens sabbatum. tunc demum alij pro illis recentes supponuntur, & hi priores sacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti solẽt, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 23.

eſtque demenſum eius farinæ aſſaron vnus, huius dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyſes tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolemni ſacrificio purgauit: eíque tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum commiſit, iubens vt ad præſcripta ſacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atque eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſereremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & ſpiritum putaret: neque animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur verſari inter homines vetuit, nec ſibi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram ſanctificare oportet, alteram ſacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico ſacrificari mos eſt. qui verò per ſomnum genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, vt ſolet fieri poſt legitimæ vxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd ſi quis priſtinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic variis ſacrificiis Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt, Moyſem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille tumor eſſet, nunquam Moyſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim quum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & ſanis arceantur. Quid igitur verabat, ſi tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifeſtum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſque ita vt libitum fuerit accipiat

Leuit.8.

Leuit.7.17.

Leui.12.13. 14.15.

καὶ εἰς μὴν ὄγδοον ἀσσάρων τῶ ἀλεύρου. τούτου ἡ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἑτέρου δείλης ὑπὸ φέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτα περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς ἡ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν ἀφ' ὅλων τῶν λαῶν κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερᾶν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας ἀνῄρει ὅσαι τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τήν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερά, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ τὴν σκηνὴν τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ἡ διέκρινεν ἕκαστον ὅπ ἔξεφοιτο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ γεγράφῃς χρήσηται, διελθόσομεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθείς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν εἰ), τῶν ἡ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῶσιν, ψυχὴν αὐτὸ ⁊ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ τεθνηκότος αὐτόματος ζώου τοῖς βρῶσιν διεκώλυσεν. ὑπήλου τε ⁊ σίτου ἁγνείᾳ καὶ προβατείου, ⁊ τῶ τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε ἡ τ' πόλεως, ⁊ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τοῖς γονοῖς ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας ἡ ἧς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὑπῆν, μετέσησεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως ἡ ⁊ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν ἡ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως ἡ θύουσι καὶ περὶ τῶ τοῦ γονοῦ ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀκουσίως τοῦ γονοῦ ῥεομένου, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς ἡ λεπρούς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωφρονιστικωτέρους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τοῦ ἐρρωμένου κομίσηται χάριν, ὁ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίαις τὸν θεὸν, ὧν ὕσεσιν ἐρεῖμμι. ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσεῖ λέπρα κεκακωμένου, αὐτόν τε ἀπ' ἀρχῆς φυγεῖν, ⁊ τῶν ἐκπεσόντων ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τοὺς χαναναίους ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅπ τῇ αὐτῇ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς οὐ λογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων αὐτοφρονέναι. καὶ ταῦτα μὲν παλλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, ⁊ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅπ σημοτάτας στρατείας στρατηλουμένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ ⁊ ναοὺς ἐξ-

σίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' ἤδη ἐκώλυε καὶ μωυσεῖ, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χέραν λῇ, τῷ σοὶ αὐτῷ πλήθει εἵλετο ἂν νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν ἃ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην οὖσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲ περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι. μωυσῆς ἡ τούτων καθαροὺς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὰς ἡ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὴ ἂν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας δὲ εἰ τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτοκίας νενόμιμε. εἰσιοῦσαι μὲν τοι μετὰ τὴν ὡρισμένην θεραπείαν, θυσίας ὅτι τελοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς θεοὺς τὸν θεὸν διαλέγονται. ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεύσθαί τις αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὅπως βάλλοντες πρὸ θεοῦ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τὴν πρὸ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, ἃς δ' εἰσὶ τετραμμένας πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὁπηνίκα μὲν τὸ θεῖον τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὀμόσασαν δὲ τὸ σῶφρον, τῷ δεξιῷ σκέλους ἔξαρθεν γνέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πεισθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν. ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τὸ ἔρωτος καὶ τῆς δόξης τούτου ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ δόξῃ τὴν ὑπόνοιαν εἰπὼν κεκινημένος, μιᾷ δεκάτῳ γνέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῷ. τῷ δὲ ὅρκων τελειωθέντων τὴν διφθέραν ἀπαλείφας τοὔνομα, εἰς φιάλην σκυπίζει. προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴτι προσύχοι, καὶ καταπάσας, σκυπεῖν δίδωσιν. ἢν δὲ εἰ μὲν ἀδίκως συνελήφθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. ψυσαμμὶν δὲ τὸν ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀρχὴν καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους σκπεσθέντος αὐτῷ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ θεοὶ μὲν τῶν θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μωσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας οὐδὲν μεῖζον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑβρίζειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητράσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, καὶ τήθης καὶ ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτίνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν. μὴ δὲ τινὰ τροφὰς ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, δόξαν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ὠφελεῖν πεφυκὼς θηρωμένοις ἀθέμιτον. κατὰ δὲ τοὺς εἰς ταὐτὸ ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τοὺς δὲ ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς σκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀγχιστέων γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ πορνείας, καὶ τὰς ἐκ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν, ἀφ' ὧν δημοσίων αἰτίας ἀπηλλαγμένας. τὸν δὲ ἀρχιερέα μόνοι, οὐδὲ τεθνηκότος αὐθεὶς ἐξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνην δὲ αὐτοῦ δίδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ προσίασιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταστᾶσιν. ἀφελεῖς δὲ εἶναι πᾶσαν ἀφέλκει. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς σκέλους τὰ γέρα. καταβαίνειν δὲ ὅτι τὸν βωμόν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν σκώλυσε. μὴ μόνον δὲ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν δεῖ, σπουδάζειν δὲ καὶ τοὺς αὐτῶν βίαιον ὡς ταύτην ἀμεμπτον εἶναι.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat, peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersо, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis moribus turpem voluntatem captarent: & qui contrà fecissent, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

XIIII.

Num.5.

Exod.22. Deut.17. Leuit.18. 20.21.29. Leuit.21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fænus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

CAP XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: ciúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capſta ſexcéta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.2.3.4

ἡ δὲ ταύτην τὴν ἀρὰν οἱ τὼ ἱερατικὼ στολὴν φορῦντες, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ δεῖ πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως ἂν τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τὰ αὐτῷ γλυόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῷ δὲ αὖθις καὶ περὶ ὅτι τὰ ἐρημίας διαπέμψας, φανερόν ἐστιν, ὡς ὅπως ἐπεισὰν τὼ χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δὶ ἑβδόμης ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δὶ ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων παρεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῷ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὼ εἶναι τοῖς θέλουσιν τὼ χρῆσιν, τῷ τε ὁμοφύλων καὶ τῷ ἀλλοτεροχώρων, μηδὲν ἐξαιρῦντας αὐτῷ φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἑβδόμῳ ἐτῷ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄντι ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἰωβηλαῖος, ἰώβηλος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν αἱ τῷ δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δεδουλωμένοι ἐλεύθεροι ἀφίενται. οἷς ὄντας ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς τὶ τῷ νομίμων, τῷ χήματι δ' δουλείας σχόλασε θανάτου ἐκ σκεδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τοῦτον τὸν τρόπον. ἐπεισὰν τὸ ἰωβῆλε, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συμπέρχονται ὅτε ἀποδέμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, ἀποδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τῷ δὲ ἀναλώμασι ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τὸ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐνδέμενον, ἐξίσαται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῷ τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπεραμμέναις. δεῖ γὰρ τῷ ἐν τῇ πόλει πεπερασμένων, ἐγγωκεν ἑτέρως. εἰ μὲ γὰρ πρὸ τὸ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτῃ μωυσῆς τὴν διάταξιν τῷ νόμων, ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύει τὼ σκηνὴν, ἐξέμαθε γὰρ τὸ θεῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένῳ παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ὅπη δεῖ τὸ πολεμικό.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὸ δεῖ τὼ νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τὸ στρατῦ τὸ λοιπὸν ἐξάπτη, τὸ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἄπαντα. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πάντων τῆς λαβίπιδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν σημαίνειν τῷ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἦσαν δὲ πᾶσαι οἱ λαβίται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γλυομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ σωληθέν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τετρακίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὶ δὲ λαβὶ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μαναασσῆ τὸ ἰωσήφ παῖδα, καὶ ἐφραΐμ αὐτὸ τὸ ἰωσήπου. δίπους δὲ ἦν αὐτὸ ἰακώβου. πρὸς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ δαγεῖν τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρεῖπον. πηγνύουσι δὲ τὸ σκηνὴν, μέσην ἀπελάμβανον ἑῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην δασκηνουμένων, ὁδοὶ δὲ μέσαι ἐτέτμηντο.

καὶ κα-

καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἀπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ἐδεινέ τε ἄλλῳ, ἢ πόλις μεγάλη ἀγαθοῦ μὴ καθορωμένη ἐώκει. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λεῦται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξετάσθησαν γὰρ οὗτοι, τῶν μὲν ἄρσενος ὅσον τριακοσίων εἶχεν ἡμέραν γεγόμενον, δυσμύριοι καὶ χίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἐξαίφνης τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑποδηλουμένου ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ξεπομένης δὲ ταύτης, μετανίσασθαι. λύρα δὲ καὶ βυκάνης ξόανον ἐξ ἀργυρέου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη μῆκος μὲν ἔχουσα πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δέ, ὅσον εὐεγξ αὐλεῖσθαι χωρεῖν πηχυτέρα. παρέχουσα δὲ ὅσος ἀρκοῦν ὑπὸ τοῦ στόματι, ὅσος ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὴν σάλπιγξι ὁμοιοπλόκως τελοῦν. ἀσώτερα καλεῖται κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, ὅσοι συλλόγους ἐκκαλοῦσιν καὶ συλλογὴν ἐκφέρουσι τοῦ πλήθους ὅσους τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος ἔδει τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν, συνεφομιλίας ὅσοι τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συμπνεῖ τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο, ἀποσημαίνοντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς τὰ ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀΐσσουσιν. καὶ ὅσοι τὰ δευτέραν, οἱ ὅσοι τὰ νῶτον αὐτῆς κατὰ ἔσωτες, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέσην τὴν προϊοῦσαν ἐξ φυλῶν κομίζετο, καὶ τὰ ἑπομένων ἐξ. λεῦται δὲ ὅσοι τὸν σκηνὸν πάντες ἦσαν. ξόανον δὲ σημαίνοντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένων τὴν ἑσπερινωκότων μέρος κινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. τὰ δὲ βυκάνας ἐκέλευον κατὰ τὰς ἱερουργίας, ὅσοι αἷς προσάγοντες ἔσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ τοῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγομένου ὅτι τὸ ἑρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπών, ἀπανίσασθαι τὸ σινᾶϊον ὄρος. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας ἐφ' ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον εἰσερημῶδη λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσέα ἀπιστεῖν τῷ τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπεισμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τὴν μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑφήγητο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἁλῶναι ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν ἀπαρίζοντες. εἰ δὲ καὶ τὴν μέναι δηλητηρεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολέμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως κατὰ τῶν πεποιημένων αὐτοῦ πρὸς τὴν κοινὴν σωτηρίαν ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐξεκαίετο, καὶ θορυβῶσαν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὴν μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπίσχετο, καὶ ὥρᾳ ἀρχῆς ὑπ' αὐτοῦ ὅτως πρεύσεσθαι, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τοῦτο, καί τινος ἐρομένου πόθεν αὐτοσὰς ἀπορήσειε μυριάσι τῶν πεφευγμένων.

Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco disposita: aderántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. XVI. *Num.* 11.

NOn multò post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moysi beneficiorum, bonam spẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset:

Deus,inquit,&ego,quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus,qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incussserunt.

XVII. Num.13. 14.

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat.Cúmque in mediis constitisset:Duo bona,inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri.Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potétiam explorent.Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi.Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum.qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis.Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrátibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi,& vrbes mœnibus firmissimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quæ hactenus pòst exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare.rursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerũt,in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς,εἶπε,κἀγὼ,καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ ἀπόστος ἀμυνῶ κάμνοντος ὑπὲρ ὑμῶν,καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσαι.ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, & πίμπλα) τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν,καὶ ἤθροιζον αὐτὰς ὡς ἕκαστοι.ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοὺς ἐβραίους ἐπ' εἰς αὐτὸν θρασύντητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν.καὶ τῷ ἐπ' κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὄστι ὀπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξερήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον ὖσαν τοῖς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν διαπαῦσαι,εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζῃ τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς,δύο φησὶ κείνατος ἡμῖν τῦ θεῦ ὠφελῆσαι ἀγαθά, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, ἣ μὲ ἤδη δόντος ἔχετε, ἣ ἤδη λήψεσθε.χαναναίων γὰρ ὅπι τοῖς ὄρεσι καθήμεθα.& κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὀπόντας ἐ μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθρισθὲν αὐτῷ ἔθνος. ὠφασκευαζώμεθα οὖν ὡς τὸ ἔργον.ἐ γὰρ ἀμαχητὶ ὠφελ.χωρήσουσιν ἡμῖν ἣ γῆς,ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν ἢ κατασκόπους,οἳ ἣ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, & πόση δύναμις αὐτῆς. ὡς ἢ πάντων ὁμονοῶμεν , κὴ ἣ θεὸν ὃς ὄστιν ὅπι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς & σύμμαχος, δι' τιμῆς ἔχωμεν. μωυσέως ἢ ταῦτ' εἰπόντος,τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμῆς ἀμείβε).κὴ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα ἣ γνωριμωτάτων,ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα.οἳ διεξελθόντες διὰ ἣ ὡς αἰγύπτῳ ἣ χαναναίαν ἅπασαν, ὅπι τε ἀμαθὴν πόλιν κὴ λίβανον ἀφικνεῖνται τὸ ὄρος.καὶ τὴν τε ἣ γῆς φύσιν,κὴ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι ἢ κὴ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῆ τε τύτων ὑπερφυΐᾳ καὶ τῷ πλήθει ἣ ἀγαθῶν ἃ ἣ γῆν ἔχειν διηρμύετο,πολεμεῖν ἐπαίεσντες τὸ πλῆθος.φοβοῦντες ἢ πάλιν αὐτὸ,τῷ ἣ κτήσεως διπόρῳ,ποταμούς τε ὑφβεῖναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους,κὴ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι,κὴ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ προβόλων ὀχυρότητι.ἐν δὲ χερρόνῃ κὴ τῷ γιγάντων ἔφασκον τὸν ἀπογόνων καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲ κατάσκοποι τεθαμβῆσθαι πάντων οἷς μὲ ἣ ἔξοδον ἣ ἀπ' αἰγύπτε ἐπέτυχον,μείζω τὰ κὴ ἣ χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος ὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο.οἱ ἢ ἄποροι ἐξ ὧν ἠπορήσαν τὸ κτῆσιν ἣ γῆς ὑπελάμβανον,κὴ δυσθυμήντες ἐκ ἣ ἐκκλησίας,σὺν γυναιξὶ κὴ παισὶν ὀλοφυρόμενοι δι' ἦσαν, ὡς ὐδὲν ἔργῳ ἣ θεῦ βοηθῆντος,λόγῳ ἢ μόνῳ ὑπαγομένου.κὴ ἣ μωυσέως πάλιν ἠτιῶντο,κὴ κατεβόων αὐτὸ,& ἣ ἀδελφὸ ἀαρῶνος ἣ ἀρχιερέως. καὶ ποτὲ μὲν καὶ μὴ τῷ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν,δι' ὀργὴν τὴν νύκτα. ὅλην ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνῆγεν,δι' ἀνοίας ἔχοντες καταλῦσαι τόν τε μωυσῆν & ἣ ἀαρὼν,ὅπι τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφῃ.

C

D

E

F

G

Quem

τῶν ὃ κατασκόπων Ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐ- A
φραμίτιδος, & χάλεβος τ ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ρῆσιν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δεόμε-
νοι, & μήτε ψευδολογίαν καταιχείν τ θεῦ, μήτε πι-
θόμην τοῖς ἐκ τ μὴ ταλανδῆ πρὸς τ χαναναίων εἰρηνέναι
καταπλήξαιμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ τ δυναμωνίαν & τὴν
κτῆσιν αὐτοῖς τ ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ἔτε γὰρ τὸ ὄρων
τὸ μέγεθος, ἔτε τ ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκη-
κόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τ θεῦ B
συμπροθυμουμένου & ἐφορμαχοῦντος αὐτοῖς. ἱκέτευον οὖν
ἔφασαν ὑπὲρ τοῖς πολεμίοις, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας,
ἡμῶν τε θεῷ πεποιθότες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπό-
μενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τ ὀργὴν κα-
ταπραΰνειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς ὃ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες
ὑπὲρ τ γῆν, τ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας,
ἀλλ' ὅπως τ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καθαρὸν
σῃ τ διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τ ἀμηχανίας τ παρασάντος
αὐτοὺς πάθους τεταραγμένον. παρῆν δὲ νεφέλη, καὶ C
σκῆνα ὑπὲρ τ σκηνῆς, ἐσήμαινε τ ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ.
μωυσῆς ὃ θαρσήσας, παρῆσαν ὑπὲρ τὸ πλῆθος, καὶ τ θεὸν
ἐδήλη κινηθέντα ὑπὸ τ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμω-
ρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τ ἐξημάρ τημένων, οἵαν ὃ οἱ πατέρες
ὑπὲρ τοιαύτα τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς
τ σκηνὴν αὐτὸς, & ὑπὲρ τ μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπω-
λείας ἐπικλαιομένου, τ θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόν-
τες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πολίκων δυσχρησιῶν μεταλαβόντες,
ἀχαρίστοις πρὸς αὐτὸν γνώσιν. ὅτι τε νεῶ τῇ τῶν καθα- D
σκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀλη-
θεσέρεις τ ὑποχέσεως ἠμήσαντο τ αὐτοῦ. καὶ ὑπὲρ ταύ-
την τ αἰτίαν, οὐκ ὀκνεῖ μὲ ἅπαντας ὁμοῦ ἐξαφανίσαι τὸ
γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει ὑπὲρ τιμῆς.
τ μὲν τοι χαναναίων οὐ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὑπὲρ δὲ
τ ἀπ' αὐτῆς δυσαρμονίαν. ἀνέσιμος ὃ ποιήσειν καὶ ὀκνόλους
ὑπὲρ τ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς E
ὑπερημίας ποινὴν ταύτην ὀκτίνοντας. παισὶ μὲν τοι
τοῖς ἡμετέροις ὑπαρξόμεν τ γῆν ὑπέχετο. κακείνους τ
ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετα-
σχεῖν, ποιήσειν δεσπότας. ταῦτα ὃ μωυσέως καὶ τ τοῦ θεοῦ
γνώμην διαλεχθέντος, ὁ λύπη & συμφορᾷ τὸ πλῆθος
ἐγένετο. & τ μωυσεῖ παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῆς
γενέσθαι πρὸς τ θεὸν, καὶ τ ἁμαρτίας τ καὶ τοῦ ἐρη-
μίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ὑπάρχειν. ὁ δὲ οὐκ
ἔφασκεν τ θεὸν τοιαύτην πεῖραν προσίσεσθαι. μὴ γὰρ F
καὶ κακότητα προσαχθείναι τ θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τ
ὀργὴν τ πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμην καταψηφισάμενον
αὐτῷ. οὐ δεῖ ὃ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύ-
τας μυριάδας ὁρμιζομένας ἐπράϋνε, καὶ μετήγαγε
εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, πάντα δὴ
τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις
ὑπακούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τιν ἀπειθείαν ἐ-
πεγνωσαν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ὑπειπεσεῖν. θαυμαστὸς ὃ τ
ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τ ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι πρὸς ὧν G
αὐ ἐπρεσεν, οὐ παρ' ὃν ἐζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ
νῦν ἔστιν ὑδεὶς ἑβραίων ὃς ἔχει καθάπερ παρόντος αὐτοῦ
κολάσοντος αὐ ἐκκοσμεῖ πρόθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νο-
μοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνων). & πολλὰ μὲ καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ἔστιν,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

XVIII. Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerẽt, & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terrã Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vibe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illã datum, eóſque commodorum quibus patres ſe per intemperãtiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccati que condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotũ, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanæ argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem
sitis ad honorem nostri templi quatuor men-
sium iter magno sumptu, nec sine periculo e-
mensi, sacrificióque peracto, non potuerunt
tamen partem aliquam de victima consequi, e-
xistente aliqua causa, cur per leges nostras id
minùs liceret. Et quidam ne sacro quidem fa-
cto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnul-
li ne templum quidem adire permissi, re infe-
cta rediuerunt, malentes Moysis legibus quàm
suo proposito obsequi: idque nemine redar-
guente, nisi propria conscientia. Tantum valet
semel concepta de hoc viro opinio, vt maior
homine habeatur qui leges à Deo acceptas ho-
minibus tradidisse creditur. Nuper etiam non
longè ante Iudaicum bellum principatu Clau-
dij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente,
cùm tam valida fames regionem nostram pre-
meret, vt assaron quatuor drachmis veniret, &
in festiuitate azymorum allati essent cori se-
ptuaginta, hoc est medimni Siculi triginta &
vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo
tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde
comedere, tanta egestate premente, legem
tantum & iram diuinam veritus, quæ in oc-
culta etiam peccata grauiter animaduertere
solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ
illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam
scripta posteris ab illo relicta tantam vim &
autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fa-
teantur quòd talem viuendi rationem Deus per
Moysem instituerit. Sed de his quisque vt vide-
bitur sentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μεμιῶν ὁδὸν τεσσάρων
ἐλθόντες καὶ πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν ἱερῶν μυπολλῶν κινδύ-
νων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων
μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορδκότος, ὅπῃ τινι τῶν νο-
μιζομένων, ἢ δι' ἐκ τῆς παρέσεως ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυ-
χόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυ-
σίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ δι' ἀρχὴν εἰσελθεῖν
εἰς τὸ ἱερὸν διηπθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως
θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τῶν ἑαυτῶν
θεσπιῳδοῦντες, καὶ τῶν ἐλέγξοντα θεὸν τούτων αὐτοὺς, ἢ δι-
δόντες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νο-
μοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τοῦ αὐτοῦ φύ-
σεως κρείττονα νομίζεσθαι. ἐμοὶ μὲν, ἀλλὰ καὶ τῷ δὲ τῷ
πολέμῳ μικρὸν ἐμεσοῦντι κλαυδίῳ ῥωμαίων ἄρχον-
τος, ἰσμαήλου τοῦ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τοῦ
χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν
πωλεῖσθαι τὸ ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρα καὶ τοῦ
ἑορτοῦ τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι
δ' ἦσαν σικελοὶ μὲ εἰσὶν εἷς καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσ-
σαράκοντα εἷς) ἀδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν
φανῷ, τοσαύτης ἀπορίας τοῦ γῆν κατεχούσης, δεδιὼς
τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, οἷς ὅπῃ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον
τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τὰ δεῖ θαυμάζειν περὶ τῶν
τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νεωτὰ κατα-
λειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν
ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τοῦ
πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ὄζι θεὸς, ἀλλὰ μωυ-
σέως καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς
αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλείφεται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τοῦ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κατὰ τοῦ πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τοῦ ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲτοῦ σάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ, τέλος δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ ξ. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγην τὼν ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς δὴ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκπέπτωκαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum insscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deserto agentes,& multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æque Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quàprimum conserẽdas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

A Ἐκεῖνοι δ' ἵνα τ μωυσέως ἡγεμόνος, μάχην θεοῦ χαναναίοις ἠ ἤθα.

ΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κῦ τ ἐρημίαν βίος ἀνδρὶς ⁊ χαλεπὸς ὤν, ἐπόνει, ἡ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τῆ χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. ὑ γὰ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ ἡ δίχα τ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῆ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μ' αὐτ, ἡ θεραπευτὴς μένειν αὐτὸς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τ ἐξ αὐτ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν ϑ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τ θεὸν ὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὀπτεύειν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτ τ ἐθνους δίχα τὰς θεῳρόνης ἂν ἐπεξόπασε. καὶ δίχα τοῦ αὐτ ἀρετοῦ, θᾳόν τε ὠφελεῖν τ ἐλευθερίαν, καὶ νεῦν βουλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτὸς ἱκανοὶ κρατεῖν τ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτ μωυσῆς ἐθελήσῃ τ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶ, καὶ μὴ χάροντας ὅπη τῆ τ παρ' ἀγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον αἱρεῖσθαι, ἡ ζῆν θεὸς τ τότε βάλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτ θεσπίζοι θαι τῆ ἡμετέρων κῦ τ πρὸς αὐτὸν δ' νοιαν, ὡς ὐχ' ἁπάντων ὁμ τ ἀβεάμου γένεσις ὄντων, ἀλλ' ἄριον ἵνα τοῦτον τῷ θεῷ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτ μανθάνοντα. δόξειν τε σωετὸς εἶ εἰ τ ἀλαζονείας αὐτ καταγνόντες, ἡ τῆ θεᾷ πίστις δ' σαντες κτήσασθαι γλῶ ἰῶ αὐτοῖς ὑπέχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τᾳ δίκα τιὼ αἰτίαν ταύτιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι θεοχρῆν. τ ἀπορίαν οὐ λογιζόμενοι, καὶ τ ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶ δοκεῖν, ὅπη τιὼ θεὸς τοῖς χαναναίοις μάχιμοι ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν θεοσπαμένοι στρατηγὸν, ἀλλ' ὐχὶ τιὼ θᾳόν τε νομοθέτου συνεργίαν θεμένοντες. ὡς οὐκ ἔαυτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκειναν, ⁊ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μ' ὑ κατα-

πλα-

τὰ παλαιχθέντας αὐτῷ τὴ ἔφοδον, καὶ τὸ τλῆθος πλῆθυν, ἠμυναίως A
αὐτοὺς ἐδέξαντο. πολλοὶ γὰρ ἐβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ,
καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῷ δεδαλυθείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τὴ παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῶ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαι παντάπασιν
ἀθυμοῦντας, καὶ δέος ἔτι χεῖρον προσδοκᾶν, λογιζόμενον ὅτι
κὴ ταῦτα κὴ μείζω θεὸς πάθοιεν, προεξορμήσαντων
ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνε δίκα βελήσεως. μωυσῆς γὰ
τοὺς μὲ οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, B
φοβέμενος μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῆ νίκη οἱ πολέμιοι,
κὴ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν
τλὺ στρατιὰ ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς
τλὺ ἔρημον. κὴ τὸ πλῆθος ὑπερέφαντος αὐτὸν πάλιν
ἐκείνω, συμπαρέλαβε δὲ δίκα τ' αὐτε θεσνοίας ὁ συνησόμενον ἐῤῥῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα,
προῆλθεν εἰς τὴ ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἥσυχάσειν αὐτοὺς, κὴ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν C
πρὶν ἢ παρὰ τε θεε τ' εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ γὰ
τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κὴ μάλιστα παρὰ
τὰς κακοπραγίας δυσαρέστοις εἶ κὴ δυσπειθέσι, τοῦτο
κὴ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰ ὄντες μυριάδες, κὴ δέκα τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδὲ ἐν ἀγαθοῖς ὑποτεταγμένοι τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ' ἀπορίας κὴ τ'
συμφορᾶς ἐζηλανάκτουν κὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς
τὸν ἡγεμόνα. φασὶς ἓν αὐτοὺς οἵαν οὐκ εἴσμεν, ἢ τε παρ' ἕλλησιν ἔτε παρὰ βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν. ὑφ' D
ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς,
κὴ μικροῦ κακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ'
αὐτῷ ἀποθανεῖν. καὶ ὁ θεὸς γὰ ἐμέλησε τῆ μηδὲν αὐτοὺς
παθεῖν τ' δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τ' νομοθέτην αὐτῷ
ἐξυβρισάντων, ἃ τὰς σὺν ὅλας αἷς αὐτὸς δέδωκε μωυσέως
αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐῤῥύσατο τῷ οὐκ τῆ σφάζειν αὐτοῖς
ἀναγνωμένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τοιγε οὖν
φασὶν ἃ ὅσα μὴ ταύτῃ μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο. E

Κεφάλαιον ϛ'.

Στάσις ἐπὶ μωσῆ καὶ τῶ ἀδελφῶ αὐτε ἀαρὼν τ' ἱερωσύνης.

ΚΟρὴς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν F
μωυσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνε. καὶ
δὲ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος
ὅτι ταύτης τ' δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλετεῖν ἐκείνε μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κὴ γένος αὐτὸς ὑπέλαβε.
πρόπε τοῖς λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν καὶ μάλιστα
πρὸς τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν εἶ λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ ἐπηρώμενον κατασκευάσαι, ἃ καινοτομοῦντα κτήσασθαι ταύτῃ ὅτι προφάσει τῆ θεῖ G
θεωρᾶν, πρὸς τοῖς νόμοις μὴ τὰ δελφῷ τλὺ ἱερωσύνην ἀαρὼνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τ' πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένε. τυραννεῖ γὰ τέρπω καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον
ἤδη τυγχάνειν τ' βιάζεσθαι τότε λελησθότας ἐξυβρίζειν,

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantísque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum reducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idé accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioso non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitato.

COres vir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere, & nuper præter ius & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latentet se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuato populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicios is ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filijs sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure virtis Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrùm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ἢ συνιέντας τ̃ ὑπ' ἐμοῦ βουλῆς τ̃ ἰσχυὰ ἀφαρπεῖται. ὅς τις γὰρ αὐτ̃ συνοίσειν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν ἢ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεμιτὰ ὁμόσαντας. οἷς ἦν ἄποχον ἐν τ̃ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, βίαν μ̃ ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν ἐ προσφέρειν, τέχνῃ δ' ἢ κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν ἢ τ̃ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ ἢ λόγον ἀποδ ῦναι δυνάμενος μωυσῆς,

B ἀαρῶνι & τοῖς υἱέσιν αὐτ̃ τ̀ ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μ̃ γὰρ τ̀ λευίτιδος φυλῆς τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ἀφαιρεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἡλίκῃ μ̃ ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλείστῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τ̃ φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβήλου τιμὴν ἔσχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιραάμου καὶ φαλαοῦ. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντες τ̃ ταύτην φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ. ἐ-

C βούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορὲς, τὸ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ἢ εἰς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο τὴν ὀργὴν τ̃ πλήθους τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑπερηφανείας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τ̃ λόγου, καὶ τ̃ ἀκροωμένων προσιεμένων ταῖς κατ' ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ σωτιζόμενοι τ̃ κορὲ πεντήκοντα & διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρες, ἀπ' οὐδενὸς ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύ-

D νην τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, καὶ τέτον αὐτὸν ἀτιμοῦν. αἱρήσειν ἢ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ̀ μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μ̃ θορύβου & διαταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκηνῆς τ̃ θεοῦ πάντας ἐδόκουν διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τ̀ ἀπ' αὐτ̃ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τ̃ θεοῦ προφάσει βίαια πρὸς ἁγνὰ καλύοντος. τ̀ γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̀ ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἄγειν, ἐκ τῶν πολλῶν ὑποδείκνυσι τέτην

E φέρειν τὰ προνείμας. κρίνοντά τε ἀφαιρεῖν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τ̃ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τὰδελφὰ καταλιπεῖν. μωυσῆς ἢ τὴν κορέως διαβολὴν ἐκ πολλῶν προϊδὼν, καὶ τ̀ λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, ἐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τ̃ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κ τὴν τ̃ θεοῦ προαίρεσιν τ̀ ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κ τὴν αὐτ̃ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὐδέν ἐποιήσατο λόγον. πρὸς ἢ τὸν κορὲ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ κ' ἄλλα κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δύφυὴς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, & σὺ καὶ τέτων ἕκαστος, ἀποδήλῃ ἢ τοῖς πεντήκοντα καὶ διακοσίοις ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πάντα τ̀ ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλέτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ νυῦ ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐπείσθη πλέτῳ προσθεῖναι. σὺ γὰρ κ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδ' ἀγχίνοιᾳ. κοινὸν γὰρ ἡμῖν τέτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. οὐδὲ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ̃ τοῦ φέρων ἔδωκα τὰδελφ-

φ. κ γὰρ εἰ μὴ προτιζων τ̃ θεοῦ κ τὴν νόμων τ̃ τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτ̃ παρεὶς δοῦναι παρεῖχον ἑτέρῳ συγγνώμης ὢν ἐμαυτ̃ τἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ὅτι συνετὸν ἐμαυτὸν ὑποστήσαιμι τοῖς κινδύνοις, ἐμαυτὸν ὑποστήσαιμι τοῖς ἐπὶ τῷ ψεύδεσθαι, ἄλλῳ τὰ δίκαια τότε δυσμενείαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς οὐκ ἂν ἠνείσθην ἑαυτὸν καταφεύγοντα, ἢ δ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι μὴ ποιοίητε αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὑπελέξαμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτο ἀπίας ἡμᾶς ἠλλοτρίωσεν. ἃ μὲν οὖν ἐξεμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ καὶ κείσιν θεῦ, καταπίθησιν αὐτοῦ εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐπὶ τῷ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπεραπλῶς, καὶ τῷ νεῦ αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸς αὐτῆς ἀποδέσαι, προσημῆναι. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοιοῦτον τοῦ ὑμετέραν γνώμην αὐτῷ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἡμῶν ἀνομοῦ τοῦτο τῶν βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. οὗ γὰρ καὶ τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντες ἐκείνου τοῦ τιμοῦ ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιούτως ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιουμένου ἡμῖν τῷ θεῷ, παντάπασιν δύλόγιστον. κελεύει τίνων πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὑπιτελεῖν, καὶ προσεσθαι τῆς δυσεβείας. ἄτοπον γὰρ κοριοῦ ἐφιέμενον τὴν τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τῷ τινι ψεύδεσθαι ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σάσεως καὶ τὰ δίκα τοῦτο παραχῆς, παύσασθε. πρωὶ γὰρ ὅσοι τὰ ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, νομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἰκοθεν σοὶ θυμιάσασι τὸ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ γὰρ κορῆ, ψεύδαχωρήσας τοῦ κείσιν τῷ θεῷ, τὸν ὅπη τούτοις αὐτῷ μὴν ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τῷ θεῷ κρείττονα. ψεύδαγίνου γὰρ κεινθησόμενος ὅτως καὶ τὰ γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι καὶ ἀαρῶνα προσδέχεσθαι συγκεινθησόμενον, γλύκυς μὲν ὄντα τῷ αὐτῷ. μηδὲν γὰρ μεμφθῶσι τοῖς ψεύδα τοῦ ἱερωσύνου προσφερομένοις δυνάμενον, καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φανερᾷ παντὶ τῷ λαῷ. ὑμῶν θυμιωμένων ὑμῖν, ἅ περ αὐτὰ θυσίαν ἡδέως κεινεῖεν ὁ θεὸς, δῆλα ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτονήσεται, καὶ ὅπη τὰδελφῷ δικαβολῆς πεχαρισμένον τὰ τιμοῦ αὐτῷ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται τὰ παραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσοῦν ὑποψίας. ἐπήνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις, καὶ γὰρ οὗ καὶ ἐδόκει χρησὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διέλυσαν τὸν σύλλογον.

& alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τὰ σάσεως καταπαύσαντες, διεφθάρησαν καὶ ζήλωσιν τῷ θεοῦ· τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀφῶν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Cap. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

ΤΗ δ' ὑπούσῃ συνῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ψεύδεκδεξόμενοι τὴν θυσίαν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς κείσιν περὶ τὰ ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐν θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τὸ πλῆθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων. καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῶν δὲ φερίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τὰ σάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὰ κατὰ σάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῇ καταβοᾷν τὰ ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τις εἴποιεν, πρὸς τοῦτο τὰ γνώμην ἔφερον ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀδίεσμον τὸν διάκονον ὑπηρετὰς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενα,

Postera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebãt enim ne actum esset de republica si vlterius seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, *Num. 16.*

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vtà tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nō dedigneberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisquè ioceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibū nūquam antè auditū es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonā causam habentem propter aduersarium diutiē perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ ἀθεμιτεύειν τ̃ ἱερωσύνην. ὡς δ' ἔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν ἀθετήσεσθαι κ̃ τὰ λαῶ παντὸς ἐκ κακουργίας αἰξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτ̃ ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτ̃ τοὺς ἀρχόντας ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς ἀθεῖ δαθάμην οὐκ ἠγούμενος εἶ δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑφηφαπσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δ' ἀθεῖ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μ̃ τ̃ ἀξιολόγων τ̃ πλήθυος πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, προελθόντες γυναῖξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τ̃ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί κ̃ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν ἀθεῖ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δ' πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναχὼν, γενικὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσὸν πάσῃ τῇ πλήθει γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, κ̃ ἐπ' οὐρανῷ τε καὶ γῆς κ̃ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τ̃ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴ ἐξεπείσας, οἷκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἐβεαίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκεσατὴς τ̃ λόγων, σε γὰρ ὅτε θεατὸν ὅτε νοητὸν λανθάνει. ὡς τ' ἀσὲ φθονήσεις μοι τ̃ ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρισίαν ὑπεριδεῖν θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τ̃ ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὄψει γ̃ αὐτοῖς παρὼν γενομένοις. ἃ δ' ὑπ' τούτου καὶ περ ὑπισχνούμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γένοιτ' μάρτις. ἐγὼ βίον ἀπραγμόνα κατασκάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δ' βουλῇ, κ̃ τούτο ῥᾳδίως μοι τὸ πενθερῷ καταλπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ὑπόλαυσιν τ̃ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπ' τούτων ταλαιπωρίαις. κ̃ πρότερον μὲν ὑπ' τ̃ ἐλευθερίας αὖτ̃, νυνὶ δ' ὑπ' τ̃ σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δεινᾷ τύμον ἀπιτάξας προθύμως. νυνὶ οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τ̃ ἐμ̃ καμάτων ὑπάρχει τὸ πρεσεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέας κ̃ τὸ σπάγον, καὶ τ' αὐτὸ φωνῆς ἀκέσατὴν τότε σήσας, καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποήσας, ὁ κελεύσας ἐκ αἰγύπτου σαλπῶαι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι, ὁ τὴν αἰγυπτίων δυσαμενίαν σείσας, κ̃ τ' ὑπ' αὐτ̃ δουλείας δεσμὸν ἡμῖν πρόσχων, καὶ μακεστέραν ἐμοῦ τὴν φαεθόντου ποήσας ἡγεμονίαν, ὁ γλῶ ἡμῖν ἁμαθῶς ἔχουσι τ̃ ὁδῶν ποήσας τὸ πέλαγος ἐκ τ̃ ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὑπερμενίαις ὀλέθρις, ὁ γυμνοῖς ὅσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πατρίοις ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥάσας πρόσκυάσας, καὶ τελέως ὑποδοσιν ἡμῖν ἐκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τ̃ γῆθεν ὑποδυομένους εἰς τρυφὴν ὀλισθούσας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανῦ τροφὴν καταπέμψας ἀ πρότερον ἰσορροθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπίνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, κ̃ δόξαν πολιτείας, ἐλθὲ δίασσον τ̃ ὅλων δικασὴς μοὺ καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ὅτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἐβεαίων τινὸς κ̃ τ̃ δικαίᾳ προσκαμόμην, ὅτε πλούτῳ κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ὅτ' ὀλίγη τ̃ κοινῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τ̃ ἐμ̃ ὑπερδευμάτων ὑπονοίας πάρημι, ὡς ἐχὶ σὲ κελεύσαντος ἀρῶνι δ' ὑς τ̃ ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ἀπόδεσσον γ̃ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, μηδὲν αὐτόματος, ἀλλὰ κ̃ βέλτιον βεβουλόμενον τῷ σῷ, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ φροντίζεις τ' ἐβραίους ὀνησύντων μετελθὼν ἀβειρώνῃ & Δωθάμῳ, οἳ σοῦ καταδικάζουσιν ἀναιδησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένῳ. ποιήσεις δ' φανερὰν τῳ ἐπ' αὐτοῖς δίκῃ, ὅτου μεμιμένοτον κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας, μὴ δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελιλυθότας τοῦ βίου φαίνηται νόμον. ἀλλὰ χαίροι θεὸς αὐτοῖς ἅμα τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐμοὶ πατέροι γλῶ. τοῦτο γὰρ σῆς ὀπίδειξις ἀν' ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία, σωφροσύνης δ' εἰς τὰς ταῦτα πείσεσθαι θεὸν σοῦ δοξάζοντας ἐκ δίκαια. διαπεθείμεν γὰρ ἂν ἅπαντες, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ θεοῦ φανείης. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίληται τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολὰς, τοῖς μὲν ἀπαθεὶς ὑπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ. ὧν δ' ἐπηρασάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν. & δίκαιον εἶναι ἐξάμενος ὧδε τῶ τ' σὸν ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τῶ λοιπῶ βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τ' πληθυῖ ἐπομένῳ τοῖς σοῖς θεσπίσμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τ' τοῦ ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα ὡς ὁ δίκαιον ὑπὲρ τ' ἐκείνων κακίας κοινῆ πάντας ἰσοπλίτας τιμωρεῖαν ἐκπίνειν. ταῦτα εἰπόντος & δακρύοντος, σείεται μὲ αἰφνίδιον ἡ γῆ. σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλεύομένῳ κύματος, πᾶς μὲν ἔδησε ὁ λαός. πατάγῳ δ' καὶ σκληρῷ ῥαγδαῖος ἦχος κατὰ τὰς ἐκείνων σκηνὰς, σωίζουσιν ἡ γῆ. & πᾶν δ' ὅσα φύλα τούτοις ἐπιλύεγκεν εἰς αὐτὴν. ἀφανισμένων δ' ἄτους ὡς μηδὲ ὀφθῆναι τινὰς γνῶναι, συνήλθε πάλιν τ' γῆς τὸ μὲν ἐκείνοις κεχλωὸς καὶ καθίσαι, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τ' θεοεπιμένων φανερὸν ἐν τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲ ἄτους ἀπώλοντο, ὑπόδειξις τ' ἰσχύος τοῦ θεοῦ γενόμενοι. ὀδύρετο δ' οὐ τις, ὁ μόνον τ' συμφορᾶς αὐτὸς, καθ' αὐτὴν ὕσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι & τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγενεῖς. τ' γὰρ συντεταγμένων ἐκλαθόμενοι, θεὸς τ' ὄψιν τ' συμβεβηκότος, ἐξεκαίνη τ' κρίσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθείοις ἀπολωλέναι τοὺς θεῖ διαβάμῳ, ὁ δ' ἐλυποῦντο. μωυσῆς δ' καλεῖ τὸν θεῖ τ' ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, ἀγὲ τ' τῶ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ θεὸς τ' θυσίαν ὁ θεὸς ἄδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχαριστονημένος. συνελθόντων δ' πεντήκοντα & διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ & διὰ πατέρων ἀρετὴν ἐπιμένοτο ὧδε τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ τ' αὐτῶν ἢ κἀκείνους ἀφελέλλοντο, θεσπίλθον καὶ ἀαρὼν & κορῆς. καὶ θεὸ τ' σκιᾶς πάντες καθημένοι ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα νομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δ' πῦρ τοσοῦτον ὅσον ἀδὲ χθεσπίντον ἰσόρησε τις ἀδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν καὶ ὑποδρομὼ κύματος, ὅτε καὶ βίαν πνευμάτων, ὕλης θεὸς αὐτὸ ὧδαξιδείσης αὐτομάτως ἐξεκρίσθη. ἀλλ' ὁποῖον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεὶν λαμπρὸν & φλογωδέστατον. ἀφ' ὃ πάντες, οἵ τε διακόσιοι καὶ οἱ πεντήκοντα καὶ κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτὸς, ἐφθάρησαν ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενόνεναι. θεσπίζεται δ' μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν ἐν τ' ὃς ἐδῆ καίειν ἀπεσκληκότα. μωυσῆς δ' τούτων ἀπωλωλώων, βουλόμενος τῳ τιμωρίαν αὐτῷ μνήμη ὧδαδοθῆναι, καὶ τοῖς αὖθις ἐσομένοις αὐτῷ μαθεῖν, ἐκέλευσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν ὧδὰ τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἶη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, &

& quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis imposituris circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detractores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscens cum familiis & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus quam pium est de tua maiestate sentire audeat, & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum custodia serua intactam & expertem supplicij sceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum est à tua iustitia, illorum pœnas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc cùm lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndante superficie, non secus quàm pelagus vento fluctuans, vniuersum populum terruit: immani mox sonitu elisio, quà seditiosi tendebant solum subsidit, & eodem momento omnes ad vnum absorbet: sublatisque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rursum clauditur, vt ne vestigium quidem eius superesset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre argumentum diuinæ prouidentiæ simul & potentiæ, fuitque hic casus eò miserabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos est miseratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt pestem ac perniciem popularium existimaret. Post Dathamum cum suis extinctum Moyses pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commissurus electionem, vt ei sit ratum sacerdotium, cuius sacrificium Deo gratissimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri summo in precio semper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi essent, tum quòd ipsi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acetris odoramenta quæ secum attulerant: cùm subito tantus ignis effulsit, quantum nec homines ipsi vnquam excitauerant, nec in terris sponte ardentibus, nec in syluis per æstum austri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, sed qualis diuinitus accendi poterat, fulgetissimus simul ac flagrantissimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: solus Aaron superfuit illæsus, vt manifestum esset diuinitus coortum hoc incendium. His ita absumptis, Moyses volens perpetuam eius supplicij memoriam ad posteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iussit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo consecrate, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleste

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem B perueniſſe, ſine vlla controuerſia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſecuta. nam ex talibus c uſis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moyſe ſolicitatus: ægréque ferebant quòd non ſolum impunè tot optimatum morte populum mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè ceſſiſſe videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. facile enim hoc illi eſſe. D Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrēt tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore ſacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, in- E ſcriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odiis quibus tam Moyſem quam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, ampliùs Deo repugnare deſiit, ratúmque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine poſthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyſes autem poſt-

III. *Num.*18.35 *Leui.*14.18 & 26. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à malitia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam neceſſariis occupati, negligentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & inſuper à toto populo de-

ὅτι τῲ ἰσχὺ τῆ̃ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνάσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ἑκατὸν ἐνενήκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴ̃ ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τῆ̃ θεῆ κρίσει φανερᾷ γνωρισθέντι, μ᾽ τ᾽ ἰῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τ᾽ τιμῆς. τ᾽ μὲν οἱ πολλοὶ ῥᾴδιον ἡγοῦντο ἔτεσι συνέβη παύσασθαι. πολλῷ δ᾽ μᾶλλον αὔξειν κ᾽ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δ᾽ τ᾽ ὀργὴ τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ᾽ ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ᾽ εἰς χρόνον πρόδηλον. οἱ γὰ̃ ἄνθρωποι πεπεισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκῃ τ᾽ τῆ̃ θεῆ προνοίᾳ, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τ᾽ εἰς μωυσῆν χάριτος τῆ̃ θεῆ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ᾽ αὐτοῦ τῲ ὀργὴν τῆ̃ θεῆ γίνεσθαι τοσούτων, οὐκ ἔτεσι δέκα τῲ κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πρᾶγμα τιμωρουμένου. καὶ τοῖς μ᾽ διαφθαρθῆναι μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι, πρὸ̃ τῲ τῆ̃ θεῆ θρησκείαν ἐπιδεδώκεισαν. τ᾽ δ᾽ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ τ᾽ πάντων ἀρίστων ἐζημιῶσθαι τ᾽ λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην ἔτι καὶ τ᾽ ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον τῷ ἀδελφῷ παραδοῦναι. ὥθ᾽ ἕνα δὲ ἔτ᾽ αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, κ᾽ τοῖς πρώτοις ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν κ᾽ παρὰ τὴν οἰκείων τοῖς διαφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ τ᾽ πλήθους μεῖωσαί τι τ᾽ μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰ̃ αὐτῷ τοῦτ᾽ εἶ(). μωυσῆς ἦ, κ᾽ γὰ̃ ὀκ πολλὴ συνισάμενον ἠρέσατο τ᾽ θόρυβον, δείσας μήτι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ γλιχθεί τι μέγα κ᾽ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. κ᾽ προελθὼν ἠρέσατο εἰς ἀπολογίαν ὑ καθεστάμενος, ἵνα μὴ παροξυνῇ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δ᾽ μόνον τοῖς φυλάρχοις προεστῶσι, κομίζειν τὰ᾽ τ᾽ φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰ̃ ἐκεῖνον τ᾽ ἱερωσύνην, ὅπερ αὖ ὁ θεὸς ἐπισημανῇ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι ἀαρών, ἐπιγράψας λαβὼν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τ᾽ θεῆ κατέθηκε. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ προελθὼν ἐκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ᾽ ἦσαν τ᾽ τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἷ περ ἐκόμιζον, τῷ πλήθει. κ᾽ τὰς μ᾽ ἄλλας, ἐφ᾽ ἑ περ αὐτὰς κτήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὅτι τότε μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ὀκ ἦ δ᾽ ἀαρῶνος, βλαστὸς τε καὶ κλάδος ἀναφυέντας ὥρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ᾽ ἦν, ὀκ τότε τῇ ξύλῳ τ᾽ βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ᾽ ὅτι τῷ θαυμαζομένῳ τ᾽ θεᾶς, εἰ καί τι δι᾽ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς κ᾽ ἀαρών, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τ᾽ τῆ̃ θεῆ πρὸ̃ αὐτῆ̃ κρίσιν, κ᾽ τὸ λοιπὸν ἐπιφοβοῦντες τοῖς δεδομένοις τῷ θεῷ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τ᾽ ἀρχιερωσύνην. κ᾽ ὁ μ᾽, ἐξ αὐτ᾽ τῆ̃ θεῦ χρεοτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τ᾽ τιμήν. ἡ δ᾽ τ᾽ ἑβραίων φυλὴ πολὺν ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον ἐπαύσθη τ᾽ ῥόπον. μωυσῆς δ᾽ ἐπεὶ πολέμῳ τ᾽ στρατιᾶς ἡ τ᾽ λευίτων ἀφῄρητο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι᾽ ἀπορίαν μηδὲ ζῆσιν τ᾽ εἰς τ᾽ βίον ἀναλισκόμενον ἀμελοῖεν τ᾽ ἱερᾶ, κ᾽ βούλησιν τ᾽ θεῆ τ᾽ χαναναίαν κτησαμένοις τοῖς ἑβραίοις, σκέλδυε καταλιμπάνειν τοῖς λευίταις ὀκτὼ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς τ᾽ καλάς. τ᾽ τε περὶ αὐτῆ̃ γῆς διαγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ᾽ τειχῶν αὐτοῖς εἶναι. τ᾽ πρὸς τούτοις ἦ τ᾽ τ᾽ λαὸν ἐξέ-

τάξε

ζειν τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λεύ- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ πᾶσα τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἔστιν. ἀναγκαῖον δ' ἦν καὶ
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῷ
μὲν γὰρ παραφέροντα καὶ οἴκοι πόλεων, ξύσκαίδεκα πα-
ρεχωρῆσαι τοῖς λεύιταις αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τ δε-
κάτης ἧς πᾶσα τὸ λαὸς κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
τλω αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ἀπιφέρειν. καὶ τ τετραπόδων ἦ τῷ εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ γιγνόμενον πρῶτον ἄρσεν ἢ καταθῦ-
σαι πᾶσαν εἶναι τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς παυσικ στεῖ-
δαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῷ δ' ἐ νενομισμένων ἐθίειν
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεσπότας τῷ
πεζομένων σίκλου κ ἥμισυ αὐτοῖς ἀπιφέρειν, ἀνθρώ-
που ἦ πρωτοτόκε πέντε σίκλους. εἰ ἦ ἀπαρχαὶ αὐ-
τοῖς ἐ τῆς τῷ σεσβάτων κυεᾶς. τοὺς τε πεπίονας
τ σῖτον κ ἀρτοποιημένους, τῷ πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοὺς καθιερῶσιν ὄχλῳ πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ἦ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἷ-
ον ἀ σεσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφι-
ερῶσιν ὅτι θυσία τε δρῶσι τοῖς κυεᾶς νέμεσθαι σεὸς
τοὺς ἱερέας. ἐ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ἦ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βελο-
μένους ἀφίεσθαι τῆς λίθυργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, D
ἄνδρα ἦ πεντήκοντα. ὅσοι δ' αὖ ἐνδεέστερα τ ὠφε-
σμένων ἔχουσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι σφᾶς
τούτων ὡς βέλον ἦ δοκιμάσαι. εἰ ἦ κ τοῖς κατ' οἶκον
θύσειν δωρίας ἕνεκα τ αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
ναγκῶν νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔντυρόν τε κ χαλιοῦν
κ τ δεξιὸν βραχίονα τῶν θύματος. καὶ τοῖς μ ἱερεῦσι
μωυσῆς τοσαύτλω παρέξων, ἵν' ὥσ ἀμώμητημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ σεσβ ταύτης βί-
βλῳ διδηλώκαμεν, δ ποείαν ἐπενόησε. πάντων ἦ τοῖς E
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε κ τοῖς οἰκετικὰς
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῷ ὥσ ἀμώμητημά-
των ὁλοκαυτουμένων θυσιῶν. ταύτας γὰ ἐν τῷ ἱερῷ μό-
νοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῷ ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἦ
ταῦτα μ τλω ςάσιν μωυσῆς διέταξεν, ἀρὰς μ πάσης
φ σπανᾶς, ὅτι τοῖς τῆς ἰδουμαίας ὁσίοις ἦλθε, καὶ
φρίσθεις σεὸς τὸν βασιλέα τῷ ἰδουμαίων πέμψας,
κέλευε ἦ ὁδὸν αὐτῷ δοῦναι κ ἔγγυας ἃς αὐτὸς ἐθέλοι F
λαβεῖν, ὥσ τῷ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγοράσαντε τῷ σιτᾶ χορηγῆσαι, κἂν τιμλω τῷ
ὕδατος αὐτοῖς κελεύσειν καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐφεσ-
βεύσατο μωυσῆς ὐκ ἀρεσκόμενος, ὐδὲ συγχωρῶν τλω
ὁδὸν, ἕνοπλον τλω ςρατιὰν ἀγαγὼν, σεσαπλώ-
τα τῷ μωυσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ
περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς, ἄρχειν γὰ μάχης ἀ σωισβύ-
λλσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τλω δύναμιν ὑπανῆγε δ' ἐ G
τῆς ἐρήμου ἐπ' ἐραίνων. τότε δὴ ἐ τλῶ ἀδελφλω
αὐτῷ μελαμένλω τελευτὰ τοῦ βίου καταλαμβάνει,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sa-
cerdotibus conferendas: atque hi posthac eius
tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum
quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta
octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis
tredecim, & decimarum à populo quotannis
acceptarum decimas penderent: præterea vt
populus Deo primitias omnium fructuum è
terra prouenientium offerret, & ex quadrupe-
dibus quæ mactare fas est, primogenitum si
masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus
adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe
sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat,
dominus fœtus siclum cum dimidio dependat,
pro homine vero primo genito quinque siclos,
deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. &
quî panes coquant liba aliquot eis præbere.
Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.*
capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm
capillum consecrant victimas eorum sacerdo-
tibus cedere. Item qui Corban seipsos nomi-
nant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio
ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacer-
dotibus pecuniam numerare, mulierem triginta
siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum
pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbi-
trio relinquendos. quin & siquis domi mactet
ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum,
offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus
& brachium dextrum. Tantum est quod sacer-
dotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid
pro peccatis populus offert, vt in proximè
præcedente volumine diximus. Quicquid
autem à populo sacerdotum ordini contri-
buitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos
etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro
peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sa-
cerdotio fungentes mares eodem die absu-
munt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.20.*
mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fi-
nes peruenit, legatis primùm ad regem præ-
missis. petebat ab eo tantum liberum tran-
situm, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine
cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea
forum rerum venalium suis exhiberi poscebat,
persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iu-
beret. illè verò legatis re infecta dimissis, nega-
tóque transitu, armatus cum exercitu est ob-
uiam profectus, prohibiturus Moysem si vi
viam aperire conarerur, at propheta consulto
prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse
pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit
exercitum, per desertum iter facturus. Eodem
tempore sorori eius Mariammæ vltimus vi-
tæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo
Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna pri-
ma: sepultáque est publico sumptu magnificè,
super quodam monte qui appellatur Sein: &
post menstruum luctum lustrauit Moyses po-
pulum hunc in modum: Iuuencam laboris
& aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

πεσαγαγὼν ἐτῶν τεσσαράκοντα, ἀφ' ἧς τλω ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ κ τελευτῶν. μηνὸς ἦ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κ τελευτῶν. θάπτουσι δ' αὐτὸν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὡσ τινος ἔθους, ὃ καλοῦσι, σείν. καὶ πενθήσαντα ὅτι τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχλον θηλείαν, ἀρότρου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, ἀλάκητον ἦ ξανθῷ πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τῆς σρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

paulum ante caſtra productam pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, ſimúlque hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cineres vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebãt ſe die tertia & ſeptima: quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterùm funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem exceſſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moyſe, quòd eſſet moriturus, & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat. atq; ita ſpectãte populo moritur, eodẽ ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium perterrans, in Aſphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis diſterminans. eſtque hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius regem Sehonem miſit legatos Moyſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

Num.20.

IIII. *Num. 21.*

CAP. V.

Quomodo Moyſes deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuit que eorum copias.

Num.22. MOyſes autem poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facile adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam inſuper pollicẽte, magnopere hac ſpe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo, & quò ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiũt & eueſtigio inſtructa acie ad hoſtem properãt.

A B C D E F G

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῷ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ ἀπικρις τ̃ σκιωῆς τ̃ θεῖ. ἔπειτα καμομένης ὡς εἶχεν ὅλης τ̃ δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕασωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τ̃ τέφραν ἀγνὸς αἰὴρ κ̃ τ̃ θησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς δὲ ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕασωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὼ ἐρράνουν ἑβδόμῃ τ̃ ἡμερῶν, & καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καθελθεῖν εἰς τὰς κληρυχίας ωεσέταξε ποιεῖν. μ̃ δέ τ̃ ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τ̃ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην νομιζόμενον, ἀπῆγε τὸν δύναμιν διὰ τ̃ ἐρήμου καὶ τ̃ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄραβες νενομίκασι, ωέτρεαν μ̃ ἀρχὴν λεγομένην, πέτρεαν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ἐνταῦθα ὑψηλὸν ωεριέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δεδηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τ̃ στρατεύματος ὁρῶντος, καταντες δὲ ἰδὼν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τ̃ ἀρχιερωτικὴν στολὴν, & ωροσδοὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, ωρὸς ὃν διὰ τ̃ ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ωροσήκει, θνήσκει, τ̃ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος. τῷ μὲ αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα, ἑκὰ ωρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κ̃ σελεύκου νεμεσία, μηνὸς ὄντος ωαρ' ἡμῖν ἀθυρναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώῳ δὲ ωαρὰ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τὸ λαὸν ἑβδομηκονθήμερον ἄγουσι, ὅτε τοῦτ' ἐλάφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τ̃ στρατὸν, παρὰ τὸν ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τ̃ τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ̃ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτην καὶ ἀμωρίτην. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. ωρὸς ἓν σίχωνα τ̃ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῷ στρατῷ διόδον ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τ̃ γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε κ̃ τ̃ ἀγορὰν χρῆσθαι ωρὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς ωωρεάσηται σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀνύμνους, ὁπλίζει τ̃ οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους διαβαίνοντ τ̃ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε.

Ως σιχὼν καὶ ὤγης τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατακληρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείᾳ τῷ ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ̃ ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε ωροφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω, καὶ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀωορίας, καὶ τῆς δι' αὐτὸν ἀπορίας, ὑφ' ἧς στασιάσαι τε ωρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι διαγνὸς, ἤρετο τ̃ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δὲ θεῷ, καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε ωρὸς τ̃ ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τ̃ ωολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι, τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, αὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ

ὁ δ' ἀμορρᾶος οὐκ ἔτ' ἐν ἑαυτῷ τῶν ὑπόντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' A
αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ
παρέχουσα θάττον αὐτῷ δύσφυκτον εἰς φόβον ἐτίθει, τότ' ἀ-
πολέσθη πεφοβημένη. τῷ πρώτῳ οὖν συνόδου
οὐκ ὑπομείναντες αἱ πόλεις αὐτῶν καὶ δέξασθαι τοὺς ἑβραίους,
ἔρρεπον, τοῦτο ἑαυτοῖς στοιχεῖον ὑπολαβόντες, ἡ τὸ μά-
χεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ τοῖς πόλεσιν ἔσαις ὀχυραῖς,
παρ' ὧν ὠφέλει αὐτοῖς ὄφελος εἰς ταύτας συνδιωχθεῖ-
σιν. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνόησαν αὐτοὺς δίχα εἶδον ἐνε- B
κεντοῦ, καὶ ἀθρόαν ἐπιστάντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον
κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφευγον ὅπῃ τὴν πό-
λεων. οἱ δ', ἀφ' ὧν τῷ διώκειν οὐκ ἐκαμνον. ἀλλ' οἷς ἀφ'
ἑπονήκεσαν ἀφ' ὧν ἐπαλαιωρῆσαν ἀφ' ἑαυτῶν.
καὶ σφενδόναις τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς
ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι ἀφ' ὧν ὅπλοσιν ἦσαν δύσα-
λῆ, κοῦφοι ἀφ' τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολε-
μίους. καὶ τοὺς προῤῥωτάτω τῶν συλληφθέντας γενομένους C
σφενδόναις καὶ τοῖς ἔξω μάσι κατελάμβανον. φόνος τε
οὖν ἦν πολὺς, καὶ ἁιμασιν ἐπόνει οἱ διαφυγόντες. ἔκ-
καμνον δ' ὅπῃ δύῃ μᾶλλον, ἢ πίνει τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ
ὦρα θέρους ἦν. καὶ ὅπιθυμία τοῦ πιεῖν ὅπῃ ποταμὸν τοὺς
πλείους ἀπάγθεντας, καὶ ὅσον συνεστραμμένον ἐφυγε
φθείσαντες ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες
ἅμα καὶ ἔξω ὄντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ' αὐτῷ καὶ
στιχῶν ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι δὲ νεκρούς ἐσκύλευον καὶ λείαν
ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν γῆς εἶχον μεσῆς. D
ἐπὶ τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέξεισι πᾶσι ἀδεῶς
τὸ στράτευμα, ἀφόβως νομὴ χρώμενον, ἀλισκομένων καὶ τῶν
πολεμίων. ἦν δὲ ἀφ' ἁπάντων τούτων ἦν ἐμπόδιον, τῷ μαχη-
μένῳ παντὸς ἀπολωλότος. ἀμορραίους μὲν ἦν τοιοῦτο πάθος
κατέλαβεν, ὥστε φρονῆσαι δ' εἰσὶν, ὥστε ἀγαθὸς καὶ τὸ ἔρ-
γον γενομένους. ἑβραῖοι δὲ τῶν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον.
ἔστι δὲ χωρίον ἓξ ἱππῶν μεταξὺ ποταμοῦ κείμενον, ὅμοιον
τῇ πόσῳ τῇ φύσιν ὑπάρχον, τὸ μὲν ἀρῶνος ἀπὸ μεσημ-
βρίας οἰκίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, ἰοβάκχου δὲ τῶν ἀρκτῴων E
αὐτῷ πλευρὰν ἀφιεμένους, ὃς εἰς τὸν ἰορδάνην πόταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ τῷ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ
μὲν τοι γε ἀφ' τῇ δύσει τῶν χωρίων ἀφίησιν αὐτὸν ἰορ-
δάνος. ὅπως δὲ ἐχόντων τῶν ἀφ' ἁγμάτων, ὑπεπίπτει τοῖς
ἰσραηλίταις ὠγὴς ὁ γαλαδίνης καὶ γαυλανίτιδος βα-
σιλεὺς στρατὸν ἄγων, καὶ ἀπόδοσιν μὲν ὡς ὅπῃ συμμαχίαν
τῶν σίχωνος φίλῳ τυγχάνοντος, δύρων δ' ἐκείνου ἤδη
ἀφαπολωλότα, καὶ ὅπως ἔγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μά- F
χλιν ἐλθεῖν, ἀφίεσθαί τι νομίζων, καὶ τὰ ἀρετῆς δίκαιφ-
ραν βιαίμβους λαβεῖν. ἁλμάτων δὴ τὰ ἐλπίδος, αὐτὸς
τε ἀποθνήσκει καὶ τῷ μάχλῳ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτοῦ διαφθείρεται. μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάβοκον περα-
ιωσάμενος, διέξεισι τῆς ὠγοῦ βασιλείας τάς τε πόλεις
καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας.
οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι'
ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος κτημάτων. ὦγης δ', μέγεθός τε
καὶ κάλλος ἦν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν δὲ κατὰ χεῖρα
γίγαντος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τὰ μεγέθους καὶ εὐρεπείας πλεονεκτήματα. τὰ δ' ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ
τὸ μέγεθος ἐτεκμήραντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθὰ πόλει τῶν βασιλείων τῶν ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν
κατασκευῇ, σιδηρέαν, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μῆκει δὲ, τὰ πενταπήχους ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε δίκαιον
πεφεύγατος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐ-
τοῖς αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. καὶ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Quaſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores interneciõe vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta,

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

A Ἑξήκοντα γὰρ πολλὰ ἰσχυρὰ καὶ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ἐπόρησαν. μωυσῆς δ' οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην κατὰ τὸ μέγα πεδίον ἱερειχοῦντος ἀπέκρις. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθοὺς καὶ βάλσαμον ἐκφέρουσα. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ τῷ θεῷ τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ἐπιφέρεσθαι. καὶ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν διώκησας, μέρος τι τῆς ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δεισώσοντας τὴν μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. τῷ δ' ἐκπολεμεῖσθαι θεὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

B

CAP. IV.

De Balamo vate.

Κεφάλαιον δ'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πῶς ἐκ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπίγνωσιν ἔσχεν.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est autius, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non defuisse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

C

D

E

F

G

Βαλάκης ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιὰς οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους εἶδεν, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ μεταβολῆς λίαν ἐλάβετο. καὶ γὰρ οὐδὲ πείσεσθαι ἐνόμιζεν ἄλλως πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαί τι χαναναίων ἢ θάττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅτι ταῖς διαφθοραῖς, θράσους τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔκεινε, κωλύσαι δ' εἰ δύναιτο μεγάλως λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐκάλει αὐτούς. οἱ δ', ἦν γάρ τις ὑπὸ Εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως ἔχων, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους, παρακαλέσοντας μαντεῦσαι ἐλθεῖν, ὅπως αἱ ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀραὶ ποιήσωνται. παραγενομένους δὲ τοὺς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀνέκρινε τὸν θεὸν ὁπόταν τις ὀργὴν αὐτοῦ ἐφ' οἷς μαδιανίτας παρακαλοῦσι. τὸν δ' ἐμποδὼν σαυτὸς, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ αὐθάδειαν τῆς ἰδίας ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀπλήγειν αὐτοῦ τῇ προαιρέσει δηλῶν ὃς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν αὐτοῦ πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, δι' ἀνοίας εἴη τοῦ θεοῦ. συμβάλλεσθαί τε, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τὴν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῃ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δέησιν λιπαρεῖν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἴρεται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸν πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀπλήγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπτεῖ τοῖς πρέσβεσι. καὶ ὁ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον παρειλημμένον αἱμασίαις διπλαῖς, ἧ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῆς θειοκῶν αἰαθήτου ἔχουσα τῆς πληγῆς, ὃ ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θειοκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἧ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βέλπιον θεοῦ φωνὴν αἰθρωτήνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ὅτι τὸ θέσπεσον δίκαιον μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ὑποφέρῃ, μὴ συνιεὶς ὅτι νῦν καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαύσατο ὑπηρετεῖν εἰργάτας.

Caeat-

ταραττομένῳ δ' αὐτὸ ὀξὺ τὸ ὄνε φωνὴν ἀνθρωπίνην A
ἵσαν, ὀπφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῷ
πλημῶν, ὡς ἐχὶ τὸ κτήνους ὄντος ἁμὲ, τλὴ ὃ ὁδὸν
αὐτὸ διακωλύοντος. ἀλλὰ γνώμην τοῦ θεοῦ ζηλοῦντος.
καταδείσας ὃ ὁ βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ
θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὸ προκειμένην παρώρμησεν, προ-
σάξας ὅπερ αὐτὸς κὴ νοεῖν αὐτὸ ποιήσειε, τοῦτο
σημαίνειν. κὴ ὁ μὲ ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς
βάλακον. δεξαμένε δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως δορυφόρως B
ἡξίε προσαχθεὶς ὅτι τι τῷ ὄρων σκέψασθαι πῶς τὸ τῷ
ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖ-
ται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγό-
μενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο τὸ στα-
θμὸν ἑβδομήκοντα ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὼν δ' αὐτοὺς
ἐκεῖνος, βωμοὺς τε ἑπτὰ ἀνέλυσεν ἐπτὰ δὲ μήκασθαι τὸ βα-
σιλέα, κὴ ἴσους τούτοις ταύρους ἑπτὰ κριοὺς σφάξησαι. ὑπουρ-
γήσαντος ὃ ὀξὺ ταχέως τοῦ βασιλέως, ὁλοκαυτοῖ θυθέν-
τας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινόμενον. ὁ ὃ ὡς φησιν. δεῖ ὁ C
δαίμων ᾧ ὁ θεὸς τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν,
καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τλὴ ἑαυτοῦ θεὸν
ἐπένδυσεν, ὡς ἐδὲν ὄξιν ἀνθρωπεῖον γένος, ἢ μὴ
κατ' ἀρετὴν κὴ ζήλωσιν ὁπτηδευμάτων ἀρίστων καὶ
καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κεκτήσεσθαι, καὶ
πᾶσι βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν, θεῷ μόνους
ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, κὴ ὅθεν ἂν γένοισθε πάντων
δυναμενέστεροι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντες. γῆν
τε οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἐξελε καθέξετε, δουλώ- D
σαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ ἐφ' αὐτῷ κλέος ἐμ-
πλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ κὴ θάλασσα. ἀρκέσουσι δὲ τῷ
κόσμῳ ὀλίγοι ἐκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἕτερε γένους
οἰκήτορες. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅ-
τι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τὸ νεῦ ὑ-
μῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τλὴ δ' οἰκουμέ-
νην οἰκητήριον δ' ἀρίθμος εἴσε προκειμένην ὑμῖν, κὴ
τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύ- E
σητε, ὅσον ὄξιν ὀδὲ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν ἀφανεῖ. τοσούτοις
ἢ ἔσιν, οὐκ ἀπαγορδύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μὲ παντοίων
ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκλω ἢ καὶ κράτος ἐν
πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῦ προς ὑμᾶς πολέ-
μου λάβοι, κὴ θρασυνθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑ-
μετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὃ γὸ αὖ ἀποτρέψει ἔτι ὁ νικηφό-
ρος, ὃ δ' ὡς τε παῖδας δύφάναν κὴ γυναῖκας. τοσοῦ-
τον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνήρηται,
ὥ κὴ τὰ θρυτὰ μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι. F
καὶ ὁ μὲ τοιαῦτα ἐπεθείαζεν ἐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τοῦ ἢ θείῳ
πνεύματι προς αὐτὰ κεκινημένος. τοῦ ἢ βαλάκου δυ-
σφημοῦντος, κὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ'
ἃς αὐτὸν αὖτε μεγάλων λάβοι δωρεῶν ἀπὸ τῷ συμ-
μάχων ὀπιπαλοιῶντος. ἐλθόντος γὸ ὅτι κατάρα τῷ
πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους
ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, προὶ τῷ ὅλων
λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι προὶ τῷ τοιούτων σι- G
γᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα;
φωνὰς γὸ ἃς βέλεται τοῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῶν εἰ-
δότων ἀφίησιν. ἐγὼ ἢ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μα-
θηταὶ δεηθέντες σταυθοῖ με προθύμως ἠγάγε-
τε, ὃ δι' τοῦτο τὸ ἀφιξιν ἐποιησάμην, ἵν τέ μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τὸ ὀπιθυμίαν. κρείττων ἢ ὁ θεὸς
ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι δεγνώκειν, προὶ τῷ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορδύει

Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbaretur, appatuit ei angelus, obiurgans verberatorem, quòd iumentum non esset in culpa, sed ipse obstaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: sed Deus iussit eum pergere quò instituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúsque à rege honorificentissimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum castra contemplari posset. Balacus verò ipse cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet regem septem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iussu regis est factum, mactat victimas, vt victoriam præsagire posset. deinde sic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum est hominum genus, cui non innocentia morum, virtutísque ac probitatis studio sitis anteferendi, liberos præstantiores etiam successores habituri, quãdoquidem Deus vos solos hominum complectitur, & vt omnium sub sole felicissimi sitis prospicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum possidendam relinquetis: & gloria vestri nominis implebitur vniuersa terra simul & mare, adeóque multiplicabitur genus vestra, vt nulla non orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione dignissimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananæa continget, sed totum olim terrarum orbem habitationi vestræ destinatum scitote, vt tam in insulis quam in continente sit vobis degendum præ multitudine ipsis cæli stelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri sitis, nihilominus nihil vobis ad summam rerum copiam deesse patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis nostris in mentem veniat, vt hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint non enim reuertetur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui solus potest & quod supereſt detrahere, & quod deest addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non seruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: venisse cum ad execrãdum hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata sunt aperienda, in nobis situm esse quid dicamus aut taceamus afflati diuino spiritu? ipse voces quales vult profert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidem satis memini ad quid precibus Madianitarum sim adductus, eáque causa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior est Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gr...am hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra mariſque geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum: Balace, inquit, vóſque Num. 25. Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interi- D turum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruandæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ E pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεταί τ' ἐκείνοις βέλπιον. ἐδόκει γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκεῖνο ἡμέτερον. ἐμοὶ γοῦν τ' σρατὸν τοῦτον, ὅτ' ἐπαινέσαι παρεσκεύαζον, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὁμῶς αὐτοῖς ἔδοξ' ὤν, καὶ ἀποδόσθαι αὐτοῖς δυνάμενα βίον καὶ πλοῦς αἰώνιον παρασκευάζειν, ἅμα τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νυνὶ δ', χαρίζεταί γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκᾷ ἀποδοῦναι ἔτι μοι καὶ μαδιανίτας, ἂν ἀπώσασθαί μοι τιὰ ἀξιώσωσιν εὐχὰς ἀπρεπεῖς, φέρε θωμοὺς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν παρασκευαῖς ἐπιτελέσωμεν, εἰ πεῖσαι τὸν θεὸν δυνατὸν ἐπιβρέψαι μοι τοῖς ἀνθρώποις ἀρὰς ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε, τὰς κατὰ τῶν ἱσραηλιτῶν ἀράς. πεσὼν δ' ὅλῳ σώματι πάθη προεῖπε τιὰ βασιλεύσιν ἔσεσθαι ἢ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίας ἤδη οἰκείαις πως συμβῆναι τιὰ ἀρχεῖα, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γνώμενα τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τιὰ ἐμοί. ἐξ ὧν ἅπαντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἑκάστοις προεῖπε, τεκμαίρεται αὖ τις ὅπ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράσασθαι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶπὶ τῷ περαιοῦν τ' εὐφράτην ποταμὸν, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τ' μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με μὴ ἀπρεπῆ βέλπιον τῷ θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπαίρη τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλη τις αἰτία ἀπόλοιτο δύναται διαφθείρειν. πεφύκασι γάρ ὅτιν αὐτῷ τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ μὴ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινωθέντες δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσεσιν ὅπι φόβῳ τῷ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς πλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς ἑρμαῖον καιρὸν κατ' αὐτῷ κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῷ θυγατέρων τὰς μάλιστα δυνατὰς, καὶ διάσασθαι καὶ νικῆσαι τιὰ τῷ ὁρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς δοκᾷ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τ' δμορφίαν αὐτῷ ὅπι τὸ μᾶλλον δυνατὸν, πέμψατε πλησίον ἐσομένων σρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῷ προσάξατε. ἐπειδὰν δ' κεχαρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὁπθυμίαις, καταλιπέτωσαν. καὶ ἀδιαλύτων μένειν μὴ ἀφέτωσαν ὁπιν δύνωνται, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ' τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν μεγίστῳ σέβεσθαι. ὅτως δ' αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο. τῷ δ μαδιανιτῶν πεμφθέντων τὰς θυγατέρας καὶ τιὰ τοῦ ἐκείνοις παραίνεσιν, οἱ τ' ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι τ' δυνατείας αὐτῶν. καὶ ἀδιαμένοι εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τ' τῶ κάλλους αὐτῷ ἀπολαύσασθαι, μηδ' ἐκ τῆς τ' πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἁσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τ' ὁπθυμίας ἀκμαζούσης, ἀφεὶ ἀπαλλαγὴν ἐμηνοῖτο. τοὺς δ' ἐθυμία δ' ἐπὶ πρὸς τ' ἀναχώρησιν τ' γονέων καταλαβεῖν. καὶ λιπαρούντες ἐκέκτητο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ' ἐσομένας αὐτοῖς μένειν καὶ διαίτησιν ἀπολαύσεσθαι πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμιλοῦντες ἤλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μαρτύρων ὧν ὑπομνύοντο πειθόμενοι, δακρύοντές τε
καὶ παρακαλοῦντες ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς ταῖς γυναιξὶ κατα-
σκευάζοντες εἶναι. αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατε-
γνῶσαι, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς σωμηθείας ἐχομένους, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέων, οἰκοθεν εἰσὶ
παρόντων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ τῶν γονέων
καὶ τῆς οἰκείας δύναμις καὶ σπουδή. κατ' ἐμὲ δ' ἐνίους τῶν τοῦτον
τὸν τρόπον ἐνθάδε δικαίωσαν ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, οὐδ'
ἐμπροσθούμεθα τὴν ὥραν τοῦ τε σώματος τοιαύτην
μεθ' ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τούτοις ὑμᾶς τιμῶσαι ξενίοις
δεόμεθα ἐπείθημεν. καὶ νῦν, ἐπειδὴ τάδε τοῖς ἡμῶν
φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μέλλετον ἀναχωρεῖν,
οὐδ' αὖται τὴν δέησιν ὑμῶν ἀπορρίψομεθα. πίστιν δ' δι-
καίας λαβοῦσαι τὸν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθῆσαι, ἀ-
γαπήσομεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ δικαίως.
Ὅσοι γὰρ, μὴ καθ' κόσμον τὴν ἡμετέραν ὁμιλίαν λαβόντες, ἐ-
πειτὰ ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομένοις ἠξίουν. τοῖς
δ' ἐθέλουσι πίστιν δώσειν ὁμολογέντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀπλεονέκτοντα ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς πάντες. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δίδοσθαι, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς
ἅπαντας ἀλλοδιώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς πρὸς ὑμῶν
ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένοις ἡμεῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νεῶν
ἱδρύσεως φατὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἑορτῶν, ἢ τὸ τοὺς αὐ-
τοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μεμάθητο δ' ἐκ τῆς εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προτρέπεσθαι. καὶ ταῦτα τῶν
μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τῶν δ' ὑμετέρων
πρὸς μηδένα τοιοῦτον τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην
ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καθ' τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δ' ὑπὸ τῶν
πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ πιθόμενοι αὐτοὺς εἰς ἃ προσκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας ἐνόμισαν
νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ἐπιχώριον τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὅπῃ τοὐ-
ναντίον εἶχε νόμου αὐτῆς ἐπείλοντο ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὴ παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ τὴν πάνδημον χωρεῖν τὴν
πίστιν, καὶ τάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῆς προτέρας ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆ τὴν ἰδέαν ἐνδισμῆσαι ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον ζευσάμενον ξενικῶν ἐνδισμῆς ἀπλή-
σως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῆς πρώτων ἀνδρῶν δίκα πα-
τρώων ἀρετὰς ἐλλιφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ Ζαμ-
βρίας ὁ τοῦ συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χοσβι συμεω-
νιτῶν ἐθνῶν θυγατρὶ τῆς ἐκείνη δ' ὡμιλῶν δύντος
ἀνδρὸς καλουμένης ὑπὸ τῆς γυναικὸς θεᾶ τῆς μωσοῦ
ἀρχόντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἐμπορεύεσθαι, ἐθε-
σπέσιον αὐτίκα οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠμύνετο
ἀλλόφυλον. ἐκ τούτου δ' ὄντων τῆς προφάσεως, δέ-
ους μωσοῦς μὴ γένοιντό τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, οὐδένος μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν θέσθαι τοὺς ἐκ τοῦ
παραυτίκα μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς οὐκ
ἄξια θρῶν ἐκ αὐτῆς οὔτε πατέρων τοιῶν ἡδονὴν
προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτον ἐᾶν. προσήκειν δ' ὡς ἔπι καλῶς αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant, Deum testem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bo-
B nos hac hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostrã molestè ferre assueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictura sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-
C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio reculantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis
D amorem istum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt, & plures deos credere inducti, sacra illis
E eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior gliscceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus
F accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus
G eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia bene facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ipse legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis tobore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo inuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἢ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τῇ ὀλιθυμίας ἕξει. πρὸς τούτοις ἦ δὲ λόγον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι μὲν ἐρήμῃ, νεῷ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρεῖναι, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδείας δι' ἀπορείαν αὖθις ἀπολέσθαι. ἢ ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθῶν, ἢ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐσφαλτο. ἀναστὰς ἦ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαίδευκας ἐκ τῆς συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐμοὶ δὲ τέτον αὖθις ἐχόντων τὸ ζόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ ἀναλγήτους ἑβραίους. ἐμὲ δ' ἐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ πρὸς ἀτιμίας τυραννικῶς λάβοις. ἃ γὰρ ἄλλο τι μέχρι νυῦ ἢ πρόσχημα νόμων ἐπὶ τῷ θεῷ δουλείαν μὴ ἡμῖν, ἀρχὴν ἦ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ ἐπὶ τὸ κῦ τὸ βίον αὐτεξούσιον, ὁ τῷ ἐλευθέρων ὄντι ἢ δεσπότην ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δὴ ἂν εἴη τυραννίων ἑβραίοις γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν ἢ τοῖς νόμοις τὴν ἐκάστε πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλὴν δὴ ἂν δικαίστερον αὐτὸς τιμωρείαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας πρόσφημος, ἢ κῦ τ' ἀπάντων δόξης ἰσχυρὰν τ' ἑαυτῷ κατασκευάσας. ἃ ἦ θεάσασθε νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἐπεστραφεὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαμι. γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἤγμαι. παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκριβῶς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἑλευθέρου. καὶ γὰρ ἐδὲ λαθεῖν προεθέμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἢ ἐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῆν τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίε παντὸς αἰρετικόταν. χαίρηται αὖ ὑδεὶς κυκλώτερον αὐτὸν περὶ ὧν πράξαμι γνώμης ἢ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τοῦ ἦ Ζαμβρίε ταῦτα περὶ ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει ἢ τῷ ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τ' νομοθέτην ἦ ὁρῶν μὴ παραγτέρως τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ πραγαγεῖν ἐκ τῆς αὐτικρυς διαμάχης θελήσαντα. πρὸς ἃ δὲ μὴ πολλοὶ τ' τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι ταράξωσι τὸ πλῆθος. ἢ διαλύεται μὲ ὅτι τάχιστα ὁ σύλλογος. προελήλυθει δὴ αὖ ὅτι πλεῖον ἢ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος Ζαμβρίε τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς αὖτε τάτε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοῖς ἡλικιώταις ὑπερέχων, ἐλεαζάρε δὲ τ' ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως ἦ ἀδελφοῦ υἱός, προελαγήσας τῆς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίε, ἢ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ' ἀδικίας, ἔργῳ τ' δίκῃ αὐτῷ εἰσπράξασθαι δραγνὺς, ἐκ κωλύσαι δραβλῶσαν τὴν ἀνομίαν εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων ἐ κολαζομένων. τόλμη ἦ ἐκ ψυχῆς ἢ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προὔχων, ὡς μὴ προστῆσαι εἴ τινι συσαίη τῷ δεινῶν ἀπαλλαγτέως πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκῃ τ' ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι τ' τοῦ Ζαμβρίε σκηνὴν ἀναχώμενος αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ ἐκ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ἦ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τ' φινεέσε τόλμης, ἀπῆραν τὰς ὅπῃ τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρεὶ τ' ἀρχὰς εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲ οὖν καὶ τοῦ τ' τότων ἀναγαδίας πολλοὶ τ' ἀναμησάντων. ἐφθάρησαν ἦ πάντες ἐκ λοιμὸς ταύτην ἐπισκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τ' νόσον. ὅσοι τε συγγλυεῖς ὄντες κωλύειν δέον ὀξώρμουν αὐτοὺς ὅπῃ ταῦτα,

φεύ-

ἀδικεῖν τὸν θεὸν δεκουῶτες ἀπέθνησκον. ὀπόλλυνται μὲν οὖν ὑπὲρ τὴν τάξεων αὐτοῖς ἐκ ἐλάττους τεσσαρακοντα μυριάδων καὶ μυρίων. ὑφ' ὧν ταύτης παροξυνθεὶς τὸν ἀρχὴν μωυσῆς, ὅπως τὴν μαδιανιτῶν ὅλεθρον τιμωρίαν ἐξέπεμψε. περὶ ὧν τὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ὑρεμμένην, προδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον ἡγησάμενοι τοῦτο τὸ τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ βάλαμον, προδεληφθέντα ὑπὸ τὴν μαδιανιτῶν ὅπως ἐναδήσωσι τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ἀδωνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην ἔχοντα μίαν ἢ χρησαμένων τὸ πολεμίων, ὀλίγου τὸ τοῦ ἑβραίων πλῆθος διέφθαρκε τοῖς ὀπτασίαις, νοσοποιήσαντα δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ὑμνουμένου μάρτυρος τῆς διελεγχούσης, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὐτοῖς ποτὲ δοκεῖ, ἔστω σκοπεῖτωσαν. μωυσῆς δὲ ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον, ὅτι τὸν μαδιανίτων γένος ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεὲς, ὃν μικρὸν προτερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὴν προδανομοῦντα τότε ζαμβρίαν πεφωρισαμένου.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. *Num.31.*

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὁπὶ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατώσαντες ἀμύναντο αὐτούς.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritũ regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Μαδιανίται δὲ προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὅπως ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον ἀδέπω παρεστόμενον, ἀθρόζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τὰ χώρας ἢ προσεδέχοντο τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, προεῖμενον αὐτοὺς ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τοῦ μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὄχος τε καὶ σύρης, ἔπι δὲ ῥοβέης τε καὶ ὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τὰ ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀραβίου τὸν κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ξαπέντων δὲ τὸν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτορας γυναῖκάς ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος. ὃς ἦγεν ἄγων τὸ στρατὸν ἀπλῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑφ' ὧν γὰρ εὐδαιμονίας, καὶ ἀβρισθαίοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἠχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, περὶ δισχιλίας καὶ ἑξισμυρίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ ἔδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λαβίταις δὲ τὰ ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὴν δὲ λοιπὴν, νέμει τῷ λαῷ. καὶ δὴ τὸν λοιπὸν εὐδαιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑφ' μηδενὸς δὲ συνθρωπου ταύτης ἐστολαύειν ἐπιβουλευομένοις. μωυσῆς δὲ γήρως ἤδη τυγχάνων, ὀξέως ἐαυτῷ ἐπιόντα καθίστησιν ὅτι τε ταῖς προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἵπου δήσειε γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τοῦτο τὴν προσασίαν ὑπηρέτην τῶν πραγμάτων.

D

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidé seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. *Num.27. Dent.3.*

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moysę præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis cómmodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num.23.

Num.35. Deut.4.19. Ios.20.

Num.27.36.

VI. *Deut.4.*

ὁ ἢ ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, κ' τοῦ θείου μωυσέως ἐνδιδάξαντος. κρὸ τούτου δύο φυλαὶ γάδ τε κ' ῥουβήλου καὶ τ' μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τετραπόδων διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τ' μωυσῆν δεήσασθαι αὐτοῖς τὴν ἀμφείπτην ὧδαχεῖν, δοεί-κτητον ὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶ) βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, προφάσιν διαπρεπῆ τὴν τ' βοσκημάτων ὀλιμέλειαν ἀρῆσθαι, καιρίους τε ἀπεικάζει, κ' δειλίας δυσκήμονα προφάσιν ὀλιγοήσαντας. αὐτοὺς μ' βούλεσθαι ῥυφᾶν ἀπόνως δεδιότας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν ἀγαθυμίαν ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ. μὴ θέλειν ἢ συναραμμένους τοῖς ὁπλίταις ἀγῶνα, θεοῦ δὲ δεδιβάσιν αὐτοὺς τ' ἰορδάνην ὁ θεὸς ὧδαδώσειν ὑπέχοντας ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους ἐς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῶν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν ἐ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τ' λείαν ἐν ὁπλιτικοῖς καταλιπόντες, δίζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων ἐ γυναικῶν κ' κτήσεως αὐτοῦ διδόντος σωτηρίαν τοῦ σεπτοῦ. κ' μωυσῆς ἀρεσθεὶς τοῦ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τ' ἀρχιερέα, κ' ἰησοῦν, ἐ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμφείπτην αὐτοῖς δὴ τοῦ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν δὴ τούτοις τὴν χώραν, ἐ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα ἐ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφοιάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐῶ εἰ ἐμπόδια τῶ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ ἢ ἐ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀκτὼ ἐ τεσσαράκοντα γνησομοίας. ὧν ξεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἶ) τ' φυγῆς τὸν αὐτὸν τοῦ ἀρχιερέως, ἐφ' ᾧ δ' ἔφασας τὸν τ' φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα καθόδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ τὸν πεφονευμένον συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τοῦ ὅρων τ' πόλεως, εἰς ἐῶ ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ ἢ ἐκ ἐπετέτραπτο. αἱ ἢ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μ', ὑπὲρ τοῖς ὄρεσι τ' ἀραβίας. ἀειμανον ἢ τ' γαλααδιτῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ βατανεαίᾳ. κτισαμένων ἢ αὐτῶν ἐ τ' χαναναίων γῆν, ξεῖς ἕτεραι πόλεις ἐμελλον ἀναστήσεσθαι τ' λοιπῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπισχνουμένου, μωυσῆς ἢ προσελθόντων αὐτῷ τ' ἡρώτων τ' μανασσίτιδος φυλῆς κ' δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τ' φυλετῶν ὀνόματι σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μ' ἐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μή ζῃ, κ' πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μ' μέλλοισί τινι συνοικεῖν τ' φυλετῇ, μ' τ' κλῆρα πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὶ φυλῆς, τ' κλῆρον ἐν τῇ παρούσῃ φυλῇ καταλιπεῖν. κ' τότε μένειν ἐκάστῃ τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τοῦ ἢ τεσσαράκοντα ἐτοῦ ὧδὲ ξιάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπου τοῦ ἰορδάνη σωναγαγών, ὅπου νῦν πόλις ὄνομα ἄβιλα,

φοι-

φοινικόφυτον ὄρος· ὅτι τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ A
πάντος, λέγει διάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. Deut. 4.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσίως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

Ἄνδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ πλανηπωρείας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ τὸν γήρεα χρόνον ἐπὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν ἰωβηλαίοις διῆμε τὸν ζῶν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ πέρα τοῦ ἰορδάνου προχθησομένων ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μήδε νεῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὺμὸν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας εὐδαιμονίας προθυμον. ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν προχειρατίσασθαι τὰ τῆς ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μήπω ἐμαυτὸν γλυκυμόρων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς κρειττόνων. φέρε οὖν ὑπὸ θέμενος ὃν ἔχομεν ὑμεῖς τῶν εὐδαιμονήσητε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῆς καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιον ὡς ἀγαθέμενος, ὅπως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῶς δ' ἂν εἴην ἄξιος εἰμι, ὅτε τε τὰς πρόσθεν ὑμῖν φιλοτιμίας, καὶ ὅτε τὰς ψυχὰς ὅτι πλείστης γνωμύας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρχή, θεὸς ὑμῖν μόνος γὰρ οἷός δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτὸς τε βούλεται καὶ ἐγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἔχεις ἄμεμπτος παραινῶ, ἐκ ἂν ὄντες μακάριοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε ἡ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ὄντων ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὄντων ἑκεῖαν ἔξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην προτιμήσητε διάταξιν, μήτ' ἀσεβείας ἧς νῦν ἔχετε τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε ζόφον. ταῦτα γὰρ φεύγοντες, ἀλυμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἀνάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων προφέρειν ἄλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἆθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστον ὄντων· ἔπειτα καὶ τὰ τῆς ἄλλων χαρίζεται προυσίαν. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένους, καὶ ὡς ἂν τοῖς αὖθις τὰ ἄκλεια ὑμῖν ὑπάρξαι. τέτων δ' αὖ ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῆς νόμων, οἷς ὑπαγορεύσαντός μοι τὰ θεοῦ συνευτυχάμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε, καὶ μελετῆτε τὰ σώζοντα αὐτῆς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὡς ἀγαθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφρονοῦντι καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἳ πρόνοιαν ἔξουσιν ὑμῶν τὰ συμφέροντος. θεὸς τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' ὃ βούλησιν καὶ ἐγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνομόμην, ἐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῶν σῶσει τὰ αὐτῶ προθυμοῦ. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προκάτω ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτῆς χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσοντας ἀρίστας, οἷς ἑπόμενοι, τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆς, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς· γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῆς.

Viri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Agé igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona, facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperatutus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mãdatis principum ob murmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ob hoſtibus. quod non exprobrãdi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtitura bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertuliſſet, quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti, quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæpretium duxi, leges talis latoris maieſtáte ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

τλώ τε ἐλλιθείαν ἠγεῖσθε μὴ τὸ θεοσεβαναχτεῖν ὡς
A αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεάτλειν ἀξιώσουσιν. νεῦ μὴν γὲ
ἐν τῷ τοὺς διεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τλεῖ παρρη-
σίαν τίθεσθε. ὁ δὴ τὲ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν
ἄμεινον ἕξει τὰ θεσίγματα. μηδὲ τλεῖ ἴσλω ὅτι
τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις
ἐτολμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὲ ὡς πλειονάκις κιν-
δυνεύσω ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦ-
τα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς θεοιθέμεν. ἐγὲ ἐπ' ὀξόν-
B δου τὲ ζλῶ διαχειμένους καζαλιπεῖν ἠξίουν εἰς
ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ ποιεῖν ἐν
ὀργῇ ζμούμενος. ἀλλ' ὡς τε τὲ σωφρονίσειν ὑμᾶς
εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τὲτ' ἀσφαλὲς ἔ) κ) μηδὲν
εἰς τοὺς θεοσηκότας ὀξυβείαν ὀφλ' πλῆτον, ὃς ὑμῖν
πολὺ ὀφλάσει τ' ἰορδάνλω, κ) τλὼ χαναάναν κτησα-
μένοις θεισήσεται. ἐπεὶ θεαχθέντες εἰς καταφρό-
νησιν ὑπ' αὐτὲ κ) τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε
κ) τλὼ εὔνοιαν τλὼ παρ' τὲ θεῦ. ποιήσαντες γ) τῦτον
ἐχθρὸν τλῶ τε ζλῶ ἰῶ κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις
ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαρπασθήσεσθε μ) μείζοσιν
ἀνείδεσιν. κ) σκεδασθέντες, ὀφ' τῆς οἰκεμένης πᾶσαν
ἐμπλήσετε τ' γῆν κ) θάλασσαν τ' αὐτῶν δουλείας. ἐσαι
γ) ὑμῖν τούτων πείραν λαμβάνουσιν ὠφελὴς ἡ μετά-
νοια, κ) ἡ τῶν ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ
βέλοισθε τούτοις ὑμῶν μόνοις, τῶν πολεμίων μηδένας
ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ὀπολ
λυμένους κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων θεσγνυσά-
μενοι τῆς ἐκείνων ὀπτηδεύσεως, ὀφθοίρητε τ' πα-
τρώαν πολιτείαν. ἔτ γ) καὶ βωμοὺς κ) ἄλση καὶ νεὼς ὁ-
πόσους αὖ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραγνῶ κ) δαπανᾶν
πυρὶ τὸ ζμῆμα αὐτῶν ἐ τλὼ μήμλω. βεβαία γὲ αἱ οὗτοι
ὑμῖν μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφά-
λεια. ἵνα γ) μὴ δι' ἀμαθίαν τὲ κρείττονος ἡ φύσις ὑ-
μῶν θεὸς τὸ χεῖρον ἀπονέμῃ, σωέθηκα ὑμῶν καὶ νό-
μους, ὑπαγορεύσαντός μοι τὲ θεῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν
κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέσαζοι κειθείη-
τε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ)
τλὼ ὀξέταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένλω. οἱ γ) ἐδά-
κρυόν τε καὶ πολλὼ ὀπιζήτησιν ἐποιοῦντο τὲ σρατη-
γοῦ. μεμνημένοι τῶν κινδύνων κ) θεοθυμηθέντ' θεὶ
αὐτῶν σωτηρίας, κ) ἀναλπίσαντες θεὶ τ' μελ-
λόντων ὡς ἐκ ἰσομένης ἄλλης ἀρχῆς ζιαύτης, ἤτλον τε
τὲ θεῦ θεγνωσαμένοι, ὀχὶ τὸ μωυσλῶ ἔ) τὸν ὠθ-
καλοῦντα, ὧν τε ὀπὶ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν
αὐτὲ μεταποῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν
εἰς ὀάκρυα θεσπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου
παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς
δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τὲ ὀακρύων αὐτὸν ἄξιον ἰσο-
λαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρε-
κάλει. καὶ τότε μὲν ὕστω διελύθησαν. βέλομαι γ) τ'
πολιτείαν θεσταῖσιν εἰπὼν, πρ' τε μωυσέως ἀξιώμα-
τι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κ) μαθεῖν παρέξων δ'
αὐτῆς τοῖς ἐντυξομένοις, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆ-
θεν λῶ, ὕστως ὀπὶ τλὼ τῶν ἄλλων ζήτεσθαι δύνησιν.
γέγραπται γ) παλαὶ ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, ἐδὲν ἡ-
μῶν ὀπὶ καλλιπὸν μὴ θεσθέντων, ὀδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωυσῆς. νενωτέρισαν δ' ἡμῖν τὸ κ) ζήμος ἕ-
καστα τάξαι. αὐτοφώλιον γὲ ὑπ' ἐκείνε καταλειφθῆναι γεγράφθαι, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ὠθ' τὲ θεῦ πύθοιτο.

τού-

τοῦτο χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασείλασθαι, A
μή τις ἡμῖν ὡς δὲ τὴν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων
τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ'
οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν
πολιτείαν. οἷς δ' κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν
κατέλιπε, τούτοις ὑποθέμην εἰς τὴν πρὸς ἐθῶν &
ἀρετῶν διάδοσιν, ἵνα συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ
ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δὲ αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, B
καὶ σχολὴν ὀπὴ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε
τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες
τῷ θεῷ φίλα πρόσεστε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν
ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ
καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν ὀπιφανεῖ, ἵνα αὐ ὁ θεὸς
αὐτῷ δι' προφητείας ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν
ταύτῃ ἔστω, κὴ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων,
ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χρισθέν- C
τες δύσφρειτές τε εἶεν κὴ καθάρειοι πρὸς τὴν θέαν. πρὸ
δὲ τούτων πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ
προχώσεως αὐτῷ κατὰ φανοῖς χωμάτων. ἐν ἑτέ-
ρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. Θεὸς
γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὃς δ' βλασφημήσας
θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δ' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως
& ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δ' εἰς ἵνα ἀπο-
φαίνωσι πόλιν τὴν νέαν τοῖς τῷ ἔτους οἱ ἐκ τῶν πρώτων
τῆς γῆς ἧς αὖ ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ μὲν ὑ- D
περχομένων δύχαριστῶσι, & πρὸς τὴν εἰς τὸ μέλλον
εὐδαιμονίαν, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις κὴ συνδιαχέ-
μενοι πρὸς φιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ εἶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλ-
λήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας & τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας
ὑπονοημάτων. τοῦτο δ' ἐκ μὲν τῆς ὁπὴ μιξίας
αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει κὴ τῇ ὁμιλίᾳ μηκέτι
αὐτῶν ἐντυγχάντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένον-
τας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐκ ω
δ' καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς E
διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἢ πρόφα-
σίσθω μὲ ὁπὴ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δύσχρησις
ὑπηρετεῖτο καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πό-
λει. δίκαιον γὰρ εἶ, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵνα
ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὁπὴ τιμῇ τὸ δε-
δομένον ἀπολαύειν. Ἐκ μισθὸς γυναικὸς ἀπαρνημέ-
νης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ αἰφ' ὕ-
βρεως τὸ θεῖον. χαίρω δ' ἐκ αὖ εἴη τῆς ὁπὴ τοῖς σώμα- F
σιν ἀχρεῖος. Ὁμοίως μηδ' αὖ ἐὰν ὀχθήσει κυνὸς ἤτοι
θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν,
ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δ' μηδεὶς θεὸς,
ἃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ'
αὖ ἐπωνομασμένον ἢ πνι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν.
μηδεὶς δὲ ὑμῶν καλῶς τὸ δὲ ἐείκη κὴ λιτὲ σολεῖ φορεί-
τω. Τοῖς δ' ἱερεῦσι μόνοις τούτου ἀποδεδείχθαι.
Συνελθόντος δ' τὸ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὁπὴ G
τὰς θυσίας δι' ἑπτὰ ἐτῶν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορ-
τῆς ἐσούσης ὁ ἀρχιερεὺς ὁπὴ βήματος ὑψηλοῦ σα-
θείς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἀκούσιος, ἀναγινωσκέτω τοὺς
νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέ-
σθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ
τοῖς ψυχαῖς ἐγγράφοντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδὲ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cõstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti rectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, qúique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicẽ esse oportet. Sint præterea deci- *Deut. 18.* mæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentù terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè lo- *Exod. 21.* quatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in ani- *Deut. 5.* mis nunquam delendam memoria retineant.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid A
sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, incunte die, & cùm i- B
tur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & C
iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pe- D
cuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se E
delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem F
testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisi- G
tio fiat summa cura propositis indici præmiis.

ὅτως γὰρ καὶ ἀδὲ ἀμυρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῆς ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἵ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦσι πρὸς ἀμυρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ ποιήσονται, καὶ τὰς ψυχὰς ἐγγραφάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἴ τι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῷ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄτιον. Διὸ δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ζέπεσθαι, μυρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας ὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γνομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴ τῷ ἤδη γεγονότων, ὅτι ἢ προτέρᾳ τῷ ἐσομένων. ὅπτεσφειν ἢ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπῆρξέτησεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον διαφάνειν. ὅσα τε τὸν ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δυνάται τὸ θεῖ καὶ τὸν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ βραχίονος, ὡς πρόβλεπτον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτοῖς προθυμεῖν τὸ θεῖ. Ἀρχέσθωσαν ἢ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τὸν ἀρετὸν καὶ τὸν περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προσηκότες. Ἑκάστῃ ἢ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῷ λευιτῶν φυλῆς. Ἐσώσαν ἢ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τοῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν δύλαβεστέρους, ὡς τε τῷ θεῷ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ ἢ δικασταὶ ἀποφυάσθαι κύριοι περὶ τῷ δόξαντος αὐτοῖς ἔσωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς ὅτι διαφθορᾷ τῷ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ ἀπάτην προφέρει καθ' ὧν ἐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφυαμένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὑπ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ ὅτως δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς αὖ τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τῷ ψῆφον κεκεῖσθαι. τῷ γὰρ θεῷ ἰσχύς ὅτι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τῷ θεῷ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀνδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὠδγατεταγμένων ἀποφυάσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὸν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς ἢ μὴ πεῤῥέτω μάρτις, ἀλλὰ δύο, ἢ τὸ πλεῖστον, δύο. ὧν τὸν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα γυναικῶν ἢ μὴ ἔσω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τῶν ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν ἢ μή τε δοῦλοι διὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἀσθένειαν. οὓς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πισθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προσχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δείσκηται ὁ ἐλεάσας, μηδ' ὑπονοεῖται τις ὡς διὰ μῖσος ἀποκτόνηκώς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μέντοι προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῶν τοιούτων μεμνύοντος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πό- A
λεως τῆς πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάχθη, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἥτις δ' ἂν ᾖ πλησι-
έστατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, τριάμνιοι δάμα-
λιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα & ἀνεπιτήδειον ἀ-
ρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, ἐκεῖ τένοντας κοψάτωσαν
τῷ βοὸς, καὶ χέρνιβας ἐλόμνοι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν βοὸς
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λῦται & ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαρὰς ἀναδησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ὑπὲρ
τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρεπάσαι, μήτε δρωμένων πα-
ρατυχεῖν. ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἐλεῶ τὸν θεὸν, καὶ μη-
κέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Αειτο-
κρατία μὲν οὖν κρεῖττον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, &
μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύ-
τῃ χέρνιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐ-
τοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι.
Βασιλέως δὲ εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἕπου μὲν ἐκεῖ ὁ- C
μόφυλος, φρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς, ὑπάντων ἔσω. ὧδ' ἀναχωρείτω ὁ ἐκεῖ
τοῖς μὲν νόμοις & τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν,
φρονείτω ὁ, μηδὲν δίκα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῶν
γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώ-
μενος, μηδὲ πλήθος δισσῶν χρημάτων, μηδ' ἵππων.
ὧν αὐτῷ ὧδ' ἀναμνομένῳ, ἀφάνεια ἂν τῶν
νόμων ἔστω. κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι ὑπὲρ ἀσεβῆς
ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δ' ἀπατῶντες. Ο- D
ρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ ἀλλο-
τρίας πρὸς οὓς ὅρκια ἡμῖν εἰρήνη. φυλαττέσθω δ'
ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς ἀγῶνα κειμένην αἱρεῖν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν & στάσεως γινομένων ἐν τοῖς πλεο-
νεκτοῦσι πρόσω χωρεῖν βέλεσθαι τοὺς ὅρους. μὴ
δὲ μάχεσθαι ἕνεκα τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τῶν ὁ-
ρων μεθαρμοττομένους. Γῆν ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν πεσ-
σάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τῷ θεῷ ἀπαρ- E
χὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, ἀ γὰρ κατὰ
καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. διασαμῆνις ὁ τῶν φύ-
σεως ὡρῶν μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζῃ, μητ' αὐτῷ τῷ δε-
σπότῃ χρῆσθαι. τῷ ὁ τετάρτῳ ξυγάτω πᾶν τὸ γιγνόμενον,
τότε γὰρ ὅσιον ἐστὶν, καὶ σωναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ αὖ τῇ δεκάτῃ τῶν ἄλλων καρπῶν μέρη τῶν φίλων
διαχέμνας ἀναλισκέτω, καλμυστ ὀρφανῶν & χηρευ-
σῶν γυναικῶν. πέμπτῳ ὁ ἔτους, κύριος ἔσω τὰ φυτὰ
καρπῶσθαι. Γῆν ἀμπέλοις καταφυτεύσῃ μὴ ἀπεί- F
ρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ξέφος τοῦτο τὸ φυτόν. & τῷ δὲ ἀρό-
τρῳ πόνων ἀπαλλάχθαι. Βουσὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν
ἄλλο ἑτέρων ζώων συνωρὶς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας,
ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ ἐκείνοις ποιεῖσθαι τὰ ἀφροδίσια.
δεῖ ὁ καθαρώτατα ἀσπέρματα & ἀνεπίμικτα, & μὴ συν-
δυάζειν καὶ ζῷα ἀσπείρειν. ἀ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαί-
ρειν τοῖς φύσιν. Μὴ ὁ κτίζειν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγ-
γνώμ. θεὸς γὰρ ἐκ τούτου, μὴ δίκαιον καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώ- G
πων ἡ φρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τοῖς ἀρχαίοις ἀπὸ τῶν
θεῶν τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα φρόνησιν λαβοῦσα. Δεῖ
ὁ μηδὲν εἶναι τούτου συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μί-
μησιν ὠδαξοπήτης τῶν κατὰ τοὺς πολίτειαν ἔσονται.
ἀλλ' ὡς ὁ θεὸς τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι φρονεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἁμέμπτου.

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant; & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.* vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.* fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui *Leuit.25.* terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiant.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò sextum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ
Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

Αμήτας δὲ Ϲ συναγωγοὺς τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῷ δραγμάτων τοῖς βίου ἀνανίζουσιν ἔρμαιον εἶναι καὶ ὄρημα θεὸς ἀγαθοσυνῶν. ὁμοίως δὲ Ϲ τῆς ξύλης ἀπολιπεῖν τὰς ἀπιφυλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῶ καρποῦ θεὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν ἐπὶ ἀκριβεῖς αὐτῶν συλλογῆς δύποεία τοῖς δεομένοις γίνοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τιὼ γεωργοῦντες εἰς τιὼ ἀντεφιλοτιμίαν τῆς καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τῶ καθ' αὐτοὺς θεραπευομένων λυσιτελῶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἀγαθοφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὀπίτε ξίβοιεν τοὺς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὅπῃ τὰ ἄλωσιν. ἐγὰ γὰρ εἰ δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασαμένους τῶ καρποῦ, καὶ θεὸς τιὼ γεύσιν αὐτῶ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅπῃ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὡραίων μεταλαμβάνειν, ὅπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέχω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς ληνὰς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τὰς ὑπαντιάζοντας ἐπεδίειν. ἄδικον γὰ ἀγαθῶν ἃ κ' βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῆς μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε ὔσης κ' ἀσυδύσους ἀπελθεῖν, ὡς τῆς θεᾶς κεχαρισμένου αὖ εἴη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν παρακαλείτωσαν, ὄντας μὴ ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς Ϲ δεσπότας δι' τιὼ συγγνώμην, ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰ ἐκ ἡγητέον ὅσα τις κ' χρησότητα παρέχησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τῶ θεοῦ τιὼ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐκ ὅπῃ τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κ' τὸ διδόναι φιλοτίμως, κ' ὑκλομμύου τοῦ τεύτῳ τούτῳ τιὼ ἰδίαν θεὸν τὸν τῆς ἰσοπολιτῆς λαὸν δύνοιαν, καὶ τιὼ χορηγίαν τῆς δυσαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τῶ θείοντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ο δὲ θεὰ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾷ λείπουσας τεσσαράκοντα τῆς δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτιω αἰσχίστω ἐλεύθερος ὑπομένετω. ὅτι τῆς κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, Ϲ κατὰ τιὼ ἐρημίαν, θεόνοιαν τῆς ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δυσπορίας ἐξ ἐλέω θεονοίας τῶ θεῶ, τιὼ αὐτιὼ ταύτιω ἐξ ὁμοίω πάθος ἀπομείζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, αἷς ἔτους ἑκάστω θεσπίσαν τελεῖν, τιὼ μὲ τοῖς λευίταις, τιὼ δ' ἑτέραν θεὸς τὰς δωχίας, τρίτιω θεὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς δαπάνησιν τῆς ἀναιζόντων, γυναιξί τε χήραις κ' πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι Ϲ πρώτων ἑκάστω τύχη γιγνόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. κ' τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἐπ' ἐνεκαμψίης αὐτὰ γῆς ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν. Διλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀπιφέρειν κελεύει ὀπιτελέσαντες, τέτων τὰ θεοτίλεια τοῖς ἱερεῦσι διδόσαν. ἐπεὶ δ' ἂν ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λευίτας, Ϲ τὰς δωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενεγκὼν, ἀπεῖναι μέλλῃ θεὸς αὐτὸν οἴκαδε, σὰς αἰτήσας τῶ τεμαχίσματος, ἐχαρισησάτω μὲ τῷ θεᾷ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγύπτου αὐτὲς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν κ' πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρόμενος ἢ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μωσέως A
πολίσειν νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δύμφη καὶ ἵλεων
αὐτῷ δέα παντὸς εἶη), καὶ κοινῇ πᾶσιν ἑβραίοις δίκαιο-
νειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτί-
σασθαι ἢ ὅσα δύνηται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαι ἢ ἐν
ὥρᾳ γάμου γινόμενοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀ-
γαθῶν. ὁ ἢ μὴ μᾶλλον ἀγαθὰ παρθένον, μὴ ζευ-
γνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότε-
ρον αὐτῆς ἀνδρα. δούλας ἢ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐ-
λευθέροις, μηδ' αἱ ὑπ' ἔρωτος προὶς τοῦτό τινες συ- B
βιάζονται. κρατεῖν ἢ τῆς ὀπιθυμίας τὸ δύνασθαι, καὶ
τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. ἐπὶ μηδὲ ἡταιρημένης
εἶη γάμον, ἧς δίκαιον τὸ σῶμα τοῖς τὰς ὀπὶ τῷ γάμῳ
θυσίας ὁ θεὸς ἐκ αἱ προπέμπει. γίνοιτο γὰρ αἱ οὕτω
τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ προὶς
ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀγ-
χιῶν, μηδ' ἐξ ὀπιθυμίας ἐκ ἐλευθέρας συνελθόν- C
των. εἴπις ὡς παρθένον μνηστεύσαμενος, ἔπειτα μὴ
ταὐτὸν δόξει, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω
χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς αἱ ἔχοι τεκμήριοις.
ἀπολλείσθω ἢ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς
αἱ μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τῆς γλώσης. καὶ κεί-
θεῖσα μὴν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατη-
γορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἐχέτω ἐκείνου ἀπο-
πέμπεσθαι αὐτὸν, πάλιν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας
αὐτῷ ὤφαχοι, καὶ προὶς αἷς ἐκ ἐξὸν αὐτεπιπεῖν δίκην
δεῖν. τὸν ἢ ὀλιγωρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν D
αἰτίαν καὶ ἀβασάνιστον προὶμον ἐκπέσθω πληγὰς τεσ-
σαρακόντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντή-
κοντα σίκλοις ἀποπέσθω τῷ πατρί. αἱ δ' ἐλέγξει
τὸν παιδίσκον ἐφθαρμένον, δημώσης μὲν οὖσα τῆ
μὴ σωφρόνως προσιῶσα τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων
γάμων καταλυέσθω. αἱ δ' ἐκ ἱερέων ἢ γεγυνημένη,
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὑστὸν τινὶ, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας ὀπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ δύνοιᾳ κειμένης ἢ δ' ἐρᾶ- E
σθαι καλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τὸν δ' ἑτέρας ἐν ἐλάτ-
τονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αἱ ὁ ἐκ τὸν ἀγαπωμένης παῖς
γνησίως, νεώτερος ὢν τῆ ἐκ τὸν ἑτέρας φύντος, ἀ-
ξιοῖ δίκαιόν τινα προὶς τὴν μητέρα τῆ πατρὸς δύνοιαν τῆς
πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς
πατρῴας ὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διέ- F
ξάμενον, μὴ συνεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τῇ γνώσει
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τὸν μητρὸς αὐτῷ ἦν ἔνα φῶς τῇ
ὀφθέσει τῆ πατρὸς τῆς ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ
κόρων ἄλλῳ καταζυγνυμένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας
προὶς τὴν φθορὰν συγκατάνευσον λαβών, ἀποθνησκέτω
σὺν αὐτῇ. ποτέρᾳ γὰρ ὁμοίως ἑκατέρᾳ, ὁ μὲν τὸ ἄρχεσον
πείσας ἑκοῦσιον ἀτιμείαν καὶ προπέμψας τοῦτο τὸν ἐλευ
θέρᾳ γάμου τὸν κόρων. ἢ ἢ φθαρεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ δίκαι κέρδος φῶς τὸ ὕβρεν. ἐὰν δέπω μό-
νη φθείρασα διάσῃ μηδενὸς βοηθοῦ παόντος, μόνος
ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατεζυγνυ-
μένην, αὐτὸς γαμείτω. ἰὼ ἢ τῷ παρὸν τὸν κόρης μὴ δόξῃ G
συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πατρὶ τὸν ὕ-
βρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δὲ συνοικήσας βελό-
μενος δίκαζυχθείσαν καθ' ἃς ἀποδοῦ αἰτίας, πολ-
λοὶ δ' αὖ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χάμμασι μὲν δεῖ τὸ μηδένα συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθω. λά-
βωσι δὲ ἅπας ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. προτέρου γὰρ ἐκ ἐφικτέον. εἰ ἢ μὴ προὶς ἑκόντον κακωθέντα

testatũ que decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri matritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenuus, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in iontem detulit, pœnas luat quadragínta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

Deut. 24.

Deut. 21.

Deut. 22.

aut post eius mortem prior reducere eam vo- A
Deut.25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæreditem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam B
in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & conspuita eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
Deut.21. quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non C
antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantùm voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, D
tum nuptiis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iuuenibus parentes suos
Deut.21. contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. E
nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis causa in matrimonium se conuenisse, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere F
visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata G
fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσει γαμεῖν ὁ ἀφέτερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τῷ ἀτέκνου ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, & τὸν παῖδα τὸν γινόμενον τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ζαφέτω τὸ κλῆρον διάδοχον. τοῦτο γὰρ ἢ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῷ οἴκων ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῷ χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῷ ἀφέτερων ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν ἢ μὴ βέληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τῷ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ὅτι τὸ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ ἀφορᾶτο ὑβρίζων τῷ τεθνηκότος ἀδελφῷ μνήμῃ. ἐρουμένης ἢ τῆ γερουσίας δίκαι ποίαν αἰτίαν ἀλλοξίους ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥαπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφῆ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον ἐῇ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τῷ κατοιχομένῳ μνήμῃ. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπειτω ταῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἢν δ' ὥπερ αὖ βουληθῇ τινι τῷ δεομένῳ, γαμεῖσθαι, αὖ ἢ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αὖτε μὴ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἀξίως δίκης ἀπέχεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυεμένῳ αὐτῷ μὴ πένθιμον χῆμα ἀναλαβοῦσα, ἀποθρίξασα συγγενεῖς & φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶ μὴ δίκαιον παιδοποιὸν ἁλαλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ θελητὸν, ἀλλὰ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τὸ κατ' αὐτῷ ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τεσσάκοντα δ' ἡμερῶν ὅτι τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τῷ φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπλησθεὶς τῆς ὅτι θυμίας ὑφηφανίσειν αὐτῷ γαμετῷ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτῷ. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω· τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Ὅσοι δ' αὖ τῷ νεωτέρων ὠφελησόμενοι τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸ αὐτοῖς μὴ θέμενοι ἢ δ' ἀμαθίᾳ ἢ δι' ὀλιγωρίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφήναι ὕστι δικασταί. συμβαλεῖν μὲν ἀλλήλοις, ἐκ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντας, ὁδὲ τῷ χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τ' ἑκατέροις ὑπαρχόντων γινομένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἱ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, & ὧν αὖ δίκαιον παρ' αὐτῷ ἔξεσι. γινόμενον δὲ μὴ χαρᾶς & τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τῷ μείζω ἀεὶ μένοι ὀφλὲ ἀπειθῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τῷ ἢ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῷ σῷ καὶ παιδείαν τ' ἀρίστων εἶ χρησίμου. νεῦ ἢ συγγνώμην δὲ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέοις, ὁτυχήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλὼ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας ἁμαρτάνουσι χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι ἢ αὐτὸς ὁ πατὴρ τῶ παντὸς ἀνθρώπων γένους ὅτι, καὶ συναπομοῦδαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ αὐτοῦ προσηκούσι τὴν ἔχοντα, ἐκ ὧν προσῆκον αὐτοῖς ὧδε τῷ παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῷ θείων ἀπαράβατος, ὃ σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲ τούτοις διαπεύσηται τὸ τῷ νέων αὐθαδὲς, ἀπαλλαττέσθωσαν τῷ ὅτι τοῖς ἡγεμένοις ὀνείδων.

ὕστερ

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ἐκ ἐπιδόντες, ὅτε μὸν κολαζόμενον, ὅτε θυ- A
γατέρα. εἰ γὰρ οἱ λόγοι κὴ ἡ παρ' αὐτῷ διδασκαλία τῦ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἰ φανῶσιν, ἐχθεῖς δ' ἀπόνδους
ποιεῖ τὺς νόμους τοῖς συνεχέσι κὴ τ γονέων ὀλυμήμα-
σι, φθαχθεὶς ὑπ' αὐτῷ τέτων ἔξω τ πόλεως τῦ πλή-
θυς ἐπομθῇ, καταλιθάθω. Ε μείνας δ' ὅλης τ ἡμέρας
εἰς θέαν τοῖ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως γὰρ
Ε οἱ ὀπωσοῦν ὑπὸ τῷ νόμων ἀφαιρεθῶσι καταχει-
θέντες. θαπτέσθωσαν γὰρ κὴ οἱ πολέμιοι, κὴ νεκρὸς μηδὲ B
εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τῦ δικαίᾳ τιμωρίαν
πτνύων. Δανείζειν γὰρ ἑβραίων ὅτι τόκοις ἐξέστω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. ἐ γὰρ δίκαιον φεύδεσθαι
τὺς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῷ, κέρδος εἶ νομίζειν, τοῖ τ ἐκείνων δυχα-
ειτίαν, κὴ τοῖ ἀμοιβοῖ τοῖ παρὰ τ θεῦ ἡμῖν ὀφειλομένῃ
ὅτι τῇ χρησότητι. Οἱ γὰρ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ
τινα τῷ καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κὴ νοεῖ αὐτοῖς τῷ
παρὰ τῦ θεῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς C
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὡσπερ ἀποθέμνοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, κὴ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Αν γὰρ ἀναγκαιότῶν
θεῖ τοῖ ἀποδῶσιν, μὴ φῶς τοῖ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν περὶ ἢ δίκη θεῖ τούτου ζήτηται. τὸ γὰρ
ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ'
αὐτῷ μηδὲν ἀπιλέγοντα τῷ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι. καὶ μὲ δύπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατε-
χέτω τῦτο μέχρι τ ἀποδόσεως ὁ δανειπής. αὖ γὰρ πέ- D
νης, ἀποθέσθω πρὶν ἥλιν δυσμῷ, κὴ μάλισα αὖ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τῦτο, φύσει τῦ
θεῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλιν γὰρ Ε τὰ θεῖ
ταύτῃ σκύβ, μὴ ὅλην λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ τέρωνται κὴ τῷ θεῷ τὰ σπέρ ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῷ χειρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲ
κλοπῇ, θάνατος ἔτω ζημία. ὁ γὰρ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας γὰρ ὅτι τοῖς E
κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις, ἀθῶος ἔτω κἂν εἰ θεῷ
διωρύγματι τειχίᾳ. Βόσκημα γὰρ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦν τοῖ ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν
γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ καταβαλέτω. ὁ γὰρ τὸ ἐπίπμον ἀποδοῦ
ἀμελήσασθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασμένοις.
Πεπραθεὶς γὰρ ὁμοφύλῳ τις ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῇ δὲ
ἑβδόμῃ ἐλευθέρως ἀφειέσθω. Ε ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῷ
γενομένου ἐν δούλης θῆλυ τῇ ἀριαμένῃ, σὺν τοῖ δύ-
ναται, Ε τοῖ θεῷ τὰ οἰκεῖα φιλοσοφίαν ἐάλῃ δου- F
λεύειν, ἐνιαυτῷ ἰωβήλε, πεντηκοστὸς γὰρ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐ-
λευθερεύσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῖ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγόμενος. Ε ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον ὄρυξ κατ' ὁδόν, ὑπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα κὴ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ ὄρυξεν, ἀποδότω, τοῖ
ἐκ τ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθοῖ ἀπολαμ-
βάνων. Ομοίως Ε θεῖ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοί
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ ὑρηθέντος τῦ κυ-
ρίου ὠφελεῖν παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μάρτυρόμε- G
νος τ θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι γὰρ
παιδίαν κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτοκότων ἐν πηλῷ. συμβοηθεῖν γὰρ, καὶ τὸν πόνον ἀπαίρεσθαι βοηθεῖν. Μὴ ὠφεῖν γὰρ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, κὴ μὴ γέλωτα θηρωμένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλατὴν τοῖ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant, quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicii, Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei rettributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui eum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppigneraverit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in desertο inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti non monstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod factutus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necaro mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν θεόν. Ἐν μάχῃ τὸν ὁπου μὴ σίδηρος πληγείς, ὡδαλεῖμμα μὲν ἀκδικείσθω ταὐτὸν παθόντος τὸ πεπληγότος. αὖ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅπὸ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δ' ἢ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ὅσα τίννυτω πάνθ' ὅσα ὠφέλησε τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αὖ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ὠφελὼ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. ἀποδότω δὲ καὶ τῷ αἰδοίῳ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀνοσιούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τὸ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσοφαλιτῶν ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δ' ἀκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὁ ἐπιθηκεν αὐ ἐκείνοις, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκευασμένον. Ὁ πρώσας, παχέτω τὸ ὅμοια, σεσεσμένος ἕτερον ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μὴτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χρήσθαι πικρότερος. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλως κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς τοφλὸν ὠχρηος εἶναι κατιξιωμένος. ἐὰν δ' ἀκ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προειδὼς αὐτοῦ τὸν φύσιν, ἀκ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς ἀνοσκέτω, ὡς ἄπος τοῦ τοῦ τὸ βοὸς ἀπηρημένω γεγονημένος. Ἐαν δ' δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲ καταλυθήτω. ἑκάτον δ' σίκλοις ὁ κύριος τὸ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τὸ ἀπηρημένω. Βοῦς δ' ἐαν ἕτερος πλήγεὶς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν ἀκ ὁ τεθνεὼς ὁ πλήξας, ἀκ τὸν τιμὲν τὸν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῷ διαιρεμείσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὡς τὸ σανίσιν ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, ἀχ ὅπως πνὲς εἰρίσιν τοῦ ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ, ἢ τιμὲν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δ' τοῖς σίγλοις ἅπερ ὡς αὐτὴ τείχους ὄντα, ἀκ ἐάσῃ τινας ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλειν. Παρακαταθήκην δ' ὥσπερ ἱερόν τι κῆθεῖον χρῆμα ὁ φυλαβὼν, φυλακῆς ἀξιούτω. Ἀ μηδεὶς ἀποσερήσαι σωθείη ἢ πεπισδυκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι περδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶναι ἢ ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲ γὰρ τὸ σωθεὶς ὅπισάμενον τὸ αὐτοῦ προσῆκεν ἔχοντα δ' προσθεῖναι. κῆ μάρτυς ἀριθμὸς αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει. μάλιστα δ' ἢ θεὸν ὃν εὐδεὶς πονηρὸς ὢν λαθανέν. εἰ δ' μηδὲν ὅπιβλον ἀρῶν ὁ πισθεὶς ἀπολέσθαι, ἀφιπόμενος ὅπὶ τοὺς ἐκατὰ κειτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὠφελὼ τὸν αὐτοῦ βέλησιν ἀπόλοιτο δ κακίαι, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ὅπως ἀνεπαρίατος ἀπείτω. χρησάμενος δ' κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆς πεπισδυμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐδ' ἐλαβεν ἀποδυῶαι κατεγνώσθω. Ομοίως δὲ τοῦ ἄλλου ὠφελημάτων, κἂν μισθόν τις ἀποσερήσῃ τῆς ὅτι σώματι τοῖς αὐτοῦ ἐργαζομένων,

μεμνη-

μεμνῆσθω ὅτι μὴ διαστρεπτέον αὐτὸν τοῦ μι- A
σθοῦ, εἰδότας ὡς ἀπὸ γῆς καὶ τῆς ἄλλων κτημά-
των ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεχηκώς. ἀλλὰ μη-
δὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν
ἐκτινέτω, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν
πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας
ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δίκα τὴν
ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκεῖον μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι
μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν ὡς B
φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατρῴων ὑῶν ἁμαρτίαν λογι-
σέων, τὴν νέων πολλὰ ὠφέλιμα τὴν ἡμετέραν διδασκα-
λίαν αὐτοῖς ὑπερέποντων ὑφηνία τοῦ διδάσκε-
σθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ συῶδον φεύγειν
τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν
τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει
τοῦ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχειν. ἐλαύνειν γὰρ οὕτως,
ὡς ὑπὲ τέκνων σφαγῆ, καὶ μετὰ τούτων ἀπολλυ-
μένους τὸ ἐκείνων ἀναίτιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς G
αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσαντο καὶ τοῦτο
καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέ-
ρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι γὰρ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε
ἀνθρώποις, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν
ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις
ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ἀμύνης ἀσφαλῆ αὐτῆς τὸν κόσ-
μον παρίξεται. γένοιτο γὰρ χρόνος μηδὲ εἰς ὃς κρανί-
σοι τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ D
γὰρ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ πρὸ-
αἵρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ
τούτων βραχέα προδιατάξωμεν, ὡς αἱ προειδότες
ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν στερεῶν ἀπορεῖ-
τε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες ἀπαρεσκεύα-
στοι τοῖς καιροῖς ὀφλαπέσητε. γλυκὺ μὲν ὑμῖν ὁ θεὸς ἐ-
δωκε, πόνων καταφρονῆσαι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρε-
τὴν ἀσκημένοις πόλεμον νέμοιδε, κεκτημένοις αὐτὸν
μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὸν ὑπὲ κακώσει στρατευσάντων, E
μήτε σάσεως ἐμφυλίου καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς τἀναν-
τία πάθοσι τοῖς ἑαυτῶν πρότερον, ἀπολεῖτε τὰ ἐκεί-
νοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δο-
κιμάσας ὁ θεὸς ὠφελήσω διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι
μὲν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὲ παίδων ὑμε-
τέρων γένηται, ὠφελεῖ θεῖ ἐπόμενον προσχρῆσθαι. μέλ-
λοντας γὰρ πολεμεῖν πρὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν
ὠφελοῦντες ἐκεχειρίας πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων, καλὸν
τὴν χρῆσιν λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρα- F
τιὰν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων
ὑμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγ-
κάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαζου-
μένους ἀβέλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ πρό-
θυμόν τε καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὸ εἰρηνεύειν φυλάττεσθε,
φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέροντι. εἰ δ' ἀδικεῖν
ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲν αὐτο- G
κράτορα χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονή-
σαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ προύχοντα. πολυαρχία γὰρ πρὸς
τοῖς ὀξέως τὸ προϊδέσθαι ἀπαλλαγὴν ἔχουσιν ἐμποδὼν εἴη,
καὶ βλάπτην πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ σωμάτων, καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ διαφερόντων. τὸν δὲ δειλὸν ἀποκείναν-
τας, μὴ τοῖς πολεμίοις ὠφελὸν τὸ ἔργον ξυμπεσεῖν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ σεσωμένους οἰκίας,

Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle vt operarius *Ibidem.*
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominare & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quòd
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perи-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obseruatione permaneatis.
Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
que ex rebus illorū direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam serua-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non tardò plus nocet quàm prodest. Delectus
autem habendus est virorum tantùm robore tā
animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisásque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deut.30.31. 32.33.34.

οἷς ὕπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐᾶν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μηδυσαμένους δὲ, ἐνεοὺς γεγαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ περιεῖτε ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δέ, φροντίσατε μήτε τῆς συχερεστέρων ἐργάσασθε. πολιορκοῦντας δὲ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῆς ἀνθρώπων γενόνεαι, καὶ φωνῆς αὖ δύνασθαι διαμολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς πρὸς ἄλλην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦν καὶ μεθίκησαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβαίνα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τοῦ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρὴ ἀφανίσαι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικὴν σκευὴ χρῆσθαι, μήτε ἀνδρὶ στολὴ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν ταύτην μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι πρότερον τεταγμένους ἔτει γεγραμμένους ἔδοσθαι, πρὸς ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, ὑλογίας αὐτοῖς ἐδίδου καταράς θ' οὓς μὴ τοὺς νόμους ζηλοῦντας, ἀλλὰ παραβαίνοντας τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, προφήτην ἔχουσαν τῆς ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν ἐς τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὴν σκηνήν. τῇ τε λαῷ παρήνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν χαναναίαν γῆν, ἐς πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθραμμένον, καὶ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαριζίου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐξ ἀριστερῶν γιβάλου προσαγορευομένου. μεμαθηκέναι δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἑξῆς φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασταθῆναι, καὶ συνεῖναι αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. ἔπειτα μὲν τοὺς ὅτι τῆς γαριζείου χρὴ μάλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν τῆς νόμων φυλακὴν ἀσπάζεσθαι, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραχρῆσθαι μόνοις, ἀφελεῖν δὲ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν ἀρχομένους, τοὺς προκειμένας ἐπαινεῖν. ἔπειτα κατὰ ταῦτα τοῖς παραβαίνουσι τοὺς καταράς τίθεσθαι, ὑποφωνοῦσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τὰ λεγόμενα. ἀπείρηκε δὲ τοὺς ὑλογίας καὶ τοὺς καταράς αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλίπειν τὴν μάθησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῇ βωμοῦ πλησίον ἐπέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καὶ σαφῆ φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἐν δὲ νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βεσίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διετέλει.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέ- A
κνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ
αἰδεσιμώτατα, ὅρκου τῆς νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιή-
σασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λαμβά-
νομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαριζο-
μένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰ-
τίαν κρείττονα τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβά-
νοντας ὠφελεῖσθαι τούτους. ἀλλ' εἴ τε τις τῆς ἐξ ἅμ-
μασος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐ-
τοὺς πολιτείαν, εἴτε πόλις, ἀμυνεῖν αὐτοῖς καὶ κοινῇ B
καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν
ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῆς ἀπονο-
σθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λα-
βεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν
ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤ-
μνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῇ
θεᾷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ
οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι C
λίθοις ὡς καὶ πρόσθεν δεδήλωκα. προεφήτευσε
δὴ καὶ ἅπασιν μωυσέως παόντος ἔτι πάντ' ὅσα ποιή-
σειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ
κατ' εἰρήνην νόμοις σωτεθείς. καὶ τὸν τῆς πολι-
τείας κόσμον συμποιῶν ἀναλογιζόμενος προεῖπεν
ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι δυβαίτους τὴν
αὐτοῦ θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὁπλωντε
αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατα-
σκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεσεῖσθαι, καὶ D
καταπραθέντας δουλεύειν αἰσχίοσιν ἀνέμοις λυ-
μαινομένοις οἰκτρὸν ὅσα τὰς συμφορὰς αὐτῶν. μετανοή-
σειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας.
ὁμῶς τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμε-
τέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὴ τὴν τού-
των ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. πα-
ραμυθησάμενος δὲ τὸν ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰ
ἐξαγαγὼν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αἰ ὅπλοις ἐ- E
πόσει, καὶ πᾶσαν ἐπιφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεί φησι
πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, κἀ θεὸς τόνδε
μοι τὸν ἡμέραν ἀπὸ τούτους σκεύους ἀφίξεως ὥρισε, χά-
ριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ.
προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς
μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιησάτο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δω-
ρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ
πᾶσαν ὁπόσιαν τὸ ὅπη τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φρον
τίδα λαμβάνοντι συμπαρώρμησατο, κἀ παρέσχεν ἐν ἅπασιν F
αὐτὸν εὐμενῆ ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἴσθι ὁ ἐμὸς τὴν ἀ-
φήγησιν αὐτῶν διδοὺς καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑπο-
στρατηγὸς χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον
λαὸν εὐεργετεῖν ἠθέλησε. αὐτὸ δ' ὧν προβουλησά-
την τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾗ μελήσει κἀ πρὸς τὸ μέλλον ὑ-
μῶν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός
τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, κἀ κατα-
λειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε ἐμὲ τιμᾶν προσή-
κειν τοῦτον ἡμῖν, κἀ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, κἀ G
μόνων ὑμῶν ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάτ-
τειν. ὡς δεινὸς μὲ ἐχθρὸς κἀ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑ-
βριζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων ἐμοῦ μάτην κειμένου. θεοῦ
δὲ μὴ προπεσεῖσθαι καλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκεν.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri posset superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos; seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, néque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si eõstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquam eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nó veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longius aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananææ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuuſq; eſt vltimo anni menſe, die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως ὁ ταῦτα πρὸς τελευτῶν εἶπε φήσαντος, καὶ μετ' ὀλολυγῆς ἐκείνη τ φυλῶν προφητεύσαντος τὰ B μελλόμενα, τὸ πᾶν θος εἰς δάκρυα τραπέσθαι, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας τεκτοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. C οἱ παῖδες ὁ θλιωτέρως ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστερα κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι δ' ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλοψυχίας παρ' αὐτῶ τ ἡλικίαν σωίεσαν. ἰδίᾳ ὁ κατ' ὀλίγον τοῖς τε νέοις κ τοῖς βεβηκόσιν, ἄμικτα τ λύπης. οἱ μὲ γὰ εἰδότες οἷα τὸν κηδεμόνος τοῦ τε μέλλοντος ἀπεθλίβοντο. τοῖς ὁ καὶ τοῦτο τὸ πένθος ἰδίᾳ, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ὑπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τῶν δ' ἐπαρξαμένων τ τῆς πλήθους οἰμωγῆς C τῷ ὀδυρμῷ τεκμαίρετο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τὰ νομοθέτη. κ γὰ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅτι μὴ μέλλοντι τελευτῆ καταφεῖν, ὡς κ βέλτιον αὐτὸ πάσχοντας θεῖ C φύσεως νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ τ λαοῦ θαυμαζομένοις ἐνεκήθη δακρῦσαι. παρελομένῳ δ' ἔνθεν ἤ ἐμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. κ μειώσης, τοῖς μὲ πόῤῥω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν πρεμοῦντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἑπομένους. οἱ ὁ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχειν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προύπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος, C ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. D ὡς δ' ὅτι τοῦ ὄρους τοῦ Ἀβαρεὶ καλουμένου ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γλῶ ἀρίστην τῆς χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτοῦ κατοπτεύειν, ἀπέπεμψε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένου ὁ κ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ κ Ἰησοῦ, κ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ἐπαρθὲν αὐτοῦ σαίτος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε ὁ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι κ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ ῆμισυ μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ὁ τῷ ὑσάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρος καλούμενος, ἀδὰρ ὁ ὑφ' ἡμῶν νομιζόμενος. συνέσει τε τοῖς πώποτε ἀνθρώποις ὑπερβαλὼν, κ χρησάμενος ἀρίστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε κ πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα κ τῶν παθῶν αὐτοκρατέστερ ὡς μηδὲ σκέπειν τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γνώσκειν μόνον αὐτῷ τιμὴ προσηνεῖαν ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτοῦ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. C στρατηγὸς μὲ ἐν ὀλίγοις, προφήτης ὁ, οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς δ' ὅτι αὐ φθέγξατο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκριβῶς τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὴν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας ξιάκοντα. λύπη ὁ οὐκ ἄλλη κατέσχεν εὐθαίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἐπιθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ C οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἐποιοῦντο τ ὄρεξιν τοῦ θείου αὐτοῦ δ' ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. κ τὸ μὴ κ μωυσέως τέλος, τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπιφέρονται συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμῖτις διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς δουλείοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δὲ κενίζω αὐτοῖς ἐλευθερία χρομένοις. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμαρτε· καὶ ὑπό τινος ἰουδοῦ τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλῖταις ἐνίκησαν τε, καὶ τὴν χώραν ἐπάκουσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ χρόμενοι διάδοχοι τοῖς πρόσθεν ἐπολέμησαν ἱκανῶς χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis D c. tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint reposiți. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananeis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πλεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, πῶς μὲν διέφθειρε, πῶς δὲ γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν βεβρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τοῦ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰν ἑτοίμην εἶεν τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς κατὰ μηδὲν διαβοησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβήλιδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορέαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἕβδομον ὅσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσεῖ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇδε ἐκείνῳ προθυμίᾳ μηδὲ ὀκνεῖν ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμούσῃ, τῆς τε κοινῆς συμφέρωσι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ πολεμούμενα προθύμους. τὴν δὲ ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπῃ τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐθις οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοῖς χαναναίοις. λαβόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τό τε τειχῶν, ὅσα χαρτερά, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀθένειαν συμφέρουσιν. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ διανοίας πολεμίων. ὡς δὲ ἠθυμημένης οὐσίας, ἀναχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον διαπεποιησάμενοι, καὶ ὡσὰν ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μηνύουσι τῷ βασιλεῖ ὡσὰν δεῖπνον ὄντι, κατασκεψάμενοι πᾶσὰν τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν τοῦ τῶν ἑβραίων στρατο-

ςρατιπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης A
καταγωγῇ, μετὰ πολλῆς τ̃ τῶ λανθάνειν προνοίας
ὑπάρχειν. ὁ δ̓ Ἰῶδις πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέ-
λευσεν ἀναζητῆσι συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι
τίνες βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ̓ ἔγνω τὴν ἔφοδον
αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ὅτε τὸ τεί-
χους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀπο-
κρύπτει. τοῖς δὲ προσφοιτῶσιν ὑπὸ τῶ βασιλέως ἔλε-
γεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύσαι B
τὸν ἥλιον παῤ αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶσιν.
οὓς εἰ φθάσειε τὴ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βα-
σιλεῖ φέροντες ἦσαν, ἄπορον εἶ λαβεῖν διωχθέν-
τας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ὅτως αὐτοὺς ὑπελθού-
σης, ὑδέν᾽ ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, ὑδ̓ ἐρευ-
νήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ̓ ὁρμήσαντες κατ̓
αὐ ἐνόμιζον αὐτοὺς μήλισα τῇ ὁδῶν ἀπέρχεσθαι,
ἢ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, ὑδενὶ γνω- C
ρίσμαπ ἐντυγχανον, πανόνται τῶ πονεῖν. τῶ
δὲ θορύβου καταυλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα
τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῇ ὑ-
φέλθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐ-
τοὺς, ἢ κἂν διαφυγεῖν τὴν ὑπ τῶ βασιλέως τιμωρίαν,
ἀλλὰ παντὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς, ὧδε παλέ-
σασα δέῃ μήνιμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χαναα-
ίων γῆς κατασάντες, ἀμοιβὴν ὑπίσαι δύνωνται
τῆς ἐμὴ σωτηρίας, χωρεῖν ὑκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὁ- D
μόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν ὑ τὰ αὐτῆς ὅταν ἢ πό-
λιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ὑν αὐτῇ κῇ τὸ ψή-
φισμα τὸ παῤ αὐτοῖς ἡνυόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι ση-
μεῖοις τοῖς ὑπ τῶ θεῶ διδαχθεῖσαν. οἱ δ̓, κῇ ἢ παρόντων
αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. κῇ ὡδὲ ἢ αὖθις ὤμνυον
ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἰοῦσα δ̓ αὖ αὐτῇ
μέλλοντος ἁλίσκεσθαι ἡ πόλεως, σωεβάλλου κτῆσιν
πᾶ αὐτῆς κῇ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον
ἀποθεμένην ἐγκαθείρξαι, ὡς ἢ θυρῶν ἀνατείνασαν E
φοινικίδας ὅπως ἰδὼν ἢ οἰκείαν ὁ ςρατηγὸς φυλάτ̃ῃ
κακῶς πᾶν. μεμύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν δέῃ τὸ σὸν
σώζεσθαι θυμόν. εἰ δέ τις ὑν τῇ μάχῃ πίοσι τῷ σῶν,
οὐ τι ἐκ αὐτῶν ἐπιτρέπειν ἀρπάσαι. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμωμό-
κασιν παραζόμενοι, μανθάνειν ὡς ὅπῃ ὡδαιμόσι τὰς
ὅρκους διαφέναι. καὶ οἱ μὲ ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν
δέῃ τῶ τόχους καθιμήσαντες ἑαυτὰς. καὶ διασωθέντες
πρὸς τὰς οἰκείους ἀπήλλασαν ὅσα πραξάντας ὅπῃ τῆς F
πόλεως ἦσαν. ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ
γερουσία φράζει τὰ τοῖς σωπορῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν
ῥαχάβην. οἱ δ̓ ἐπεκύρωσαν τ̃ ὅρκον. διδύτος ἢ τ̃ ςρα-
τηγοῦ τὴν διάβασιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύ-
ματι, ὅτε γεφύρας πορδτὸς, ὑ γὰρ ἐζευκτόπω πρό-
τερον, θελομένους τε γεφυροῦν, ὑχ ἕξειν σχολὴν πα-
ρὰ τῷ πολεμίων ὑπελάμβανε, πορθμῷ τε μὴ τυγ-
χάνοντας, διαβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιή- G
σειν τ̃ πλαμὸν μήσας αὐτὸ τὸ πλῆθος. ἐν δύο διέχων
μιλίοις ἱππεῖς, διεβίβαζε τὸν τε ςρατὸν κῇ τὴν πλησίον
ἅπασαν ταύτην τροπῶ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῖται, τὴν τε
σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. ἔπονθ̓ ἢ τοῖς λεύταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς
ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐν διδιὼς πρὸ αὐτῷ μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τῶ ῥεύμα-
τος. ὡς ἢ τοῖς ἱερεῦσι προσβάσιν, πορθμὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τῶ μὲν βάθους ἐπεχομένου,

& nunc diuertétes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignoros paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo salati eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurádum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur, deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulierib. ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotib. primis ingressis vadabile est visũ, quòd & aqua decreuisset,

Iosue 3.

& glarea non amplius vi vndarum volueretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes iam intrepidè vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est. Iosue.4.5. Porro Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex alueo propheta iubente susulerant, vt monumentum esset prodigiosè refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum ex quo ea primùm vti cœperant quadragesimum. Iosue.6. Cúmque hæc omnia securè & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaque prima die festiuitatis, sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad vrbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in castra reuertebantur. Cúmque per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iussítque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reseruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque septies lustrata pauliſper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passímque cadaueribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac puerís.

τῶ δὲ κήρυκος τῷ μὴ πολεμεῖν, μὴ δ' ἔξω τ ῥοῶν ὠθεῖν ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τὸ ἐδάφους κεῖμενον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ποιῆσειν, τοῦτον καταναοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰσφαλὲς ἀφάμενον τύχη. πάντων δ' διαβάντων, ἐξέστησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὲω συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, διθεὶς ἐμβαίντων αὐτὸν τῶν ἐβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σταδίους διελθόντες, ἐβάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνοικοῦσι δὲ, τότε βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος αὐτῶν ἐκόμιζε τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον ἁγιστεύουσι τὸ ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὲω φάσκα ἑορτάζουσιν ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς παρόντων συνέβαινε πανίζειν, τότε ῥαδίως ὑποδεεστέρων. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένους ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιουμένων τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπῆξέσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἐπιοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὲω κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὲω ἐν κύκλῳ, μέσος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλακτήριον λεῶ. οἱ καὶ σαλπίσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῷ σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ στρατὸν εἰς ἀλκὲω πρεπώδευόν τε τὸ τεῖχος ἐπομένης δ' ἀγερωχίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἐδέν ἐποίκαν πρεπωδέστερον, ἀπέζωξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅτι ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἐπὶ σὺν συναγαγὼν, καὶ τ λαὸν ἅπαντα, τὲω ἄλλοσιν αὐτοῦ τ πόλεως διηγελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὲω ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεὸ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τ τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μὴ τοι πάνθ' ὅν τινα οὗ λάβοιεν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑπὸς ἰῶν τοῦ φόνου τ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε πρὸς ἁρπαγὴν ὑποροῦντας πρεπωρᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲ ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἀργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα σκεύεσι συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τ καθορθωμάτων τοῦ θεοῦ πρεῖν ἐκ τ πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δ' μόνην ῥαχάβην καὶ τ γένεαν αὐτῆς, διὰ τοὺς ὑμομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, προσῆγε ὅπῃ τ πόλιν. πρεπώδησαν δ' πάλιν τ πόλιν ἠγουμένης δ κιβωτοῦ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοξυνόντων τ δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ πρεπελθόντων ἐπάλξεις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσπεσούσης ὑπὸ τ ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὲω πρόσοδον τ τείχους ἀναζωπυρῶν καταπεπληγότων, καὶ τῷ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀπεγράφετο δ' οὐ τοῖς ὁπλίταις ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων.

ὧν ὑποφαντόμενοι. παρῆτητο δ' ἐδὲν αὐτοῖς,

Ⓒ νεκρῶν ἡ πόλις ἰῶ ἀνάπλεως, Ⓒ διέφυγε ὀδέν. τῷ A
ὴ πόλιν ἐτέφρωσαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ τ ῥα-
χάβ σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦ-
σαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ μετὰ αὐτὸν ἰησοῦς ἀ-
χθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ σωτηρίας τῶν κατα-
σκόπων. καὶ μὴν τ δωρεᾶς ταύτης ἔλεγε ἐν ταῖς ἀ-
μοιβαῖς ἐκ ἤτοναι φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτῷ δυ-
σὶς ἀγροῖς, καὶ δόξῃ πᾶσι εἶχε τ ἁπάσης. τῆς ὴ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. Ⓒ κ τῶν οἰκη- B
τόντων εἴπερ πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρὰς ἐ-
τίθετο, ὅπως, θεμελίοις μὲ τειχῶν βαλλόμενος, στερηθῇ
τὸ πρώτου παιδὸς, τελειώσας ὴ τ νεώτατον τῶν παίδων
ἀποβάλοι. τ ὴ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
ὕστερον ἐξυμβῇ τὸ ὠφελεῖ αὐτὸν πάθος ἡμούμενον. ἅπα-
σιν δὲ πλῆθος ἐκ τ ἁλώσεως σωματοεῖδες ἀργύ-
ρου τε καὶ χρυσοῦ Ⓒ ποδὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς ὠδικα-
βαίνοντος τὰ δεδογμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
ἀναπορσαμένων. καὶ ταῦτα μὲ ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ὠδοδίδωσιν καταθέσθαι. Ⓒ ἱεριχοῦς
μὲ, τοῦτον ἀπάλεθρ τ τόπον. ἄχαρος δέ τις, ζεβεδαίου
παῖς ὢν, ἐκ φυλῆς ἰούδα, οὖρων χλαμύδα βασίλειον, ἐκ
χρυσοῦ μὲ πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν ὴ χρυσοῦ σωθμὸν
ἑλκουσαν σίκλοις δέκα πεντακοσίοις, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ
ὁ κινδυνεύσας πόρρω κέρδος τοῦτο τ ἰδίας χρείας ἀ-
φελόμενος, δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὤ- D
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτῇ σκηνῇ κατώρυξεν εἰς
τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας ἔτι καὶ τ
θεόν. σκηνὴ δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς
γαλγάλ. σημαίνει δὴ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάν-
τες δὲ τ ποταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τ αἰγυ-
πτίων καὶ τ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρείας ἐνόμισον. μετ' ὴ
ἡμέρας ὀλίγας τ ἱεριχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει χι-
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἶναν πόλιν ὑπὲρ τ ἱεριχοῦν- E
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ αἰναίων τρια-
κοντα, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ Ⓒ ἑβδομήκοντα. τοῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην Ⓒ δύνην
ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ κ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καὶ
τῶν πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ στρατηγῆς ἀξίων διε-
φθαρμένων, ἀλλὰ κ ἀπόγνωσιν. πεισθέντες γὰρ ἤδη τ
γῆς ἐγκρατεῖς εἶ), καὶ σῶοι ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν F
στρατὸν ὅπως τῷ θεῷ προὐτεχνήσατο, τεθαρρηκότας
ὠδαδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐνδυ-
σάμενοι, δι' ὅλης τ ἡμέρας ταῖς κόμαις ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, βοσπῆς δὲ μίαν ὀπτιζήτησιν ποιούμενοι. μέ-
χρις οὗ δὴ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων ὴ
ὅπως ὁ ἰησοῦς τῷ τε στρατιᾷ καταπεπληγμένον, κ τῶν
τ ὅλων πομπεῖον ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παρ-
ρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἴπεν, ἐκ'
ὑπ' αὐθαδείας προήχθημεν ὡς ταυτὶ ὑπάρξαι
τοῖς ὅπλοις τ γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τοῦ σοῦ δούλου πρὸς
τοῦ ἡμᾶς ἐπιχειρήσαντος ὃς δὴ πολλῶν τεκμηρίων ἐπι-
γήλλοντα κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τ γῆν, κ τ στρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. πι- G
στὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλώτηκε τὰς
σὰς. νῦν ὴ δὲ δόξαν ἐπαγκότες, κ τῆς δυνά-
μεως τινὰς ὑποβαλόντες, ἐπεί τε τούτοις ὡς ὲ θεβαίων
ἤδη σοῦ, κ ὧν προεῖπε μυσῆς ἀπεχόμεθα,

repletáque trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum acerum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt tertam hanc armis subigere conaremur; sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitauit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

Ios. 7. 8.

& à præliis abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationémque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis: inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. cúmque sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui videns non esse locũ tergiuersandi contra diuinum indicium, furtum falsus res furtiuas in medium protulit: C móxque affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepulturæ traditur, quemadmodum solent damnati iudicio publico. Iesus autem lustratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dispositis circa vrbem insidiis, diluculo hostem ad certamẽ prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, simultata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem existimantes, & quasi victoria iam parta insolescentes. postquam autem subitò conuersis D copiis in faciem illis obstitit, & aliis qui in insidiis latebant ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainã feruntur, & auersam eius portam occupant, plerisque ciuium è muris suorum vt tum putabant victoriam spectantibus, vrbémque ingressi sine discrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoste captam ac cum vxoribus ac liberis incensam animaduerterunt, per agros dispalati, E cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, alij aliis in locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & supellex sine numero: pecudum item greges non modici, & insuper signata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Iesus inter milites partitus est in eis castris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui F
II. Iosue 9. non longè à Hierosolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum casu, iámque in se iturum hostem suspicati, Iesum quidem precibus flectere non tentauerunt, frustra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: sed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in societatem asciscere, dicentes nec ipsos posse euadere periculum nisi maturè prouiderent: quòd si suum consilium sequantur, non G deesse remedium. Quod vbi persuaserunt, mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos

καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀλίᾳ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτη σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμις γάρ σι τοῦτον ἴασιν δοῦναι, πύθι παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νίκῃ ἄδυ χόμβος, καὶ ἀεὶ τῶν αὐθις δύσελπις ἀλκεμβύους ἔτως ἀ διανοίας ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὅπι σόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος δ' αὐτῷ ἀναστῆναι τὸ θεῖον, καὶ καθαίρειν τ' στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα τοῖς νεῦν αὐτῆς ἦττων συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δ' τὸ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ πορίζεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατ' φυλὴν ἅπαντας. εὑρὼν δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τ' Ἰούδα φυλῆς δηλοῦται, κατ' φασγανίας πάλιν προσπίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κακουργήματος, πρὸς τὴν σαφῆ συνῳδίαν συνῆγεν. κατ' ἄνδρα δ' τ' ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς ἐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι δεινῶς αὐτὸν τῷ θεῷ ἐναντιωθέντος, ὁμολογεῖ τε τὴν κλοπὴν, καὶ τὰ φώρια παρῆγεν εἰς μέσον. καὶ δὴ μὲν δίδυς ἀναγρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ προσπεσούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξέπεμψε ὅπι τὴν Αἶναν αὐτοὺς, ἐ νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὲν θεάσας αὐτοὺς διὰ τὴν προτέραν νίκην ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσποιούμενος, ἕλκει τὰ τείχη τούτῳ μακρὰν αὐτὸς τ' πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ὅπι νίκη καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τ' δύναμιν κατ' πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ προῃρεῖτο τοῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὅπι τὴν μάχην ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσεπίδων εἰς τὴν πόλιν τῶν ἔνδον πρὸ τείχεσιν ὄντων, σφίσιν δ' καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τ' γνώμην ἀφειασαμένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. Ἰησοῦς δ', τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φεύγειν ἔρρεπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ ἐ ταύτην ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπεπτωκυῖαν ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, δι' ἃ τ' ἀγρῶν ἦσαν σπεδαδέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δ' συμφορᾶς τοὺς αἴνατας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἑάλω, καὶ γυναικῶν, ἐ θεραπείας, καὶ τ' ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, ἐ χρήματα πολλά. ἐ δὴ πλέσιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, χρόμβος ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἔγγισα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς αἴνατας ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν οὐδαμαλεῖν ἢ διέγνωσαν. ὅτε δὴ τοὐξεσθαί τινος τ' μετείων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἔθνος παντὸς πολεμιωτάτου αὐτοῖς. κεφηλίτας δ' ἐ καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅπι συμμαχίαν παρεκάλουν, ὑδ' αὐτὸς δι' αφοβίας τ' κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτὸς, διέγνωσαν δι' αὐτῶν τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δ' τὸς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀπεισομένους, ἃς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς θεᾶσθαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίοις ὑπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφθαρῆναι ἂν τὸ δι' αὐτὸ κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ θεοσπίσειν κατὰ μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων καθίζειν, ἥκειν τε ἐκ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν, πολλοὺς ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσαν οὖσας, ὑπὸ τοῦ μήκους τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθῖφθαι. ξυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πιστωθῆναι θεοὺς αὐτῶν ὑπήνδες ἔλαβον. σφᾶς οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνιτῶν καὶ τῆς θεοικῶν πόλεως, πλείονα ἀπεχόντων τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι θεὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ὄρκοις συνθήκας. μαθόντες γὰρ ὅτι θεοῦ χάριτος ἡ δωρεὰ τῶν Χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοται, τούτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὑτῶν ἀμφοτέρους, καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ δηδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπως συνθήκας καὶ φιλίαν ποιῶνται βεβαίους. ἰησοῦς δὲ πιστώσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν Χαναναίων ἔθνους, ποιεῖται θεοὺς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, ταῖς ὅρκοις ὑπισπωμένους τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν θεὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῶν ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατοικημένους, καὶ τὸ ἔθνος ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν εἰς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τοῦ δ' ἐκ ἄλλου ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην θεοσεσιζομένους, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὸν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δημούντων ποιεῖν ὅπως τοῦ μὴ λύσαι βλῶσι τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύουσιν εἶναι τοιούτους. ☾ οἱ μὲν δὴ καταλαβόντες αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ἔσεσθαι τῷ ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τοῦ μεταστῆσαι θεὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, ☾ εἰς τὸ πλησίον ἐθνῶν λύσαι καλέσαντος βασιλέας συνάραι τοῦ κατ' αὐτὸν πολέμου, τούτοις παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες ἦσαν, οἱ γαβεωνίτας ἰδόντες, ☾ στρατοπεδευσαμένους ὅτι πύνη τῆς πόλεως ἐκ ἄπωθεν λύσασθαι θεὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ δὴ αὐτοὺς τὰ θεώμενα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι θεσπέσιον. ὑπὸ δὲ τοῦ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων γένους στρατεύσαντος σωθήσεσθαι δι' αὐτὸν ἡγουμένους φιλίαν ὑπολαμβάνειν. ☾ ἰησοῦς πανστρατιᾷ ἀναζεύσας ὅτι τὸν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας ☾ νυκτὸς ἀνύσας, ὀρθρίοις θεσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ τραπέσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ὑπτίλινων. ἔνθεν καλεῖται. ἔνθα καὶ τοῦ θεοῦ σωτηρίαν ἔμαθεν, ὑπομιμνήσαντος αὐτὸ θεσπεσίοις τε καὶ μεγάλοις ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τοῦ ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπιχῆ τοῦ τῶν ἐβεραίων θεοθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ λαμβάνουσι τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μαχιδά, ☾ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc æstu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidētes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Machida, de omnibúsque supplicium sumeret. *Ioſ.10.*

creuisse autem eam dies vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus quiGabaonitas inuaserant, Iesus in Chananæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius prælidio se non iam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque ærumnosum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo superabat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntę fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11.

III. Ios.13.14.18

ὅτι ἡ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε πρὸς τὸ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' ἃ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. κατεστραμμένων δ' ἤδη τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἱ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν ὁ Ἰησοῦς ὅπου τὴν ὀρεινὴν ἴσασι. καὶ πολιορκῶν τὴν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆλθεν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. τῶν δὲ περὶ τὸν ἐβεσίων ἀρετῆς λόγου πολλοῖς φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Χαναναίων παλαισίνους προσλαβόντες στρατόπεδεύουσι πρὸς βηρώθῃ πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω καθίσης ἐπὶ πόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῶν δὲ στρατοῦ παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες ἑβδομήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δισμύρια. καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος ὀλιγοψυχεῖν ἦν ἀφορμὴν τῷ θεῷ. τῷ δὲ θεῷ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τοῦ παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεθοῦσιν, ὑποχωροῦντάς τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ χρώμενος, ἐξώρμησεν ὅπλα τοὺς πολεμίους. καὶ δι' ἡμέρας ἥκων αὐτοὺς ἐλθών, συναπτει. καὶ καρτερᾶς μάχης γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως οὐδὲν τοῖς ἀνελομένοις. διώκων τε ὅπη πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὁπλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵνοις αὐτῶν αἱρεῖ, καὶ τὰ ἅρματα συνεπίμπρησι. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς ὀλμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρων, καὶ πάλιν ὅπη λάβοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, ἐξ ὧν Χαναναίων ἐκεῖ ἐξεῖς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ἐν τῷ Γαλγάλοις ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸ ὄρειον ἰσᾶ τὴν ἱερὰν σκηνὴν, καὶ Σιλῶν πόλιν. ὄπιθόδειον δὲ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πρόσφατα παρεάχη. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπη σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵστησιν ὅπου προσεῖπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὴν στρατιὰν, ὅπη μὲν τῷ γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμισείαν ἵστησι. ὅπη δὲ τῷ γηβάλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λαϊτικὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς· θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ὅπη τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλειπόντες, εἰς τὸν σιλῶν αὐξάνουσι. ἰσχὺς δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν ὑπ' ἀναλώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυόντος, καὶ τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν τόπων πλεονεξίᾳ προβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας διὰ ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησομένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸ χρόνον) συναγαγὼν τὸ λαὸν εἰς τὸ σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ ἀναδὴ συμβαμόντων, τότε ἤδη καταρθωμάτων καὶ τῶν γεγομένων προφάσεις ὡς εἰκὸν αἴτιος, καὶ τοῦ θείου τοῦ ὠφελήσαντος αὐτὰς ἀξίαν, καὶ τὰ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

ἐπλεῖς τε ἐξακόσια καὶ ἕνα ἑλομένους αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅση ποτὲ
κατελιποίατο τὴν αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆ-
γεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γλυκὺ αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἁλώκεσαν,
πρὸς ἃς δεῖ χεῖρα καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὴν
τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὸν ὅπλα τὴν αὐτῶν οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἤξιον τοὺς ἐκ τῆς περάας τοῦ Ἰορδάνου
συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, & τῶν κινδύνων συναραμένους, B
ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογουμένως. ἵνα τε κατὰ φυ-
λὰς ἀρετῇ προὔχειν μαρτυρηθέντα πέμπειν. οἱ τὸν
γῆν ἐμμερησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀβόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἐπε-
σεῖς μὲν τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, συνκάτα-
νον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς ἐμμερησομένους
τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, προδηλοὺς αὐτοῖς τινας C
γεωμετρίας ὑπομνήσας, οὓς ταλανθὲς ἐκ ἤμελλε λήσε-
σθαι δι' τὴν τέχνην. σύντολας δοὺς ἀποτίσασθαι δ'
τε δυδαίμονος διαμέτρου γῆς, καὶ τ' ἦσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰρ φύσις τ' χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τὶς
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποῖς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκειμένα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανδυδαίμονα νομισθη-
σόμενα. τοῖς δ' ἱεριχουντίων χωρίοις προβαλλόμε-
να, & τοῖς ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ
τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν ἔτι τὴν γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινὴν τὴν πόλλην, ἀλλ' ὑποβολῇ εἰς καρ-
πῶν εὐφορίαν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας.
& διὰ τοῦτο πιπτοῖς μᾶλλον ἢ μεριστοῖς τοῖς κλήροις
ἔτι δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων
ἀπαξίαν ζυγομένων. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ'
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε τὴν πιπτομένην τὴν γῆν ἐν ἑβ-
δόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλουῶτα πόλιν,
ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐφάκησαν. καὶ Ἰησοῦς ἐλεάζαρόν τε
τὸν ἱερωσύνην καὶ συὶ τοῖς φυλάρχοις προβαλλόμε- E
νος, ἡμέρᾳ τοῖς ἐννέα φυλαῖς, τὴν δ' μαναασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι,
κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέρισιν
ποιησάμενος. κληρώσαντες δ' αὐτοῖς, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. τὸ δὲ δύ-
σις, ἕως τ' σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν δ' τῷ
κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα λαβοῦσα, ἔλαχε τ' ἰδουμαίας τ' ἀγύπτῳ τε καὶ F
τῇ ἀραβίᾳ προσορίσαν ὅσον. βενιαμίται δ', τὸν ἀπὸ
ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁριζομένοις καὶ βεθήλοις.
σινόταιος δ' ὁ κλῆρος ἔβαλε λαχὼν τὴν τ' γῆς ἀρετλύ.
ἱεριχοῦντα γὰρ, καὶ τὸν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.
ἡ δὲ ἐφραίμου φυλὴ, τὸν ἄχρι χαδάρων ἀπὸ ἰορδά-
νου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. δύρεῖαν δ', ὅσον
ἀπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελοῦντα πεδίον. τ' μα- G
ναασσίτιδος οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δ' ὅτι βηθσάνων, ἣ νῦν σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, χάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τ' ποταμὸν τῷ μήκει ποιησαμένη τέρ-
μονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τῷ πλάτους. ζα-
βουλωνῖται δὲ, τὸν μέχρι γλυκυσαιτίδος, καθήκουσαν δὲ πρὸς χάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercitúſque potentiſſimos prælio ſuperatos, internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſuperesſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſita in communem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permenſi bonâ fide & abſque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab vniuerſo populo: móxque eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: híſque mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri poſſent quòd ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri partim ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi, hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio deſtinati perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertinens vſque Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortitus eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem ſortiti ſunt, quæ à Iordane amne vſque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vſque Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem
& superiorem Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ. Portò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus di-
uisit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante dua-
bus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib. 4. c. 7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C
diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consistere
& ipsorum securitatem, & disciplinæ ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis, sed suomet experimento di-
dicisse: deinde vt Leuitis trigintaocto destina- D
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Neph-
thalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilea, post
hæc quod de præda reliquum erat diuisit: su-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa- E
cta est. tantum erat auri & vestimentorum ac
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non possent. Post hæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebræorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei F
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit, missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilò segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quod socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G
& quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλὼ ὃ ὑπὸ τῶ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδομμένη
δὲ τὸ καὶ τοιαύτην εἶ, ἀσπείται φέρονται πᾶ-
σαν τλὼ ὅτι σιδῶνος τετραμμένη. ἀρκὴ ὃ πόλις
ὑπῆρχεν αὐτῆ ἐν τῆ μεσίδι ἡ καὶ ἀκτιπους. τὰ ὃ
πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ
πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νε-
φθαλίται παρέλαβον, ἕως τῶ λαβάνου ὄρους, κὴ τῆ
τῶ ἰορδάνου πηγῶν αἱ τλὼ ὁρμλὼ ἐκ τῶ ὄρους ἔχουσιν,
ἐκ τῶ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρεια πόλεως ἀρ-
χῆς παρικούσης. δανίται ὃ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς
δυόμμον τέραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ
δώροις ὁριζόμμοι. ἰάμνιαν τε πᾶσαν κὴ γιτλαὶ, ἀπ'
ἀκάρωνος ἕως τῶ ὄρους, ὅξ ἐιόδα ἤρκτο φυλή. καὶ
ἐξ μ̃ ἔθνη τῆ ἰῶν τῶ χαναναίε φέροντα τλὼ ἐπωνυ-
μίαν διεῖλεν ἕτερος ἰησοῦς, καὶ τλὼ γλῶ ταῖς σὺν ἑα κὴ
τῆ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλὼ γὸ ἀμο-
είπν, καὶ αὐτλὼ ἕτερος ἀφ' ἑνὸς τῆ χαναναίου παιδῶν
καλουμμένη μωυσῆς ἤδη πρεσειληφὼς νενεμήκει ταῖς
δυσὶ φυλαῖς καὶ τῆ ἡμισείᾳ. τῶτο ὃ καὶ πρότερον
δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρυκαίους, Ϲ
ἀμαθέους, καὶ ἀριθέους, ἀδιακόμητα λῶ. ἰησοῦς
δὲ, τῶ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρᾴττειν ὅσα κὴ νοή-
σειεν, τῆ τε μετ' αὐτὸν τλὼ ἡγεμονείαν ὠλιγωρηκότων
ἀμελῶς πρὸς ἅπαντα τῶ κοινῆ συμφέροντος, παρῆ-
γε λε φυλὴ ἐκάστη, τῶ γήρους τ' χαναναίων μηδὲν ὑπο-
λιπεῖν ἐν τῆ καταπεκληρωμμένη γῆ. τλὼ γὸ ἀσφά-
λειαν αὐτοῖς Ϲ τλὼ φυλακλὼ τῆ παρόντων ἐθῶν, ἐν μό-
νῳ τούτῳ Ϲ μωυσλῶ αὐτοῖς ἔδ πρεσπεῖν, Ϲ τῶτ' αὐ-
τοῖς πεπρεῖσθαι. καὶ τοῖς λδίταις ὃ τὰς ὀκτὼ κὴ ξιάκον-
τα πόλις ἀποδιδόναι. πρεσειληφεισαν γὸ ἤδη κ' τλὼ
ἀμορίαν τὰς δέκα. τούτων ξεῖς ὑπονέμει τοῖς φυγά-
σιν οἰκεῖν ἐν αὐτὰς. πολλὴ γὸ λῶ πρόνοια, τῶ μηδὲν ὧν
μωυσῆς διέταξε ὠλιγωρεῖν. ἡ μὲν οὖν ἰόδα φυλῆς
χέβρωνα. σίκιμα ὃ τ' ἐφρεμίμου. ἡ νεφθαλίτιδος ὃ κε-
δέσιν. ἔστι ὃ κὴ τ' καθύπερθεν γαλιλαίας τῶτο χω-
ρίον. νέμει ὃ καὶ ἡ λειὰς ὅσα λῶ ἔτι λοιπά. πλείστη δ'
ἐγγόνει. κὴ μεγάλως πλήτους πρεβέβλητο καὶ κοινῆ
πάντες κὴ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ
τ' ἄλλης ὑποσκυδῆς ἕνεκα. τεραπόδων ὃ πλήθος, ὅ-
σων ὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ πρόσηνμένε. μετὰ δὲ
ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ
τ' ἰόρδανον κ' τ' ἀμοραίαν ἱδρυμμένοις, συνεστράτευον
δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ
θεὸς κὴ πατὴρ δεσπότης τ' ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσα-
σθαι ταύτλω ἔδωκε, Ϲ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν
φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργείας ὃ τ' παρ' ὑμῶν κατ'
ἐνίαυτλὼ τ' ἐκείνε δεομμένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα πρό-
θυμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου
πρεμμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦ τ' προ-
θυμίας ὑμῶν, ἵν' εἰ κὴ πάλιν δέησειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον
ἔχομμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῶν καμοῦ-
σαν αὖθις βεβαιοτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνή-
εσθε κινδυνων. καὶ ὐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕ-
τως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶ φίλων, καὶ πρὸς
τῆ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε
τλὼ ὀπόλαυσιν τῶ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δ' ἡ-

μᾶς ἀναβάλλεσθε, κὴ ποιήσαντες εἰς ἃ νῦν διανοίᾳ θεῶ κατὰ σημμ, ἐπεὶ ἕτερος ἐκείνατε αὐτ' μεταλαμβάνῃ,

γένοντο

γέγονε πρὸς τῶν ὑπάρχοντων ἀγαθοῖς ἐκ τῆς σωτηρίας ἡμῶν A
πόνων πλῆτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξομένους
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὅτι πλέον, ἡ παρ'
ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν
προθυμον. ὅτε γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπε-
λείφθητε, καταφρονήσαντες δὲ ἀνθρώπων ἀπελ-
θόντος, ὃς ἔστιν οὐδέν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν.
χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρυχίας ἀπολύομεν.
Οὐδὲν καλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας B
ἄρον ὑπολαμβάνειν. μηδὲ ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔ-
τος ὄζιν ἑτέρους ἡμᾶς νοήσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀ-
βράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κα-
τοικοῦντες. θεός τε εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους
καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἃ τῆς
θρησκείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ὧν αὐ-
τὸς ἐκ μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶ-
σαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τῷ θεῷ πα-
ρέξοντος εὔνουν ἑαυτῷ. Οὐ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκτραπέν- C
των δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ὑποσφαφησομένου
τοὺς ὑμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ-
λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος,
αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς
οὐκ ἀδακρυεὶ Οὐ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ ἀφι-
κόμενοι οὖν τὸν ποταμὸν ἵνα ῥουβήλις φυλὴ καὶ γάδις,
καὶ ὅσοι τῆς μανασσιτῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ὑπὲρ
τῆς ὄχθης ἱδρύονται τοῦ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἐπει- D
Οὐγχυσομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κα-
τοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν
βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, ἃ μὲν ἦν ἐκεῖνοι
γνώμης ἀπέστησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμοῦ Οὐ ξενι-
κῶν εἰσαγωγῆ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ πρὸ τῆν
θείαν θρησκείαν τῷ ἀγχβολῷ πιθανὸν νομίζοντες, ἐνό-
πλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένους,
περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτῶν τὸ πα-
ρανόμημα τῆς πατρίου ἔθους. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐ- E
τοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον, ἀλ-
λὰ τοῦτο θεοῦ βέλτιον, καὶ ᾧ βέπω τιμώμενος χαίρει. Οὐ
οἱ δὲ, ἐστράτευσαν ὑπὸ ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς Οὐ
ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος Οὐ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλόν-
τες πεῖραν αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔ-
πειτ' ἂν κακοηθῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅ-
πλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβύτας
τρεῖς αὐτοὺς, φινεέσιον τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν
αὐτῷ τῶν τιμῇ Οὐδὲ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ F
βεβουλήσαντες, τὸν βωμὸν ὅτι τὰ ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἱδρυσάμε-
νοι εἰσιν. ὡς δὲ περαιωσομένων Οὐ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομέ-
νων συλλεγῆναι συνελέγησαν φινεέσης, μείζω μὲν αὐ-
τοῖς ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπομνηθέντας νενε-
βεβαιῶσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν, ἃ πρὸς τὸ μέγεθος τῆ
παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τὸν χειρῶν
τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὶν δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ
λόγοις αὖ σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ὅτου ποιήσασθαι G
τὴν πρέσβειαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς πρόσ-
χθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶ-
μεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσον ποιη-
σαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀγχ-
βολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἃ δὲ ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πεῖρα τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγονέναι, καὶ νό-
μων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκεραίους ὑπάρχοντας, ἀγαγόντας ἡμᾶς Οὐ παρόντας εἰς τὸ ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erãt crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam, atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & sciscitandũ qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eò decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quam vt verbis tantũ castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscipimus, vt cognita causa exstructi altaris, nõ temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionẽ reuersos;

IIII. Ios. 12.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro A uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domestica rum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatur, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiēdi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeles dicere desiit, qui concioni præerant, pro D communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad E Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nóisque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis F moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeles, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe G quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámque gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeant propicium, cùm sciant eius beneuolentiam non aliis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios.23.24.

ὧν κατὰ χάριν τῦ θεῦ καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὰ, Ϲ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπιφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσεχωρηκότας. ἀλλ' ὑδὲν ἀδικεῖν δόξετε μεταγνόντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπομένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, ὑ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περασάμενοι τὸν ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ θεᾷ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὰ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τὰ τῦ θεῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτὰ ἢ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰσὶ οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῶν ἐμπόδιον εἶ τῦ σωφρονεῖν, ὑδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδύσασθαι καὶ ταύτην ἐρημόβοτον. ἀλλ' ὑποίησατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλέμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, Ϲ τῶ φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ὅτου βεβούλεσθε, λόγοις ἢ τινθλῶν συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ πολέμου ποιεῖσθαι. τοσαῦτα τῦ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβῦτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο πρὸς τῶ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀποτήσεσθαι, μήτε καὶ νεωτερισμὸν ἀνασῆσαι τὸν βωμὸν ἐλέγον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τὰ ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. Ϲ τὰ πρὸς τὰ σκιρᾶς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὰ μὲν τοι γε νεῶ ἀνασταθέντα, δι' ὃν καὶ ὑποπτοι γεγόνασιν, ὰ καὶ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη, Ϲ τεκμήριον εἰς τὰ ἀῶνα τὰ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη τῦ σωφρονεῖν Ϲ τοῖς παρῶσιν ἐμμένῶν, ἀλλ' ὑχὶ ἀποβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε· μάρτις δ' ἡμῖν τῦ ὅτι διαύτη τὰ βωμὸν ἀτίᾳ κατασκευάσαι γένοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπολήψιν, μηδὲν καταγνώσεσθε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶ δίκαιοι πάντες ὅσοι τὰ ἀβραάμου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειρῆσιν ἔθεσι, Ϲ τῦ συνήθους ξόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγγειλε τῶ λαῶ. ὁ δ' χαίρων ὅτι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους γὰρ τούτων τῶ θεῶ θυσίας ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μὲ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἀπῆσεν αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῶ, γὰρ γήρᾳ ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τὰ πόλεων, Ϲ τὰς ἀρχὰς Ϲ τὰς γερουσίας, Ϲ τὸ πλῆθος ὅσον λῦ ἐφικτὸν αὐτῶ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐημερίας τὸ θεὸ ἀνεμίμνησκεν αὐτοὺς. πολλὰ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινῦ σχήματος εἰς τοῦτο δόξης Ϲ εὐπραγίας προελθῶσι. φυλάττειν τε τὰ τῶ θεῦ προαίρεσιν, ἔχειν ὅτους πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοὺς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῶ

αὐτῷ ἢ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τ ζῶν παραίνε- A
σιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. καὶ κείνους ἠξίωσε δεῖ μνή-
μης ποιήσασθαι τ ΘΔηκέλδισιν. ἢ ὁ μὲν, τοσαῦτα
πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθείς, τελευτᾷ, βιὺς ἑκατὸν
ἔτη ἢ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὑπὸ διδασκαλίᾳ τ χρησί-
μων συνδιέζησε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς ἦ μὲν τοῦ
ἐκείνε τελευτὴν γένεται, πέντε ἢ εἴκοσι. ἀνὴρ ἦ μήτε
συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τῶ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις
ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ἢ τοὺς κινδύνους δῦ ψυχος καὶ B
μεγαλόστολμος, ἥ τε φρονῆσαί τε τὰ ἢ εἰρηνίου δε-
ξιώτατος, ἢ πρὸς ἅπαντα κεφαλὴν τ ἀρετὴν ἁρμόσασθαι.
θάπτεται ἦ ἐν πόλει Θαμνᾷ τ ἐφραὶμ φυλῆς. θνήσκει
ἦ κατ' αὐτὸν τ κεφαλὴν ἢ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέ-
σης παῖ τ ἀρχιερωσύνην καταλειπών. ἢ μνη-
μεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μετ' ἦ
τ τούτων τελευτὴν φινεέσης θεσπιδεὶς κτ' τ τῶ θεῶ
βέλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶ χαναναίων ἡγήσατο τῇ ἰουδαίᾳ C
φυλῇ ΘΔηκεῖν τ ἡγεμονείαν. ἢ γὰρ τοῦ λαοῦ δεῖ ἀσφα-
δὴς ἦν μαθεῖν τι Θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τ
συμεωνίδα, ἐφ' ὥτε ἐξαρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτε-
λῶν, Θ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίας τῶτο ποιῶσιν.

Κεφάλαιον Θ.

Ως ὑπὸ τῶν ἑαυτῶν τ στρατηγῶν ΘΔηλαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς
πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, ἢ στασιάσαντων D
ἐν σφίσι λειφθὰν φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

ΧΑναναῖοι δ' ἀκμάζοντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τ κεφαλὴν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κτ'
ζεβεκλῶ αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν ζεβεκλωῶν
ἀδωνιβεζέκῳ τῶν ἡγεμονείαν ἐπιξέψαντες. τὸ ἦ ὄνομα
τῶτο σημαίνει, βεζεκλωῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων
γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τ ἰσρα-
ηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐ- E
τοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς ἃς προεῖπον, ἐμα-
χέσαντο λαμπρῶς. Θ κτείνυσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους,
ἐρεψάμενοι ἦ τὸ λοιπὸν Θ διώκοντες αἱροῦσι τ ἀδωνι-
βέζεκον. ὃς, ἀπρωτομελαθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ἐκ
εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἐμελλον τάδε πεπονθὼς
ἃ κτ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων προάξας προτε-
ρον κατ' ἐνεδρεύσαι. καὶ ζῶντα μὲν νομίζουσιν ἕως ἱερο-
σολύμων. τελευτήσαντα ἦ, γῆ θάπτουσι. καὶ δίξίσαν
αἱρεῖν τὰς πόλεις. πλείσας τε λαβόντες ἐπολιόρ- F
κουν ἱερουσόλυμα. Θ τ μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ
πάντας ἐπέτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἦν ἡ
καθύπερθεν αὐτοῖς ἁρεθῶσαι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ
φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα,
κτ' ταύτην ἐλόντες, κτείνυσιν πάντας. ὑπελείπετο ἦ τὸ τ
γιγάντων ἔτι γένος, οἷ δὴ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς
ἀδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμοίους, ΘΔεινὸν ἰδεῖν
ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὴν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι G
καὶ νῦν τῶτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς κατὰ πίστιν ἐρχομένοις ἐοι-
κότα. Θ τῶτο μὲ τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν
μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τῷ ἦ χὴν χαλέβῳ δω-
ρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἐξῆν δ' αὐτῷ τῶν
κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τ χαναναίαν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabilis tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis, per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium, sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Cap. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantum fuere superstites.

AT Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus, aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum teriæ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorũ bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios.21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descẽdentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit aurem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quòd ad tribum Iudæ attinet. hanc eùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ patrẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domũ repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimittũt, nec nisi meliore diei parte trãsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

VI.

Iud. 19.

ἁφόβως ἢ κ᾽ τοῖς ἰέβρυ τὸ μαδιανίτῃ ἀπογόνοις, μωυσέως γὸ λῶ γαμβρὸς, γὴν ἵνα νέμοιτο, τὼ γὸ παῖδα καταλειπόντες ἠκολυθήκεσαν ἐκείνοις & σωτῆσαν αὐτοῖς ὅτι ἀ ἐρήμε. ἡ ἢ ἰέβδα φυλὴ & σεμεωνὶς, ταὶς μ᾽ κ᾽ τὼ ὀρεινὼ τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τῷ δ᾽ ἐν τῷ πεδίῳ κ᾽ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκαλωνά τε & ἄζωτον. δρᾶφοῦγα δ᾽ αὐτὰς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὸ ὄντων κ᾽ πολλῆς ἁρμάτων δυποιείας κακῶς ἐποίουν τοὶς ἐπελθόντας. κ᾽ αἵδε μ᾽ αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐν τῷ πολεμεῖν δυδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, κ᾽ κατατίθενῦ τὰ ὅπλα. βενιαμῖται ἢ, τέτων γὸ λῶ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτοραν αὐτὴν σωνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ἅπας παυσάμβροι πάντες, οἱ μ᾽ τ᾽ κῖείνειν, οἱ ἢ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τ᾽ γὴν ἠχόλουν. τὸ δ᾽ αὐτὸ κ᾽ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὼ βενιαμῖτην μιμησάμβραι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεμβρίοις ἀρκούμβροι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶῦ. ἡ ἢ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδὲν ἄξιον τῷ χρόνῳ καὶ τῷ πόνων ἠύξησε τ᾽ πολιορκίας. οἱ ἢ καὶ περ ἀχθόμβροι, τῇ καθέδρᾳ σεσωκυρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες πνὰ τ᾽ ἐν τῇ πόλει σεσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῷ ἀναγκαίων, πνας πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ σῶζαδόντι τ᾽ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε & τὰς συγγρεῖς αὐτ᾽. κἀκεῖνος ὅτι τέτοις ὤμνυε τ᾽ πόλιν αὐτοις ἐγχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἅπας σεσῶσε, σῴζεται μ᾽ τῷ οἰκείων. οἱ ἢ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὶς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὼ πόλιν. καὶ μ᾽ ταῦτα σεὸς μὲν τὰς πολεμίους, κακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τ᾽ ἢ γῆς καὶ τῷ ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῷ ἢ κ᾽ τὸν πλῆτον αὐτοῖς ὑπαδιδόντων, ὑπὸ ξυφῆς κ᾽ ἡδονῆς τὸ κόσμου ὁλῳώρουν, κ᾽ τ᾽ πολιτείας τῷ νόμων ἀκρὶτ᾽ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκρυταί. παρῳξυνθὲν δ᾽ ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο σῶζα τὼ αὐτ᾽ γνώμεω τῷ χαναναίων. ἔπῳθ᾽ ὡς ἐκείνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ᾽ αὐτῷ ὠμότητι καιρεῦ λαβόμβροι. οἱ ἢ, κ᾽ σεὸς τὰ σῶζα τὸ θεῦ, δυθύμως εἶχον. καὶ σεὸς τὸ πολεμεῖν, ἀπόνως, πολλά τε σῶζα τῷ χαναναίων λαβόντες, καὶ σεὸς τοὶς πόνους ἤδη δῖα τὼ τρυφὼ ἐκλελυμβροι. καὶ σωέβαινεν ἤδη τὼ ἀρισοκρατίαν διεφθαρθαι, καὶ τὰς γερουσίας ἐκ ἀπεδείκνυσαν, ὑδ᾽ ἀρχὼ ἄλλω ὑδὲ μίαν τῷ σεόντων νενομισμβρων. ἦσαν ἢ ἐν τοῖς ἀκρεῖς ἡδονῇ τὸ κερδαίνειν σεσδεδωκμβροι. καὶ δῖα τὼ πολλὼ ἄδραν, τάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, & σεσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λεύτης ἀνὴρ τ᾽ δημοτικωτέρων τ᾽ ἐφραὶμ κληρυχίας ὢν, & ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγῦ γύναιον ἀπὸ βηθλεμβρ. τῆς ἢ ἰέβδα φυλῆς τῦτ᾽ ὀξὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν ἢ σφόδρα τ᾽ γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλους αὐτῆς ἥττημβρος; ἠτύχει τῷ παρ᾽ ἐκείνης ἐκ ὁμοίων σπρώμβρος. ἀλλοτρίως δ᾽ αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δῖα τῦτο μᾶλλον ἐκκαομβρίου τῷ πάθει, σπένδες σωνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ σεὸς αὐτὰς βαρυνομβρίη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, σεὸς τὺς γονεῖς σῶζαγίνεῦ, μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς ἢ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὺς πενθερὺς. κ᾽ δῖαλυσάμβρος τὰς μέμψεις, καταλλάττεῦ πρὸς αὐτὴν. κ᾽ τέσαρας μ᾽ ἡμέρας σεὸς αὐτὸν διατάττα, φιλοφρονημβρων αὐτὸν γονέων. τῇ ἢ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, σεὶ δίλλω ἔξιοι. βεάδιον γὸ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὼ δυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τριβὼ ἐποιοῦντο. θεράπων δ᾽ αὐτοῖς εἷς ἐπετο.

κ᾽ ὄ-

καὶ ὅπως λῦσαι αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γυναῖον. νομίζων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱερὰ σάββατα, σαββίοις δ' ἐλελύθησαν ἤδη τελέκοντα, σωνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδὸν ἔχοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα δὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ κομεῖ πολλάκις ὄπισθεν ἐπόμενα ποιοῦντα καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις αὐθέμασι ξενοῦσθαι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σάδια, εἰς οἰκείαν ἤξιου καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῶν, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας ὥρας. καὶ μηδενὸς ὅπως ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουμένου, προσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῷ μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς ὤν, οἰκῶν δὲ ἐν τῇ γαβᾷ διατρίβοντος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ ἅ αἰτίας σελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ σὺν τῷ γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ' οἰκησιν ἐδήλη τυγχάνειν οὖσαν τῇ ἐφραιμίῳ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ προσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν σωτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαιτῶν, ὅπως τὸν ἀγοραῖον τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν διαφθορὰν θαυμάσαντες, ἐπεὶ σὺν τῷ προσβύτῃ κατηγμένον ἔμαθον, καταφρονήσαντες τὸν ἀθενείας, καὶ τὸν ὀλιγοστὸς, ἦκον ὅπως βίας θύρας. τὸν δὲ προσβύτην σὺν προσκαλουμένου ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ ὑβρεῖν, ἠξίουν αὐτὸν σὺν δεχόντα τὴν ξένην, προσταγμάτων ἀπολλάχθαι. ὡς δὲ συγχυθῆναι τε λέγοντος, καὶ λευίτην τὸν προσβύτην, μὴ δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τε δικαίου καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τὴν ὁπὸ θυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην πρόσπτυβους, καὶ μὴ βελόμενος τοῖς ξένοις ὑποδειλιῶν ὑβριζόντας, τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρας αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ὁπὸ θυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαν εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσαν ἐς ἐπεδέξατο τοῦτο τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τὸν ἀσεβῆς τὸν ὅπως τὸν ξένην ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην βιάσασθαι ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ἀθέμιτον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσαγόμενοι μᾶλλον τῷ διαφθορᾷ τὸν ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὸν γυναῖκα. καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τὸν ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένου ἡμέρας. ἡ δὲ, πεφλαμπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπως τὸν ξενίαν. καὶ ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὸν μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰνδρὶ, τοῦτον δὲ μάλιστα τοῖς ξεσυμμένοις ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῇ ψυχῇ ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καθεῖναι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, σὺν μυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς ἂν ἐξ ἑκουσίας γνώμης αὐτῷ σὺν ἄχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπως τὴν ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὅπως δεμένος τῷ κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλήν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς ἀρχηγοῖς τὸ τελούτης γυναικὸς, καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ τοῦτο τὸ ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῷ βεβιασμένων κακῶς διεφθαρμένης, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὸν συλὴν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent: ne si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatº hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: neque sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt salua hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi nunquã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ graiud. 20. uiter cómoti, & iusto furore perciti apud Silũ

conuentum faciunt, & congregati ante taber- A
naculum, Gabaenos hostiliter armis impetere
decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit,
suadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum, priusquam verbis agerent de crimi-
nibus, quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptam armari leges permittunt, nisi
legatis prius de satisfactione missis. rectum igi-
tur esse ad Gabaenos mittere qui sontes ad sup-
plicium deposcant: qui si dedantur, horum pœ-
na contentos esse debere. sin contumaces fue- B
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postula-
turi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas
penderent. Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes, arbitrati sibi pudendum si alienis impe-
ratis metu belli parerent, cum multitudine ac
virtute nulli se cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ
defuturos se promitterent, si quis eos vi & ar- C
mis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à
Gabaenis renuntiata sunt, iureiurando sanciũt,
neminem ex suis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in cõiugem: & acriore bello persecuturos se eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuere quingẽti fundi- D
tores peritissimi, qui læua manu feriebant. itaque commisso apud Gabam prælio, egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniamitæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur, & Beniamitis rursum vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est vt castra metu de- E
sererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõge aberat, postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet. Deus verò precibus eorum annuit. & per eũdem vatem fauorem est pollicitus. Ergo diuisis bifariã copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conserunt, móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitæ instant sponte cedentibus quo lon- F
gius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij. postquàm autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reuersi in pugnam signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi G
se deceptos, & cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret, in conuallem quãdam cõpulsi,

συλλεγόντες, καὶ θορυβοῦντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἀθρόους ὥρμων, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαωνίοις, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ἐξαίφνης ἔτους θορυβεῖν τοὺς ὁμοφύλους ἐπιφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τῷ νόμου μηδὲν ὅπλοις τοὺς ἀλλοφύλους ἐφιέντος δίκα θρασείας καὶ τοιαύτης θορυβεῖν τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι θορυβεῖν τοὺς γαβαωνίους ἐξαιτουμένους τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲ, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν θορυβεῖν τοὺς γαβαωνίους κατηγορεῖντες τῆς νεανίσκων τὰ θορυβεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ θορυβεῖν πυρείαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὴ νόμιμα, ψυχομένους ἢ δικαίους, ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαωνίοι, ὅτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν θορυβεῖν ἀγνοοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἰ χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀλυχίαν. ἦσαν δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν. σωφρονοῦντες γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ θορυβεῖν τῶν γαβαωνῶν, ὅρκοις ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν θορυβεῖν γάμον θυγατέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοῖς θορυβεῖν γόνους ἡμῶν παρειληφαμεν ψυχομένους. θορυβεῖν χῆμα τε ἐξῆν ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς θορυβεῖν πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τὰ χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μάχης θορυβεῖν τῇ γαβᾶ ψυχομένης, ἔπεμπουσιν οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν δ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμί), χάραντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται καταθεπλημότες τὸ θορυβεῖν τῆς εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. καὶ δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. θορυβεῖν ψυχόμενοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγυς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες καὶ τὸν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι θορυβεῖν τὸν ὀργῆς τὸν θορυβεῖν αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῇ ἡττήσεις ἀρκεσθέντα, δουῆναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φινεέσου θορυβεῖν προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὰ στρατιὰ δύο μέρη, τὴν ἡμισείαν θορυβεῖν λοχίζουσι νυκτὸς θορυβεῖν τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ εἰθίσκον οἱ βενιαμίται τῶν ἑβραίων ὑποφευγόντων ἤρεμα, καὶ ὅτι πολὺ θέλοντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει θορυβεῖν τας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀθένειαν συνεθραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὴ φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. θλιβόμενοι δ' ἴσαντα εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἀφεῦσιν ὁ συνήθεσ. οἱ δ' ἐξαναστάντες, κατὰ βοῆς θλίψασι τοῖς πολεμίοις. οἱ δ', ἅμα τε αὐτοὺς ἐπατημένους ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. εἰς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

θορυβεῖν-

ϖεισάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας δ΄ξαφθα- A
ρῶναι πλεὶ ἑξακοσίων. ἕτοι ὁ συσραφέντες κὴ πυ-
κνώσαντες ἑαυτοὺς, Ϲ δ΄ὰ μέσων ὡσάμενοι τ῀ πολε-
μίων, ἔφυγον ὅπὶ τὰ πλησίον ὄρη, κὴ καταχόντες ἱ-
δρύθησαν. οἱ δ΄ ἄλλοι πάντες ϖᾶσι δισμυρίοις ὄν-
τες, κὴ πεντακισχιλίοις ἀπέθανον. οἱ ὁ ἰσραηλῖται, τὴν
τε γαβὰ ἐμπ῀ρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τ῀
ἀῤῥένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τάς τε ἄλλας
τ῀ βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, ἔτως ἦσαν B
παρωργισμένοι, καὶ ἰάβισον τῆς γαλαδίτιδος οὖ-
σαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τ῀ βενιαμι-
τῶν, πέμψαντες μυρίους κὴ δισχιλίους ἐκ τ῀ τάξεων
ἐκέλδσαν ἀνελεῖν, κὴ φονδύσι τὸ μάχιμον τ῀ πόλεως
οἱ πεμφθέντες σὺ τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴ τεσ-
σακοσίων παρθένων. ὅπὶ τοσοῦτον ὑπ᾽ ὀργῆς ϖροήχθη-
σαν τ῀ κ῀ τὴ γυναῖκα πάθει ϖεσλαβόντες καὶ τὸ
κ῀ τὴ ἄρρεσιν τ῀ ὁπλιτῶν. μετάνοια δ΄ αὐτοὺς λαμ- C
βάνει τ῀ τ῀ βενιαμιτῶν συμφορᾶς. κὴ νησείαν ἐπ᾽ αὐτοῖς
ϖεφέθεντο, καὶ τι δίκαιμα παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες
εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς δ΄αφυγόντας
αὐτ῀ ἑξακοσίους, δ΄ὰ ϖρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθί-
δρυτο ὁ ὅπὶ πέτρας τινὸς ῥοὰς καλεμένης κ῀ τ῀ ἔρη-
μον. οἱ ὁ ϖρέσβεις, ὡς ἐκ ἐκείνοις τ῀ συμφορᾶς μόνοις
λελυπημένης, ἀλλὰ κὴ αὐτοὺς τ῀ συγγενῶν ἀπολωλό-
των, ὀδυρόμενοι, ϖράως ἔπεισθον φέρειν, κὴ σωελθεῖν
εἰς ταὐτὸ, κὴ μὴ παντελῶς τ῀ βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλε- D
θρον τὸ γε ἐϖ᾽ αὐτοῖς καταψηφίσαιτο. συγχωρεῦμεν
ὑμῖν ἔλεγον, τὴ ἀπάσης τ῀ φυλῆς γλῶ, καὶ λείαν
ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ ὁ τ῀ ϰαθ᾽ ἑαυτοὺς θεῦ
ψήφῳ γενομένην κατ᾽ ἀδικίαν τὴ αὐτῶν γνωσιμα-
χήσαντες, καπέσαν εἰς τὴ πάτριον φυλὴ, ϖεθόμε-
νοι τοῖς ϖροκαλεμένοις. οἱ δ΄ ἰσραηλῖται γυ-
ναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰα-
βίτιδας. ἐπεὶ ὁ τ῀ ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκεῖνοι E
γυναικῶν δυπορήσαντες, παιδοποιῶνται. γελυπημένων
δ΄ αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ βενιαμίτῃ σωοικῆσαι
θυγατέρα ϖρὸ τὸ πολέμου, οἱ μὴ ὀλιγωρεῖν σωεβού-
λδυον τ῀ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ᾽ ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ
γνώμη καὶ κρίσει, τ῀ θεῦ μηδὲν ἐναντίον ποιῆσειν εἰ
φυλὴ ὅλη κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνη-
θεῖεν, τάς τε ὁπορκίας ἐκ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης ῥήνω-
ται, χαλεπὰς εἶ καὶ ὀπισφαλεῖς, ἀλλ᾽ ὅταν ἐν κακῷ F
μαλιμνθῶσι. τῆς ὁ γερυσίας ϖρὸς τὸ τ῀ ὁπορκίας
ὄνομα χετλιασάσης, ἔφη τὰς τούτοις γυναικῶν δυποεῖαν
ἔχειν ἐνατῶν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων ὁ τὴ
ὁπωσιανὴ, ἡμῖν, εἶπε, τοῖς τῆ ἔτους εἰς σηλὼ σωιοῦσιν
ἑορτὴ κ῀ ϖανηγυρεῖν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες.
ζήτων κ῀ ἁρπαγὴν ἐφείδω γαμεῖν βενιαμίτας αἷς ἂν
δυνηθεῖεν, ἡμῖν ὅτε ϖροχερομένων ὅτε κωλυόντων.
ϖρὸς ὁ τοὺς πατέρας αὐτ῀ δυσχεραίνοντας, καὶ τιμω-
ρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φησομὲν αὐτοὺς ἁμίους φυ- G
λακῆς ἀμελήσαντας τ῀ θυγατέρων. ὅσι τε δεῖ τ῀ ὀρ-
γῆς ὅπὶ βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ
δαίμονι ἀμέτρως. καὶ οἱ μ῀ τούτοις πειθέντες, ψηφίζον-
ται τ῀ δ΄ὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς βενιαμίταις. ἐπ᾽ ἀ-
σης ὁ τ῀ ἑορτῆς, οἱ μὲν δ΄ακόσιοι, κ῀ δύο καὶ ϖεὶς ϖρὸ
τῆς πόλεως ἐνέδρδυον παρεσομένας τὰς ϖαρθένους
ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cófixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerēt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocārt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiēdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nō ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quādò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurii mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. Iud. 21.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A
faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas cor-
ripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, a-
griculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad
priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent.
Quo factum eſt, vt Beniamitarum tribus, quæ
minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc
Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque ma-
gnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B
fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum
exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis
Chananæi in contemptum gentis collegerunt
copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in po-
ſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione
facta, magnóque numero peditum armato, ad-
iunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaro-
nem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerũt,
& alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C
Danitæ in montana compellerentur, ne pedem
quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis
quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius
diei progreſſi, non longè à Libano & minoris
Iordanis fontibus inuento agro bono ac ferti- D
li, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent. E

CAP. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi
multis laboribus acquiſita, per luxum ac F
voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutarum

αἱ ὑ μὴ παιδιᾶς ἐδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἰ τὴν μελλόντων
ἀφυλάκτως ὄδευον. οἱ ὑ σπειραδῆσαν εἰχονῦ ἐξανα-
σάντες. κὴ ἔτοι μὲ ἔτους γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τ γῆς ἐ-
χώρησαν, κὴ φθόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τ φοτέραν
δὲ δαμονίαν ἐπανελθεῖν. ἐνιαμτὴν μὲ οὖν ἡ φυλὴ κα-
δυνδύσασα τελέως ἀφθαρλῶαι, τῷ φοειρημένῳ ξό-
πῳ κὴ τ ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰώθησό τε πα-
ραζήλημα, κὴ ζαχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ℭ τὰ ἄλλα πάντα
ἐποίησαν τ ὁπίδοσιν. ἔδει μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτους παύ-
εται. ὅμοια ὑ τούτοις παθεῖν καὶ τλὺ δανιαλὺ συμέβη
φυλλύ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τῦτο φοαχθεῖσαν. τὴν
ἰσραηλιτῶν σπλελοιπότων ἤδη τλὺ ἐν τοῖς πολέμοις
ἄσκησιν ℭ φοὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ γῆς, χαναναῖοι κα-
ταφεγήσαντες αὐτὴν, συνεποιήσαντο δ ὑνάμιν. ἐδὲν μὲ
αὐτοὶ πείσεσθαι φοσδοκῶντες, ὡς ὑ βεβαίαν τ ποιή-
σειν κακῶς τὲς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας
λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπα-
ρεσκεύάζοντο, ℭ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, ἀφ' τε πόλεις
αὐτὴν συνεφρόνουν, καὶ τ ἰδδὰ φυλῆς τ ἀσκάλωνα κὴ
ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τὴν ἐν τῷ
πεδίῳ. κὴ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἰωάλκασαν συμφυγεῖν,
ἐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπίβατον τὸ πεδίον καθαλιπόντες. οἱ
δ' ἔτι πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε ἐκ ἔχοντες ἀρκῦ-
σαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτὴν πέντε ἄνδρας εἰς τ μεσόγαιον,
κατοφομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαντο. οἱ δ' ὲ πόῤῥω
τῦ λιβάνου ὄρους κὴ ἐλασσόνος ἰορδάνου τ πηγῶν κατὰ
τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς
φοελθόντες, ℭ καταπλήσαντες γῆν ἀγαθὴν κὴ πάμ-
φορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες σρατῷ
κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου
παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τ αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλί-
ταις φθόνον ἐποίησεν ὑπὸ τε ἀπειρείας τ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ
ὑπὸ τ φθὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταχωρήσαντες δὲ ἅπαξ
τῦ κόσμου τ πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ φῶς τὸ καθ' ἡδο-
νὴν κὴ βύλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τὴν ὑπερχωλαζόν-
των φθὰ τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ ταῦτα τλὺ καταφρονίαν ἀνεζέσαντας αὐτοὺς ὁ
θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. κὴ λῦ σὺν πόνοις μυ-
ρίοις δὲ δαμονίαν κτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον
δι' ἀφυφλύ. σρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χυσάρθα τῦ τ
ἀσυρίων βασιλέως πολλύς τε τὴν φθαξαμένων
ἀπώλεσαν, ℭ πολιορκήσαντες κτ κρότος ἠρέθησαν. εἰσὶ
δ' οἱ δι' φόβον ἑκουσίως αὐτοῦ φοσεχώρησαν, φόρους
τε τῦ δυνατῦ μείζονας ὑπέχθντες ἐτέλουν, κὴ ὕβρεις
παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτὼ. μεθ' ἃ τὴν κακῶν ἔ-
τους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' ὃν ἐνίζου αὐτοῖς ἐλευθερία ἠρέθη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, δρασήειος
ἀνὴρ, κὴ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηθὲν αὐτοῦ μὴ
φθειρᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἱτραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους,
ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐκκαρεῖσθαι τολμᾶν, φθα-
κινδυνεύμενος συλλαμβάνεσθαι τ κινδύνων τινὰς αὐτοῦ
(ἀλί-

(ἀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὶ τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ θεοῦ θυμία μεταβολῆς) ῥῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ἦσαν φρουρὸν τῶ χειρὶ τῶν δεξιῶν διαφθείρει. θεσπιζομένων δ' πλειόνων τὴν σωτηρίαν ἔσεσθαι, ἐν τῶ μὴ διαμάχεσθαι περὶ τὰ ῥῶτα τὴν ὑπεροχῆς, μάχην τοῖς ἀστυείοις συνάπτουσι. καὶ θεὸς τὸ παντελὲς αὐτὴν ἀπωσάμενοι, πειρᾶσθαι τὴν Ἀσσυρίαν ἐβιάζοντο. κενίαζος δ', ὡς ἔργῳ πείραν αὐτῶν λαμβάνει τῶν ἀπὸ τῶν πλήθους ἀρχὴν, ὡς τὸν κρίνειν τὸν λαόν. Ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

A

B

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tūtúmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte, hosti pares videretur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatē asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

Κεφάλαιον ε.

Οὐ πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰούδου τῆς δουλείας ἀπαλλάγη.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

Τελευτήσαντος δὲ αὖθις πάλιν τὰ τῆς ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας εἰς ὀλισθήματα. καὶ τῆς μὲν πρὸς τιμὴν ἄγαν τοῦ θεοῦ μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀκοσμίαν τῆς πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μωαβιτῶν ἐπισπᾶσθαι βασιλέα, πόλεμον σφᾶς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλὰς μάχας αὐτὸν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποζύξαντα φόρου τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν καταφθεῖραι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑπερτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὑδὲν τῶν εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὅτι ἐκατονταέτη ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τῆς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπακούσας, ἀπήλλαξε τῶν ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἠλευθέρωσε δὲ τῆς τοιαύτης τύχης τῶν βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίαν, ἰούδην μὲν τοὔνομα, γένος τε πάσης, ἄλλως τε καὶ ἀνδριότατος, καὶ τῆς σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, καὶ χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, ἐκ δὲ ταύτης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατέχει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δὲ γενόμενος τῆς ἔγλωνι, δωρεᾶς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ἐπαρχόμενος. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὰ βασίλεια προσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συὸν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῆς βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῆς δεξιᾶς σκέλει περιδησάμενος εἰσέρχεται πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αἱρεῖντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τεταμμένων. δυεῖ οὖν τὰ δῶρα τῶ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέξιβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιᾶς πρὸς θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐρέπτο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐκτὸς τῆς θεραπόντων ἀπέναι κελεύοντος, δεῖ τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖρξε δὲ ὅτι θέρους, καὶ δίος εἰσῆκε τὸν ἰούδην μὴ ὀφθῆναι, καὶ μὴ δῶ κηλίαν πληγήν. ἀνίησιν ὃν αὐτὸν, ὅπερ εἰωθὼς ἔχειν ἐν προσχήματος αὐτῶ δηλῶσαι τοῦ θείου. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τοῦ δώρου ἀπεκοιμήθη ἀπὸ τοῦ θέρους. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπών, ἔξεισι προσκλείσας τὰς θύρας. ὅπου θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τρέπεσθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ἀποσημήνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ὡς μόλις ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὸν χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις δὲ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πολὺ μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτοῖς πάθος. ἐπεὶ δὲ ὡς ἑωθινὸν ἦν, δείσαντες μὴ νεώτερόν τι εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

Post cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberēt: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebāt, & cornicines per totā eā regionē dimittebāt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperascēret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sūt in cubiculū

VIII. Iud. 3.

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* Israelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad miserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, virò tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatum fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

κὴ πεζὸν διόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστησεσαν. κὴ πρὶν τ φρεσὶν συσταφλῶσαι, τ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. ☾ οἱ μὲ ωδαχρῆμα αἱαιρένται. οἱ δ εἰς φυγὴν ζέπον) ὡς ὅπὶ τ μωαβίτην σωθησόμενοι. ἦσαν δ ὑπὸ μυρίας. κὴ ἰσραηλίται φθασαντειληφότες τὸ ἰορδάνου τ διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. κὴ κῆ τ διάβασιν πολλὰς αὐτῶν αἱαιρῶσιν. διέφυγέ τε ὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. ☾ οἱ μὲ ἑβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης δ τ ἀπὰς ταύτης τιμηθεὶς τῇ τ πλήθους ἅπαντος ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταχών, ἀνὴρ κὴ δίκα τῆς φθειρημένης φύξεως, ἐπαίνῳ δίκαιος τυγχάνειν. ☾ μὴ τέτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καθιδυωθέντων ὑπὸ σισάρου ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται δ πάλιν, κδὲν γὰρ ὅπὶ διδαχῇ τῶ κρείττονος ἐλάμβανον τ φρότερον δυτυχημένων, τότε τ μήτε σέβειν τ θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κὴ τ ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας φρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνῃ τῷ τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔδει γὰρ ἐξ ἀσσύρων πόλεως ὁρμωμένους, αὐτὴν δι' ὑπέκειται τ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲ ὁπλιτῶν ἑξακόσια ἐτρεφε μυριάδας, μυρίους δ ἱππέας, ἑξακισχιλίων δ ἁρμάτων δύτρει. ταύτης ἐν στρατηγῶν τ δυνάμεως σεσαρίς, τιμῆς τ πρώτης ὢν παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχανόν, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ὡς ἀκουσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοὺς ὅπιτάξαι τελεῖν φόρους. εἶτα μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἐῶσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τ δυσχερείας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὸ θεῖον πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτοῖς τ ὑβρίζειν, καὶ τ πρὶν αὐτὸν αἰνωμοσώλων. ☾ μεταθέμενοι τε λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες πὰς συμφορὰς αὐτοῖς ὑπ τ πρεσφερνήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, δεδώραν πινὰ πρόφησιν, μέλισσαν δ σπαίρᾳ τέκνομα κῆ τ ἑβραίων γλῶσσαν, ἵνα τοῦτον δεήθωσι τ θεῶ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, ☾ μὴ ὑπερειδεῖν ἀπολλυμένους αὐτὲς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ θεὸς ἐπένδυσε σωτηρίαν αὐτοῖς. κὴ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ὄστιν ἀστραπὴ κῆ τ ἑβραίων γλῶσσαν. μέλλοντα δ' ἡ δέβώρα τὸν βάρακον, ὅπλίξαντα τ νέων μυρίας ἐκέλευε χωρεῖν ὅπὶ τὲς πολεμίους. ὑποχρεῶσα γὰρ τοῦτον τ θεῦ προφητότος ☾ νίκην ἀποσημήναντος. βαράκη δ φαμένη μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγήσης, ἀγανακτήσασα, σὺ μὲ εἶτε, γυναικὶ πάραχωρεῖς ἀξιώματος ὅ σοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ ὐ παραιτοῦμαι. ☾ συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἅπαντα δ αὐτοῖς ὁ σισάρης τ βασιλέως κελεύσαντος. κὴ στρατοπεδοῦν τ πολεμίων ὐκ ἄπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ☾ τ βάρακον καταπλήξαντας τὸ πλῆθος τ πολεμίων, κὴ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δέβώρα κατεῖχε τῷ συμβολῷ ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσατῷ ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τ θεόν. συνήσαν οὖν κὴ φερσμηχύτων αὐτῷ ὄμβρος ὅπιγίνεται μέγας κὴ ὕδωρ πολὺ, ☾ χάλαζα.

τὸν

τὸν τε ὑετὸν καὶ θερισμὸν ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὐτοῖς τὴν ὄψιν αὐτῶν ὑποπτοτέρων, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται ὄντες τὸ κρύος ἐρρῶσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοῖς δ' ἰσραηλίταις ἥπιόν τε ἔβλαπτε κατ' ὀπίσω γινόμενος ὁ χειμών, καὶ θεοῦ τὴν ἔννοιαν καὶ βοηθείας τῷ θεῷ θαρσοῦς ἐλάμβανον. ὡς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν ἧτταν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊτῶν γυναῖκα ἰάλλην ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διερθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέρους δασυλίστερον, εἰς ὕπνον ἐρέπεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένῳ σιδήριον ἦλον ἐλάσασα σφύρῃ δεξιᾷ τὸν κροτάφων αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. ἔτους μὲν ἡ νίκη αὕτη φέρεται καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δὲ στρατοῦσας ἐπ' ἄσωρον, ἰαβίνου τε ὑπαρτιάσαντα κτείνει. καὶ τὸν στρατηγοῦντα σισάρα, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

sos Chananæorum vultus ingerens,& prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alacriores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie, turbatísque ordinibus ,ingentem hostium stragem ediderunt.atque ita pars talis Israelitis cedebãt,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru , fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa,ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis superuenientibus,solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cęso rege,ac vrbe solo æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις οἰκησάν τε τὴν τῶν χώραν ὀκτὼ καὶ ἑπτὰ ἔτη ἐπὶ ἔτεσι.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, μετὰ ταῦτα μανθάνουσι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τὴν ἄρχοντας, στρατοῦσιν ὅπη τοῖς ἰσραηλίταις. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δὲ ποιοῦντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τοὺς ἰσραηλίτας ἀνεσκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τὰ πεδία ἐξεχώρουν. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τὰς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μανθάνοντες, καὶ ὥραν θέρους στρατοῦντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' ἦν καὶ σπανὶς τροφῆς, καὶ ζέπορ) πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem rerè tempore, paulo pòst Madianitæ socius Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Israelitas fecerunt,& cógredi ausos magno prælio vicerunt: vastatísque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per cõtinuos septem annos facerent,Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt.qui spelũcis & subterraneis ędificiis excauatis,quicquid hostium violentiam euadere poterat,intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem , hyeme agros colere Israelitas permittebãt,vt possent denuò labores eorum vastare.Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Iud.6.*

Κεφάλαιον η.

Ως γιδεὼν αἰτεῖ ἐλευθέρωσιν.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσυ παῖς, μανασσιτίδος φυλῆς ὢν ὀλίγοις, δράγμασι σιτίων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὸν ληνὸν ἐκόπτε. τοῖς γὰρ πολεμίοις ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ὅπη τῆς ἅλωος. φαντάσματος δ' αὐτῷ φανέντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος δαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. ὑποτυχὼν τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν ληνὸν νῦν αὐτὶ ἅλωος χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακελεύσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὸν ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὸν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλῆθος ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὑπεροίας ἀσθενέστερον. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ὑπεσχνεῖτο, *Ibidem.*

PEr idem tempus Gedeõ Iasi filius, vnus ex primatibus tribus Manassetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellauisset.respondens,Hoc inquit,meæ felicitatis argumentum est maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono esset animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri posse.nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero,& se iuuenẽ esse,& tam arduis negotiis imparẽ. Deus aũtquicquid deesset se suppleturũpollicebatur,

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credêtes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerêt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt merito cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clã possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeonis, cum facibus in castra impetũ faciunt.

Ind. 7.

A

B

C

D

E

F

G

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν διηγούμενος ὁ γεδεὼν τισὶ τῶν ἡλίκων ἔπεισε. καὶ ὡδαχθὲν τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον λοιπὸν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τιμῶν τε ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοφίλαυτον ὄσαν ἐθέλου, καὶ ὡς πὺς ἀρετῆ διαφέροντας ἀπεχθανομένου. ὅπως τε τιμῶν νίκλω παρέντες τοῦ θεοῦ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ ὡς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τ' αὐτὸ τὸ ἔργον, συμεβόλλε ὡς μεσοῦσαν τιμῶν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τιμῶν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν. Ϛ τοὺς μὲν κατακλιθέντας Ϛ ὕπνος πίνοντας, δύψυχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισβυσμένως καὶ μὴ θερμύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δ' κῦ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τοῦ γεδεῶνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες διρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτοις ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ τοῦ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τιμῶν ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι. γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος, καὶ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προεῖπεν, τ' δέοις αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ' στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς παρεμβολαῖς σκιᾶς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φήμην καὶ θάρσος. πεισθεὶς δ' εἶη, φεύραν τ' ἑαυτοῦ θεράποντα ὠδαλαβών. καὶ πλησιάσας σκιᾷ τινὶ καταλαμβάνει τῶν ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκιωνῶτι, ὡς τε ἀκούειν τ' γεδεῶνα. τὸ δ' ἐπιὸν λοιμὸν μάζαν ἐδοκεῖ κυλιομένην ὑπ' δύτελείας ἀνθρώποις ἀβρῶσιν, δι' τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην, τιμῶν τε βασιλέως σκιᾶν καταβαλεῖν, Ϛ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δ', σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τιμῶν ὄψιν ἐκείνην, λέγων ὅθεν, τοῦτ' αὐτὸ σωφρονεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἀπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον, δύτελέσατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τοῦ δ' ὁσιωτάτου παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ὄχλου ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονημένου, ὅμοιον δ' τῷ κῷ κρίθινῃ χρῷ. καὶ τὸ ὡδὰ τοῖς ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦν, τοῦτ' ἂν εἴη γεδεών, Ϛ τὸ σῶν αὐτῷ στρατιωτικόν, ἐπεὶ ἓν τ' μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκιὰς ἡμῖν ἀναζέπεσαν, δ' ὃ μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τ' καθ' ἡμῶν νίκην ὑπονένευκε. γεδεῶνα δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. Ϛ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ τοὺς οἰκείους, διηνσάμενος αὐτοῖς καὶ τιμῶν τ' πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὡδαγγελλόμενα φρονηματιθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῷ τετάρτιον μάλιστα φυλακὴν, προσῆγε τιμῶν αὐτοῦ στρατιὰν γεδεών, εἰς ἕξ μέρη διελὼν αὐτούς. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκόπιζον δ' πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερατῶν κέρας, ἐχέτω δ' τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δ' πολὺ κατεῖχε τ' πολεμίων στρατόπεδον. πλείοσιν γὰρ αὐτοῖς εἶ συνέβαινε κάμηλος. Ϛ κῷ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, προεῖρημένου αὐτοῖς ὁπότ' αὖ γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὲν τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τοῦτ'

τῶτ' ἐποίησαν. ταραχὴ γὰρ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ ὑπτιάντας, Ⓒ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. κατεύνοντο γὰρ ἀλλήλους μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαντες γὰρ καθάπαξ εἰς ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλεν, πᾶν τὸ παρεστὸς ἀπολλύναι νομίζοντες εἶναι πολέμιον. ὀφόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης παρὰ τοῖς ἰσραηλίταις διαδεδόσης νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρας περιειλημμένῳ ὑπὸ δυναμένους διαπερᾶναι χωρίῳ. καὶ παρεισάντες, κτείνουσιν ἅπαντας, Ⓒ δύο τῶν βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς παρειλημμένους τῶν στρατιωτῶν ἀνάγοντες, ἦσαν δὲ ὡς μύριοι Ⓒ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύουσι πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ ἐκ ἀπηγορδύκει πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ Ⓒ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους. Ⓒ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἠγαγε. καὶ ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μασδανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀραβῶν, ὡσεὶ μυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς Ⓒ ἄργυρος καὶ ὑφὴ Ⓒ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὑποστρέφων εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν μασδανιτῶν βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος διωκείᾳ δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ προσκαλεῖσθαι τὸν διαχείρισιν αὐτοῖς τοῦ κρίνειν τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀριστεῖαν ἀνεγὲς, ἐπ' αὐτοὺς ἔλεγεν αὐτοκρατῶς χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρέτας χωρεῖς αὐτῷ, ἀλλὰ θεοῦ κελεύσαντος. τὴν δὲ νίκην οὐκ ἦττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσάντων εἶναι). Ⓒ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῶν ὑπὲρ τῶν πολεμίων διωκείας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοῖς σάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὸν μὲν οὖν ἔτος ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν καθ' καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενος βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεύων αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ θεοῦ διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiẽtem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis cõpiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod inscijs ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Iud.8.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι μετὰ τὴν γεδεῶνος τελευτὴν πολλοὶ ἡγούμενοι διέδοχοι τῆς πόλεως ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἑκατέρῳ χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς ἁβιμέλεχος ὀνόματι, ὃς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὸν ἀναχωρήσας ὅπου σίκιμα πρὸς τῆς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ἦν πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίτηδες, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθαμοῦ. σώζεται γὰρ εἰς φυγὴν διαφυγεῖν δυτυχήσας. ἁβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅπη βούλεται ποιεῖν, ἀπὸ τῶν νομίμων ἀποδείξας, Ⓒ δεινῶς πρὸς τοὺς τῶν δικαίων προϊσταμένους σκληρευόμενος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iorhane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.

XII. *Iud.8.9.*

Itaque dum quodam tempore publića in Sici- A
mis festiuitas celebraretur, ad quā plebs vniuer-
sa conuenerat, frater eius Iothanes, quem
fuga seruatum diximus, conscenso monte Ga-
rizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt
ab omnibus exaudiri posset, silentium ei popu-
lo præbente, rogauit vt pauca verba audire di-
gnarentur. Cúmque illi magis etiam silerent
intenti, dixit quòd arbores olim humana voce
vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt fi-
cum, vt imperium in eas acciperet. Recusante B
autem illa, quòd contenta honore quem pro-
pter fructus suos percipiebat, non requireret a-
lium: arbores non destiterunt principem quæ-
rere: visúmque est viti hunc honorem deferre.
ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, &
simili modo etiam olea. itum est deinde cum
eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad
ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem
poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem
insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & C
absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus
mouendi causa vobis fabulor, sed quia maxi-
mis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis A-
bimelechum necatis fratribus principatum v-
surpare, cuius ingenium nihil ab igne differt.
Hæc locutus recessit, & per triennium in late-
bris montium vixit, Abimelechi potentiam fu-
gitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœniten-
tia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patra-
uerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu ex-
pulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuita- D
tē aliqua clade afficeret. cúmque instaret vin-
demia, non audebant colligere fructus, metuē-
tes ne quid incommodi ab Abimelecho acci-
perent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo
cum armatorum manu & cognatis quidam
princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Si-
cimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dū
vindemia peragitur: cœperúntque securè fru-
ctus conuehere, & per sodalitia cœnantes au-
debant apertè in Abimelechum cōuitia iacta- E
re. & principis cognati dispositis circa vrbem
insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præ-
cipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam
è Sicimitarū primatibus, hospes Abimelechi,
per nuncium ei significauit, quomodo Gales
populum cōtra ipsum irritaret: hortatus etiam
vt insidias ei ante vrbē tenderet. se enim Galem
illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimi-
co gratiam qualē meretur referat. quo facto cu-
raturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque F
Abimelechus locū insidiis aptum cepisset, &
Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs
ageret, conspectis repente armatis exclamat,
Zebelle hostem video. illo respondente vmbras
esse cautium, iam propiores cernens, imo non
vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc
Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam ob-
iicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis
hominem aggrederis? Gales verò turbatus G
excipit primum impetum: cúmque suos in-
feriores animaduerteret, amissis aliquot, cæte-
ros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ
πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
ἰωθάμης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄ-
ρος τὸ γαρίζειν, ὑπέρκειται δὲ τῆς σικίμων πόλεως,
ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τοῦ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ
παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενα.
γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀν-
θρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν
δεηθείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ᾽ ἐκεί-
νης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔ-
σης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων ἔξωθεν προσγινο-
μένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι φροντίδος οὐκ
ἀπελείπετο, ἐδόκει δ᾽ αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν
παρασχεῖν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένην τοῖς
αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρ-
χήν. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ τῶν ἐλαιῶν ποιησαμένων, ῥά-
μνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῆς ὥστε παραλαβεῖν τὴν βασι-
λείαν τὰ δένδρα, πυρεία δὲ ἀγαθὴ παρασχεῖν τῶν ξυ-
λῶν ἐστιν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ
ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μέντοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν
σκιάν. εἰ δ᾽ ὄλεθρον ἐπ᾽ αὐτῇ φρονῶεν, ὑπὸ τοῦ ἐνόν-
τος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ᾽ οὐ γέλωτος ἕνεκά φησι
λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γεδεῶνος πεπειρα-
μένοι, περιορῶσιν ἀβιμέλεχον ἐπὶ τῶν ὅλων ὄντα πρα-
γμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν
πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν
καὶ διῃτᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ᾽ ἔτη τρία
τὸν ἀβιμέλεχον. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται,
μετενόησαν γὰρ ἐπὶ τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις,
ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς.
ὁ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῆς δ᾽ ὥρας τῆς τοῦ
τρυγᾶν γενομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προ-
ϊόντες, μήτι δράσαι κακὸν αὐτοὺς ἀβιμέλεχος. ἐπιδη-
μήσαντος δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς γάλου, σὺν
ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται
δέονται παρασχεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. προσδε-
ξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῄεσαν καὶ γάλης σὺν
αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅ τε οὖν καρπὸς μετ᾽ ἀ-
σφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες κατὰ συμμορίαν φανε-
ρῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵ τε
ἄρχοντες ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν,
πολλοὺς τῶν ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζέ-
βελλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν ἀβιμελέχου,
ὅσα παρώξυνε γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμή-
νυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως. πείσειν γὰρ
γάλην ἐξελθεῖν ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ᾽ ἐκείνῳ τυγ-
χάνειν, ὥστε ἀμύνεσθαι, γενομένου γὰρ τούτου, διαλλαγὰς
αὐτῷ μνηστεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅ τε οὖν ἀβιμέλεχος
ἐκάθισεν ἐνεδρεύων. καὶ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέτρι-
βεν ἐπὶ τοῦ προαστείου, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δὲ ὁ-
πλίτας ἐπιφερομένους γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν
ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. τοῦ δὲ σκιὰς εἶναι
φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γενομένων, τὸ ἀκριβὲς
κατανοῶν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ᾽ εἶναι λόχον δ᾽ ἀνδρῶν. καὶ
ζεβέλλης, οὐ σὺ μέντοι φησὶν ἀβιμελέχῳ κακίαν ἐπι-
καλεῖς; τί οὖν οὐκ ἐπιδείκνυσαι τὸ τῆς σῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς
μάχην αὐτῷ συμβαλών; γάλης δὲ θορυβούμενος, συνάπτει τοῖς ἀβιμελέχου. καὶ πίπτουσι μέν τινες τῶν σὺν αὐτῷ.
φεύγει δ᾽ αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύεται γάλην ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως,

κατη-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθόντας ἄθλιος καὶ ζητητὰς τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ παρελθόντων, ἡ μὲν ἥμισυ μοῖρα τῶν στρατιωτῶν καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι σὺν ἀλαλαγμοῖς μεγάλοις· πανταχῆ τε φόνος ἦν. καὶ καταπάλας εἰς ἕκαστος τὴν πόλιν, ἐδήου αὐτόχειρ πρὸς πολιορκίαν, ἄλλας καὶ τὴν ἐκτὸς πόλιν ἀπειρίας παρῆγε. καὶ σικιμίτας πάντες ὅτοι ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι συλλεγόντες ὅπη τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν δίαιταν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθών, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτοὺς μὴ τὸν δυνάμεως. καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δὲ αὐτὸ φέρων ταῦτο ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τὰς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μείζω ἄρουσι φλόγα. καὶ διαφθύγει μὲν ὅπῃ τῆς πέτρας ἐδεῖς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ τετρακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ λύπης ἡμισυμένης, πλὴν ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς δυσγένους σωθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος ἦλθε, καὶ μηδαμοῦ περιεφάλων τὸ βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ὅπῃ Θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπλομαχίας αἱρεῖ. φύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τέως παρεσκευάζετο. καὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῶν τειχῶν, γυνὴ θεύσματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τὴν κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τὴν γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἔξεπεσε καὶ τὴν εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ ἰσραηλίτιν τὴν ἡγεμονίαν λαείρης ὁ γαλαδίτης ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα δαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τελέσαντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἄρίστους καὶ τὴν κατὰ τὴν γαλαδίτιν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτεσι δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδίτης ἀξίστας. πάντα δὲ τὰ τὴν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τὴν νόμων ἐφέρετο. καταφρονήσαντες αὐτῆς ἀμμανίται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ ὅπῃ τὴν τῆς λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ συμφορηθέντες ἀπὸ τῆς κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τοῦ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπέφερον καὶ παρακαλέσαντες αὐτὸν μαρτύσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῆς ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατὸν ὅπῃ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπλιτῶν οἱ ὅπλιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος διόμνυοι τὴν στρατηγήσοντος,

A

B

C

D

E

F

G

casione, calumniatus eum quasi volès malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nõ fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitũ ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manassitide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorũ ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiũ ei tradituros. Ille non admisit preces, caulatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis diripturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A Ἦν δέ τις Ἰάφθης, ἀνὴρ δόξᾳ τῇ πατρόθεν ἀρετῇ δύνατος
καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸς στρατιὰν ἰδίᾳ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφο-
ρῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμ-
μαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι πᾶσαν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ
τὴν χώραν τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' ἀποσείεται τὴν
πρόκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ
B ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ἀ δὲ ἴσα
ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον πρὸ τῆς μητρὸς δι' ἐ-
ρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς
ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀσθενείας. καὶ ὁ
μὲν διέτριβεν ἐν τῇ Γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ,
πάντας τοὺς ὁπόθεν ἂν παραγινομένους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ
μισθοῦ δεχόμενος. συμπαρισάντων δ' αὐτῶν καὶ ἐμ-
C σάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευ-
σε. καὶ ποιησάμενος ἐξείαν τοῦ πλήθους παραγράψαντος τοῦτο,
ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει
πρὸς τοὺς ἀμμανίτην, ἀπαιτοῦντος τὸν ἔξοδον τοῦ ἀπ' αἰγύπτου,
καὶ τὴν ἀμοραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς παρέας
ἔσης ἀρχῆθεν. ἀντικειμένου δ' ὁ ἰάφθου, ὡς ὅτε τῆς
ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι,
χάειν τε μᾶλλον τὴν ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι
παρειθέσης. δυνατὸν γὰρ μωυσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν. πα-
D χωρεῖν τε ἰδίας εἰκοσὶν γῆς, ἣν θεὸς κατακτησαμένου
μὴ ἑξακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφη-
σεν. ἃ τὲς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς
δ' ὁπλίζεται καὶ θυσιάσειν ὑποχόμενος αἰ ζῶος
εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ τι πρῶτον αὐτῷ συν-
τύχειν ἱερουργήσειν, συμβαλὼν νικᾷ πολλοὺς καὶ
φονεύων ἐδίωκε μέχρι πύλεως μαναθης. καὶ διαβὰς
εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας
ἤλασε. καὶ τοῖς οἰκείοις δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτε-
σιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναιρέφων δ'
E συμφορᾷ προσέπεσεν κατ' ὀδὴν ὁμοίᾳ τοῖς καταρθω-
μένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονο-
γενὴς δι' ἣν ἔτι παρθένος. ὁ δ' ἀνοιμώξας ὅτι τῷ με-
γέθει τῶν πάθους, κατεμέμφετο τὸν προσιόντα τὴν ὑπάντησιν
ἀκαίρως τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ.
τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀπόρως προσέπεσεν, ὅτι νίκη
τῶν πατρὸς καὶ ἐλευθερία τῶν πολιτῶν τεθνεξομένη.
παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δοθῆναι πρὸς τὸ
F μὴ τῶν πολιτῶν ὀπωθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε πιεῖν
τὰ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρη-
μένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὸν
παῖδα ὡλοκαύτωσεν, ὅτε νόμιμον, ὅτε τῷ θεῷ κε-
χαρισμένην θυσίαν ὀπτελῶν, μὴ διαβασανίσας
τὸν λογισμὸν τὸ γνησόμενον οἷον τὸ προσθὲν δόξει
τοῖς ἀκούσασι. δ' ἐφάμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευ-
σάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαιεν τὸν ἐπ' ἀμμανίταις ἐλασίαν
αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς πε-
προσαγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς ὅτε λά-
θοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί
τε πρὸς συμμαχίαν ἀ διαγγύοντο, δέον καὶ πρὸ δέη-
σεως ἐγνωκότας ἐπιχθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἀδίκα πράττων
ὑπηκοεσῦσι τοῖς πολεμίοις ἀ βλαπτόντων εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι δὲ συγγενεῖς ὡρμηκότες. ἠπείλη τε
σων τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῷ αἰ μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς
ἐλθῆσι μὴ στρατιᾷ, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίνης ἐληλύθει, φόνοντε πολὺν αὐτῷ εἰργάσατο,
καὶ διέ-

καὶ δώδεκα χαπέντας φεύγειν τραπέντας μέρει τινὶ φεύγειν A
χαλκῷ τὸ ἰορδάνε τὰς διαβάσεις, κτείνει φὸς δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας. αὐτὸς ἦ ἄρξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεί. ἦ γαλαδηνῆς δ' ἔστιν αὐτῶ. τελευτήσαντος ἦ ἰάφθα, τὴν ἀρχὴν ἀφανὴς ὢν διαλαμβάνει, φυλῆς ὢν ἰσσδα, ἐπιθλεέων ἦ πόλεως. τούτῳ ἦ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς ἦ, γυναῖκας ἠγμένους. φερέξας δ' ὑδὲν ἐν τῇ ἐπάρατει ἡμερῶν λόγου ἐ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφραονὶς δ' ἔτους ἀποθανόντος, ὑδὲ ὁ μετ' αὐτὸν ὢν βαλαεὼν τλὺ ἡγεμονείαν ἤλαν ἐπ' ἔτη δέκα καταχὼν αὐτλὺ, φυλῆς ὢν τ' ζαβυλῆς ἐφεξέ τι αὐδὲν ἄξιον. ἄβδων ἦ ἤλωνος παῖς, φυλῆς μὲν τ' ἐφραμίτιδος, πόλεως ἦ τ' φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἤλων, μόνης αὖ τ' δυπαιδίας μνημονδυθείη, δι' B
ζλὺ εἰρλιήλ ἐ τλὺ ἀδειαν τῶν φεγμάτων, λαμφθὲν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τ' ἡμέραι καταλείποντες ζιάκοντα, ἤλασέ τε σὺν αὐτοῖς ἕδδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις γεγηνημένοις, καὶ πάντας ὑφ' ἧς ἀπολιπὼν. θνήσκει δὲ γηραιὸς, ἐ ταφῆς ἐν φαραθὼ λαμφθεῖς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ' ἐμψῶν θ' αἰδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς παλαισίνοις ἐχρέσε.

ΜΕτὰ ἦ τοῦτον παλαισῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τ' ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τ' ἀνάγκης, τοῦτο τῷ τρόπῳ. μανώχης τὶς δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄδοξος ἐ τ' παλαιὸς ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γυναῖον ἐν δυμορφίᾳ φερίβλεπτον, καὶ τ' καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ὑ γινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τ' θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ φεράσθον συνεχῶς ποιῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δὲ ὅτι τοῦτο φεύλον. ἰδοὺ ἦ καὶ μανώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, ἐ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθεῖσα ἦ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὄπεφάνη ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανία καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, ἐ διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν C
ἢ θεοῦ φεύσειαν, καλόν τε καὶ ῥώμην ὄπφανοῖς, ὑφ' ᾧ ποτήσειν παλαισίνους ἀνδρεμβώλους, παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαι δ' αὐτῷ φεὸς ἄλλο μὲν παῦ ποτὸν ἀποσροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο φεσάττοντος, φεὸς ὕδωρ ἦ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ὡχέτο, κατὰ βάλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ὁ ἦ τὰνδρὶ διαλυομένῳ τὰ διαφ' τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, D
ἐκβαυμάζουσα τοῦ τε ναζίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐν ᾗ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κ' ζηλοτυπίαν φερεσθῆναι καὶ ὑπόνοιαν τλὺ ἐν τοιούτοις πάθους κινεμένην. ὁ ἦ ἐκλομένη τλὺ ἄλογον τ' ἀνδρὸς λύπλιν σαλεῦσαι, τ' θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς αὖ καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὡραθείη. ἐ παραγίνε) πάλιν κατὰ χάριν τ' θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ φεασείῳ. καὶ τῇ γυναικὶ φαίνε) τῷ ἀνδρὸς μορφωθέν-

A plurimúsque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, interclusa effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

CAP. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

XIII. *Iud. 13.*

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contẽtus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hũc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri,

illa rogat vt paulisper maneat dum virum adducit, quo permittente, cum Manoche mox ad eum tuertitur. quo viso, ne tum quidem suspicari desiit: rogauitque vt sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sciat: iubet quisnam esset dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cúmque iterum rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt paulisper maneret dũ aliquid affertur, cùm mactasset hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dedisset, paratis omnibus iussit deponi in petra & panes & carnes absque vasculis. quo facto virga quam gestabat carnes attigit: confestímque flamma emicante cum panibus absumptæ sunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito ne quid periculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono iubet esse animo, affirmans, magno suo bono Deum se vidisse: cúmque concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampson est nomen inditum. quod robustum significat, qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promisso capillitio victúsque sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat.

Iud. 14. Cúmque adoleuisset, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excusantibus quòd diuersi essent generis, quódque religio vetaret eiusmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo sibi desponderetur. crebrò deinde spõsam interuisens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis, sed nudis manibus adortus beluæ fauces elisit, eiúsque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit. aliquot pòst diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent suspectæ, honoris specie triginta assectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iussos obseruare ne quid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilarescentibus ait se quæstionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies soluerent, cuique sindonem se daturum & tunicam. qui tum quod sagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non fastidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti suauitas. in his explicandis cùm hæsissent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus vt expiscata secretum è marito indicium sibi faceret. ille repulsis aliquandiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὑπομεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσας μέτειση τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, ἀδ' ἑπτὰς ἐπαύετο τ' ὑπονοίας. ἠξίωσέ τε αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυύσειεν. ἀρκέσειν ἔφασαντος ταύτην μόνην εἰδέναι, τὶς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τὸ παιδὸς γνωμθύου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀπάγοιεν. τὸ δὲ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φάσαντος, ἀδὲ γὰ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγέλλεσθαι ἄνδρὶ τῆς τὸ παιδὸς γονῆς. τὸ ἔ, μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταχεῖν, οὐκ ἐπείσθη. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρεῖν τὸν ὑπομεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔνεφον τὸ μανώχῃ, ἐκ τούτου ὁπόταν τῇ γυναικὶ καλέσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν δύσεπη, προσέταξεν ὅπη τ' πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῆς ἀγγείων. καὶ ποησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῆς χρεών. τὰ δὲ, λαμπαδίζος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀναίρει. ἐκ ὁ ἄγγελος ἔβη τὸ καπνὸν ὥσπερ ὀχήματος αἴτιον εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχῃ ἢ φοβέμθυον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τ' ὄψεως τὸ θεῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰ συμφέρον τι τῷ αὐτῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφθῆναι. καὶ κύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῆς ἀζύλων, καὶ γνόμθυον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλέσαν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομαίνει τὸ ὄνομα. αὔξετο δ' ὁ παῖς ῥαδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλούμενον ὑπὸ τῆς θεοῦ τῶν διάγειν σωφρόνως καὶ τ' τῆς τειχῶν αἱρέσεως. ἀφικόμθυος ἐμ τ' γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τ' παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομθύης, ἐράσθη παρθένου τῆς ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τῶν κόρων. τῆς ἢ ἀρνεμθύων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τῷ θεῷ κ τὸ ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐκείνῃ μᾶλλον ἀναγκάζει τῶν παρθένον. σωνεχῶς δ' ἀπερχόμθυος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδιξάμθυος αὐτὸν ἀγχεῖ ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλώδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπιτυχαίνῃ σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ στήθει τῷ λέοντος ἐκείνῳ νενοσακότων. κ ἀναλόμθυος τρία μέλιτος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῷ ἢ θαμνιτῶν πρὸς τὴν δυσχίαν τὴν τ' γάμων, ἑστίᾳ γὰ αὐτοὺς ἅπαντας, ἐπὶ δέος τῆς ἰσχύος τῷ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόχῳ μθῷ ἑταίροις ἰσομθύοις, ἔργῳ ἢ φύλακας μήτι πρὸς γάμον ἐθελήσειε, τῷ ποτὲ προβάντος κ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ πρὸς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψῶν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμθυοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμθύων ἢ ὁμῶ τε συνετῶν δόξαι καὶ κέρδος ὀφθῆναι κ λέγειν ἀξιοῦντων, φησὶν. ὅπ τὸ πάμβορον γεγύπης βορὰν ἥδιαν ἐξ αὐτῆ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῷ δ' ὅτι ἓξ ἡμέρας ἀ δυναμθύων ἐξευρεῖν τὸ ῥηθύμενον, ἀδαημαλούντων ἢ τὴν κόρην μαθεῖσαν ἀδὰ τὸ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ γὰ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τὸ μὴ ἀδαημᾶσαι, ὁ σαμψῶν ἀνομθύης δ' κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μ' πρῶτον αὐτὴν ἔγνω. ἐγκειμθύης δ' αὐτῆς, κ εἰς δάκρυα προπίπτούσης, ἔ τεκμήριον πανθύης δ' πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ περὶ τὴν κατάρχην αὐτῇ τὸ λέοντος, ξία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ καὶ ὁ μθὴ ἐδὲν ὑφορώμθυος δόλιον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κ

κῇ οὖ τῷ ἑβδόμῳ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἔδει τὸν γάμον A
βληθέντα λόγον αὐτῷ δηλωθῆναι, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον
συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειοτέρου τι
τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος γεῦμα ἔχειν.
ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τὸ
ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ ἐκείνοις
μὲν δίδωσιν ἃ ἐπέζητει, λείαν ποιησάμενος ἀσκα-
λωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας.
τὴν γαμετὴν ἐκεῖνον παραπέμπει, καὶ ἡ πρᾶξις ἐκφαυ- B
λίσασα τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, συνέλαβε αὐτοῦ φίλῳ νυμ-
φοκόμῳ γενέσθαι. πρὸς δὲ τὸ ὕβρει ταύτην, Σαμ-
ψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συὶ αὐτῆς παλαι-
στινοὺς μετερχέσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤ-
δη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας
ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας,
ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ φθείρε-
ται μὲν ἅπαντα αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστῖνοι δὲ γνόντες
Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐποίησε, C
πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς Θαμνᾶ, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν,
ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γενομένους. Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν
τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀποκτείνας αὐτὸν κατῴκει.
πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ, ἡ Ἰκδὰ φυλῆς. παλαιστῖνοι δὲ ἐ-
στράτευον ὅλῃ τὴν φυλήν. τῶν δὲ ἐν δικαίῳ λεγόντων
τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι παρὰ τῶν Σαμψῶνος ἀ-
μαρτημάτων, φόνοις αὐτοὺς τελεῦντας, εἰ βούλονται μὴ D
ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦ-
ναι. οἱ δὲ, ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν
ὅλῃ τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμ-
φόμενοι τῶν εἰς παλαιστινοὺς αὐτῶν τολμημάτων ἄν-
δρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν
δυναμένους, ἦκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες
ὑποχείριον δώσειεν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντι τὸ δ' ὑπο-
μεῖναι. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκοις παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιή-
σειν φοβερώτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, E
καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίθησιν
ἔχουσα. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον
ἐξαδυνῶντα τοῖς παλαιστίνοις. καὶ ἐγγὺς γενόμενοι κατὰ τὸ
χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νεῦ ὄρος τῆς Σαμψῶνος ἀν-
δραγαθίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης, πάλαι δὲ λεχὶ οὐώνυ-
μον, ἐκ ἄπωθεν ἐβόων θορυβοποιοῦντες τὸν παλαιστινῶν, ἀλλ'
ὑπαντιόντων μὲν χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅλῃ κατορθω-
θείσης οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρ- F
πασάμενος ὄνου σιαγόνα ἐξ ἧς ποσὶν ἦσαν εἰς τοὺς πο-
λεμίους ὥρμητο. καὶ πάσων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους,
τοὺς δ' ἄλλους ἔφευγε τραπομένους. Σαμψὼν δὲ
μείζω ἢ κατὰ θνητὸν φρονῶν, ἐκ τοῦ θεοῦ συνεργίαν
ἔλαβε τῶν συμβάντων, τῇ δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῆρται ἐ-
ξ' ἑαυτοῦ, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς
δ' εἰς φυγὴν ἁπλῶναι δόξῃ τῷ παρ' αὐτοῦ δέους αὐχῶν.
διψῶντι δ' αὐτῷ ἰσχυρῶς καταχόντος, καλέσας ὡς ὑδέν
ὄντα ἀνθρώπινον ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμέ- G
τρει. καὶ καθικέτης ἐγένετο μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς
ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι.
ἐδεῖτο δὲ βοηθεῖαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι
τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ἁπλαδεὶς ὁ θεὸς,
πηγὴν κατά τινος πέτρας αἰτίκην ἡδίαν καὶ πολλαὶ.

& lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa inuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solutionis quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustati suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat: spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nuptit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrẽtibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exussérunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gẽtis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt, arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

Iud. 15.

protupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ
Iud.18. iam Paleſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãr. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo alius fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognitò, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

A ὅθεν ὁ σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον σιαγόνα. κ̀ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται, μετὰ δὲ ταῦτα τ̀ μάχιμον σαμψὼν, καταφρονῶν τ̀ παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, & ἔν τινι τ̀ καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὁ τ̀ γαζίων οἱ ἄρχοντες τινὲς αὐτόθι παρουσίαν αὐτ̀, τὰ μὲν τ̀ πυλῶν ἐνέδρας κατελαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, ὡς γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τινὰ νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὑπερ ἑβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τινὰ οἰκείαν διαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. κ̀ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτ̀ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιριζομένης ὧδέ τοῖς παλαιστινοῖς ἐφάνη δαλάλης συνοῦσα αὐτῇ. κ̀ τ̀ παλαιστινῶν οἱ τὰ κοινὰ πρεσβεύοντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧδέ τὸ σαμψῶνος τινὰ αἰτίαν τ̀ ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ὄζι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δ' ὧδέ ποτὲ καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτ̀, ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προύχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπ γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτηπάτα τὴν δαλάλην φάρμακοις, εἰ κλήμασιν ἐπτὰ δεθεὶς ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ προσειληθαι δυναμένοις, ἀδυνήτους ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δ', τότε μ̀ ἡσύχασεν. ὑποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνήρμοσεν τ̀ γραπτῶν ἔνδον πύλας, & καθάπαξ μαθοῦσα, κατέδει τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνειμένου, ἐδήλησε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δ', ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτ̀ τινῶν ἐπειρᾶτο. & ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα τοῖς αὐτῆ τ̀ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κ̀ πίστιν σφῶν ὑποίας τ̀ πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦτ' ἄπερ δεῖται, ὡς ὑ στησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτ̀. τ̀ δ' πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ χάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ & τοῦτο ποιήσασα, ὑδὲν λύουσι, τρίτον συφλῶσι τὰς κόμας αὐτ̀ ἐμιλύνει. ὡς δ' ὑδὲ τούτου γλυμένου ἀληθὲς πυθέσθαι, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ πεῖσαι, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, κ̀ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γληθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τ̀ θεόν. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν & ὧδαμοῦ. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ ςρήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὧδαδίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτ̀ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δ' τ̀ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τ̀ σαμψῶνος. κ̀ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, & τ̀ ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτ̀ δωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων ςηκότων αὐτ̀ τὸν ὄροφον, ἄγε) μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὧδα τ̀ ποτόν. ὁ δ' δεύτερον τ̀ κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, προσανα παύσασθαι χρῆζειν εἰσὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσφαδεῖς αὐ- A
τοῖς ὑπεκταβάλλῃ τ' οἶκον, ἀπὸ ξαπέντων τῶν κίονων,
τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὁ κὴ
σαμψών. κὴ τ' μὲν ζωὸν κατέσχε τέλος, ἀρξαντος τῶν
ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμαζὸν ὁ ἄξιον δ' ἀρετῆς κὴ
δ' ἰσχύος, κὴ τῶ θεῖ τ' τελευτὴν μεγαλόφρονος τ' ἀν-
δρα, & δ' ὀργῆς τῆς μέχρι τῶ τελευτᾶν θεὸς τοὺς πο-
λεμίους. & το μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσῃ τῶν
ἀνθρώπων προσαπτέον ἥττονα ἁμαρτημάτων ὕσῃ. μαρ- B
τυρεῖν ὁ σπείρω τ' εἰς τὰ ἄλλα πάντα δ' ἀρετῆς θεμι-
στίαν. οἱ ὁ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν
ἐν σαρεσᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

labarde, fatigatum. quibus admotus sic eas cōcussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. His finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirā di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Sarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ τῶ ἱερέως ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἐν παλαιστίνοις μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elie à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

C ΜΕτὰ ὁ τ' σαμψῶνος τελευτὴν ὡς ἡ τ' ἰσραηλιτῶν, ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτῳ λαμοῦ ἡγουμένῳ ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, αὐτέχειν τῶν δεινῶν μὲν δυνάμενος, τέλει τε γυναῖκα νααμὶν κὴ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῶν γεγυημένους, χελλίωνα κὴ μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς τέλος μωαβίτην μετοικίζεται. κὴ ὡς χωρεσθέντων αὐτῷ κ' νεῶν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας D
μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὄφραν, ῥηθεῖ ὁ, μαλλίωνι. διελθόντων ὁ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέλεχος & μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγον τελευτῶσι. κὴ ἡ νααμὶς πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κὴ τ' ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν ἀχθομένη, δι' οὓς κὴ δ' παρίσους ἐξελιλύθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπηλλάττετο. κὴ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐπεπράγει & χωρεῖν. ἐκ συμπέσοντος ὁ δὲ νύμφαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ παραζυμφὴν E
βουλομένας σωεξορμᾶν πείθειν ἐδύναθ. ἀλλ' ἐσκεμμένων ἀξαμένη γάμον δυτυχέσεσιν αὐταῖς ὃ δημήτρησεσαν παισὶ δ' αὐτῆς γαμηθεῖσαι, κὴ τ' ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπ τε τὰ θεὸς αὐτὸν ἔπως ὄξι, μένειν αὐτόθι ἀξιοκαλεῖ, & μὴ συμμεταλαμβάνῃ αὐτῇ βουλευθῶσι πραγμάτων ἀδήλων, τ' πάτειον γῆν καταλιπούσας. ἡ μὲν ἓν ὀρφᾶ μένει. τ' ὁ ῥηθὴν μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε καινωνὸν παντὸς τῶ θεσυχόντος γεγυησομένῳ. ἐλθοῦσαν ὁ ῥηθὴν μὴ δ' πενθερᾶς εἰς τ' βηθλεέμων, F
βόαζος ἀβιμελέχῳ συγγενὴς ὢν ξενίζῃ. & ἡ νααμὶς θεσαγορεύοντων αὐτὴν ὀνομασὶ τ' πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε μάραν καλῶντά με. σημαίνῃ ὁ κατ' ἐβρεῖων γλῶσαν, νααμὶς μὲν δυτυχίαν, μάρα ὁ ὀδήνην. ἀμπτῶ ὁ ὄντος ἐξῆς καλαμησομένῳ κὴ συγχώρησιν δ' πενθερᾶς ἡ ῥηθ, ὅπως ζοφῆς ἀπορῶεν, κὴ εἰς τὸ βοάζου τυχέως ἀφικνεῖται χωρίον. ὡδαγωγούμενος ὁ βόαζος μετ' ὀλίγον, & θεασάμενος τ' κόρην, ἀπέκεινε τ' ἀγροκόμον θεῖ δ' παιδός. ὁ ὁ μικρὸν ἐμπεσὼν παρ' αὐτῆς ἀπαύστα θεσπεπισμένος ἐδήλου τῇ δεσπότῃ. ὁ ὁ, δ' θεῖ τ' πενθερᾶν δύνοιας ἅμα & μνήμης τῶ παιδὸς αὐτῆς ὧ σωοίκησεν ἀπασασάμενος, κὴ δεξάμενος αὐτῇ πεῖραν G
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθ μὲν αὐτὴν ἐκ ἐξίωσεν, θερίζειν ὁ πᾶν ὅπ κὴ δύναιτο κὴ λαμβάνειν ὑπεξέπεμψεν, προσάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δύσχωλύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ κὴ ποτὸν, ὁπότε σπίζοι τοὺς θερίζοντας.

labarde, fatigatum. quibus admotus sic eas cōcussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. His finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirā di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Sarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

C POst Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu tanta valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quòd oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphā, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximū mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat. nurus autem eius non sustinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò post superuenisset, conspicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolétiam erga socrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi mereret quantum posset, ac sumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum messoribus prandium ac potū ei præberet.

Ruth. I. XIV.

Ruth. 2.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit A ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes ciborũ, quos ei vicini contulerãt. narrat deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem amB barum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiénſque eam vnà cubare, quæſiuit quænam eſſet, edidit illa nomen, & famulam ſe in eius poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & C priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum, inquit, conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego, an te vxore opus habeat. quòd ſi aiat, ſequeris cum: ſin minus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire D fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit. Qui poſtquam venit, Abimelechi, inquit Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt alter poſſidere ſe, idque iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. E Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. quo facto Bozus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & F vnam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filij fuerunt, Ophnes, & Phineeſes.

Ruth. 3.

Ruth. 4.

XV.

1. Reg. 2.

ῥάθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτῆς ἐφύλαξε τῇ ἐκύρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σαχύων. ἐτετήρηκει ὁ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ὑπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. διωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγχωρῇς ἐστι, καὶ τάχα αὐδ' ἀσέβειαν ὑποψήσειν αὐτῷ, ἔρχεται πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ὅτε καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθὼν τε μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ βόζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅτι τῆς ἅλῳος σκάθοιτο. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται παρακλίναι τὸ ῥοῦθον αὐτῷ, καὶ γὰρ ἐσεσθαι χρεὼν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τὸν κόρον ὑπνωσομένῳ αὐτῷ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῇ λέγειν τῷ υἱῷ τὰ ἐκύρας κελευομένων, ὅσον ἠγεῖτο, παραγίνεται, καὶ παραυτίκα μὲν λανθάνει τὸ βόζον καθέως καθυπνωκότα. ὡς ἐγρηγορὼς δὲ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τὸν ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τὸ δ' εἰπούσης τὸ ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν διαποτίσει συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρος δ' ὡρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἀναγείρας αὐτὸν, κελεύει τὴν κριθῶν λαβεῖσαν ὅπη καὶ δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὸν ἐκύραν πρὶν ὀφθῆναι τισὶν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σάφρεσιν τὸ ὅτι τοιούτοις ὀλιγολιν, καὶ μάλιστ' ὅτι γεγονόσι. ὡς δὲ μὴ τοῦ παιτὸς ἅπτεσθαι φησὶν ἔσαι, ἐρωτᾷν τὸ ἔγγιστα ἐμοῦ τῷ ἡλίῳ τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὴ ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ. παραγενομένῳ δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλώσασα, εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, τὸ φρόνοιαν ἕξειν αὐτῷ βόζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τὸν ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὸν πόλιν, τῶν τε γερόντων σὺν ἦλθε. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, ἐκάλει καὶ τὸ συγκλητικόν. καὶ ὡδαγλωμένην φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρεῖν τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν. ἐκ οὗ, φησὶ ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοῖς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυναῖον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δ' βοόζω καὶ τὸ κλῆρε τὸν γυναικὸς ὡδαχωρεῖ, συνῆκεν μὲν ὅτι τὸν αὐτῷ τὸν πολλοστικότων, εἰδὼς δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυραμένου οὖν ὁ βόζος τοὺ γερεσίαν ἐκέλευσε τὴν γυναικὶ λῦσαι αὐτὸν προελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γενομένου τούτου, βόζος γαμεῖ τὸν ῥάθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ὀλιγοτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς πθένευμένη καὶ συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδ' ὃν ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίᾳ τ' αὐτῆς τραφησόμενον. ὠβήδης γὰρ καὶ ἑλληνικὸν τὸν ἑβραίων ὀνοσημαίνει δεδουλεύκοτα. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, καὶ παρὰ τοῖς αὐτὸ καταλειπὼν τὴν ἡγεμονείαν, ὅτι μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν περὶ ῥάθην, ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅτι δεῖξαι βουλόμενος τὸ θεῖον δύναμιν, ὅπως τούτῳ παράγαν ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὀλίγου τυγχάνοντας, εἰς οἷον ἀπήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δὲ τὰ πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι παλαιστοῖς, ὅθεν τοιαύτην αἰτίαν. ἦν τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὴς τε καὶ φινεέσης.

ἔτοι

οὗτοι κ) πρὸς ἀνθρώπους ὕβρεις ἠμύνοντο, Ⓒ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβοῦς, ὑδενὸς ἀπειχόντο ἀδυνοπήτως. κ) τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν ἱερῶν κ) πυλῶν, ἃ ἦ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ὅτι ἱκνοῦντο ἁγνομένας ὑβρεῖζον φθοραῖς, τοῖς μὲν ὕδιον προσφέροντες, τὰς ἦ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ὑδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅτε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ὅτι τούτους χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ὑδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς προπάτορσι, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καίτοι δὴ φερόντων τινὲς ὑσυμφοράν συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς, πρό τε ἦλι, Ⓒ τεθνηκόσι τῷ προφήτῃ παιδὸς τὸ τε ὄντι, τότε φανερὸν ὅτι τοῖς ἰδίοις πίνδυνος ἦν. βούλομαι ἦ τὰ ὧδε τῷ προφήτου πρότερον διεξελθόντι, ἔπειθ' ὕστερος τὰ ὧδε τοῖς ἦλι παῖδας εἰπεῖν, κ) τινὰ δυσχέρειαν τινὰ πρὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἑβραίων γνωσθῆναι. ἐλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῆς ἐν μέσῳ πολίτης, ἀφ' ἑφραὶμ κληρυχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε κ) φενεννάν. ἐκ δὴ ταύτης κ) παῖδες αὐτοῦ γίνονται. τινὰ δ' ἑτέραν ἄτεκνον ὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ ἦ μετὰ γυναικῶν τὴν ἑλκάνην εἰς σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπετήδευε καθαρὰ προσεῖναι μύθῳ, Ⓒ πάλιν κ) τινὰ διοχλίαν τέκνωσις μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ Ⓒ τοῖς τέκνοις, ἄννα θεασαμένη τοὺς τ' ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προσκαθησαμένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, κ) τ' ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο Ⓒ τ' μονώσεως. καὶ τῆς τοιαύτης ὀδυνηρίας τὴν λύπην κρατήσασα, εἰς τινὰ σκηνὴν ἦκεν τὸν θεὸν ἱκετεύσασα δοῦναι γονὴν αὐτῇ κ) ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενόμενον καθιερώσειν ὅτι δόξαν τοῦ θεοῦ, δίαιταν ἐχ' ὁμοίαν τοῖς ἱδικέταις ποιησάμενον. ἐκτετυφώσης δ' ὅτι τὰς δυχὰς πολὺν χρόνον ἦλις ὁ ἀρχιερεύς, ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ τ' σκηνῆς, ὡς παρεμένουσαν ἐπίδοσιν ἀπιέναι. τῆς ἦ παῖν ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δ' ὅτι παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τ' θεὸν καταγέλλων. θαρρυνομένη δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, ξοφὸν χαίρουσα προσωμίγνατο. Ⓒ ἀναστᾶσαν εἰς τινὰ πατρίδα, κύειν ἤρξατο. κ) γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεαγένητον ἄν τις εἴποις. παρῆσαν οὖν ἐκ τῆ παιδὸς θύσοντες δωρεὰς τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς δυχῆς τῆς ὅτι περὶ παιδὸς γενομένης, παρεδίδου ἦλι, ἀναπεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γνησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀφῆκτο, κ) ποτὸν ὕδωρ ἐδί. καὶ σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ δίαιταν ξεφόμενος. ἑλκάνῃ δ' ἐκ τ' ἄλλης ἰρεῖς τε γίνονται, Ⓒ ζωῆς θυγατέρες, σαμουήλος ἦ πεπαλαιωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προφητεύει. καὶ ποτὲ κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ ἦ νόμισας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, προσγίνεται πρὸς αὐτόν. ὁ φαμένου ἦ καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς ἐκ ζωῆς τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἦλι διαναστάς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦν. θεὸς δ' ἔφη ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμερον πρὸς αὐτὸν, ὅτι προτυχόντα· κ) ἢ θεῶ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤξιε λαλεῖν ὅτι τοῖς χρωμένοις, ὁ δὲ ὑστερήσειν αὐτὸ ἐφ' οἷς αὐ θελήσῃ δίκαιος Ⓒ ὁ θεός· ἐπεὶ φησὶ προτυχόντα, μάθοιεν συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἰσομένην λόγῳ μείζονα, κ) πᾶσιν τοῖς παρατυχοῦσιν. Ⓒ τοὺς ἦλι ἦ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuentum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt ablumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum venisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samuelis nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simúlque decimas ex more afferêtes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondeto. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi iminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, 1. Reg. 3.

&sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quam meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini susXVI. cepta expeditione contra Israelitas, castrametati sunt apud vrbem Amphecam: & nemine 1.Reg.4. ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phineesis iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt versi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

A καὶ τὴν ἱερωσύνην μεταλυσομένην εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς ἢ τὸ σύμφερον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην, ἐπεὶ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' αὔξετο ὅτι πλεῖον ἡ δόξα παίντων ὢν προεφήτευεν ἀληθειῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφίκαιαν. ἐξαιφνίου δ' ἐξ ἀλήρου τῆς ἰσραηλιτῆς, συμπεσοῦσαι εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μυρίους τῆς ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. λύσαντες δὲ καὶ τῆς ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καλοῦντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς σωθησόμενοι, κρατῶσι τῆς πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὄντων ὁ καταψηφισάμενος αὐτῆς τὸ συμφορὰν τὴν κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπειπόντος, εἰ ληφθείσης τὴν κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλωσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη ἦν ἱερεὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραχεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆν τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν κιβωτοῦ σωθησομένοις τῆς πολεμίων. καταπλήττονται δ' οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τὴν κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὲν οὖν γε ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὅμοιον ἀπέβη τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἐκ πολλοῦ ἐλπίζον νικᾶν ἑβραῖοι, τῆς παλαιστινῶν αὖ τύχης γίνεται. ἐπεὶ δ' ἐφοβοῦντο ἦτταν ἕτοι, ταύτην ἑβραῖοι πεσόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῆς πολεμίων. καὶ ἀνέβαλον εἰς τεισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχθη πρὸς τῆς πολεμίων.

B C D E

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amissione prolapsus de throno exspirauit.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam subiimis in sella sedebat, audito F eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiés, prolapsus è throno exhalauit animam, G vitæ anno nonagesimo octauo, principatus XL.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ἦλις ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν σύμφορὰν, καλῶν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέψυξεν.

Ἀπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίας τὴν κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὶς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετυχὼς τῇ γενόσῃ,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἐπεράς τῆς πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων ἦν διά τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συμπαγεμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς οὐ προσηκόως ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ ἀπὸ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δύνασθαι. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτοῦ τοῦτο προσπεσόντος, ἀθυμήσας, ὀπτυλιωθεὶς ἀπὸ θρόνου, πολιτῇ, ὀκτὼ καὶ ἑνενήκοντα ἐτῶν τὸν πάντα, καὶ τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

Ἐπὶ-

θνήσκει ἡ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τὴν ταὐτοῦ δυσυχίαν. κυήσασα μὲν αὐτὴ προσηγγέλθη τὸ μὲν τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τῷ στρατῷ. ἦρξε δὲ πρώτος ἠλὶς, ἰθάμαρ τὸν ἕτερον τῶν ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρὸς ὑπο-δεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν κατέλειπεν αὐτῷ. παρ' ὃν διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὤν, μεθ' ὃν ἠλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' ὃν νεῦν λέγω ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καὶ τὴν σολομῶνος βασιλείαν καμφθῆναι. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέστειλαν αὐτὰ τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἤτησατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀποδείξις βασιλέως σαοὺλ τοῦ ὁμολογηθέντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπίταγὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅτι σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὴν δαβίδην τὸ ἀνδρείας, συνῴκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὡς τε ἀνελεῖν, ἐφείσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστίνων ὑπ' ἀῤῥωστίας καὶ λιμοῦ, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς Ἑβραίους.

A

CAP. I.

Quomodo Palestini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προεῖπα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσπέρ τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, τιθέασι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὕπτιον εὑρίσκουσιν αὐτοῦ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐμπεπτωκὼς τῇ βάσει, ἐφ' ἧς ἐσῴζετο. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστῶσιν αὐτὸν ὅπου ταύτης, δυσφορήσαντες ὅτι τῇ γενομένῳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες παρὰ τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅτι τὸ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν σῆμα ἔκειτο, ἐν ὀπτασίᾳ δεινῇ καὶ συνχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον ἀπέστειλαν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν αἰδοίων ὀξυτάτην ὑπιφέροντος, πείρᾳ δὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτους ὑπολαβεῖν τὰ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἡλκεβερωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὸ τὴν χώραν, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ὑπὸ τῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ὑποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτέχειν οὐ δυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀπαιτοῦσιν, ἐν τῷ νίκῃ καὶ τῇ ταύτης αἰχμαλωσίᾳ, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖ γενομένῳ. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπολαβεῖν. τοῖς δ', ὡς ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δύσις προσέπεσεν· ἀλλ' ὑπιδέσθαι μὲ αὐτοῖς τῷ χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεπόμπευε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτῇ δεχομένους. ὑπὸ δὲ ἄλλους παρ' αὐτῶν ὑπεπέμπετο ἀπαλλαγήν. μένει δ' ἐκεῖ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν πληγῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐχομένους ἀπολύουσι πόλεις.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cęteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocát. Sequęti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcá: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum repetirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes, cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

P

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens.

1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent : & cùm conuenisſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet : ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire : quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari : vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque petrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam : ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti : & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ τοῦτον ἀφικέσθαι τὸν τόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ νόσος, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τὴν θεὸν αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες οὖν τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλίαν νόμιμοι, τὴν μὴ προσδέξασθαι τὴν νόσον ποτὲ πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μισθῷ κὴ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. κὴ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτθης, ἀκκάρωνος καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τι δεῖ ποιεῖν. κὴ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν νόσον ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, εἰς ἱλασμὸν ποιοῦντας αὐτὴν τῷ θεῷ, κὴ συνεπιθήσοντες αὐτῇ δίκὴ τοῦτο τὴν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἡ γὰρ ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν ὑπὲρ καὶ τὴν ἰσχύν. ἡ γὰρ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδομένῳ θεῷ ὑποχείριον ἀνθρώποις γένεσθαι. ἠσυχάζειν δὲ καὶ σφᾶς ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κὴ χρόνων περιόδοις πίπτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς περιειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντα τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πᾶσι βουλῶν συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἀρμόζοντας λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν νόσον, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ἐκ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι παρεγένετο αὐτῷ δ' σωτηρίας καὶ κατέσχεν ἐν τῷ ζῆν διωκωμένους ἐξ αὐτῶν παθήμασιν, οἷς ἐκέτι μὴ ἀνιβλέψαι. τοσούτους δὲ τὸ ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς καταναυμηθεῖσιν αὐτῷ καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θέντας ὅτι τὴν νόσον, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βόας ὑποζεύξαντας ἀρτιτόκους, ἃς μὴ δαμάλεις ἐγκλεῖσαι κὴ κατασχεῖν μὴ τοῖς μηδάσιν ἐμποδὼν ἐπόμενας γλώσσας, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀδυνήσειν ποιοῦντας τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν νόσον φερούσας ὅτι ῥιόδου καταλιπεῖν, αὐτοῖς ὅπῃ ῥίψαντας ἢ βέλονῃ τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὰ ἐθνείων ἀπίωσιν, καὶ τὴν οὖσαν χώραν αἰσθάνωνται, ὑπολαμβάνειν τὴν νόσον αἰτίαν τῆς κακῶν. αἰ δ' ἄλλην τράπωνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείνας δ' αὖτε καλῶς εἰρῆσθαι, κὴ τοῖς ἔργοις δῆθεν τὴν γνώμην σκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ περιειρημένα, πέμπουσι τὴν ἅμαξαν ὅπῃ τὴν τρίοδον, κὴ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Κεφάλαιον ϛ'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐτὰς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πέφοτε σήσονται κὴ ποῦ τινας ἥξειν βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὄζει τῆς ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνεῖται αἱ βόες. κὴ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύονται πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

Hic

θεα ἡ λιθ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ὡς εἰκαρεῖς ἐγένοντο. Θέ- A
εσις γὰρ ὦρα πάντες ὅτι τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀσύραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἁδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἅρμα ἐκ τῶν χειρῶν
ἀφέντες, ἔδραμον δύθυς ὅτι τὴν ἄμαξαν. καὶ κα-
θελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοῖς ἀνδριάντας
εἶχε καὶ τοὺς μῦας τὰ θέασιν ὅτι τινος ἕτερος, ἧπις
ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ,
καὶ κατδωχηθέντες, τὴν τε ἄμαξαν καὶ τοὺς βόας B
ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστι-
νῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ χόλος τοῦ
θεοῦ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τ βαθσά-
μυς κώμης ὡς ἓξ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τ κιβωτοῦ, ἱε-
ρεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτεινεν. ἐκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ
κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἦγεραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπε- C
θρήνει. τοῦ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνα-
ξίους ὑποφαίροντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἑβραίων
πέμψαντες, ἀδήλους ἀποδιδόασι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ
τῶν παλαιστινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπωκίζου-
σιν εἰς καριαθιαρεὶμ γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις.
ἔνθα πρὸς λιθίτην τὸν γῆμον, ἀμιναδάβ δόξαν ἔχοντος
ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον
ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν D
κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὁπωμελείας ταύ-
της ἐπὶ ἔτων εἴκοσι προείσησαν. Τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν
τῇ καριαθιαρεὶμ, ποιήσασα δὴ τοῖς παλαιστινοῖς
μύας τέσσαρας. τοῦ δὲ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβω-
τὸν, ἐπ' εὐχαῖς καὶ θυσίαις τεθαπότος τὸν θεὸν, καὶ
πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φι-
λοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν E
προθυμίαν, ὡς δίκαιον προὸς ἔτος ἔχοντας εἰπεῖν
περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ,
λόγοις οἷς ἦτο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν
προτρέψασθαι καὶ πεῖσαι. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπὶ νεῦ
βαρεῖς μὲν πολέμιοι παλαιστινοὶ, θεὸς δὲ διμμὴς
ἀρχέταν γένεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὀπιθυμεῖν ἐλευθερίας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν αὖ ἔλθοι προὸς ὑ-
μᾶς. ἐὰν βούλεσθε μένειν προτέροντες ἐξ ὧν θείετον διά- F
μῆσιν, ἀλλὰ γένεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες
τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὴν ὅλαις
ταῖς διανοίαις προσέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διά-
τελεῖτε. Ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλ-
λείας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν ἐν ὁ-
πλοις, ὅτε σωμάτων ἀλκαῖς, ὅτε πλήθει συμμά-
χων δυνατὸν ὄζιν. ἐν γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπεχεῖται παρ-
έξειν αὐτὰ, τοῖς δὲ ἀγαθοὺς εἶ καὶ δικαίους. ἱκέτης δὲ
αὐτὸς τῆς ὑποχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τῶτ' εἰπόντος ἐπευ- G
φήμει τὸ πλῆθος πᾶν τὴν παραίνεσιν. καὶ κατένδυσεν
αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένων τοῦ θεοῦ. σωάγει δ' αὐ-
τοὺς ὁ σαμουήλος, εἰς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην.
κατοπδύμφον τοῦτο σημαίνῃ καὶ τὴν ἑβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχεν ὑδροσάμενοί τε αὐτένδυσι τοῦ θεοῦ, καὶ
νῆστις δύσαντες ὅλην ἡμέραν, ἐπ' ὄψαις ἕσπονται.
οὐ λανθάνουσι δὲ τοῖς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cócurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. I. Reg. 7. II.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihĩ credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ἀλλὰ μαθόντες ἔτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligẽdum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in con- C ſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem re- D tinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſisque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos E ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant. F

μεγαλῃ σεσπιᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τῦ μὴ σεσοδοκῶσι μηδὲ ὡδε σπουδασμένοις ὑπισεῖδε τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήτ|ει δ' αὐτοὺς τῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομόντες σὺν σαμούηλον, ἀναπεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῷ ὑπὸ φόβου ἔφασκον, καὶ δέα τῦτο ἠρεμεῖν ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τ πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' ἀγχας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπεσράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὐδ' ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας ἦμβ, ἢ ἡ ὡδὲ σὲ καὶ τῦ θεῦ ἱκετεύθέντος ὑπὸ σοῦ ὡδαχθῆν ἡμῖν δυσφυγεῖν παλαισινές. ὁ δ' θαῤῥεῖν τε σεσρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τ θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὸ τῆβ ὄχλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τ θεὸν ἱλαρέχειν αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἐν τῇ σὺς παλαισινὲς μάχῃ, καὶ μὴ παιδεῦειν δεύτερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δ' γίνεται τ δυχῶν ὁ θεὸς, καὶ σεσδεξάμβος, δμβει δ' συμμάχω τῇ δυνοίᾳ τὴν θυσίαν, ὑπνῶβ νίκην αὐτοις καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅτι τῦ βωμῦ τὴν θυσίαν ἐχόντος τῦ θεῦ, καὶ μήπω πᾶσαν δέα τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, σεφλθεν ἐκ τῦ σρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ ὡδατάσταται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπτλημμένων ἐν δπορίᾳ τῆβ ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὑπὸ μάχην σπεῖσαι ἀπιστοτάτων. σεμπίπτουσι δ', οἷς ἐδὲ εἰ σεφύλεγέ τις, ῥαδίως ἐπείθησαν. σρῶτον μὲν γὰ αὐτὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαλερὰν κινήσας πάθησιν, ὡς σαλδομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεμβείς εἰς ἕνια τ χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βεγκταῖς δαψοφήσας, καὶ δαπύρεσι ἀσραπᾶς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις σεδιλάμψας, καὶ τῆβ χειρῶν σπερσήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέσρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μετ' πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόσων τινὸς, ἕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τ νίκης καὶ τ φυγῆς τῆβ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν σεσαγορδέει, σύμβολον τῆς ὡδὲ τὲ θεὲ γβομβῆς αὐτοῖς καὶ τ ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὸν πλοῦν, ἐκ ὑπισράτευσαν ὅτι τὰς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῆβ συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅδ' ἐπ' ἔτη πάλαι θαῤῥοῦς τοῖς παλαισινοῖς ὅτι τὰς ἑβραίους, τῦτ' ἐκείνου μετ' τὸν νίκην ἐγένετο. καὶ σαμούηλος σρατεύσας ἐπ' αὐτὺς, ἀναῤῥῆ πολλοὺς, καὶ τὰ φρύγματα αὐτῷ εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται ἐπ' τῆβ ἰουδαίων ἀπέτμητον τὸ σεσέρεον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐπ' ἔτη μέχρι πόλεως ἀκκαρῶνος ἀπὸ τῆβ γίτ|ης ὅρων ἐκτεταμένη. Ἦν δ' κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοιπόμενα τῆβ χαναναίων.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multóq; tempore hãc præcipuam curã habuit, vt patrijs legib. reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος δέκατον γήρας ἀσενὴς ὢν τὰ σράγματα διοικῶν, τοῖς αὐτῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν.

Ὁδὲ σεσφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάσδοις, εἰς ταὐτὸν ἐπέλδουσιν συνερχομένοις σεδὲ τῆβ σὺς ἀλλήλους κείνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δ' δὲς τῦ ἔτους ἐσερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβάδυεν δυνομίαν ὅτι χρόνον πολυύ.

ἔπειθ'

ἐπειδὴ ὑπὸ γήρας βαρυνόμενος, καὶ τὰ σωμάτια A
περᾶτλειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς ἰδίοις τέκνοις τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
φροντίδα τοῦ πλήθους παραδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρεσ-
βύτερος Ἰωήλος προσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία ὄ-
νομα ἦν. προστάξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῳ πόλει κατα-
ζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσαβᾷ, μερίσας τὸν
ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφὲς ὅτι πα-
ράδειγμα καὶ τεκμήριον, τὸ μὴ τὸν τέκνων ὁμοίους τοῖς
φύσαι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ με- B
ζίους ἐκ πονηρῶν. τότε μέν γε φαύλους ἐξ ἀγαθῶν παρέ-
χον αὐτοὺς γνωμένους. τῷ δὲ τὸν παρὸς ὀπτανόμενον
ἐκφεύγοντας, καὶ τὸν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ
λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρί-
σεις καὶ ὁ πρὸς τὸν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος πειού-
μενοι, καὶ πρὸς ζυφλὼ καὶ πρὸς διάστας πολυπλεῖς
ὑπονενυκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐποίουν
τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τοῦ προφήτου πατρὸς αὐτῶν, ὃς πολ- C
λοῦ τοῦ τὸ πλῆθος εἰς δίκαιον ἀπαιδίαν εἰσφέρετο καὶ
πρόνοιαν.

Deinde senio grauante, vt consuetis muniis III.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iu-
niori Abia nomen erat: mandauitque vt alter
in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito
populo, & sua cuique iudici parte attributa. In
his manifestum exemplum exhibitum est, non
semper patribus similes nasci filios, sed inter-
dum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bo-
no mali progenati sunt. Relictis enim paternis
institutis diuersissimam viam ingressi, muneri-
bus corrupti iustitiam opprimebant, & in iu-
dicando non tam veritatis quàm lucri respe-
ctum habebant, soluíque in luxum ac delicias,
tum Dei voluntatem, tum patris contemne-
bant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in po-
pulo iustitia vigeret quàm maximè.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἐν καλῷ προῆκαμόν ὀκείνων τὴν ἀρχήν, τὸ πλῆθος ὑπὸ ἱερῆς ὑπόστατο βασιλεύεσθαι.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προστάσιαν κα-
τάστασιν καὶ πολιτείαν τὴν τῆς προφήτου παίδων, D
χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν
συρρέιχεσι. διέτριβε δ' ἐν ἁρμαθᾷ πόλει. καὶ τὰς τε
τῶν ἰδίων ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη
καὶ παρειμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῶν πραγμάτων ἐκεῖτο τὸν
αὐτὸν τρόπον οὐκέτι δύνατας ζόπον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον
ὑποδεῖξαί τινα αὐτῷ βασιλέα, ὃς ἄρξει τοῦ ἔθνους καὶ
τιμωρήσεται παλαιγένους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας
τῶν πρότερον ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν
σαμούηλον οἱ λόγοι διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ E
τὸ θεοῦ τοὺς βασιλέας μῖσος. ἦν δὲ δεινῶς τῆς
ἀριστοκρατείας, ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς
χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φροντίδος καὶ
βασάνου τῆς διὰ τοῖς εἰρημένοις, ἔτι ζοφῆς ἐπεμηνύετο
ὕπνος. διὸλης δὲ νυκτὸς, στρέφων τὰς περὶ
τῶν μελλόντων ἐννοίας διεπαρήρει. ἔχοντι δὲ οὕ-
τως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθοῦται μὴ
διαφορεῖν ἐφ' οἷς πέπονθε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον F
ἀθετηκότας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μό-
νος. ταῦτα δὲ ἐφ' ἡμέρας ἑξήκοντα αὐτοῖς ἀπ' ἀρ-
χῆς τοῦ μηνὸς ἔδοξε τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν ζημίαν οὐκ
εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοῖς ὑπόπονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
ἧττον ἔσεσθαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βιλαὸς ἀπ' ὀλιγαρίσιος πρὸς
ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. καλοῦ
δέον χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ προείπω βασιλέα, G
προδηλώσαντα ποίων τε πειραθήσονται βασιλευό-
μενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτυρόμενον ἐφ' ᾗ αὐ ἀποδῶ-
σει μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμούηλος, ἅμα
ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐκδυσηπόσασθαι τὰ τῶν δὲ τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσους σωνεχῶς ἔσονται κακοῖς. γνώσεσθε δὲ ἅ-
τε πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποσπάσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἰς κελεύσουσι,

Deinde quòd à vobis abstrahent
vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. &, vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent, nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes reguentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

Τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δορυφόρους ἢ ἄλλως κὴ χιλιάρχους. ποιήσουσι ἢ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, κὴ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε κὴ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, κὴ σκαπανεῖς ἀμπέλων. κὴ οὐδὲν ὅτιν ὃ μὴ κελεύσουσι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀγοραστῶν τρόπον. κὴ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφαίνουσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. κὴ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀναγκαῖαι πληγὰς φοβέμεναι κὴ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν ἢ τινὶ ὑμετέραν ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην δυνάχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ ἐσκευμάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσι. σωιελόντι δ' εἰπεῖν δουλεύσετε μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι ἡμόμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ἡμνήσει κὴ τὸ πάσχειν αὐτά. κὴ μεταμνώσκοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς κὴ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ θεὸς δέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τὸν αὐτῶν κακοβουλίας. ἰὼν δ' ἄρα κὴ πρὸς τὰς θεοῤῥήσεις τὸ συμβησομένων ἀόριστον τὸ πλῆθος κὴ δύσκολον ἐξελεῖν τὸ δυνατοὺς κρίσιν ἤδη ὧδὰ τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην. οὐδὲ γὰρ ὑπισχνήσαντο, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐπείγετο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, κὴ μὴ φερωνίζειν τῷ ἐσομένῳ. ὅθι γὰρ πιμελεῖα τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σωὶ αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἰ) τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων τινὶ αὐτὸν ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῶν προειρημένων ἀπειραμένους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' ὀπτομένους, νεῦμα μὲν εἶπεν ἄπιτε πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω ὧδε τὸ θεῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. *Reg. 9.*

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bonae natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam compareret, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinabus: reſpõdit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inueniſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως Σαοὺλ ἀπόδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς κὴ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κἀς ὄνομα. οὗτος παῖς ὑπῆρχεν. ἰὼν ἢ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέτιμα καὶ τινὶ ὑγιάσιαν ἀμείνων τῶν ὁλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλεν. εἶδε ὁ κὶς ὄνους αὐτοῦ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθείσας, ἤδιστο γὰρ αὐτῆς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, τὸν υἱὸν μετ' ἑνὸς θεράποντος ὅτι ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ ἢ ὅτι τινὶ πάτερον φοιτῆλθε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὡδ' ἐν ταύτας ὁπτυχὼν, ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ φόβον αὐτὸ τῷ παρ' λοιπὸν τινὶ φερνίδα. τῷ δ' ἐπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐγγύοντο κὴ τὴν ἀσαμαθὰ πόλιν, εἰ) φερφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλόντος. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ φόβον τῶν ὄνων τέλος. ὑφὲν ἔχειν πορευθέντας εἶπεν αὐτῷ τὸν φερφήτην ὁ καὶ ὧδε χῶν αὐτῷ. κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τὸ ἐφόδιον. τῷ δ' οἰκέτῃ τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος κὴ τοῦτο δώσειν, ἀπὸ γὰρ ἀγνοίας τὸν μὴ λαμβάνειν τὸν φερφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὧδε χόνον). κὴ πρὸς τὴν πύλας φθειτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσας ἐρῶσιν αὐτὰς τοῦ φερφήτου τὸν οἰκίαν. αἱ ἢ, σημαίνουσι, κὴ σπεύδειν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι. πολλοὺς γὰρ ἑστιᾶν κὴ φερκαθεζόμενος τὸν κεκλημένων.

ὁ ἢ σα-

ὁ ἢ σαμουήλος ἐκ τούτου πολλὰς ἔσχε τὴν ἐσίαν τότε συνήγαγε. λομβάνω γὰρ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐτὸς τὸ θεοῦ, προφητεῖν τινα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμήνυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τὴν δὲ τὴν ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τὸ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡδέως. πληρωθέντος δ' αὐτοῦ, καταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ ἢ τῷ σαοὺλ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶ) τὸν ἄρξειν μέλλοντα. σαοὺλος ἢ προσίσει τῷ σαμουήλῳ. ἐρωτήσας ἐδεῖτο μηνύειν τὴν οἰκίαν τοῦ προφήτου. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλος φάσαντος αὐτὸν εἶ), καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄντων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, τάτε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτὸς κεκυρωμένα, προσυχών, ἀλλ' ἧττον εἶπεν ἐγὼ δ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἐλπίδος φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρίας ταπεινοτέρας τῆς ἄλλων πατριῶν. σὺ ἢ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τ' ἐμὴν χρείαν ἀγαλεγόμενος. ὁ ἢ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὴν ἑσίασιν κατακλίνει, καὶ τ' ἀκόλουθον ἐπάνω τῆς κεκλημένων. ἦσαν δ' ἡσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προσάσσει ἢ τοῖς ἀγαθοῖς ὑποδοθείναι τῷ σαοὺλ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀπῆλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ ἢ σαοὺλος ὑποδὰ τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη. ἅμα ἢ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προὔπεμψε. καὶ γλυκέως ἔξω τ' πόλεως ἐκήλυε, τὸν μὲν θεράποντα ποιήσας προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι ἢ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ὑποπέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τ' τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος, ἴδιόν φησι βασιλέα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἄμυναν. τούτων ἢ ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγνώσεσθαι. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξένις ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνήσαντας τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλαων τ' μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἔριφον. ὁ τέτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκαλεθήσει. ἀσπασάντας δέ σε ἕξει φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ ἢ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σωθῆναί σου τὰς ὄνους διαγελωμένῳ. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας συνηλισμένους ὄψῃ δύξῃ. καὶ γλυκέως ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνυ ὀνειδαιοῦ ὁρῶντα συμπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δύναμίας ὁ κίσεως παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μετ' σοῦ τυγχάνοντα. ἀπασάμενός τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις ἢ μετὰ πέμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήσεια τούτων θύσωμεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προειπών, ὑποπέμπει τὸν νεανίσκον. τῷ σαοὺλῳ ἢ πάντα καὶ τὴν προφητείαν σαμουήλος ἀπιστοῦσιν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν, καὶ δὲ ἐκείνων τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐστέργετο, ἀπερωτῶντος πρὸς τ' ἀποδημίας καὶ τῆς κατ' αὐτὴν εὐτυχίαν, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύπτετο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο πρὸς σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τὰς ὄνους ἔφασκε.

A Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cúmque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum salutatum prius rogat vbi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cúmque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista Domine: neque enim ea est mea tribus, quæ reges profert, & familia mea humilior est aliis familiis: tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitque ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæstinis illato vlciscí debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius sequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecum: & salutata patrem tuum & cognatos, Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenato, quem præ cæteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicani, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
ni à Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi volet. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temerarius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein fami-
liarum nominibus in vrnam coniectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim D
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
tot populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent soliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statuta maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recita-
uit ea populo rege præsente, & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimisſóque populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

σθεὶ ἦ τῆς βασιλείας καὶ τῷ κατ' αὐτὸν, ἃ μὴ
φθόνον ἀκουόμενα & ἀπιστίαν ἔχειν ὤφετο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν. καὶ ὁσὲ πρὸς δύναμιν σφόδρα δικαιω-
τὴς ἦν & θειοτέρων ἢ κατ' ἄνθρωπον ὑπ' αὐτοῦ ἐρ-
γόμενον, ἀσφαλὲς ἡγεῖτο μένειν, λογισά-
μενος οἷμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις
ὄζειν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύναται, οὔτε φίλων οὔτε
συγγενῶν, οὐδὲ ἄχει τῶν ἐφ' ἅπασι τὸ θεῖον λαμπρῶν
ἀποσώζει τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐφορμὰς
κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμουήλος ἦν,
συγκαλεῖ τε λαὸν εἰς μιὰν φανερὰν πόλιν, καὶ φανὸς αὖ τε
διατίθεται λόγοις, ὡς κατ' ἐντολὴν φέρειν ἐλεγεν τοῦ θεοῦ.
ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος ἐπορίσαντος, καὶ τοὺς
πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῆς εὐεργεσιῶν.
καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονεῖν τῆς βασιλείας, αὐ-
εἰδότες ὡς συμφορώτατον ἐστὶ τοῦ πάντων ἀρίστου ἐπι-
σατεῖσθαι. θεὸς ἦ πάντων ἄριστος. αἱρεῖσθαι δ' ἐχθὲ
ἄνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ἑαυτοῦ χαίρων
καὶ βάκχοις & ἡδυπάθειαν & τῇ ἄλλων παθῶν ὁρμῇ
χρήσεται, & ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἐχ'
ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
νος ἔτι διατηρῆσαι ἀπεδάσει. ὁ θεὸς ἦ κατ' αὐτὸν
τὴν ἀρίστην κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ
κεκρίσθαι ἢ παρὰ τὸν θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες κατὰ
φυλάς τε καὶ σπάρτα, & κλήρους βάλλετε. ποιησάν-
των ἦ τοῦτο ἐβουλήθη, ὁ τοῦ βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπε-
σε. ταύτης ἦ κληρωθείσης ἔλαχεν μετεῖς καὶ λαυμῆν
πατεία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισ-
σοῦ βασιλεύειν παῖς σάουλος. γνοὺς ἦ τοῦτο ὁ νεανίσ-
κος φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἴ-
μαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύ-
την ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὥστε τοῦ
πλείονα ἐπὶ δὴ μικρᾷς & εὐφροσύνης τὴν χαρὰν κα-
τασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσιν ἡδέως φανερὸς
ἐφαπτόντων. ὁ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον
ὅτι βασιλείᾳ, & τοῖς τοιούτοις καὶ τηλικούτοις ἐθνῶν
ἐπιδυναστείᾳ διαστάσης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν
τοῦ τῇ βασιλευθησομένῃ ἐξέκλεψε, & ζητεῖν αὐτὸν
καὶ δεῖ τοῦτο ποιεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων
καὶ φερπιζόντων ὅτι ἡμύοιτο ἀφανὴς ὁ σάουλος, ὁ προ-
φήτης ἱκετεύει τὸν θεόν, δεῖξαι ποῦπου εἴη, καὶ ἐπα-
γεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ἦ παρὰ τοῦ
θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σάουλος, πέμπει τοὺς ἄ-
ξοντας αὐτόν. καὶ παραγινόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλή-
θους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἐπὶ βασιλικώτατος.
λέγει ἦ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασι-
λέα. ὁρᾶτε ἦ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄ-
ξιος. ὡς ἦ ἐπιδυφήμησε τῷ βασιλεῖ αὐτικα ὁ λαός,
τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προ-
φήτης, ἀνέγνω τῷ βασιλεῖ ἀκροωμένῳ. καὶ τὸ βιβλίον
τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τὰς μετέπειτα γραφὰς
μάρτυρον ὧν προεῖπε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σα-
μούηλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρα-
μαθὰ ἀπαγίνεται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαύ-
λῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε,
συνήρχοντο πολλοὶ τῶν ἀγαθοὶ τὴν προσηκουσαν βα-
σιλεῖ τιμὴν τίνοντες. πονηροὶ ἦ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον,

& ὅτε

καὶ ἔτι δώρα προσφέρων, ἕτ' ἐν ἀποδῇ τῷ λόγῳ τὸ A ἀρίστευσθαι τὸν σαοὺλ ἐπίστευε. μειοῖ δ' ὕστερον ἀρχὴ τὴν ἅπαντα αὐτῷ τιμῆς ὁ θεὸς νάασσην πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἔδει γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τοὺς ἰουδαίων διαπῆσαι, μὴ πολλῷ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἄγοντας ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται. ἰσχύϊ καὶ βίᾳ θεὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφία γὰρ καὶ B δικαιοσύνη, θεὸς τὸ μέλλον αὖθις ἅπασι τὰς συνθλῶσαι τοῦ ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφαιρεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἢ καὶ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξέκοπτε. ἐποίει δὲ τοῦθ' ὅπως τὸν ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν θυρεῶν καλυπτομένης, ἄχρηστοι πάντελῶς εἶεν. ὁ μὲν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν C γαλαδηνῶν, ἰαβὴς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ ὑποδουλοῦσθαι σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τῷ τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξας, ἢ πολιορκήσας ἠπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνασήσειν. τοὺς δ' ἄλλους ἐπ' αὐτοῖς εἶη, πότερόν ποτε βούλοιτο τὸ στόματος ἀποτεμεῖν θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς μὲν ἕτερον μὲν ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, ἕτ' εἰ παραδώσουσιν αὐτούς, ἕτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, παραδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅτι τοῦ παθεῖν ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκῇ. ὁ δὲ νάασσης καταφρονήσας τὸ τῶν γαλαδηνῶν πλῆθος, καὶ τὴν ἀποχειρίαν αὐτῷ, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες οὖν δύθ' καὶ πόλιν τῶν ἰσραηλίταις ὁπλίτην τὰ παρὰ τοῦ ναάσσου, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ἐπὶ τὴν ἀποῖαν τῶν ἀγγέλων μετέβαλον τοὺς ἰαβισηνοὺς προσήκουσαν. καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο προσέπεσεν συνεχώρησε τὸ θεῖον. γνωσθέντων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλου βασιλέως πόλει, καὶ τὸν κίνδυνον ἐν οἷς ἦν σωιβάντα τοὺς ἰαβισηνοὺς φρασάντων, ὁ μὲν λαὸς ταῦτα τοῖς πρώτοις ἔπαθεν. ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀπὸ τῆς ἀγροικίας παραγινόμενος ἔρχων εἰς τὴν πόλιν, ὑπαντιάζει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γενόμενος, ἀπειλεῖ μὲν τοῖς ἰαβισηνοῖς, παραχρῆμα δὲ αὐτοῖς ἦλθε βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, κρατήσων τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ γενικότας ἤδη καὶ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπαντήσας ἴδῃ. διαμείνας δ' ἐπέλυσε τινας αὐτῶν, πλησμονὴν τοῦ ὕδατος.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltrò deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecumq; suppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio: & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugaros, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad 1.*Reg.*11.

V. 1.*Reg.*11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαούλου στρατεία ὅτε τὰ ἀμμανιτῶν ἔθνη κ νίκη.

Βουλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν ὅτι τὸν πρὸς ἀμμανίτας ὑποστρέψαι πόλεμον, κ συνελθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τοὺς αὐτῶν βοῶν τὰ νεῦρα, τοῦτο δρᾶσαι ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν

Iordanem non affore̅t, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iudææquæ ſola armauit ιxx. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectanté aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtragé edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudiné viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicaris, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

Ἰόρδανον ὑπερισχύοντες καὶ τὴν ὑπαντιάσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ καὶ συμμίξουσι τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τὴν δὲ δυλάβειαν τῆς καταπηγαλμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. ἐλείποντο δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῶν ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῶν δὲ φυλῆς σαούλης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβαὶς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίνων δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδὸν, φθάσει μὴν ἥλιον αἰσχοίνια. τειχῆ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ἐπιπίπτει παντάχόθεν ἀφυλάκτως ἐκ προσδοκίας τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσσην τὸν βασιλέα. τῦτο λαμπρὸν ἐπεφέρθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγειρεν ἐπαινέμονον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρονοῦντες, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ παίτων ἄριστον νομίζειν. ὁ γὰρ ἤρκησεν αὐτῷ τοῖς ἰαβισηνοῖς στρατεύσας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀμμανιτῶν ὑπερβαλλούσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτῶν καταισχύνας. καὶ πολλῶν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καθορθωμένων, ἔχαιρε μὴν ὅτι τοῖτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ὑδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, ποῦ νῦν εἰσὶν ἐκεῖνοι καὶ δώσειν δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίᾳ ἥρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξετάζοντας ἐναγχος τοὺς τύπτων ἀρίστους. σαοὺλος δὲ, τύπτων μὲν ἀπαλλάξει τὴν ὀργὴν καὶ τὸν πρὸς αὐτὸ προθυμίαν. ἄμεσον δέ πού τινα φειδόμενον τῶν ὁμοφύλων ἀναρμέμνον ἐπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὸν ὑπὸ τῆς θείᾳ δεδομένῃ νίκῃ αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τὴν ἐπ' ταύτῃ χάριν αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον εὐμενῶς ἑορτάζειν. συμμίξας δὲ φίσατος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τὸν βασιλείαν ἀνανεῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τῷ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοὺλον τῷ ἀλίῳ ἐλαίῳ, καὶ δ' ἄνεσιν αὖθις βασιλέα. καὶ ἦτος ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ μωυσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ ἐπὶ τέτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέχει. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὸ προτέρων ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κατὰ πόλεμον ἀείσφ δόξαντι χαλιῶσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν ἐπὶ τῶν ἄλλων δικάζειν ὑπερέποντας. καὶ δὴ τῦτο τὸ χρόνον τῦτον τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ συμφύλοις ποιήσας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν ἀγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζόμενος μήτε ὑποσειλαμένος φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πρὸς πάθος ἀποχωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιῦτόν τι προσηκάμην ἢ πρὸς τροφὴν ἀπαίτητον δικαίᾳ λαμβάνων. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἰδίαν ὑπηρεσίαν χρείαν ἐλυσάμην.

Τῦτον

τούτων ἴν τι χατεπεῖν παρόντος ὑμῖν τῦ βασιλέως. οἱ ἢ ἀνέκραγον μηδὲν τέτων ὑπ' αὐτῦ γεγονέναι, προσῆναι ἢ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τῦ ἔθνους. σαμοὺηλος ἢ ταύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῦ τῆς μαρτυρίας γνομένης, ἐπεὶ διδάκτε μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἔχ' ὑμᾶς πρὸς ἐμοῦ δικαιάσθαι λέγειν, φέρε νυῦ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. δέλομι μονδύειν ἢ ὑμᾶς προσῆκεν, ὅτι σιὼ ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τῦ γένους ὑμῶν ὁ πάντων ἰάκωβος δεῦρο μὲν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων γενηθεισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δέξαμενος τῦς πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τ' ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μωυσεῖ αὐτοῖς καὶ ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τοῦδε τὸν χῶρον ὃν νυῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τῦ θεῦ, προδεδώκατε τὴν θρησκείαν τῷ δυσσέβειαν. ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένους, ἠλυθέρωσε. πρῶτον μὲ ἀσσυρίων καὶ τ' ἐκείνων ἰσχὺν ὑστέροις ἀπεργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ποιήσας καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον παλαιστίνων. καὶ ταῦτα ὁ βασιλέως ἡγουμένου διεπεξήλθετε, ἀλλ' ἰεφθάε τε γεδεῶνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔχεν ὑμᾶς ἄποια, φυλαῖν μὴ τ' θεόν, ὑπὸ βασιλέα ἢ εἶ θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τέτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν τοῖνε φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τ' θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλῶσαι τὲ ὑμῖν τὸν θεὸν ἐπιδείξω ἐγὼ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ ἐδέπω πρότερον εἶδεν ὑμῶν ἐδεὶς ἐνταῦθα γεγυμνομένου θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, ἀπησάμενος τ' θεὸν παρέξω τέτο νυῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τὸ σαμοὺηλε, βρονταῖς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καταφορᾷ, τοῦ τὲ προφήτου πρὸς πάντων ἀλήθειαν, ὡς τε δαιμονήσοτας αὐτοὺς καὶ πρὸς δεῖσθαι γνομένους, ἀμῤῥτάνειν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τέτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν ἐκ ὀλέσειν τ' θεὸν αὐτοῖς δυμῆν καταῤῥάσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τοῦ ἁμαρτίαν, ἵνα πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρανόμησαν προσεπιχειρήσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ προκαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώμην πρὸ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συμβάλλε μὲν τοι δικαίοις εἶ ἐ ἀγαθοῖς. καὶ μὴ μονδύειν ἀεὶ τῦ δέον τοῦ βάθος τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῦ σημείων τὸ θεοῦ καὶ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τ' μετὰ τὸ βασιλέως δυσαρμονίας ὄντων ἐπιθυμία. εἰ ἢ τούτων ἀμελήσουσιν, ἔλεγλε ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλλεν ἐκ θεῦ πλημμύραν. καὶ ὁ σαμοὺηλος μὲ ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τοῦ σαύλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regũ auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarétque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cóscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VII. 1. Reg. 13.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς σαοὺλος πάλιν ὑπὸ τῶν ἑβραίων οἱ παλαιστινοὶ ἐπάγησαν.

Οὗτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τ' πλήθους ὡς περὶ χιλίους, τοὺς μὲ δισχιλίους ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ, λαβὼν αὐτὸς διέζευγεν ἐν πόλει βεθήλῳ. ἰωναθὴς ἢ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς ὡς ἔζε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castellum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in spelluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbatho victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὑ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας παλαιστινοὶ κατεσκεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεῖτο, & τοὺς ὀχυρωτάτους τῆ χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. κ) σιδηροφορεῖν κεκωλυμένοι τε ἀπηνόρθιον σιδήρω. & ὅτ' αὐτοῖς τ ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς ὁπισκιάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μακέλλιν ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐπρίαντο. ὡς ὴ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ὑπὸ τῆς φρουρᾶς αἱρέσεις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρεῖν τὸν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅπῃ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τετράκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ ἑξακισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. κ) στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶι· τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ δὴ πάσης κηρύσσει τ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπῃ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τὸν δ' ἰωνάθην ἐπφαυλίζων αὐτῶ κ) δρασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὑδ' ὡς τε φοβεῖσθαι δρακυδυνδύειν πρὸς αὐτούς. καταπόησαντες ὃ τὸ πλῆθος τ παλαιστινῶν οἱ τῶ σαούλε, κατεπλάγησαν. κ) οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτῆλαια & τοὺς ὑπονόμους ἐκρυψαν αὐτές. οἱ πλείους ὃ, εἰς τὸν πέραν τῶ ἰορδάνε γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἦν γάδου κ) ῥουβήλου. πέμψας ὃ σαοῦλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδρασευόμενον αὐτῶ τὸ πολέμε κ) τῶν πραγμάτων. ὁ ὃ, προεμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ φρασκαδάζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῆ ἑβδόμη τ ἡμερῶν, ἐπειδ' ὕστως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προεμένει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπὶ μὲν τοίνυν δρατηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἑώρα βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν ὃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ ὃ τ σαμούηλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι φρασκούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, ἵν' κ) βέλτιον γινομένην τῶ θείου τὰς δίκας & τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τῶ πλήθους προλαβών, καιρὸν ἱερουργήσειν καὶ προπεμπτὴς γινόμενος. ἀπολογουμένου ὃ τῶ σαούλε, κ) προεμένην μὲν τὰς ἡμέρας, αἰ ὤφειλε λέγοντος, ὑπὸ ὃ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆ αὐτῶ στρατιωτῆ δρὰ φόβον στρατοπεδίας τ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ κ) ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὁπλιζθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύφησιν εἰ δίκαιος ἦδα κ) μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήδ' ὧν ὑπέθετό μοι πρὸ τ παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂ σωίφερε τοῖς πραγμασι γενόμενος, σοί τ αὐτῶ πλεῖστον ἂ βασιλεύσαι χρόνον ἐξεμήκυνε, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. & σαμούηλος μὲν ἀνεθόρμενος ὅπῃ τοῖς γεγυμνασμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτῆ μόνον ἦλθε συνὼ ἰωνάθη τῶ παιδί. τούτων ὃ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας ἀναστάσης σιδήρε καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οἱ γὰρ εἴων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔτι, καθά κ) μικρὸν ἔμπροσθεν διελελύκαμεν. διελόντες ὃ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, κ) κῆ τρισὶν ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶ ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντες τε σαοῦλε τὸν βασιλέως αὐτῶ, καὶ τὸν παιδὸς ἰωνάθε, ἀμυνεῖν τε τῆ γῆ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οἱ δυναμένων.

καθε-

καθιζόμενοι ἐν αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς Ἀχίας ἀπόγονος ὢν Ηλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅστις ἦν
τῷ Σηλῶ, καὶ τὴν λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν ἀγανίᾳ
δεινῇ καθεστήκεσαν. συνῄδεσαν δὲ ὁ Σαοὺλου παῖς τὴν
ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβιβάσαντος αὐτὸ εἰς τὴν τῶν πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θό-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου προθύμως ἐπαινέσαντος φή-
σαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν ἀποθνῄσκειν δέοι, προσ-
λαβὼν τὸν νεανίσκον συνεργίαν, κατεβαίνει πρὸς τὸ B
βουνῶ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τὸ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπερ κρημνοῦ, τετρὰν ἄκρας εἰς λεπτὸν
ἀπηκοντιμένης μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεστεφα-
νώσης, ὥσπερ προβόλοις τοῖς ὅπλοις χειρώσεις ἀπορμοχόν-
μενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει περιεῖναι τοῦ χωρίου τὴν
ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμάχητον εἶναι. καὶ ἐκείνους
οὐκ ἀναβλεψαι μόνον, ἀλλὰ κατελθεῖν. ὡς σφῶν ἥκον
εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεβάρρυνε ὁπλοφόρον. C
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβλεψαι
κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. εἰ δὲ φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δὲ αὐ-
τοῖς τοῦ στρατοπέδου τοῖς πολεμίοις, ὑποφαγέσης ἤδη τῆς
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς ἀπηλαίων προεῖναι δοκεῖ
ὁρᾶσθαι. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτὸν, δεῦτε D
ἔφασαν ἐλθέτε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησόμεθα
τοιαῦτα μεθύοντων ἄξιως. ἀναστενάξας δὲ τῷ φωνῇ ὁ τοῦ
σαοὺλου παῖς, ὡς νίκην αὐτοῖς σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησαν ἐκ ἧπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ἐπαμυνάμενος δὲ τοῦτον ὅτι τῇ πέτρᾳ ἦκεν,
ἔρημον ὄντα τὴν φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀναπαύσαντες μὴ πολλῆς παλαιστρικῆς, ἐβιά-
σαντο τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοῖς πολε-
μίοις. ὑπτιάσαντες δὲ αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀπεκτείνουσι E
μὲν ἑκατὸν. ταραχὴν δὲ καὶ σπάλθεως αὐτοὺς ἐνέπλησαν.
ὡς πᾶσι μὲν φυγεῖν τὰς παρεμπλοκὰς ἀπορρίψαντας.
οἱ δὲ πολλοὶ καὶ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ὄντων ὄχλου, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, καὶ
δὴ ἔσφαζον ἀναβλεψαν πρὸς αὐτοὺς τοῦ ἑβραίων ὄχλου τοὺς
δύο μέρος, εἰς μάχην ἐξαπονδὶ. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέ-
θνησκον πλειόνομοι. πᾶς δὲ φεύγοντας καὶ τῶν ἐξῶν F
ἀθέμιτοι καταπερπαμίζοντο. τοῦ δὲ σαοὺλου πυθομένου
παταλαχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σαντος τῷ βασιλεῖ, σαοὺλος ἐρώτα μήτις εἴη τῶν αὐτοῦ
ἀγχωρισμένος. ἀκούσας δὲ τὸν καὶ σαοὺλ τοῦ ὁπλο-
φόρου ἀπεῖναι, κελεύει τοῦ ἀρχιερέα λαβόντα τοῦ ἀρχι-
στρατηγοῦ στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ μελλόντων.
τοῦ δὲ μήπω ἔστιν ὅτε καὶ τοῦ πολεμίων φρόνιμος,
ἐπεξῆλθε τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ ταραχθέντας προσ-
βαλὼν φονεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δὲ αὐτῷ καὶ οἱ
φεύγοντες εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ- G
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλος. ἡμωμένων δὲ
ἐς μυρίους ἤδη τῶν ἑβραίων, ἐκέκει τοὺς πολεμίους κα-
τὰ πᾶσαν ἐσπορπισμένους τὴν χώραν. εἴτε δὲ ὑπὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρᾶς ὕστερον ἡμωμένης, συμβαίνει δὲ
καὶ περιστῆναι τὸ λογισμοῦ τοὺς ἅπαξ δυτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, οἷς δεινὸν προσπίπτει, καὶ πολλὴν
ἔσχεν καὶ μέμψιν ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτῷ τε προσῆναι καὶ δῆλον ποιῆσαι τοῦ παλαιστινῶν

A Occupauerant enim collẽ quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versùs hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco B prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos C vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magnò D labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi tuebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo VII. respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

1. Reg. 14.

diris deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus, filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes, eáque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant, quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes paterent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit. cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidé pater, nihil aliud scio, nisi quod heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἴν' εἴπῃς. ὑποχόμβους τὲ φονεύειν τὲς ἐχθρὲς φάγοι, & μὴ μέχρις ἑ νὺξ ἐπελθοῦσα τ̀ ἀναιρέσεως καὶ τ̀ διώξεως αὐτοὶς παύσῃ τ̀ν πολεμίων, ὧδε ἐπάρατος ἦ. τ̀ ὁ σαὺλ τὲτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγλύκου βαθεῖ κὴ μελιτοῶν γέμοντα, τ̀ δ' ἀφραίμου κληρυχίας, ὁ τὲ σαύλου παῖς, ἐκ ἐπακηκοὼς τ̀ τὲ πατρὸς ἀρᾶς, ὑσὲ τ̀ ἐπ' αὐτῇ τὲ πλήθους ὁμολογίας, ὑποβλίψας τὶ κηρίον τὲ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὁ γνοὺς ὅτι μ̀ δ' εἰνῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφὴ ἡλίου δυσμῶν, ἐσθίων μὴ ἐπαύσατο. ἔφη ὁ ἐκ ὀρθῶς τὲτο κωλύσαι τ̀ πατέρα, μ̀ μείζονος γὰρ ἰσχύος αἴ & προθυμίας διώκοντας, εἰ ξοφῆς μετελάμβανον πολλὰ πλείονας καὶ λαβεῖν τ̀ν ἐχθρὼν & φονεῦσαι. πολλαὶ δ' ἂν κατακόψαντες μυριάδας τ̀ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι διαρπαγὴν τ̀ν σκευοφόρου τ̀ν παλαιστινῶν ζήπου). & λείαν πολλὴν καὶ κοσμήματα λαβόντες, κατασφάζουσι & ταῦτ' ἐν αἵματι κατέθιον. ἀπαγγέλλεται ὁ τ̀ βασιλεῖ ὑπὸ τ̀ γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ̀ θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐδίου. κὴ ὁ σαὺλ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κὴ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τ̀ ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κὴ τὰ κρέα μὴ σὺν τ̀ αἵματι δ' ἀγυδαι. τὲτο γὰρ ἐκ εἶ) τ̀ θεῷ κεχαρισμένον. τὲτο ὁ πάντων κὴ τ̀ προσαξιν τῆ βασιλέως ποιησάντων, ἱσταται ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαὺλος, κὴ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τ̀ θεῷ. τὲτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' ἰδέας ὅτι τ̀ παρεμβολὴν τ̀ πολεμίων ὅτι τ̀ διαρπαγὴν τ̀ ἐν αὐτῇ βελόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τ̀ν στρατιωτῶν ἐκ ὀνομαστὶ ἐπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ προάγει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχίερβον τ̀ ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τ̀ ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοῖς ἐν αὐτῷ ἐνυχαίοντας. εἰπόντος ὁ τὲ ἱερέως, μὴ ἀποκείνεσθαι τ̀ θεόν. ἀλλ' ὑ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαὺλος πιὼθανομένους ἡμῖν φωνὴν ὑ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προτερον αὐτοῖς προεμάυσε πάντα, κὴ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λαν θάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄπον τ̀ σωτῆς. & ὄμνυμί γε τὲτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ᾖ τὸ ἁμάρτημα τὲτο ἐργασάμενος ἀποκτείνῃ αὐτὸν, & τ̀ θεὸν ὕστως ἱλάσασθαι, ὡς αἴ εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίοις κὴ μηδὲν ἐμοὶ προσήκουσι, τ̀ ὑπ' αὐτῷ δίκην ἀπελάμβανον. τ̀ ὁ πλήθους τὲτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ὥρμησεν πάντας ἵστασιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσατο ὁ καὶ αὐτὸς σὺν τ̀ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κὴ πλήρως τὸν ἡμερησίου μαθεῖν ἐπεζήτει. κὴ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ) ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὁ ὑπὸ τ̀ πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί προεῖτο βίον ἐκ ὀρθῶς ἡδὲ ὁσίως αὐτῷ διαπεφαγμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὴν ἔδεν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τινὶ ἀρᾶν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαὺλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι κὴ & ηλιέσεως & τῆς φύσεως & τ̀ν φίλτρων προπαμήσας τ̀ ὅρκον. ὁ δ' ὑ καταπλήττεται τινὶ ἀπειλῇ τ̀ θανάτου. ὠφελησάμενος ὁ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, ὑδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φεῖσαθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπό τε τ̀ & σεβείας νόμιμος, & ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ὠφέλημα τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

δὴ τοῦτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε & συνέπαθεν. ὠμοσέ τε μὴ φεύξεσθαι τὸ ἄρπον τὴ νίκης, ἰωνάθλω ἀποθανόντα. καὶ τὸ μὲν ἔτως ἐξαρπάζουσι τὴ τῶ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ γὰρ δίκας ὑπὲρ τῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὴ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, ἐξαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς & τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρῶται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τὴ ὤβας. ἦσαν δ' παῖδες αὐτῷ ἓξ μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ', μεροὲβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν δ' εἶχε, τὸν τῦ θείου παῖδα ἀβενάεργ. νῆες δ' ἐκείνος ἐκαλεῖτο. νῆες δ' καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δ' ἀδελίω. ὧν δ' καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αὖ πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς δυνατείας καὶ μέγεθος δυσαμμονίας ἤγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει ἐξαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iuránque non laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millib. hostiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerũt ei Merab & Michaal. Copiarum imperium dedit patruelι Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Saulι pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum deligebat satellitium.

Κεφάλαιον ή.

Σαιούλου θεὸς Ἀμαληκίτας πολεμεῖ καὶ νικᾷ.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμούηλος δ' ὁ προφήτης θεὸς τὸν σαοὺλον, πεμφθεὶς παρὰ θεοῦ αὐτὸν ὑπομιμνήσκει ὅτι βασιλέα προχείρας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ἃ τοῦτο πεποίηται καὶ καθήκουσαν αὐτῷ γνώμην, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τιμὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῷ δὲ θεῷ καὶ τὰ κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἑβραίοις ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, & κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτῃ τῶν ὧν τοῖς προγόνοις ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήτε τῶν ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἀπαντᾶ δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκιτῶν ὄνομα τῆς μωυσέως καταικολουθήσαντα ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δ' ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τὴν δὲ πειθαρχίαν τὴν πρὸς τὸν θεὸν, ἐκ τῷ ποιήσασθαι τὴν πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατηλατίαν δίκαιος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς ἐν προστάσσει ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτῃ ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσηκε τὴν ἰσραηλιτῶν ἔξω τῶν ἰούδα φυλῆς, ὡς τεσσαράκοντα μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτὴν ὅτι στρατιῶται δισμύριοι. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὅπη τὸν χείμαρρον πίπτουσιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν & κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ ἐξαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκείνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τὴν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commoneaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat successit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

VIII. 1. Reg. 15.

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nõ nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciẽs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peperceterunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studete enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa tua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχανήμασι, τὰς δ' ἐρύμασιν ὑποτέμνεις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν αὐτοκοδομημένους, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κρείττω δοκεῖ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρησεν, εἰ δὲν ὠμὸν καὶ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἀλλοφρόνεσθαι φύσεως ἡγούμενος, φρῶτον μὲν πολεμίους ζῶντα σῴζων, ἔπειτα τοῖς ἀγμασι θεῷ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δ' καὶ τὸ βασιλέα τὸ ἐχθρὸν ἄγαλμα ἀγχμάλωτον. ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἐκεῖνον, οὐκ ἔτι τοῦτο ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, πάθει δ' νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως ᾧ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ὅπως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας τροὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαοὺλος δ', αὐτὸς τὸν βασιλέα, καὶ τὰ ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τὸ μνήμης ὧν ἐπιτρέψειεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ὑπεροφθὲ ποιησάμενος. σωεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τάττε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀπορρὴς ἄξιον ἰδεῖν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δ' σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τὸ αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, ἀμαλεκιτῶν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθίκνυται. ὁ δ' τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλ τοῦ μωυσέως πενθερεῦ, σῴζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ἀκούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀναφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς προφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καθ' ἑαυτὸν κρατοῦσι. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ προσίνεσθαι τοὺς ἐχθρῶν. ἐκείνοις δ' ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὑπὸ κρείττω, μηδὲ ὡς ἀνθρώπων βασιλέα. μεταμοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τὸν χθὲς τοσήσας βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσει πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τὸν νυκτὸς ὑπὲρ καλεῖν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαούλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τὸν συγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοὺλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον ἀμαρτήματα χαρίζεσθαι παραυτήσαντι. ἐκ γὰρ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἀνθρωπίους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα γινώσκοντας. ὡς οὖν ἀπώκνησεν ὁ θεὸς τῇ τοῦ προφήτου δεήσει καὶ ὅλως μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὑπαγίνεται πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δόντι μοι τὴν νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπραγέναι. σαμοῦηλος δ' πρὸς τοῦθ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ βοῶν A
βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυ-
σίας ἀπεκείναζε τετηρηκέναι. τὸ μὲν δὴ γε τῷ ἀμαλη-
κίτῃ ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. Ϲ
ἀπολελεῖφθαι δὲ ἄλλον μηδένα, ἀγεῖν δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν
τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ἀπολέσθαι δὲ τί δεῖ ποι-
εῖν βουλόμενον θεὸν ἀλλήλοις ἔφασκεν. ὁ δὲ προφή-
της, οὐκ θυσίαις ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγα-
θοῖς Ϲ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντο- B
λαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, Ϲ μηδὲν ἄλλο προσχθί-
σεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι αὐτῷ ποιήσουσι
τὸ θεῷ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῶν
μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθεῖν δοκῇ. ἀλλὰ γὰρ οὐκ
ἐπιστάμενοι οὐδὲ ἀληθῶς Ϲ μόνῳ τῷ θεῷ κεχα-
ρισμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, ἔτι αἱ πολλὰ Ϲ
πιμελῶς καταθύουσιν ἱερεῖα, ἔτι αἱ κόσμον ἀναθημά-
των ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρουσι,
δηλονότι ταῦτ' ἀμφὼ, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείλματα C
τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δ' ἐν Ϲ μόνον
τοῦτ' ὀπτέρ αὐ φθείξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς δρᾶν μηνύμης
ἔχουσι, καὶ τεθναῦναι μᾶλλον ἢ παραβῆναί τι τούτων αἱρε-
μένοις ὑπιτέρασι). Ϲ ἔτε θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν.
καὶ παθύοντων γ' ἂν ἡ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὴν τιμὴν ἢ
παρὰ τῶν πλουσιωτάτων δεξιᾶ). σὺ τοίνυν ἴδι σαυτὸν
δι' ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. κατεφρόνησας γὰρ καταμελήσας
ὧν ἐπέστελε. πῶς οὖν οἴῃ τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέψειν D
ἐξ ὧν κατέκεινεν ἀπολεῖσθαι μνημῶν, πλὴν εἰ μὴ νο-
μίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσ-
δόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος Ϲ τὴν ἐξου-
σίαν, ἀφ' ἧς ἁρμώμενος τῷ παραχόντος σοι θεῷ ταύτην
ἠμέλησας. σάκλος γὰρ ἀδικεῖν ὡμολόγησε Ϲ τὴν ἁμαρτίαν
οὐκ ἀρνεῖσθ. παραβῆναι γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. κἂν
μὴ τοι γε δέος καὶ τὸ ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κω-
λύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ θύειν.
ἀλλὰ συγγίνωσκε, καὶ φεῖσαι ἴδι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὰ- E
πὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸ προφήτην ὑποστρέψαντα
θυσίας χαριστηρίους ὑπιτελέσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, ὡς γὰρ ἑώρα
τὸν θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπήει πρὸς αὐτόν.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σαμουὴλ Ϲ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα Δαβὶδ ὄνομα.

Σαοὺλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου
ἐπιλαμβάνει τοῦ διπλοΐδος, καὶ διαῤῥαγείσης τῆς ἁλυκῆς F
ὕλης τὸ μὲν ὀρυμὸς ἀπεῖναι τὸ σαμουήλου νομιζόμενος, δια-
σῴζει τὸ ἱμάτιον. τῷ δὲ προφήτῃ τὴν βασιλείαν οὕτως
αὐτοῦ διαῤῥαγεῖσαν φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγα-
θὸν καὶ δίκαιον. ἐμεμφέτην γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτὸν πε-
πραγμένοις, ὡς τὸ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸ γνώ-
μιμον ἀνθρωπίνοις πάθοις ὄντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ
σαοὺλος, ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγε, ἀλγύνας δὲ ποιῆσαι τὰ προ- G
πεπραγμένα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρε-
κάλει τὸ πλῆθος ὁρῶντος σοῦ αὐτῷ συναγορεύοντα
τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο σαμουὴλος αὐτῷ,
καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγει δὲ καὶ ὁ τῶν ἀμα-
λικιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πιστευθο-

Qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum delectam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

TVm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse maximã tuæ mœstitiam afferas: iussitque eum ibidem in Galgalis

interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tũ demũ sentiẽs in quæ mala offenso Deo peruenisset, ad Gaba regiam proficiscitur, quod
1. Reg. 16. nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in prophetę conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Iessæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cúmque propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibúsque aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: visóque natu maximo eximia statura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, respondsum est, non eadem spectare Deum quæ homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietatéque ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: móxque & alij quinque adfuerunt. horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanaael, Rael, Asamus. His quoq; visis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quisnam ex his eligendus esset, & auditò quòd nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confestim vocetur: non enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, quem regnare Deo visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat: ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipítque vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei discedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuersam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru, insignémque inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiscitur, simúlque numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἀρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν πεπραγθεῖσι κακῶν ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἐρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνου ἐκ ἐπὶ πλεῖ ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ ἔδει αὐτὸ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεὸς. λαβὼν δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς βηθλεεμεῖ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χείσαι τῷ ἰῶν αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρισόμενον. ὁ δὲ, διαλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοῦλος αὐτὸν ἀπέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, ἐπιθησόμενος τῷ θεῷ κατὰ δίκης ἀσφαλείας ἐδόν, εἰς πλεῖ προφερομένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ὑπαντάζοντό τε ἕνεκα πλείονα τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν πλεῖ θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῶν ἰῶν ἐμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκασεν ἐκ τῆς εὐμορφίας τοῦτον εἶν τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἐλλείπειν ἀνθρώπους εἶπε ἕνεκα θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ διὰ τοῦτον ἠγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶν. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι πλεῖ βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς τις τούτῳ ἐστὶ τελέως εὐσεβείας, εὐσεβείαν καὶ δικαιοσύνῃ ἕνεκα ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίσασθαι κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον δεῖξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτοις ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκείνου, πιυθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶν δαβίδην τοὔνομα, ποιμαίνειν δὲ καὶ τὴν βοσκημάτων φυλακὴν ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. κατακλιθέντας δὲ εἰς τὴν διαχίαν ἐκ εἶν δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, ὀρθὸς δὲ τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὅτος ὅστις εἰπεῖν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεὺς ἀρίσας τῷ θεῷ. κατακλίνει μὲν αὐτὸς, κατακλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν ἰεσσαῖον μὲν καὶ τοὺς παίδων. ἐπεὶ δὲ λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλίφειν αὐτὸν, οὐ πρὸς τὸ ὂς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρὼν δὲ εἶν δίκαιον καὶ κατάπεσεν αὐτοῦ τῷ προσαγμάτων. ὅτως γὰρ αὐτοῦ ὠδαμάνης τοῦ βασιλείαν δεῖ πολεμεῖν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμ-

πρὸν καὶ ἀβασάνιστον ἡμέρᾳ. καταστρέψασθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αἱ ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, οὐ πρείττονα τὰ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνῃ τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοῦλον.

C i

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῆ θείᾳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταβαλόντος, ὁ σαοὺλ δὲ ἐμπίπτει δαιμονίοις πνιγμοῖς αὐτὸν καὶ σπαραγμοῖς διαφέρουσι, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλως μὲν αὐτοῦ θεραπείαν μὴ δύνασθαι, εἰ δέ τις εὑρεθείη δεξιὸς καὶ ψάλλειν δυνάμενος καὶ φάλλειν ὅτε κιθύρᾳ, τοῦτον ἐπελθόντα ζητῆσαι τὸν ἐπιστάντας ὁπόταν αὐτοῦ σφίγοι τὰ δαιμόνια, καὶ ἅμα ἐξάδειν, ποιεῖν γὰρ κεφαλῆς ἐκείνα ψάλλειν, καὶ τοῖς ὕμνοις ὑπηλεγεῖν· σαοὺλ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξας τοιοῦτον ἄνθρωπον. φανέντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν βηθλεὲμ πόλει τινὸς ἰεσσαὶ μὲν υἱὸν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, δόρατος δὲ καλὸν, τὰ δὲ ἄλλα πολλῆς ἀνεδοῆς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ἄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὸν ἄνδρα. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐπέλθοντα ἀπὸ ἐλλάδος αὐτὸν τὸν δαβίδην, τὸν ποιμένιον ἀποστάσαντα. ἐθέλειν γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τὴν εὐμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας τῆ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντα τῷ σαοὺλ ἐλθόντος δὲ, ἥδη. καὶ ποιησάμενος ὁπλοφόρον, ἅμα πάσης εἶχε τιμῆς. ἐζήλωτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τῶν ὑπὸ τὸν δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν σαοὺλ. πέμπει δὲ ἵππον πρὸς τὸν πατέρα τὸν παιδὸς ἰησσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτὸν τὸν δαβίδην κελεύων. ἥδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλέπομένῳ καὶ παρόντι. τὸν δὲ οὐκ αἰτεῖσθαι τὸν σαοὺλ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

A quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.

Ἄλλη στρατία παλαιστινῶν ὅτι πρὸς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὑστέροις οἱ πολλοῖς παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ὅπως τοῖς ἰσοπλίταις, καὶ μεταξὺ σωροῖς καὶ ἀζηκοῖς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν ὁ σαοὺλ, καὶ ὅτι πρὸς ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅτι ὁμοίως δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέσησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τῶν ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καθεδεὶς δέ τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως γίττης, ἀνὴρ παμμεγέθεστατος, λίτρας γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνημῖδας χαλκᾶς ὁποίας εἶπεν οὐδεὶς ἔτι φέρειν τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δὲ οὐ λίτρας, ἀλλ' ὅσον ἔκ τε ὤμου αὐτὸ ἄρων ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. σὰς δὴ τούτου ὁ γολίαθος ἐξιὼν μεγαλοφώνου παρατάξεως, ἐκάλει τε ἀφίστασθαι μεγάλῳ, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲ ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τοῖς στρατιώταις ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; ὅστις δ' ὃς τις ἐμοὶ μάχεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβαιωθήσεται τὸ κατὰ πολέμου τέλος ἐν τῇ νικήσει. δηλώσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ δὲ κρεῖττον εἰ καὶ σωφρονέστατον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁπόταν τῶν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν διέλιπε παρακαλῶν ὅτι τοῖς περιπολίοις τοῖς πολεμίοις, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸν σαοὺλ

A Liquanto autem pòst Palæstini conflicto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

X I. 1. Reg. 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se recepe-rat. Sed dum bellum ducitur magis quam geri-tur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria porta-turus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnumquidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fra-tribus colloquebatur de patre & rebus dome-sticis, auditisque barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem exci-piat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat ho-minem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm re-uertatur. reuertitus est Dauid fratrem, nihilomi-nus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singulatem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, in-quit, rex cur abiiciamus animos aut formide-mus. Ego congressus cum hoste insolentiam e-ius compescam, & elatum ac ferocientem pro-sternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deiectus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel ex-pertus sum. Quum enim paternos greges pas-cerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ip-sámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: ne-que mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia e-uomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus per-domabit. Effecit ram prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúl-que ense ac galea. Tum Dauid qui armis ge-standis non assueuerat, grauari se his magis quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic or-natus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capes-sere, & cum dicto arma deponit, baculúm-que tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τὴν σφενδόνην. καὶ παρετάσσοντο μὴ ὡς εἰς μά-χην, ἀπ' ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τὸ δὴ πολέμιον σω-σπότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινιεῦσι, σαοῦλος ἀ-πέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀ-κούσμενος αὐτὸ τοῖς τεισὶν υἱοῖς, οἷς ὅπη συμμαχίαν ἡ τοῖς καθ' ὑμᾶς ἔπεμψεν. ὁ δὴ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπη τὰ ποίμνια πάλιν ἡ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ὠδα-γέτας. μετ' ὀλίγον δὴ ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσας τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, ἡ γνῶναί τι πρὸς τέκνα. τοῦ δὴ γολιά-θου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὑβρί-ζοντος, ὅτι μηδεὶς ἔστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ ὁλμᾶ καταβλῶναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης ἤκουσεν ὧν ἐφθέγξατο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφη-μοῦντος τὸν στρατὸν ἡ καλίζοντος τὸ παλαιστινοῦ ἠγανάκτησε ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτο ὁ πρεσβύ-τερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, θλιμερώ-τερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ προσήκοντος εἰπών. ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδί-ζειν. καταδεηθεὶς δὲ τὸ ἀδελφοῦ, ὑπεχώρησεν, ἐ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μαχεσθῆναι τῷ προκαλουμένῳ. ἀκουσάντων δὲ οὗτος τῷ σαούλῳ τὸ τοῦ νεανίσκου προθύμιον, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τι βούλεται καὶ λέγειν, μὴ θαρρῶν εἶπεν ἐγὼ φρόνημα, μηδ' ὑλαβὴς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου χωρίσας αὐτῷ ὀλίγα μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. γέγοιτο μὲν αὐτὸς ἔτω καταγέλαστος ἔνδοξον δὲ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυνα-μένου καὶ πεδομένου εὐθάτακτον κἡ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ζωτίλου ἔχοντος ἡλικίαν. ἀπο-θανοῦσι. τοῦ δὲ σαούλου, τὸ μὲν θλιμερὸν αὐτῷ κἡ τὴν δύψυχίαν θαυμάζοντος, ὑ θαῤῥοῦντος δὲ ἐπ' αὐτῷ δι' τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθενέστερον εἰ δι' ταύτην πρὸς εἰδότα πολε-μεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγ-γέλλομαι τῷ θεῷ θαῤῥῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείραμαι δὲ αὐτοῦ τὴν βοηθείαν. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, κἡ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, κἡ τὸ μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τὸν θηρός. αὐτὸ δὲ ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τὸν οὐρᾶς βασάσας, καὶ προσρή-ξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὴ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμε-νος διαπέπραμαι. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἷς τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὸν στρατὸν καὶ βλασ-φημῶν ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποήσει. τῇ προθυμίᾳ θαρσήσω καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅ-μοιον ἡγεῖσθαι τέλος. ὧδὰ τοῦ θεοῦ σαοῦλος δέξά-μενος, ἀπέδι φησὶ πρὸς τὸν μάχον. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὰ αὐτοῦ θώρακα, ἡ περιζώσας τὸ ξίφος, ἡ περικεφα-λαίαν ἁρμόσας, ὡξέπεμπεν. ὁ δὴ δαβίδης, βαρυνόμε-νος ὑπὸ τῶν ὅπλων, ὐκ ἐγεύμασο δὲ, ὑ δὴ μεμαθή-κει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἔσω κόσμος τοῦ καὶ βασδάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βέλομαι μαχεσθῆναι. πάθησι οὗ τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπη τὸν γολίαθον ἐπορεύ-το. καταφρονεῖ δὲ ἵππος ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς ὐκ ὄσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὴ κυύας ἀπελαύνομαι ἡ φυλασσόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὴ ἀνθρώπου κυνὰ ἔξ) δοκεῖς; ὁ δ' ἐχὶ θεόν, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκείνατο. κινεῖ ὁ θεὸς ὀργὴν τ γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθη) ἐκ τ θεσπῳδείας τὸ θεῦ. καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτῦ τοῖς ὀπτηλοίς καὶ τοῖς μεταρσίοις διαπασαδ. ἀμοιβε) δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲ ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ Ϛ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ὁ χωρῶν δὴ σε, τ θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε Ϛ τ πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τ ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὴν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ παρεβαλῶ. μαθήσονται ὁ πάντες ὅτι θεὸς ἔστιν ἑβραίων τὸ θεῖον, Ϛ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τοῦτο ὄζει τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη θεοσκόπη καὶ δύναμις ἀωφελὴς, θεῦ μὴ παρόντος. ὁ ὁ παλαιστινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅπη τὸν δαβίδην ἐφαίνετο, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῶς καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ἀπόνως ἀναιρήσειν.

Κεφάλαιον ιά.

Μονομαχία δαβίδου θεὸς γολίαθον καὶ ἦτα τῶν παλαιστινῶν.

ΑΠαντᾷ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχε μὴ βλεπομένῳ τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἰῶ ὁδεῖ. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τ χειμάρρε λίθον ἕνα, Ϛ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπη τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ ἐγκεφάλε τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τ γολίαθον ὅπη τ ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσα) τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνε, μάχαιραν γὰρ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνῃ τ κεφαλὴν αὐτῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἥτ Ϛ φυγὴ γίνε) παλαιστινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἔρρίμμενον, καὶ ὡς τ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἐπ μιᾶς διέγνωσαν. ἀλλ' ἀρχᾶ Ϛ ἀκόσμῳ φυγῇ ὥρμησάν τε αὐτὸς, ἐξαρπάζειν τ κινδύνων ἐπῴρῶντο. σαοῦλος ὁ καὶ πᾶς ὁ τ ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτὸς. Ϛ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς γάτης ὁείων Ϛ τ πυλῶν τ ἀσκάλωνος, καὶ θνήσκουσι μὲ τ παλαιστινῶν εἰς ξισμυρίους, δὶς ὁ τοσοῦτοι θαυμασίαν γένονται. σαοῦλος ὁ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ, ἐξαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τ ὁ κεφαλὴν τῦ γολιάθε δαβίδης εἰς τ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, Ϛ τ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον ὁ Ϛ μῖσος τῦ σαοὺλ θεὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον αἱ μὲ γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺλος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ὁ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφανίσθε. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲ ἔλαττον τ μαρτυρείας αὐτὸς λάβοι, τὸ ὁ τῶν μυριάδων πλῆθος αὐτεπιθείη τῷ νεανίσκῳ, καὶ λοιπὸν μηδὲν ἕτερος μὲ λαμπρὰν ἀφορμὴν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τ μὲν πρώτης τάξεως, ἐπεὶ τῷ θεῷ πλησίον αὐτὸ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεθαρμόσας, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, θεὸς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν ὁ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ παντεχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατάρθου καὶ διδυμεραγῶν ἐβλέπετο,

num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum iuditorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse ratí, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore intrepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. 1. *Reg.* 18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rē feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam experi, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

1. Reg. 17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

2. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ἐαρβολλεῖ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τὴν σαύλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τῷ πάθους ὑαφηρεθέντος γνώσθαι φανερὰν καὶ ὀφθηναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν ἔχειν σύμφορος ἂν ὅπως δαβίδην ὑπεξέλῃς, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς οἷς τὸν ἔρωτα μεμυήσαντας αὐτῆς ἔφη, γνησόμυον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄπιον αὐτῷ λημομύω. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μου γάμον, αἰ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', καὶ γέρως ὕπτιος λαμπρᾶς πρεπτεθέντος, καὶ ὑελόμυος ἐπ' ἔργῳ πᾶσαβάλῳ καὶ ἀπίσῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μὴν ὅπως τὴν πρᾶξιν, ὀφθαρήσεται ὑπὸ τῶν παλαγιτῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτῷ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' ἐχὶ δι' ἐμαυτῆς κτείνας. ὀλίγους δ' ἢ δ' τῆς δαβίδου ὀλιγοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ὀλιγέως πρὸς αὐτὸν, ὅτι φέρτερος μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σάυλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλτιον δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γνώσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' ἐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μᾶλλον ἅτι ταπεινῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σάυλος δ' ἀγγελλάτων αὐτῷ τὴν οἰκετῶν τὰς δαβίδ ἀποκείσεις. ἀ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φέρετε αὐτῷ, ἀδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅσιν ἵππος τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δὲ συνοικίζειν. γαμβρῷ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεται δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, αἰτεῖ τὸ γάμου τὸν θυγάτρος, ἀ χρυσὸν, ἀδὲ ἄργυρον, ἀδὲ ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν παίρος οἰκιῶν κομίσῃ, παλαγιτῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τύτων ἡδὲν αἰ ἔτε ποθεινότερον ἔτε λαμπρότερον δῶρον γνοίης. τῆτε παιδίμου πολὺ τῶν γενομυμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μάρτυρυμένῳ τοῖς πολεμίοις ἥτταν. κομιθέντων δ' τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῷ λόγων ἡδεῖς, τὸν σάυλον εὐσεβαλέαν νομίζων αὐτῷ πρὸς τὸν συζηγείαν, ἡδὲ βελτίωσαθ' πρεμένας, ἡδὲ εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσι τὸ προκείμυον ἔργον τῷ λογισμῷ προενόησας, ὥρμησεν δ' ὡς μὴ τὸν ἑταρίας ὅπως τοὺς πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὸ τῶν γάμου καταγγελμύου πρᾶξιν. ὁ θεὸς γὰρ οἷς ὁ πάντα ποιῶν δύμπρᾶ καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδη. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, δόλῳ τὸν τύτων ὁπλοθέξεως, τὸν αὐτὸ τύτων γάμον ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὴν δαβίδου τὸ ἀνδρείαν συνοίκισιν αὐτῷ τῷ θυγατέρα σάουλ &c.

ΣΑυλος δ' ὡς ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τὸ ὑπεχημυόμου, μείζονα γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ φύσασθ' δοκεῖν, ἢ δι' ὅπλων, ἵν' ὡς ἀδυνάτους ὑπεχθρῶν ὁ δαβίδης ἀναπαύσῃ τὸν γάμον ἐπιγένηται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰ ὀνόματι. ἔμελλε δ' ὡς ὅπλων πολὺ τοῖς γνησιμυόοις ἐμμενῶν σάυλος ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν δαβίδην θεῷ τε θεᾷ, καὶ τοῖς ὄχλοις δόκιμον ὄντα, κατέδεισε, καὶ τὸν φόβον ὡς ἔχων ὑποκρύψασθ' δι' μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δόξῃ, κτείνειν τὸν δαβίδην διεγνώκει. καὶ πρὸς ἄσυλον τὸν ἀπάρτισιν αὐτῷ, ἰωνάθη τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

A B C D E F G

τάτοις οἰκειῶ. ὁ δ', τ πατέρα τ ὅτι τῷ δαβίδη μεζ- A
βολὴς θαυμάσας, οὐχ ὅτι μερίοις ὑπὸ τ πολλῆς δι-
νοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτῳ ζημιώσης, καὶ τ νεανίσκον αἰσ-
πῶν καὶ τ ἀρετὴν αὐτῷ καταδεόμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν
τὸ τ παρὸς ἀπόρρητον. ἐ τ προαίρεσιν. συμβαλῶ μὴ
τοι φυλάσσεσθαι ζημιόμενον ἐκποδῶν τ ὀπισθεν ἡμέραν.
αὐτὸς γὰρ ἀπάσεσθαι τ πατέρα. ἐ τ καιρὸν ἐξαφανέν-
τες αὐτὸν δηλεχθήσεσθαι πρὶ αὐτοῦ, καὶ τ αἰτίαν μαθήσε-
σθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς ἀ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτεί- B
νειν τοσαῦτα μὲ ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, διερ-
γέτην δ' αὐτοῦ γεγενημένον, δι' ἃ κὴ συγγνώμην ἂν ὅτι
τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δύοιτο. δηλώσω δέ
σοι τ τοῦ πατρὸς γνώμην. δαβίδης δ' πειθεὶς συμβου-
λίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσται τ τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἰσαούδαιος ἀπεκτείναι τὸν δαβίδην.

Τῇ δ' ὑστέρᾳ πρὸς τ σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, C
ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λό-
γον αὐτοῦ πρὸς τ δαβίδ ποιεῖσθαι. τί καταγνοὺς μι-
κρὸν ἢ μείζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προσέταξας ἀνελεῖν
ἄνδρα, μέγα μὲ αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενη-
μένον, μεῖζον δ πρὸς τ παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως
δ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τ ἑβραίων λαόν, ὃν ὅτι
τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος ζηλῶ ὑπὸς ἅ-
πανα τ τοῦ πολέμου προσκλησιν. ἐ μὴ ταῦτα κομίσαντα D
μὲ ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅτι
τούτῳ γάρας τ ἐμοὶ ἀδελφιδῷ πρὸς γάμον. ὡς ἀλγυνό-
τερος αὐτῷ γένοιθ' ἡμῶν ὁ θάνατος, ἃ δι' τ ἀρετὴν μό-
νον, ἀλλὰ καὶ δι' τ συγγένειαν. σωφρονεῖται γὰρ αὐτοῦ
τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τ συμ-
βιώσεως εἰς ὄψιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα
λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ἐ μη-
δὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲ ἡμᾶς δυσγένειαν
μεγάλῳ δυσγενήσαντα τ σοὶ σωτηρίαν, ὅτι σοι τοῦ E
πονηροῦ πνεύματος καὶ τ δαιμονίων ἐνοχλουμένου,
τὰ μὲ ἐξέβαλεν. εἰρήνην δ' ἀπ' αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου
παρέσχε. δευτέραν δ' τ ὑπὸ τ πολεμίων ἐκδίκησιν. ἀρ-
γὸν γὰρ τούτων ὁπλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς
λόγοις σαοὺλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τ δαβίδην ὄμνυσι
τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος.
ἰωνάθης δ μεταπεμψάμενος τ δαβίδην, σημαίνει τε
αὐτῷ χρησὰ καὶ σωτήρια τὰ ἀμφὰ τοῦ πατρός. ἄγει δ
πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ δαβίδης ὥσπερ F
ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις δαβίδης κινδυνώσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυ-
γεν, καὶ σαοὺλον δὶς ἐφ' αὐτῷ γενόμενον ὥς τε ἀνελεῖν
οὐ διεχρήσατο.

Κατὰ δ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευ-
σαμένων πάλιν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, πέμπει μὲ
στρατιᾶς τὸν δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. G
καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας
ἐπάνοδον πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ αὐτὸν ὁ
σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ'
ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτοῦ λυπηθεὶς, ὡς ὑπισφαλέ-
στερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου προτέρων γινόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullâ enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat: Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

CAP. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominiá populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

CAP. XIV.

Quomodo David aliquoties insidias regis egrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrãtibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rẽ feliciter administratã, excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatẽ periculosã sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitare- A
tur, accitum in cubiculum in quo decumbebat
spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hym-
nos incantare, & illo iussa exequente, spiculum
in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu
corporis declinasset, domum refugit, ibique
per totam eam diem mansit. Noctu verò mi-
sit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne
clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capi-
tali sententia damnaret. Melcha autem eius
vxor & regis filia vbi patris voluntatem co B
gnouit, accurrit ad maritum, quanto is in pe-
riculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians,
quo fine viuere nec vellet nec posset. Caue, in-
quit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam
posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas
tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem lon-
giores faciat. alioqui scito quòd si te pater in-
uenerit, sine mora est interfecturus. His dictis
funè per fenestram demissum periculo exemit.
deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stra- C
gulis iecur capræ recens exemptum subiecit,
diluculôque venientibus, quos pater ad Dauid-
em miserat, ostendit lectum opertum, & quòd
palpitatione iecoris stragula moueri viderent,
maritum ægrum anhelare persuasit, addens to-
tam noctem inquietam eum exegisse. Quod v-
bi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam
valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum af-
ferri, omnino enim illi moriendum esse. qui
cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem D
tandem deprehendissent, rem totam ad regem
deferunt. & cùm pater expostularet quòd ini-
micum sibi eripuisset, excusationem verisimi-
lem commenta est. Ait illum mortem sibi ni
pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia
se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed ne-
cessitate compulsa. debere enim illi cariorem
esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque
ita veniam consequitur. Dauid autem fuga ela- E
psus peruenit ad prophetam Samuelem in Ra
matha: eique rem omnem quo erga se animo
rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit
quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque
cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in
bello segniter aut improuidè se gessisset, sed
fauente Deo cuncta ex sententia confecisset.
atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inui-
diam ac odium magis excitaret. Propheta verò
cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Da-
uidem ad quendam locum deducit, cui no- F
men Galbaath: ibique aliquandiu cum eo ha-
bitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem
apud prophetam agere, mittit armatos qui
eum comprehensum ad se pertrahant. Qui
postquam ad Samuelem venerunt, offendunt
eum in cœtu prophetarum: móxque eodem
spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt.
Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem
comprehensuros. quibus cùm idem quòd
priori bus accidisset, rursum alios mittit. cùm-
que tertii quoque prophetico spiritu corripe-
rentur, tandem iræ impotens ipse eò properat. G

ἐπεὶ ἦ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει
& συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατ-
ηκεῖτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς
ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκεῖνα ἦ τὰ κελευσθέντα ποιεῖν-
τος, ἐξαπιναίως ὁ μὲν δόρυ ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προ-
ὔβαλλε ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει ἦ εἰς τὸν οἶκον
τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς
ἦ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγει τηρεῖν φυ-
λάττεσθαι, μὴ κῆ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα
πρωΐ γενόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, κῆ κείσει πρὸς δίκην
ὑποκείμενος. μελχὰ ἦ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ
βασιλέως, τὴν τοῦ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ πα-
ρεῖσα δ' εἰλαὶ ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, κῆ περὶ
τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ὑπὲρ μὲν αὐτοῦ ζῆν ὑπομένει
εἰκότως συνηθεῖσαν. καί μή σε φησὶν ἥλιος ἐν ταυθοῖ κα-
ταλάβοι. ὑπὲρ δὲ ἐμοῦ σε φεύγειν ἦ, ὡς τοῦτο σοι δύνα-
ται πρᾶξαι ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην
ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἂν δρεπῆς ὑπὸ τοῦ
πατρὸς ἀπωλέμενον. καὶ καθιμήσασα ἦ διὰ θυρίδος
αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκεδάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ
νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς δημοβολαίοις ἵππαρ ἀγρὸς
ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος δηλοῖ τὸ Δαβί-
δην, ὠχλοῦντος δι' ἀσθένειαν τοῦ νυκτὸς εἰπε, τοῖς παροῦσιν δηλώσασα
τὴν κλίνην καταπεκαλυμμένην, κῆ τῇ πανδήμῳ
τῆς ἵππου σαλεύσει τινὶ δηλοῖ τὸ δημοβόλαιον πεισα-
μένη τὸ καθειρείμενον τὸν Δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγ-
γειλάντων ἦ τῷ πατρὶ θέντων ὅτι νοσεῖ δι' ἀσθένειαν νυ-
κτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ἔτους ἔχοντα κομιδῆ. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἀπολέσαι. ἐλθόντες ἦ κῆ ἀνακαλύψαν-
τες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀ-
πήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένῳ δὲ τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐ-
τὸν, ἀπολογίαν σκηπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ
αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ δίους τῆς πρὸς
τὸ σωθῆναι συμπραξίας. ἐπεὶ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔ-
χειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κῆ προαίρεσιν γε-
νομένης. ἐ γὰρ ἔτους ἔλεγεν οἴμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτει
ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. & συγχωρήσει μὲν τῇ
κόρῃ σαοῦλος. ὁ δὲ Δαβίδης σκηψάμενος τὸν κίνδυνον, ἦ-
κε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ
βουλευθέντα αὐτῷ τῷ βασιλέως ἐδήλωσε. κῆ ὡς
μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῆς δόξης ἐληθεὶς ἀποθανοῖ,
μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς
πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπα-
σι μετὰ τοῦ θεοῦ μου & δίκαιος. τὸ δ' ἐμὸν ἄπορον
σαοῦλῳ τ πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ
προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει
μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαί, ἄγων ἦ τὸν Δαβίδην ἐ-
πί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν
αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαοῦλῳ παρὰ τῷ προ-
φήτῃ τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐ-
τὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόν-
τες πρὸς τὸν σαμοῦηλον, καὶ καταλαβόντες προ-
φητῶν ἐκκλησίαν, τῷ θείῳ κατελαμβάνοντο πνεύ-
ματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοῦλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὲρ τὸν Δαβίδην. κἀκεί-
νων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων ἦ κῆ τῶν τρίτων, τελευταῖον
ὁρμηθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐλθὼν ἦλθε, σαμοῦηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἦ πρὸς αὐτὸν σάουλος, ἀπὸ πολλῶν πνεύματος
ἐλωνόμμυος, ἐκφρων γίνεται. καὶ τηλοῦ ἐαθῆτα προελύσας
αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, γαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐλεπόντων. ἰωνάθης
ἦ ὁ σάουλ υἱὸς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, ἐπὶ τῆς τε πατρὸς ἀποδυρομένου ἐπιβελῆς,
ἐλέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ἀπ' ἐχαμώρτων αὐτὸν ἀπε-
ζητει ἀπὸ τῶ πατρὸς αὐτοῦ φονοδυθεῖαν. μήτε αὐτῷ
τῶθ' ὑπονοεῖν πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἐγα-
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τῶτο ποιοῦντες. ἀλλ'
αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιῶτον ἐπ'
αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φάσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου
μὴ σύμβολον προλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα
ποιοῦντα. ὁ ἦ ὤμνυεν ἢ μᾶλλον ἔτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἤδη προσέχειν αὐτῷ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τα-
λήθεσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονδυμμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τηλῶ
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀγάπεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ἅτω πιστωσαμένῳ τηλῶ τὴ σαούλου προαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ ἦ, οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὲν εἰς τηλῶ ἔπεσαν ὅδιν, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σε δο-
κεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθά-
νων ἀγαμένω. σὺ δ' ἐπιζητήσαντος αὐτὸ, λέγε πορευ-
θῆναί με εἰς τηλῶ πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. προσιδεὶς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς ἦ σωφρόνως ἔχειν εἴπῃ, ἴδι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτῷ ἔδ) μηδ' ἐχθρόν. αἰ δ' ὡς ἄλλως
ἀποκείνεται, τῦτ' ἔσαι τεκμήριον τῷ κατ' ἐμοῦ βεβε-
λουμένων. μηνύσεις δέ μοι τηλῶ διάνοιαν τηλῶ τῦ πα-
τρὸς, οἵκτω τε νέμων τῦτο καὶ φιλία. δι' ἣν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοί δουῶαι δε-
σπότης ὢν οἰκέτῃ σῷ. εἰ δ' ἐρίσεις τι ἐν ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς ἀνελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς ἦ τὸ τε-
λευταῖον δυσχεράνας τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ἀποκείνεται μηνύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὠδὴν παρῆσεν ὑπὲρ τ' δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν δὲ θεὸν εἶπε τῦτον ὃν πολιῶ ὁ-
ρᾷς καὶ παντα χῆ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἑρμηνεύσαι
με τοῖς λόγοις τηλῶ διάνοιαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τῆλ πρὸς σὲ σωθηκῶν, ὡς ἐκ
πάσου τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαιρέσεως
δόκησιν λαμβάνων, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἰ τίς ὅτι
καὶ δι' ἃ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ἐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύσω ἦ πρὸς
σὲ, καὶ πρᾶον ὄντα καὶ δυσμηνῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ ἴδιτ ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν ἔδ) μετὰ σοῦ διά-
φαντος ἔχομαι. ἔσι μὲν γὰρ νῦν, καὶ ἐκ ἀπολείψει
σε. ποιήσει ἦ τῆλ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μεμνῆσθαι τούτων, κἂν
ἀπαθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σώζε. καὶ τηλῶ
τῆλ πατρὸς παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ, ἤδη

iámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus oppriimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc te merè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia idcò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requiſiuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcitò illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſet, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſeruа, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

i. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo A se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, B & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem C adesset, scisscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto D esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non posse induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram E continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in F mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, arque ita æquales duo in mutuis amplexibus G hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret. quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πεδίῳ φράσας, ὡς ἐμναζόμενος διατελεῖ. γνοὺς γὰρ τὰ ϖερὶ τὸ πατρὸς, ἤξειν ϖρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ξία ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κρίσας τῷ παιδὶ ϖροσάσω τὰ ἀκόντια, κεῖσαι γὰρ ἔμϖροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ϖερὶ τὸ πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία ϖερὶ τὸ βασιλέως ϖροσδόκα. τῆς μὲν γὰρ ἀσφαλείας τύχῃ ϖαρ' ἐμοῦ, ϛ ἀδὲν μὴ ϖάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μηδὲ σὺ τούτων ϖερὶ τὸν ϖατέρα δυσχερείας κομίσῃ, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μου γλυκὺ χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν ϖερὶ ἰωνάθου τὰς ϖίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεύς, ἦκεν ὅπῃ τὸ δεῖπνον. ϛ ϖερικαθεζόντων αὐτῷ, τὸν μὲν παιδὸς ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβεννήεσυ δ' τὸ ἀντιστρατηγοῦ ἐκ θατέρου, ἰδὼν τὸν τῦ Δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑϖονοήσας ἐ καθαρεύσαντα αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑσερεῖν. ὡς δὲ ϛ τῇ δευτέρᾳ τ' νεμηνίας ἐ ϖαρῆν, ἐϖυνθάνετο ϖερὶ τὸ παιδὸς ἰωνάθυ, ὅπ ϛ τῇ ϖαρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τῦ δείπνυ καὶ τ' ἐσιάσεως ὁ τῦ ἱεροταγὲ ϖᾶς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ ϖεποιῆσθαι καὶ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτῦ ϖατρίδα, τ' φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπ' ἐκέλευσεν αὐτός. ϖερικαλέσαι μού φησιν ἀ τῦτον ἐλθεῖν ὅπῃ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀϖέρχομαι, τ' γὰρ σύνοικόν μου τὴν ϖρὸς αὐτὸν ὄψασαι. τότε τὴν ϖρὸς Δαβίδην τῦ ϖατρὸς ἰωνάθης ἐϖέγνω δυσμένειαν, ϛ ζανῶς τὴν ὅλην αὐτῦ βέλησιν εἶδεν. ἐ γὰρ κατέχε τ' ὀργὴς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνωμένον καὶ ϖολέμιον ἀϖεκάλῃ, καὶ κοινωνὸν τ' Δαβίδου ϛ σωτῆρον ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτῦ, ταῦτα φρονοῦντα, καὶ μὴ βελόμενον ϖειθῶναι τὸ θ' ὅτι μέχρι ἐ ϖρίεσι Δαβίδης ὑϖισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταϖέμψας ζητεῖσθαι αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῷ δίκην. ὑϖοτυχόντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, ἐκ ἐτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξεύγνυεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεϖήδησεν εἰς αὐτὸν ἀϖοκτεῖναι θέλων. ϛ τὸ μὲν ἔργον ἐκ ἔδρασε Δαμασωλυθεὶς ὑϖὸ τῶν φίλων φανερὸς δ' ἐγίνετο τῷ ϖαιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ Δαχέρσασθαι ϖοθῶν, ὡς ϖᾶν μικρὸν δ' ἐκεῖνον αὐτόχειρ ἐ τῦ ϖαιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τῦ βασιλέως ϖαῖς ἐκϖεπηδήσας ἀϖὸ τῦ δείπνυ, ἐ μηδὲν ὑϖολύϖης ϖεσχηνέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τὸν ϖᾶν μικρὸν ἀϖολέσθαι, τὸ κατακτανεῖσθαι δ' ἀϖοθανεῖν Δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, ϖρὸς τῆς ϖόλεως εἰς τὸ ϖεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ ϖερὶ φίλῳ τὴν τῦ ϖατρὸς Δάθεσιν ὡς σφοδρὰν ἔσοιτο ϖρὸς σέ. ϖοιήσας δὲ ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐϖόμενον ἀϖολύει εἰς τὴν ϖόλιν ϖαῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ ϖαρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ ϛ λόγος. ἅμα φανεὶς δ' εὐθὺς, ϖίϖτει ϖρὸς τὸν ἰωνάθυ ϖόδων, ϛ ϖροσκυνῶν σωτῆρα αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἀϖεκάλει. ἀίρεσι δ' ἀϖὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ ϖεϖλακώτες ἀλλήλοις, μακρὰ ϖαϖαύζοντο καὶ Δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ἀϖοθρηνοῦντες αὐτῷ καὶ τὴν ἐφθονημένην εὐταξίαν, καὶ τὸν μέλλοντα Διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου Διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀπαυσάμενοι, καὶ μεμνῆσθαι A
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἀσπασάμενοι, διελύθησαν. Δαβίδης δὲ φυγὼν τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς Νωβαὶ ὠνομασμένην πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τῶν μόνον ἥκοντα ἐώρα, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δέ, θρασύτερον ὑποπτήσας ὑπὲρ τῶν ἐπιταγέντων πρὸς τὸν βασιλέως ἔφη, εἰς ἰδίας τινὰς χρείας αὐτὸν βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἐᾶσαι. τοὺς B
μὲν γὰρ θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστέταξε. καὶ δεῖται δέ λαβεῖν ἐφόδια. φίλον δὲ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον ὑπάρχοντα, καὶ πρὸς τὸ παρεμπεσὸν συλλαμβανόμενον. τυχὸν δὲ καὶ σπάθην, ἢ καὶ ὅπλον τι μετ' χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ καὶ σαοὺλ δοῦλος ἡμῶν τοῖς σώμασι, δοὴκος δ' ὄνομα, τῶν τοῦ βασιλέως ἡμιόνων νέμων. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶναι τοιοῦτον. εἰ δέ τι ζητοῖτο ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαισινὸν αὐτὸς ἀναθεὶς τῷ θεῷ. λαβὼν C
δὲ ταῦτα ὁ δαβίδης, ἔξω δὴ τῶν ἑβραίων χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὴν παλαισινῶν, ἧς ἄγχοις ἐβασίλευεν. ἐπιγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτοῖς γενόμενος μιμουμένων ἐκεῖνον ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαισινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θανῇ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε πρὸ σαοὺλ παρ' ἐκείνῳ πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ D
τὰ ἄλλα ὅσα σωίζησι μανίας πίσιν. πρὸς τοῦ γιττῶν βασιλέως γνώσεσθαι τὴν νόσον. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυχερώτας ὡς ἐκφέρουσα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. διασωθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ἐν τῇ γίττῃ, εἰς τὴν ἰούδα παραγίνεται συνήθειαν. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἀδυλλάμῃ πόλει κατηλάμβανε χρήματα, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἤδη τῶν αὐτοῖς εἰθισμένων. οἱ δέ, μετὰ πάσης συγγνώμης ἦκον πρὸς αὐ- E
τόν. καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἡ χρεία ἢ φόβος ἐκ σαοὺλ τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πλείω τὰ ἐκείνων δεκαπλάσια ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπέρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον ἕως ἂν ἐπιγνῷ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταδυσανδὸς δὲ αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης F
τοὺς γονεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὧν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δὲ εἰς τὴν κλεσυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ οἰκεῖν, πείθεται. καὶ ἀπαγόμενος εἰς σαοὺλ πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. σαοὺλ δὲ ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθείη δαβίδης, ἀπ' εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀν- G
δρὸς, καὶ τὴν δύναμιν, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, ὑφ' ἕλκυσθαι πάντες καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ βουνὸν ἔχει, καὶ καθίσας ἐπὶ ἀκρώρης, τόπος δὲ ὑπὸ τινος κάτω προσαγορεύόμενος, τιμῆς πολιτικῆς τοῦ αὐτὸν ὕσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν,

ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatíque se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1. Reg. 21.
giens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hūc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mēte captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasis- 1. Reg. 22.
set, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quòd postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatísque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò tes euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι δ' ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῆς τῆς ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα. πιθανόμαι τοιαῦτα ἐγὼ εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεισθε, τυμπανίτου παιδὸς Ἰωνάθου αὐτός τε ὢν φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγυμνασμένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης ὅδε τῷ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει δ' ὑμῖν οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν μόνον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲ οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δόηκος δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βοσκῶν εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετ' ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαοῦλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἀχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὀντι τῆς βασιλείας ὑπεβάλωσ; τί δὲ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτισες; ἐγὼ δὲ σε φεύγοντα ἐμὲ καὶ μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαθάνευν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἐκ ἐπ' ἀρνήσιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα ἔφασκεν ὁμολογεῖ, ἐκεῖ Δαβίδη χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ ἐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' ἐκ ἐχθρᾶς παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνοία καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀεί σοις. προφητεύσαι δ' ἐγὼ νεῦ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δ' ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι καὶ πολλὴν σπουδὴν ὅπως θᾶττον, τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀνθλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτὸν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσης, μηδὲ πρὸς ἀνὴρ ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὸν τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσης. φίλῳ δὲ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, ἐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δ' τοῖς ὁπλίταις, προσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ῥομφαίας ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δειλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ ἀδικοῦσαι τὸ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. ἐ ἀδρᾳλαβὼν ὁμοίως αὐτοῖς πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε ἐ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δ' ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ἐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. δρασώζεται δ' παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν οὕτως συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἡλὶ, δι' ἃς τῶν ἡγῶν αὐτοῦ δύο ἀδικίας εἰ-

ὧν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δ' ὁ βασιλεύς, ὡμὸν ἔτους ἔργον διαπεπραγμένος,

καὶ με-

καὶ γένεαν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄπι γέρουσιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ Ϲ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων. Ϲ θεοφιλῶ αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπιλέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τὸ ζώειν φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἶεν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὅταν εἰς Ϲ μέτρον, Ϲ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ θεοὺς αὐτὸ τιμῶν δύνωνται τε Ϲ πᾶσιν ἀσεβῶ ἔχωσι. τότε γὰρ καὶ θεῖ τὸ θεῖον πέπεισται δίκαιον ὅτι πᾶσι τοῖς μετρίοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλει ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν γὰρ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετεκδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὄπι σκηνῇ μεταμφιεσάμενοι τὰ ἤθη καὶ τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ δ' εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγυα τὸ φθονεῖσθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι, τόθ' ὡς ἀκέπτ βλέποντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, ἢ δι' τὴν ἐξουσίαν δεδιότος, οὕτως ἐμπαίζουσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ ἔργωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ πιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δ', φθονοῦσι. καὶ συκοφαντοῦντες εἰς ὑπόφασιν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ὑπὸ πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑποβολὴν αὐτῶν ἀπιθάνου κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὑπὸ διαβολᾶς καὶ καπηλείας ἀβασανίστους, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ὑποκτεῖναι δυνανται. τοῦτο σαοὺλ ἡμῖν ὁ κισαίου ποιεῖ, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς κριταῖς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεσσαράκοντα ὑποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ὑπὸ τῆς θεοῦ ἀχιμέλεχον ὑποψίας. ὃν καταβαλὼν ὁ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ὑπερπόντιον ναὸν ἀποδύσας ἱερῶν καὶ προφητῶν ἔρημον κατασκήψας, τοσούτους μὲν ἀπέλιπε, μίαν ὁ ἔσωσε, δι' τὴν πατρίδα αὐτῷ θεοῦ τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁμόνους δρασυθῆναι δυνηθεὶς ὑπὸ τοῦ γένους τῷ ὑπὸ σαοὺλ φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῷ οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοῦ ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόμον. ὑπονοήσας γὰρ δραβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ δρατεύεσθαι, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ὕπας ἥξειν. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλικίαν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δόξαν ἑαυτὸν στρατιᾶς ὑπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reuereritus, insuperque ciuitate quam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinatúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsùs nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euchunt, deindeiam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsóque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta,

1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædáque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conuecherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contingeri non potuit quin latè propagatà ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuersо Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ocioſis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς ὦδε τῷ προφήτου πυθόμενος ὑπιξέσθαι νίκλιν. τῇ δ', σημαίνειν φήσαντες, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς παλαιγινοὺς μετὰ τῆ ἑταίρων, καὶ φόνοντε αὐτῆ πολιὼ ἐξέχει, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὠδαμείνας τοῖς κιλλαιοῖς ἕως ἓ τὰς ἀλώνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαύλῳ ὃ τῇ βασιλεῖ μεμήνυται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα ὐκ ἤμελε παρ' οἷς ἐγίνετο. φήμη δ' ὅλη πᾶν εἰς τε τὰς τῆ ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῆ βασιλέως διεκομίδη, αὐτό τε σωτηρίαιον καὶ τὸν ἀντιποιητόν. χαίρει ὃ σαοῦλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ἐιν. καὶ θεὸς ἤδη χεροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συνειλήφασιν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῇ λαῷ παντὶ προσέταξεν ὅπι τὴν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' αἰσθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὦδε τῷ θεῷ ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῇ σαύλῳ, ὦδυλαβῶν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ὑπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ὀγγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα ὦδε τῆ κιλλιτῆ, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης ὃ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον καλούμενον τῆς ζιφαίας παρεγένετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τῦ σαύλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε ἐκ χρῆσας ὡς ἐπὶ τῆ μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δυναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἁπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δίνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπεθέσατο παραβαίη τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλόμενος πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῆ φρονήσεων καὶ τῆ θείους ὑπουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ ὃ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς ὄντα εἶναι τὸν δαβίδην. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῆ τῆς ζιφίνης στενῶν ὐκ ἔτι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ ὃ βασιλεὺς ὑπήκουσεν αὐτοῖς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι. καὶ ὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δίνοίας ὑποκόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀπολυθήσειν ἀπειλήσας. καὶ οἱ μὲν ὅλη τὴν ἡμέραν καὶ τὴν σύλληψιν τῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῆ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δίνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῆ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. δηλῶσον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπερθυμίας, οἳ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμελλον ἐκ τῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῆ σαούλῳ φιλοτιμίας. ὦδε δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν ὦδε τῦ βασιλέως, αὖδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὑπὸ θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ὦδε δώσειν ὑπίσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῆ ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ σταθμὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φθάνει δ' ὑπὲρ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν ὖσαν ἐν τῇ σίμωνος ἐρήμῳ. ἄρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκων σαοῦλος.

καὶ γὰρ

καὶ γὰρ τὼ ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπηλαίου, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀπιθανώτατον δὲ τὸν σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, πάλιν ὅτι τὼ τῆς ἐνεργείων ἐς ἐσχατοκινδύνους χώρας ἀκουσάντες. ὅτι γὰρ τούτους ἀτίμωρα, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοῖς ἀμυνάσθαι κελεύσας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐφορμεῖν τῇ γῇ κακωθεῖσαν. ἡ Δαβίδης μὲν ὕστερος, ἐκ πολυ- B
λόγου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγαδδίτιδος ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἐκβαλόντι τοὺς παλαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγαδδιτικοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τρισχιλίους ὁπλίτας ἐπιλεκτους, ἐπ' αὐτὸν ἐπείγετο. ἡ γνόμενος ἐπόρρω τῆς τόπων, ὁρᾷ πλησίον τινὰ ὁδὸν ἀπλατῆ βαθεῖ καὶ κοίλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀπωκὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπεγνόμενος οὖν ὅτι τῇ καὶ φύ- C
σιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαβίδου, καὶ φράσαντος τῷ θεασαμένῳ πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ πάντα τὸν θεὸν καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, καὶ συμβουλεύοντος τὸν σαοὺλ ἀποτεμεῖν τὼ κεφαλὴν, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρίας; ἐᾶσαι ἀποτέμνει τὼ πτέρυγα τοῦ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπείχετο. μετανοήσας ὁ Δαβὶδ, ὡ δίκαιον εἶ- D
πε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ διωκτῆν, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς ἦν εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ὅμως ἐμὲ δεῖ εἶναι κρείττονα αὐτόν. τῷ ὁ σαοὺλου τὸ ἀπλατὲς ἐκλειπόντος πρόσω ἐλθὼν ὁ Δαβὶδης ἀνεκραγεν, ἀκούσαι σαοῦλον ἀξιῶν. ὅπερ φανέντος ὁ τοῦ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, ὁ πονηρὸς οὐ βασιλεῦ καὶ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δ' ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τὼ ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις διανοίας τὰ προκείμενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, γυμνὼ ὑπ' ὄψει τῶν διάγειν πίθησι. δίνιμαι, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρός σε, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε δυνατὰ νομίσαι, προσθέμενον διώκειν τὼ ἐμὼ F
ψυχὼ, καὶ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διαφανοῦς, ἢ τῶν ἐμῶν ψυχῶν καὶ ἀναίρεσιν, ὧν ἀδίκως μεταποιεῖ. πῶς γὰρ φυλὴ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτενῶ σε θέλοντος; ἢ πῶς, οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τιμωρεῖν αὐτῷ τιμωρήσαι δυναμένου καὶ πάντα σοῦ λαβεῖν δίκαιον, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν εἴ σοι κατ' ἐμοῦ πρόσκειται, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι πάντων νομίζων πολέμιον. ὅ- G
τι γὰρ σου τὼ πτέρυγα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὼ κεφαλὴν ἢ δυνάμιν. ὑπεδείξας δὲ τὸ βάρος ἰδίαν, πίστιν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας ἀμυνῆς φησίν. σὺ δ' μῖσος ἄδικον οὐκ ἂν δὴ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δ' ὅτι τῷ πρόσω δόξῃ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrísque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere: atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1. Reg. 24
ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit spelunçam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solùs ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare eum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter nostrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si milémque gemitum referente Dauide, rex se iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoque declarasti te à priscorum æquitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebræorum gentem concessuram. quamobrem postulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum oblitioni iniurias meas traditurum, & familiam meam saluam esse passurum, pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atque ita regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iusta exoluit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus protogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post Elis pontificis obitum primùm solus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo, cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia: & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus suis ne vel cupiditaae vel egestate, vel latendi ipe impulsi quicquam violarent, sed pluris iniustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè inicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarétur, simúlque rogarēt vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cùm è pastoribus intelligere posset, quòd longo iam tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis (iam enim sexcentorum manum cogerat)

κὴ τὸν τῦ νεανίσκου μεξιότητα κὴ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνου ποιήσαντος, αὐτὸν εἰδὼς δίκαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω δ' σήμερον τὸν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύλη, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγειλον. πέπεισμαι δὴ καὶ σοὶ τὸν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, κὴ προεμφύει σε τῶν πάντων τῦ ἑβραίων κράτος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή μὲ τὸ χρόνος ἐξαφανήσας, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκγόνοις ἀπωλέσας. τηρήσας δέ μοι κὴ σῶσας τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς ἠξίωσε, δαβίδης, σάουλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῦ σὺν αὐτῷ εἰς τὴν μαθητῶν αὐξὴν ἐτράπη. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν κὴ σαμούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὃ τῆς τυχούσης ἀπολαύων δόξης τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὸν ἀρετὴν αὐτῷ ⁊ τὸν τὸ πλήθους περὶ αὐτὸν δύνοιαν, τὸ πένθος, ὃ δὴ πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν, κὴ ἡ περὶ τὸν ταφὴν αὐτῷ ⁊ τὸν τῦ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τε κὴ σπουδή. θάπτουσι κὴ αὐτὸν ἐν τῇ πάλει ἁρμαθᾷ, ⁊ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ὃ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἔκαστος παθῶν. ἐγήρατο δ' ἀνὴρ δίκαιος κὴ χρηστὸς τὸν φύσιν, κὴ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρξε δ' κὴ προέστη τοῦ λαοῦ, μὴ τὸν ἡλὶ τὸ ἀρχιερέως τελευτὸν, μόνος μὲν ἐτῶν δώδεκα, μετὰ δ' τὸ σαούλου τὸ βασιλέως, ἑπτὰ πρὸς τοῖς ὀκτώ. κὴ τὰ μὲν περὶ σαμούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἦν δέ τις τῶν ζιφαίων, ὧν πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιος κὴ πολυθρέμμασιν. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐτέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε κὴ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, κὴ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, ⁊ τὸ δυνάσθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. ταύτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. κὴ τὸ τῦ ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ προέσαντες τῷ θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, κὴ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ἦν δ' νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς κὴ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ὢν κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς ⁊ σώφρονος κὴ τὸ εἶδος προσηνοῦς λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῷ σὺν αὐτῷ, δι' ὧν αὐτὸν ἀσπάζεται, ⁊ σωμάχειαν τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. παραχεῖν δ' ἐξ ὧν δύνατος ἴδιον αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῷ τε κὴ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεταπέμπεται δ' ἐδὲν δαβίδη παρόντος. ταῦτα δ' τῶν περιφθέντων ἀγγελθέντων τοῦ πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα κὴ σκληρῶς ἀπλύστως. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἀρξαμένους φησὶν μεγαλοφρονεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς οἱ δεσπόται κὴ σεμνύονται, τοὺς δούλους καταλείποντες. ὀργίζεται δ' αὐτῷ φρονήσαντων ὁ δαβίδης, κὴ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, ἑξακοσίους δ' φύλακας τῶν σκευῶν καταλείπων, ἦδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ἐπὶ τ

ὅτι τὸν νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. ἐ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῆ φιλανθρωπίᾳ θεὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νους, ἀλλ' ὅτι καὶ θρασυβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῆς λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῆς τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ ναβάλου, θεὸς
τὴν δέσποιναν μὴν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κα-
τεστόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς θεὸς τὸν αἴ- B
δεσθαι μηδενὸς τύχοι τῆς μετρίων, ἀλλὰ καὶ πολὺ
βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ θεὶ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῆς ποιμνίων χρησάμενος. γεγονέναι
δ' τοῦτο διὰ τὴν κακίαν τῆς τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀβιγαία, θεσπιωδοῦσα γὰρ ἦτος, ὅπω-
σάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τ' αἰδεῖ (τοῦτο γὰρ μέθης ἀναγθη-
τος ἐν) ἐπορεύετο θεὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δ' τὰ σεμνὰ τοῦ ὄρους ἀπλώτησε δαβίδης μὴ τετρα- C
κοσίων ὅπλων νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὑπὸ πρόσωπον,
προσεκύνει. καὶ τῶν μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνημονεύειν. ἐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρονίαν δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι D
ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖ-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει τοὺς σοῦ τῆς πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέ-
χεται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῆς ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπέσοι, χρῆναι δ' ἐμοῦ μήνυσης μοι, κείνας ἄ-
ξιον, τὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἀδελφὸν μου καὶ τ' οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι- E
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέξαμενος, ἀλλὰ σέ φησιν
ὦ γύναι, θεὸς ἡμῶν ἦγαγε θεὸς ἡμᾶς τιμεῖσθαι.
ἐ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλου ἅπαντα τῆσδε τ' νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέ-
σαι, ἐ μηδένα ὑμῶν ἀπολείπειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου θεὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γνω-
μένου. νῦν δ' φθάσασα θεβέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τ' θυμὸν, κηδομένη σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ὀργῆ σε τῆς τιμωρίας, ἐ
φεύξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τέρπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα- F
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τ' οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἀνδρα μετὰ πολλῶν, δυωχούμενον καὶ με-
θυσκομένον ἤδη, τότε μὲν ἐδὲν τῶν γεγονότων ἐδή-
λωσεν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ
τοῦ λόγου καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. δέκα
δ' πλείους διαζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ G.
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τὴν παλάτιον ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ἀποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτὸν καθαρὰν ἔχοντι τὴν δε-
ξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τὴν ποινήν.

contra Nabalum proficiscebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes esset euersurus. Neque enim se tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è seruis pastoribus ad heram suam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solùm nihil impetrauerit, sed conuiciis etiam non ferendis sit appetitus, cùm tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset: eamque insolentiam domini posse illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis asinis, & variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiam sopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit, de iumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur insipiens. Excusabàtque se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quominùs humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanseris, ipse pro te pœnas ab his qui te læserunt exacturus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuscula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum destinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum vestram subuersurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meósque contumelioši. nunc verò Deus tibi in mentem immisit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te veniam nunc consequitur, pœnam tamen non euadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimisit. Ea domum reuersa offendit maritum cùm æqualibus comportantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ gesserat indicauit. sequenti verò die posteaquam sobrio rem totam expoluisset, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore sideratus decima pòst die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum est, meritas pœnas Deo persoluisse eum dixit. suapte enim malicia perditum, & vltioni subiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem sceleratum vindictam Dei posse euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: sed bona bonis, & malis quod illis dignum est rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priusDauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. *Reg.* 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quamtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihilque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσασαν ἐξαμηθησομένῳ καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡδὺ δὲ αἰσχύνη μὲν ἦν ἐπὶ ποδῶν ἅψασθαι τοῦ ἐκείνῳ, πρὸς ἅπαντας ἐλεγχθῆναι, ὅμως ἦλθε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἧκε, καὶ σωφρόνησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ κάλλους. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, τὴν ἐξ Ἀβεσάρης πόλεως ἔγημε. μελχαὴ ἦν τοῦ Σαούλου θυγατέρα, τὴν ἠγνοημένην τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ Φελτίης υἱῷ λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλαῖ. μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες τῶν Ζιφλωῶν, ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναντα συλλαβεῖν αὐτὸν, βελομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, διεστρατοπέδευσεν ἔν τινι τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ποῦ τὴν χώρας Σαοῦλος ἤδη προελήλυθεν. τῶν δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων, δι' νυκτερινοῦ βαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοῦλ στρατόπεδον ὡδοιπόρει), ἐπαγόμενος τὸν τὴν ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρυΐας ἀβισάϊον, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν Χετταῖον. τοῦ δὲ Σαοῦλ κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τὸ ὁπλιτικοῦ, καὶ τὸ στρατηγοῦ Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ἔστι αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοῦλον, ἐπιγνοὺς αὐτοῦ τὸν κοίτην ἐν τῷ δόρατος. τοῦτο δὲ αὐτῷ ὠδαπεπήγει. ὅτε τὸν ἀβισάϊον βελόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμήσαντα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκαιον ἀποκτεῖναι κἂν ἦ πονηρός, ἔχειν δὲ αὐτῷ ὠδὰ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπόχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κηρυκοῦ διδόντος αὐτῷ τῆς τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. δι' βὰς δὲ τὸν χειμάρρουν, καὶ δὴ τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαοῦλ, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀβενήρω, διανίστησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν ὄρθιν ἐρωμένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὤν, καὶ τὴν πρώτην ἔχων ὠδὰ παρὰ βασιλεῖ τιμὴν, ὕπνος ἡδίων ἔσι σοι τοῦτου σωτηρίας καὶ φρονήσεως. θανάτου δὲ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵᾳ μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον δηὶ τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πλείονα ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐν τοῖς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφεισαμένου δικαίως αὐ αὐτὸν ἀπολωλότα, χάριν ἔχειν αὐτῷ τὴν σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φεύγοντα ἀναχωρεῖν δηὶ τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι δὲ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπ' ἐκείνου σέβεται.

ὃς δὲ

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυναάμενον, καὶ πολλὰ A
σημεῖα τῆς διανοίας παρεχημένον ἐλαύνοι καὶ ζοσοῦ-
τον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγω-
νίαις, ἰκάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δὲ ἡ παίνεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἐδὲ
τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ
δαβίδης, πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τὸ ὕδατος, ἐπειπὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰ-
δίας φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὴν προαιρέσεως ἔσαι B
δικαιος, ὃς ὅτι καὶ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀπεκτεῖ-
ναί σε δυνηθείς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σάουλος μὲν ἀπέ-
στρεψεν ἀφυγὼν τὰς δαβίδ χείρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ δαβίδης, μὴ μέ-
νων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλ, συμφέρειν ἔκει-
νον εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβαὶς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ἀπαλλάττε-
ται πρὸς
ἀγχοῦν τὸν γίτ-
της βασιλέα, μίαν δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε
πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αὐ- C
τοῦ, καὶ δύπερ οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, ἀχινοὰμ τὴν ἰεζραελίτιν, καὶ ἀβιγαίαν, τὴν γυ-
νῆν τοῦ ναβάλ τοῦ καρμηλίτου. σαούλ δὲ ταῦτα ἀκούσας,
λόγος ἦν ἐπ' αὐτῷ πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ καθίζειν. διὸ δὴ καὶ δυσθυμίας ἀδάμητον
ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδάσατο.
δαβίδης δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ ποῆς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
διαρκῶν ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἴη.
δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐποιήσεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ γὰρ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μηνῶν
τέσσαρες ποῆς ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος
ἐν λάθρᾳ τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρρί- E
ταις καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδειὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν ποῆς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δὴ
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ δὲ βασι-
λέως πυθομένῳ, πόσην δηπόθεν μὴν τὴν λείαν ἀπή-
λασεν, τοῖς ποῆς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεταγμένοις,
καὶ τὴν ποῆς ἰεζραελίτιν κατοικοῦσιν εἰπὼν, πείθει τὸ ἀγ- F
χοῦν φρονῆσαι ὕτως. ἤλπισε γὰρ εἶναι, ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ἐν τὸν αὐτὸν καιρὸν,
τῶν παλαιστινῶν ὅπη τοὺς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ ποῆς πεμφάντων ποῆς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
μεγάλην, ὅθεν ἐμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅπη τοὺς
ἑβραίους, ὁ τῆς γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαν- G
τα τὸν δαβίδην αὐτοῦ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅπη τοὺς ἑ-
βραίους ἥξειν. τοῦ δὲ ποθυμοῦντος, καὶ φρο-
ντίσαντος ὅπως ἂν ἔσοιτο καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ
ἀπενεγκεῖν καὶ τὴν ξενίας ἀποδοῦναι, καὶ ποιῆσαι αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ τὸν ἀγῶνος τὸν ποῆς τοὺς πολεμίους καὶ νεὼν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ἀναδεχόμενος τὸ ποθούμενον αὐτῷ μᾶλλον αὔξων.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ
per multa officia benevolentiæ, in exilium ac-
tum, & sæpe in capitis discrimen abductum,
amicorúmque consuetudine orbarum perse-
qui non desistere. illum verò pro hostili infe-
ctatione salutē sibi reponere. Tum Dauid iussit
vt mitteret qui & spiculum & lecythum re-
portarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus
esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum
iudex, cui notum esset, quòd ea quoque die pe-
percisset inimico, quem in manu erat interfi-
cere. Atque hoc modo Saulus iam iterum
clementia Dauidis incolumis è manibus emis- .1 Reg. 27.
sus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid
veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem
comprehenderetur, consultius putauit in Pa-
læstinam transire, & illic degere: quod cùm cæ-
teris quoque visum esset, vnà cum sexcento-
rum manu ad Anchum se contulit regem Git-
tæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi
domicilio accepto à rege cum duabus vxori-
bus Achima & Abigæa habitauit. Saulus au-
tem certior factus posthac destitit contra eum
aut proficisci aut militem mittere, videns id
sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuis-
se quin captando caperetur. Dauidi autem non
placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege
vt ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quo-
que adiiceret, & agri partem ad incolendum ei
cum suis attribueret. Veteri enim se ne intra
mœnia morando oneroſus Gittensibus videa-
tur. annuit eius precibus rex, & vicum quen-
dam nomine Sicellam ei donauit, quem Dau-
id postea regnum adeptus adeò dilexit, vt
suam & posterorum priuatam possessionem
in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fu-
sius dicturi sumus. totum autem tempus quo
Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses
quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco
clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vi-
cinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, ma-
gnas iumentorum & camelorum prædas abi-
gens. mancipia enim non abstrahebat, veritus
ne horum indicio res ad Anchum regem per-
ferretur. De manubijs autem munera mittere
ad regem solebat. quo percontante vnde eas
prædas ageret, meridionalem Iudæorum re-
gionem campestrem incursare se respondens,
regi facilè persuasit vt crederet quod verum es-
se vehementer cupiebat. sperabat enim Daui-
dem si hostiliter gentem propriam tractasset,
præcluso reditu semper posthac obnoxium se
habiturum. Et parabatur tum bellum in He- XIV.
bræos communi Palæstinorum decreto, indi- 1. Reg. 28.
cto omnibus eius nominis sociis die ad con-
ueniendum in Rengam, vbi collectum exerci-
tum Anchus in hostem ducturus erat: & inter
cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum co-
horte euocauerat. quo promptè operam polli-
cente, & dicente adesse tempus referendæ hos-
pitalis gratiæ, rex contrà quo magis eū sibi de-
uinciret, promisit se eum re bene gesta in sum-
mo apud se honore habiturum, & satellitio suo
præpositurum.

CAP. XV.

Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vna cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterosque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij scisciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret. ꝗuæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura scisciscantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptuũ, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa veritas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse cõsilij destitutum à Deo, neque per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignãte. quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audita-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιά.

Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν πάλιν ὅπι τοὺς ἰσραίους ἐπίθηται οἱ ἰσραῆλοι τῇ μάχῃ. καὶ ὁ σαοὺλ αὐτός σαοὺλ ἀναιρεῖται σὺν τοῖς παισὶν μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους ἅπαντας τοὺς τοιούτους τέχνας ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς προφητικῆς. Ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσγενόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβουὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τῶν πολεμίων. θεασάμενος δὲ αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα τὴν τῶν ἐχθρῶν δύναμιν, πολλή τε οὖσα καὶ τῶν οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν ἐκ τῆς προφητικῆς πρῶτα μὲν τῆς μάχης, καὶ τῶν μὲν ταύτῃ ἐσομένων τέλους προεπείπειν. οὐκ ἀποκεναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλ κατέδεισε, καὶ τῇ ψυχῇ κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ὑπερφυῶς αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ προφερόμενος. ζητεῖν δὲ αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς ἂν τοῦτο γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ προφήματα. τὸ δὲ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγον τῶν νεκρῶν ψυχάς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθεύκασι δέ τινες τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει Ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τῇ βασιλικῇ ἐσθῆτα, δύο μόνους λαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτοις ὄντας, ἦλθεν εἰς τὴν ἐνδώρων πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ὅπερ αὐ αὐτὸς εἴποι. τῆς δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡς καταφρονήσειν τὸν βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὠδ' αὐτὸν ἦ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἀναδύονται δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δὲ ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουὴλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμουὴλον ὃς ἦν ἰδεῖν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δὲ αὐτῇ, θεασάμενον τὸ γύναιον καὶ θεοσεβῆ προσιόντα, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, καὶ οὐ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος ἐρωτᾶν αὐτὸν ὁ σαμουὴλος. δεισάσης δὲ ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐφορμοῦντος πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεὸν τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεασθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδοξον ἐσήμανεν, ἱεροπρεπῆ δὲ προκείμενον σπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουὴλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὅπι τὴν γῆν, προσάζεσθαι καὶ προσκύνησε. τοῦ δὲ σαμουὴλου ψυχῆς πυθομένης ὅτι τι κινήσειν αὐτὴν καὶ ἀναχθῆναι ποιήσαι, τὴν ἀνάγκην ἀποδύρεσθαι, τοὺς πολεμίους ὅπλοις βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνοντα, μήτε δι' προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο ὅπι σὲ τοῦ ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμουὴλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θεῖόν μοι εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν,

τῷ θεῷ

τῷ θεῷ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκων γε μὲν, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαβίδ τὸν, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ζωὸν ἀπολέσαι, τῷ θεῷ ὠφελοῦ-
σαντα, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ
ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὅτι
τῇ μάχῃ μετ' ἐμοῦ γενησόμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαύ- B
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς
εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτε διὰ τὸ προσπεσοῦσαν αὐτῷ δεδη-
λωμένων ὀδύνην, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν, εἰ γὰρ προσενή-
νεκτο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατανικήσει. μόλις δ' ἑαυτὸν γενόμενον, συνηνάγκασεν
ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτην αὐτοῦ μνήμην παρ' αὐτοῦ τὸ χά-
ριν, αὐτὴ τὸ ἀναβόλην μαντείας ἐν ᾗ ἐξὸν αὐτῇ
ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβον ἀνηρημένην τὸν βίον, ὅμως
ὑπέστη καὶ παρέσχεν. αὐτὸ δὲ ὧν παρεκάλει, τράπεζάν τε C
αὐτοῦ ἀναθεῖναι καὶ τροφὴν, ὡς αὐτὴν ἰσχνὸν συλλε-
ξάμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ὑποστῆναι στρατόπεδον. αὐ-
τοχόντα δὲ καὶ τελέως ἀπεστραμμένον ὑπὸ τὴν ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα σιτίσθη
καὶ τὸν κατ' οἶκον ὀπτηλείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένη τῇ κτήματι, καταστράξασα τοῦτον, καὶ τὰ πρέα
ἁρασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σαοὺλ μὲν διὰ τὸ νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπε- D
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τὸν φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι
καίπερ τῇ τέχνῃ πεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, παρ' οὗ αὐτῇ τὰ κατὰ τὸν οἶκον ἐμείνω καὶ
ἀγαπητότερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸ πρότερον τεθεαμένη, ἐκ
ἐμπεσικάκησεν τὸν ὀπτηλείμενον ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθέντα,
ἐκ ἀπεστράφη δὲ ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ
γενόμενον. ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν ἀνδρῶς προσέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἑκτενῶς καὶ E
φιλοφρόνως, ὅθ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γενησο-
μένης, ἵνα χάριν μέλλουσαν θησαυρίζῃ, τελευτήσουσα
δὲ αὐτὴ ἡπίως, φύσει τὸν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὰς ἀγαθόν
τι παρεσχημένας φιλοτιμιῶν, ἢ παρ' ὧν αἰτιδύνων δ'
λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν
ὅτι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὴ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ
γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῷ τὸν ἀνθρώπων γένει τούτων, μηδὲ
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δύνηται καὶ χορηγὸν τὸν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ F
τὰ μὲν περὶ τὴν γυναικὸς, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέρειν λόγον καὶ προ-
σήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ὃ προσαχθήσονται πάντες ἀ-
ρετὴν διώκειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοὺς καὶ βασιλεύσιν
ἐθνῶν, καὶ ἀρχουσι πόλεων, ὑπομνήσεις καὶ ἀσφαλῶς τῆς
καλῶς ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τὰς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδων θανάτων προσφερόμενον, καὶ πάντων κα- G
ταφρονεῖν διδάξοντα τῆς δεινῶν. ἔχω δὲ ἀρτίαν τὸν λόγον
τούτου, σαοὺλ τὸν τῆς ἑβραίων βασιλέα. οὗτος γὰρ καίπερ
εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὑπειλημμένον θάνατον,
τῷ προφήτῃ προειρηκότος, ὃς ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ
φιλοψυχήσας προδῦναι τοῖς οἰκείοις τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nõ licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimẽtum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huiusexpeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nõ probatur.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν παυσικὶ μετὰ τῆ τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶ), πεσεῖν μῆ ζώντων, ἵνα τῆ βασιλδυομένων μαχόμενος, ἢ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλω, τὸ ποδαποὶ γλνήσονται τ τέρπον. δικαιοχλῶ γὰ ζ ἔμος τὸν ἔπαινον ἢ τ ἀγήρω μνήμην ἔχειν. δεῖ γὰ σὺ δίκαιος ἢ ἀνδρεῖος, καὶ σάρρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, ἢ εἴ τις γέγονε ζώστος ἢ γλνήσεται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῆ, καρποῦσθαι ὧδ' ἁπάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰ μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς ἢ κρατήσοντας καὶ σῶοις ἐπιστρέψοντας, ἐπειδὴ αὖ τι δλμφοέξωσλαι λαμβάνῃ, ἃ μοι δοκῆσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι ὧδε τῆ ζώστων ἐν ταῖς ἱστορίαις ἢ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δῦψυχοι ὃ ἢ μεγαλόστολμοι, καὶ τῆ δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως αὖ λέγοιντο πάντες οἱ σάκλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰ ἐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τ πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι ὧδε αὐτόν, ἀλλ' ἀδήλω τῶ μελλόντι ὡς δόντας αὐτοὺς, ἵνα αὖτὲ σαλδύειν, ἀδῆ ὄντος γλυκαῖον, κἂν ἔργα πολλὰ δλμφοέξαμένοι τύχωσι. τὸ ὃ μηδὲν ἐν τῆ δλμνοίᾳ χρηστὸν ὑποδοχῶντας, ἀλλὰ ὑποειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, ζ τοῦτο παθεῖν μαχόμενοις, εἶτα μὴ ὃ φοβηθῆναι, μὴ ὃ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι ὑποχνωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σάυλος. τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὃπιδείξας ὅτι πάντας μὲν ὑποέπηκε τῆς μετὰ τ θάνατον ἀφημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν αὖ αὐτοῖς τοιοῦτον καταλίποιεν. μάλιστα ὃ τοὺς βασιλέας, ὡς ἐκ ἐξὸν αὐτοῖς δλὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἢ μόνον ἢ κακοῖς εἶ) ὧδε τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐδὲ μετρίως χρῆσθαι. ἐπὶ τούτων πλείω ὧδε σαύλω ζ τ δῦψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλως ἡμῶν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπεροκάλως αὐτῆ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπαύσομαι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβλν. κατεστρατοπεδευκότων γὰ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρόσθεν, ἢ κ' ἔθνη ἢ βασιλείας ζ σατράπας ἐξαριθμούντων τ δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦ, μ' τῆς ἰδίας φρατρίας. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μ' τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ φρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶπαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, ἢ τίνων καλεσάντων, ἤροντο τ βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶ), τὸν φυγόντα σάκλον τὸν ἑαυτῦ δεσπότην, ἢ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νεῶ τ χάριτος ἀμοιβὴν ἐπίσης βελόμενον, ἢ τιμωρήσασθαι τ σάκλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὃ ὑπὸ τῶν φρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίᾳ πολέμου. ζ ἀποπέμπειν σφὼ κελεύειν, μὴ ζ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰ αὐτῦ παρέξειν τ καταλλαγῆναι πρὸς τ δεσπότην, κακώσαντα τ ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τ τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῦ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σφὼ τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰ εἶ) δαβίδην ὃν ἄδικον αἱ παρθένοι, πολλαὶ μυριάδας παλαιστίνων ἀπολέσαντα, ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ γιτῶν βασιλεύς, ἢ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ δαβίδην. ἐγὼ μὲ μάρτυρά σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ αἰδῶ καὶ εὔνοιαν, καὶ δι' ἃ τ τε σύμμαχον ἐπηγόμην, ἃ δοκεῖ ἂ ταῦτα τοῖς φρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μεθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἐδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύων ἄδικον, κἀκεῖ φύλακας ἐμοὶ τοὺς χώρους, μή τινες εἰς αὐτοὺς τῆς πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεύς, ἦκεν εἰς Σικέλλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, ἀρεῖ τὴν Σικέλλαν καὶ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῶν ἄλλης τῆς παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σικέλλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ὥστε ῥήγνυσθαι τὰ ἱμάτια. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ἐπὶ τοσοῦτον περιῆλθε τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπιλείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. σκυδύνου δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγεινῶν ὅτι τὴν αἰχμαλωσίας τῆς γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτὴν γὰρ τὴν γεγονότων ἠπίστουν. ἀναχὼν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν θεὸν ἀναστήσας, παρεκάλεσε τὴν ἀρχιερέα Ἀβιαθάριον ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν, καὶ προφητεύσαι εἰ διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθροὺς. τοῦ δὲ ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προελθόμενος δὲ ὅτι πνα χείμαρρον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσέπεσεν, ἀγνοοῦντι μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ἔτη δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ παραστήσαμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσήμαινεν, ἀγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀῤῥωστίαν ἔφασκε μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τοὺς καταῤῥησάντων καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τὰ τοῦ Ἰουδαίας καὶ τὴν Σικέλλαν ἔτι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοῖς Ἀμαληκίταις ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι μὴν ἔῤῥιμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀεὶ σιτουμένους, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῆς λαφύρων καὶ τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅπως ἐσῶν ἀφυδίως, πολὺν αὐτοῖς φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ προὸς τὸ πιεῖν καὶ δυσκοίθαι τεθαμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργασοι. καὶ οἱ μὲν αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς τραπέζης κατακειμένων, ὅπως καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπεσώθησαν, καὶ παρέσυρεν αὐτοῦ τὰ σῶμα καὶ τὸ τραῦμα τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλοις τῇ, προπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενηνεγμένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν προθέμενοι τὰς πανοπλίας ἐξ ἀναπαύσεως αὐτοῦ σῶαι, τούτους ἤδη ἦτον δύσκολον τῆς γυμνῶν καταλειμένων ἀπέσφαττε. διέμειναν δὲ, οἱ σὺν τοῦ Δαβίδη καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες ὑπὸ πρωΐας ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προελιφθῆναι τῆς Ἀμαληκίτης πλείονας ἢ τετρακοσίους. οἱ δὲ τοῦτοι δρομάσι καμήλοις ὑπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ τάλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολεμίοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα διακοσίους μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἕπεσθαι, καταλελοίπησαν ὅτι τῶν σκευῶν, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu abiim, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniēs, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret; quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquàm autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deū consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basclum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis egrè quadringenti celeritate camelorū ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréſque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locū peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere;

quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebánt que contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptísque ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruauerint. ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriã relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligitur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam vnus in hostium potestatem fieret. quòd cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus trahicere se non posset, circunspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset: audítóque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere, quòd ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitant, quíque campestres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, faciè occupata ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filio úmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A ἐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομεῖζειν, ὡ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιζέντας πρὸς τὴν διαῤῥῆξιν, ἀγαπήσειν ἂν σεσωμένους τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης ἂν πονηρὸν ἡγήσατο μηδὲν αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ γὰρ ἄξιοις τοῦ θεοῦ παρόντος αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. Ταῦτ' ὀρθὴ φυλακὴ τῶν σκευῶν μεμελετήκοτων. καὶ ἔξ ἐκείνου, νόμος ἔστ' ἐκράτησε παρ'

B αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡγούμενος δὲ ἐν σικέλλᾳ Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδᾳ φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ὁμοίας τῆς λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν σικέλλων πόρθησιν, καὶ ἀμαληκιτῶν αἵρεσιν, ἔτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαισινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαισινοὶ, καὶ πολλοὺς αἱροῦσι τῶν ἀντίων. σάουλος δὲ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ πρὸς βόλος ἀκοντισθησάντων τοῖς

C πολεμίοις τὸ ὅλης αὐτοὺς δίξης ἀποκειμένης, ὑδὲν γὰρ πρεσβύτερον τούτου εἶχον, ὑπερέφεσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ προεκκλωσθέντες ἀπεθνήσκεσι, πολλοὺς τῶν παλαισινῶν καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισούς. τούτων πεσόντων, ἔφευγε τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις ἦν· καὶ φόνος ὑπῆρχε

D μένων τῶν πολεμίων. σάουλος δὲ φεύγει, καρτερὸν σῖφος ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαισινῶν ὑπερεμπιπτόντων ἀκοντισὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ὑποβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδὲ αὐτέχειν ταῖς πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠδέλει, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τὸ ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολε-

E μίους. μὴ θελήσαντος δὲ τὸ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ θήσας ὑπὸ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδὲ ἐπερείσας δύνασθαι αὐτὸ τὸν σίδηρον ὑπερέφεται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, δύσασθαι τὸ μὴ τὰς χεῖρας αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, τοῦ δὲ χεῖρ αὐτῷ τελευτὴν οἴαν αὐτὸς βέλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ περιελόμενος περὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον,

F ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δὲ ὁπλοφόρος σάουλον ἀπηρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δὲ οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἐπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀπόσαντες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῇ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σάουλος ἔπεφωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ παλαισινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

ὑπετυχήκοσι τῷ σαούλῃ, καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς,

καὶ κ

Ϲ κῆ πᾶσαν φειήγειλαν τ̃ χώραν, πύνθανται ὅτι A
πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. κῆ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν,
ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτειον ἱερόν. τὰ δ σώματα αὐτῶν
ἐσταύρωσαν, φρὸς τὰ τείχη τ̃ βηθσὰν πόλεως, ἥτις νῦν
σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰφ
πόλει τ̃ γαλααδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελαβίδιοι τ̃
σαοὺλ νενεκρῶν, Ϲ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμε-
νοι φρεῖδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότα-
τοι καὶ τόλμη διαφέροντες, ἡ δ πόλις αὕτη Ϲ σώματων B
ἀλκίμους κῆ ψυχὰς φέρει, καὶ δι' ὅλης τ̃ νυκτὸς ὁδεύ-
σαντες, ἦλθον εἰς τὴν βηθσὰν. καὶ φροσελθόντες τῶν
τείχεων τῶν πολεμίων, κῆ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ
κῆ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισαὲ, μηδὲ τῶν
πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάν-
των διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δ ἰαβισηνοὶ παυθημὶ κλαύ-
σαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τ̃ χώρας
τόπῳ, ἀρύρης λεγομένῳ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ C
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι
κῆ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ,
μήτε ποτῶ, μήτε ζοφῆς γευσάμενοι. τέτο σάουλος τὸ
τέλος ἔσχε φροφητεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ οὐ φυλάξα-
σαι τὸν θεὸν τῶν ἐπ' ἀμαληκίτας ἐντολῶν. Ϲ ὅτι τ̃ ἀχι-
μελέχ τὸν ἀρχιερέως ἔθυσαν, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν,
Ϲ τ̃ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ, σαμου-
ήλου ζῶντος ἔτη ἀκτὼ φρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος
δ, δύο Ϲ εἴκοσι. καὶ σάουλος μὲν, ὕτω κατέστρεψε τ̃ βίον.

& dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquammulti fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τ̃ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τ̃ δὲ ἄλλη πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπὸ τῶν φίλων, ἅπασαν τ̃ βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τ̃ πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δὲ εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγωνίσθη πρὸς δαμασηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὅτι τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκόλασεν αὐτούς. Κεφ. ζ.

Οτι τοῖς περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιάσασιν, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τ̃ ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τ̃ βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἔπι τοῖς, σολομῶνα τ̃ υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur. CAP. IV.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damasceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Mesopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est. CAP. VIII.

Absalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ως Δαβίδης ἐν Ἑβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὑπὸ Χιεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων πλήθους ὁ Σαούλου παῖς.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σικελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτῷ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φανῆναί τινα ἡκοντα θεὶς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σαοῦλον ἀπελών, τῷ τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διειλημμένος. Ὡς δὲ προσπεσὼν αὐτὸν ἐπὶ γῆν ἀπομόσαι, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς ἐσφαλτῶν μάχης ἔλεγε. φεύγειν δ' αὐτὸς τὸ τέλος ἐδήλου, πολλῶν μὲν ἀπαρεθεισῶν τοῖς Ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῆς Σαοῦλος, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ἀπατυχὼν τῇ ἕωθεν τῶν Ἑβραίων, καὶ τῶν βασιλεῖ προσφυγόντα παρών. ὃν δὲ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, ἀπαχληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὑπερεσόντα, δι' αἰδῶ τῶν τραυμάτων ἀφορμὴν αὐτὸν ἀθανάτου καταργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τότε μὲν τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ προσιδὼν τὸν Σαοῦλον νεκρὸν καμόντα αὐτῷ Δαβίδης ὁ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ Σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύῃ μὲν τὰ ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διήκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τὴν λύπην τοῦ χαλεπωτέραν, ὁ Σαοῦλου παῖς Ἰωνάθης, πασῶν τῶν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. Τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαρεθῆναι τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀπελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παῖς ἀμαληκίτου γένος, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀποκτείναντα. ἤγαγε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπαίνους

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

CAP. I.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eum reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse fui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

2. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit,quæ in hodiernum vsque diem leguntur.His extremis officiis honorato rege,luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetã,quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet.cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit,ambabus vxoribus illò adductis,& cohorte domestica: móxq; tota tribus ad eum locum confluens,regem eum communi suffragio declaravit. Audito deinde quod Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nunciarent, quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri,vir strenuus,& ad magnas res obeundas natus,quàm primum cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboshum periculo eripit,& superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum dilectissimo milite,vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri,duos secum fratres,Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset,aciem ad prælium explicat.Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati.qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehẽsísque aduersariorum capitibus, latera & illi feriebant,donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt,& post acre certamen,partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi,sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant,præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris,& non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus.is tũ Abenerum rectà insequebatur,nec in sinistram nec in dextram deflectens.Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit,vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret,vt illo interfecto,in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur,sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2.Reg.2.

σαουλου καὶ ἰωναθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος τῆ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ καταικῆσαι πόλιν τῆ ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ὡδήγητας, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτῷ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας συν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀπεδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆ γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβῆς ὑπαρχούσης, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονήται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τῆ σαοῦλου μὲν ἀρχισράτηγος ἀβέννηρος, υἱὸς ἦν παῖς, αὐτὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτῷ παῖδας, ἐπεισέχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὀφελεπόμενον ἁρπάσας ὑὸν αὐτῷ, ἰέβοθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τ ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, κ μὴ τὴν ὁπηχώειον γλῶτταν, μανάλιν. κ ἦν ἡ ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μ τῆς σρατιᾶς ὁπλέχθου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τ ἰούδα φυλῆς πεφαγεσύμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπιόντος δ' αὐτῷ ἰώαβος, ὁ σαρυίας μὲν παῖς, πατρὸς δ' ἦν σαρεί, ἐκ δ' τ ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχισράτηγος ὢν αὐτῷ, μ κ τῆ ἀδελφῶν ἀβισαίᾳ καὶ ἀσαήλῳ, κ πάντων τῆ δαβίδου ὁπλίτῃ. ἐπειτυχὼν ὅπῃ τινος κρηνίδος ἐν γαβαὼ πόλει ὡδατάσεται πρὸς μάχην. τῷ δ' ἀβέννηρι φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους σρατιώτας ἔχῃ, συνῆλθε δ' παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες δ' οὖν εἰς τὸ μεταξὺ τ ὡδατάξεων οἱ πρὸς τ μάχην ὑφ' ἑκατέρων τ σρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, κ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, αὐῶνται τὰς μαχαίρας, & τ κεφαλῶν ἐναλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς κ τὰς λαγόνας ἀλλήλοις ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δ' τούτων, συνέῤῥηξε κ ἡ λοιπὴ σρατιὰ, κ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τῆ ἀβεννήρου. κ ζαπέντας ἐκ αἰδοῦς διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ὡδηγελυόμενος τοῖς ὁπλίταις ἐποδὸς ἔπεσθαι κ μὴ κάμνειν ἀναγομένους, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. κ ὁ δραφανέστερος τ ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλ, ὅτι τ ποδῶν ἀκύτητι κλέος εἶχεν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐνίκα μόνος, ἀλλὰ κ ἵππον καταστὰς εἰς ἄμιλλαν λέγουσι ὡδραμεῖν. ἀλλὰ κ τ ἀβέννηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥώμης & τ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς

ἀδύτερον ἐγκλειθεὶς τῆ μερῶν. ὑπισραφέντος δὲ τ ἀβεννήρου, & καταφίζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτῷ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν ἑπόντος ἑνὸς τῆ ἑαυτῆ σρατιωτῶν ἀφέλμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραγενόμενος, μὴ κτείνας αὐτὸν ὀπλίσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ παῤῥησίαν. ὁ προσέμενον δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῆ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὰ ὀπίσω κατὰ νῶτα, ὡδαχέωμα ἀπέκλινεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ὅπῃ τὸ A
τόπον ἦν κεῖθι συνέβαινε τὸν Ἀσαήλον, θέντες αὐτοὺς τὸν νε-
κρὸν, οὐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτός τε
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖος, παραδραμόντες τὸ πῶμα,
καὶ τὸ πλέονος ὅπῃ τὸν Ἀβέννηρον ἀπεδίδρασκον ἐπὶ
τελευτῶντος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ θορυβω-
μένῳ χωμένοι, μέχρι τόπου τινὸς, ὁμματὸν καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τὸν Ἀβέννηρον, ἤδη δὲ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀνα-
βὰς δ' ὅπου τινα βουνὸν, ὡς ἔστη ἐπ' ἐκείνῳ πρὸς τόπῳ B
μετὰ τὸν βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτοῖς τε κατεσκέπετο καὶ τὸν
Ἀβέννηρον. Τοῦτο δὲ ἀναπεφυγότος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχλω παροξύνειν.
ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσάηλον, ὃς παραι-
νοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείσθη, καὶ δι' ἃ τοῦτο βληθεὶς
ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ ὁ Ἀβέννηρος τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημάνας τοῖς στρατιώταις, καὶ τὸ ὅπῃ πολὺ διώξεως ἐπέ- C
σχε. καὶ δὴ μὴν ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται τῇ τό-
πῳ τὴν νύκτα ταύτην. Ἀβέννηρος δὲ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιωσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τὸν Σαοὺλ παῖδα εἰς Ἰεβοσθον.
τὴν δ' ἐχομένην, τοὺς νεκροὺς ἐξαριθμήσας, ἅπαντας
ἐπέδυσεν. ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν Ἀβέννηρα στρατιωτῶν, ὡς τρια-
κόσιοι καὶ ἑξήκοντα. τῶν δὲ Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδέκα,
καὶ Ἀσάηλος. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαῖος εἰς Βηθλέεμα, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τῶν μὲν μᾶλ-
λον Δαβίδου, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐν τοῖς κιν-
δύνοις φερομένων, τῶν δὲ σαοὺλ παίδων, καὶ τοῦ ὑπηκόων
αὐτῷ, καὶ πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγένοντο
δὲ καὶ τούτου τοῦ καιροῦ καὶ παῖδες τῷ Δαβίδῃ, τὸν ἀριθ-
μὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν ἴσου τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς Ἀχίνας γενόμενος, Ἄμνων ἐκλήθη. ὁ δὲ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανίηλος. τῷ τρίτῳ δὲ
ἐκ τοῦ Θολομαΐου θυγατρὸς μαχάμης Φιωὺ τοῦ γεσι-
ρῶν βασιλέως Ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δέ γε τέταρτον,
Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης πρεσβεύσατο. τὸν πέμ-
πτον δὲ τὸν ἕκτον Γερθεσὰν καὶ Γάλα ἐπωνόμασε. τοῦ δὲ
ἐμφυλίου πολέμου συνεχῶντος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔρ-
γα καὶ μάχλω πυκνῶς μετ' ἐκατέρου τοῦ βασιλέως,
Ἀβέννηρος ὁ τοῦ σαοὺλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνετὸς F
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνων ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμείναι τῷ Ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ διέμειναν ἱ-
κανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δὲ ἐν
ἐγκλήματι γιγόμενος Ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, ῥαγσφᾷ μὲν τοὔνομα,
σιβάδι θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς τὸν Ἰεβόσθε, θρα-
συλογήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὁ δικαίων τοῦ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ θρὸς αὐτὸν χωρεῖ. καὶ ἐ- G
πείλησε μὲν τοῦ βασιλείαν εἰς Δαβίδην θρεισή-
σειν, ὑπισχνεῖτο δὲ ὡς ὁ δηλῶν τοῦ ἰδίαν ῥώμην
καὶ πίστιν ἀρχὴ τῶν πέραν Ἰορδάνου, δηλῶν δὲ τὰ αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα θρὸς Δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἤξιε, ἢ μὲν ἕξει αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τῶν σαοὺλ μὲν ἀ-
πάσης παιδὸς, αὐτὸν δὲ ὑποδείξαντα πάσης χώρας βασιλέα. τῶν δὲ Δαβίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
καὶ ἐφ' οἷς Ἀβέννηρος διεθρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ θρῶτον τεκμήριον παρασχεῖν τὸν συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur: post- A
quam ad locum in quo Asael iacebat per-
uenerunt, obliti amplioris persecutionis
circum cadauer constiterunt. Ioabus autem
& frater eius Abisæus, præter exanime cor-
pus cursu prouecti, incitatique ira extin-
cti fratris, mira pernicitate ac alacritate vs-
que ad solis occasum persecuti sunt Abenerum,
& vsque locum, qui ab aquæ ductu nomen ac-
cepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ
cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui
cùm exclamasset, satis iam indignationi indul-
tum, nec esse viros consanguineos improba in-
sectatione cogendos omissa fuga in certamen
redire: culpam enim penes fratrem eius Asa-
lem esse, quod monitus ab insequendo desiste-
re noluisset, & ideo ictus cecidisset, visus est nõ
malè admonere: móxque Ioabus dato receptui
signo suos cohibuit: & in eo loco castris posi-
tis pernoctauit. Abenerus verò continuato per
totam noctem itinere trans Iordanem in Iebo- C
sthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus re-
censitis cæsorum cadaueribus omnes sepultu-
ra dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri
exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemde-
cim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema
reportatum fratres cum patriis monumentis
intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt
reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli i- 1. Reg. 3.
nitium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Da-
uidis partes magis ac magis proficerent, contrà
eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies
deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è to- D
tidem vxoribus suscepit, quorum natu maxi-
mus è matre Achima natus, Amnon dictus
est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius
ex Machama filia Tholomæi natus regis Ges-
sitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias
ex vxore Angite susceptus, quintum verò &
sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò
post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ
conflictus, præcipuum monumentum fuit in
Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad po- E
ularem gratiam factus, multitudinem in offi-
cio continebat, vt longo tempore in fide Ie-
bosthi permanerent. Deinde verò insimula-
tus apud eum quòd consuetudinem haberet
cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, &
ea de causa obiurgatus, dolore & indignatio-
ne motus quasi non bona gratia sibi pro fideli
studio redderetur: minatus est se regnum ad
Dauidem translaturum, & declaraturum quòd
Iebosthus non tam propria virtute aut pruden-
tia regno trans Iordanem potiretur, quàm i-
psius bellicis artibus, & eximia in eam diem fi-
de. móxque misit in Hebronem ad Dauidem
qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac
conditione vt inter præcipuos regis amicos
reciperetur, si populo ad defectionem à filio
Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis F
Hebræis rex agnosceretur. Qui cum vehemẽter
hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem B desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trā-sisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. C Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam D quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator E peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, F neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarēt, quasi per G obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A ἀναστήσαντα πρὸς αὐτὸν Μελχόλην τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαγγενῶν. κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν Μελχόλην, ἀποσπάσας φελτίου, τόν τε συνοικοῦντος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰεβόσθε συμπροθύμως. ἐπιγράφει δὲ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τῶν πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόσθε, δαβίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποτρέψει τῆς ὁρμῆς. νῦν μέν τοι γε ἐπιτρέποι χωρεῖν εἰ βέλοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδην χρηστὸν ἔσεσθαι, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφητεῖν δ' ὅτι παλαγγενοὺς ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσει, καὶ ποινὰς κρατήσας ὑποχείους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐβέννης γνώμην εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθέντων δὲ τούτων, ἀβέννης συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπηρκόντας ἑώρα, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, ὑποδεξάμενος ὡς εἰκὸς τὸν ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, οἷς ὅρκοις παρ' αὐτοῦ λαμβάνων αὐτός. πιστότερα γὰρ τῷ δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὐτοῦ ἕκαστοι ποιοῦμεν εἶ δοκεῖ, καὶ προσθήκην τοῖς ῥηθεῖσιν αὐτῷ λόγοις πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὸν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅτι συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ποιήσῃ τὰ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δὲ τὸν δαβίδου τὸν ἀβέννεον, οὐδὲ ὀλίγον διαλιπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννης, καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅτι συνθήκας καὶ ὁμολογίας τὴν ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ τάξει, συνεργὸν τε τὴν βασιλείας εὑρόμενον, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποθραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείς καὶ τὴν στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ὑπεχθρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννης συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν βεβαιώσαιτο τῷ σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν. ὅπως δ' ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νυὶ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῷ καταστασιάζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, ζήτησιν ταύτης ἑλομένου τὴν ὁδόν, καὶ κείνας ἀβέννεον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑπισχνούμενους. οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ πρὸς τὰ πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννης δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, καταλαβὼν αὐτὸν ἐκ τόπου τινὸς ἐπείρᾳ καλυμμένου, ἀπέχοντι τῆς χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' ἄνοις & φίλος (ὑποκεί- A
νων) δὲ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τ' ὀλισθαίνης
τὰ τῆς ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ θεάγμασιν ἐγχειροῦντες
ἀτόποις) ἀποστὰς μὲν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ
δῆθεν λεξόμενος. ὡδηγαγὼν δ' εἰς τὸ ἐρημότερον τ' πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασά-
μενος τ' μάχαιραν, ἐκὼν τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ
μὲν ἀβίνηρος τέτον ἐνεδρευθεὶς τ' τρόπον ὑπὸ Ἰωά-
βου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαήλου τῷ ἀ- B
δελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς δ' τἀληθὲς εἶχε, δείσαντος
μὲν τ' στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ πίστης, μὴ
τέτων μὲ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάθοι δ' παρὰ δαβίδου τ'
πρώτην τάξιν ἀβίνηρος. ἐν τέτοις δ' ἄν τις κατανοήσειε,
ὅτι & πηλίκα βλιμῶσιν ἀνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα
& ἀρχῆς, & τὸ μηδενὶ τέτων ὠδὲ χωρῆσαι. κτήσασθαι
καὶ αὐτὰ πεφυκότες, ἀλλὰ μειζόνων κακῶν λαμβάνουσι. &
δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ- C
τοῖς τ' ὠδαμῶς ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἐκ ὁμοίως δ' ἐντὸς τυγ-
χάνοντος ποιήσασθαι τηλικαύτης μέγεθος ἐξουσίας, & συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, ἐπὶ τέτοις ἀπο-
λέσαι, καὶ ἐμβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς. ἀλλὰ τέτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ βλιμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τῷ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ ὠδὲ μὲν τούτων ἐν βραχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκούσας ἀπηρημένον
τ' ἀβίνηρον, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. ἐμβρυόμενος δ' D
πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τ' δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὕστε
κοπωνὸς εἶη τ' ἀβενήρῳ σφαγῆς, ὕστε κατ' ἐντολὴν καὶ
βέλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι. ἀρὰς δ' καὶ τῷ πεφονδικότος
αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, καὶ τ' οἶκον αὐτέ, & τοὺς συμπρε-
ξαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο ταῖς ὑπὲρ τῷ τετελευτηκό-
τος ποιπαῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαν ὠδὲ τὰς πίστ
καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβενήρῳ τέτον εἰργάσθαι. προ-
στάξει μέν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τ'
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτέ τὸ σῶμα, & ἐκ-
ρήξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δ' σάκκους. ταῦ-
τα δ' ποιεῖν, προάγοντας τ' κλίνω. αὐτὸς δ' ἐφείπετο E
μετ' τ' γενεαλογίαν & τῆς ἐν ἡγεμονίας ὄντων, κοπτό-
μενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε πένην τὸ
πρὸς τ' ζῶντα, καὶ τ' ὅτι τεθνηκότι λύπιμον, καὶ ὅτι μὴ κατ'
τ' αὐτέ γνώμην ἀπῆρεν. θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς & ἐπιτάφιός τε συλλαμβάνομενος θρή-
νης, αὐτὸς ὅτι τὸ τάφο σας πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτος δ' αὐτὸν ὁ ἀβενήρ συνέ-
σχε θάνατος, ὡς μηδὲ δόλῳ ἀναγκάζοντων αὐτὸν τῆς
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡ-
λίε δύσεως. ταῦτ' εὔνοιαν αὐτῷ ὠδὲ τ' πλῆθος ἐνέ- F
φηνεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τ' ἀβένηρον φιλοτίμως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτέ τὸν πρὸς αὐτ' τιμὼν ἀποθανόντα, καὶ
φυλακὴν τ' πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτ' ἀξιώ-
σας τ' νομιζομένων ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐ-
χθρὸν ἠνώμενον ὑβρίσθη ἀλόσμως ταφῆ, καὶ ἠμελημένῃ
τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τ' φύσιν ἔχαρε,
τ' αὐτὴν ἐκάστε λογιζομένε πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τῆ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, οἵοιπερ τυγχάνοντες τ' ἀβενήρου
πρὸ ἐωρᾶ. πρὸς τέτοις οὖν μάλιστα δαβίδην ἐλί-
χθη δόξης ἀγαθῆς, ποιήσασθαι πρόνοιαν ἐν εἰκὸς, ὡς ἂν θεὶς ὑπερόπτην ὑπ' αὐτῷ φονδικῶν τ' ἀβένηρον.

beneuolentiam præ se ferens, (vt sæpe sit cùm ab obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui velit: atque ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantùm fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat. re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat privaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, sublatáque ad cælum dextera magnâ voce protestatus est, quòd nec iubente se nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos indutus: atque hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiunium vsque ad solis occasum seruauerit, quod sanè non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos conferri solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam regis benignitatem, eandem sibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Danidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius aulita grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nescebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε ὁ Δ. πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα ἀλγηδὼν λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἡ μικρὰ δ' ἐν τοῖς ἑβραίων πράγμασι βλάβη, συμπεσόντων αὐτῷ τοῦ σώζειν βελαῖς τε ἀρίστοις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων καὶ ἐφορᾷ τοῦτον ὑμῶν ἀνεκδίκητον. ὅπως δ' αὖθις ἐγὼ, ὡς ἀδὴν ἰώβαδον καὶ ἀβεσσαῖον τοὺς σαρεὰ παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοὶ δυναμένους, ἀλλ' ὁ δικαιώσει τὸν ὑπὲρ τῶν τοιούτων αὐτοῖς ἀμυνόμενον τὸ θεῖον. καὶ Ἀβεννῆρος μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον Δ.

Ὅτι τὸν ἰεβόσθου φονεύσαντες ἐκ δόλου φίλων, ἔπεσεν ἡ βασιλεία δαβίδῃ παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὸν τελευτὸν αὐτὸς ὁ σαοὺλ παῖς ἰεβοσθος, ἐπὶ μὲγας λύπην ἐχώρησεν, αὐδενὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ὠφελοῦντος. ἀλλ' ὑπερπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβεννήεου θάνατος. οὐκ ἐπέβιω δ' ἐπὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερεμμωνος υἱῶν, βαναόθα, τοῦ δ' ἑτέρῳ θαάνος ὄνομα ἦν, δόλῳ ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἔστι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμίται, τὴν δ' ὡρώτην τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς αὐ ὑποκτείνωσιν τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ παύξων δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορῦαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸ τε τῆς κόπου καὶ τὴν ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τῆς καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὸν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῆς ἡδικημένων, πρὸς τὸν λαφόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποδείξαντες τῷ δαβίδ τὴν ἰεβόσθου, σωίσειν αὐτοὺς ὡσεὶ δύνοις, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀπηρκότας. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον ἔτος αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠδαχεῖμα δίκην ὑφέξοντες, οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν νομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἐξ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακόεργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠνήσασθαι τὰς κυνοκτόνους ὑμῶν πράξεις, ἀπηρκότων ὅπου τοῦ αὐτοῦ κοίτης ἀνδρὸς δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ἐξ πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐχθρικότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτοῦ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τῷ νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με τὸν ἰεβόσθου τελευτὸν, τοῦτον ἀνελεῖν. ἐγὼ δ' εὐμενὴς μᾶλλον ἀδικηθεὶς τὸν ἐμὸν δόξαν τοῦτ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβεννήρ

τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνέδυσε. τούτων δ' οὕτω λαβόντων τέλος, ἦλθον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τοῦ ἑβραίων

πρῶ-

ρῶτοι πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρ- A
χοι ἢ ἡγεμόνες αὐτῶν, & παρέδοσαν αὐτοὺς, τλῶ τε
ὑπάρχοντα αὐτῷ ἐπὶ σαούλου ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸ ἐπο-
μνημονεύοντες, ἢ τὸ τιμᾶν αὐτὸν ἡγούμενον τότε χιλίαρ-
χον τιμῶντες ὑπ' ἀλλήλων, ὅτι τε βασιλεὺς ἐπὶ τῷ θεῷ
ἐχειροτόνησε σαμουήλου προφήτου χρίσαντος, ἢ παῖδες αὐ-
τῶν, ἢ ὡς ἐβούλοντο χώραν αὐτοῖ σώσας κατὰ γνώμας
μᾶλλον παλαιστὰς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ,
ταύτης τε ἐπιδεχομένης τὴν προθυμίαν αὐτοὺς, ἢ ἀλλα- B
καλέσας ἐπαινέσεν, ἢ γὰρ ἔστερξε μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ
τοῖς ἐξ, καὶ διωχήσας ἢ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμ-
ψε τὸ λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. ἢ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι ἢ ἑξακισχίλιοι, φο-
ροῦντες ὅπλα θυρεὸν ἢ σιγμάς. ἦσαν δὲ, τῷ σαούλ
παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεῶνος φυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι ἢ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τεσσαρακισχίλιοι C
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰώδαμον. μεθ' οὗτον δὲ ὁ
ἀρχιερεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι ἢ δύο συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τεσσαρακι-
λιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προσέμενεν ἔτι τῷ τοῦ σαούλου
γένει βασιλεύσειν προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμου φυ-
λῆς, δισμύριοι ἢ ὀκτακόσιοι, οἱ τῆς δυνατωτάτων καὶ
κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς
τῆς ἡμίσους, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἰσαχάρου φυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβυλῶνος φυλῆς, ὁπλι-
τῶν ἐπιλέκτων, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη
πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες δὲ αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον ὅμοιον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλί-
τιδος φυλῆς, ὀπάσημοι ἢ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώ-
μενοι θυρεοῖς ἢ δόρασι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθ-
μητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, ἐπιλεκτοὶ δισμύ-
ριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσηρίτου φυλῆς, μυριάδες E
τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἢ
τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμένων θυρεοῖς
ἢ δορὶ ἢ περικεφαλαίᾳ & ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώ-
δεκα. ἢ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίας εἶχοντο. τοῦτο δὴ
τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ'
ὅλης σπουδῆς στίφων ἢ οἴνου, ἢ τῶν πρὸς ζοφλὼ
πάντων, ἢ μιᾷ γνώμῃ τὴν δαβίδου βασιλείαν ἐπέ-
ρωσαν. ὅτε δὲ ἓξ ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, & κα- F
τευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μετὰ πάντων
ἐκεῖθεν ἀρὰς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων
τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἔθνος δὲ εἰσὶν ἔτι χαναναίων,
διακλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ἢ τοῖς πεπιστευμένοις
τὰς ὄψεις ἢ τὰς βάσεις ἢ πᾶν τὸ λελωβημένον ἐπι-
σάντων ὑπὸ χλεύης τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, ἢ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, τού-
τῳ δὲ ἔφασκον καταφρονοῦντες τῆς τῶν τυχῶν ὀχυρό-
τητι, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. ἢ G
πολλῇ σπουδῇ ἢ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς διὰ τοῦτ'
αὐτῷ ἐλεῖν, δοθὶς ἐμφανίζων τῷ ἰσχυῷ, ἢ κατα-
πλήξορδος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις
τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει ἢ κρατεῖ τὴν
κάτω πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑποχίσειν καὶ χερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρως
δὴ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσας, ἢ τοῦ δὲ τῆς ὑποκειμένων φαράγγων δὴ τὴν ἄκραν ἀναβάτης,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt; commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.

At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat; conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebãtur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus admitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem solæ arcis, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: 1. Paralip. 12. III.

promisitque ei qui per subiectam vallem inartem euasisset, totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitерentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbemque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde electis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri auoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit, filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebręi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãrum nõ procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῳ ἐλόντι, στρατηγείαν ἅπαντος τ̃ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοπονμμένων ἀναβλῦναι, κὴ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφ' ἁῦτ ὑπὸ ἐπιθυμίαν τ̃ στρατηγίας, ὁ σαρυΐα παῖς ἰώαβος ἐφθη τοῖς ἄλλοις, κὴ ἀνεβόησεν ἀναβας, φοὸς τ̃ βασιλέα, τ̃ στρατηγίαν ἀπαρτ̃.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ὠκισεν δ' ἐν αὐτῃ ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τ̃ ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτῳ δαβὶδ ἐφοσημήρδυσε, κὴ τ̃ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῃ διέζιβε βασιλεύων. ὁ ὴ χρόνος ὃν τ̃ ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἑπτὰ, κὴ μῆνες ἓξ. ἀποδειξας ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρεις ἀεὶ κὴ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τῦ θεῦ προνοουμένυ κρείττω ποιεῖν αὐτὰ κὴ λαμβάνειν ὑπίδοσιν. πέμψας ὴ φοὸς αὐτὸν εἰρήνης ὁ τυρίων βασιλεύς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῳ κὴ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας ⸗ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης ὴ, τήν τε ἄνω πόλιν φοσελαβὼν, κὴ τ̃ ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῃ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. κὴ φοσετειχίσας ὑπομελητεὺ τ̃ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτῦ φοσηγόρδυσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ ἀβραάμου τ̃ φοτόνυ ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μ̃ ταῦτα ὴ αὐτὴν φασί τινες ὅτι κὴ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ̃ τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἐπὶ ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τῦ στρατηγοῦ ὅτι χαναναίους σωτείας, κὴ τῦ πολέμυ καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, κὴ ἐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις ὗ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια κὴ πεντεκαίδεκα. πυνθάνομαι ὴ κὴ μνήμην ὀρφόνα, πλούσιόν μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, ὐκ ἀναιρεθέντος ὴ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτ̃, κὴ τινὰ κὴ χάριν κὴ ἀποδοὴν πρὸς αὐτὸν νομίζων τὸν βασιλέα, μικρὸν ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε ὴ κὴ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἔσαις αὐτ̃ δαβίδης, κὴ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποίησατο ὴ κὴ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, ὓς φοσηγόρδυσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐβαννάθαν, σολομὼν, ἰέβαρ, ἐλιὴλ, φάλνα, λιναφιὴλ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι ὴ κὴ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν σύντεκα, ἐξ ὑπομίδων ἦσαν γεγονότες ὓς ὴ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ὐκ τ̃ παλλακίδων. θαμάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὴν παλαιστινοὺς ὐ ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδεγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ὐ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῃ στρατοπεδεύονται.

ὁ ὴ

ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ τοῦ κελεύσαντος τὸν θεὸν, καὶ τοῦ τὴν ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν σημεῖον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) συνέλαβε τὸν ἀρχιερέα τι δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσαι τὸ τῶν μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκλω καὶ κράτος, ἦρχε τὴν δύναμιν ὅπῃ τοὺς παλαιστινούς. καὶ ἀμυθήτου συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφνιδίως ὀπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολαβὴ δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῶν παλαιστινῶν στρατείαν ἐλθεῖν ὅπῃ τοὺς ἐβραίους, τῷ τάχει τῶν ἤττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὑπομεῖναι γυναῖον, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τιὼ βαρύτητα καὶ τὴν ἀκμὴν, ἀλλὰ γινωσκέτω σωτηρίαν ἅπασαν ὁ φοινίκλω, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἰσῶ ἄπιον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ὑποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὑπήναι τοῖς ἐβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας πάσαντες τὰς μάχας, ξιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῇ δαβίδ ἢ, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ τὸ βασιλέως τῆς ἰσραηλιτῶν ἐνθυμῆσθ τὸν θεὸν, θεῖ δ' θεῖ τιὼ μάχιμ ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλαμῶσι κλαυθμῶσι κατέχειν τὸ στρατιάν, ὡς ἀποθεν μὲν ὄσι τὸ τῶν πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλσι σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλσι, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, ὠδὲν ὑποχὼν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη ἐφανερὸν ἐξῆλθε τὸ νίκλω. ὑπὸ δὲ ὑπέμειναν αὐτὸν οἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὡς ὑπὸ τὸ συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειντο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως μεζάρων, ὅσ' ἔσιν ὅρος αὐτῷ τὸ χώρας, διαρπάσας αὐτῷ τιὼ παρεμβολὼ, καὶ πολλὼ δρῶν ἐν αὐτῇ πλῆτον, καὶ τοὺς θεὸς αὐτῷ διέφθειρεν. τούτου δ' ὑποβάντος καὶ ταύτης τὸ μάχης τὸ τέλους, ἔδοξε δαβίδ τῇ συμβουλῇ συμφύρῳ μὴ τῷ γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταθέμενον τὸν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τὸ χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τὸ ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ προσθέντα εἰς καταθιαρεῖν, μεταπομίσαι τιὼ τὸ θεὸ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτιὼ, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαύλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐφυλάξει, οὐκ ἂν δεινὸν ὠδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὸ λαὸ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡδαγίνεται ὁ βασιλεὺς ὅπῃ τιὼ κιβωτὸν, ἵν' βαστάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ θέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἕλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῆς βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παῖδος μέλος ὑπηχώειον, σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τιὼ κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειδῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς ἔτω καλουμένου προῆλθε, πλαύτᾳ ὄζας, κατ' ὀργιὼ τὸ θεῦ. τῆς βοῶν γὰρ ὑποδυσάντων τιὼ κιβωτὸν, ἐκτείναντα τιὼ χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅπῃ τῷ θανάτῳ τὸ ὄζᾳ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπλαύτησεν, ἔτι νεῶ ὄζᾳ ὀνομαστὴ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, B quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, C respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, D quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in E posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum F est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est: bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertènsque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is, ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

δείσας ὁ δαβίδης μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ δίδη μόνον ἐξέτεινεν τὴ χεῖρα πρὸς αὐτὴν ἔντος ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχε) μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴ πόλιν, ἀλλ' ἐκνδύσας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λαβίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴ κιβωτὸν τίθησιν. ἔτη μένει δ' ὅπι ἓξ ἕξεις ὅλους μεῖνας αὐτόθι, ἐν τὸν οἶκον τὸ ὠβεδάμου πύξησέ τε ἐν πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκέσας ὁ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς ἅπασι τοῖς ὁρῶσι ἐν πιωθανομένοις τὸ οἰκίαν αὐτῷ, θαρσήσας ὡς ἐδενὸς κακῶ πειραθησόμενος, τὴ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῆ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δ' χορῶν ἃς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος καὶ κεστοιοῦτος, ὡς τε καὶ τὴ γυναῖκα μιχαλὴν σαύλου θυγατέρα τὸ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῶτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴ κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε τελείας καὶ εἰρηνικὰς ἀνέγκε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις δίδωσι κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐφαρίτην καὶ λάγανον τηγανιτὸν ἑκάστῳ μερίδα θύματος. καὶ τὸ μὲν λαὸν ὕτω κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸ αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἀσπασαμένη δ' αὐτὸν μιχάλη ἡ γυνὴ, σαύλου θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τὸ θεὸν λέγειν ἤτει πάντ' ὅσα ἀγαθὰ αὐτῷ δυνατὸν, ὑμνεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις ἀσεμνίσιν. ὁ δ' ὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν τὸ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσαι μηδένα τὸ δόξαι ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γνώμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτῇ, δαβίδῃ μὲν σωφρονοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποίησατο. γαμηθεῖσα ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαύλος, τότε ὑπερασθᾶσα αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ τοῖς μὲν τούτων κῶν χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν ὁ ὁ βασιλεὺς κῶν πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ καθὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τὸ θεὸ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἁμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, καὶ καλλίσω τινὶ ἄλλῳ κατασκευῇ ἔχοι, θεωρᾶ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καταskευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεῖ τούτων ναθάμ τῷ προφήτῃ δηλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμητο προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τὸ θεὸ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη θεῖ τινὶ τὸ ναὸ κατασκευῇ προθυμότερον. τὸ θεὸ δ' κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθάμ φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτὸ καὶ τὴν ὁρμὴν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τὸ δ' ταύτην τὴν δόξαν λαβόντος. οὐκ ὀκνεῖ δὲ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνων τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτὸ, γενόμενος καὶ μακρὸν αἰῶνα βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τὸ παιδὸς τὸ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κληθησομένου ὁ σολομῶνος. ὃς θεσπίσας καὶ θεσπεσίαν A
ὡς πατὴρ υἱῷ κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲν βασιλείαν τέκνων
ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ἀδιαδώσων αὐτὴν ἀμβρτὸν τύχῃ
τόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ θεσπίτου
δαβίδης, καὶ θεὶ χαρὰς γηθόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ θεοβόητον, θεὸς τὴν
ῥίζαν τῶν ἀγαθῶν ἀφορμὴν), καὶ πεσὼν ὅτι θεόστομον, ἤρξατο
θεοπρεπῶς, καὶ θεὶ πάντων εὐχαριστεῖν τοῦ θεοῦ, ὧν B
τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ὢν ταπεινὸς καὶ ποιμὴν εἰς τηλη-
κοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν θεσπείας, ἰὼ ἐ-
βεσίων καὶ τῶν τοιούτων ἐλπιδοφορίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰ-
πὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πλείοις ἔθνεσι κρατήσας δαβίδης, καὶ χαριστήρι- C
φόρους ἐποίησε αὐτοὺς τελεῖν.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς πα-
λαιστινοὺς στρατεύσειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳ-
θύμως ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἠθρόμενον, ἵν' ὡς τὸ
θεῖον αὐτῷ θεσπίσαι καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους,
ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας
καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ δι-
αλεχθεὶς αὐτῇ θεὸς πόλεμον ἑτοίμη παρασκευασμένη D
τυγχάνειν, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῦ,
ἀρὰς ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων, ὅπου τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε.
κατασκευασάμενος δι' αὐτῆς τῆς μάχης καὶ πολλὴν τὴν χώρας ὑποτε-
μόμενος, καὶ θεσπεσίας ὅπου τῆς τῶν ἑβραίων, ὅπου τοὺς
μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς
στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπό-
μενον ἀχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑποτάξας
κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπου ἀδραζάρου τὸν ἀράμου υἱὸν, E
βασιλέα δὲ τῆς σωφηνίης ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ
θεὰ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφ-
θειρεν ὡς δυσμυρίους. τῶν δὲ ἱππότων, ὡς πεντακισχι-
λίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τοὺς πλείους μὲν
αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα θεραπεύειν αὐτοῦ φυ-
λαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ χρημάτων θεὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

ΑΔάδος δὲ ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδα- F
δος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρου, φίλος
ὢν αὐτοῦ μὴ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀ-
παλλάξαι δὲ ὡς θεσπεσθὲν συμβαλὼν θεὸς τοῦ εὐ-
φράτη ποταμοῦ. πλήσας δὲ τῆς μάχης, καὶ πολλοὺς ὑποβα-
λὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα ἀναριθμή-
μενοι τοῦ ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ
πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικό-
λαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὕστως. μετὰ δὲ G
ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος
ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συ-
είας, ἐξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγ-
κας θεὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλὰς
μάχας κερδήσας, ὑστάτῃ τε ὡς πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ
πρῶτος ἀρίστος ἔδοξεν εἶ βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur; regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nō vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem; ad aram se contulit: procidénsque in faciē adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiā suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit; ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satisomnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorū parte mulctatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. *Reg.* 8.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partē amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lōgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto; crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regē se & viriū & animi robore præstātissimum declarauit:

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo impositio, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam missò in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis receus capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ἡ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησι, ὡς καθ' ἕνα ἐκείνου τελευτῶντος, παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων ὕστερον. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἐπώνυμοι τοῦ πάππου, ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοῦνομα τοῦτο ἐκδεχόμενοι ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων ἀνηλωθείς, ὁ ἕκτος ἀπὸ μοχέσας βουλόμενος τὴν περὶ τοῦ πατρὸς ἥτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νῦν σαμάρειαν καλουμένην. ἀ δὲ μὴ μέρτε ἡ τῆς ἀληθείας, οὐδὲν γάρ ἐστιν ἄδικος ὁ στρατεύσαμενος ἐπὶ σαμαρείαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν ἰσραηλιτῶν, οὗ ἐν κώμαις ἔσεσθαι ἐρῶμεν. δαβίδης δὲ στρατεύσαμενος ἐπὶ δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ τοῦ ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱερουσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακος στρατεύσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ ῥοβόαμον ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ὂν τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτοῖς τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τῷ θεῷ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ ταῖς πολέμοις σωκατορθοῦντος, καὶ τὰ καλλίσας τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεττάμα καὶ μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς καταστρέψας διήρπασε. χρυσὸς δὲ ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολις καὶ ἀργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τῷ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομῶν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ἡ καλουμένην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους στείνους λυτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ περὶ τὸν ἀδράζαρον ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτῷ, καὶ τὸν δαβίδην φρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον τὸν αὐτοῦ. καὶ περὶ τοῦ, τὸν ἀδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τε ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. δαβίδης δὲ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν θεῖον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν μὲν μετὰ τιμῆς καὶ πρεπούσης ἐκπέμψεως. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἀργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτῶν δὲ πολεμουῶν μόνων, καὶ τὰ τραπὰς ἡγουμένου τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀνεσκάφον τὸν ἰωάβου τοῦ αὐτοστρατηγοῦ ἀδελφὸν, διὰ ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀνεσκάφος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρὰς καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ἐφ' ἅπασι τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος, τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὑπὸ δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλε κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος δὲ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ σεισὰ ἐποίησε. βαναίᾳ δὲ τῷ ἰάδου, τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἐπιτέτραπται.

B

C

D

E

F

G

οἱ δὲ

οἱ ὑ πρεσβύτεροι πάντες αὐτῦ, ἀλλὰ τὸ σῶμα καὶ τῦ Τύ- A
που φυλακλὴ ἦσαν. ἐμνήσθη ὑ καὶ περὶς Ἰωνάθαν τὸν
σαὺλ παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνῳ περὶς
αὐτὸν φιλίας τε καὶ σπουδῆς. περὶς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἐπὶ καὶ μνημονικώτατος τῆς δι'
ποσσάτων ἤδη τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ εἴτις
ἐκ τῆς γένους αὐτῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ὠφέλησαν Ἰω-
νάθη τ' ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἡλλό-
θρωμμένου μὲν ἀπὸ σαύλου, δυναμένου ὑ γνώσκειν τοὺς B
ἐκ τῆς γένους αὐτῆς περιόντας, αἰσθέσθαι εἴ τινα ἔχοι λείψα-
νον τῆς Ἰωνάθη περιποιήσασθαι ζῶντα, καὶ κομίσασθαι τὰς
παρὰ τῆς βασιλέως χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε
παρὰ Ἰωνάθου. φήσαντος δ' ὑπὸ αὐτῦ περιλείπεσθαι,
μεμφιβόσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις. τῆς γὰρ
τροφῆς, μὴ τὸ περισαγγελθῆναι τὸν πατέρα τὸν παιδὸς
ἐκ τῶν πάππων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ
φυγούσης ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλα-
βῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι ἔφευ, C
πέμψας περὶς τὸ μόχθειρον εἰς Λαβαθὰ πόλιν, παρὰ
τούτῳ γὰρ ὁ τῶν Ἰωνάθου παῖς ἐτράφετο, μεταπέμπεται
περὶς αὐτόν. ἐλθὼν ὑ ὁ μεμφίβοσθος περὶς τὸ βασιλέα,
πεσὼν ὅλῳ τῷ προσώπῳ περισκυνήσεν αὐτῦ. ὁ ὑ Δαβί-
δης, θαῤῥεῖν τε προέπεται καὶ τὰ βελτίω περισδοκᾶν.
δίδωσι δ' αὐτῦ καὶ τὸν παρῶν οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν ὑ-
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτῦ σαὺλος ἐκτήσατο. σύσσιτόν τε
καὶ ὁμοτράπεζον ἐπέλυσεν ἔχ), καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν D
ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τῷ ὑ παιδὸς
περισκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς,
καλέσας τὸν σιβὰ, τόν τε παρῶν οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖ-
σθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαύλου κτῆσιν. αὐτὸν τε
ἐπέλυσεν ἐργαζόμενον αὐτῷ τὴν γῆν καὶ περινοούμε-
νον, ἁπάντων τὴν πρόσοδον εἰς ἱερουσάλυμα κομίζειν.
ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτῦ
τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῦ, ἦσαν
δ' ὅτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτῦ, τὸν ἀριθ- E
μὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ.
ταῦτα διαταξαμένῳ τῷ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς περι-
σκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ
Ἰωνάθου παῖς ἐν ἱερουσολύμοις κατῴκει, συνεσιώμενος
τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτῦ θεραπείας τυγχά-
νων. ἐγένετο δ' αὐτῦ καὶ παῖς, ἐν μίχανον περισηράδυ-
σι. καὶ οἱ μὲν φυλειφθέντες ἐκ τῆς σαύλου γένους καὶ
Ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον παρὰ δαβίδου τῆς τιμῆς. τε- F
λευτήσαντος ὑ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸν ἀμμανιτῶν
βασιλέως ναάσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῦ, καὶ δεξαμένου
τὴν βασιλείαν αὐτῦ παιδὸς, πέμψας δαβίδης περὶς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φράσω τε φέρειν ὅτι
τῆς θανάτῳ τὸν πατρὸς παραγνῶν καὶ τὴν αὐτὴν φι-
λίαν μένειν ἢ περὶς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ περισδοκᾶν. οἱ ὑ
τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὡ καὶ τὸν τῶν
δαβίδου τρόπον ζητῦντ' ἐδέξαντο. ἔπαρώτρυναν τὸν G
βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώρας
δαβίδην καὶ τὴν αὐτῆς δυνάμεως ὅτι περφάσει φιλαν-
θρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ περι-
έχειν τοῖς λόγοις αὐτῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς, ἀπαρηγορή-

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset prò iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque abductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum; cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bonò animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accitò Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussítque eum villicatione agrorum susceptà, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cócitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

V I.
1. Reg. 10.

τῳ συμφορᾷ θεὶς πείσῃ. ζητῦντ' ἐν δόξας πυθανώτερα λέγῃ τοῖς ἄρχουσιν ἢ τἀληθὲς εἶχεν ὁ τῶν ἀμμανιτῶν βασι-
λεὺς ναάσου πρὸς τοὺς παρὰ τῦ δαβίδου πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐνέβλεψε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ
ἡμίσια τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσια τῶν ἱματίων ἀπέπεμψεν, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A
ſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum
contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra
ius gentium legationis à rege eorum exacturũ.
Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis
legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem
cum mille talentis ſocietatem eius has merce- B
de impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia,
conduxerunt etiam regem Miehæ regionis, &
quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti
duo millia militum in armis habebant.

Cap. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

C

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum: & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſſisque armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum
contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam D
eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in
patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis
militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppoſuit: reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt cõ- E
tra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius
vt ſi videret Syros ſibi prævalere, adducto properè ſuo militè ſuccurreret. idem ſe facturum
ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſque vt generosè & alacriter rem gereret, daretque operam ne quam ignominiam acciperet,
ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper
magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Amma- F
nitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentãtem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares
in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad
Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ
eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ
in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex
octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd de- G
nuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe
parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis
bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit, & commiſſo
prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoque hoſtiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex quo poſtea cutã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ἡ τοῦτο Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ὢν ὑπὲρ πε-
ριυβρίσθαι τ ὕβριν καὶ τ ἐφοπλισμὸν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῷ τ ἀδικη-
μάτων τ εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τ βασι-
λέα. συνέντες ἢ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρε-
σπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, ἐφοπλι-
ἐπεβούλοντο εἰς τ πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύ-
ρον τ τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα,
σύμμαχον αὐτὸν ὅλῃ τύτῳ ἠμύνθη τῇ μιαιφ, παρεκά-
λεσαν ἐ συβαί. ἦσαν ἢ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν
δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο ἢ καὶ τ ὑπ τ μικρᾶς
καλεμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἰσόβον ὄνο-
μα. καὶ τούτοις ἕπονται μύριοι καὶ δισχίλιοι ὁπλῖται.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπλοις μισοπολεμίους τραπέζας
ἐκράτησεν αὐτῆς.

ΟΥ κατεπλάγη ἢ τ συμμαχίαν καὶ τ τῆς ἀμμανι-
τῆς δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ
δικαίως αὐτοὺς αὐθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ
ἰώαβον τὸν ἀπισρατηγὸν, δοὺς αὐτῷ τ στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ ἢ πρὸς τῇ
μητροπόλει τ ἀμμανιτῶν ἀραμαθᾶ κατεστρατοπεδεύ-
σατο. τῶν ἢ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παραξαμένων
ἐκ ὁμοῦ, διχῇ ἦ, τὸ μὲν ἐκ ὁπλιτικὸν ἐν τῷ πεδίῳ
καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ ἢ τ ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς
τ πύλαις ἀπτικρὺς τῆς ἑβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, ἀπ-
ἐμηχανᾶτο. καὶ τοῖς μὲν ἀνδρωτάτοις ὁπλιξάμενος,
ἀπαντᾶν παρεσκεύαζε τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν βασιλεύ-
σι. τὸ δ' ἄλλο παραδοὺς ἀδελφῷ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς
ἀμμανίταις ἐπίλαθεν ἀπαντᾶν. εἰπὼν αὐ τὸν
σύρους ἤδη βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους,
μεταγαγόντα τ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ
τοῦτο ποιήσειν ἔ αὐτὸς, αὖ ὑπὸ τῆς ἀμμανιτῶν αὐτὸν
καταπονέμενον θεάσηται. προπεμψάμενος οὖν τὸν
ἀδελφὸν, ἔ παραλίσας δυτύχως καὶ μὴ προθυ-
μίας ἅπαντα δράσειν, ἀχιλλεῖ φοβερμένοις προπε-
σούσης ἀγωνίσασθαι, τ μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις
μαχησόμενον. αὐτὸς ἢ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀ-
λίγον ἀπηχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτειναν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν
τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τ
ἀβεσσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτὸν στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ
μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον.
κρατήσας οὖν τ πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς
τ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθος τοῖς
ἀμμανίταις οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. ἀδὲ μανθάνοντας τὰς
κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς
χαλάμην τ τῆς πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα,
μισθῶν τοῦτον ὅπλοις συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν ἀπισρατη-
γὸν σάβεκον, πεζῶν ἢ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυ-
ρίους. γνοὺς ἢ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς
τοὺς ἀμμανίτας τοσούτῳ δυνάμει σὺν θεῷ κόντας,
οὐκέτι δι' στρατιῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐ-
τὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τ ἰορδάνην ποτα-
μὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην,
ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσα-
ρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε ἢ,
καὶ τ στρατηγὸν τ χαλάμῃ σάβεκον, ὃς ὑπ τ πληγῆς ἀ-
πέθανεν.

σίθανεν. οἱ ᾗ μεσοποταμῖται τοιάτῳ γλωσσῷ τῷ πό- A
λως τ μάχης, αὐτοὶ διαβίδῃ παρέδωσαν, ἢ δῶρα ἔ-
πεμψαν αὐτῷ. ☪ ὁ μὲ ὥρα χειμῶνος αἰέσρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένῳ ᾗ τ ἔαρος, ἔπεμψε τ αὐτοκρατο-
ρὸν ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ᾗ τήν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, ἢ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συνέκλεισας ἐπολιόρκει. σωέπε-
σε ᾗ ἢ διαβίδῃ πάθημα δεινόν, ὅτι δικαίῳ ☪ θεοσε-
βεῖ, ἢ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασά- B
μενος γὰ διὰ μέσης οἰκίας ἀπὸ τ στέγους τῶν βασιλείων ἐν
ᾧ περιπατεῖν κατ ἐκεῖνο τ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίσ τω
τὸ εἶδος ἢ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ ἦν βηθ-
σαβέ. ἥττητάί τε τῷ κάλλους τ γυναικὸς, ☪ τ ἐπιθυ-
μίας κατασχεῖν ὁ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνέρχε). γλουμένης δ' ἐγκύου τ γυναικὸς, καὶ
πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἀμβρτήματι C
σκέψηταί τινα τῷ λαθεῖν ὁδόν, ἀποθανεῖν γὰ αὐτὴν κ
τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένην. μεταπα-
λεῖται μὲν τ ἰωάβ ὁπλοφόρον ἐκ τ πολιορκίας, ἀν-
δρα ᾗ τ γυναικὸς, ὑείαν ὄνομα. ἢ ἀπαγγέλλομεν,
ὡδί τε τῆς γραπτῆς ἢ τ πολιορκίας αἰέκεινε. λέγοντος
ᾗ πάντα κ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεπραγμένα,
βασάσας ἐκ τ δείπνου μέρη, πεμπσίδωσιν αὐτῷ, καὶ
κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσα-
σθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ᾗ ὑείας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρε- D
κοιμήθη ᾗ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ᾗ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, αἰτιᾶται αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
ἔλθοι διὰ τοσούτου χρόνου, πάντων ἀνθρώπων ταύτην
ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ'
οὐκ εἴα δίκαιον εἶπε, τὴν συστρατιωτῶν αὐτοῦ, ☪ τῶ στρα-
τηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν
πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύε-
σθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μείναι τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προσέταξεν, ὡς τὴν ὕστερον ἀπολύσων αὐτὸν
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ' ὑπ' ἐκείνου εἰς τὸ
βασιλέως ὑείας καὶ μέχει μέθης προελθὼν ἐν
τῷ πότῳ δεξιουμένῳ τῷ βασιλέως αὐτὸν ὑπέπιπτες
ταῖς προπόσεσιν, ὑδὲν ἧσσον πάλιν πρὸ τῆς τῷ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὑπνυμίαν. ὑπὸ τούτου ᾗ δυσανασχετήσας ὁ βασι-
λεύς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσας πρὸς ἅπασιν τὸν F
ὑείαν. ἁμάρτειν γὰ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τ τι-
μωρείας, ἵνα μὴ γένηται φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεληθείς,
ὑπέθετο. κ γὰ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέσης τῆς πολεμίων τάξαι, ☪ καθ' ὃ κινδυνωδέστ μα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰ συμπροθυμησαμένους
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης κωλύσει. ταῦτα
γράψας καὶ σημειωάμενος τῇ αὐτῇ σφραγῖδι, τῷ
ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ὑείᾳ κομίσαι πρὸς ἰωάβον. δεξά- G
μενος ᾗ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὴν τῶ βασι-
λέως προαίρεσιν ἀναγνούς, καθ' ὃν ἤδει τόπον τοῖς
πολεμίοις αὐτῷ χαλεποὺς γνωμῦσαι, κατὰ τοῦτον ἔ-
στησε τ ὑείαν, δοὺς αὐτῷ τινας τ ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἅπασῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπομένοντας ἔ-
φησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναῤῥῆξαντες τι τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν γενναῖον στρατιώτην, καὶ
δόξαν ἔχοντα πολλά τε τῷ βασιλεῖ καὶ παρὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίει. τῷ ᾗ ὑείᾳ προθύμως ἕπεσθαι τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτὸ πραττομέ-

ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè latéque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gētis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in solario regiæ more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabee: victúsque eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulò post mulier grauidam se sentiens, nunciat regi vt dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis noctē eam exegit. quo cognito rex scisciatur est ex eo, quamobrem tanto pòst tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum vt interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vsque progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt quà primum periculi esset hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cū toto exercitu affore, si qua parte muri suffosa aditū intra vrbē patefecissent: hortatus cū vt existimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi parauerat respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus susceperet, manipulo illi adiungendo clā imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, iraſci desiit: iussítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum propere se recepit. cæterum Berhsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi ascivit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graviter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, commination numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorumque armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. *Reg.* 12.

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ὀξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τῇ πόλει τὸ βραχίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἡ ἐλεία συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίμψοι ταῖς ἀνθρειοτάταις αὐτῶν καὶ τὴ πύλῃ ἀνοίξαντες, ἀφνηδίως καὶ μὴ ῥύμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ ἠλίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀρχωθεὶς δ' ἠλίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴ ὁρμῇ αὐτῶν ἀνδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν ἐκ ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον ἁλισθέντων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὴ βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν κδάσαι μὲ ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν ᾗ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη. προσεβήναι δ' τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐλέπωσι, καὶ τὴ ἠλίᾳ θάνατον. τὸ δ' βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα ὦδε τῷ ἀγγέλων, δυσφορῆσαι, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτὸς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴ πόλιν, καὶ ταῦτ' ἐχόντας ὦδε. ἐδήλωμα τὴ γεδεῶνος υἱὸν ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὴ ἐν Θήβαις πῦργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ αὐθράδιστατος ὢν, ἅμα τὸ δυσχερέστατον τῶν ὅπλων, αἰσχρῶς ἀπέθανεν. ἃ μνημονεύσαντας, ἔδει μὴ προσιέναι τῷ τείχει τὴ πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πραχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμήμασι ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δ' φεύγειν. ἐπεὶ δ' ὅπως ἔχοντι καὶ ἡ ἐλεία θανάτου ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύει μὲ δ' ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τὴ πολέμου φύσιν ἔχειν ταὐτόν. ὡς τε ποτὲ μὲ τοῖς ἐναντίοις δεῖ πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτόν, ποτὲ δ' τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν δ' πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπὸ πλήθους κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ ῥᾳδίως κομισαμένους, τὴ μὲ πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲ ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπήγγειλε. καὶ ᾗ, τοῦ ἠλίᾳ γυνὴ βηερσαβὴ, τὴ θάνατον τ' ἀνδρὸς πυθανομένη, ὅθ' συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δ' καὶ λύπης καὶ τῆ ἐπ' ἠλίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δείσας ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπείδεν ὁ θεὸς τὴ γάμον, ἀλλὰ δι' ἐρωῆς ἔχων τὴ δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὴ βασιλέα. ὁ δ' νάθαν, ἀγαθὸς ὢν καὶ σωτὴρ αὐτὸς, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν ὦδὰ τοῦ θεοῦ χολημένας ἀπειλὰς ἠσυχάσειν ἔκεινεν. ἄλλους δ' λόγους χρησοὺς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινα τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὡσεὶ δ καὶ τι φρονεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὴ αὐτὴν κατῴκειν πόλιν. ὧν ὁ μὲ πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μὲ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τὶς ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲ ἰδίων ἀδὲν ἐκείνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας δειπνῆσαι τὸ φίλον. πέμψας ᾗ τὸ ἀμνάδα τὸ πένητος ἀπέσπα-

πιασασε, καὶ ταύτην ἑτοιμάσας εἰσίασε τῷ ξένον. A
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν πάθαν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφαίνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τὴν ἁμαρτίαν δίκαιον εἶ), ἐπὶ πρὸς τοῦτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. πάθας δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶ) τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκελεμένον τολμῆσαι μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτοῦ καὶ παρεγύμνα τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B
σιλέα τῶν ἑβραίων δυνάμεως, ἐπὶ πρὸς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸς τοῦ τὸν παῦλε χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αἷς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐπιδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν αὐτὶ τούτων δίκης τῷ θεῷ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. ὅπερ ἐλθὸν θήσεσθαι ἢ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐ- C
κείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δ' ἐφάνη ἐπὶ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῦ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι ἢ καὶ τὸν παῖδά σοι ἀπάγγελμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγονυῖαν. ταραχθέντος δ' ὅπερ τούτοις τὸν βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, ἐπὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβήσαι λέγοντος, ἐῶ γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβῆς, καὶ μηδὲν ἁμάρτων ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν ὑείας γυναῖκα, οἰκτειρεῖν ὁ θεὸς. καὶ διαλάττειν) φυλάξειν αὐτοῦ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν βασι- D
λείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοοῦντι γὰρ περὶ τὸν γεγονυῖαν, ὑπὲρ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ πάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ὑὸς τῆς ὑείας γυναικὸς γεγονυῖαν παιδὶ δυσβίδῃ, νόσον ἐπιπέμπει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασι-
λεύς, ἔφη μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καί τοι γε ἀναγκαζόντων τοῦ οἰκείων ὑπ' αὐτοῦ προσιωμένου. μᾶλλον ἢ περὶ- θέμενος ἐσθῆτα, πρόσω ὅτι σώματος καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E
γὰρ ἐστέργεν αὐτοῦ τὸ μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλ-
λον ὀδύνῃ) καὶ ξοφῆς καὶ τὰ ἄλλης ὀλιμελείας, ὡς αὖ ὅτι τέκνα πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ὑπὸ τὰ λύπης αὐτὸν σκάπτε. ταραττόμενον δ' αὐ- F
θόμενος τοῦ οἰκετοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἐμάλιστα συγκρύψαι τι θέλειν συμβαίνει, σωθεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μα-
θὼν τἀληθὲς, αὐτίκα). καὶ λουσάμενος ἐλαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν, εἰς τὸν σκηνὴν τοῦ θεοῦ προῆλθε). καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ παρατεθέναι, πολλὰ ὅτι τοῦ προαλέσθω τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπλῆξιν παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τέκνων ὅλως νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμῶς τετελευτηκότος ἑώρατε. τήν τε αἰτίαν δεηθέντες δεῖ- G
ξέναι πρῶτον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὸν γεγονυῖαν, ὁ δ', ἀμαθεῖς ἐπὶ τὸν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ὅτι μὲ ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δέοντος πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δύνασθαι καταστήσειν. ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν εἶ) λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ βασιλέως. σωελθὼν δ' τῇ γυναικὶ βεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτοῦ ἐποίησε. καὶ ἡμέραν ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου καλέσαντος. ἰώαβος δ', τῇ πολιορκίᾳ τοὺς ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronũtiauit, iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nõ ſemel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat) placatus Deꝰ recepto in gratiam promiſit & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum degustaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. ſeptima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupẽtib. quòd cùm nihil horũ ægrotãte puero feciſſet, nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret: impetratáque prius licẽtia, cauſam ſuſcitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturæ menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quã postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac palloré sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

νίας ἰσχυρῶς ἐπάκτω, τῆς τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐν δίᾳ ποτῶ καὶ ξοφῆς, ἐξ ἑνὸς γὰρ φρέατος ἠρτῆτο, καὶ τούτῳ ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολειπεῖν τὴν πηγὴν ὀλιγοψυλίστερον χρώμενοι. γράφει τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τῷ νίκῃ αὐτὸς ὀνηγεφείη. ταῦτα ἰωάβης γράψαντος, ἀποδεξάμενος τὴν διάνοιας καὶ τὴν πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν συὴν αὐτῆς δύναμιν, ἦκεν ὅπως τὴν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. καὶ κρείττος ἐλῶν ὀλίγαις ἁρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς ἦ, τὸν τῦ βασιλέως τῆς ἀμμανιτῆς λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπι τὴν κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ ἦ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας ἀμισθάμβυος διέφθειρε. ταῦτα ἦ καὶ τὰς ἄλλας τῆς ἀμμανιτῆς πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κρείττος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τὸν βασιλέως, πάθος μα αὐτῷ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ ἦ κάλλος διαφερῦσα, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τὸν δ' αὐτῆς ἀβεσαλώμω μητρὸς κοινωνίᾳ. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν δαβίδ τε παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ὕστε ὀλίγα τὴν παρθενείαν αὐτῆς, ὕστε ὀλίγα τὴν φυλακὴν τυχεῖν τὴν ὀνηθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τὴν ὀδύνης αὐτὸν καταδυόσης καπηχαίνετο καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος ἦ ταῦτα πάσχων γινε ἰωνάδη τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, σωστὸς δ' ἰῶ ὢν ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν ἐν καὶ ἑκάστῳ ἡρωΐαν τὴν ἀμνώνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν τοίνυ αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ὕστως ἔχειν αὐτὸν ὀνηθυμίας. ἐπεὶ ἦ ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τὴν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανῦσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανᾶσθαι εἰς τὸ τυχεῖν ἐδίκαιον ὑπέθετο. νόσον δὲ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα ἦ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ δεησόμενον, ἐπέλθοι καὶ παρακαλέσαι. ῥᾴων δὲ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τὴν νόσου. τούτῳ μνωμένῳ, καταστοιὰν ὁ ἀμνὼν ὅπι τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο καὶ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. παραγενόμενος ἦ τῷ πατρὸς καὶ συνομένῳ πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδέῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' δῶρις ἐπέπεισεν ἀχθῆναι. ἡκῦσα ἦ προστάξιν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανίσους, αὐτούργῳ γλυομένῳ. προσοίσεσθαι δὲ ἐδῶν ἐν τῷ ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέποντος τὰδελφῦ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσῳνεγκεν αὐτῷ. ὁ ἦ τῦτο μὴ ἐκ ἐνεύστιζε. προστάξας ἦ τοῖς οἰκέτας παραμῆσαθαι πάντας πρὸ τῦ δωματίῳ, βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσεσθαι, θορύβῳ ἐπ' ἀρχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς ἦ τὸ κάλλιστον ἐγκύζε, τῷ ἀδελφῷ ἐπέλθοντι εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης ἦ τῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπεφάτο. ἀπαρνῦσα ἦ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύγε τῦτο βιάσῃ με, μὴ ἦ ἀσεβήσῃς εἴπεν ἀδελφὲ τὸς νόμους παραβάς, καὶ δ' ἀνῆ περβαλὼν σαυτ' ἀχύνη. παῦσαι δ' ὕπως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ὀνηθυμίας, ἐξ ἧς ὀνήσῃ καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ὡς τὰ τῦτο δηλεχθῆναι τῷ παζῃ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, ἐκλομένῳ τὴν ὁρμὴν αὐτῷ τῶν ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν δηλαφυγεῖν.

ὁ δ'

ϐ δ' ὑ πείθε), τὰρ ἔρωτι καμόμβρος, Ϛ τοῖς τῦ πάθους κέντροις μωσπιζόμβρος διάζεται τ ἀδελφιδῦ. μῖσος δ' δὐθέως μᾶλ τ δξεκόρησιν εἰσέρχεται τ ἀμνῶνα, Ϛ φρασλοιδωρησάμβρος ἐκέλδυσεν ἀπας ἄσαν ἀπέναι. δ ἦ χείρω τλὺ ὕβριν κὴ δξὰ τῦτο ἀποκαλύσης, εἰ βιασάμβρος αὐτὸς μησὶ ἄχει νυκτὸς ὑπιξέποι μεῖναι, ἀλλὰ ὥδ ἐξελθεῖν ἀπαλλατ ἔδαι κελδύσειν ἡμέρα κὴ φωτὶ, ἵνα Ϛ μάρτυσι τῆς αἰσχύνης φᾶι πέσοι, φρασταξειν αὐτλὺ ἐκβαλεῖν τὰ οἰκέτη. ἡ ἦ, φᾶι αλγὴς ὅτι τῇ ὕβρει κὴ τῇ βίᾳ γλυκμύνῃ, φᾶι ῥῆξασα τὸν χιτῶνα (ἐφόρεσιν γὰρ αἱ τῷ ἀρχαίων παρθένοι χειρόδετοις ἄχει δῷ σφυρῶν φρὸς τὸ μησὶ βλέπεδαι χιτῶνας) κὴ σποδὸν καταχεαμβρη τ κεφαλῆς, ἀπῆει δξὰ τ πόλεως βοῶσα Ϛ ὠδυρομβρη τλὺ βίαν. φᾶι τυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, ἀνέκειντ ἵνος αὐτῇ δεινῦ συμβάντος ἕτως ἔχει. κατεσπούσης δ' αὐτῆς φρὸς αὐτὸν τ ὕβριν, ἡσυχάζειν κὴ μεζίως φέρειν παρῃόρει, κὴ μὴ νομίζειν ὑβρίδαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφῦ. ἡ ἦ πειδεῖσα παύεται τ ὀδῆς, κὴ τὸ φρὸς πολλοὺς τλὺ βίαν ἐκφέρειν. κὴ πολλὼ χρόνον χηρδύσα παρ' ἀβεσαλώμω τὸ ἀδελφῦ διεκαρτέρησε. γνοὺς ἦ τὸ δ' ὁ πατὴρ δαβίδης τοῖς μὲν πεφεαγμβροις ἤχθετο. φιλῶν ἦ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, φρεσβύτατος γὰρ λὼ ἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν λὼ αγκάζετο. ὁ ἦ ἀβεσάλωμος, ἐμίσῃ γε χαλεπῶς αὐτὸν, κὴ λανθάνων κρεῖν εἰς ἄμνωνα αὐτῷ τ ἀμβρτίας ὑπιτήδειον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς φρὶ τλὺ ἀδελφλὼ αὐτῷ πάσμασι διελήλυθε δύτερον. κὴ μέλλων ὅπ τλὺ τῷ ἰδίων κτεὰν ἑξέναι θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δ' ὄζιν αὐτῇ τ ἐφεσμ κληρυχίας, παρεκάλῃ τὸν πατέρα σὺν κὴ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν φρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑσίασιν. παραπτσαμβρῳ δ' ὡς αὖ μὴ βαρὶς αὐτῷ γλυοίζ, τοὺς ἀδελφοὺς ὅπος εἶλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος ἦ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλδυσεν ὁπλοίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρεμβρῳ κὴ κάρῳ, νδύσαντος αὐτὸ φονδύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

Κεφάλαιον ή.

οὐ πᾶσι φρὶ τλὺ οἰκίαν αὐτῷ σασπασάντων, ὑπ' παιδὸς ἐξελήθη δ αἰχῦς.

Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ φρὸς αχθὲν, ἔκπληξις κὴ ταραχὴ τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάνει. Ϛ δύσαντες φρὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο φρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦδαι τῷ παῖδι φρσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπ παισὶν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, κὴ τῦθ' ὑπ' ἀδελφῦ, δ λύπης κἀπὶ τῷ κτεῖναι δ' ιαμβρης πικρότερον σιωαρπαγεὶς ὑπὸ τῦ πάθους, ὅτε τλὺ αἰτίαν ἀνέκειτο. ὅτ' ἀλλόπ μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου φρσήγγελμβρου κακοῦ, καὶ δ' ὑφβολλὴν ἀπιστίαν ἔχοντος φρὶμεινεν. ἀλλὰ καπαῤῥῆξάμβρος τλὺ ἐδῆτα, κὴ ῥίψας αὐτὸν ὅπ τλὺ γλῦ, ἔκειτο πενθῶν τοῖς ἡῦ ἅπαντας. κὴ τοὺς ὑποθανεῖν δηλωμβροις, καὶ τ αἰηρκότα. ὁ ἦ σαμᾷ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνάδης, ἀνεῖναί τι τ λύπης παρεκάλῃ. κὴ μᾶλ φρὶ ἄλλων μὴ τις δ'εν ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰρ αἰτίαν δυείσκειν ὑπολαμβάνειν. φρὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ δξὰ τλὺ θημάρης ὕβριν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τλὺ αἵρεσιν τλὺ ἐκείνου.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde facessat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat, mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, sciscitatus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

È

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, ídque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nā de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eū tale aliquid ausus sit.

F

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe
2. Reg. 14. haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios rure agentes rixam exortam adeò increduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium a luentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natique ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ἢ κτύπος ἵππων ⸂καὶ θόρυβος προϊόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ᾽ οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ δεδραπέτας ἀπὸ τῆς ἐσιάσεως. ὑπαντᾷ δ᾽ αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ᾽ ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀπωλωλέναι μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ὧν ἢ φωνὴ πάντων δάκρυα καὶ πόνος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ᾽ ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τοῦ βασιλέως δ᾽ ὡς ὅτι παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φεύγει δ᾽ Ἀβεσάλωμος εἰς Γεσσοὺρα πρὸς τὸν πάππον τοῦ πρὸς μητρός, δυνάστην δοὺς τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ᾽ αὐτῷ καταμένει. τοῦ δὲ Δαβίδου προαίρεσιν ἔχοντος ὅτι τὸν μὲν Ἀβεσάλωμον πέμψειν, οὐκ ὅτι τιμωρίᾳ κατελυσόμενον, ἀλλ᾽ ὅπως εἴη σωὼ αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ἰώαβος ὁ στρατηγὸς παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν χήμασι πενθίμοις. παίδων ὅτι τῆς ἀγροικίας αὐτῇ διωιεχθέντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ἐξαπάντων, ἀδένος τοῦ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγλε ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγὰς ἀποθανεῖν. ἀξίως τε τῶν συγγνωμῶν ὅτι τοῦ ἀνηκέστου ὡρμηκότα ὡρμηκότων ⸂καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀπολεῖν, χαρίσασθαι τῷ σωτηρίαν αὐτῆς τοῦ παιδός, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους τῆς γηρωκομίας αὐτῷ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ᾽ αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἃ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τοῦ σπουδῆς, ἢ τῷ παρ᾽ αὐτοῦ φόβῳ. τοῦ δὲ συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γυναῖον ἱκέτευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάειν μὲν ἔφην οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι καθικτιεμένη μου τὸ γήρας καὶ τῷ ἀδελφῷ μικρὸν ἀπαδίαν. ἀλλ᾽ ἵνα βέβαια τὰ ἀδελφοῦ πρὸς σοῦ ᾖ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ φρόνιμον καταλλαλήθι, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν ὀργῆν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείῃ ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τῷ χάειν, αὐτοῦ σου μέχει νῦν ἐφ᾽ ὁμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. ἀνίσχυν δ᾽ ἂν εἴη προθεῖναι τῷ ἀδελφοκτόνῳ καὶ ἄλλον ἑκουσίως. σωεὶς δ᾽ ὁ βασιλεὺς, ἀσύβλητον ὄσαν τῷ σπέρμα ἐξ Ἰωάβε καὶ τοῦτου σπουδῆς, καὶ ἐπειδὴ ἀδελφοῦ τῆς προσβύτιδος πυθόμενος ἅπερ ἔχον τ᾽ ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος Ἰώαβον, ὅπη τυχεῖν τε τῶν προκειμένων καὶ νοῶν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἤδη τῷ ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς λόγοις ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν Γεσσὺρα παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἀδάλαβὼν, ἧκεν εἰς Ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ᾽ ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε ἀδαγλυόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ἕπω γὰρ ἔτος ἔχειν ὡς τ᾽ οὐδὲ ἰδεῖν καταλθόντα. ⸂ὁ δὲ, τοῦτο τοῦ παιδὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὸ ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τοῦ ἀδελφοῦ τῆς οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ὀνιβέβλαπτο δ᾽ εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τοῦ λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τοῦ προσηκούσης ὄπη μελείας ὑφ᾽ βασιλέως. ἀλλ᾽ ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος καὶ τοὺς ἐν πολλῇ ῥυφῇ διαγωμένους ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνεν τὸ κάλλος τοῦ

κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτὴ ἡμέραις ἀποκείρειν ὀκτὼ, σταθμὸν ἕλκυσαν σίκλοι διακοσίοι. ἔτοι δέ εἰσι πέντε μναῖ. διέζηκε μὲν τοι γ᾽ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἓξ ὧν μὲν ἀρρένων παῖδ᾽ γεννώμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς τοῦ μορφὴν ἀρίστης, ᾗ ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνε⸂ται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα

πέμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ A
τελέως καταπροσφύναι τὸ πατέρα, καὶ δι' ἐνδείας ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὴ Ἰώαβου, τῷ δ' Ἰ-
δίων τινὰς ἀποστείλας, τέλῳ ὁμοφυῆ αὐτοῦ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς
τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τέλῳ αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι σφε-
τερίζειν τε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμείνονα τῷ σύ- B
ντονῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην.
καὶ δή μοι σοῦ παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλεπω-
τάτου, ὡς ἔγωγε δεινωτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τέλῳ
κάθοδον, ἢν τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
θεὶς δὴ ὁ Ἰώαβος, καὶ τέλῳ ἀνάγκλιτον αὐτοῦ κατοικτει-
ράσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
θερὶ τοῦ παιδὸς, ὅτως αὐτὸν ἥδεως διαπήδησιν, ὡς
δι' ἑώους καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν
ὀπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ συγχώρησιν αἰτοῦντος τῆς ἡ- C
μαρτημένων αἰτήσασθαί τε, καὶ τῆς γεγονότων ἀμνηστίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, ζεύξαντων αὐτῷ τῆς
ἁρμάτων τοῦ βασιλέως ἀποβάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ὀλίγῳ πάνυ χείνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ
ὁπλοφόρους θεοὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὀπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε θᾶττον τὸ μὴ D
συμβόλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, τάχα δὴ αὐτῷ καὶ
ἀδίκως ἐπαγκότι θεοὶ τέλῳ κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
ἔσχε τέλῳ ἐξουσίαν, πολλοὺ αὐτοῖς ἐβεβάβυσεν δύνο-
μίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
χοι ἤδη τέλῳ θᾶττον ὄχλων δύνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ὑ
τοῦ πατρὸς αὐτὸ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη πα-
ρελελυθότων, ἐδέετο θερσελθών, εἰς χεβρῶνα συγ-
χωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φοῦ- E
γοντα γὰρ τοῦτο δέεσθαι. τοῦ δὲ Δαβίδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος,
πορεύεται, καὶ πολὺς ὀπισωρύρδυσεν ὄχλος, ὀπὶ πολλοὺς
αὐτὸ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαβίδου σύμβουλος
ἐκ γελμωνάρος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι πνὲς ἐξ αὐτῆς
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὸ ὀπιχείρησιν, ὡς δ' ὀπι-
θυσίαν μετασκευόμενοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δέικνυται, τοῦτο γὰρ δέεσθαι στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ θᾶττα τοῦ παι- F
δὸς ἠκέσθη, δείσας ἅμα καὶ τὸ ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δὴ ὅτι μηδὲ τὸ ὀπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ θᾶττον νομωτέρας ἐπεβάλετο, βασιλέα πρῶτον μὲν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένη, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γεγονότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τῆς φίλων τοὺς ὀπτιμοτάτους, καὶ πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς
καὶ θεοὶ πάντων ὀπιτρέψας κρίσει τῷ θεῷ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσειν δέκα παλλακίσιν, ἀνῴκησεν
ἐν τῇ ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῆς ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνησαν ὅτε ἔζη σαοὺλος. τὸ δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τὸ κιβωτὸν μόνην ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ
μὴ μεγαλομιζομένης αὐτῆς ῥυσαμένης. ἐνετείλατο δὲ ἕκαστα τῆς γινομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mādata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exiliū fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa eadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit; ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ; non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 15.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei inhac calamite accidit. quam-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim B
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleC-
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore iussum æquo animo præ-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio- D
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
acciperet, simúlque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse- E
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, motor hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πιστοις δ' ἦν πρὸς πάντα δραστηρίους, παῖδας ἀχίμα-
αον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, σωτεχώρησεν αὐτῷ, διασταθμος τῷ δα-
βίδου βέλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπέπεισθεν, ἢ δρᾷ τᾶτο
μᾶλλον δύνοις αὐτῷ καταφανῆ. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
δρᾷ τὸ ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἢ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τᾶτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δέομενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὸν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδόκει γὰρ
μὴ ταναντία συμβουλεύων πείσειν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ σωφρονεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξυτάζος. γυμόμενος δ'
ὀλὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀνασκόπει τὴν πόλιν, ἢ μὴ
πολλῶν δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσὼν, ἤυχετο
τῷ θεῷ. συνέλυπησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βίβαρος,
χουσὶς ὄνομα. τᾶτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν κονιορτοῦ πλήρη, ἢ θρηνοῦντα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τί τε ὑπόρρη-
τα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταμαθεῖν, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιφέρεσθαι. ὁ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γυμόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον ἢ πολὺ ἢ
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον ὑπὲρ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βᾶς ὁ τοῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνελύπησεν. ὃν προ-
νοησόμενον ἀπέσαλκει τῶν κτήσεων, ἃς ἐδεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς υἱῷ, μυρίζόντων ὄνων κα-
τατεφορτισμένων τοῖς ὑπηνδίοις, ἐξ ὧν ἐπέλυσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. συν-
θανομένων ὑπὸ ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, πρὸς δοκῶντα χειροτονηθήσε-
σθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην
ὧν ἐυεργέτησεν αὐτοὺς σαῦλος. ἀγανακτήσας δ' ὅτι
τούτῳ πάντ' ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς πρὸς χαρὴν
ἦν. δαβίδῃ δ' ἐρχομένῳ καὶ χώραν ἤτε καλυμένον
τόπον, ἐπέρχεται τῶν σαύλου συγγενῆς ὄνομα σεμεῖ,
υἱὸς δ' γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
πρὸς αὐτὸν δ' τῶν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ἀποκαλῶν. ἐπέλυε δ' καὶ τ' ὀργὴν, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξεῖναι τε τῷ θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ τ' βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ δρᾷ παιδὸς ἰδίου τ' ὑπ'
ὧν ἥμαρτεν εἰς αὐτὸ διαστῆσαι δίκην αὐτῷ εἰσπραξα-
μένῳ. παίτων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμισθέντων ὑπ' ὀργῆς,
ἢ μάλιστα ἀβισαῖος δραχρήσασθαι βουλομένῳ σεμεῖ,
δαβίδης αὐτὸν τ' ὀργῆς ἔσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἕτερον προσεξεργασώμεθά φησι χαλεπώτερον ἀ-
φορμήν. ὁ γὰρ δὴ τ προσλυσαῶντός μοι τύτε κυνὸς
ἀγδὸς τὶς ἢ φερητὶς ὑπάρχει. τῷ θεῷ δ' εἶκω, δι' ὃν ἴσως
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ὁδὸν ὑπὸ τούτου
μοι ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε ἢ παιδὸς ἀσεβοῖς πεπει-
σμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτος ἡμῶν ἐκ τῷ θεῷ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τύτε βελήσαντος. λύει δ'
σὺν τὴν ὁδὸν ὁ φερητίζων τῷ σεμεῖ πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τῷ ὄρους διαβέχοντος καὶ κακηγορεμένος.

παρα-

ωδαγλυόμενος δ' ὅτι τ ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς A
ἰδίους ἐνταῦθα κακοπαθοῦντας. ἀβεσαλώμου ὃ ὁ ἀ-
χιτοφέλου τ συμβούλου ωδαγλυομένου εἰς ἱεροσόλυ-
μα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, ἡ δαβὶδ ὁ φίλος ἦλθε πρὸς
αὐτούς. ἡ προσκυνήσας αὐτὸν συνήνεγκε τῷ βασι-
λείαν εἰς ἀεῖνα, ἡ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαν-
τος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς ἐμοῖ
μάλιστα τ πατρὸς αὐτῷ γεγονυῖα, πρὸς ἅπαντα
πιστὸς εἶ δόξας, ὁ σὺν αὐτῷ νεῶν ὄχθῳ, ἀλλὰ καταλι-
πὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρί- B
νεται ἡ σωφρόνως, εἰπὼν χρὴ ἕπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ,
ἡ τῇ παντὶ πλήθει. οὕτως οὖν μοι σοῦ δέσποτα γε-
γονυῖαν εἰκότως ἑπόμαι κἀγώ, τ χρὴ βασιλείαν ἔλα-
βες ωδὲ τ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μὴν ὅσῳ πίστιν ἡ δύνοιαν
ἐνδείξομαι, πρεσβύμενος εἶ φίλος, ὃν οἶδά με τῷ
πατρί σου παρεχημένον. ἀγαναχτεῖν δ' ἐδεῖ προσήκειν
τοῖς παροῦσι, ὁ χρὴ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μετα-
βέβηκε, μεμνῆσθαι ὃ ὅτι τ αὐτὸς, ἡνίκα ωδαλαβόντος. C
ταῦτα λέγων ἔπεισθεν, ὕποπτον χρὴ αὐτὸν εἶχε. ἡ καλέ-
σας τ ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ
δ' παρήνεσε, ταῖς τ παλλακαῖς συνελθεῖν.
ἐν τούτῳ παρέσεσθαι τ λαὸν ἔλεγε, πᾶς δύσακτα ὡς ἀ-
διάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄχθῃ, ὃ μὴ πολλῆς συν-
τραπεύσεως θυμίας ὅτι τ πατέρα. μέχρι χρὸ δεῦ-
ρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, πρόσθο-
κῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς δ' τῇ συμβουλείᾳ, D
κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοῖς οἰκέταις ὅπῃ τ βασι-
λείᾳ, τ πλήθοις ὁρῶντος, ἡ παρελθὼν, συνέρχεται τ
τ παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὴν νάθα
προφητείαν, ὃν τῷ δαβὶδ ἡ σημαίνων τ ὧν τῷ παιδὸς
ἐσομένων ὑπόθεσιν προεφήτευσε.

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Nos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor, à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον θ'.

*Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅπῃ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώ- E
λετο σὺν τῷ στρατῷ.*

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέν-
τα αὐτῷ ὑπὸ τ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐ-
τὸν συμβουλεύειν ἠξίου ὅτῳ τ πολέμου τ πρὸς τὸν
πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος
ἐκείνου, ὁ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτὸν ὁ τοῖς σὺν αὐτῷ
σώοις ἀναχεῖν ὑποχωρήσειν, ὁ βέβαιον τότε τ βασιλείαν
ἕσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ ὁ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν F
γνώμην μεγαληγορίᾳ τ χυσὶν, τὸν δαβίδου ἀρχί-
φιλον. ἅτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. ἡ τὴν ἀχιτοφέ-
λου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί ἡ αὐτῷ δοκεῖ ὧδε αὐ-
τῆς ἐπιπυθάνετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι γνωμῶν ὧν ἀχιτό-
φελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ δαβὶδης συλληφθεὶς
ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρων. ὁ γὰρ
ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τ πατρὸς ἡ τὸν τ σὸν
αὐτῷ νεῶν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι ἡ πολλοὺς πολέμους πε-
πολέμηκε. ἡ πάντοτε κρατῶν τ πολεμίων ἀπήλλαχ-
ται· εἰκὸς αὐτὸν ὅτι στρατοπέδῳ μένειν, στρατηγῆσαι
δὲ ἀφανῶς, ἡ προδεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πο-
λεμίων. ἀλλὰ ἡ τ ἑαυτέραν ἀπολωτῶν τοῖς ἰδίοις εἰς
τινὰ τῶν αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόντων δὲ τ ἡμετέρων, οἱ μὲ ἐκείνου,
πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀπισήσονται.

Cap. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

HOc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur; quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1. Reg. 17.

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit, quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandárúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui veſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierotolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta poterunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui perituram.

Ἐ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπφανεὶς ἐξάφνης, τοῖς μὲ δ' ὑψυχίαν ποιεῖς τοὺς κινδυνώδεσι πλησιάσει, τοὺς δ' ἄλλους καταπλήξεται. πλήθει δὴ τοίνυν καὶ τόλμῃ ἐμοὶ συμβουλείαν τῷ λογισμῷ. Ἐ ταύτ' ὀκνηροὺς ἀρίσα, τὸ μὲ ἀχιτοφέλη γνώμην παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, παράγγειλον αὐτοῖς τὸν πατέρα σου σφατείαν. Ἐ πλαβὼν τὴν δύναμιν, τὸ πολέμου γένους σφατηγὸς, καὶ μὴ πισεύσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ποιήσῃ ῥαδίως αὐτὸν, αὐ ἂν φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βελομένων τὸν σὸν σὲ ἀπουδὴν ὑπιδέξαθαι καὶ προθυμίαν. αὐ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἀποκλείσῃ, μηχαναῖς καὶ ὀρύγμασιν ἀνορύξομεν καθαιρήσομέν σκείνου τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἀχιτόφελου, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ὁ Χοῦσι κρείττων παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὴν ἔσχε τοῦτο τῇ τούτου διανοίᾳ τὸν τὰ χουσὶ συμβουλὴν εἶναι ἀμείνονα εἰ δοκεῖν. ἀποδύσας γὰρ τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, τὴν τε ἀχιτοφέλη γνώμην ἐξέφηνεν αὐτοῖς Ἐ ἃ ἑαυτῷ, καὶ ὅτι δέδοκται ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεθέντα ποιεῖν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευόμενα. Ἐ ποὺς πλαθέλθοντας τάχους διαβῆναι ἃ ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸς διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διακομίσωσι ποὺς ἃ δαβίδην τὰ ποαττόμενα. πέμψαντες ἐν πιστῷ θεραπαινίδα ποὺς αὐτούς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα τῷ ἀβεσαλώμῃ, ποροσέταξαν μὴ ποιεῖσθαι ταῦτα δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' ὀλίγον εἰς ἀναβολὰς Ἐ μέλλησιν ἐποιήσαντο. λαβόντες δὲ τὰς ἃ πατέρων σκύτολας, δύσβατος ἅμα καὶ πισοὶ γένον δ διάκονοι. καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τὸ τάχος καὶ ἃ ὀξύτητα κρίναντες ἄριστον εἶ ἀπείρονζε συμβαλεῖν δαβίδῃ. ῥυομένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σαδίων ἃ πόλεως δύο, θέσθαί τινες ἵππους καὶ διαβάλλεσι ποὺς ἃ ἀβεσαλώμον. ὁ δ' ὀθὺς ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, σκαφέντες ἃ ὁδοῦ, πλάκα ἐπὶ κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐκ ἄποθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρης δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ πλαχεῖν αὐτοῖς ἃ ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ Ἐ πλάκας ἄνωθεν ἐπὶν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτούς, Ἐ ποὺς αὐτὴν ἀπέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὴν δοκεῖ σωτόμους διώξουσι, καταλήψεσθαι ποσύλεγεν. ὡς δ' ὀλὶ πολὺ διώξαντες ἐ κατέλαβον, ἀνέστρεφαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζώξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῇ ἐπὶ συλλήψεως ἔχ, ἀνιμήσασα τὴν ποσκειμένην ὁδὸν ἀνύειν παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι ποὺς τὴν ὁδοιποιείαν, ἦκον ποὺς δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμῃ βεβουλευμένα. ὁ δ', διαβῆναι ἃ ἰορδάνην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ποροσέταξεν ἤδη νυκτὸς ὄσης, καὶ μηδένα ὀκνεῖν δι' αὐτόν. ἀχιτόφελος δ', τὴν γνώμης αὐτοῦ παρδοδοκιμηθείσης, ὑπιδὰς τὸ κτῆνος ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὸν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἐ πειθεὶς, φανερὸς ὢν ἐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅπως A
τιμὴ βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τῷ ζῆν αὐτὸν
ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φεύγειν
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα σωφρονεῖν ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήρτησεν αὑτόν. καὶ τὸν μὲν
ἀχιτόφελον, διότι θανάτου δικαίως αὐτὸν ἡμύμνον,
καθελόντες ἀπὸ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνου καθὼς προ- B
εῖπαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστας καὶ ὀχυροτάτην
πόλιν φαναὴν ἦλθον. ἐδέχοντο δὲ αὐτὸν ἀμφοτέρως πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς,
καὶ τιμὴν τῆς προτέρας διαφορᾶς. ἦσαν δὲ ἔτοι
βερζέλαος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος
δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας
πρῶτος. ἔτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου στρατιώταις
ἀθθωσίαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλείπειν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθο- C
νίαν χορηγῆσαι, καὶ πρὸς εὐάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων διαπορίαν διαρκῆ φυλάττειν.
καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀβεσσαίους μεγάλῃ στρατιᾷ πρὸς ἐβραίων ὅπως τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν, εἰς πόρρω κατέζυξε πρὸς παρεμβολῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, κατασήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἁπάσης, εἰς τιμὴν ἰωάβου τάξιν τε συγγενοῦς αὐτῷ. παῖδος μὲν δὴ ἰεθαρσου. μητρὸς D
δὲ, ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουία ἰωάβου μήτηρ ἀδελφὰ
ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τοῖς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν
ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἔλθῃ. προθεὶς δὲ τοῖς
ὑπὸ χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς ἴσα μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ
μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ἀβεσσαίῳ. τὸ δὲ τρίτον μοῖραν ἐπεχείρησεν ἐθέλων,
συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, οὐκ ὢν τῆς μητρὸς πόλεως ὑπάρ- E
χοντι. βελόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ
φίλοι, γνώμῃ καταχόντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μὲν δὲ
σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησίμου ἔφασκον.
εἰ δὲ ἡττηθέντες ἐνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ
θεὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα φρονεῖν αὐτὸν
ἐθέλω. συνοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ἔστιν ἄλλο
μὲν αὐτῷ στράτευμα εἶναι. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, ὥρισεν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἔμενεν. ἐκπέμ- F
πων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατιώτας ὅπως τὸν πόλεμον
παρεκάλει θεοθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην εἴ τινος μερίου ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἁπάντας,
μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηται τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. ὁ
δὲ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπεύξαμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ διατάξαντος τὴν δύναμιν αὐτοῦ
τὸν πολέμιον ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πε- G
ριβεβλημένῳ δρυμὸν, αὐτεξάγει τὴν στρατιὰν ὁ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει-
ρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ
μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν δαβίδην παρασκευάζοντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ
δὲ ἵνα μὴ καὶ ταύτην ἀβεσάλωμος ἁφαιρεθῇ καὶ δι'

Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quam Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, ex arnificãdum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, seipse suspendit. atque ita Achitophelem, suopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid superato vt diximus Iordane, peruenit Castrum, pulcherrimam ac munitissimam eius tractus vrbem. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reuerentia pristinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum suis præbebant, vt nec lecti strati eis deessent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia semper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Abesalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longè à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpositi exercitui cognato eius Amasa. prognatus enim erat patre Iotharsa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis qui circa se erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentissima ratione. Si enim eo præsente vincerentur, nihil spei reliquum fore. quòd si vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persuasus apud Castrum mansit. sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie syluam à tergo habente, Abesalomus quoque suos contrà eduxit: & congressi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abesalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus succumbere:

2. Reg. 18.

τοῦ πατρὸς δίκας καλασθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, εἰδὼν ἀνοσιούτων, ἔτε ποιεῖν ἔτε πάσχειν, ἔτι ἢ τῷ πλείονων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῷ σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατιώτοις ὄντων ὀλίγων.

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegernnt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prelio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cógestis saxis obtexerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd etiam si liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

ἀρχιτύλῳ γὰρ αὐτὸς τοιοῦτος ἦν μεγίστῳ. τὸ ἦ δαβίδου στρατιωτῶν ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ δαβίδου, γνώμη τε φεύγοντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ὀπισθήμη. φεύγοντας ἦ ἀεὶ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμβροις τοῖς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ἦ ἀπέφευγον, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ ἦ τῶ δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπῃ τὸν ἀβεσάλωμον. φανεὶς γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ τῷ κάλλους καὶ τῷ μεγέθους ἐχώρει. δείσας ἦ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, σπεύδας τῆς ἡμιόνου τὸ βασιλικῆς, ἐφόρει. φερόμενος ἦ μὴ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τῶ σείλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτῷ τὸ κόμης ἔρριπτο ἐν δένδρῳ μεγάλους ὄντος πολὺ κλάδοις ἀντείλυφον, ὧν δαδόξως αἰωρεμένου. καὶ τὸ μὲ κτῆνος ὑπὸ ἐξύτητος ὡς ὑπεκείμενον τὸ δεσπότου ἐπ φέρον ἐχώρει περαιτέρω. ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἐωρεμένος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὰς ἰδὼν τῶν δαβίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλοις αὐ αὐτῷ δεδώκεναι τὸ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν ἀβεσάλωμον, ὑδὲ εἰ δισχιλίους εἶπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' αὖ διέθηκά μου τὸ τὸ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τὸ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ ἦ, καλέσας αὐτὸν διῆξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸ ἀβεσάλωμον, τοξεύσας καὶ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ἦ τὰ τὸ ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεισαίτες τὸ δένδρῳ καταπατῶσι τὸ νεκρόν. καὶ τὸ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλεσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημείωσις ἦ ἀναπλητικὸν ὁ ἰώαβος ἀπέσχετο τὸ δίωκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὼν τῷ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τὸ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλιν λίθι μαρμαρίνε δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ ἄρρενα μὲν τρία, θυγάτηρ ἦ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προεφήκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ δαβίδου υἱωνῷ ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὸν βασιλείαν ἀβιᾶ. Ⓒ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ τίς ἦν ὁ δαμάσας.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ἀβεσαλώμου πτῶσιν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Αχιμᾶς ἦ ὁ σαδώκου τῶ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτῷ τὸν νίκην ὀπτερέψαι παρὰ δαβίδη μηνύσαι, καὶ ὅτι τὰ ὤφλε τῶ θεῶ βοηθείας ἔτυχε Ⓒ προνοίας, διαλελύσθαι. Ⓒ τὸν μὲν ὁ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνῶσθαι, τῶν ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τὸν βασιλεῖ τὸ παιδὸς αὐτὸ, μένειν δ' ἠξίει. καλέσας ἦ τὸ χουσὶ, ἐκείνῳ προστάττει τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. τῷ δ' ἀχιμᾷ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τὸν ἀγγελίαν ἀφοῖτο, ὡς μόνης δὲ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσειν δὲ ὡς τὸ ἀβεσαλώμου πτῶσιν, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν ὁδὸν τὸν δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τὸν ὀπτιμωτέραν ἐμβαλὼν τῆς ὁδῶν, καὶ δὲ μόνος αὐτὸν ἐγνώσθη, τὸν χουσὶ φθάσει. καθε-

καθεζομένου δὲ Δαβὶδ μεταξὺ τῆς πυλῶν Ⓒ σκο- A
πὸς ἀπελθὼν πρὸς αὐτὸν τὸν ἐλθόντα ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γέλλει τὰ κατ' αὐτὸν, τῷ βασιλεῖ σκοπῶν τὸν ἰδόντα τὸν Ἀχιμάαν
δρόμον ἔχοντα, καὶ μήπω τὸν ὅτι γνωρίσας δυνάμενος εἶπε
πρὸς τὸν Δαβὶδ βλέπειν τινὰ εὐαγγελιζόμενον πρὸς
αὐτόν. τοῦ δὲ ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἄλλον ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ-
κείνου δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμάαν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονότα τοῦ σαδώκου παῖδα B
τῷ ἀρχιερέως προτρέχειν ἐσήμανεν. ὁ δὲ Δαβὶδ, ἀγα-
θὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, καὶ τινων δικαίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ
μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχι-
μάας, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην διαγγελίζει καὶ κράτος. ἐρομένου
δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν διὰ τὴν ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῆς πολε-
μίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόν- C
των τὸν Ἀβεσάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ
πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην γενέσθαι.
ἐπαγομένου δὲ τοῦ χοσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τὴν νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀνέ-
κρινεν. ὁ δὲ ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν
Ἀβεσαλώμῳ γέγονε. τοῦτο ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν ὅτι νί-
κην χαρεὶς εἶασεν, ἔτ' αὐτοῦ μείναι μεγίστην οὖσαν, ἔτε
τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅτι τὸ ὑψηλό-
τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ D
στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπαρασπόμενος, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν ἀκηδόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, ἀφε-
μαι τὸν θάνατόν σου ἐπελθεῖν ἐγὼ καὶ ἅμα σοι τε-
λευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι
μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰώαβος,
ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ὅτως ὁ βασιλεὺς, ἀ-
χρώδησαν μὴ τὴν γενομένην νίκην εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν. καταφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι E
πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καλυπτομένου
δὲ τοῦ βασιλέως Ⓒ φωνῆς τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν
Ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις
ἑαυτὸν βάλλων οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας
σε καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν δὲ τὴν σὴν
ψυχὴν δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ
πεθεῖν ἑκὰς ὄντας οἱ δίκη τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀβε-
σάλωμος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως
κατέσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. F
ἀλλὰ πάντες ἂν ὑπὸ σοῦ καὶ τῶν ἀρξάμενοι τέκ-
νων, ὠλόλυζομεν οἰκτρῶς, ἐκλαόντων ἡμᾶς τῆς πο-
λεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεοῦντας ὅτι τοῖς
κακοῖς κολαζόντων. σὺ δὲ οὐκ ἀγκύρᾳ ταῦτα ποιῶν
ὅτι μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ἅτος ἐ-
γένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελ-
θὼν ὤφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς
καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας ὑχαρίστησον.
ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ὀπισθίοις τοῖς ἄρτι φανεῖσθαί σου, G
παραστάσας ὅτος λιπαῖ σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν
ἑτέρῳ δεδωκυῖαν, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσει τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰώαβος, ἀπέστρεψεν

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Absalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo propere discedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chusis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Absalomo. Hæc verba in causa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus. Quid facis, inquit, ô rex? an nescis quòd hoc pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò teipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Absalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non deflentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age quòd sua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac verùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœstitiam excussit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit,

ὑπὸ τῆς λύπης, Ⓒ ἤγαγε εἰς τὸν περὶ τῆς φανησόμενον λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχηματίσας
γὰρ αὐτὸν Δαβὶδ, καὶ ποιήσας ὑποπόδιον εἰς τὸν τοῦ πένθους θάνατον, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. ⁋ ταῦτα μὲν οὕτων ἔχε τὸν τρόπον· οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὴν ἐβραίων μετ' Ἀβεσαλώμου γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερείας ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων ῥυσάμενος αὐτοῖς πολέμων παρέχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐχειρίσαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, παρακαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τὴν δ' ἁμαρτίαν, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόφασιν τοῦ βασιλείαν ἀποβαλόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος ἤδειν ἤδη ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦτ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμασᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτῷ μὴ πρείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτῷ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁπάντων τῶν λαῶν στρατηγίαν ἐκ αὐτοῦ καὶ Ἀβεσάλωμος παρέχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν Ἀμασᾶν ἔπεισαν τὰ πρὸς τὸν βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑπ' αὐτῷ φερούσαις. καὶ πείθει γε τὸν φυλὴν, πρέσβυν πέμψαι πρὸς Δαβίδην παρόσον, παρακαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλίται, προεξαμιλλώμενοι τὸν Ἀμασᾶ τὴν μὲν παρόσων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἐκκοσύλυμα παρεχόμενοι. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρα παῖς σεμείας, μετ' χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος σαούλου, ⁋ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. ἔτοι σπεύδουσι τὴν ἰούδα φυλὴν τὸν ποταμὸν ἐκφύρωσαν, ἵνα ῥᾴδιον διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅπι τὸν ἰορδάνην, παρασάζε μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αὐτῷ ὅπι τὴν ἥφυσαν σεμείας, καὶ καταχὰν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδέετο συγγνώναι τῷ εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ αἰτιολογοῦντος αὐτῷ ⁋ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφός, ἀλλὰ τοῦτο οὐ ἔπεται· ὁ τεθνήξη βλασφημήσας τὸν χρὸν τοῦ θεοῦ καταστάντα βασιλέα; Δαβίδης δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτὸν, καὶ παύσειν ἔφατο ὧν σωτηρίᾳ παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅπι ταῖς πρώ-

τοις ταραχὰς καὶ στάσεις. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίημι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τὴν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε ἔστων ὦ σεμεία, θάῤῥει. καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-

ἀπολύ-

ἀπλώτησε ἢ αὐτῷ. ὁ σαοὺλ ἰωνὸς μεμφίβοσθος, A
ῥυσδάφνῃ τ ἐσθῆτα ἀφεικείμενος, τ κόμαν καθεῖαν
οὐ κατημελημένην ἔχων. οὔτε γὰρ τ δαβιδου φυγὴν, οὔτε
ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα,
καταλείνας αὐτῷ συμφορὰν ταύτην ὅτι τῆς τε βασι-
λέως μεταβολῆς. διεβέβλητο ἢ καὶ ὑπὸ τῷ ὀπιτρό-
που σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαιτασμένην δ' αὐτῷ
τ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ'
οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς. ὁ B
δ' ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶ σιβᾶ. κελεύσεις γὰρ πα-
σκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον· οὐκ ἐφθέγξατο,
ἀλλ' ὥσπερ ἀποδραπόδου τινός, ὕστερος παρήκουσεν.
εἰ μὲν γέ τοι τὰς βάσεις εἶχον ἐῤῥωμένας, οὐκ ἂν ἀπε-
λείφθην σου, πρὸς τὴν φυγὴν ταύταις δυ-
νάμενος. οὐ τοῦτο ἢ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ
διάνοιαν δυσέβειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς διέβαλε, καὶ δι-
ψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ C
δέσποινα ἡ σὴ πρόσοιτας, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλή-
θειαν μὴ ἰσχύειν τε βέλτιστα, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα.
μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τῶν πάντων τῶν
μοῦ, τ δ' ὅλης ἡμῶν γένους ὀφειλήσης εἰς ἐκεῖνα ὑπο-
λωλέναι, οὐ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνης, τότε μάλιστα
πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς
ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἢ σὸν ἐκεί-
νας ἐμὲ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης εἶχες ὀσημέραι, καὶ οὐ-
δὲν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τῶν μάλιστα τιμωμένων. D
ταῦτ' εἰπόντος, ὅτε τ μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, οὔθ'
ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ
μὲν τῷ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φή-
σας, αὐτῷ ἢ συγγνώσκειν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ
τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ἢ μεμφίβο-
σθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σιβᾶς, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βεέρζελλον δὲ
τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ E
παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβὶδ τε
προπέμψαντα μέχρι τ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελ-
θεῖν ἕως τῷ ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐ-
τὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ἢ, πόθῳ τῷ οἴκοι παρη-
τῆτο τὴν μετ' αὐτὸν διατριβὴν, καὶ τὸ γῆρας λέγων ἐ
τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολάβειν τῷ ἡδέων,
εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε κα- F
τάλυσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπη ταύτην ἥξιου
βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν
ἀπολαῦσαι. ὅτε γὰρ τροφῆς ὅτε ποτῶ συνιέναι δύ-
νατο χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη
πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῷ ἄλλων ὀργάνων ὅ-
σα φῶτ βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιαιτωμένους. ὅ-
τως δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἶπεν, ἀπολύω,
τὸν δ' ἀχίμαανον υἱόν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ με-
ταδώσω τῷ ἀγαθῶν. καὶ βεέρζελλος μὲν κατα- G
λιπὼν τὸν υἱόν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ
πάντων ἐπευξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυ-
χὴν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. αὐθαγένεται δ' εἰς γάλ-
γαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τοῦ ἥμισυ πρὸ
αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουμένων
δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶ-
τοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæ à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum, cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd prævenirent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum feciſtis, quod nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquísque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

2. Reg. 20.

ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπαίτησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἀξίωσιν προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. ἐπὶ μηδὲν γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπη τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστερα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ ἠσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῷ προκαλουμένους μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ὑμᾶς τε θεὸς λαβὼν, πάντων ἡμῶν ἐξ) συγγενὴς κείνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὲ λαὸς ἅπας ἕνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιήσατε δίκαιον χρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, καὶ σάσεως χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχοείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σαλπίσας ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τις ἡμῶν οὐδὲ δαβίδου μοίρας, ἄπιτε κλῆσιν οὐδὲ τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μετὰ τοὺς λόγους σαλπίσας κέκραγε, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπευσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτῷ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὁπωσδήποτε εἰς ὀπτημελουμένας, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπελαύνειν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅσην δύναιτο συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μετὰ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα οὐδαμοῦ αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχοείου. ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ περὶ τὴν ἀθροισιν τῆς στρατιᾶς βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ ἐξ) συμφορᾶς αἰσχίω τῷ σαβαίῳ δίδοναι. μὴ χρόνῳ πλείονι οὐδασθῇ, μείζονων κακῶν καὶ πραγμάτων ἄρχοις ἢ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσχηκε χρήματα. μὴ οὖν μέλλωμεν τοίνυν ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐδὲ λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσάλωμου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' αὐ αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μή πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἕπεσθαι κελεύσας, ὥρμησεν ὅπη τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ὅστιν αὕτη σαδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενομένους, πολλὴν ἀμεσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπιόντων αὐτῷ. θορυβωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδύμενος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσᾶ, φιλοτέχνως τῷ μαχαίρᾳ αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτῷ δεξιᾷ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενείου λαβόμενος, οὐ προσιόμενον εἰς τὸ γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινοτέρα δυνάμενος παντελῶς αἴσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγλυπῆ Ϲ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλο- A
τυπήσας τῆς ϛρατηγίας Ϲ τ̃ ὠδὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς
αὐτὸν ἰσοτιμίας. δι' ἃ τούτων μὲν τὴν αἰτίαν Ϲ τὸν ἀδέ-
νημεν ἐφόνευσεν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ πρόδηλον
μηχανᾶται πρόφασις διαφερόντως ἄγνωστον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ
ἀδελφὸς ἀσεβὲς ἐκδεδικηκὼς νομιζόμενος. τὸ δ'
ἀμύητα φρένα ἡδὲν τοιοῦτον ἔχε παρακάλυμμα· ἀπο-
κτείνας γ̃ τ̃ ϛρατηγὸν, ἐδόκει τὸν σαβαῖον καταλήψειν
ἔνα πρὸς τὸν νεκρὸν, βοᾶν ἐκτεινόμενος πρὸς τὴν B
ϛρατιὰν, ὅτι τεθνηκε μὲν ἀμύητος δικαίως, ἢ μετ' αἰ-
τίας κολαζόμενος. οἱ γ̃ φρονεῖτε τὰ τ̃ βασιλέως, ἕπε-
σθε αὐτῷ τῇ ϛρατηγᾷ ἰωάβῳ, ἢ ἀθετοῦμεν τὸν τούτου
ἀδελφὸν κείμενόν γ̃ τ̃ σώματος ὅτι τ̃ ὁδοῦ, Ϲ παντὸς
τ̃ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, ἢ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐ-
θαύμαζον πλέον ἢ ἐμέμνοι, βαϛάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ,
ἢ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πίθησιν
αὐτόθι ἢ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γινομένου, πᾶς ὁ
λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ δι'
πάσης τ̃ ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, ἀπλοῖ τὶς C
ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγο-
μένην. παραγινόμενος δ' ἐκεῖ, ἢ τῇ ϛρατιᾷ περικαθί-
σας τ̃ πόλιν, ἢ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος,
ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς ϛρατιώταις τὰ τείχη, ἢ κα-
ταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τ̃ ἐν τῇ πό-
λει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διατεθεῖν. γύναιον δέ τι
σῶφρον ἢ σωφρον, ἐπ' ἐχάταις ἤδη τὴν παῖδα κει-
μένην θεασάμενον, ἀναβαν ὅπι τὸ τεῖχος, προσκα- D
λεῖται διὰ τ̃ ὁπλιτ̃ τὸν ἰωάβον. προσελθόντος δ'
ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῖς Ϲ τοῖς ϛρατηγοῖς
ἀποδείξειεν, ἵνα τοῖς πολεμίοις τοῖς ἐφεμίων διάρωσι
Ϲ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἀπάντων. σὺ γ̃ αὐτοδάζῃς
μητρόπολιν ἰσραηλιτ̃ καταβαλεῖν Ϲ πορθῆσαι, μη-
δὲν ἐξαμβρτεῖσαν. ὁ γ̃ ἴλεως μοὶ δ' χέσαι τὸν θεὸν αὐ-
τ̃ δαμόνειν. αὐτὸς δ' ὕστερος ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα
τὸ λαὸ φονεύσαι, ἀχ ὅπι πόλιν διελεῖν βέλεσθαι τηλι-
καύτην. λαβὼν μὲν τι παρ' αὐτ̃ τὸν αἰτάλειμα τ̃
βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν. σαβαῖον υἱὸν ϝ βοχρείου, παύ- E
σεσθαι τ̃ς πολιορκίας ἢ τὴν ϛρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ'
ἤκουσεν ἡ γυνὴ ὠδὰ τ̃ ἰωάβου, μικρὸν ὑπισχεῖν δεη-
θεῖσα, τὴν γ̃ κεφαλὴν διτέως αὐτ̃ ῥιφθήσεσθαι τ̃
πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, ἢ βέλεσθ',
ἐπιοῦσα, ἠκοὶ κακῶς μ̃ τέκνων ἀπολέσθαι ἢ γυναι-
κῶν ὑπ' ἀνθρώπε πονηρ̃ ἢ μηδὲ τὶς ὅτι γνωείμη,
ἢ τέτον ἔχειν αἰτὶ δαβίδ ἃ ζσαυτ' ἀνηρτήσαντος ὑ-
μῶν βασιλέως, ἢ πρὸς δύναμιν ζσαύτην ἢ τηλικαύ-
την αἰταρεῖν μίαν πόλιν, πεισθέ, τ̃ κεφαλὴν ἀποτεμόν- F
τας τ̃ σαβαῖ, ῥίψαι ζαύτην εἰς τὸ ἰωάβου ϛράτευμα.
τότε γινομένης σημάνας ἀκαλπικὸν ὁ τ̃ βασιλέως
ϛρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγινόμενος
εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τ̃ λαοῦ
ϛρατηγός. καθίσαι γ̃ ἢ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπι τ̃
σωματοφυλάκων ἢ τ̃ ἑξακοσίων, ἀφεῖναι δ' ἐ-
πέτρεπεν ὅπι τ̃ φόρων, ἢ σαβάθιον ἢ ἀχίλαον, ὅπι τ̃
ὑπομνηματογράφων, σωσαν γ̃ γραμματέα, σάδωκον γ̃
ἢ ἀβιαθαρίαν, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μ̃ γ̃ ταῦτα τ̃ χώρας
λιμῷ φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τ̃ θεὸν, ἐλέησαι τ̃
λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τ̃ νόσου. τ̃ δὲ προφητ̃ ἐπόντων βέλεσθαι
τὸν θεὸν ἐνδείας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οἷς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἰσθένησεν ἐξαπατήσας;

quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longè à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur, quòd portas sibi clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manst.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat; XII. 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie depoſcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis contextam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confeciſſet regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missó à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐπὶ τούτῳ δίκην δὴ αὐτοὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀπηρημένων τούτῳ αὐτοῖς ἀδικήσειν, ἀλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἀδικα τῷ προφήτῃ ἔμαθεν ὀπίζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλονθ' τυχεῖν, ἐπηρώτα. τοῦ δ' ὃν τὸ ἦθος τὸ σαοῦλ παραλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθου φεισάμενος τοῦ ἰωνάθου παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀναπαλεῖν ἀπολύσας τὸ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθηνήσεν ἡ τοῦ ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅπι παλαιστινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ζενφάμενος, ἐμονώθη διώκων. ὑπομένων ἕλκυστος, ὥφθη ὑπό τινος τοῦ πολεμίων, ἄκμηνος μὴν τοῦ σῶμα, ἀράφι δ' παιδός. ἦν δὲ μὴν καὶ ἀπόγονος τοῦ γιγάντων. ἔχων δ' ξυσόν, ἧ τὴν λαβὴν συνέλκειν σαθμὸν, τεσσάρων σίκλων, ὑπὸ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, ὑπὸ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὅπισραφεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τοῦ πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τῆς κόπου. ὀπιφανεὶς δ' ἐξάφνης ἀβεσσαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὴν ὑπεσπάσατο φεύγειν κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. λύπην δ' ὅπι τοῦ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὥρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθὼν τι τῶν δήμων, στέρηση τὸν λαὸν τοῦ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλήσει πολὺν βιώσαντος χρόνον. σωθέντων δὲ τοῦ παλαιστινῶν εἰς γαζαραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἦσαν δὲ τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχένων προτόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, ἀφ' οὗ τε τὴν νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐχύετο. καὶ μετ' ἐκεῖνην τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰ ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἦσαν δὲ νεφαὲς ὁ συγχύσης αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τοῦ παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀπέθανον μαχόμενοι δραλφπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῶν ἑβραίων χώρας ἐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι εἶχε τοῦ κατὰ φύσιν. ἐκ τοῦ δὴ ἐμπεσόντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός, ἀνεῖλέτε αὐτὸν, καὶ τῶν ὅλης νίκης ροπὴ γνόμενος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ δὴ γὰρ ὁ παλαιστινὸς ἔτυχεν τοῦ γιγάντων ἀπόγονος εἰ). μὴ γὰρ ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδυνων, καὶ βαθείας ἀπολάβων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μὲν γὰρ τεμέτροις, τοῖς δὲ πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κρούσασθαι ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν.

κατὰ

κατὰ τὴν τῶν ἀλλοφύλων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κρατὴς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν ὀργάνων ὄψις ἰδέα τοιαύτη τις τὸν
τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται
πλήκτρῳ. ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα φθόγγοις ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε ἦν πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ ὧδε μὲν τούτων ὅπη τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τινα τὴν τῶν εἰρημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀκουόντας λέλεκται. τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὧδε
αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ ἐξαιρετώτατοι καὶ λαμπροὶ B
τὰς φάξεις, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέ-
σειν ἔτι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν ἔτοι καὶ χώραν ὑ-
πάρξαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν,
ἰσαμος ὁ ἀχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς τὸ παράταξιν
ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος,
πρὶν ἐναπκοσίους αὐτοῖς κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἦν ἐλεά-
ζαρος ὁ δωδέως, ὃς ἦν μετὰ τὸν βασιλέως ἐν ἀρασαμω-
νεῖς ποτε, τῶν ἰσραηλιτῶν καταπαλαιόντων τὸ πλῆθος τῶν C
παλαισιῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτοῖς πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τῶν ἅμ-
ματος προσκολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεθραμμένους ὑπ' αὐτοῦ παλαι-
σιονὲς, καταβαίνοντας διώκειν, καὶ θαυμαστὸν καὶ ἀξιόλογον
τότε νικῆσαι ἄρασθαι, τὸ μὲν ἐλεαζάρου κτείνοντος, ἑπομένου
δὲ τῶν πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. ἦσαν δὲ
καὶ ἰλλᾶ μὴν ὁ υἱὸς, σεβαῖος ὄνομα. καὶ δεῖξαι ἐν τοῖς πρὸς D
παλαισιονὲς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταγόνα λεγόμενον αὐτοῦ
παραταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φο-
βηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμασι. τάξις
καὶ τοῖς μὲν αὐτοῦ κατέβαλεν, τοὺς δ' ἐκπαρτήσαντος
αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ὁπλισαφέντας
ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χερῶν, καὶ μάχης οἱ ἓξ εἰς ἐπεδείξατο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν παλαισιτῶν δύναμις πολεμήσαι, E
δαβίδης μὲν ὅπη τὴν ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς προειρήκα-
μεν, πυθόμενος τοῦ θεοῦ ὧδε τοῦ πολέμου. ὁ δὲ τῶν ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κάμψας, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἰ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομεν
ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ
πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζειν, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πιεῖν αὐτὸ
κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ ἓξ ἄνδρες ἔτοι, ὧδε χρῆμα
ἐνθυμούμενοι, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαν- F
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισιονὲς καταπαλαίοντας αὐ-
τοῦ τὸ θράσος καὶ τὴν δύψυχίαν, πρεμῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότη-
τος. κομιδέντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐκ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κιν-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνδρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
καὶ διὰ τοῦτο μὴ θρασύνειν αὐτὸ πιεῖν. ἔπεισε δὲ αὐτὸ
τῷ θεῷ, καὶ ὧδε τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν δύχα-
ρισήσας αὐτῷ. μετὰ τούτους ἦν ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσσαῖος. καὶ δὲ οὗτος μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ θεῷ. θρασυνθεὶς δὲ ὑπὸ ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ θράσος, θαυμαστὸν τὸ
μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τῷ δόρατι, τὸ σκήπτρου λαβὼν ἀπέκτεινε. προσελόμενος
δὲ αὐτοῦ ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. species autẽ instrumẽtorũ hæ fuêre: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod sanè de prædictorum instrumentorũ natura, ne prorsus ignorẽtur, dixisse sufficit. Porrò rex fortissimos viros circa se habuit, sed maximè insignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutẽ commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gẽtes debellare. Primus Issamus filius Achemẽi, qui non semel in aciem hostium irruens non prius à cæde abstitit, quàm nongentos occideret. Post hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Israelitis multitudine hostium territis & in fugã versis, solus locũ suũ non deseruit: & congressus cũ hostib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterã adglutinaretur: quo viso reuersi in prælium Israelitæ cedentem iam hostem vrgẽdo admirãdam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternente, vulgo verò militum prostratos spoliãte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Palæstino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, Hebræique rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliquos impressionem eius non sustinẽtes, & in fugam citatos insectatus est. Hæc fuerũt facinora quæ hi tres in prælijs ediderũt. Eo verò tempore, quo rege Hierosolymis agẽte Palæstinorum exercitus vsque ad vrbem accessit, & dum ille cõsulturus Deũ de bello, arcẽ ascendit, in ea valle castra metatus est, quæ xx. stadiorum spacio vsque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in cisterna portæ vicina: ô si quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argẽti accipere: tres isti his auditis euestigio excurrerunt, & cùm per media hostiũ castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per cãdẽ viã ad regẽ sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatẽ eorũ contẽnere. eã aquam rex bibere noluit, dicens periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater Abisæus, qui vna die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere sacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illustribus, vtrũque cõfecit. Rursum ex prouocatione cũ miræ staturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus extorta hominem confodit: quo insignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adẽptis armis, priùs eum spoliauit, mox propriis armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quãtum ad animositatem vel præferri potest, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

quendam puteum illapsus est: cuius os quòd A
angustum esset, videbat breui fore vt id niuibus
oppleretur, atque ita desperato exitu, & salute
rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna i-
ter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & cùm
descendisset in puteum, repugnantem ictu ba-
culi quem gerebat exanimauit. nec deteriores
virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoscere quantus millium
2. Reg. 24. numerus recenseri posset in populo, oblitus
præceptorum Moysis, qui prædixerat quoties B
censeretur populus in singula eius capita pen-
dendum Deo semisiclum, iussit Ioabum impe-
ratorem vt iret ad censum peragendum. quo
excusante nihil opus esse, nihil motus coegit
sine mora ad imperata exequenda proficisci.
Ioabus autem assumptis ad hoc negocium
principibus tribuum & scribis, obita tota Is-
raelitarum regione, & cognito quanta esset
populi multitudo, post nouem menses & vi-
ginti dies Hierosolyma reuersus ad regem nu- C
merum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat.
sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam
essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta
millia censebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendisset, sup-
plex orare cœpit, vt propitius redditus facti D
huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem
per septennium duraturam, aut bellum per
tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum inter He-
bræos sæuituram. Illo verò hærente ac turbato
propter difficilem inter hæc mala electionem,
& propheta vrgente ad celerem responsionem,
vt Deo renunciare posset: rex cogitans quòd si
famem peteret, sui magis quàm aliorum ratio- E
nem habuisse videri posset: quandoquidem ipsi
nihil periculi esset multum frumenti in hor-
reis habenti, illis non item: quod si per tres mẽ-
ses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi con-
suluisse, qui arces & fortissimam circa se co-
hortem haberet: optauit malum regnantibus
æquè ac regnatis commune, in quo omnibus
par metus imminet: præfatus melius esse inci-
re in manus Dei, quàm in manus hostiũ. Hæc i-
ta vt audiuit propheta Deo renũciante, pestilẽ- F
tia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis absu-
merẽtur, nec facilè esset morbum cognoscere.
Mors enim vna erat, sed plurimis & incõpertis
causis homines rapiebat, alius enim post alium
efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter
exitium afferebat. quidam enim repentè cum
vehementi dolore, & amaro cruciatu animam
exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne
curationem quidem ferre poterãt, sed inter of- G
ficio medicorũ expirabãt. alij subitò tenebris ob
oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαριθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ τῶν τοῦτο ταῖς προφη-
μάσις προέξει, ἢ ὡς ῥᾷστον αὐτῷ κατ' ὀλυχίαν, ἢ
ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλι-
σθὼν ἐνέπεσε. τινὲς δ' ὄντες τῶν σομέων, δῆλος ἦν ἀφα-
νὴς ἐσόμενος, ἐμφερηχθέντος αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν ὢν
δένα βλέπων ἐξόδου ἢ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' θη-
ρὸς ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, ἦλθε πρὸς τὸν βόθυ-
νον ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ σόμον, πλήξας αὐτὸν μαχό-
μενον τῇ μὲν χειρὶ ξύλῳ, τῇ δὲ χειρὶ ἀπέκτεινε. καὶ
οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα ἦσαν, οἷς τοὺς τὰς ἀρετὰς ὑπῆρ-
χον. ὁ δὲ βασιλεὺς δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσα
μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῷ μωύσεως ἐντολῶν ἐκλαθό-
μενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ
ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῶν θεῷ τελέσαι ἡμίσικλον, προσ-
έταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τὸν ὄχλον
ἐξαριθμῆσαι. τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης εἰ φήσαντος τοῦτο
ποιῆσαι, ἐκ ἐπείθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι,
βαδίζειν ὅπῃ τινὶ ἐξαριθμησιν τῶν ἑβραίων. ἰώαβος δὲ,
τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν προλαβὼν καὶ γραμματεῖς,
ὅπιων τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν χῶραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὀξὺ
κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱερουσόλυμα πρὸς τὸν βασι-
λέα, μὴ μιᾶς ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀ-
πέδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν λαῶν, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυ-
λῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὠδὲ τοῦ
λοιποῦ φυλοῦ. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁ-
μάρτων. ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα
μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ
δὲ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦ-
σαν. τῇ δὲ προφήτῃ δηλωσάντων τῷ δαβίδῃ ὅτι δι' ὀρ-
γῆς ὄντα αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παύσασθαι
δι' μὴν γίνεσθαι καὶ συγγνώσειν ἡμέρας τρεῖς. χάδον δὲ τὸν
προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἕξεις αἱρέσεις
κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πότε-
ρον θέλῃ λιμὸν γενέσθαι καὶ τὸν χώραν ὅπλα ἐπὶ ἑπτά. ἢ
ἕξεις μιᾶς πολεμίσας, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ
λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ὅπῃ ἕξεις ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις.
ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών,
ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἓν συνεχυμένος. τῷ δὲ προφήτῃ,
τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαν-
τος ὑποκείνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὰ αἱρεσιν αὐτὸ
τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱτήσαιτο,
ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲ ἀφόβως,
ὅτι πολὺ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ
βλαβερῶς. αἱ δέ γε ἕλῃ τοὺς ἕξεις μιᾶς νικωμένους
αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φεύ-
γειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον,
ἠπίσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχο-
μένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἀπάντων γίνεται, προειπὼν
ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ
τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγ-
γειλε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τινὰ φθορὰν ἔπεμψε
τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ μυρίους. ὥστε
ῥᾴδιον κατανοῆσαι γενέσθαι τινὰ νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲ
κακὸν, ἐν ἓν. μυρίαις δ' αὐτοῖς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν
ὑδὲ ὅπνοῦσαν δυναμένοις ἀπράτειν. ἄλλος γὰρ
ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τινὰ τελευτὴν ἐπέφερε. τῷ μὲν ἀφνι-
δίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τινὰ ψυχὴν ἀφιέντων. τινῶν δὲ καὶ βραδυνομένων τοῖς πα-
θήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

οἱ δὲ

οἱ δ' ἀφνίδιον σκότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόν- A
τος, θεωτηγᾶς ὑποίμωζον. ἔνιοι δ' τῶν οἰκείων τινὰ κη-
δεύοντες, συναπέθνησκον ἀτελέστους τ' ταφᾶς. ἀπώλοντο
δ' ἀρχαμβώνης ἕως τὸν λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς,
ἕως ὥρας ἀρίστης, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δ' ὁ ἄγγελος
τ' χεῖρα ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν καὶ εἰς ταύτην πέμ-
πων. ὁ δ' βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κ' τῆς
γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν κ' θεόμβρος ἤδη λωφῆσαι, κ'
τοῖς ὑπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δ' B
εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, κ' θεασάμβρος τ' ἄγγελον δι'
αὐτοῦ φερόμβρον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, κ' μάχαιραν ἐ-
σπασμένον, εἶπε πρὸς τ' θεὸν, ὡς αὐτὸς εἰη δίκαιος κο-
λασθῆναι ὁ ποιμήν, τὰ δ' πόιμνια σώζεσθαι μηδὲν ἐζα-
μβρτόντα. κ' ἐπιβόλει τ' ὀργὴν εἰς αὐτὸν κ' τ' γένεαν
αὐτοῦ πᾶσαν ὑποσκήπτειν, φείσεσθαι δ' τῶν λαῶν. κατακύ-
σας δ' ὁ θεὸς τ' ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμ-
ψας ἄδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβλῆναι
πρὸς ἀραχνῆμα εἰς τὴν ἄλω τῶν ἰεβουσαίων ὀρεννᾶ, καὶ οἰ- C
κοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ὑπιτελέσαι.
δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμ-
ψεν ὅπῃ τ' πρόβρον αὐτοῦ τόπον. ὀρεννᾶ δ' τ' σῖτον
ἅλοων, ἐπεὶ τ' βασιλέα προσιόντα σὺν τοῖς παῖδας αὐ-
τοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ κ' προσεκύ-
νησεν. ἰδὼν δ', τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς
μάλιστα δαβίδι. καὶ δι' ἣν τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο
δεινόν, ὅτε τ' πόλιν κατεστρέφατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν D
ἐδηλώσαμβρ. τοῦ δ' ὀρεννᾶ πυθομένου τὴ παρεῖν πρὸς
τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν
ἄλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ,
καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δ', κ' τὴν ἄλω εἶπε, καὶ τὰ ἄρωτρα
καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν
θεὸν ἑκόντος δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δ' βασι-
λεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τ' μεγα-
λοψυχίας ἔλεγε, κ' δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐ-
τὸν ἐξιὲ λαμβάνειν παντῶν, ἐ γὰρ εἰκὸς δίκαιον προῖκα E
θυσίαν ὑπιτελεῖν. τοῦ δ' ὀρεννᾶ φήσαντος ποιεῖν ὅτι βού-
λεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω.
καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἐεροθύρησε κ' ὡλο-
καύτωσε, κ' θυσίας αἰτίως ἐκλυσικὰς. καταφανεὶς
δ' ὁ τούτοις τὸ θεῖον, & πάλιν εὐμενὲς γίνεται. σωθὲν
δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἅβραμον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἴσακον ὡς τε ὁλοκαυτῶσαι, & μέλλοντος ὑποσφάτ-
τεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐζάφνης ἀναφανῆναι παρε- F
σῶτα τῷ βωμῷ, ὃν & κατέθυσεν ὁ ἅβραμος, αὐτὶ τοῦ
παιδὸς ὡς προεῖρηκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς δαβίδης
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγονυῖαν, κ' τὴν
θυσίαν ἡδέως προσδεξάμβρον, ἐκεῖνε τὸν τόπον
ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεύσας τοῦ λαοῦ παντὸς,
καὶ οἰκοδομήσας ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην ὑστέρως ἀ-
φῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ θεὸς τὸν
προφήτην ὑποσείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν G
οἰκοδομήσῃ αὐτῷ τ' υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν
βασιλείαν δέξεσθαι. μεθ' ὃν ταύτην τὴν προφητείαν
ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοῖς παροίκοις, καὶ
ἐρίθοις εἰς ὀκτὼ μυριάδας & δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μ' τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δ' ἄλλο
πλῆθος, διέφερεν τοῖς λίθοις. καὶ χιλίους δ' καὶ πεντακοσίους τοῦς ἐργαζομένους ἐξ αὐτοῦ ἐπέστησεν. ἡ-
τοίμασε δ' καὶ πολλὴν σίδηρον & χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, & ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη στα-

nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prādium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa trituram frūgum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis; quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontāte; quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precatíque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit: extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer; aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eū missō, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari in quilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac ęris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem tudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, eúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæteráque factam ſupellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc.n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella, inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: nã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. Reg. 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ϗ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς τὸ τῷ ξύλων χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι υἱεῖ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμαν τὴν ὕλην τῇ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, ϗ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, ϗ τῷ ζητεῖν ἀσχολίας δι' ὀλιγωρίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ῥᾳδίως τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ως Δαβίδης ἔτι ζῶν τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ΚΑλέσας ὁ τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτοῦ τῷ θεῷ ἐκέλευσε δι' ὀναδεξάμενον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸν βεβούλημαι ποιῆσαι ὁ θεός, αἵματι ϗ πολέμοις ἀσχημονοῦντα. ἀσφαλὲς δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, ϗ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ἐ ἀσφαλήσειν μὴν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐπαγομένων χώραν, δυσὶ μόνα καταστήσειν ὑπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς ϗ δὴ τῷ μείζω πάντων εἰρήνην ϗ πολέμων ἀπαλλαγὴν ϗ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ δ' οὖν, ἐπεὶ ἀσφ τῆς ἡμέρας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτῳ ἀσφοίας ἄξιος, δυσεβὴς ὢν ϗ ἄδικος ϗ ἀνδρεῖος, ϗ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐ τοὺς νόμους, οὓς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, ϗ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ὀλίγερπε. τὸν δ' ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ ἡμέραν, ἀποδοῦναν ὑποδυῶν τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ δαπανήσας εἰλικρινὲς ἀσφ αὐτόν. πάντα γάρ σοι, ἀσφ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δή, χρυσοῦ μὲ τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δ' ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκοῦ δ' ϗ σιδήρου, ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα. ξύλων δ' ϗ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δ' ϗ λατόμων πολλὰς μυριάδας ϗ τεκτόνων. εἰ δέ τι τούτοις σοι ἀσφοσδεήσει, σὺ ἀσφοθήσεις. μνημόνευε τοίνυν τούτων, ἀρίστος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων ἀσφὸς αὐτήν. ἀσφὸς παρεκελεύσατο δ' ϗ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, ϗ πάντων ἀδεῖς ὄντας τῷ κακῶν, ἀσφεῖ τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. ἁρπάσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὴ τούτων εἰρήνην ϗ δύναμιν, οἷς ἀμείβεται τοὺς δυσεβεῖς ϗ ἀδίκους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δ' τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποδέξασθαι ἀσφοσήκει, ϗ τὰ ἅγια σκεύη, ἀσφὸς πολλῷ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῆς ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὴ τὸν τῶν ἐθνῶν ζῆλον ἀσπάζειν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν ἀσφὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης ϗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. ἀσφεσβύτερος δ' ὢν ἤδη, ϗ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου δι' τὸν χρόνον, δυσειμὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ὁπισθολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δ' τῷ ἰατρῶν, ϗ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐκ πάσης τῆς χώρας δυειδὴς ὀπλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἀσφὸς τὸ ῥῖγος ἐσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν ϗ κόρης, δυείσκεται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, σωσθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ἦν γὰρ γήρως ἦν ἀσφὸς τὰ ἀφροδίσια ϗ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδεής. ἀλλὰ ἀσφὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

Τρίτος ὑὸς Δαβὶδ ἦν, νεανίας καλὸς καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτοῦ Ἀγγιθῆς γεγονώς, Ἀδωνίας ὁ τεθραμμένος, ὀνόματι Ἀβεσαλώμῳ τὸ ἦθος ὅμοιος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλώμῳ τὸ εἶδος. οὗτος ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπεῖχεν αὐτὸν τῆς παρασκευῆς, οὐδὲ ἤχθετο τῷ πράγματι τὸ ταῦτα πρᾶττειν προήχθη. συνεργοὺς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην. μόνοι δ' ἀντέστησαν τούτοις, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ ὕπαρχος τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεΐς, ὁ Δαβὶδ τοῦ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῷ δὲ Ἀδωνίᾳ θυσιάσαντι ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παρελάβετο δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ παρὰ τὸν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἀντιπάσης αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὅπως τὴν ἐξίασιν. τοῦτο προὺς τὸν Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα Βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασιλεύσει, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τῷ ἀρχεῖῳ ἤδη παρελάβοι. ταῦτα δὲ τῷ βασιλεῖ διαλεγομένης ὁ προφήτης εἰσεισελθόντα καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπεμαρτύρησεν. ἡ δὲ Βεθσαβὲ, προσθεῖσα τῷ νάθαν, πάρεστι προὺς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτοῦ κατὰ ὁ προφήτης ὑπεθέτο διεξέρχεται, τότε δ' εἶπεν τῷ Ἀδωνίᾳ, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἰωάβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων μνησθεὶς. ἔλεγε τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσει βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοεῖν ἔχειν, ὡς τε μὴ τῷ Ἀδωνίᾳ παλλακὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτήν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τὸν γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τῶν δωματίων παρεστῶτες, ὅτι βέλτιον νάθας ἰδίᾳ αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τιμιώτερον ὑποδείξει τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ Σολομῶνα τὸν ἀρχεῖον ἐπιτιθήσεται. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιησάμενον δεῖπνον, κεκλημένους τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰωάβον, οἱ μὲν κρότοις καὶ παιδιᾶς ἐνωχλημένοι πολλῆς ἀκούειν αὐτοῦ συνωδίαν τῷ ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ὅτε ἐμὲ, ὅτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ὅτε Βαναίαν τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' ἐστὶ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ κατὰ τὴν σὴν γνώμην ἐγένετο. ταῦτα τοῦ νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τῷ Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ χωρήσει δὲ ἐπὶ τὸ δωμάτιον, τὸ προφήτου προσκυνήσασα. τὸ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὲν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καθήσεσθαι καὶ τοῦτον ὅτι τοῦ μου καθέδρᾳ θρόνου. καὶ τοῦτ' ἐς ἐμὲ σήμερον. προσκυνησάσης δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν δεξαμένης αὐτοῦ βίον σάδωκον μεταπεμπέσθαι τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων, καὶ προσκυνησάντων καλεῖ προσβαίνειν νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς αὐλῆς ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægilitha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: paratúrque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eũ, nec cõpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressúsque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cũ rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositúsque ordine quẽadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessarijs amicis. addebat etiã totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauitet epulantes cum plausu & alacritate fausti acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum põtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniẽte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, eúmq. in solio meo sessurum, idque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbé ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, chorís & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito protipiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de oblitione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed prænonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent XXXVIII. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices vero populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omniũ prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅτι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τ̃ πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τ̃ πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ϛ ἀνοιχέσαντας τὸ ἄγιον ἔλαιον, ὅπως λίξαι βασιλέα. τοῦτο δ̃ ποιῆσαι προστάξει σάδωκον τ̃ ἀρχιερέα, καὶ ναθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθούντας τε προστάξει δι' μέσης τ̃ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τ̃ βασιλέα καθίσαι ὅτι τῆς βασιλικῆς θρόνε. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδεγμένον αὐτ̃ ὑπὸ τ̃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐστάλη παρὰ τ̃ ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ εὐσεβῶς προσῆ τ̃ τῶν ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τ̃ ἰούδα φυλῆς. βαναΐα δ̃ ἁρμόζει τ̃ θεὸν σολομῶνι ἁρμῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλείποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τὴν ἡμίονον τ̃ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ̃ πόλεως ὅτι τὴν πηγήν, Ϛ τῷ ἐλαίῳ χείσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τ̃ βασιλείαν αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον ἁρμόζει. καὶ προάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ̃ ὅτι τῷ θρόνῳ. Ϛ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀωχίαν ἁδὺς ἐτέρπη Ϛ ἑορτὴν, χορδῶν καὶ αὐλοῖς ἱερπόμενος, ὡς ὑπὸ τ̃ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν προσηχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἠσθοντο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε Ϛ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε σρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν ἐκ ἀρίσκειν οἷς ἤχοις ἁδὲ τῇ σάλπιγγι. θορυβουμένῳ δ̃ τῷ δείπνῳ, καὶ μηδενὸς γνωμένου, πάντων δ' ἐπ' εὐνοίας ὑπαρχόντων, εἰσρέχει πρὸς αὐτοὺς ὁ τῶ ἀρχιερέως ἀβιαθάρ̃ παῖς ἰωνάθης. τῷ δ' ἀδωνία θεασαμένῳ τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσεπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τ̃ δαβίδ̃ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τῶ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας Ϛ οἱ παρόντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ̃ γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τῷ θυσιαστηρίῳ, ὃ δὴ προεῖχεν ἐλλαβόμενος. δηλοῦται τοῦτο σολομῶνι παρουσικῶς, Ϛ πίστεως ἀξιῶν παρ' αὐτ̃ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαι δ' ἧττον αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τ̃ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τ̃ τιμωρίας ἔσεσθαι, Ϛ πέμψας αὐτὸν ἀίσησιν ὑπὸ τ̃ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὸ λοιπὸν παρέχειν αὑτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἔσεσθαι. Ϛλόμενος δ̃ δαβίδης, πάντας τῶ λαῶ ὑποδείξαι τ̃ ὑὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δ̃ τούτους πρῶτον, ἀνείσκε τ̃ ὑπὸ ξιάκοντα, ξισμυρίους ἀπὸ χιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομελητὰς τ̃ οἰκοδομίας τῶ ναοῦ, δισμυρίους τριακοσίους. κριτὰς δ̃ τῶ λαῶ Ϛ γραμματεῖς τέτταρα ἑξακισχιλίους, πυλωρεῖς δ̃ τριακοσίους τῶ οἴκῳ τῶ θεῶ. καὶ τοσούτους ὑμνοδοὺς τῶ θεῶ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προεῖπαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ παῖσαι, καὶ χορεύσαι ὑπὸ τ̃ φυλῆς τοῖς ἱερεῦσι δύο τούτων ὄντων εἴκοσι πασαρας παῖσαι. καὶ ὑπὸ μὲν τ̃ ἐλεαζάρ̃ οἰκίας, ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα. ὑπὸ δ̃ τ̃ ἰθαμάρ̃ ὀκτώ. διέταξε δ̃ μίαν πατρικὴν ἀρχὴν ἐπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ, δύο ἡμέρας ἑκάστ̃, ἀπὸ σαββάτου, ἐπὶ σάββατον. καὶ ὕτως αἱ αἱ παῖσαι πᾶσαν διεκληρώ-

σατο. δαβίδ̃ παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρ̃ παρόντων τ̃ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ̃ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μοῖ

μὴ ἀναβάσα πατρικὰ ἐγεάφη πρώτη. ἡ δ' δευτέρα ἀκωλύθως ἄχει τὴν εἰκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μεσισμὸς ἄχει τ' σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δ' καὶ τ' λευίτιδος φυλῆς, εἰκοσι μέρη ☾ τέσσαρα. καὶ πληρωσαμένων κ' τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τ' τῶν ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅτι ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δ' ὑπογόνοις τ' μωυσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰ αὐτοὺς φύλακας τ' θησαυρῶν τ' θεῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δ' πᾶσι τοῖς ἐκ τ' λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μ' ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τ' σφαῖραν εἰς δώδεκα μοίρας, συὶ ἡγεμόσι ☾ ἑκατονταρχαις καὶ ταξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τ' μοιρῶν, δισμυρίας καὶ τετρακισχιλίας, ὧν ἐκέλευσε φροντίζειν κ' ἑξακοσίθ' ἡμέρας ἀπὸ τ' πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ συὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δ' καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπι ἔροπος τε τ' θησαυρῶν, ☾ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλης, ☾ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαίων ἡγησάμενος μνησθῆναι τῷ ὀνομάτων. ὡς δ' ἔκαστα τούτων κ' τ' εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὅπι πάσης οὐσίας ἢ κτήσεως τῶν βασιλέως ταλαιπώρους, σὰς ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τῶν προφητῶν νάθαν, διά τε τοὺς ὑφ' ὑμῶν πολέμους ☾ τῶν φόνων τῶν ἐχθρῶν μεμαθηκὼς τὸν δεξιάν. τὸν δ' υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι τ' ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἐξ ἑ ἰούδαν ἀποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ὄντων προκριθέντα καὶ τ' ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τ' θεῦ, καὶ μηδένα τούτων δυχεραίνοντα, ἅτις ἀξιῶ καγὼ τοὺς ἐμαυτὸ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τ' βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅπως αμήν ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. ἀδεινὸν γὰ θεῦ θέλοντος ἑνὶ ἀλλοτρίῳ κρατουῦτι δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφοῖ τούτης τυχόντι τῆς τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τῷ θεῷ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τ' δυσμενίαν τούτῳ αἰὰ πᾶσαν τ' χώραν σωτηρίαν, καὶ τ' ἅπαντα ταύτην διαμένειν χρόνον, ὧ αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅπι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δ' αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂ δίκαιά καὶ δικαιοσυνὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων ὧν τέκνον. εἰ δ' μὴ, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα διαβαίνων. ὁ μ' οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τ' δ' διαγραφὴν ☾ τ' διάταξιν τ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ θαλάμων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος χρύσινοι, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τ' σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρώρμησε δ'

A cipũ, & cuius prima sors exiit, descripta est cognatio prima, & post hãc secunda, deincépsque vsque vigesimam quartam: quæ quidem diutiũ durat vsque in hodiernum diem. Leuitica quoque tribum in partes vigintiquatuor diuisit: & sortitione facta, & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moysis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum quæ reges solẽt dedicare. instituítque vt vniuersa Leuitarum tribus & sacerdotes per suas quisque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis versarentur, sicut olim à Moyse præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eísque tribunos, centuriones & præfectos assignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt singulæ singulis mensibus stationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuique suum ducem præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis. quin & thesauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magistratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è suggestu celsiore in hũc modum multitudinem est allocutus: Fratres & populares, notum vobis esse volo, quòd cùm voluissem templum extruere, multum auri eum in vsum & argenti centum millia talentorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regníque successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quòd etiam maiores nostri Iacobi filij cùm duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnum detulisse, nec eorũ quenquam id factum iniquè tulisse: ita ego quoque postulo, vt Solomone imperium consecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitẽt, sed scientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non secus quàm eiusdem honoris participes. Ego sanè nihil magis in votis habeo quàm vt promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem sub Solomonis regno manet, quam primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea durer. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia rectè euenient, si te filii mi pietatis & iustitiæ, patriárúmque legum custodem geras: alioquin si hæ non seruentur, nihil nisi triste est expectandum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus Solomoni templi descriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm superiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæque vasa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarẽt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare cámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequẽti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inũctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

A B C D E F

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2.

PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deũ, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſẽ demiſit:

G

Κ λαῷοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, δι' ἃ τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὴν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, Κ τὴν βασιλείας προσάτην. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς Κ ἐσφόδρα ῥᾴπονον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτοῖς. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προδιασκευασμένα, σμαράγδου τε καὶ πάσης ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νυῦν δ' ἐπὶ τὴν ἰδίας ἀρχῆς δῳκονία Κ ἄλλα χιλίαι τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οἳ ἐφεξαπτὰς διήσουσι τὸ κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγένετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλαίτων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος λῶν πολυτελὴς, συνόμοσε Κ παρέδωκεν εἰς τοὺς θυσαυροὺς. ὧν ἐπεξόδου σθεν ὁ μυσυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅθεν τούτοις, ἦσθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐθὴν Κ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων Κ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὴν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ γήυσιν τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, Κ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν συνόμοσεν προσάτην τε καὶ κηδεμόνα γήυσι ἑβραίων Κ τούτων δὲ ἁρμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἐδώκειν. ὅθεν τούτοις δίξάμενος τά τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δίκαιον ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τὴν ἀρετῆς μέρεσιν ἐῤῥωμένον, συνέλαυσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅπη τὴν γῆν προσεκυνήσαν. εὐχαρίσησαν δὴ καὶ δαβίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντες ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπαύσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσησαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς ἑξακοσίους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἐθυσαν δὴ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καθαφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. Κ σολομῶν, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῶν πληθύος ἁπάσης. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, Κ καθίσαντες αὐτὸν ὅπη θρόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὑπήκοον αὐτοῦ.

H

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον, Κ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ σωισθὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νυῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὸν βίον παράτιθ. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτοῦ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραγνῶσοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἐφθέγξω συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τὴν βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῶν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' A
ἄλλῳ πάθει τοιούτῳ τούτων ἀμελήσας. τὸ γὰρ τῆς
θείας τοῖς σαυτὸν ἔνοιαν ἀπωλείας, παραβὰς τὰ νόμι-
μα, καὶ τοῖς ἅπασιν αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἀποστρέψας τοῖ-
ουσιν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸν παρέχων, οἷόν σε εἶναί τε δεῖ,
καγὼ καὶ παρακαλῶ, καθίξας ἡμῖν τὴν βασιλείαν τῷ γέ-
νει, & οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ ἂν διαστάσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ διὰ παντὸς ἀρῶμεν. μέμνησο δὲ & τὰ ἰωάβου τοῦ
στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος δίχα ζηλοτυπίαν
δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθούς, ἄβεννηρον τὸν νήρου B
παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσαὶ υἱὸν ἰεθραένι. ὧν ὅπως ἂν σοι δόξῃ,
τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώ-
τερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νυῦν τὰς δίκας διέφυγε. παρατί-
θημι δέ σοι, καὶ τοὺς βερζελλαῖ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προνοίᾳ τούτου ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ὑπερκατάρχομαι γὰρ δυσποιίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τὸν
γῆρᾳ γὰρ ὑὸν σεμεεὶν, τὸν ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C
πολλὰ βλασφημίσας με παρὰ τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δὴ τὸν ἰορδάνου, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυῦν δὴ ζητήσας
αἰτίαν δίκαιον, ἀμυναι. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ
περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ ὡς ἤδη
τιμωρίας ἀξίους ληλυθημένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τοῦ ἰούδα
φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δὲ, ἁπάσης τῆς χώρας, D
ξία καὶ ἑξήκοντα. θεὸς ἀρίστος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσαν ἀ-
ρετὴν ἔχων ἐν αὐτῷ ἔδει τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σω-
τηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆναι. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν,
ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν ἡπιόνων ἀγῶσι, πρῶ
τος ὑπὲρ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι πα-
ρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τὰς προῖξεις, ἀλλ'
οὐχὶ τῶν προσαπτῶν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ σωφρονεῖν
καὶ περὶ τῶν μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱ-
κανώτατος, σώφρων, δικαιοκρὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E
φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξάρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶ προσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσοῦτο μέγεθος οὐσίας ἀμῦδτον, ἢ τὸ περὶ τὴν ἀρίας
γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασι-
λεύς, οὐδ' ἑβραίων οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ
& πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν F
ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι ἔστι ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησο-
μένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ ἑκατοσίων, ὑρκανος
ὁ ἀρχιερεύς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ δυσεβοῦς
ὀνομαζομένου, ἐθέλων δημοσίᾳ, θελόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ὑπὲρ τὴν λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ δυπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῶν τοῦ
δαβίδ & μνημάτων, καὶ βαστάσας χιλίοντα τάλαντα μέ-
ρος ἔδωκεν αὐτόχρω, & διέλυσεν ὅπως τὴν πολιορκίαν.
καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μεθ' ὃν τοῦτον, ἐτῶν πολ- G
λῶν διαλαμβανομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τοι γε
θήκας τῶν βασιλέων ἐδεῖς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἥσαν γὰρ
ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκευθυμμένοι πρὸς τὸ μὴ φα-
νερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τού-
των ἡμῖν, ὅπῃ τοσοῦτον ὑπόκειται δεδηλῶσθαι.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter contulit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solênia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν ἐδέξατο, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀπέστησε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ὡς σουσάκος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ὅτι τὸ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ ἱσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν ῥοβοάμου, καὶ ἦττα, καὶ ὅτι ἱεροβοάμου γυναικὸς βασίνης τὸ ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ὡς τῆς ἀβιασαρὲ γυναικὸς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τὴν ἱσραηλιτῶν ζαμβρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ὡς ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπὶ ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ὡς ἄχαβος ὅτι σύροις στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως πολεμῆσαι τὴν βασιλείαν Ἀδωνίας, καὶ ἐχθροὺς αἰῶλε.

A

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἄπιος γλυόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας καθορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ διεληλύθαμεν. σολομῶνος δ' ὁ παῖδος αὐτοῦ νέου τελοῦ ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διαδόχον, καὶ τῷ θεῷ βούλησιν καθίσαντος ὅτι τὸ θεῖον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπηυφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτοῦ τὰ πεφασμένα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὲς καὶ παναδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δ', ὃς καὶ τοῦ παῖδος ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' χρείαν τινὰ πρὸς αὐτὸν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελευούσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἐκεῖνον ἡλικίαν, καὶ δι' ἐκεῖνον τὸ πλῆθος πεφάρεσθαι ὂν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σέβεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τὴν ὑπ' αὐτὸν δυναστείαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἡδέσθαι πράγμασιν. ἐδέετο δ' οὖν δι' ἐκείνου πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τοῦτο τῷ παῖδι συγκοιμωμένου πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην. ἃ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρθένον. καὶ εἰ βεθσαβὲ, καὶ δι' ἐκείνου ταῦτα ἐπύθετο, καὶ καθαπερεῖ πρὸς τὸν γάμον δι' ἀμφότερα, τό τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένου, καὶ δι' ἐκείνου λυπηρῶς. καὶ ὁ μὲν, οὐκ ἀπηλλάττετο πρὶν τὸν γάμου. καὶ ἡ, τῷ σολομῶνος μητὴρ, οὐθὲν ὤρμησεν ὅτι τὸν υἱόν, διαλεξομένη περὶ ὧν ἀδωνίας δεηθείη κατεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ περιπλακέντος, ἐπεὶ παρήγγειλε αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον ὃ συνέβαινεν αὐτῷ καθίσαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

B

C

D

E

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum suę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio cõfectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm postea quàm Solomon eius filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid venisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eique persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacem cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitque alteram matri à dextris poni,

3. Reg. 2.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cóceder-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrandi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
rarique se quòd nó eadem opera postularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, B
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe- C
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Aropheus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in-
de quæsiturum existimans, propter notam re-
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de E
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
sponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hãc pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros mane-
rent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequ-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

ὅτας ἐπέλθοιεν ἕτεροι ἐκ δεξιῶν τοῦ μηροῦ. καθεσθεὶς δ' ὁ Σολομὼν, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἰτεμένῃ μοι κατάνυσον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσωμαι δύσκολον μηδ' ἀνθρωπον ἀπεργάσῃ. ὁ δὲ σολομῶνος πρὸς αὐτὴν πελθόντος, πάντα δὲ ὅσιον εἶναι μηδὲν παρέχῃν, καί τι προσμεμφόμενος τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τυχεῖν ὧν αἰτοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δεῖναι τὴν παρθένον αὐτὸν Ἀβισάκλω Ἀδωνίᾳ τὰδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργὴς ὁ βασιλεὺς τὸ λόγον, ἀποστέμπει μὲ τὴν μητέρα, μείζονων δ' ὀρέγεσθαι προγμάτων εἰπὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ἐ παρεχωρήσαι καὶ ὁ βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσηκούσης. ὁ γάμον αὐτῷ τὸν Ἀβισάκης αὐτομόλῳ, φίλοις ἔχοντι δυναστείαις, Ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βασαίαν τὸν ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προστάξεν αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θαυμάσας μὲν ἔφη, ῥίψαι σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνήγαμες, καὶ ὅτι κιβωτὸν, ἣν σὺν αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ ἐμοῦ τεταξάμενος μὴ Ἀδωνία καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε ἐνθάδε ἴδοι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα πορευθεὶς, ἐν τοῖς ἀγροις ζῴη, καὶ τεθνηκὼς ἀνέστιος ἔχε τὸν βίον, ἀμύητον τε μηκέτι εἶναι δικαίως ἐν ἁγίᾳ. καθαλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος ἤδη τὴν προειρημένην ἀρχὴν, καθὼς τῷ Ἀβιαθάρῃ πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἤλι. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν Ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλθε πρώτου ταύτην παραλαβόντος, ἧσαν δέ τοι. ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δὲ μεραίωθος, μεραιώθου δέ, ἀεσφαῖος, ἀεσφαίου δὲ, ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δὲ ὁ στρατηγὸς, τὴν αἵρεσιν ἀκούσας τὴν ἀδωνίᾳ, φεύγει εἰς τὸ. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, δείσας τὴν πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὅπου τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ φυγὴν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβοῦς τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγελάντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βασαίαν, ἐκέλευσεν ἄγειν αὐτὸν ὅπου τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ὁμολογησόμενον. ἰώαβος δὲ ἐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βασαίου δὲ ὑποκρίνοντος αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προστάξει σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτμηθῆναι καθὼς βούλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινεν. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥστε τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπειν τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. καὶ βασαίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑποδέκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς

τὸν Ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεπέμψατο. σεμεὶ δ' ὧδε προστάξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτοῦ προσταθέντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον καθρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ἀκούσαντι δὲ τούτῳ, θεῖον ἔσεσθαι τὸ προσταχθὲν. τῇ δὲ μεγάθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεὶ

σεμέϊς ἢ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας κὴ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν ἀναβιβλὼ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ἢ ἐτῶν τριῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδρᾶντας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηται ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος ἢ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀγανάκτησε, ὡς κὴ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, κὴ τὸ μεῖζον τῶν ὅρκων τῶν θεῶν μηδὲ μίαν ποιησαμένου πρόφασιν, χαλεπῶς εἶχε. κὴ καλέσας αὐτὸν, ἐ σὺ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ἀποδράσης τὴν δικην τὴν ἐπορκίας δίκην, ἀλλὰ σὺ ταύτης σὺν τὸν πατέρα μου ἀδικὰ τὴν φυγὴν ὑβρισας τιμωρήσομαί σε ποτηρὸν γλυκύμενον, ἵνα γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται κὴ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν ἂν παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. σεμέϊν μὲν κελευσθεὶς βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, κὴ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν φαραὼθ τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. σὺν κατασκευάσας τὸ τείχη τοῦ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω κὴ ὀχυρώτερα τοῦ πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὑπὸ πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τε δικαιοσύνην κὴ φυλακὴν τῶν νόμων, κὴ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέσταλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάντ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, κὴ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας δέονται.

Semeis verò profeſſus ſibi gratiſſimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum ſe imperata, patria relicta Hieroſolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audiſſet duos fugitiuos ſuos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiſcitur. Rex autem poſteaquam intellexit eum vnà cum illis reuerſum, ægrè tulit non præſcriptum modò ſuum contemptim habitum, ſed ſacramētum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iuraſti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in āliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir peſſime, ſed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt ſcias quòd nihil lucrentur nocentes etiam ſi non ſtatim poſt peccatū puniantur. ſed per omne tempus quo propter impunitatem ſecuri ſibi videntur, creſcit illorum pœna, quam iamdudum ſunt promeriti. atque ita Semeim iuſſu regis Banaias interfecit.

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, κὴ τῆς σωτηρίας, κὴ τῆς πλούτου κὴ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De ſapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quodque primus Hieroſolymis templum edificauit.

ΕΓνω δ' εἰς χεβρῶνα πορευόμενος, ὅπου τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. κὴ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν θεὸν τεθυμπανέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆς εὐσεβείας δώσει αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα κὴ μέγιστα κὴ θεῷ προσφέρειν ἥδιστα, κὴ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾐτήσεν. ἐ γὰρ χρυσὸν ἐ δ' ἄργυρον, ἐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος κὴ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ χαρὸν νενόμισται πρὸς τοῖς πλείοσι μόνα σπουδῆς ἄξια, κὴ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, κὴ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὸν σὸν κρίνω δίκαια λαβὼν ἀκριβεύσομαι. τούτοις ἡδέως τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, τά τε ἄλλα πάντ' ὧν ἐκ ἐμνήσθη πρὸς τοῖς αἰτηθεῖσι, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, κὴ πάντων σοφίαν κὴ σοφίαν, οἵαν ἐκ ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἔστε βασιλέων ἔστ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε κὴ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅσον πλεῖστον ὑπισχνεῖτο χρόνον, εἰ δίκαιός τε ὢν διαμένῃ κὴ εὐπειθόμενος αὐτῷ κὴ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τοῦ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεστάθησαν ἐκ τοῦ κοίτης. κὴ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας θυσίας θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Vlſum eſt autem ei Hebronem petere, & ſuper altare æreum à Moyſe fabricatum ſacrificare, mille victimarum holocautomatis cæleſti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptiſſimus. illa ipſa enim nocte cùm in ſomnis ei conſpiciendum ſe præbuiſſet, iuſſit eum poſtulare quicquid donorū pro hac pietate rependi ſibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentiſſimè largitur, & homini eſt vtiliſſimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc ſola vulgo hominum videntur expetenda, hęc ſola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem ſanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iuſtè iudicare valeam! Hac poſtulatione delectatus Deus, pollicitus eſt ſe etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, ſed antè omnia talem intellectum ac ſapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conſeruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iuſtus eſſe pergat, Deóque per omnia parere, & paternis veſtigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è ſtratis ſe proripuit, & adorato Deo Hieroſolyma eſt reuerſus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus ſuis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua iis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar tolertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminémque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Vtium est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

Ταύτας ὴ τὰς ἡμέρας νεῖσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσερὴς, ἧς τὸ τελος δύρεῖ λ' δπίπτνον. τὸ ὴ πρᾶγμα ὡδὲ ἔ σωέβαινεν εἶ) τῳ δίκῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμεν δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐπιτυχάνουσιν τό τε δύσκολον τ κείσεως γνάεμον ὑπάρξῃ, ἢ ζώστων μεταξὺ πρᾶγμάτων γνόμῃοι, λάβωσιν ὡσαερ ἐξ εἰκόνος τῆς τὲ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥαδίως ἀποφαίνεσθαι πρὸι τ ζητυμένων δυνηθῶσι. δύο γυναῖκες ἑταίραι τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκῆσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὴ εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν δπὶ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν ἢ τῳ αὐτῳ ὥρᾳ ἀρρενα παιδία. τείτης ὴ ἡμέρας διελθούσης, δπικοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὐτη, τοῦτο μὴ ἀποκτείνει. ἐασάσα ὴ ζώμὸν ἐκ τῆ γονάτων πρὸς αὐτὸ μεταφέρει, ἔ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ ὴ θήλεω ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὴ ἐμὸν οὐκ ἔδεσν. τὸ ὴ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὡδαιμύμον. ἀκριβῶς δὲ κατανοήσασα τὸ ἐπέγνων. ἔνθεν ἀπαιτῶ τ ἐμὸν υἱόν, ἢ οὐκ ὑπολαμβάνουσα, καταφέυγα δέησοτα δπὶ τῳ πρὸς σὲ βοήθειαν. τὸ δὲ εἶ) μάνις, ἔ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμῃον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρὸς ἀντιμύθη πρὸς μύθον. τοῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀπέκρινε τῳ ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντλέγειν ἔχοι. δ' ὴ ἀντιμύθης τέτο πεπεικέναι, τὸ ὴ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ ὴ δ' αὐτοῦ δίκῃ τεθνηκέναι, μηδενὸς δπονοῦντος τ κρίσιν, ἀλλὰ ὡσαερ ἐπ' ἀρίγματι πρὸς τ εὕρεσιν αὐτὸ πάντων δξυωΐα τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι ζῶστον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν ἔ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῆ σωματοφυλάκων, ἢ ἀσάμενον προστάξε τῳ μάχαιραν, ἀνὰ τέσσα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραι λάβωσιν αἰὰ μέρους τότε ζῶντος ἢ τὸ τετελευτηκότος. δπὶ τούτῳ, πᾶς μὴ ὁ λαὸς λαβαίων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίοις τὸν βασιλέα, μεταξὺ ὴ τ μ' ἀληθοῖς μητρὸς ἀνακραγούσης τότο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ ὅλον διδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀριστὸν δὲ ἔλεπεν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαφύμον ἰδεῖν τὸ παιδίον, ἢ πρὸς ἐπ βασανισθῆναι ἔ αὐτῳ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς δπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς δπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνώσας, τῇ μὴ ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰ αὐτῳ ἀληθῶς εἶ). τῆς ὴ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον δποκτεινάσης, ἢ τὸ τῆς φίλης αὐτὸ ζώσης δπολλύμῃον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα ἢ τεκμήριον τ τῆ βασιλέως φρενήσεως ἢ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. κἀξ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι δίκαιοσιν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ ἢ ἡγεμόνες ἦσαν τ χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲ ἐφραιμου κληρουχίας, ἀρης. δπὶ ὴ τῆς βιθλέμες τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῳ ὴ τῆ δώρων ἔ τῳ ὡδαλίαν ἀβιναδάβος εἶχεν υἱὸν αὐτῷ γεγαμηκὼς τῳ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ὴ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναΐα τῆ αχιλε παιδί. προσυπῆρχε ὴ ἔ τῆς ἀχρι ἰορδάνε πάσης. τῳ ὴ γαλααδίτῃ ἢ γαυλωνίτῃ ἕως τὸ λιβάνε ὄρους ἢ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας ἔ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς διῆπεν. ἀχινάδαβος ὴ, τ γαλιλαίας ὅλης, ἀχρι σιδῶνος ἐπεζόπολε, συνοικῶν ἢ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασιμα τὸνομα. τ ὴ πρὸς ἀρκὴν ὡδαλίαν εἶχε βαναχάτης. σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅπη δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετράπετο. συνεῖχε δὲ τῆς Βενιαμίτιδος κλῆρον ἐγκεχωρισμένος. ταβάρης ἦν ἐπὶ τοῦτοις πρόσω τοῦ Ἰορδάνου χώρων. ὅπη ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρχὴν ἀποδίδοτο. θαυμαστῶν ἦ ὅλίδον ἔλαβεν ὅτε τῷ Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν ἔτραπέντων καὶ τοῦ τῆς γῆς ὅπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ ἐνεπιπτώμβοι, καὶ μᾶλλον τὴν ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀπολαύοντες ἡμφορήμβοι, πρὸς τὸ σωραύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν ἦ ἵπποι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ δὲ τε σύρων γῆς καὶ τῆς ἀλλοφύλων, ἧπερ ἐπὶ Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τῆς αἰγυπτίων, ἐπῆρχον ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τῶν ἐθνῶν. σιτοπόλουν ἦ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα. ἀλφίτου δὲ ἑξήκοντα. σπηνῶν ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σπηνῶν ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα πάρεξ τῆς ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βυβάλων, καὶ τῆς πτηνῶν καὶ ἰχθύων, συνομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἦν ἀρμάτων σολομῶνι, ὡς πάσαρας εἶναι μυριάδας φατνῶν τῆς ὑπεζευγμένων ἵπποις. χωρεῖς ἦ ὑπῆρχον ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τῷ βασιλεῖ παρεσπόρουν ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατῴκουν. ὁ δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τοῦ τῶ βασιλέως δαπανήλου πέμπτος μένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀπτήδεια, συνομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτρεβε τόπον. τοσαύτη δὲ καὶ ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοὺς αἰγυπτίους, οἱ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συνεκνομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπῆρχε ἦ καὶ διαφέρειν σοφίᾳ καὶ τῷ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαι ἐνδόξοτάτοις τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν ἐ παραλείσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθανος καὶ αἱμανος, καὶ χαλκέος, καὶ δώδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο ἦ καὶ βιβλία ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε καὶ χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους χιλίας. καθ' ἕκαστον δὲ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τε ὀπτηλίων ἀπάντων ζώων καὶ τῶν νηκτῶν, καὶ τῶν ἀερίων. ἐδὲ μία δὲ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, ἐδὲ παρῆλθεν ἀπέπειρον. ἀλλὰ ἐν πᾶσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ὀπτησίμην τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνέταξε μέλους αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι καὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσθέσαί γάρ τινα ἐλεάζαρον τῷ ὁμογύλων, ἐνωπιον τε παντὸς καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ὅλης στρατιωτικῆς πληθύος, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύουσα τάδε. ὁ δὲ τρόπος τῆς θεραπείας ἦν τοιόσδε. προσφέρων τὸ ῥιζὶ τῷ δαιμονιζομένῳ τὸ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφενδόνῃ ῥίζης ἧς ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἕλκειν ὀσφραινομένῳ δηλοῦ τὸ μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamiticæ ditioni fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regij alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, præterque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regijs impensis præerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & cõiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in præsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dæmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dæmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionẽ faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dæmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem.. quo facto nemini dubiũ erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidẽ hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomonique in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vt pote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum cõseruatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterum Solomõ rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eũ est

3. Reg. 3.

ἢ πεσόντος δῦναι τῷ ἀνθρώπῳ, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρᾳ, σολομῶνός τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων. βουλόμενος ἢ πεῖσαι ἢ ἐπιδεῖξαι τοῖς παροῦσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχύν, ἐτίθει μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρα, καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ' ἀνατρέψαι καὶ ἐπιδεῖξαι ὑπ' γνώμην τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου ἢ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος κατέστη σύνεσις καὶ σοφία. θεὸς ἢ ὑπ' ἐκείνου, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἢ θεοφιλὲς, ἢ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τὸ βασιλέως περὶ παντὸς εἴδους ἀρετῆς ὑπερβολή, περὶ τούτων εἰπεῖν παρῆκται μοι. ὁ ἢ τῶν τυρίων βασιλεὺς ἐιρώμης, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήσθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅτις ἔλλειπε πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἐιρώμῳ βασιλεῖ. ἴδοι μοι τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ἢ τῶν συνεχῶν σφαγῶν κεκωλυμένον. ἐπεὶ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοῖς ἐχθροῖς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ ἢ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὴν παρούσης εἰρήνης, ἢ δὴ καὶ οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. ἢ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτο ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ὅτις ἡμῶν ἐστὶν ἔμπειρος τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγνοὺς ἢ τὰ ὑπὸ σολομῶνι ἐιρώμης, ἢ τοῖς ἐπιστολαῖς ἡσθεὶς ἀντιγράφει τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἐιρώμης, βασιλεῖ σολομῶνι. τῷ μὲν θεὸν δίκαιον εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὸν παροῦσαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ ἢ τοῖς ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιστολαῖα. τομὴν γὰρ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρου τε καὶ κυπαρίσσου, δίκαι τῷ ἐμῷ ὅτι θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς σχεδίαν πηξαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τὰ αὐτὰ χώρας πλύσαντας ὑποθέσθαι, ἐνθένδε οἱ σοὶ δέξονται εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παρέχῃς ἡμῖν αὖθι τούτων σῖτον, ἃ δίκαι τὸ νῆσον οἰκεῖν διόμεθα, φέρτατον. δίκαιόν δ' ἄχρι τῶν τιμέων, τὰ τῷ ὑπισολῶν τύπων ἀντίγραφα, ἐπεὶ οἱ τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τυρίοις. ὡς τ' εἴπῃς θελήσεις τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ὑπὸ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, δοῦναι συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν. τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχανόντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῶν ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς πισὶ καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἰσοδίαν δίκαιον καταλαμβάνοντας, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' ἀδικεῖν ἀξιοῦμεν. ἐπεὶ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξανισαμένοις τὸ πρέποντος τῶν πραγματείας, ἀθῴοις ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ἀδικαλοῦντας, αἱ μὴ μετ' ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκόμισθη τὰ παρὰ τῶν τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπήνεσε, καὶ οἷς

κὴ οἷς ἤρξατο, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν ἀπ' A
ἐνιαυτοῦ πέμψας δισχιλίους κόρους, κὴ ζυγοὺς ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα ἕξ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον ἔοικε παρεῖχεν. ἡ μὲν
οὖν ἐρώμου φιλία ἔοικε σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μᾶλλον
αὐξῆσαι, κὴ ὁμολογίαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ζ΄ μυ-
ριάδων, οὓς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέσησε, μερίσας αὐ-
τὴν σωετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅλη μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μυρίους ἀναπαύεσθαι πα-
εγγυωμένους ὅτι τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ διαμύ-
ριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι κὴ τὸν ὁρισμένον χρόνον.
ἔπειθ' ἕτερος σωέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ὃς καὶ τετάρ-
της μοῖρας ἀπάντων ὅλη ἔργον. γίγνεται δὲ ἕκτερος τῆς
φόρου τούτου ἀδώρημος. ἦσαν δὲ ἐκ τοῦ παροίκων, οὓς
Δαβίδης καταλελοίπει, τοῦ μὲν ὠδαγωμιζόντων τὴν
λιθείαν κὴ τοῦ ἄλλου ὕλου, ἑπτὰ μυριάδες. τοῦ δὲ
λαξομούντων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὅπως ἄταξ ζι- C
χίλιοι κὴ ζιακόσιοι. φέρεσ ἐπάνω ἦ λίθους μὲν αὐτοὺς
τίμιον μεγάλους, εἰς τοὺς τῶ ναῶ θεμελίους. ἁρμόσαν-
τας ἦ ὡρῶτον κὴ σωδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταγομί-
ζειν ἔτος εἰς τοῦ πόλιν, ἐγίνετο ἦ ταῦτα ὑ ὠδὲ τῷ οἰ-
κοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ κὴ ὧν ὁ ἑίρωμος
ἔπεμψε τεχνίτῃ. τῆς δ' οἰκοδομίας τῶ ναῶ σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μεσὶ
δισυπέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δ' ἴαρ, μῆ ἔτη τετρακόσια κὴ ἐννενήκοντα κὴ δύο, τῆς
ἀπ' αἰγύπτου τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια κὴ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τοῦ χαναναίαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβείας
μῆ χίλια κὴ τετρακόσια κὴ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τῶ
ὡρώτου χρηματίσαντος ἀδάμου ἕως ἧ τὸν ναὸν ᾠκοδόμη-
σεν ὁ σολομών, διελήλυθει τὰ πάντα ἔτη ζιχίλια κὴ
ἑκατὸν κὴ δύο. καθ' ὃν δὲ ἦ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει ἑιρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκίσεως τύ-
ρου εἰς τοῦ οἰκοδομίαν τῶ ναῶ διαγέγονε χρόνος ἐτῶν
τεσσαρακόντα κὴ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅτι μήκιστον τῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, κὴ φέρος χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τῇ γῇ συμφύεσθαι ἐμελλον κὴ ἔδαφος κὴ ἔρεισμα
τῆς ἐπικοδομησομένης καταστάσεως ἔσεσθαι, κὴ διὰ
τοῦ κάτωθεν ἰσχύειν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῷ ἐποι- F
κοδομηθησομένῳ, ἐκ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάρος
ἀνήμελλον ἐκ ἠτίονα εἶν τῷ ἄλλων ὅσα φέρος ὕψος
καὶ φέρος ὄγκον, κόσμου τε χάριν κὴ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐπενοεῖτο, ἀπήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς
ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξή-
κοντα πηχῶν, τῷ δ' αὐτῷ, κὴ τὸ μῆκος, δίς ἐς εἴ-
κοσι. κατὰ τοῦτο ἦ ἄλλος ἦν ἐγηγερμένος ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε εἶν τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ, πηχῶν ἑκατὸν ἐ
εἴκοσι. τετράπλο δὲ φέρος τὸν αἰατολῶν. τὸ δὲ φέ- G
ραον αὐτῷ, φερίεσαν ὅτι πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
φέρος τὸ δίς ἐς τῶ μήκους τεταγμένου. ἔχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀεγηγερμένον, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. φεμωκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ
τειάκοντα βεμαχείων οἴκοις. οἱ συνοχήτε τῶ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι δοκὸς πυκνότητα κὴ πλήθος ἔξωθεν
φερειμένοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος ἦ τῷ οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteréque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conuecherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solã ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúnque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi; lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & parebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
series cellarum erat extructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat confertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laquearia politissima cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in quauis materia, sed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

3. Reg. 17.

δύσεως μὲν εἶχεν ὀπίσω πέντε πήχεις. μῆκος ἦ τὰς αὐτὰς, ὕψος ἦ εἴκοσι. ἐπωκοδόμητο ἦ τούτοις ἄνωθεν οἶκοι ἴσοι, & πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸ ἴσοι κ) τοῖς μέσοις & τὸ ἀριθμὸ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ κάτωθεν οἴκων ὠκοδομημένων. ὁ δὲ ὑπέρθυρος ἐκ λίθ πεπωκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρ. κ) τοῖς μὲ οἴκοις ἴδιος ἕκαστ ἦν ἐκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον & συναπτόντων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ σύγκ δι' ἀλλήλων δεδεμημένη μηχαίσας ἀσκοῖς, κ) διοικήσας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῇ συγκεχυμένους ξύλων ὑρωμένους ἕως δὲ τούτου γίνεθ. τὰ δὲ ὑπὸ τὰς ἀκμὰς σύγκ τ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα κ) θεὸν κόλλησιν χρυσ. τοὺς ἦ τοίχους, κεδρίναις σχιζαῖς ἐκλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐπιστρώσουσιν, ὡς τε σίλβειν ἅπαντα τ ναὸν & περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῇ εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τ χρυσ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη τ ναῦ οἰκοδομία, κ) πολλὴ τέχνη ἐκ λίθων ἀκριβεστάτων ἐνήρμοστο σωτεθέντων ἁρμονίως πάνυ κ) λείως. ὡς μήτε σφῦραν, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τετολμηκέναι τοῖς καταποῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τ τούτων χρήσεως πᾶσαν ἁρμοῦσθαι τὴν τούτων ὕλην φύσεως. ὡς ἐκείνου τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἦ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ τοῦ δύσεως τοῦ τοίχου. ἦν γὰρ εἴχον θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε ἦ τὸν ναὸν κ) ἔνδοθεν κ) ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἁλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὖτ' ὀχυρώματον κ) ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἦ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μ' ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν ἦ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειχὼν ἦ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολλὴν ἐργασάμενος, κ) τορείαν ποικιλίαν. καταπέτασε ἦ ταύτας ὑφέσιν βυσσίνοις, ἐξ ὑακίνθου & πορφύρας & κοκκίνου πεποιημένοις. ὑ μὲν, ἀλλὰ κ) βύσσου λαμπροτάτης κ) μαλακωτάτης. ἀπέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ δύος, τῇ δ' αὐτῇ κ) τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ἑκὰ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀπῆσεν. ἵνα τῇ πτέρυγι, τῇ μὲν, ἅπτων τ τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη συνέχουσι. τὰς ἦ χερουβεὶς, ὡδὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ὡδὶ εἰκάσαι δύνανται. κατέστρωσε δὲ κ) τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε ἦ κ) τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, δύσεις ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ) ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνέλαυνε δ' εἰς ἕν, ὡδὶ ἔσασι τ ναοῦ μέσης, ὥστε ἔξωθεν ὥστε ἔνδοθεν φ μὴ χρυσὸς διὰ. κατεπέτασε ἦ κ) ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω κατεστέγασμα-

σι. ἡ ἦ τ προναοῦ πύλη, τίστων ὡδὶν εἶχε. μεγαπέμπει ἦ δ' ἐκ Τύρου σολομὼν παρὰ εἰράμου τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ' ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς ἦ τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἐπὶ, ἅπαντος μ' ὅτου τέκνου εἶχεν ἔργου. μάλιστα ἦ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ) ἄργυρον κ) χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἃ δὴ καὶ πᾶσα κτλ. τοῦ τῶ βασιλέως βάλησιν τὰ πρὸς τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ ὁ χείραμος στήλας καὶ σύριγγας δύο χαλκοῦς ἑστῶτα τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα πηχέων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνδυτὸν δὲ ἐφεκατέρα κεφαλὴν κρίνον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ὂν πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον. ᾧ περίκειτο δίκτυον ἐλάτη χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τούτου δὲ ἀπήρτητο καὶ δισοχίαν, καὶ ῥοαὶ διακόσιαι. τούτων τῶν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον καὶ τὸν δεξιαὶ ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ πρὸς ἀνατολάς, καλέσας αὐτὸν Ἰάχειν. τὸν δὲ ἕτερον καὶ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐγγεγραμμένον, κύκλῳ δὲ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λουτὴρ τὸν διάμετρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅσον παλαιστιαῖον πάχος κεχωνευμένος. ὑπέκειτο δὲ καὶ τὸ μεσαίτατον τῶ κύτους πρὸς ἕρμα περιγεγραμμένη εἰς ἕλικας δέκα. ἦν δὲ τὸν διάμετρον πήχεος. περιεστήκεσαν δὲ περὶ αὐτὸν μόχλοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τοῦ τεσσάρων ἀνέμων βλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔστε τὰ σπλάχνα νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὀπίσω θέσθαι ἡμισφαίριον, καὶ πρόσωπον ἔνδον ὁρᾶσθαι. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδους δισχιλίους. ἐποίησε δὲ καὶ λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. τούτων ἑκάστη μῆκος ἐγόνει πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειτο δὲ τὸ ἔργον καὶ μέσης τετρανδρύφου, ἵππους τέσσαρες ἦσαν λεόντοκοι καὶ γωνίαν ἐχοῦσι τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ ταῦτα τειχὴ διηρημένα, ἑκάστω δὲ χώραν ὄρθος ἐπέκειτο εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑστήκει, πρεμνὸν λέων, πρὸς ταῦρος καὶ ἀετός. ὅπερ δὲ τοῦ λεοντοκόμου ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ τετραγώνου. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅπερ τεσσάρων ἑωρημένον ἔχων εἰς ἅπαν. χωνδυτοὶ δ' ἦσαν ἔτοι, πλήμμας καὶ αὐτυγας πήχεως καὶ ἡμίσεως ἔχοντες τὸν διάμετρον. ἐθαύμασεν αὖ τις τὰς ἀψίδας τοῦ τετραγώνου θεασάμενος, πῶς συντετορυμμέναι καὶ τοῖς πλευροῖς τοῦ βάσεως προσλωμμέναι ἁρμονίας τ' αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ἵππους ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμμένων. οἷς ἐπεκάθητο πρὸς καὶ κλισὶν ὑπερειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῶ καὶ λέοντος αὐταῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορυμμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τοῦ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειργάσατο δὲ καὶ κυθρογαύλους δέκα λατήρας στρογγύλους χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χοᾶς. τὸ γὰρ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ ἴσότων ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λατῆρας τούτους ὅπερ τοῦ δέκα βάσεων τοῦ κληθεισῶν μεχωνώθ. πέντε δὲ λατῆρας ἐξ ἀριστερᾶς μέρους τοῦ ναοῦ. ἑστεφάνωτο δὲ τοῦτο καὶ βορέαν ἄνεμον. καὶ τοσούτους ἐν τῶ δεξιοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὸν ἀνατολήν. κατὰ δὲ αὐτὸ καὶ τὸν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δὲ ὕδατος, τὸν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοῖς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας καὶ τοῖς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπερ τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τοῦ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudiue quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensuratum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vtum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε ὁ δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτῳ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ξαπέζων τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρ-

B τους τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης πλησίας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ ξόπῳ γεγλυμμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ ἀσόνδυα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τεσσαρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν μωυσέως πρόσταξιν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπεκειμένην ἄρτοις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκρυ τῆς λυχνίας. ταύτην δὲ κατ'

C νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμός, μέσον αὐτῶν ἵστατο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δὲ οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ'

D ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. Τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσάρων προσταξίσια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζεν θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅταν τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμενεν ἄχρι τῆσδε

E τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον περφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων καὶ μωυσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. Τὰ δὲ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναύλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα

F πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοφρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ δὲ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γείσου μὲν καὶ τοίχου ὕψος πηχῶν ἓξ, θριγκὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς

G εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις δὲ ἀνειμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τότε δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τέτρασι χρυσέαις κλειομένη θύραις εἰς τοῦτο τοῦ λαοῦ πᾶσιν οἱ θεραπεύοντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τὰ νομίμων εἰσίεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀπέφευγε, μεζόνως δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ὄψεως, τὸ τότε

τῶν ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, καὶ βάθος ἄπτεσθαι δοκοῦν καὶ πόνῳ καὶ δαπάνῃ πολλῇ τοῦτο ἰδίᾳ, καὶ ἀνα-

ϵ ἀναβιβάσας εἰς τεϱακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπλ- A
δοις τῇ κοϱυφῇ τ ὄϱους ἐφ᾽ ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατε-
σκάσε. κ᾽ δὴ τοῦτο ὕστεϱον ἦν τὸ ἔξωθεν ἱεϱὸν, ἶσον
ὑπῆϱχε τῷ ναῷ. πεϱιελαμβάνει δ᾽ αὐτὸ κ᾽ στοᾶις δι-
πλαῖς μὴ τ κατασκεύῃ, λίθοις δ᾽ αὐτοφυέσι τὸ ὕψος
χίοσιν ἐπεϱηϱεισμέναις. ὄϱοφαι δ᾽ αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέ-
ϱδϱυ φαινόμεναι ἐξεσμέναι. τὰς δ᾽ θύϱας τῷ ἱεϱῷ τούτῳ
πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀϱγύϱου. τὰ μὲ οὖν ἔϱγα ταῦτα, κ᾽
τὰ μεγέθη ϵ κάλλη τ τε οἰκοδομημάτων, κ᾽ πῇ εἰς τ
ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ B
συντελέσας, ϵ πλούτῳ κ᾽ σπουδῇ ὑπεϱβαλόμενος ὅπῃ δεῖξαι ποτ-
σάμβος ὡς ἄν τις ἰδὼν ὑπόμνεσεν ἐν τῷ παντὶ κατα-
σκευασθῆναι χϱόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσι ὀλίγῳ πϱὸς τὸ μέ-
γεθος συγκεινόμενα τ ναῦ συμπεϱανθῆναι, γϱάψας τ
ἡγεμόσι κ᾽ πϱεσβυτέϱοις τ ἑβϱαίων, ἐκέλευσεν ἅπαν-
τα τ λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεϱοσόλυμα, ὁμολογόν τε τὸν
ναὸν κ᾽ μεγαλομεῖπτα τ τῷ θεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ
πϱοελθεῖσης δ εἰς τὰ ἱεϱοσόλυμα πάσιν ἀφίξεως,
ἑβδόμῳ μὲν μόλις συνέσαν. ὑπὸ μὲ ἧλ ὅπλοχωϱίων C
θεοὶ, ὑπὸ ἢ τ μακεδόνων ἀϱβϱεταίῳ λεγομένῳ.
συνέβαμε ἢ εἰς τὸν αὐτὸν χεῖμον, καὶ ὁ δ᾽ σκηνοπη-
γίας καιϱός, ἑοϱτῆς σφόδϱα ἐνδόξου τοῖς ἑβϱαίοις ἁγιωτά-
της κ᾽ μεγίστης. βασάσαντες οὖν τ κιβωτὸν κ᾽ τὴν
σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐπῆξατο, κ᾽ πάντα τὰ πϱὸς τὴν
λειτουϱγίαν τῶν θυσιῶν τῷ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τ
ναόν. πϱοσῆγον ἢ μῆ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, κ᾽ ὁ
λαὸς ἅπας κ᾽ οἱ λοιποί). ἀπονοσ ἀφ᾽ ἧς τε κ᾽ πολλῶν ἱεϱείων D
αἵματι τὴν ὁδὸν καλαντλοῦντες, κ᾽ θυμιῶντες ἄπειϱόν
τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν πϱόκειξ αἰϑέ-
ϱα πεπληϱωμένον, ϵ τοῖς πϱῴτάτοις τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀ-
πάντᾶν, κ᾽ γνωϱίζειν ὅπῃ δημίαν θεῷ ϵ κατοικισμὸν
κατ᾽ ἀνθϱωπίνην δόξαν, εἰς νεοδμητον αὐτοῖς κ᾽ καθιε-
ϱωμένον χωϱίον. κ᾽ γὰϱ ὑπ᾽ ὑμνοῦντες ἅμᾶ χοϱεύοντες
ἕως ἐπὶ πϱὸς τ ναὸν ἦλθον ἔκαμον. τούτῳ μὲ ἐν τῷ ἔμπϱο-
σϑεν τ κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ᾽ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετε-
νεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲ ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι ἢ κομί-
σαντες οἱ ἱεϱεῖς, μεταξὺ τ χεϱουβεῖν τ δύο κατέθεσαν. E
αἱ ἢ τοὺς θαϱσεῖς συμπλέξασαι, κ᾽ γὰϱ ἔτυχε ἦσαν ὑπὸ τ
τεχνίτου κατασκευασμέναι, τ κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ
κ᾽ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε ἢ ἡ κιβωτὸς ἁδὲν ἕτεϱον, ἢ
δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ
θεοῦ λαληθέντας ἐν σιναίῳ ὄϱει ἐγγεγϱαμμένους αὐτοῖς
ἔσωζον. τ ἢ λυχνίαν κ᾽ τ τϱάπεζαν, ϵ τὸν ϑωμὸν τὸν
χϱύσεον, ἕϛησαν ἐν τῷ ναῷ πϱὸ τοῦ ἀδύτου, κ᾽ τοῖς αὐ-
τοῖς τόποις, ἐν οἷς κ᾽ τότε ἐν τῇ σκιωῇ κείμενοι κατεῖχον. κ᾽
τὰς καθημεϱινὰς θυσίας ἀπέφεϱον. τὸ ἢ θυσιαστήϱιον
τὸ χάλκεον ἵϛησι πϱὸ τ ναοῦ ἀπτεϱις τ θύϱας, ὡς F
ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατα πϱόσωπον ἔξω κ᾽ ϵλέπεσϑαι τὰς
ἱεϱουϱγίας ϵ τὴν τ θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ ἢ λοιπὰ
σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.
ἐπεὶ ἢ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱεϱεῖς τὰ πϱὶ τ κι-
βωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ὑ σκληϱὸν, ὑδ᾽
ὀλοϱὸν ὥϱᾳ χειμῶνος ὑστῆ χάμωνι ἴσᾳ), κατεχυμένον ἢ καὶ
κατεσταλμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσϱϱύει. κ᾽ ταῖς μὲν ὄψεσι
τῶν ἱεϱέων, ὡς μηδὲ καθοϱᾶν ἀλλήλους ἐπιτϱέπει.
ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἀπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν
παϱεῖχεν, ὡς τ θεῷ κατελήλυθότος εἰς τὸ ἱεϱὸν κ᾽ κατεσταλωκότος ἡδέως ἐν αὐτοῖ. κ᾽ οἱ μὲ ὅλοι ταύτης εἶ-
χον αὐτὸν τ ἐννοίας. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεϱϑϱηθείς, ἔτυχε γὰϱ καθιζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πϱὸς τ θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructū est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hāc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui fi ad magnitudinē cōferatur tempore erāt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totū populum Hierosolyma congregare, ad spectādum templum, & ad transferendam illuc arcā Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mēse conuenerūt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyper beretæus: incidítque in idem tēpus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viā perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est obortа, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cōtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conteruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tū fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

IIII. 3. Reg. 8.

63
19 o

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es E retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quem-admodum patri meo & viuo & mortuo es F pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedùm hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οἷς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντα ὑπολαμβάνει, ⁊ καλῶς εἶχεν αὐτὸν λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καθ' ὧν σαυτὸν εἰργάσω γενόμενος τὸν οὐρανὸν οἰκουμένην ⁊ ἀέρα ⁊ γῆν ⁊ θάλασσαν, ἐν ὧν ἅπαντων ἐνδιᾶ τούτοις ἀρχέμενος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατασκευάσαντι ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυνάμεις θύοντες ⁊ καλλιεργοῦντες ἀναπαιόμεθα εἰς τὸν ἀέρα. ⁊ πιστεύομεν ἀληθῆ τὰ ὑπὲρ σοῦ ἀκηκοέναι, ὅτι παρῇ, ⁊ μαρτυρεῖ ἡμῖν ἃ σαυτοῦ εἰρήκασι. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν ⁊ πάντα ἀκούειν, καὶ νῦν ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπῃς τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιος εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ ⁊ βουλομένῳ ⁊ δρᾶν νυκτὸς ⁊ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπιθάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τὴν θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς ⁊ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, φθὰς τὸ μέλλον τὰ ἅπαντα καθὼς κατεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ ⁊ γενήσεται τὰ λείποντα δηλώσειε, ⁊ ὡς αὐτὸς ὀπιθείη ὄνομα τῷ μέλλοντι γεγνήσεσθαι, ⁊ τίς μέλλοι καλεῖσθαι παρεῖπεν. ⁊ ὅτι τὸν ναὸν οὗτος ᾠκοδομήσειεν αὐτῷ βασιλεύς μὲν τὸ τῆς παρούσης τελευτὴν ἡδόμενος. ἃ βλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὀπιτελεῖ, τὸν θεὸν αἰνεῖν ἀξίως. ⁊ μὴ θαυμάζειν τινὰς ὑπομιμνήσκων ὧν ὑπέρκειται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς ἐκ ἐσομένων, πρὸς δόξαν ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα δηλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. ⁊ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀπαγών. ἔρρωσο μὲ εἶπεν ὁ δυνατὸν ἀνθρώποις ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπὲς γὰρ τῷ θείῳ ἀπαίτων χρεῖος τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δεδόσθαι χρείττονες γεγόναμεν, τοῦτο τιμῶ σοῦ δίκαιον μεγαλοφροσύνῃ πρέπει, ⁊ θεῷ τὴν ὑπερκειμένην εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, ⁊ τὸν ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. τίνι ⁊ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειλιττόμενοι, ⁊ δεξιούμενοι δυνάμεθα δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἐχόμεθά τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν αἰτῆσαι οἰόμεθα χάριν οὐκ ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, θεοῦ τε τοῦ πατρὸς πρώτου, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειτα δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκότ. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεοῦ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς ⁊ ὁμολογήσας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ τεθνεῶτι τελευτῶν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, ⁊ τὸ σὸν ἔθνος αὐτῶν διαδοχὰς ἀμείψει μυρίας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῶν ἡ συγχάρεις δόξαν. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖράν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν ⁊ ὑπὲρ γῆς ἡμῖν εἶ δόκης. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ παντὸς οὐρανοῦ. καὶ τοῦ κτίσαντος τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅτι γε οὗτος ὁ τυχὼν ναὸς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ὑπερθητὸν ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήσεως δικαίως. κἂν ἁμάρτῃ ποτὲ ὁ λαὸς, ἐπειδὰν πληγῇ τινι κακωθῇ δι' ἐκείνων ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς παραβαίνοντα τὸ ὅσιον μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς εὐθυδοθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε ⁊ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ἐν ἐλεήσῃς καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπαλλάξῃς.

Τοῦ-

τούτων δ' οὐχ ἑβραίοις μόνον δέομαι παρὰ σοῦ τὴν A
βοήθειαν εἰς σφαλείσιν, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ περάτων τῆς
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκοντα, κἂν ὁπόθεν, περὶ ἐπόμενοι
τῇ τυχεῖν τινος ἀγαθῆς λιπαρησόντες, δῶς αὐτοῖς ἐπή-
κοος γενόμενος. ἵνα γὰρ καὶ μάθωσιν πάντες ὅτι σὺ
μόνῳ αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν,
οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινὸν τὸν ἀπὸ σῆς βοηθείας, καὶ τὸν τῆδε ἀ- B
γαθῶν ὄντων, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ
ῥίψας ἑαυτὸν ὅτι τὴν γῆν, καὶ ὅτι πολλὴν ὥραν προσ-
κυνήσας, ἀνάσας θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γε-
μίσας τὴν ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρχόμενος τὸ θεὸν ἡ-
δέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ
αἴθρας διαβραμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὅτι τὸν βωμὸν
αἶξαν, τὰ θυσίαν ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς
ὑπιφανίας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἐπὶ τοῦτ' εἰκά- C
σας ἐπὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ διατριβῆς ἐσομένης. καὶ
ἁδεὶς προσκυνεῖ πεσὼν ὅτι τοὔδαφος. ὁ δὲ βασιλεὺς
εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ εἰπεῖν παρώρ-
μα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐ-
τοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δὲ τοιαῦτα ὑποβαίνειν ἀεὶ τὰ
παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ τε θρησκείᾳ,
καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν D
ὁ θεὸς διαμυήσας. ἔσεσθαι γὰρ ὕτως εὐδαίμονι τὸ ἐ-
βραίων ἔθνος, τε παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μεμνῆσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μεί-
ζω καὶ πλείω κατασήσουσι. ὑ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, διὰ ταῦτα προσῆκεν
ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὕτως μέγα τὸ
κτήσασθαί τι τῶν μὴ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ πε-
ποιημένα τε μηδὲν ἁμάρτειν εἰς ὀλάβειαν αὐτῶν. ὁ μὲν E
οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, διε-
λύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπέρ τε ἑαυτοῦ τε
πάντων ἑβραίων. ὡς μέχρις μὲν καθαθύσας μυρίους
καὶ διχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν
δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἐγεύσειν ἱερουργημάτων. καὶ κα-
τευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ τε τέκνοις
ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορ-
τὴν, περὶ τὸν ναὸν λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δὶς
ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ
κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ὑποχρῶντος F
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ,
πρὸς αὐτοὺς ἔκαστοι τὸν βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆε-
σαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐ-
τοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι
τῷ θεῷ παραμεῖναι αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς
καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ
τῆς ἡδονῆς ὑπόνους τὴν ὁδὸν τὴν ὅτι τὰ οἰκεῖα πάν-
τας ἀπῆσαν. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἰσορήσαντες αὐτῆς, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῆς μεγά-
λων καὶ ἑορτῆς μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὄναρ δὲ ὑπιφανὲν τῷ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμαινεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν,
καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῷ ἐκγόνων αὐτῷ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec aliengenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiáque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidisset eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauitque vitulorum duodecim millia, agnorum cētum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatíq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnó.que sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festíque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratū Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templū, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis A nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extortes, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic D operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamè pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius E ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò jus peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postiF bus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemG cubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὁ πρῶτον ἐμμένοντα ταῖς τῶ πατρὸς ὑποθήκαις ἔλεγλυ εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δυδαιμονίας αὐξῆσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς ἰδίας φυλῆς. προσδόκα μὲν δὲ τὰ ὑπεναντία πράγματα καὶ λήθλιν αὐτῷ ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προρρίζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τὶ λείψανον αὐτῷ ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παραλήψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς ἐκ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα καταφρηθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καθαπάντων ὁ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δ' ὑπερβολὴ μεγάθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς παρόντας ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῶ θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλῆτον παρ' αὐτῶ παρελθόντες. καὶ παρὰ τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἐ τὰς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν ἀπὸ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τὸς ὕπνους ἀναγεγραπται. μετὰ δὲ τὴν τῶ ναῶ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προεφηκαμεν γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμαστῆς δυδοξίας καὶ παραδόξου τετυχηκὸς, ἔτι καὶ θεῶ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῶ ναῶ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῶν μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῶ γενέσθαι, βραδύτερον ἠὐξήθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κατὰ τὴν δυδαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας ἐ τῶ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχολάζεσθαι καὶ σωρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἣν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς κίοσιν ἐρηρεισμένος, ὧν εἰς τὰς κείσεις ἐ τὴν τῶν προγεγραμμένων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, ἐ χωρῆσαι συμπᾶσαν ἀνθρώπων ὄχλου δίκας συνελθόντων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ὄντων, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐσταλμένον ὁ κοσμίοις. ἰσομέτροις ὁ φλιαῖς, ἐ θυρώμασι τριγλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ ἐ πεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὁ οἶκος ἣν ἐν μέσῳ κεῖ ὅλου τῶ πλάτους τετραγώνος, τετράπυλος. δέκα πηχῶν τριάκοντα, ἄντικρυς ἔχων ναόν, παχέσι κίοσιν ἀναπεταμένον. ἣν ὁ ἐν αὐτῶ ἐξέδρα διαφανὴς, ἐν ᾗ καθέζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἡ παρέζυκτο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήμασι, μετὰ τὴν τῶν προγεγραμμένων ἀπόλαυσιν, ἐξωμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα ὁ ὡρίσατο τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφισμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θεωρία ἡ μεταλλάττειν τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαρουμένη.

ℭ τὸ μὲ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅλη τετραοικίαν ἐπὶ συν- A
φασμένων, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
ὅπῃ κινῆμεν. ὑφ' ὧν ἐπεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκπεπαμμένοις αὐτῶν πε-
τάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑαρβο-
λὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχει τῆς στέγης χεισὸν ἐπὶ κατατεποι-
κιλμένον χρώμασι καὶ γεφαῖς. πρὸς καταστάσει δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ σοαὶ μακίσας, καὶ ἐν κάλλει τῆς βασιλείων κειμέ-
νας, ἐν αἷς λαμπροτάτων οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ παρέπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τοῦτον
ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν ὑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη
πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δ' ἐστὶν
καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς
βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ
ἀφανῆ, τό τε τῆς ἀναγομένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ C
ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπιτερπέστατα, καὶ θέσεις ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπην ἐν τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέ-
δρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. ζυγὸς
δὲ φορὰς καὶ ζυγὸς ζίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λί-
θοις δέκα θέσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατα- D
σκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἓξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ
δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεσαν,
ἑκατοντὼν ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπήλα-
τον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τὸν βασιλέα.
ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μόχλους περιτομὴ τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ
βλέποντες, χρυσῷ δὲ ἅπας δεδεμένος. ταῦτα ὁ σο-
λομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ
χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς εἴ-
ρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνωύεγκεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα E
κέδρου καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις
δωρεαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ
καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ
προειρήκαμεν ἤδη, χρήζων διετέλει. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθ-
μὸν, ἀπόρρω τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελ-
θὼν καὶ καταυόησας εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δω-
ρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆς πόλεων
ἔλεγεν. ἐξ ἐκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με- F
θερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτ-
ταν, ἀπ' ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λύ-
σεις αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶ-
να ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς, ἃ δὲ καλῶν ὅπως αὐτῷ
τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῆς ἐν αὐτοῖς ζητη-
μένοις ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῷ τὴν διάνοιαν ἀπεφήνατο. μέμνη- G
ται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μνήμασι ὁ
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ ὑὸς εἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχω-
σε τὸ δυτὺ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἐκόψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελών τε τὰς ἀρχαίας ἱερὰς

Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuenens tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa Herculi & Astartæ noua instaurauit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aforum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τὴν Ἀσταρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἕλεφαν ἐποίησε ἐν τῷ πε-ριτίῳ μηνί. τοῖς τε ἠυκέοις ἐστράτευσατο μὴ ἀποδι-δοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ, ἀνέστρεψε. ὑπὸ τούτου λῶ ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε σολομών, ὁ ἱεροσολύ-μων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ δίος, λέγων ὧδε. ἀβι-βάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευ-σεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέ-χωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα ἱερο-σολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρη-μάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ ἀβδή-μονά τινα τύριον αἰνίγματα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐ-τὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῷ εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' εἶδε τὰ τῶν ἱεροσολύ-μων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις ταῖς ἁρμοτού-σαις εὐαερίαις, ἀσφαλῆ τε καὶ μαγεδὼν, τὴν δὲ τρί-τὴν δὲ γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρ-χουσαν, καὶ φαραὼ ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς προ-σβαλὼν καὶ πολιορκήσας, ἅμα καὶ κράτει, ἀπο-κτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκα-ψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ δὴ καὶ ᾠκείωσεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖ-σαν ὀχυρὰν φύσει δὲ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην οὖσαν δυναμένην. ὑπὲρ δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βιταχώρα τὴν ἑτέραν ὄνομα λῶ, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ σκαλεῖτο. πρὸς κατεσκάσατο δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ὑπερηδέως ἐχούσας τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρα-σίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις ὕδασι, καὶ ναάμασιν ὑδάτων ἐνδεέσοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ὑ-πωπίου συρίας καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πό-λιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συ-ρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τῷ τὴν πόλιν εἶναι ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδάμου τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομή-σας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμύραν προσαγορεύουσιν, παλμυρᾶν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πραττων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὀπιζηπήσαντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναύου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μέχρι διελυθότων, φαραόνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βα- A
σιλέως φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγ-
καῖον ἡγησάμενος εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέ-
λω καὶ πᾶσιν τῦ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ
φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι
δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐ-
πειδὰν ἡ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν
ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνειν. B
καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμα-
σι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλα-
βον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τῦ πρώ-
του βασιλέως. ☾ οἱ ῥωμαίων ἡ αὐτοκράτορες ἐκ γε-
νετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάτων, καίσα-
ρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προ-
σηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πα-
τέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω ἡ καὶ
Ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα ἀλλὰ τοῦτο μετὰ μυρίους C
τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεσσαράκοντα καὶ τετρα-
κοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δη-
λῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραώθης ἐκαλοῦντο.
καὶ γὰρ μὴν τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευού-
σης λέγει τοὔνομα νικαύλλη καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν
μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔ-
χειν δυναμένων, τῆς ἡ γυναικὸς οὐκ ἐπ' ἴσοις κοινωνεῖν
ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνο-
μα. ἐγὼ ἡ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματικοῖς ἡμῶν βιβλίοις δύ- D
ναμαι, ὅτι μετὰ φαραώθα τὸν σολομῶνος πενθερὸν,
οὐκ ἔτι ἄλλης τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλίδος αἰγυπτίων ἐκλή-
θη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προσηγο-
ρίαν γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιο-
πίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.
νῦν ἡ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰς ποιήσω τὰς ἡμετέρας
βιβλίας, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολο-
γούμενα. ὁ ἡ βασιλεὺς σολομών, τοὺς ὑπὸ τῶν χανα-
ναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτεινον ὄρει E
καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμε-
νος, φόρον αὐτοῖς προσέταξε, ☾ περὶ τὸ θητεύειν αὐτῶν
☾ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἀντιλεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν
κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν γὰρ ἑβραίων οὐ-
δεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν δοῦλον ἔθνη πολλὰ τῆ
θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον ἐκ τούτων
ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταλιπεῖν εἰς τοῦτο τὸ
χῶμα· ἀλλὰ πάντες ἦν ὅπλοις ἐφ' ἅρμασιν ☾ ἵπ-
ποις στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἡ δουλεύοντες ἐδόκουν. F
τῶν ἡ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγον, ἀρ-
χοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀ-
ριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν ἐπιστροφὴν εἰλήφεσαν
τῶν βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς
πραγματείας ἐφ' ἃς αὐτῶν ἔχρηζεν. ἐναυπηγήσατο
γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ,
τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀ-
σιωγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐ πόρρω
ἐλανίτης πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὸν ἰουδαίων ἦν. ἐτύχε
δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ τῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῶν
ναυβάτας καὶ τῶν θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπέμψεν ἱκανοὺς ὡς σκάλδυσι, πλοῦσιόν τε μετὰ καὶ
τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδι-
κῆς ὄντα αὐτὴν, χρυσὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πά-
λιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν ἡ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regnum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam; 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cæteris quoque egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi, cum quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuíſque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè excepram, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè falſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

A σοφίας ἀγαπητὴ μοῦσα, καὶ τἄλλα θαυμαστὴ, ἀκούσασαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ἐπιθυμία κατ' ὄψεως αὐτὸν καὶ τῆς ὁσημέραι φερὶ τῆς σοφίας λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθώνας γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, λαμβάνειν ὀλίγον καὶ ψευδῆ δόξη συγκαταθέσθαι καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὅτι τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν λέγω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βελομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτίκα προπίνασα, καὶ λύσας τὸ ἄπορον τῆς ἀγνοίας διηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτίκα ἀφικομένη ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα φερὶ αὐτὴν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ προσεδόκα τὰς ἐπελύετο. ἡδ' ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τῆς σολομῶνος ὅτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ ἃ ἀκούσμασιν τῇ πείρᾳ πρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῆτε κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους. οὐχ ἧττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑπερεξεπλήττετο δ' αὐτὴν ὅτε οἶνος δρυμῶν ἐπικαλύμμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς διακονίας αὖτε καὶ διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψης ἡμῶν αὐτῶν φερὶ τὴν διακονίαν διάφορος. οὐχ ἥκιστα ἢ καθ' ἡμέραν ὁλοκαυτώματα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν φερὶ αὐτὰς ὁλοκαυτώσεις. ταῦτ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ κατασχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασιακῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προήχθη λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὅλη τοῖς προφρημένοις ἀντιμένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῖ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας προσφέρεται. τῷ γὰρ σὲν ἀγαθὰν ὧν αὐτὸς πρόσχεις σὺ σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, εὐδαίμονας ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπιχειρεῖ μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν θεαμάτων, οὐχ ὅτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σωίστησιν. ἐγὼ γοῦν, ὑδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις διὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθην πιστεύσασα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακαρίον τὸν ἐμοῖς λαὸν εἶναι κρίνω, θρόνους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τὸν σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν αὖτις τὸν θεὸν ἀγαπήσασα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὅτως ὡς τε σε ποιῆσαι βασιλέα. προσθήσω δὲ καὶ διὰ τῶν λόγων, πῶς αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. ἔπεσι μὲν γὰρ αὐτὸν τάλαντα ἐδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ βαλσάμου ῥίζαν ἐπὶ τοῦ ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, θάσσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἐχομένη. αὐτοσχεδίασεν δ' αὐτὴν σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ὄψιν ἐξελέξατο, ὑδὲν γὰρ ἐν ὅ τι διηθεῖσα λαβεῖν ἐκ παρέσχεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὧν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ εἰκὸς τυχεῖν ἤδιον προσιέμενος τὴν μεγαλοφροσύνην ὑπεδείκνυτο,

B

C

D

E

F

G

καὶ ἡ μὲ

καὶ ἡ μὲ τῆ᾽ ἀγυπτίων καὶ τῆς αἰθιοπίας βασίλισσα, A
ἐν θεραπείαις μεγάλαις τυχοῦσα, καὶ μεγαλοδώρους πάλιν τοῦ
βασιλέως τῆ᾽ παρ᾽ αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. καὶ
ἦ τ᾽ αὐτὴν χώρᾳ κομιδῆτον ὑπὸ τῆς ξύλου καλου-
μένης λίθοις τιμίοις πολυτελοῖς τοῦ βασιλέως, καὶ ξύλων
πλῆθος, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ ⁊
τῆ᾽ βασιλείων κατεχρήσατο, ⁊ πρὸς τὴν τῆ᾽ μουσι-
κῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιθάρας τε καὶ ψαλτας, ἅπερ
ὑμεῖς οἱ λεγόμενοι τ᾽ θεόν. πάντων ἦ τῆ᾽ πάροτε κομι- B
δῆτον αὐτῆ, κατ᾽ ἐκείνην τ᾽ ἡμέραν ἐνεχθῆναι, ⁊
μεγέθει καὶ κάλλει διάφορον. ὑπολάβοι ἦ μηδεὶς ὅτι
τὰ τῆς σκηνῆς ξύλα τοῖς ναοῖς εἰ᾽ λεγομένοις, καὶ ταύ-
την ὑπὸ τ᾽ παρεσκευάσατο τὴν θεραπείαν ὅτι κε-
κτημένη τῆ᾽ συνεχῶν λαμβάνειν ἔξι ἀφθονίαν. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲ εἰδέαν ἐφέρετο τοῖς συνήθεσι γένεσιν
λευκότερα δ᾽ ὄντα καὶ σίλβοντα πλέον. τοῦτο μὲ θεὸς τὸ
μηδένα τ᾽ διαφορὰν ἀγνοῆσαι. μηδὲ τὴν φύσιν τ᾽ ἀλλο-
τρίας σκηνῆς, ἐπεὶ διὰ τ᾽ τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμπεσοῦ- C
σαν αὐτῆς, δ᾽ κηδεσιν εἶ᾽ καὶ φιλανθρωπον δηλώσαι νο-
μίσαντες εὑρήκαμεν. ὁ ἦ τοῦ χρυσοῦ ⁊ ἀθμὸς τοῦ κομι-
δέντος αὐτῆ, τάλαντα ἑξακόσια ἦ ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ
συγκαταριθμουμένῳ ⁊ τοῦ ὑπὸ τῆ᾽ ἐμπόρων ὠνηθέν-
των, μηδ᾽ ὧν οἱ τῆς ἀραβίας τοπάρχαι ⁊ βασιλεῖς ἔ-
πεμπον αὐτῆ δωρεών. ἐχώνευσε ἦ τὸν χρυσὸν εἰς δξα-
κοσίων κατασκευὴν θυρεῶν αἷς σταλὰς ἀγόντων ἑξα-
κοσίας. ἐποίησε ἦ καὶ ἀσπίδας ⁊ιακοσίας, ἀγούσης ἑκά- D
στης μνᾶς χρυσᾶς ⁊ρεῖς. ἀνέθηκε ἦ ταῦτα φέρων εἰς ⁊ οἶ-
κον τ᾽ θρυμμάτα λιβάνου καλούμενον. ἐ μὴν, ἀλλὰ ⁊ τὰ
σκεύη δξ χρυσοῦ ⁊ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν
εἰς ὑπερβολὴν φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ ⁊ ἄλλην
τῆ᾽ σκευῶν δαψιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσα-
το. ἦδει γὰρ ὅτι τὰς ἀργύρου διαπερώσειν ἡ πάλιν ἐω-
νοῦτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσι-
κῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάλεσεν εἰς τὰ ἐν- E
δότερα τῆ᾽ ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορείαν πρόσταξιν. ὧν
ἐξεπεπλήκτο μὲν, ἀργυρος ⁊ χρυσὸς ἐνομίζετο τοῖς
βασιλεῦ. καὶ πολὺς ἐλέφας ἀθιοπίς τε καὶ πίθηκοι. τὸν ἦ
πλοῦν ἀπῆσαί τε καὶ ἐπανερχόμενοι ξισὶν ἔτεσιν
ἴωνον. φήμη ἦ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν
περιῆχεν ἀκροωμένη τῶν σολομῶνος ἀρετῶν ⁊ σο-
φίαν, ὡς ἅπασι τε παντα χῆ βασιλέως ἐπιθυμεῖν εἰς ὄ-
ψιν αὐτοῦ ἀφικέσθαι, τῶν λεγομένων δ᾽ ὑπερβολὴν
ἀκροωμένους, καὶ δωρεὰς μεγάλας προσομαρτύρειν F
τῷ θεῷ αὐτῶν αὐτοῦ. ἔπεμπον ἦ αὐτῆ, σκεῦη χρυ-
σᾶ ⁊ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλυσιτελῆ ἐσθῆτας, καὶ ἀρώματα
πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τῆ᾽ ἀχθοφόρων
ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τ᾽ τοῦ βασιλέως
ἵππους δ᾽ δξακισχιλίους ἐπελέγετο, ὧν τε τοῖς ἔσω αὐτῆ
ποσὶν ἀρμόσει καὶ ἵπποις ⁊ τῆ᾽ περιφερομένων πρὸ-
σθεν τὰ πάσας τῆ᾽ ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις
ἐλαττοῦτο. ἐπὶ δὲ αὐτῆ ποσὶν, χίλια, ὑπῆρχον G
δὲ αὐτῆ διακόσιοι ἵπποι. ἠσκεῖτο δ᾽ ὅπως, ποδὸς δι-
μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ᾽ ἀναπαυομένοις ἄλλοις

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuerebatur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & ligni pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aulâ Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquâmque omnem suppellectilem regiam ex auto fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre instit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramenti auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

ἢ συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ἀναπαύεσθαι, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ἐρᾶσθαι, καὶ ἀναβαλλόμενον αὐτῆ ἐν
τῇ ὀξύτητι. ἐπακόσμουν δ᾽ αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, πόθεν μὲν πρῶτον αἰδουμένους, ὑπερπε-
σάτη, τὸ ἦ ὕψος ὄντες ἀξιοπρεπεῖς, καὶ πολὺ τῆ᾽ ἄλλων ὑπερέχοντες, μετέωρας μὲν καθειμένους χαίτας, ἐν-
δεδυμένους ἦ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ἦν δὲ χρυσίου καθ᾽ ἡμέραν αὐτῆ ἐπίσπαστον ταῖς
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῆ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributisque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi in- 3. Reg. 11.
stitutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, ἐ λιλιὰν ἡμφιεσμένος ἐωθεῖτο, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δέ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὃ καλεῖται μὲ ἤτταν, ὡραῖοις ὕδασι καὶ παντοίοις δένδροις ἀμφιρύτοις ἀπτερπὲς ἅμα καὶ πλέσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρούμενος ἐποιεῖτο. θεία δ' ὡς πάντα χρώμενος διανοίᾳ τε ἐ ἀκριβῆ, ἐ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῆς ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν ἦσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴδιον ἐφ' οἷς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆς πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. ἀφθονείας δὲ τὰ ἅρματα καὶ ἀγχάτας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲ ἐφ' αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. τῆς δ' ἀργυρίου ἴσον ἔποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον λίθῳ καὶ τῆς λίθων, καὶ τῆς κεδρίνων ξύλων ἀναφθέντων ἄπειρον ὡσαύτως καὶ τῆς σίνδρων τῆς συναμίνων πλήθει τὰ δ' ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀργύριον κομίζουσιν αὐτῷ, πωλεῖσθαι, τὸ μὲ ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν διαφόρου διέπεμπεν αὐτούς. ἡγεμόνευε δὲ πασῶν βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῆς πρὸ αὐτοῦ τῶν ἑβραίων ἀρχῶν ἐκράτησεν, ἐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῆς πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, ἐκ εἰς ὅμοιον οἷς προεῤῥήκαμεν αὐτὸ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τῶν τ' ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ἐ ταῖς ὑπηκοίοις μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ τῆς ἀλλοτρίων ἐθνῶν χώρας, σιδωνίας ἐ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἷς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοῖς δ' ἐκείνων ἥρξατο θρησκεύειν θεοῖς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῆς πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπειδομένου τὸ νομοθέτου προεπόντος μὴ γαμεῖν ἀλλοτροχώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐκπλακέντες ἔθεσι τῆς πατρίων ἀποστῶσι, μηδ' τοῖς ἐκείνων σέβουσι θεοὺς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲ κατημέλησεν ὑπερεχθεὶς εἰς ἐπιθυμίαν ἀλόγιστα ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἐθνῶν θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς ἑξακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τῶν βασιλέως τῆς αἰγυπτίων θυγατέρα, δίδυς μὲν ἐκράτησε πρὸς αὐτῆς ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, ἐ τῆς δόξαις καὶ φιλοσοφίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τοῦ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῶ λογισμοῦ ἐπὶ τὸν χείρονα ἀδεκλίνοντος αὐτέχειν πρὸς τῶν μιμήσεων τῆς ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον τῶ ἰδίου θεοῦ κατωλιγώρησε. τοῖς δὲ τῆς γάμων τῆς ἐπισκήπτων τιμῆς ἐκέλευε. ἐ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τῶν φυλακῶν τῆς ταμίαιον. ὅτι τῆς χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῆς ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματα, καὶ τῆς λεόντων τῆς πρὸς τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τῶν ἐκείνου δόξαν, ἐῶ αὐτῷ συνέβη, καταλειπεῖν δι' ἃ τῶν πρὸς τὸν θεὸν ἐσέβησαν.

ὑ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ καὶ A
τοῖς ὕπνοις φανέντος, καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραμέ-
σαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ἐπὶ
τὸν θεὸν πεμφθεὶς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δοκῇ τοῖς πε-
ρανομήμασι λέγων, ὅτ' ὀλίγου χαρήσειν τοῖς
προτεθνηκόσι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἐκ ἀφαιρε-
θήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ διαβεβήκη τὸ
θεῖον αὐτὸν ὑπέχεσθαι δόξαν ποιήσειν ἐκείνης. τελευ-
τήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, ἐκ ἅπαν- B
τα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς
μόνας ὀφειλούσας αὐτῷ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν
τῷ ἐγγόνῳ τοῦ Δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν
ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔ-
σχεν ἐβελήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ
σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνὸν ἀγαθῶν ἐφ'
οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρόν.
οὐ πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατήγγειλεν ὁ προ- C
φήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐ-
τὸν ὁ θεὸς ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δὲ
αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν ἦν
ἰδουμαῖος, γένους ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. κατα-
σφαγμένου δὲ τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ δαβίδου
στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα
δυναμένους διαφθείραντος μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς
τὸν φαραὼ τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως D
αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ-
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν
ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι
πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα θαφίνην. ἐξ ἧς
γίνεται αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ συναν-
ετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν δαβίδου θάνατον ἐν αἰγύ-
πτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραὼ
ὁπερέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βα-
σιλέως ἀπανείναντος, τίνος ἕνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν E
ἐπιθυμεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις
καὶ ὠδυνηρῶν, τότε μὲν ἐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον
δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα
κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας ὠδυνο-
μίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρή-
σαντος τοῦ θεοῦ φαραὼνι, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ὑποχειρίαν τοῦ σολο-
μῶνος, κατεῖχετο μὲν φρουραῖς πολλαῖς καὶ ἐκ δὲ ἐλεύ-
θερος δ' αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμός, ἅρας
ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ F
πρὸς ραζὼφ μὲν Σωβὰ, τὸν δὲ τῆς συρίας ὑποδε-
δεκότι βασιλέα ἀδραζαρον διατρίβοντα, καὶ
ληῒζόμενος τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔ-
σχεν ἀφ' οὗ τὸν σῖφος ληστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ κα-
ταλαβὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυ-
ται. καὶ καταστρέφων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει
κακῶς, ἐπ' ἐμπαίζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦ-
τα μὲν ἐκ τοῦ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐ-
βραίοις. ἐπιτίθεται δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμο-
φύλων τὸν ἱεροβόαμον υἱὸν ναβαθαίου, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελ-
πίσας. παῖδα γὰρ ὄντα τοῦ πατρὸς καταλειφθέν-
τα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regẽ adiit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio continetur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulùm seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio, propter promissionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac cõseruator esto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem priùs fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cùm esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsique principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumen seruauit.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitúrque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterùm defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responturum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. *Reg.* 12.

ἔτος ἦν τῆς ἐρχῆς πεπονήσεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, & γέρας αὐτοῦ στρατηγίαν δοὺς τ᾽ ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ἦν τῷ ἱεροβοάμῳ κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν ἐκ τ᾽ ἱεροσολύμων, συμβαίνησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἦν ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἐκ τ᾽ ὁδοῦ μικρὸν ἀποστὰς εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς εἰς ἄλλος. σχίσας δ᾽ εἰς δώδεκα φάρση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἐπ᾽ αὐτὸς περιεβέβλητο, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προφὰς ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲ τῷ τούτου δοὺς τ᾽ φυλὴν διὰ δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τ᾽ ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἦ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἁμαρτήματος, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν μετατίθησι τὴν αὐτῷ γνώμην ὁπὸ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἴσο, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τ᾽ πρὸς θεὸν τιμῆς ἀθλα μεγίστου τῶν ἁπάντων, γενήσεσθαι τηλικοῦτο, ἡλίκον οἴδα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τῶ προφήτε λόγοις ὁ ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, ἐκ ἠρέμει. γενόμενος ἦ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τ᾽ ὑπὸ ἀχία δεδηλωμένων, εὐθὺς ἀναπείθειν ἐπεχείρει τ᾽ λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ πράττειν εἰς αὐτὸν τ᾽ ἡγεμονίαν μαθὼν ἦ τὴν ὀχύνοιαν αὐτῷ καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἦ τῦτο ἱεροβόαμος, πρὸς σύσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ᾽ αὐτῷ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ βασιλέα φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον γ᾽.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ἐλαύνει ὅπως αὐτῷ τῶ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὰς δέκα φυλὰς ἱεροβόαμος ἀποδείξει βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει ἦ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲ ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἦ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται ἦ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δὲ ἁμαρτίᾳ τε & πλούτῳ καὶ φρενήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γήρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρεμύησε. τοῖ ὧν καὶ τῶν δι᾽ αὐτὸν κακῶν συμπεσόντων ἐβεβαίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διασαφῆσαι. μὴ ἦ τὴν τῶ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τῶ παιδὸς αὐτῷ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμιμα ποιοῦμα, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ᾽ ἱεροβόαμον. ἀφικομένου ἦ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῶ λαῶ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτῆσαί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ γνῶναι χρηστότερον τῶ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ᾽ ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνήσεσθαι ἦ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἣ διὰ τ᾽ φόβον. ὁ ἦ μὲ ἓξ ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἠξίουν, ὕποπτος μὲ διὰ τὸ γίνεται, μὴ πρὸς χρῆμα ὑπνώσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν.

πρὸ-

πρέπειν γὰρ ἡλίκιαν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βελτίωσαι τὴν μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχειν. συγκαλέσας δὴ τοὺς πατρώους φίλους, ἐκοπτέστο μετ' αὐτῶν, πῶς ἁπλῶ δεῖ ποιήσασθαι τὴν ὑποκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς δύνοις καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ἥττους εἰς δύνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρᾶον καὶ ἀνδρικὸν μᾶλλον ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ἥττους καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παῦν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ ἡγεῖσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεσφάψι, τὸ θεῖ ποιήσαντος οἶμαι καταλειθῶναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτῶν. καλέσας γὰρ τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὴν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τοὺς δ', ἅτε γὰρ ἡ νεότης, ἅτε ὁ θεὸς ἀφῃρημένους τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτῶν δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρευχίας ἐπειράθησαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοὺς λήψεσθαι πείραν δυσκόλους, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνεθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑποκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκμάζουσαν τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκούσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δεῖν καὶ φιλάνθρωπον, τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τὴν τῶν φίλων ἀπεκρίνατο. ταῦτα δ' ἐθεάσατο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου τραχέος ἀληθέντες, ὡς ὅτι πείρᾳ τοῖς εἰρημένοις ἠπατήκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἐκεῖ ἤδη αὐτοῖς εἰς συγχύσεις πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἐφασαν τὴν ἡμέραν. ὥστε χωρεῖν δ' αὐτῶν μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἔτους δ' ἔχοντος πικρῶς τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῖς τὸν ὅτι τῶν φόρων ἀδώσεσμον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ὦν αὐτοῖς, ποιήσειεν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅτι βαὰς δύδις ὅτι ἁρμάτος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ δαβίδου παίδων ὄντας, τὸν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τοῦ μετεωρίζειν κύριον. ροβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκηνὴν ποιήσας τὸν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε ἐν λαβὼν ὀκτὼ καὶ δέκα παρ' αὐτοῦ στρατὸν μυριάδας ὁπλιτικοὺς, ἐξελθεῖν ὅτι τὸν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ δι' τὸ μετρίως ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἐ γὰρ ἐᾶν δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, οὐδὲ ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὸν τοῦ θεοῦ μεταίρεσιν τὸ τοῦ πλήθους ὑπὸ ἀσεως γεγυμνωμένης, ἐ κατεξῆλθε. διηγήσομαι δὲ πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς ἐμεταξύ, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ροβοάμου τοῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως γεγυμνωμένα δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αὖ ἔτους ἄχρι παντὸς τῆς ἰσορείας τὸ ἄτακτον.

A Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte capros facilè illum amaturos, quòd natura ità comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis; & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis imperitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam interceſſisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, ídque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet C mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare po- E suit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege
3. Reg. 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset ex- G anime. Altare quoque dirutum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διατριβὴν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανουήλῃ πόλει λεγομένῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἦν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει στρατιωτῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα προελθόντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν μεταπορεύσεται ἴσως, καὶ ἀπολιπὼν αὐτὸν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας δι' ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τάττειν ἡμᾶς τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ὅπερ ἐνδέχεταί τι ζῶον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τρισὶν, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἃ δὲ ὅτι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν δι' ἣ προειρημένας πόλεσι ναΐσκω. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλαρχῶν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, οὐκ ἔστιν ἐν ὑποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεσιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ὑπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὸν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μαχρὰν ὄντος ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος καὶ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἐποίησα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸ θεῖον. ὑποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λοιπῆς φυλῆς καὶ τοῦ ἀαρῶνος γένους. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσιέτω μόχθον τοῦ θεοῦ καὶ κλῆρον, ἃ δὴ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν, ἐξαπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὰ πάτρια θρησκείας ὑποσήσας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἐβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν δηλώσομεν. ἐνιστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος δὲ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὡσαύτως ἑορτάζων δὲ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως. ἡμέρας δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ὅπι φέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, ὧδε γίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὅπι σοῦ θύσει τοῖς ψευδοπροφήταις τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γινομένοις, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, καὶ ἀσεβῶν, ὅπι σοῦ καύσει. ἵνα μὴ τοῖς νῦν πιστεύουσι ἔτοι τοῦθ' ἕτως ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον ὧδε χρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τοῦ ἱερείου, ὃν ἂν μὴν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παρεξιὼν θεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καλδῶν συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δὲ ἡ χεὶρ, ὥθις παρείθη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ ναρκήσασα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὃ ἀληθῆ τ ἄνθρωπον κ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτ δεηθῆναι τῦ θεῦ ἀναζωπυρῆσαι
τ δεξιὰ αὐτ. καὶ ὁ μ ἱκέτευσε τ θεὸν τῦτ αὐτ πα-
ραχεῖν. ὁ ὃ ν χλεὸς τὸ κ φύσιν ἀπολαβέσης, χαίρων
ἐπ αὐτῇ τ προφήτην παρεκάλ δ ἡνῆσαι παρ' αὐτ.
ἰάδων ὃ ἔφη, ἐχ ὑπομένω εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἐδὲ
γεύσασθ ἄρτε κ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλ. τῦτο γὰρ
αὐτ τ θεὸν ἀπειρηκέναι, κ τ ὁδὸν ᾗ ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τ ὑπιστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφα- B
σκε. τῦτον μ οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἐγκρατείᾳ.
αὐτὸς δ' ᾗ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτ τ προφητῶν
ἐν τ προφητῶν, ἐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ᾗ δέ τις ἐν
τῇ πόλ πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱε-
ροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτ τὰ παρ' ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔστ τότε μὲν κληνήρης ᾗ δεξ τ ὑπὸ τῦ γήρως
ἀσθένειαν. τῦ ὃ παίδων αὐτ διηγησάντων τὰ περὶ τῦ
παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου κ τ σημείων τ
γνωμένων, κ ὡς παρεθεῖσαν αὐτῷ τ δεξιὰν ἱεροβόα- C
μος, ἀξιοῖ πάλιν ἑαυτῇ ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας
μὴ παρὰ δοκιμήσειεν αὐτ ὁ ξένος πρὸς τῦ βασιλέως,
καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προστάττει τοῖς παισὶν
ἡμιόνου ὑπισχῶσαι τ ὄνον, κ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
ποιῆσαι. τῦ ὃ ἀναβάσαντων ὁ προσετάγησαν,
ὑπέβας ἐδίωξε τ προφήτην. Ϲ καταλαβὼν ἀναπαυό-
μενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ κ σκιερὰ ἔχοντι δρυὸς δύμε-
γέθης ἠρώτησε πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν D
εἰσελθόντα κ ξενίων μεταλαβόντα. τ ὃ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τ θεῦ γεύσασθαι ποτέ τινι τ ἐν ταύτῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηγόρευκέ σοι
τὸ θεῖον ῥῆμα δεῖπνον φάγειν ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ
κἀγὼ, κ ν αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
κ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἐσιασόμενον. ὁ ὑ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς,
ἀνέστρεψεν. ἀρισάντων δ' ἐπὶ Ϲ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς
ὑπεφαίνε τῷ ἰάδωνι. κ ὡς ἐβάνθανε τὰς ἐντολὰς αὐ- E
τῦ, πρωΐαν ὑφέξειν ἔλεγε. κ ποδαπὸν, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτ κ τ ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ' ᾧ διαφθαρήσεσθαι, κ ν ἐν τοῖς παλαιοῖς μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι κ τ τῦ θεοῦ
βέλησιν, ὅπως μὴ πρόσχοι τοῖς τῦ ἰάδωνος λόγοις ἱε-
ροβόαμος ἐλπίσας ψεῦδος. πορευομένῳ δ' αὐτῷ τῇ
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. κ κα-
ταπατήσας αὐτὸν ὑπὸ τῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. κ τ μ ὄνον F
ᾐδὴ ὅλως ἔβλαψε. προσκαθεζόμενος ὃ, ἐφύλαττε
καὶ ἐκεῖνον, κ τὸ τ προφήτου σῶμα, μέχρις ἃ τινὲς τ ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελαν ἐλθόντες εἰς τ πόλιν τῷ
ψευδοπροφήτῃ. ὁ ὃ, τοὺς υἱκ πέμψας ἐκόμισεν εἰς τ
πόλιν τὸ σῶμα, κ πολυτελῆς μ κηδείας ἠξίωσεν, ἐν-
τειλάμενος τοῖς παισὶ κ αὐτὸν ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μ εἶ πάνθ' ὅσα προεφήτευσε
κ τ πόλεως ἐκείνης, κ τῆ θυσιαστηρίῳ, Ϲ τῷ ἱερέων, G
Ϲ τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς μ
τὴν τελευτὴν ᾐδὴν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῷ ὀστῶν ἀ ἐνε-
θησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, κ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν κ ἀσεβὴς πρόσ-
κειτο τῷ ἱεροβόαμῳ κ τὶ δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῦ ἀληθῆ λόγων; ὡς ὃ Ϲ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτῷ κ τ αὐτ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς κ προφήτην ἄμεινον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὖ τ δόξαν ἀναλύειν κακιζῶν, κ πιθανοῖς περὶ τ ψευσμένων χρώμενος λόγοις ἐλαττῶν αὐτ τ ἀλήθειαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cōtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viā reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

IX. Erat in ea vrbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduĕtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt cuestigio asinum stratum ad iter sibi expeditent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referēte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum ejusdĕ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternū monumentū inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiā detractum de iumēto necauit, nihil lęso asino, imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rē visam pseudophropheræ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortē in idē monumētū inferrent. Vera. n. esse quæcūq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recētis etiam tum ſtructurę, quòd totac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

A ὑπηχθρεῖ γὰρ πείθει αὐτῷ ὡς ὑπὸ κόπου μὴ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσῃ βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον οὐ καινὸν ἢ διξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πεσεῖν διὰ βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα προφητικὸς, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλεῖτο. ἅπερ οὐδὲν ἦττ' εἶχεν, ἢ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς δικαίων B θείων ἔργων ὅπῃ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. ἅπερ δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρηνόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητῶν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. Ϲ τὰ μὲν οὖν ἐφεξῆς ἡμῖν διηλώσω. ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ἐ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῖπα μεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεέμ, καὶ Ἠταμὲ, Ϲ Θεκὼ, καὶ Βηθσὺρ, καὶ Σοχὼ, καὶ C Ὀδολὰμ, καὶ Εἰπὰν, καὶ Μάρησὰν, καὶ Ζιφὰ, Ϲ Ἀδωραΐμ, καὶ Λαχεῖς, καὶ Ζηκὰ, καὶ Σαραΐμ, καὶ Ἠλὼμ, καὶ Χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδα κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ Ϲ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ Βενιαμίδι κληρυχίᾳ. καὶ τυχίσας, φρουρεῖς τε κατέστησεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν Ϲ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάττε ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. σωπλῶν δὲ οἱ πᾶσι τοῖς D ἱερεῖς καὶ λευίτης ἐκ πάσης τῆς ἰσραηλίτιδος πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λαόν, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν φυλῶν ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, κατέλειπον τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ᾧ γὰρ ἥδεως εἶχον προσκυνεῖν αἰσχυνόμενοι τὰς διαβολὰς ἃς ἱεροβόαμος κατεσκέδασε. καὶ ἤυξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γάμους δὲ συνῆψέ τινα καὶ ξεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῶν παῖδας, ἦγετο ὕστερον Ϲ τὴν ἐκ τοῦ ἀβεσαλὼμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχαλὶθ ὄνομα καὶ αἰσὰν ὖσαν συνῆψε. καὶ παῖς ἄῤῥην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνε), ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν Ϲ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν μαχαί. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ ὑοὶ μὲν αὐτῷ γενόμενοι σαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δ' ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχαὶς ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὅπῃς δύσε. ἄπιστον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀφροσύνης τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τὸν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ἴσα βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεζέπη πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας κατεπιφρόνησεν, ὡς καὶ ὑπ' αὐτοῦ λαὸν μιμεῖσθαι τὴν ἀνομημάτων. συνωφελοῦσι γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς ἐκείνων ἀσεβείας τοῦ θεοῦ συνέβαινε πολλοὺς ἀφανίζεσθαι, ὡς ἀρετὴ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἔπονται. ὑ γὰρ ἔνεστιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τοὺς τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πρᾶττοντας. τοῖς δ' ἴσως συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσι αὐτῷ καὶ ἀφανισθῆναι, συνδάζειν μὴ προσηκόντως τῷ βασιλεῖ θέλοντες ἦ) δίκαιοι.

B

C

D

E

F

G

Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cōdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumēto, vino, oleo, cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamē amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machę filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolēt mortales fortuna blandiēte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauētur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebāt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cōtigit, populo leges ac pietatem egregiè cōtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

Κεφάλαιον ν΄. A

Σύσακις ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατεύσας ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, κατέχων τὴν πόλιν τῶν πλούτων αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκισεν.

CAP. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

ΤΙμωρεῖ δὴ τῷ εἰς αὐτὸν ὕβριν ὁ θεὸς ὑπ' ἐμπλήκτῳ τοῦ αἰγυπτίων βασιλέα σύσακον. ὃν ἐπ' πλανηθεὶς ἱστορεῖ τὰς θεοῦ πόλεις αὐτοῦ σεσωσμένας ἐπελθεῖν. ἔβδομον γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ὑπεστράτευσε) μετὰ πολλῶν αὐτὸν μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτοῦ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων δὲ μυριάδες ἓξ. πεζῶν δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τῶν πλήθους σὺν αὐτοῖς ἀλλὰ τὴν σωσάκου στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δύναμιν εἶχεν σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν τὸν θεὸν ἀμφιλιῶαι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ θεοφόητης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκεκαλεκέναι αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, ἐλθὶς τὴν ψυχὴν ἀνέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ὁμολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐσφόλε) ἡμαρτηκότας. ὅθεν αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταιδὴς δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔτους ἑξαετοῦς, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸν προφήτην. ποιήσειν μέντοι τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀποτελέστερον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν δὲ σύσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, οὐδεμιᾶς ῥοβοάμου δεδιὼς φόβου, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ἡμομένοις συνθήκαις, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ὤφειλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τοὺς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τοὺς χρυσοὺς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τοῦ θεοῦ, λαβὼν ἀφ' ἁπάντων τῆς σοφίης βασιλέως. καὶ τὸ ποιῆσαι, ἀπίστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα μέμνη) δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος, ὡς μόνον τοῦ θεοῦ βασιλέως πλαπθεὶς ὄτομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τινὰ παλαιστίνην συρίαν ὑπεδεδύκατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φασὶ δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλε) δηλοῦν κεχορηγημένον ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι σύρας καταλεῖψαι ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ἐδεδόκτων αὐτοὺς ἀφθόνα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δὲ ὡς ὅτι μηδένες ἄλλοι ἀποτέμνονται τὰ ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ καὶ τούτων ἔφασαν λεγόντων ὅτι αὐτοῖς δοκῇ. αἰσχρηστότερον δὲ σωσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, κατὰ μὲν τῶν χρυσῶν δυοῖν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. αὐτὸς δὲ τῇ μετὰ τρεισκαίδεκα ὀλυμπιάδας, καὶ τὸ ἐν τοῖς προγεγραμμένοις λαμπρότατος ἤκμαζεν, βασιλεύσας ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἰουδαίοις ῥοβοάμῳ. ἐβασίλευσε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

HAnc contumeliam Deus per Susacum Aegyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit: hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destituros. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur verum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, qui propter spretũ paternorum amicorum consilium raptam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, esséne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiéti præsentio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam prope foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam oclas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῆς, ἐπτακαίδεκα τὸν ξύπον ἀλαλῶν αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ ἀδόξως τὸ μὴ θεοσεβεῖν τοῖς πατρῴοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τοῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ἱεροβοάμου τοῦ δέκα φυλῶν βασιλεύοντος καὶ ταῦτα μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὸν δὲ θεὸν Ἱεροβοάμου ἀπόλεθα τοῦτον ἔχομεν πῶς καταστρέψῃ τὸν βίον διεξελθεῖν. οὐδὲ γὰρ ἐν ἀνέλειπτον ἐδὲ ἠρέμησεν εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτάνων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ὅσοι τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀΐσας, καὶ ἱερεῖς ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμελλεν αὐτῷ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὰ περὶ αὐτὸν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς ἐκφῦσαν τὸν θεόν. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσθενείας ἐνοχλούσης, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, ἀπολαβοῦσαν σχῆμα λαβεῖν ἰδιωτικὸν, πορεύθῆναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν δὲ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν. καὶ δὲ περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦτον διηλωκέναι. ταῦτ' ἀκούσασα δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ζήσει, εἰ δόξοι τῶν νόσων ἡ μεταλήψασα, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ δὲ διέτριβεν ὁ ἀχίας. καὶ μέλλουσα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς θύρας ἠμαυρωμένου δι' τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῇ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸς ὧν πάρεσαν ἀποκρίνασθαι. παρεισάσης δ' ἡ γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀναβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν δὲ θεὸν ἀ λανθάνειν, ὃς ἀφιγμένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσωμαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σε μέγαν ὄντα μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐμοῦ. ἵνα σε πάλιν καθαρπάσω. καὶ πᾶν ὀλοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κύνες καὶ ὄρνιες βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξαιρήσεται τῶν ὑπ' ἐμοῦ λαῶν παντὸς, ὃς ἅπαν ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γένους. μεθήξει δὲ τοὺς πέριξ καὶ τὸ πλῆθος σκήψεσιν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπερεῖ εἰς τοὺς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησαν, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις ἀποστατεῖ θεοῖς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα ἀπιθι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τελευτήσαντα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῇ τιμηθεὶς παρὰ θεοῦ. ὁ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρεθήσεται. ταῦτα οὖν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τὰ τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτου προαλγήσασα, ἀφικνεῖται διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν ἀπέλθουσαν τοῦ τέκνου κο-

B

C

D

E

F

G

πτομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ παιδὸς ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ αὐτοδὴ μὲ αὐτυχεῖ γενομένη διὰ τὸν ὑὸν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάπτειν ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκάσῃ δ' διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ οὐδαμῇ μένουσα, τὸν μὲ ἐκπεπυσμένον καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης ἄρα, τῷ δ' βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγελε.

Κεφάλαιον ε'.

Σαραπία ιεροβοάμου δηὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ ὕπλα, καὶ ὅτι βασάκης τῷ ιεροβοάμου χρεαὶ ἀφῃρέθη, αὐτὸς τὸ βασιλείαν ἔσχεν.

Ιεροβόαμος ὁ ὑδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας σραπαὶ, δηὶ τ ῥοβοάμου παῖδα τ δύο φυλῶν τ βασιλείαν τ πάππου ἀλαβόντα ἄμφω ἀβίαν ἐξεσράτευσε πολεμήσων. κατεφέρει γὰρ αὐτὸν ἀπ τ ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τ ἔφοδον τ ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ὑ κατεπλάγη, θυμούμενος δ' ἐπάνω τ νεότητος ἦν φρονήματι καὶ τ ἐλπίδος τ πολεμίων, σραπαὶ ὀπιλέξας ἐκ τ δύο φυλῶν, ἀπέλυτησε τὸν ἱεροβοάμου εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ σρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτ τὰ πρὸς τ μάχην ἠυξέπιζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἦν δ τ ἱεροβοάμου σραπὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δ τὰ σρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα τ τοὺς κινδύνους ἀντεπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, σὰς ἐφ' ὑψηλῆ τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ καθέσεισας, τὸ πλῆθος καὶ τ ἱεροβόαμον ἀκῆσαι πρῶτον αὐτὸ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. θυμουμένης δ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲ τ ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς οὐνοεῖτε, θαυμάζω δ πῶς ὄντος αὐτὸς τ μὲν πάππου, πρὸς δ' ἄλλο ἱεροβοάμῳ προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν δηὶ τοῖς ὑπὸ τ θεῦ βασιλευθεῖσι πολεμήσοντες, καὶ τ ἀρχὴν ἁρπασομένοις τὴν ὑπάρχουσαν. τ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν ἱεροβόαμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτῃ αὐτὸν ἀπολαύσειν ὀπλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ τὸ παρελπλυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τ ὕβριος, καὶ τὴν ὕβριων αἷς ὑ δικαίοις ἐπεξῆλθεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀνάπεισε. οἱ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τ μὲν πάππου, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τὴν δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὶ ὑπὸ τ θεῦ καὶ τ ἐκείνου νόμων ἀπεσατάσατε. καί τοι σιωπῶντα κἀγὼ καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ὑ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς τ δυσχερὴς ἡ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τ θεατρομένων ἔξω γὰρ ἔργων, δι' ἃ τε σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶ δεῖ τ τ ἐκγόνων ἁμαρτίας τὰς τῶν πατέρων διορθοῦσθαι. ὑμεῖς δ' ὑδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότ' ὅτε νῦν. ἀλλ' ἥκετε σρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πεπισευκὼς ὡδὶ τ νίκης; ἢ τ χρυσᾶς δαμάλεσι, καὶ τοῖς δηὶ τῶν ὁρῶν βωμοῖς, ἃ δίγματα τ ἀσεβείας ἐσὶν ὑμῖν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς δ' ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τῶν ἡμετέραν σραπαὶ καταβάλλον; ἀλλ' ὑ δή πῃ οὐκ ἰσχὺς μυριάδων σρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένος. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τ βεβαιοτάτην ἐλπίδα τὸ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥπις ἐσὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένη ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τ ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐ δ' χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὑπνοῦσα πονηρεῦσι βασιλέως δηὶ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐσὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ προσῆκον ὑμᾶς ὅτι τοσοῦτο μέγεθος δυδαιμονίας γνωρίσαι.

A

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri successerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non satis administrandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat autem in castris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt verò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso cõstitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Quòd Dauidi atque eius posteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis miror cur deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni patte repulsuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legésque eius omnium quæ vnquã fuêre sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse non solùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid, per ætatẽ peccasset, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis sed impietatis vestræ argumẽta sunt? An fortè multitudo qua potiores estis, spem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniustitia cõtra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quę profectò penes nos est, qui cõstãter in seruãdis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili sculpserũt, nec; sceleſtus rex commẽtus est ad imponẽdũ vulgo ignobili: sed qui cõditor est omniũ, & principiũ huius vniuersitatis simul & finis. Quãobrẽ nũc quoque suadeo vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis.

Deum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere. illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis vingintiduobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

A ταῦτα μ̀ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα πναὶ τῶν στρατιωτῶν ὁ ἱεροβόαμος ἐπεμψε περικυκλωσομένους τ̀ ἀβίαν ἐκ πινων ὐφανερῶν τῶ στρατοπέδω μερῶν. μέσοι δ' αὐτοῦ περιληφθέντες τῶν πολεμίων, ἡ μ̀ στρατιὰ κατέδυσε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε Ϲ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῶ θεῶ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ πάντων μόνον πρὸς τ̀ πολεμίων. οἱ δ' ὁμῦ πάντες ὑπηκολεσάμενοι τ̀ παρὰ θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῆ σάλπιγγι σημηναντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὑπὸ τοὺς πολεμίους. Ϲ τῶν μ̀, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τῶν δ' ἀβία στρατιὰν, ἐπαφτέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ ἐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμω γεγονέναι, ἔθ' ἑλλήνων ὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τ̀ ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασίω Ϲ ὑπερβόλω νίκω παρὰ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ̀ ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλοντες κατακράτος, τήν τε βηθήλιν καὶ τ̀ ἐπαρχίαν αὐτ̀, καὶ τ̀ ἰσανὰν, καὶ τ̀ ἐπαρχίαν αὐτῆς. Ϲ ἱεροβόαμος μ̀, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὸν τ̀ ἠτταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας περιῆν. τελευτᾶ δ' ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον ὑπερήσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ καὶ δέκα. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο Ϲ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δ' τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ̀ βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τῶ νεανίσκω, μαχαία τοὔνομα. τούτω κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἰσραηλιτῶν εἰρήνης, ὑπὲ ἔτη δέκα. καὶ τὰ μ̀ περὶ ἀβίαν τ̀ ροβοάμου τοῦ σολομῶνος, ἕτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δ' καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τ̀ βασιλείας ἀσάνου διελήλυθότος. ἦρξε δ' ὁ τοῦ ἱεροβόαμου παῖς ἔτη δύο, τῶν πατρὸς τ̀ ἀσέβειαν καὶ τ̀ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δ' τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὑπὸ βαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων οὖσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ὑπεκβαλόθεὶς δ' ὑπ' ἐκείνου ὑπὸ φίλου πινὸς βασάμου ὄνομα, μαχείλου δ' παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς μῦ τὸν τελευτὴν αὐτοῦ τ̀ βασιλείαν ὠδαλαβὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμου γένος διέφθαρε. Ϲ σωέβη καὶ τὸν θεοῦ προφητείαν, τοὺς μ̀ ἐν τῆ πόλει τῶν ἱεροβόαμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀναρραχθῆναι Ϲ δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμου οἶκος, τ̀ ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

B

C

D

E

F

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

G

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ὑπερβασία τῆς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῆς στρατιᾶς.

Ὁ δ' τ̀ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἰῶν, τ̀ ζῆν ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τῶν πατρίων νομίμων φυσικὸν τὸν ἀναφορέν. κατόρθωσε δ' τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐκκόψας εὐπονηρὸν ἰῶν ἐν αὐτῆ, καὶ καθαρεύσας ὑπὸ πάσης κηλίδος, στρατῶ δ' εἶχεν ὑπλισμένων ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δ' τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δ' αὐτῶ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλη δυνάμει ζαράϊος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐπε-

ἑκατὸν μὲ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἢ δέκα, ξιακοσίοις δ' ἅρμασι. Ϛ μέχρι πόλεως Μαρήσας, ἔστι δ' αὐτη τ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸ μ τ οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσανος. κ ἀπωδατάξας αὐτὸ τ στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι σαφαθὰ λεγομένη, τ πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τ ἀθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκλω ἦτ ὠδῇ τ θεῦ, κ τὰς πολλὰς κτείνῃ μυριάδας τ πολεμίων. ἐδόκει γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτὸ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ϛ τοὺς ὀλίγους ἀπεραίσαθαι κρείττους τ πλειόνων, κ τοὺς ἀδυνάτους τῆ ἰσχυόντων, ἀπαντήσας τοὺς μάχλω τῇ ζαραίῳ. Ταῦτα λέγοντος ἀσανὲ, νίκλω ἐσήμαινεν ὁ θεός. κ συμβαλὼν μ χαρᾶς τ προδεδηλωμένων ὑπὸ τ θεῦ πολλοὺς ἀπέκλινε τ ἀθιόπων. Ϛ ξαπένας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τ γεραρείσδος χώρας. ἀφέλμοι ἢ τ αἱρέσεως, ὅπι τὴν ἁρπαγὴν τ πολεμίων, ἦλω γὰρ γεραρῶν, ἐχώρησαν, κ τ παρεμβολῆς αὐτῆ, ὡς πολὺ μ ἐκφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους κ ὑποζύγια κ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μ οὖν κ ἡ σὺν αὐτῆ στρατιὰ τοιαύτῃ ὠδῇ τῷ θεῷ νίκλω λαβόντες κ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱερσόλυμα. ὠδαγλωμένοις δ' αὐτοῖς ἀπλώτησε κ τ ὁδὸν προφήτης ἀζαρίας ὄνομα ἔδει διηγεῖν κελεύσας τ ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ νίκης ὠδῇ τ θεῦ τετυχότες, ὅτι δικαίως κ ὁσίως αὐτοὺς παρέχον, Ϛ πάντα κ βέλησιν τῷ θεῷ πεποιηκότας. ὅτι μήποτε μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῆ ἐχθρῶν, κ τὸ ζῆν μ δὲ δ' ἁρμονίας παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι ἢ τ θρησκ' αν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, Ϛ χρήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, ἐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ κ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γένησονται, Ϛ τὸ ἔθνος κ πάσης ἀπορίσεται γῆς, ἔπηλυν βίον κ ἀλίτην διωσόμενον. καμεῖν δ' αὐτοῖς ἔχοντι συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, κ μὴ φθονῆσαι τῆς δικαιοσύνης αὐτοῖς τὸ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς κ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, Ϛ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοινῆτε πάντες Ϛ κατ' ἰδίαν τὸ θεῖον. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς Ϛ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῆ νομίμων ὀπιμελησομένους. κ ταῦτα μ ἀσανὲ τῷ βασιλέως τῆ δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαινέσαι μ ὅτι τὸν τῆ πλήθους τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλέα βασανίσαι, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναβαδὰν, καὶ καθελόντα τὸν ἀρχικὸν. ἔδει δὲ ἐν θαρσῆ πόλει ἑστεώτων, καὶ ταύτῃ οἰκητήριον πεποιημένους, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη κ τέσσαρα. ποτηρὸς ἦ καὶ ἀσεβὴς ἰσραὴλ ἱεροβόαμον κ τὸν υἱὸν αὐτῆ γνόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, κ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γράμματα τὸν προφήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτῆ πᾶν γένος, κ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτῆ γενόμενος, οὐκ ἠμείψατο τὴν ὑπερηφανίαν τῆ δικαίως προσῆκεν τοῖς ἔθνεσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἐπεὶ τοῖς ἴδιοις ἀγαθὰ, ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ἔθνεσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἐπεὶ τοῖς ἴδι

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib' regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basane stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Asebabus filius, regnum obtinent.

Deinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

μετανοήσας συγγνώμης τυγχάνει. ὁ δὲ θεὸς τύχαι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' ἐσχάτοις πονεῖν δοκοῦσιν, ἀφ' ὑστερήσεσι δὲ τοῦτο ἐνεργοῦντες, ὅταν μὴ βασάνης προκειμένης αὐτῷ τὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγένετο. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς δοκοῦσιν αὐτὴν πόνοις προστίθει. τελεύταιον, τὴν στρατιὰν τοῦ Βαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πολλῇ πνὶ τῶν ἐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοιοῦτα, ἑξακοσίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε προθυμηνικῶς καταλείπειν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσάνου βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ πολέμου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ βλαφθήσει κακὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταληφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἐπέμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, βλάψους τὴν πρὸς τὸν βασέαν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τὸν ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐπεπόρθησαν. τὰς δὲ διήρπασαν πορευθέντες, τήν τε ἰωαάνα λεγομένην, καὶ δάνα, καὶ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τοῦ ἰσραηλίτου βασιλεὺς, τὸ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀνιδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δὲ, ὃν τῶν βασκευασμένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγειρεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ καλεῖτο, ἡ δὲ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καμεῖν ἐκ ἔφερεν ὁ βασάνης τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ χρεών. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. διαλαμβάνει δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἥλανος. ἔδει ἄρξαι ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑπηκόων ζαμάρου τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα δὲ αὐτὸν παρὰ τοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ ὠσὰ τοιοῦτα, πείσας ὑπισχνεῖσθαι τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππεῖων τινας, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸν μεθυσθέντα τῷ παρὰ αὐτὸν ὁπλίτῃ καὶ ἡγεμόνων. ἔτοι γὰρ ἅπαντες παρὰ τὴν πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐγένοντο τῶν παλαιστινῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὁ βασάνου ἥλανος ἀναιρεθεὶς, ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἥλανον ὁ ἱππαρχος ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου γῆν καὶ τὴν χιλιοῦ παρεφθείρει. τῷ γὰρ αὐτοῦ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ παράλογον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὸν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γενεάν. ἡ δὲ πολιορκήσασα τὴν γαβαωνῖτιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαώνης ἀναστήσας τὸν στρατὸν, εἰς θαρσὶν παραγίνεται τὸ βασίλειον. καὶ περιβαλὼν τὴν πόλει, καὶ κρατεῖ αἱρεῖ. ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχώτατον τοῦ βασιλείου. καὶ ἐμπρήσας αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' οὐδὲ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τοῦτον ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάμανον, καὶ

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ Ἀμαρεῖνος τὸν ὅλον χρόνον· ἔτος δὲ ἦν τῆς Ἀσάνου βασιλείας, ἧρξεν ὁ Ἀμαρεῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν Μαρίωνι, ἀπὸ τῆς ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. προσηγόρευσε δὲ αὐτὴν αὐτὸς σαμάραγον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀποδομήσας αὐτὴν, ἐφ' οὗ κατοικίσασε τὴν πόλιν, σαμάρεγον. διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἄπος ἠσώσουν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ μηδένα τῶν ἡγεμόνων ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δὲ οὗτος ἐν σαμαρείᾳ. διεδέχετο δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Ἄχαβος. μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσιον τὸ θεῖον ὁπηρόφιλές ἐχόν τε ἀνθρώπων ἀφεδμάτων. καὶ ὡς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠφανίσθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν· ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ἀσαὼς, διὰ δυσέβειαν καὶ ἀνομοσυνίαν, εἰς μακρὸν καὶ δόξαν ἦλθε τοῦ θεοῦ προηχθη γήρας, καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, ὡμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν υἱὸς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγονυῖας. τοῦτον μιμούμενος δαβὶδ τὸν προπάτορα κατά τε ἀνδρείαν καὶ δυσέβειαν ἅπαντες ἐν βραχεῖ ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτου τοῦ βασιλέως ἀκριβέστερον ὕστερον λέξω. ὁ δὲ ἀχάβης ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ. τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν ἐφ' ἔτεσι δύο καὶ εἴκοσι. δύο μέντοι κινήσας τῷ θεῷ αὐτὸς βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα καὶ πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δὲ αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ τὸν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐμμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὸν ἱεροβοάμου ζηλώσας τὴν ἀνομίαν, καὶ δὴ δεῦρ' ἀμαλίκης, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκυνήσε. καὶ τούτοις ἄλλα δεύτερα ἐμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς προσκυνεῖν ἐμάθετο. ὧν ἦν τὸ γύναιον δρασήλιόν τε καὶ βλεπηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προῆλθεν ὥς τε καὶ ναὸν τῷ τυρίων θεῷ, ὃν βὲλ προσαγορεύουσιν, οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε, κρατῆσαι δὲ καὶ ἱερεῖς τοῦ ψεύδους προφήτας τούτῳ τῷ θεῷ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους προσέταττεν, αἰσίας καὶ πονηρίας πάντας ἀβεβαιώτους τοὺς προφήτας. ἦν δέ τις τῶν μεγίστων θεοῦ ἐν πόλεως θεσβίτης τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ, προεῖπεν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὑσεῖν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομώσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος τὰς διαχειμάῤῥου τινὸς τὴν διαῤῥεούσης, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἐξαναλωθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἀπωθεν τῆς σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ δὲ κειμένην, ἀφικνεῖται θεοῦ κελεύσαντος. ἐνταῦθα γυναῖκα χήραν, πρὸς αὐτὸν παρέξειν τροφάς. ὡς δὲ ἐπύθετο τὴν πόλιν, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τὸν δὲ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διαθρέψειν, προσελθὼν παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ καὶ πορδομήσῃ μεταλαβοῦσα, καὶ ἄρτον ἐκείνῃ ἐκέλευσε. τῆς δὲ ὀμωσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à prioribus regib. differebat, nisi quòd illis fuit celeration. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio prosuitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum pòst dicetur.

C Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi viginti duobus annis regnũm tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ichobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotentis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & fallos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Additóque iureiurando quo magis tẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyũ inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

3. Reg. 17.

XIII.

D

E

F

G

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſéque ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio pané coqueret, quem vbi comediſſent fame abſumeté-
tur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque propheta petierat fecit: deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Aſtica. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa propheræ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, idcò mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui recepturã viuum: acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & prophetæ gratificante, ne videretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem ex-
3. Reg. 18. pectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq. ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere, ſi cubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentãdos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãtẽ vt aduentũ ſuum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

A κὴ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεχυῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ κὴ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ' ὃν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δεδιέναι τὴν, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἔλεγεν. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἄπιθι, κὴ τὰ πρόσταττόμενα ποιοῦσα, κὴ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ δεῖ χεῖρον νόμισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὑπολείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἔλαίᾳ τὸ κεράμιον, μέχρις ἂν αὖθις ὁ θεὸς ζωὴν ἐπόντος τῷ προφήτου, ὠδαγλυμμένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, κὴ αὐτή τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν διαζοφὴν κὴ τῷ προφήτῃ. ἐπέλειπε δὲ ἐδὴν αὐτοὺς τέσσαρας, ἄχρις ὃ κὴ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης, κὴ μένανδρος ἐν ταῖς ἱθοβάλου τοῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ὧδε. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἑχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, παραυτοὺς ἰσχυροὺς βεβλήκεναι, ὥστε πόλιν βότρυν ἔκτισε τὴν δὴ φοινίκῃ. κὴ αὐζατεῖς ἐν λιβύῃ. κὴ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀπορίαν, κὴ γὸ τοῦτο κὴ ἰθόβαλος ἐβασίλευσε τυρίων, ὁ μένανδρος ἀναγέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς ἣν ὁ προφήτης ἐπορεύθη, ἡ τὸ προφήτου διαζέφουσα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κὴ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι κὴ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη κὴ φωνὰς οἵας ὑπαγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηγόρει δ' παρ' αὐτὴν παρουσίας τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγξαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, κὴ διὰ τοῦτο τὸ παιδὸς τετελευτηκέναι. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν κὴ ὠδὴν δοῦναι τῷ υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα γὸ αὐτὸν ἀποδώσειν. ὠδὴν δούσης οὖν αὐτῆς, βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, κὴ καθεὶς ὑπὸ τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὅ καλῶς ἀμείψασθαι τὸν ὑποδεξαμένου κὴ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαρπασάμενον. ἐδόκει τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ κὴ ὠδήσειν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὸν ὑπὸ καιρὸν παρεῖναι, ὠδὴν πᾶσαν πρόσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δὲ διαφέρει τῷ προφήτῃ. κὴ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ δύναται). χρόνου δὲ ὀλίγου διελθόντος, ὠδήκει) πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα, κὴ βούλεται τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὴν ἡμισόμβριον ὑετόν. λιμὸς δὲ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, κὴ πολλὴ τῆς ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων παρέχειν, ἀλλὰ κὴ τῶν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κὴ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα δύναται τὴν ἀβροχίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπομελόμενον αὐτῷ τῆς κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῆς ὑδάτων, κὴ τοῖς χειμάρροις, ἴν' εἴπου παρ' αὐτοῖς διαθεῖη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμησάμενοι τοῖς κτηνέσιν ἔχωσι. κὴ ὠδεπέμψας κῇ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ὃν ἐκ ὁρᾶν συνέπειθεν ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἑκάστῃ μοῖραν αὐτοῖς μεμερισμένοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδιδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειχεν ἕτερος ἑτέραν τῆς ὁδῶν. συνέβαινε δὲ κὰτ' ὀλίγον ἰεζάβελη τὴν βασίλισσα κτείνειν τοὺς προφήτας ἀπέλειπεν, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, κὴ ξέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦσα μόνον κὴ ὕδωρ. μονωθεὶς δὲ αὖ ὑπὸ τῆς βασιλέως ὠβιδίᾳ, συνιὼν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. κὴ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰς εἴη. κὴ μαθὼν, προσκυνεῖ αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλέα βασιλέα ἐκέλευσε κὴ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὴν δαυκτῆναι ζητοῦντα κὴ πᾶσαν ἐρευνήσαντα κὴ γῆν, πέμπειν αὐτὸν.

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν οὐκ ἀφίξεταί σοι A
ἀνάξοντας εἰ λάβοιεν δηὶ θανάτῳ. Ἐγὼ δὲ βλαβεῖσθαι
φησὶ αὐτὸν ἔφασκε μὴ τοῦ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς
ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα δεμέρτιον αὐτῷ πέμψαν-
τος τοῦ βασιλέως, Ἐγὼ μὴ δυναμένῳ δρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀποθαίη. φησὶν οὖν αὐτῷ τὰ σατανεῖας παρε-
καλεῖ, τὸ φόβῳ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ ἀποδεῖν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἑκατὸν φοφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς
ἄλλους ἀπηχμίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Ἐγὼ ζε- B
φομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βασιλέα δηὶ
ἐκέλευε φοὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάν-
τας κατ' ἐκεῖνον ἀχάβῳ φανήσεται τῇ ἡμέραν. μεμύ-
σαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ ὠφελεῖν τὴν ἡλίαν, ὑπλεύσαν ὁ
ἄχαβος. καὶ δίφρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τὰ ἱεροσύλων
λαὸν κακώσας, καὶ τὰ ἀκαρπίας αἴτιος γεγενημένος. ὁ δ'
ἠδέως ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πε-
ποιηκέναι, καὶ τὸ θμος αὐτῷ, ξενικὰς εἰσενηνοχότας τῇ
χώρᾳ θεάς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸ ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος C
ὄντι θεὸς, ἀπολελοιπότας. νεῦ μοὶ τοίνυν ἀπελθόντας
ἐκέλευε πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι
φοὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς φοφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τῶν γυναικὸς
εἰσαὖθις ὅσοι τὸ ἀρθμὸν εἰήσαν, Ἐγὼ τοὺς τῶν ἄλσεων φοφή-
τας ὡς τεσσαράκοντα τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον
πάντες εἰς τὸ φοειρημένον ὄρος, ἀχάβου διαπέμψαν-
τος, σταθεὶς αὖτ' ὁ φοφήτης ἠλίας μέσον, μέχρι πότε
διπρημένους αὐτοὺς τῇ διχνοίᾳ Ἐγὼ τῇ δόξαις, ἕτερος βιώ- D
σῃ ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ Ἐγὼ μόνον, ἕπεσθε τούτῳ, καὶ τῇ σὺ τοῖς αὐτοῦ παρλιέι.
μηδὲν δὲ τοῦτον ἡγεμένους, ἀλλὰ φοὶ τῶν ξενικῶν ὑπφλη-
φότας, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβάλλε
καταπολεμεῖν. τοῦ δὲ πλήθους μηδὲν φοὸς ταῦτα ἀπο-
κεκομμένου, ἠξίωσεν ἠλίας φοὸς διάπειραν, τίνα τε ἔχοι
ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ τὸν ἴδιον, μόνος ὢν αὐτὸς φοφή-
της, ἐκείνων δὲ τεσσαράκοντα ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε
βοῦν. Ἐγὼ ταύτην θύσας ὁλοθελῆ ξύλοις, πυρὸς ἐπ' ὐ- E
φαρθέντος. καὶ κεῖνος τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι
τοὺς ἰδίους θεοὺς αἰτήσαντας τὰ ξύλα. ἠμομένου δὲ τούτου,
μαθήσεσθε τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρέσασης δὲ τὴν
γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς φοφήτας ἐκλεξαμέ-
νους βοῶν, φρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσα-
σθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ἤδη ἀπωλύτα πᾶσα τὴν δίχης καὶ τὴν
ἐπαλήσεως θύσασι τοῖς φοφήταις, σκόπιον ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ δὲ F
ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῇ δ' ἐπ' ὄρθρου τοῦτο
ποιήσαντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμόντων αὐτοὺς,
μαχαίρας Ἐγὼ σπαράξαντας κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχω-
ρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς φοσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ
λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δὲ ὄχλου φοσελθόν-
τος, λαβὼν δώδεκα λίθους, καὶ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῆς ἑ-
βραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῆς θυσιαστήριον, καὶ φὸς αὐτὸ G
ἐξαμμὴν ὄρυξε βαθυτάτην. καὶ σταθεὶς τὰς χεῖρας
ἐπὶ τὸν βωμὸν, Ἐγὼ κατ' αὐτῆς ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τίσαρας
ἀπὸ τῆς κρωμένης ὑδρίας φοστάξας πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς ὑπερβάλλῃ αὐ-
τὸ Ἐγὼ τὸν ἐξαμμὸν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὔ-
χεσθαι τοῦ θεοῦ Ἐγὼ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὸν πεπλανημένον πολὺν ἤδη χρόνον λαὸν, φανερὸν τὴν
αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τῷ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus est ad quem attracturos te nō miserit? Nunc fieri potest vt dum ego regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris aliò rapiat. & rex te non reperto frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui simili um, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & núc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebrẽorum turbator? túne sterilitatis huius auctor? At ille nihilo blādior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorũ numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad constitutum locum cõfluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini: quòd si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumẽto vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores sacrā rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cúmque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis faniticis iussit vulgum propius obseruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare ex eis instaurauit, foditque circũ illud fossam bene profundam. & coaptata super altare strue lignorum victimáque desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plēnas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoque repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precarique vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce adhunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus ficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex ptoperè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Iesraelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube; quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum, & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplam quandam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

Ⓒ τῷ θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλωθῆναι τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαεὶν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τῷ ὄντι Ⓒ θεοσεκτοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μόνον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου καὶ ἀνοήτου δόξης ποιημάτα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, πλὴν τούτου παραμείναντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὄντα. Ⓒ ὁ μὲν Ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δὲ ὅπου τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅπου τῆς γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τῷ κεφαλῷ. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀπελθόντα ὅπου ποτε σκοπεῖν εἰς τὸ θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδη νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν ἦν συνέβαινε τὸ ἀέρα. τὸ δὲ ἀναβαῖνος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμην ἤδη καθίσας ἐωρακέναι, μελανόμενον εἰπέ τι τὸ ἀέρος, ὡς πλέον ἰχνος ἀνθρωπίνου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ᾤχετο. μετ' ὀλίγου δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος γενόμενον, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τε βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔτι ἐσχάτης δ' ἐστὶν αὕτη ἡ χώρας τῆς τοῦ ἰούδα φυλῆς ἐχόντων καὶ τὰ ἰδουμαίων γῆν. καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ὡς δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται, κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς δείσῃ θαυμαζομένην αὐτοῦ ζοφὼν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς ζοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, ὃ μωυσῆς τοῖς νόμοις παρὰ τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ ἀσηλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. διὰ τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρησκεύσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅτι τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκέσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὑπαύριον, γνώσεσθαι γὰρ ὅτῳ τι δεῖ ποιεῖν, προσῆλθεν ἐκ τοῦ ἀσηλαίου μετ' ἡμέραν. Ⓒ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γλυκείας ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γνωρίμοις αὐτὸν παρακελεύει, κρατήσειν γὰρ ἐχθρῶν αὐτοῦ. προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδείξαι τοῦ πλήθους βασιλέα ἰηοῦν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τοῦ σύρων ἀζάηλον. αὖτ' αὐτοῦ δὲ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶ. διαφθερεῖ δὲ τοὺς ἀσεβοῦς ὅχλου, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δὲ ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἐβραίων χώραν. Ⓒ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

Ⓒ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν πένας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισαῖος δὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δ' συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ λοιπὸν Ἠλίου τὸν ἅ-
παντα χρόνον τοῦ ζῆν ⸂ μαθητὴς ⸂ ὀλάκονος, καὶ τὰ μ'
ἐκεῖ τοῦ βίου τούτου προφήτου, τοιαῦτα λοιπόν. νάβουθος δέ τις
ὑπὸ πόλεως Ἰεζραέλ, ἀμπελεῶνα ὢν τοῦ βασιλέως πα- B
ρακαλοῦντος αὐτὸν ὑποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλε⁾ τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρόν, ἵνα σωάψας ἐν αὐτοῦ ποιήσῃ
κῆπα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ὅπερ ἔφοντος
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὐ φησι
ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τῶν ἰδίων καρπώσασθαι γῆν, λοιὸν ἐκλι-
ποντὸς τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὴ ὡς ἐφ' ὕβρει τῇ μὴ
τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεύς, ἔτε λουτρὸν προσή-
νεγκατο, ἔτε τροφῆς. ἡ δὲ Ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ C
πυθομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λούε⁾, μήτε ἄρι-
στον αὐτῷ ὠδαπόθε⁾, μήτε δεῖπνον, δυσήσατο αὐτῇ τὸ
ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὅπλοις πρὸς
αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδύσεις ἐρεῖς ὑβρι-
σθεὶη μὴ τυχὼν ὧν ἤξίε. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅλη τού-
τοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὸν λύπης, ὅλη τὸ σωμάτη
ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος προσοιεῖν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ
τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ δὴ γράμματα πέμπει γράμ- D
ματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῇ ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ
ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμέ-
νους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲ αὐτὸν ναβούθον. ἵνα δὲ
αὐτὸν λίθοις ὀπιφανοῖς. ὠδασκευασμένους δὲ ἐκ τοῦ
βουλευτηρίου τινὰς τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν
θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸ βασιλέα, καταλεύσαι,
καὶ τούτῳ δλαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. καὶ ναβούθος μὲν ὡς
ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασ-
φημήσαι τὸ θεόν τε καὶ ἀχάβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ
πλήθους ἀπέθανεν. ἀπούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, E
εἵπετο πρὸς τὸ βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβούθου
ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἤδη τοῖς
γεγυμνασμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν κλίνης, ὀρόμου
ἦκε τὸ ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς,
πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀ-
χάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ ὡς τῆς προφασμένων ἐρη-
σόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου
κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, F
ἐπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλε⁾ χρήσασθαι αὐτῷ, ἀ-
γρὸν δὲ ὄντα ὅτι ἀμύτητον ληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ
ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυ-
νῶν δαπανηθῆναι συνέβη, τότε αὐτὸ αἷμα, καὶ τὸ τῆς
γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῦ αὐτοῦ τὸ γένος ὀπολεῖσθαι,
τοιαῦτα ἀσεβῆσαι τετολμηκότος, καὶ δὴ τοῖς πατρίοις
νόμοις πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τε
προφασμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον G
ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ δὲ ἦν, καὶ ἀπόμενος
τροφῆς, ἀνομολογούμενος δὲ τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν
ἵλεων ἐξευμενίζων. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν
προφήτην εἶπεν, ἐφ' ἁλείσθαι τῶν τῷ γένους τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τεθνηκόσι μεταυοεῖ. τελέσειν δὲ
τῶν ἀπειλῶν ὅλη τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui eucstigio prophetare occœpit, relictis quebubus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt prius sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus post hæc minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

XIV. 3. Reg. 21.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, sæpe rogatus ab Achabo vt ei quàtolubet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regiis pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum, gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Visum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contra hortatur vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi fecisse conuitium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, regem accedit, suadétque vt sine suo sumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium eucstigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiso vero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi vsurparet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fallus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum, nudísque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἄδαρ Δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci rex contractis è toto regno ſuo copiis, aſcitiſque vltra Euphratem trigintaduobus ſociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs ſe imparem eius copiis, à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbē oppugnare cœpit. miſſoque caduceatore ad Achabum, petiit vt ſibi liceret legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato cùm veniſſent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu regem obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes, facultatéſque vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos, omnéſque facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiiſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponsū referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoque conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atque ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò reſpōdēte, inter armatos non verbis ſed factis decernēdum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſociis regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circūuallari vrbē & aggerē erigi,

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγών, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλείας ποιησάμενος ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπη τὸν Ἄχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὰς δυνάμεις, μάχης μὲν ἀπέστη, παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν Σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὐτὴ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἄλλα, δυσάλωτος εἶδος εἶναι. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπη Σαμάρειαν, καὶ περικαθήσας αὐτὴν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἄχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τὸ βούλημα. τοῦ δὲ ἰσραηλιτῶν βασιλέως πέμψαντος ὑπηρέτας, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀχάβου πλῆτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἱ δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τούτων ὅσα βούλοιτο συγχώρησιν, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσει τῆς πολιορκίας. ὁ δὲ Ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπιλύσειν προσθεῖσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀνομολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσασι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλθοντα δίδοναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐν αὐτοῖς δύρωσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψειν. Ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅπη τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὴν τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος εἴη σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παραδοῦναι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἁβρᾶς χωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὅπερ πρῶτον ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νυνὶ δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, φέρασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δ' ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμεν, ἀφορμὴν ἂν τοῦ δεῖν τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν ἐπιμαρτυρόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τοῦ κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασι ὑποκρινάμενος λέγειν ἀπελυθῆσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νυνὶ ἐμμένει τῆς τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἀξίωσιν οὐχ ὑπανύει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ Ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τοῦ τείχους, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα ζητοῖς ἐπεγείρειν αὐτοῦ τῷ στρατιᾷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τοῦ δὲ Ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ὑποκειναμένου καθοπλισμένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω ἡμέρᾳ, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτοῦ τῷ ὑποκρισιν. ὁ δὲ, θυμῷ τοῦτο προσθέμενος, καὶ παρεσκευάζετο τῷ πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἰδὼν δ' ἄχαβος τέτων τὸν τρόμον ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σωθῆναι τῷ λαῷ θαρρεῖ ἢ καὶ τῶ φόβων ἀπολύει, τοῦ φήτε τινὸς αὐτῷ τοῦ στελθόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τοὺς τοσούτους τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δ', ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἀφ' τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σὺ ἀφ' τῆς ἀπειρίας ἐκείνων. καλέσας δ' τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ ξίακοντα δύο, μαθὼν τὸν σύεγον τοὺς δωχίας καὶ ἄπεσιν τεταγμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δ' σκοπῶν ἀπαγγειλάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἢν μὲν εἰς μάχην ὦσι στραπελυθότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, εἰ δ' εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμους ἄχαβος καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνωσι καὶ τοὺς ἄλλους ἄχει τὸ στρατόπεδον φόβῳ. ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὰ ἄλλα στρατεῖαν ἅπασαν. ἡ δὲ, ἀφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύεγοις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ἃ γὰρ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελθόσεθαι. καὶ ἀφ' τέτο γυμνοῖς καὶ μεθύσοις προσέβαλλον, ὥς τε τὰς πανοπλίας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τὰ βασιλέα ἀγασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύεγους ἐώσεν, αὖαι ρῶν αὐτοῖς. ἁρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δ' ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τῶν ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου θαρσυνάδου φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπίσω πάλιν ἔτει στρατεύοντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ σύεγου, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τέτοις ἦν. ὁ δὲ ἄδαδος, ἁμαρτὼν ἐκ τῆς μάχης, μετ' ὀλίγων ἐδυνήθη σταπιὰς, σωνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὀπίσω στρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδόκουν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ ἀφ' τέτο νῦν ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποισαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τέτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταγράφειν, αὐτ' ἐκείνων σατράπας καθιστάντα. εἰς δὲ τὴν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας σὺν ταῦτα εἰρηθῆ καλῶς ἅπαντα διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, καὶ γομένους πρὸς πόλει τινὶ, ἄφεκα δ' αὐτὴ λῶν, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' ἦν ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπιφαβαλλόμενον. τοῦ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχουσαν ὅπερ οὐκ ἦν δοκεῖ τοῖς σύεγοις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀπιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τέτων, τοῦ τὸ ἄρθριον προελθόντων ἐκ τῶν στρατοπέδων τῶν πολεμίων, καὶ παραξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κρατερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔφυγον τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi successere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cædendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Portò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in prælio verò centum millia hostium cecidêrunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneã cellam se abdidit, quibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantùm gratiam petere Adadum significant, deditítium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratríque loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptúmque osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa sibi vita daretur memorem se fore huius beneficij professus est, redditurúmque Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Sirorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, accessit ad quendam Israelitam iussítque eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addés Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu peritutum. Quod quum ita euenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem eius esse, & à tribùno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso periclitari se nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo meritò id passurum, soluto capite agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte vsus est, quo maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumeliosis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim vt ipse ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate propheræ offensus, iubet eum in carcerem conici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', καὶ ὑπὸ τ' ἁρμάτων, & ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἐχώρουν δ' ὀλίγοι δι' φυγῆς, εἰς τ' ἄφεσα πόλιν αὐτῶν, ἀπέθανον δ' καὶ αὐτοὶ, τῷ τειχέων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δ' βασιλεὺς τῶν σύρων ἄδαδος, φόβῳ μετά τινος πιστότατα τῷ οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δ', φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας εἶ φησάντων τοὺς τ' ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τῶ σωτηρίᾳ δόντας ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῷ ἐξ ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ σχοινία τ' κεφαλῆς περὶ θέμενοι, ἥπερ δὲ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τ' ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ δ' χάριτος ἡγησόμενον. ὁ δ', σωτήριόν τε φήσας αὐτῷ εἶναι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πολλὰ καὶ δῶρα ἐπὶ τῇ ἀδελφῷ προσήκοντα ἐκπεμψάμενος. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθόντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκύνησεν αὐτῷ. ἀχάβος δ' ἐπιδοὺς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνέβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τ' ἀτόπων προσδοκᾶν. ἄδαδος δ' εὐχαριστήσει, & παρ' ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἐπομνημονεύειν τῆς δεξιώσεως ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ ἰσραηλίτῃ ἃς ἀπώλεσαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμασκὸν, ὡς τε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνῆσεν. ὑφ' ὁρκων δ' αὐτοῖς καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ ἀχάβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς ἀδάδου τε σύρων βασιλέως ἱστορίας, ὅτι ἀχάβου καὶ τοῖς ἰσραηλίταις, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν ἑνὶ τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν, καὶ βλάψειν τὸ θεῖον. τοῦ δ' μὴ πεισθέντος προφήτου αὐτῷ ἀδικήσαντι, τῷ τε θεῖον πρὸς ἁγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνοντος δ' τούτου ταὐθρώπῳ, προσεῖπεν ἕτερον πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσάσσων. πλήξαντος δ' ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτῷ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τ' κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συστρατεῦσαι, καὶ φυλακὴν παρὰ τ' αἰχμαλώτων ἀδῶ τὸ τειχιαρχῶ. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τ' ἀδαδεσδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπειλήσαντος δ' αὐτ' εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενεῖν. δίκαιον δ' φήσαντος ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν, διεγνώσθη ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὢν· κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡμομένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφείλετο αὐτ' διαφυγὴν τὴν παρεῖναι ἀδάδου βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθοῦσ', καὶ ποιῆ μ' ἀποθανεῖν αὐτ' ὑπ' ἐκείνου, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τ' μὲν, ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκηνούμενος δ' αὐτὸς ὅτι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'. CHAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπαίνειται δ' ὅτι τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ ὑπεκόων χώρᾳ καταστήσας, ὀλίγην ἢ τὸν ὑπὸ ἀβιᾶ τοῦ πάππου καταλειφθεῖσαν τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φοβερὸς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν εὐμενῆ τε καὶ συνεργὸν τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβής, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ ποιήσει καὶ προσευχὴν τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλοῦτόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστην. ζήτω δ' τὰ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ χώρας, ἐπέλθοι τὴν γῆν προελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ἐπὶ αὐτὸν διδάξαι καὶ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ ἀποδίζειν πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος ἦτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε περιχώριοι διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσαφάτον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοί, ζάπτας ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἔτι δὲ εἰς τούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυροῦσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους κύριος. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωάννης δὲ, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἦν ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῶν βασιλεῖ προσόντων, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τὴν ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. προσδοκῶντα δ' αὐτὸν μέγα χρῆμα τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἀχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τοῦ σύρου βασιλέως, ἵνα πρὸς τὴν γαλαδικὴν πόλιν ἀράμαθαν ἀφέλῃται. τῷ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ πρωτον τυγχάνουσαν, ἁρπάσαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τῷ δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ ἐν δυνάμιν αὐτοῦ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προσελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καθίσαντες ὅτι τοῦ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένειμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπύθετο εἴ τινες εἰσὶ προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀνακρῖναι, περὶ τῆς ὅτι τὸν σύρων ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρων ὑπῆρχεν, ὅτι ξίας τινὰ διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὰς ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuerãt diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui propheræ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X. A

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis suis prophetis numero quadringétis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percótatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituru sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἀπήνθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Καλέσας δὲ ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ ψευδοπροφήτας, τετρακοσίους τὸ ἀριθμὸν ὄντας, ἐπέλαβεν ἐρέσθαι τὸ θεόν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπως τὸν ἀδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἀφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ ψευδοπροφητῶν συμβεβουλευκότων ἐπιστρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τοῦ σύρου, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς καὶ τὸ πρῶτον. σωεὶς ἐκ τῶν λόγων ἰωσαφάτος, ὅτι ψευδοπροφήτας ἀγαθυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δὲ ἄχαβος, ἔφη μοι ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τελευτήσειται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νεῖ αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δὲ ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δοῦλον ἤγαγε τὸν μιχαίαν. καὶ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ δοῦλος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δὲ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δόξῃ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ ταληθὲς ἐκέλευε, διώρκησατο, δεῖξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοῖς ἰσραηλίταις φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημένων τὰ πρόβατα. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοῖς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν ταῦτα ἀνθρώπου πρός με διαθέσεων. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκριβῶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐν διανοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δὲ ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. ἔφη γὰρ τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβωθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὸς λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβὲθ τοῦ δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔοικε ψεύδεται τοῦ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. δῦναι γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω με τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντως γεγονός. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτὸν τοῦ μιχαίου, σωεύβη μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προθυμεῖται ὅπως τὸν σύρον. σὺ γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ ταληθεῖς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δὲ, σιδηρᾶ ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίου δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντα

τὸν

τ σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψῃν, ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τ δηλω, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα τὸν τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ πρόσοτερον. καὶ ἄχαβος μὲ, καὶ ἰωσάφατος ὁ τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμὼθ τὴν γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τ σύρων βασιλεὺς ἀπούσας αὐτῷ τ στρατείαν, ἀπετάξαντο αὐτοῖς τ αὐτῷ στρατηγόν. καὶ ἐκ ἄποθεν τ ἁρματῶν στρατοπεδεύειν. συνέθεντο δ, ὅτε ἄχαβος καὶ ἰωσάφατος, ἐνδύσασθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δὲ ἱεροσολύμων βασιλέα, τ αὐτῷ στολὴν ἔχοντα στρατηγοῦ ἐν τῇ παρατάξει κατασοφιζόμενον τὰ ὑπὸ τῶν μιχαίᾳ προφητευθέντα. εἶδε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίκα τοῦ σχήματος. ὁ μὲ γὰρ ἄδαδος ὁ τ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ δίκα τ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τ βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ σύριοι, τῆς συμβολῆς γνωσθείσης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶτα πρὸ τ τάξεως, & τοῦτον εἰκάσαντες εἶ τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης δὲ ἠοῦς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν ἀδένα κῆ τ τῦ βασιλέως ἐντολὴν, ζητοῦντες τ ἄχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ δρεῖν ἀδυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τ ἀδάδου ἄμανος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πλήσας τ βασιλέα δίκα τ θώρακος, κῆ τ πνεύμονος. ἄχαβος δὲ τὸ μὲ συμβεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιησάμενος τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ ξαπείησαν. τ δὲ ἰωσίοχον ἐκέλευσεν ὑπερρέψαι τὸ ἅρμα & ἐξενεγκεῖν τ μάχης. χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δ, ἔστη ὀπὶ τῦ ἁρματος, ἄχρι δύοντος τ ἡλίου, & λιποθυμήσας, ἀπέθανε. & τὸ μὲ σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ τ στρατοκήρυκος ὅτι πέπτωκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δὲ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάψαντες. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλυναίτης ἐν τῇ ἰεζαρὰ κρήνῃ, ἐν ᾗ καθημαγμένον ταῖς τῦ βασιλέως φόναις, ἀληθῆ τ ἡλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀνελικμήσαντο τὸ αἷμα. αἷ δὲ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν ῥαμαθῶνι, μιχαίᾳ τῦτο προειρηκότος. συμβαίνων οὖν ἀχάβῳ τ ὑπὸ τ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τι τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ θέλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας, καὶ τ δίκα τῶν τοιούτων προγνώσεως ἀδὲν ὄφελος, παρέχοντος ἑαυτὸ τῷ θεῷ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν εἰς τὸν βασιλέα γενομένων σοχαζομένους προστῆκε τῷ χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ δίκαφυγεῖν ὄφελος. ἀλλ' ὑπάρχειν τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακευόμενον χρηστοῖς, οἷς εἰς τὸ πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ προσιέναι. φάσκει δ' ἡ καὶ ἄχαβος ὑπὸ τούτου τῷ δόξαν ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲ τοῖς προλέγουσιν τὴν ἧτταν. τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πεισθείς, ὑποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quærităs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperunt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium cuchere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eísque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, Ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτοῦ. Κεφ. α.

Ως Ἰώραμος βασιλέων τοῦ Ἰερουσαλυμιτῶν, τιμὴ ἀρχῆι πᾶσαν λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατεία τοῦ Ἰωράμου τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς Σύρους. Κεφ. δ.

Ως Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἱππαρχίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τοῦ Ἱερουσολύμων βασιλέως ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ Ἰηοῦς ἐβασίλευσε τοῦ Ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἐτῶν εἴκοσιν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκα τέσσαρας. Κεφ. ς.

Ως γοθολία, τοῦ Ἱερουσολυμιτοῦ ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. καὶ ἀνελὼν αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἰωδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς Ἱεροσολυμίτας στρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ὅτι Ἰδουμαίους, καὶ Ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενος ἀράσιν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι Ἱεροσολυμίτας, Ἰωάχασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως κῦρος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦρος τὴν Σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τοῦ Ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκίσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τοῦ κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Ioramo Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως τραυματίσθη ὁ ἀχάβου παῖς ἰώραμος ὑπὸ μωαβίτῶν πολεμήσαντος αὐτῷ.

A CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, φιλανθρωπευομένῳ εἰς ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς ἄχαβον τὸν τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἵνα ἀναδήσῃ τῷ σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι φιλίαν ἣν ἐποιήσαμεν, οἷος ὁ προφήτης συντυχὼν ἤρξατο τῆς πρὸς ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρώπων ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν μὲν θεὸν, ἀνδρὸς μὲν ὄντα τοιούτου δικαιοσύνῃ μάλιστα χαίροντα, ῥᾳδίως ἂν ἔχειν εὐμενῆ πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὅσιον ἄγαθὸν ἐλεγχθέντα καὶ τῆς πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπὶ δυσαγείαις καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐφέπεται τῷ θεῷ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ἅπασαν περιερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσιν ὅσοις αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάτε νόμιμα τὰ δι' μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν δοσβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῆς βασιλευομένης ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὕπως ὡς τοῦ δικαίου φροντιοῦντας, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῆς ἐν ἰσχύϊ δι' πλεῖστον ἢ δι' ὄχλου εἶναι δυναμένων. βαρυδίειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνούμενος ὅτι, καὶ τῆς κρύφα παρατυμβοῦντος, ἐγκαίσει ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῆς δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῆς ἱερέων, καὶ ἐκ τῆς λευίτῶν, καὶ τῆς τῶν φύλων τῶν τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας δὲ ἐπιμελεῖς καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. αἱ δὲ περὶ μειζόνων δικασθεὶν ἔχοντες τῆς ἐμπρύλων τινὲς ἐκ τῆς ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος σπουδῆς ἐπιφανεῖσθαι δικαίως περὶ τῶν προκειμένων. μάλιστα δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τόν τε ναὸν εἶναι τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν αὐτοῖς δικαίας εἶναι καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δὲ

Ososaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hìc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præpoſuit, Amaſiã ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diſculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῷ ἀποδείκνυσιν, ἀμφίασιν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐπαίρεις. ¶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τοῦτον τὸν τρόπον διέταξε τὰ πρόγματα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μοαβίται ¶ ἀμμανίται, συμπαραλαβόντες καὶ ἀραβῶν μεγάλην μοῖραν, καὶ καταστρατεύονται πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τεσσαράκοντα ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ κάλλιστος, ¶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δὲ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν παρασχεῖν αὐτῷ δύναμιν ¶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλα στρατεύσαντας. καὶ δὴ τοῦτο διενθυμεῖται τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευασαμένους αὐτὸ, ὅπως ὑπερμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμελήτας, οἳ τὴν ἐπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' ἐχόμενος, ἐδάκρυσε. ¶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα ¶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλῆθει λέγων, καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξει δὲ τῇ ὑπαίθρῳ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένη δὲ ἔξοχή. ¶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σαίτα δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τῇ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲ βασιλεὺς ¶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι προσκυνοῦσι τῷ θεῷ ¶ προσεκύνουσι. οἱ δὲ λεῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ καταπλαγῆναι μὲ αὐτοῖς εἰς μάχην. προσπεσόντες δὲ τοῖς ἱερεῖς μὲ τῇ σαλπίγγων, καὶ λεῖται μὲ τῇ ὑμνοῦσιν, ἐκέλευσεν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν τῶν πολεμίων. ἦρσε δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησαν. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀποκτεῖναι, ὡς ἐκ τοσαύτης στρατείας ἀνάσασθαι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοῖς πολεμίοις, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, πᾶσι μὲν ὅτι τῷ ἀμφιδόξῳ τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν ¶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀπρημμένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν ¶ τὴν συμμαχίαν ὑμνήσων, ἀφ' οὗ καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐνθένδε δ' ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἑπτὰ καὶ πρὸς δυσχίαις ἡμέραις θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὲν μὴ τοὺς τῶν πολεμίων αὐτῷ διαφθορὰν, ἀκουσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ὥστε καταπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τῦ θεῦ τὸ λοιπὸν συμμαχουῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲ ἔχοντα μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅτι τε δικαιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. ἦν δὲ φίλος & τῷ ἀχάβυ παιδὶ, βασιλεύοντι τῶ ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινώσας ὅτι κατασκευὴ νεῶν, εἰς τε πόντον πλευσῶν, καὶ τὰ ὅτι θρέψεις ἐμπόρια, διήμαρτε τῆς κτήσεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ ἄχετο τὸ ἐκ τῆδε ναῦς ἐφιλοπονήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸ ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτ ἕτως εἶχεν. ὁ δὲ ἀχάβυ παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμου τοῦ πρώτου παραπλησίως ἐπιμήσατο, καὶ τὸν λαὸν ἁπατᾶν ἀρξαμένου. τελευτᾷ δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ἀφίσται βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔπεφερεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτῷ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῆς στέγης τῆς οἰκίας καταπεσεῖν, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μύιαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθησόμενον περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθησθαι αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸ ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυθησομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. τῦ δὲ ἠλίᾳ ποιήσαντος ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτῷ, ἅπερ ἐχρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σὺν λέγειν ὅτι ἐκ τόπου τῦ ἰσραηλιτῶν θεῦ, ὅτι κρεῖσσον ἔξει νόσος. τῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ τὸν ταῦτα εἰρηκότα καλέσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν, καὶ ζώνιον περιειλημμένον δερματίνην. σωθεὶς δὲ καὶ τούτων ἠλίας εἷς τῶν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, & πεντήκοντα ὁπλίτας ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὄντα κορυφῆς τῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ τὸν ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἀκόντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὅτι πεῖρα τῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, δύξασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανῦ πεσὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατώτας καὶ αὐτὸν, δύχεται, καὶ φρικὴ κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὴν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων διλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ὅτι τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους & τὸν πρῶτον ἀπώλεσεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ κατέλθοι βελόμενος, δύχεται κατ' αὐτῦ πῦρ διεχρήσατο πλὴν & τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, τέτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, & λίαν ὑπείκοντος τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βελόμενος βασιλέως δόγμασιν προσάγεται παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν πεμφθέντες, οὐκ ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτῶν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι δὲ ἐζήτουν αὐτὸν ἥξειν σὺν αὐτοῖς παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: manſitque vsque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque

B hactenus de Ioſaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius profitiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere

E iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe

F cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horū militū vo-

G lens ac libens deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliū quisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantā iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quānā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ἢ τ δεξιότητα τ λόγων Ϛ τὸ ἁρμόττον τῇ ἤθει ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὠδηγούμενος ἢ πρὸς τ βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ κ τ θεὸν ἐδήλωσε λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸν ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, κ πρὸς τ νόσον οὐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένου, πρὸς ἢ τ ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτὸν πυνθανόμενος πόσα πόνων ἔσαι σοι τὸ τέλος τ νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ. Ϛ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προ-

B εῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. δεξαμένη δ' αὐτὸν τ βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπαις γὰρ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ ἢ ἰώραμος οὐδὲν, τῷ πατρὶ τ πονηρίαν ζηλώσαντος, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ὧν ἢ τἄλλα δρασήριος. κατ' ἐκεῖνον ἢ τ καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. κ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τ σήμερον αὐτοῦ τ τελευτήν. μαθητὴν δ' ἐλισσαῖον κατέλειπεν, ὡς Ϛ πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. πρὶ μὲν τοι γε ἠλίαν καὶ ἐνώχ τὸν γνησίως

C πρὸ τ ἐπιμέλειας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγράπται βίβλοις, ὅτι μετέστησαν ἀφανεῖς. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν ἢ τ βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τ μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισαὶ ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι πρόβατον σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κ πρὸς ἰωσαφάτην, ὠδυκηλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ,

D συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐνέφερεν μέλλοντι, ὅπως αὐτὰς αὐτῷ τ βασιλείας. ὁ δ' ὑ μέγιστον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ κ τὸν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγωνίσασθαι ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύεσθαι. ἰώραμος ἢ ταῦτα αὐτῷ τῷ ὠδῇ τῷ ἰωσαφάτῃ πρὶ τ συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῷ ἱεροσολυμιτῷ, δόξαν αὐτοῖς δι' τ ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ὅπη

E τοῖς πολεμίοις, ὑ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τ ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς σὺν τῷ ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῷ, κ ὁ τῆς σαμαρείας κ ὁ τῆς ἰδουμαίας. κ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀποριαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι Ϛ τῇ στρατιᾷ προήεσαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῷ ἡγουμένων, ὡς ἀγωνίᾳ μὲν ἅπαντας, μάλιστα ἢ τὸν ἰώραμον, κ ὑπὸ λύπης ἐμβοῆσαι πρὸς τὸν θεόν, τί κακὸν ἀπασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμα χρὴ ὠδηγήσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε

F ἢ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴ τις αὐτοῖς τ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν ὠδὰ τ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἔστιν. οἰκέτου δέ τινος τῷ ἰωράμου φήσαντος ἐδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίᾳ μαθητὴν ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν οἱ

G τρεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπη τὸν σκηνὴν τ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπη τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τ δ', μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τ πατρὸς αὐτοῦ, κ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδόκει προφητεύειν καὶ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τ θεὸν ὃν οὐκ ἂν ὑποκριθῶναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζή- A
τησε δὲ αὐτὸς, παρὰ τὸν ψάλλοντα ἐνθεος γιγόμενος
παρεστάξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς
ὀρύξαι βόθρους. ὅτε γὰρ νέφος, ὅτε πνεύματος
γιγομένου, ὅτε ὑετῶ καταῤῥαγέντος, ὄψεσθε πλή-
ρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν πιεῖν τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσται δὲ ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ- B
στσετε τοὺς ἐχθροὺς καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτας πό-
λεις λήψεσθε τοὺς μωαβίτας, καὶ δένδρα μὴ αὐτοὺς
κόψετε, τίνα δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου,
τῇ ὑπερούσῃ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς
ἐῤῥύη. πολὺ δὲ ὑπὸ τελῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι συνέστησεν, ὡς τε δύρειν τοὺς στρα-
τοὺς, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν
οἱ μωαβῖται τοὺς ἑῶς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδί- C
ζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιουμένους τοὺς ἐφόδους,
ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύθις συλλέξας στρατὸν ἐπῆλθου-
σε, διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τοὺς χώρας ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τοὺς ἀνατολὰς τὸν ἥλιον
τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἀπὸ μακρὰν ἦν τῆς
μωαβίτιδος) αἵματι τοὺς χρόαν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλι-
στα πρὸς τοὺς αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ὅτως ἔχειν ὑπολαβόντες
ἤξίωσαν αὐτοὺς ἐπὶ διαρπαγὴν τῶν πολεμίων συμπέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ἐπὶ
ἑτοίμων ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατό-
πεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψεύδεται μὲν αὐ-
τοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρὸς αὐτῶν δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν
αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰ-
δίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν μωα- E
βίτιδα οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες
τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν,
καὶ ἠφάνισαν πληθυούσας τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λί-
θων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς
πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖ-
λον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν
συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν
κινδυνεύουσαν ἀναῤῥεθῆναι καταπεράζ, ὥρμησε F
μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐξιπ-
πάσασθαι στρατόπεδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνό-
μιζε τὰς φυλακὰς ἀφεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠ-
δυνήθη φυγεῖν, ὅπ' ἐτυγχάνει γὰρ ὅπλιμελῶς φρουρου-
μένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δὲ εἰς τὴν πόλιν, ἔργον
ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεφέρετο. τὸν γὰρ
τῶν πρεσβυτέρων, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν,
ἀπαγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γε- G
νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυτω-
σιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατώκτειραν τὴν ἀνάγκης. καὶ πάντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς
τοὺς οἰκίαν ἀνέστρεφεν. ἰωσαφάτης δὲ θαῤῥαλεώτερος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀγαγὼν, ὀλίγον
ὑπερβιώσας χρόνον μετὰ τοὺς στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀνθρώπων ἔτη ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ
αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δὲ ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ δὲ υἱὸς μιμητὴς τοῦ δαβίδου
ἔργων.

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in aluco torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne eam in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret, quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra peruenium. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum iglarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II. A

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habiter: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ παντὸς λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἀλλ' ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταύτὸ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ πατρὶ τῆς μητρὸς ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου δὲ παιδί. ὠδαγλυόμενος δὲ ὑπὸ τῶν μωαβίτιδος ὁ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε συνεπανελθόντα τὸν προφήτην, ὃς τὰς προφητείας βέλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορείας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβεδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δὲ ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρεθησομένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸς δανεισαμένου χαφιλίας πεντηκοντάδας. ἐπὶ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι καὶ τοὺς τούτου δανειστὰς αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν τὰνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ ὠδαγωγεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι ὅλως τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχύ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐπέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τὸ δώματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσῃ δοτοδόσθαι, καὶ τοῖς δανείσασι ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡμπόσεσθαι δ' αὐτὴν καὶ περισσότερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ὡς πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταρκέσεσθαι. καὶ ἐλισσαῖος μὲν ἅπαξ ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν, εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ σύρας τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν αἱρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐκ δὲ τῶν θεραπόντων ὁρμήσας τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδερ δ', τῆς ὁπλιτικῆς δυνάμεως ἡγεμὼν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτὸν καταμωμησάντων τοῦ στόλου πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτὸν, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, οὐ μόνοις ἐκείνοις ὑπὸς ὕσε, τῷ πολεμίῳ γνωρίζοντος. φάσκοντος δὲ τινὸς τῶν παρόντων μὴ φθονοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτὸν κατειρηκότων τοῦ ἔκπαγλον ψῦν τῷ ἀναρρηθέντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ἐλισσαῖος ὀξὺν ὁ προφήτης ὁ πάντα μαντεύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ βουλευμάτων, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαὶμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ ὅπως τὸν ἐλισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς

οὗ δ' ἄδερ ὅτι τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ κύκλῳ τοῦ πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δὲ ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισσαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δεομένῳ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονᾶν, ἀδεῶς δὲ.

παρε-

παρεκάλει τὸν τῆς ἀληθείας θεὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν ἀντίλη- A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famu-
πτιν θάρσος ἐμφανίσας τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῆς ἀληθοῦς τῶν θεφήτου Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
γνώμης, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῆς θεραπόντος & curruum circa Elisæum famulo videndam
περὶ τὸν ἐλισαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν. exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse
ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μηδὲν τὸ θεῖον, ἀναθαρσύσας δὲ πρὸς quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισαῖος δὲ rum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ,
μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσας τὸν caligine immissa præ qua agnoscere ipsum ne-
θεὸν παρεκάλει, ἀχλυῶ αὐτὰς ὑπιβαλόντα ἀφ' ἧς B queant: & impetrato hoc quoque, dedit se in
ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνωμθεὶς δὲ καὶ τούτου πα- medium illorum, interrogans quem quærerẽt:
ρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ὑπιζητοῦντες quibus respondentibus, Elisæum prophetam se
ἦλθον. τῶν δὲ, τὸν θεοφήτην ἐλισαῖον εἰ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
πόντων, ὡς παραδώσειν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ἣ si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. at-
τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ ὑφ' ἡγουμέ- que ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fue-
νῳ τῷ θεοφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἀλη- rant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos
θείαν ἐπισκοτισθέντες ἀπορίᾳ ἐζόντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit
αὐτοὺς ἐλισαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμου μὲ τοῦ βασι- portas claudere, & Syris suum militem circum-
λεῖ θεσπέσαι τάξει κλεῖσαι τὰς θύρας, C θέσπισαν τοῖς dare: precibus deinde rursum ad Deum missis
σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὲ ἥνιξαντο καθαρᾶν impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tol-
τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀπελεῖν. leret. at illi recepta oculorum acie, conclusos
οἱ δ' ἐπὶ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, ἰδόντων αὐ- se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque
τοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἀπορίᾳ attoniti & inopes & consilij hærerent in tam
δὲ εἶναι καὶ ἀμηχανίᾳ τῆς σύρων οἵου εἰκὸς ἐφ' ὕτως prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ βασι- ta, an iaculis eos deberet configere, id quidem
λέως ἰωράμου πυθομένου τὸν θεοφήτην εἰ καλὸν facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
εἴη αὐτοὺς καταπαπταλῶσαι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
ἐλισαῖος. τοὺς δὲ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτεί- tione, Dei voluntate & potentia ignaros o-
νειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι mnium eò loci esse perductos. consuluit igitur
τὴν ἐκείνης χώραν. θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ἐκ vt hospitali mensa refectos incolumes abire
εἰδότας ἐλθεῖν. συμβάλλουσί τε ξενίων αὐτοῖς μετα- permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis
δόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰωράμος μὲν obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
οὖν τῷ θεοφήτῃ πειθόμενος, ἐσιάσας λαμπρῶς καὶ D Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IV.
πάνυ φιλοτίμως τοῖς σύροις, ἀπέλυσε πρὸς ἄδαδα uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renun-
τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῶν δὲ ἀφικομένων καὶ δηλω- tiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei po-
σάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδαδ E tentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem,
τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπεροχὴν nihil posthac contra Israelitarum regem clàm
καὶ δύναμιν, καὶ τὸν θεοφήτην ὡς τὸ θεῖον ὄντες molitus est: sed decreuit aperto Marte rem ge-
σταργῶς παρ' αὐτῷ, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω τῶν rere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exer-
ἰσραηλιτῶν ὑπερβαλεῖν βασιλέα τὸν ἐλισαῖον διὰ δοι- citus dominum: comparatísque ingentibus co-
κώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τ' στρα- piis, vniuersas contra eum educit. qui putans se
τιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων θρασύνεσθαι τῶν πολεμίων. imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ὅπι τὸν F intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis muni-
ἰωράμου. ὃς οὐκ ἠνώμενος αὐτὸν ἐξιόμενον ἐπὶ τοῖς tionibus. Adadus verò cogitans, si non machi-
σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαῤ- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
ρῶν τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδαδ δὲ λογισάμενος rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
ἁρπάσειν τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter
μέν τοι καὶ αὐτὴν τῶν ἐπιτηδείων ἀθροισθεῖσαν τοῖς nimiam indigentiam intra Samariam veniret
σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ὅτου δὲ octoginta denariis argẽteis caput asini, & quin-
ἐπέλειπεν τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων δύπο- que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
ρία, ὡς ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σα- G tarium vice condimenti emerent: nihílq; ma-
μαρείᾳ πεσεῖν, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νο- gis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus,
μίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο- & non ferens inopiam, vrbem hostibus prode-
μίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοῖς ἐβραίοις. ἐν δὲ φόβῳ μὴ ἀπὸ τὸν λιμὸν ret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
περσὶ τῆς τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπεκέρχετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλα- mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ
κας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφαιρούμενος καὶ τῷ βλέπεσθαί clàm admitteretur, & singulari diligentia hu-
τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ζαύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναιρεθείσης δέ τινος γυναι- iusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier
κὸς, δέησιν ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπεφέσατο αὐτῇ quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνοις ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ δώσοιεν αὐτῇ δεομένῃ. tãs eam aliquid cibi petere commotus ira ma-
lè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra propheram accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo væniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra imputati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. *Reg.* 7.

τῆς δ' ὑδενὸς μὴν χρήζειν εἰπούσης τούτων οὐδ' ὑπο-
χλεῖν ἕοφῆς ἕνεκα. κειθίωαν δ' ἀζιώσης πρὸς ἄλλην
γυναῖκα. κελδύσαντος λέγειν ἢ διδάσκειν πρὸς ὃν
δπιζητεῖ. σωθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ δ' ἑτέρας γυ-
ναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ ἢ φίλης τυγχανούσης, ὅπως
ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ ἢ τῆς ἐνδείας λιῶ ἀμήχανα, δλαλεπ-
σάμψαι τὰ τέκνα, λιῶ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον,
ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι
πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. ἢ τλιὼ παρελθοῦσαν ἡμέ-
ραν, τοὺμὸν ἐτεάφημεν ἀμφότεραι. ἡ δ' ὐ βέλεται
ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ ὥδε βαίνει τλιὼ συνθήκλω, καὶ
τὸν ὑὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τὸτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώ-
ραμον ἀκούσαντα, ἢ διρρηξάμψος τλιὼ ἐσθῆτα, ἢ
δεινὸν ἐνβοήσας, ἐπείτα ὀργῆς ὅπι τὸν πεοφήτλιν ἐ-
λιασᾶον πληρωθεὶς, αἰτελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ
δῆται τῆ θεῆ πόρρω αὐτῆς ἢ δλαφυγλὼ τὴν πρειχόν-
των κακῶν δουῆαν. τόν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῆ τὴ κεφα-
λλὼ, δύθις ἐξέπεμπε. ἢ ὁ μὲν ὅπι τλιὼ αἰτάρεσιν ἠ-
πείγετο τῆ πεοφήτη. τὴ δ' ἐλιασᾶον ἐκ ἐλαθεν ἡ τῆ βα-
σιλέως ὀργή. καθεζόμψος δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτῆ σὺν
τοῖς μαθηταῖς, ἐμλούσευν αὐτοὺς, ὅτι ἰώραμος ὁ τῆ φο-
νέος ὑὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τὴ κεφαλλώ.
ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πρὸς αχθεὶς ἀφίκηται,
ὥδε φυλάξαδε εἰσιέναι μέλλοντα πρόσωπλίψαι
τῆ θύρα ἢ καταχεῖν. ἀκολυθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐ-
μὲ ὥδε αλυόμψος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβελδυμψος.
Ϲ οἱ μὲ τὸ κελδυθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασι-
λέως ὅπι τλιὼ αἰτάρεσιν τῆ ἐλιασάμ ἐποίησαν. ἰώραμος
δ' καζαγνοὺς ἀ ὅπι τ πεοφήτλιν ὀργῆς, ἢ λίσας μὴ
φθάσῃ κτείνας αὐτ ὁ τῆτο πρὸς αχθεὶς, ἐπιδυσε κω-
λύσαι ηλυέδς τ φόνον, ἢ δλιωσώσαι τ πεοφήτην. ἀφι-
κόμψος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠπᾶτο ὅπι μὴ ὥδε τῆ θεῆ λύ-
σιν αὐτοὺς τλὶ παεόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ὕτως ὑπ'
αὐτλὶ φθειρομψους ὁρᾷ. ἐλιασᾶος δ', εἰς τλιὼ ἐπιοῦσαν
ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνλιν τλιὼ ὥραν λιῶ ὁ βασι-
λεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεδδ πολλλιὼ δύποείαν ἔχο-
φῆς. ἢ πεοθήσεδδ μὲ ἐν τῆ ἀγορᾶ σίκλω δύο κειθῆς
σάτα. ὠνεῖδαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλω. ταῦτα τὸν
τ' ἰώραμον ἢ τοὺς παεόντας εἰς χαρὰν πρετέτρεψε. πι-
σδύειν γὰρ τῆ πεοφήτη δλὰ τλιὼ ὅπι τοῖς πρόσπεπειρα-
μψοις ἀλήθειαν ἐκ ὤκνει. ἀλλὰ ἢ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐν-
δεὲς τ ἡμέρας Ϲ ταλαίπωρον ἡ πρόσδοκωμψη κέφος
αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ' τ ἕίτης μοίρας ἡγεμὼν τῆ βασιλεῖ
φίλος ὢν, ἢ τότε φέρων αὐτ ἐπιτριφόμψον, ἅπτα εἴ-
τε λέγεις ὦ πεοφῆτα. ἢ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν
θεὸν ἐξ οὐρανῦ καταράκτας κειθῆς ἢ σεμιδάλεως,
ὕτως ἀμήχανον Ϲ τὰ ὑπὸ σοῦ νυὶ εἰρημψα γλυέδς. Ϲ
ὁ πεοφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲ εἶπεν ὀψὲ τῆτο λαμ
βάνοντα τὸ τέλος. ὑ μεταλήψη δ' ὑδενὸς τλὶ ὑπαρ-
ξάντων. ἐξέβη δ' οὖν τῆτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ κλισ-
σάμ πεοειρημψα. νόμος λιῶ ἐν τῆ σαμάραμ, τοὺς λέ-
πρας ἔχοντας ἢ μὴ καθαρεὺς ὑπὸ τλὶ ἑαὐτων τὰ σώ-
ματα, μλύειν ἔξω τ πόλεως. ἀνδρες οὖν τ ἀριθμὸν
τέσσαρες, δλὰ ταὐτλιὼ τλιὼ αἰτίαν πρὸς τλὶ πυλῶν μλύοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς δλὰ τλιὼ ὑπερβολλὴν τῆ
λιμοῦ ἐσθλιὼ ἐκφέροντος, εἰσελθεῖν μλὺ εἰς τλιὼ πόλιν κεκωλυμψοι δλὰ τὸν νόμον, κἂν ὀστεσπῆ δ' αὐ-
τοὺς δλαφθαρήσεδδαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμψοι, τοῦτο δ' πείσεδδαι κἂν αὐτόθι μλύωσιν ὑπο-
εία ἐσθῆς, ὥδε δουῶαι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκείναν. ὡς εἰ μὲ φείσαντο αὐτλὶ ζησόμψοι. εἰ δ' αἰαιρε-
θείεν, ὡθανατήσοντες. ταύτλιὼ κυρώσαντες τλιὼ βουλλιὼ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τλὶ πολεμίων,

ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοῖς οὖσις ἐμφοβεῖν καὶ ταραττὴν ὁ θεός, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης φαντασ- τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνῆχεν, καὶ ταύτην ἐγγυτέρω προσ- φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τέτοτε τὸν τρό- πον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὡς τε τὰς σάλπιγγας ἐπιστόν- τες σαυέδραμον πρὸς τ' ἀδέρα λέγοντες ὡς ἰωράμου ὁ τῶ' ἰσραηλίτῶ βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶ' ἀιγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶ' νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπαύετο τὸ κτύ- που. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἀδὲρ, καὶ γὰρ αὐτὸς ἠκηκόφει ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλιπόντες ἐν τῇ παρ- εμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ γὰ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρησαντες εἰς τὸ τῶ' σύρων στρατό- πεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκύ- μενοι πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθο- νίαν ἔβλεπον ὅσαν. καὶ παρελθόντες ἕν εἰσω, καὶ ὁρμή- σαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς ἀδ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάσασαν ἐνθῆτα, καὶ πολλὴ χρυ- σὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρέλθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τέτο ἐποίησαν τετράκις, μηδε- νὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνα- χωρηκόναι τοὺς πολεμίους, κατενόησαν ἑαυτῷ μὴ ταῦτα δηλοῦντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὴν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀνα- βοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι γὰ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰωράμος, μετα- πέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας εἰσέφρασε τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀνα- χώρησιν τῦ τῶ' σύρων βασιλέως, δόσπογόντος ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅπι διαρ- παγὴν ἐξελθόντων τ' παρεμβολῆς ἀφνειὰς ὅπαρξιν ὅπ- πέσῃ, καὶ κτείνῃ μὴν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φρον- τίσαντας τῷ τοὺς πολεμίους ἀνακεχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὴν καὶ συνετώτατα ὑπονοήσειε. πέμψαι γὰ μὴν συμβεβλήκασιν δύο τῶ' ἱππέων τὰς τ' ἄχει ἱππάσιμα πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέν- τες ὑπολοχώντων τῶ' πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλα- κὴ τῇ σφετέρᾳ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐ- τὴν αὐτοπόθως προελθόντας. προσαιθμήσει δ' φη- σὶ τοῖς ὑπὸ τῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, κἂν ὑπὸ τῶ' ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλωνται. ἀριθεὶς γὰ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἐπεμψεν. οἱ γὰ, κενὴν μὲ τὴν ὁδὸν πολεμίων ἰδύσαν, μεχὶ γ' ὄπων καὶ ὅπ- λων δίεσν. ἃ δὴ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φεύγειν ἦσ), ῥί- ψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅλη διαρ- παγὴν ἐν τῷ σφετέρῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὑπο- λὲς δ' ὐδὲν ὐδ' ὀλίγον ὑπελοιπῦτο, ἀλλὰ πολλὴ μὲ χρυσὸν. πολλὴ δ' ἀργυρον. σκηλας γὰ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ καθῆς, ἃς ὐδ' ὀναρ ἤλπισαν ὑπάρξειν τυχόντες, τῷ μὴν πρότε- ρον χρόνῳ ἀπαλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖδς δύο μὲ σάτα κριθῆς σίκλε. σεμιδάλεως γὰ σάτον σίκλε καὶ τὸ ἥμισυ ὑπερφυῶς. ἰσχύει γὰ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος γὰ τούτων οὐκ ὠνατο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰ ὑπὸ τῦ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi currum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes B sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressíque vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam C prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant. D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, deiperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti fiant, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui E omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores F fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac G copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruētis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4.*Reg.*8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum B inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt of- C ferret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis inter- D ficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius cum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac E Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate interfuerint. Cæ- F terum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.
V. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt
4.*Reg.*8. principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad im- G pietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπίσχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ζῶν αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτου διοθυήσκει τὸν τρόπον, τελευτήσαντος αὐτῷ θεοφρτύσαντος ἐλισσαίε, ὅτι ζῆς ὑπ' αὐτῷ θεὶ τ' ἐσομένης δυποείας τῆς ὀκτωπεδίων λεγομένης, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ δύης δυσεν. ὁ δ' τῆς σύρων βασιλεὺς ἄδερος δίαπεμφθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τ' σρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τελευταρχεῖον ἐκείνεν ἐκβαλλειν, ἀλλ' ἐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῆς δυσμενῆ τὸν θεὸν ἴσχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐπιδημήσαντος δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τῦ θεσφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιςότατον τῆς οἰκετῆς αὐτῷ ἀζάηλον ἐπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, & δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι θεὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δυνατὸν ἐκ αὐτῆς κινδυνον. ἀζάηλος δ' μετ' καμήλων τεσσαράκοντα τ' ἀριθμὸν, αἱ τὰ κάλλισα & τὰ πιώτατα, τῆς ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὅταν ἐπ τῆς βασιλείῳ ἔφεδρον δῶρα, συμβαλὼν τῆς ἐλισσαίῳ, καὶ θεσσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπ' ἀδερος τῦ βασιλέως πεμφθεὶς θεὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσας καὶ πύθεσθαι θεὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἐσοῖτο. ὁ δ' θεσφήτης, τ' μὲν ἀζάηλον ἐπέλθυσι μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῆς βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τελυτήξειεν. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δ' ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, θεοδρώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἐμελλε κακὰ, μετ' τελευτὴν ἄδερος τελευτὴν. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τελευταρχίαν δ' συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῆς ἰσραηλιτῆς ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῆς τοὺς ἀρίσους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσας, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, θεοσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῦ δ' ἀζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἔχειν συμβέβηκεν ὥς τι τοιῦτο ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῦτ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἀπαγγελόμενος θεὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω θεὶ τῆς νόσε κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπνῳ δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν σεαγάλῃ διέφθειρε, τελευτὴ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῆς σύρων δύναμιν καὶ τῦ δήμου τῆς δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μέχρι πολλῦ αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῆται διὰ τὰς διηρημένας καὶ τῆς ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τελευτῆς δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάσην ἡμέραν ὅπλα τε πομπῆ τῆς βασιλέων, καὶ σεμνύονται τελευτῶντα τούτων ἀρχαιότητα, ἐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, & ἐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δ' τῆς ἰσραηλιτῆς βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τελευτελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῆς φόβων, καὶ τῦ δίους ὁ δ' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δ' ὁ τῆς ἰεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τότω γὰρ ἦν τοῦτο καθὼς θεοεφήκαμεν ὄνομα, παραλαβὼν τ' ἀρχὴν, διὰ τὸ ὅπ σφαγὴν τ' ἀδελφῶν αὐτῷ, καὶ τῆς παρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τ' ἀρχὴν καὶ τελευτὴν διδεξιν τ' πονηρείας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῆς τῦ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρωμόσαν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἑβραίων ἔθη, καὶ τελευτῦ θεῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ & ξενικοὺς θεοὺς θεοσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀγάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀξίωτιλὼ ποιῆσαι Δαβὶδ ὁμολογίαν ἐκ ἐβέλετο τοῦτο τὸ γῆνος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ ἠθέλησεν ἐκείνης ἡμέρας καινοργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῆς ὑπηκοείων ἐθισμοῦ. ὅσος αὐτῶν δὲ αὐτὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἰδουμαίων, καὶ τὸ μὲν πρότερον ἀποστατῶν βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτὸς τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβέλοντο αὐτοὶ κατασπάντων, ἰώραμος μὲν τῆς πρὸς αὐτὸν ἱππέων καὶ τῆς ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. Οἱ δὲ μὲν πρόξ τῆς αὐτὸς βασιλείας διέφθειρε, παῤῥωτέρω δὲ ἐ προῆλθεν. ὥνησε μὲν τοι τοῦτο ποιήσας ὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτὸς, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. ἐπὶ δὲ τοῖς ἐμμανὴς ὢν τε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ὄπη τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δὲ αὐτὸς ποιοῦντος καὶ τελέως ἐκβεβληκότος τῆς Ἰουδαίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἡλιοῦ τοῦ προφήτου ὄπισθεν, ἢ τὸν θεὸν ἐν ἡλίᾳ μεγάλῃ παρ' αὐτὸς ληφόμενον δίκην, ὅτι τῆς μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν οἰκείαν τοῦ ὄρους θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἄχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβιάσατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε πυρείαν, ἣν αὐτὴ τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὀλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτὸς τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι νοσήσει νόσῳ τῶν ἐνδύων, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, ἐν τῷ ἐντέρων αὐτὸς διὰ ἐξοβολῆς τῶν τῷ ἐντὸς ἀφεδρῶνος ἐκρυέντων. ὡς δὲ αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτὸς συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ἕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐξ ἡλίου ἀφῖκτο τῆς ὑπὸ τοῦ προφήτου ἡλίας.

Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non desistitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio discederent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositio: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus situs conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat: ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim efflauentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατηλάσαντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτι δυνάμεως αὐτὸς πᾶσα διέφθειρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτὸς πάντες ἐκτὸς ἑνὸς ἔτυχον ἁλόντες ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὅτι τούτοις αὐτὸς ἀσθενὴς ἐγένετο, καὶ κατὰ τὸν βίον κατέστρεψε.

CAP. III.

Exercitus Ioramo deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremo ipse misera morte tollitur.

ΜΕτ' ὀλίγον δὲ στρατὸς Ἀράβων τῆς ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατεσφάξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτὸς ὠφελείσατο τῆς παίδων ἁλόντων τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μεθ' ὃν ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τε προσεπεμάνθη ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλείσων νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε δὲ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὅπισθεν αὐτὸς τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. προσύβρισε δὲ αὐτὸς καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μείων θεοῦ, μὴ ἂν κηδείας τῆς βασιλεύσι πρεπούσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, ὅτι τοῖς πατρῴοις ἐνεκάλυσαν αὐτὸν θήκαις, ὅτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαρακόντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ὧδε δέδωκε δίκην τῆς ἀρχῆς ὁ δῆμος ὁ τῆς ἱεροσολυμιτῶν τοῦ παιδὸς αὐτὸς ὀχοζίου.

Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non desistitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio discederent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositio: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus situs conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat: ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim efflauentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

NEc multo pòst exercitus Arabum qui vetus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugularis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Κεφάλαιον δ'.

Σπατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅπῃ τοῖς σύροις.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, inuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

Ἰωσεμος ὁ τῶ ἰσραηλιτῶ βασιλεὺς, μὴ τλὼ ἀδέεσς τελδυτλὼ, ἐλπίσας ἀραμάθλω πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεθαι τοῖς σύροις, στρατόει μὲ ἐπ' αὐτλὼ μὴ μεγάλης παρασκεῆς. ἐν ᾗ τῆ πολιορκία τξόυθεὶς ὑπό τινος τῶ σύρων ἐκ παρέιας, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρίλω πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῆ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῆ ἀραμάθη τλὼ στρατιὰ ἅπασαν, Ϛ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῆ. ἤδη γὰ αὐτλὼ εἰλήφει κῆ κράτος. προῦκειτο δ' αὐτῶ μὴ τλὼ θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶ μαθητῶ αὐτῶ δοὺς αὐτῶ τὸ ἄλμον ἔλαιον ἐπεμψεν εἰς ἀραμάθλω χρίσοντα τὸν ἰηουῆ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅτις εἴλας ἐκέλευσε, κῆ τρόπω φυγῆς ποιήσαθαι τλὼ πορείαν, ὅπως λαθὴ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ ᾗ γλυόμενος ἐν τῆ πόλει, τὸν ἰηουῆ δυείσκει καθεζόμενον μετὰ τῶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶ, καθὼς ἐλισαῖος αὐτῶ προεῖπε. προσελθὼν ᾗ ἔφη, βέλεσθαι πρός τινων αὐτῶ διαλεχθῆναι. τῶ δ' ἀνίας αὐτος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτῶ τῆς κεφαλῆς, κῆ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρω τῶ γλυος τῶ ἀχάβου, Ϛ ὅπως ἐκδικήση τὸ ἄιμα τῶ προφητῶ, τῶ ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ οἱ ἱεροβοάμου τῶ ναβαταίκ παῖδες Ϛ βάασα προῤῥιζος διὰ τλὼ ἀσέβειαν αὐτῶ ἀφανισθῆ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβε γλυεας. καὶ ὁμῶ ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῶ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶ ὅπῃ τῆς στρατιᾶς ὁρᾶσθαι. ὁ ᾗ ἰηουῆς προελθὼν ἦκεν ὅπῃ τὸν τόπον ἔνθα μὴ τῶ ἡγεμόνων σκαδίζετο. πυθαμενῶν ᾗ, Ϛ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, κῆ προστὰ μένεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, ἔφη. Ϛ γὰ τοὺς λόγους μεμυώτος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι Ϛ δρομῶν, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παρειδύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῶ τὸ ἱμάτιον, κῆ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῆ εἶ βασιλέα. ὁ ᾗ, ἀθεῖσας τλὼ στρατιὰ, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλας πόλιν, ἐν ᾗ κατὰ τὰ προειρημένα, ἐθεραπεύετο τλὼ πληγὴν, ἰῶ ἔλαβε πρὸς τῆ ἀραμάθης πολιορκία. ἔτυχε ᾗ καὶ ὁ τῶ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ὑὸς γὰ ἰῶ αὐτῶ τῆς ἀδελφῆς ὡς κῆ προειρήκαμεν. ὅπως ἐκφαθαθῆ ᾗ πῶς ἔχοι ἐκ τῶ τραύματος διὰ τλὼ συγγλύειαν ἐλήλυθει. ἰηουῆς ᾗ βελόμενος ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἵνα μηδένα τῶ στρατιωτῶ ἀποδρᾶντα μηνῦσαι ταῦτα τῶ ἰωράμω, τοῦτο ἔσεσθαι λαμβάνει ὅπῃ εἰχεν αὐτῶ τὰ δυοίας, κῆ τοὺς ἀγαπεμένους ἔπως ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κερα-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆ ἰπταρχω, καὶ ἡ ἡμέρα αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοσίας.

ΟΙ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἠθέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα δόλαθεν μεμύσηται αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ὅπλεκτους ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρμασος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνωσθεὶς δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὢν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεσήκει, τοῖς ἐρχομένοις εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνεσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δύθις ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεύς, ἐπηρώτα περὶ τῆς εἰρήνης. πεισθήσεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὴν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδηγεῖσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὰ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὀπιβὰς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρ' ᾧ δὲ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐμπεσὼν ὀφόμενος αὐτὸν, πῶς ἐκ ξαύματος ἔχοι δόξαν συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολαστέον τε καὶ μετ' δύταξίας ὠδήγει ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβάθ τοῦτον ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸν προσπεσόντα. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ὑποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δόλιον αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεσκευῆσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος διὰ τῆς καρδίας διελθόντος. καὶ ἰώραμος μὲν δύθις πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥῖψαι τὸν ἰώραμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβάθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ὀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβωθον ὑποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ὑπολείψαι αὐτὸς τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπίσω τοῦ ἅρματος τοῦ ὀχάβου λέγοντος ἀκούσαι τοῦ προφήτου. ἐπὶ τούτῳ σωφρονῆσαι, καὶ τὴν προφῆτιν τοῦ ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινε, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἐν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύσαντος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἰεροσόλυμα, ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

A

B

C

D

E

F

G

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

MIlites verò læti impetata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi euestigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò venisse diximus, exiuit illi obuiam. nam intrè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani cum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramí in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ità vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progentes.

IEu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐξανέλθοντος τοῦ ἰεραπολίτου ἐν σαμαρείᾳ ἑβδομήκοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅπλα ἔχοντες πάντες.

ΤΟῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σάσα ὅπλα τὸ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ὑποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruētatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præfecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelam miserūt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

4. Reg. 10.

καὶ καταβάσαν ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐπέλουσε. καὶ τέλος τοῖς δυσχόοις προστάξει αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δ', τότε τεῖχος προσέρραισε τῷ ἅμματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ἔτος ἀπέθανε. τούτων δὴ γλυφομένων παρελθὼν Ἰησοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, προσάξας τοῖς οἰκέταις Ἰεζάβελαν θάψαι ἀφ' ὧν γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. ἄρξαι δ' ἐδόκει τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τῷ κηδέσαι, ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπαρμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε τῶν ἁλίου προφητείαν. εἶπε γὰρ αὐτῷ εἰς Ἰεσραέλα προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, γεγραμμένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ἰησοῦς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἐστὶ πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σταθμαῖς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσαγαγέσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἦφη, βάπτειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοί, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ αὐτὸν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὐτοῦ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προστάξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰησοῦν. οἱ δ' ὡδὶν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. καὶ σωρεύοντες εἰς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς Ἰεσραέλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δειπνοῦντι μὲν τῷ φίλων τῷ Ἰησοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐπέλυσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γλυφομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προέσιν ὀχλάμενος, καὶ θαυμάζων ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν τὸν διαστόλου τὸν αὐτῷ στρατεύσαντο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτοις δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἀχάβου γένους, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῷ καθὼς ἁλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορευθέντας. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως δῆλον ἐποίησεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε ἰωάδαμον καὶ τὸν αὐτῷ βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰησοῦς δὲ, καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προστάξει, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. συναντᾷ δ' αὐτῷ μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τε οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἰησοῦς δ' ἀναβάντα δῆλα τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων δηλώσειν, πῶς ὑδενὸς φόνου πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τὰς

καὶ τοὺς ἀπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμῶ μὲν τῷ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς σεβασμεῖν, τιμωρήσεται. κάλλιστον δ' ἂν θεάματον, καὶ ἥδιστον αὐτὸ εἰ χρὴ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηροὺς. τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωνάδαβος ἀναβαὶ εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν συνεπαίνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἀποκτείνει. βεβούλωται δὲ, μηδένα τῆς ψευδοσεφοῦς, μηδ' ἱερέων τῆς ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπατήσας ὅλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἄχαβος θεῶν εἰσπέμπεσθαι σεβασμεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ σοφήτας ἥξιου καὶ δούλους αὐτοῦ παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ὀφείλειν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν αὐτὰ πάσαν τὴν τῆς ἰσραηλίτιδος χώραν, τοὺς ἄξοντας σὺν αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρώτησας σεσήταξεν. ὡς βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον σύδατυγχάνειν. τῶν δ' εἰπόντων μὴν ὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, σκέψασθαι ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οἷς ἥδεσθαι τοὺς σοφήτας. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοσεφήτας, καὶ γὰρ τοῖς παρῶσι ἔθεσι τιμωρεῖν πολὺν ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ἐκεῖ τῶν ὀλιγωρούντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοῖς τὸν ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμορήσαντες, ἐκάθηραν ὅτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τὴν σαμάρειαν. ἦν δὲ ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἄχαβος δὲ τῆς πενθερᾶς βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ σοφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἧξίωσε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις σεβασμεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐᾷς κατέρεπε. ταῦτα δ' ἡμφισβήτησεν ὁ ναθὰν κωλύσων τὴν ἀσέβειαν, ὁ θεὸς δὲ διὰ τοῦ σοφήτου σεῆσαν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοῖς παισὶν αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλίδος. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ἀθολία τῆς ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ, καὶ αὐτὸν αὐτίκα ὁ ἀρχιερεὺς ἰωδαὲ ἰζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

Γοθολία ἡ τοῦ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου ἀδελφὸν καὶ τῷ ὀχοζίᾳ τῷ παιδὸς, καὶ τὸν φόνον τῆς βασιλείου ἀπωλείαν, ἐπαύσατο μηδένα τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσειν ἐπὶ γῆς ποτε. καὶ τοῦτ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο. διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, τέκνον δὲ τοιοῦτον τῷ πατρὶ ἐγένετο. ἰωὰς ὀχοζίᾳ ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτην σῶσαν ὁ ἀρχιερεὺς ἰωδαὲ

VII. 4. Reg. 12.

Dvm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta.

hæc regiam ingressa, cùm inter cæsorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito conscio sex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hierosolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti peragrata tota règione sacerdotes ac Leuitas & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se vtile reipublicæ consilium ait, aperturúmque eis, si id apud se continere velint: opus enim esse non silentio tantùm, sed etiam auxilio. Cúmque sacramentum ab eis accepisset, tutò se posse quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic est, inquit, rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaque censeo tertiam vestrûm partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ superest, patentem portam qua igitur in regiam seruare. reliqua verò multitudo in templo inermis sit, neque quenquam cum armis intrare sinite, qui non sit sacerdos. præterea certos è sacerdotibus ac Leuitis selectos mãdauit satellitij more strictis gladiis regem stipare, & si quis armatus in templum irrumpere ausit, incunctanter occidere, & posito omni metu seruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis consilio rem statim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & sacerdotibus ac Leuitis quantum ibi hastarum inuenit & pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit confertis mutuem manibus, vt ab ingressu quos interesse non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum sacro oleo regem pronunciat. populusque gaudens simul & plaudés faustis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum satellitio prosiliret à regia. Veniente deinde in templum ipsam quidem sacerdotes admittunt, sed armatos cum sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia postquam puerum vidit in suggestu stantem, redimitúmque corona regia discissa veste sua, magno clamore iubet interfici insidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, τὴν ζῶσις ἀπεσφαγμένους τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἀνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον εὑροῦσα μετὰ τῆς τροφοῦσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ζαμεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λαυθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτήν τε, & ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερᾷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τὴν δύο φυλῶν, τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος πρὸς ἰώαδος πέντε τῶν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν ζῶσις κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρεῖν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἔδωκε τῶν συνεργούντων βεβαιότατα, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ζῶσις κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρειλήφει, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν ζῶσις ἱερεῖς & ζῶσις λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ ζῶσις τῶν φυλῶν προεστῶτας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν ἔπεισεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ αἰ μάθοιεν ἄπορρητον παρ' αὐτοῦ, σωτηρίας ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῖς λέγειν ὁμωμοκόσιν ἐγένετο, ἐνδοξαγῶν δὴ ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἔτρεφεν, ὃς ἔστ' ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ὃς ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τὴν τριτὴν ὑμῶν μοίραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὴν δὲ τετάρτην τῶν φυλακῶν ἐπέχειν τὰ τεμένη ἀπάντων. ἡ δὲ μία ταύτην ἐχέτω τὴν τῶν αἰσιγομένων καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἀόπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσαντε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τρίτους μέρος τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τοῖς μαχαίραις αὐτῶν ἐπασπιζομένους δορυφορικῶς, τὸν δὲ θόλμησαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ἀνάρρητον παραυτίκα, δίσαντες δὲ μηδένα φείσασθαι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνέβαλλε τοῖς πειθόντες, ἐγὼ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. αἰσθόμενος δὲ ἰώαδος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ἣν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν σωαγαμένους τὴν χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ὑπερισχύουσιν οὔπω ὑποτειχίσαντας. σωαγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. & τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροτοῦν ηὔξατο σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῇ δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε στέγης εἰς τὸ βασιλεῖον. ὡδηγημένῳ δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. ζῶσις δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἶρξαν εἰσελθεῖν οἱ προεστῶτες ἐν κύκλῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προσταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὅπη τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, περιρρηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὅπη θελήσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχῷ ἀφελέσθαι παυσάσαντα. ἰώαδος δὲ καλέσας ζῶσις ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ

μὴ γὰρ θέλειν μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν τι-
μωρησαμένων. παρεστάξεν δ', κἂν βοηθῶν τις παρέλ-
θοι, κἀκεῖνον ἀπελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας
οἱ παρεσκευασμένοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ὅπη τὴν πύλην τὴν
ἱππέων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχείρισαν. ὡς δὲ
τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τοῦτον ἐστάτησεν τὸν τρόπον, συγκα-
λέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδης εἰς τὸ ἱερὸν,
ἐξώρκωσεν διδοῦναι τῷ βασιλεῖ, καὶ παρεῖναι αὐτῷ τῆς
σωτηρίας, καὶ τὸ ὅπλον πλεῖον ἀρχῆς. ἐπειτ' αὐτὸν τὸν βασι-
λέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως
νόμους, δοῦναι πίστιν ἐπάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδρα-
μόντος τὸν τοῦ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς ἰώραμος κατεσκάσασιν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου
θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν
ἱερωσύνην αὐτοῦ μαθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δ' ὑπεμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύταις ἐ-
πέτρεψεν ἰωάδης κατὰ τὴν διάβιβον τοῦ βασιλέως διάτα-
ξιν, κελεύσας αὐτοῖς διὰ τῶν ἡμέρας ὑπηρέτας τὰς νενο-
μισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολού-
θως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὸς
ὑπὲρ φυλακῆς τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρ-
εῖναι λαυθάνοντα. τούτων δ' ἕκαστα διδάξας, μετὰ τῶν
ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ
ὡδηγάλεων ἄγει τὸν ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθί-
σαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμησέ τε τὸ πλῆ-
θος, καὶ πρὸς διωχίαν ἕτοιμοι ὄντες πολλὰς ἑόρτασαν
ἡμέρας, ἡ μὲν τοίνυν πόλις, ὅπη τὴν γοθολίαν ἀπο-
θανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἓξ δὲ ἰώασος ὢν τὸν βασι-
λείαν παρέλαβεν, ἑπτά. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν
ὄνομα σαβία, παρίδιος δὲ βηρσαβεέ. πολλὰ δ' ἐποιή-
σατο τοὺς νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν
φιλοτιμίαν, πρὸ πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰώαδος ἐβίωσεν.
ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος
τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες
ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασιλέως ἰωάσου ὡς τὸν
τῆς γοθολίας ὑπερβαλὼν διέφυγε, καὶ τὸν βασιλείαν
παρέλαβεν, ἐν τούτοις διεληλύθαμεν.

neque enim fas esse templū veneficæ supplicio
pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre
supperias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur
quibus hoc demandatum est, eductā extra por-
tam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò
conspiratio contra Gotholiā successit, Ioadus
conuocato populo ac militibus in templū, omnes
sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati
ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam.
eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini
numinis reuerentiam, & ad obseruationē legum,
quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit.
post hæc ad ædem Baali sacram oneccurritur, quam
Gotholia cum marito Ioramo construxerat, in veri
Dei cōtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus
à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sa-
cerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò
curam & custodiā sacerdotibus ac Leuitis iux-
ta Dauidis regis institutum Ioadus commisit,
iussitque vt bis singulis diebus solenne offer-
rent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta le-
gis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum nu-
mero ianitores ad custodiā templi constituit,
ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc v-
bi ad hunc modum disposuit, cum centurioni-
bus & ducibus totóque populo ex templo Ioa- 4. Reg. 12.
sum in regiam deduxit: cumq. collocato in so-
lio denuò alacriter acclamatum esset, populus
ad epulas conuersus festiuitatē per aliquot dies
egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter
ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur
annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido
Bersabe oriunda. fuit autē legum & diuini cul-
tus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus
fuit superstes: duxítque vxores duas postquam
ætate maturuit, conciliante coniugium eodem
pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos sus-
cepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo ela-
psus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum asse-
cutus est.

Κεφάλαιον η'.

Ἀζαὴλ ὁ τῶν δαμασκηνῶν βασιλεὺς ὅπη τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπη τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεία.

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII.

Ἀζαὴλ δὲ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς 4. Reg. 13.
ἰσραηλίταις, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθει-
ρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὰναπτολὴν τὴν
ῥουβηνίτιν, καὶ γαδίτιν, καὶ μανασσίτιν, ἔτι δὲ καὶ τὴν
γαλααδίτιν καὶ βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρ-
πάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων.
καὶ δὲ ἔφθη αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάσθαι κακοῦντα τὴν χώ-
ραν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον ὑποτροπὴν ὀχλούμενος, καὶ
καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τὴν ἰσραηλίτιν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτά-
φη δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς δεξάμενος ἰωάζον τὸν
υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα
ἰώασον ὁρμὴ τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀναχαλκίσαι τῷ θεῷ, καὶ
τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδην εἰς ἅπασαν ἐκέλευ-
σε πέμψαι τὴν χώραν τοῖς λεύταις καὶ ἱερεῦσι αἰ-
τήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν,

AZael autē Syrorum rex bellum cum Isra-
elitis & Ieo rege eorū gerēs regionis trās
Iordanē sitæ orientales tractus vastauit, qui à Ru
benitis & Gaditis atq; Manassitis colebātur. nec
nō Galaditicam & Batanēā, omnia rapinis mis-
cens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem
cæde temperans quotquot in eius manus in-
ciderent. Neque enim Ieus arcere eum à po-
pulationibus potuit, contemptor & ipse
numinis religionumque & legum à maiori-
bus per manus acceptarum toto regni sui tem-
pore, quod fuit annorum XXVII. quo exa-
cto mortuus apud Samariam est sepultus,
Ioaza filio successore principatus relicto. Ioa-
sum autem Hierosolymorum regem instau-
randi templi cupido subiit: vocatóque pon-
tifice Ioado iussit eum per totam suam ditionē
Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula
capita semisiclum argenti exigerent in vsū e-
ius instaurationis, cò quòd sub Ioramo & Go-
tholia, & eo[illegible] liberis tuēdi & sarciēdi tēpli cu-

ὃ ὑπισκοδομὴ καὶ ἀναπείωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendā pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantū liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cū primùm videretur collatum quantum sat esset, pōtifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cōparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationē misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq. prophetarum cōminationib. moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tātum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cōcione populū & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cōtēnerēt. Moriēs tamē Zacharias testē & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarū præmiū sibi repēderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnū eius facta, & Gitta primū direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremū rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vibe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲ οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς ἂν εἰς δύνωμόνως προήσεται τὸ ἀργύριον. τείτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ δ' βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸ βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λαβίτας, καὶ ὡς ἀδικήσαντας ἐὰν προσέταξεν ἀπιέναι μήτε, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ὑπηκοδομῆς τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς, ὧ τὸ πλῆθος ἡδέως ἔσχε διὰ τοῦτο. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν ἐποίησεν. ἐπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ὑπηκοδομὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς B ἐδιετέθη. καὶ πολὺν ἀργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι συνεισφέροντες ἔθησαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τὸ γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ὑποχρώντος τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν C τὴν χρημάτων, ἔπεμψαν μαθήμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδου καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσου, καὶ δὴ ξύλα μεγάλα καὶ λίθους καλλίστους ὕλης. ὑπηκοδομήσαντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ ὀλίγος δὲ ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε πολυτελεῖσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδου χρόνον ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σεβῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος, D ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς γνώμονος καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ταῖς βασιλικαῖς δίκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι τοῦ Δαβίδου γένους τὴν βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος τὴν ὑπομέλειαν τὴν πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια. καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄρτια εἶη. δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοῖς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ προπτώματα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ὑπὲρ θυμίαν ἀρὰ ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσα οἱ προφῆται παρῄνεσαν πειθόμενοι μετανοῆσαι. καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτράπησαν. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος σας ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια προτίθειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, προέλεγε. τελευτῶν μὲν τοι Ζαχαρίας, μάρτυρα καὶ δικαιοῦν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὴ χρῆσις συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέσχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μὲν τοιγ' οὖν εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρανόμησεν. ἐμβαλόντος δὲ Ἀζαήλου τοῦ Σύρων βασιλέως εἰς

τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὴν τε Γέτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰωάσος, πάντας κενώσας τοὺς τῶν θείων θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελών, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ἀφθονίᾳ, τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπῆγε διὰ τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰωάσος,

ὑπὸ τῶν

ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον A
ἐκδικοῦντες ἰωάδου παιδὸς, ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ,
καὶ διεφθάρη παρ' αὐτῷ. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις,
οὐκ ἐν ταφαῖς δὲ τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσε-
βὴς νομισθείς. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ Ἰδουμαίων καὶ Ἀμαληκιτῶν ἐνίκησεν.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο ἀμασίας ὁ παῖς. B
εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ ἰωάσου βασιλείας, παρέ-
λαβε τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοῦ υἱὸς ἐν
σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτὰ, τὸν μὲν
πατέρα δὴ αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ
πρῶτοι τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐπὶ ἐκείνου δ' αὐτοῦ
καὶ συνέστειλεν ἐκ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων
βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς
στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐ- C
τοῦ ἀφελόμενος, καὶ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦ-
τα δ' ἔπαθεν ὁ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν λαὸς, κατὰ τὴν ἐλισαίου
προφητείαν, ὅτε αἰζαήλου βασιλεύσειν προεῖπε τῶν
σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν
δὴ ἐν ἀπόροις ἔτι καιροῖς ἰωάζας, δέησιν καὶ ἱκε-
τείαν τοῦ θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν αἰζαήλου χειρῶν
αὐτὸν ἀδικαλῶν καὶ μὴ ἀνιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμε-
νον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμε-
νος, καὶ νεύσει μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολ- D
λύειν, δοκοῦσι αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν τε τῶν πολεμίων καὶ
τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη,
ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάσιν, καὶ ἀν-
θῆσε. μετὰ δὲ τὴν ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ
υἱὸς αὐτοῦ ἰωὰς, ὃς ἑβδομον ἤδη καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος βασι-
λεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν
ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν
εἶχε προσηγορίαν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ
κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' ὢν καὶ ἐ- E
δὲν ὅμοιος τοῦ παρὰ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν
ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γήρᾳ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς
δὲ νόσον ἐμπεπωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς
πρὸς αὐτὸν ὀπισκεψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν
ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα
τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε
χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τοῦ ἐκείνου
προφητείαις ἀμάχητι κρατεῖν τῶν πολεμίων, νῦν δ' F
ἀπειναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξο-
πλισμένους τοῖς σύναις καὶ τοῖς αὐτῷ πολεμίοις, ὥτ' αὐ-
τῷ τίνων ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς ἐλεγχθ, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν
καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου. ταῦτα ἀ-
δυσώπητον ἐλισαίου παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τό-
ξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τοῦτο. ποιήσαν-
τος οὖν ὑπερεπὲς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμε-
νος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὲ βέλη αὐτὸς προεμ-
μένος, ἔπειτα διαπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεὶς, ἐκ
ῥιζῶν δὲ τὴν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ G
δὲ τρισὶν ἠρκέθης μόνοις, τοσαύτας καὶ μάχας κρατή-
σεις, συμβαλὼν τοῖς σύναις, ἵνα τὴν χώραν, ἣν ἀπέ-
στεμον τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασι-

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

In regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui nõ solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuítque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hanc etiã relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ consolatus afferri arcũ postulat, eumque regẽ iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis, destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionẽ quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

λεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος
καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμασία γὰρ καὶ παράδοξα δείγματα τῆς προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiá honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cõscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones hiscopiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Κεφάλαιον ι'.

Ως ἀμασίας πολεμῶν τοὺς τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰωᾶον ἐτροπώσατο.

ΔΕυτέρῳ δ' ἔτει τ̃ ἰωάσ κ βασιλείας τ̃ ἰσραηλιτ̃ῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ὢν ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος ἧ τὸ γένος. θαυμασῶς ἧ τ̃ δικαίᾳ προσενός, κ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ φάσματα κ τὼ ἀρχὼ, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰωάσ τιμωρῆσαι τ̃ πατρὶ, τ̃ς τοὺς ὑπαθεμένους αὐτ̃ῷ φίλους κολάσας, κ γένεις μ̀ συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς ἧ παῖδας αὐτ̃, ὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁ πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζ. ἔπειτα στρατιὰν ὁπλέξας ὁκ τ̃ ἰούδα φυλῆς κ βενιαμίτιδος τ̃ ὧν ἀκμῆ κ τρὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, κ σωαθροίσας εἰς ζιάκοντα μυριάδας, τούτων μ̀ ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας ἧ κ πρὸς τ̃ τ̃ῷ ἰσραηλιτ̃ῷ βασιλέα μισθῶται δέκα μυριάδας ὁπλιτ̃ῶν, τάλαντον ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκ γὰρ τοῖς ἀμαληκιτ̃ῶν ἔθνεσι τ ἰδουμαίων κ γαβιλιτ̃ῶν ὁπιστρατεύσασθ. ὡς δ συβάσαμ̀ν τε πρὸς τ̃ στρατείαν, κ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τ̃ τ̃ ἰσραηλιτ̃ῶν λαὸν ὑπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῆ, τ̃ γὰρ θεὸν ἥτταν αὐτ̃ῷ προλέγ χρησαμ̀νῳ τούτοις συμμάχοις. πρεῖσθαι ἧ τ̃ῷ πολεμίων κ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμ̀νον νικωμ̀ν τὸ θεῖ. δυσφορωτὸς ἧ τῷ βασιλέως ὅτι τ̃ῷ ὀφθῆναι τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τ̃ῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτ̃ῷ πολλὰ παρ' αὐτ̃ῷ γ̀νήσεσθαι. τοὺς μ̀ ὑπολύει, χαρίζεσθ τ̃ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς ἧ μ̀ τ̃ῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ προειρημ̀να τ̃ῷ ἐθνῶν ἐκράτυνε. καὶ κρατήσας αὐτ̃ῶν τ̃ῇ μάχῃ, μυρίους μ̀ ἀπέκτεινε, ζωντους ἧ ζ̀ντας ἔλαβεν, οὓς ὅτι τὼ μεγάλω ἀγαγὼν πέτραν, ἥτις ἐστὶν ὅτι τὼ ἀραβίαν, ἐπ' αὐτ̃ῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν κ πλ̃τον ἄφθονον ὁκ πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δ' ὲν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τ̃ῷ ἰσραηλιτ̃ῷ, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμ̀νος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, τ νομίσαντες ὕβριν εἶ τ̃ ὑπόλυσιν, ὑ γὰρ αὐ τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμ̀νοι, ἐπῆλθον αὐτ̃ῷ τῇ βασιλείᾳ, κ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τ̃ χώραν, κ πολλὰ μ̀ ἔλαβον ὑποζύγια, ζιχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας ἧ τῇ νίκῃ τ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τ μ̀ τούτων αἴτιον αὐτ̃ῷ θεὸν ἡγούμ̀νος, ἰσοροπᾶν ἤρξατο. ὡς δ' ὁκ τ ἀμαληκιτ̃ῶν χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. περιελ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγεν εἰ τούτοις
ἡγεῖται θεοῖς, οἱ τοῖς ἰδίοις, παρ' οἷς ἐπιμώντο μηδὲν ἀφε-
λησαν, μηδ' ὑπὲρ χθρῶν ἐρρύσαντο τὸ ἐκείνων, ἀλλ' ὑπὸ
ἐκείνου πολλούς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμα-
λωτισθέντας. κακομοίως δὲ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ
τρόπῳ, καθὼς αἱ τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. πρὸς ὃ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προστάξειν
ἡσυχίαν αὐτῷ τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονῆ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀμε-
λήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προσέ-
λεγεν. ἀμασίας δ', κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῇ δυναμίᾳ ἐ-
δυνάμενος, εἰς φῶς τὸ θεῖον λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβρι-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔχαιρεν ἰσάσῳ τῷ τῶν ἰσρα-
λιτῶν βασιλεῖ, καὶ δῶν ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πάντι τῷ
λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βουλόμενον δύνασθαι εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ τῶν ἀρχῆς κεινθησόμενον. αὐτίκα δὲ C
ἔγραψε ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄκα-
νος αὐτῇ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μῆνυμα δε-
μένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. μετα-
ξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανον. τέτα σοὶ ἔσται τὸ πάθημα
τῷ μὴ μείζονων ἐρίεσθαι, μηδ' ὅπη τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην νικήσας, ὅτι ταύτῃ γαυρούμενος σαυ- D
τῷ & τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὄψεται. ταῦτα δ'
ἀκούσας ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὅτι τὴν στρατιὰν παρ-
ῳκώθη, τῷ θεῷ παροργισθέντος αὐτὸν οἴεται πρὸς αὐτὸν,
ἵνα τῶν ὠδικημένων εἰς αὐτὸν δίκην ὑπολάβῃ. ὡς
δ' ἔζη μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συμπά-
σῃ μάχῃ ἔμελλον, τὸ ἀμασίου τράπυμα φόβος
ἀφίδιος & κατάπληξις οἵαν θεὸς ἐκ δύμης ὧν τί-
θησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, διε-
σπαρέντων ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, E
ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων ἀρχμάλωτον.
ἐπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τὸ
στρατὸς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης &
δεῖ τὸ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δ' ἀσκόψας τῶν τείχους ὡς τε τεσσαράκοντα πήχεων, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριος τε τούτῳ τῷ τρό-
πῳ γέγονε τῆς ἱεροσολύμων, τοὺς τῶν θεῶν θησαυρὺς
ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίου χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ὕστως αὐτὸν ἀπολύσας
τῆς ἀρχμαλωσίας, αὐξῆσαι εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δ' ἐγένετο πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τεσσαρτῷ καὶ
δεκάτῳ τῆς ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα ἐπιβου-
λευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσιν πό- G
λιν, ἀπαρρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ἐπιβούλων πεμφάντων ἐπὶ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέσχε δ' ὕστως ἀμασίας τὸν βίον, ἀπὸ τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ἀλογωείας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα & εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus
est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui
cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec
eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed
tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos
trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos
inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma
peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret.
tū ille se quidem quieturum dixit, Deum tamē
vltorem huiusmodi nouitatibus non defore.
Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō-
capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit
vltro facere officium, bello esse decernendum
de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba
rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus:
hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat,
ne maiora quàm par est appetas, néve propter
recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te
& regnum tuum incertæ committas aleæ. His
lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt
tandem meritas impietatis pœnas exolueret.
Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis
Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus
persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille
dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id intestitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei
thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti
in regia repertum est, totum asportauit: ac tum
demum demisso rege reuersus est Samariam.
Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni
Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec
tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit
propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλεῖστα ἔθνη ὑχειρώσατο.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracvlo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum prodituru̇m, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru̇m esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit, quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Iona 1.

4. Reg. 14. 15

Ιαδέχε) δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ἔτη μ. πεντεκαιδέκατῳ ἢ ἔτει τ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῆ ἰσραηλιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν συμβρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ θεὸν ὑβριστὴς ἢ παράνομος ἅπαντ' ἐγένετο, εἰδωλά τε συβόμβους, καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐπιχωρῶν ἔργοις, τῆ δ' λαῆ τ ἰσραηλιτ, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνας, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τ ἰδίαν δυνάμεως, καὶ πλατυνῶαι τ αὐτῆ βασιλείαν, τοῖς μ' κ τ ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθης πόλεως, τοῖς δ κ τ μεσημβρίαν, ἕως τ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὡρίσατο. στρατεύσας οὖν ὀλίγῳ ὁ ἱεροβόαμος, καθεστήσατο πᾶσαν αὐτῆ τ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνας. ἀναγκαῖον δ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῆ πραγμάτων ἐξαδώσειν ὑπεχόμενός, ὅσα κ ἐκ τῶν προφητῶν τούτου λέγεται ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ ὑπὸ τ θεῦ, πορευθῆναι μ' εἰς τὴν νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ μέλλοντα ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκειν τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὶς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγενομένης δ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μ' ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, ὄχας ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ δυνηθεῖεν τ θάλασσαν. ὁ δ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις ἐώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξάντος δ' ἔτι μᾶλλον τ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γενομένης ὑπὸ τ πνευμάτων τ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῆ ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶ τῷ χειμῶνος, συνέθεντο κλῆρον, τίνων ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρουμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχε), τὸ μ' γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἶ), προφήτης δ τῷ μεγίστῳ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶ τῆ χειμῶνος. οἱ δ, τὸ μ' πρῶτον οὐκ ἐτόλμων ποιοῦντες ἀσέβημα εἶ) ξένον ἄνδρωπον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἔτους ἀπώλειαν ἐκβάλλειν. τελευταῖον δ' ὑπερβιαζομένῃ τῷ κακοῦ, καὶ ὅσον ἔτι μέλλοντος βαπτίζεσθαι τ σκάφους, ὑπό τε τῆ προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τῆ θεῖου τ ἑαυτῆ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ θάλασσαν. καὶ ὁ μ' χειμὼν ἐξέλιπε τὸν δ, λόγος ὑπὸ τῆ κήτους κατασπασθέντα ζῆσαι ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβρασθῆναι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τῆ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τῆ θεῆ δηθεὶς, συγγνώμην αὐτῆ παρ' ἐκείνου ἐξήτησεν ὧν ἐξήμαρτηκώς, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίτου πόλιν. καὶ στὰς ἐπὶ κίονος ἐκήρυττεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀνατραπήσοι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεφε. διεξῆλθον δ τὴν θεῖ αὐτῆ δήλησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεύς, μ' πάσης δυσσεβείας τὸν βίον διαγαγών, καὶ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μ' ἐν σαμβρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τῆ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας τῆ τοπωὸμα, ἀσης ἡ τὸ ἡλιος. ἀγαθὸς δ' λῶ ἡ δίκαιος τ φύσιν, & μεγαλόφρων, ἡ σωφρονῆσαι τῶ πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἡ ἡ ὅπι παλαιστινοὺς, νικήσας μάχη, πόλεις αὐτῶ ἔλαβε ἡ κράτος, ἰτὰν ἡ ἀμμίαν, ἡ κατέσκαψεν αὐτῶ τὰ τίχη. μὴ ἡ ταύτλω τ στρατιαν ἐπήλθε τοῖς τῆ αἰγύπτω γλτιῶσιν ἄρχοντι. ἡ πόλιν κτίσας ὅπι τ ἐρυθρᾶς θαλάσης, κατέσησεν αὐτῆ φρουρὸν. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, ἡ φόρους αὐτοῖς ἐπίσας τελεῖν, ἡ πάντα μέχρι τ αἰγυπτίων ὅρων χώρωσάμενος, τ ἐπιμέλειαν ὅσα ὑπὸ τ χρόνε καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τ ὀλιγωρίας τῶ πρὸ αὐτε βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμησε ἡ κατεσκεύασεν, ὅσα τε λῶ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ τῶ ἱερουσαλὴμ βασιλέως ὅτε τ πατέρα αὐτε λαβὼν αἰχμάλωτον τ ἁμαρτίαν εἰσῆλθεν εἰς τ πόλιν. πρὸς τοῖς κοδόμησε ἡ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. ἡ φρέατας δ' ἐνετείχισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις πολλοὺς ὀχετοὺς ὠρύξειν ὑδάτων. λῶ δ' αὐτῶ ἡ ὑποζυγίων ἡ τῶ ἄλλων θρεμμάτων ἀπείρου τι πλῆθος. φύσις γὰρ λῶ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς ὑπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν ἡ παντοδαποῖς πηλίνων ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν, ὑπλέκτης πρὶ αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ ἡ ἑξακοσίας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν ἡ ταξίαρχοι ἡ χιλίαρχοι γλυφεῖοι ἡ τ ἀλκλεῖ αὐτοκράτορι, τ ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν ὅλλω στρατιὰν & ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, ἡ θυρεοὺς ἡ θώρακας χαλκοῦς, ἡ τόξα ἡ σφενδόνας. ἔτι ἡ & πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε ἡ δορυβόλα & ἅρπαγας, ἡ ὅσα τούτοις ὅμοια. γλυφόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντάξει & ὠφελησόμενος, διεφθάρη τ διάνοιαν ὑπὸ τῆ τύφε, ἡ χαυνωθεὶς θνητῇ φρονήσει τ ἀθανάτε ἡ πρὸς ἅπαντα δίκαιος τ χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὖτη δ' λῶ ἡ πρὸς τ θεὸν ἀσέβεια, ἡ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὤλισθεν δ' ὑπ' ἀνωμαλίας, ἡ κατηντήχθη πρὸς τὰ τῶ πατρὸς ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ προσῆκεν ἡ τῶ ἀγαθῶν λαμπρότης ἡ τὸ μέγεθος τῶ πραγμάτων, ἐ δυνηθέντα πρόσω καλῶς αὐτῶ ἦναγεν. εἰσιόντος δ' ἡμέρας ἑορτῆς ἡμε, ἡ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, εἰς τὸν ἱερατικὸν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεῖον ὑπὲρ θυσιάσων ὅπι τ χρυσῆ βωμοῦ πρὸ τῶ θεῶ. τῶ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίε, ὄντων σὺν αὐτῶ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἐ γὰρ ἐξὸν ὑπηθύνειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τ ἀαρῶνος γένους. καθαιρούντος γ' ἐξιέναι ἡ μὴ παραβαίνειν εἰς τ θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς θανάτον, εἰ μὴ τινὰ ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ ἦ, σεισμὸς ἐκλόνησε τ γῆν μέγας. ἡ ῥαγεὶς ὁ ναὸς, φέγγος ἡλίε λαμπρὸν ἐξέλαμψε, & τῆ τ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν. ὡς τῶ μὲ δίθεως λέπραν ὑπεδραμεῖν, πρὸ ἦ τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τ ὄρους ἀποῤῥαγῆναι τὸ ἥμισυ τε ἡ τ δυσμῶν, ἡ κυλισθὲν πάσαρας σταδίους ὑπὸ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι, ἡ τοῖς βασιλείοις τοὺς βασιλικούς. ἐπεὶ ἡ κατειλημμένῳ τινὶ ὄψει τῶ βασιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῶ τινὶ συμφορὰν, ἡ σκέλδυον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἀναγῆ. ὁ ἦ ὑπ' ἀγνοίας τε συμβεβηκότος δεινῆ ἡ τε μανεὶς αὐτῶ παῤῥησίαν ἔχ), τὸ κελαδόμενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendísque rebus solers & industrius: is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositi: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæteraq; plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorū militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis ni quiescerent minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè templo radius solis os regis improbum ferit, quod cutis tactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulsum, per quatuor stadia volutū, obiectu demum Orientalis mōtis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis leprā animaduerterunt, diuinitus inflictā ei plagam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ętatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesli filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obstirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis XX. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib' communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀλαζονείας καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον ἔτι καὶ οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκλειν. ἔτεθνηκε μὲν τινα δίκην ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην δὲ τὸν ζῶν βίον, τῶν παιδὸς αὐτοῦ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τούτων ἡ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκπνεύσθη δ' μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, σελλοῦμος μὲν τοὔνομα, ἰαβήσου δὲ υἱοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, ἐπλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀναιρεῖ τὸν σέλλουμον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὴν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὴν μὲν ἐξ ἐδήωσε χώραν καὶ τὴν πόλιν καὶ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θαψιατῶν στρατηγοῖς, πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φείσάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταφρονῶν οὐδὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλων τινὰς σὺν γνώσει δράσειν ἡγούμενοι ὑπερεῖδον, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔτεσι εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τοῦ τρόπου τούτου ὁ μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλου τοῦ ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπιστοῦσι τοῖς ἀσυρίοις. πείσας γὰρ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα αὐτὸν χωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τούτου συνέλεγκε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, φερόντων κατὰ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελέσαντος δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς καταλυθείσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακεΐου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος δορυφορήσαντος αὐτὸν, παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ εἰς θεὸν ἦν νόμος. ὁ δὲ τῆς ἀσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅπως ἐπιστρατεύσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κυδίδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὁ ζίας παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ ἱερούσης. θεοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδεμιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' ὁσίως μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὅθεν μέλησε τῆς τοῦ κρείττονος τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ὁ πατὴρ ὀζίας ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐχειρίσατο. τοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν αὐξήσας, πύργους τε μεμεγάθης καὶ ὀχυρωτάτους οἰκοδομήσας. καὶ τὰ ἄλλων εἴ τι κρείττων τῆς βασιλείας ἠμέλει τοῦ, πολλὴν ὑπερφυᾶ ἐποιεῖτο, στρατοσάμενος δὲ καὶ τοὺς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κελεῦσαι. αὔξησε δὲ ἔτεσι τὴν βασιλείαν, ὥστε καὶ ἀφορώμενον μὲν αὐτὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις δυσαίμονα.

λῶ

ἰῶ δέ τις κῆ τοῦτον τ' καιρὸν προφήτης ναύμος τοὔνο- A
μα, ὃς περὶ τ' ἀσσυρίων καταστροφῆς κὴ τ' νίνυ προφη-
τεύων ἔλεγλυ ὅτως. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
νινυμφύη, ὅτως ☾ ὁ δῆμος ἅπας ταραστόμβος, κὴ κλυ-
δωνιζόμβος οἰχήσει) φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, στῆτε ☾ μείνατε, κὴ χρυσὸν αὐτοῖς κὴ ἀργύριον ἁρ-
πάσατε. ἔσαι δ' ὐδεὶς βυλησόμβος. σώζην γὸ αὐτῷ ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὸ
αὐτοὶς ἐν ἀλλήλοις ἕεις ἔξει ☾ θρῆνος, πάρεσίς τε τῷ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τὸ φόβυ μέλαναν τελέως αὐ-
τοῖς ἠλλήσουν). ποῦ ἦ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῷ λεόντων
κὴ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κὴ ὐκέτι λέοντες ἐν σοὶ πορβυόμβοι ὅπλάξουσι
τῷ κόσμῳ. κὴ ἄλλα ἦ πολλὰ περὶ τούτοις, ἃ προφήτευσεν
ὄβδε ὁ προφήτης περὶ νινυΐτῶν, λέγειν ὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμυν. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς
δοκῶ, παρέλιπον. σωέβη ἦ παῖσα τὰ προφηθέντα
περὶ νινυΐτῶν, μῆ ἔτη ἑκατὸν κὴ πεντεκαίδεκα. περὶ μ' C
οὗ τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ως στρατεύσαντος Ἀζαὴλ ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὀδὸ ἱεροσολυ-
μίτης Ἰωάταμον ἀχάζιον τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν βασιλέα Ἀσσυ-
ρίων ὀδὸ δαμασκὸν στρατεύσαι.*

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κὴ τεσ-
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτοῦ, ἑκκαίδε-
κα. θάπτε) δ' ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δ' D
εἰς τ' ἰόν αὐτοῦ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ' θεὸν ἠλυόμβος, κὴ τοὺς πατρίους ὠδαβὰς νόμους, τοὺς
ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσο-
λύμοις ἀνασήσας, κὴ θύων ἐπ' αὐτοῦ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κὴ ἴδιον ὁλοκάυτωσε παῖδα, κῆ τὰ χαναναίων ἔθη,
καὶ τούτοις ἄλλα ὠδαβαῖσια διεπεράσατο. ἔχοντος
δ' ἔτους καὶ μεμυότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν
σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κὴ φακείας
ὁ τῶ ἰσραηλιτῶ. φίλοι γὸ ἦσαν. ☾ συνελάσαντες αὐ- E
τοῖ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅθι πολιὼ ἐπολιόρκουν χρόνον
δ' ἐκ τὼ τῶ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ἦ τῶ
σύραν βασιλεὺς, λαβὼν τὼ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας;
ἐκατώκησεν αὐτῇ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις
ὀμοίως κὴ τοὺς πέριξ ἰουδαίους δηλαθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μῆ τῆς στρατιᾶς
ἀπέζούξεν. ὁ ἦ τῶ ἱεροσολυμιτῶ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς F
σύρους ἐπ' οἴκου πεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμα-
χος εἶ τῷ τῶ ἰσραηλιτῶ βασιλεῖ, τὼ δύναμιν ἐπ'
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κῆ μιῶν τῶ
θεῶ, ὡ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτὸ πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὸ αὐτὸ μυριάδες κατ' ἐκεί-
νω τὼ ἡμέραν ὑπὸ τῶ ἰσραηλιτῶ ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν ἰόν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τ' βασιλέως ἀχάζ, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὑπατεύ-
οντα τ' βασιλείας ἁπάσης ἐξεκλε, κὴ τὸν τῆς ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἐλκανὰ, αἰχμαλώτων ἐλαβε. καὶ ἐκ G.
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, ☾ πολλὼ λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
περὶ τῶ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὼ νικῆν αὐτοῖς ἐ δι' τὼ οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γινέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argẽtum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ prę pauore fient lutidæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus. XII.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bellò vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regnis conditoriis depositò, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ regi non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælio propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc cecidere de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgressus, superatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, XIII. 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ irascceretur. incu- A
sabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabãt se passuros vt ciues sui cap- B
tiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & C
vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. E
Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros ad hunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen F
deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, G
ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

δχὰ ἧ τ ϑεῦ χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τ βασιλέα. κὴ κατεμέμφετο, τῇ μ' ἀνθρωπίᾳ τῇ κατ' αὐτὸ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ βλμήσαντας τοὺς ἐκ τ ἰσδα φυλῆς Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβύλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὸ τῷ ϑεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ ἧ τῷ ἰσραηλίτῷ λαὸς εἰς τ ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο τοῦτο, αἱρεῖ τέτων, Βαραχίας ὀνόματι τῷ διδοκιμώντων ἐν τῇ πολιτείᾳ, Ϛ ἄλλοι μετ' αὐτὸ ϗεῖς, ἔλεγον ἐκ ὀπιβρέψειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεϑα ἀπὸ τ ϑεῦ. μόνον γὸ ἀπόχρη τὸ ϑεὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμῦνεῖν, ὡς οἱ ϑεοφόρ) λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. ϖδαλαβόντες οὖ οἱ ϑεοφιλεῖς ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε Ϛ ὀπιμελείας ἠξίωσαν, κὴ δόντες ἐφόδια, εἰς τ οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ὑδὲν ἧττον κὴ τέτταρες αὐτοῖς συνῆλθον, κὴ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωϑεν τ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως κὴ κράτος ἔλαβεν ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλὸς δαμασκὸν κὴ διέφθειρε μὲ αὐτῷ τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀϑρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν ἕτερα ἔϑνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

ΑΧάζης δ' ὁ βασιλὸς ταῦτα μαϑὼν ὑπὸ τ ἰσραηλίτῷ, πέμψας ϖρὸς τ τ ἀσσυρίων βασιλέα ϑεγλαφαλασσάρ, συμμαχίαν αὐτῷ ϖδάσϑαι παρεκάλει ϖρὸς τὸν πόλεμον τὸν ϖρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, Ϛ σύρους κὴ δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἐπέμφϑη δ' αὐτῷ κὴ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ ἧ, τ ϖρεσβέων ἀφικομένων ϖρὸς αὐτὸν, ἦλϑε σύμμαχος ἀχάζῃ, κὴ στρατεύσας ὀπὶ τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῷ ἐπόρϑησε, Ϛ τ δαμασκὸν κῦ κράτος εἷλε, κὴ τ βασιλέα ἀράσηλον ἀπέκτεινε. τοὺς ἧ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ ἀνω μηδίαν. Ϛ ἐκ τῷ ἐϑνῶν τῷ ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τ δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν ἧ τῷ ἰσραηλιτῷ γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτὸ δίκαια ϖαϑὼν τοὺς σύρους, ὁ βασιλὸς ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ϑησαυροῖς, κὴ τ ἀργυρον, Ϛ τὰ ἐν τῷ ναῷ ϑεῦ, κὴ εἴτι κάλλιστον ἀνάϑημα, τοῦτο ϐασάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, κὴ ἔδωκε τῷ τ ἀσσυρίων βασιλεῖ κῦ τὰς ὁμολογίας, κὴ πάντων αὐτῷ χάειν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἦν δ' ἔτος ἀνόητος κὴ τ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ἑαυτ ὁ βασιλὸς, ὡς τ ὑδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ σύρων ἐπαύσατο τὰς ϑεὰς αὐτῷ ϖροσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλῃ τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τ νίκην. ἡττηϑεὶς ἧ πάλιν, τοῖς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν ϑεὰς, κὴ πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσειν, ἢ τὸν παρῶν κὴ ἀληϑῶς ϑεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ δ' ἧττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. ὀπὶ ϖᾶσι δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλϑεν, ὡς Ϛ τέλεον ἀποκλείσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι ϑυσίας ὀπιφέρειν, κὴ ϖεῖσαι τῷ ἀναϑημάτων αὐτόν. ταῦϑ' ὑβείσας τὸν ϑεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲ βιώσας ἓξ κὴ ϛιάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῷ ἐκκαίδεκα. τ υἱὸν δ' ἐζεκίαν δεδοχον κατέλιπεν. ἀπὶ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατ' ὀλίγον καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν A
βασιλεὺς Φακέας, ὑπουλοῦσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς
ὠσπερ τοὔνομα. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλεύσας ἐπ' ἔτη ἐννέα,
πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ περὶ θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ'
ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ
κρατήσας αὐτοῦ, τὸ θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἵσως σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ
πλεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηέ,
ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ B
ἀβίας ἀσῆς τὸ γένος. φύσει δὲ ἦν ἀγαθὸς καὶ δικαίᾳ
καὶ θεοσεβεῖ. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν
παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ
τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τῆς θρησκείας τοῦ θεοῦ.
ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας,
ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς δι'
τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τὸν μὴ θεμιτὸν τοῦ θεοῦ
θεὸν ὁσίαν τιμὴν πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων C
κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος, καὶ ἀπαιδεύτως ὡς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἰς θεοὺς τύπους προσκυνεῖν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δυνὸν
τὸ ἀναβεῖν, τούτῳ μὲ ἤδη λήθην ποιήσασθε, καθαρὰν δ'
αὐτοὺς ἀπὸ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ
λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τοῖς ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ
πάτριον ἀνακαλέσασθε τιμήν. ἅπαντα γὰρ τὸν θεὸν ἡμῖν D
ποιήσομεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως,
οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ διεκόσμησαν τὰ σηκώματα τοῦ
θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τοῖς ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν
τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει
χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀθεμιτομιμίας. διαπέμπει δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν πάτριον βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν E
ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ἔπρεπεν αὐτοῖς ἀθεμίτους ἐκ ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν
ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν εἰ πως ὑπακούσουσιν αὐτῷ, εἰ
μὴ θέλωσι, τὸ δι' ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους
γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, ἀθεμίτους τὴν προσβειαν, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ἀθέμιτα τοῦ ἰδίου βασι-
λέως, ἃ μόνον οὐκ ἐπείσθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προσβεις, F
ὡς αὐόητους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως
ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ
μεταθέμενοι πρὸς τὸν δυσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπαυον. καὶ
τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ
μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ
χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενεγκεῖν. καὶ ἐ προτερον
ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ
θεὶ μὲν τύπων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι G
τῆς μωαυσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς δυσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ ὅτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἑζέκιαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐ-
ζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἑξῆς τοσούτους. ὑπερθέντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Israelitarum regnum cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex charioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas. qui cùm regnum scelere quæsitum per annos IX. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hūc duxit exercitum Assyriorum rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitium, destitutum eius auxilio facilè subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oseæ E-
B zecias Hierosolymis regnum adeptus est, Achazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam statim ab inito principatu nullam magis necessariam vel vtilem tam sibi quàm subditis curam existimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarúmque concione, sic fertur ad eos verba fecisse: Ne ipsi quidē ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nō redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia per extremam dementiam passi estis vobis persuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidē vestro malo didicistis quàm pernicio sa res sit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum sa-
C cerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & lustratum priùs expiatúmque sacrificiis legitimis in pristinum honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accensi sacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatísque sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimissis per totam ditionem suam nuntiis, populum Hierosolyma ad azymorum celebritatem cōuocat multo iam tempore intermissam propter impiam superiorum regum incuriam. Quin & Israelitas per nuncios hortatus est, vt relictis consuetis superstitionibus ad priscam illam pietatem
D & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum vt Hierosolyma venientes azymorū festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hęc autem se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, si huic consilio paruerint. Israelitæ verò audito quid legati à suo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, &
F prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates instarēt, ni maturè ad pietatem redirent, respuerint: quos postremò comprehensos necauerunt. nec his facinoribus comtenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita vt non priùs desisterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in potestatem hostiū eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atq. Isachatis prophetarum monitis parētes ad pietatē sunt conuersi, atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciā cōfluxerūt, vt Deū adorarēt. Postquā aūt ea multitudo cōuenit, rex ascēso tēplo
G vnà cū principib. & populo, immolauit pro se tauros septem, & totidē arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. aguos cc. populo verò ad epulum largitus est boues D c. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

A B C D E F G

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex compertò quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

τ κεφαλαῖς τ ἱερείων αὐτὸς θ ὁ βασιλεὺς κ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. κ οἱ μ ἔθυόν τε κ ὁλοκαύτουν. οἱ δ λεῦται φορμιζόντες ἐν κύκλῳ μ τ μουσικῶν ὀργάνων, ἦδον ὕμνους εἰς τ θεὸν, κ ψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ Δαβίδ. οἱ δ λοιποὶ ἱερεῖς σαλπίγγας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δ ἡδομένων, ἐπὶ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς κ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ θεόν. ἔπεσον δὲ μ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τῷ πλήθ δ πρὸς δαψίλειαν ἐχαρίσατο βοῦς μ ἑξακοσίους, τὰ δ λοιπὰ θρέμματα χιλία. κ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τότους δ ὁ βασιλεὺς ἠδύνατο, δωρεῖτο μ τ λαῶ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐν σάσης δ τ ἑβδ ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τ λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ ἡμέρας ἑπτά. τῷ δ πλήθει πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μ δισχιλίους, θρέμματα δ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ αὐτὸ κ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δ χίλια ͨ τεσσαράκοντα. κ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς κ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, κ τ πόλιν δ πάντες ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπετελεῖτο παρασκευὴ κ τ νόμον, κ τοῖς ἱερεῦσι κ λεύταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους ἀπολαμβάνειν, κ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσέχωσι, κ τ θεραπείας ὦσιν ἀχώρητοι τοῦ θεοῦ. κ τὸ μ πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν χορηγὸν τοῖς ἱερεῦσι κ τοῖς λεύταις. ἀποθήκας δ ͨ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ͨ λευιτῶν, κ πᾶσιν αὐτοῖς κ γυναιξὶ. κ ἔστι πάλιν εἰς τ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δ τὸν προειρημένον χρόνον ὁ βασιλεὺς κατασκευάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαιστινους, κ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὴ καθαιρήσειν τ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσ. ἐξεπίας δ ὁ βασιλεὺς, τῷ μ ἀπιθεῖν οὐκ ἐφέρετο, ἐθάρρει δ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ, κ τῷ πρόθυμον ἑαυτὸν, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλοντα ἐπρωθεῖτο. κ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπῃ τ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως σαλμανάσαρ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἀπέπεμψε, κ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισας, τ ἄλλων ἐθνῶν εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δ' ὁ τ ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σωσῆν τ τ αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκαλῶν αὐτὸν ὅπῃ συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτοῦ, παρεξιωθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπῃ τ σαμάρειαν. ἔτῃ ἑβδόμῳ τ ὠσηῆ βασιλείας. ὑ δ ἑξαμηνιαῖον δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κ κράτος τ σαμάρειαν, ἔνατον μ ἔτος ὠσηῆ βασιλεύοντος, ἑβδομον δ' ἐζεκίου τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. κ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν αἰῶνι ἀφῄρεσε, κ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν κ περσίδα,

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσλεὶ ζῶντα ἔλαβε. Ⓒ μετα- A
ςήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χέθου τόπου τινός,
ἔςι γὰρ ἐν περσίδι ποταμὸς τὰτ' ἔχων τοιοῦτο, κα-
τώκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῆς ἰσραηλίτης
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῆς ἰσραη-
λίτης ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἔτη ἀριθμὸν ἐννακοσίων
πεντηκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν ἄγυπτον ἐξελ-
θόντες αὐτῆς οἱ πρόγονοι τὴνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἔτη ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς B
ἀπέςη ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ὡσαὴ τὴν βα-
σιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ὀκτὼ ἑκατὸν πεντεκαίδεκα, μῆνες
ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. Ⓒ τέλος μὲν τοὺς ἰσραηλίτας
τοιοῦτο κατέλαβε παραβάντας τοὺς νόμους, Ⓒ παρα-
σάντας τῆς προφητῆς, οἳ προὔλεγον ταῦτα αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δ' αὐτοῖς τῆς κακῶν ἡ ςάσις ἣν ἐςασίασαν πρὸς
ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμάρτων, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἐν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ
τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε συ-
είαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τῶν βα-
σιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐ-
ςράτευσε γὰρ ὅτι τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλου-
λαίου. μάρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ μῆναν δρος, ὃς τῆς D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῆς
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ὅπως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ὅπως αὐτῶν κιτταίων,
ἀναπλεύσας, πρεσβεύετο αὐτοῖς πάλιν. ὅτι τούτοις
πέμψας ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην
πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις ἀντισάμενος εἰρήνην, μὴ πάν-
των ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέςη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, Ⓒ πολλαὶ ἄλλαι πόλις, αἳ τῆς τῆς E
ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐκ
ὑποζυγίων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
δικρώτοις ὀκτακοσίοις. αἷς ὁπλισάντων τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῆς νεῶν τῆς ἀντιπάλων διακαρεισῶν,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ διὰ ταῦτα. ἀναζύ-
ξας δ' ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέςησε φύλακας
ὅπη τὸ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγῶν οἳ διακωλύσουσι τυρίους F
ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῆς. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ
ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χαθαῖοι, ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχει δεῦρο
τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τὰτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτοις καθὼς ἦν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παρεξιώσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ὃ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῆς κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Portò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrêtes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei naualis gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vt pote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς Ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὴ τά τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τέτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τὸ λοιμῶδες ἄχρημα ἐπαύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, κατὰ δὴ τὴν ἑλλήνων σαμάρειται. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεως ὅταν μὴ δὲ πρόφασιν βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγχυσεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀλλ' οὐδὲ δίκαιον εἶναι αὐτοῖς δυτοίας ἢ χώρους, ἀλλὰ μεθίκους B ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῆ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ τῶν ἰδίων υἱῶν τῆ τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ὄντος ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, κἀκεῖ καταζόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὸν αὖτις βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν ἀμμωνίων βασιλέα μεχάον, στρατευσάμενον ὅπη βαβυλωνίοις, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάντα, μάχης δὲ γενομένης, βαλλόμενος ἐν ἱεροσολύμοις τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὖτις ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονόσορον τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἑαυτῷ ποιήσασθαι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τῶν ἀμμωνίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅπη ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, φοβηθεὶς ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις ἐπὶ τέτον τὸν καιρόν, φησὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Στρατία τῶ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, ϗ πολιορκία τῶ βασιλέως ἐζεκίου.

4. *Reg.* 18.

TEcię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bęiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittẽs. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τῶ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη ϗ δέκατον ἔτος τ' ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήειβος ὄνομα, στρατεύει μὴ πολλῆς ωὰδασκευῆς ἐπ' αὐτόν. ϗ κρατὸς τὸ ἁπάσας ἀίρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, ϗ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δ'ωάμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάσει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, ϗ ὑπακούσεσθαι, ϗ φόρον ὃν αὐ τάξηται τελέσειν ὑπιχνέμενος. σεναχήειβος ᾗ μαθὼν τὰ ωὰρὰ τῆς πρεσβείας, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν αἴρεσιν πρεσδέχεται, ϗ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου ᾗ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτος ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας πειθεὶς, ϗ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολεμίου, ϗ τοῦ ωερὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ ᾗ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῆς μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, ϗ αἰθίοπας, τὸν ᾗ στρατηγὸν ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος σὺν ϗ δυσὶν ἄλλοις τῆς ἐν τέλει κατέλειπε, παρθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων ᾗ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ ϗ ἀνάχαεις ἰῶ. ὡς δ' ἐλθόντες ωρὸ τῆς τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες ωρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ ᾗ, αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ ωροῆσι, ϗεῖς ᾗ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέωεμψε, τὸν τῆς βασιλείας δεύτερον ἐλιακίμον ὄνομα, ϗ σομνᾶον, ϗ ἰώαχον τὸν δπὶ τῆς ὑωομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν ωροσελθόντες ἀπ-

κρις τ' ἡγεμόνων δ' στρατιᾶς τ' ἀσσυρίων ἔφησαν. θεασάμενος δ' αὐτὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήειβος πιυθάνεται αὐτοῦ τίνι θαρρῶν ϗ πεποιθὼς φεύγει δεῦτον αὐτὸν, ϗ ἀκροάσασθαι μὴ θέλει, ϗ τὴν στρατιὰν αὐτῶ ἀδίκει τῇ πόλει. ἢ ὅτι τὺς ἀγυπτίους,

τὴν

τῳ ἑαυτῆ στρατιᾷ ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτὸν καθαγωνίσασθαι. εἰ δ' ἦν τοῦτο τοῦ σοφοῦ δόξαι, δῆλον ἐστὶν ὅτι οὐδὲν ὄντι, καὶ ὁμοίως ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδόμενος τιθλασμένῳ, ὡς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεὶς ἤνεγκε τὸ κλάσμα. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ βουλήσῃ θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταπρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν ἐδώκει, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὴ τοῦ ῥαψάκου ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν ἐμπειρίαν, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συρίσι κελεύει ἡσύχου. σιωπῆς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκείνατο αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἔλωνται παραδόντες αὐτοῖς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι μὲν διακρουόμενοι ματαίαις, αὐτέχειν πείθητε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, διχιλίοις ἂν τοῖς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους ὁπλίτας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' ἐκ ὧν γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δώητε. τί τοιγαροῦν βεβούλεσθε μὴ δόντες σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ πλημμύρουσι ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἡσύχιον καὶ μὴ δόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκύσιον πολεμοῦντας ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε ὁ δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τὸ στρατηγοῦ τὰ ἀσυρίων λέγοντος, ἀπήγγελλον ἐζεκίᾳ. ὁ δὲ θεὸς ταῦτα, τῷ βασιλικῷ ἐπόδυς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νόμῳ πιστὸν ὅτι πρέσβυτον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἱκετεύει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τὸν θεὸν, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τὸ κοινῆς σωτηρίας παρακαλέσαι αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ οὐχὶ μεθ' ὅπλων εἰσὶ θρασύνοι. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῶν ἀσυρίων στρατηγὸν διαμέλλοντα τὸν ὅπλα τοῦ ἀγῶνος προσλαμβάνειν, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀναπεῖσθαι σὺν δόλῳ προσῆλθον. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γενεθλίων τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσύριος ἄγεσθαι, ὃν ἂν ἀπόντα μὲν αὐτὸν ἔλεγον ὑπολαμβάνοντα τῷ ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ. ἡτοιμάκει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθεῖραι αὐτὸν παραλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἐκών αὐτοῦ δέξηται τῷ στρατιᾷ εἰς ἐπισύλλυσιν. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τῷ ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ θύρας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ πρὸς θεὸν τὰς δεήσεις αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι. καὶ κατὰ τὰ παρόντα καιρὸν μὲν πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀσυρίου. τῇ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδείας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἡγεμονίας γενησόμενον μετ' εἰρήνης, καὶ τῆς ἰδίων δημοκλήσεσθαι κτημάτων, ὡς ἂν φοβουμένου. τῇ δὲ χερσὶν διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς διαμελῶν τῆς ὅπλ τοῖς αἰγυπτίοις ὁπλοῦλης,

A sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autè eũ oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraice respõdit: debere eos audire mãdata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitũ nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cũctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuło iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victũ discessurum cum ignominia, & posituru feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam, in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus secuni possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminẽ. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

B

C

D

4. Reg. 19.

E

F

G

rediit ex causa tali. Multum temporis contri- A
uit in apparanda oppugnatione Pelusij: iámque
aggerem penè mœnibus æquauerat,& videba-
tur assultum propediem facturus, cùm audiuit
aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægy-
ptiis laturum suppetias,& per desertum copias
ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Ter-
ritus igitur hoc rumore Senacheribus properè
inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc co-
tra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,ni-
mirum quòd idem & rex esset & sacerdos. Op- B
pugnãs,inquit,Pelusium, hac de causa obsidio-
IV. nem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui
numinis: quod exoratũ magnum Arabi incom-
modum attulit. nam & in hoc errat quòd pro
Assyrio scribit Arabem. Vna,inquit,nocte mu-
rium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reli-
qua arma corroderent: quod factum est vt exar-
matus rex à Pelusio suum exercitum abduce-
ret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scri-
ptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud C
Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Æ-
gyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

Cap. II.

*Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste ab-
sumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus
filiorum insidiis perijt.*

Senacheribus autem ab Ægyptiaco bello re-
uertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Ra- D
psacis imperio reliquerat. peste diuinitus im-
missa deletum, prima nocte posteaquam vr-
bem oppugnare cœperat,absumptis cum duci-
bus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua
clade territus, & de reliquis copiis solicitus,
maximis itineribus in regnum suum contendit,
ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per
insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi &
Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo
Arasci,quem præcipuo cultu dignabatur. qui- E
bus ob parricidium à popularibus pulsis,& in
Armeniam fugientibus, Assarachodas minor
filius in regnum successit. Atque hic fuit huius
expeditionis exitus.

Cap. III.

*Exechias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm
aliquandiu vixisset in pace, decedens
Manasse filio regnum reliquit.*

F

III. 4. Reg. 20. Exechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupabatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit,ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus: nec tam vitæ pe- G
riculum angebat regem, quàm quòd sine libe-
ris decedente generis successio in eo deficere vi-
debatur,& regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀνεσχητος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' ἀτίμιαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τὰ χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἦγεν, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν αἰθιόπων βασιλέα θαρσικλὼ πολλὼ ἄγοντα δύναμιν ὅτι συμμαχίαν τοῖς αἰγυπτίοις ἥξειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξάφνης εἰς τὴν τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς ἐν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχηρίβος, ὅτι τὴν ἱερέα τὴν ἡφαίστου στρατεύσας ἔλεγεν, ὡς εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τὴν ἡφαίστου. πολιορκῶν ἢ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. νύξατο δι' ὁ βασιλεὺς, τῶν αἰγυπτίων τὸν θεὸν, ὡ ηὐρόμενος ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλῆξαι σκηπτεῖ τὴν ἀραβῶν. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος ἐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχόντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ὑπὸ τὸ πηλουσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν ὕστερος ἱστορεῖ. βηρωσὸς δι' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραφόμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρίβου, ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ὑπονοίας τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

Ὑποστρέψας ὁ σεναχήριβος ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν σκηνὴν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀφανὴς δύναμιν, τῷ θεῷ λοιμικὼ σκηψάντος αὐτῷ τῶν στρατῶν νόσον, καὶ τὼ πρώτω τῆς πολιορκίας νύκτα, διεφθείρον μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος ἀμηχανίας κατασταθείς, καὶ δείσας τὸν τῶν στρατῶν παντὸ, φεύγει μὴ τὸ λοιπῶν δυνάμεως εἰς τὼ αὐτῷ βασιλείαν εἰς τὼ νίνυε προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαξήσας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχ καὶ σελενναρὲ, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὅτι τὸν φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχει δὲ τὴν βασιλείαν σεναχηρίβου ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσυρίων στρατὸς τὸν ὅτι τοῖς ἱεροσολυμίταις τέλος, τοῦτο συμβὰν ἡμῖν εἰδέναι.

Κεφάλαιον Γ'.

Ὡς τὸν μετὰ χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπλούτησεν διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

Ἐζεκίας δι' ὁ βασιλεὺς ὠφελήθεὼς ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸν πολεμίων, τοῖς μὲ διαφθειράσης, τοῖς ἢ φόβῳ τὸν ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τὸ θεοῦ. πάσῃ ἢ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωστο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν ἢ περὶ αὐτὸ ἐδὲν περισσὸν ἐδὲ οἱ φίλοι. τῇ ἢ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τὸ βασιλέως αὐτῷ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κόμιμον

κάμνων οὐδ' ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσνοίας μᾶλλον Ⓒ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, ἢ μὴ προτερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τ̃ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ δι' ἃ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐκ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τ̃ προνοηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ἐποδεξομένους τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας Ἡσαΐαν τ̃ προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ ὅτι δι' ἃ φοβεῖται τ̃ νόσον μὴ ἓξ ἡμέρας, Ⓒ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα τ̃ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, δι' ἃ τιν' ἐπορθολιὰ τ̃ νόσου, καὶ τὸ οὐδόξοον τῆς ἐπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι Ⓒ τερατῶδες ἠξίωσε ποιῆσαι τ̃ Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι οὐδὲ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ οὐδάλογα καὶ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστιν παρίστησιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τ̃ ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰ ὅτι δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπως τὸν αὐτὸν ἀναστρέψας τόπον ποιήσας αὐτῷ πάλιν οὐδαχεῖν. τοῦ δ' προφήτου τ̃ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ὑπεδείξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, αὐθις λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, ὀλίγας ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τ̃ τ̃ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μηδῶν καταλυθῆναι. δηλώσω δ' ὡς καὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δ' τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δ' τοῖς πρεσβευτὰς ἡδέως ἀποδεξάμενος, Ⓒ ἐσιαφάμενος, καὶ τοῖς θησαυροὺς ὑπέδειξας αὐτοῖς, καὶ τ̃ τῶν ὅπλων οὐδασκευὴν, καὶ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ἡσαΐου δ' τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀριθμοῦντος, Ⓒ πυνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε οὐδὰ τ̃ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ὑπέδειξε δ' πᾶν αὐτοῖς, ὅσων εἰδότες τ̃ πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου ζοχαζόμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' προφήτης ἐντυχὼν, ἤδει φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τοῦτον μεταπεθησόμενον τ̃ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δυνηχιθησομένους, Ⓒ ἀπολέσαντας τῷ ἄνδρας εἶναι, τῷ βαβυλωνίῳ δελεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ̃ θεόν. ὁ δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὴ ἐκ αὐ βούλεσθαι τοιαύτας συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτῷ προπεσεῖν. ἐπεὶ δ' ἐκ ἐνῆν δυνατὸν τὰ τῇ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχέτο μέχρις τ̃ αὐτῷ ζωῆς εἰρηνεύειν ὑπάρξαι. μνημονεύει δ' τ̃ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσσός. ὧν δ' ἕνεκ' ὁ προφήτης ὁμολογούμενος θεῖος καὶ θαυμάσιος τ̃ ἀληθὴς πεποιθὼς τῇ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ ἐκ ἔθνος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. Ⓒ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένηται παρ' ἡμῖν, καὶ τ̃ ἐκείνων ὑποβάλλει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελῶμεν ἕκαστον. ὑπερβιοὺς δ' ὁ προεἰρηκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, Ⓒ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τεταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, missoad cũ prophetaEsaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ B morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte prophera quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm C Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum mũneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & D apparatum armorum, & quicquid precio sum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, E ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus. F

Ezecias portò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. G

III.

CAP. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

Οτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

4. *Reg.* 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ὢν μητρὸς ἀχιβᾶς ἐγχωρίου γενομένης, ἀπεστράφη μὲν αὐτὸν τὸν πατρῷον ἅπαντα ζῆλον, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτρέψατο, παῦλαν εἰδὼς πονηρίας οὐδεμίαν ποιούμενος. ξάμβρυος γὰρ ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ὀκνήσας ἁμαρτεῖν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς προφήταις ἔσχε φόβον. καὶ τούτων δή τινας καθ' ἡμέραν ἀνεῖρξεν, ὡς τοῦ αἵματι ῥεῖσαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις ὁ θεὸς πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπείληπτο, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς συνέβη πρεσβεῦσαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίταις εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὤκνησαν δι' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προσδιθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα τοῖς προφήταις. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμφθη, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, λαβὼν τὸν τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τὴν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὴν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς μὲν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄφλοι, καὶ πάντων ἄριστον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ προσέχειν αὐτῷ φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο δ' ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. γνώμης δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῷ μὲ πρεσβυτέρων ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπανάγειν εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο δ' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν τῷ θεῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὴ αὐτὰ προέτρεψε τὸ πλῆθος ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐκρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. θυσιαστήριον δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλὴς δαπανήσας ἀσωδῆς, καὶ ἕτερα αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν, αἷς ἦσαί τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε περὶ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ στίχων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ὅτου τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακάριος ἦν καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τὸ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲ αὐτὸς

μὴ

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπάρχουσης. ὃς μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἀνὴρ ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ πατρὶ συνθάπτουσι τὸ ἄμωσον, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ παραδίδωσι, ὀκταετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ὠμήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκεὺθ, ἰεδὴ δὲ τοὔνομα, τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ θεοῦ ἀρετὴν οὐ γεγονώς, ἀλλὰ διὰ τὴν βασιλέως ὑπαπτευμάτων σκοπὴν καὶ κανόνι χρῆσθαι τοῦ ὅλης τοῦ βίου ὑπαπτεύσεως κεχρημένος. ἡλικόμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει τὰ περὶ τῶν εἰδώλων δόξης ἀγαθὸν ὄντων ἀποστατῆσαι, σέβειν τὸ πάτριον θεόν. τότε τῶν προγόνων ὑπομνήματα, τὰ μὲν ἀμελῶς πεπραγμένα διόρθωσε σωφρονεστέρως ἢ ὁ πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δ' ἀβούλητα γεγονότα, καὶ κατὰ χώραν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἐποίει, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν κατακολουθῶν ἔτι περὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τὰ περὶ τὸ θεῖον δυσεβείας, διόδειν τε συνέβαινε, δι' ἃ τὸ τῶν πατέρων παρανομεῖν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξηφανίσθαι, πρεσβύτων γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἶτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, περιύβριζον, κατέπασε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν περὶ αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπέφερεν θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτὸς τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πύλας κειτὰς καὶ ὑπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, περὶ παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλασσον αὐτὸ περιέποντες. διαπεμψάμενος δὲ καθ' πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν κομίζειν, ὡς ὑπισκευὴν τοῦ ναοῦ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομισθέντων δὲ τοῦ χρημάτων, τῆς ὑπομελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσθαι τὸν τε ὑπὲρ τὴν πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τοῦ ὑπομνημάτων ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἑλκίαν. οἱ μηδὲν ὀκνήσει μὴ δὲ ἀναβολῆ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ὑπισκευὴν χρήσιμα συναγαγόντες, εἰργοντο τοῦ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ὑπισκευασθεὶς, τὴν τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὀγδοον δὲ ἦδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἑλκίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περιττὸν τοῦ χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν. ἐπὶ δὲ καὶ ὅσος ἂν ᾖ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσομοίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἑλκίας, ἐντυγχάνει βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφᾶ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, προσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα,

Iosias mater fuit ex oppido Boſceta, Ieda nomine, ipſe indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ ſibi propoſito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iuſtitiæ ſpecimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falſo creditis diis perſuaſione, conferrent ſe ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum ſuorum inſtitutis, quicquid peccatum eſſet corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quâ ſi eſſet ætate maturiſſima. quæ verò decenter ſe habere inuenit, immota ſeruauit, & imitatus eſt. Hæc autem faciebat tum per innatam ſapientiam, tum etiam ſeniorum monitis & cõſiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges ſeipſos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus conſecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & conſueta holocautomata cæteráque ſacrificia ſuper altare obtulit. Conſtituit etiam certos magiſtratus, & morum cẽſores, qui priuata quoque negocia ſic diſponerẽt, vt in omnibus non minorem iuſtitiæ quàm vitæ ipſius rationem haberẽt. dimiſſis deinde per totam ſuam ditionem nunciis iuſſit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque ſuo quiſque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam ſumptuum in templum ſartum tectũ præſtandũ cõmiſit Amaſi præfecto vrbis, & Saphani ſcribæ, & Ioatæ commentarienſi, & pontifici Eliaciæ. qui omiſſis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & ſuppeditatis omnibus rebus ad reparationem neceſſariis, incumbebant operi: atque ita inſtauratum eſt templum & ipſum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni ſui XVIII. iuſſit Eliaciam pontificem pecunia (quæ inſtaurationi ſuperfuit) in maſſas conflata crateras inde & libatoria, phialáſque ad miniſteria templi conficeere: præterea quicquid auri argentíve in theſauris eſſet, id quoque prolatum in eoſdem vſus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in ſacros libros Moyſis in templo repoſitos: eos prolatos dedit ſcribę Saphani, qui cùm eos perlegiſſet, regem adiit, & quæ impe-

4. *Reg.* 22.

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, iploque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cómodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4. Reg. 23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas superiores reges in vestibulo rẽpli cõsecrauerunt.

Τὰ πάντα ὅσα κελεύσειε γίνεσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς ἀνέγνω ἡ Ϲ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἡ Ϲ ὡς ἐρρήθη ἅμωμος ἦν ἐν ἅπασι, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἑλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῷ ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶ, γυναῖκα ἡ σαλλήμου τῷ ἐν δίξῃ τινός, καὶ δι' ἀληθείαν ἔνδοξος, καὶ προσελθόντας, ἐκέλευε λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειράσασθαι ποιεῖν ἅμωμον. δέος γὰρ εἴη μὴ παραβαίνων τοὺς μωυσέως νόμους τῷ προγόνων αὐτῷ κινδυνώσειν ἀπάντων γίνεσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες, εἰς ἀλλοτρίας ἔρημοι πάντων, κατασρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις παρὰ τῷ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτῷ ψῆφον ἐνέγκειν, ἵνα μὴ ἐκ ἱκεσίας ἄπτις ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσας τὸν λαὸν, Ϲ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὸν νεὼ παρόντων ἀγαθῶν διὰ βαβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τῷ τε προφητῇ τοῦτο παρανομούντων σωφρονεῖν, καὶ τὸν ὅτι τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προσλαμβάνοντων, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ ἀδίκως ἐφοβήθη τοὺτων ὧν αὐτοῖς δι' τῷ προφητῇ κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέξειν ἐπὶ τὰς συμφοράς. μὴ ἡ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπομένειν. οἱ μὲ οὖν τὸν γυναικὸς προφητευούσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ ἡ ὡς ἐπέμψας πανταχῆ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἡ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὅτι τὸ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑποποιήσασθαι καὶ πίστεις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ἡ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τὸν βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντές τε ὡς ἁγνὴμα Ϲ καλλιεργοῦντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, ἅμωμον καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προστάξεν εἰσὶ θεῖον ὑπὸ τῷ προγόνων σκεῦος τῶν ἐν δώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων ἡ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τὸν ἀποδὸν αὐτῷ διέφθειρε. Ϲ τοὺς ἱερεῖς τῷ εἰδώλων, καὶ ὄντας ἐκ τῶν ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαφθείρας, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τῶν βασιλέως εἰς τιμὴν τῷ ξενικῶν θεῶν, ἀφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῷ ψευδοπροφήτῳ ὅτι τὸν βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα ἡ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμον θυσιάζοντος αὐτῷ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τῶν λαῶν, προκαταγγείλαι τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τῶν δαβίδου γένους, ἰωσίας ὀνόματι, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη ἡ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετ' ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μετ' ἡ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς Ϲ πρὸς τοὺς ἄλλους τῷ ἱεροσολυτῷ, ὅσοι τὸν ἀχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῷ ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν ἡ πατέρων καὶ μέγιστον θεὸν, εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι π τῷ εἰδώλων ὑποποιῶν.

ὁ μὲν

ε μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφιέντα ἄρμα- A
τα ἃ κατεσκεύασαν οἱ προγονοι, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
ὃ προσεκύνεν ὡς θεοῖς ἐβάστασε. καὶ καθαρίσας ὅτου τὴν
χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε,
καὶ ἦγε τὰ ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγα-
γεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἐρίφους
καὶ ἄρνας, ἑξισμυρίους, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα χι-
λίους. παρεῖχον δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν οἱ πρῶτοι ὑπὲρ τὸ
πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς B
λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες
αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνομένης ὅτου ἀφθόνε
τὰ ἱερείων ἀποφορὰς, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυ-
σέως νόμοις, ἐκάστε τῶν ἱερέων ἐξηγουμένε τοῖς ὄχλοις.
τὸ μηδεμίαν ἄλλην ὅτου ἀχθεῖσαν τοῖς ἐβραίοις ἑορ-
τὴν ὑπὸ τῶν σαμυήλε τοῦ προφήτε χρόνων ἄρτον λευ-
τὸ, πάντα καὶ νόμοις καὶ τοῖς ἀρχαίοις ἀποπήρησιν τῆς
πατρίε σωτηρίας ὑπερελθεῖναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνη C
μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἔτη τε καὶ πλοῦτῳ καὶ τῇ ἄλλῃ πᾶσιν
ἀνδρείᾳ, καταστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

*Ως συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὑπερέ-
φων εἰς αἴγυπτον ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωάζε τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ἰωακείμον ἀναδήξε βασιλέα.*

NEχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλάσας στρατιὰν
ἐπὶ τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολε-
μῶν καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὴν ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρ-
χὴν, τὴν δὲ ἀσίας βασιλεύσαν, πόθον εἶχεν. γνομένης δὲ D
αὐτῷ μηδεμιᾶς πόλεν, ἣν δ' αὐτὴ τὰ ἰωσίε βασιλείας,
μὴ δυνάμεως εἴργν αὐτὸν ἔξω τὰ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας
τὸ ὅπη τοὺς μήδοις ἔλασαν. πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν
ὁ νεχάως, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατὸν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅπη τὸν εὐ-
φράτην ὁρμηκέναι. μὴ παρεξύνεσθαι δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὡς-
τε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν.
ἰωσίας δὲ προσίετο τὰ λεγόμενα τοῦ νεχάω, ἀλλ' ὅτως ἔ-
σχεν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὴν πε- E
φρονημένης ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμη-
σάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ διϊσταμένοντος δὲ
αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρμασος ὑπὸ κέρως ὅπη κέρας
ὀχουμένην, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς
πρὸς τὰ μάχην ἀσπουδῆς. τῷ τραύματι δὲ βιαίως
ὡς, ἐκέλευσεν ἀναληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν
εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ἐκ τῆς πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον,
καὶ κηδεύε μὲν ἐν τοῖς πατρώαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς,
βιώσας μὲν ἔτη ἑξηκονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τέτταρα, ἐν
καὶ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παν- F
τὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυνωμένης καὶ κατηφούντος.
ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ὑπικήδειον αὐτῷ συνέταξε
μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νεωτέρων διαμένει. οὗτος ὁ
προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκή-
ρυξεν, ἐν γράμμασι καταλιπὼν, ἃ τὸ νεῶ ἐφ' ἡμῶν γε-
νομένων ἅλωσιν, τινὰ τε βαβυλωνίαν ἄφεσιν. ἃ μόνον
οὐ δοκεῖ προειδέναι ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ
προφήτης ἰεζεκιήλος, ὃς πρῶτος δὴ τούτων δύο βι- G
βλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῶν αὐτῶν
ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε,
ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως
οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα συμβαίνοντα δὴ τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν δηλώσο-
μεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

& ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus im- A
peritũ dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterùm
luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, popu-
lumHieroſolyma conuocauit ad celebrandũ
feſtum azymorum, quod dicitur paſcha: dedit-
que populo ad epulum de ſuo triginta hædo-
rum & agnorum millia, & boum tria millia.
principes quoque ſacerdotum contulerunt ſa-
cerdotibus ad idem feſtum agnorum duo mil-
lia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum pri-
marij dederunt agnorum quinque millia, bo-
ues quingentos. cúmque tanta eſſet victimarũ
copia, immolabantur omnes iuxta leges Moy- B
ſis, ſacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo
ſuo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Sa-
muelis prophetæ temporibus in eam vſque diẽ
nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt
quia tum omnia iuxta præſcripta legum & an-
tiquas conſuetudines peragebant.

Poſt hæc Ioſias cùm pace, diuitiis & gloria VI.
floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi. C

CAP. IV.

*Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iu-
daam exercitum ducere volente, Ioſias vetare co-
natus prælio victus occiditur.*

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus
habitis copias ad Euphratem duxit con-
tra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum im-
perium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnũ quæ-
rere. Cúmque proceſſiſſet vſque Menden, oppi-
dum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per
ſui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ
Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum
petere bello, ſed ad Euphratem properare. non
eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter pro-
poſitum cum obſtante dimicandi. Ioſias autem
verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeue-
rabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem vo-
lenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor
ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt oc-
caſionem aduerſus eũ inueniret. Dum enim a-
ciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum
vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellan-
di ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum
non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſoly-
ma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus.
Sepultus eſt magnifico funere in monumentis
paternis, cùm vixiſſet annos triginta nouẽ, re-
gnaſſet triginta vnum. Luxit eũ populus mul-
tis diebus lamentis, & triſtitia mortẽ eius pro-
ſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit
lugubri carmine; quod nunc quoque extare vi-
demus. hic propheta & inſtantem vrbi captiui-
tatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi cla-
des prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille
hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & prophe-
ta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argu-
mẽto ſcriptos reliquit. erãt aũt hi duo ſacerdo-
talis generis, quorũ Hieremias vixit Hieroſoly-
mis, ab anno 13. regni Ioſiæ vſque dũ templum
vnà cum vrbe eſt dirutũ: cuius ſuo loco mentio-
nẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodum di-
ximus Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dita minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ'.

Ναβουχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἰωάξασιν εἶχ καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτῷ τ βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τ βαβυλωνίων ἀρχὴν ὁ βαλαμβάνει τὸς ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μ' μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ καρχαβησὸν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὸς τῷ τ ἀιγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τοῦτο γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δ' τ τὸ βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τ ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐπὶ αὐτὸς ὡλιγώρησεν. ἀλλὰ συὶ πολλῇ χειρὶ τ ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ἐπὶ τ εὐφράτην. συμβολῆς δ' γενομένης κἀτῆθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δ' τ εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τ ἀρχὴν πᾶσιν ἐπελθὼν ἐδηλαμβάνετο συρίαν πάρεξ τ ἰουδαίας. τέσσαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τ ναβουχοδονόσορ, ἔγνω δὲ ὁ τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τ ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μ' πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόβους αὐτῷ τ ἰωακίμου, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δ' δείσας τ ἀπάτην, καὶ τὴν εἰρήνην αὐτὴν καταλλαξάμενος τῷ χρημάτων, ἐδίωκεν αὐτῷ φόβους, οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία. τῷ δ' ξίτῳ στρατεύειν τοὺς ἀιγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τ βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόβους αὐτῷ μὴ δοὺς, διέψευσθη τ ἐλπίδος. οἱ γὰρ ἀιγύπτιοι ποιησάμενοι τ στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δ' ὁ θεσπίτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν θεσπίζων, ὡς μάτην τ ἐπὶ τῷ ἀιγυπτίων ἐλπίσι θεσσανίχοιτο, καὶ ὡς δεῖ τ πόλιν ὑπὸ τὸ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειροδεθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὀδὴν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῷ σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ θεὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τῷ βασιλέως τῷ θεσπίτῃ τ ἱερεμίαν ἠτιῶντο, ὑπάγοντες δίκην καταψηφισθῆναι θεὸς πικρείαν ἀξίοντες. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῷ φρισβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν θεσπίτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν δικαιῶσαι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὅ μόνον τοῦτον θεσπίζειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν θεὸ αὐτὸς ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν ἡμεῖς ὑπὸ τῷ τότε βασιλέων οὐδὲν ἐπαθεν, ἀλλ' ὡς θεσπίτης τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

Τούτοις καταθελχθέντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο δ' κατεψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τ̃ ἱερεμίαν,
ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ θεοφητείας συγγραψάμενος, νη-
στεύοντος τ̃ δήμου, καὶ συκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω
τοῖς βίβλον, ἵν' ὧδε τὴν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἵν' σωστεταχώς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον,
καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε ℭ τὸν γραμματέα βαρούχον B
ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή τισι δῆλοι γένωνται. τὸ δ'
βίβλιον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δ' πα-
ρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμμα-
τέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ' τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ
καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ
ἠφάνισε. ζητηθέντας δ' τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμμα-
τέα βαρούχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
σθησομένους. ἔτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τ̃ ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωάκιμον πάλιν τὰ τῆς αἰγυπτίων φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμην δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ
καθίστησι βασιλέα.

Μετ' ὀ πολὺ δ' χρόνον στρατεύσαμενον ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κατὰ D
τὸ δέος τὸ ἀδὲ τῶν θεσπισθέντων ὑπὸ τοῦ θεοῦ. τούτοις δ' οὐδὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τ̃ πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ξι- E
χιλίους ὄντας τ̃ ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν
ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα, ἐν δ' τούτοις καὶ ὁ προφήτης
ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν
βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα,
βασιλεύσαντα δ' τέτταρα ἐνδέκα. ὁ δ' διαδεξάμενος αὐ-
τοῦ τ̃ βασιλείαν ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆ ὄνο-
μα, πολίτιδος δ', ἐβασίλευσεν μῆνας ἓξ καὶ F
ἡμέρας δέκα.

Κεφάλαιον θ'.

Οτι μετανοήσας, ἐλευθεροῖ τὸν ἰωαχίμου ἀδελφὸν
ἑαυτῷ γίνεται.

Τὸν δ' τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τοῦ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ὧδε συνέβη. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἀποστήσῃ τοῦ χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν G
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δ' φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τοῦ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν φθεῖραι. ἀλλὰ ἀπάρας
τοῦ μητέρα ℭ τοὺς συγγενεῖς, ὧδε διδωσι τοῖς
πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκοις παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τ̃ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τοῦ πόλιν, οἷς δοκεῖ ἐναντίον ἡ πίστις ἔμενεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τοῦ ἡλικίαν,

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, iciunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

Cap. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluserit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 24.

& quicquid inesset artificum, & vinctos ad se adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in custodia sunt habiti.

Cap. X.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, sed iusti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiam. Quamobrem sæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obtestans vt omissis impietatibus iustitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent mali plerique, aut falsis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura esse vnquam. Sedecias verò tantisper dum audiebat prophetam agnoscebat eum vera dicere, & in rem suam esse si illi fidem adhibeat: sed per amicos rursum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ consiliis in diuersum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vastationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus vaticiniis Sedecias hac potissimùm de causa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter se concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipse captiuus abducetur. in hoc verò discrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam visurum Babylonem, cùm Hieremias asseuerarer, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex secum abduceret. quare cùm hic diuersa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus consentirent: etiamsi euentus omnia vera fuisse comprobauit, sicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos socius Babyloniorum fuisset, violato fœdere ad Ægyptios defecit, sperans si cum illis vires cõiungeret, Babylonium necessario succumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vastatáque regione, & occupatis arcibus ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. Ægyptius autem audito in quibus angustiis esset Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obsidionem soluere. At Babylonius intermissa obsidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obsidio soluta est, pseudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúsque subditis instaret belli periculum,

A καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο. καὶ τὸν ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

Κεφάλαιον ι.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

B

ΤΟν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἦ μὴν φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις εὐνοήσειν. σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωαχίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ δέοντος ὑπερόπτης. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ

C καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρούς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν

D ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνῄδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ διῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ προφητείαις αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφω-

E νοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκίηλος εἰπὼν, οὐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνούς, καίτοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπήν-

F τησε, ὥσπερ ἐν καιρῷ ἑτέρῳ δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ἐπὶ ἔτη ὀκτὼ καταχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσετίθετο καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἂν μετ' ἐκείνων γένωνται. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἧκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. ὁ

G δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ἐστὶν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἧκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

ὅτι ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A
πάντων ἦ ἥξειν τοὺς ἀφικομένους τῶν τε ναῶν σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία ἢ τούτων ἢ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν,
ὡς ὄντως μὴν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
οὐδὲ ἦ τῶν ἀγυπτίων ἀδὲν ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, στρατεύειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε ἢ τῶν λιμῶ
διαφθαρεῖ τὸ δῆμον, ἢ τοὺς σωθησομένους ἀφ- B
μαλώτους ἕξει, ἢ τὰς οὐσίας διαρπάσει, ἢ τὸν ἐν τῷ
ναῷ πλοῦτον ἀναφορήσας ἔτι ⁊ αὐτὸν ἐμπρήσει, ἢ
καθαπάξει τὴν πόλιν. καὶ δουλώσομαι αὐτῷ ἢ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ὅτι ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, ⁊ τὰ
ἱεροσόλυμα καταστήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε- C
μίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ὕβρις ἐδόκει. οἱ ἢ ἡγεμό-
νες ἢ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τῶν φρενῶν αὐτὸν
ὄντες ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἢ αὐτῷ που εἰς τὴν πατρί-
δα ἀποχωρεῖσθαι λεγομένῳ ἀναθῶθ, γαδίους ἢ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν ἢ τὴν ὁδὸν
τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς
πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἢ ψυδῆ μὲ-
ἐμεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ, βασίζειν δ' αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' ὑ πειθεὶς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν ἢ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο πρὸς τιμωρίαν. ἢ χρόνον μέν τινα διῆγεν,
ὅτως ἀδίκως πάσχων τὰ προσηκοντα. ἔτει δ' ἐνάτῳ
τῆς ὀκταδίκου βασιλείας, ⁊ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου
μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅπ τὰ ἱεροσόλυμα, ⁊ προσπαθήσας αὐτῇ μῆνας
ἐπτακαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. E
συνεπίθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς ⁊ φθο-
ρὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ὧν ἢ τὴ εἰρκτῇ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἠνύχαζεν, ἀλλ'
ἐκεκράγει, ἢ σπαράττε παραμυθῶν τὸ πλῆθος δέξασθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς παντελῶς τοῦτο ποιήσαντας, εἰ ἢ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προῦλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὑπομένει τις ἐν τῇ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θανάτῳ λιμῷ διαπονηθείς,
ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων. εἰ ἢ φύγει πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, διασῴσεται τὸν θάνατον. ὅδε ἐν αὐτοῖς ἢ ὄν-
τας τοὺς δεινοῖς ὑπὸ δύον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τ
βασιλέα, ἢ κατηγορεῦντες, ἢ ἠτιῶντο τὸν προφήτην
ὡς μεμηνότα, ⁊ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα,
ἢ ταῖς τῶν χειρόνων καταγελίαις πρόθυμον σκλύον-
τα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ εἶ αὐτὸ ὑπ' αὐτοῦ ἢ τ πα-
τρίδος. ὁ ἢ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, ἢ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἢ βασιλεὺς αὐτὸς μὲ ὑπὸ χρηστότητος ἢ δικαιοσύνης, ἐδέν ἰδίᾳ παροξυνθῆ, ἵνα ἢ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπει-
χθαίη) πρὸ τοιοῦτον καιρὸν αἰτιασάμενοι τὴν προφητείαν, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αἱ θέ-
λωσιν. οἱ ἢ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, ἐνθὺς εἰς τ εἰρκτὴν εἰσελθόντες, ἢ λαβόντες αὐτὸν, εἰς
τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγὴς ἀποθαίη. ὁ ἢ περὶ τὸ αὐχένος ὑπὸ
τοῦ πλήθους ἐλκυσθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τὴν δ' οἰκουμένην τῆς τ βασιλέως, ἐν πολλῇ τυγχάνων, αἰθόμενος τὸ ἦθος,

quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu torrus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enetuãtem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, A quòd vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funeſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat B ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem creditурum ſibi, aut præceptis ſuis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vi- C tam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum rex, D ſe quidem cùpere facere quæ vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum cum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem E indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cùrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

Cap. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, exſtructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores ſtãtes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitu- G dine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταπεπτωκότας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δεῖν τοῦτ' ἀντὶ δεσμῶν θανάτου πικρότερον ἔπος ἐπενεγκόντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τοῦ βασιλικῶν θεραπόντων λαβόντα, καὶ χοινίκια, καὶ πρὶν ὁ περὶ τοῦ τοῦ προφήτου σωτηρίαν ὀπτανοεῖ χρήσιμον, μετὰ ταχυδρομίας ἀνελκῦσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, θεραπόντων οὓς ἐπετάγη, ἀπέστασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἀφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φέρειν αὐτῷ θεραπεῖα τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντα σημαίνειν ἐρωτῶντος· ἔχειν μὲν ἔλεγεν, εἰ πιστεύθησεται δ' εἰπὼν, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ὑπολέψας διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐπ' ἡμῖν ὄντες πεισθεντεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι γὰρ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ. τοῦ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὥστε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, ὥστε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ γε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παράπτιον ἔσεσθαι τῆς κακῶν τοῖς πολίτας, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὰ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βέλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσίσειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῆς φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ ἀφεληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τοῦ βασιλέως κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν πιθανείαν ἔλεγε. πολλοὺς γὰρ κακῶς πειραθήσεσθαι, πρὸς δὲ τοὺς βαβυλωνίους, ὥστ' αὐτὸν ὥστε τὰ τέκνα, ὥστε τὰς γυναῖκας· ὠφρεῖν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἁπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, πρὸς ἀξίας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δὲ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πιθανόνται τι κληθεὶς ἔπαι πρὸς αὐτὸν φέρειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγον. ἐπιθανόντος δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τὰ πρὸς αὐτῷ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ὕστερος ἐλέχθη.

Κεφάλαιον ια'.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορις τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀείρας τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ πρὸ τοῦ κύκλου ὅλου ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὥστε πρὸς τὸν λιμὸν, ὥστε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς δόλους τῇ ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατα- A
πλησσόμενοι, ἀλλ' ἀπὸ μηχανήματα παρ' ἐκείνων ἀπατᾶσθαι ὠόμενοι, ὡς ἤδη τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθεῖσαν τῷ ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πόλεως, τῇ δὲ τῷ σωτηρίαν ἐκ ἐν ἄλλῳ πεθεμένων, ἢ ἐν τοῖς μὴ καμεῖν ἀπεφυγεῖσ- B
κοντας οἷς μάταια τὰ τῇ ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅπου μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἐδιεφθάρησαν ὑπὸ τῆ λιμοῦ, καὶ τῇ βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῇ πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. εἵλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῇ βαβυλωνίων, οἷς ὄπις ἦν τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ C
διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῇ ἡγεμόνων ὀνόματα εἴπῃς ὀπίζηπήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηργελέασορ, ἀρέμαντος, ἐμεγάσορ, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρεῖς. ἁλόντος δ' τῆς πόλεως τῇ μέσῳ νύκτα, καὶ τῇ ἡγεμόνων τῇ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, ἁθροίσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῇ ὲκ τῆς πόλεως D
διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φρασάντων δ' τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' ἐκ ἄπωθεν ἱεριχοιοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῇ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκεδάσθησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεῖ φθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῇ τέκνων καὶ E
τῇ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὠδαγμόμενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράνομον δικαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῇ πρόσθεν λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῇ τὴν χώραν ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτῇ μὲ λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου γὰρ αὐτὴν ὖσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει καὶ τῷ ὠδαχότος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ F
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε σφαγῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῇ τε σεδεκίου καὶ τῇ ἄλλων ἀχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκιήλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς G
ὀφθαλμοὺς αὐτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας ἐνέπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ μὲν εἶδε καθὼς ἰεζεκιήλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῇ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἁπανταχῇ τεταγμένος, ἃ δεῖ γινέσθαι προλέγει, τῇ τε τῇ ἀνθρώπων ἀγνοίαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προσιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν τῇ ὑποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ τοῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τῇ ἐξ αὐτῇ πείραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ διαβίβου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, eue stigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abduceretur ad Babylonium, & coràm cum eo loqueretur, & oculis suis faciem eius videret, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciticæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quin- A
decim annos continet, & menſes inſuper ſex
cum diebus decem: annumeratis viginti annis
primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæ-
terùm Babylonius poſt victoriam Nabuzarda-
nem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis,
vt templum ſpoliatum incenderet, regia quo-
que ſimiliter cremata vrbem à fundamentis di-
ueret, populum in Babyloniam traduceret.
Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ re-
gni anno, è templo vaſa omnia tam aurea B
quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque il-
lud grande quod Solomon dedicauerat. præ-
terea columnas illas æreas cum ſuis capitulis,
& menſas aureas atque candelabra. His ſubla-
tis templum incendit menſis quinti die prima,
anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Na-
buchodonoſori XVIII. deinde & regiam in-
cendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem
templum annis ex quo extructum fuerat elapſis
CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem ad- C
ditis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto an-
nis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A di-
luuio autem vſq; ad templi deuaſtationem in-
terceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies
decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc
templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt,
& inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tan-
tus cenſetur annorum numerus, quo temporis
ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque
ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & D
populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fe-
cit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc
ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Se-
phemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eu-
nuchum primatium regis cubicularium, cum
ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam re-
gium, & alios principes viros ſexaginta. quos
omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad re-
gem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt
Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & princi- E
pes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam
captiuorum multitudinem & in his Sedeciam i-
pſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pō-
tificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis
filium, quem modò Reblathis affectum ſup-
plicio diximus. Nunc quoniam regum genus
& eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus,
conueniens duxi etiam pontificum enumera-
re nomina, qui regum tempore per continua-
tas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſa- F
cerdotium. Ergo primus omnium in templo
recens à Solomone extructo pontifex fuit Sa-
docus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achi-
mam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Iora-
mum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Su-
deas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas,
Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui cap-
tiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes
quaſi per manus traditum ſacerdotium filij pa- G
trum ſucceſſores acceperunt, continuata ge-
neris ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἰκοσι μὴ καὶ εἰς ἡμέρωσι, μέχρι τῆ τελευτέου
βασιλέως. ἔτη ἢ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακό-
σια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέ-
κα, ἐξ ὧν εἴκοσι τῶ ἀρχῶ κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐ-
τῶν βασιλεὺς σαοῦλος, ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑ-
πάρχων. ὁ ἢ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῶ στρατη-
γὸν ναβουζαρδάνῶ εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν
ναὸν, πρησάξας ἅμα καὶ κατασρῆσαι αὐτόν τε καὶ
τὰ βασίλεια, τεῶ τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν,
καὶ τὸν λαὸν εἰς τῶ βαβυλωνίαν μεταςῆσαι. ὃς
ἡμέρωσε ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σε-
δεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασά-
ζει τὰ σκεύη τῶ θεῶ χρυσά τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ
καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι
γε μὴν τοὺς ςύλους τοὺς χαλκοῦς & τὰς κεφαλὰς αὐ-
τῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βα-
σάσας δὴ ταῦτα, αὐτῆφε τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῆ
νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας
ὀκτωκαιδεκάτῳ ἢ τῆς ναβουχοδρονόσορ. ἐνέπρη-
σε ἢ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσρεψεν. ἐνε-
πρήσθη ἢ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομή-
κοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧ κατε-
σκευάσθη. τῆ δ' ὀξ ἀργύπτου μεταναςάσει τῶ
λαῶ, τότε ἰῶ ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡ-
μέραι δέκα. τῶ ἢ κατακλυσμῶ μέχρι τῆς τῶ ναῶ
πορθήσεως, χρόνος ἰῶ ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακο-
σίων πεντήκοντα, μῆνες ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ὧ ἢ
ἐγλυπήθη ἄδαμος μέχρι τῶ ὠδὶ τὸν ναὸν συμβάντων,
ἔτη ἐςὶ τετράχιλια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ,
ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῶ ἐτῶν
πλῆθος, ὅσα ἢ ἐπράχθη, καθ' ἕκαςον τῶ συμβεβη-
κότων διηλώκαμεν. ὁ ἢ στρατηγὸς τῶ τῶ βαβυλω-
νίων βασιλέως, καταςκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, & τὸν
λαὸν μεταναςήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιε-
ρέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς
φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ἢ ἦσαν ἔτοι, &
τὸν δὴ τῶ πλείσων δυνάμενον, καὶ τοὺς φίλους τῶ σεδεκίου
ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῶ, & ἄλλους ἡγεμόνας
ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν
ἐκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς
συρίας. ὁ ἢ βασιλεὺς, τῶ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶ ἡγε-
μόνων, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς
ἢ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποιήσατο καὶ ἰωσάδοκον τὸν
ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τῶ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκ-
τεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας,
ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ ἢ τὸ γένος
διεξέλθομεν τὸ τῶ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδη-
λώκαμεν καὶ τοῖς χρόνοις αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησά-
μεν καὶ τῶ ἀρχιερέων ἐπιθεῖναι τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦ-
σαν οἱ τῶ ἀρχιερωσύνῃ καταδέξαντες δηὶ τοῖς βα-
σιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγέ-
νετο τῶ ναῶ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς
ἀχίμας διεδέξατο τῶ τιμῶ. καὶ μῆν ἀχίμας. ἀζαρίας. τούτου ἢ ἰωράμος. τῶ ἢ ἰωράμου ἶσος,
μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου ἢ φιδέας, τῶ ἢ φιδέα σουδέας. τῶ ἢ σουδέα, ἰοῦλος. τῶ ἢ ἰούλου,
ἰώθαμος. ἰωθάμου ἢ οὐείας. ὐείου ἢ, νηείας. τῶ ἢ νηεία, ὠδέας. τούτου ἢ σαλδοῦμος, σαλδού-
μου ἢ, ἐλκίας, ἐλκία ἢ σαρέας, τῶ ἢ ἰωσάδοκος ὁ ἀχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔτοι πάντες
παῖδες ἦσαν πατρὸς διεδέξατο τῶ ἀρχιερωσύνῃ. ὡς δ' ἐγλυπόμενος ἢ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις ἧς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρ- A
κτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ
τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰ-
δίοις θεοῖς. τὸν ἢ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλω-
νίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ.
ὁ ἢ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν
τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ
κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτοῖς ἡγεμόνα, γοδολίαν
ὄνομα, αἰκάμου παῖδα τοῦ δι' εὐγενόταν, ὃς καὶ B
δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμέ-
νοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερε-
μίαν ἢ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν
εἰς βαβυλῶνα συνὰ αὐτῷ ἀπελθεῖν. κελεύσας γὰρ
αὐτὸν τῷ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ
ἢ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν θέ-
λοιεν, ἵνα τοῦτο ὑπεξέλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ ἢ προ-
φήτης, οὐ γὰρ ἔπειθεν ἤθελεν, ἐπ' ἀλλαχόσε ποῦ
μένειν, ἀδέως δ' εἶχεν ὅπῃ τοῖς ἐμπίοις τῆς πατρίδος, C
καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς ἀλλήλοις λειψάνοις. γνοὺς
δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ
προσάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖ-
σθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων αὐ δέηται, δωρησά-
μενος ἢ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ
ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφα-
θᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν ναβουζαρδά-
νην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρου- D
χον, νέον ἢ παῖδα ἐξ ὑπισήμου σφόδρα οἰκίας
ὄντα, καὶ τῇ πατρώᾳ γλώττῃ δεδιφυέντος πε-
παιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπρα-
ξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορ-
κουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυ-
λωνίοις ἤκουσαν ἀνακεχωρηκόταις, συλλεχθέντες πανε-
δοχεῖον, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγε-
μόνες ἢ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάννης υἱὸς καρέου, καὶ E
ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὡς δὲ τῷ
βασιλικῷ ἤρεσε, λῷ τὶς ἰσμαήλος, ποταπὸς αἰνὴρ
καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν,
ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συν-
δεῖν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν ἡγου-
μένοις αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι καὶ μηδὲν
δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν
χώραν, ὑπὲρ πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς F
διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς τούτῳ λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς
εἰπεῖν ἀνοχλοῖν, τεύξεσθαι τῆς εὐθυμίας, συμβούλους
ἅπασι κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀπο-
στέλλειν τε μὴ τῷ ἰδίων, καὶ ἀναπτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ
κατοικεῖν φορεῖπε. προσπυνθάνεσθαι ἢ αὐτοὺς ἕως
ἐπὶ καιρός ἐστι, σῖτον ἐ οἶνον ἐ ἔλαιον, ὅπως ἔχω-
σι δεῖ τὸν χειμῶνος ζέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς
πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διέχειν τῆς χώρας, εἰς ὃν
ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεξαμένου ἢ φήμης, εἰς G
τὰ δεῖ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοῖς ὑπὸ τῆς φυγῆς
παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐφίλησε φιλανθρώ-
πως, ἐ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν,
ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον
αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, ἐ τὴν χώραν κατῴκησαν.

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Prophera verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppidos. dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

XL.

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab in- A sidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, B eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis ad- C ortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium insci quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio D trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam re- E liquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem F transfiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῆς ἰσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς βουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, εἰ αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς εὐεργέτην γνωσόμενοι. ἀδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῶς ἀπολεῖται τὸ ὑπολειπόμενον τῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ὃ δὴ αὐτοῖς ὁμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δὲ πεπονθότος, ἐπιβουλὴν τοιαύτην ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, εἰ δὴ τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχοιεν μὴ διαμαρτόντα, ὅτῳ ποτὲ εἰς τὸν διεργετήσαντα καὶ αἴσιον ἐξευθενῆναι, εἰς τὸ μὴ ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, ἀπουδάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὰ γενέσθαι. οὐ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφονεύσαντα θεὸς αὐτὸν ἄθρωπον καὶ τῆς δύσασπα τιμὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὧδε καταθέμενον αὐτὰ, ἀσφαλεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἰωαάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' ὑστερον ἡμερῶν ἑβδόμων, φονεύεται θεὸς γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἐστιάσεως καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην θεοῦ ἦλθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, διασφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον αἵρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον θεὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἰσιοῦσι καλεῖ θεὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ὑποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθύν, ὡς αὖ ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, φρίνη τὰ νεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν ὧδε δῶσι, ἱματιά τε καὶ ἐδητὰς καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως σεδεκίου θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὧδε γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα δ' ἀπαγαγόμενος, ἀφικνεῖται θεὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωαάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸ γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ὧδε χαλκέων ὁπλίτας, ἁρπάσαντες πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν θεὸς τῇ πηγῇ ἐν χεδρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωαάνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, θεὸς τὸν ἰωαάνην αὐτεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει θεὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωαάνης χαλκέων οἷς αἰσθοντο ἐν τῇ ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς δυσχόους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μάδεαν λεγόμενον ὧδε ἀγαγόντες, καὶ τοῦ μὲν ἡσθεσαν ἐκείνου, ἐπέμειναν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἀραντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίου τοῦ καταστάθεντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονεύμενου.

ὅτεων

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰωαάννης ὁ τοῦ καρέα, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηθῆναι τὸ θεῖον, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς, ποῖ τὸ πρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δ' τοῦ προφήτου δεξαμενῆσθαι αὐτοῖς πρὸς τὸν θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανῆναι τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ἰωαάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσομαι, καὶ εὐνοιαν ἕξει, καὶ τηρήσει αὐτοὺς τῶν Βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς. πορευομένους δ' εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα δεδηλῶσθαι ὀργισθεὶς ἂν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωαάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης· οὐκ ἐπίστευσε, ὡς κατ' ἐντολὴν τινὰ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον δὲ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ κατεψεύδεσθαι μὲν τὸ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθαρῶσι. μαθόντες οὖν ὅτε λαὸς ὁ Ἰωαάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρῇσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγοντες καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχον. γνομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅτι τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλλασιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῆ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα συνέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱερουσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅτι τὴν κοίλην συρίαν. καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, καταστήσας δ' ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβραίων ἔθνος ἐν τούτῳ τέλει γενόμενον παρειλήφαμεν· εἰς ἐλθὸν πέρας τῆς διαφθορᾶς. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν δὴ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ἀπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσηέ. ἐπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱερουσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκισεν αὐτ' αὐτῶν τὸ ἰουδαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περαίας καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τ' χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ὑδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱερουσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅτι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἔτη ρλ' μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς ἀρίστους τῶν λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτων τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν προβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ προσέδωκε, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσπάσατο λαφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ὄντας, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, παιδεύειν δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

A priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit; iuraturi facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decimâ demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cùm magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum, XII.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἱκανοὶ δ' αὐτοὶ σοφίαν ἐπαναλαβεῖν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τῆς σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, μισαήλον δὲ μισάχην. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν ἀφυΐας καὶ ἀπειρίας τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γινομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σέβεσθαι διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν σπλαγχνεύεσθαι αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιμαγείρῳ τὴν τιμιάλειαν αὐτῷ δηλωτέον ἐφοβεῖτο, τὰ μὲν ὦδε τῷ βασιλέως αὐτοῖς νομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιταν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τοιαύτην δίαιταν αὐτοὺς συνεχινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας ἀφιστᾶν. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑποδᾶσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γενόμενοι, συν τῇ τῶν σωμάτων ἰσχύϊ, καὶ τῆς τροφῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν δὲ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων δυσθυμοῦντων, ἐλεγχθέντες ἄτοποι κινδύνου καὶ τιμωρίας αἴτιοι κατασταθῶσιν. ἔχοντα οὖν οὕτω πρὸς τοῦτο δύναβῶς τὸν ἀρχιμάγειρον, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα ὦδε ἀρχεῖν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόντος μηδὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὅπλισθέντες οἷς αὐτοῖς ὡς ἄδειν ἐπὶ εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, ὁ μόνον ἀδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῷ τροφεῖ συνεῖναι προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διαφέροντα τὰ σώματα, καὶ σύντονον μείζονες γίνοντο, ὡς τοῖς μὲν συνήθεσι χρῆσθαι λαμβάνειν, οἷς τὸν βασιλικὸν συνέβαινεν ἐν χορηγίαν, τοῖς δὲ μὴ τὸ δαινήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τὴν πᾶσαν βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιμάγειρος ἦν μὴ ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν σωμάτων ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δοκεῖ τοῦτο καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ἀκραφνῶν γεγυμνασμένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, ὥστε γὰρ σκέπας ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ ῥυφῆς ποικίλης, ἀδὲ ταῦτα μαλακώτερα ὄντα τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἅπερ ὦδε τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, ὦδε κρίσεις ὀνείρων ἐπανευδόκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ φανερὸν ἐ-

Daniel. 2.

ῤῥύητο. μὴ δὲ ἔτος δεύτερον τῆς ἀρχῆς ναβουχοδονόσορος, ὅταρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τῶν ἔμβασιν αὐτὸς αὐτοῦ καὶ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτων μὲν ὅπλα θαι ἐπὶ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε τὸ ὄναρ ἐπεσκέψατο ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβυκὸς ὦδε τῶν λήθῃ ὧν εἶδε μόνον, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τε τῶν τὸ ὄναρ, καὶ τὰ τὸ σημεῖον. τῶν δὲ, ἀδυνάτου ὄν λεχθῆναι ἀνθρώποις τοῦθ' ὁρᾶν, εἰ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἔχθοιτο τὼ ὄψιν τᾶ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θανάτον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δ' πάντας αὖθις ἀναιρεθῆμεν, ποιῆσαι τὸ κελεύθην ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιῆλος δ' ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὶς σοφοὶς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δ' καὶ αὐτὸν μετὰ τᾶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσῆσεν ἀριόχω τᾶ τὼ ὄπι τᾶν σωματοφυλάκων τᾶ βασιλέως ἀρχεῖ πεπιστευμένω. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὼ αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἶπε προσέταχως ἀναιρεθῆμεν τοὶς σοφοὶς, καὶ χαλδαίοις καὶ μάγοις, καὶ μαθὼν τὸ πρᾶγμα τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευθέντες ὑπὸ τᾶ βασιλέως τᾶτ' αὐτοῖ δηλοῖ ὄπιλελησμένω, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀριόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτη τὼ ἀναίρεσιν ὄπιχειν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτᾶς δεηθεὶς τᾶ θεᾶ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δ' ἀριόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τοῖ βασιλεῖ Δανιῆλον ἀξιοῦν. κὴ ὁ μὲν κελεύει τὼ ἀναίρεσιν τοῖ μάγων ὄπιχειν, ἕως γνοῖ τὼ ὑπόκρισιν τᾶ Δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τοῖ συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τᾶς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοὶς μάγοις κὴ τοὶς χαλδαίοις, οἷς δεῖ κὴ αὐτοὺς σωπολέσθαι, ῥύσασθαι τᾶς τᾶ βασιλέως ὀργᾶς, ἐμφανίσαντα τὼ ὄψιν αὐτοῖ κὴ ποιήσαντα δηλῶν ἇς ὁ βασιλεὺς ὄπιλέλησο δι' τᾶς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὶς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὶ τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιῆλον τᾶς σοφίας ἀγασόμενος, τότε ὄναρ αὐτοῖ γνώριμον ἐποίησε κὴ τὼ κρίσιν, ὡς αἰ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιῆλος δὲ γνοὺς πρᾶγμα τᾶ θεοῦ ταῦτα, πρόχαρης ἀΐσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὶς μὲν ἀστυγνώτους ἤδη τᾶ ζῶ καὶ πρὸς τᾶ τεθναῆμεν τὼ δόξαν ἔχοντας, εἰς δυθυμίαν ἔπαυε τᾶς περὶ τᾶ βίου ἀνίγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τᾶ θεᾶ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τᾶς ἡλικίας αὐτοῦ, γινομένης ἡμέρας πρᾶγίνεται πρὸς τὸν ἀριόχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἐξίου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν πρὸ τᾶς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τ' βασιλέα Δανιῆλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τᾶν ἄλλων χαλδαίων κὴ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύρειν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. ἃ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἀδὶ ὅτι τὼ δόξαν αὐτοῦ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τᾶτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι πρέ τε τᾶς ἐμαυτᾶ ψυχᾶς κὴ τᾶν ὁμοεθνῶν, κὴ τὸ ὄναρ τ' κεῖσον αὐτοῖ φανερὸν ἐποίησεν. ἐχ ἧτον γὰρ τ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶ λύπης, πρὶ τ' σᾶς αὐτοῦ δόξης ἐφέντιζον, ἀδίκως ἅτες ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς ἀδὲν μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προσέταξας, ὅσ' ἰῶ ἔργον θεοῦ, τᾶτ' ἀπήτεις παρ' αὐτοῦ. σοὶ τοίνυν φρενίζοντι πρὶ τε, τᾶς ἀρχεῖ τᾶ κόσμου παντὸς, μᾶ σε, καταικοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὶς βασιλεύοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἃ τὼ μὲν κεφαλὼ συνέβαινεν εἶ χρυσίαν, τοὶς δ' ὤμους καὶ τὰς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὼ δ' γαστέρα κὴ τοὶς μηρούς, χαλκοῦς, κνήμας δ' καὶ πόδας, σιδηρᾶς.

A quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissent occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauitque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito B quòd cùm oblitus esset somnij, iussissetque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret: spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum C cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populatiúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cupe- F res. Ergo cùm hæc te cura teneret, quísnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput G erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diſſlatum in terras diuerſiſſimas. Saxum verò illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, cum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eóque ſimul eius conſanguineos: qui ob hæc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, eíſque mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, turſum aliud dormiens rex vidit inſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium, denuò reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis magis percontatus eſt quid ſignificet.

Daniel 3.

Daniel 4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπορραγέντα, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συντρίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἄνεμον ἀνενέγκαντος σφοδρότερον, ὑπὸ τῆς βίας ἁπαγῆναι διαπορθμεύσαι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι ὅσον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε δηλοῖ, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἑκείνων ἑτέρας τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκὴν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχὺν, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δι' εἰς ἅπασαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, ἔτι γὰρ αὐτὴν σκληροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῦ λίθου δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας φιλόμαθος ἂν βούλοιτο πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ ἄλλοι τὰ ἀδήλων εἰδήσεσθαι βέλεσθαι μαθεῖν, ἀναδιφάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλου, δώσει δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβοχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ θαυμάσας τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς τέρπω τὸν θεὸν προσκυνῆσαι, τοῦτῳ τὸν δανιήλον ἠξίωσε, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπέστρωσεν τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οἷς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκεχύσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν βαβυλώνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προσάξας, ὅτε σημαίνοντος ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαίνοντος ἐπακούσαντος τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τοὺς δανιήλου συγγενεῖς καὶ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, ἀθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζοντα προνοία, καὶ παραδόξως διεφθάρησαν τὸν θάνατον. καὶ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἰκεῖον τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δὲ ἀθενὲς ἰὸν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοῖς παισὶ, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ διαπαντὸς θῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως διασωθέντος. τοῦτο συνέσπασεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔξει τὴν διαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοὔναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ αὐτὰ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

ἧψε μὲ

τῆ μὴ οὐ ἄλλων ἐθέλει ἐδυνήθη τὸν τὸ συμβάντος A
δήλωσιν εὑρεῖν ἢ μόνος ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιήλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔχρησε, καὶ καθὼς ἔδει τὸ αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διατρίψας δὲ ὅλη τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ὑπὸ μηδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς προγεγραμμένοις διὰ τὴν ἐπιείκειαν, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὸν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς, B
ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διείσπιν βιβλίοις. καὶ γὰρ διότι ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῶν προγεγραμμένων ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμενον μόνοντι μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰς τὸν ἑλληνίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς προγεγραμμένοις αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος. ὁ γὰρ βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακονταετία βασιλεύσας, τελευτᾷ C
τὸν βίον. αὐτὸν δὲ ἐκ πατρὸς καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῶν προγεγραμμένων ἡ Βηρωσσὸς ἐν τῇ ζήτῃ τῶν χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταξαμένος σατράπης, ἔντε αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν κοίλην συρίαν καὶ τὴν φοινίκην τόποις, ὑπὸς ἀτης αὐτοῦ γέγονεν, ὁ δὲ ναβάμενος αὐτὸς ἐπὶ κακοπαθεῖν συσήσας τῷ ναβυχοδονοσόρῳ ὅτι D
ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινα τῆς δυνάμεως, ἐπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ὑποσάτῃ καὶ καταξάμενος, αὐτὸν τε ἀνεῖλεν, καὶ τὴν χώραν ἐν ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποίησατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀῤῥωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰσθόμενος δὲ μετ' ὀλιγὸν E
χρόνον τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονοσόρος, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας σὺν τοῖς φίλων μετὰ τῆς εὐρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ὑποδεξαμένων δὲ τὰ πράγματα, F
διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ διατεσχημένῳ τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὑποταγομένοις, συνέταξεν οἰκοῦσιν ἐν τοῖς εὐπιθεστάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν περισταμένην, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι G
τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας εἰς τὴν πόλιν κατασπεύδειν. προσεβάλετο δὲ τρεῖς μὲν ἔνδον πόλεως προβόλοις, ἑξῆς δὲ ἓξ, τοῦτο δὲ τῆς ὁπῆς πλίνθοις. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱερουργεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, προσοδὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφανα συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν ὑποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

Eius intellectum nemo aliùs inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis insero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

Pater autē Nabuchodonosorus audito quòd Sattapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circūdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cōtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

XIII.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit, continuata deinde successione ad Laboſordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel. 5.

κὴ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξηργάσατο κὴ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἀλλὰ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ ὀπωπυμεῖν τῆς οἰκείας ἀλσθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγασθένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ὑποφαίνει πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ & τοῦ μεγέθους τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατατρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τινὰ πόλιν, κὴ ἱβηρείαν. κὴ διοκλῆς ὁ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, κὴ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ κὴ φοινικαῖς ἱστορίαις. ὅτι γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. & τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

Κεφάλαιον ιβ'.

ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας ἀβιλάδαχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, κὴ ὡς καταλύσας αὐτὸν ἡ τούτου ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, κὴ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις κὴ τότε τὸν καιρὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ναβουχοδονόσορα τελευτὴν ἀβιλαμάρωδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δὴ τὴν ἱερουσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλαῖς αὐτῷ δωρεαῖς δοὺς, & ποιήσας αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε πρὸς ἰεχωνίαν, παραδοὺς μὲν γυναικῶν κὴ τέκνων κὴ τῆς συγγλυείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν γὰρ τ' πατρίδος, ὡς οὐ μὴ καταισχυνθείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προεῖπήκαμεν. τελευτήσαντος δ' ἀβιλαμαρωδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τ' βασιλείας ἡ ἀρχὴ, κὴ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῦ τοὺς πάντας ἐνέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβάντα πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοαδήλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὃν δὴ τοῦτον στρατεύσαι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, κὴ δαρεῖος ὁ μήδων, κὴ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι κὴ τερατῶδες ὄραμα συμβῆναι. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκευῶν ἰδίων πολὺς ἀργυρᾶς, εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ παλλακίδων κὴ τῶν φίλων. δόξαν δ' αὐτῷ, κομιδῇ μὰν κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐκρῆτο μόνῳ, εἰς δ' τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δ' ὑπὸ θράσους προαχθείς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων κὴ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, κὴ τοῦ τοίχου τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους κὴ τοὺς χαλδαίους, κὴ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα κὴ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

τοῦ δ

τῆ ἦ μάγων ὐδὲν δυείσκειν, ὐδὲ συνιέναι λεγόν- A
των, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ὀπῆ τῆ
ὠδαδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν,
τῆ τὰ γεάμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆ δηλουμένην
δόξαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχύμενος, σρε-
πτὸν ὡδιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φο-
ρεῖν, ὡς οἱ τῆ χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέ-
ρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Τούτου γνωομένου τῶ κηρύγμα- B
τος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι σωδραμόντες ἐφιλοτι-
μοσάμενοι πρὸς τὴν ὕρεσιν τῆ γεαμμάτων, ὐδὲν
ἔλαττον ἐπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὀπῆ τούτῳ θεα-
σαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτῆ, ὠδαθαρ-
σοῦσιν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰου-
δαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ
τῶ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δα-
νιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀ-
μήχανα, καὶ μόνῳ τῆ θεῆ γνώεμα, ὃς ναβου- C
χοδονοσόρῳ τῆ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος
εἰπεῖν πρὶ ὧν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα.
μεγαθυμοῦντα οὖν αὐτὸν, ἐξίει παρ' αὐτῆ πυν-
θανέσθαι πρὸς τῆ γεαμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν
τὴν τῆ ἐκ δυόντων αὐτὰ κατακείνειν, κἂν σκυθρω-
πὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεῶ σημαινόμενον. Ταῦτ' ἀκούσας, κα-
λεῖ τὸν δανιήλον ὁ βαλτάσαρ. καὶ δηλεχθεὶς ὡς D
πύθοιτο πρὸς αὐτῆ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῆ
πνεῦμα συμπάρεσι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ
μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὄπινοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῆ τὰ
γεγεαμμένα, καὶ τί σημαίνει μιμνύειν ἠξίει. τὸν
δὲ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, χρύσεον
πρὸς τὸν αὐχένα σρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτῆ ἀρχῆς
μέρος, τιμὴ καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς αὐ ἐξ αὐτῆ
ὀπισημότατος ἐφοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ
τούτων ἔτυχε πυθανομένοις. δανιήλος ἦ τὰς μὲν E
δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ δὲ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδω-
ροδόκητον ἔᾳ, καὶ προῖκα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν. μι-
μνύειν ἦ αὐτῆ τὰ γεγεαμμένα, σημαίνοντα καταστρο-
φὴν δ' αὐτῆ τῶ βίω. ὅτι μηδ' οἷς ὁ πρόγονος αὐτῆ
δι' ἃς εἰς θεὸν ὕβρεις ὠκολάσθη, τούτοις ἐμάθεν δυ-
σεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶ-
σθαι, ἀλλὰ καὶ ναβυχοδονοσόρα μεθαρμόστος εἰς δίαι-
ταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλαὶς ἱκεσίαις
καὶ δήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπι- F
νον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ἃ ταῦτα τὸν θεὸν ὡς
τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῆ
ἀνθρώπων μέρις ἕ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνούμενος, λή-
θην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφή-
μησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἦ σκεύεσιν αὐτῆ μὴ τῆ παλ-
λακίδων δικονεῖτο. ταῦτα οὐκ ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργι-
σθῆναι αὐτῆ, καὶ δι' ἃ γεγραμμένων προκαταγέλλειν,
εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου ἦ τὰ γε- G
γεαμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' ἑλεγεῖ ἑλλάδι γλώσῃ
σημαίνοντ' ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τὸ-
σοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ προανύειν ὅτι σοὶ βραχὺ χρόνον. θεκέλ, σημαίνει
τοῦτο σαθμὸν, φάσας οὐκ σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένῳ δηλοῖ. φαρὲς,
καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδι γλῶσαν. κλάσει σοι μηδοις αὐ-
τὴν καὶ πέρσαις δίανεμεῖ. δανιήλ ἦ ταῦτα σημαίνειν τῆ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῆ τοίχῳ γεάμ-
ματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' ἅπαν χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορᾶ κατέλα-
βεν. ὁ μὲν ὡς πρόφητη κακῶν αὐτῆ γεγυμνημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum
inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac to-
licitus, præconis voce per totam suam ditio-
nem publicauit: quicunque mentem earum li-
terarum interpretari posset, daturum se ei tor-
quem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali
Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper ter-
tiam regni sui partem. Post hoc præconium
maior etiam fit magorum concursus, certatim
sensum literarum scrutantibus, nihil tamen
proficientibus. Videns autem tristem hac de
causa regem eius auia, solari eum cœpit, di-
cens esse quendam captiuum Iudæum per Na-
buchodonosorum vastatis Hierosolymis abduc-
tum, virum sapientem, qui possit obscura &
soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodo-
nosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id
eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt
accito illo percontaretur quid sibi velint hæ
literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, et-
iamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His
auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus
se resciuisse de eius sapientia, de que spiritu di-
uino quem habeat, & quòd solus sit idoneus
interpretandis quæ aliorum cognitionem ef-
fugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura
illa significet, pollicens operæ præmium v-
sum vestis purpureæ torquemque aureum, &
ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius
insignita talibus honoribus, illustris fiat a-
pud omnes qui honoris causam scisciteando
cognouerint. Daniel autem recusatis mune-
ribus, quòd his diuinitus concessa sapientia
corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iu-
uare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem
prædicere: eo quòd ne proaui quidem cala-
mitate, quam ille incurrit ob contemptum
numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil
moliri quod sit supra naturam hominis. Na-
buchodonosorum enim ob impietatem dam-
natum ad victum ferinum, post multas preces
miserante Deo restitutum ad hominum con-
uersationem & pristinum imperium, ac dein
per totam vitam agnouisse & laudasse Dei vir-
tutem & prouidentiam. hunc verò oblitum do-
mestici exempli, voces impias iactasse in Deum,
& potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas de-
nunciare qualem sit habiturus vitæ exitum.
Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est
numerus, significat dinumeratum esse iam die-
rum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue
tempus superesse. Thecel, quod est pondus, ap-
pensum à Deo regni tui tempus iam ad finem
vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum
Deum tuum regnum, & partes eius in Me-
dos ac Persas distribuendas. Hac interpretatio-
ne accepta rex non poterat non vehementer
tristari, attamen Danieli suam munificen-
tiam non subtraxit tanquam malorum præ-
nuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonúm coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴ ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτῷ καὶ τῆς προφητείας ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι. τὰ δ' ὁμολογημένα κεῖνα αὐδεὶς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἧ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἔκρινε. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἀρχὴν τῆς βαβυλῶνος σωέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῷ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δὲ πολλοῖς τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιῆλον τὸν προφήτην λαβών, ἤγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτόν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μετάδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τῶν τριῶν δὲ σατραπῶν ἦν, οὓς ὁπὶ τῶν ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιῆλος οὖν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ ἀπουδῇ πρὸς τοῦ δαρείου, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἕτερος ἐν πλείονι τιμῇ πρὸς τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῷ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ διὰ δοκιμωτῆτα πρὸς τοῦ δαρείου, παρεῖχεν αἰτίαν ὑδεμίαν. ὧν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θείων, αἴσχιστος αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθεὶη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ὑδὲ λυπανοῦν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ὑδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν ἀρχὴν καὶ διαβολῆ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκηπτῶν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιῆλον, τρεῖς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, προφασιν ἔγνωσαν εὐρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπὶ τριάκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ πῆς, μήτε τοῖς θεοῖς δέομενος αὐτῷ καὶ εὐχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτῷ πραβάντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τῷ λεόντων ἔκειναν ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑ σωισθὼν τὴν κακουργίαν αὐτῷ, ὑδὲ ὅπὶ τὸν δανιῆλον ταῦτα κατασκευασάμενος ἐπανοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῷ ἔφη δεδογμένοις. καὶ χυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῷ ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προσταγμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ πραβῆναι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν. δανιῆλος δὲ φρονῆς ὑδὲ πρὸν τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἐσάμενος ηὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τ' ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπιὼδάζον λαμόνε τὸ δανιήλε τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τῷ ἄλλων ὑλμῆτος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ἦ τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῷ ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμην ἐτοίμῳ νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπαιρόντες τῷ δανιήλῳ, ὑ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν

ρήσεσθαι ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἐδίδει μὴ πάθοι δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τῷ στόμιι κείμενον αὐτῇ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὅπι τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ στένοντι τινὶ σφραγῖδα δρῶν, ἢ σημειώσατο τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνιλκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τινὶ τούτου πεφυκέναι, ὡς ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βληθησομένῳ μὴ πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προστάττει εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄλλο τι χρῆν αὐτοῖς ὑποθέσθαι οἱ λέοντες μόνοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατράπων ὡς βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδένες γὰρ αὐτῷ ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαπαρέτρων ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες τροφῆς ὑδείας. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὑ τὸ φαινὰν οἶμαι, μᾶλλον ἐμπεφθορὸς ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἢ τῷ ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αἰ αὐτὴ ζώσις πρὸς τιμωρίαν γένοιτο, τὸ θεῦ προαγομένου. ἀμφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶ) ἀληθῆ, καὶ τὸ παῦ κράτος ἔχοντα. ἔχε ἢ καὶ τὸν Δανιήλου ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἕνεκα ἐτίσθη καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς ἐ) Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς ναὸν, ἐντρεπέσατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἢ μὲν χεὶ διῦρε μὴν ὅτι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑκείνης ἧς ἕκαστος αὐτῶν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὕτως ναρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γηραιὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ καλασκευάσματα ταυτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιᾶται, καὶ τινὶ ἰσχνὸν λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῆς, καὶ τινὶ δυσρίπεσιν μυδαινόρμενα. θαπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχει τὸ διῦρο. καὶ ταυτινὶ πεπισμένος, ἰουδαῖος ὢν ἱερεῖς, τοῦτο γινεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὸν ἄνδρὸς τούτου καὶ ὁ μάλιστα θαυμάσαντα. τίς αὐ ἀκήκοας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ ὡς δόξης ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων δυτυχήσαι προφητῶν, καὶ ὡς ἐν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα ὡς τῶν βασιλέων καὶ τὸ πλῆθος, καὶ πλούτησας δὲ μνήμης ἐφικτὸν ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράμμενος κατέλειπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam neminí ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miscuerit. non solùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura essent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter faustam ominationem quidem benevolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Extat enim in eius scriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis vrbem cũ sodalibus prodisse in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis solum esse derelictum, seipsum quoque consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse quendam excitantem se & iubentem vt surgeret ac videret quæ post multa secula euentura essent suis ciuibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celsius. versis deinde ad Occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostrauisse humi & conculcasse pedibus. deinde vidisse enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquam esset adultum, Deus qui hæc ostendebat dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiáque vetiturũ per dies MCCXCVI. hæc est visio quam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eámque Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum designari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præstantissimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Persa bis congressus eum prælio superet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem significari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hísque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγνώσεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ σαφεῖς ἔλεγχοι ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιήλου ὁμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ ὀλέθριον δυσχεραινόντων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιήλου ἀγαθῶν ἐμίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ὅπασάμενον πᾶσι παντῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν γεγραφὰς, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπαραλλάκτου, ἐπίσης δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γενόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, ὡς ἐξεληλυθὼς εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ πλάνης τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένης. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλους, καὶ πᾶσι μὲν ὅπη σῶμα ἔρριψε δεδιὼς ὅπη τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κινδύνου αἰσθάνεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. αἰσθόμενος δ' αὐτὸς, δεινὸν ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτοῦ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ τέρατον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κερατι. καὶ τοῖς κέρασι ἀφέξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅπη τύπτων γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τέρατον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφύντα κέρας, ἐκ πλαδέντος ἀναβλαστῆσαι τέτταρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τεταραμμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀνασχεῖν καὶ ἄλλο μικρότερον ἀπὸ γεγενῆ. ὃ αὐξῆσαν ἔλεγεν αὐτὸς ὁ τοσαῦτα δεδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε τοῦ ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅπη ἡμέρας ἑπτά. Ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ Δανιήλου ἔγραψε. κριὸν δ' αὐτοῦ τὸν ὄψιν τοῦ φαντάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν ὕστις. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας Περσῶν καὶ Μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τέρατον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἐλλείψεων τὰς βασιλείας ἔσαι, ὃς τῇ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τὸν ἐκ τοῦ μετώπου τέρατος, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτοῦ διαστροφὴν ἔχάσε, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ἔστε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τούτοις ὄντας, ὅτε συγχύσεις, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γνώσεσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ ἔτη ἑξῆκοντα κωλύσοντα ὁπτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα πάντα συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τοῦ ὀπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιήλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν αὐτὸς ἀνέγραψε τὸ ὑπόμνημα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον Δανιήλος καὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

καὶ

κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῷ ἐρημωθήσονται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος A
θεῖ δίξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιφεν, ὡς τε
τοῖς ἀναγινώσκουσι, κὴ τὰ συμβάντα σκοποῦσι θαυ-
μάζειν ὅτι τῇ τοιᾷδε θείᾳ τιμῇ τ' Δανιήλου, κὴ τοὺς ὅλι-
κουείους ἐκ τούτων δείσεσιν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε
προνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, Ϛ τὸν θεὸν ἐκ ἀξιοῦσιν
ὅλιξοπραγεῖν τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὑπὸ μακαρείας
κὴ ἀφθάρτου φύσεως ὅλαμοιβὴ τῶν ὅλων οὐσίας κυβερνᾶ-
σθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἰδιόχυ Ϛ φροντίδος τ' B
κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀ-
νεφόρατος ἰδοῦ τὸν τρόπον, καθάπερ κὴ τὰς ναῦς ἐρή-
μους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων, ἢ Ϛ τὰ ἅρματα θεωρούμενα μὴ ἔχοντα τοὺς
ἰδιοχειρίτας συντριβέντα, ὑπὸ τῆς ἀνεφορήτου φορᾶς
ἀπωλώλει κὴ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις
ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης ὅλα-
μαρτάνειν, οἱ τῆς θεοῦ μηδεμίας ἓν τοῖς τ' ἀνθρωπίνων
ὑποφαινομένοις προνοίας. ὁ γὰρ αὖ κὴ τοῦ ὑπὲρ τοῦ προ-
φητείαν συνίβαινεν, εἰ αὐτομάτισμός τις τὸν κόσμον D
ὅλεγεν πάντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν τοῖς
τοῦτον ὡς δεῖν κὴ λέγων, ἔτυχες ἔγραψα; εἰ δέ τις
ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο τοῖς αὐτοῖς, ἀνέγκλητον
ἐχέτω τοῦ ὑπεναντιοῦσθαι.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare iftorum insciam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἀπὸ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῶν βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν ἡγούμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ διαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπεως βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ κατὰ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρὸν κατὰ τῶν ἰουδαίων ἐπανέστησε δι' ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος δεδώρηται αὐτοῖς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΟΥΤΟ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τῆς δὲ ἰωβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστασιν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν κατασκαφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ὅλα ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸ πάλαιον διακατασήσει χῶρον, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τὰς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. προερμήσας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοῦμόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δὲ ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῶν αὐτοῦ προφητείας ὁ ἰσαΐας κατέλιπε, προεφήτευσε γὰρ ὅτι ἐν ἀποῤῥήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἰσαΐας προεφήτευσεν ἐμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ὑπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συνεχώρειν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαί τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

A

B

C

D

DIMISSIO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscripta. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipsum Deum futurum illis auxilio, & se scripturum vicinis Iudææ ducibus ac satrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad sacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, simulque Leuitæ & sacerdotes, propere Hierosolyma se conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non sustinẽtes possessiones suas relinquere. Quò cùm peruenissent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi structuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: soluentésque vota quibus damnati fuerant, offerebant solennes victimas, quasi vrbem denuò conderent, & pristinum patrij ritus vsum reciperent. Nam & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus, per Cyrum tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum est quàm primum id absolutum esset, mox ea sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum testituenda. quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba scripsit. Rex Cyrus Sisinæ & Sarabasanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permisi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hierosolymis ædificarent eodem quo priùs loco. misi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ superstruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificent Deo: quos sumptus omnes de meo volo fieri. Vasa quoq; quæ Nabuchodonosorus rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorum numerus est hic: psycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. situlæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vasa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus quos maiores eorũ soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in similam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque sacerdotes has victimas iuxta Moysis legẽ Hierosolymis, & inter sacra precabũtur Deum pro salute regis eiúsque generis, vt regnum Persarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit epistolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fuêre, & insuper CCCCXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεάψειν τοῖς γειτονοῦσιν ἐλεύθη τὴν χώραν τῶν ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατεσπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ὥρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα & τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεῦται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὠφελημένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τοῦ ναοῦ κατασκεύην, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε ὄνους ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὸν θρησκείαν σωφροσύνης. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, πρὸς ἄξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασαράκῃ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, ὠφελῆσθαι τοὺς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ὑπισολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κῦρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κῦρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικοῦντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τοῦ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίοις βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοι μὲν ξεστοὶ ξεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἓν ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσωσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ γενέσθαι βούλομαι. & τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα ὠφελοῦσι μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγακομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσοι ν'. ἀργύρεοι υ. θηκίκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κἀδδύ χρύσοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσκίδια χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλας χρυσᾶς λ'. ἀργύρεας ϛυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἀποφορὰν ἣν εἰώθεσαν τέλη, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ'. κελεύω δὲ τοὺς τούτων χορηγίαν, ἐκ τῆς τῶν σαμαρείας γενέσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες δέξονται τοῦ θεοῦ πρὸς σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τοῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ ὠφελουσέντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀνασταυρωθῆναι κέλευμαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲ ὑπισολὴ ταῦτ' ἐδήλω. τῆς δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωτηλθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δύο. καὶ δισχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι ἰουδαίοις διεκώλυσαν οἱ τῆ Σαμαλίτιδος ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς τὸν ἱερὸν, ἐμποδῶν γεγόμενοι τοῖς ἔργοις.

ΒΑλλομένων δὲ τοῖς θεμελίοις τοῦ ναοῦ, καὶ ὡς ἐπὶ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ὡς ἐπὶ ξένης, καὶ μάλιστα τὸ χωθαίων, οἷς ὑπὸ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγωγὴν σαλμαναζάρης ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῆς ἰσραηλίτιδος λαὸν αἰχμάλωτον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις ὡς πρός τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χωθαίοις τὸ ὡς ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ ὡς ἐπί τε ἄλλοις ἀσχολουμένου πολέμοις ἄγνοια τύπων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὅτι μασαγέτας δῃώσας σωέβην τελευτήσαντα τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίταις, καὶ μωαβίταις, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπισχνούμενοι καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ τὴν βελῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κειταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ὑπὸ σοῦ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισκοδάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τύπων ἡμομένων, ὅτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, οὔτε δὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν αἰτιήσονται, καὶ ἀρχεῖν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῆς ὡς ἐπὶ τὸν ναὸν καὶ ἀνοικοδομὴν ἔργων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ὡς ἀγνοεῖν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῆς πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑποσάτας καὶ τῆς βασιλέων ἐχθρὸς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῆς, ἣ δὴ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅπως τε πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῆς τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς καμβύσης ὁ κύρου οὐ παυσάμενος ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπισχνουμένην, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσιόντα, καὶ βελσέμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταγομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐπέλευσα ὑπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες προσμαστώμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῆς ἐγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAP. II.

Regij duces & satrapa Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescíente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, fortúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam.

I. 1. Esdr. 4.

CAP. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅτι πλέον αὐξηθῆ τὰ τ κακίας αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διατετελέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, & οἱ τούτοις συντεταγμένοι σὺν τοῖς ἀρχηγέταις ὁπισπεύσαντες ἵπποις, ἐπορεύσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη θ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος καὶ τούτους τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῶν μάγων αἵρεσιν, οὐ μετὰ τὸ καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum edificat.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

I.*Esdr.*5.6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit magistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τῷ θεῷ, ὅσα ἐν ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς ἦν ἀρχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδεδειγμένος. παλαιὰ γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ὡς δὲ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει δαρεῖος ἀποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, τούς τε περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, & τοὺς τῆς μηδῶν ἡγεμόνας & σατράπας τ περσίδος, & τοπάρχας τ ἰνδικῆς ἄχρι τ αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τ ρκ σατραπιῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀπέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅτι τ κοίτην, καὶ βραχὺ τ νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἑαυτοῦ σωματοφυλάκων, καὶ τοὺς λόγον ἐσομένους, περὶ ὧν αὐτὸς ἀνακρίνειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ μέγας δώσειν ὑποχείριον νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκεύεσι χρυσοῦς πίνειν, & ὅτι χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἔξειν πρωτοκαθεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχυρός ἐστιν, τὸν δεύτερον δέ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠσύχασεν. ὀρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος & μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκούοντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοῦ τῆς οἴνου δυνάμεως, ἥτις αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τοῦ ἰσχυροῦ τῆς οἴνου τεκμαιρόμενος, ποιεῖ τοιαῦτα ἐμβάλλουσαν διανοίας τοιαύτῃ τῇ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τοῦ φρονεῖν, καὶ τοῦ τῆς βασιλέως,

τῇ τῆς

τῆ τῦ ὀρφανοῦ ϗ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, ϗ τὸν τῦ δούλου διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρου. ἥτε τῦ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τῦ πλουσίου. μεταποιεῖ γὰρ ϗ μεταλλυτὰς τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς γιγνόμενος, καὶ ἡμᾶς ἐν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπῆσαν, τοῖς δ' ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ϗ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν ἂν μνησθῆναι φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνῆσθαι ϗ τῶν δυσαγμοσι πρεσβυτέρων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, ϗ φίλων ϗ συνήθων ἐξαίρει μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ϗ κατὰ τῶν φιλτάτων, ϗ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν γὰρ νήφαντες τύχωσι ϗ καταλίπῃ ἀφ' ἑαυτῦ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, οὐδὲν ὧν ἔπραξαν ὅλως τὸ μέθυ εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δύναμιν τὸν οἶνον ἰσχυροτάτην πάντων ϗ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ὑποφθεγξάμενος περὶ τῆς ἰσχύος τῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην ϗ πλέον τῆς ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ πειθὼ δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πεπιστεῦσθαι, οἳ καὶ τῆς γῆς καταναγκάζουσι ϗ τῆς θαλάσσης εἰς χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, ϗ τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δὲ τῦ κρατίστου ϗ ἰσχυροτάτου ζῶα δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τὴν δύναμιν ὄντες ϗ τὴν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ἐπιτάττοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἄρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπη τοὺς ἐχθροὺς, καταπειθεῖς ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχουσι, ϗ ὅπη μὴ κατεργάζεσθαι τείχη ἀφαιροῦσι ϗ πύργους κελεύουσι. ϗ κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευθέντες ϗ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες δὲ τὴν ὠφελείαν τὴν ἐκ τῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. οἱ μὲν στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι ϗ ἀροῦντες, ὅταν ποήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι ϗ τοὺς καρποὺς σώσωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ δ' ἂν οὗτος εἴπῃ ϗ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἅπαν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν ξυφῆς ἁπάσης ϗ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει δὲ ὑπὸ γηγενεσιῶτων, ϗ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖται πρόνοιαν. ἀλλ' ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασιλεὺς δίκαιον τὸν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος δὲ ϗ τούτου, περὶ τῆς γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διελέγειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος ϗ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῆ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γεννῶσαι παρήγαγον εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε καὶ ἐκθρέψασαι. καὶ ὅλως δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ταῦτα τίκτουσι ἔχομεν. ϗ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, ϗ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμελείας ϗ φυλακῆς ἀξιοῦνται. ϗ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζυγίαν γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι ϗ ἄργυρον, ϗ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, ϗ ἀσμένως ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

A vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat', & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & B omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temere per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit vt his argumentis persuas⁹, vinum ducam rem omnīlōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua dē vino C sententia dicendi finē fecit, tū secūdus cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omnīū quæ intellectu ac potētia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscúque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib⁹ reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd dum ad bella pericula subditos mittunt, omnes D eorū imperata obsequēter faciūt, siue dū per eos obiicīūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. Iā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis functibus regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et E quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Confessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū F opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicisſimorũ ſæpenumero propter mulieres obliuiſcimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra mariue longo labore quæſitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipſum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapſacis Themaſini filia, concubina ſua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, ſed vt ſibi detractum diadema capiti illa ſuo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè ſe ad affectus illius attemperando humiliter ſatisfaciẽtem ſi quid eam offenſam animaduerteret. Interim dum ſatrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter ſe mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit tranſitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus eſt. Namcùm terra ſit maxima,cælũ item immenſæ altitudinis,& ſol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iuſtus eſt & verax, conſequitur vt veritas ſit rerum omnium longè potentiſſima, contra quã iniuſtitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia ſunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis eſt atq. ſempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia ſũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,ſed iuſta & legitima ſecretáque ab omni labe iniuſtitiæ.his dictis Zorobabel ſermoni finem impoſuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixiſſet optimè,& quòd ſola veritas vim omnis ſenij vel mutationis expertẽ habeat,iuſſit eũ rex poſtulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.ſe cõceſſurũ,vt viro ſapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare poſthac,inquit,aſſeſſor meus eris, receptus inter cognatas mihi neceſſitudines. His auditis admonuit eũ voti,quo ſe obligauerat ſi adipiſceretur poteſtatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hieroſolyma,& ibi Dei tẽplũ inſtaurare,ac deinde ſacra vaſa olim per Nabuchodonoſorũ inde ſublata,& Babylonẽ perlata,reſtituere.Hæc eſt, inquit,mea poſtulatio,quã nũc mihi permittis ſapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus aſſurgẽs excepit eũ oſculo,móxq.ſcripſit toparchis & ſatrapis,iubẽs eos deducere Zorobabelẽ,cóſq.qui vnà profecturi erãt ad inſtituẽdã & abſoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magiſtratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieroſ.& inſtaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adſcriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos eſſe oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hieroſolyma poſtliminio redierint. & procuratores ſuos ac ſatrapas vetuit quicquam in regios vſus à Iudeis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permiſit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuiſſent antiquis poſſeſſoribus

IV.

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἰδέᾳ δ' ὀρθείσης φερομένῳ, & ὑπομένομεν ὥστε χορῆσαι τ' ὄντων ἡμῖν, ἵνα τ' καλλιες ἀπολαύσωμεν & μεταλάβωμεν. εἰ καταλείπομεν ἢ πατέρα & μητέρα & τ' θερμοτάτων φίλων, & τ' φιλτάτων πόθῳ πολλάκις ἐχόμεθα διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀφίεμεν μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτους δ' ἂν μάλιστα τ' ἰσχὺν τ' γυναικῶν καταπονῆται. ἐκ πονοῦντες & πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν φερομένῃ τινα ἐπ' τ' πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς διανοίας τ' γυναιξὶ διδόαμεν, καὶ τ' βασιλέα ἢ τ' τοσούτων κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς παλλακῆς τῆ θεμασίου παιδὸς ἀπαμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ φερομένης αἰσχόμενον, καὶ μεδιώσης μειδιῶντα, ὀργιζομένης ἢ σκυθρωπάζοντα. καὶ τῇ τ' παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τ' γυναῖκα, & διαλλάττοντα ἐπὶ τῷ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυσχεραίνουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορώντων τ' σατραπῶν καὶ ἡσυχιόντων φερὶ τ' ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπόδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀδυνάτους ἢ ὅμως καὶ αὗται & βασιλεὺς τ' ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ δ' ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δὲ ἔστι & δίκαιος, ὑπὸ τ' αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τ' ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν φερὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἶναι συμβέβηκε, τ' ἰσχυὰ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια ἢ ἀθάνατον ἰσχὺν καὶ αἰώνιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ὑπ' ἄλλο χεῖρα μεταγόμενον, ἃ δὲ φερουσίαν ἀφαιρετὰ ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα. καὶ καταπαύει μὲ ὁ Ζοροβάβελος τ' φερὶ τ' ἀληθείας λόγον. ὑπολοίσαντος ἢ τ' πλήθους ὡς ἄριστα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄρρητον καὶ ἀγήρω μόνον ἔχοι φερσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ὑπεσχημένος. δῆλον γὰρ ὅτι σοφὸς, καὶ τ' ἄλλων μᾶλλον φανεὶς σωτῆρ'. συγκαθεδεῖσθαι δέ μοι φησὶ καὶ κληθῆναι συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ' εὐχῆς ὑπ' ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὖτη δ' ὑπ' αἰκοδομῆσαι μὲν ἱερόσυλα, καθασκευάσαι ἢ & αὐτοῖς τὸν τ' θεοῦ ναὸν, ὃν κατέσησαν ἢ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τοὐμὸν αἴτημά ἐστιν ὃ μοι νῦν ὑπερέσεως αἰτήσασθαι, κεἰδότι σοφῷ καὶ σωτῆρ'. ἠδεῖς ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς, αἰνέσας κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις & σατράπαις γράφει, κελεύων φερπέμψαι τὸν ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὅπως τὴν οἰκοδομὴν ἥξειν τ' ναοῦ. ἐπίσειλε ἢ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐπὶ τὸν λίβανον τομόντας εἰς ἱερόσυλα, καὶ συγκαθασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐγγράφειν ἐλευθέρους ἐφ' οἷς εἰς τὴν ἰουδαίαν τῷ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὑπατεύοντας καὶ τοῖς αὐτῷ σατράπας κωλύειν ὑπαίτιον τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀπηλ τε πᾶσαν ἢν αὐ καθαρεῖν δωρεῶσι τὴς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. φερσέταξε ἢ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τ' ἰουδαίων

ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ πρὸσέτι τάλαντα πεντήκοντα
εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς
νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν
καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς
καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθε, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργα-
να οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ
ναοῦ, προστάξαι κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ' ἔκαστον
ἔτος ὡρισμένον τι προσὸς τὸν βίον χρείαν ἀργύριον.
πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος προσ αὐτοῦ
ἐβουλήθη πρὸς τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα
καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασι-
λέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ
τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείου παρόντος
ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τάττων ἀξιωθῆναι, μὴ σὺν φησι δέοντα
τυχὼν σύμβολα. ταῦτ' οὖν πρὸς τῶν παρόντων εὐχα-
ριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δὲ ἐνθεὶς αὐτὸν
παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις
εὐηγγελίσατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες,
εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν
πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡ-
μέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀπάκτησιν καὶ
παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς
ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πα-
τρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ἱππεῦσιν ἐπε-
πελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τῶν ἱεροσο-
λύμων ἄδευον μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφῆς, ψαλλόμενοι καὶ
κατακλώμενοι καὶ θεραπεύοντες τοὺς κυμβάλοις.
προσέπεμψε δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ἀποληφθὲν τῶν ἰουδαίων
πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν ἕτοιμοι ἀπήεσαν ἐξ ἑκάστης
πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ
τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τὸν τῶν ἀναγι-
νωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων
ἀποπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν δι-
ήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἐτῶν ιβ'. τῶν
ἱλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος
ὧν μυριάδες υ ξβ'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ
τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀνδρῶν καὶ
παιδίων σώματα ὧν τετρακισμύρια ἑπτακόσια
τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων λευῖται μὲν ἦσαν ὑ-
μνῳδοὶ ρ κή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τπβ'. ἄλλοι
τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὴ ἐκ τῶν ἱσραηλιτῶν, οὐ
δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλή-
θησαν δὲ καὶ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγημένοι γυνᾶ-
κας, ὧν ἦτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ἦτ' ἐκ ταῖς
γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν
δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵπετο
τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρα-
κόσιοι τεσσαράκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι
σμῆ. κάμηλοι υλέ. ἡμίονοι φκέ. ἡγεμὼν δὲ τῆς κα-
τειλημμένης πληθύος ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῶν γόνων τοῦ δαβίδ, γεγονὼς ἐκ τῆς
ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως,
ὧν τούτοις ὁ μὲν δοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλή-
θους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλ-
λοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας.
ἕτοι μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ
παντὸς λαοῦ τῶν ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos vehérent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non liber, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vi-
ctimásque sabbatorum atque omnium sanctа-
rum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddе-
bant ea sacrificantes à nouilunio mensis sep-
timi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quandò
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ frattem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphiq́ue pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vidi- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detri mẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
uersi templum instauratent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesq́ue cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deũ colere, & eius gloriari nomine, religi-
onisque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ γὰρ μηνὶ τὸν
ἀπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ὡς ἐπέμψαντες ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν
ὡς θυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν αἱ οἰκοδομημένον τόπου
ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ
κατὰ τὰς μωυσέως νόμους. ταῦτα γὰρ πιθέντες, ἦν ἦσαν ἐν
ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθα-
νομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν
καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης πρὸς αὐτὴν διετάξατο. καὶ περι-
φορὰς μὴ ταύτας, ἢ τοῖς καλαμένοις ἐνδελεχισμοῖς, ἢ
τὰς θυσίας τῷ σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν.
οἵ τε πεποιημένοι τὰς δυνὰς ἀπεδίδοσαν θυόντες ὑπὲρ
νεομηνίας τε ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ ἢ τοῦ οἰκοδο-
μίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρή-
ματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς
τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κῦφον ἦν, τότε κέδρινα καταγοντι
ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαν πηξαμέ-
νοις, εἰς τὴν ἰόπτης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον
μὲν κύρος ἐπέλαβεν, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγέ-
νετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ
ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ καλουμένῳ, σωείχετο ἡ
τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοῖς θεμελίοις ἀγιόντες τὴν
νουμηνίαν τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τὸ δεύτερον ἔτους ἐπω-
κοδόμησεν, πρεσβύτεροι τῶν ἔργων, λευίταί τε τοῖς
εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ δὴ γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμιὴλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τὸν ἀμινα-
δάβου. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπου-
δαζομένων σπουδῇ τῶν τοῦ ὀπωμέλφαν ἐκπεφευγισμένων,
θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αἴ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτι-
σθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὸν στολὴν
στολὰς πεποιημένοι, καὶ οἱ λεῦται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖ-
δες, αἰνοῦντες ὕμνοις τὸν θεὸν, ὡς τὸν εἰς αὐτὸν δικαίαν
δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λεῦται
καὶ τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τοῦ πρότερον ναοῦ τοῖς
μνήμαις ἀναπολοῦντες μείζονά τε καὶ πολυτελέστερον,
καὶ τὸ γεγονὸς κρεῖττον ὑπὸ πανηγύρεως ἐνδείξεσιν
τῷ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν ὁ ἀρχαῖος δι-
δασκαλίας ὑποβεβηκὸς καὶ ὁ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμε-
νοι, κατήφουν καὶ τὸ ὅπη τούτῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνά-
μενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προῆγοντο. ὁ δὲ λαὸς
ἠγάπα τοῖς παροῦσι, τὸ μέγον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν,
τοῦ πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος, ἐδὲ ἀνά-
μνησιν, ἐδὲ πρὸς τὸν σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων
αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπέλαβεν. ἐπεφώνει δὲ
τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τῷ τοῦ πλήθους χαρᾷ,
ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλατ-
τῶσθαι τὸν ναὸν τοῦ καθαιρεθέντος, σιμωγή. τῆς δὲ βοῆς
τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐτύγχανον
γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενια-
μίτιδι, συνέδραμον τῷ αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν
θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βα-
βυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προ-
σίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπαπολῦσαι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ καὶ ἐλατ τὸν ὑμεῖς θεὸν ἔφασκον, καὶ τοῦτον ἐκθυσιάζομεθα. καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ὑπὸ θυμιᾶν ἐξ ὑμείνου τῶν
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναζάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

Τούτοις

τύποις αὐτῷ ποιησαμένων τὰς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρίων ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλιτῶν, φησὶ αὐτοῖς ἔφασκον. τὸ μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτοῖς φησὶ προσαχθέντων καταστρέψαι τὸν ναὸν, φέρεσθαι μὲν ὑπὸ κύρου, πρώτου δὲ ὑπὸ δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰ βούλονται φησὶ αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφιερωμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ χαλδαῖοι, τὴν δὲ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται B
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν καὶ πείθουσι τὰ ἐπ' ευείᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρὸ ὀλίγου φθάσαντα, ἕως ὀλίγα μετὰ αὐτὸν, ὅλως ἐπισχεῖν τινὰ τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀπειλεῖσθαι πρὸς αὐτοῦ τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν προστιθέντα. καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνης τοῦ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαρβαζάνης μετὰ καί τινων ἑτέρων, καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἰουδαίων ἐφθόνουν, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ἕως C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φεύγειν αὐτὸν εἰ μᾶλλον ἡ ἱερὸν, καὶ τὴ ὅπως τὰς τοὰς καὶ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, δούλους μὲν αὑτοὺς ἔφασαν εἶναι τοῦ μεγίστου θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δαβάμονος, καὶ πολλὰς ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλῷ δὲ χρόνου ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ D
κράτος αὐτῶν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετῆλθεν ἐκ ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ ἀπέδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἵδρυσα- E
σθαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γραφείσης, ἀβάσαρον καλέσας ἀναβαίνειν εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλομενος, ἀλλὰ τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καταστάζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, ὑπὸ τῶν τῆς ἐχθρῶν κακοπραγίας ὅτι ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅ- F
πως ὑπομνήσαμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸν μὲν οἰκοδομίαν ὑπέχειν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπέγραψε δὲ αὐτοῖς περὶ τούτου ἐγράψαν. τῷ δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον δύο προφήτας παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παῤῥώμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. προσδόντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐπετέλουντο τὴν οἰκοδομίαν, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρείου δὲ τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ γράψαντων, κατηγορούντων δὲ τῶν ὑπεναντίων τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυρώσει, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσεοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ μνόμενα, καὶ προσέτι τὰς ὑπογολὰς ὑποδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ postulata illi de communi sententia responderunt, ad simul ædificandum admitti eos non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæteratum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permissu templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Respondérunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorũ impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationẽ, & donaria vasáque per Nabuchodonosorũ sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarij sui præfecto, vt ea deportarẽt Hierosolyma, rursúmque in templum instauratum reponerẽt. eiusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore absolueretur. eũ acceptis regiis literis confestim venisse, & fundamenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmẽtariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ solicitis & metuentibus ne regem pœniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano similius extruãt: asseuerantes non esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtrúque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῷ μὴ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν ἱερουσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν πρὸ τοῦ σισίνου καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ κομισθέντα ὑπομνήματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. εὑρέθη δ' ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βαρεῖ τῇ ἐν μηδίᾳ βίβλιον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἐν ἱερουσολύμοις, καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, δύσεως ὄντος αὐτοῦ, σὺν δόμοις λιθίνοις δύσεσιν ἴσαις, καὶ ξυλίνῃ δόμῳ ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τὰ εἰς ταῦτα δαπανᾶσθαι ἐκ τοῦ τῆς βασιλέως οἰκείας διατάξαι. προσέταξέ τε καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβεχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κομίσειεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱερουσολυμίταις. τὸν δὲ ὅπαρχον τόπων εἶναι ἀβασσαρῆ τὸν ἐπάρχειν, καὶ τὸν συείας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ, ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφίεσθαι τοῦ τόπου. τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς θεὸν ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ὅσοι ἐπιβέβωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν, καὶ συλλαβέσθαι τοῖς ἱεροῖς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τὸ φόρου δὲ χώρας ἧς ἐπέστελλον, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. δύχων δὲ καὶ σταθμείας τοῦ βασιλέως καὶ περσῶν. τοὺς δὲ θησαυροὺς τῶν ἐπεσαλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασωθῆναι, καὶ τὸν ὄσον αὐτῶν εἰς τὸν βασιλικὸν καταταγῆναι κτῆσιν. κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσειε διακωλῦσαι τὸν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ὅπου τῆς ἀδικίας. ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαζανζαίνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν ὑπόκεται ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν οὗ ἐκύρου, ἀπέσταλται. καὶ βούλομαι γίνεσθαι ταῦτα, καθὼς ἐν αὐτῷ περιέχει. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ὑποσολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὸν τῶν βασιλέως θεραπευτῶν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῷ ἱερῷ ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῷ προφήτῃ τοῖς ἀρχουσι. καὶ ᾠκοδόμουν κατὰ πολλὰ ἀσφαλῶς ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, καὶ τὰ προσάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βελτίονος τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῆς βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά, τὸ δὲ ἐναντίον τοῦ δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἀδὰρ, παρὰ δὲ μακεδόσιν δύσεος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἰσραηλιτικῆς πλῆθος, ἀπὸ νεωτικὰς τῆς προτέρου ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀποκληφέναι, ταύρους ρ. κριοὺς σ'. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. κατὰ φυλὰς, ὅσουπερ γάρ εἰσιν αἱ τῆς ἰσραηλιτικῆς φυλαὶ, τοσοῦτοι ὧν ἡμῶν τὸν ἐκάστη. ἀνέκειντό τε κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τὸ ἔνδοθεν ἱερόν. ἐτελέσθη δὲ τῆς τοῦ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μακεδόνας ξανθικῷ λεγομένῳ, καθ' ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἀγαθύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ, καὶ τὴν

καὶ τὸ πάσχα θεσσαλονικέως θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπερβάντες κατευωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπέφεροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὑπερτείνοντες, καθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τῶν περσῶν βασιλέως ἐλάνοιαν ἐμίμηθη κατέσχεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ἀφ' τούτων ὑπεδαψιλεύοντο τὸ θυσίας καὶ τὴν θεοῦ φιλοτιμίαν, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς θεοὶ κύριοι τοῦ πράγματος, ἄρχοις δ' τοῖς ἀσαμωναίοις σπουδὴν βασιλεύειν ἐκρίνοντο. τοῦ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαούλου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὅπερ ἐτῶν φλβ', μείους ς, ἡμέρας ί. τοῦ δὲ τοῦ βασιλέων τούτων ἀρχόντες αὐτοῖς διεῖπον, οἱ θεσσαλονικεῖς καὶ μόναρχοι καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλείον ἢ φ' διήγαγον μὴ μουσοῦ ὑποθαπόντα καὶ ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν τοῦ τῶν ἀναστοθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς τοῖς αὐτοῖς καὶ βασκαίνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγένειαν τοῦ περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκωλύθησαν ἐν τῷ φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. τοῖς τε ἱππάρχοις ἀναβάζουσας εἰς τοῦτο καὶ συνεργοῦσας εἶχον, ἀλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτοῦ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν τοῖς βουλομένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις τοῦ τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τοῦ σαμαρειτοῦ. καὶ τοῖς βουλομένοις ζοροβάβελος, καὶ ἄλλοι τοῦ ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἃς κατὰ τῶν σαμαρειτῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τοῦ τοῖς βουλομένοις ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ὑπισχνεῖσθαι, κομίζειν τοῖς ἱππάρχοις τὰ σαμαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἐν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγοῖ καὶ σαμβαβᾷ τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῶν, σισθράκῃ καὶ βοβήλοις, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναννίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἡπιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς περὶ τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπισχνῆν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς βασιλικῆς ταμιοφυλακίας τοῦ φόρων τῆς σαμαρείας, πάντ' ὅσα περὶ τὰς θυσίας αὐτοῖς ὅτι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν, ἵνα μὴ ὀλιγοστεύσωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ὑπισχνῆ, ταῦτα περιεῖχον.

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, institutaque eius forma, quæ per optimates administratur. penès pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asmonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον έ.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου υἱὸς θεὸς τοὺς ἰουδαίους διετίμη.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

G

Δαρείου τελευτήσαντος ὠδαλαιβὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, παρελαμβάνομεν αὐτοῦ καὶ τὸ θεοὺς θεῖν δυσέβειά τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τοῦ παρὰ τοὺς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ θεοὺς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς ἦν ἐν ἡσοῦ παῖς, ἰωακείμος ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαμβάνων ἀγαθῆς ὠδαὶ τοῦ πλήθους, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

Defuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summma beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, V. 1. Esdr. 7.

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecú Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes docelibere,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congreganit:

ἔσδρας. ὃς τ̃ μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνε) φίλος τῷ βασιλεῖ ξίφξη. γνὺς ἢ ἀναβιῶναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, κ) ἐπαγαγέσθαι πινὰς τ̃ ἐν βαβυλῶνι τυγχανόν των ἰουδαίων, παρεκάλεσε τ̃ βασιλέα, δ'ἐναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ̃ συρίας ὀπιστολὰς, αἷς ἢς αὐτοὺς γνωρισθήσε) τὴς εἴη. ὁ ἢ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ὀπιστολὰς τοιάσδε. βασιλεὺς βασιλέων ξίφξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ κ) ἀναγνώστῃ τ̃ θείᾳ νόμᾳ χαίρειν. τ̃ ἐμαυτῷ φιλανθρωπίαν ἔργον εἶ) νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐκ τ̃ τῷ ἰουδαίων ἔθνους, κ) ἱερέων κ) λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συμπαρέλθειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. κ) ὁ βελόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι κ) τοῖς ἐπ' ἐμὲ συμβούλοις, ὅπως κ) τ̃ ἰουδαίαν ὀπισκέψων) τῷ νόμῳ τ̃ θεοῦ ἀκολούθως, κ) ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἱερωσύνῃ θεῷ, ἅπερ ηὐξάμεν ἐγώ τε κ) οἱ φίλοι, ἐ ἀργύριον ἐ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς βαβυλωνίας ἀνομασμένον τῷ θεῷ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου κ) χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσω σοι μ̃ τ̃ ἀδελφῶν. κ) ἃ δ'ἐὰν δέηται σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. κ) ὅσων ἂν ὀπίνειαν λάβῃς, κ) ταῦτα προσεξεργάσῃ, τ̃ εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τ̃ βασιλικῆς ποιούμενος ταμιοφυλακίας. ἔγραψα ἢ ἐ τοῖς ταμίαις, τ̃ συρίας κ) τ̃ φοινίκης, ἵνα τ̃ ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως κ) ἀναγνώστου τῆς τοῦ θεοῦ νόμων ὀπιμεληθῶσιν. ὅπως ἢ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ κ) μέχει τ̃ πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὀπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κ) τ̃ νόμον. κ) ὑμᾶς ἢ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι κ) λευίταις κ) ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς κ) ἱεροδούλοις κ) γραμματεῦσι τ̃ ἱερᾶ, μήτε φόρους ὀπιτάττειν, μήτε ἄλλο μηδὲν ὀπίσελον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γθῆν). κ) σὺ ἢ ἔσδρα κ) τ̃ τοῦ θεοῦ σοφίαν ὑπόδειξον κειτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ ἐ φοινίκῃ πάσῃ, τοῖς ὀπίσω μόνοις σε τὸν νόμον. ἐ τοῖς ἀγνοοῦσι ἢ παρέξεις αὐτὸν μανθεῖν, ἵν' αἴ τις τῆς ὁμοεθνῶν σε βλασφημῇ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑποσχῇ τιμωρίαν ὡς ἐ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὀπίσω μόνος μᾶλ, βλαπτῶς ἢ παρακούων ἐ καταφρονῶν. κολασθήσονται ἢ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔῤῥωσο. λαβὼν ἢ ἔσδρας ταῦτα τῷ ὀπισόλῳ, ὑφηγήσ κ) τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρησότητος ἐκείνου ἄξιον ὁμολογῶν γενῆσθαι, κ) ὀλίγα τοῦτο τῷ πᾶσαν αὐτῷ χάειν ἔλεγεν ὀίδένα. ἀναγκοὶ δ' ἐκ βαβυλῶνος τῷ ὀπισόλῳ τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτῷ μὲν κατέλιπε. τὸ δ' ἀπόγραφον αὐτῆς, πᾶσι πάντας ἔπεμψε τοῖς ὁμοεθνέσι, τοῖς κ) τῷ μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ' ἕτοι τοῦ βασιλέως κ) τῷ πρὸς τὸν θεὸν δυμένειαν, καὶ τῷ πρὸς τὸν ἔσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μᾶ ὑφηγάπησαν. πολλοὶ δ' αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, πορευθέντες τῷ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῆς ἱερωσύνῃ, κ) χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ ἐν συμβέβηκεν ὀλίγα τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαί, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, κ) ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς ἢ ἔσδραν ἀφικνουμένων, ἱερέων κ) λευιτῶν, ἐ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν ἐ ἱεροδούλων, πολλοὶ τῶν ἀειμῶν. συναγαγὼν ἢ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πλῆθος τοῦ δυφράτου,

κ) ἓξ ἡμέρας

καὶ ἓξ ἡμέρας ἐνήστευσεν ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δύνας ποιήσωνται τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ περὶ μηδενὸς καὶ τῆς ὁδοῦ παθεῖν ἄτοπον, ἢ παρὰ πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου περιστήσοντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δώσουσιν αὐτοῖς ὁ θεὸς καὶ κατηξίωσεν ἵππεῖς αὐτὸν αἰτήσαι τοὺς περιπέμψοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἅραντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Εὐφράτου τῇ πρώτῃ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ δὴ καὶ χρήματα τοῖς φυλάξιν ὁ Ἔσδρας (ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἱερέων υἱοὶ) παρέσπασε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χίλια. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη ταλάντων κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ζυθμοῦ ταλάντων ιβ'. τοῦτα δὲ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ἰσραηλῖται. δοὺς δὲ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τοῦ ὁλοκαυτώσεως νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, τύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας κριοὺς καὶ ἄρνας οβ'. ἐφ' ἕνα εἰς παράπτωσιν τῷ ἡμαρτημένῳ ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ θεοσεβὲς ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀναλίσκω ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος. καὶ θεὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν. τοῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Ἔσδρας. περιεχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἀξιον οἴεσθαι τοῦ θεοῦ τοῦ βουληθέντων δίκαια χρηστόητα καὶ δικαιοσύνῃ. χρόνῳ δὲ ὕστερον περιελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐξαμαρτάνοιεν τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινωνῆσαι πάντας ὀργῆς λαβεῖν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ. διέρρηξε μὲν οὖν τὸν λώδικα τῆς ἐσθῆτος, καὶ τῆς κεφαλῆς δὲ καὶ τοῦ γενείου ἀφείλετο, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τῆς γῆς τε ἑαυτὸν ἐρρύφει ὅτι τοσαύτην ἁμαρτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐμβαλεῖν αὐτοὺς τοῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν θεὸς ἀξιώσῃ τέκνα οὐκ ἀκαθήσει, διέμενεν ὅπου τῆς γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, ὅτι τῷ γεγονυῖᾳ λύπῃ συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχὴν ἐποιεῖτο τοῦ ἐλέγχου εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας. ὅτι τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸν μνήμης ἐξέβαλε τοῖς πατράσιν ἡμῶν ὅτι τοῦ ἀσέβειαν αὐτῷ συμπεσοῦσα. παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν ἀπέρριπτο καὶ λείψανον ἐν τότε συμφορᾶς αὐτῷ καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῷ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποικόσιν, ἓν δ' ὅτι τὴν τοῦ θεοῦ χρηστότητα καὶ τούτοις ἀφεῖναι τὸ κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν δυχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι περὶ αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθών, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικησαμένους γυναῖκας. ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονυῖα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς μὴ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. προσ[illegible]τοις ὁ Ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, ὅπως ἐκβάλωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν ἀχωνίου συμβουλήν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, ἐκθὺς

vbi peracto triduano ieiunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim d. ductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum vigiuti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylonæ manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, taurosx ii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: quæ cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst compertum quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõtinua, quas Hierosolyma in anti quam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioãnis & Eliasibi, A ibique totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt,& quisquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præscriptũ tẽpus,vt excommunicetur,bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq.tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus,& frigus propter anni temp° esset molestũ,surgẽs Esdras accusauit 1.Esdr. 10. eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas.nũc si velint rẽ Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere,ablegãdas esse vxores eiusmodi.acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo,sed esse earũ nõ paruũ numerũ,&,tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici.itaque opus esse vt negociũ hoc differatur C aliquãtisper,& tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa,cũ selectis vndecunque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præscriptũ vxores duxerint.cõtenso rit oẽs in eã ɔtẽtiã,&prima die mensis decimi cœpta inquisitione,quæ durauit vsque primã diem mensis sequẽtis,inuenerũt multos tã exlesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis,qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris D faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect° quãtũuis violentos:móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt.quorũ nomina recẽsere nõ est necesse.atq.ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit,vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽse dũ scenopegiæ festũ celebratur,& fermè totus popul° cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem E quæ Oriẽtalẽ portã spectat,rogauerunt Esdram vt eis legem Moysis legeret:quod & fecit,stans in medio multitudinis,à mane vsq.meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum,sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes,quòd nullas calamitates fuissent perpessi,si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos,iussit vt domum abirent:esse.n.festum,nec licere ea die fieri.quin potius hortabatur vt ad epulas F versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequẽtes eius monita cœperũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissẽt,digressi sunt in proprias patrias,magnam gratiam Esdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post comparatam sibi apud populum e- G gregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus.Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei successit.

ὥρμησεν ἐν τῷ ἱερῷ εἰς τὸ πασοφόριον ἰωακὶμ τ̃ ἐλιασίβε,ϗ μηδενὸς ὅλως δχ̀ τ̃ λύπῃ ζευσάμβος ἐκείνῳ τ̃ ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι,ϗμοιμβὸς ὢν κηρύγμαζος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας σωελθεῖν εἰς ἱερεσόλυμα,ὡς τ̃ ἐν δυσὶν ἢ ζισὶν ἡμέραις ἐϗ ἀπαντησάντων,ἀπαλλοζιωθησομβῶν τ̃ πλήθους,ϗ τ̃ ὑσίας αὐτ̃ ϗ τ̃ τ̃ πρεσβυτέρων κείσιν ἀφιερωθησομβῆς, σωῆλθον οἱ ἐκ τ̃ ἰεδαϊκῆς ϗ βενιαμίτιδος ἐν τεισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τῦ ἐννάτε μιωὸς, ὃς ϗ μ̃ ἑβδομίους τεβέθος, ϗ ὃ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται.καθισάντων ὃ ἐν τῷ ἀφρώῳ τῦ ἱερῦ,παόντων ἅμα ϗ τ̃ πρεσβυτέρων, Ϛ ὑπὸ τῦ κείους ἀνδῶς δχαπεμβῶν, ἀνὰς ἔσδρας, ἠπάτο ἐκείνες, λέγων ὡδανομῆσαι γήμαντας ἐϗ ἀλλ ὁμοφύλων. νυῦ μὲν τοι γε ποιῆσεν αὐτοὺς,τ̃ μὲ θεᾶ κεχαρισμῦα,συμφέροντα ὃ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμβῦους τὰς γυναῖκας.οἱ ὃ ποιῆσειν μὲν τῦτο πάντες ἀξεβόησαν,τὸ ὃ πλῆθος ἦ πολὺ, Ϛ τ̃ ὥραν τ̃ ἔτους χμερεῖον,ϗ τὸ ἔργον ὑ μιᾶς,ὑ ὃ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας.ἀλλ οἵτε ἡγεμόνες τότοις,ϗ οἱ σωοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις,ὡδαμῆσθωσαν,λαβόντας χέρνον,ϗ πρεσβυτέρους ἐξ ὑ αὐ θελήσωσι τόπου,ζοις συμπεσκεψομβῦους τὸ τ̃ μεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμβοι τ̃ νεμιλία τῦ δεκάτυ μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς σωοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνίσιν,ὧδεν ἕως τ̃ τῦ μιωὸς τῦ ἐχομβῦ νεμιλίας, ποιησάμβοι τ̃ ἐρεύναν, πολλοὺς ἐκ τε τ̃ τῦ τῦ ἰησοῦ ϗγόνων τῦ ἀρχιερέως,ϗ τ̃ ἱερέων ϗ λδιτ̃ καὶ ἰσραηλιτ̃, οἳ ϗ τὰς γυναῖκας ϗ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεβυημβῦα, τ̃ τ̃ νόμων φυλακῆς ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φίλζων ποιῆμβοι πλείονα πόζον, ὧδις ἐξέβαλον. Ϛ θυσίας ἐξομβμίζοντες τ̃ θεὸν ἐπωλύεγκαν,κελεύς κατ̀θύσαντες αὐτῶ.τὰ ὃ ὀνόματα αὐτ̃ λέγειν,ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ.τὸ μ̀ οὖ ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τ̃ πρεπεμβῶν, ἕτως ἐπανορθώσας,ἔσδρας,σκαθάρισε τ̃ ταῦτα συνήθειαν,ὡς ταύτῃ τῦ λοιπῦ μόνιμον εἶ.τῷ ὃ ἑβδόμῳ μιωὶ τ̃ σκιωποιΐας ἑορτάζοντες, ϗ φεδὸν παντὸς τῦ λαῦ σωελθυθότος ἐπ̀ αὐτὸ,ἀπελθόντες εἰς τὸ αἰβμῦον τῦ ναῦ πρὸς τ̃ πόλιν τ̃ ὅπῃ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν , ἐδεήθησαν τῦ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως.ὁ ὃ μέσος τῦ πλήθυς σαθεὶς ἀπέγνω, ϗ τῦτο ἐποίησεν ἀπ̀ ἀρχομβῆς ἡμέρας ἕως μεσημβρείας.οἱ ὃ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομβῶν τ̃ νόμων, δικαίως μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὸς ὃ τ̃ τῦ παρωχημβῶν ἐδυσφόρησαν, ϗ μέχρι τῦ δακρύειν προήχθησαν , ἐνθυμούμβοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂ τῦ πεπειραμβῶν κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὃ ἔσδρας ἔτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας , ἐκέλευσεν ἀπέναι πρὸς αὐτὰς ϗ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴν ϗ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν , ὑ γὰ ὀξεῖναι. προετρέπετο ὃ μᾶλλον πρὸς ἀωχίαν ὁρμήσαντας , ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμῦα.ϗ μετάνοιαν καὶ λύσιν τ̃ ὅπῃ τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημβοις,ἀσφάλειάν τε ἕξειν ϗ φυλακὴν τῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὃ ταῦτα ἔσδρα παραινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. Ϛ τῦτο ποιοῦντες ἀφ̀ ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκιωαῖς,ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα,μ̃ ὕμνων τῦ θεῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῦ πρεὶ τὸ πολίτευμα ὡδανομηθέντων ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ὧ σωέβη μ̃ τιμὴν ὡδὲ τοῖς λαοῖς δόξαν γενέσθαι, Ϛ ἰωακὶμ τῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτ̃ ἐλιάσιμος τιμὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τ̃ ὃ

ἡμῖν ἢ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξυ, νεεμίας ὄνομα, ᾠδοιπόρει πρὸ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακύσας ἑβραΐδι
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλουμένων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ᾠδαγμόμενοι. ἀποκειναμένων
δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῆς ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι δὲ αὐτῆς εἰς ἕλαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ δηωθῆναι κακὰ τοῖς
ἰουδαίοις, ἡμέρας μὲν καταζεχόντων τὴν χώραν καὶ δηα-
παζόντων, νύκτωρ δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δυείσκεσθαι καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορᾶς C
τοῖς ὁμοφύλοις. ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχει τίνος
εἶπεν ὦ δέσποτα κύριε ἕως τούτου πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὕπως ἁρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δηαζέ-
βοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὴ πύλη καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου
προσελθὼν τὶς ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὕβρις ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος,
δηκονήσων ἐπέδυσε τῷ βασιλεῖ τὸν ὅπλα τῦ πότε δηα-
κονίαν. ὡς δὲ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡ-
δίων αὐτὸν ἡγούμενος ἀπέβλεψέν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τηκυθρωπακότα θεασάμενος, δηὰ τί κατηφὴς εἶη ἀνέ-
κραγεν. ὁ δὲ τῦ θεῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ πα-
ρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπειν τοιῦτος, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκέω βεβλῆσθαι καὶ τὰ τείχη,
καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὖ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι προθυμοῦντι τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τῷ ἱερῷ τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δίδοταί τε E
αὐτῷ τὰ δωρεὰν κατέδυσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν ἀφέξωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέπαυσο
δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὰ λοιποῦ δηαπόνει.
ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ τὸν βασιλεῖ
τὰ ὑποχέσεως ἐχαρίσησατο, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τοῦ ἐπαγγελλομένου
ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑπαύριον, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς F
σαδαῖον ὕπαρχον κομίσαι τὸν τὰ συείας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρέπει τε τὰ τιμῆς τῷ νεεμίᾳ, καὶ
χορηγίας τὰ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτήδεια. ἡδόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ᾠφελαβὼν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. δείξας τὰ θεῷ τὰς ὕπατολὰς ἀποδί-
δωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίας, καὶ συγ- G
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ
τῷ ἱερῷ, τοιούτοις ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγοις. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμη τῷ πατέρων
ἀβραάμου, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, ᾠδαμόντα, καὶ δηὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τὸν ὑφ' ἡμῶν προγονικὰ ἀμέλῃ, σωπήρχησέ μοι
ᾠδὴ παρὰ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀναστήσω, καὶ τὸ λείψανον τῷ ἱερῷ τελέσω. βέλομαι
δ' ὑμᾶς τὰ τῶν γεγονότων ἡμῖν ἐνθῶν δυσμενέσιν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς πρὸ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐνστήσονται καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὸν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta esset, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersо à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus fit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicituſque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cócionẽ dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Esdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptisque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus intrepidè pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autẽ salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scuta verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mensibus. tãtũ enim tẽporis elapsũ est donec absoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & 8. dies in epulis transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ satis magnam in vrbe populi frequentiã, persuasit circunquaq. vicinis sacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, extructis eis de suo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiã natus, & in populares suos beneficentissimus relicto tẽpiterno sui monumento in Hieros. mœnibus. atq. hæc sunt quæ Xerxe regnãte gesta sunt.

Ἀρταξέρξῃ τῷ θεῷ πρῶτον, ὡς μὴ πρὸς τὰ ἐκείνων ἀπεχθάνωσι συμμάχῳ, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀπόνους δ' οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς ἴστω ἰδιος ὄν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν εὐθὺς τοὺς ἀρχοντας μερῆσαι τὸ τεῖχος, μὴ ὀλιγανέμιαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ, μηδὲ κώμας μὴ πόλεις, μὴ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ἐποχόμενος δὲ μὴ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἰσθμάζοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ἔσχον τὴν χώραν τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὰ τῶν τειχῶν οἰκοδομεῖσθαι σπουδαζόμενα ἐμανήσαν καὶ μωαβῖται καὶ σαμάρειται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὰ πραγμάτων αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινα, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὴν νεεμίαν δι' αφθεῖραι μισθούμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν αἱρήσωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ τὰ πρόχειρα αὐτοῖς ἐβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐπισπασθήσονται αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπεφοβημένοι μικρὰ τὰ οἰκοδομίας ἀπέσπασαν. τὸν δὲ νεεμίαν, οὐδὲν τούτων ἔξεστησε τὰ σπουδῆς τὰ περὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ σῖφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος, ἀξήτητος ὑπέμενεν, ὑπὸ τὰ εἰς τὸ ἔργον ὁπλισμένοι καὶ τὰ θαλάττης. ἐπὶ τε συντέλειας ἦν καὶ προνοητικῶς τὰ σωτηρίας εἶχεν, ἐπιόντος τὰ θεάτρου, ἀλλὰ περιφοβούμενος ὅπως μὴ τὰ αὐτὰ πάθωσιν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῖς πολίταις αἰρήσεσθαι τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἑξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην ἁρμόζων. θυρεὸς δὲ ἑκάστῳ αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πενταχοσίων ἕστησε ποδῶν, παρεστάξας αὐτοῖς ὅπου φαίνοιεν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιήρχετο τὰ πύλεως τὰ κύκλῳ, οὐδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, οὐδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀσκησιν ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμεινε τὰ παλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις αἰωνοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐτῶν καὶ εἰκοστῷ τὰ ξέρξου βασιλείας ἔτους. μηνὶ θ'. τέλος δὲ τὰ τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τὰ τούτων οἰκοδομίας καὶ δεῖπνον ἐφ' ἡμέρας ἡ δωχέμενοι. τὰ μὲν ἐνέθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὰ τὴν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσάντες, ἐδυσφόρουν. νεεμίας δὲ τὰ πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πείσαι πόλιν οἰκεῖν τας, μεταθεῖναι εἰς τὰ πόλιν καὶ μέρος ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τὰ ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε χωρουῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τὰ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ἔφεδρος διαμένωσιν ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείποντες τὰ θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωπωτέραν δὲ τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους σωιέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὰ φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ περὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι Καμβύσης ἀρξάντος, μικρὰ δεῖ ἰουδαίων τὸ ἔθνος ἐξανδραποδίσασθαι διὰ Ἀμάνου δόλον.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον ὃν Ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβολὴν. τούτου τοῦ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπέχει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε Ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν ἐθνῶν ὅσαν τοῦ βασιλικοῦ, διὰ τὸ συγγενὲς ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ἀπὸ Ἰνδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν, ἑκατὸν εἰκοσιπέντε ἐθνῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς τῶν περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόνας αὐτῶν ἐπολυτελῶς εἰστία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς τὸν βασιλέα τοῦ πλούτου τοῦ παρ' αὐτῷ δεικνύοντα τοῖς ὑπ' ἐξουσίαν ποιήσασθαι ὅτι ἡμέρας ρπ'. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοῖς παρεσβύταις αὐτῶν ἐν σκέψει ὅτι ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγυμνωμένον. σκηνώματα πηξάμενος ἐν χρυσοῖς καὶ ἀργυρέοις κίοσιν, ὑφὴ λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταχλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐν σώμασι χρυσοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ λίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. παρεστάκεσαν δὲ καὶ τοῖς ἀρχόνοις μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς παρεσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τοῦ καταλειμμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἀπαγορεύσας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀπέχεσθαι τοῦ ἔργων ἀφειμένους, καὶ ἑορτάζειν ἐπὶ τὴν βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τοῦ γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἀάσκητον συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἵνα ἐπιδείξαι βουλόμενος ἐφιλημένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν καλλεῖ τὰς γυναῖκας ἁπάσας ἐπιβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τοῦ παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνέχους ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἐπέμενε παραπεμφθῆναι τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀνασκάψαι δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τοῦ περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. πρεσβύτατοι δ' οὖν δηλοῦσί τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὁρίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτοῦ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονηθέντας ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἄρξασα δηλητηρίαν τὸν βίον. ἀδημία γὰρ τοῦ συνοικοῦντος αἰδοῦς ἀφ' ὧν ποιήσεται, πρόφασμα τοῖς τῆς βασιλίσσης ὑφηφανίαν πρὸς τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. προκαλουμένου τὴν οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτὸν ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, δηλητήρια τοῖς ἔθνεσι τὰ πρὸς τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῖς οὐδὲν ἐμβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, perueuit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

VI. Est.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dis- A
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, consulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formosarum virginum perquisitione,
quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri posse desi-
derium, & eius recenti consuetudine amorem
paulatim distractum in totum posse euanesce- B
re. Probauit rex consilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno selectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus inu-
enta est Babylone Esther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis
vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata, tractata est apud
eum delicatissimè, odoramentis atque vn-
guentis pretiosissimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare solent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per sex menses vsæ
sunt quadringintæ numero virgines. quando
verò satis iam curatas existimabat, & regis lec-
to tempestiuas, vnam singulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòst complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E D
sthere delectatus eius consuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam sibi ad-
iunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui
septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimi-
sitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Per-
sas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per mensem integrum:
& ingressæ regiam vxori diadema impoluit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro E
gata quónam esset nata genere. patruus verò
eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique
degens obuersabatur quotidie circa regiam,
scitcitans, de puella quomodo se haberet. di-
ligebat enim eam haud secus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
mesticis, inuocatus eum accederet, tantis-
per dum sederet in regio solio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte- F
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus seruare vel-
let, porrigebat ad eum: isque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde
post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi
conspirassent contra regem, Barnabazus al-
terius seruus genere Iudæus, deprehensas insi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò G
territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ἀχαείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν ἀξίωσιν, καταλλαγῆναι μὲ αὐτὴ ἀδύ-
τον νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ὃ ὡς ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἠθέλε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτ-
τως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητήσας ὃ πανταχόθεν καθ' ὅ-
λην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ἐπιφανεῖς, ὧν ἡ
προχειθεῖσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγὴν, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην ἄνουν ἀποσπώμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προστάξει πᾶν ὁπλεξαμένους τοὺς εὐδοκίμους
ἐπ' ἀμορφίᾳ τὴν δὲ τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν ὃ πολλῶν, εὑρέθη τῆς δὲ
βαβυλῶνι κόρη, τὴν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ἐδ-
τῷ θείῳ μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφο-
μένη. ἦν δ' ἦν ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τὴν
ὃ ὡρῶτων ἐδ' τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν ὃ τὴν εὐθῆ-
εα συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τὴν κάλλει δια-
φέρειν, καὶ τὴν χάριν τὸ προσώπου τοὺς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. ὡδαδεθεῖσα ὃ αὐτὴ πα-
νὶ τῷ δυνάχων εἰς ὀπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίας & πολυτελείας τῶν ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ ἓξ
τῶν ἀπέλαβον ὁπὶ μυῶας ς'. τοιακόσιαι τὸν ἀριθμὸν
ἦσαν. ὅτε ὃ ἐνόμιζεν ἀποχρῶντως τῷ προειρημένῳ
τὴν ὀπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βαδίζειν
αὐτὰς ὁπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γίνεσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ
ὃ πλησιάζων δύτις ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δυνοῦχον.
ἀφικομένης ὃ τῆς ἐσθήτος πρὸς αὐτὸν ἠδεῖς αὐτῇ καὶ
πᾶσαν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγειν
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτὸ βασιλείας ἀδέρφῳ καλουμένῳ.
διέπεμψε ὃ τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ὠδαγγέλλων. αὐτὸς ὃ
πότους καὶ τοὺς μύδους καὶ τοὺς ὡρώτους τῶν ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ ὁπὶ μυῶα ὅλον ὑφ' τῶν γάμων αὐτό. εἰσελθόσης
ὃ εἰς τὸ βασίλειον, ἐδιτίθησιν αὐτῇ τὸ δίαδημα. καὶ
συνώκησεν ἔτως εὐθήεα, μὴ ποησάσης φανερὸν αὐτὸ
τὸ ἔθνος ὅπερ εἶπ τυγχάνουσα. μεταβαὶ ὃ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ δ' βαβυλῶνος εἰς συῦσαν δ' περσι-
δος, αὐτόθι διῆγεν ἑκάσης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις δίατείβων, καὶ πευθανόμενος περὶ τῆς κόρης πῶ-
να δίαγει τρόπον. ἔσερε γὰρ αὐτὸν, ὡς αὐτῇ θυγα-
τέρα. ἐθήκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῶν
ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλιώκα ὁπὶ τὸ
θρόνου καθέζοιτο. πρεσβήκεσαν ὃ τὸν θρόνον αὐτὸ
πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι λύ-
γον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ὅταν πινὰ
σώζειν ἠθέλε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐκίνησε
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.
καὶ πρὶ μὲν τούτων, ἀκουώτως ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ ὃ ὕστερον ὁπιβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγα-
θώ καὶ θεοδέσθου, βαρνάβαζος τῶν δυνάχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν
ὁπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος ὃ ἐξ τῆς ἐσθήεος, φα-
νερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὁπιβουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταληθὲς ἐζήτε.

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀπῆραιρωσε, τῷ δὲ μαρδοχαίῳ A
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀτίῳ τὰ σωτηρίας γενό-
μενον, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα
συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσ-
μένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαι-
ότατον τοῦ βασιλέως. ἀμαν δὲ ὁ ἀμαδάθου μὲν γένος,
τὸ γένος δὲ ἀμαληκίτιν, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα,
προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτοῦ
τὴν τιμὴν ἀρταξέρξης κελεύοντος γενέσθαι. μαρδο- B
χαίου δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον ἀ προσ-
κυνοῦντος ἄνθρωπον, ὠδαφυλάξας ὁ ἀμάνης, ἐπυν-
θάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον,
ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἀλλό-
θνεσι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, σοὶ δὲ δοῦλος ὤν,
οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν μαρ-
δοχαῖον, αὐτὸν μὲν ἀτιμάσασθαι πρὸς κόλασιν ὠδαφ
βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω C
πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι
καὶ τὸ γένος τῶν ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν
διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέ-
γων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον ἢ τετο καὶ ὑπ'
αὐτὸ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυ-
λον, ἴδιον θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδιοι
νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ
τοῖς ὑπηκόοις τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. D
τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν
καταθέσθαι, κελεύσεις ἀπολέσαι, μηδὲ τι
αὐτοῦ λείψανον καλύπτειν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυ-
λαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μήποτε μὴ ζημιω-
θῇ τοῖς φόροις τοὺς παρ' αὐτοῦ γενομένους, ἐκ τῆς ἰδίας
οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάν-
των ἀργυρίου δ'. ὅπου κε κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ
χρήματα παρέσχεν ἑτοίμως ἐλέγχῳ, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρη-
νεύθῃ τοῖς κακοῖς ἡ βασιλεία. ταῦτα τοῦ ἀμάνη ἀξιώ- E
σαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ χαρίζεται, καὶ
τοὺς ἀνθρώπους ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν
δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, ὠδαὶ χρῆμα πέμπει διάταγ-
μα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὑπέχον τοῦτον
τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδι-
κῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σατραπῶν ἄρχουσι, τά-
δε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης τῆς ὑπὸ τὴν
ἐμὴν κρατήσας οἰκουμένης; καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας
ἐμφανὲς μηδὲ σκυθρωπὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἐπαγα- F
θεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλὰ διηνεκῶς τὸν ἐμαυτοῦ ὠδαγω-
γὸν καὶ προνοσάμενος εἰρήνης καὶ δυνομίας αὐτοῖς, ἐ-
ζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ἀπολαβεῖν αὐτοῖς γέ-
νοιτο. τῷ δὲ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ
πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ
διάδοχον διὰ πίστιν καὶ βεβαίαν δύνοιαν ἀμάνην, κηδεμο-
νικῶς διαλέξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμε-
μίχθαι δυσμενὲς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς G
βασιλεῦσιν ἀνυπόστακτον. καὶ παρειλαλυῖον καὶ τοῖς ἔθε
σι, καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις
πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέ-
ρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλέους πλέον ἢ τοῖς ἐναντιουμένοις πειθέντας ὠδαπᾶσαι
χρήματος. τοῦτο γενέσθω βούλομαι τῇ τεσσαρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιβ μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παντα-
χόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantùm nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obseruasset, percontatus est cuias esset. & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volénsque pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, spatsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis ceremoniis & legibus vtentem, infensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel seruo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi xx. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia caritus, modò regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc sententiam: Rex magnus Artaxerxes cxxxii. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil superbum aut sæuum in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procuratem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: vt vna die deletis in totum nostris hostibus in posterũ pace ac securitate frui nobis liceat.

Esth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A
sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in
diem præscriptum sese expediebant, idemque
studium erat & Susis in vrbe regia. Rex inte-
rim & Aman conuiuiis vacabant & compota-
Esther. 4. tionibus, perturbata ciuitate & futuri expecta-
tione suspensa. At Mardochæus re cognita, sciſ-
sis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere fe-
rebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans,
maximam gentem internecioni esse addictam:
& vociferando talia vsque regium palatium de-
latus, ibi demum constitit. non enim fas erat B
illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius
erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris
vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fue-
rant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lu-
gentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ
nunciatum est, Mardochæum in tam misera-
bili habitu stare pro foribus palatij, perturbata
hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent.
Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C
cessasset causa propter quam eum habitum
sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achra-
theum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, sci-
tatum quid mali accidisset homini, vt talem
cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vel-
let deponere. ibi Mardochæus omnem causam
eunucho exponit ordine, & quòd edictum re-
gium per vniuersam ditionem esset diuulga-
tum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D
man, vt internecionem eius gentis à rege redi
meret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi
ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis
mandatis, vt supplex regem adiret super hoc
negocio, nec grauaretur pro incolumitate tuæ
gentis ad tempus infra dignitatem sese demit-
tere, & deprecari eius periculum. Amanem e-
nim, cuius secunda sit post regem dignitas, in-
citare eum crebris contra Iudæos accusationi-
bus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E
nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse
inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolu-
mitatem donare volens, virgam auream pro-
tenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc
fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum
per eundem eunuchum orat eadem, dicens non
oportere eam respectum habere salutis pro-
priæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc
nunc facere negligat, Deum quidem omnino
laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua fa- F
milia daturam pœnas eis quos tunc contem-
neret. Tum Esther non mutato nuncio iubet
patruum Susis concionem Iudæorum aduoca-
re, & pro reginæ salute triduanum ieiunium
indicere: se quoque idem facturam pollicita
cum ancillis domesticis, ac tum demum vel
contra legem adituram regem, & mortem et-
iam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Pa-
ruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G
ipse quoque supplex Deum precatus est, ne po-
pulum suum deleri permitteret, sed quemad-
modum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

τούτῳ κομιδῇ ντας τῷ προσ άγματος εἰς τὰς πόλεις
τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὄντι τὴν τῶν ἰουδαίων ἀ-
πώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προειρη-
μένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαύετο δ' τοῦτο, καὶ ἐν τῇ
σύσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάνης, πρὸς πώχιας
καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ τραχὴ σὺν ἐλύπει πόλις. ὁ δὲ μαρδο-
χαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδιᾶ, διὰ
τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆ-
σαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασι-
λείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰ-
σελθεῖν αὐτὸν τοιοῦτον περικειμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ
καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ
πρὸς τοῦτον προστέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ
τὰς κατηγορημένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, ὡς
δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν
ἕτοις οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταρα-
χθεῖσα πρὸς τὴν ἀκοὴν, ἐξέπεμψε τοὺς μετ-
αμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πεισθέντος δ' ἀποδύσασθαι
τὸν σάκκον, ὁ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθεὶς λαβεῖν δει-
νῷ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένην τὸν εὐνοῦχον
Ἀχράθεον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστει-
λε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος
αὐτῷ σκυθρωποῦ πέπεισται, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο προσκεί-
μενος, ὑπ' αὐτῆς ἐπιζητούσης, ἀνέθετο. ὁ δὲ
μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε
γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ
τῷ βασιλεῖ χώραν ἀφαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημά-
των ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντί-
γραφον τῶν ἐν σύσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐ-
σθήρᾳ, καὶ πρὸς τούτων δηλῶσαι τῷ βασιλέως ἐντέλλεσθαι, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆ-
σαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραστήσεται τοὺς
ἰουδαίους κινδυνεύοντας ὀλέσθαι. τὸν γὰρ τὴν
δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν ἀμάνην, κατη-
γορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν
τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῶσα, πέμπει πάλιν πρὸς
μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεὶη πρὸς τὸ
βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος,
ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προ-
τείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ δὲ αὖ τοῦτο ποιήσειεν ὁ
βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ
ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται.
μαρδοχαῖος δ' τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου
πρὸς τῆς ἐσθήρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέ-
λευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ὕπως σκοπεῖν σωτηρίαν,
ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελείσειε τοῦτο
νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάντως,
αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλι-
γωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δ' ἐσθήρα, ἀπέστειλε μὲν
πρὸς μαρδοχαῖον τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς σύσα
παραδοθέντα, ταῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις εἰς ἐκκλησίαν συναγα-

γεῖν. καὶ νηστεύσαι πάντων ὑποχρεοῦσα ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαι-
νίδων, τό τε προσελθόντα τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. καὶ
μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς ἐσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεύσαι, καὶ τὸν θεὸν σωτῆρα αὐτοῖς ἱκέτευ-
σε, μηδὲ νεῖν ἀφανισθῆναι τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῖς πολλάκις προενόησε, καὶ ἀ-

ἡ ἁμαρτήμη σωτηγω, Ϛ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγελμένης ἀπωλείας. ὑδὲ γὸ ἁμάρτων τι κινδυνδύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἰ τιλὼ αἰτίαν τῆς ἀμάνυ ὀργῆς, ὅτι μὴ σεβσεκυύησα μηδ' ἰὼ σοὶ δέσποτα φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτιν ἐκείνῳ ὥδαχεῖν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα ἡ τῷ μὴ ὥδαβαβάντων τοὶς σοὶς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠρίσι ἡ τὸ πλῆθος φωνὰς, ὥδακαλοιῶ σεσποῆσαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῷ, καὶ τοὶς ἐν ἀπάσῃ γῆ ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλύσης συμφορᾶς. καὶ γὸ σεὸ ὀφθαλμῶ αὐτιλὼ εἶχον, ἤδη ἡ σεσεδύκων. καὶ ἐσθῆσα ἢ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτιλὼ, ἡ πενθικιλὼ ἐσθῆτα ὥδεσθμένη, ἡ τεφρῇ ἡ ποτῷ ἡ τοῖς ἡδέσι ὑποταξαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεσθιῶαι μὼ αὐτιλὼ, δεῖξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πθανιλὼ μὼ τοὶς λόγοις ὥδακαλοῦσαν, τὸ ἢ εἶδος ἀωρεπιεσέραν ἦ σεσπέρας ἦσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ σεὸς τιλὼ παράτησιν ἦ ὀργῆς εἴη παροξωθεὶς σεὸς αὐτιλὼ ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ σεὸς τιλὼ σωτηρείαν τῷ ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἑκάτοις σαλδ ὄντων. μῖσος τε γλυέσθαι τῷ βασιλεῖ σεὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ ἰουδαίων, καὶ ἀσωλειαν αὐτοῖς τιλὼ μέλλουσαν, ἐαὶ ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτῦ κατασκδάσαντας. ταῦτα ἱκετεύσα τὸν θεὸν ὅπ' ζοῆς ἡμέρας, ὑποδύσεται μὼ τιλὼ ἐσθῆτα ἐκείνιν, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχθιὼ τιλὼ βασίλισσαν, συὼ δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὼ ἐπερειδομένη αὐτιλὼ κούφως ἔφερεν, ἡ ἢ ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῦ ἐνδύματος Ϛ μέχει ἦ γῆς κεχυμένον ἄχεις ἀπανώρει τοῖς δακτύλοις, ἤκει σεὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὼ τὸ σεόσωπον ἐρυθήματος, σεσιμὲς ἢ ἡ σεμνὸν ὑπκειμένη τὸ κάλλος. εἰσήει ἢ σεὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ σεόσωπον αὐτῦ καθεζομένη ὅπ τῦ θεόυ γένεται τὸν βασιλικὸν σεικειμένη κόσμον, ὃς ἰὼ ἐκ ποικίλης μὼ ἐσθῆτος, χρυσοῦ ἢ ἡ λίθω πολυτελεῖς, φοβερώτερον ἡ δ' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκείνυ σεσιδόντος αὐτιλὼ ἀπλυέστερον, καὶ δεκεκαυμένῳ ὑπὸ ἦ ὀργῆς τῷ σεοσώπῳ, πάρεσις δύδις αὐτιλὼ ὑπὸ δέους λαμβάνει, ἡ τοῖς ὥδ' πλησὸν ὕσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ ἢ βασιλεὺς ἡ βύλησιν εἶναι τῦ θεῦ, τιλὼ δεινοιαν μετέβαλε. ἡ δείσας σεὶ ἦ γυναικὸς μὴ ἡ πάθη τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τῦ φόβυ, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῦ θρόνυ, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτιλὼ ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαυζόμένης τι ἡ σεσσυλῶν ἡδέως, ἡ θαῤῥεῖν ὥδυκελῶν Ϛ μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρωπὸν ὅτι σεὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν γὸ νόμον τῦτον σεὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθ. τιλὼ ἦ ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνετίθει τῇ χειρὶ, ἡ τιλὼ ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπ τ αὐχένα αὐτῆς δι' τὸν νόμον, φιλανθρωπείας αὐτιλὼ ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δέασθαι εἶπεν, εἰ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὸ εἶδόν σε μέγαν ἡ καλὸν ἡ φοβερὸν, δύδις ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, Ϛ κατελεσπόμιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς ἡ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀσθενείας, αὐτὸν τε ἀγωνία ἡ ταραχὴ κατελάμβανε, ἡ τιλὼ ἐσθῆτα δ' ψυχεῖν Ϛ τὰ χρειττω σεοσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὸ ἡ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ὥδαχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δ' ἐσθῆτα ὅπ ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἀμάνου τῦ φίλου σεὸς αὐτιλὼ ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκδακίνας γὸ αὐτιλὼ δεῖπνον ἑλεγεν. ὡς ἢ εὐφράνθη ἡ πᾶσαν, μεταξὺ πίνων,

& indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimen in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esth. 5.

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libéter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viderent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis benevolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Est. 6.

κλεῖ ἐισθέρειν ἐκάλεσεν αὐτὸ δηλονοτῖ τὶ βούλεται μανθάνειν δὲ αὐτυχήσειν, μηδὲ αὐ τὸ μέρος τ βασιλείας ἐθελήσειν λαβεῖν. ἡ δ εἰς τλεῖ ὑπερῆσεν αὐτὸν ἀναβάλλεσθαι φράζειν αὐτὸ τλεῖ αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτλεῖ μετὰ ἀμάνου πρὸς ἑσίασιν. τῆ δ βασιλέως ὑποχωρούσῃ, ὁ ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῷ μόνον ἐξιῶσθ συνδεικνύειν τῆ βασιλεῖ ὥρᾳ τῆ ἐσθέρᾳ. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος ξυνίστης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι πλὴς. ἰδὼν δ' αὐ τῆ αὐλῆ μαρδοχαῖον ὑφηγανάκτησεν, ὑδὲν δὲ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θαυσαμβοῦν πρὸς τλεῖ ἐγένετο. ἢ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τλεῖ γυναῖκα ζαρέζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διῆγεν ἡ τλεῖ, ὡς ὐ παρὰ τῆ βασιλέως ὑπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ δὲ σύμπεσεν ὡς διυπνήσειε παρ' αὐτῆ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, κλιθεὶς πάλιν εἰς τλεῖ ὕπνωσεν. ἔλεγέ τι μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῆ αὐλῆ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ γυναικὸς αὐτῦ ζαρέζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπεῖναι πηχῶν ν', καὶ ῥωὶ παρὰ τῆ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασταυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαρέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ςῆσαι τοῦτο ἐν τῆ αὐλῆ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίῳ. καὶ τοῦτο μὲν ἰῶ ἕτοιμον. ὁ δ θεὸς καταγελᾶ τ' ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, ᾗ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτάρπετο τῆ γνησομένῳ. τῆ γὰρ βασιλέως δι' νυκτὸς ἀνείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐβούλετο ἀργῶς ἀπολίσαι τλεῖ ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῆ ἐν τῆ βασιλεία διαφερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῆ πρὸ αὐτὸ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῆ ἰδία πράξεων, ἀναγνῶναι αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δ καὶ ἀναγνόσκοντος, διρέθη τὶς δ' ἀρίσεια ἐν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐλέγετο. ἔτυχεν δ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκὼς μεγάλου, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθῶ καὶ θεοδέστει τοῖς ὑπερβαλόντας δύο εὐνούχοις τῆ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μεγιστὴς ἰῶ ἐμήνυσε. φράσαντος δ μόνον τοῦτο τῷ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν ἔῃ), κελεύσας ἡσυχάζειν, τὶς ἐπὶ τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῆ ὅτι τούτῳ τεταγμένων ἐπεπυθάνετο. μαθὼν δ, ὡς ὀρθρος ὄζιν ἤδη, προστάξει τῆ φίλων ὃν αὐ παρὰ τ αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παόντα, αὐτὸν αὐτῦ δηλονοτῖ. ἔτυχε δ ὢςτε ἀμάνου διριθῶσαι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, σπεῖ τῷ μαρδοχαίου θανάτου δηλούμενος αὐτῷ. τῆ οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τ αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ, φίλον ἔφην εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον ὄντων, συμβουλεῦσαι μοι θέλω, πῶς ἂν τιμήσαιμι πρὸς ἀξίαν μόνον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τ' ἐμαυτῷ μεγαλοφροσύνης ἄξιον. ὁ δ ἀμάνης λογισάμενος ἰῶ αὐ δι' ἑαυτῷ γνώμην ταύτην δόξειν ἐπ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῆ βασιλέως μόνον, ἡν ἄριστον εἶ), ταύτην φανεραὶ ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν θῆς ἀγαπᾶν, δόξῃ σοι βασιλεῖ, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τλεῖ φύτλεῖ ἐσθῆτα σοι φορεμάτων, καὶ στέφανον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῆ ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν διὰ ὅλης τῆς πόλεως ὅτι οὕτως τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν αὐ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ. ὁ δὲ

ἐμοὶ σοῦ ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, Πορευθὲν φησὶ, ἔχεις δὲ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὃν ζητοῦσιν μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σεαυτῷ δοὺς, κάρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. οὐ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀπαλγὴς, καὶ ἴσθι ἀγαθοῦ ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐφεύρες, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σύσσημα μου τὴν ψυχήν. Τούτων ἀκούσας μὲν πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν ἀγαθοῦ συνεχύθη, καὶ πλαγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον ἀγρὸν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐπέλαβεν καταθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς ταλη-θὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, Ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων ἔφη, ὅτως ἡμῶν ταῖς συμφοραῖς ὀπηλᾶς; πειθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, αὐτὴ δ' στοτηρίας, ἵν' αὐτῷ παρέ-χῃ, τοὺς τότε ὀπιβουλεύσαντας δυνέχους ἐλέγξας, ἀν-δύσας τὴν πορφύραν, ἵν' ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέ-λει, καὶ περιθεὶς τὸ περιαυχένιον, καὶ ὀπίσω ὀπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιὼν τὴν πόλιν, ἀμάνῃ προάγον-τος & κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι τῷ βασιλέως, ὃν αὐ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δὲ ἐπερῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσῆνεγκεν, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύ-νασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἐκ σοῦ αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλ-λήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἐσθῆτος δύνεχοι τὸν ἀμάνην ὀπὶ τὸ δεῖπνον ὀπικαλοῦντες. σαβουχάθας τε τὴν δύνεχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰ-κίᾳ πεπηγότα, ὃν ὀπὶ μαρδοχαίου παρεσκευάκεισαν, ἐκ πυθάμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν ὀπὶ τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δ' ὡς ὀπὶ τὸν μὲν βασιλέ-ως θεὸν, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν ἀπαίδευ-τον παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυ-χίαν ἦγεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μὴ τοῦ ἀμάνου δίωχη-θεὶς, ἐξέπι τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλε-ται δωρεᾶς ὀπιτυχεῖν ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ὀπιθυ-μίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀ-πώλειαν ἔλεγε μὴ τοῦ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖ-σθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. εἰ γὰρ εἰς δουλείαν ἐπράθη ἀπεσιωπήσαμεν αὐτοὺς ἀ-πεμποληθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκά-λει τοῦ τούτων ἀπαλλαγήναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασι-λέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα μεμηχανημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐκ αὐτοῦ, κατεσκευακέναι τὸν βωμὸν ἔλεγε. Τα-ραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀνα-πηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἐσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συ-γγνώμην τῆς ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν καιροῖς ὤν. ὀπὶ τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπ' αὐτῷ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυν-θεὶς, εἶπεν Ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ὀπιχειρεῖς, ἀμάνης δὲ πρὸς τοῦτο κατακλασθέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάθας ὁ δύνεχος παρελ-θὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς δέοι σταυρὸν ὀπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὀπὶ μαρδοχαῖον.

A Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij debori quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatoris. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum sacco amictam, iussit eo deposito induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inquit, adeòne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscensóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Respõderunt illi, adempta iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Est heris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

Esth. 7.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. esseque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam *Esth.8.* in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum x x v i i. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis

τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνθαπομῦσω τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ὅπι τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶ) ἢ τὸν σταυρὸν ἔλεγε, ν πήχεων τὸ ὕψος. ὁ ἢ βασιλεὺς ἀκούσας, ὐκ ἄλλη τιμωρίᾳ προβαλεῖν ἐκείνε τ ἀμάνιλω, ἢ τῇ κῷ μῤδοχαίου γενομένῃ. κ̀ κελδύει φῶς χρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, κ̀ τὴν σοφίαν αὐτοῦ κ̀ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ κ̀ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐῖ). κ̀ τοῖς ἄλλοις μανθάνειν ὅτως γνῶναι παρεχόμενος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸ πρῶτον ἑτοιμαζόμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμεζήτω παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τοῦτον διεφθάρη τ τρόπον, τὴν ἢ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μῤδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος, ἐ γνῶ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐδήλω, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, τοῦτον μῤδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται ἢ κ̀ ἡ βασίλισσα μῤδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, κ̀ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ πρὸ τ ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, κ̀ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον. ὁ ἢ βασιλεὺς ὑπέχετο μηδὲν ἀχαρὲς αὐτῇ ἐπιπουδασέναι, μηδ' οἷς βέλεται σπουδὴν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βέλεται παρατάττει πρὸ τῶν ἰουδαίων ἐκείνῃ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, κ̀ σημειωαμένῳ αὐτὸ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν πρὸς τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις ἐ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρ κ ζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι κ̀ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δὰ μέγεθος διηνεκείας κ̀ τιμῆς, ὧ δ' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐπαρθέντες, ὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ὑβρίζουσιν, ἀλλ' ἤδη αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνησαν τοὺς διηνεκοῦντας, τὸ δ' ἧκιστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. κ̀ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν ὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόσμον εἰς τοὺς ἀξίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τούτοις νομίζουσι, κ̀ τὴν ἐξ αὐτοῦ δικαιοκρισίαν διαφεύξεσθαι δίκην. ἐνίοι ἢ τούτων προσασίαν παραγμάτων ὑπερεπαίροντες παρὰ τῶν φίλων, κ̀ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, ὑποβαλλόμενοι τοῖς κρατοῦσι ψευδίσιν αἰτίας κ̀ διαβολὰς ἐπεισαν κ̀ μηδὲν ἀδικοῦσιν ὀργὴν ἀπολαβεῖν, ὑφ' ἧς σπουδαίως ἀπολέσθαι. τοῦτο ἢ ὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἢ ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ὅτως ἰδίᾳ ὀξὺν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους ὀφεις τετολυμημένων, ὡς διαβολὰς μὲν κ̀ κατηγορίας μὴ προσέχειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειρῶσι, κρίνειν ἢ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, ἐ κολάζειν μὲν ἂν ἢ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρῳ ἐχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσεπόμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν ἄμματος,

ὑπέζευ-

ὑπεξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη-
στότητος, ὅπῃ δυνατὸν ὡς πατέρα μου τὸν λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ' ἡμῶν ἐπιτελεῖν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τὴν δυτυχίαν οὐκ ἠνέγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄριστον αὐτῷ παρ' ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν διεγέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τῆδε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθήρευε, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενος. Τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῶν Ἰουδαίων ἐρημώσειν, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, οὐ πονηρεύεσθαι καταγνοὺς, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προτεταλμένων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἅπασης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, τῷ ταῦτα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δὲ ὑμᾶς τὸ ἀπόγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντ' ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔσῃ δὲ ἀγαθὴ μνήμη τοῖς δικαίοις ἡμῶν, ὑπόμνησις δὲ τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν ὅτι γε βούλομαι, ἐν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῷ γεγραμμένων τινὸς καταφρόνησῃ, ὅπῃ κἂν πυρὶ κἂν σιδήρῳ διαπανηθήσεται. τὰ μὲν οὖν γεγραμμένα, προτεθήτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ καθεστάτω πάντας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακομίζοντες, σπουδῇ ἐξορμήσαντες ἐπείγοντο ὁδὸν ἰοῦσαν. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σκηπτὸν περιδέμνιος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτιμων τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος ἐκπεθεμένων τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῶν ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπεῖχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν ἐκ τῶν ἰουδαίων φόβον μεταμόρφωσε τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου προσματεύσασθαι. καὶ γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ νομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐθέλουσι, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοῖς ἐχθροῖς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας ἠμοιμένου σωέπεσεν,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me
B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per
C Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omniporente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque sitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus in-
D iurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, &
E accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel
F agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omni-
G bus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogatétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersatiis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel speraré poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τὸ δὲ βασιλέως τὸν ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐθήρα, καὶ περὶ τοῦ ὅτι τ' χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀκροᾶσθαι, Ⓒ εἶπε πρὸς τύτοις ἔτι αὐτοὺς γνώσῃ βέλτιον πιθανομένους προαχθήσεσθαι δὲ, παρεκάλεσεν ἀνῖξασθαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τ' ἀπῆσαν ἡμέραν ἕτερον ποιήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, Ⓒ τοὺς δέκα τὸ ἀμάνου παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τύτο μὲν προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν αὐτὸν λέγειν ἐθήρα βελόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τὸ δύστρε μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἀντίων ὡς τριακοσίους. Ⓒ ἀδενὸς τῶν σκοίνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δὲ καὶ τύτο τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. Ⓒ τύτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τὸ μηνὸς, τὴν δὲ ἐχομένην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ Ⓒ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐχομένου τὸ μηνὸς, συναθροισθέντες διῳκήθησαν. ὅθεν Ⓒ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τὸ πρὸς πάντα διαμεῖναι τ' χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τὸ μὴ λήθην παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, οἱ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, περιπήσονται αὐτὰς διὰ χαρᾶς ὄντες τῷ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φρυραίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε τὴν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνεβίωσεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα Ⓒ τῆς κοινωνίας τ' βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τοῦ μὲν τύτου; βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in cauia fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum polluerit. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pótificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἠδίκησεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τύτου τὴν τιμὴν ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. Ⓒ φόρος ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πρὶν τὰς καθημερινὰς θυσίαν προφέρειν ἀρνὸς ἑκάστ τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τύτου δὲ τὴν ἀρχὴν ποιησάντων ἠδίκει. ἀδελφὸς δὲ τ ἰωάννη ἰησοῦς τούτῳ φίλος τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ὑπὸ ταύτης οὖν τ ὑποσχέσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀπολεῖν διὰ τὴν ὀργήν. πλεκτὸν δὲ ἀσέβημα δέδρακε κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱεροσυλίαν, δεινὸν ὄν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ἀμὸν ἕτερον καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι.

τὸ μὲ

τὸ μὴν θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. βαγώσης δὲ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὠδύσατο ὅτις ἂς τοῖς Ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ δὲ αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ ταῦτα ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τὴν ὀργὴν βαγώσης, τοῖς Ἰουδαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὸ τὸν ἱερὸν τελεστὴν μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλίτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυνέτοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πρόσφορα ὑφηγούμενα, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰωμένῳ τὴν ἐπιγαμίαν, ὁμήρων αὐτὸν γενήσεσθαι, πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ γένους Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς δύνειαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅτι ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις ὑπηρέτησεν.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

D

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν ἀγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐν ᾧ τῶν ὀρεστῶν γένους δολοφονηθείς, ἀπέθανε. διαλαβὼν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς περὶ τὸν γρανικὸν συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὑπὸ ἐαυτὸν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τὸν τοῦ ἰαδδοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐξανίζον πρὸς αὐτόν. ἠνώχλουν γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὑπιβάθραν τοῖς βλασφημεῖν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλομένοις γενέσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτῶν κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μὲν γὰρ τοῦ μὴ φεύγειν αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαπᾶσθαι γυναῖκας οὐκ ὀπιχωρίους. ἐπέλθων οὖν τὸν μανασσῆ διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσπίνειν τῇ θυσίᾳ κελεύει. τῶν δὲ ἀρχιερέως ἀναπτοουμένων τῷ λαῷ, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρρησιαζόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τ ἱερατικῆς μοίρης ὄντος ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῷ γένει προσήκοντος, οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτὸν στέρεσθαι. τὸν δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπισχνουμένου, καὶ πάντων ὑποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐκράτησε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τὸ γαριζὶν ὄρος τὸ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

E

F

G

Ante hunc tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui immineat Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se A
factiurum: elatus tali ipe Manasses mansit apud
socerum, putans se pontificatum dante rege
consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat se-
nior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ in-
tricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter,
turbabatur Hierosolymorum respublica. o-
mnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sana-
ballete præbente eis & pecuniam & agros ad
colendum & domicilia, ac modis omnibus ad- B
VIII. iutante ambitionem generi. Quo tempore Da-
rius audito quòd Alexander traiecisset Helle-
spontum, & prælio victis ad Granicum suis sa-
trapis vlterius procederet, contractis tam pe-
destribus quàm equestribus copiis, decreuit
Macedonibus occurrere priusquam totam A-
siam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem
traducto exercitu, & superato Tauro monte
Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipe-
re prælio. Sanaballetes autem lætus descensu C
Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pol-
licita, quàm primùm rex reuerteretur post vi-
ctoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm,
sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem
congressum expectaturos Macedonas, tanto
inferiores numero: sed longè alius fuit euen-
tus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis
cum Macedonibus signis victus est, & magna
exercitus parte amissa, matre etiam & vxore
cum liberis in hostium potestatem redactis, D
fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam
veniens cepit Damascum, & occupata Sidone
Tyrum quoque oppugnabat: scriptisque ad
Iudæorum pontificem literis petebat auxilium,
& vt forum rerum venalium præberet exerci-
tui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus,
nunc det Macedonibus, prælata eorum amici-
tia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque
pontifex nunciis respondisset, sacramento se
obligatum Dario, ne arma contra eum tume- E
ret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: i-
ratus Alexander Tyri quidem oppugnatio-
nem non omisit, qua breui potiturus videba-
tur: minatus est tamen hac capta mox se duc-
turum contra pontificem, vt omnes discant, cui
iusiurandum seruari oporteat. quare non par-
cens labori tandem Tyrum expugnauit, &
constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea
Babemesem Persici præsidij præfectum obsi-
dit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tem- F
pus, à Dario defecit: & assumptis octo mil-
libus de sua prouincia, in Alexandri castra se
contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppu-
gnationem aggredientem, & suam prouin-
ciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario
dominum libenter agnouit. à quo obuiis ma-
nibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus,
ait se generum habere Manassem, laddi Iudæo-
rum pontificis fratrem: eum sequi multos illius
gentis homines, & velle in sua prouincia tem-
plum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ὄζιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν
ἐπαγγελλομένου μὴ τὰ Δαρείου γνώμης τὸ βασιλέως·
ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μαναασσῆς, παρέμενε τῷ
σαναβαλλέτῃ, τὴ ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν Δαρείου
δόντος. ☾ γὰρ σωέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσ-
βύτερον εἶ). πολλῶν ᾗ ἱερέων καὶ ἱεροσολυμίτῶν τοιούτοις
γάμοις ἐμπεπλεγμένων., κατεῖχεν ἐ μικρὰ ταραχὴ
τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν
μαναασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγουῦτος αὐτοῖς καὶ
χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ὑπομε-
ίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκα-
λουῦτος. κατὰ ᾗ τοῦτον τὸν καιρὸν Δαρεῖος ἀκού-
σας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξανδρος, καὶ
τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας,
πρόσω τέρῳ χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τὸ καὶ πε-
ζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσαι διανοούμενος τοῖς μακε-
δόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸ ντας καταστρέψασθαι
τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην πο-
ταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθών, εἰ-
σω τῆς κιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμε-
νος αὐτοῖς, ἐδεδέχετο. ἡδεὶς δὲ τῇ Δαρείου κα-
ταβάσει ὁ σαναβαλλέτης διὰ τὸ ἔλεγε τῷ μανασ-
σῆ τὰς ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖος κρατήσας
τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μό-
νος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖ-
ρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος.
ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρα-
τιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ μη-
τρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος ᾗ εἰς συρίαν ὡδηγούμενος, δαμασ-
κὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠ-
ξίου τε ὑποσπείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ
ἀγορᾶν τῷ στρατεύματι ὠδηγεῖν, καὶ ὅσα Δαρείῳ
πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὴν μα-
κεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἐ γὰρ μετανοήσειν ὅπι
τούτοις. τῷ δ' ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γεγ-
ραμμένοις ὡς ὅρκοις εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βα-
σάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως ἂν ᾖ Δα-
ρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ ὠδηγήσεσθαι φήσαντος· ἀ-
κούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύ-
ρον οὐκ ἔκεινε καταλιπεῖν, ὅσον ἐδέησεν μέλλου-
σαν αἱρεῖσθαι. ὠδηγησάμενος ᾗ ταύτῃ, ἠπείλη-
σε στρατεύειν ὅπι τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν
πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.
ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμ-
βάνει τὴν τύρον. καθαγησάμενος ᾗ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐ-
πὶ τὴν γάζαν πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν
ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει.
νομίσας ᾗ καιρὸν ὁπτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τ
ὁπλίτης, δαρείου μὴ ἀφέστηκω. καὶ λαβὼν ἑκατοχι-
λίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον
ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἐλεγχθ αὐτὸν ὠδη-
διδόναι τούτοις, καὶ δ' ἑκατόν αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀπὸ δαρείου τῆ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδέξα-
μένου, θαῤῥῶν ἤδη ὡς τ προσκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῦ λόγοις προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μ
ἔχοι μανασσῆν, τῆ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς ᾗ καὶ ἄλλους αὐτοῦ συμπαρόντας τῶν
ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' ἐξ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωφρονοῦσι εἰ νεωτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσηνεγκάμενος σπουδὴν ὠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τὸν ναόν, καὶ ἱερέα τὸν μαναασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ θυγατρὸς γηγενομένοις τοῦτ' ἔσεσθαι. μελλόντων δ' ἐπὶ τῇ τύρου πολιορκίᾳ διελπλυθότων, καὶ δυοῖν τῇ γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκ Γελῶν τὴν γάζαν, ὅθεν τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνων ἀπουσιάζει. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, λίαν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τὸν βασιλέως ὅτι τῇ πρότερον ἀπιθείᾳ, ἀδαγγείλας οὐδὲ ἱκεσίας τοῦ λαοῦ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ προσφέρων, ἐδίετο ὑφαρπάσαι τὸ ἔθνος, καὶ τὰ ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. καθ' ὑπνους δὲ τῇ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰ πύλας, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πεῖσαι δεινόν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. διαναστὰς δὲ ἐκ τοῦ ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τελεῖ τὴν βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δ' αὐτὸν, ἀπόρρω δὲ πόλεως ὄντα, προέσει μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τῆς πολιτικῆς πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσαν σκοπιὰν σημαίνει, τότε δὴ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐνθεν συμβαίνειν ἀφορᾶσθαι. τῶν δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπιδέσθαι αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' ἀρχίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῇ λευκῇς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς σὺν τοῖς ἱματίοις καὶ βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διὰ χρυσῷ στολῇ, καὶ ὅτι τὸ κεφαλῆς ἔχοντα τὸ κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τοῦ συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τὸν βασιλέα τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσας τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὑπ' τοῦτον εἶπε προσεκυνήσα, τὸν δὲ θεὸν ὃν τιμᾷ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. τοῦτον δὴ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νεῷ σχήματι, ἐν ᾧ τὸν μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διανοούμενόν μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς δὴ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν περσῶν καταδώσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μηδὲν οὐδένα διανοούμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὴ νεὼ ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ προαγορεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος, ῥᾴδιον νικήσειν, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι προχωρήσειν.

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexãder verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, fratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ comporem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem. deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templũ immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensóque sibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Persas debellaturum significat, hunc ipsũ se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere sibi liceat, vtque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, sineret vti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturũ se est pollicitus. Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima sita ad mõtem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Iosepho eiúsque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido apparatu & magnam alacritatẽ præ se ferentes, regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatíque ab Alexandrò omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes vt inuisat ipsorum vrbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cúmque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur, nam nec se quidem in eo seminare: quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsiuit an Iudæi essent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id concessi, reuersus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulo pòst fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templũ verò in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calumniam se passũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanę tũc fuêre.

A Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, κ δεξιωσάμενος τ ἀρχιερέα, τοῖ ἱερέων πλῆθος ἐπόντων, εἰς τ πόλιν παρῆν. κ ἀναβὰς ὅπου τὸ ἱερὸν, θύει τ τοῦ θεοῦ κ τ τῶν ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν δ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δ ἐπιδείξης δ αὐτοῦ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ πινὰ τ ἑλλήνων κατέλυσεν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶν ὁ σημαινόμενος, τότε μ ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ δ ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν B αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶν, συνεχώρησε πάντα. παρακαλεσάντων δ' αὐτοῦ ἵνα κ τοὺς ἐν βαβυλῶνι κ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπάρξῃ νόμοις χρῆσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἐβούλοντο. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βέλτιον) στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες κ κ ταῦτα ζῶντες, ἐτοίμως ἔχειν ἐπήγγειλαν, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μ οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος C ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν προς οἷς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμάρειταν μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κεμένου πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, κ κατῳκημένου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τ ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅπως τοῖς ἰουδαίοις ἀλέξανδρος ἔτυχε λαμπρῶς τετιμηκώς, ἐγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ σαμαρεῖς τοιοῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδη που κ πρότερον δεδηλώκαμεν. ὅταν μ τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνῶν) συγγενεῖς D ἔχῃ, ὁμολογοῦντες τότε τ ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκτυχὸς, ἐξαίφνης ὑπισποῦσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, κ ὅτε τῷ ἰωσήπου γένει ἀλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφέρετε κ μανιασθ. μ λαμπρότητος οὖν κ πολλὴν δεικνύμενοι προθυμίαν, ἀπλώτησαν τῷ βασιλεῖ, μικρὸν δεῖν ἐγγὺς τ ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ αὐτοὺς ἀλέξανδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς E πολλαβόντες κ ὡς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε. κ παρεκάλουν πολιτογρᾶφηθῆναι πρὸς τ πόλιν αὐτῶν τιμῆσαί τε κ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μ οὐδὲν ὑποσχόμενος ἦλθε ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδομαικῷ ἔτους. ὑ δ γὰ αὐτοὺς ἀπειρεῖν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα πολλαλέουσιν ἐπιπωθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μ εἶν), χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ' οὐκ εἰδότων φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποστρέψας μὲν οὖν κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔτους ἀπετάξατο. τοὺς δ τὸν σαναβαλλέτην στρατιώτας ἐκέλευσεν ἔπεσθαι εἰς ἄμυπλον. ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλῆρος γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ ἐηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τ γαριζὶν ὄρους ἱερὸν ἵδρυτο. E F G

οἱ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἔφυγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελευτήκει δ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, ὃν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μ δὴ περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ κὴ ἀπάτῃ ϖ̃ϑαλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, κὴ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλὴνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, κὴ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, κὴ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ ϑεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τ̃ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, κὴ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τ̃ ἠλαττωμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τ̃ τοβίου ποιησαμένου φιλίαν ϖ̃ρὸς πτολεμαῖον τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία κὴ συμμαχία λακεδαιμονίων ϖ̃ρὸς ὀνίαν τ̃ ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων ϖ̃ρὸς ἀλλήλους, κὴ ὡς ἐπεκαλέσαντο αὐτοκρατορα τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος αὐτοκρατωρ ὄψι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, κ̃ τ̃ ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως αὐτοκρατωρ κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μένος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τ̃ βασιλέως, κὴ τοὺς αὐτοκρατορος στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίου τελευτήσαντος ἡμέραις πρ̃ ὀλίγαις ἤδη, ϖ̃ϑαδόντος ὑ τ̃ τ̃ ϖ̃ραγμάτων ϖ̃ροστασίαν τοῖς παισίν. Κεφ. ϑ

Ως αὐτοκρατορος στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς; ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος κὴ γοργίου στρατηγία ὄψι τὴν ἰουδαίαν κὴ ἥττα, κὴ διαφθορὰ τ̃ στρατ̃. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας κὴ σίμων, ὁ μὲν ὄψι ἀμμανίτας, κ̃ τ̃ γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὄψι τυρίους κὴ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ

Ως αὐτίοχος ὁ ὄψιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως αὐτίοχος ὁ ὄψικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὄψι ἰουδαίοις μὴ λυσίᾳ, κὴ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλῶ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν ξιβομένου, φιλίαν ποιησάμενος ϖ̃ρὸς ἰούδαν, δωρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ ἰουδαίας ὁ αὐτίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὄψιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀνωφελὴς ἀνέστρεψε ϖ̃ρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μὴ τ̃ βακχίδην ϖεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ὄψι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκϖεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιϑ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudea, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperioverò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sint, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σαββάτου λαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν τὸ θεοφρημένον κατεσκάμμενος ζόφον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τὰς ἀρχὰς, ἀντίγονος μὲν τὴν ἀσίαν ὅπασαπεῖ, σέλευκος ὁ βαβυλῶνος καὶ τοῖς ἐκεῖ ἔθνεσιν, λυσίμαχος ὁ τὸν ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν ὁ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφασιν ἀζόντων ὁ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμούμενων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοις τε συνεχέσι καὶ μάχαις συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τοὺς οἰκήτορας, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ συμπτώματα παθεῖν αὐτὴ τῇ ὀλιγωρήσει. κατέσχε γὰρ ὁ οὗτος καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ἀδὲ γὰρ ὑποπτεύοντων πόλεμον, καὶ ἅμα τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. μέμφεται ὁ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν ἀσσυρίων πράξεις συγγεγραφὼς, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπορρέοντι ὑπὸ πτολεμαίῳ ἡμομένῃ, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τῶν ἐθνῶν ἡμῖν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῶν ἐν γαριζὶν, κατῴκισεν ἀπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. εἰνωπὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσο-

λύμων, περὶ τε τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεπειρᾶτο ἀλεξάνδρῳ,

προσ-

προσβύσαμψω πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' ἀρείω τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὰ παραδεμψύη τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. ἦν ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε ἀρετῆς τὸ τόπων αὐτοὺς, καὶ διὰ τὴν πολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλεμψύης. σάσεις μὲν οὖν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὸ πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ὑποσώζειν προαιρεμψίους ἐγίνοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῷ μὲν ἱεροσολυμιτῷ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῷ δὲ σαμαρείτῃ εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελεύοντων.

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia dispositis per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, institutæ patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος πᾶς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ΜΕτὰ τὴν βασιλείαν τὴν αἰγύπτου φιλάδελφος κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, ἀνεδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κυκλῳ τῆς οἰκουμένης συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴτινα μόνον ἀκούσειε ἀναθῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῆς τοῦ βασιλέως προαιρέσεως, μάλιστα γὰρ ἐφιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρωτῶν δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συναγηγμένας βιβλίων, τῷ μὲν ὑπαρχόντων εἶναι φάναι εἴκοσι, ὀλίγου δεῖν δὲ πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμεληκέναι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θαυμαστὰ τοῖς ἰουδαίοις τὰ παρ' αὐτοῖς νομιμα συγγράμματα, ἀναθῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ ἰδιαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσαν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν στοιχείων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὑδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι δὲ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας δυσεφικτα, ἔχειν δὲ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον εἰς τὸ πλῆθος ἀναθῆς τῶν βιβλίων ἐποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστάρχος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀνεδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἀεὶ μεζόνως, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ἐπιτήδειον εἶναι τούτου δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ θαλάμου τοῖς ἀρχισι τῆς σωματοφυλακίας, σωσιβίῳ τῷ θεαντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι μὲν ἐν ὑπογυίοις μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτοὺς, προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν προειρημένων γνώμην ὁ ἀριστάρχος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. ἀεὶ μὲν ἀπαντωμένης ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ θεωρᾶν, ἀλλὰ τάληθὲς ἀπολέγειν. τοὺς δὲ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταχειρίσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι σπεύσαντος εἰς τὸ σοὶ πεχαρισμέ-

LEgatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia dispositis per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, institutæ patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicandi, primum cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, veruentiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuenditarunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο προέξαμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρείας, τιμῶν βασιλείαν σε διέποντες τοῖς θεσμοῖς τοὺς νόμους αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεσταμένον θεὸν, ὃν καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶσα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ βίον ἀπειληφόσιν. ἔσθι μὴν ἵλεως ὦ βασιλεῦ, ὡς ἔστι γνώμει προσήκων αὐτοῖς, ἔστι ὁμόφυλος αὐτοῖς ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιῶ· πάντων ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, ἐν γνώσεσιν αὐτὸν ἑδόμενον τοῖς ἀνθρώποις, ὅπῃ τούτῳ καὶ σὲ ὡδηγαλῶ. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίστου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρᾷ καὶ γενναίᾳ τῇ προσώπῳ, πόσους εἶπεν ὑπολαμβάνεις τοὺς ἀπολυθησομένους ἐσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' αὐτοῦ, περισσοὺς ἑξήκοντα, ἐν φήσαντος ὀλίγους πλείονας ἔσεσθαι τῆς ἐνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὸν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίστου δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ δὲ καὶ τοῖς παροῦσιν φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖν τοῦ αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τοῦ παρεχηκότι τιμὴν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τοῦ παρ' αὐτοῖς ἀργυρίου καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὡδὶ ὧν ἤξιε, προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν ἀρίστου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ προσ' ταύτης τιμὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν. καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τὸ παρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, ἐάν τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ τετρακοσίων ταλάντων τὴν ἀπολυτρώσεως ἡμήσεσθαι φαμένων, ταῦτα τε συνεχώρει. καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προσάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων διαφυλάξαι, ὧν ἦν τοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ, τήν τε συνείαν ἢ φοινίκιλον ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεπόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπημπόλησαν, ὅς τε πρὸ αὐτοῦ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεωστὶ εἰσήχθησαν τούτους ἀπολύετωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲ στρατιῶται μὴ καὶ τὴν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ ὡδὶ τιμὴν τοῦ παρὸς προαίρεσιν καὶ ὡδὶ τὸ δίον ἀγχμαλωτίσαι. τὴν δὲ χώραν αὐτοῦ διὰ τὸν στρατιωτικὸν αὐθάδειαν κακῶς. καὶ διὰ τὴν εἰς ἄργυρον αὐτοῦ μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐν τούτου τοῖς στρατιώταις γενέσθαι. τὸ δίκαιον ὑπὸ πάντων καὶ τοὺς καταδυναστευομένους ὡδὶ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προσγεγραμμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτοῦ κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα ὀκνεῖν τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραμμένας, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὅπῃ ζῆς ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντας, ὡδὶ διακηρύττειν αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προστα-

περσαγαλλέτω ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμενος, A
ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθείσας βούλομαι. τοῦτο ἢ τῷ προσάγματος εἰσενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνου ἢ λείποντος τὸ περὶ τῆς φόρου καὶ τὴν αὐθις εἰσπραχθέντων ἰουδαίων μὴ διεσάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τῆς φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν ταγμάτων ἀπομεῖσαι, καὶ B
τοῖς βασιλικοῖς ταμίαις. ἠκολούθει ἢ τούτῳ, ταχέως ἐν ἑξ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰληφέναι τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ἑξακόσια καὶ μύρια τῆς λύτρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ τῆς νηπίων εἰσιόντων οἱ διαστόλαι τὰς πέντε δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ τούτων δοῦναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγεγράφθαι ἐπὶ ἑκάστῳ σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο καὶ τέλος τοῦ βασιλέως βούλησιν μεγαλοφρόνως, C
ἐκέλευσε τὸν διφθέρειον σκεδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἦσαν γὰρ εἰκῆ τοῖς βασιλεῦσιν ὑπονόμητο, πάντα ἢ μὴ πολλῆς σπουδῆς ἐπιμελείας ἐφάπτεσθαι, διὸ καὶ τὸ περὶ εἰσόδους ἀπόγραφον καὶ τὸ τῆς ὑπομνημάτων καταστάσεως, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστῳ καταδιαιρεθὲν, ὡς ἀκριβεστάτου εἰ τοῦ τὰ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δι' ὧν τῆς κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν D
ἑκάστῳ δημιουργὸν εἰ δι' ἐτέρου γνώσεσθαι, τῆς μὲν τοιαύτης εἰσόδους τὸ ἀπόγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ Φιλαδέλφῳ δημήτριος. πεποιηκότος σου ὦ βασιλεῦ, σπουδὴν τῆς ἐπὶ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ πρὸς τῆς διαστραπωκότων ὅπως τῆς δυσὶν ὑπομνήσεως τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος πρὸς ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῆς ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σοὶ ἑτέρως. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἰδίᾳ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ὅπω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον εἶ καὶ ταῦτα πρὸς σοὶ, διακειμένα. φιλοσοφώτερον γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶ συμβέβηκεν ὡς αὐ ἦσαν θεῖ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῆς ἰσορίαν, ἐκ ἰμπαθείας φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης., ἀδὲ τῆς κατ' αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὕσης, καὶ μὴ δέον αὐτὸν βεβήλοις σώμασι διασαφεῖσθαι. ἐὰν F
οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῆς ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ὑποτείλῃ τῆς φρονιμωτέρων ἓξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῆς βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντας, καὶ τὸ κατ' τὴν ἡμετέραν ἀκριβὲς λαβόντας τῆς φαγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης οὖν τῆς εἰσόδους γνωμένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἑλεάζαρ τῷ ἀρχιερεῖ τῆς ἰουδαίων γραφὴν πρὸς G
τούτων, ἅμα καὶ τοῦ ἄφεσιν τῆς δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς Φιάλαις δὲ ἢ κρατῆρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἐστιμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων ἢ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῆς κιβωτοῦ, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τοῦ ἐκλογὴν τοῦ τεχνίτας αὐτῆς ἅ περ αὐ ἐβούλησαν εἴδους ὑπάρχειν. διετάξατο ἢ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῆς ἱερᾶς δαπάνης. διηγήσομαι ἢ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῆς,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec tamẽ disertè cautum esset illis quoque, qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: iussitque vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem & in mensarios regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quòd à quoque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cùm sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. necesse est autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur rex, scribes Iudæorum pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionẽ iussit rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re scriberent, simúlque per easdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copiosam multitudinem: iussítque custodes arcarum in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi vsibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues sũma ꝓ æquitate benevolẽtia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatũ assũpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ dum rerum potirentur captiuos cò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendiis conductorũ, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatũ adeptus sum, cùm in cæteros benignitate sum vsus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ supra c. millia in libertatẽ vindicaui, restitutis de meo precijs eorũ possessorib. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id meteri videbatur, inter aulicos meos accẽsui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita versam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex vitos bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificẽtissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoe, communibúsque liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocatáque concione eas legimus, testes pietatis qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos etiã si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te sororéque tua & liberis & amicis hostias obtulimu, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, vtque hæc legis versio tam felix tibi sit quàm cupis maximè.

ῥῆ τὸ προειρθέσθαι τὸ ἀντιγεγραφὸν ὑπ' ἐλεαζάρου τ̃ ἱερέως ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λαβόντα τ̃ παρεὶ ἐξ ἀρχῆς ὡσαύτως τελευτήσαντος ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὃν παῖς αὐτὸς ὢν σίμων γίνετ' ἐπίκλησιν ὁ μὲν δίκαιος ὑπολειφθείς, ἐπί τε τοῦ θεοῦ θεσι δ' εὐσεβὴς ἦ τοῦ προς τοὺς ὁμοφύλους ἤνοιεν. ἀποθανόντος ἢ τούτου, ἦ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τ̃ πλειόνων οὐσίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ὃν ἐ τὸν λόγον ποιούμεθα, τ̃ ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν πολλῶν ἐν τ̃ ἐμ̃ βασιλείᾳ κατοικισμένων ἰουδαίων, ἐς ἀχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, Ϲ τοὺς μὲ εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὅπλ μείζοσι μισθοφορίας, ποσὶ ἦ ἡγεμόνος ἐν ἀγυπτ̃ ἐμοὶ αὐτῷ, τὰ φρούρια ἦ τ̃ τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς ἀγνῶσιν ὦσι φοβεροὶ. τοὺς δ' ἀρχὴν ἐγὼ ἐδαλαβὼν πᾶσι μ̃ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλισα ἦ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπ̃ δέκα μ̃ μυριάδας ἀχμαλώτων δηλούντων, ἀπέλυσα τοὺς δεσπότας αὐτῶν ἐκ τ̃ ἰδί λύτρα καταβαλών. τοὺς ἦ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς ἦ τῶν περὶ ἡμᾶς ἦ τ̃ ἐμ̃ αὐλ̃ πίστων ἔχ) δυναμένων, τούτοις ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τ̃ ὑπ̃ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο ἦ μέγιστον ἀνατθέσειν. βούλομαι ἦ ἦ τούτοις χαρίζεσθαι, ἦ πᾶσι τοῖς κ̃ τὴν οἰκουμένην ἰουδ'αίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνευθ̃ναι, Ϲ γράμμασι ἑλληνικοῖς ἐν τ̃ ἐκείνων μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμ̃ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὁπλέξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς ἡδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ Ϲ δι' ἀκριβείας ἔχουσι τὸν νόμον, ἦ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπερτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτοις ὀκτὼ λεξαμένους ἄνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα ἦ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους ὄντ' ὧν ἦ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν ἦ θυσιῶν ἦ τὴν ἄλλων ἀναγκαίων, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. ἦ σὺ δ' ἡμῶν ὑπερτέλλων, πρὸς τῶν αὐ ἐθέλῃς, ποίησον ἡμᾶς χαρασμένους. ἦ οὖν ὑπερολῆς τῆς βασιλέως κομιδείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς σπουδῶν μάλισα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σ̃ τε ἦ τ̃ βασιλίσσης ἀδελφ̃ ἦ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὸν δ' ἐπισολὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὑπὸ τ̃ προαιρέσεως σου, ἦ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτὸν, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἃ ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτοῖς ἦ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. ἦ ἀργυρᾶς λ'. ἦ κρατῆρας ε'. ἦ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν ἦ εἰς ὑπουργίαν ὧν ἃ δέκα τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἄνδρέας ἦ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῷ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ ἦ παιδείᾳ ὠφελημένοι, Ϲ τ̃ σ̃ ἀρετ̃ ἄξιοι. ἴδοι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον κἀν ἦ τι ἄλλο φύσιν, ὑπομνήσοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τοὺς σοὺς εὐεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταταθείσας. διὸ καὶ ὑπὲρ σ̃ καὶ τ̃ ἀδελφ̃ σου καὶ τ̃ τέκνων καὶ φίλων ποιησόμεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ὅλως ἐπεκρώσατο ἡδέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σοι τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τιμ̃ τε τ̃ νόμου μεταγεγραφὼ, ὅτι συμφέρει πρὸς σωτ̃ λαβεῖν ὁ προαιρήσεται ὁπλέ-

δπιλέξαμθυ ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμθυ ἔχοντας τὸν νόμον. ἐσαι ἢ τῆς σῆς δσεβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀπέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναλήμπτον ἐδόξεν εἶ) τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ἀπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες ἡλουῶ. ἰῶ γὸ ταῦτα ὑπομνηματίσαμθυα ἐν τῇ δπισολῇ. τὸ μὲν οὖν τῆς ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κατασκευὴν ἰῶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ. οὐκ ἀπεπιπόδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἦ φανερὰ τοῦ βασιλέως δπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γὴν). ἄφθονον γὸ τὸ εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κὴ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα δπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶα γίνεσθαι τῆς κατασκευασμάτων, ὧν ἐκάστω ὡς οἷόντε, τὸν πολυτέλειαν δηλοῦσθαι. τῆς μὲν ἰσοείας ἴσως οὐκ ἀναγούσης τὸν ἀπαγγελίαν, τὸ ἢ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅπως συσήσεσθαι τοῖς ἐντευξομένοις ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δ' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ποιῆσαι τὴν τράπεζαν τοῖς μέτροις ἀπεργασάμενος τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροπολίταις τραπέζης, πόσον τί ὄζιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν ἢ κὴ τὴν ὑπαρχοῦσαν ἡλίκη τῆς ἰῶ, κὴ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φήσας κὴ παραπλησίονα τῇ ὑπαρχούσῃ τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβηθεὶς ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος δγὰ τῷ ὑπερβολῇ τῶ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὸ ἐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ὑπάρχειν. κὴ δγὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τῷ προτέρᾳ τραπέζᾳ, ἀλλ' ὑπὲρ ταύτην χρυσῷ, τῷ μεγέθει μὲν ἐκ ἔγνω τῷ προϋπάρχουσαν ὑπερβάλλειν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ κὴ τῷ κάλλει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν καταδεῖν προγεγραμμένων παντοδαπῶν φύσιν, κὴ λαβεῖν δπίνοιαν ἔργων καινῶν κὴ ὑπερδόξων, καὶ ὅσα ἰῶ ἄγραφα τῷ δύρεσιν αὐτὸς παρέχων δγὰ τῷ συμέσεσιν, κὴ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τῷ ἀκρίβειαν αὐτῷ ἀποβλέποντας ὁμοίως δπιτελεῖν. ὑποσησάμενοι δ' οὖν ποιήσασθαι τῷ τράπεζαν, δύο μὲν κὴ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς κὴ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τῷ ὅλῳ κατασκευῇ τῶ ἔργου ποιήσαντο, τῷ μὲν οὖν σφαίρᾳ παλαγισίαν εἰργάσαντο. τὰ ἢ κυμάτια πρῶτα, τὸ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοφόδη, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τῆς ἑῶν μαρῶν μεμιμημένην. τειχῶν γὸ ὄντων αὐτῆς, ἐκάστη γωνία τῷ αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε δγάθεσιν, ὡς προφομένων αὐτῆς, μίαν κὴ μὴ δγάφορον τῷ ἰδέαν αὐτοῖς συμφερέσθαι. τῆς ἢ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τῷ τράπεζαν ἰῶ κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὸ δγατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν περιγεγραμμένον, ἔτι μᾶλλον τῆς κάλλους τὸ ἐργασίας ἰῶ ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν κὴ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ κὴ τὸ μὲν ὑποκεῖσθαι ἀμφοτέρων τῆς μερῶν ὀξεῖαν συμέβαινε γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τειῶν ὑσῶν ὡς περιεργασμένην περὶ τῷ μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς κοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς περίπλυτοι, περόναις χρυσαῖς δγὰ τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δ' ἐκ πλαγίου τὸ στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν αἰατείνοντα, ὡσὶν ἐκ λίθων καλλίστων πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὸ ἀναγλυφὴν ἐοικόσαν πυκναῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵλιστο. ὑπὸ ἢ τῷ ὡσὶν δγατύπωσιν, στέφανον περίκαγον οἱ τεχνῖται,

A D. legimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transcripta lege ad nos cã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc sunt quæ rescripsit pontifex. superuacaneum autẽ visum est apponere LXX. seniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola, donariorum tamen quæ rex Deo misit ornatum & magnificentiam silentio præterire non possum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim sumptus suppeditãs & præsentia sua extimulans artifices, opera eorum alit luè visẽdo, nullam eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nũc recensebo singula, non quòd historiæ contextus hoc admodum postulet, sed quòd digna sit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & compertæ eius mensuræ quóque maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere.n. se ea donaria non solùm ad ostentationem, sed ad vsum etiam esse accommoda: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia priorem priori facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽsauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapientia præscribebat artificibus, exigens ne quid à præscriptis formulis discederent. ac primùm constituto mensæ modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ versatiles sculpturam habebant resticulatam indistincta imitatione per tria latera. cùm enim essent triangulæ per singulos angulos eædem erant figurationes vt conuersæ non aliæ, sed eadẽ specie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæc totæ essent conspicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis subiiciebant. resticulis autem illis sculptilibus insertæ erant gemmæ preciosæ paribus interuallis distantes, fibulis auteis per foramina comprehensæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum, quæ per circuitum mensæ voluebantur

huic subiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis punicis interseritis: quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mensam reuinctis. Sub hac corona rursum alia series ouorum priori similis cum virgatis pleræque sculpturis visebatur: vt ex vtraque parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymatũ ordine: ac ne inuersis quidem mensæ lateribus vlla sentiretur diuersitas, sed idem artificium vsque imos pedes pertenderet. subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transuersã mensæ latitudinem, in eam pedes eius inseruerunt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mẽsæ iuxta loricam, vt his insistens quaqua verteretur, eandem speciem ostenderet. In mensa autem sculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suauissimè radiantibus, aliisque generibus quæ vbique grata sunt propter preciũ. Propter mæandrum verò resticulati quidam nexus circumquaque discurrebant, rhombo circa mediũ similes, in quo crystallus & succinum per interstitia paria coniunctim cum magna gratia spectabantur. pedum autem capitella liliorum similitudinem referebant, foliis sub mensa se reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur, basis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis specie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos discurrentibus, in discreta verorum similitudine. tanta enim erat artis subtilitas, vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur. constabátque totum opus trimembri cõpositione, sed tanto artificio, vt cõmissuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. crassitudo autem mensæ erat semicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expressa: quandoquidem hoc erat eius studium, vt si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certè nouitate commenti & ornamentorum splendore magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, squamatæ, à basi vsque præcincturam, spiras habentes variis gemmis distinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps vsque labrum plexile quiddam reti simile, crebra rhomborum specie interueniente. addebant gratiam, insertæ gemmæ scutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter se palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίαν καρπῶν φύσιν ἐντετορνευμένον, ὡς ὑποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ σάκχους αἰωρεῖσθαι, καὶ ῥοιᾶς ὑποκεκλεῖσθαι. ζωὴ δ' ἦν λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν ἐμφερομένων καρπῶν, ὡς ἐκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασαμένους, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν ζάπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς ζαπέζης, ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν ποικιλείας τὸ ἔργον. ὑγιαφυοῦς δὲ θέας κατασκευασμένου, ὡς μὴ τῶν κυμάτων θέσιν τινὰ στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἑτέρου μέρους ἀλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τινὰ δ' αὐτὰ ἄγει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν ἡ ὑπὸ τεχνήσεως διατετάσθαι. ἔλασμα δὲ χρυσοῦ τὸ πλάτος πεντάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνας καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ ζαπέζῃ καὶ τινὰ στεφάνην, διὰ τινὰ θέαν ἡ καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τις αὖ σήσῃ τινὰ τετράπεζαν μέρει, παρέχωσι τινὰ αὐτίν. ὅτι δὲ τῆς ζαπέζης, μαιάνδρου διέγλυφαν, λίθοις αὐτὸν καὶ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐντέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θεσπαυγάζοντας αὐτὸν ἐκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τὸν τε ἄλλων λίθων ὅσοι θεμιτὰ δύσεως καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τινὰ πολυτέλειαν τὴν φύσεως ὑπάρχουσι. μὴν δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς θεῖπτο, ῥόμβῳ τινὰ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐνετύπωτο, τῇ χροιᾷ θεἀλλήλω τὴν ἰδίας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θαυμαστὸν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τὸν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τὸν πετάλων ὑπὸ τινὰ τράπεζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὸν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ὀκτὼ δακτύλων λίθου παλαιστιαῖα πεποιημένη χεῖρα κρηπίδος ἀποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' ἓν δὲ τὸ παν ἔλασμα τὸν ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τὸν ποδῶν ἕκαστον, νιφὰς αὐτοῖς καὶ πλήματα ἀμπέλων συὴ βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ θεὸς τὸ πνεῦμα διὰ λεπότητα καὶ τινὰ ἐπαίωρον αὐτὸν ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τ' καὶ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητὸν παρεῖχεν. ἐκαμήργησαν δὲ ὥστε τείπυχον οἱονεὶ τὸ χεῖμα τ' ὅλης κατασκευᾶσαι ζαπέζης, τ' ἁρμονίας θεὸς ἄλληλα τὸν μερῶν ὕπερ συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶ), καὶ μηδὲ ὑποείδεσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἐλαττον τὴν ζαπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶ). τὸ δ' οὖν ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλὴν τὴν βασιλέως φιλοτιμίαν ἔδειτο, τήν τε πολυτελείαν τ' ὕλης, καὶ τὴν ποικιλίαν τ' καλλονῆς, καὶ τὴν μιμήσει τὴν κατὰ τ' τορείαν τὸν τεχνιτὸν συνετελεσθη. ἀπεδάσαντος εἰ καὶ μὴ τὸν μεγέθει τ' θεραπαχθείσης τὸν θεὸν τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὴν τοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ θεβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τ' δ' κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὸν δ' εἶχον ὑπὸ τ' βάσεως μέχρι τ' διαζώσματος τ' χείλεως, λίθων τ' ἀπείρως ποικίλως ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸν ὕψος ἐξείργασο, καὶ συνθέσιν λίθων παντοίων τ' ἰδέαν. κατ' αὐτὸ δ' ῥάβδωσις ἀνεγλύπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸ διέκλυσις ἐμφερὲς ἕως τ' χείλους ἐνείλκυσο. τὰ δ' μέσα λίθων ἀποίδια τεθαλασσακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κύκλος. θεσερέφετο δ' τὰ χείλη τ' κρατῆρος πείνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίκιας εἰς κύκλον θεσπεπλεγμένας. τούτοις μὴν ἦν χρυσέους κρατῆρας, δύο φορέοντας ἑκάτερον

ρον ἀμφορέως τῆτον κατεσκεύασαν τὸ ξόπον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τὸ ἐσόπτρων τὸ λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι
γενόμενοι, ὡς ξανοτέρας δι' ἀτέων τὰς τῶν προσφερο-
μένων ὄψεις ἐρᾶν. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βα-
σιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κιττῷ καὶ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐσκίαζο φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ'
ἐκόσμει μὲν καὶ δι' ἐμπρέπειαν τῶν ἐργαζομένων θαυμα-
σίων ὄντων πρὸς τὸ τέχνῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆ B
βασιλέως ἀπλήστου καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπτιρτί-
ζετο. ἀεὶ γὰρ τὸ χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις προσήμασιν ἀπρεπῶς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὸ ὅλῳ ἐργασίαν ἐπιέβλεπεν. ἄτοπον
δὲ ἴσως τοῦτο τὸ τῆ τεχνιτῆς ὑπομελείας οἱ πρὸς τὸ βασι-
λέα καὶ τὸ τότε ἀπλήστην ὑποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς C
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμίων ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας,
καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζῃ, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ὡς δὲ ἠλθομόθων εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν,
ἀκούσας πτολεμαῖος τὸ παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τὸ πρεσβυτέρων ἐλπιλυθότας, δύθις μεταπέμ-
πε τὸ ἀνδρέαν καὶ τὸ ἀρίσταον τοὺς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικό-
μενοι, τάς τε ὀπτασίας ἃς ἐνόμιζον αὐτῷ ὡς δὰ τὸ ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φοβῆσθαι ὑπὸ λόγων ἐπύθετο, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπὸ δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τὸ ἱερο-
σολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅπως τὸ ἑρμηνείαν τῆ
νόμων, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐς χρῆσιν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, ὡς μέγιστον τοῦτο ποιῶν καὶ
ὡς τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τούτων αἰτῶν ἀχθέντες,
διὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆκαν, οἱ δὲ πρεσβύ-
τατοι, διὰ μέσου. τότε δίκαιον ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσεμφανῶς δὲ ἦλθον E
μετὰ τὸ δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῷ διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμ-
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς πρὸς τὸ βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τὸ σφ
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὸ
ἰσχύοντος τοὺς ὑμνῴας, καὶ τὸ συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον,
ὅτι μὲν ἥρμοσο, καὶ τοῦτο πιστεύσας χρόνῳ πλείονι, χάειν
ἔσπευδεν ἐκεῖνοις τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, F
πρὸ ὃ πάντων τῷ θεῷ, ἃ τοῖς νόμοις ἐνῆν συμβέβηκεν.
ἐκβοησάντων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμ-
παρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέντα, φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης καὶ τὰ τὸ λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ
βιβλία δοθῆναι τοῖς ὑπὸ τὸ τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠ-
σπάσατο. δίκαιον εἶπὼν εἶναι πρῶτον τοὺς ὧν αὐτοῖς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους G
προσεπέμπειν. τὸ μὲν οὖν ἐκείνοις ἡμέραν καθ' ἑκὼν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὅπερ ἐκεῖνος ποιήσῃ, καὶ κατ' πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δὲ ἡ αὐ-
τὴ δὲ τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἑκὼν αὐτο-
κράτορον ναυμαχίαν ἐνίκησε. συνεσκευάσατό τε αὐτὰ αὐ-
τοῖς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τὴν ἄκρα. ὁ δὲ ὑπὸ τὸ τῆ ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρεάν καλέσας, ὃς εἶχε τιμὴν πρὸ τούτων προῆκαν ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τιμὴν διαιταν. διετέτακτο δὲ τούτων ὑπὸ τὸ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argentea verò quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectãtium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam iunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accisit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisscitando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussiique libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri° de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia parerentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de naturâ subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse falsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationé approbauit,

A

B

C

D

E

F

G

κ᾽ γὰρ πόλιν ἐκάστω, ὅσαι τ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῖς χρῶνται τῷ τ᾽ διάγειν, ἐν τούτων ὑπομελόμενος. καὶ κ᾽ τὸ τ᾽ ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ᾽ αὐτοῖς παρασκευάζετο, ἵνα τῷ σωμάτει ῥόπῳ τ᾽ διάγειν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεράνωσιν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τούτοις ἐχρῆτο, δωρεοδέκα δὲ τ᾽ πρὸς τ᾽ βίον ἀκείβειαν, ὅλη τοῦτοις καθεσῶτος. συνέπρασσε γὰρ πάντα δι᾽ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. καὶ διμερῆ τ᾽ κλισίαν ἐποίησεν, ἔτως προσάξαντος τ᾽ βασιλέως. τοῖς μὲν ἡμίσεσι ἐκέλευσεν αὐτὰ χεῖρα καταλιθῶσαι. τοῖς δὲ λοιποῖς, μετὰ τ᾽ αὐτὴ κλισίαν, ὑδὲν ἀπολιπὼν τ᾽ εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ᾽ ἔτο κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τ᾽ δωρεόδεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ὑπὸ τ᾽ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας καὶ θύτας καὶ τοὺς ἄλλους οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραγίνεσθαι. τ᾽ δὲ θυομένων ἕνα ἑλόμενος ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ἠύχετο τ᾽ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἤρθη. καὶ παυσάμενοι, πρὸς εὐωχίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἐδόξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγοις ἐπηρωτᾶ φυσικοῖς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων πάντος ὑπομνησθῆναι ὁ λέγειν αὐτοῖς προβληθεὶς διασαφοῦντων, ἡδόμενος, τοσοῦτον ἐφ᾽ ἡμέρας ἰβ᾽ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῶν βουλομένων τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἔξεστι μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρίστης βιβλίον ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δὲ αὐτοὺς, οὐ μόνον τ᾽ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ μυρεδήμου τῆς φιλοσόφου προαιρέσεως οἰκειοῦσθαι πάντα φήσαντος, καὶ διὰ τοῦτ᾽ εἰκὸς καὶ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος ὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων διηγούμενοι. γεγράφθαι δὲ αὐτοῦ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ᾽ αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύειν τε αὐτοῖς, ἀνὰ ξία δραχμῶν τάλαντα, καὶ τοῖς ἀποκαταστήσοντας ὅλη τ᾽ κατάλυσιν. διελθόντων δ᾽ ἑπτὰ ἡμερῶν, παραλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ ἐπτάσταδιον χῶμα τ᾽ θαλάσσης πρὸς τ᾽ νῆσον, καὶ διαβὰς πρὸς τ᾽ γέφυραν, προσελθὼν ὅπι τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ παρὰ τ᾽ νιόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλεσε πάντων, ὧν αὐ δεηθεῖεν εἰς τ᾽ ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὑπελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δὲ ὡς ἕνι μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἐπειτ᾽ ὅπι τ᾽ τῶ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαγωγὴν χορηγουμένων, καὶ προσέτι τῆς δωρεᾶς πολλὰ καὶ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ δὲ πρὸς τ᾽ αὐλὴν ὡδαγινόμενοι, καὶ τ᾽ πολεμεῶν ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπι τ᾽ αὐτὸν ἀπίεσαν τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι καὶ καθαίροντες αὐτοὺς, ἔτως ὅπι τ᾽ τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγεγραφότος δὲ τῆς νόμου καὶ τῆς κ᾽ τ᾽ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ δ᾽

τὸ ἦ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν ἢ τοὺς δεξαμένους τὰς A & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggeσφετέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἦ τὸν δημήτριον stionis occasione maxima bona percepissent: τῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς δύρέτην γε- rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum γενημένου. παρεκάλεσάν τε δουῦαι ἢ τοῖς ἡγουμένοις copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seαὐτῷ ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε- niores interpretum & magistratus populi poρεῖς ἢ τῷ ἑρμηνέων οἱ σφετέρους, ἢ τῷ πολιτεύμα- stulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta τος οἱ σφεσηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilἀπήρτισαι ἢ δεδεμένα ταῦθ' ὡς ἔχει ἢ μὴ μετανι- que ex ea mutari liceat. quæ sententia cùm omνεῖν αὐτά. ἁπάντων ἦ αὐτῷ ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B nibus placuisset, iusserunt vt priùs si quis aliμην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ σφιαρόν τι σφοσγεγραμμένον quid deprehenderet vel superesse legi vel deeseἁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο ἢ se, diligentiùs inspectum & indicatum corrigeποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σαφέστατα τοῦτο σκέπ- ret, quando consultum esset vt res semel approτοντες, ἵνα τὸ κεῖθεν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δεμένη. bata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἢ ὅτι τούτῳ τ' αὐτὸ multum gauisus est, videns hanc quoque suam σφαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἤδη voluntatem in publicum cessisse commodum: ἦ μάλιστα τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν C sed maiorem etiam percepit voluptatem dum διάνοιαν ἢ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ sibi lex legeretur, non sine admiratione legisπρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς latoris sapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum ὅτως θαυμαστῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς ὅτε τῷ Demetrio, rogans qui factum sit vt tam admiἱστορικῶν αὐτῆς, ὅτε τῷ ποιητῇ ἐπεμνήσθη. ὁ ἦ δημή- randarum legum nec historicus vllus nec poëτριος μηδένα ὀλιγῶσαι τῆς τῷ νόμων τούτων ἀναγρα- ta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondφῆς ἄψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὸν εἶ ἢ σεμνὸν ἔ- dit, neminem ausum eam attingere, quam conφασκε, ἢ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαν- staret diuinam esse & omni veneratione digniτες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς issimam, & punitos esse quosdã à cœlesti numiἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τ' διάνοιαν, πλείοσιν ne, qui illam temerè attrectare non sint veriti. ἢ ξ ἡμέραις ἢ μὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο D Theopompum enim volentem inde quædam τὸν θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γνῶναι τὴν παραφοσύνην suis scriptis inserere, mente motum fuisse dieὑπονοῶν. ὁ μὲν ἄλλα ἅ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ bus xxx. & per interualla insaniæ precibus συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, ἢ τοῦτ' ἀνοφέρειν Deum placasse, facilè coniicientem quæ morὅτι κοινοὶς ἀνθρώποις θελήσαντι. καὶ ὑποχόμενος bi causa fuerit. atque etiam in somnis admoniκατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ἦ ἢ περὶ θεοδέκτου τοῦ tum hæc ideo pati, quod fuisset circa res diuiτραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βεληθεὶς ἔν das curiosior, easque voluisse proferre profanis τινι δέλτῳ τ' ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυν- hominibus. quare cùm à cœpto destitisset, saθίων, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἢ σωιεδὼν τὴν ἀ- E nam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ ἐτίαν ἀπαλλαγεῖν τοῦ πάθους, ἐξομόσαντος τὸν etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aθεόν. ὑφαλαβὼν ἦ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὑφ' τ' δημη- liquid è sacris libris admiscere, oculos glaucoτρίου καθὼς προείρητ), προσκωμάσας αὐτοῖς ἐκέλευσε mate suffusos caligasse: & cum erratum agnoπολλὴν ποιεῖσθαι τὴν βιβλίων τὴν ὑπιμέλειαν, ἵνα uisset, exorato Deo redditam aciem. acceptos δεμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας πα- deinde à Demetrio libros rex cùm adorasset, ρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τ' ἰουδαίας ὑφα- asseruari iussit diligenter, vt incorrupti maγήνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἢ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτῷ, nerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa veἢ πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. F nientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus τοῦτο μὲν γὰρ ἦν δίκαιον αὐτοὺς σκέπεσθαι ἔλεγεν, ἐ- commodum fore quam honorificum. Nunc enικεσίως ἦ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, im æquum esse vt remittantur: sed si vltro ad ἐὰν ἥτε αὐτῷ ἔσι σοφία διηγήματα τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου eum venerint, consecuturos quicquid vel ipsoμεγαλοφροσύνη ὑφαρκεῖν ἱκανή. τότε μὲν ὖν ἐξέπεμ- rum sapientia dignum sit, vel regia munificenψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας ἕξεις, ἢ χρυσοῦ tia. Tum quoque remissi sunt donati ternis veτάλαντα δύο. ἢ κυλικιον τάλαντου, ἢ τὴν τῶ συμπο- stibus optimis, & binis auri talentis, singulísσίου ξεμνὴν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρή- que vnius talenti calicibus, & toris discubitoriis. σατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δὶ αὐτῷ ἔπεμψε, G præterea pontifici per eosdem misit decem leκλίνας ἀργυρόποδας δέκα, ἅ τὴν ἀκόλυθον αὐτῷ ctos cum argenteis pedibus cum competenti ὑποσκευὴν, ἢ κυλικιον τάλαντον λ'. πρὸς τού- apparatu, & calicem talentorum triginta: ad τοις ἦ ἢ στολὰς ἁ πορφυρᾶς, ἢ στέφανον διαφανῆ, ἢ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπι γε μὴν φιάλας ἢ hæc decem vestes purpureas, & coronam infξυβλία, ἢ σπονδεῖα, ἢ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἢ διὰ τ' ὑπισολῶν, gnem, & telas byssinas centum, præterea phiὅπως εἰ τῷ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπάρχῃ, πρὸ πολλοῦ ποιούμενος τ' μὴ τῷ las & trullas & libatoria, & crateras duas Deo ἐν παιδεία τυγχανόντων συνουσίαν, ἢ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταπίθεσθαι. ἢ τὰ μὲ εἰς dicandas. rogauítque eum per literas, vt si quis δόξαν ἅ τιμὴν τῷ ἰουδαίων τοιαῦτα ὑφ' πτολεμαίῳ τῷ φιλαδέλφῳ συνέβη γενέσθαι. ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium eis concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πόλεις ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis supplicium exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

Ἔτυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικιθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπὶ τοῦ νεῦ διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοῖς ἰουδαίοις μὴ βουλομένοις ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῶ δήμου τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμῳ λύσαι πειραζομένου, μυριάνος ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὴν ῥωμαίων ὑπεροχὴν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον ἢ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκατὸν πολεμιώτης ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν πρόσθεν πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ὀργῆς καὶ τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων παρακλήσεως ἐκράτησαν. ὡς τε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μήθ' ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, οὐδυνᾶσθαι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀπειλημμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας δορὶ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' ἐθὲν ἐξαμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἶδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰωνὸς, ὁ καὶ τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγχωρεῖς εἶσιν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συσάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοὺς ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάου ἱστοριῶν τὰ ἑκατοστὰ εἰκοστὰ τρίτα καὶ τετάρτα. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' ἀγρίππου κριθέντων, οὐκ ἔσιν ὅσως θαυμάζειν. ὁ γὰρ πολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δ' αὖτις καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐκτὸς ἐτράπην. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' αὐτοκράτορος τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παραπεπρᾶχθαι ὑπ' ἐκείνης τῆς αὐτῆς ἀκκουμένης, καὶ τοῖς τοῦ κοίλου συρίας νεμομένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δικάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς ἂ-

ὡς ὑδὸν ἀπίλεπτον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμέ- A
της ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τ᾽ δυσεμίας τῆς αὐτόχου, καὶ τῆς ὅτι θάτερον αὐτῶ τε-
τῆχθαι τῶν πραγμάτων πείμενοι. νικήσας μὲν δὴ τὸν πο-
λεμαῖον ὁ αὐτίοχος, τῶν ἰουδαίαν προσήγετο. τελευ-
τήσαντος δὲ τῶ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλω
ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅτι τοῖς ἐν
τῆ κοίλη συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε,
καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δ᾽ αὐτῶ προ- B
σέθετο. μετ᾽ ὀλίγον δὲ τὸν σκόπαν αὐτίοχος νικᾷ,
συμβαλὼν αὐτῶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ ἰορδάνε, καὶ
πολλῶν αὐτῶ τ᾽ στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ᾽ αὐτό-
χω χειρωσαμένω τὰς ἐν τῆ κοίλη συρίᾳ πόλεις, αἷς ὁ
σκόπας κατεῖχεν, καὶ τῶν σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῶ
προσέθεντο ἰουδαῖοι. καὶ τῆ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐ-
τῆ τῆ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ
τοῖς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρᾳ τῶν ἱε- C
ροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συ-
νεμάχησαν. ὁ οὖν αὐτίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τῶν
τῶν ἰουδαίων προς αὐτὸν ἀπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀ-
μείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ καὶ τοῖς φί-
λοις, μαρτυρῶν τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν ὑπάθοι προς
αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω δο-
χεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. δοθήσομαι δ᾽ τὰς ὑπη-
ρεσίας τοῖς στρατηγοῖς προς αὐτῶν γεγραφείσας, προ- D
διελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύ-
βιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῆ ις᾽ τῶν ἱερείων αὐτῶ,
φησὶν ἵππους. ὁ δὲ τῶ πτολεμαίω στρατηγὸς σκόπας, ὁρ-
μήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χει-
μῶνι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ᾽ ἐν τῆ αὐτῆ βί-
βλῳ ὡς τῶ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αὐτίοχε, τῶν μὲν
καταιᾶαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέ-
λαβεν αὐτίοχος. μετ᾽ ὀλίγον δ᾽ προσεχώρησαν αὐτῶ
καὶ τῶν ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσταγορδύμορον E
ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑφ᾽ ἃ καὶ πλεῖον ἔχειν
λέγοντες, καὶ μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπιφάνειαν,
εἰς ἕτερον καιρὸν ὑφθήσομαν τῶν διήγησιν. καὶ πολύ-
βιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ᾽ ἐπανάξομεν τὸν
λόγον ὅτι τῶν διήγησιν, ἠξιώθημεν πρῶτον τὰς
ὑπηρεσίας τῶ βασιλέως αὐτίοχου. βασιλεῦς αὐτίοχος
πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν
ὑπὲρ ἃ χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπὸ εἰσαμένων τὸ F
προς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ ἀπαγθομένους δ᾽ εἰς τῶν
πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ὑπεδεξάμενον, ℭ μετὰ μὲν τῆς
γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δ᾽ τῶν χορηγίαν
τοῖς στρατώταις ℭ τοῖς ἐλέφασι παρεχημένων, συνεξε-
λόντων δ᾽ ℭ τοὺς ἐν τῆ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν ἀγυπτίων.
ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ
τῶν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένων ὑπὸ τῶν
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι
τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτῶν πόλιν συνελθόντων.
πρῶτον δ᾽ αὐτοῖς ἐκείναμεν δὲ τῶν δυσέβειαν
πραχθῆν τῶν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτίνων
τε θυσίμων καὶ οἴνε ℭ ἐλάῳ, καὶ λιβανε, ἀργυρίου τιμῶν, μυριάδων β, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κῆ
τὸν ὁπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ, ℭ ἀλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ᾽ αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι
καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ προς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς ℭ εἴπ᾽ ἄλλο οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ
ὑπὲρ ξύλων ὕλη, κομιζέσθω δὲ αὐτῆς τ᾽ ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῆ ἄλλων ἐθνῶν, ℭ ἐκ τῆ λιβάνε, μηδενὸς
προσόμενος τέλος. ὁμοίως ℭ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ὑπιφανεστέραν γένεσθαι τὸ τῶ ἱερῶ ὑπισκευὴν δέοι,

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius xvi. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductatem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐκ τῦ ἔθνους κ᾽ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δ᾽ ἡ γερουσία & ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τῦ ἱεροῦ κ᾽ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελῶσι, κ᾽ τῦ στεφανίτου φόρου, & τῦ περὶ τῦτ᾽ ἄλλων. ἵνα δ᾽ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νεῦ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμένοις, ἕως ὑπερβεβαίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶ μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομέν δ᾽ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τῦ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὡς τε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὰ βλαβέντα. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους κ᾽ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ᾽ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα περιεῖχε. σεμνύνων δ᾽ & τὸ ἱερὸν, περίγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχον τάδε. μηδενὶ ἐξὸν ἦ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τ᾽ ἱεροῦ, τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἀγνισθεῖσιν ἔξιν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων κ᾽ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων κ᾽ λαγωῶν, & καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ ξέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ᾽ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν ἀφ᾽ ὧν κ᾽ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, δίπτειν τὰ αἷματα χρῆναι. ὁ δ᾽ τύπτων τι παράβας, ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἔγραψε δ᾽ μάρτυρῶν ἡμῖν δυσέβειάν τε κ᾽ πίσιν ἰώνικα νεωτερίζοντα τὰ κ᾽ τὴν φρυγίαν, & λυδίαν ἐπύθετο. καθ᾽ ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτῦ στρατηγὸν & ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ὅτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζαξίδῃ τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ᾽ αὖ ἔχοι. ὑγιαίνω δ᾽ κ᾽ αὐτός. πυθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ κ᾽ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἠπαιτῆσθαί τοῦτό μοι δεῖσθαι. κ᾽ βουλευσαμένῳ μοι μὴ τῶν φίλων τὸ δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια κ᾽ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας κ᾽ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν διπλῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὖνους αὐτοὺς ἕξεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, δίχα τὸ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν δυσέβειαν, κ᾽ μαρτυρουμένους ὑπ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίσιν οἶδα κ᾽ προθυμίαν εἰς ἃ παρακαλοῦντας. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐργώδους ὄντος τὸ μεταγαγεῖν, ὑποσχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστῳ, κ᾽ χώραν εἰς γεωργίαν κ᾽ φυτείαν ἀμπέλων. & ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰνήσεις ἐπ᾽ ἔτη δέκα. μεχρὶ οὗ πλήσωσιν δ᾽ & ἄχρις αὖ τοὺς ἐκ τ᾽ γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, ὅπου εἰς τὰς τῶν θεραπόντων δαπάνας. δίδοσθω δ᾽ κ᾽ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερόν παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προήκουσι δ᾽ ποιῶ καὶ τῷ ἔθνους κ᾽ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντίοχου φιλίας τῷ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω.

κ᾽ δ

μὴ ἢ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἐποιήσατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ δωρησάμενος αὐτῷ τὴν κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φερνὴν ὀνόμασε. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων ὠνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταττόμενον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς δὲ πρόσοντες πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ὅτι ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος γὰρ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψασθαι τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον. ἔδει ὁ ὀνίας, βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ἐν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῆς ἰδίας, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα προσέβαλε τῷ ὀνίᾳ, καὶ ἀπαιτοῦντα τοὺς φόρους. καὶ ὠνείδιζε κληρουχήσειν αὐτοῦ τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβὼν, καὶ πέμψειν τοῖς οἰκήσουσι στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæaque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium æratium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

C

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabaturque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

IV.

D

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ ἡρωιάδης ἀτυχίας ἐπανορθώσεις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ πωβίου, φοινικομάδου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον.

Cap. IV.

Ioseph̃us Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

E

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἐπὶ τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι ἦν καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τοβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὸ μητρὸς τὸ τοῦ προσβάλλοντος παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τὰ ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλομένῳ προήσεσθαι διὰ τὰ χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ παρ' αὐτοῦ προσασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τὰ ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς ἔτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ἀνομείναν, καὶ πάντα ὁπόσων παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἵν πάντων αὐτοῦ ἀφεθῶσι τῶν χρημάτων ἡ μέρος. ἢ ἦν ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκναμένῳ, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ προσβεύειν αὐτοῦ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ τὸν τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι παρῄνει τὸν ὀνίᾳ τῇ θείᾳ περὶ αὐτοῦ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τοῦ ἀπὸ τοῦ συνθρασυτέρας ἐλπίδος δίκαιον αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. προσβεύειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Iosephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem accepetat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iter saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quod irascatur immeritò.

F

G

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse A vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis munetibus, lauteque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm B reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga abientem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D inopiam. qui cùm apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit E conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F indighè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, ηὐχαρίστει τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν παῖδα τοῦ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβεύοντα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἡσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει προθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβεύτοῦ προεξενίαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποσχημένου. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρεσβεύτης ἐλθὼν εἰς τοῦ Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τοῦ τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ πρὸς τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἔπαινον, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραιτούμενος τὴν ἀμέλειαν τῶν πλήθους. ἔτι γὰρ αὐτὸ προσάντων. ἀμέλει τοσαύτη πρὸς τὴν ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χορηγία, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ὅπω παρόντα. ὁ δ' Ἰώσηπος ἀποπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τοῦ ὑποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἑαυτῷ τε καὶ σκεύη καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς πρὸς δισμυρίας δραχμὰς πρόσκυδασάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεων τῆς παραλίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅπου τοῦ τελῶν ὠνοῦ. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐκάστη πόλει ὅπου πράσκει ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι καὶ τοῦ ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸ βασιλέα Πτολεμαῖον ἥκειν ὄντα, ὑπαντησόμενος αὐτῷ. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅπου ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, εὐθὺς δ' ἐν ὁ πρεσβεύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ παρὰ Ἰώσηπου ξενισθείς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, δι' ὃν ἐποίει τοῦ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, πρὸς ὃν παραγενόμενος ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβιῶναι ὅπου τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθεσθέντος πρὸς τοῦ Ὀνία προτερημένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγίνωσκέ φησιν αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. ἐὰν δὲ λανθάνει σε παῖδας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. σοὶ δὲ ἔσται πρὸς νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἁμαρτάσειν. ἡδεῖς δὲ ὅπου τῇ χάριτι καὶ διαφορᾷ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐντὸς τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας συσκηνοῦν, καὶ καθημέραν ὅπου τὰ ἐσιάσεως τὰ ἰδίας ἔχων. γνωμένου δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ Ἰώσηπον, ἀπορῶς ἔφερον. συνάσης δὲ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐμελλε τὰ τέλη πρᾶσθαι τῆ πόλεων, ἠγόραζον οἱ ἐξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς τε φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνησμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τῶν ἀμφοτέρων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ταῖς οὐσίας ἐμπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπεφέρετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοντι τὴν προσοδον αὐτῷ κατανευσῶν τ
ὠνὴν τῶν τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐγγυήσου ὁ κ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δυνατόν, σφόδρα ἀσείως ἀπεκρίνατο, δώσω γὰρ εἶπεν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε κ καλοὺς, οὓς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν ὁ τούτοις οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, κ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' ἀχθους. ὁ ὁ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως στρατιώτας χιλίους, ἠξίωσε δὲ τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διαζειν. κ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τοῦ τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος ὁ ἐν ἀσκάλωνι, κ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ κ παρεσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, κ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος τὸ φρονήματος, κ τὴν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφῆσιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βέλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, τὸ παράδειγμα τ ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντας τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερεφρονοῦντων ὁ κ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, κ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῷ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ὁ πολλὰ χρήματα κ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δύνασθαι τὴν ὑπαρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ἔσι κατεχρήσατο, τ ἀφορμὴν αὐτῷ κ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας τηρεῖν, φέρνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῷ ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ κ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, κ τοῖς φίλοις αὐτῷ, τ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τ παρ' αὐτῷ. ἀπήλαυσε ὁ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κβ. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ. ποιησάμενος ὁ κ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ὁ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν τῷ ἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι κ τ θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὸν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, κ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεποῦς, ἐρασθεὶς τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ κ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα τὸ δῶρον ἀγαθὸν χαρίσασθαι αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τ ἐπιθυμίαν. ὁ ὁ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δωρεὰν, κοσμήσας τ αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγε πρὸς αὐτὸν, κ συγκατεκοίμησεν. ὁ ὁ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. κ τούτου γνωσθέντος πολλάκις, ἠρέθη σφοδρότερον. ἔφη ὁ κ πρὸς τ ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δυνάσθαι χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Prolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm frattrem tale dedecus in se admittere. Ioseph⁹ collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, frattrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioseph⁹ enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, iementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. perrentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem saluratum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῆ ἢ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐφ' ἁπαλουῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾶ μετ' ἀδείας, ⁊ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, ⁊ τελευτὴς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἀδελφῶν ἐπὶ κακῷ ἐν αἰχμὴ γενόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τ' φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, ⁊ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δ' ὧν ἡ ἐπ' ἔτ' ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν ⁊ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα ⁊ φθονηθῆναι δυνάμενον, τῇ ἢ ἰωσήπου γνώμῃ θελήσαντος τὴς αὐτοῦ τῶν ἰῶν πρὸς ἀρετὴν ἀνέφυκε, ⁊ καθέκα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας ⁊ τ' πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀπόπτοι ⁊ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῶν. μόν δ' ἐκείνοις τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τὴν ἐρημίαν, πρόσχυτα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζυγατέρας ἱμάντας. ὁ ἢ χωρούμενος ἐν τῷ τόπῳ ⁊ τοὺς ἱμάντας ἐκ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλατοῦ γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν ἢ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν σπεισμένους τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν ⁊ τ' ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις δίνειμε. τιμὼν ἢ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζυγεῖα, καὶ τέτον τὸν τρόπον πρεῖας, ἵν' ὁ πατὴρ αὐτῷ προστάξει χρῖ, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐθαύμασε τὸ φρονήματος, ⁊ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἢ μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν διὰ τέτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τέτον τὸν καιρὸν ἰὼν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας ⁊ τῆς ὑπικόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης πομπικῆς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐχώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρόνου κατείχετο. τῷ δ' ἰῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ ἢ πρεσβυτέρων παραγησαμένων, ⁊ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγοικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ἢ ὑρκανὸν πέμπειν συμβαλλόντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν ἀπίεναι. ἐπαγγελλομένου ἢ πορεύεσθαι, ⁊ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ δαπανῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἤδη τ' παιδὸς τῇ φρονήσει. ἀγαλίπων δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτὸν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὧν ἂν αὐτὸς καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἢ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, ⁊ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἂ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, A
ἐκ ὀλίγα ἐλάσσω τεσσαράκοντα ταλάντων. ὁ γὰρ ἰώσηπος
τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ παρεθεσμίας ἐνίσταμένης καθ' ἣν ἔδει τοὺς
βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ ἀρίω-
νι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέ-
ρα ⁊ λαβὼν ὀπισολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμη-
σεν. ἐλθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι
τοῖς τῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς B
δ' ἀπεγράψατο εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ
ἀρίωνι τὴν ὀπισολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα
βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέ-
κα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν,
ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνω-
κότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρονοῖ τὴν οὐσίαν,
ὡς πόνων καὶ ζημίας ὀλιγωρήσας ἐδήλου, ⁊ μι- C
μητὴν αὐτὸν ἠξίου γίνεσθαι τῶν γεννήσαντος. δώσειν
δ' οὐδὲν πλέον τάλαντον δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς
τῷ βασιλεῖ. παρωξυνθεὶς ὁ πᾶις, εἰς δεσμὰ τὸν
ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο
δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δηλωθείσης ὅπως ὑπο-
πλήξῃ τοῦ παιδὸς, σφόδρα γὰρ αὐτῷ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ'
αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπά-
τρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, D
θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὀψοφαλεῖς πρὸς αὐτὸν γαμβρὸς
παρεῖς, ὅτι ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ παρασὲ δώσεις τὸν οἰ-
κοπόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ μανθάνειν ἐπέ-
λυσε. τὸν δὲ φασὶν ἀποκεκινάμενον τῷ πάθει τοῦ βασι-
λέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὄζει παρ' αὐτῷ κωλύων
τὸν ἡγνευθέντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν
ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀγὼ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ἐδεῖ
αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ὡς εἰμαρόντα δῶρα κομίσαι E
τοῦ πατρὸς διερχέτην ἡμερῶν. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι
κελεύσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ
μικρὸν ἢ μέγα τινὰ δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ κολά-
ζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσδοκα ὑπὸ τῶν ἀρχομέ-
νων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος,
εἰς γέλωτα ἐτράπη, ⁊ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παι-
δὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς F
διετίθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μεγάλη βοήθεια ἐστὶν αὐ-
τῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀ-
πελύθη. καὶ ξεῖς ἀγαλλιῶν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἅπασα-
το τοῖς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλο-
φρόνως εἰσίασαν ἀγὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν.
λάθρα δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ'
αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα ὀψαμένους καὶ
ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δ' παρ- G
θένους δ' αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ὑφ' ἑστίασιν
πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑπο-
καταλιπὼν παντὸν, καταφρονηθεὶς ὡς πᾶς ἐπὶ τὴν
ἑστίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαφερόντων.
τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τὰ μὲν ὀστᾶ,
ἀπῆσαν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σωρηδὸν ὄντων ἐμπεφορθαι
τῷ ὑρκανῷ, ὡς πληρώσαντα τὴν φαγεμβολὴν αὐτοῦ τράπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τῷ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
πρὸς τὰ σκώμματα ⁊ τοῖς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδίδου, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν καταμ-
μένων τῇ τραπέζῃ, πάρεσῶς τοῦ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρασκεύσματα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τού-
του σόχασαι ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἅπασαν διεφθαρκε, οἷς οὐδὲ ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit: sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & roganA te Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis B & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Ioseph⁹ propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quiC dem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres D scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum E honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in muuera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum F comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm excipieretur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Ioseph⁹, vir bonus & magG nanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τῦ ξύφωνος λόγον τῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι βουλόμενος αὐτὸς ἀφάνειαν ὀσῶν, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνας τὰ ὀστᾶ συν τοῖς κρέασι κατεδίειν ἅπαντ ἔχοι, πρὸς τοὺς κατακειμένους ἀποβλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ ποιῶ πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀποκρισιν αὐτῦ σοφὴν ὄντα ἐμομφίμοιρον, πάντας ἐκέλευσεν ἀναπεσόντας, τῆς ἀντεφιλείας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστέρᾳ πρὸς ἔκρισιν ἦλθε τῦ βασιλέως φίλων προθύμως, καὶ τῦ μὲν τὴν αὐλὴν δωρᾶτο, τοῖς μὲν πανάζετο, πρὸς δὲ τοὺς οἰκέτας ἀπεστενοθάκτει, τὰ μέλλοντα δώσειν τῦ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τῦ παιδὸς αὐτῦ γενεθλίῳ. τῦ δὲ τοῖς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοῖς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῦ, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιῦτον πρόσοδον ἔχειν. οὐ γὰρ πέντε τάλαντον ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῦ, ὡς καταγνωσθησομένου τῦ ἰώσηπου, ἐπ' ἀπωλείᾳ τῦ βασιλεῖ δῶρα τὴν βεβαιότητα τῆς δωρεᾶς, εἰς ἀσης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῦ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ἢ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐς ἀπέστατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους ἴσους, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοῖς μὲν τῦ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμαζόντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῦ δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῦ βασιλέως αὐτῦ, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τὸ βασιλέως ὖσι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς ὑπεφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῦ κίνδυνον. τούτοις γὰρ ἐγεγράφησαν αὐτῦ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανόν. πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀπατασάμενος τὸ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῦ δωρεὰν ἣν βέλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ἀδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῦ γνώσθαι παρ' αὐτὸ, ἢ γεγράφθαι τῦ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτῦ. πεμψας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, ἐπ' τῦ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῦ καὶ ὑπάρχοις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν πρὸς τὸ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαναρχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ δραφθερούντες αὐτὸν, καὶ τὸ παρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτοῖς ἔνεκεν τῦ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφέρπιζε τὴν σωτηρίας αὐτῦ. τὸν ὀργὴν μὲν τοι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῦ τ' ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῦ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῦ ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. πορευόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, διάσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τ τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐπ' ἀπορίας καὶ πραγμάτων ἀδείαν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τιμὴν ἀρχιερωσύνῃ σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

B

Κεφάλαιον ε.

φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γραφῇ τινὶ, εὑρέθη ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, ἐξαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν αἱ βέλτιστε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τάτε ὑμέτερα ἴδια νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἐξαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. σφραγὶς ἐστὶν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα πρὸς τὸν λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος γὰρ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἔπεισε διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. προκαθίσας γὰρ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἄραψι, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε γὰρ βαρὶν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ὕψασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθεσιν. περιήγαγε γὰρ αὐτὴ δρόμον μέγαν καὶ βαθύν. ἐν ᾧ δ' κατ' αὐτὴν τοῦ ὄρους πέτρας ἐξετεμὼν αὐτῆς τὸ ἐσώτερον, αὐλαῖα πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίταν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θέσεων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν ἀπολαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, ἐσχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀπίσθιες ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. προσῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἷς καὶ θαλαμίσκους ἐκόσμησε παμμίκεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπειργάσατο τὸν τόπον, τύχῃ ὠκόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ὅτι μεταξὺ δή τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐκ πόρρω τῆς ἐσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ὅλα ἔτη ζ'. ταῦτα τὸν χρόνον ὁ σέλευκος δή συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτόχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τιμὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς κεκλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι νεαρὸς τὴν ἡλικίαν.

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines; & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuítque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomēto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen in ditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων ἦν ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς ἢ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ δίχα τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

Cap. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπολέσαντο αἰτίαν.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secessérunt ad Antiochum dicentes se vellè relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vius fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν ἢ τὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου κατὰ χώραν ἔκαστα. Ἰησοῦς ἦν, ὃν δὴ λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, μεταρριθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σύνωνυμοι γὰρ ἅπαντες ἐκαλοῦντο παῖδες, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔθεσιν ἦσαν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ Ὀνίας ὠνομάσθη Μενέλαος. ἐπισάντος οὖν τοῦ πρεσβυτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διαμεμηνότος εἰς ἑκατέρους, ὡς τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐβοήθουν. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὗ πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑπερέφαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τοῦτο τῆς ἀγδόης ἑβδομάδος ἐπεκάλυψαν, ὡς αἰδοῖα ἔχειν καὶ τὰ περὶ τὴν ὑπόδυσιν ἕλληνες. τότε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. Ἀντίοχος ὁ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τόπον, ὅτι τὴν Αἴγυπτον δέχεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δὴ τὸν τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονῶν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρόσφορα πολεμικοῦ διέπειν δυναμένων. ἐλθόμενος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πολέσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον περιελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. καὶ ἐλθόμενος ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις, καὶ καταχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπως τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν χειρωσόμενος Πτολεμαίου. ἀπεκρούσθη δὲ ὑπὸ Ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων. ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τῶν περὶ τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῆς ὑπομνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐσομένοις αὐτῆς ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A

Οτι στρατεύσας ἐπ' αἰγύπτου ὁ Ἀντίοχος, ὅτι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolymam exercitu, occupatoque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

ΥΠοστρέψας δὲ ἀπὸ τῆς αἰγύπτου ἦλθε τῷ δεκάτῳ ῥωμαίων ἔτει ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὅτι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῶν ἐκείνου φρονούντων ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ τῆς ἱεροσολύμων γενόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο τῆς ἑκατοστῆς καὶ τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμᾶς, χασλεύς, παρὰ μακεδόσιν, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσας τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρηνικὰ ἀπάντα προσδέξασθαι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, καὶ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν μὲν ἐώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῆς ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμενε τοῖς περὶ ἐκείνους αὐτῷ φιλίας πατροβλισίαν προδιδόντας· οὐδὲ τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ βαρέσας, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῆς καταπετασμάτων ἀποχόμενος, ἅπερ ἐν βύσσου καὶ κόκκου πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοῖς ἰουδαίοις διὰ τούτους πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀποκτείνας, τοὺς δ' ἀνδραποδίσας γυναῖκα ἅμα καὶ τέκνοις ἕλαβε, ὡς τὸ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐπέθηκε δ' αὐτῇ τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὸν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπιφανεστάτη τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἦλθε τοῦτ' αὐτοῖς ὀχυρώσασι τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δ' οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τῷ πλήθει οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τοῦ ἔθνους, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὑπερτελῶν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφέμενους τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτῶν θεοῦ θρησκείας, τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένοις σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες δὲ καὶ ἐκάστῃ πόλει κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ὑπ' αὐτοῖς οὓς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλευσιν ἀπέλιπεν εἴτε οὖν ταῦτα ποιῶν ὑβρισθείη. κατέστησε δὲ καὶ ὑπισχνούμενος, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπέσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μηδὲν ἔχοντες, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλγηδόνα τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ὑγιεῖς, εἰς ἐφόντισαν αὐτοῦ, τῆς πατρίου ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχοντες, ἢ τῆς τιμωρίας, διὸ καὶ πειθομένοις ἠπείλησαν αὐτοῖς. καὶ ἦλθε τοῦτο κατὰ πάσας ἡμέρας ἀκμάζοντας καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Ρ Euersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierotolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apértis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptisque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxtà legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

V. I.

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant à crucifixorū parentū ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali malè peribāt. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hūc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatū: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, volunt nos in cōmunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hæretibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quam origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οἷς περίτεμνον, καὶ τῷ τὸ βασιλέως προσάρεσιν ἀπήγχον, ὃν τοῖς τεταχηλῶν αὐτοὺς τοῖς ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δ' εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ἔτοι κακοῖ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, ἀπέβ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ συγγενεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ὃν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀπόλουθα, ἰῶ διεβλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γὰρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον ἐρώτησεις, καὶ ὑπισολὴν, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντίοχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα ἀπὸ τῶν ὃν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς ἀκολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν ἀπὸ τῶν ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δ' ἀνώνυμον ὃν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὺ δὴ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένοις, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσι, ὅταν ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ὅτιν ὃν τῇ πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν διηγητὴν καὶ σωτῆρα, προσάξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ φροντίζοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσάπτουσι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἐθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. προσαγορεύθηναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. ἡμοῦμένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ὃν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβεβουλευμένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρεσῶται χρώμενοι ζῆν, βουλόμενοί τε αὐτοὺς τῆς αἰτίας, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύθηναι διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλται. ἔτει ἕκτῳ καὶ πεντηκοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια΄.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Elea-

Κεφάλαιον η΄.

Ως αὐτιόχου κωλύοντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ὁ ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονεῖ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτιόχου στρατηγοὺς ἀναιρεῖ.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν μοδείμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὀνόματι ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ ἐ. ἰωάννης, ὁ καλούμενος γαδδῆς, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεά-

ζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐαρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπ- A
φοῦς. δεῖν οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν
κατάσασιν τῆ πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως δι-
αφπαγὴν, καὶ τὸ ναοῦ τὴν σύλησιν, & τὰ πλήθους τὰς
συμφορὰς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶ) ὑπὲρ τῆ πα-
τρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλ-
θόντων ὃ εἰς τὴν μωδιεὶμ κώμην τῆ ὑπὸ τε βασι-
λέως καθισαμένων ὅπὴ τῆ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς B
ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύόν-
των ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δέᾳ ὃ τὴν δόξαν,
τήν τε δέᾳ τἄλλα, καὶ δέᾳ τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιοῦ-
των τὸν ματθίαν πρωτατάρχειν τῆ θυσιῶν, κατα-
καλεθήσειν γὰρ αὐτῷ & τοὺς πολίτας, & δέᾳ τοῦτο πι-
μηθήσεσθαι πρὸς τὸ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε
ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς ἀντιό-
χου πρὸς ἀγμοσιν ἢ δέᾳ φόβον, ἢ δι' ἀπειλῆσιν C
ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῆ τέκνων
τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς ὃ σκωπή-
σαντος αὐτὸ, προσελθὼν τις τῆ ἰουδαίων εἰς μέ-
σον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστέταξεν ἀντίοχος, θυμωθεὶς ὁ
ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τῆ παίδων, ἐχόν-
των κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τ' στρα-
τηγὸν τὸ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπιωάγκαζε, δι- D
ερήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῆ, & τὸν βωμὸν καθελὼν
ἀνέστρεψεν, εἶτις ζηλωτὴς ὢν τῆ πατρίων ἐθῶν, καὶ τ'
τὸ θεὸ θρησκείας, ἐπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν
μὴ τῆ τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ὥρμησε, καταλιπὼν
ἅπασαν τὴν αὐτὸ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
ἄλλοι ποιήσαντες μὴ τῆ τέκνων & γυναικῶν ἔφυγον
εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀπηλαίοις διῆγον. ἀνέσαντες
ὃ ταῦτα οἱ τὸ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν
ὅσην εἶ) συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆ ἱεροσολύμων E
ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ
καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν
πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ
μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι
πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων ὃ τοὺς λόγους,
ἀλλὰ ἐναντία φρονέντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς
μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτους ἐν τοῖς F
ἀπλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ'
οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῷ ὃ ἀμύνεσθαι δέᾳ τ'
ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὧδε βλῶναι τὴν
τ' σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρκεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ
νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ & τέκ-
νοις συμπνιγέντες τοῖς ἀπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ ὃ
καὶ δεσωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κεῖνον
ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐ- G
δίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυ-
λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ
μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ-
βαλλόντων, αὐτῷ δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε
μηδὲν, ἔτους ἅπαντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰ-

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quam sic inglorie viuere. Cùmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus prophana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibique victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem dici repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII.
anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

πὼν, ἔπεσεν αὐτοῖς, καὶ ἄχει δεῦρο μὴ παρ' ἡμῖν, & σαββάτοις εἴποτε δεήσῃ μάχεσθαι. ποιήσας ὃν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοῖς τε βωμοῖς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμβρύοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ἐνεχείρει ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὑλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῆ τε παίδων τοὺς ἀπερι-τετμημένους, ἐπέλυσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅπη τῆ κωλύειν καθισαμένους ἐκβαλών. ἀρξας δ' ἐφ' ἑαυτὸν καὶ καθίστησιν εἰς ὕσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, & προσησάμενος αὐτοὺς. ἐγὼ μὲ εἶπεν ὦ παῖδες ἄπειμι

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1. *Macch.* 3 Hæc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, electo hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. His auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cótra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cófluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

τὴν τ᾽ εἰμαρμένης πορείαν. ὧδ᾽ ἐπίθεμαι ἢ ὑμῖν, τοὐμὸν φρόνημα, καὶ ὧδε καλῶ μὴ ἡμέσθαι κακοὺς αὐτῶν φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ᾽ τῶ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένω προαιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἴχεσθαι τ᾽ παρώσαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ὀφθαλμοῖν ἢ δι᾽ ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης Ꞓ ἀνάγκης ἐπάνω ἡμέσθαι τὰς ψυχὰς ἔτος ὧδε σκεδασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὖ δέη. λογιζομένους τῶθ᾽ ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀφόψεται. τ᾽ δὲ ἀρετῆς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, Ꞓ τ᾽ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ᾽ ἀθεΐας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπίπνεα, τῇ δ᾽ τῶν ἔργων μνήμη, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστέντας ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τ᾽ εὔκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ οὐκεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ᾽ βίον. μάλιστα δ᾽ ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τῆς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ᾽ εἰκοντας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τ᾽ ἀρεταῖς. Ꞓ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν συνέσει προῦχοντα, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν εὖ βουλεύῃ, πείθεσθαι, μαχαιροφόρον δ᾽ τ᾽ στρατιᾶς δι᾽ ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσίεσθε δ᾽ καὶ τοὺς δικαίους Ꞓ θεοσεβεῖς, καὶ τοῦ δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ᾽ θεὸν δεξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς ἡμέσθαι, καὶ τῶν λαῶν τ᾽ ἰδίαν ἀνασώσας πάλιν τῶ βίω σωμηθειαν, μετ᾽ ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδεΐμ. πένθος δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ μέγα τῶ λαῶ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τ᾽ προσασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο· ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἑκτῷ. σωαραμένων δ᾽ αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν Ꞓ τ᾽ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ᾽ χώρας, καὶ τοὺς ὧδε νομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ᾽ γῆς.

Κεφάλαιον ί.

Ως αἰτιόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος ἐς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀνῄρεθη.

ΤΑῦτ᾽ ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ὅπῃ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς Ꞓ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ᾽ ξαυμάτιας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῶ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων δ᾽ ὁ τ᾽ κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, Ꞓ δύναμιν ἤδη προβεβλημένῃ πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσπεφευγόσι τοὺς εἰς τὰ τῶ βασιλέως προστάγματα ὧδε νομοθετοῦντας, πρεσβεύσασθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαλέσας δ᾽ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅτι τ᾽ ἰούδαν παρεμένεσθε. προσελθὼν δὲ ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ᾽ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν παρεσκευάζετο, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην ὀλίγῳ τε τῷ ὁλκάδι καὶ δι' ἀσπίδων, νεπὶς ἀπειρίαν δὲ, ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἐστὶ καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοῖς προγόνοις, οἳ ὅπλα ὑπερασπίσαντες καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁρμῆσαι χωρῆσαι τοῦ πόρρω. καὶ συμβαλὼν, ἔτρεψε τοὺς ἐναντίους. πίπτοντας γὰρ τὸν στρατηγὸν, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ὑπολοίπων δ' ἦχεν τὸ πεδίον, κτείνει τοὺς πολεμίους εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν ἁλικήν.

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἧτται.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβὼν, ἡτοιμάζετο κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διαπεμψάμενος, εἴκοσι τοὺς δισμυρίους ἀπολείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν ἴσαν (ἅτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδοξος οὐκ ἠρεῖτο τοῖς ἔθεσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα πορεύεσθαι, τοὺς φόρους καὶ χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν δὲ ὅπως τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Ἀμάνου ὁρῶν καὶ Κιλικίας ἀπὸ Εὐφράτου διήκοντα πεδία, καὶ μέρος τι τῆς Συρίας καὶ τῆς ἐλευθέρας, ἔφειν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μὴ πάσης φροντίδος, ἐπιτίλασθαι δὲ τοὺς ἀπὸ φιλοτιμίας καταστρεφόμενον τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἐξανδραποδισόμενον, ἀφανίσαι τε τὸ ἱερὸν ὄνομα, καὶ τὸν ὄχλον αὐτοῦ ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ ἀντίοχος, ἐξέλασεν εἰς τὴν περσίδα μυριάδας ἑπτὰ. καὶ παραπεμπόμενος τὸν εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὑπολειπόμενος πολεμῶν τὸν δορυμένους καὶ νικήσας καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῷ βασιλέως φίλων, καὶ ὁπλίτας ἀπὸ μυριάδος πεζῶν καὶ δισχιλίους ἱππεῖς ἐπιλεξάμενος, ἐστρατοπεδεύσατο ἐν τῇ ἐμμαοῦντι τῆς ἰουδαίας. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐκεῖθεν πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπεδεύσαντο). προσηγόρευσαν δὲ αὐτοὺς σύμμαχοι ἀπὸ κώμης καὶ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περιοίκων ἰουδαίων. ἔστησε μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλώτους ἀθροισθέντες, πέδας δὲ καὶ ἀργύριον φέροντες τοῖς πραθησομένοις, ἀργὸν δὲ καὶ ἄχρηστον τοῖς αὐτοῖς κατανοήσαντες. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταμαθὼν, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ πατρίων νόμων, στάσεις πολεμουμένους, καὶ τὸ συνήθως αὐτῷ κῆμος τῆς ἱκετείας ᾠδὰς τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑπομένοντας, τοῦτο δυσωπῆσαι ᾠδάχειν αὐτοῖς τὸν κύριον τῶν ἐχθρῶν κράτος.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi iniuriam fecerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lysia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.

AVditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gẽtium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perside, regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidémque mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem exercitu anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsque Emauntem vrbem progressi, in campestribus eius castramétati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegaris nouis maritis, quive agrosr ecens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. *Macch.* 4

A διατάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτριον, καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ τοῖς νεογάμοις ἀπολύσας, καὶ τοῖς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένοις, ὅπως μὴ δι' ἀλλοτρίαν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀτολμώτερον μάχωνται, κατασκευάσας τούτους παρρησίᾳ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις. καιρὸς γὰρ ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς ἀνδρείαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νυνὶ γάρ ἐστιν B ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὸν ἦσαι, ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας. τῇ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπὶ πολὺ νατέραν εἶχ συμβέβηκεν. ὡς οὐδ' ἂν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δυσαίμονα καὶ μακάριον ἀναλήψασθαι βίον, ἐὰν ᾖ ἐν ὁ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν, ἢ τὰ ἔσχατα παθεῖν, καὶ μηδὲ ἄθλημα τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἀπολησθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γινομένων, ἕτοιμοι ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δ' ὑπὲρ πολιτῶν ἐπάλξεων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, ἀσφαλείας, ἀγώνιον τὴν ὄκλειαν καταπολαύζειν ἀπεδυκότες. ἑτοιμάζεσθε τοίνυν σὺν ἕσπερᾳ ὅπως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἀμὲ ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ἐπὶ θαρσοῦν τὴν στρατιὰν ἔλεγε. περὶ δὲ τὸν πολεμίων, πεμφάντων Γοργίαν μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως δι' τὴν νυκτὸς ἐπιθέσηται τῷ Ἰούδᾳ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες ἀπὸ τινὰς τῶν περιόντων Ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ Ματθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιθέσειν, καὶ ταῦτα διαρπάσας αὐτῶν τὰ δυνάμεως. καθ' ὥραν δὲ ἐκπεποιημένος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τὴ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὠδευσε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. ἐν ἀγρῷ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς ἐχθροῖς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφάνεται τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μετὰ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων δι' πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτι πεφευγμένους καὶ μετ' ἐμπειρείας πολλῆς στρατοπεδευμένους, παρεκελεύσατο τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖ, καὶ τὸ θεῖον ἤδη που καὶ τοῖς ὕτως ἔχουσι τὸ κατ' τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοῖς τὴν ἀνδρείας, ἐπέλυσε σημῆναι τὰς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ὁ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὰ δέκτικα καὶ τεράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐθισαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι Γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς τρεῖς χιλίοι. Ἰούδας δ' τῶν μὲ σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτὸ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ καὶ μάχην εἰς τοὺς Γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ

B δύναμιν. κρατήσαντας δ' τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτον μόνον ἔχοντας καὶ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχομένους. ἔτι δ' αὐτὸ διαλεγομένου ταῦτα τοὺς στρατιώτας, ὑφορύξαντες οἱ τοῦ Γοργίου τὰ μὲ στρατιᾶ, ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δ' στρατόπεδον, ἐμπεφορησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦν, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ὕτως ἔχοντα ἐμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τὲς μὲ Ἰούδα τοὺς τάξιν ἑτοίμους κατεσόπησαν, καὶ αὐτοὶ διέσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δ' Ἰούδας

ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆ ὀργῆ σεσωπωμένων, A
ὑποστρέψας ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα. πολλὰ δ' χρυσὸν καὶ ἄργυρον & πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χάρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς καταφρονουμένοις. οὐ μικρὰ δ' αὐτοῖς ἡνίκα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δ' συγχυθεὶς ὅτι τῆ τῆς σωτεμφθέντων ἥττη, τῆς ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὅπλέκτων συναθροίσας ἐξ, καὶ πεντακισχιλίους λα- B
βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. & ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν βεθσούροις κώμη τῆς ἰουδαίας ἐσεστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δ' μετὰ μυρίων ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν διεκάμπτο, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῆς ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἰῶ ὅλι- C
φοβος. ἀμέλει καταυοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τῆς ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῆς τὴν ὑπόγνωσιν ὡς ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὡπλισμενιζόμενος μετὰ μείζονος σεσπεῦ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἥττημένων ἤδη τῆς ἀντιόχε τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ ἰούδας σκληπισάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς D
νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβλεῦαι δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαίρισαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δ' ὡπλισμένος μεταξαίτος τοῦ πλήθους εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ καταπεφρησμένας τὰς πύλας, & φυτὰ ὡς τὸν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῆ ἱερᾷ βεβλασηκότα, θρῆνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῆ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὅπλεξάμενος δ' πινας τῆς αὐτῆ σεσπωτῆς, προσέταξε τούτοις σκοπολε- E
μῆσαι τεως τὸν ἄκρον φυλάττοντας, ἄχει αὖ αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῆς ἁγνίσειε. καθαρὰς δ' ὅπμελῶς αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, ζάπεζαν, θωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δ' & τὰ προπετάσματα τῆς θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δ' καὶ τὸ θυσιαστήριον, καιρὸν ἐκ λίθων συμμίκτων οἰκοδόμησεν, ἃ λελαζομημένων ἐκ σιδήρου. προέπτη δ' & εἰκάδι τοῦ χσ- F
λαμου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅπι τὰ λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπι τὸ βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὡλοκαύτωσαν ὅπι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δ' ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν & μετέπεσεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν δ' ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἁγαμεῖναι ἔτισιον ἔτε- G
σι συνέβη τρισίν. ἔτει δ' πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῆ & ἑκατοστῆ ταῦτα πρὸς τὸν ναὸν ἐγίνετο, προέπτη & εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγίνετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' & ν' καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη χρόνῳ τῶν δεκαπέντε προφητείαν, προὺ καὶ ἡ χρυσομήλου ἐτῆ. ἐδήλωσε δ' ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζε δ' ἰούδας μῆ τῆ πολιτῆ αἰάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὴ καὶ λαμπρᾶς ταῖς θυσίαις κατδωχῶν αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

fine certamine victor, [illegible]
suos ad prædam di[illegible]
suis reperto plurimo auro
thóque & purpura inco[illegible]
citum, laudans Deum auto[illegible]
quæ haud exiguum momentum ad
bertatem eis attulit. Lysias autem
no ad abolendam ignominiam nou[illegible]
tum parauit: contractísque lectissimo[illegible]
litum sexaginta millibus, & adiunctis
que millibus equitum, Iudæam ingressus
tana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra
posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderet Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chasleu, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferētes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incēdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſēre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiētes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὅπι ἀμμανίτας καὶ τὴν γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὅπι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἀνῃρέθησαν αὐτῷ.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρατάξει ὡς τεχιλίοις τῷ ὁπλίταις λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἀπελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφός, μεθ' ὁπλιτῶν ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γαλααδίτιν. καταλιπὼν δ', ὅπι τῷ λοιπῶν τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, παρεγγείλας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπισθεν τὴν ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων διαβαίνων εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῶν πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέρχεται. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος,

καὶ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἡμέρας τρεῖς τὴν ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τελέσαντες ἠρεμούντων τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντήσαι προσετυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτῶν ἀπόδειν ὅτι τοῖς ἀλλοφύλοις, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πειθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τὴν βοσόρραν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχιμον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ὑπηλθομένης δὲ νυκτὸς, ἐπὶ δὲ ἕτερα ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας διὰ αὐτῆς ὅτι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προσπορευόμενος τὸ χωρίον τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔξωθεν ἐπ' αὐτὸ προσάγονται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν συγγενῶν θαρσαλεωτέρους προθύμως, εἰς τέλος ἐλθὼν τὸ στρατόπεδον ὄπισθεν κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον ἀθρόμενοι, ὅτι μαχαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχείας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. ἀποδύσας δὲ εἰς μάλλιν πόλιν ἥτις λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπίπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῶν τιμόθεος δυνάμιν μεγάλην προσπαρασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε προσλαβὼν καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπέναντι. πόλις δὲ ἦν αὐτῶν. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβάλλοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. διαβάντων γὰρ ἦτταν αὐτοῖς προεῤῥήγνυ. ἰούδας δ' ἀκούσας προσπορεύεσθαι τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἐπορεύετο ὅπου τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δ' εἰς δίους ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲ αὐτῶν διέφυγον. οἱ δ' εἰς τὸ καλούμενον, Καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦτ' εἶναι στοιχεῖα. ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὅτι τὴν ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἅτε ἄλλην αὐτῷ βαπομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ἅτε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ὑπερβῆναι αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἐπετήρουν. μὴ πθομένων δὲ τῶν ἐμφραγῶν, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταῤῥήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquãtò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Ioseph Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium, cuerterunt etiam Mariisam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

A B C D

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Mach. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præduitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, ipse sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: essq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalopolitẽ.

E F G

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὰ ἄνω χώρας ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶ). ἔπηλε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιτηδεύετο τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπι τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτῇ ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπεχόντων, ἀποκεκύφει τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅτι τῇ ἀκμῇ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινες καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἥτταν, ἃς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίποι, & τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν ἰουδαίων. προσηλυμένης οὖν, & τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν ἔσαν ἐμήνυε, & τὸ ὅτι ταῦτα πάσχῃ κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλω, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸ θεῖον καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλιω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑπὸ θανεῖν λέγει τ̀ ἀντίοχον, βελτθέντα τὸ τ̀ ἐν πέρσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ δὲ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βελδυσάμενον, οὐκ ἔχει τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὲ δοκεῖ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταγρέψαι τ̀ βίον ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον δοκ̀ τ̀ ἱεροσυλίαν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναῶν τελδυτῆσαι τ̀ βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτῳ ἀ δοκείτω, τλῶ ὑπὸ τῶ μεγαλοπολίτῳ λεγομένῳ αἰτίαν, παρὰ τ̀ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσθαι. B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ δὶπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δ' ἀντίοχος πρινὴ τελδυτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̀ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̀ στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἐπέλδυσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς πρόνοιαν ποιῆσαι τ̀ ἀναζοφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̀ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δ' ἀντίοχος δ' καὶ ρ' ἔτει. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τλῶ ἐπιμέλειαν, ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν ἐπάτορα. ἐν δ' τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φεύγει καὶ φυγάδες τ̀ ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιφέροντες οἱ φεύγει, διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τλῶ φεύγειν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τότε τ̀ ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελδύκου ρ' καὶ ν'. κατασκδάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐλείας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τ̀ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ' τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τλῶ χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφερέσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τλῶ μὲ πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ἵνα δ' προστάξῃ ταύτλω ποιουμένους. κινδυνδύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τλῶ ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγειν τοὺς ὑπὸ τ̀ βασιλέως καταδαθέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια παρφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλδυσε μεθοφόρεσι συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατδίμους ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲ, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δ' δισμύριοι. ἐλέφαντες δ' β' καὶ λ'. ταύτλω δὴ παραλαβὼν τ̀ δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̀ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς σπουδῆς ἔχοντος τλῶ ἡγεμονίαν. καὶ προσμίξας εἰς τλῶ ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τλῶ πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν βεθσουρέων, καὶ τλῶ προδυσδλῶ αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῶν, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τλῶ πολιορκίαν. ἰούδας δ' τλῶ ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: tradidóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitísque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, distitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metatus erat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ita compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter acerbos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumptæ erant, & annus incidebat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militę quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduętu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tęporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

μὴ τὸ πλὴ ἔχειν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ἢ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται σφαπόπεδον ὅπι τῷ σενῷ, ἐν τῳ τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σαδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὁ. ὁ ἢ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ Βεθσούρας, ἤγαγε τὴν δύναμιν ὅπι τὰ σενὰ, καὶ τὸ τῆ ἰούδα σεφοπέδον. ἀμὶ ἡμέρα ἢ θεὸς μάχιμα διέτασε τ σρατιάν. τοῖς μὲ σεῦ ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι ἀλλὰ τ σωοχωρίαν, ἐ δυναμένων αὐτῶν ὅπι πλάτος τετάχθαι. εἰς ἢ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστε, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲ χίλιοι, ἱππεῖς ἢ πενπακόσιοι. ἔφερον ἢ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν ἢ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅπι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς σεσιάξας. κελεύσας ἢ ἀλαλάξαι τὴν σρατιὰν, σροσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε ζυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ἢ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ὑ κατεπλάγη, δεξάμενος ἢ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν σροδρόμων ὡσὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὁπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τ βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δυναρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲ τῶν ὡσὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοῖς ἄλλοις διεσκέδασεν. ὑσοδὺς ἢ ὑσὸ τ γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὀπιπτον ἐνεχθεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑσὸ τῷ βάρους. καὶ οὕτ μὲ δυσχώρως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέσρεψεν. ὁ ἢ ἰούδας ὁρῶν τ τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος ἢ, τὸ μὲ τῆς σρατιᾶς εἰς βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ ἢ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βεθσουρῖται τοῖς ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ ἀναιρέοντα βλέποντες τὰ ὀπτήδεια, ἐδεδίδασαν αὐτοὺς, ὅρκους λαβόντες ὑσὲρ τῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι δεινὸν ὑσὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος ἢ λαβὼν τοῖς πόλιν, ἄλλαμβ αὐτοὺς ἀδίκ διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ἢ κατέσησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ἢ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις σροσεκαθίζετο, καρτερῶς τῶν ἔνδον ἀμυνομένων. σροὺς ἕκασον γὰ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐσ' αὐτοὺς ἔσησε μηχάνημα, καὶ κεῖνοι πάλιν αὐτεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶ ὑπελείπετο, τῦ μὲ ὄντος ἀπανηλωμένου καρποῦ, τῆς ἢ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶ τὸ ἕβδομον ἔτος κατ' ὁ νόμος ἡμῶν ἀργεῖν ἐᾶν τοῖς χώραν, ἀσυθέρου μεμφιμνίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τοῖς τ ἀναγκαίων ὑσοίαν ὡς ἀλίγοις ἐν τῷ ἱερᾷ καταλειφθείσαν. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερᾷ, τοιαῦτα συνέβαινεν εἶ τὰ σεφύκοτα. λυσίας ἢ ὁ σρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ὑσὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐθηλώθη, καὶ τὰ σεφύκοτα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὡς τε τοῖς πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπι τ φίλιππον ὁρμᾶν. ἐ μὴν ταῦτα σοιῆσαι φανερὸν τοῖς σρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲ τῶν σερὶ φιλίππε ἐφανίζοντα, τ ἢ πολιορκίαν ὅτι χρησιωτάτη γένοιτ' αὐ δηλοῦντα, καὶ τ ὀχυρότητα τοῦ χωρίου. καὶ ὅτι τὰ τ

τὰ δ' ἔρρωσε αὐτοῖς ἤδη ὑπολελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ ἐν A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιέ. B

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τειχομάχου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, ὑποφευγόντων ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

ΚΑὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν, οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' C ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὴν δύναμιν καθελεῖν τὰ τείχη πάντα, καὶ θελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίαν γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ D ἀρχὴν τῶν κακῶν πείσαντα αὐτὸν τὰ πάτρια τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ε'. πονηρὸν γὰρ καὶ μιαρὸν καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύο ἤδη τὸν φίλιππον κρατήσας τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς E αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀρχιερατεῦσαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἄλκιμον ἐδώρησεν ἀντὶ ὀνίου τὸν ἀρχιερέων γνώμας, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθήκην τῷ τιμίῳ ὑπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φθὰς πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἀγύπτου βασιλέα, καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν F τῇ νόμῳ τῆς ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὅτι βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ὑπερασπισάμενος τῶν ἰουδαίων ἀνεχώρησε πρὸς τὸν βασιλέα. G

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὑπὸ ρώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, πείθεται μὲν αὐτῷ πλῆθος στρατιωτῶν εἰς τὴν βασιλείαν. εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν μισούντων προσδεχομένων καὶ ἀποδιδόντων αὐτοὺς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ ὅτε μὲν κελεύσαντος ἀποκεῖναι δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis fœdus & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse libere esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beræam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo alias dicemus tempestiuiùs.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni XV. 1. *Mach.* 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eieciſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cuitum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſutos nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hierololymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum pleriique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀπόχου ἔτι C, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφθέντες ⸗ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοῖ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες C συμμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαθόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν Ἰούδαν πεπραγμένα. ὁ ⸗ δημήτριος παραξιωθεὶς ἐκπέμπει βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῷ ὄντι φανοῖς βασιλέως ἀνδρα χρηστὸν, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὠνειδισμένος αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντελάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν C τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας ⸗ ὑπὸ τ αὐτοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, C ὠνειδισμένος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης δῆλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ὤκνησεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ σπουδῆς παρέσῃ τοσαύτης, ὡς μηδ' ὅσης ὑπολεμῆσαι τινὶ, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνης ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, C νομίσαντες ὑπὸ ἄλκιμον πεῖσαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅπως δύσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ ⸗ βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς ⸗ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς φρούροις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προστάττει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ, ὑπακούειν ἄλκιμῳ. καὶ μή σφισί τινας ἐν ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς αὐτόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεφεν. ἄλκιμος ⸗ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ συνεὶς ὅτι κατασκάψας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν C δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ προφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τὴν χώραν, C ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας διέσωσεν, ἐφόνευσεν. ὁρῶν ⸗ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τὸ ἔθνους, C αὐτὸς ὑπεροδύμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τε Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τ ἰσχύος, ὅτι τὴν ὠνειδισμένην δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζάπτειν. ὠνειδισμένος οὖν εἰς αὐτόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅπι τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθοι κακά. πλείω ⸗ γιγοιτ' ἂν εἰ μὴ προκαταλημφθείη, C δ ᾧ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἄνας ἀλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὴν βακχίδου παρουσίαν στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῇ στρατιᾷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισχνούμενος ἔσεσθαι, ἐπεὶ ἐφρόνει ἀσφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρᾶγμα ἰδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνάστην αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐπέλυσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς γενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίεπε τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν πειρᾶται, πρῶτα ἐμπείρως λόγοις εἰρηνικοῖς αὐτοῦ μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ διδόναι πρὸς τὸ μηδὲν πεισεσθαι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων διὰ τὴν ποιᾶσαν φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημηγορίαν τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς πρὸς τὸν ἔθνους αὐτῷ φρονεῖ. ταῦτα διαφερόντως βουλευσαμένῳ τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρεσβεύοντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστεις αὐτῷ, δεξάμενοι τὸν νικάνορα μετὰ δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ βούλευμα, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ θυμούμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας δυνάμεις προσβαλὼν τῷ ἰούδᾳ, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν δεδιότα τὸν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ κατόπιν ἐν τῇ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠπαίτουν, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱερουσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐχώρουν τὸν δεδοικότες λύπῃ προσέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱερουσολύμων ἐξελθὼν ἐχώρει κατά τινα κώμην, βεθωρῶν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ στάδιοις ἀπεχούσῃ τριακοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἄνδρας ἔχων. τοῦτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ πρὸς οἵων ἐπελθόντων κινδυνεύουσιν ἐνθυμηθῆναι, δρόμῳ ὁμοῦ χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ τῷ μάχῃ ἐξάγει. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς δὲ μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῷ ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐδὲν τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὴν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. διωκόντων δὲ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πάσαις κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικῶσι τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς μόνοι

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit amicorum charissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse cautæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cúmque post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidiis properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsque id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque castra posuit ad aliũ vicũ nomine Adaso, triginta modò stadiis distantem ab hostibus, habens circa se nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, sed quales ipsi, & pro qualibus præmiis contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnã capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sæuiebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati prosilientes, profligatis inconditè ruentibus oc-

XVII. 1. Macc. 7

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti paricté, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. *Mach.*8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuò missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra cũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ πρόσωπον, ὡς τε ὀκ. τ᾽ μάχης ταύτης ὐδεὶς διέφυγε, ὅτων αὐτ῀ ὀκτακισχιλίων. τ᾽ ᾗ νίκλω συνέβη γενέσθ ταύτην τ῀ ιγ᾽. τ῀ μὴνὸς τ῀ λεγομένε, ᾧ δὰ μ᾽ ἰουδαίοις ἀδὰρ, κ᾽ ᾗ μακεδόνας δύστρε. ἄγουσιν δ᾽ ὀν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πατ᾽ ἔτος, ὲ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ὀκ ἐκείνε μὴν τι χρόνε πρὸς ὀλίγον τὸ τ᾽ ἰουδαίων ἔθνος τ῀ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαῦον, ὕστερ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίε, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκεύασμόν τινὸ τ῀ ἁγίων προφητ῀, πληγή τις ἀφνίδιος ἐκ τ῀ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅλ᾽ τ᾽ γῆν κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὅπ᾽ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος δ᾽ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τ῀ ἰούδα δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τ῀ ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι κατεπεπολεμήκασι τὴν τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ κατακεκόνα τ᾽ λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωκασι, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τ῀ αὐτὸ φίλων καὶ σύμμαχον τ᾽ ἰωάννε υἱὸν, κ᾽ ἰάσονα τ᾽ ἐλεαζάρε, παρεκάλει δ᾽ αὐτ῀ συμμάχους εἶ), καὶ φίλους, καὶ δημηγορίῳ χρήσαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας δ᾽ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς πρὸς τὸ ἰούδα πρεσβευτὰς, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δηλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ὑπέδυσε. ποιήσασα δ᾽ περὶ τούτε δόγμα, τὸ μὲ ἀπιγραφὸν εἰς τ᾽ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθεσαν. ἦν δ᾽ τοιῦτον δόγμα συγκλήτε, περὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τ᾽ πρὸς τὸ ἔθνος τ῀ ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τ῀ ἰουδαίων ἐθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ὅπλωσι τινὲς ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. ὲ πάλιν αὖ, τ῀ ῥωμαίων ὅπλωσι τινές, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι πρὸς ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τ῀ ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ βουλεύσασθαι γνώμῃ τε δήμου τ῀ ῥωμαίων. ὃ δ᾽ αὖ προσεθῆ τοῦτ᾽ εἶ) κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δημητρίου τ᾽ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τε ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μ᾽ τε ἔθνους ἰούδα, σεραπιῶν ᾗ σίμωνος τε ἀδελφε αὐτε, καὶ τὴν μὴν πρώτην ῥωμαίοις. πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιη.

Οὐ πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἀπεμφθεὶς ἐπολέμησεν.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τ῀ νικήσεως τελευτ῀, καὶ τ῀ ἀπωλείας τ᾽ σὺν αὐτῷ στρατεύματος, πάλιν τ᾽ βακχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ αἰτοχείας ἐξορμήσας καὶ ᾧδε βαδίζων εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τ῀ γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ ἀπηλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, ἑκπολιορκήσας καὶ λαβὼν, ἀγὰς ἐκέλευε ὅπ᾽ τὰ ἱεροσόλυμα αὐτοῦ ἐποιεῖτο. μαθὼν δ᾽ τ᾽ ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ τοῦνομα κατεστρατοπεδ῀μένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων δ᾽ χιλίων. τ῀ ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἔτοι τὸ βακχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ

ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείας στρατιᾶς καὶ A
πολεμίων ὑπερφυῶν, καὶ μηδένα κομιεῖν αὐτῷ θεὸς
συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὑπερεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῆς
ὡσυμβαλεῖν τοῖς μὴ τὸ βακχίδου. καὶ θεραπεύμενος
γε τούτοις δι' ὑψίχους ὑψίσας τὸν κίνδυνον, παρεκάλει
χωρεῖν ὅπη τὴ μάχιμον. τῶν ὃ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεὸς
τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων
ὃ νῦν μὲ ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις ὃ σωνα-
γαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τέτ'
εἶπεν ἥλιος ὑπίδοι γυμνοῦμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δεί- B
ξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ τελευτῶ ὁ παρών μοι
καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ὑπολέσθαι μαχόμενον, σή-
σομαι γενναίως παῦ ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη
κατορθωμένοις καὶ τῇ θεῷ αὐτῆς δόξῃ θεσβαλὼν τὴ
ἐκ τῶν νῦν φυγῆς ὑβρεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα θεὸς τοὺς ὑπο-
λειφθέντας ὧδε καλῶν, τὸν κινδύνον καταφρονήσαντας
ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδου τὴ
δύναμιν θεὸς μάχιμον παρετάσετο. Καὶ τοὺς μὲ
ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς ὃ ψιλοὺς
καὶ τοξότας, θεθεσήσατο ἀπάσης τὴ φάλαγγος. αὐτὸς D
δὲ ἰὼν ὅπη τὸ δεξιὸν κέρας. ἅτος ὃ συνταξας τὴ στρα-
τιὰ ἐπεὶ θεσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ,
σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴ στρατιὰ ἀ-
λαλάξασαν θεσπέσαν. τὸ δ' αὐτὸ πιήσας ὁ ἰούδας,
συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀ-
γωνιζομένων, καὶ τὴ μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινο-
μένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κρατοῦν ἐν τῷ
δεξίῳ κέρατι τυγχάνον τὴ στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς E
δυσχωτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τὴ τάξεως.
καὶ θεσβαλὼν πῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴ φάλαγγα.
ὡσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ
διώκει μέχρις ἀζᾶ ὄρους ἅτινα λέγομένην. θεασάμενοι
δὲ τὴν ἕτερον τὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δυώνυμον ἔ-
χοντες, ἐκύκλωσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνε-
σι μέσον αὐτὸν καιρὸν ἡγούμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν μὲ δυνάμε-
νος, ἀλλὰ θεεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀεὶ ἐμάχετο F
μὴ τὸν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν αὐτιπάλων καὶ κα-
τακόπους ἡγούμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπη καλοῖς μὲ θεέ
πεσον μεγαλυφόμενος, ἐφ' ὁμοίοις ὃ ὅτε ἀνῃρέθησκε τὴ φυ-
χὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, θεὸς μηδένα τὸ λοιπὸν
ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ ὃ τοιούτου στερη-
θέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα ὧδε πολεμίων ὑ-
περαπονδον σὺν καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τὸν ἰούδα, κομί-
σαντες εἰς τὴ μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν G
τέθαπτο, κηδεύσαν, πενθήσαντος ὅλη συχνὰς αὐτὸν τὸ
πλήθους ἡμέρας, καὶ πιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμέ-
νοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γυ-
μνὸν καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τὴν τῶ πατρὸς ἐντολῶν μεμνημένα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν
πολιτῶν ἐλευθερείας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος σωθῆναι ἀρετῶν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτὸ
κλέος καὶ μνημεῖον καταλιπὼν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ
τῶν ἀρχιερωσύνην ἔτος ἕνατον καταλαβὼν, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste de-
stitueretur milite, tamen quia non erat vnde
delectum in supplementum faceret, maximè
in tali temporis angustia, decreuit cum octin-
gentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus
vt generosè subirent pericula, iussit eos prodi-
re in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in
tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & nu-
mero & viribus, ac mox maioribus copiis hos-
tem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga ob-
uertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si
mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus
egregiè gestas, tantamque virtute partam glo-
riam ignominiosa fuga maculatutus sum, Atque
ita suorum reliquias cohortatus, persuasit
vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Interea Bacchides productis extra castra co-
piis instruebat aciem, equitum alas hinc &
inde in vtroque cornu collocans, in fronte le-
uem armaturam & sagittarios, & post hos ro-
bur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cor-
nu locum sibi optauit. Sic instructa acie post-
quam venit in conspectum hostium, iussit si-
gna canere, & militem cum clamore eos inua-
dere. Idem & Iudas fecit, collatisque signis cer-
tatum est vtrinque acriter: donec vergente iam
sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum ro-
bore militum pugnam in dextro cornu ciere,
cum audacissima manu iuuenum in eum irruit.
Perruptáque phalange penetrauit in mediam
aciem: & impulsis in fugam aduersariis, perse-
cutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id
conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à ter-
go adorti Iudam circumueniunt. qui videns
nullum superesse effugium vrgentibus circum-
quaque hostibus in vestigio cum suis constitit:
& cæsis hostium plurimis lassitudine magis
quàm vulneribus confectus cecidit non inul-
tus, ad priora præclara facinora extremo hoc
mortis decore addito. quo prostrato non ha-
bentes amplius quem sequerentur milites orbati
tanto imperatore, tum demum in fugam
effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres
induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum
in Modim vicum magnifico funere intulerunt
monumento patrio, & publico luctu per ali-
quammultos dies honorauerunt eius memo-
riam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi &
bellicosissimi, qui memor mandatorum Mat-
thiæ patris, nullum vnquam pro libertate po-
pularium defugit aut laborem aut periculum.
quapropter meritò virtutis sempiternam post
se reliquit gloriam, liberata è Macedonum ser-
uitute patria, & per triennium ante obitum ad-
ministrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τιμὴ ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἰωάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐπὶ τὴν χώραν. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῆ ὄνομασοῦ αὐτοχὴ ὑὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξιώγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος προσβυσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ἠ ἐπαρβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, ἀποδίξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ἠ ὡς ὠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης ἠ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον ἠ νικήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτοχῶ τῷ ἀλεξάνδρου ὑῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος ἠ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, ἐ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, ἠ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν συνεχώρησε τὸ ἔθνος, ἠ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζύφωνα σύμμαχος γιόμενος αὐτοχῶ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ ἠ δυσεβεῖ ὀπληθέντι. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος ἀναιρεθέντος, αὐτοχος ἐπολέμησε σίμωνι, ἐ κενδιβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι τὸν γαμβρὸν πτολεμαῖον ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, ἠ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτοχος ὁ δυσεβὴς, ἠ περισπασθεὶς τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', ἠ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἠ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία ὅπι συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αὐτοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu ſuccedit. CAP. I.
Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.
Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis munetibus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. CAP. IV.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit. CAP. V.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. CAP. VI.
Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit. CAP. VII.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traieciſſet, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.
Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.
Poſtquam Tryphon interfectus eſſet, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.
Quòd Simon à genero ſub Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt. CAP. XIV.
Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus eſt. CAP. XV.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obſeſſis Hieroſolymis placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Ot

Οτι πρῶτος Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα περιέθετο. Κεφ. ιθ
Ἀλέξανδρος ὁ Ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαῖος ὁ Λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ὡς στρατευσάμενος δημήτριος ὁ Εὐκαιρος ἐπὶ Ἀλέξανδρον, ἐνικήθη ὑπ' αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Ἀντίοχος ὁ Διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐνικήθη τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ὡς μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον τελευτήσαντα ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρα, τῆς βασιλείας κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν Μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσων καὶ πολέμων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ἰούδας, ἀπέθανεν ὑφ' αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν Ἰούδα πάλιν ὅσον οὐ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρεμβεβηκότων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀπήμαζον ἐπάκοιτον. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς βαρὺς χώραν κατέλαβεν. ὡς πολλοὺς δι' ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἄπιστας καὶ παρὰ τὰ πάτρια συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προαιρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τὰ κατὰ χώρας ὑπομόλεια. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς Ἰούδα φίλους, καὶ τοὺς ἐκείνῳ φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειτα ἅπαντας διέφθειρε. ταύτης δὲ συμφορᾶς τοῖς Ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, οὐδὲν ἧττον ἢ ὅσαι πεπραγμέναι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ προελεφθέν-

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iuda in principatu succedit.

A QVEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo B prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accederet etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. *Mach.9.*

erant reliqui ex Iudæ sociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabantque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentem sine præside venire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & visus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, communibus Iudæorum suffragiis administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem matùrè moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes suas copias, & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amaræi filij, direptisque impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus sociis: cuius facinoris paulò pòst pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illum aggressus est, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quòd nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votisque Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur: & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cùm ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum sociis desiliens commisit se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis trancare, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsidiis, res Iudæorum inde infestaret excursionibus. sed nihil æquè vt Hierosolymitanam arcem munit, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obsides inclusit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi essent nuptias, & adducturi sponsã ab

τες τῷ ἑταίρων τῷ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, & τὴν ἐκείνου περὶ τ ὁμοφύλων προθυμίαν ἴσχυειν ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προεμένων ἀπροσάτευτον τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς ἐστέρηται. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῷ καὶ νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἧττον χείρων τῷ ἀδελφῷ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῷ ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ ῥᾳδίᾳ προάγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταῦτα δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἅπαντα καὶ καταλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ διαβαλόμενοι ὅπη τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι ἐδίητων. ὁ δὲ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τ δυνάμεως, & πέραν τοῦ ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωαννίην τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ ἰωαννίην ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβράμ παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωαννίην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῷ πάντας. δίκην μὲν τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῷ τὴν ἀξίαν, ὑπὸ μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῆς ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς καὶ μαχόμενον σκεῖνη διὰ τ νόμον. ὁ δὲ παρορμήσας τοῖς ἑταίροις, καὶ φὴς τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἐν τῷ κινδύνῳ εἰπὼν μίσους ἀπειλημμένους τῶν τοῦ ἁμαρτῶν καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοιεν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄντες, ὁ ποταμὸς δ' ἐκ τῶν κατόπιν αὐτούς. δύο ἁπάντων ὄντων τῷ θεῷ νικᾶν αὐτοὺς ῥᾴδιον σωζομένοις τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τὸ δὲ προϊδόμενος καὶ τ πληγὴν ἐκκλίναντος, ὑποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τὸν διαζώζοντα τ τέρπον εἰς τὸ πέραν τῆς ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν ὑποδεχομένων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δ' εἰς τὸ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς μὲν χιλίους, πολλὰς δὲ τ ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν ἱεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βεθωρὸν, καὶ βεθήλλαν, καὶ θαμναθὰ, καὶ φαραθὼ, καὶ τοχόαν, & γάζηρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐτοῖς καὶ πύλας, καὶ τὸ μεγέθει διατείχισμα, δυνάμεις εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν ἀρχόντων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν ῥᾳδιουργούμενός τις πρὸς ἰωνάθην & τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα, τοὺς ἀμφοτέρων παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἀγομένας, ἀπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ὀνομαζομένων παρὰ τοῖς Ἄραψι. μέλλειν δὲ γίνεσθαι παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ νομίσαντες καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς παραφανῆναι, καὶ λήψεσθαι τὸν γάμον ἰωάννης δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅση τότε εἴωθε λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ πομπείαν μὲν ὁ γὰρ ἰωάννης τὰδελφὸς ἀνθ' ὧν ἡμῶν ἀμύνασθαι, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε δὴ ἔτοι καὶ οἱ σωτηρίωμοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑπὲρ σίμωνα μὲν οὐδὲ καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τὸ βαμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεφε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδεχομένους τὴν χώραν διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ὅπως εἴλαι βακχίδην ὅπη τὸν ἰωνάθην συλλήψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ῥᾳόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅπαντας. τῷ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν βακχίδην ὁρμᾶται ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἐγράφη τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν ἰωνάθην. ἀνυδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ διὰ παντὸς ὁπλισμένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφραγμένον. βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τὸν τε μετ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων; καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραλαβὼν, ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτῶν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀνδρίαν καὶ πολιορκίας ἐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιποιούμενος, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ βακχίδῃ πολεμήσοντα. λάθρα δὲ αὐτὸς εἰς τὸν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ὅπιπτει τῷ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τὰδελφῷ σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ὅπιπτεσών. καὶ δὴ ὁρμὴν αὐθόρμητος ὑπ' αὐτῶν κτεινομένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσπεσόντας, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰ πράγματα ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβαίνειν τὴν πολιορκίαν συνεχυθείς. τὸ μὲν τοίνυν ἀπὸ τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο δὲ τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀπράκτως, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ista Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degès apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cètesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréque Demetrij oderant, vt patum comis & superbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ad Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. *Mach.10* MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis códitio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πλεμίσας βαχίδη, ιὰ σχεσι φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπλθεῖν ἐκ τ χώρας.

Μαθὼν δ' αὐτὸ τ διάνοιαν ιωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας & συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ὴ ταύτην δώρεπες έραν ὁ βαχίδης τ ἀναχώρησιν, ἀσπάζετ πρὸς τ ἰωνάθλω φιλίαν, κὴ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ κατ' ἀλλήλων. κὴ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀποδοὺς, κὴ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τ βασιλέα, κὴ μ τ ταύτῃ τ ἀναχώρησιν, ἐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν στράτευσεν. ὁ ὴ ἰωνάθης ταύτης τ ἀδείας λαβόμενος, κὴ ποιούμενος τὴν μαχμᾶ πόλει τ διαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπετο τὰ πράγματα, κὴ τοὺς πονηροὺς & ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτος ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τ ἐπιφανοῦς ἐξώσεται πόλεμον πρὸς δημήτριον.

Ετῖ δ' ἑξηκοστῷ κὴ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τ ἀντιόχου τ ἐπιφανοῦς ὑὸν ἀναβαίνοντα εἰς συρίαν, συμβὰν καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἐνοθεν στρατιωτῶν. ἀσπαχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τ δημήτριον διὰ τ ἀφηνίαν αὐτοῦ & τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τέρα πύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποθεν τ ἀντιοχείας, ἐδένα προσίετο, ἀλλὰ κὴ πρὸς τὰ πράγματα ῥάθυμος ὢν κὴ ὀλίγωρος, ὅθεν αὐτῷ κὴ μᾶλλον τὸ πρὸς τῶν ὑποτεταγμένων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη & ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος προσβυσάμενος πρὸς ιωνάθλω, πίστας συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρεαῖς.

Επεμψε ὴ & πρὸς ἰωνάθλω πρέσβεις περὶ συμμαχείας & φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσλαλεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτῷ, χρῆ τ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο ὴ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικάκησας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἐχθρας συνεπιθῆται. προστάξειν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, κὴ προκατασκευάζειν ὅπλα, κὴ τοὺς ὁμήρους οὓς τῶν ἰουδαίων ἐκλεισε βαχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τούτων οὖν αὐτῷ τῶν μὲν δημηρίων προστησόντων, ὁ ἰωνάθης μὲν εἰσελεύσεται εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ὑπερολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκούοντων τότε λαῶ κὴ τῶν φρουρούντων τ ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων ὴ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς & φυγάδες ἐκ τ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὅπως τε σφότος ἰωνάθη τ βασιλέως στρατιὰ συλλέγειν κὴ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ ὴ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ ἴδιον ἀπέδωκε. & ὅτως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κῆ τ πόλιν, κὴ πρὸς τὴν αὐτοῦ βέλτιον καθασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι κὴ τὰ τείχη τ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάριξ τῆς ἐν Βεθσύρᾳ πόλει, καὶ τῆς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. ἔστοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῆς ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ περφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φυγὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς ἀλέξανδρος ἔγνω τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀπόδειξις ἰωνάθου ἀρχιερέως, συμμαχίαν ἀποστ.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τάς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἶη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, συμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν ἰωνάθη ἁμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μίσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποικώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νεῦσον ἐστὶν οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. χαίροντες δέ σε τιμῶμεν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλοῦμεν. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσουν, καὶ προσκαλοῦμαί σε ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γενέσθαι περὶ ἡμᾶς. δεξάμενος οὖν τὴν ἐπιστολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τὸν σκηνοπηγίας ἐνεστῶτος μηνὸς ἕβδομος καὶ τεσσαρακοστὸς, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ἐποθανεῖν. καὶ γὰρ ἐδεῖ μηδένα τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερέως τινὸς ἐγγόνει. συναγείρει οὖν δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριος οὖν ταῦτα ἐλύπησε μαθὼν, καὶ τὸν βεβαιότητος ἑαυτὸν ἐποίησεν ἀπαλλαγῆναι, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ περιεσάσαν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐκ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλῶ τοὺς αὐτοὺς διαμένειν, ἀπολαμβάνοντες ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῖν ἀφίημι φόρους καὶ τὰς συντάξεις ἃς προσετέλεσθε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νεῦσόν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν, καὶ τοὺς στεφάνους οὓς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὰ τὰ ζήτρα τοῦ καρποῦ καὶ τὰ ἡμίσεια τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γινόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῷ ἔθνει τῷ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καθοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους ἀπαχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν τε ἐξουσίαν ἀφίημι τοῦ ἀρχιερέως ὑμῶν ἰωνάθου, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλους, τούτους ἐν

chiam, excepris solis qui Bethsuram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt prædia relinquere.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiúsque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetriũ habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque suis probari animaduerteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus, mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacasset interim sacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans suam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, hortórque vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præcesserunt regibus: insupérque salis precium & aurum coronarium, & tertiam seminis, dimidiámque partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simúlque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunémque esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinum libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositum sibi aciem terga coëgit vertere: hærentéque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occîdit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

αὐτῇ φρουρὰς καθεστάναι ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν. καὶ ἰουδαίων ἢ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰς δὲ σαββάτας καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ ἓξ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἐξωσμένα ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καθιεροῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ὑπάρχειν κελεύω, καὶ μέχρι τριάκοντα μυριάδων ἀριθμοῦ τετάχθαι. τοῖς δὲ αὐτοῖς ὅσοι ἂν ἀπῶσι τριάκοντα ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. καὶ τὰς πόλεις δὲ αὐτῶν, οὓς ἂν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσασθαι τοὺς ἐμοὶ αὐλικούς. ὑπάρχειν δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτους φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἐν τοῖς τοῦ ἱεροῦ μέρεσι, ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, ὑπάρχεσθαι βούλομαι. καὶ τὴν ἀρχιερεῖ δὲ ἐξουσίαν εἶναι, ἵνα μηδὲ εἷς ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ ἐκ τῆς ἐμῆς εἰς τὰ δαπανᾶν τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας μὲ τὰ δὲ περισσεύοντα τῆς χρημάτων ὑμᾶς ἔχειν βούλομαι. τὰς δὲ μυείας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, καὶ τὸ προσῆκον αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερᾷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ὅτου, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔξω. ὑπάρχειν δὲ καὶ οἰκοδομεῖν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ εἰς ταῦτα δαπανᾶν ἐκ τῶν ἐμῶν μενόμενα, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν αἰτησαντας. εἰ δέ τι καὶ φεύγειν ὅτι συμφέρει τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυροῦν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευάσθαι. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος ἔγραψε δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην στεναγῶν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσεταιρισμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅπλα τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲ δύνυμον κέρας τοῦ δημητρίου, ἔφευγε τοῖς ἐναντίοις εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐσώθη ἔνθα ἦν δημήτριος, ἐπὶ τάξιν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐκ πολλῶν μὲ ἀναιρεῖ τοὺς πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρητον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς θεὶς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον βαίνειν λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' αὐτάρκειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διεδηλώσαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autè pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorè, vt iã antè diximus, videns Iudæam

Κεφάλαιον ϛ'.

Ηερὶ ὀνίου υἱοῦ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ἐκεῖσε καὶ ὁ ὀνίου καταφύγοντος ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα ἐλήλυθε, ὡς καὶ πρόσθεν εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίων κακω-

καπωμβώλου ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A
βυλόμενος αὐτῶν μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὅμοιον παπλήσιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένους καταστήσῃ. τοῦτο ὃ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν B
αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιπρεμὴς ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ὑπόμνησιν. πολλὰς μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελέκως ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γενόμενος ἔντε τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὰ ἔθνους, καὶ πλείστους κύρων C
ὅδε τὰ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὑπειδεστατον κύρων τὸν τόπον ἐν τῷ περιχορυμβώ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέκαστον αἰανκαθάρτου ἱεροῦ καὶ συμπεπλωκὸς, οἰκοδομήσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς D
αὐτοῖς μέτροις, ὡφ' τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἰγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄλλα προεφήτευσε τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσειε E
δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αἰτήσαντος ὑπισχνῆται τὴν μὲν ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αὐτὰ γράψαντες δὲ ἔτους. βασιλεὺς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμέν σου τὴν ὑπόμνησιν ἀξιοῦντος ὑπάρξαι σοι τὸν ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπλωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύομεν δὲ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυ- F
μάζομέν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῖς G
ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. λέγει δὲ ὀνίας τοὺς ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀκριβῶς ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου δι-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. *Mach.* 11 CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra

κείνοντο. τῷ μὲ ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ἢ σαμβρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλέσαν τε σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκούσαι λόγους, κ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τ μὲ οὖν ὑπὲρ τ σαμβρέων λόγον, σαββαῖος ἐποήσατο Θεοδόσιος, τὸν δ' ὑπὲρ τῆ ἱεροσολυμιτῶ κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλάμου. ὤμοσαν ἢ τ θεὸν κ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ψευδόμενον τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβών, ἐκάθισεν ἀκροάμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠνιῶντο περὶ τῆ αὐδρῶν οἷς ἠγανάκτειν περὶ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ σωιέβαινε. χαλεπῶς γὰ ἔφερον εἰ τοῦτο τινὲς καταλύσουσι, ὅτους ἀρχαῖον κ ὁσιώτατον τ κ τ οἰκουμένῃ ὑπάρχον. τῷ ἢ σαββαίῳ κ θεοδοσίῳ συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆ ἀποδείξεως ἐκ τ νόμου τῆ ἀγαθοχῶν τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἤρξε τοῦ ναοῦ, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι τε λαμπροτάτοις δωρεαῖς. τῷ δ' ἐν γαριζὶν ὡς οὐδ' ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὑπερφυῆ ἐποήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖναι μὲ κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναί ἢ σαββαῖον τε θεοδόσιον. κ τὰ μὲ γνώμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρ ἀποθανόντος δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

ΔΗμητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει πρὸς φιλομήτορα πτολεμαίῳ μνησθόμενος αὐτῷ περὶ γάμου τῆ θυγατέρος, δίκαιον εἶ λέγων πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ ἀρχὴν κομισαμένῳ, ἐξ ἀρχῆς τοῦ θεοῦ προνοίαν εἰς αὐτὸν προαχθέντι κ κρατήσαντι δημητρίου, κ μηδὲν πάλαι ἐσομένῳ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ συναφῆς συγχύσεως. πτολεμαῖος ἢ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ὅτι πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ παρόντα ἔσαν ἀπειλημένην, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑποσχεῖται. ἀπαντᾶν δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰ αὐτὴν μέχει ταύτης παραπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἀπαγγέλλεται μὴ ἀσουδῆς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων, τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε παραπλησιάτατα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρέου τε χρυσοῦν ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα. τῆ ἢ γάμων ὑπερθεμένων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ἀπαντήσαντος ἢ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, κ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος ἢ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδεῖσθαι ποίησας αὐτὸν ὑπὲ τὸ βήματος, προστάξας τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μεθ' αὐτοῦ προελθόντων τ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ A
ποιησάντων τῷ ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν Δημήτριον κεκηρυγμένον ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι καὶ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐγκλήσατο, ὥστε αὐτὸν φίλων ἀναγράψαι τῷ φίλων.

Κεφάλαιον ή. B

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτοῦ ἐβασίλευσε. φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ἐποιήσατο.

ΕΤει δὲ ἑβδομηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν δημήτριος ὁ δημητρίου, μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὡς παρέχειν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀφίβαλε. καὶ ὡς ἤκουσε παρὰ τῆς φοινίκης, εἰς ἀπορίαν ἔστησεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρῶτον δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τῆς κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν στρατηγόν. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δὲ αὐτῷ ὡς ἁπάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενος ἀξιόπιστα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης δεδείξει τὸ ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοῖς ἀρίστοις ἐκείνης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ὕστοι. ποιήσεις δὲ τοὺς πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, οὗ δὲ τόποις εἰς ὃν ἥττων μὸς φοβῇ. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ ἰωνάθης μυρίοις ὁπλεξάμβοις στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται δὲ πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τοῦ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ὡρμημένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑλὴ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου κατειλημμένην, χιλιάδας ἱππέων ὡπλισμένων, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ἤρεσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντες εἰς ἐνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ὀφανεῖν τοῖς πολεμίοις, ἀριθμὸς ὁ ἰωνάθης ἐκπλήξει. ζάξας δὲ τὴν στρατιὰν ἐπὶ πλινθίνων, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατ' ὀπίσθεν ἐπελευσομένοις ἐναντίον αἰτετάξας. τῆς δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας παρεκτεινούσης, δεὶς σίμωνι τὸν ἀδελφὸν μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen insciius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra meratus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venissetIoppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excipierent tela immissa ab equitibus. qui cùm hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiecta scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vsque post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coegit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsque persequens, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione detertitus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cùm extra vrbem castra posuissent, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Ionatham, amicum & socium: & misit ei virtutis ergô fibulam auream, quod gestamen solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei possidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauali bus & terrestribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accusabántque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vsque Eleutherum fluuium regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin opprimeretur sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi.

αὐτὸς ἢ τοῖς στρατιώταις προσέταξε προσέχειν τοῖς ὅπλοις, ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ ἢ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ⸀ἐξεκενώθησαν, ὑπὸ αὐτῶν ἐβλάπτον. ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον ἦν τοῖς σώμασιν τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένας ἢ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνειλουμένας ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, ⸀ἀνωφάκτως ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖδον ἀπὸ πρωὶ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτούς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, ⸀καὶ ῥᾳθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῇ πρὸς τὸν αὐτὸν, ῥέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι ἢ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐδὲ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεσαν μὲν ὄντες αὐτοὶ δίχα τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένοι ἔφευγον, ὡς διαχυθέντας αὐτοὺς διασκορπισθῆναι ⸀τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς Ἰωνάθης μέχρι τῆς Ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιδρομῆς Ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ⸀ἐνέπρησε, ⸀καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέσχετο ἢ οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ⸀ἐνέπρησε ⸀τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ ἢ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ κατακαυθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα παρεγένετο, καὶ κατασταθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἔξω τῆς πόλεως αὐτῷ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ ⸀καὶ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν οἴκαδε εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν οἴκαδεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἅπτεσθαι τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν ὅτι ἅδα τιμᾷ αὐτὸν γνώμην ἔσχεν Ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην μάρτυρας αὐτῷ, καὶ χλαῖναν καὶ τιμὰς διδοὺς, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ὂν διδόναι τοῖς τῶν βασιλέων συγγένεσι, καὶ τιμᾷ ἀκτὴν ⸀καὶ τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ἀπέρχεται. ἀκούσας ἢ τοῦτον τὸν πραγμάτων καὶ βασιλέως Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμαχήσων Ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, ⸀καὶ πᾶσαν προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐδέχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβαινον αὐτῷ περὶ τὸ ἐμπεφορημένον ἱερὸν αὐτοῦ Δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ ἀποκτείναντος καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. Ἰωνάθης δὲ εἰς Ἰόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. γνόμενος δ' ἐν Πτολεμαΐδι ᾔδη πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διεφθάρη Πτολεμαῖος ὑπὸ βουλευθεὶς ὑπ' Ἀλεξάνδρου διὰ Ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ἢ οὐ βουλῆς γνομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, περὶ κόλασιν ζητῶν τὸν Ἀμμώνιον ὑπερβαλλομένου λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκαια ἅτε τὸν αὐτὸν ἀξιῶν ὑποφέρειν. οὐκ ἐκδιδόντος ἢ τὸν Ἀλεξάνδρου, σωστὸς ἐκεῖνον ἦν τὸν ὑπερβαλόμενος, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διέκειτο.

Τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἤδη προσκεκρουκὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτῶν πεπόνθεσαν κακά. πιμελείαν μέντοι τῆς τετολμημένων ἀμμώνιος ὑπέσχε, καταφαγεῖς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀπεδόμενος σολῆ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν τῶν τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κτήσεως δημητρίου, διαλύεται πρὸς αὐτὸν συγχύσεων. ὅπως ἀπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δύνασι πρὲ συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπέμψας τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς προτρεσβεύμασι, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι πολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐφ' οἷς ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνόμησε. κατορθώσατο δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦλθεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδεικνυται. καὶ ἀναληφθεὶς δύο διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου. χρησὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωτὸς, φείσασθαι τῶν μὴ δόξαι ἐπὶ τοῖς ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἔχειν. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοὺς, λέγων ὡς οὐδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς πρὸ τῶν παρῳνομημένων αὐτοὺς διεργετηθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἐσεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειρισθῆναι πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο, αὐτὸς δὲ ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῶν δ' ἀλεξάνδρου συὸ στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ ὠδασκούῃ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ πολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθέντα, καὶ τὸν πολεμαῖον ὑποσείσαντα ὑποβαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν διαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τοῦ δὲ ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν ἀράβων δυνάστης ὑποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν ἀσμένως ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ τῆς φρενήσεως, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ θεᾶται. καὶ μετὰ πολὺ πλησθεὶς τῶν ἐπὶ ἀλεξάνδρῳ τετελεσμένων χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ζαλαβῶν δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὁπιλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῶν πολεμαίου

A Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alias indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè multabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι
πρὸς αὐτὸν, καὶ ἅμα τὴν Κλεοπάτρας γάμον συλ-
λήψης. οἱ μὲν ἐν στρατῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πορείαν
εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῶν δ' ἐλεφάντων δημήτριος ἐγ-
κρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάν-
της τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβα-
λὼν ἐπολιόρκει τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν
μακεδονικὸν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς πε-
φευγότων τοὺς πάτριον συνήθειαν. οἵτοι δὲ τὸ μὲν
πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς
τοὺς ἄρσεις, πεπισευκότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου.
νυκτὸς δέ τινες τοῦ ὄχλου τῶν πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον
πρὸς δημήτριον, καὶ τοὺς πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄ-
κρας ἐμιμοῦντο. ὁ δὲ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς,
ἀναλαβὼν τοὺς δυνάμεις, ἦκεν ἐκ τῆς Φοινίκης
ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ἡμόμενος δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γρά-
φει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολε-
μαΐδα. ὁ δὲ τοὺς μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς
δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος
ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τού-
τοις δωροσάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τοὺς ὀργὴν
τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει
βεβαίαν ἔχειν τοὺς ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ παρὰ
τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων
δὲ αὐτοῦ τοὺς φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ὑπήκουσεν.
ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰου-
δαίας ἅπασης, καὶ τῶν ἓξ τοπαρχιῶν, σαμαρείας
καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλα-
ντα δίδωσι, καὶ περὶ πάντων ὑπισχνεῖται ἀφιέναι τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ
ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀπόγρα-
φον τῆς ὑπισχνῆς ἧς ἐγράψατε λαβεῖν παρ' ἡμῶν
ἡμῖν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δη-
μήτριος λαβεῖν παρὰ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων
ἔθνει ὅτι φίλον, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυ-
λάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀπαγεῖν. καὶ
τοὺς ἐξ νόμους ἀφορισμὰ, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ,
οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς σαμαρείτι-
δος, καὶ τὰ προσοφειλόμενα τούτοις, ἐπὶ τε ὅσα ἀπὸ
τοῦ δυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ
βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν
φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμ-
νας τὰ ἀλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφανους,
ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαβιασθήσεται τούτων
ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀπ' εἰς τὸν ὑπόντα χρόνον. φροντισον
οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰω-
νάθῃ, καὶ ἐν ὑπερτίμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ
μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον
ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχρήσατο τοῖς ξενολογη-
θεῖσιν, οἳ συναπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὲ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου
γέγονε πρὸς τὸν στρατιῶτ, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰ-
ρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' δυσχεῖς ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἴ ποτε προθύμως.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀδιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deiectum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας τὴν ἀύσνοιαν τ̃ στρατιωτ̃ῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθεὶς, παραγίνεται ἄραβα ὃς ἔτρεφε τ̃ τοῦ μάλχου τ̃ ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τ̃ δυσμένειαν τ̃ τ̃ στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῄτει αὐτὸν δοῦναι τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τ̃ ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δ' τὸ μὲ πιστὸν, ἀπιστεῖν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δ' πολλῷ χρόνῳ πρεσβευσαμένου τ̃ τρύφωνος σὺν δῶρα τ̃ προαίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲ πρὸ τούτου ταὐτὰ πρὸς σὺν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ προσβυτὰς παρεκάλει τὸν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τ̃ ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δ' ὡ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τ̃ ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ πρὸ ἀσχολεῖν. πρὸς δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ἀποστῆναι τ̃ δύναμιν αὐτοῦ. ἰωνάθης μ̃ χιλίους ἐπιλέκτους στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δ' μισοῦντες τ̃ δημήτριον ὑπ' ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ δι' τ̃ πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήματα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δ' συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόισει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ προσπεσόντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους δι' λαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' τὸν δῆμον ὁρῶν τῷ αὐτοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὡς λαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντα ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠττᾶτο. βλέποντες δ' τοὺς αὐτοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς σέλας τῷ βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχεῖς. καὶ τὸ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω δι' τὸ ὕψος, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς δι' τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῷ συώγυις αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο. καὶ ταύτας μὲν λύθις πῦρ ἀπῆκαν. ἡ δ' φλὸξ ἐφ' ὅλην διατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῷ οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' αὐτοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῷ δ' ἰουδαίων ὑπὸ δώματος ὅτι δῶμα διαπηδώντων, καὶ τοῦτον αὐτοὺς διωκόντων τ̃ τρόπον, ὡς ἀδόξου σωθῆναι νομίσθη τὴν δίωξιν. ὁ δ' βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιτυδιάσας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὀπτίθεται σπονδῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μ̃ αὐτῷ ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ. συγγνοὺς δ' αὐτοῖς τῷ τετολμημένων, καταπαύει τ̃ σάσιν. δωρησάμενος δ' τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῷ σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γενομένοις δυκαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus nmero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. *Mach.* 11

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. A poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & poC cula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, D multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemE admodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritaF tus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam; ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti G ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ὁ πομπεὺς εἰς αὐτὸν ἐηλώθη, καὶ τὰς ὑποχέσεις διεψεύσατο, & πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τῷ ὅπλα τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ ἀθροίσαι ἀπεμηχάσατο εἰς τὰς ἐκ αὐτῷ φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς ἀντιόχου, μειράκιον ἔτι ὃν ἔδωκε τὴν ἡλικίαν, ἐπιθήσων αὐτῷ τὸ διάδημα. καὶ πρὸς χωρήσαντος τὸ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλείποντα τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐνέφερε πρὸς τὸν δημήτριον. & συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῆς ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἓν ἥττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβύτας & χρήματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐχεβαίᾳ, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, οἷ τὴν χώραν τῶν Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐσθήματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ὑπέσπειρε. καὶ πόρπην δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέαν, & τῶν πρώτων αὐτὸν καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτὸν σίμωνα, στρατηγὸν ἀπὸ στρατιᾶς ἀπὸ τοῦ κλίματος τῶν τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' ἀντιόχου τιμηθεὶς εἰς αὐτὸν ἤθεις, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξύφωνα πρεσβύτας, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει & σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἃ δ' αὐτῷ χάριτας ἀποδῷη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρειῶν ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ πρὸσαδικήσειεν αἰδ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ ἰσχὺν δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκπε συρίας καὶ φοινίκης τῆς δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγῆς, ὁδοὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ μὲν λαμπρῶς μὲν ὑπεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. ἀσκαλωνῖται δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τὴν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ὅσας ἔσαν δημητρίου, προσθέσθαι μὲν αὐτῷ, συὶ αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πειρᾶσθαι τῶν δὲ δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. οἱ δ' αὐτὰς βουλομένας ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τὴν παρὰ τούτων δύναμιν αὐτῷ. πολὺ δ' ἦρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοφιώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, & τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτῷ προχωρῆσαι. τοῦτο παρόξυνεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τὴν κάκωσιν. μέσης γὰρ τῆς στρατιᾶς προκαθίσας τῇ γάζῃ, τὴν λοιπὴν τὴν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ὁ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, & μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυπεῖν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, & ἄδηλον εἰ σωθήσοιτο, σῶσαι ἐκείνην εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμένειν ἐκείνῳ θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, οὐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ ηὐρόμενοι τύχωσι, τότε γνώσιμα χήσαντες ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἄμεινον αὐτῷ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωσάμενοι ἀφεσιῶνται. ὁ δὲ συμβάλλεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν διῆλθεν ἄχρι Δαμάσκου. τὸ δὲ δημοτικὸν στρατιωτικὸν αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δέ ἐστιν αὕτη τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον. τοῖς δὲ γαλιλαίοις ὄντας αὐτῷ καὶ βοηθεῖν πολεμουμένοις, ὑπέλιπτησαν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμωνα καταλαβόντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ ἱκανώτατον, τὴν βεθσούραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾶ δημότικος. δηλώσαντες δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν ἐπῆειρον τοῖς σίμωνος, μηχαναῖς δὲ ἐνεπάλλοντες καὶ πολλῇ σπουδῇ χειμῶνι πρὸ τὴν βεθσούραν πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρούροι, μὴ κατὰ κράτος ἁλόντες τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν σίμωνα, ἠξίουν ὅρκοις λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταῦτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν, ἰωνάθης δὲ ἀρὰς τὴν γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑδάτων τῆς γιννησαρέων λεγομένης, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκὼς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προῆλθεν, ἐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τὸ δημητρίου μέλλειν ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ κατὰ τοὺς λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὸ στράτευμα ἀπέλυτον εἰς τὸ πεδίον. οὐκ ἰδὼν δὲ ὁ ἰωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰδίοις στρατιώταις πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ δὲ εἰς τὸν ἐνέδραν ὑπὸ τῷ δημητρίου στρατηγῶν καταφανέντων κατὰ νώτου τοῖς ἰουδαίοις ὑφισταμένων, δείσαντες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον. ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς ἀεὶ ἐν τὸν ἀριθμὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χαψάμου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολμηρῶς δὲ καὶ μετὰ γνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσάμενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸ ἰωνάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ῥαπέντας, ὑπανελκόμενοι ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν, καὶ τέως ἐπέσπασαν μέχρι καδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ δισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νῦν προνοίᾳ θεοῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν ὑπάρχουσαν πρὸς αὐτοὺς ἐμ προτέρων φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτὸ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῷ καὶ τὰ παρὰ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὅπως τὴν συμμαχίαν βεβαιώσωσιν, καὶ βουλῆς ὅπως κυρώσασης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δούσης ὅπως ἀσφαλεῖς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δυνάστης, καὶ τῆς πόλεως ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῆς τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν σπάρτην παρεγένοντο. καὶ τὰς ὅπως ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, egressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, in columibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris, quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapiæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæo- A
rum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique
& populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis,
& res veſtræ tam publicè quàm priuatim pro-
ſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos
quoque. Superioribus temporibus perlata ad
Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege ve-
ſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna-
tione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, &
literas eas cupidè accepimus, & Demoteli at- B
que Ario omnem exhibuimus beneuolentiam,
quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimi-
rum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd ve-
rò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo
factum eſt, ne videremur vobis captandæ ami-
citiæ occaſionem præripere. Interim eo tem-
pore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo,
in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facien-
tes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota
nuncupauimus. Et cùm multis circumqua- C
que bellis vexaremur, propter vicinorum im-
moderatas cupidines, tamen nec vos nec alios
amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò per-
acto bello, miſimus ad Romanos Numenium
Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſe-
natores & honoratos: quibus etiam ad vos de-
dimus literas, vt renouent mutuam noſtram
amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quo-
que nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi
qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad D
omnia obſequia promptos nos habituri. Ita-
que Lacedæmonij & legatos comiter acceper-
unt, & decretum publicum de amicitia atque
ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres
Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus huma-
nis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum
dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum.
Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fa-
to tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe E
aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in
fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã homi-
nibus præter fati decretũ accidere. At Sadduceï
fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes
nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in
noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicita-
tis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi
deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his
diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudai-
co bello volumine. Porrò Demetrij duces vo- F
lentes accepta clade abolere ignominiam, ma-
ioribus copiis reparatis duxerunt contra Iona-
tham. qui comperto eorum aduentu prope-
rè in Amathenſem agrum ocurrit: nolebat e-
nim eos ſine impedimento Iudæam inuadere.
cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem
caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & mu-
nitiones perſpecularentur. qui cùm explora-
ſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu addu- G
xiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis
vellet eos aggredi, maturè omnia communiit,
poſitis etiam extra caſtra excubiis, & in ar-
mis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτους ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, παρὰ Ἀρείου τοῦ βασιλεύοντος ὑμῶν ὑπομνήσεως καὶ δηλώσεως, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τιμῇ τε ὑπομνήσει ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτελεῖ καὶ τῷ Ἀρείῳ φιλοφρόνως διετέθημεν· καὶ ἀναγκαίως ἔχει τῆς τοιαύτης ὑποδείξεως, μηδὲν ὄντας ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῖν πεπιστευμένων γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως. ἐκ εὐλογικὸν ἡγούμεθα, μὴ καὶ προαρτάζειν δοκῶμεν τιμῇ παρ' ὑμῖν δεδομένῃ δόξαν. πολλῶν γὰρ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναπλασθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν ἐπεκαλεσάμεθα. πολλῶν δὲ ἡμᾶς πολέμων περιεστώτων διὰ τὸ γειτνιῶντας πλεονεξίαν, ἐβουλήθημεν ὑμῖν ἔτ' ἄλλῳ τινὶ προσπίπτοντες ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπείναμεν. καταγωνισάμενοι γὰρ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς Ῥωμαίους νεμήνιον τὸν ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν Ἰάσωνος, τῆς ὑπὸ τῆς γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς δέησοντας, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, εἴ πού τι ἂν δέοιτε δεησόμενοι, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένους διὰ τὴν ὑμετέραν προαίρεσιν. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ Σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ Ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν Φαρισαῖοι, πινὰ καὶ ἐκ πάντα τὴν εἱμαρμένην εἶναι λέγουσιν ἔργον. πινὰ δὲ ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν Ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ὑποφαίνει, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἅπαντα. Σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναίρουσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, οὔτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς τῇ ἀγαθῶν αἰτίοις ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω παρὰ ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημόσιον στρατηγοὶ τὴν γεγενημένην ἧτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς πρότερας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅτι τὸν Ἰωνάθην. ὃ δὲ ὀλίγον τινὰ φυθόμενος, ὀξέως ὑπλίτησεν αὐτοῖς εἰς τινὰ ἀμαθῆτιν. οὐ γὰρ ἔγνω χωρὶς αὐτοῖς παρέχειν ὡς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῆς πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμπει

τοὺς κατοψομένους αὐτῆς τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῆς δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῇ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπλισθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, πρόνοιαν ἐσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους ἔχειν, καὶ ταῖς ἀλκαίαις

νοίας ἔτοιμος ἔχειν ὡς καὶ δι' αὐτῆς τῆς νυκτὸς εἰ δέοι συνάπτειν μάχην, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτὸν τὴν ἐπιβουλήν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, συνθέμενοι τὸν Ἰωνάθην ἐγνωκότα, οὐκ ἐπὶ τῇ γνώμῃ ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτοὺς δι' ἀπάτης ἑτέρῳ, τῆς ὑπὲρ βουλῆς διαμαρτήμασιν. οὐκ οὖν τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοιεν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῆς τῇ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφύγασιν ἐδίωκεν. ὑ μὴν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἑλώδεσιν διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας ⸂καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, ⸂καὶ τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἀσφαλίσατο, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππηνοὺς βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διανοησάμενος ὁ τε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο τοῖς ἱεροσολύμων ἀνοικοδομῆσαι τεῖχη, ⸂καὶ τὸ καθηρημένον τὸ περὶ τὸ ἱερὸν περίβολον, πάλιν ἀνασῶσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφέξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φεύγουσι τὴν πόλιν, ⸂καὶ τῆς ἀπορείας αὐτοὺς τοῖς σιτίων τέτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπεμψε μὲν ⸂καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῖς πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος δεχθεὶς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βελόμενος καὶ τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτην κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο βοηθήσειν μᾶλλον αὐτοὺς ὑπομένοντας, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ χρήσιμος αὐτῷ δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι διεγνώς, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκῃν, καὶ τῇ στρατιᾷ ἅπασαν ἐπιβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ⸂ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus falleret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cótra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto validoexercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. *Mach.* 12 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Mach.* 13 HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ὡς δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου λιφθέντος ὁ τρύφων παρασπόνδησι τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸ δημήτριον ἔγνω τελευτῶντα τέλος, ὡς ἔτ' ἐπ' ἰωνάθῃ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλήψεσθαι. ἐνεπόδιζε γὰρ μάλιστα αὐτῷ τὸ πρόθυμον τοῦτον ὁ πρὸς ἰωνάθην φόβος φίλος τυγχάνοντος ἀντιόχῳ. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνος ἀνελεῖν, εἰς βεβαίαν ἐκ τοῦ ἀντιοχείας προβήσεσθαι, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πλείοσιν ἀνδράσι μυριάσιν ἰωνάθης ἀπιέναι ἐπιτρέψειν ὁπλίτου στρατοῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γενέσθαι τὸν ἰωνάθην ὑπάρχειν δόξειεν αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προστάξει, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δύνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ κατεφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ᾗδὲν προορώμενον. τὴν τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ γὰρ νῦν ἃ δέοντος αὐτῷ ἐπάρξαι, πολέμια μὲν ἐκ ὄντος, εἰρηνικὰ δ' ἐχόντος τὰ πράγματα. καταχόντα μὴν τοιγε καὶ αὐτὸν ὀλίγοις, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάτε ἄλλα πάνθ' ὅσα κρατεῖ τὴν χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὴν ἦν ἰωνάθης ᾗδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καταλαχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μὴν τῶν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ καὶ ὅπῃ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ καὶ τούτους ἀπωλέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρικὴ τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φεύξαμενοι τοὺς ὅπλους, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς σίμων τὴν στρατηγίαν ἐχείρισε τῶν ἐθνῶν καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθην σύλληψιν, καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δ' ἐπὶ πάντας δὴ ζήτησις ἦν, δέος τε μέγα καὶ κρεῖττον λόγου ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ δ' ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως ἀφηρημένοι, τὰ πλεῖστ' ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτούς, καὶ δὴ ἰωνάθου ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὄντως ἢ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸ τῶν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζοντ' καθίσασθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τῷ ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ἀποστῶτας ἠρεμούσης. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

τὸ τρύφωνα δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. Σίμων δ' ὁρῶν τὸν λαὸν ἐκθαμβούμενον ἐπὶ τούτοις τοῖς Ἱεροσολυμίταις καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοῖς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ὑπόντα τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοῖς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ἡμέτερας ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τῶν πατρῶν ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτελμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. ὥστε δείγματον ἂν τοιούτων ἀπορρήτων μοι καὶ τὸ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένον, φόβος οὐδεὶς ἔσαι τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῖν τὴν ὁρμὴν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, οὐτεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀποστρώτους ἡγεμόνος οἷός τε καὶ πάλιν ὑμῖν τὰ μεγίστα καὶ ἀρᾶν, ἔπειθέ μοι προθύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. ὅτε γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον σκήπτρου ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμᾶς, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανεῖσαι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς ἐγὼ δίκαιος ληφόμενος ὑπὲρ τοῦ πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἔχοντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητήναι. Τούτοις ποιησαμένου τὸν σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς αὐθημόν πάντα τὸν λαὸν ἐκπῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὸ τοῦ ἰδίου Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμῆς προσασίαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅπ κελεύσει, πειθήνιος. σωσαθρίσας δ' πῶς λύθις ὅσην ἰδίᾳ τὸ πολεμικὸν δ' οἰκείας ἰσχύος, ἐπανδὲ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι, καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀφαλώμου παῖδα μὴ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, πρόσαξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν ἕτοι τὴν πόλιν τῷ τύφωνι, αὐτὸς δ' ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγίνεται, καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπέστησε δ' αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἀδίδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προσελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίαν βασιλέως. ἅπτι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον ὃ τῶν βασιλεῖ χρησάμενος ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν τέχνην τοῦ τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅπ καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσῃ δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοῖς παῖδας ἀπολώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἅπαξ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν θανάτου ῥυόμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum in cunctos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm grauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos expoſuerimus: quibus domeſticis exemplis excitatus, cùm non nouum ſit in noſtra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non deſit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, ſequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior ſum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis ſemper viſum eſt longè pulcherrimum, ſcilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipſe pertinaciam ſubterfugiam: quin potiùs certum eſt germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hoſtibus exigere dabitur, vóſque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & inſuper templi ſanctimoniam tutam præſtare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos coorſi, niſi quòd exiſtimant deſtituros ducis prouidentia. His Simonis verbis accenſa multitudo recepit animos & fiduciâ, & poſita formidine aulæ eſt meliores ſpes cõcipere: & vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locum fortiſſimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ ſuccedere, nunquã enim ſe detracturos iuſſa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex ſuis ad militiam eſſent idonei, aggreſſus eſt vrbẽ mœnib. cingere, cõmunitéq; celſis & validis turribus. quo opere perfecto, miſit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Abſalomi filium, iuſſum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipſe interim manſit Hieroſolymis ad vrbis cuſtodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens ſecum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum ſuis copiis iuxta oppidum Addida, ſitum in monte cui Iudæorum campi ſubiecti ſunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps ſit conſtitutus, miſit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt ſi vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta perſolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad ſe obſides futuros, quòd ille dimiſſus non alienaturus ſit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantiſper ſeruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: ſed intelligens quòd & pecuniam perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius inſuper hoſti deditur, tamen timens criminationem ſuorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuiſſe fratri cauſa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subesſent inſidiæ: præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſſit paratum eſſe equitatũ, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilé maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quàm magnificentiſſimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt exacto pontificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiicerẽt, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre victorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæ pretium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, vt ſolum templum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præſidiariis in eã diem Iudæi paſſi fuerant, quęque etiã in poſterũ ferre cogerentur, ſi externus

A ὅπ μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῆ τῦ, σωναγαγὼν τὸν ςρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς ἀὐτὴ τὰ τῦ ζύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα κ) ἐνέδραν κ) ὅπλα βουλεύ ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, & τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ζύφωνος ςρεβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. κ) σίμων μὲν, ὡς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε κ) τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ ζύφων οὐκ ἐτήρησε τὸν πίςιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὸν ςρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπῆλθε τὴν χώραν, κ) διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. κ) ὠδηγούμενος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς ςρατιᾶς ἀεὶ κατὰς ρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτῦ. τῇ δ' ὑςεραίαν πεμφαίταν πρὸς ζύφωνα, κ) ὠδηναλουώτων ἀπεῦσαι πρὸς αὐτούς, κ) τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος, ἀλλὰ χιὼν διὰ τ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, κ) τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, & ἔπορευ ἵππος μόλις ἂν διὰ βάθος τὸν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ζύφων, εἰς τὸν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, ἀπουδῆ τε εἰς τὸν γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι κ) ταφὴν καλύσας, αὐτὸς εἰς τὸν ἀντιόχειαν ὑπέςρεψεν. ὁ δ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μεταπομίζει τὰ τῦ ἀδελφῦ ὀςᾶ, κ) κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεῖν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δ & μνημεῖον μέγιςον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ κ) τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῦ ἐκ λίθου λευκοῦ κ) ἀνέξεσμένε, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ κ) θαυμάσιον ἀναγαγὼν ὕψος, ςοὰς θεὶ αὐτὸ ἔλλεται κ) σύλους μονολίθους, θαυμασίν τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀπάσησι, περὶ τούτοις δ & πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι κ) τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάςῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα κ) κάλλους πεποιημένας, αἳ κ) μέχρι δεῦρο σώζονται. κ) θεὶ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς κ) τῆς τῷ μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτην προυδὴν οἴδαμεν γνομένην. ἀπέθανε δ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα θεοῖς τε γλοις. κ) τὰ μὲν θεὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις λῶ. σίμων δ κατασαθεὶς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ ἐλευθερία κ) τὸ ἀτέλεισφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ ἧς χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀπλισθεὶς κατέχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' λῶ ἡ τε πλήθους θεὶ τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς θεὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, & τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὅπ τε πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τῦ μεγίςου ἰουδαίων κ) ἐθναρχε. ἐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτῦ σφόδρα, κ) τ ἐχθρῶν τ θεοίκων ἐκράτησαν. κατεσρέψατο γὰρ σίμων, γάζαράν τε πόλιν κ) ἰόππλιν & ἰάμνειαν. ἐκπολιορκίσας δ & τ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν & κακῶς ποιεῖν ὡς κ) τότε. κ) τῦτο ποιήσας, ἄριςον ἐδόκει κ) συμφέρειν ἑαυτῷ, & τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ ἄκραν ἦν σωέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. κ) δὴ τῦτο ἔπεισθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῦ γίνεσθαι, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῷ ἀρχιερέων κ) τῷ ςρατηγῶν ἰουδαίοι ὑπομιμήσκων, ἅτε παίδοιεν ἂν, εἰ πάλιν κατάσχη τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ κατασαθείσης. ταῦτα A λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραμῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, & πάντες ἐφορμήσαντες, καθῆρον τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, ζῆσιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήναγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὸν λειότητα. & τὸ λοιπὸν ἔξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τὰ ἄκρας καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν αἰωρημένων. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος φρουρηθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχος γενόμενος & ἀντιόχῳ τῷ εὐσεβεῖ.

ΜΕτ' ὀλίγον δὲ τὰ αἰχμαλωσίας τὸν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπωνομάσθη, τρύφων διέφθειρεν ὑπεροπτῶν αὐτοῦ τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειριζόμενος ἀποθανὴν διήγγειλε, τοῖς δὲ φίλοις καὶ τοῖς οἰκειοτάτοις διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθευκώς, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κατὰ τὴν ὑποψίαν ἀμυνόμενον. οἱ δ' ἐλπίσαντες δυτοείαν ἐκ τοῦ τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. χρώμενος δὲ τοῖς πραγμάτοις ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, δείκνυσι τῇ αὐτοῦ φύσιν ὅσην πονηρὰν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεγίστατα ὑπεκείνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἄπερ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὸν ὑποκείσιν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένην δὲ καὶ ἀντιόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, & μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλέσασα πρὸς αὐτὴν ὑπό τε γάμου & βασιλείαν. σπεύδει δὲ τὸν ἀντίοχον ὑπὸ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτοῦ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐν τῇ σελευκείᾳ τῷ τρύφωνι δείσασα. γενόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ ἀντίοχος, καὶ τὸ ἰσχύος αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὸν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας φρέσβεις. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ ζοφὸν, ὃς τὸν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώτας, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῷ ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκθῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ τρύφων ἐκ τοῦ δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ἕξ.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως τρύφων & αἱρεθεὶς ὑπ' ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κατεδικάσθη τὸ στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας τὴν ἰουδαίων ἐξέβαλε.

Ο Δ' ἀντίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν ὑπ' σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κατεδικάσε παρασὺς τῷ φίλῳ, ὅτι τὴν ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: spatióque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos sollicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonē agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cu Demetrij frater Antiochus cognomine Soter obtraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum egit è superiore Syria, & vique Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam amaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 SPer octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlcisceretur homines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emoti, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Corylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

τ σίμωνος ἄλλοσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίως τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ νομίζων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τὴν ἡλικίας φρόνημα κρείττον λαβὼν, νεανικῶς ἐπεστήγει τῷ πολέμῳ, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τοῦ μαχιμωτέρου τοῦ στρατοπέδου. αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος πορεύει μετὰ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τοῦ ὄρους τόποις εἰς ἐπέδραν καθίσησας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τοῦ ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δὲ ἀπὸ πάσης τοῦ πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δὲ ἡ τὰ πάντα τοῦ ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτῃ αὐτὸν συσπασμένου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅπῃ ἰωαννῇ τὸν ἕτερον, τάττω δὲ καὶ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοῖς ἀφεθεσιῶσι. ἀμυνόμενος δὲ τοῖς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφευγὼν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τοῦ πλήθει διὰ τὰς τοῦ παρόντος εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ πολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπωσάμενος δὲ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν διὰ ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη ποτὲ δεδεγμένους.

Κεφάλαιον ιέ.

Ὅτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρει καθέξειν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τοῦ ἱεροῦ ἱερειχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὰ θεῖα πρώτας θυσίας ἀπασησάμενος, ὅπῃ τὸν πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τοῦ χωρίου, τοῖς μὲν ἄλλοις φειδὼ αὐτῶν, ἥττατο δὲ μόνῳ τοῦ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ. τούτοις γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ὅπῃ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάπτου ἠκίζετο, καὶ καταχρημίσῃ εἰς ἀφισαμένου τὴν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνδιδοὺς τὴν προθυμίαν τοῦ χωρίου ἀπωδᾶς, τοῦτο χαλίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν, ἐξέλυε τὸν προθυμον. ἡ μὲν τοι μητὴρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλῇ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἀπωσάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὺν γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' ἀνίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκην ὑποσχοι τὸν εἰς αὐτοὺς ἀδικίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγόντος μητρὸς, ὁρμὴ τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ φρουρίου. νικᾷ δὲ αὐτὸν τὸ παρόμοιον ἰδεῖν καὶ ἀπαρατρεμόμενον, ἐξελύετο καὶ τὸν ὅπῃ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πρατρεμόμενος συμπαθείας ἥττων ἐγένετο. ἐλεμένης δὲ ἔτος εἰς χρόνον τὴν πολιορκίας ἀνεῖσαν τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δὲ ἕβδομον ἔτη τοῦτο ἀδιαλείπτως ὡς ἐν ταῖς ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζιμονα φεύγει τὸν ὀπλισθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τῶν φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ιϛ'. A

Ὡς στρατευσάμενος ἐφ' Ἰουδαίους ὁ Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν παρ' αὐτὸν ἐποιήσατο.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἃ ἦν δ' Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' ξ' καὶ β'. διώσας ἦν τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις περιλαβών, λύειν μὲν ὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, δι' ἀγαθοτυχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. καὶ ἦν τὸ βόειον μέρος τοῦ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀλιγέδρον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ρ' ξυλοφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ μεταβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ μῆκος καὶ διπλῆν τειχίσας ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐπιδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὴ ἀφυλακτούς που καταλάβοιεν τοὺς πολεμίους πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, ἀθρόους ἢ ἀνεχώρουν δυχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῶν ἐπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργα γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἐν ὥρᾳ ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. ἀπόχους μὲν ἐν τοῖς ἀπολειφθέντας, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ περαναλίσκοντες τὴν λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὑπερασάσης γε μὴν τὴν σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεηθέντες αὖθις οἱ ἔνδον πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ δι' τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὸν ἀπένειμε), καὶ πρόσθεν θυσίαν εἰσπέμψαι μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὰ μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡδὶ τὴν κομιζόντων, οἱ πρὸς τὰς πύλας ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, Ἀντίοχος δὲ τὰ στρατιὰ εἰσία, πλεῖον Ἀντίοχος τῶν ὑπάρχων διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐξ μὲν κατέθυεν ὑπὲρ τὸν ἑωμὸν, τὰ νεὼν δὲ τὴν ζωμὸν ταύτην προσέρραινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος δὲ αὐτὸν τὴν ὑπεικείαν Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ, ἐπροσβύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ ἀπωσάμενος τὴν συμβουλὴν τῶν παραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος ἀφ' τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τὴν διάστασιν ἀμιξίαν, ἐκ ἐφέντα. πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς προσβύταις ἀπεκείνατο, ὡδὶ δοῦναι μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ δασμὸν αὐτῶν τελεῖν ἰόπωνας, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, πάρεξ τὴν Ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ὅπως τούτοις ἀπαλλάξωσι τὸν πόλεμον. οἱ δὲ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τὴν δὲ φρουρὰν οὐκ ὠμολόγουν, ἀλλὰ τὴν ἀμιξίαν ἐκ ἐφιέμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μέντοι γε τὰ φρούρια, ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δίδως τὰ τ', καὶ τοῖς ὁμήροις προσδεξαμένου τὸν βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὰ στρατόπεδα τὰ πόλεως. ὅπως τούτοις μὲν ἐν

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quæ a Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 111 1. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præcluſit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & cerimoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæteratúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum C C C. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecostè instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̃ δαβίδ᾽ κ τάφον ἀνοίξας, ὃς πλεῖστῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, χιλία μ̃ τάλαντα ἐξενέγκωσεν, ὁρμώμενος δ᾽ ἀπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνε᾽ δ᾽ αὐτ῀ κ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ συμμαχία, κ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ῀ στρατι᾽, κ φιλοτίμως παρέσχε. ☾ ποιεμφῶ τῳ ὅτι παρθυς αὐτ῀ στρατιὰν συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτις ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε κ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτυς ἱστορῶν. ἔστραγον ὁ στήσας αὐτίοχος ὅπλ τ῀ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ παρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. δεηθέντος ὑρκανοῦ τ̃ ἰουδαίου δι᾽ τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις ἐκ νόμων οὐχοδὸν ἦν. κ ταῦτα μ῀ ὑ ψεύδεται λέγων. ἐνέστη γὰ ἡ πεντικοστὴ ἑορτὴ μ῀ τὸ σάββατον. ἐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν ἔτι ἐν τοῖς σαββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδὸν ἦν. συμβαλὼν δ᾽ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τ῀ παρθῳ, πολλοὺ τε σ῀ στρατιᾶς ἀπέβαλε ☾ αὐτὸς ἀπόλλυται. τῳ ὁ τ῀ σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ῀ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ σ῀ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ᾽ ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τ̃ παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatísque omnibus Idumæis edixit vt circunciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circunciſionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ᾽.

Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

Ὑρκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτόχου θάνατον, θάρσει ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ ῥώμης δυναμένων. μήδαβαν μ῀ ἦν πολλὰ σ῀ στρατιᾶς αὐτ῀ παραπορηθείσης σ᾽ μικρὸν εἶλεν. ἔπεσπε κ σαμεγὰν, κ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☾ γαριζὶν τότε χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὡκει τ̃ εἰκαζόμενα τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναῷ, ὃν ἀλέξανδρος ἐπιτρέψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ δι᾽ τ̃ γαμβρὸν μανασσῆ τ̃ ἰαδδοῦ τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς κ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη ὁ τ̃ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθ μ῀ ἔτη σ᾽. ὑρκανὸς ὁ κ σ῀ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ μάρισαν. κ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμοιντο τὰ αἰδοῖα κ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθ θέλοιεν. οἱ ὁ πόθῳ τ̃ παρεῖναι γῆς κ τ̃ περιτομὴν κ τὴν ἄλλην τ̃ βίου διαγωγὴν ὑπέμειναν τ̃ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθ. κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνον ὑπῆρχεν, ὥστε εἶ τὸ λοιπὸν ἰουδαίοις. ὑρκανὸς ὁ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναπεώσασθαι τῳ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπ῀ πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ᾽ αὐτ῀ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τ῀ τρόπῳ. φάβιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίου υἱῦ μυρτίνα, κ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱῦ φαλέρνᾳ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ῀ ἰουδαίων, οἱ κ διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχέσης τούτοις κ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη κ λιμένες ☾ γαζάρα, κ πηγαὶ, κ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας κ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος πρὸ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τ χώρας τ αὐτῶν A litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut
Ϲ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κ τ πό- ſubditorum iter facere. & vt eo bello per An-
λεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' ἀντιόχου ϖαρὰ τὸ τῆς tiochum attentata præter decretum ſenatus,
συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται), ἵνα τε ϖρέσβεις πέμ- fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent
ψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' ἀντιόχου reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & pre-
ἀφαιρεθέντα, καὶ τ χώραν διαπεμήσωσι), τ' ἐν ταῖς πολέ- cium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati
μῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς ϖρός τε βασιλεῖς ſunt. & vt literæ commendatitiæ legatis den-
καὶ δήμους ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν tur ad reges & liberos populos, quo tutius
τ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἐδόξεν ἔν τε ϖρὸς τούτων ταῦτα, ἀνα- B poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſ-
νεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν ϖρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, ſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amici-
καὶ τὸν δήμον ϖεμφθέντας ἀγαθῶν καὶ φίλων. ϖρὸς μέντοι tiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque
γραμμάτων, ἀπεκείνατο βουλεύσεσθαι ὅταν ἀπὸ τ ἰδίων amico populo. De literis autem ſcribendis re-
ἡ σύγκλητος διαλύσῃ, ἀνεδάσειν τε τῷ λοιπῷ μη- ſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quam pri-
δὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε mùm ab aliis negotiis vacauerit, & datum
αὐτοῖς τ στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅ- operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria,
πως αὖ εἰς τ οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὕστε- mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publi-
ρον ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων ϖρέσβεις, χρήματα δοὺς ca pecunia legatis numeraret viaticum, quo
αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου ϖρὸς τοὺς C commodiùs ſe referre poſſent in patriam. at-
διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἰκαδε que ita publico ſumptu legatos prætor do-
παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν ϖερὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν mum remiſit, cum commendatitiis ad eos per
τούτοις ὑπῆρχε. δημητρίῳ δ τῷ βασιλεῖ ϖροθυμουμέ- quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani qui-
νῳ στρατεύειν ὅπῃ ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο ἡμῖν διὰ dem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Deme-
ἀφορμήν, τῶν τε σύρων καὶ τ στρατιωτῶν ϖρὸς αὐτὸν ἀπεχ- trius autem rex cupiens bellum Hyrcano in-
θαιρομένων. ϖονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ ϖεμψάντων ϖρὸς ϖτο- ferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex
λεμαῖον τὸν φύσκωνα ὀνομληθέντα ϖρέσβεις, ὅπως æquo tam Syris quàm militibus, propter mo-
τινὰ τῶν ἐκ τῆς σελεύκου γένους ϖαρὰ σφῶν αὐτοῖς ἀϖολη- D res improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum
φόμενον τ βασιλείαν. τὸν δ' ϖτολεμαῖς ϖέμψαντος ἀ- Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci
λέξανδρον μετὰ στρατοῦ τὸν ζεβινᾶν ὀνομλεόμενον, καὶ μά- genere eis daret, quem poſſent regem ſibi con-
χης ϖρὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ ſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Ze-
μάχῃ, φεύγει ϖρὸς κλεοπάτραν τ γυναῖκα εἰς ϖτολε- binam, commiſſo prælio Demetrius vincitur,
μαΐδα. Ϲ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem
τύρον ἀϖελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ ϖολλὰ ϖαθὼν ὑϖὸ τῶν in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſ-
μισούντων ἀϖέθανεν. ἀλέξανδρος δ τὴν βασιλείαν que inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu
ἔλαβεν, φιλίαν ϖοιεῖται ϖρὸς ὑρκανὸν τ ἀρχιε- miſerè vexatus tandem interficitur. Alexan- XVII.
ρέα. ἔϖειτα ϖολεμήσαντος αὐτῷ τ δημητρίου ϖαῖδος ἀν- der autem regnum adeptus fœdus ferit cum
τίοχος τ χρυσοῦ ὀνομληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὀνο- E Hyrcano pontifice, deindè petitus bello ab
μλαφθείρει). ἔλαβε δὲ τὴν τ συρίας βασιλείαν Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæ-
ἀντίοχος, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν ἔλαβεν, τ ſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ
ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον, ἀντίοχος δ κἀκεῖνος conſecutus non auſus eſt expeditionem con-
καλεῖτο, δύναμιν ἐϖ' αὐτὸν ὑϖὸ κυζίκου συλλέγειν. tra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius
μέντοι δ τ χώραν, ἔγνω ϖαρασκευάζειν αὐτὸν ὅπῃ germanus, eodem nomine dictus Antiochus,
τὴν ἔφοδον τοῦ ταδέλφου, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐϖεκλήθη, F copias contra ſe apud Cyzicum colligeret.
διὰ τὸ ϖαιδεύεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ ϖόλει, ϖατρὸς δ' ἦν αὐ- Quapropter nihil in Iudæos mouens, decre-
τοῦ σωτῆρος ὀνομληθέντος, ὃς ἐν ϖαρθοις ἀϖέ- uit parare ſe contra fratris aduentum, cogno-
θανεν. ἦσαν δ ἀδελφοὶ τοῦ δημητρίου τοῦ χρυσοῦ ϖα- minati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educa-
τρὸς. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι tus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho
κλεοπάτραν, ὡς κ ἐν ἄλλοις ἱςορήκαμεν. ὁ δ κυζικη- Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat e-
νὸς ἀντίοχος ϖαραγενόμενος εἰς συρίαν, ϖολλοῖς ἔτεσι nim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt
ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν ϖολεμῷ διετέλει. ὑρκανὸς δ ϖάντα alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò
ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ γὰρ αὐτὸς μὴ G Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam,
τῷ ἀντίοχου τελευτῷ τῶν μακεδόνων ἀϖέςη, καὶ ὅτε multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyr-
ὡς ὑπήκοος, ὅτε εἰς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι ϖαρεῖχεν, cano interim per totum illud tempus agente
ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ ϖράγματα ἐν ὀϖιδόσει ϖολλῇ Ϲ in pace continua. mox enim poſt Antiochi
ἀκμῇ κ τοῖς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβιναίου καιροῖς, καὶ cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec
μᾶλλον ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ ϖρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς ϖόλεμος, ϖολλὴν ὑρκανῷ καρπώσασθαι vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat
ἰουδαίαν ἐϖ' ἀδείας ϖαρέχειν, ὡς ἄϖειρόν τι ϖλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τοῦ μὲν τοίνυν κυζικηνοῦ opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res e-
τῶν γένους κακοῦντος, φανερῶς καὶ αὐτὸς τῶν ἑαυτοῦ ϖεράρχειν ἐϖεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀϖ' αἰγύϖτου ius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, &
maioribus etiam, regnantibus his duobus fra-
tribus. bellum enim quo ſe atterebant mu-
tuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè
frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pe-
cuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno
vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit
& ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Maritensis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset properè victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiochio auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter tex armatorum millibus, quos ille iniusta matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effectarum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obstitis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oracullum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ αἰτίοχον, ἡ αὐτόν τε ωεάτ-
τοντα κακῶς ἡ τ ἀδελφὸν αὐτε ἐν τοῖς ωεὸς ἀλλήλους
ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ως αἰτίοχος ὁ κῳ κίκιος ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς,
ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μὲ ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτά-
την, ωρὸς ἣν ὅτε καλεῖται νυῦ σεβαστὴ κτισθεῖσα
ὑπὸ ἡρώδε, ἡ χολιὼ δηλώσομεν. ωερισβαλὼν δ'
αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦ-
σιν, ὑπὲρ ὧν μυριάσι λίους ἀποίκους ὄντας ἰουδαίων καὶ
συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τῆδ σύρων βασι-
λεῦσι. ωερεβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, ἡ
διπλῆν τεῖχος ἀπὸ σταδίων π', τοὺς ὑοὺς ἐφίστησιν, αἰτί-
οχον τ ἀριστόβυλον, ὧν ἀκμαζόντων, εἰς τοῦτο ἀπάλκης
ὑπὸ λιμοῦ ωεραχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς συνέβησεν, ὡς
ἅψασθαι μὲ τῆδ ἀνθρώπων, ἀπαλέσασθαι ἢ βοηθὸν αἰτίο-
χον τ κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ἀπὸ τ συμμαχίαν ἀφικό-
μενος, ὑπὸ τ ωρὸς ἀριστόβυλον, ἡττᾶται. διωχθεὶς δ'
ἀχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῆδ ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ'
ἀπὸ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς
τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς τ δεύτερον ἀπαλέσασθαι σύμ-
μαχον. πέμψαντας τ αὐτὸν αἰτίοχον. ὃς ωρὸς πτολε-
μαίου τοῦ λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξα-
κισχιλίους, οἷς ἀκόσης τ μητρὸς ἐκεῖνος τ ὄσον ὕπω τῆς
ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπέστειλε, τὸ μ ωρῶτον
ἅπων, ἐπόρθει τ ὑρκανῦ χώραν μ' τῆδ αἰγυπτίων λη-
στρικῶς, μάχεσθαι μ αὐτῷ κ' ωρόσωπον ἀ τολμῶν, ἀ γὰ
ἰδ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτῷ. νομίζων ἢ τῇ κακώσει
τ γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ὅτι τ σαμάρειαν
πολιορκίαν. ἐπεὶ ἢ πολλοὺς τ στρατιωτῶν ἀπώλλυεν
ἐνέδραις ωεριπίπτων, ἀπῆρεν εἰς ῥίπολιν, καλλιμάνδρῳ
τ ὅπλα ἐπιτρέπει τ ωρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον διῳκῆσαι.
καλλίμανδρος μ οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις
ωροσπεσὼν ἡττηθείς, εἰς φυγὴν ἐξαπόμενος διεφθάρη. ὃς
κρατῆσ δ' ὑπὸ φιλοχρημοσύνης, τήν τε σκυθόπολιν ἡ
τἄλλα ωρὸς ταύτῃ χωρία, ωροὔδωκε φανερῶς τοῖς
ἰουδαίοις, τ ἢ σαμαρείας πολιορκίαν, δῃλύειν ἐκ ἠδύ-
νατο. ὑρκανὸς μ οὖν τ πόλιν ἑλών, ἑαυτῷ πολιορκή-
σας, ἐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ ἡ πᾶσαν αὐτὴν ἠ-
φάνισεν, ὥστε λυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. διασκά-
ψας δ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ ση-
μεῖα τῶ ὑγιέως ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. ωροάδο-
ξον δέπ ωρὸς τὸ ἀρχιερέως ὑρκανῦ λέγειν, πίνα τρόπον
αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰ ὅτι κατ' ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτῷ τῷ κυζικηνῷ
συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχι-
ερεὺς ἀκήκοεν φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτῷ νενικήκασιν ἀ-
πίω τ αἰτίοχον. ἐκ τοῦτο ωροελθὼν ἐκ τ ναὸ, παντὶ τῷ
πλήθ φανερὸν ἐποίησε, ἡ συνέβη ὕστερον ἡγιέως. ἡ τὰ
μ ωρὶ ὑρκανῦ, ἐν τούτοις ἦν. χ' ἢ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν
μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἡ τῇ χώρᾳ ἰουδαίους
ὠφελεῖν, ἀλλὰ ἡ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦν-
τας ἡ ἐν αἰγύπτῳ. κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰ ἡ βασί-
λισσα ωρὸς τὸν ὑὸν στασιάζουσα πτολεμαῖον τὸν λά-
θυρον ὀπλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν
ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίᾳ τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν
ἐν τῷ

ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ παρὰ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, A
ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. παρασχοῦσα δὲ τούτοις ἡ κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν, ἐδέησε δίχα τῆς ζύτων γνώμης ἐπράττειν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων ἔτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπεπεμπόμενοι παρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς B
πολίτας αὐτῷ εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. ὑρκανὸς δὲ φθόνον ὤφλησεν ἡ εὐτυχία παρὰ τοῖς ἰουδαίοις. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν παρὰ τοῖς πλήθεσι, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, ἀθῶοι πίστεσθαι. μαθητὴς δὲ αὐ- C
τῷ ἦν ὑρκανὸς, ἐν σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. ἐν δὲ κηλίσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ, καὶ αὐτὸ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἀξίου γε μὴν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοῦ δὲ D
μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤσθη τοῖς ἐπαινέσιν. εἷς δέ τις τῶν καταχειμένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτὸν πυθομένῳ, δι' ἣν ἀποποιοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀμάρτημά σου γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. E
ψευδὴς ἦν ὁ λόγος ἐκεῖνος. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. τοῦ δὲ ἐκ τῶν σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιησάσθαι τὰς βλασφημίας τὸ ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὀφείλει ὀφλεῖν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τοῦ δὲ ὑρκανοῦ τοῖς φαρισαίοις ἐσομένου τίνος αὐτὸν F
ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πεφθήσεσθαι γὰρ ὑπὸ μηδενὸς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, πεμπομένων αὐτὸν τῇ μητρὶ δὲ δίκης, πλησίον ἔφασαν εἶναι δεσμοῦ. ὑπώπτευε γὰρ λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπείκειν ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄν- G
θρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δὲ αὐτὸν ὑπαρώξυνεν ἰωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅπως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ὄντος αὐτοῦ, καὶ τότε ὑπ' αὐτῶν καταστάντα νόμιμά τινα δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς παρὰ τὸ πλῆθος διεγένετο. πρὸ μὲν τοι τούτων ἐρρήθη. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμά τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis abberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cognituru an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm ſeruari quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtroſque exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenæorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operæ precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

A

B

C

Cap. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regiã formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI. annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reuertius eſt. cúmque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis eũ aſſumpſit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd ſtultum exiſtimet cùm regno ſolum potiri liceat, communicato honore cõtentum eſſe. Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodã obſcuro & ſubterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ poſt mutato nomine Antonia dicta)

D

E

F

G

Ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἀναβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δὲ ὑπὸ πατέρων παραδόσεως τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς ἰσχυρὰς συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάσταις μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν ἑαυτῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μετὰ τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὸν σάσιν, καὶ μετ' αὐτὸν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὰ ἀρχεῖα διοικησάμενος τὸν ἄριστον βίοτον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐκ γυναικῶν πέντε μείζους ἀξίους ὑπὸ τοῦ θείου κριθείς, ἀρχῆς τ' ἔθνους, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σαφῶς γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὰ μελλόντων προέγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτος, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μακρὸν τῶν πραγμάτων κύριοι προείπεν. ὧν τοῦ καταφρονεῖν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον οὐδὲν παρὸν ὑπέβησαν δυστυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος πρῶτος διάδημα περὶ τὴν ἀρχὴν ἐπέθηκεν.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἔτους, διάδημα πρῶτος ὑπέθετο μετὰ ἑξακοσιοστὸν ἐνενηκοστὸν, καὶ τ' καὶ α', καὶ μείνασιν γ', ἀφ' ὧν ὑπὸ βαβυλῶνος ἀπελείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. στέργων γὰρ τὴν ἀδελφὴν τὴν μετ' αὐτὸν αὐτὴν γονον, τοῦτον μὲν, τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε γὰρ καὶ τὴν μητέρα περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διενεχθεῖσαν. ἐκείνῳ γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτῷ καὶ λιμῷ ἀφθείρας ἀπεκτόνει. προσέθηκε γὰρ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς γονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μᾶλλον γὰρ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὑπὸ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ἃς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὀπίστευε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν καὶ προσέχειν τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. ὅτε γὰρ αὐτῆς ὀνε ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, καὶ ἐκεῖνον τὸ κράτος ὑπάσασης, ἔτυχε τὸ μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αὐτῆς γονον ὑπτελουῶτα τὸν ἑορτὸν ἀναβῶσαι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω περὶ τὰ δελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι. τοῖς δὲ πομπεῖς καὶ δορυφόροις τὸν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιθυμήσασι, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν τὸ αὐτῆς φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταφρονουμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τ' βασιλέα, καὶ καπηθῶς ὅτι τὸ μεῖζον ἐχαίρειν τὰ περὶ τὸν πομπὸν τ' ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἕκαστον ἰδιώτην ἕκαστον τῶν μνομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξειν ἔχειν βασιλικὸν τὰ θαττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφοις ἐλπιδωθῶς καρτερεῖν, λογιζομένου δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν ἐνὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τότε ἄκων πειθόμενος, καὶ τὸν αὐτοκράτορα ἐξ τὸν ἀδελφὸν φρονῶν, καὶ τ' ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, δίεσπε τοὺς σωματοφύλακας ἐν πύλῃ τῷ ὑπογείων ἀφωτίσῳ. κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ ἀντωνία, καὶ πρόσ-

καὶ προστάξειν αὐτοῖς μὴ ἄπλοις μηδένα. κτείνειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐτὸν ὁπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτοῖς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ⁊ κοσμὸν πολέμου, προσχωρήσαι πρὸς αὐτὸν προσκαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῇ. ὁ δὲ ἀντίγονος μηδὲν ὑπεισδέμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ πρὸς τὰδελφῆ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἀνδρισμένος τῷ παντοπλίαν προσγίνεται πρὸς τὸν ἀρισόβουλον ὅπλα εἴσω τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν κατ' τὸν στράτωνος καλέμενον πύργον ⁊ συνέβαινεν ἀφύλακτον εἶ) σφόδρα τῷ πάροδον, ἀποκτίνυσιν οἱ σωματοφύλακες. διέφυγε μὲν ὁ τοῦτε θανάτος ὅτι μηδὲν φθόνε μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικῷ οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλισα δ' ἀπὶς θαυμάσειε καὶ ἰσθλαν τινά, ἐσελθὼν μὲν τὸ γνόμον, ἀδέ ποτε ἢ ἐν οἷς προεῖπε διαφυσάμενον τάληθές. ἔδει ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτῷ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τῷ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεφυσμένῳ ζῶντος ἀντίγονον, ἐν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλεμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τῷ χωρίε μὲ σαδίοις ἀπέχοντα νεῶ χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτόν, τ' ἢ ἡμέρας ἤδη τῷ πλείονος λυσμένης, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδες εἶ). ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτῷ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς ἀντίγονος ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ προδηλίᾳ καισαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τῦτο διετάραξεν. ἀρισόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας οὐδὲ εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τῦ μίσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκρασίου τῆς ὀδωδίης ἥ ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διακονούμενος τὸ παίδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προνοίαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγῆτος αὐτοῦ ἀντίγονε σπίλος ἐπὶ τῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶ) κομίζων, ὀλιγῶν ἐξέχει. γνομένης ἢ ἑῶς προδηλον τῷ ἰδόντων ὡς τῦ παιδὸς ἐξεπήδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀρισόβουλος, τῷ αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἐπὶ μᾶλλον ἐπ ετείνετο μαθεῖν, φύσει τῷ ἀνθρώπων ὑπονοοῦντων ἐν τοῖς τοιῦτοις εἶ) χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς ἢ ἀπειλουῦτος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθες εἶπον, προσχεῖται μὲν αὐτῷ πληγῆτι τῷ διάνοιαν ὑπὸ τῦ σωματος πολλὰ δάκρυα, βύθιον ἢ ἀνοιμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβείαν ἔτι καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μὲ ταχεῖα ποινὴ συγγνωμοῖς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ στόμα ἀναιδέσατον ψυχῷ ὀφειλομένῳ ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δάμροσι. τὶ δ' ἐκ ἀθρόαν αὐτῷ ταύτῳ ἀποδίδως, καὶ μέρος δ' ὀπισθένδω τοὺμὸν αἷμα τοῖς μαιφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποπνίγεται τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' ἐργασάμενος τῷ πατρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλῷ αὐτῆ τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

mandauítque vt si quidem sine armis fratr veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facilè ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolētiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abesset p c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ neçis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam scisciteretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit vt faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum fatinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis. ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & patricidium? vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudææ limites: cùms habitatores cõmination exilij coegit circuncisionẽ

cæteróſque Iudaicos ritus admittere. Alioqui A natura æquus erat & modeſtus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumciſionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res geſtæ.

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor B quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander eſt regem conſtituit, æque cæteros præcedentem atque moderatiorem. accidit vt mox natus, exoſus patri factus ſit, nec vnquam dum ille viueret in eius conſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potirus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum priuata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde D rebus imperij, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eóſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Straronis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires attererent, nihil prælidij ab E eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur filiorum periculum, athletis ſimiles, quos cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Supererat vna ſpecies ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à F matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimúlque Zoilum & Sidonios multóſque alios adiutaturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum G apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in

κὴ κτὴ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζηλωτὴς εἶναι δοκεῖ καὶ δικαιοσύνης ἐπιμελὴς ἦν, καὶ σφόδρα αὐτοῖς χρήσιμος ἦν, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ σεφθῶν ἐν τῷ πεμπτῷ τῶν ὁμοίων λέγων ἔτως, ὅτι εἰκὴς τε ἐγένετο οὗτος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς περιεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς τῶν ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, διὰ μὲν συμβάλλας τῶν αὐδαίων περιτομήν.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τῶν ἰουδαίων βασιλέως πρᾶξεις.

ΤΕλευτήσαντος ὁ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὁ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆ, διὰ μίσους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος. ὡς προεδηλώθημεν, ἰαννᾶον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν πρὸ ἄχοντα καὶ μειρακιῶδη, ὧ καὶ συνέβη γίνεσθαι δύο τε μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ παντὸς, καὶ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτῆ μηδὲ ποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους ὧνδε λέγεται γενέσθαι. σέργων μάλιστα τ' παίδων ὑρκανὸς τὸν πρεσβύτερον, ἀπόγονον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα καὶ τοῖς ὑπνοις αὐτῆ τ' θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῆ τ' παίδων μέλλοι σεσθαι διάδοχος. τ' δ' θεὸς τοῖς τότε χαεμκτήρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆ ἀγαθῶν αὐτῆ πάντων ἔδει ἔσαι κληρονόμος, ἡμύμνον εἶασε ἐν τῇ γαλιλαίᾳ φέρεσθαι. ὁ μὲν τοι θεὸς διέψευσατο τ' ὑρκανόν. τ' δ' βασιλείαν μὴ τῷ ἀριστοβούλῳ τελευτῆσαι, ἔδει ὧδε γὰρ λαβεῖν, τὸν μὲ τῆ ἀδελφῶν ὑπηχθρωμένα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀπεσχημόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος ὁ τ' ἀρχεῖν ὧν ὤετο συμφέρειν αὐτῆ τρόπον, στρατεύει ὅπι πτολεμαΐδα, τῇ ὁ μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῆ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ πολεμίοις αὐτῆ καὶ γάζα μόνα χειρωθῆναι ὑπελείποντο, ὁ ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δῶρα. τὸ ὁ φιλομήτορος αὐτοκράτωρ, ὁ τὸ ἀδελφοῦ αὐτῆ αὐτοκράτωρ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμοῦντων ἀλλήλοις καὶ τ' αὐτῆ δύναμιν ἀπολλύοντων, ἐν ἀδεμία τοῖς πτολεμαεῦσι βοηθεία παρ' αὐτῆ, ἀλλὰ πανημέριοι τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ' στράτωνος πύργον κατασχὼν καὶ τὰ δῶρα, παρῆν συνέλαγμα ἔφερον στρατιωτικὸν, τυραννίδι ἐπιχειρῶν διὰ τὴν τῆ βασιλέως πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. διὰ δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὰς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῆ ὠφέλειαν. ἐκάτεροι γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητοῖς ἔπαθον, οἱ τῇ δυνάμῃ μ' ἀπαροδυκότες, ἀχθυόμενοι ὁ ὧδε χωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὴν τ' ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὧδε τ' ἀγῶνα βασιλέων, καὶ τὸ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐν τῇ αλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπίσαντων δ' αὐτὸν τῷ πρέσβεων ὡς δόξαι εἰς σωτηρίαν ἕξει μαζάρους ἑξακοσίους μ' τ' πτολεμαίων καὶ ζωΐλον, ἐπ μὲν μιᾷ σταδίοις καὶ πολλοὶς ἅμα αὐτῆ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ' ἔκπλουν ἐπορεύθη. ἐν τούτῳ ὁ τοῖς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ χρησομένῳ δόκιμον κινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανε-

φανερὰν ἐνδείξασθαι δουλείαν διαπότην ὑποδύοντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὴν παροῦσαν μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ κλεοπάτραν οὐ περιόψεσθαι δύναμιν αὐτῷ καταστασιάζομένων Πτολεμαϊέων ἐν γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. πανουργήσασαν γὰρ αὐτὴν ὡς τὸν Κύπρου τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὸν τῶν Πτολεμαέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἐπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὸ λεγόμενον συκάμινον, ἐνταυθοῖ τὸν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ὧν ἦν ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μυρίοις, ὡς μεταγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτῷ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἤκουον, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δορυφόρων συμμαχεῖν αὐτοῖς παρεσκευάσατο τὴν χώραν τὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύσει μὲν τοῦ πολιορκίαν δείσας τὴν Πτολεμαΐδος ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τοῦ στρατὸν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὴν κλεοπάτραν ὅτι τὴν Πτολεμαΐδος μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκινούμενος. καὶ τριακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χαρεῖν αὐτῇ τύραννον αὐτῆς Ζωΐλον ἀποδοὺς ποιησαμένῃ τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις παρασκευάσματος. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρώσασθαι τὸν Ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα μεταπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγραμμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅτι τὸν πολιορκίας στρατηγὸν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν Ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τῶν Πτολεμαέων διάνοιαν μαθὼν σωνήθροισε καὶ αὐτὸς πρὸ πέντε μυριάδας τῶν ἰδίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὑπιδὼν ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σαββάσιν ἄγει καὶ κρότος αὐτὴν, καὶ πρὸ μυεία σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Πειράσας δὲ μὴ συμφώνειν μικρὸν ἄποθεν τῆς Πορθημήδος πολλοὺς ὑποβαλὼν ἦει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἱππιώτατος δ' αὐτῷ πρὸς τὴν Ἰορδάνη ποταμὸν Ἀλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ὑπόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους οὓς ἑκατοντάμαχους προσηγόρευσεν ὅτι χάλκεοι κεκομμένοι τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου προμαχῶσιν ὅτι χάλκεοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου ὑλακίσειν συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ Ταριχικὸς φιλοσέφανος, ἀμβλυώσας καὶ λύσας τὸν πόλεμον, ᾧ μεταξὺ ἦσαν ἐς ἑκατοπέδου δυκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

certissimam seruiturem accito domino sedere, & insuper non præsens solùm bellum instinere, sed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deferantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, perentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, LXXX. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem interiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterósque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque B insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E clusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sen- F tentia successerat, missa eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto electus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam G amicorum reginæ suaderent, vt illa quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorũ multitudinẽ vnius viri parere nutibus: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

ἐνόμισε γὰρ εἰ κῆ νώτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον ἀφ-
ρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης ἀδυνα-
μήσους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν παρ' ἀμφοτέρων ἰσόρροπα ἔργα
χερῶν καὶ προθυμίας ἀδιάπτωτα, καὶ πολὺς ἐγίνετο
φόνος ἑξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑπερτέρων δὲ τῷ
Ἀλεξάνδρῳ γινομένων, φιλοστέφανος ἀπελθὼν τῷ δύνα-
μιν δεξιὸς τοῖς ἐναντίοις ἐπεκύρησε. μισθοῦ δὲ τοῦ κλι-
θέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτοις μὲν
συνέβαινε φόβῳ φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ
κοινωνούντων τὴν φυγῆς. οἱ δὲ τὰ Πτολεμαίου τἀναντία
τούτων ἔπραττον, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, κῆ
τὸ τελευταῖον στρατιὰν αὐτοὺς ἅπαντας ἐθνικὸν οἱ
φονεύοντες, ἕως ἃ κῆ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη
κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τετρακισμυρίους
γοῦν ἔφασαν αὐτῷ δοθῆναι. πεντακισμυρίους εἴρηκε. τῷ δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώ-
τους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χω-
ρία. Πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ προσκαθεσμῶν
τῷ χώρᾳ, οἷας γυμνὰς ἐν ταῖς κώμαις τῶν Ἰουδαίων
κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν δύρων μέσας κῆ νηπίων,
ἐπέλυσε τοὺς στρατιώτας, δοσφάττοντας αὐτοὺς καὶ
κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνέντας
τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης κῆ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶ τοὺς πολεμίους, κῆ διὰ τοῦτο
ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει
δὲ κῆ στράβων κῆ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο
τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δὲ καὶ
τὴν Πτολεμαΐδα κῆ κράτος, ὡς κῆ ἐν ἄλλοις φανερὸν
πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανό-
μενον, κῆ τὴν τε Ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθουμένην, κῆ τὴν
γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, προϊδεῖν οὐκ ἔγνω τοῦ-
τον ὅπως ταῖς πύλαις ὄντα καὶ πορθοῦντα τὴν τῆς ἀργυ-
ρίων ἀρχὴν μείζω γενόμενον, ἀλλὰ προσχρῆμα καὶ
μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορ-
μήσειν, ἡγεμόνας τ' ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χιλίαρ-
κῆ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλούτου, καὶ
τοὺς υἱοὺς καὶ διαθήκας πέμψασα κώοις παρέθησεν.
κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον σὺν στόλῳ μεγάλῳ πε-
ριπλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς
ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῷ
Πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δ'
ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς ἄργυπτον ἔσωσεν, ἀφνι-
δίως αὐτὸν διόμενος κενὴν ἔσαν στρατείας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κῆ τοῦτον δὴ
τὸν χρόνον συνέβη Κ χελκίαν τὸν ἕτερον τῷ τ' κλεο-
πάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ὡς κοίλῃ συρίᾳ διώ-
κοντα Πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν
ἐπιχείρησιν τὴν τοῦ υἱοῦ, κῆ ὅτι τὰ ὡς τὴν ἄργυπτον
ἐκ ὀν προσεδόκα τρόπον προεχώρησεν αὐτῷ,
πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν
ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀργύπτου πάλιν
ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπά-
τρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν Πτολεμαΐδι φρουρὰν λάβῃ
ἐκ πολιορκίας Κ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μὴ δώρων προσελθόντος, Κ θεραπείας ὁποίας ἄξιον
ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυσπορωτος, πῶς μὲν τῶν
φίλων κῆ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῇ λαβεῖν, Κ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, κῆ μὴ προϊδεῖν ὅτι
ἐνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνθρωπον ἐφαρπάσειεν A
τῆς ἰδίας οὐσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ὁ δὲ ἀ-
γνοεῖν σε βάλλομαι φησὶν ὅτι τὸ σὸν τοῦτον ἄδικον
ἐχθρὸς ἅπαντας ἡμῖν σοὶ τοὺς Ἰουδαίους καταστήσει.
ταῦτα ἢ αἰσχύνῃ ὠφελήσαντας, ἡ κλεοπάτραν πεί-
σειεν μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμα-
χίαν σφῶν αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τῆς κοίλης
Συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθείς,
στρατεύεται μὲν ἐπὶ Γάδαρα πολιορκήσας ἐπὶ μῆνας B
ἕξ. αἱρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατῳκη-
μένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ ἀσφαλῆ ἄξια, θεόδω-
ρος ὁ Ζηνώνος εἶχεν. ὃς καὶ φρουρὰν ἐπιτήδειον
τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνει, καὶ τῶν ἀπο-
σκευῶν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν καὶ
παραπλήσια Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐπὶ τῆς ὑπὲ-
θαλαττίους μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ὧν ὕστερον ἡρώ-
δης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετονόμασε, καὶ κατὰ κεφά- C
λαιον εἶλε καὶ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐπὶ τὴν Γάζης
εἰς κύπρον ἀναχωροῦντα, πλεῖ δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεο-
πάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι
Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν
πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐφθείρευσεν. Ἀπολλοδό-
τῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Γαζαίων, μὲν διχιλίων ξένων
καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν Ἰου-
δαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, D
σίκοιεν οἱ Γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολε-
μίοις ὡς ἐπελευθόντος αὐτοῖς Πτολεμαίου. γνοὺς δὲ
ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ
Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ἐπισυρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις
ἐπιβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ
Γαζαίων αὐτεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἀνδρείας,
μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων.
(παῖ γὰρ ὁτιοῦν ὑπομένον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολε-
μίων γνέσθαι) ἐπεσπέγειρε δὲ αὐτοῖς τὴν ἐπιθυ- E
μίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπίδοξος ὢν ἔξειν
αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος. ἀλλὰ σωνέβη πρῶ-
τον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. λυσίμαχος ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πλήθει τοῖς πολί-
ταις διδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκρο-
τήσας, ἐνδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ διὰ
μὲν εἰσῆλθεν πρᾶγμα. μὴ δὲ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆ-
κε τοῖς Γαζαίοις, ὅπως ἐψας πωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ F
ἄλλοι ἀλλαχῆ σκεπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν.
ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀλγυνεῖς, ἀλλὰ καὶ
τοῖς σφαττόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάτ-
τονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκείας
ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἰς τοὺς πο-
λεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν
αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτὰς δου-
λείας ὕπως ἀπαλλάττειν ἀναγκασμένοι. τῶν δὲ βου- G
λευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀ-
πόλλωνος ἱερόν. σωνεβούλευσεν γὰρ αὐτοῖν ὑπόθεσιν σω-
έβη γνέσθαι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ
τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπὸ κατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα σνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τ' αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ Ἡρακλείωνος ὑπὸ βουλῆς θεὶς, ἐβιώσας μὲν ἔτη
μέ. βασιλεύσας δὲ σνέα καὶ κ'. ἐγκρατὴς δὲ τῆς βασιλείας ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲ

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas depositerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro perempto ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm 1. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum
XX. interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

τῷ τῆς παρὸς ἀδελφῷ αὐτόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικλιωὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, & λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' & κυζικλιωῦ παῖς αὐτόχος ὁ μ αὐτωνῖνος ὁ δυσεβὴς καλούμενος ὑπ' ἀγχινθέντος εἰς ἄραδον, & πολεμοῦμενοι δι' ἀδήματα πολεμοῦσι τῷ σελεύκῳ, & κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, & γνόμενος ἐν τῇ μόψε ἑσίᾳ πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δ' τῶν μοψοεσιέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλεῖα, & διέφθειρεν αὐτὸν μ' τῶν φίλων. αὐτόχε δ' τῶ κυζικλιωῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τ συρίας, αὐτόχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, & νικηθεὶς ὑπ' ὀλλυται μ' τ στρατιᾶς. μ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ὑπ' ἐμβόμενος δι' ἀδήμα, μέρους τινὸς τ συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τ δύκαιρα λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς αὐθισάμενος αὐτόχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθυαῖς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τ δ' συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος & φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τῶν οἰκείων φοβηθεὶς αὐτὸν ἐπαναστάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἑορτῆς ἀγομένης, & ἐξῶθεν αὐτῷ ὑπὸ τῶν βωμοῦ & θύσθ μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὂν τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων & κιτρίων. δεδηλώκαμεν δ' & ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα, & τ τιμῆς & τῶν θύειν ἀνάξιον. ὑπὸ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δ' ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ & τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θειακοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τ τῶν πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δ' & ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύνεσις δὲ πολέμου ὧν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δ' τῶν ἀράβων μωαβίτας & γαλααδίτας, εἰς φόβου ἀπαγωγὴν, κατέρριπτε & ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάψας δ' μάχῃ πρὸς ὀβεδᾶν τῶν ἀράβων βασιλέα, & πεσὼν εἰς σπέρραν ἐν χωρίοις ἀχρίσι & δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγγα & γάδαρα κώμης τῆς γαλααδίτιδος, & μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφικνεῖται, & πρὸς τῶν κακοπραγίαν αὐτῷ ὑπὸ δημοῦ τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', ἀναιρεῖ τ ἰουδαίων οὐκ ἐλάττους μυριάδας. προσκαλοῦντος δ' παῦσαι τ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιθανομένῳ δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον γνῶναι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, & πρὸς δημήτριον τὸν δύκαιρα ἔπεμψαν προσκαλοῦντες ὑπὸ συμμαχίαν.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prelio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ως στρατεύσας δημήτριος ὁ δύκαιρος ὑπὸ ἀλέξανδρου ἡττᾶται.

Ὁ δὲ, μ' στρατ' ἐλθὼν, & προσλαβὼν τοὺς ὑπακολουθοῦντας, πρὸς σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ', μ' μισθοφόρων ἑξακισχιλίων & ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίους οἳ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρα-

ωδαλαβὼν, αὐτεπήκοος τῷ δημητρίῳ. τούτῳ δ' ἦσαν ἱπ- A
πεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν
ἐκατέρωις ἐπεφάχθη, τῶ μὲν ἄπος ἦσαν τοῖς μισθοφόροις
ὡς ὄντας ἑλλήνας πειρωμένοις, τῶ δ', τοῖς σὺν δημητρίῳ
ἰουδαίοις. μηδετέρους δ' πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μά-
χην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι
μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ
ἀνδρείας ἕνεκεν εἵξιν ποιησάμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶν δη- B
μητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη,
κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ ἰου-
δαῖοι ἑξακισχίλιοι. τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δη-
μήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ,
καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κα-
ταλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πό-
λει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γυμόμενος ἐγ-
κρατὴς αὐτῶν, ἀνῄρηκεν εἰς ἑξακοσίους, καὶ πάντων
ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀρτιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ C
τῶν παλλακίδων, ἀνὰς αὐρῶσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς
ὠ. τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων,
ταῦτα τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐκτίσφαττεν, ἵνα μὲν ἐκ
δίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ἄνθρωπον ἑαυ-
τῷ εἰσπραττόμενος τιμὰ δίκαιον, εἰ μὴ τὰ μάλιστα
ὅπερ ἐῶ εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέ-
μοις, καὶ εἰς τύχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε περὶ καὶ
βασιλείας, ἐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐ- D
τοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελοῦταῖον
εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐῶ κατεσπάσατο γῆν
ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλαδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία
τῷ ἀρέθων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ
ξυναρήται σφῶσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸν πόλεμον, ἀλλά τε
μυρία εἰς ὕβριν αὐτῶν καὶ ἐπήρειαν πεπραχότων. ἀλλ'
οὐ μὴν ἐκ βαπτιδείως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δηλα-
τὸ ὠμότητος ἐπιβολῇ, ἐπικληθῆναι αὐτὸν παρὰ τῶν
ἰουδαίων, θρᾳκίδαν, οἱ δ' αἰτιστρατιῶται αὐτῷ τὸ
πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ E
παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ
ὅσοι μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ
πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος
δ' ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρ-
κει τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν
μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς F
βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀρά-
βων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ μιθριδάτην τὸν σινά-
κην, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς
δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χα-
ρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε ξύλοις καὶ τῇ δίψῃ συνέ-
χοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παρα-
δοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν
δημήτριον παραλαβόντες, τῷ μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ
τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' αἰτιοχέων G
ὅσους αἰχμαλώτους εἶχε σωσέβαιε, τούτους φεῖκα
τοῖς αἰτιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δ' ὁ τῶν
πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ
τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε δημήτριος τὸν βίον. φί-

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum nocta in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autẽm relicta Iudæa profectus Beræam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

λιππος δ', ἀπὸ τῆς μάχης δύθις, ὅτι αἰτιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælio lacessitus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ανιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Δίονυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππου, τὴν ἀρχὴν αἰτησόμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, κἀν τῷ ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐπιστρατεύσαντος δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλέλειπτο τὴν ἄκραν φυλάξ, καὶ τὴν Δαμασκηνῶν ἀφιστάντος αὐτῷ τὴν πόλιν, εἰσάγεις εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφιλοφρόνως, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτῷ φόβῳ βιασθεὶς δοκεῖν ἀφαιρεῖσθαι τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπεπτήσσετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν ἀπόχω διεφύλαξεν. ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς ἀραβίας. στρατεύεται δὲ λύθις, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκταχιλίοις, ἱππεῦσι δὲ ὡς δισχίλιοις· ὃν ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτῶν, ἔφεδρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς χαβαρζαβᾶ καλουμένου, ἣ νῦν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ μόνον ἦν ἐπιμαχον. τεῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρ', τὸν αὐτίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβιβάζει ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ἀραβίαν. ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μὴ μείοσιν ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος ὑπαντήσας τούτοις αὐτίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέβαλε φαλακρῶν τὴν πονουμένην μέρει. πεσόντος δὲ αὐτίοχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμὸς φθείρει. βασιλεύει δὲ μὴ τέταρτον τῆς κοίλης συρίας ἀπάντων, ὅτε τὸ πρὸς πτολεμαῖον τὸν μυναίου μῆνος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ πρὸς ἀδιδὰ χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ἐπὶ σωθήναι ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αἴθις ἐπὶ δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ἐπὶ ἔασαν, ἥτις πλείστῃ ἀξία ζωνῶν συνέβαινεν εἶναι. καὶ ξύσι μὲν προβάλλῃ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανιν καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. φιλοβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν αἰτόχω λεγομένην φαραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἑαλωκὼς δὲ δημητρίῳ πολλὰ τῆς τύχης ἄρχοντι, προεδίδουσεν αὐτὸν, καὶ ξύστον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς ἐγκρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεφε, προθύμως αὐτὸν τῆς ἰουδαίων ἀρχὴν τὴν δυσεβείαν ἀνεχομένων. καὶ τέταρτον τὸν χαλκοῦν ἤδη τῆς σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. προὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρων. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, καὶ μάρισαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐσεβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίαρχον αὐλῶνα, πέλλαν, ταύτην δὲ κατέσκαψαν, διὰ τὸ μὴ προσχωρεῖν τῆς συνοικουσῶν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις προστιθεῖσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατὰ σαμάρειαν. μὴ δὲ ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, καὶ ἔτεσι τεσσαρεσκαιδεκάτῳ πυρετῷ συνεχόμενος, ἐκ ἀπέστη τῆς στρατιᾶς ἕως ἡ τοῖς πόνοις ἐξαναλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεωργίων ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγάβα φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα & κοπτομένη, τὰ μελλούσης ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶ διωδύρετο, & τίνι καταλείπεις ἡμᾶς τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα; πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, & ταῦτ' εἰδὼς πῶς ἔχεις πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλευεν αὐτὴν, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσοι, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αὖ ἐξέλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς αὖ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν πρᾶξαι δοῦναι. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῷ καὶ τιμῆς, οὕτω καταστήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναιτο δ' ἂν πολὺ μᾶλλον τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, κλάψαι τε μισοῦντας, & φίλους ἀχθομένους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πεισθῆναι πρὸς τοῦ πλήθους ὧν αὖ μὴ φθονοῦντες, τί καλὸν λέγωσιν, αὐτόν τε θεραπεύσαι τῷ ἔθει ἀχθόμενοι τούτοις ἔλεγε, ὑβριωδέστατα παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν. ὑποδείξασα δὲ τὸ σῶμα τυμβεῖον σκεινοις, ὅπως μοι βέλτιον δοκῇ μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας ὑπάρχειν. εἴτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσονται. καὶ μηδὲν δίκαιον τῶν σκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπραξάσθαι ὑπολαβών. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς αὖ ἔτυχον οὐκ σοῦ, μηδὲν δίκαιον τὸ ἐξεῖναι πρᾶξαι με καλῶς τὸν νεκρὸν διαθεῖναι θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ' καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὸν βασιλείαν κατέχει.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις διαλέχθη, & πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἔθεμην, τὰ μὲν περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τοῦ πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. οὓς μὲν ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, & ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπολοιτο βασιλεὺς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, & τλῶ ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε & λαμπροτέρους ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηδεῦσαι. δύο μὲν οὖν υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τλῶ δὲ βασιλείαν εἰς τλῶ ἀλεξάνδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πρᾶγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε λῶ καὶ θαρσαλέος. ἐνεργεῖ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, συγχωρήσειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν, διὰ τλῶ ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀνωφελὲς αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ἐπιτρέπει

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Geratenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio, præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet tuam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

ALEXANDRA verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regem funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioquì laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

πριεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπείθοντο, πειθαρχεῖν, Ⓒ εἴτη ἡ μὴ τῶν νομίμων ὑφηγητὴς ὁ πειθήνεις αὐτῆς κατέλυσεν, ὡς εἰσῆλθεν καὶ οἱ φαρισαῖοι τῇ τε παρούσῃ δυνάμει θαρσοῦντες, τοῦτο πάλιν διεκρούσησαν. τὸ μὲ οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτή, τὴν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φυλάττειν ἔφη κατῆγον, Ⓒ διαμώντας ἔλυον, ἡ καθάπαξ οὐδὲν διαστῆσαι διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνησιν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους, Ⓒ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. πρόμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν φαρισαίων. ἔτοι γὰρ ἐπεβούλευσαν τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ παραινέσαντας ἀπελθεῖν τοὺς ὦ. εἶτα αὐτοὶ τοῦτον ἕνα σφάττουσι διοχλοῦντα, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, Ⓒ μετ' αὐτῆς ἀρισόβουλος, ἐάκει γὰρ τοῖς γονεῦσι δυσαναχετῶν, καὶ ὅλως ἐῶ καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὀπτεύειν τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τ' πίστεως, ἐς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, αἷς ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠξιώθησαν. καὶ ἐδίοντο μὴ ἄχει τῶ πάντος ἐμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ὑποφρονοῦντας γὰρ τ' ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν ἄπιλλα βοσκημάτων πόσφιν, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὕστης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲ ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀφηρημένοις οἱ αἰτίδικοι, ἀλλὰ τὸ φεὺς τοὺς δεσπότας γένοιτο μείζους οἴσειν τὰ ξυμβαίνοντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἠτοῦντο μᾶλλα μὲ δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. ἐ γὰρ αὖ ὑπομεῖναι χωρεῖς αὐτῆς πορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες φεὺς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συλλυπῶεν αὐτοῖς. ἄρχος τε ἐῶ σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ φεὺς αὐτῆς ἀμελεμένοι, ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν τῶ αἰδεῖς ἐπιδεχθείησαν. αὐτὴ παντὸς γὰρ αὖ τιμήσασθαι ἀρέτην τε τ' ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας, εἰ ὑποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἐῶ τάχα φεικῶδες Ⓒ τοῦνομα πεῖν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ φεσπμᾶν ἔγνωσαν, καταπάξαι ἕκαστον αὐτῆς ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τὰς ἐνεμίσησεν τῷ ἀλεξάνδρῳ οἶκῳ, αὐτοὺς γε μὲν ἀπολέσαι Ⓒ ἐν ταπεινῷ χήματι διοτδώσας. πολλὰ δ' λεγόντων αὐτῆ, καὶ εἰς οἶκτον τῆ τεθνεώτων, καὶ τῆ κινδυνδιόντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμονας ὀδυρομένων, ἅπαντες οἱ φρονιμώτατοι ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δ' ἀρισόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἄφοι σφῶν αὐτοῖς τ' συμφορῶν ἐνῆρχον, καὶ φιλαρχίαν ἐπελυσπκίᾳ γυναικὶ φεὺς τὸ εἰκὸς βασιλεύειν ἡμέρας ἕνεκα μὴ οὔσης ὀπτεύσαντες. ἡ δ', ὡς ἔχουσα ὅπ φεύξεσι μὲ τὸ διαφθορεῖς, τὴν φυλακὴν τῆ χωρείων σφῶν ὀπὶς δοσεν, ὅπ μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρουμένου, ἐνθα τὰ πλείσου ἄξια ἐῶ αὐτῆ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀρισόβουλον, μὲ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπὶ δαμασκὸν, καὶ πτολεμαίου τῶ μεναίου τῶ λεχομένου, ὃς βαρὶς ἐῶ τῇ πόλει γάιτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὀδὲν ἐργασάμενος ἀπρυδὴς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πυρρὰς ὁ τῆ ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, Ⓒ ὅπὶ τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ

τὸν

σαν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἢ πολλὰ καὶ λόγε ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ καὶ παρέσθαι, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τὴν ἐν
τῇ συρίᾳ κατῆρχεν, ἡ καὶ ἐπήγαγε τὸν Τιγράνην τοὺς ἐποικοῦν-
τας ἐκκλεῖσαι πειρᾶσθαι. συνετύγχανον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσθαι
περὶ τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος συλλιπαροῦντες. ὁ δὲ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τὴν ἐκ δόξης ἡμάτων θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρηστάς. ἀφικομένου γὰρ τὸν Πτολεμαΐδος ἐκλωκήσας, αἰσ-
χύνεσθαι πειρᾶσθαι, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐκεί-
νου μὲν ἐκφυγόντος, εἰς τοὺς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὸν δὲ ἀρ- B
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ ταῦτα ἀκούσας,
ἀνεχώρησε τὴν ἐπ' οἴκου. μὴ δὲ τοῦτο τὴν βασίλισσαν εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσοῦσαν, δόξαν ἀρίσοβούλῳ τοῖς πράγμα-
σιν ἐπιθεῖναι, καὶ νυκτὸς ὑπεξελθόντα μετ' ἑνὸς τῶν θερα-
πόντων, εἴη δὴ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατετάχθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἔπραττεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδησε μὴ ἀποθανούσης, δὴ τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῖδες ἦν αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τὴν μέλλοντος δυσχερῶς τὴν ἀρχὴν ἀδελφῷ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ὃν κατέλιπεν αὐτόθι
μὴ δ' ἡμέρας. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα
γαλαιστὴς ἦν τὴν δυνατῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτοῦ. μεθ'
ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ ἄθησις γίνε) τῆς ἀρίσοβούλου
φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστο γεγονέναι τὴν αἰχώρησιν ἐκ
δὴ νεωτερισμοῦ. ὡς μύθοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι
ἐπ ἄλλοις ὅτι κατέλαβε τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύ- D
τερον, καὶ ξύμπασα, δύθι γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
κτο πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα, τότε δὴ ἐν μεγίσῃ ταρα-
χῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεσαν γὰρ
ἐκ πόρρω τὴν δυναστῶν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κρατοῦντα τὴν ἀρι-
σόβουλον ὄντα. μάλισα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπρά-
ξαιτο ὧν παρώνησαν αὐτοῖς τὸν οἶκον. δόξαν ἓν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ Ϲ ἠρεσαὶ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἱερὰ φρούρια κατέθεσαν.
ἀρίσοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐκ πολλῶν σωσαμένῳ, ἀφ' ὧν E
δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλῆος περὶ αὐτὸν ἦν. χθὲς γὰρ ἐν
ἡμέρᾳ ιε, χωρίον ἐκράτησεν κϚ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
σπαναὶ ἠθροίζετο ὅποτε λιβάνε καὶ τραχωνος, καὶ τὴν μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκοον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτοῦ τὴν μὴ
προσδοκωμένων, καὶ ῥᾷον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τὴν κρατήσαντες προφάσει γνωσθέντες. τὴν ἡσυχάζων
οἱ ἀρισοβούλειοι καὶ ὑρκανοὶ, εἰσῆσαν ὡς τὸν βασίλισ- F
σαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην περὶ τὴν ἐνεστώτων. τὴν
δὲ ἀρισόβουλον, τὴν πάντων χθὲς ἤδη κυριεύσῃ, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ τὰ μάλι-
στα κάμοι προϊσάμενος αὐτὸς καὶ σφᾶς βουλεύσασθαι. προϊσ-
σάμενος δὲ τὸν κίνδυνον ὑπὲρ μακρᾶς σφίσιν. ἢ δὲ αὐτὸς ἐκέ-
λευσε προσέσθαι ὅτι δοκοῖ χρήσιμον εἶ), πολλὰς δὲ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπόντος, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δύναμιν,
καὶ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ δὲ μικρὸν G
ὑπ μέλειν τῶν πραγμάτων, ὡς ὑπολειπόντος ἤδη τὸ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλὺ ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα διώσασα γε καὶ ὁ-
γδοήκοντα τῷ ἀθενεῖ τὸ φύλου κατ' ὀλὲν χρησαμένη. δόξη
δὲ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλισα ἐκνομῆσαι διάλεγ-
ξεν ἔργοις τότε προσκτησόν τ' ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀ-
συνήθων τὴν ἀεὶ παρόντων περὶ τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venissent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum defitiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni IX. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum tuum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas,

ſemper enim præſentibus magis quàm futuris intenta, & omnia poſt habendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòſt amiſerit: quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquiis malæ ipſius adminiſtrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν χρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τῇ ἐγκρατοῦς ἄρχειν, ἔστε καλῶς, ἔστε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πράγματα προὔκοψεν, ὥστε ἰδιῶται μὴ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκπόντες δυνασείαν, ὅτι θυμίᾳ τῇ μὴ πρεσκόντων γυναικί, χρόνοις ὑ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθεῖσαν, τοῖς μὲ δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ γένος αὐτῇ τιὼ αὐτῆς γνώμῃσι προθεῖσα, τ᾽ ἢ ἀρχεῖ ἔρημον τ᾽ προσηυμενῶν παισαμένη. καὶ ξυμφορῶν ἢ ἐπέπλησε καὶ τὰ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τιὼ τελευτὴν τὸ βασίλειον. ὁ μὲν ἀλλὰ καίπερ ἔτεσι ἀρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲ οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν, τέτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλε καὶ ὑρκανὸ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, & ὡς συμβάντες ἐκείναν βασιλεύειν μὲ ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἄμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸ φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Τρκανὸ καὶ ἀριστοβούλε πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φεύγια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κ᾽ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τιὼ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τὴς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲ πέτραν βασίλειον ὕσαν τῆς Ἀράβων, αὐτίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν περὶς αὐτὸν ποήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίυ κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φεύριόν τι καταπλεισθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην Κεφ. ια

Κράσσε καὶ τὴν ὑπὲ παρθυς στρατιὰν εἰς τιὼ ἰουδαίαν ἀνάβασις, & σύλησις τ᾽ ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπήϊου εἰς ἴππεισον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ᾽ ἄγυπτον στρατία, & ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Αντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία περὶς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum, conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompeium de regno diſceptauerint. CAP. V.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Καίσα-

Καίσαρος ὑπὲρ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ τὴν μὲν τῶν Ἱεροσολύμων, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν τῆς Γαλιλαίας προστασίαν, καὶ ὡς Σέξτος Καῖσαρ μείζονα καὶ ἐνδοξότερον τὸν Ἡρώδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ως κάσσιος τὴν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. ιη
Ως μάλιχος ὑπεβάλλετο, ἀντίπατρον ἀνελεῖν φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ως Ἡρώδης ὑπὸ Σέξτου Καίσαρος τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου δορυφόρημον ἐπὶ τὴν τυραννίδα τῶν τυρίων τυραννοῦντα Ἡρώδης ἀπαντήσας ἔρριπτέ τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Οτι Ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ ὄντα μεγιστάνα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, ὅπως τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐάσῃ. Κεφ. κβ
Πῶς Ἀντώνιος εἰς Συρίαν παραγενόμενος Ἡρώδην καὶ Φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατιὰ Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ως οἱ Πάρθοι ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ως Ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρώδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per oblitionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Δειςοβύλου ϗ ὑρκανοῦ περὶ τ βασιλείας πόλεμος, ϗ ὡς συμβάντος ἐκείναν βασιλεύειν μὲν ἀριςόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

Α ΜΗΝὶ οὖν περὶ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν ϗ τ θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν βίβλῳ διεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα ϗ προσεχῆ νῦν ἐρῶμεν, ὐκ ἄλλως τινὸς, ἢ τ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀλιγωρίαν τ μὴ μνησθῆναι. πρῶτον δὲ ἰσορίαν ϗ τὴν μιμοῦσιν τῶν αἰτουμένων παρὰ τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίκαιον, ϗ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄγκον ἔχει τ ὀνομάτων ϗ τῆς τούτων ἁρμονίας, ϗ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀκουσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή τ χάριτος τινὸς, ϗ ἡδονῆς τ ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τ ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῖς ἐφικάζεσθαι δεῖ, ϗ τὰ ἀληθῆ λέγειν τοῖς περὶ ὧν ὐκ ἴσασιν αὐτοὶ, πιςὰ δίδον αὐτοῖς μέλλουσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' ϗ ὁ πρὸς ταῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος ῥωμαίοις κοίντῳ ὀρτησίῳ, ϗ κοίντῳ μετέλλῳ, ὃς δὴ ϗ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον διὰ τὶς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριςόβουλος, ϗ τ μάχης αὐτῷ γνωμένης πρὸς ἰεριχοῦντι, πολλοὶ τ σφαπιωτῶν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ἃ γνωμένων, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα σωιβαίνει κατεῖρχθαι τὴν ἀριςοβούλῳ γυναῖκα, ϗ τοὺς παῖδας αὐτῷ ὑπὸ τ μητρὸς καθὼς προειρήκαμεν. ϗ τοὺς αἰτησασιώτας ἢ καταφυγόντας εἰς τ τ ἱερῶ πρόβολον, αἴρει προσβαλών. ϗ λόγοις ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τ ἐχθραν ὅπῃ τῷ βασιλεύειν μὲ ἀριςόβουλον, αὐτὸν ἢ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἁπάντων τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, ϗ ὅρκοις ϗ δεξιαῖς πιςωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, ϗ καταπασάμενοι τῶ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλοις, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς ἢ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τῶ ἀριςοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον Β.

Περὶ ἀντιπάτρου τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα δυνάμεως ἅμα παισὶ καὶ φίλοις ἀφίκετο, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

Caput II.

Antipatri genus, & quemodo claritatem ac potentiam sibi & suis libe-ris pararit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΊλος ἦ τις ὑρκανοῦ Ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲ δυνατῶν χρημάτων, δραστήριος ἦ τὴ φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοξίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τοῦτο πρὸς ὑρκανὸν εὐνοϊκῶς. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον μὲν ἡγεῖσθαι ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα ἦ λέγει χαριζόμενος ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡδὶ δ' ἂν μᾶλλον δηλώσομεν. ἐδόκει τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ τοῦτο καὶ νῦν ὀνομάζομεν. ὃν ἀλέξανδρος τῶν βασιλέως καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ σφόδρα τιμῶν ὑπολαμβάνων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιησάμενος φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτοῦ ἀραβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλὰς αὐτοὺς καὶ μεγάλας ἐξιδιωσάμενον δωρεάς. τὸν οὖν τῆς ἀριστοβούλου δυνασείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήτι πάθῃ δι' ὃ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπεσπείσατο χρύσα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων τὴν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τῇ ζωῇ, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοῖς γὰρ φίλοις τοῦ ἀριστοβούλου μηδένα ὀφλισκάνειν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπελθεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑποψίαν ἐποιεῖτο. ὁ δὲ ἀντίπατρος, ὡς παρῆν καιρὸς, φύσει τε ὢν ἐπιτήδειος καὶ πρεσβύτερος ῥᾳδίως. ἐπεὶ ἦ αὐτὸν τὸ ἀπειλημμένον καὶ τὸ παρημμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγχίνου καὶ ἀνδρὸς δοκεῖν. τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ὡς παρεστήκοντα ἐώρα τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατύνων καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτοῦ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἑτοῖμος σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δ' ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λαμβάνων πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτοῦ γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' οὐ πολὺ μεταλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ἔνθα τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δ' ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὸν ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ αἰνῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς πειθόμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τῷ τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut tuo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quẽ ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem, vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptúrus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

II.

III.

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

A

Cap. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem susceptit contra Aristobulum, B ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus, móxque vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc C ita geruntur instante azimorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iustus & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum præsentiens. hūc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum, & quotquot eius factionem sequebantur: id cùm diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est: Deus vniuersi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum stant tuus sunt populus, & qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatē E Deus vltus est continuo, cædisque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificiis. quibus quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules vt accepta quantam postularent pecunia, victimarum copiam sibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & sacerdotes libenter id fe- F cerunt, & per funem è muro demiserunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: sed eo progressi sunt impietatis, vt non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. sacerdotes autem quibus per pactorum speciem illusum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus suis sumeret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam G regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἀρέτας ἐξέβαλε μάχῃ τὸν Ὑρκανὸν καὶ πολιορκεῖται ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποσχέσεων γινομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅπλα τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακισχιλίων ἱππικῶν ἅμα καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ δὲ τῶν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ περιβαλὼν τὸ ἱερὸν τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, περιστήσας καὶ τὸ δῆμον τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ παρεμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. Τούτων δὲ γινομένων καὶ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ἴσης ἠύξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὗσεν, ἔκρυψε αὐτὸν δι' τὸ τὴν στάσιν ὁρᾶν ἐπιμένουσαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν δ' ἓξ ἡμέρας, ἵν' ὅπως ἀρὰς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιωτῶν αὐτοῦ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δ' ἀπλήστων καὶ παρατρύμενος ἐδιάθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἃς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὶ δῆμος ὄντες, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δ' ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ οὗτοι ἀδικαλοῦσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' ὀξάμενον ἐξαίτης οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς ἀδικήματα ἐπιμορήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰσεφέξατο τὸν ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ὑπισχνεῖσθαι τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποφωνῶντες δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους ἀδικεῖν, χρήματα λαβόντας ἀπὸ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δ', εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅτε ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ἀπὸ τοῦ τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὥς τε ἀδικεῖν τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ἀδικοῦντας τοῖς ἀνοσίοις. ἀδικηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ἠύξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῷ εἰσενέγκασθαι ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνέβαλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸ καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἐνδέκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Ὑρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον τε καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας δύρων, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπείγετο. ὡς δὲ ἠλιόμενοι πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτόν τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνεῖτο δὲ, ἀριστοβούλῳ μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, τῷ δὲ ὑρκανῷ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, ὡς δ' ἔχεται τὰ ἀριστοβούλου ὑπόχεσιν. καὶ γὰρ δύσπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχερος καὶ ὑπὲρ μείζονων τὰ ἄπιστον προὔτεινεν ἐπαγγελίαν. καὶ γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν ᾗ ἦν μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἐπὶ πρὸς πόλεμον ἐσκευασμένους. τούτῳ οὖν πεισθέντος διὰ τὰς παρεσκευασμένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸ ἀρέταν, ἢ πόλεμον αὐτὸν ῥωμαίων ὑποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπί τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἐπὶ τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus pollicereţur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

IV.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαλλούμενοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ τομπηΐου εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλῃ συρίας ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὅτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, περιπλοῦν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμήθη δὲ εἰ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἦκον πάλιν πρέσβεις παρ' ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἳ δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρημάτων, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν ξ ιακόσια, τοῦ δὲ πεντακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ καταστὰς. κελεύσας δὲ ἦκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, σπεισαμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν δαμασκηνὴν, καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν αὐτὸς ὁ κυζικηνὸς ἐπολέμει ἀντίοχος. καὶ τὴν πολεμαίου τοῦ μηνάου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ἥδιον ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πεπελεκισθέντος, οὗ περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus περιπλοῦν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussissent eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

χιλίοις μὴν τοιούτοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐπὶ τῇ ἀμυντηρίων τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε φιλῖνε πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ἐφ' ἁλῶν τὴν κοίλην συριαν διανύσας, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ περὶ τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, πάτριον μὲν εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τῶν πεπολιτευμένων παρ' αὐτοῖς θεῷ πειθαρχεῖν. οὗτος δὲ τούτους ἀποστόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως μὴ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὰν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πρόπτωματα τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλεν, οὐκ αὐθαδῶς λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συνηγόρευον δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αὐτοπάχει ὥρᾳ σκυδάσαντες. ὁ δὲ τὸ μὲν ὑποστῆσαι αὐτὸν τὴν ἀρχῆς, τὸ ἐκείνε φύσιν ἠπάτο ἀπραγμον ἔσαν, καὶ δι' ἃ τοῦτ' ἐνόμιζεν. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν. πρεσβεύεσθαι δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὑπὲρ μὲν ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δι' μαρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νεοὺς καὶ σοβαροστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπίκλην ὑφέξοντας, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ πύστων ἀκούσας, μὴ καταγνοὺς ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὖτις ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς φράως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. ἕως δὲ ἐπέλθοιεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπόντων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποσπάσῃ μὴ διακλεισθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου γνώμενον. ἐπεὶ γὰρ ἀπαμείνας ἐπὶ ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Põpeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ὈΡμίζεται δὲ ὅτι τούτοις πομπήϊος, καὶ ὅτι τοὺς ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰ, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὅπλουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅπι τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ ὠδαμψάμβος πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διεξίοντι τὸ μεσόγειον, ἐνταῦθα ἐστὶ φθυκαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας σκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραγένετον πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐε συγχωρήσαντος. μὴ τοῦτ' ἐποίησε δὲ ἕως, ἅμα μὲν

μὴν τ̃ κολακειῶν ὑπ' αὐτ̃ περὶ τ̃ βασιλείας ἐλπίδα, κ̀ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐπέλυσε πομπήϊος ὑπακούσ̀ ἑτοιμότερος. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἐφ' τ̃ μὴ καταλύειν αὐτὸν, κ̀ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὰς αὐτ̃ ἀφαιρούμενος, διδοὺς μὴ τ̃ ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν περιστῆναι. κελεύοντος δ' πομπηΐου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, τοῖς φρουάρχαις ὅπερ ἐπέλλεν τ̃ ἑαυτ̃ χειρὶ, παραδέχεσθαι δ' ἄλλους ἀφείρετο, πείθει μ', δυσανασχετ̃ δ' ἀναχώρησιν εἰς ἱεροσόλυμα, κ̀ ἐν παρασκευ̃ τ̃ πολεμεῖν ἦν. κ̀ μετ' ὀλὺ πομπηΐῳ γράπται ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀριθμοὶ πρὸς ἐν πόντῳ, τὴν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, δηλοῦντες τὸν παῖδος αὐτ̃ φονεύσαντα.

A

B

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμίται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δ' ὅπ̀ ἰσχυρὰ, κ̀ τ̃ φοίνικα ζέφειος συμβέβηκε, κ̀ τὸ ὁποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον, ὃ τ̃ θάμνων τιμιομένων ὄζει λίθῳ ἀναπίδυει ὥσπερ ὀπὸς, ἔωθεν ὅπ̀ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. κ̀ μεζανοήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. κ̀ χρήματα δίδοὺς, κ̀ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλ παύσασθ τ̃ πολέμου, κ̀ πρότ̃ μετ' εἰρήνης ὅπ βούλ). συγχωρεῖ δ' πομπήϊος αὐτ̃ διομόσ̀, πέμπει γαβίνιον κ̀ στρατιώτας, ὅπ̀ τε τὰ χρήματα κ̀ τ̃ πόλιν, ἃ μὴ ἐφείχθη τὸ τότον, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τ̃ τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, κ̀ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀριστοβούλ στρατιωτ̃ ἐκ ὅπλοις ἐφεστῶτων τὰ συγκείμενα ἠμύναθαι. ὀργὴ δ' ὅπ̀ τούτοις πομπηΐον λαμβάνει, τ̃ ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ὅπ̀ τ̃ πόλιν ἔρχεται, τἆ μ̃ ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δ' τ̃ βορείῳ μέρει φύλακας ἔχουσιν. ἐπέρχεται γὰρ αὐτοῖς φάραγξ βαθεῖα τε κ̀ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

C

D

E

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κ̀ κρατεῖ τὸ ἱερὸν ἐν τοῖς κάτω πόλει, ἐν περὶ τ̃ θυσίας αὐτ̃.

Ἦν δ' τ̃ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ἐχ ὁμογνωμόνων περὶ τ̃ ἐκεῖσε, ἀλλὰ τοῖς μὴν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηΐῳ τοῖς πόλιν, οἱ δ' τ̃ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε κ̀ πολεμεῖν παρῄνουν, τ̃ κρείττονα ἔχειν διδεμένων. φθάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, κ̀ τοῖς τείχεσιν ἄνω αὐτ̃ ἐφύλαττον εἰς τὴν πόλιν ἔκοπτον, εἰς πολιορκίαν ἀντιπαρασκευαζόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τοῖς στρατιῶται, ἐπεχείρησαν πομπηΐῳ τοῖς τε πόλιν κ̀ τὰ βασίλεια. πομπήϊος δ' πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατ̃, τοῖς τε πόλιν κ̀ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, κ̀ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, κ̀ ὅσα ἦν ἔξω, περὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. κ̀ τὸ μὴν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. ἐχ ὑπακουόντων δ' εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δ' ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τ̃ ἱερ̃ μέρος, ὅθεν ἦν ὀλιμαχον. ἀπεῖκεσαν δ' κ̀ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, κ̀ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, κ̀ βαθεῖα προβεβλητο φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ κ̀ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τ̃ πέτρας ἀπατεχαμμένης

spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus poscceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, prætet profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato pẽte,

qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani: cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conferebant: tantùm erigebát aggerem & turres, machinásque admouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere, quánta pietate Deum colamus, & quàm obseruantes legum simus, quando quidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die iciunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpẽs iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissúri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsáq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ suis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. cecidérunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis, penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil cõmisit

ἐφ' οὗ δὴ τὸν πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀκτωκαίδεκα ταλαντωσεύμενον ἐπῆγερτο, τεμνόντων τὰ πέριξ ὕλλα ῥωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τὸ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης δ' ἄφρε βάθος ἄπιφες, προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ τύρε κομισθέντα, ὅλιζ ἤσσας κατήραττε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ δ' μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, ἐκ ἂν ἐκύθη τὸ χῶμα, κολυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους ἐπ' ἐμ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀφ' ἧς σάββατα καλεῖται, ἔτ' ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, ἔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χοιῶν δ' ἐπύργους ἀίσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τλιὸ ὕπῆσαν ἐργὰ ταῦτα εἶ). μάθοι δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τλιὸ ἀφροβολιὸ ἧς ἐχομεν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τλιὸ φυλακλιὸ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεῖ φόβον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ πρὸς ἑσπέρλιο ὥραν, ἱερουργουμένων ὑπὲ τῶ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι πρὸς τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παυόντων. καὶ γὰρ ἁλώσης τῆς πόλεως πρὸ τρίτον μάλα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κατὰ τλιὸ ἑνάτλιο ἑβδομηκοστλιὸ καὶ ἑκατοστλιὸ ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δ' πρὸς ταῖς θυσίαις ἐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τῶ φόβου τῶ πρὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τῶ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκαζόντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶ) νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τὶ τῶν νομίμων. ὅτι δ' ὁ λόγος ταῦτα μόνον ὀξὺν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρεῦσι πάντες οἱ τὰς κτ πομπηΐου πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς δὲ στράβων καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τῖτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τὸ μηχανήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατέπεσε, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δ' αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς συὶ τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις ἐπέβη τὸ τείχους. μετ' αὐτὸν, φάβιος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἐπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. δι' μέσων δ' φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης συὶ στίφει καρτερῶ. φόνε δ' ἦν πάντα ἀπλέως. ἐπὶ τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπηλοῦντο. εἰσὶ δ' οἱ ἐπὶ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας συνεπιμωραντο, τὰ γενόμενα καρτερεῖν ἐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους, ῥωμαίων δ' πάνυ ὀλίγοι. ἐτ' ληφθη δὲ ἀγχιμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῳωμήθη δ' ὁ μυρὸς πρὸς τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε δὲ εἰς τὸ σκότος ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν πρὶ αὐτὸν ἐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δ' τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρεὶς δ' τούτων ἐν τοῖς θυσαυρεῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, ἁδινὸς ἥψατο δ' δυσεβείας, ἀλλὰ καὶν τούτῳ τῆς πρὶ αὐτὸν ἀξίως ἐπραξεν

ἔπραξεν ἀρετῆς. τῆτε ὑσιεφία καθάιρεν ὠδαγγέλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπάλοις, Ⓒ τὰ νόμιμα ὑπεφέρη τῷ θεῷ, τλὺ ἀρχιερωσύνλυ ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, δξά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, κ) ὅτι τοὺς κ) τὴν χώραν ἰουδαίους ἀρισοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δ φανῆσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρωθύμως ἐπέβησαν, τῷ πρεπόντων ἀθλοις ἔθνωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἱ δ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ τάξει, κ) τὸ σύμπαν ἔθνος ὅλη μέγα πρότερον ἀφεῖλεν, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσειλεν. κ) γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, αἰσχύνῃ, δημοτίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτῦ, πλὴν τὴν λοιπὰς ἵππον κ) σκυθόπολιν, κ) πέλλαν, Ⓒ δίον, καὶ σαμάρειαν ἔτι τε μάρισαν, κ) ἄζωτον, Ⓒ ἰάμνειαν, καὶ ἀρίθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. Ⓒ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ χώρᾳ τῷ κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππλυ καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸ πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτλυ ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, κ) λιμέσι τε Ⓒ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονομάσθη κησαρεία, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας Ⓒ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τῷ πάθους τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανὸς κ) ἀρισόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τλὺ τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, Ⓒ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τὴν χώραν λυῖ τοῖς ὅπλοις κτησάμενοι τοῖς σύεγις ἀφελόμενοι, ταύτλυ λυαγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς σύεγις. κ) πρότερον πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, κ) βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κτ' ἡλίος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. κ) ὧδε μὲ τότων κατὰ χώραν ἐρῆμεν. πομπήϊος δ τλὺ κοίλλυ συρίαν ἕως διφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ὠδαδοὺς κ) δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλιάδας ὤχετο, ἐπεγόμενος εἰς ῥώμλυ. ἐπείγετο δὲ, μὴ τῆς ἡμεταῦ κ) ἀρισοβούλου διαθρήσων. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπάτωρ, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμλυ ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vibes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter varijs bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea murato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omnium malorum causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπ' ἀρέταν βασιλέα ὄντα φίλον ἔφαβον, αὐτίκα πείθει τὸν ἀράβα συμμαχίαν ποιεῖν αὐτῷ καὶ σπένδεσθαι.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

ΣΚαῦρος δ' ἐπὶ πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, κ) ὄρος τὸ δυσεμβολωτάτλυ ἔχη τὰ ἐν κύκλῳ δυσεῦτος αὐτῆς, Ⓒ τῷ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀντίπατρος κατ' ἐπιτολλὺ ὑρκανῷ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας κ) τἄλλα ὅσων ἐπίδει παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν παρεβούλευε μὴ σκαύρου, ὄρος δ' ἰσχύουσαν ξενίαν, πείθει κ) αὐτὸν ἀργύριον λαβόντα τῷ μὴ δηωθλῆναι τλὺ χώραν δοῦναι. κ) αὐτὸς ἐγγυητὰς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. κ) ὅτι τότοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, κ' οὐκ ἦλθεν αὐτὸς ἐπὶ σαιβαῖον ἀρέτου ὑπομενοῦντα τῷ ὑφάσμαν ἕνεκα.

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectísque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes ditutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieri cuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἐν εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δ' ὕστερον ἀλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων κατεχόντος τὸ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ὑπ' ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τοῦ ἐκείνου ῥώμην αἴτιον ἰσχύος ὄντα, ἀλλ' ἀνῃρῆσθαι ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτιχειροῦντος ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. θεῖόν δ' ἐν κύκλῳ τοῦ χώρου, πολλοὺς ὁπλίζει τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορυφαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρωτὰ πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μέρκον αντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἐπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἐπικούρων ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς χιλίους, ζωγρεῖσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθών, προυκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι μὲν τῶν προτέρων αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀπέστειλαν οἱ ῥωμαῖοι, μέρκος αντώνιος ὑπασπιστὴς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδίωξεν ἐπὶ σκηνάς. γαβίνιος μὲν οὖν μέσης τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς αἱ ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τοὺς ἄλλους ἰουδαίους εἴη, καὶ ὅσους γε ἐπέτυχε καθηρημένους τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μέρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέτασσε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπραξάμενος καὶ τοὺς χώρους ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατυνάντος διαφροντίζοντας περὶ αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτοῖς τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδιδοὺς τῶν ἐρυμάτων οὐρανίαν τε καὶ μαχαιρωτὰ, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε τῆς ἀλεξάνδρου δ' μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφῆκε τὰ ῥωμαίων, τοῦτο καὶ δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ δοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ τοῦ ἱεροῦ θησαυρῷ. πέντε δ' συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάροις, οἱ δὲ ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἰερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόροις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατίᾳ διῆγον.

Κεφα-

Κεφάλαιον ια'. A CAP. XI.

Ως φυγόντα ἀπ' ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαῶν ἀθροίσαντα μιχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψαν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος ὁ Ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν ἐπεχείρουν, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννάν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, & συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν ἐπεσπέρχεον, καὶ διὰ τὰς νεωτερίσεις χαίροντες ἐπάγμασι. πειθόλαος γοῦν τὴς ἱεροσολύμων ὢν, μετὰ χιλίων ἡυτομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν ἐπισπεμένων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρουῦντα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀχρήστους ὄντας. ὀλίγοι δὲ ἐγένοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ἀμφὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ ἐπιόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττώντο τῇ μάχῃ γυναίων οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μὲν πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρουῦντα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, & προσέτι κακῶς D διὰ νέτον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, & πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἤγετο. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀπεπέμπετο, καὶ δεθεὶς αὐτὸς κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', ἀνὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος ἡγούμενος. τὰ μὲν E τοῦ τέκνα αὐτοῦ ἀπέκτεινε ὁ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦτ' ὑποκέεσθαι τῇ μητρὶ δεδωκότος τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίου δ' ὅτι πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. & ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὰ στρατιὰ ὑπ' ὑρκανοῦ ἐσείλατο, ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα & χρήματα, καὶ τοῖς περὶ πτολεμαῖον τὸν ἰουδαίων ὅστις αὐτῷ F προσηνάγκασε καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν ταράττει καὶ ταραχῆς γεμοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ὀλίγον ὕστερον πάλιν ὑπὲρ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐνέτυχον τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον G ταβύριον συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, ἀντίπατρον, σωστὸς γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας, εἰ πάυσαι δυνηθείη τῆς ἀφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πείσαι πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηνάγκασε τῷ δίκαιον, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ ἔξεις οὐδὲ ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occuparinon sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machærunten, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pōtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorū matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæā reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiū. Alexādro verò potiri nō potuit. is enim habens secū xxx. Iudæorū millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis A decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantísque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra B Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Par- C thos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos, sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum tem- D pli custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus preciosissimus: viderétque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interra erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus E ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec ca- F ret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

ἀπήντησε γαβινίῳ. ☪ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων πρὸς τὸ ἰταβύριον ὄρος. καταστησάμενος ὁ γαβίνιος τὰ κατ' ἰερουσολυμίτων πόλιν, ὡς ἀντιπάτρῳ θέλοντι, ὅπη ναβαταίους ἐρχεῖ. ☪ κρατεῖ μὲ τάττων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην κὴ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβεύσε, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέστρασαν αὐτόν. κὴ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κατὰ λαμπρὰ κατ' στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράτος πραδοὺς τὴν ἀρχήν. πρὸ ὁ ν πομπήϊος ☪ γαβινίου στρατείας ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὑδὲν ἕτερα κατὰτερον λέγων.

Κεφάλαιον κβ'.

Κράσσου κατὰ τὴν ὅτι παρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπόβασις, κὴ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δ' ὅτι πάρθοις μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ' ἰουδαίαν. κὴ τὰ μ' ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἰδ τάλαντα, βασάσας, οἷος τε ἰδ κὴ τ' χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ☪ ὀκτακόσια, πρεσβύτ τ' ναὸν. λαμβανέτ ☪ κὴ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσιῦ, ἐπ' μνῶν ἑξακοσίων πεποιημένην. ἡ ☪ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσχ λίτρας ϛ' κὴ ἥμισυ. παρέδωκε ☪ αὐτῷ ταύτην τ' δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὃ δ' οὐ πονηρεύεται, ἀγαθὸς γὰ ἰδ κὴ δίκαιος, ἀλλὰ πεπρεσβυμένος τ' τῷ καταπετασμάτων τῶ ναῶ φυλακιῶ, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κὴ πολυτελῶν τ' κατασκευῆ, ἐκ ☪ δ' δοκῶ ταύτης ἐκπρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κρέατον ἐώρα πρὸς τ' τῶ χρυσῶ μνόμενον συλλογῆ, δείσας πρὸς τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναῶ, τινὰ δοκὸν αὐτῶν τὴν χρυσῆν, λύτερον αἰτεῖ πάντων ἐδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτῶ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τ' ἐκ τῶ ναῶ, μόνῳ ☪ ἀρκεσθήσεσθ τῷ ὑπ' αὐτῶ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ☪ δοκὸς αὕτη ἰδ ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κειτῇ. κὴ τοῦτο, ἅτε μ' ἄλλους ἐλαθάνειν ἅπαντας, ὁ ☪ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κρέασος κὴ ταύτην ὡς ὑδενὸς ἀψόμενος ἄλλ' τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κὴ ὤμοσε τοὺς ὅρκους ἅπαντα τ' ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξενεγκεῖν. θαυμάσῃ ☪ μηδὲὶς εἰ τοσοῦτος ἰδ πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ' κτ' τ' οἰκουμένην ἰουδαίων κὴ σεβομένων τ' θεόν, ἔτι ☪ κὴ τ' ὑπὸ δ' ἀσίας κὴ δ' ἀράβης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐ ἔστι ☪ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ' ἀνατεθειμένων χρημάτων, ὑδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας κὴ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ ὅτε λέγων. πρέμψας ☪ μιθριδάτης εἰς κῶν, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ☪ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τῶ θεῶ μόνα. καὶ ὅλον ὅτι ταῦτα μετελύεσαν εἰς κῶν τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. εἰκὸς γὰ τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, ☪ τ' ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' ὑδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τὸν τ' ὄξι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδειότας. μαρτυρεῖ ☪ κὴ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν κατρὸν δέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, ☪ λούκολλον πέμψαι ὅτι τὴν ἐν κυρήνῃ σασιν

ςάσιν ἔθνος ἡ μᾶλλον, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωται λέγων δὲ
πάντας τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τὸ κυρηναίων, ἥτε αὐτὴ
πολῖτις, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, εἶτα δ' ἡ τῶν μετοίκων, & τε-
τάρτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τὸν οἰκουμένης,
ὃς οὐ δεδέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπικρατεῖται
ὑπ' αὐτοῦ. τῷ τε αἰγύπτου καὶ τῶν κυρηναίων, ἅτε τῶν αὐτῶν
ἡγεμόνων τυχόντων, τῶν τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαν-
τα εἴθη. καὶ δὴ καὶ τὰ συντάγματα τῶν ἰουδαίων θρέψαν-
τας διαφερόντως, καὶ σωαυξήσαντα χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων
ἔστιν ὑποδεδειγμένη, χωρεῖς καὶ ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισται μέγα μέρος τῆς ἔθνους τούτῳ. καθίσαν-
τα καὶ ἐθναρχην αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος & διαπρᾶ
κρίσεις, καὶ συμβολαίων ὑπιμελεῖται καὶ προστάγματον,
ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελῆς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν
ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαί-
ους, & διὰ τὸ πλησίον ἐσεσθαι τὴν κατοικίαν, τοὺς ἀπελ-
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς ἃ τὴν κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ
ταύτῃ ὅμορον εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν
ἰουδαίαν, μᾶλλον ἢ τὴν ἀρχῆς ἐκείνης προέστεον. γράφων
δὴ οὖν ταῦτα λέγει. κράσσος ἃ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπη τὴν παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μὲν δὴ συὺ παντὶ διεφθαρὴ τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος ἃ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προσ-
ποιησάμενος αὐτῷ πάρθους ἐμποδὼν εἶναι, ἐκπέρασεν
ἐπ' αὐτοὺς διὰ τῆς τῶν κράσσου νίκης. αὖθις ἃ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν. ταραχαίας μὲν οὖν
οὐθέως προσπεσὼν αἱρεῖ, & τοὺς ἐσμυρίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πειθόλαόν τε τὸν τῶν ἀρίσοβούλου
σάσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπατήσας
παραγενόμενον, ὃν πολὺ & παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιος ἦν, καὶ τοῖς ἰδουμαίοις,
παρ' ὧν ἀγνατα γυναῖκα τῶν ὑπατικῶν ἐξ ἀραβίας, κύ-
προν ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτρασες ἐγένοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρώδης, οὗ ὕστερον βασιλεὺς γενήσε-
ται, ἰώ-
σηπός τε & φερώρας, θυγάτηρ ἃ σαλώμη. τοῦτ' ὁ αὐτὸ-
πατρος ἐπιτήδειος καὶ τοῖς ἄλλοις δυνάσταις φι-
λίαν καὶ ξενίαν μᾶλλον ἃ τοῖς τὰ ἀραβα, ὧν καὶ τὰ τέ-
κνα πολέμῳ πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσσιος
μὲν οὖν ἀναστατοπεδευσάμενος, ὅπη τὸν ὄφελτιν
ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὅπλοις, ὡς καὶ ὑπ'
ἄλλων δεδήλωται.

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum replevit. sic enim scribit. Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subreptit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, ablque eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, uon aliter quàm sit in ab'o lata republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliis narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuasit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.

συγκρότησις εἰς ὕπατον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

XIIII.

Χρόνῳ ἃ ὕστερον καῖσαρ καταχὼν ῥώμῃ μετὰ
τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν
τε ἰονίου, & διαλύσας τὴν δεσμῆν ἀειςόβουλον εἰς
συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο & δεδομένας αὐτῷ τά-
γματα, ὡς αὖ δύτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς
ὤν. ἀειςτόβουλος ἃ ἐκ ἀσφαλοῦς τὴν ἐλπίδων, ἐφ'
αἷς ἔτυχε τῆς & καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ δια-
φθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες πρόσωπα. καὶ ὁ νικητὴς [αὐτὸς] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κεκηδευμένος ὅπη χρόνον πολὺν, ἕως αὐτόνιος αὐτὸν ὕστερον ὑποπέμψας εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ
θήκῃ ἐποίησε τεθῆναι. σκιπίων ἃ ὅπις εἰλαῦτος αὐτοῦ πομπηΐου ὑποκτῖναι ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

Aliquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij secuti percussit Alexandrū Aristobuli filiū XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas. in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideA B C D E F

ἀπασάμβυος τ̃ νεανίσκου ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημάρτημένοις, τῆς πολίτιδος διεχρήσατο. ☾ οἱ μ̃ ἔτεος ἐν αἰτιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δ̃ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μέννα͜ιε παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τ̃ ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, κ̀ πέμψας τ̃ μὲν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, σμύρδιν αὐτὴν συναποστέλλειν τ̃ υἱὸν αὐτῇ γενόμενον, κ̀ τὰς θυγατέρας, ὧν τ̃ ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μ̃ δ̃ ταῦτα ποιήσας αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τ̃ ἀλεξάνδραν, κ̀ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διατελεῖ.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, κ̀ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δ̃ τὸν πομπηΐου θάνατον κ̀ τ̃ νίκην τ̃ ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμηθ̃ κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τ̃ ἰουδαίων ὑπομένητος ἐξ ἀντολῆς ὑρκανῦ. μιθριδάτης γ̀ τὸ περγαμηνὸς νομίζοντι ὑπηκοικὸν κ̀ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πλείονος ποιήσασθ τ̃ πορείαν, πρὶ δ̃ ἀσκάλωνα διαβιβάζοντι, ἦκεν αὐτίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπούδασε τοῖς ἀρίστοις, κ̀ δ̀ αὐτὸν οἱ κ̀ τ̃ συρίαν ἅπαντες ἐπεκούρουν, ὑπολείπεσθ τ̃ ἰσχὺν καίσαρος προθυμίας ἀ θέλοντες, ἰαμβλίχός τε ὁ δυνάστης κ̀ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κ̀ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, σύμπασάν τε πόλεις χεδὸν ἅπασαν. μιθριδάτης δ̃ ἀφ' ἁς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. κ̀ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ̃ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τ̃ πόλιν. ἠνίκα δὲ δ̃ αὐτίπατρος, ☾ πρῶτος κατασκάψας τ̃ τείχους ὁδὸν εἰς πίστιν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τ̃ πόλιν. κ̀ τὸ μ̃ πηλούσιον ἔπεσεν εἶχεν. τοὺς δ̃ πρὶ αὐτίπατρον κ̀ μιθριδάτην ἀπίστας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τ̃ ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δ̃ κ̀ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι κ̀ τὸ ὁμόφυλον αὐτίπατρος, κ̀ μάλιστα ὑπιδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανῦ τῦ ἀρχιερέως ἐπιστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους ἐῖ καίσαρος παρεκάλει, κ̀ ξένια ☾ πάντα τὰ ὑπηδέατα χορηγεῖν τῷ στρατῷ. κ̀ οἱ μ̃ ὡς ἑώρων τ̃ αὐτίπατρον κ̀ τὸν ἀρχιερέα συνελθόντας ὑπήκουον. τούτοις δ̃ πρυθυμουμένοις ἀκούσαντες οἱ πρὶ μέμφιν, σκάλουσι κ̀ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, κ̀ ἐκεῖνος ἐλθὼν κ̀ τούτους προσλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιέ.

Αὐτιπάτρου ἀρίστεια, κ̀ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δ̃ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις πρὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δ̃, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ̃ εὐώνυμον, αὐτίπατρος. συμπεσόντων δ̃ εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τ̃ μιθριδάτου κέρας, ☾ παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ πρόνοια τ̃ ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις σατιώταις αὐτίπατρος πρόσθεν νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μ̃ ῥύεται, φέρεται δ̃ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. αἴρει δ̃ αὐτῷ κ̀ τὸ στρατόπεδον, ὑπομένας τῇ διώξει, τόν τε μιθριδάτην πολὺ πλεῖον ἐν τῇ ῥοπῇ σχόντα. ἔπεσον δ̃ τούτων μὲν πρὶ ὀκτακοσίους,

ἢ ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης ὁ φὶ τύ- A
των ὅπις ἐλλῃ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα & τῆς
σωτηρίας αἴτιον τὸ ἀντιπαῖον ἀποφαίνων, ὥστε τὸ καί-
σαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δ' ὡς τὰ πάν-
τα τὸ πόλεμον εἰς τοὺς κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, & δὴ
καὶ ξωθλιῶαι συνέβη ὡς τοῖς ἀγῶσιν αὐτῷ. κατα-
λύσας μὲν τοι καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς
συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν τὸ
ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν B
ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολ-
λῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, & ἐλθεῖν
εἰς ἄιγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καπ-
πάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἔτους, μετὰ δὲ τὸν μι-
θριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν ἄιγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν
ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ
πάλιν ἐξ ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ἔτους, τὸν μὲν μι-
θριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δὲ εἰς ἀσκάλω-
να ἀντίπατρον, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δ' ἰουδαίας ὕπαρχον C
χιλίους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς
ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς,
καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν
δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε παρὸς καίσαρα, τιμω-
ρίαν τοῦ πατρὸς ἐπωδύρετο τύχῃ, & ὡς δι' αὐτὸν ἀποθά-
νοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν
οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸς δὲ ὅτι τού- D
τοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει διαίως ἐξηυρημένων τοῦ
ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἁμαρτανόντων. παρὼν δὲ ἀντιπα-
τρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατη-
γορίαν γιγνομένην, νεωτερίσας δὲ ἀπέφαινε τοῖς περὶ
τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώτας, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ
συνεργήσειεν ὑπομιμνήσκων ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποι-
ούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔ-
λεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπραγον γενόμενον E
πολέμου ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασιν ὑπάρξαντα ῥωμαί-
οις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λῃστείᾳ ὑπὸ
σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κτίσει καὶ ἀδι-
κίαν τοῦτο παθεῖν τὸν δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτρου
ποιησαμένου τοὺς λόγους, καῖσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυνασείαν, ἣν
αὐτὸς προαιρεῖται, τότε ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τιμω-
ρίαν, ὁπότερον αὐτὸν ἀποδείκνυς τὸ ἰουδαίας. F

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniēs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gēris gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὅπισθαι καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudeorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς παρίδος ἀνα- G
σῆσαι τεῖχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἐρ-
ρώσθη δὲ ἐπὶ πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τοῦτ' ὅπις ἐλλῃ
τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετω-
λίῳ. & τὸ γραφὲν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος βαλέριος λουκίου υἱὸς στρα-
τηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμ-
βρίαις ἐν τῷ τοῦ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι,
παρῆσαν, δὲ λούκιος κοΐντιος, λούκιος υἱὸς, καὶ παπίριος κυείναις, περὶ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ
νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

XVII. Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capterent, se quidé pro præside habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀνανεύμενοι τὰς προπηγμένας πρὸς ῥωμαίους χαρίτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκαν. ὑπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέδοσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τῆς τε χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνεδρίᾳ φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς δεδόχθαι, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέχεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ὀγδόῃ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχίας, ἔτους ἑνὸς πανέμου. νέᾳ δὲ καὶ δεκάτῃ τοῦ ἀθλοφόρου δήμου τιμᾶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, τῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ὅπως φυτανέως καὶ ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπίοντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ὅτι ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δύκλης μυριάνδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιόνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανίας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρόσθεν. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δύνοῶν, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτοὺς ἀναστρέφεται, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τὰ ἀσφαλῆ αὐτῷ ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δέδοκται τῇ καινῇ θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου σωσιπάτρου εἰσηγησαμένου καὶ περὶ ὧν αἱ δεῖς ἀρετῆς ἀποφήναντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πρὸ αὐτοῦ δυνάμεθα ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν αὐδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως μελήσῃ τοῖς στρατηγοῖς ἀγομένου τε αὐτοῦ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς δύνοιαν, ἵνα ᾖ φανερὸν ὅτι ἂν ὑπενόησωμεν εἰς πλῆθος, καὶ χάριν τοῦ πανδήμου ἀσυλίας καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοιαν ἐν τῷ ἤδη τεταμένῳ. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν παρὰ ῥωμαίων καὶ τοῦ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεφεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηΐου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπως κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίων ἐπεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δυσαρμονίᾳ διατρίβειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ὑπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως. προσιέμενοι δὲ τοῖς ἐκ τῶν νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀπὸ προστάτου δυστοτοῦ,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ ϗ καί- A
σαρα πικρους αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ὑ γὰρ ἀνέξεσθαι
μεταχινήμενον ὃν αὐτοὶ κατέσησαν. ταῦτα λέγων κα-
θίζα δ' ἑαυτῷ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ, ἡρώδῃ μὲν τὴν γαλιλαίας τε-
τραρχίαν, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπον τὴν ἱεροσολύμων, ϗ ὡς σίζης καί- B
σαρ μᾶλλον ϗ ἔνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

ΒΡαδὺν δ' ὁρῶν ϗ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον
μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτῷ τῶν παίδων, ἱεροσολύ-
μων ϗ τῆς πέριξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δ' μετ'
αὐτὸν ἡρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπα-
σιν ὄντι, ιε' γὰρ αὐτῷ ἐνιαυτοὶ μόνα ἦσαν. ὀλίγον δ' ὑδὲν
αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὢν τὸ φρονήματι γενναῖος ὁ νεανίας,
ἀφορμὴν δ' εἶσχεν ἐπιδείξεως τ' ἀρε- C
τῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξεκίαν τ' ἀρχιλῃστὴν, τὰ
πρωτεχῆ τῆς χώρας κατασχόντα σὺν μεγάλῳ σί-
φει, τοῦτον καταχὼν, κτείνει, ϗ πολλοὺς τῶν σὺν αὐ-
τῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν
οἱ σύροι, πόθεν γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστηρίου
τ' χώραν, καθαρόν σεν. ὑμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ
ϗ κῶμαι ϗ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεχηκό- D
τα, ϗ ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐχθύετο ἢ δόξα
τοῦτο ϗ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγένειαν τ' με-
γάλου καίσαρος, ϗ διάφορα τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμ-
πίπτει τῷ ἡρώδῃ πρεσβυτέρῳ, φασαήλῳ τῷ ἀδελ-
φῷ, ϗ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτῷ κινηθεὶς, ἐφιλοτι-
μήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τ' ὁμοίας εὐφημίας. ϗ τοὺς
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, εὐνοϊκωτάτους ἐποιεῖτο, δι' αὐτὸ ὠφ
ἔχων τὴν πόλιν, ἔτε δ' ἀπειρεγκάλως τοῖς πρά- E
γμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξουσιάζων εἰς τ' ἐξουσίαν.
ταῦτ' αὐτὶ πατρὸν ἐποίει θεραπείας τῷ τ' ἔθνους
τυγχάνειν βασιλικῆς ϗ πομπῆς οἷον ἂν τις μεταλαμ-
βάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μὲν τοίνυν τ' ἐκ τούτων
λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὑδὲν
τῆς πρὸς ὑρκανὸν εὐνοίας ϗ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν
τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τε τῇ πρὸ
τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῆτε πρὸ τῆς ἰουδαίας ϗ F
τῆς ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐ-
τόν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος ἐπεποιημένος πρὸς
τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πει-
σας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται
τῇ δωρεᾷ, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ' ὡς ὑρκανοῦ δι-
δόντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφέρητι-
ζεν, ἀλλὰ ϗ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δίκῃ ἦ ἦσαν οἱ
πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδην βίαιον
ϗ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος ἐρασθέντα. ϗ προσελ- G
θόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπά-
τρου, ϗ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς προστεθραμμένοις
ἐπιχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖ-
δας αὐτοῦ τῷ ἀρχῇ διεζωσμένους, σαυτὸν ἢ τ' βα-
σιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέ-
τω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος σοὶ νόμιζε, ῥαθυμῶν
πρὸς τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὑ γὰρ ὀπτεροῖσι σε

Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiétem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hîc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

τῆς πραγμάτων αὐτάπατος, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νεῶ εἰσι, μὴ ἢ ἀπάτα σαυτὸν τοῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δισπότας φανερῶς ἀνωμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παραβαὶ τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ϛ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνοῖεν τοῦτο παθεῖν, ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἢ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ἢ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσεξήφαν ἢ αὐτῷ τὼ ὀργὼ ϛ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλοῦσαν τὸν βασιλέα ϛ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεφονευμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην καλεῖ δικασόμενον, ὑφ' ὧν διεβάλλετο. ὁ ἢ ἦκε, τῶ πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μηδ' ἢ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετὰ ϛίφους ὑποζεῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὑπόφοβος ὑρκανῷ δόξειν μετὰ μείζονος παραγενόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτως ἐν πρὸς τὴν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ὑπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, ϛ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δ' ἐμοὶ ἀφορμὴ ϛ τὰ ὠδε τοῦ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου παθόντα ὑπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεσθεὶς ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ αὐτοῦ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, τὴν περὶ ἀφικέσθαι βλαβαλλόντων, ἀλλ' ἐν ἡσυχία, ϛ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. βλακεμένων δ' ἅπας, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ βλὰ τοῦτο τοῦ δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδρεοι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἐγὼ αὐτὸς οὐδέπω ἦλθον τὴν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ἅπαντα. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις ἀνὴρ οὐκ ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φεύγατα, καὶ χήματι δεδικότος, καὶ ἔλεον ἐπωμένος παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὑπερθέντας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ ἢ βέλτιστος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αὐτῷ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔστηκε τὴν πορφύραν φορεῖμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τ' κόμης, καὶ φὸν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταπείνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ἢ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅπῃ τύχοις ἂν αὖ μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται φορεπλέονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ἢ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδωκόντας. ἴσε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ϛῦτ' ὂν νεῶ δ' ὑρκανὸν ὑπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ ϛ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δήμοτε δ' ὧδ' ἦν τῷ εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν ὡδηλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, ϛ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τοῦ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν δι' τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. ϛ ὅτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τοῦ ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπὼν, δι' τὰς ἁμαρτίας οὐ δυνάσθαι φυγεῖν αὐτόν. καὶ διὰ μὲν τούτων κρίσεων χώραν ἐσχήκει. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν ὁρμωμένους πρὸς τὴν αἵρεσιν ἡρώδου

ἡρώδου τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλον ἢ- A
μέραν ἀναβάλλεται. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστι γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι ἐὰν ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς Δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἔτοιμος εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον δικὴ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἶπε κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, B
φεύγειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναιδρίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του δὲ ποιήσαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς ἵνα ἐν
φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτὸν. οὐ πολὺ δὲ
τούτου τοῦ δίους ἐβεβαίωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τὸ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
προσκαλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπλῆξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι πρα-
τέρω κατὰ τὸ προσταχθὲν αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς τὸ κληθέντα δίκην δί-
κην ἐλθεῖν ἀναπαυτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ-
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ D
σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαρίστειν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βε-
βαίει τὸ θεῖον, πλέον ὅσῳ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ δὴ τὸν νίκλων μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν δύνερ-
γετήσαντι, μηδὲν δ' χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ,
πρὸς δ' ὠνέκκλητοίν δίκαι πυνθανομένοις συμβόλους, ἀλλὰ
μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τι- E
νὸς παρεχημένῳ. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχείριον αὐτῷ καὶ τὸν ἰ-
κνοῦ ὀπτεύεσθαι τὴν ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἔστω εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἐδόκει δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
ἐνθέσθαι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῆς τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀσωσδῆς ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ δὴ πολλοὶ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις πρὸς ἡμῶν, τῶν μὴ καὶ ταῦτα παντάχοῦ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ παρ' ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
ἃ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀναγκαῖον ἐστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἔτι νεῶ

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autoré suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς. ὁ μὲν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δ' καὶ τὸ γράμμα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρός τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γάϊος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis bene est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis vestris monumẽtis reponatur, inscriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Iulius Cæsar, Imp. iterum & pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, esséque ipsum & filios eius nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum passis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum s. p. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiusque filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiúsque gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunésque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absque anno septimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque seminant: vtque in Sidone secundo quoque anno tributum reddant quartam partem satorum:

A σιδωνίων ἀρχῆσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔρρωσθε καὶ αὐτοὶ ἔχοι, καλῶς ἂν ἔχοι· καὶ ἐγὼ δὲ καὶ τὸ στράτευμα ὑγιαίνομεν. πέμπω δὲ ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον πίνακος ἀναγεγραμμένου ἐν τῇ δέλτῳ τῇ περὶ Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχοῦντος Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ αὐτίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναθῆται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀναγραφῆναι. ἔστι δὲ τὸ ψήφισμα τοιόνδε· Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐντὸς εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνδείξας, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην ὃν ἐπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοῖς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνῃ τε Ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔσιν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλανθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γενόμεναι τινες ζήτησις περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. ὡς δὲ χειμασίαν ἔχειν, ἢ χρήματα πράσσεσθαι ἀδοκιμάζω. Γάϊος Καῖσαρ ὑπατος, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσκεκειμένα, ὅσιν ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀρχῇ, καὶ τοῖς δεδομένοις τύποις καρπίζονται. ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων προΐσηται τῆς ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, πρεσβεύσοντας τοῖς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας δεδεγμένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβεύσασι παρέχειν, καὶ διατάγματα πέμψαι παντάχου. Γάϊος Καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, πατὴρ καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπως συμφέρηται, τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ ῥωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τῶν ἐθνῶν εἶναι· ὅσα τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ τῷ ἱερωσύνῃ κατέχοι. Γάϊος Καῖσαρ ὑπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τείχους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς αἱ αὐτὸς πρηρεῖται. ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς πρόσοδου κόσον ὑπεξέλωνται. καὶ

μήτε ἐρανολαβῶσι τινες, μήτε φόρους τοῖς αὐτοῖς τελῶσι. Γάϊος Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ ϛ' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐ-
τῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβυτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐπὶς ᾶ συμμα-
χίαν, καὶ στρατιώτας ἀξεῖν, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράττεσθαι, ἢ εἰς ἀλλαχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππην τε πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν
εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, πλὴν τῆς τῶν νεκρῶν, χώρας, καὶ λι-
μένος; ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίους δισμυ-
ρίους χοί. ὑπερασπιούμενόν τε τὸ ὄτους ὃ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτε τὴν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. ἥς τε κώμας ἥς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξακατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅπη τοῖς
δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν ἰδίᾳ, ἅτε φιλάνθρωπα, ὅσα τέτε δήμου ψηφισα-
μένου καὶ τῆ συγκλήτου ἔχον. ὅπη τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ
χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμάχοις ὖσι ῥωμαίων καὶ D
δωρεὰν ὑπῆρχε, κἀκεῖνα. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ,
καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβυταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων
καθιζομένοις, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένοις ἢ δικτάτορος ἢ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ E
ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις ἑξαῖς ἃ-
πάσαις, αἳ τὸ δόγμα γένηται. Γάϊος καῖσαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατός τε τὸ ε'. δι-
κτάτωρ ἀποδεδειγμένος ἐξ βίου. λόγοις ἐποιήσα-
το περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑρκανῦ τὸ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου ἰουδαίων. τῶν πρὸ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅπη τε
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δύχαρις ἡσαντός τε F
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ὑπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τῷ ἐθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς δυνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν ὑπηρέτησαν ἡμᾶς χάρις
ἀνταποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παιλιανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
ἐνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παρεί- G
κων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ τὰ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς σιτόδεπνα, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, ἅτε χρήματα
συμφορέοντας, ἅτε συσσιτεῖν ποιοῦντας. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω

& ad hæc Hyrcano cúmque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullius vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus s. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, veratíque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per vniuerſam Aſiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Epheſiorum magiſtratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus ſuis quòd militare non poſſint, eo quòd neque arma geſtare, neque iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes ſacrorum cauſa ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. volóque vt hæc ipſa ſcribatis per vrbes prouinciæ ſingulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergò eſſe immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiuſmodi ſenatuſconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliáſque vrbes, & reſcripta de iure noſtro ad prouinciarum præſides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inſeruimus credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candidè lecturi ſunt. Quando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vſque durantibus, duraturíſque in poſterum, omnia hîc apponere ſuperuacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem foretam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sexto Cæſare ipſe occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans.

A κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ
ἱεροῦς. ☾ ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴτι καὶ τῷ ἡμετέρων
φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυ-
ρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῷ ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.
μήτ' ἂρ γαῖαν θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος
δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὴν τε σύγκλητον συνήγα-
γον καὶ τῶν ἀρχαιρεσίων πρόσθεις ἀναγαγόντες, διελέχθη-
σαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν,
B καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο,
ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ἢ λα-
βὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅτις ἄλλει τοῖς κτ τὴν
ἀσίαν ἅπασαν, ☾ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς
ἀσίας ὅτης. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρ-
χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώ-
rου πρεσβευτὴς ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου τῶν
C ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύ-
εσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν
δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν
σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σιτίων
κατ' αὐτοὺς ἐπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς ☾
οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δέδωμι τῷ ἀσεβεῖαι, ☾ συ-
γχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα
καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ
τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βού-
D λομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲ
δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν
ἐχαρίσατο. λεύκιος ὁ λέντλος ὕπατος εἶπε, πο-
λίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ
ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμο-
νίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα κα-
λανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὅτι καὶ ἄλλα τοι-
αῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων
δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγυμ-
νάσθαι, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς
E τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὅτι σολὰς ἀντιφωνοῦμεν
τοῖς ἡγεμόσι, πρὸ ὧν ἁπάντων ὀλίγων ὧδε πιθάνων
πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκαίνω ἡμῖν τὴν
συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα
τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν
φιλίας γνωσθείσης, ὑπὸ δεικνύντες αὐτὰ χαλκῆς
στήλας καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μένει νῦν
F διαμένοντα, καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν πάντων πα-
ράθεσιν ὡς πρὸ τῆν τε ἄλωσ, καὶ ἀτειχῆ παρῃτησά-
μην. ὀλίγα δ' ὅτως ἠγησάμην σαφῆ, ὡς οὐχὶ πρὸ
τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πίστεως φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ
διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ
ἡμᾶς ἐχ ὑπολήψεται πρὸ ὧν εἰκὸς φαμὲν ἀληθεύειν
ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους
φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γεγο-
G μένην, ἐπεδηλώσαμεν. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κτ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.
βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων,
ὑπὸ βελλιῷ συνθεὶς ὅτι σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν
ἐκεῖνον. αὐτὸς δ' τὸ στράτευμα αὐτοῦ καταλαβὼν,
ἐκράτει τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας πρὸς αὐ-

πάμειαν συνέστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τοῦ-
τοις δ' ἡ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κτ μνήμιλιῶν ὧν διεγνετήθησαν ὑπὸ καίσαρος,
καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτοῦ ☾ δίκιλιν καὶ τὸ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φεύγει-

χρονιζομένου τῷ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν σέξτε. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῶν περὶ κάσιον καὶ βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταρχὰς τοῦ ἀρχοντος ἔτους ἢ μηνὶ ἰουλίῳ ς'. τοῦτο μὲν οὖν ☪ ἐν ἄλλοις διδήλωται.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ως κάσσιος τοῖς τε ἰουδαίοις ἐπάγων, καὶ τάλαντα ὠ παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟῦ δ' ὀθνείου τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, ☪ τῶν ἐν τέλει πάντων ὀθνείας συλλογὴν ἄλλῳ ἄλλῃ διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὃν δηλονότι τὸ περὶ τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περισπᾷ τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, ☪ φόρους αὐτῶν μεγάλους ἐπετίθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τοῦ τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προστάξειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἠρώδης ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἰδίᾳ αὐτῷ προσεταλαιπώρησε, φίλος ἰδίᾳ εἰς τὰ μάλιστα κασίῳ. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίοις ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν δύνοιαν ἐκ τῆς ἀλλοτρίων πόνων. ἐπιφέρουσι δὲ αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἀπομελήσαι. καὶ τέτταρες πόλεις ἀξιανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοὺς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὐτοῖς ὀργῆς κάσσιος ὥστε καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δι' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐσώσε τὴν ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα διαβάλλουσιν ἀντιπάτρῳ, τοῦ τότε τελευτοῦ, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τὴν ἀρχῆς ἑσταθαι νομίζων. ἃ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. ἀμαθόμυος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, ☪ στρατὸν ἀραβίων ἅμα καὶ ἐγχωρίων συνήθροιζε. δεινὸς μὴν ὢν ὁ μάλιχος, ἠρνεῖτο τοῦ διαβουλίου, ἀπολογούμενος μὲν ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασηλίου μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, ἡρώδου δὲ ἔχοντος τοῦ φυλακίου τὴν ὅπλων, ὃν δ' αὖ εἰς νοῦν ἔβαλε βίουτον ἐδέη. ὁρῶν δὲ τὴν ὀπτείαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέθησαν, μάρκῳ καὶ συρίᾳ στρατηγοῦντος. ὃς ἀμαθόμυος νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε καὶ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος φείσασθαι.

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis alio discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundoque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partè quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

XX.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ὀθνειλάμενον, ἀντίπατρον ἀπέλιπε φαρμάκῳ.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε δὲ ἄρα φονέα προσισώσας ἀντίπατρος αὐτῷ τὸ μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ὁπλομαχίαν ἅπασαν ἐπεχείρησαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ἐπισχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδήσειν μὴ πόλεμον, συνεισήκει γὰρ τότε, πρός τε αὐτόνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

SEd Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauálibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiã polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tũ maximè timens Antipatrum,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlciscereturparentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat datutum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius ius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἡρώδης δόλῳ εἱλατο αὐτὸ κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Κασσίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἶη τὸν τρόπον μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρί, καὶ λάθρα διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροάπτειν ἡρώδῃ, δίκημα μέλλοντι πρᾶξαι. ὡς δὲ λαοδίκειαν ἡρηκότος κασσίου, πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλαν πομπὴν, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γιγόμενον. ὁ δὲ περὶ τύρου τῆς φοινίκης ὑποπτεύομενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφίεται. καὶ τὸ παιδὸς αὐτῷ ὁμπρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάραι, ἀποδόντος τε ἐπ' ἀντώνιον κασσίου, τὸ ἔθνος διαπονήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλευμένοις, ὅτι δαίμων ἀντέφαλλε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν παρασκευὴν αὐτῶν καταγνόντας, πρόφασιν ἐμφαίνουσι θεραπείας, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῖπνον παρασκευῇ, καὶ μὴ ἐξιάσειν αὐτοὺς ἀπαντας προφήσει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μὴ ξιφιδίοις. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτὸν προτυχόντες ὅτι τῇ αἰγιαλῇ, καταπεπτώκοτι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῆς γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τῷ περὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τὶς ὁ μάλιχου αἴτιος; εἰπόντων δὲ κάσσιον τοῦτο

τῦτο πρὸς ἀξίαν, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάν- A
νυ, καὶ τῆς πατρίδος ὀλέθριον. καὶ Μάλιχος μὲν τοιούτῳ
ὄντι τῷ εἰς Ἀντίπατρον ὠμότητος δίκην ἔτισε.
κατὰ δὲ τὴν συρίαν ἀπάντων ταραχὴ γίνεται καὶ τῇ
Ἰουδαίᾳ. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ
στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπη φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις
ἦν. Ἡρώδης ᾗ πρὸς Φάβιον ἐπορεύετο, ἐν Δαμασκῷ
στρατοπεδῦται, καὶ βουλόμενος πρεσβεύειν πρὸς τὸν
ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὃ φασάηλος δὲ B
ἀπῆλθε, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταλείει μὲν αὐτὸν
εἰς πύργον, εἶτα ᾗ ὑποσπονδον ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν
ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' παθόντα ὑπ' αὐτῆς, συμ-
πεφάντα ᾗ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχυ τότε
ὀκτὼ ἁπλᾶ χωρία ἐφρύρει, καὶ μάσαδαν τὸ
πάντων ἐρυμνότατον. ὅθεν μὲν οὖν τούτων ῥαίσας ὁ Ἡρώ-
δης ἐκ τῆς νόσου ἀναίνεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτῷ πάν-
τα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν. C

Κεφάλαιον κά.

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀπὸ τῶν τυρίων
τυράννου, Ἡρώδης ἀπαντήσας βίᾳ παύει τῆς
Ἰουδαίας ἐκβάλλων.

ΑΝτίγονον ᾗ τὸν ἀριστοβύλε, φρατρὶ ἀθεήσαντα,
καὶ φάβιον τεθεραπδυκότα χρήμασι, κατῆγε
πτολεμαῖος ὁ μυναίυ δίκῃ τὸ κήδευμα. συνεμάχει δὲ
αὐτῷ καὶ μῦρίων ὃν τυρίων καταλελοίπει κράτος τύ- D
ραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τῶν συρίαν ὅδε ὁ ἀνὴρ,
ἐφρύρησεν. ὁ ᾗ μῦρίων καὶ εἰς τῶν γαλιλαίαν, ὅμορον ὖ-
σαν ἐνέβαλε, καὶ ξία καταλαβὼν ἐρύματα, δίκῃ φρυρᾶς
εἶχεν. ἐλθὼν ᾗ καὶ ὅπι τῶτον Ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ
ἀφείλατο. τοὺς ᾗ τυρίων φρυρεὺς, φιλανθρώπως ἀπέ-
λυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς δίκῃ τὸ πρὸς τὴν πόλιν
δύνασθαι. ταῦτα δίκαιος ὑπολύτησεν ἀντίγονος,
καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον ἔπω τ' ἄκρων E
ἐπιβαίνετ' τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ᾗ πα-
ραγενόμενον, στεφάνοις αἰέδεσι ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος.
ἐγεγάμβρευτο ᾗ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῦ γένει,
καὶ δίκῃ τῦτο μᾶλλον αὐτῷ προεῖπεν μέλλον ἄγεσθαι
τ' ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστοβύλε θυγατέρα, ὑρκανῦ ᾗ
θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τειῶν μὲν ἀρρένων.
δύο ᾗ θηλειῶν. ἦκτο ᾗ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότην,
δωρὶν ὄνομα ἐκ τῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος
γίνεται παῖς, ἀντίπατρος. F

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι Ἡρώδης ἐν Βιθυνίᾳ συντυγχάνει πολλοῖς χρήμασιν
ἐφοδιάσαντι αὐτὸν, διὰ τῦτο καὶ κατηγορῶν
αὐτῷ συκοφάντας οὐκ ἐδέξατο.

ΚΑ'σιον μὲν οὖν χειρῶνται ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ
περὶ φιλίππους. μετὰ ᾗ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπι
γαλλίας ἐχώρει, ἀντώνιος ᾗ εἰς τ' ἀσίαν ἀπῆρε. ἡμο- G
μένῳ δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπλοῦν πρεσβεῖαι. παρῆσαν ᾗ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγο-
ροῦντες τ' περὶ φασάηλον καὶ Ἡρώδην, πρόσχημα μὲν εἰ
λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανὸν, τοῦτον ᾗ τὴν πᾶ-
σαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην ᾗ ἀντώνιος δίκῃ πολλῆς

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Postrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa confinia occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, eúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudęorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legario missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiens continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij, qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορουμένων, καὶ δι' ἃ τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν ἐᾶσαι τοὺς ἀντιπαρασκευαζομένους. διεπεπράκτο δὲ τοῦτο χρήμασιν ἡρῴδης παρ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτώνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ ὧν δι' ἃ καλῶσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἐκ νόμου πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου κτήσεσιν ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτώνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιοῖ, ὧν δι' ἃ χρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέσταλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα περιέχον ταῦτα. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἐρρωσθε, δι' ἃ ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύται ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμπροσθεν ἐν ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν πρὸς σοῦ καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν διάθεσιν, ἣν ἔχεις σύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀραρὸς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγήσομαι. καταδεεστέρων δὲ τιμῆς ἁπάσης τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἡρώων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκων οἷς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ τῶν ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆ, τοὺς αἰτίους τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀνομιῶν, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνοσιημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστραφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἁπλῶς ἐπεῖδε τὸ ὑπὲρ καίσαρα μῖσος. ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμερινοῖς κακοῖς γνώμης, ἣν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκέστων, καὶ τόπους φύσεις καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατεψηφισμένων, ἐκράτησαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαῦσαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν δι' ἀπὸ τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δι' ἀμύνης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φερέτω τὴν ὑμῖν δι' ἀφ' ἑσπέρας. ἔδοξέ μοι καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ὅτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κελεύω βιαίως ἔτι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐπηφχε πρεσβευτὴς χώραν αὐτῆς ὑμᾶς κατέχειν A
λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, καὶ τ' ἐναντιωμένων ἡμῖν ἐπιχειρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸν πρὸς τ' ἡγεμονίας πόλεμον ἀπεδεξάμεθα, καὶ τῆς δυσεβῶν & δικαίων ποιούμενοι πρόνοιαν ἠμυνάμεθα τοῖς μήτε χάριτος ὑπομνήμονας δόντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι κἀγὼ τὰ αφ' ὑμῶν εἰρηνεύειν τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα πρὸς τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδιδόναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτι γὰρ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ἔτε στρατόπεδα τ' συγκλήτε δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο διαφόρως τοῖς πρὸς ἀδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς χρωμένοις. δίκαιον αὐτῆς οὖν δεδωκότων τοῖς τε συμμάχοις τοῖς ἡμετέροις ὁσάκις ἔσχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑρκανῶν ὄντα τῆ ἐθναρχία ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον πόλεμον ἀ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποβιῶναι τῆς C
ἐπαρχίας ἡμῶν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βιάντε αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὅπη τῷ ἀθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τῆς ἰδίων διατόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅπη τοὺς τόπους, δίξεσαι ὑμῖν ταύτη χρῆσθαι, ἡνίκ' ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς. βούλομαι δὲ ὑμᾶς D
φανερὸν ποιῆσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἀναθῆτε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, & ἐν τῷ ὅπη φανερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καθεστώτων πρὸς τῷ δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ δεσποτεύσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων E
δήμου, τ' ὑπόνοιαν τῶν ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι & κείμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε ὑποστατὰς ἀθῶναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐπρεσθη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆτε, τὰ μὲ σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἂν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερον κυρίοις. τὸν δ' ὐχ ὑπακούσαντα τοῦ ἐμοῦ διατάγματι, δίκαιον συγκατανεῦσαι βέλομαι. κἂν ἄλλο, τότε καὶ τῶν F
πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπερεκπλῆσαι τὸν οὐχ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν & ταῦτα δικαίως, τεκμήρια γνησόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίοις ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptо, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiá vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, neve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertétur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αὐτὼ εἰς συρίαν παραγομένῳ ἡρώδη & φασαήλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

ΜΕτὰ δὴ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτωνίου παραγομένου, κλεοπάτρα πρὸς κιλικίαν ἐντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἔ-

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potẽtissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquẽtissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXI.

qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret rempublicam. Qui cùm respondisset Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc scripsit, & ex eorum aduersariis xv. coniecit in vincula, occisurus etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessarunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præstolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magistratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor esset ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus est eos vt se subducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum si contendere pergerent: quod illi contempserunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multũ apud eum poterat.

A B C D

ὃς κηδεσὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγόμενος. ἀκεσασάμενος ἢ ἀμφοτέρων αὐτάνιος δὴ δάφνης, πυθαίεν ὑρκανῦ, πότερα τὸ ἔθνος ἄμεινον ποιῆσαι). φήσαντος ἢ τοὺς περὶ ἡρώδην, αὐτάνιος μὲν πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς, διὰ τ παρώαν ξενίαν, διὰ καὶ συνῆν γαβινίῳ παρὼν ἐπρεσβεύοντο πρὸς τ πατέρα αὐτῶν, τοὺς μὲ ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῆς ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πραγματα. γράφει ἢ καὶ γράμματα, καὶ ἐ τῆς ἀπιστασιασῶν ἔδησε. μέλλοντος ἢ C κτείνειν αὐτοὺς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρώδιον. ἡρέμουν ἢ ὀλίγας ἐπανελθόντες ὀκ ἀ πρεσβείας, ἀλλ' ἀπίωσαν πάλιν αὐτανίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ αὐτάνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, ὑπό τε ἡρώδου C τῶ ἀδελφῶ αὐτ, τῆς καὶ τόπον ἄρχοντι προστάξε κολάσαι τοὺς πρεσβύτας τῆς ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρώδιον συγκαθίσαναι τ ἀρχιν. ταχὺ ἢ ἡρώδης, ἵδρυτο γὰρ ὀπὶ τ ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως, προϊὼν ἀπέναι παρεκελεύετο, συμβῶ ἢ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλε κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένε. καὶ οἱ μὲν ὐκ ἐπείθοντο. ὧδε χρῆμα ἢ ἐκβιασάμενοι ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλέους ἢ κατέτρωσαν. οἱ ἢ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπαύσαν προσβεῖς ἡσύχαζον. τῶ ἢ δήμου καταβοῶντος ἡρώδε, παροξυνθεὶς αὐτώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὢν παρθων. τελευτᾷ ἢ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάε, καὶ τ ἀρχὴν αὐτ' ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, διαφέρεται φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὢν δαλαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπαρτία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἀντίγονος εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum se Parthis est pollicitus, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum suis interficerent. quæ tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerunt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per meditetranea. Pacorum excluserunt Tyrij, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Iudæam speculatum præmisit, iussam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomine. Adiungentibus autem se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horum opera partem quandam regionis in potestatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus perG uaserunt vsque Hierosolyma. Vbi adiungentibus se aliis iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conserta, repulerunt hostem iuuenes: eóque in templo cõpulso,

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ᾧδε δώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοῖς περὶ τῆς ἡρώδου ἀνέλοιεν. ὁ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τέτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ ἢ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν ὐν ἀποκλείουσι πάκορον, σιδώνιοι ἢ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μὲν οὖν πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ καὶ τ χώραν, καὶ αὐτῷ σὺν πορεύσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τῶ βασιλέως οἰνοχόον. σὺν ἢ τῆς περὶ καρμήλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς αὐτίγονον ἐλθόντων, καὶ συμβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα διὰ τ χώρας μέσης παλαβεῖν ὁ αὐτίγονος, φρυμοὶ ἢ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσηγομένων δέ τινων, πολλοὶ συγγραφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἢ τῆς περὶ φασαήλου καὶ ἡρώδου, καὶ μάχης γενομένης καὶ τινῶν ἀνδρῶν, νικῶσιν οἱ περὶσιοι τοὺς πολεμίους. καὶ συμβιάζεται εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρή- A
σοντας αὐτὰς, ἃς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμοις, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ οὖν ἡ
ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον τιμωρίαν οὐδὲ τὴν
αὐτίκα σιωπῇ λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δ' ὁσημέραι ἀ-
κροβολισμῶν αὐτοῖς, αἰέμνον οἱ πολέμιοι τὸν ἀπὸ τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ'
ἔστιν αὕτη, μᾶλλον δὲ ἥξειν. τῇ δ' ἡμέρας ἐφ' ἁσης πολ- B
λαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα δὲ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάη-
λος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρώδης δὲ λόχον ἔ-
χων, ἐπῄει τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καὶ καρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεπεν, τῶν μὲν
εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθι δ' ὧν εἰς τὸ C
ἔξω χαράκωμα. ἐν δὲ γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ καὶ
φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις ἀπιόντα διενθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπροάξων
ἐκείνῳ τὰ ἀρχικά. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβύσασθαι δόλῳ βαρ-
ζαφάρνῃ αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθεὶς. καὶ φασά-
ηλος μὲν ὑποδέξασθαι, μὴ ἐπανιόντος ἡρώδου
τοῖς περὶ τὸμβύσιος, δέδοικε τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πάκορον καὶ τοὺς ἥκουσιν ὀπτίσεσθαι κελεύοντος. ὡχυρώ-
γουν δὲ προσβύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ
καταλιπὼν ἡρώδην ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευ-
θέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἐνομένοις δ'
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πό-
λεων ἐφεστῶτες. ὁ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑπεδέχετο προθύμως καὶ δώροις ἐδίδου, εἶτα ἐπεβού-
λευε. πλησίον δὲ μιᾶς ἱππείων ὑπῆν θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατῆγον. ὡς δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, ὡς αὖ- E
τίκα τοὺς ὑποδόχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ τοῖς
παρθοις κατ' αὐτὸν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὁπλισμένους αὐ-
τοῖς ἀπαγγελέτης, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκτάφανοις προσε-
ῖσαμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προεῖδόμενον ἕως
ἐκ οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προαναπηδήσαντος τούτων ἐκεῖνος αὐτόθυρος δρα-
φύγῃ. καὶ δὴ ταῦτα ἔτους ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτὸν F
ἐσώσαντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆνουν τινὲς δύθι
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ προσμένειν. μᾶλλον μέντοι προὸς
ταῦτα αὐτὸν ὀφέλλιος ἐνῆλθ, ὃς ἀπῆκόει παρὰ σαμα-
ρέλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα
προὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο. ἐγγὺς δὲ δὴ ἡ θάλασσα. ὁ δὲ
ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, ἀλλὰ συγκινδυνεύειν τῷ
ἀδελφῷ. προσελθὼν δὲ προὸς τὸν βαρζαφάρνην, καὶ
δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, ζητοῦντα βελτίονα πε- G
ρὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἔσε-
σθαι παρ' ἡμῶν ἢν αἰτήσοντος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶναι προὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτείναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπο-
νοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεσθαι αὐτὸν ὑποψίας ἕνεκεν, ἀπῆει τε προὸς πάκορον.

miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus, eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures aecepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captinos abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes intercepérant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia doloſè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ offrtere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coact' deſiſtere ab inceptо facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κέ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙχομένου δὲ τοῦ παρθων ἐδέσμιόν τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ τ' ὄμπορίας κακίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅπι τ' ἡρώδην ἀπεσταλμένος εὐνοῦχος, ἐντολὰς εἶχε περιαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχων συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι πρὸς φασάηλον πεμφθέντες ὅπι δηλώσει τ' πάρθων ἀπιστίας. οὓς τ' πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης περίσειστο παρόρμη καὶ τ' παρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὄντι τῷ ἄλλων δεσπόταις. οἱ δὲ τὸ παῦ εἰδότες, ὑπεκείροντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα περὶ τῶν τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ἐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι περὶς τῷ ἀπιστασιωτῷ. ἤκειν μέντοι δηλώντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ὀλίγος ἐνεκοπὸς γὰρ τ' σύλληψιν τὰδελφῶ παρ' ἑτέρων. ὁ παραμένοντος δ' τ' ὑρκανοῦ θυγατὸς, ἣς ἐνεγγύητο τ' θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑποπτεύσει τοῖς πάρθοις. οἱ μὲ οὐδ' ἄλλοι αὐτῇ ὑ προσεῖχον, αὐτὸς δ' ὅλίς δολίαν ἔμφεσιν γυναικί. βουλομένων δὲ τῷ πάρθων τὸ χρὴ ποιεῖν, ὑ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανερῶς ὅπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, ὑποθεμένων εἰς τ' ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς ἡρώδης ἠθύμησε, μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τὰδελφοῦ καὶ τ' πάρθων ὅπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσεθέμενος, ἐπαίρας ἐπελθούσης ἔννυχα ταύτῃ φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῷ πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας δ' ἐν σπουδῇ οἷς εἶχεν ὁπλίτας, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὅπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, ὑ δὴ ἔμελλεν ἄγεσθαι περὶς γάμον ἀλεξάνδρᾳ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, τὴν τε ταύτης μητέρα, γυναῖκα δ' ἰδίᾳ θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὅπι ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ὐδεὶς αἰσθόμενος τὸ σεσὸς τὴν φύσιν δύρεθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς φεύγουσιν, οὐκ ἂν ὤκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ αὐτῷ ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπαίρω τῆς ἐκ τοῦ δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἦν περὶς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παρὼν κατὰ τὴν ὁδὸν παρρεῖν ἕκαστον παρεκέλευε καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἔγδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν περὶς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲ ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικροῦ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τοῦ ζῆν ὀρεξάμενος, καὶ τῆς μητρὸς ἅμα κινδυνευούσης ὑπθανεῖν, δέᾳ τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ δέᾳ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τειθῆς περὶ τὸ σῶμα χρωμένης. ἀπασάμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέσχον οἱ παρόντες. πρός τε πλήθει καταχύσαντες, καὶ ὡς ἐκ ἐχρὴν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅπι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ὑ γὰρ εἰ χρυσᾶν, πρὸς δεινῶν αὐτὸν ἐλεύθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἀφορισθῆν. βιασθεὶς δ' ὑποχεσθαι τῷ κατ' αὐτὸν θλιμμάτος, αἰδοῖ τε πρὸς λεγομένων, καὶ πλήθει πρὸς ἐκ ὑπερεπόντων αὐτῷ τῇ χειρὶ δέχανεῖν οἷς ἐνεθύμηται, ἀνακπσάμενος τ' μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπειγεν ἀξιώσας ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς Μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας Ⓒ διώκοντας τοὺς Πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ ὀλίγα τὴν φυγὴν, ἀδεὲς τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. σωτεσθέντο δ' οὐ πολὺ ἔτοι ἠλαυνόμενοι ὑπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὐδὲ δὴ καὶ ξενάμενος καὶ κρατήσας ἦλθ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τοιαύτῃ καθεζῶς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιόντος, πρὸς πόλεμον ὠπλισμένος, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ἠλαυνόμενος δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐν θρόνοις χωρίῳ ἔτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπελύπησε, Ⓒ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῆς μὲν πλήθους ἑπομένου, Ⓒ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίου τῆς Μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτα συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοῖς μὲν οὖν πλείοις ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑνέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ πελεύσας δι' ἀδουμαίας σώζειν αὐτούς, ὅσοις ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοῖς ἀναλημοῦσιν προσαλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα προσῆγεν. Ⓒ καταθέμενος αὐτοῦ, ὡς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτε τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τ' ἄλλων ὑποδείων ἁπάντων ἱκανῶς, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπη πέτρας τ' Ἀραβίας. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῆς Ἱεροσολυμίτης, διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπείχοντο τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων. τὰ δὲ ἰὼ εἰς τὰ ξιακόσια τάλαντα. πολλὰ δ' τῆς ἡρώδε διέφυγον, Ⓒ μέλισσα ὅπα καὶ προκομίζοις καὶ προμήθεια τὰνδρὸς εἰς τ' ἰδουμαίαν ἐφθάκῃ. τὰ μὲν οὖν καὶ τ' πόλιν ἃ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τ' χώραν αὐτῆς ἐξιόντες ἐπάνω, μάλιστα τε πόλιν δυνατὸν ἀνέστησαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ἔτω καθαχθεὶς εἰς τ' Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας προσλαμβάνει. σφόδρα δὲ ἰὼ ἄθυμος τῆς γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τοῦτον αὐτοῖς μὴ τῆς χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δ' τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὸν βασιλείαν ἀποκατάσηση προσαῦ, ἐπηρεῖτο δ' ὑπὸ τῆς Πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, προσαγματούμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ἀρχιφωσιλέα διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τὸ νόμου τῆς ὁλοκλήρων εἶναι τὸν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' ἂν τις θαυμάσειε δ' ὑψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θανάτον ἠνήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν οἰκειότατον καὶ ἄρχισον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἃ ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν ἐξήγαγε μὲ ἑαυτὸν τ' ζωὴν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τὸ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλης ἠλυμπίοις, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροῖς ἀντίγονος, ὡς ὅπη θεραπείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ ἕλκος. προμήτοι τὸ τελέως ἀφλῶναι τ' ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας πού τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην

A pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quicuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis alìs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integrò sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi necì se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã mulierciila quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quam primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaeli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cum consultiùs videretur discedere, valde moleste abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contempris omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

A τοὺς πολεμίους διαπεφυγότα, σφόδρα τ' τελδτὴν δ. θύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ' ἀνδιπάσουζα τ' θανάτου αὐτδ, κ) τὰς ἐχθρὰς πιωρήσασθαι δυνάμενον. πρώδην γ' τὸ μέγεθος τ)ῦ πεδιεπικότων αὐτὸν κακῶν, ὐ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν δείσαν)α ὅπλοις ἔρ)ων πδ)ροβόλων. πρὸς γδ μάλχον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν δι)ργατημένον ἀπ' ἀ τὴν ἀμοιβὴν κομιούμενος ὅτε μάλισα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, ἔτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς πδ)ὸ πολλῶν δ' αὐτδ πεπυσ)ηκότος. ὐ γδ εἰδὼς τὰ κ)' τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι τ)ῦ πολεμίων αὐτὸν, λύτρα ἂν αὐτδ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως διακοσίων ταλάντων. ἐπ' ἠγετο δ' κ) τ' φασαήλου παῖδα σ)ὰ ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπ' αἰτεῖ τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἁρά)ι. ἀγγέλων δ' αὐτ)ῷ ὑπαντησάντων πδ)ὰ τ' μάλχου, δ' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γδ αὐτ)ῷ παρθοις πρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτη δ' ἐχρῆτο προφάσ)ι ὑπ' τ' μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, τ' τ' ἐπιτέλ)ῃ παρὰ τοῖς ἁράψιν εἰς τὸ διαγόντων, ὅπως ἀποχρήσωσι τὰς πδ)ρακαθ)ήκας, ἃς παρὰ τ' ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικέσθ)αι πρὸς αὐτοὺς, μόνον ὑ διαλεξόμενος περὶ τ)ῦ ἀναγκαί)των αὐτ)ῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀσπάσει μάλα σφοδρῶς τὸν ἐπ' ἄγυπτον. τ' τότε μ' ἐν τινι ἱερῷ κατάγει. καταλελοίπει γδ αὐτόθι πολλοὺς τ)ῦ ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραία πδ)ροδρόμους εἰς ῥινόκουρα, ἐνθα κ) τὰ πρὸς τ' ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχῳ δ' μεταγνοήσαντι κ) μεταθέοντι τὸν πρώδην, ὐδὲν τούτου πρόσθεν ἐχώρει. πορρωτάτω γδ ἤδη ἀπδύδων τὸν ὅπλων. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὑπέδεξαν αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξανδρείας πλῦ, τοῖς ἠγεμόσιν ἐντυγχάν)ι. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς κ) πολλὴν ἐνεποίησε θεραπείαν εἰς τ' πόλιν, ὑπὸ κλέο πάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μέν)ι αὐτὸν ἐκπλυνίθη, εἰς ῥώμην ἐπ)ειόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, κ) τ)ῦ κατὰ τὸν ἰταλίαν ἐν θαλάσσ)ῃ κ) σάλῳ πολλῷ δ' πλευμένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅπ' παμφυλίας, κ) χειμῶνι σφοδρῷ πρόσπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον δι)ασώθη, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. κ) δύο μὲν ἐν ταυθοῖ τ)ῦ φίλων αὐτδ σωθῆναι, σατορίνας τε κ) πτολεμαῖδος. δύρων δ' τ' πόλιν ὑπὸ τ' πρὸς κάσιον πολέμου κεκακωμένην, ἐδ' ἀπορ)ν ὧν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνησεν, ἀλλὰ κ) παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνέκτατο. ξύρια τε κατασκευάσας, κ) ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὅπ' ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτω μὲν ἀντωνίῳ φέρ)ει τὰ συμβάντα αὐτδ κ)' τὴν ἰουδαίαν, κ) πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτδ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς, κ) ὑρκανὸς ὑπ' αὐτ)ῷ αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κ) ὡς αὐτὸν ὄντα κατασ)ήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποχόμενον χίλια τάλαντα. κ) γυναῖκας φ', αἳ τ)ῦ πρώτων κ) τὲ γένους τ)ῦ αὐτ)ῦ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἀπκομίσειε, καὶ διαφύγοι τοὺς τ)ῦ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. ἔπα ὅπ διδαχθὴναι αὐτὸν τοὺς οἰκείους αὐτδ πολιορκουμένους, κ) ὡς πλύσειέ τε διὰ χειμῶνος, κ) πάντας καταφρονήσειε δεινῶν, πδύδων ὅπ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτδ καὶ τὴν μόνην βοήθειαν.

Κεφα-

Κεφάλαιον κϛ'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ΑΝτώνιον δὲ οἶκτος εἰσέρχεται τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τὰ παρὰ κοινὰ χρησάμενος λογισμὰ περὶ τὴν ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστῶτα, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τά τε καὶ μνήμην τῆς ἀντιπάτρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ἀπεδείκνυτο, πολὺ μᾶλλον δι' τὸ πρὸς ἀντίγονον μῖσος, σπασιεῖν δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, προθύμως ἐδόκει οἱ ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καίσαρ τε ἦν καὶ διὰ τὰς ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' αἴγυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνεδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἂν καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα προθύμως τὴν ἡρώδου ἐποιεῖτο, πρὸς τὴν ἀξίωσιν. ἦν δὲ ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἐδόκει. συναγαγόντες τε τὸν βουλὴν μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπῄνεσάν τε τὴν ἡρώδην, τάς τε τοῦ πάππου αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆλθέσαν. καὶ ἐδόκει αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορεῖτο ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῶν, ἐκ τούτων τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἐναντίων. ἔδοξε καὶ βουλῇ ὅπως τάχιστα παρῇ ξυμμάχους, παρελθὼν αὐτωνίος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ἐδόκει τὴν αὐτωνίου προθυμίαν περὶ τὴν ἡρώδην ἀποδεῖξαι, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι προεποιήσατο. καὶ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. καὶ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτοῖς διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφὴ λαβεῖν ἀξιώσειν ἀλεξανδρῳ, ἡνίκα τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ἐδὲ προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην ἀντώνιος καὶ καίσαρ ἐξέπεσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τοὺς ὑπάτους, θύσοντές τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας ἀντώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτος τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ' καὶ π' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τοῦ μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ὕδατος ἀναζόντος, ὡς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν διακοσίοις τοῦ οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκκόει γὰρ καὶ μάλιστα τοῦ εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέχει δὲ αὐτὸν ὕσας διὰ τὴν νυκτὸς ὁ θεός. τὰ γὰρ σκεύεια πληθόντων τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔτι τὴν φυγὴν ἐδέχετο, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἀναζόντος ὡς ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excutrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴ φανερῶς, τοῖς δὲ κὴ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κἂν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπὸ συρίας ὡς τε πάρθους ἀνείργῃ. μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ὡς αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ' ἀντιγόνου λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, διαχρώντως ἠργύρισατο τὸν ἀντίγονον. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὴ μὴ καταφρονῃ γλύπτας τὸ τόλμημα, σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν κὴ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, πρεσδοκῶν κὴ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμυνεῖν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitiouem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Rossa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum imperebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso termone ad Silonē ac Rom. milites,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κζ'.

Ἐκπλοῦς ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης ἐπὶ μάχῃ πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡῴδης δ' ὁ ἐν τῇ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν πτολεμαΐδα, μετὰ στρατιᾶς ἱκανῆς δυνάμει τε ὀλίγην ξένων τε ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε καὶ βεντίδιος, πρεσδεύοντες ὑπὸ δελίᾳ συγκατάγοντι ἡρώδην, τὸν πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν ἤδη ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς δι' πάρθους ἐν τῇ πόλεσιν ἅσας καθησυχάζων. σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' αὐτῶν διεφθαρμένος. ἡρώδης μέντοι πρεσδεύοντι καὶ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ἤυξατο, καὶ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμηκὼς δ' αὐτῷ ὅτι τοὺς ἐν μασάδῃ, ἀναλημπτὸν γὰρ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππη γίνεται. πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτὴν, ἐχρῆν αἱρεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὀπολίπηται κὴ νώτῳ τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρησάντος ὅτι ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δὲ σίλωνος ταύτην πρόφασιν ἀπαναχώρησεως, κὴ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγης σφενδόνης ἐπέξεισι. κὴ ῥέπεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δὲ τὴν ἰόππην, ἔπαυσε ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδῃ οἰκείους. τῶν δ' ὀπαδῶν, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν παρ' ὡραν πρόσοδον φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δὲ κὴ ἀμοιβὴν τῶν παρ' ἀμφοτέρων ἐργασίας. οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὅτι βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιστο δ' ἡ δύναμις ταχεῖα, κὴ προϊόντος αὐτῷ τοῦ παρόδου τοὺς ὀπηδείους τόπους ἐνέδραις κὴ λόχοις κατελάμβανε. καθάπαξ δὲ οὐδὲν ἐν τούτῳ τοῖς πολεμίοις ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κὴ ῥᾳδίαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, κὴ πολλοὶ τῶν ἐν τῇ πόλεως τῶν ἰχυρὰ καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κὴ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ κὴ κατὰ σίφος ἐκθεόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμου κὴ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κὴ τοῖς ἀφανεστάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὸ

δὲ ἀντίγονος πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κὴ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς ἔφη.

ὡς ὢν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δικαιοσύνου ἡρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δίον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔσι παρέχειν ὡς ἔθος ἔστιν αὐτοῖς, καὶ γὰρ εἰ πάνυ φθόνος αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέσθαι διεγνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τοῦ βασιλείου, οἳ μηδὲν ἐλλιμπάνοντες φθόνου ῥωμαίοις καὶ ἱερεῖς ὄντες, ἐκ οὐκ εἰκότα πάσχουσι τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα φθόνος ἀλλήλους αὐτοῦ λεγόντων, καὶ φθειλθόντων εἰς βλασφημίας αἰτήσεως ἀμυνάσθαι τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέρχεται τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, ἐξιόντες καὶ πολλῇ φθονυμίᾳ κατ' αὐτοῦ χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τοῦ δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τοῦ οἰκείων στρατιώτου ἐς ὀλίγους, ἀσαίνων τε τοῦ ἐπιτηδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τοῦ φθὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, ὅλα τὸ ὑπὸ τοῦ αἰτήσεως στρατιώτου αἰσχυνθῆναι. σκίνει τε τὸ στράτευμα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρῴδης δ' ἐνέκειτο φθαγκαλῶν τοὺς τε ὑπὸ τοῦ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου φθοπεμψάντων αὐτὸν. φθονοῦσιν γὰρ αὐτοῦ τῆς εὐτυχίας, καὶ παρέζειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μὴν τοῦ δέους ἀθυμοῦντος ἐξορμήσας εἰς τοῦ χώραν, ἐπ' ἐδεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως φθόφασιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδ' ἤλπισέ τις τοῦ ἐπιτηδείων ἐκόμισε, ζῶά τε φθὲι σαμάρειαν ὠνειωμένοις φθὸς αὐτὸν, ἐπέστειλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῇ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τοῦ χορηγίαν τὰς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. ἐπ' ἐλάνθανε δ' ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' αὖθις ἀναπέμψας καὶ τοῦ χώραν τοὺς εἰσβάλλοντας καὶ λοχήσοντας τὰς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ φθειθόμενοι τοῖς αἰτήσεως φθὸς ἄγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν φθὲι ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλαττον ὅπ τοῦ ὀρῶν καθεδόντες τὰς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ἐμοὶ μὲν ἡρῴδης τέτων φθαττομένων ἠρέμει. δίκα δ' πείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας φθὸς οἷς ὀλίγους τ' ἱππέων, ὅλη τ' ἱεριχοῦντα φθειμένεται. καὶ τοῦ μὲν πόλιν ἐκλελειμμένου καταλαβὼν, φ' δ' τὰ ἄκρα κατειληφότας συνωμαξεῖ καὶ χωρίας, τέτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι δ' εἰσπεσόντες διήρπασαν τοῦ πόλιν μεσᾶς ὑπερχόντες παντοίων κειμηλίων ζῶν οἰκίας. ἱεριχοῦντος μὲν ὧν φεύγειν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε. καὶ χειμάσασαν τ' ῥωμαίων στρατιὰ εἰς τὰς φθοσεχωρηκυίας ἔλαβον, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δ' καὶ ἀντίγονος φθὸ σίλωνος αὐτοῦ τ' δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθ' τ' στρατῦ μέρεσιν ἐν λύδδοις, θεραπεύων ἀντώνιον. ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις δίηγον, ἀσείμενοι τοῦ ὅπλων. ἡρῴδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπ τ' ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον συν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τοῦ τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, ὅπ γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαρπάσων τινὰ τοῦ χωρίων ὑπ' ἀντιγόνου φευγόντων κατειλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnū aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiIudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum acceperat, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarēt, ab ſuciſque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuppetere poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos, qui commeatus conuecherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petit: offendénſique vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædā loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam spelunearum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in siniſtro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in spelunearum receptaculis, numeratisque viritim c l. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxilia. Ios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in spelunels degentes duxit militem. Erant autem hę spelunæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in spelunels non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀντιγόνου φευγόντων ὑπεξελθόντων, εὗρεν ἀφθόνους δὴ τοῖς ἐπιτηδείοις· εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἀσπιλάοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἅλην ἀπέπεμψεν, καὶ ὁπλιτικοῦ ξένα τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγκωλύσα. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦλθε παρατάξας, καὶ θερσέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπεφάνης δ' αὐτὸς μετὰ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐλήλατο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παραστήσας μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀσπιλάοις κατοικούντων. ἀγανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δοὺς ρ' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλέον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀπιόντα τροφὰς παρέχειν ἐθέλοντος. μίαν γὰρ ἐπὶ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κειμένους, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρῆναι. ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων φρόνησιν, φερώρα τοῦ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αὐτώνιος μὲν ἐτέλει ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν βεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅτι τοὺς παρθους, ἐπείσειλε φῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τῶδε τῷ πολέμου, ἐπεῖπε δὲ καὶ ὅτι τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς ἀσπιλάοις λῃστὰς ἐπεμέμφετο, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν βεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀσπίλαγα τελέως ἐξερρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πεξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας ἐξ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι ἐξὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαιωρῶμενοι κτείνειν κἀφαρπαζόμενοι. τὴν μὲν οὖν κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶδ συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μὲν οὖν παρῆν αὐτοῖς τὰ ὑπήδεια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδὶς παρελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σωμίων, ἀλλ' ὑπὸ δίκης ἠρέμουν, μάχαιράν τις παριζανόμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰν χεροῖν ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατίει ὑπὸ τὰ σώματα, δυχερέσιν τῇ τελβῷ τῶν ἐπιξένων μὴ βλωμένων. καὶ ἠρεμόμενος κατά τι σῶμον, φῶτα μὲν παντοῖς ἀνακόπτει τοῖς πολλοῖς τῶν ὑπὸ τῷ σωμίῳ. ἐπειδὰ ἅρπη τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαιωρώμενος ὥθῃ καὶ κρημνῷ, καὶ τοὺς ἔνδον ἐπεισελθών, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τ' λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τ' οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τ' σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μὲν

τὸ μὴτοι γε πᾶν ἔργον ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖσι. Ⓒ πολλοὶ A
συγχωρήσαντος τῦ βασιλέως ὑπακηρυκευσαμένου
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ Ⓒ
κατὰ τὠὐτὸ ὑπουσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον
ἔτι τῇδ' ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῇδ' ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη.
πρεσβύτης δέ τις ἀπεφλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, σὰς ὑπὸ τῦ σοφοῦ, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῇδ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦ Ⓒ τὴν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τῦ κρημνοῦ τοῖς νεκροῖς, ὑπεκατέβαλεν
ἑαυτὸν θάνατον προ δουλείας ἑλομένων. πολλὰ
ἦ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν ἡρώδην εἰς ταπεινότητα, καί-
τοι τῦ βασιλέως, ἐπὶ γὰρ αὐτῇ ἄποπτα τὰ γινόμενα,
δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἀσφάλειαν. τὰ μὲν οὖν
ἀπόλαυα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο. C
καθεσήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πο-
λεμαῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ἄγετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίταις ἦ τετραχιλίοις ὡς μάχῃ κεκοσμη-
μένος πρὸς αὐτίγονον. οὐ μὴν τῷ πολεμαίῳ
προσεχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὴν γαλιλαίαν ταραξαντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τῦτο δράσαντες συμφεύγου-
σιν εἴς τε τὰ ἕλη Ⓒ τὰ δύσβατα τῇδ χωρίων, ἄγοντες D
καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται ἦ
τούτους ἡρώδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῇδ
ὄπος αὐτῶν, τοὺς ἦ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ προσκαθίσας ὅλῳ, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἦ παύσας ἕτως
τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ρ' ταλάντοις. ἐν
ἦ τῇ μεταξὺ πακόεργου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῇδ
πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρώδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππ- E
πεῦσιν, ὑπατικὸν τοῦτον αὐτοῖς. μαχαιρᾶς μὲν ἂν
αὐτίγονα καλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡρώδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένος ἀπῆει ὡς κατασκεψόμενος
αὐτῦ τὰ πεπραγμένα. τὴν ἦ ἀγνοιαν ὑπεισδύμενος
αὐτῦ τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίαν οὐδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπέῤῥηξε καὶ διεδή-
λου τὴν αὐτῦ προαίρεσιν. ἀμυδόμενος ἦ τὰ βέλτιστα
ἡρώδην αὐτῦ παραγενοῦντα Ⓒ ἑαυτὸν διαβρτικότα, F
ἐπακούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀπεχώρει μὲν
εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς ἦ κατὰ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριετύγχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθροὺς τε καὶ φίλους,
ὁρμιζόμενος ἐφ' ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς ἦ ὅτι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι σαμαρείας ἦκε. πρὸς γὰρ αὐ-
τόπτιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ μὴ
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐχαρίζετο ἦ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν αὐτῦ- G
νοιαν καθαίρεσιν. παρακολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο
μὲν. εἰ ἦ ἕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῦ
ἰώσηπον παραλαβεῖν σφίσιν πρὸς τὸν πολεμοῦσιν αὐ-
τῦνον. καὶ διαλλάττεται μὲν τῷ μαχαιρᾷ πολλὰ
δεηθέντος. καταλιπὼν ἦ τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρῆνεσε μὴ διατρυφᾶν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
διαφέρεσθαι. αὐτὸς ἦ πρὸς αὐτόπτιον ἔσπευδε, ἐτύγχανε ἦ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῇ εὐφράτῃ
χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῶν. διαγωνόμενος δ' εἰς αὐτοχείρας,

eos tamen conatus impediuit nox interueniẽs, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filiis, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante oſtium, primùm quemque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diuit: atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum, non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit, nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. ipſe verò properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adi- A
te Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus : qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque C
mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, D
propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat : multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse E
profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium adituro dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõ- F
stabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in G
lacum demersam necauerunt : & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iamtantè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

Ϲ πολλοῖς ὕστυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτὸν μὴ βαδίζειν ἔχουσι παῤῥησίαν, ὑπὸ λῃστῶν ἢ δι' ἃ τὸ καὶ τὰς ὁδοὺς ἀπιθάνευσαν τοῖς βαρβάροις Ϲ πολλοὺς αἰωρεῖν, καὶ πολλοὺς ἐξορμᾶν, ὥστε θαῤῥαλέους αὐτοὺς ἡγεμὼν γίνε) τ' ὁδοῦ. κῆ ἢ σαθμὸν δύτερον τῆ σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τῆ βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτώνιον. ὁρυμῆ ἢ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία δῤῥαμβαίνοντων, παρελοχίζουσιν αὐτόθι τῆ ἱππέων ὀκ ὀλίγους ἡρεμήσοντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππηλάτον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπαθοφυλακῆ μὴ ἡρώδης, παραπίπτουσι ἢ ἑξακοσίαρχοι οἱ ὑπ' ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ. Ϲ ξεφαμῶν τοὺς πρώτους, ὕστερον δ' ὁ βασιλεὺς τῆ ῥύμη τῆ πρὸ αὐτὸν ὥστε χεῖμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρῃ ἢ τὸ τῆ οἰκείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆ πάλαι φθονήσαντας, ἐξ ὕστερον φῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἢ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διαπρασμένα, πολλὰ δ' ἰῶ σκυλοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος φέρει. καὶ πλειόνων αὐτοῖς ὑπεθεμένων τῆ ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις παρσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφους καρτεροῦ ξέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῆ ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἢ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἢ πλησίον τῆ σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτώνιος σὺν τῆ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρώδη ταύτῃ ἀποδείκνυμι, καὶ ὑπακουείας ἕνεκα. τῶ γὰ τῆ βαρβάρων ἡκιστα κατ' αὐτῆ ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδέξιτο καὶ τ' ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προλαβὼν αὐτὸν αὐτώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προὐτίμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αὐτόχῃ ἢ μετὰ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ δι' ἃ τέτο παυσαμένου τῆ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτώνιος παραδίδωσι, προσκαλεσάμενος ἢ ἡρώδη συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, ὑπακουήσοντα ἡρώδῃ, προὔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἢ μετὰ τὸ πλείονος στρατῆ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῶτῳ. λῃσθέντι μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φέρειν αὐτώνιον αἰρόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος ἢ ἀνὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰ αὐτῷ αὐείας μαχαίρᾳ δόντος, ὅτι ἱερόσυλον ἐπιχειροῦντι ἐπείγετο βυλόμενος ἀπελθεῖσαν τὸν σῖτον αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου τῆ ῥωμαίᾳ στράτευμα ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντος, καὶ γὰ πολὺ ἐν ἀυείᾳ ἰῶ κατειλεγμένον, ὑπαθεμένων αὐτόθι τῆ πολεμίων, διαλιφθεὶς ἐν λυκαείᾳ, αὐτός τε ὑποθήκει γλυκαίνῳ μαχόμενος, Ϲ τὸ στράτευμα παῦ ἀπέβαλεν. ϛ γὰ ἀπείρᾳ διεφθάρησαν. κρατήσας ἢ τῆ νεκρῶν αὐτίγονος, διὸ τέμνῃ τ' ἰωσήπυ κεφαλὴν ἐ ζαλαίων αὐτ' ῥωμαίων φερώσα τὰδελφῆ. καὶ μετὰ τέτο διὸς αὐτὸς οἱ γαλιλαῖοι τ' ὥστε σφίσι δυνατ', ἴσις τὰ ἡρώδῃ φρονῆσας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τ' ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθὰν χωρίον ἐχωκύρ-

παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆ πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διαφορᾷ τῆς αὐτοκρατείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχη, πρσδεχομένῳ μὲν καὶ αὐτῷ δι' ἃ τινας ὀνείρων ὄψεις, τεταῖς πρσφα-

προφαρούσας τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ λίβανον τὸ ὄρος γέ-
νηται, ὡς ὡ μὲν τῷ αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἅ
καὶ ῥωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφικέ-
νεται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζεύξας μετὰ τῦ στρατῦ,
προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαντῶσιν δ' οἱ πολέ-
μιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ στρατιᾷ.
προσβολὰς δὴ ταύτῃθεν ἑωθεν ἐποιεῖτο, καὶ πολλῦ B
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος,
ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντες δ' αὖτοι παρ' αὐτοκράτορος καὶ διατάξεσι τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιφ-
παν αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπεὶ οὐδὲν ὅπη ἠσεβηκότος,
τιμωρήσασθαι κατὰ τοσῦτ' ἔχων αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῷ.
ἐπεὶ ἦ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ
ἦ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τῦ βασι- C
λέως τὴν εἰς τὸ θεῖον δίνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σὺν
τῷ οἰκήματος, οὐδένα ἦ ὑπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὡς τε
πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρῴδου εὖ) θεοφιλῆ, μέγαν ὄ-
ντα καὶ θαυμάζοντα ἀφανιζόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῇ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες
τῇ ὀρῶν εἰς μάχλιν ἐφόβουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ ἦ γυ-
μνῆται προσίοντες, τοῖς πελτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς
ἐπὶ τ βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τε πελτῇ τὸν D
ἐπὶ τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ἀπήγγελος δ' ὅπη τὴν
στρατόπεδα πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυ-
νάμει τινὶ, βουλόμενος ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις δόξαν
πολεμιωτὸς εἶν προθυμίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαρᾶ
τῇ στρατηγῇ παρεκάθητο. ἡρώδης ἦ ἑπτὰ πόλεις ἐπι-
λαβὼν τοῖς ἐγκαταλειφθέντας ἐπὶ διχιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅπη τὸν πάππον. ἐστράτοπεδεύετο ἦ ἐπὶ ὅπη κώ- E
μην ἰσαίας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ
προσρεόντων ἔν τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γίνεται τῇ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ἐπὶ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, ἔ τι-
μωρῶν τὰδελφὸ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπίκειτο
κτείνων. πεπληρωμένων ἦ τῇ οἰκίων ὁπλιτῇ καὶ
πολλῶν ἀναφυγόντων ὅπη τὰς σήρας, κρατεῖ τύπτων,
καὶ τῇ ὀρόφων τοῖς οἴκοις ἀναπηδῶν, ἐμπίπλησι ταῦτα F
τῇ στρατιωτῇ ὑλης ἀθρόον ἀπειλημμένων. τού-
τοις μὲν οὖν πέτρας αὖθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπέκτειναν. καὶ θέαμα τῦτο δεινότατον ἦν καὶ
τόδε τ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντος τ
τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα
τὰ φρονήματα τ πολεμίων ἔκλασεν, καταδυκοῦντων
τὸ μέλλον. ἐκαρᾶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συγκυ-
κλούμενοι τὴν κώμην, οἳ τότε ἔφυγον. καὶ εἰ μὴ χειμὼν
ἐπέσχε ταθὺς, ἦκεν ἂν καὶ ὅπη ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, ἔ τὸ παῖδιὸν αὖ εἰρ-
γασμένη. καὶ γὰρ ἀπήγγελος ἤδη τ παντελῆ φυγὴν ἐποίησε
καὶ ἀπανίστασιν ἐκ τ πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
ἐφίας γὰρ ἦν, δι' ὑπνοποιείας καλῦ τὰς στρατιώτας, αὖ-
τός τε ἐκκυμάνας γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐκεῖ λατεγὴς ἦν. ἔνθα ἔ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέστηκεν, ὃν
καὶ θεῦ προνοίᾳ διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτῷ, καὶ τῇ παιδὸς ἑνὸς ἀκολύθου λειφθέντος, ἐκ τῇ ἐκτὸς ἐκπόμπῃ τ
πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφθάκασιν αὐτόθι δι' φόβου ὄντες. ἔ μεταξὺ λειφθέντος, ἐ φρᾶτος ἐπεξέρχει

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hìc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procurrendo iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, prælidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimem abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essent sibiipsis fugā salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desiuit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquam Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, dum ãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmisitque per mediterranea copias, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non desertum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus ferebat, nulla interturbatũ aëris intẽperie. Machinis etiam mutum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὡς δὲν βλάψαντες τὸν βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἢ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ φεύγειν διεπρεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τιλὶ μὲ πάππου κεφαλὴν, ἀνήρηται γὰρ, ἀποσκώψας φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινὴν αἰδ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πάθοι, δοὺς καὶ λῃ αὐτόχερ ἐκείνῳ γεγυμνωμένος. λήξαντος ἢ τὸ χωμῶδες, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τὴν πόλεως. ἔστιν ἢ αὐτὸ τοῦτο ἔτος λῃ ἐξ οὗ βασιλεὺς ὑπὸ ῥώμης ἀποδεδειχτο. ἀναστρατοπεδευσάμενος ἢ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τὸ τείχους καὶ τὸ ὀπτιμαχώτατον, φεύγει τῶν ἱερῶν καταστρατοπεδεύεται, φεσσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐ φεστερον ποτὲ πομπηΐος. ἔστι ἢ ἁλαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργους ἀΐσησι, πολλῆ τε χρεῖ φεὸς τὸ ἔργον χρώμενος, ἐ τέμνων τὴν πέριξ ὕλλν. ὧδε κατασήσας ἢ τοῖς ἔργοις τοὺς ὀπτιδείους, ἱδρυμένης ἐπὶ τὴν στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὀπὶ τὸν γάμον ὥχετο ἀξόμενος τιλὶ ἀλεξάνδρᾳ τὸν ἀριστοβύλε θυγατέρα. ταύτλν γὰρ λῃ ἠγγυημένος, ὡς μοι καὶ φεότερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ Σοσίου καὶ ἡρώδου αἱρεῖται ἀντίγονος διεφθάρη.

ΜΕτὰ ἢ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν διὰ φοινίκης σόπος, φεσεκπέμψας τὴν δύναμιν διὰ τ μεσογείας ἦλθε ἢ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο ἢ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ σαμαρείτιδος, ἐν ὀλίγον φεὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, φεὶ ξισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες ἢ ὅπ τὸ ἱεροσολύμων ἐθεράπευον τεῖχος, καὶ διεκέκλιστο φεὸς τὰ βορείῳ τείχῃ τ πόλεως, στρατιὰ ἑνδεκα μὲ ἔσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς ἢ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὀπλιτικὰ, ἀπὸ δ συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲ ὑπ' ἀντωνίν σταλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑφ' αὐτὸ, ὡς ἀπήγορον ἀφελόμενος τ ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὖτ' ἐκείνου βασιλεύσειε καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα. μὴ παλλὴς ἢ φεθυμίας καὶ ἔριδος, ἅτε σύμπαντος ἠθεσισμένου τὸ ἔθνους, οἱ ἰδιῶται τοῖς φεὶ τὸν ἡρώδην αἱτεπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τὸ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον φεὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' δυφημίᾳ τὸ δήμου, ὡς ῥυσομένης τὴν κινδύνων αὐτοῖς τὸ θεὸς, τάπε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα ζοφὴ δύναιτο ἔξω ὑπολιπεῖν ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, ὑποείαν παρεῖχον. ταῦτα δ' ἡρώδης σωιδὼν, φεὸς μὲν τὰς λησείας, τοῖς ὀπτικωτάτοις τόποις φεφελόχιζε. φεὸς ἢ τὰ ὀπτίδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόῤῥωθεν ἀγορὰν σωνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ ἀναγκαίων. ἦρτο ἢ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα δ' ἑπτὰς, θέρος τε γὰρ λῃ, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν φεὸς τιλὶ εἰάσασιν, ὅτ' ὀπὸ τὸ αἴρος, ὅτ' ὀπὸ τ ἐργαζομένων. τάπε μηχανήματα φεσάγοντες, κατέσφον τὸ τεῖχος, ἐ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ὁ μὲν ἐξέπλητεν τοὺς ἐνδον, ἀλλ' αὖτε τεχνῶντο κἀκεῖνοι φεὸς τὰ ὧδε τούτων γνόμενα οὐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲ ἡμίεργα συνεπιμφεσαν, τὰ ἢ ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἴοντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὀλιγημὴ δ' ἐλείποντο.

φεὸς τὸ

πρὸς τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἑρειπομένων τῶν A
πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ χῆν τε ἀπαντῶντες με-
ταλλεύσεσι διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δ' τὸ πλέον ἢ πρὸ-
θυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίσαντες τῷ πολέμῳ εἰς
τέλος, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατὸν προκαθεμέ-
νου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι & ἀπάνευ τῶν
ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη
κατὰ ταὐτὸν εἶναι). ἀναβαίνουσι δ' ὅτι τὸ τεῖχος πρῶ-
τον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. B
πρέσθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ'. τὸ δ' δεύ-
τερον, ιε'. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν
στοῶν, ἃς πρώδης ἀντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῦ-
θος αὐτῷ πραγματοδόμημος ὡς ἀπὸ τῶν ἰουδαίων γε-
νέσθαι. πρημένου δὲ τὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω
πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι
συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ δρακωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ
ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ,
πρεσβεύονται ἐπιέναι καλοῦντες θύματα αὐτοῖς C
μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς συσώσοντων αὐτῷ
συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα νενόμενον
παρ' αὐτῷ ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχούσας τὰς
τοῦ ἀντιγόνου βασιλείας, προσγαλὼν κατὰ κράτος
εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν φόνων ἀνάπλεα.
τῶν μὲν ῥωμαίων ὅτι τρισὶ τῆς πολιορκίας
διωρισμένων, τὸ δ' ἀεὶ πρώδῃ ἰουδαϊκοῦ μηδὲν D
ὑπολιπεῖν ἀσεβοῦντος ἀνήκαλον. ἐσφάττοντο δ' συνε-
χεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς & κατὰ τὰς οἰκίας συρρυθού-
μενοι, καὶ τῶν νεκρῶν προσφύγοντες. ἦν τε οὔτε
νηπίων ἔτι γήρως ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας
φειδώ, ἀλλὰ κἂν τοῖς προπεσόντος τοῦ βασιλέως καὶ
φείδεσθαι προκαλουμένου ἐδεῖς ἐχρήσατο τῇ δε-
ξιᾷ, ἀλλ' ὥσπερ μεμισωτες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐσφα-
ξίεσαν. ἔνθα & ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς
τότε τύχης ἔννοιαν λαβὼν, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βά-
σεως, προσπίπτει δ' τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μη- E
δὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρό-
τησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντιγόνου ἐπάλυσεν. οὐ μὴν
ὡς γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ
μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δ' ἦν ἡρώδῃ πρα-
γῶσι τῷ πολεμίων, τὸ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν
συμμάχων. ἀρκεῖ δὲ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅτι
θέαν τὸ τε ἱερὸν καὶ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δ' βασι-
λεὺς τοὺς μὲν ὡς δραπετῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οὓς F
καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέστειλεν, ἧττης χαλεπωτέραν ἡγούμε-
νος τὴν νίκην, εἰ παρ' αὐτῷ ὀφθείη.
διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ
δρατενόμενος πρὸς σόσιον, εἰ χρημάτων τε & ἀνδρῶν
ῥωμαίοις τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐ-
τὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτῳ πολίτῃ
φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀν-
τάλλαγμα κείνει. τῷ δ' αὐτὴ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρ- G
παγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιέναι φαμένου,
αὐτὸς ἔφη δώσειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μι-
σθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος
πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ
ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βα-
σιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων δυσπορωτας. τοῦτο τὸ πάθος
συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, & κανιδίου γάλλου, ὅτι τῆς ρπ'

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conferrent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: crátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade,menſe tertio,feriis quibus ſolenne A fit ieiunium,tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate.Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem cõſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis,Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus,& Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop.indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annũ centeſimum vigeſimumſextum:quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ ſacerdotij,facinoráq; maiorum egregia,quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam.Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium,plebeio natum genere,& ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ὀλυμπάδος,τρίτ᾽ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηςείας, ὥσπερ ἐκ παλαιοτέρας τῆς χρονομηνίας ὅλη πομπὴ τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ᾽ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἁλῶσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτη ἑπτά. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθήμηνος τῷ θεῷ ςέφανον, ἀπέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων αἰχμάλωτον ἄγων ἀντιγόνην ἀντωνίῳ. ἦσαν δὲ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς αἰχμάλωτος ὑπ᾽ ἀντωνίου, ἐ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ᾽ αὐτῷ διαμολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ὅτι δ᾽ εἰκὸς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι παρεσκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ᾽ τὸ γένους, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν ἀντώνιον αἱρεῖν τὸν αἰχμάλωτον. ὑ γενομένου, τῶν δέους μὲν ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται. παῖται δ᾽ ἔτους ἑ τῆς ἀσαμοναίου ἀρχὴ, μιᾷ ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ὢν δὲ ἰδ᾽, ἐ δόξαν γένους ἴσχυσε καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ τῶν ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτῷ διεπράξαντο. ἀλλ᾽ ἔτει μὲν δόξα τιν πρὸς ἀλλήλους ςάσιν, τιν ἀρχεῖν ἀπέβαλον. μετέβη δ᾽ εἰς ἡρῴδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, ἐ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τέτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμοναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱςοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, ἀντώνιος μὲ ἀντίγονον ἐπελίκισεν ἐν αἰτοχείᾳ,ἡρῴδης δὲ μέ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτοις ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀείλετο, καὶ τιν πόλιν ἀρχιερολόγησεν. Κεφ. α

Ον τρόπον ὑρκανὸς,πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς,ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν τῶν παρθων βασιλέως ἀρσάκου,πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης ἀεὶς ὄβουλον τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίςησας, μετ᾽ ὀλίγον διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ως κλεοπάτρα τῆ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπερβαλλόυσα βασιλεία,μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ᾽ ἀντωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τιν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ᾽ ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ᾽ ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γομβρου σεισμοῦ κατὰ τιν ἰουδαίαν, καὶ τ᾽ φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τιν ἥτταν γομβρίαν. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur,Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. Cap. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. Cap. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. Cap. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. Cap. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. Cap. V.

Herodes bellum Aretæ infert,quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. Cap. VI.

De terræ motu qui Iudæam,multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. Cap. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. Cap. VIII.

Ως

Ως αὐάγκλιν ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν ψυδίοι δόξαβολαῖς παρεξιώθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γενομένου, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης, Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αἰέξησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudęam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

A

B

C

D

E

Κεφαλ. α'.

Ως ληφθείσης τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτῷ μὲν Ἀντίγονον ἐπιπέμπει, ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκείνῳ φίλους πάντας ἀναιρεῖ.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατακρατοῦς ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς τούτοις αἰχμάλωτον Ἀντίγονον, ἃ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις ἀνέγραψα βιβλίοις. τὰ δ' ἐκείνης συνεχῆ, νυνὶ ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης Ἰουδαίας ἐνεχειρίσθη τῷ ἀρχιλῃστῇ ἡρώδῃ, τὰ μὲν τὴν πόλιν πλῆθος, ὅσον μὴ πᾶσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτου ἐποιοῦντο. τοὺς δὲ τὰ τοῦ ἀντιόχου ἑλομένους, ἐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμάλιστα δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλὴν φερομένους καὶ συμμαχίαν ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αὐτὸν δὲ καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ἐπὶ καὶ κεινομένων ποτὲ ἡρώδου, ἢ ὅτι θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς προσωφθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελάσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ ποιήσει, τῷ θεῷ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος. ὁ δὲ τῶν τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνέφορει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοῖς δήποτε ἀφανεστάτοις, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πᾶσι τούτῳ τὸν αὐτόνομον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιόχου, φύλακας προεστήσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἡρούνουν, καὶ πᾶν τὸ διεκπεμπόμενον ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ τί κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένῃ, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἐπάγκαζεν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῷ ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. ἀντίγονος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῷ περὶ ἡρώδην μίσους δύνασθαι ἀντιόχῳ δεδεμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀποχείᾳ πέλε-

πελεκίσαι. χαλεπὸν γὰρ ἐδάμως ἠρεμεῖν ἠδύναντο ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὧδε. ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον τὸν ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς ἀντόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μόνος δὴ τότε ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, ὡς οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῶν ἰουδαίων ὡς τὸν δέξασθαι τὸν ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον ἡρῴδην. ἐπεὶ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὥστε μεγάλη τις ἐφέσεως ἦν τοῦ ῥάστην βασιλεύσας. τὸ οὖν ἀτιμίαν νομίσαι μειώσειν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, μειώσειν δὲ τὸ πρὸς ἡρῴδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ στράβων. καταλόντος δὲ τὴν βασιλείαν ἡρῴδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὃν ἔδησε πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρῴδην τὸ αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιῷδε. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γεγόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου φασάηλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἀφέρων τὰ ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης τὴν ζωῆς κρείττονα τὸ μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

A eum secuti percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

B

C

Κεφάλαιον ϛ'.

Οτι ἔδοξεν ὑρκανὸς ἀφιεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων τῷ ἡρῴδῃ ὑπίστρεψεν.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

D

ὙΡκανὸν δ' αἰχθέντα, φραάτης ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ἐπισπέσεσθαι προσωμόσθη τὸ τῆς δυσγνώμης αὐτοῦ ἔγκλημα προφασιζόμενος. ἔλαβε τέως δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν ἰουδαίων. ὅτοι τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα & βασιλέα, καὶ παῖ τὸ μέχρις δυφράτη νεμόμενον ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀπεμεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοσόργως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κεκινόμενον & μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τὸν κινδύνου καὶ τὴν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγος δὲ προσεφέρετο τοῖς ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἀποστέλλωσι. οἱ δὲ προσείχοντο καὶ μόλις ἦσαν, τὰς ὑποψίας ἅμα καὶ τὰς πρὸς λέγοντες, ὡς ἰδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τὸ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῷ εἴη, & τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβην τῷ σώματος ὑπ' αὐτοῦ πάθοι, τάς τε χάριτας ἐχθροίως ἀποδίδοσθαι τῷ βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ γράφων ἡρῴδης παρεκάλει λεῖδς φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ ἐν κράτει αὐτῷ μὲν ἐκτίσας τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, & τροφεὺς ὑπ' αὐτοῦ & θεισθείς, ἐκείνῳ δὲ κοσμίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ δῶρα τῷ φραάτῃ πρεσβυτὴν σεμεμάλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλύσαι τὰς εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπούμενος. ἵνα δ' ἐκ ἐπεύδηι ἡ ἀπουσία, δεῖ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἰδιοποιεῖ τὰς ἐξ ἀλόγων μεταβολὰς, & τὸ ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπιθυμεῖ, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι,

E

F

G

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam. Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinẽ, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi moiestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrã inuectus est: eã & clàm regno suo insidiatã, & per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν ἐπειδὴ παρὰ τοῦ Πάρθου ἀπεπεμφθεὶς, ἀφέντος τε τὸ πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα φιλοτιμουμένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδέξατο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἀεὶ τόπον, καὶ φιλοφρονούμενος ἐν ταῖς ἐξιάσεσι προκαταλλήλων ἐκπέμπων, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δ' ὑπόπτευτον ἀποκρυπτόμενος. ἐποιεῖτο δὲ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τοὺς οἰκείους ἐτεθράφθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ὑποπτευομένων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνανήλου ὀνόματι, τοῦτο τοὺς ἀρχιερωσύνης ἐδίδωσιν. Δύθις οὖν ἐκ λύπης ἔλεγεν Ἀλεξάνδρα τοὺς ἐπίτροπος. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρρενα κάλλιστον, Ἀριστόβουλον καλούμενον, τοὺς δὲ ἡρώδη συνοικοῦσαν Μαριάμμην, διμορφίᾳ διάσημον. ἐτετάρακτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τοὺς ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ πρεσβύτατος ὑπάρχων, τοῦ ὁπλίτην τῆς ἀξιώτατα τῆς ἀρχιερωσύνης. Κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεφαντασμένου τὰ πρὸς τοὺς κωμῳδοὺς τοῦ γραμμάτων, αἰτεῖται παρ' ἀντωνίου τὸ παιδὶ τοὺς ἀρχιερωσύνης. ἀντωνίῳ δὲ ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῇ Γέλλιος εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν διά τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν Ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τοῦ ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἔχ ἧττον δὲ τοὺς Μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλιπαθές τινα τοὺς Ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραψαμένῳ ἀμφοτέρων εἰκόνας, Ἀντωνίῳ δεῖξαι. θεασαμένου γὰρ ἐδόκουν ἀθετήσειν ὧν ἠξιοῦ. Τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. καὶ Γέλλιος ἐτεραυτόν ἐτο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεοῦ γεγέναι τοῖς παῖδας, ὑφεραγματεύετο δὲ αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ, τοῦ μὲν κόρου ἠνέσθη μεταπέμπεται, γεγαμηκότι ἤρώδῃ, καὶ τοῖς εἰς κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ Τύρου φυλαττόμενος. ἐπέσελε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐφρενείᾳ, φροντεῖς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. Τούτων ὑπενεχθέντων πρὸς ἡρώδου, ὡς ἀσφαλὲς ἔκεινεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκπαιδεκάετης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἡλικίαν φροῦχοντα πέμπει παρὰ τὸν Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὴ ὡς ἂν ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθέναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀνεμποδίστως ἐκ τοῦ δυνάσθαι προσιζόμενον. ἀπέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. Τούτοις δὲ παραιτησάμενος τὸν Ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχει παντὸς ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τοῦ Ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μειλιττομένης ἐγχειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰ δέλφῳ τοῦ ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῇ κείνων, ἵνα μηδ' ἀποδημήσαι δυνατὸν ᾖ τετιμημένῳ. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπάτο πολλὰ τὸ Ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ἐβουλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δῆλος καὶ κλεοπάτρας θεάτειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τοῦ ἀρχῆς, τὸ δὲ μειράκιον αὖτ' αὐτῷ ἀποδιδοῖ τὰ θεάγματα δι' ἀν-

δ' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ ὡς δικαίως, ὁπότε καὶ ἡ θυγατέρα σωφρονεστέρων ἂν ὕσης αὐτῇ τιμῆς, ἐπαρκὰς δὴ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύοντο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κινδύνοις ἑαυτὸν ἐκδόντος. ὁ μὲν δὴ μνημονεύσας αὐτὸς ὧν ὁ καλῶς ἐκείνη προέξειεν, ὅσος ἦσαν τοῖς ἐκγόνοις ἐξ ἐκείνων, καὶ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νεῷ ἔφη δεδόναι τὴν παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προεκδεδόσθαι τὸν ἀνάπλεων, παιδίον παντάπασιν ὄντος ἀριβουλίου. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀπείπως, ἀλλ' ὅσῳπερ ἧττον μάλιστα προφρονεστέρως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμφιλοφρονηθέντων φίλων, ἐπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῶν ὑπὸ προσδοκηθέντων, καὶ δέει τὸν ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπολογεῖτο. ὡς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πάντων ὅτιοῦν ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείαν δ' μήτε δύνασθαι, μήτ' αὖ εἰ καὶ προσοίοι, βέλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῷ δεδωκότος τιμῆς ἔχουσα, δι' ἃ τὸν ἀρχαῖον τὸν ἐκείνου, καὶ τὸν ἀσφάλειαν τὸν ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τῷ γήρᾳ προεῖσαν. νεῷ τε νενικημένῳ ταῖς διεργασίαις, δίκεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὸν τιμῶν. ἔσεσθαι δ' πρὸς παῖδ' ὑπήκοος, παραρτῆσαι δ' κἂν εἴτι δι' τὸ γῆρας καὶ τὸν ὕσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσειεν. ὅπως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ἀσφαλέστερον ἢ θᾶττον ἐκ δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὸν ἐκ γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα κατέστησε, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, λύσας μὲν ἁφαρπεῖταν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάπλεων, ὄντα μὲν ὡς καὶ πρότερον εἰπομεν οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ Εὐφράτου ἀπωκισμένων Ἰουδαίων. ὑπὸ γὰρ ὀλίγαις μυριάσι τῶνδε τὸ λαὸν ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν δὴ ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατ' εὐσέβειαν ἡρῴδῃ ἀπουδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τὸν παῦσαι τὰς οἰκείας βαρεσχὰς ἐπιόντα ποιῶν. ὁ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφηρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ἐπιλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν αὐτόχρος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, κατασήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρῴδης δὲ τοῦτο ἀντιπαρέδωκε τῷ ἀρχιερεῖ ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. ἔστε μὲν δὴ ἐδόκει τεθεραπδυκέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ὁ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἦν ἐν ἑλλαξὶ αὐτοῖς διετέλει. τὸν ἀλεξάνδραν δή τε τοῖς ἐγχειριδείοις ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὸς δεδοικέναι. προσέταττεν οὖν ἔστε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδ' εἴτι πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν διαταγὴν ἐπιπηδύοιτο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὸν ἐξηρεῖτο, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑπάρχου ἐπιμελείας ἀπεξιοπάθει, πάντως ἔ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ἀπορρεπείᾳ, μὴ δουλείας

A in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offertetur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discessserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æthiopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non aliter ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud hoc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem D exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis accelleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimam, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affecta paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes; licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natanté, & quasi per lusum ac petulantiã mergentes non priùs destiterũt quàm

κὴ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν ἐν ᾧδηΐ τ κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη σωεχῶς ὀδυρόμενη, κὴ ᾧδηκαλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ ᾗ λαθοῦσαν ἐκέλδυσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, κὴ τεχνάζε ᾗ τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ᾧδηασκευασαμένη, ταύτας αὐτῇ κὴ τ ὑὸν ἐνέβαλεν. ὑπιτάξασα τ οἰκετῶν τοῖς σωιδόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρειν. ἵν' ᾗ σωῒ τεῦθεν ὑπὸ θάλατταν ὁδὸς αὐτῆς, κὴ πλοῖον ὁ δι' ἁπλόσειν εἰς τ αἴγυπτον ἔμελλε κομίζειν. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἀσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρασσεσθαι, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος ᾗ σαββίων, κὴ γὰ ἵν' ἐχθρὸς πρόσθεν ὢν τότε, ὅτι τῷ ὑπερβουλιόσαντων αὐτοκράτορι κατὰ τὴν φαρμάκειαν εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὴν μείωσιν δυνάμεως πρόφασιν ἐποιήσατο. Ε καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπερβουλήν. ὁ ᾗ, τὴν μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐᾶσαι προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τε δράσμου συνέλαβε. παρῆκε ᾗ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ἰδεῖν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἵν' αὐτὴ δι' ἀθῳῶσαι, ζήμησας. ἐ γὰ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὑπὸ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφάνων ᾗ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἢ ὑπεικείας αὐτὸς συνεγνωκέναι. προὐκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιήσασθαι. τὸ ᾗ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λαν θάνειν. κὴ τ σκιωποιίας ἐπασάσης, ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τερπνή, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερβάλλετο, καὶ πρὸς δῶρεσυίας αὐτός τε κὴ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἰών. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κὰκ τῷ ζώντων ὑπευσεβῆσαι τὰ πρὸ τὴν τοῦτον ὑπερβασίαν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἑβδόμον ὑπὸ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ὑπὸ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῷ ἀρχιερέων, κὰ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος κὴ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπάρχων, τάχε μὲν τῷ ὄγκους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ δι' φαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν οὐσίας ἐχώρει, κὴ τῷ ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἀναμνήσεις μνήμη παρέση. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξελέγχοντο τοῖς δι' θέσεις, χαίροντες ὁμοῦ κὴ συγχεόμενοι, κὰ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, κὰ πρωτεσέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπετόν θεσαν ὁμολογίαν. ὅπι τούτοις πᾶσιν ἡρώδης ἐγνω τὴν πρόθεσιν ἵν' εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. κὴ τ ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιάτο μὲν ἐν ἱεροχοιῶν, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος ᾗ τὸ μειράκιον κὴ προσέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἵν' συμπαίζειν κὴ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ ᾗ πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος δεεινωτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ τὰς κολυμβήθρας ὑπισάντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τ αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τ μεσημβρίας. κὴ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέοντας τῆς οἰκετῆς φίλων. ἔπειτα προσαχθέντος κὴ τῷ μειρακίῳ τῆς τὸν ἡρώδιον παροξυνῶν, τῆς φίλων οἷς ζῶντα ὑπέτακτο, σκότους ὑπιχοῦντος, βαρυνῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως τ παντά-

παντάπασιν ἀπαντίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτος ἀρίστοβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἄπρακτα βιὺς ἔτη, τὴν δὲ ἱερατείαν καταρχὼν ἐνιαυτὸν, καὶ ἀφάνητος ἐνομίσθη πᾶσι. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους τὴν γυναῖκα μὲν διὰ μεταβολῆς θρηνοῦσαν ἔτι προσεῖχεν μύθῳ τὴν ἀκοήν, καὶ πένθος ἄφετον, ἡνίκα πόλις τὸ λοιπὸν ἐξαγγελθέντος ἐπιλήγει, πάσης ἐσίας οἰκειμένης τὸ συμφορᾶς ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ γινομένῳ. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐπάθει διὰ συνέσεως τὸ ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐν τῷ γνώσεσθαι ὅπως ἐπράχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ὡς διαχρήσασθαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέσαι τῷ κατ' ὀπτιβουλίου ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τότε πλέον εὐτυχῆσαν αὐτῇ παρεκράτει τὸν βίον, καὶ τὸ μνήμαν ἀσφαλῆ ὀπιδοῦναι τῷ καὶ προίοντι ὀπολέσθαι τὸν ἐγγόνον εἰς δικαιοσύνην ἀμείψῃ. ὁμίζετο. καὶνοῦν μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ἀσφαλῆ. ἡρῴδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὲν προίοντι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, ἐκ ὅσα προὸς πένθος ὀπτιδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ταχὰ μὲν τὸ πάθους ὀπονιχόντες αὐτὸν, ἐν ὄψει τὸν τε ὥρας καὶ τὸ κάλλους, εἰ καὶ προὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τὸ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ὀπολογίαν αὐτὰ προσγματοῦμενος. ταῖς μὴν εἰς τὸν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς τὸ μᾶλλον ὑπερεδείξατο, πολλῷ μὲν τὸν ὠδαστοῦν τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολὺ δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῶν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ ὠδαμυθήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῇ τοῦ ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀπιβουλεύουσα βασιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἰσχυρὰ παρ' ἀντωνίου.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤπτησε μὲν ὑδὲν τῶν ἰουδαίων. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τὸ κακοῦ παρέχουσα τῷ ὀδύνῳ ὀδυρτικὸν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γράφει τῷ ὀπιβουλίῳ ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τῷ ἀπώλειαν τὸ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ὠδύσατο προσαρκέσαι δεομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τὸν ἀλεξάνδρας, αὐτὸ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα. ἀντώνιον δὲ ἀεὶ τισάσθαι τὸν φόνον τὸ παιδὸς παροξύνουσα. ὁ δὲ ἄξιον ἡρῴδην δι' αὐτὸ καταστάντα βασιλέα τῆς ὑδαίων προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς τοιούτους ὀπιδείκνυσθαι ὠδαμονίας. τούτους ἀναπεθόμενος ἀντώνιος, ὡς ὀπὶ λαοδικίας ἐστάλη, πέμπει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα τῶν εἰς ἀρειστόβουλον ἀπολογήσασθαι. πεπρᾶχθαι δὲ ἐν ὀρθῶς τῷ ὀπιβουλίῳ, εἰ δι' αὐτὸ γένοιτο. ὁ δὲ, τὴν τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἐν ἀπῆκεν ὀξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἐγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ δὲ ἄλλο τι πράττειν εἶλεῖν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸ ἰώσηπον ὀπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν οἰκείων πραγμάτων, ἐνετείλατο λελησθότως εἰ πάθη τι παρ' αὐτοῦ, ὠδαχεῖμα καὶ τὴν μαριάμμην ἀπολεῖν. ἦτος τε δὲ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus sit. His fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redijt. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis. Iamque vrbem rumore spatio mœror occupat, nullam non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum tenuisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas, quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm si gens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis cò aromatibus & aliis rebus pretiosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Alexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes auctor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, adsuam id injuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mútio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, rarus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum múlieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmque breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ διδύμεια τῷ ὕβρει, εἰ μὴ τιθυμώσοις ἐπιστῆ κατ' ἀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνουδάζοντι. τὸ δ' σύμπαν ἐσήφαιν ὁρμὴν αὐτωνίου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν καὶ πάλαι ἐφλογισμένος ἦν τῆς ἀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑπεῖλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐπ' ἀσφαλεῖς ἔχων, ἦλθε τὴν ἔλων ἀπάντησιν πρὸς αὐτώνιον. ὁ δ' ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ προσγράπτων, καὶ δι' τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μεριάμμῃ, πρός τε προσγραφείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ὧν ἔδει βασιλδούσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκάστην συνεχῶς ὁμιλίας ἦλθε τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὼν διανοίας, καὶ φιλοσοφίας· ἐξεπεπλομμένων δ' γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφαινουδακὼς ὁ ἰώσηπος ὑπεδείξατο τῷ δήμοιαν τῶ βασιλέως, προσήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὸν σύλλων εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδ' χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυνάτην, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ὑπ' ἀξιοῦντος οὐδ' θανάτῳ διαζευχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τὸ φιλόσοφον τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δ' χαλεπὸν, εἰ μηδ' δοτοθνήσκοντος ὑς ἐρήσειαν ἀπωλείας, θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαν χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τῶ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δ' τούτῳ λόγος ἐγήνετο κατὰ τὴν πόλιν τῆς ἱεροσολυμίτης ὡδὰ τῆς ἐν ἔχθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτώνιος ἀκουσάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δ' φήμη, πάντας μὲν ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δ' τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δ' τὸν ἰώσηπον ἀναπέθει τῆς βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τῶ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἱεροστρέτευεν ἡγουμένου ἰουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχῇ περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ ῥωμαίους ὅμηρεῖς ἔχοντες. ἔπειτα δ' τύχοιεν πάντως ἠλπικέναι τὴν μεριάμμην αὐτωνίου θαυσαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι δ' μηδενὸς ὑς ἐρήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δίκῃ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δ' τὴν λογισμὸν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρώδου πρὸς τὴν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, δ' τὴν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐκομίζετο παρ' αὐτωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεπείσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' ταῖς ὁμιλίαις παρεσκεύατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, αἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ὀξ ἐκείνου θεραπείαν ἦτον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτώνιος βασιλέα πρὸς τῆς δ' τὸν ἀρχὴν γεγυμνμένον δίκαιος ἀπαιτεῖν. ἔτος γὰρ αὖ ἐδεῖ βασιλεῦς εἶη, δόντας δ' τὸν τιμὴν, δ' τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῆ χρῆσθαι. τὸ δ' αὖτε δ' τῆ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθ πρὸς τὰς ἀρχαιελεγχ συμφέρειν. ἀφ' τούτων ἤρξατο ἡρώδης, δ' τὰς ἄλλας διέξιει τιμὰς, αἷς ἔχοι παρ' αὐτωνίῳ συνηθικῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεισιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τοίνυν ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς κλεοπάτρας ὕσης, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαρτυμένη τῷ βασιλείαν αὐτῇ προσχρίσθαι, ταῦτα τέρπον ἐπιθολῶν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων αὐτωνίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ δ' ἧττον ἥξειν βεβαιοτέραν τῷ διοικεῖν τῷ παρ' αὐτῷ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ, δ' τῆς προγόνων, δ' τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσέσειν τῷ ἐλπίδι τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτοκράτορος αὐθ' ὧν ἤξίου τὴν κοίλην Συρίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ δεησαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐποιεῖτο. τούτων τοίνυν γραμμάτων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἐν ὑποπτολλοῖς δὲ εἶχον καταφυγεῖν ὅτι τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτὸν ἡ ἀποστροφή, ἀλλ' ἐπεὶ ἀπέπεμψας ὁ βασιλεὺς αὐτοκράτορα ὅτι πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺ μὲν ἦτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὴν Φασαηλον, ἐν εἶχον οἱ περὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀπεστήλωσαν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' αὐθαδείας ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς ἀφεδρὸν ποιοῦσα, καὶ τῇ μαριάμμῃ συγχωρούμενον, ἀφιστᾶσιν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ὡς πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς ἀφορμὰς φερνίμαιτι χρωμένη μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξωτερίζει δυσχέρειαν. ἡρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, εὐθὺ μὲν ἐξετετάραχτο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ὡς ἔφερεν. ὑπηρατούμενος δὲ, ἐπὶ μὴ φρονίμως τι ποιῆσαι ἀφ' τὸν ἔρωτα, συνετόνως τῷ πάθει, καὶ τῷ ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀνέκρινεν ὡς τὸν πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δ' ἐκείνης, καὶ πάντ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτάνουσα, πρὸς ἐκεῖνον, εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κἀκ μικροῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ὡς τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς περὶ τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖσθαι περὶ ὧν ἔδωξεν ἀκούσας πέπις δυκέναι, καὶ περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλὴν ὡμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ δυνοίας πρὸς αὐτὴν ἀκωμολόγει. ἐν τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, περιέπιπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀσουδῆς ἀμπερυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τὸ βασιλέως ἀπεσουμένου, καὶ ὅπι τὴν αὐτοῦ διάθεσιν ἔλκοντος, ἡ φιλουμένη εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κατὰ τὴν ἐντολὴν εἰ πάσχοι πάλαι ὑπ' αὐτοκράτορος, καὶμὲ συναπολέσθαι τὴν ἀδήλους αἰτίαν. τότε περαυτοσύνος τὸ λόγου, περιπαθήσας ὁ βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, καὶ τῷ αὐτοῦ τειχῶν αὐτὸς ἐξεφέρετο, περιφανὴς φόβου ἔχειν τὸ ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἡ γὰρ αὖ ἐξεπεῖν ἃ καρδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγυμνωμένης. ἔτος δ' ἔχων, ἀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲ τὴν ὁρμὴν ἐπεφέτησεν, ἑαυτὸν ἀκαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυχερῶς. τὸν μὲν γοῦν ἰώσηπον ἐξ εἰς ὄψιν ἐλθόντα ἀκαρπήσασθαι προσέταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παραίτιον, ἀνῆσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν συρίαν ταραχὰς εἶχεν, ἵνα ἀπείσης τῆς κλεοπάτρας τὸν αὐτοκράτορα μὴ πᾶσιν ὅπιχθρεῖν. ἐπέθη γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ δοῦναι, καὶ πλείστον ἴσχυεν ἐν τῷ ἐκείνῳ πρὸς αὐτὴν ὑπερθυμίας, φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, ὡς δαιμονίας ἐδὲν ἔλπει, τὸ μὲ ἀδελφὸν, ᾧ τὸ βασιλείαν ἦδει γλυκυμένειν, περιαιρεῖσθαι φαρμάκοις, ἐ ἔτος ἔχοντα, τὸ δ' ἀδελφὼ ἀρτίνοϊν ἱκετεύουσαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ ἀρτέμιδος ἱκετεύουσα δι' αἰσχύνης. χρημάτων μὲ γὰρ ἕνεκα ἔτι μόνον ἐλπιζόμενον, καὶ ναοὶ ἐ ἄφοι περιεκόμισαν, ἐθ' ἱερᾶ τινὸς ἔτους ἀσύλου δόξαντος, ὡς μὴ παραρεθῆναι τὸ ἐν αὐτῷ κόσμον, ἵστε ἐκβάλλε, μὴ παῦσιν τὸ ἀπλοῦ μόνον παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς ἀπορίαν

quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quàm primùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Ioſephum criminata eſt, Mariamnes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariamnen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos. ægrè tamen ſe continens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariamnen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebátque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabatúrque capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim prodituram fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cúmque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum xv. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque ſpes affulgeret, neque templum, neque ſepulchrum, neque aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio, miſcebátque ſacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquiſſimis. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuo ſolicitabat, vt aliis ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolùm, ſed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῇ τ' ἀδικίας πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον ἐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δεδουλωμένῃ τ' ὀνθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τ' ὄλπιον ἐκδεῖν ὧν ἐπιθυμεῖ. διὰ ταῦτα δ' τ' αὐτοκράτορα ἐπῆρτο ἀεί τι τῆς ἄλλων ἁρπάζειν αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ βαδίσασα σὺν ἐκείνῳ τ' συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τ' Πτολεμαίου πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς φεύγουσιν ἐπάγει, κτείνουσιν. ἦτει δ' παρ' αὐτοκράτορος τὴν τε Ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῆς δ' αὐτοκράτορος τὸ μὲν ὅλον ἠττᾶσθαι συνέβαινε τ' γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐν τ' ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μὴν τοι πειρᾶσθαι τ' ἀδικίας ἐξευδυσώπει μὴ μέχρι τοῦτου κατάκοον γενόμενον, ὅτι μεγίστοις ἀμβάλοιτο. ἵν' ὃν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη δεδοικὼς ἐν φανερῷ δόξῃ κακὸς, μέρη τ' χώρας ἑκατέρα παρελόμενος, τούτοις αὐτὼ ἐδωρήσατο. δίδωσι δ' καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις ἀγύπτου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐν προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεᾶς.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſã ſibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longè precioſiſſimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam proſtratam impudentiam, & reiecturus ſi petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſic enim multis moleſtiis leuare poſſe eos quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis verſantem negotiis in manifeſtum ſe periculum coniicere, & obſecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per vim atque inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſupereſſe vel mediocrem excuſationem, quin mulier ſit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟύτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡδαπέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν αὐτοκράτορα, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δ' καὶ εἰς τ' ἰουδαίαν ἠρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δῶρα, καὶ τὰς φοίνικος ἱερειχοῦντα φορτόδους ἠρώδου μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ὡδὲ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις ὢσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας φέρει τὸν ἠρώδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀωδαχαλίνωτος ταῖς ἐντὸς ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ πεθεῖσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπέρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἡνιοχεῖσθαι ὑβρεως ὑποκαταστᾶσα. τὸ δ' σύμπαν ἐξ ὀνθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἠρώδης δὲ πάλαι μὲν ἐν δίνοις ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὸν εἰς ἅπαντας ὀπισάμενος, τότε δ' καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ φθόνῳ πεμφθήσεται, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρεῖ, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῆς διεπεύσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ὀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἀπαντας. οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτοκράτορι λυσιτελήσειν, εἰ δ' ἐκείνῳ πιστῆς ἰσωθήσης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καθέξει, τοιοῦτον δεσπόσθαι. ταῦτα βουλόμενοι, συνῴλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς ἐν ἄξιον μείζω φεύγοντα, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐν προπετείᾳ ὀπισθεύειν. ὑ γὰρ αἰσχύνην τὸν αὐτοκράτορα, εἰ δ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτῆς τὸ συμφέρον σπάσει πρὸ τῆς οἰκειότητος. τοῦτο γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὀπιθυμίαν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μήτε μὴν τὸ οὐδὲν εἰς ἀπολογίαν φάσκειν, τῷ μὲν ὀπιχειρήσαντος εἰς γυναῖκα γεγυμνῶσθαι, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' οἰκείων ἐχ-

ἐχυρίαν τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ C ταύτην τίς οἰη- A
θείη, σὺν αὐθαδείᾳ C καταγνώσει τ ἐκείνε δυαθέσεως
φανερμφής. ἐξ ὧν ἐκ ἀδηλον ὡς μεγάλων κ ἀπαύσων
κακῶν ἀναπλησθήσ τὰ ωερὶ τ ἀρχιλ αὐτῷ κ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ἀπερυσάμμον τ ἀμῦρτίαν, εἰς ἰω ἐκείνη πα-
ρεκαλεῖ, θεὸς τ καιρὸν δυχημόνως. τοιαῦτα δελιτῶ-
μμαι C τὸ κινδ ωεύειν ἐξ εἰκότος ωροδηλῶντες, ἐ-
πίεχον αὐτὸν τ ἐπεγχρήσεως. ὁ δ, τ κλεοπάτραν δω-
ρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' αἰγύπτε ωροὔπεμψεν. αὐτό- B
τιος δ, τ ἀρμμίαν καταλαβὼν, ἀρταβάζλν τ περαίε
σὺν τοῖς παισὶ σατράπας, δέσμιον εἰς αἴγυπτον ἀπε-
πέμπ, δωρεύμμος τότους τ κλεοπάτραν, κ τῷ παν-
τὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμμίας
δ' ἐβασίλδυσεν ἀρταξίας ὁ ωρεσβύτατος τῷ ἐκείνου
παίδων, δραδρας ἐν τῷ τότε. κ τοῦτον ἀρχέλαος κ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, περαίλω τ νεώτερον ἀδελ-
φὸν, ὀπὶ τ βασιλείαν καθῆγαγον. ταῦτα μ οὖν ἐν ὑσέ- C
ρῳ. ωδεὶ δ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τ ὑπ' ἀντωνίου
δοθείσης χώρας, ὁ μ ἡρώδης δίκαιος ἰω, ἐκ ἀσφαλὲς
ἡγούμμος διδόναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ'
ἀραψ, ἡρώδε τ φορὰν ὑπεδιξαμμύε, χρόνον μύ τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δγακόσια τάλαντα. μ' ταῦτα δ
κακοήθης ἰω κ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, κ μόλις εἰ κ
μέρη τινὰ δγαλύσειν, ὑδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἡρώδης ἐπελέμησεν Ἀραψὶ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτὸν Ⓒ ὑπὸ καίσαρι Ⓒ ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ.

HΡώδης δ τοῦτον τ ζόπον ἀδνωμονοῦντος, κ τελευ-
ταῖον ὑδὲν ἐπ τῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μ' ὡς ἐπελυσάμμος, ωροθεσμίᾳ δ ἐχρήσατο ρω-
μαϊκῷ πολέμῳ. τ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ωροσδοκω- E
μμένης, ἰω ὅτι τ ζ κ π' κ ρ' ὀλυμπιάδος χρόνῳ συνέ-
βη, καῖσαρ μ' ἀντωνίῳ ωρὸς τ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσ
θεαγμάτων. ἡρώδης δ κ τ χώρας δύβότε μμύσης
αὐτῷ πολιὼ ἤδη χρόνον, C ωροσόδων κ δυνάμεων δύ-
ρημμύων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὀπίμελες ἀ-
ταῖς τ ωδαγωνιάις χρησάμμος. ἀντώνιος δ, τ μ ἐκεί-
νε συμμαχίας ὑδὲν ἐφη δεῖσθ, τ δ' ἄραβα, κ γὰρ ἱκνε-
κόει ωδός τε αὐτὸ κ τ κλεοπάτρας τ ἀπιστίαν, ἐπε-
ξελθεῖν ωροστάττε. ἠξίε γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ- F
σιτελεῖν αὐτῇ, τ ἕτερον ὑπὸ θατέρε κακῶς πάσχειν
ἡγεμμύη. τοῦτον αὐτὸ παρ' αὐτοῦ λεχθέντων, ὑποσρέ-
ψας ἡρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. κ δὴ εἰς τὴν
ἀραβίαν ἐμβαλὼν, κ ωδαγωνιαθέντος ἱππικοῦ κ
πεζῆς δυνάμεως, εἰς δίωτολιν ἀφικνεῖται τῆς ἀράβων
ἐκεῖ συναντώντων. ἡ γὰρ ἐλελήθει τὰ ωερὶ τ πόλεμον
αὐτοὺς, κ μάχης καρτερᾶς γλυμμύης, ἐκράτησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μ' δ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ ἀράβων εἰς κατὰ
συμμίξεις, χωρεία δ' ἐσὶ ταῦτα τ κοίλης συρίας. ἡρώδης G
δ ωροπεπυσμμύος, ὅπερ ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον ἧς εἶχεν δυνάμεως. κ πλησιάσας ἐν κατὰ στρα-
τοπεδ δίοδον διεγώκει, χαρακά τε βαλλόμμος ἐξ
δικαίου τοῖς μάχαις ὑπεχειρεῖτ. ταῦτα δ αὖτε ὑπο-
πτεύοντες, ἔβοα τὸ πλῆθος τῷ ἰουδαίων, παρελό-
μμον τ ξυλῶν, ἄγειν ὑπὸ τοὺς ἄραβας. ὥρμητο δ C τῷ συντεύχθαι πις δύειν καλῶς, κ ταῖς ωροθυμίαις

honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet reculata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē ſuā fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterererentur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quietu rusſi Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucique in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex inſperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudeam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum exsulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum viribus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

ἄμενον ἐχόντων ὅσοι τ' πρώτλω μάχλω νενικήκεσαν ὑσλ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὁπλίζ'ψαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβέντων λιὼ κ) πᾶσαν ὁλοφυρμῶν ἀυδὴν, ἔγνω τῇ ῥᾳθυμίᾳ τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσαδ', κ) ῥᾳψπὼν ὡς ὐ λελείψε) τ' ἐπείνων ἀρετῆς ῥῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καλ' οἰκεία τέλη συναναλεθησάντων. ἔκπληξις ἦ δ'δις ἐμπίπλει τοῖς ἄραψι, ἀπιςάντες γδ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχους ὄντας, ἐ μεσοὺς φορτήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι σκλίναντες. κἀν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώτερος κακώσαις ἡρώδη ἐ τοὺς ἰουδαίους. ὅδε γδ ὢν στρατηγὸς μ' πλειόπτερας ὅπλ' τ' ἐκεῖ, διάφορος ἦ ἡρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀνδραποδώδως ἐσκόπει, δρασάντων μὴ τι λαμπρὸν τῇ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττωμένων ἦ ὁ κ) συνίδη, τοῖς ὑπὸ τ' χώρας συνελπιδόσι τῇ οἰκείων ἀνδραποδισμὸς ὁλοπίθεδ τοῖς ἰουδαίοις. κ) τότε κεκμηκόσι τε κ) νικᾶν οἰομένοις ἀφόβως δοκοῦντας ὁλόπεσον, πολλὰ ἐποίει φόνον. τάς τε γδ ῥᾳθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθρὸς σκληπατήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τῇ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χωροῦντες, ταχὺ τῇ ὁλοχειρίαν των ἡττῶντο, κ) πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χαλεποῖς ἀφίπποις κ) πεζώδεσιν, ὧν πλέον τὸν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὸν ὁπίσθιον ποιησάμενοι. καλῶς ἦ παχόντων αἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, κ) πάλιν ὑποστρέψαντες, ἔκτειναν ἅ'δη τετραμμένους. γένοντο ἦ παντοδαπαὶ κτεννυμένων ἀπώλειαι, δέκ τῇ διαπιπτόντων, ὑ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ) τ' μάχλω, ἀφιππάζεται βοήθδαν ἄξων, ὑ μὲν διέφθη καίπερ ἑαυδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῇ ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ὑ μέχρις δύτυχήκεσαν ὑπ' ὠδηλότου, νίκλω τε ἧς πλεῖσον ἀπέδησαν ἀνειληφότες, κ) πολλῷ τῇ ἐναντίων ἀφηρημένοι δύναμιν. ζωντεῦθεν, ὁ μὲν ἡρώδης ληστείας ἐχρᾶτο, κ) τὰ πολλὰ καταζέχων τὸν τῇ ἀράβων ἐκάκου τοῖς ὁλιδρομοῦσι στρατοπεδευόμενος ὅπ' τῇ ὀρῶν, κ) τὸ μ' σύμπαν ὀξίζατο κ) ζυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐκ ἀζημίως ἦ μενόμενος τῇ συνεχείᾳ, κ) τῇ φιλίππου, τῇ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πᾶσμα διορθούμενος.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ ῥηθέντος σεισμοῦ κ) τῶν ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεσταμένης κατὰ Ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῇ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῇ ἐν τῇ χώρᾳ πανῶν πολλὰ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἦ καὶ τῇ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις, ὡσεὶ μυρίους. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατεθέμενον, ὐδὲν ὑπὸ τῇ πάθους κατεβλάβη. ζεῦ-

τα πιωθαπομένοις τοῖς ἄραψιν, κ) μᾶλλον ἢ κ) ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοις ἐκ τῇ γενομένων λόγους τῇ μίσει τῇ ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπὶ ἐκεῖ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀπαθοῦς τοῖς πολεμίοις, κ) διεφθορότων τῇ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀπόπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῇ τε ἰουδαίων τοὶς φρέσβεις, ἦκον γδ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις ἐφειλεῖν ποιούμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, κ) μετὰ πάσης ῥᾳθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῇ.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτι τὴν ἔφοδον ἐξεδέξατο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, περιεῖδον τὰ πράγματα πλείονος ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς περιοῦσης. ἐλπὶς γὰρ ἦν ἔτι τιμίας ἐλπὶς προσημαίνουσι τὴν μάχης, ὅτι βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τὴν οἶκοι πραγμάτων. ὅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ παρώρμησε ἀναλαμβάνειν αὐτὴν πεπτωκότα τὰ πρωτήματα. προελθὼν δὲ καὶ ὀλιγαθαρρήσας τινὰς τῷ ἀμείνονι, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οἰκτίρων αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιούτοις ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

A

B

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

Cap. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοῶμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ περὶ τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἦν τοῖς τοιούτοις, καὶ τοὺς πλείονα ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῷ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἕνεκα καλῶς προχθέντος ἐπανορθώσεται, διὰ ταῦτα καλέσας προσείλημμαι ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι γὰρ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμενοι ὑπομεῖξαι, διὰ τὸ ὑβρισθῆναι δίοπερ ἐγὼ καὶ τὴν ἐν ἡμῖν δύναμιν οὐδὲν ὄκνου, καὶ πλείους εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ πρὸς ἄραβων ἀδικίαν ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτους ἀπίστως διακειμένην, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ, πλείστα μέν τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τῇ παρὰ χάριν ἐφεδρεύοντες ἀδυπονίᾳ. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀπολέσειν, καὶ διολοῦναι κλεοπάτρα, τίνες ἄλλοι τὸ δίους ἀπήλλαξαν; ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου τὰ δεῖν μηδὲν ὑπεναντιοῦσθαι, ὃ δυνατὸν αὖ ὑπόπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρας μέρη τινὰ προσλαβεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησαμένου ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδια, τὰ μὲν ἀσφαλεῖς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δὲ παρὰ αὐτοὺς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δὲ ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοφειλομένη γέγονε, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐ μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρου, ἢ τὰ χώρας ἀτόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκ ὑπὲρ γε τούτων οἷς αὐτοὶ στοχάζομαι, οὐδὲ τοῖς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς εὐτάξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ ἀρχῷ ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστερουμένους, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦν πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ μόνα τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὀκνηρόν, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνησθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

C

D

E

F

G

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quam videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo disseram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me benuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decíderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum c c. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mitũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

τοὺς ἀδίκους πιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ βουλομένῳ, καὶ πᾶσιν ἀγγέλλουσι ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, ἃ ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων. ἃ δὲ ὁμολογεῖται πᾶσιν ἀνομώτατα τοῖς τε ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ὑποσφάξαντες αὐτοὺς, καίπερ ἐλλείνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους ὄντας τοῖς κήρυκας φασκόντων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις διὰ ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίοις διαλλάττειν δύναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ὑποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύαιντο, ἢ περὶ τὸν βίον δίκαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον δυτυχεῖν τούτων αὐτοὺς πεφεαγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐκ ἄξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ὄζιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεῷ δ' παρόντος, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρέσιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, νικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τῷ δευτέρῳ, οὐδὲ αὐτέχον ἡμῶν, ἀλλ' ἔφυγον οὐδὲ ἐκ ὑπομείναντες τὸν ἔφοδον, καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθλίοις ἐπέθετο πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον αὖ δεξαμενία τούτοις ἐκείνων, ἢ δεύτερα ἀνομία, καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλαττον φρονῶμεν, ἐφ' οἷς μείζοις ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ γυναίους ἡγήσαί τις αὐτοὺς, ὃ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὀρμηθείης; τὸ γὰρ δύψυχον, ὃν ἐν τῷ τοῖς ἀθενεσ' ἄτοις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δύνασθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοητέον, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γιγνόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς ὁ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῶν δειλείας τὸν αὐτὸν αἰτίαν γίνεσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ὡς ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς ἂν περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δ' χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραμησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλιψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσεῖσι μάχεσθ. καὶ γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ἐθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονός, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη τινά. καὶ εἰ καὶ θεοῦ γνώμῃ πέφευγεν, δῆλον ὡς καὶ πέπαυται καὶ τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἂν αὖ μετεβάλλετο. τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον αἴρεσθαι, καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. σείων γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ τοῦτο τὴν χώραν ὑπολομβάνων, οὐδὲν οὐδὲν ἔπαθεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι κἂν εἰ παυδημεὶ μὴ πάντων καὶ γυναικῶν ἐξεστρατεύεσθε, οὐκ ἂν ὑμῶν μηδὲν ἀπήκεσον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι τοῦ πάντα ἡμῶν προῖσ ἀμεῖνον ἔχειν τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν τοὺς φιλίαν, ἀσπόνδους δὲ ἐν ταῖς μάχαις, ἀνοσίους

ἀσσίους ἢ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἥττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐκέκτηντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀπαλλαγὼν αὐτοὺς ἦγε, ὅπη τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φεύγειον ἐν μέσῳ χείμαρρον καταλαβεῖν. ἅτε γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελημένος ἔσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον σωλάξαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιεισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν Ἀράβων προσοίσεται, ἄμαλλα γίνεται πρὸς τὴν χωρίᾳ. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἥττηθέντες οἱ τὴν Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο οὖθις εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐμπεσὸν ἐλυσίτελει, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῷ ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν ἢ χάρακα διαφθεῖραι, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγων ἀπέβαλε. τούτοις γὰρ ἐνθυμηθέντες, προσῆσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἦν εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἐδοτοιοῦν ἐκπεπτωκότες, ὅμως δ' οὐδὲ εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δύναμιν τὸ κατεπείγειν ὅτι τὸ ζῆμερὸν ὑπὸ δ' ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπειρηκότες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν ἦν τοσοῦτος φόνος ἐκλιναίντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τὴν πολεμίων θηρεύειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπίους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προεμπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐκτείνοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ εὐβαίῳ τινὶ ἐλπίδι σωτηρίας, ὑποφεύγειν τὴν ἐπιπολαίων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες σωτηριωτέρων μὲν οὐ κατέχυσαν, προκαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ προσπεσοῦντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐφρεσβύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὡς δικαίως ἔπειθε, τὸ δὲ δίψος ἠπείγου, πᾶν ὁποιῶν ὑφίεσθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ἔτε πρόσθεν, ἔτε λύτρα τὴν ἡλωκότων, ἔτ' ἄλλοπι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐνδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκάζομενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τὴν δίψει, προϊόντες αὐτοὺς ἐπεχείρουν ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἀξίναν πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅπη τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἰρούμενοι, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ἀλήθειαν ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρπασαν δ' ἐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς δὲ ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τύπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τινὶ συμφορᾶν τὸ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῷ ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ πρὸ ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δ' πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον οὐ αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, τεθαυμακότες δ' ἐν τοῖς οἰκείαις συμφοραῖς τινὶ Ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ πρὸς ἅπαν ἀπείρωναν τὸ ἔθνος.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, propere duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrorque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum B transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamé contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam C afferentes: cóseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inderent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit D quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens factorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint E ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ tententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tá viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia cecidérunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt. F

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς αἱρεθεὶς ἔχων ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peterétque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eādem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὅτι δὲ πλεῖσον ὅπλον τοῖς ἀνημερήμασιν ἡξιωκὼς φερνεῖν, ἀνέφερεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα φρονείληφὼς ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τ' ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν ἔν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχρήτῳ καὶ πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὑπὲρ τὴν ὅλων κεῖσιν ἐπάγων, αὐτόνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τε ἡρώδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. καὶ γὰρ εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτὸν πρὸς αὐτόνιον φιλίας γεγυμνωμένον. ὧν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ἀπόγνωσις τὴν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συμπάθειαν. πάθος ἦ λελησθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρώδης τ' ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾠετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν πεισθείη τε καὶ διαφύγη τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιρεῖς ἐφορμᾶν, ἀνδρα τυχεῖν τ' βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι δι' καίσαρος, φθάνων τὸν μόνον ὅπλ τῆς βασιλείας ἡγησόμενον ὅπλ θυμῷ δι' ἐξελεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδύθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὅπλα κία τε τόπου καὶ τότε καὶ τ' ἄλλον χρόνον, ἐκ ἠξίει πολυπραγμονεῖν ἀδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου νόμιμον ἡγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ὢν ἀλεξάνδρα καὶ τῶν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατὴς φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρώδου πλεονεξίαν εἰς τὸν αὐτὸ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸ τούτων μᾶλλον γράφειν τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαι τε αὐτοὺς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπερελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸ ἡρώδου ὅπως χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἂν ἐχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ ἦθος καὶ διὰ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεποιθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸ τούτων, καὶ τ' ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ἀπιβουλῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὅπλ σολύμων δοῦναι δοσιθέῳ τινὶ τ' πρὸ αὐτὸν φίλων, ὃν ἦ σωτέτακτο πέμψειν αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ διαπέμψοντας ἱππέας ὅπλ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὐτὴ δ' ἀπέχει τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ὅπερ δὴ δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτὸ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τ' πρὸς ἡρώδην δυσνοίας ἐμπρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτονίου πρότερον ἀδελφός. ὁ μὲν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τ' ὑπηρεσίαν γνωσθῆναι. πεμπόμενος δ' τ' ἐκείνου ἐλπίδας ἐκ τῶν βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὅπως δώσειν ἡρώδῃ τ' ὅπλ σολύμων. ὁ δ' τ' δυνοίας ἀποδεξάμενος, ἐπὶ τούτῳ πρόσθεν συνεπουργήσαι παρεκελεύετο. πύθεσθαι τὸν ὅπλ σολύμων, καὶ κατασημανάμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ὁ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δ' τῷ δοσιθέῳ ὑποθύμως πεπραγμένα, ὁ μὲν ἄραψ ἀπεπίστειλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

VII.

A

B

C

D

E

F

G

δίχεσθαι Ϲ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν ἢ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσασαν, Ϲ πρὸς μηδὲν ἐνδείσειν ὧν ἥξιε. ὡς ὃ καὶ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ὄπτιν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ πρὸ τῶν γνωμόνων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου ὃ, τὰς ὄπτιας δίξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα ὃ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως πρώδου πεπείσμεθα. τοῖς δ' ἄλλοις, ὃ καὶ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ πρώδην οὐ δοκοῦσιν, ἀλλ' ὑπὲρ βουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γάρ ἔτας. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὄπτιας ἔλαβε παρὰ τοῦ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἶη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ ὃ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τοῦτον ἐπαναφέρειν δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια ὃ τοῦ μηδὲν ἁμαρτεῖν τοιούτῳ τέλει προπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὀπτικειαν τοῦ τρόπου, Ϲ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὰ πλεῖστα τῷ καὶ τὴν διοίκησιν, ἀντιπάτρῳ ὑποκεχωρηκέναι. τότε ὃ πλείω μὲν ἢ ὡς γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ὃ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὄπτασε. διαβεβήκει ὃ καὶ τὸν εὐφράτην, τοὺς ἐν τῇ πέραν τιμῶντας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γνησιώτερος ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἄπεσθαι πάντων ἀπιθανότατον, καὶ ὁ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκοπὸν πρώδου γενέσθαι. τέτο μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλας Ϲ πολυτρόπους χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῇ ζωῇ τύχαις, οὗτος μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας αὐτῷ τὸ μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καταστὰς τῶν ἰουδαίων ἔθνους, ἔθεσιν δ' τοῦ τιμιωτάτου κατέσχε. σαλαβὼν ὃ τὴν βασιλείαν ἀποθανόντος τὸ μητρὸς αὐτῷ, Ϲ ταύτην καταισχὼν γ' μοίρας, σκήπτρει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ πομπωνίου. καὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἀπολαβών, ἔτη μὲ διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ὃ τὸ δεύτερον ὑπ' ἀντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα σαλὰ παρθους αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τοῦ οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ πρώδου προσγενομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προδοκίαν ἀπλῶς, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τῷ δυχερίσαντι ὃ ὡς προειρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὄπτικὸς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ὁ πολυπράγμων, ὁ ὃ δεινὸς ὢν βασιλείας ὄπτασθαι. ἀντιπάτρῳ τε Ϲ πρώδης μάχει τοῦδε προσελθεῖν ἐγένετο, διὰ τὴν ὀπτικειαν τοῦ ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας ὕστερον δίκαιον, ὕστερ δυσεβὲς ἐξ αὐτῶν ἔρασε τοιούτου τέλους. ὁ ὃ πρώδης ὡς Ϲ τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀσεβῶν πρὸς καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρὸ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τῇ γνωμένῃ αὐτῷ πρὸς αντώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὸν ἀλεξάνδραν, μὴ τῇ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ὑποστήσῃ καὶ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebárque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniſſimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defũctæ cùm in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata A regni cura Phæroræ ſuo fratri,& matrem Cypron,& ſororem,& totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa B his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit. C

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit,poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſúſq;ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam,ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne E poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnino in ordinem redigi,videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato,licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille F verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quòd ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas,qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum,licet tibi quoque hoc experiri.mutato enim nomine nihilomin⁹manebit amicitia,& laudẽ ſuá merebitur. His verbis G cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἡρώδης ἔσχε καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα συνέβαλε μὸς, εἰς ῥόδον ἀπέπλευσε καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα,τὰ δ' ἄλλα περὶ αὐτὸν ἀξιώματος ἐδὲν ὑφεικώς. ὅτε γὲ κοινωνῆσαι λόγου καὶ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἐφ' αὑτὸν φρονήματος, ὥστ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπὶ τοιούτοις ἁπόμβος,ὥστε δέησιν τινὰ ποιεῖσθαι, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν,ἀποδοὺς γὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποπτήτως.ἔλεγε γὰρ τῷ καίσαρι,καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ἐνεῖναι πρὸς ἀντώνιον,καὶ πάντα πρᾶξαι καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ καὶ τὰ πράγματα,στρατείας μὲν καὶ κοινωνήσας καὶ βοηθείας τῷ ἀνδρὶ, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μεζόνα τὴν ὀφειλόμενον αὐτῷ ἐνεῖναι. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὲν εἶναι φίλον,διεργάτην δ' ἐκείνου ὄντα μὲν, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀναλωκὼς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωτηρίαν καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ὑπηρέτην τῷ δεσπότῃ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβολαῖς ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τὴν τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων , ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτοκράτορι, τῷ μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σῶζεσθαι, καὶ μὴ τῷ θεάματι συμπεσεῖν, θεοδεικνύοντα κλεοπάτραν ὑπαίτιον. θεὸς ἀπροσμάχητος γὰρ ἐκείνης,αὐτός τε τῷ θεάματι ἄρχειν ὑπείναι, καὶ τοῖς θεοῖς σε συμβάσεις ῥᾴον διοικεῖσθαι τῶν ἐχθρᾶς. ὧν ὑδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθείς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ θεραπεύσας τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ θεὸς αὐτοκράτορι ὀργῇ κεῖνες καὶ τὴν ἐμὴν θεοθυμίαν , ὡς αἴ εἴη μοι τῷ πεπραγμένων ἀρνησις,ὑδὲ ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτῷ θεὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν. εἰ δὲ τὸ θεόσωπον ἁπλῶν, τὸς εἰμὶ θεὸς τοὺς διεργάτας , καὶ ποῖος φίλος ζητάζοις, ἔσαι σοι πείρᾳ τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εὐνοίαν.τὸ δὲ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν τοῦς,ὑδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δοκιμεῖν συνήσεται.ταῦτα λέγων, ὁ μεζόνως ἐπεπαράσατο τὸν καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ παρ' αὐτοῦ ἐμφαίνων τὸ τὴν ψυχῆς ἐλευθέριον , λαμπρὸν,ὡς τε αὐτοῦ ζῆν τῷ ἐγκλημάτων αἰτίας,σύσασιν ἤδη τὸν θεὸς ἐκεῖνον δύνοιας θεαματικὴν.

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ προ- A
τρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἐπὶ
τῶν αὐτοκρατόρων φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε πομπῆς, προ-
δείξας ὅτι καπήλιος γεγράφειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ
πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν ἡρῴδην.
τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώματος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν
αὐτὸν πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν,
δόσεσι καίσαρος καὶ δόγμασι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος
αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπεπραγματεύσατο, παρέπεμ- B
ψεν ἐπ' ἀγρίππᾳ καίσαρα δωρησάμενος ἱππικὴν δύνα-
μιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφάνων μεγα-
λοψυχίαν. ἠτεῖτο δ' Ἡρῴδης αὐτοκράτορα συνήθων ἀλέξαν-
δρον, ὡς μηδὲν αἰτήσεσον παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ
ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένῳ καίσαρος. ἐπανεὶς
δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ,
καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πρεσβεύσασιν ἔκπληξιν παρέχειν,
ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμέ-
νειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. δίδυς μὲν οὖν πρὸς τὴν C
ὑποδοχὴν ἐκπονήσει καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς ἄργιππον
εἰσβαλεῖν μέλλοντος. κἀπιδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐ-
τὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ
τῷ στρατεύματι ξένια ἐκ τῆς ὁπωπηδείων ἀφθονίας, κἂν
τοῖς ἀνεσάτοις ἐχρήζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάτ-
τοντος συνιππάζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλως
αὐδεάσιν ῥ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐκ πλείστων ὑ-
πηρεσίας ἠσκημένοις. παρέχε δὲ καὶ τ' αὐυδρίαν διερχο- D
μένοις, τῷ τῆς ἐπεγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου,
μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρείᾳ στρατιώτας, ὑ-
στερηθῆναι. αὐτὸν γε μὲν καίσαρα ἐλαίοις ὠδωρή-
σατο, καὶ παρέσησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τ' βασι-
λείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέρα τὰ κτ'
τῆς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς
πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑποιωίσῃ, καὶ πλεῖστον
ἰώνητο τῇ χρείᾳ τοῦ καίσαρος τὸ μεγαλόψυχον ἁρ-
μόσας. ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' ἀγρίππᾳ τ' πρώ- E
δου υἱέος τὰς ὑποπρεσίας ἤττων ἐφαίη.

Κεφάλαιον ιά'.

Ως ἡρώδης φυλάσσει διαζοληῖς παρεξωθῆ τῷ γυναί-κα μαριάμμην ἀποκτίναι.

ΤΟότε μὲν οὖν ἡρώδης ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγ- F
μένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσας τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰνθῆσαι δὲ ὅπερ
ἦν ὑπόπτον ἐν εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο κατατεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν,
μηδ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν,
χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ
βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον G
αὐτῷ ἡγουμένῳ ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ
τῷ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιώ-
σεσθαι δι' αὐτὸν ἐσκηνέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωθεί-
σας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δι' ὑποψίας
εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαιμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ
πᾶν ὅπλισαμένη. σόαιμος δὲ καὶ τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ὑπὸ ὧν ἡρώδης ἐπετέταλτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δω-
ρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐνδιέκαμψε δυσοῖν αὐτὸν, ἥττατο καὶ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἔξειπεν ἁπάσας

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nó minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spẽ acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiã Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum c l. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trãseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis d c c c. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quam pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Cap. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitẽ: nec vnquã excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatẽ suam sitã in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremò effutiit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic exiitimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò inquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperte fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium : eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súisque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum sęuius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam pròperans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μᾶλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι τ αὐτῆς ὀπισρέψειν ἐξουσίας. εἰ δ᾽ ἢ, μᾶλλον ἐκφοβήσων τὸν ἐπ᾽ αὐτὸ κίνδυνον, ἢ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἰδὼν εἰκὸς ἦν ἀποτεύξασθαι τῦ φθάνοντος ἀξιώματος, ἀλλὰ κ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γλυκυτέρας. ἐπέλπιζε δ᾽ αὐτὸν ἐκ ἥκειν εἰ κὴ πάντα κατὰ νοῦν θεὶς ἐπανορθώσειν πρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτὸν πεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν περὶ τὴν μιριάμμιν ἔρωτα, μείζονα λόγου τῦ βασιλέως. ταῦτα τὰ προσκλίσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλει. μιριάμμη δ᾽ χαλεπῶς μὲ ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῦ ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς δ᾽ διέκειτο, μηδενὸς μᾶλ τυχεῖν αὐτὸν τῦ ἴσου δυσχερῶς, δυσπίστως δ᾽ εἰ τύχη τὸν μετ᾽ αὐτὸν βίον κρίνουσα. κ τῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπερφιλῶν τὸ κατ᾽ αὐτὸν πάθος. ὁ μὲν γὰρ ὅτι μεγάλοις οἷς παρ᾽ ἐλπίδας δυτυχήσει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων διηγγέλλετο. μόνῃ δ᾽ ἐκ πάντων δεῖ τὸν ἔρωτα κ τὴν ὕβριν αὐτῦ σωφρόνως φέρειν παιδεύεσθαι προπέμπει παιδαγωγόν. τῇ δ᾽ ὕτε τὰς δημοσίας διηγουμένῃ χαρὰς μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὥστ᾽ ὑπερκρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀβελτερίας κ τῆς περιούσης εὐηθείας, πρὸς μὲν τοὺς ἀπασμοὺς αἰσθέσει, τοῖς δ᾽ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς ἐκ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ κ καταφανῆ γινόμενα τὸν ἡρώδην ὑπεραίρειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ περίλυπον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος ἐκ ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ᾽ τῷ πράγματι & τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῦσ᾽, ταῖς τε ὀργαῖς & ταῖς ὀμαλλαγαῖς, ἐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ᾽ ὑπὸ θατέρου μεταβάλλων. εἰς θάτερον ἐφ᾽ ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὕτως ἐν μέσῳ τῇ ζύγει κ σείρει ἀποληφθεὶς, κ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ἀσφαλείας αὐτὸν, ὀλίγῳ τὸ περικατειλῆφθαι τὸν ψυχὸν ἀσθενέσερος εἰς τὸ μᾶλλον σθαι τὸν ἄνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ᾽ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ᾽ αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποπαύσης εἰσπραττόμενος. σωισθῦσα δ᾽ αὐτὸν ὕτως ἔχουσα πρὸς τὸν μιριάμμιν ἦτε ἀδελφὴ κ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὠφθησαν τὸν καιρὸν τῆ πρὸς ἐκείνῃ μίσους εἰλικρίνειαν. κ διελάλουν ὐ μικρᾶς παροξυνούσας τὸν ἡρώδην ὑποβολάς, μῖσος ὁμοῦ κ ζηλοτυπίαν ἐμποιῶν δυνησομένας. ὁ δ᾽ ὕτε τῇ ὄντων ἀνδρὸς ἤκουε λόγον, ὕτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπος δυκὼς ἐπιθάρρει. χεῖρον μὲν δὴ πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, κ τὸ πάθος αὐτεξεκαίετο, τῆς μὲν ὑποκρυπτομένης τὸν θάνατον, τῆ δ᾽ τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν διὰ σπουδῆς ἐπροάχθη τι τῆ αἰτήσεων. νικῶ δ᾽ καίσαρος ἀπελθόντος κατὰ τὸν πόλεμον, & τεθνηκότων ἀντωνίου κ κλεοπάτρας ἔχων ἀγύπτου, ἐπιῤῥόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ πρὸς τὸν οἰκεῖον.

ἐξιὼν δ᾽ μιριάμμη πρόσρησιν ποιμένα, πολλήν τε χάριν ὁμολόγῃ, κ μεριδαρχίαν αὐτῦ πρὸς βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲ τυχὼν τ τιμῆς. ἡρώδης δ᾽ ἀπόμενος ἐν ἀγύπτῳ, καίσαρί τε μὴ πλείονος συντυχὼν τ παῤῥησίας, ὡς ἦδη φίλος, κ μειζόνων ἀξιωθείς. τ τε γὰρ κλεοπάτρας καθοσιωθέντων λατῦ αὐτ᾽ ἐδωρήσατο, κ τ χώραν ἀπέδωκεν αὐτῦ πάλιν, ἣν δι᾽ ἐκείνης ἀφῃρέθη προσθήκη δ᾽ κ τῇ βασιλείᾳ

λείᾳ

λείαν γάζαν τε Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παρ- A
αλίου γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόππην, τε Στρα-
τωνος πύργον. ὑπερτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότε-
ρος ἦν. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ'
ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ᾤετο τὰ
πράγματα αὐτῷ δεῖν τὴν ἔξοδον ὑπεδίδου πρὸς
διαμφισβήτησιν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλι-
στα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δυτυχεῖν ἐ-
δόκει πρότερον. ἤρατο γὰρ οὐδενὸς ἐλάττων τῆς ἰ- B
σοφυμφύων ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς μεριάμ-
μης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πρὸς πρὸς αὐτὸν
εὖ, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ τε χαλεπὸν ἐκ φύ-
σεως, ἱκανῶς μὲν ἐνζυφοῦσα διὰ ὑλωμένην δὲ τὴν
ὑπεροψίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐ-
τῆς ἀναπαλαιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲ ὑβρι-
στικῶς αὐτῷ προσπέχθη, καὶ τοῦτ' ἐκείνος ἀχθεσθόμε-
νος ἔφερεν ἐν κρατεῖ καὶ μείζονος. ἀπαφανδὸν δ' τὴν C
μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχερείᾳ διεκλέπτε
καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἴη καὶ
μάχας ἀσπόνδους, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δόλους μείζονας.
ἔτι ὑποψία ξυφορμὴν παρέσχεν ἐναυτῷ μῆκος, ὀξ
ὃ τοῦδε κάμνοντος ἡρώδης ὑπερόφει. τέλεον μὲν δὴ οἱ
προσκοπούμενον ἐκ πλείονος ἀχέρδαν, τοιαύτης ἀ-
φορμῆς ἐκλυομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς
ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας οὔσης, ἐκάλει τὴν μα-
ριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὴν εἶχεν. ἡ D
δ', εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπουδάζοντος
ἐκφαυλίσασα τε προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα
τε τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκεί-
νη τὴν ὕβριν ἐνεγκοῦσα, καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν
ἐνίοτε, καὶ ταραχῆς ἀφορμὴν μείζονος ἡ τοῦ βασιλέως
ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τε οἰνο-
χόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μεριάμ-
μη φίλτρον αὐτῇ συγκαταθεῖναι τῷ βασιλεῖ. κἂν E
ταραχθῇ καὶ πιθανὴ ποτε τοῦτ' ᾖ, λέγει ὅτι φάρ-
μακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸς δὲ δέξασθαι παρε-
καλούμενος, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν
λόγον ἀργὸν ἐᾶν, οὐδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοι-
αῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν εἰσπέμ-
πει δεξιούμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπουδῆς
εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μεριάμμην παρεχέσθαι
λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δίδοναι. πρὸς τού-
το δεδακνημένου, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶναι φάρμακον ὑπ' F
ἐκείνης διδόμενον, οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι,
διὸ καὶ προσαγωγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ τε
τῷ βασιλεῖ δοκοῦντα. τούτων ἀκούσας ὁ ἡρώδης
λόγων, τε πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠ-
ρεθίσθη, τότε δ' ἀνέχον ὃς ἐν τῇ μεριάμμῃ πιστότατος ἐ-
βασάνιζεν ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ, γνώσεσθαι ὡς χρεὼν ἐκεί-
νῃ δυνατὸν ἐν ὅτι μεῖζον ὅτ' ἔλαττόν τι πεπρᾶχθαι.
ἠνώμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἐδέν μὲν G
ἐν ἔτυχεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοῦ τὴν γυνα-
κὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γενέσθαι, διὰ τοὺς λόγους ὃς
σάμος αὐτῇ πεφάσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοή-
σας ὁ βασιλεὺς ὡς αὖ ἔφη σάμον πίστατον ὄντα τὴν ἄλ-
λων χρόνον αὐτοῦ τε τε τῇ βασιλείᾳ κατασκοπὸν
ταῖς ἐντολαῖς, εἰμὴ τὴν περαιτέρω προελήλυθη τὴν πρὸς τὸν μεριάμμην κοινωνίας. τε τὸν σάμον δῆτα ἐκέ-
λευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, πέμπειν ἀπεδίδου, σωφρονεῖν τοῖς οἰκειοτάτοις αὐτοῦ, τε τὴν

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendorẽ acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiã Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occaſio: eaque ſuſpiciones paulatim creſcẽtes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernã, qui indicaret ſolicitam ſe à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit, ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõſilio, accuſationẽ

accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nō enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miserè, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosor. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniā vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

κατηγορίαν ἐπιτιθεμένου ποιούμενος, ὑπὲρ τῆς κτῆς τὰς δηλητηρίους φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἐν δὲ ἀπειρημένοις ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος, καὶ τέλος ὥστε ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεχείρει μὲν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ πᾶσι τοῖς παρόντων, μὴ σφοδρότερος ὥστε ἀναρρῆξαι. καταδέεσθαι δὲ εἰς ἓν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐσπουδάσθη δὲ ταῖς μὲν τοῦ σαλώμου, ὑπισχνουμένου ποιήσασθαι τὸν ἄνδρα. μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παρεχὰς τὸ πλῆθος εἰ ζῶσα τύχῃ φυλάξαιεν συμβουλεύσαι. μυριάμμη μὲν ὥστε ἡγεῖτο τὸ ὅτι θανάτῳ συνθεωρήσασα δὲ τὸ καιρὸν ἡ ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῷ ὁμοίων ἐξ ἡρῴδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀφροπῶς μετεβάλλετο. βελομένη δὲ ἐμφανῆ τὴν ἀγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, σκηπτησασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακὴν καὶ ἀχαριστον πρὸς τὸν ἀνδρα γεγένθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ἐ γὰρ ἀμύνασθαι δέοντος τὸ παντὸς αὐτῷ διεργάτην. ταῦτα μεταξὺ καθυποκινουμένης ἀκηκόως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῷ τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ σφοδρὰ τῶν ἄλλων ἡ κατάνυσις ἐπὶ τῆς ἀφροπτοίς πρεσπτοίησεως, μᾶλλον δὲ ἐνεφαίνη παρ' αὐτῆς τὸ ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ λόγον δοῦσα τὸ ἀρχαῖον, ὅτε παρεχθεῖσα πρὸς τὸ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρενήματος τὸ ἀμαρτίαν καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι σφοδρῶς ἀκηκοένης ἐνέφαινεν. αὐτὴ γε μὲν ἀξιομάτῳ τῷ καταστήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆει, τὸν δυσγένειαν ἐν τοῖς ἐφάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπιθεωρεῦσιν αὐτὸν ἐμφαίνουσα. καὶ εἶπε μὲν ὥστε ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἀρίστα γεγυμνημένη. τὸ δ' ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλέον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς συνδύξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φάσαι, ἃς κατ' αὐτὸν ἐπῆλθε, ἥτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαλασμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγίνετο. θεραπευομένη δὲ ἀεὶ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὸν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδία δ' αὐτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τὸν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπειπεῖν. ἀναρρηθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸν ὀθνείαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ὥστε ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἐ γὰρ ἀπαθὴς ἦν οἷος ἂν ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν εὐθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ἐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μὲν τοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει καὶ νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τὸ μυριάμμου ἀπωλείας ὀφθέσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ θρηνῶν ἀκήκοεν. ἐπεὶ δὲ πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματεύομενος, καὶ τούτων ἐδὲν ἦρκει. τὰς ὧν διοικήσεις τῷ καὶ τὸ βασιλείαν παρητεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦτητο τὸ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὸ μυριάμμου σφοδρᾶσθαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι δυναμένου ὑπακούειν. ὥστε δὲ ἔχοντος, ὑπιόντα λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἢ καὶ τῷ ὄχλῳ καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους A
καὶ ἐντιμωτάτους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὑποπτον
ποιήσας καὶ μιῶν τοῦτο θεῶν συνεκθύειν, διὰ τὴν μεγάλην
μῆνιν ὧν ἐνόμιζον ὅτι τῇ μυριάμνῃ. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ τὸν αὐτὸν τὴν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας
αὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημονῶν, ἃ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ προσπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰσχυρὰ καὶ πρῶτον
ἐνίσχυσε, καὶ τὴν διάνοιαν παρήλλαγεν. ὥστε θερμασίαν B
ἐδὲν ὅπως ἐς ὠφέλειαν ἐξιώσειν, ἀλλ' ἐναντίωμα
τέλος εἰς ὑπόνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροί,
τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδὲν ὑπεκόσης τὴν νόσου, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως ἐκ ἐχοντος ἄλλως,
ἢ καὶ τὰ βιαζόμενον τὴν ἀῤῥωστίας διαπάσθαι, πάντ' οἷς
ἐκεῖνος ἐπενεχθεῖν παρέχειν ἠξίουν, τὸ δόσελπι τῆς
σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης αἰωρηθέντες τῇ τύ-
χῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμβρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, C
τόπον τὸν τερπνόν ἐνοσηλεύετο. διατείνουσα δὲ ἐν
τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ'
αὐτὸν, ἐσπουδάκει πρὸς τοὺς τὴν πόλιν φρουρίων ἐγ-
κρατεῖς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως,
ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον
τὸ παῖ ἔθνος ἐφήκασι. τὰς μὲν δὴ θυσίας ἐκ ἀνὰ τούτων οἵονται γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ἐδενὶ
Ἰουδαίων δυνατὸν, τοῦ ζῆν ἕτοιμότερον αὖ καταχωρη- D
σάντων ἡ τῆς θρησκείας εἰς τὸν θεὸν ἐκδόσει συν-
τελεῖν. τοῖς οὖν ὅπλ τούτων τοῦ φυλακτηρίου ἀλεξάν-
δρα προσῆκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ
ἡρῴδου καταδυομένοις, παισίοις, μὴ καὶ φθίσις ἐκείνου με-
ταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ πραγμά-
των. ῥαθέντι μὲν γὰρ, ἐδεὶς ἀσφαλέστερον τοῦ οἰκείων
διατηρήσει. τούτοις τοὺς λόγους αὐτῆς ἐκ ὀκνηρῶς ἐπέ-
πεμψαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἐπ E
μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς ἀλεξάν-
δρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡ-
ρῴδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ αὖθις ἦσαν, εἰς δ'
αὐτῷ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἀχίαβος ἦν. δὴθεν
οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς
ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ἐδὲν ἀναβαλλόμενος ἀπο-
κτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ συν κακου-
θείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ καὶ σώ-
ματι κεκακωμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσάρεστον καὶ πάσαις F
ταῖς ἀρχαῖς ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπτευ-
όντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ
φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν
καλούμενον ἀντίπατρον, ἐπ δὲ δοσίθεον ἐξ ἀρχῆς τοι-
οῦτος. κοσόβαρος μὲν ἦν τὸ γένος ἰδουμαῖος, ἀξιώματος
τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ πρόγονοι ἱερατευσάντων
τῷ κοιῷ θεῷ δὲ τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ G
τὴν πολιτείαν αὐτῷ εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα με-
ταστήσαντος, ἡρῴδης τὸ βασιλείαν λαβὼν, ἀρ-
χοντα τ' ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸ κοσόβα-
ρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην γυ-
ναῖκα τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδη-
λώσαμεν. κοσόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ λαμπρᾶς
δόξης, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τ' δυτυχίας, καὶ καὶ μι-
κρὸν ἐξέβαινεν ἑαυτὸν καλὸν ἡδέμενος, ἄρχοντος ἡρῴδου τὸ πρὸς ἔλεον μὲν ποιεῖν, ἔστε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι
τοῖς ἰδουμαίων χρωμένοις ὑπ' ἐκείνοις ἦν. καὶ δὴ πέμπει πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάσμος ἀεὶ τῆς
ἐκείνης προγόνων γεγονῶς, καὶ δι' αὐτὸ ἦν δίκαιον αἰτῆσαι παρ' αὐτοκράτορος τὴν χώραν. αὐτὸς δὲ ἕτοιμος ἦν

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quod Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito misit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim à Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fella propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis clam eriperetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tu re quidem licet suspectus Herodem perturbare fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, tam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quicquot in eodem hæsebant crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔσφαττε δ' ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ κάδειν τι μᾶλλον εἰς τὰ ἀρχεῖα ἀρεσκόμενος: εἰδὲ παρεθεὶν τὴν πλείονων ἡρώδης, ὡς ἐπιχείρητον εἴη νομίζων κατ' αὐτὸν ἀρχὴ τὸ τῶν Ἰδυμαίων ἔθνους, & μείζον προάξειν. ὑπεδιέβαινε δὲ τὴν ἐλπίσιν, καὶ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων & χρυσοῦ καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις ἀφορμαῖς ἔχων & χρυσοῦ καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις ἀφορμαῖς ἐπεπείκει, καὶ μικρὸν κάδειν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν ὖν αὐτωνίκ δεηθεῖσα πολλὰ τὴν χώρας ταύτης ἀπετυγχάνει. λέγουσι δ' οἱ πρὸς ἡρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τὸν κοσόβαρον, ὅμως τὰ ἀδελφῆς αὐτῷ δεηθείσης καὶ τὰ μητρὸς, ἀφεῖναι καὶ συγχωρῆσαι ἠξίωσεν, ὡς αὐτίπατον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τὴν ἐπιχρήσεως τότε. χρόνῳ δ' διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τῷ σαλώμῃ σασάσαι πρὸς κοσόβαρον, πέμπει μὲν ἀὐτῇ γραμμάτιον ἀπολυομένην τὸν γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῶν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ ἀλλαχοῦ θείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. ὡς οὖν ἡ σαλώμη τὸν ἐν ἥθει μόνον, ἀλλὰ τὴν ἐπ' οὐσίᾳ ἐλομένη, τῷ τε συμβιῶσιν πρὸς ἀπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην ἐλεγχθὲν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοιας ἀποστῆναι ταύτης ἐκέλευσε, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτιπάτρου καὶ λυσιμάχου, καὶ ὁσιβίου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τὸ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὃν ἐβασάνιζον τὸ παρ' αὐτῷ χρόνον ἐκείνῳ ἤδη δώδεκα. τοῦτο δ' εἶχεν ὅτως. & πολλὴν ἐκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθὲν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ὅτι τῷ πρεσβυτέρῳ τὸ λόγου. τὰ δὲ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐπὶ πολὺ μὲν ἔσπευδε περιελθεῖν αὐτούς, δυσμενεῖς ὄντας ὁμολογουμένους τῇ ἐξουσίᾳ. τότε δ' ἐξὸν τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τὰ μήπω ἐξεληλύθεσαν. ἡ δ' ἐχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. ἀντίγονου τὸν βασιλείαν ἔχοντος, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δ' χρείας & κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις περίστατα, πλείους ἦσαν οἱ τὰ ἡρώδου ὑποκαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὑπονεύοντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες οἱ ἐκ ἀξιώματος οἱ τοῦ βάβα παῖδες, καὶ ὡδὲ τῷ πλήθει δυνατοὶ, περὶ ἀπέλλην ἀντιόχου. τόν τε ἡρώδου διάβαλλον ἀεὶ, καὶ συμβουλάτειν τοῖς βασιλεῦσιν τῷ ἐκ ἡθους ἀρχῇ πρεσβύτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι ζώντων ἐπολιτεύοντο. τὸ δ' πλέως ἀλισκομένης, καὶ κρατουμένου τῷ θεάματον ἡρώδου, κοσοβάρης ὑποδεχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπέφευγε ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τῷ πολιτῷ ἢ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψῃ καὶ τιμῇ τοὺς τὰ βάβα τῷ παντὶ πλήθει, & νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τὰ θεαμάτων τὰ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑποδέδετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. & τότε μὲν ἡρώδην, διελήλυθε δὲ ἡ τὰ ἀληθείας ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν κάδειν εἰδέναι τῷ κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τὰ ὑπονοίας. αὖθις δὲ μιμνύτερα καὶ κηρύγματα τὰ βασιλέως ἐκπεθέντος, & πάντα ζόπον ἐρεύνης ὑπενοῦντος, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ ὠρῶτον ἐξαρνος γενέσθαι τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας αἰτιατὸν αὐτῷ πεφυσμένους, καὶ μόνον ἐκ τὰ δύνοιας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τὰ ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς προείχετο. πρὸ τούτων ἐξαλληλυθέντων αὐτῷ ἀπὸ τὰ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀφεῖδεν ἐμιμνύθησαν, ἐκείνους τε & τοὺς συγκαταπαφθέντας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τὰ ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἵστασθαι τοῖς A
ἀθεμίτοις ἐθεσι. διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πα-
τρώων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ὑποπτεύμασιν ἐπιδιέφθειρε τὴν
πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεσχειρίζον ὄσον, ἐξ ὧν ὁ μι-
κρὰ καὶ πρὸς τὴν αὐθις χρόνον ἠθικὴν ἁρμονίαν, ἀμεληθέντων
ὅσα πρότερον ὑπὸ τοῦ σώφρονος τοῖς ὄχλοις. ἐρῶτον
μὲν δὴ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο
καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖ-
θις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, ἀξιοπρε- B
πῆ μὲν
ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τῇ δ' οὐ τοῖς ἰουδαίοις ἔθος ἀλλό-
τρια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῷ, καὶ θεαμάτων τοιούτων ὑπόδειξις,
οὐ νομίζεται). τὸ μὴ τοὺς παντάχοθεν ἐκεῖνος ὑπαφεσ-
τάτην τε καὶ πενταετηρίδος συνετέλει, καταγελάσας τε
τοῖς πέλας, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθ-
ληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς
ἐπαλεῖτο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων, καὶ τὴν νίκης ἄξι-
αν. συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ὑπο- C
τεταγμένοις. οὐ δὲ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκή-
σεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμε-
λικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ
διεπύθετο πάντας τοὺς ὑπισημοτάτους ἐλθεῖν ὑπὸ τῶν
ἀμίλλων. προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ
κέλησιν ἀμίκρας δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν
ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπεπύθετο, φιλοτιμία
τῇ διαφόρῳ αὐτῷ γνώμῃ τὰ ὑπόδειξιν, ἐξεμεμήσατο. D
τὸ γε μὴν θέατρον ὑπερφαὲς κύκλῳ περίβολον κατέσ-
εσε, καὶ ξόπαγα τῷ ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνης ἐκτήσ-
ατο, χρυσῶ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ περι-
πεμφθέντων. τὰ δὲ εἰς ὑπηρεσίαν ὕδατος ἦν, ὅτ' ἐφύτος
ἦμον, ὅτε σκοῦς λίθων, ὁ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσ-
μασι συνεπεδείκνυτο. ὑφασκοῦν ἢ καὶ θηρίων ἐγχώ-
ρων, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τ' ἄλλων
ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ἀφθαλλώσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ὀξὺ
παραιώτερα. τούτων αὐτῷ τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴ E
καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῷ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων
ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲ ξένοις, ἐκπλῆξις ὁμοῦ τε δαπάνης
καὶ ψυχαγωγία τῷ πρὸ τὴν θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ὑπο-
χωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς
ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲ γὰρ οὐ προσήκειν κατεφαίνετο, θηρίοις
ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὅπερ τέρψις τ' ἀνθρώπων θέας.
ἀσεβὲς ἢ ξενικοῖς ὑπισημοτάτοις ἐξαλλάττειν τοὺς
θεσμούς. πάντων ἢ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ξόπαγα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ὅπλοις προσῃλημέ-
νας, ὅπερ μὴ πάτριον ἐν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ἀ με-
ρίως ἐδυσχέραινον. ἐλαύθανον ἢ ὑδὲ τ' ἡρώδην ἐκταρτ-
τόμενοι, καὶ βίᾳ μὲ ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο. καθημένει δ'
ἐκείνοις καὶ παρηγόρει, τ' δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος.
ἀ μὲν ἔπρεπεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον
πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, εἰ μὴ πάντα δο-
κεῖν οἷς ἀ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,
τὰ τέρατα λέγοντες. ἀ γὰρ ἐν πάτριον αὐτοῖς. ἡρώ- G
δης ἢ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀν μεταπε-
σόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῷ τοὺς
ὑπισημοτάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ
ξόπαγα, ὅπερτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῷ δ' ἐκ-
βοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπτιάζας ἀφαιρεθείσας τ' ἀσεβίσιμον νόσμον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ
τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑδὲ τοῦ ἐθους ἐστοχάσθησαν, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ὄχλησιν ἐδυνήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐ-
τοῖς ἐν εἰρωνείᾳ πεθεσθαι τοὺς καταπαλαιστὰς τῶν ἀγαλμάτων. τοῦτον ἢ τὸν ξόπον αὐτὸ ὑφαιρουσαμένου

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, &
peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrum-
peret inuiolabilia: quo tempore permagna fa-
cta eſt bonorum morum in deterius inclina-
tio, labante diſciplina qua antehac populus ſo-
lebat contineri in officio. Ac primùm athle-
tica certamina quinto quoque anno in hono-
rem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis
extructo: deinde in campo amphitheatrum
vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed
alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus
eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtenta-
tio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſi-
mam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis
atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſ-
que præmiis magnus vndique atheletarum cæ-
terorúmque certatorum concurſus factus eſt,
confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc
genere. euocabantur enim magnis præmijs
non hi tantùm qui gymnicis certaminibus
dant operam, ſed mulci etiam præſtantes, &
qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij
ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes
curſum peragunt: magna contentione regis,
ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc
genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per cir-
cuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & tro-
phæis deiectarum ab illo gentium, auro atque
argento collucentibus. quod verò ad inſtru-
mentum & apparatum attinet, non veſtes
pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes
deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam
feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robo-
re ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ
modò inter ſe modò cum damnatis hominí-
bus committebantur: quæ peregrinis quidem
ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul
atque delectationis afferebant, indigenis ve-
rò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſcipli-
næ tendere videbantur. nihil enim magis im-
pium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis homi-
nibus cum beſtiis comparatis voluptatem cru-
delem captare homines: abſurdum æquè pe-
regrinis artibus mutare inſtituta domeſtica.
Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa:
quæ cùm putarent armis contectas imagines,
quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus,
indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos
ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per
vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis
conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. ni-
hil tamen mouebantur, ſed credentes cum gra-
uiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reli-
qua omnia ferre oporteat, non laturos ſe in-
tra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vo-
cabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò vi-
dens eos turbatos, & ſine ſatisfactione non fa-
cile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo nu-
mero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſten-
ſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq;
reclamaſſẽt, hominũ eſſe imagines, iubet detra-
hi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites.
quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta
ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audiebat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus fruſtatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπεπόνθεσαν ὀξὺ ὀργῆς ἀλγηδόνι τοῦτο, οἱ πλείους δὲ εἶχον ὡς μεταβαλοῦσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὰς δι' αὐτὴν, ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τὸ ἀσφαλὲς ἐκ τοῦ ἔθους ὑπονοοῦντες, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν. ὅσοι δὲ φύσει θρασεῖς καὶ δυνατοὶ μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐκαλλαίνοντο τὴν πολιτείαν, θεραπείαν πρόφασιν ἐκ θείας ἐπεισαγόντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δὲ ἔργῳ πολέμιον φανόμενον τοῦ παντὸς ἔθνους. ἐπὶ δὲ τούτοις συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑπεδύοντο δίκαια τοῦ πολιτικοῦ ἄνδρες, καὶ ξιφίδια ταῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. καὶ δὴ αὐτοῖς δὴ ἀναξιοπαθῆσαι ὧν ἤκουσαν καὶ τοῦ διεφθορέναι τὰς τοῖς ὀφθαλμοῖς συνωμοσμένος, ἐκ ὡς συνεργήσαι τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπηδεὶς αὐτὸν παθεῖν ἐπὶ κἀκείνοις συμβαίη δυχερές. ὡς τε μὴ μέρισαι τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γνῶσιν. ταῦτα γνόντες ὑπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν δὴ αὐτὸν πρόδηλον ἀφανῆ ποιήσεσθαι δι' ἀφανοῦς, πολλοὺς δὲ εἰ μὴ τυγχάνοιεν σκεῖνον, τοῦ δεῖ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ μὴ ὑπόσοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδύκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν σκεῖνον ἀγαγεῖν. σκεῖνοι μὲν παρασκευασάντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν παρθησίας. εἰς ὃ τὸ ἐφ' ἡρώδου πολυπραγμονεῖν καὶ ἀπαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαίρνης ὅλον τὸ ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τοῦ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δὲ ἀκοῦσαι ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τὸ τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνήδει παρὰ τοῦ πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παρανομίας τὰς ὑπ' αὐτοῦ καθήκασα νομοθεσίας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρπαγὴν καλεῖ. παραπεπτώντων δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπηρετοῦ αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ἂν αὖ ἀφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπεκόσμησαν ἂν τινὰ ἀναγκαίαν καταστροφὴν τοῦ πάλαι, τοῦ μηδὲν ὑφιέναι τοῦ φρονήματος. ἀγὼν σταθέντες δὲ ἀρνησάμενοι τὸν παρόντα, ἀπέδειξαν ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη. διαμολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ σὺν δυσβεβία τὸν συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν ἀδένος, δὲ οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ἀπὸ τοῦ κοινῶν ἐθῶν, ὃ δὲ πᾶσι φυλάττειν ἢ θηρᾶσθαι παρὰ αὐτοῦ ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ παραρρίσει τῆς βουλῆς ἐμπαρρησιασάμενοι, πεισάντων αὐτοῖς τοῦ βασιλικῶν ἡγοῦ, καὶ πᾶσαν αἰτίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετὰ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ δὲ μελισὶ διελόντες, παρέθεσαν κυσίν. ἐωρᾶτο δὲ πολλοῖς τοῦ πολιτοῦ τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν ἁδένις, ὡς πρόθυμα πικρότερον δὲ φιλονείκου ποιεμένου τοῦ ἑρμᾶνα, ἀβασανισθείσαι γυναῖκες τινὲς ὁμολόγησαν ἃ παρεχθέντα εἶδον. καὶ δὴ ἐπερησάντων, ἐξήνεγκαν πιθανὰ παυσικὰ δὲ παρόντα αὐτοῦ ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὄλιμονὴ τῷ πλήθους δὲ τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ἐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸ ἡρώδου, εἰμὴ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κρατεῖν. καὶ διέγνω παντοδὴν παρειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὰν ἡμέραν τοῦ δόσασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτοῦ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς δὲ ἣ διήκατο, τὸ δὲ ἱερῷ τῇ παρὰ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν τὸ καταπολεμεῖν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παρὰ τοῦ λαοῦ τοῦ σωμάτων συνέπεσεν ὀπτίχισμα, καλέσας μὲν αὐτοῦ σεβαστὸν, οἰόμενος δὲ κεῖ δ' χώρας ἐλάττονα ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ἔχοντα δὲ ὄλα καὶ

κοινὸν

κοινὸν ὅπλον τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὑφισόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον στράτωνος πύργον, καισάρειαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἔστι τῷ μεγάλῳ πεδίῳ ὅπλισεν ἱππέων τοὺς αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὅπλον τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. ἐν τῇ περαίᾳ τοὺς ἐφεδρεύοντας. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀεὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ διαλαμβάνων φυλακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγινομένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δ' μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεὶ τινῶν πλησίον οἳ καὶ κατέσκηπτον καὶ κωλύειν ἐδυνάσαντο. τότε δὲ τὴν σαμάρειαν ὡρμημένους τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοῖς πολέμοις, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὅπλοις δυνηθείς, ὑπό τε φιλοτιμίας τοῦ νέον ἐγείρειν, καὶ διὰ τὸ πρότερον ἐν ταῖς ὅπλοις ὄσαι, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὅπλισε δοκοῦν. τοῦτο τε προσηρείαν ὑπάλλαττε, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώραν ἀρίστην ὄσαν τὴν πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπιδοὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ σωιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τοῦτο πόλιν περίβαλε, τότε τὸ χωρίον περισαντος εἰς ἐρυμότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ μέσην, ξυῶν ἡμισταδίων τέμενος αὐτῷ, παντοίως κακοσμηθέν, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν, ἐντὸς τοῖς καὶ μέρος ὅλα παντων σκέπτει κοσμῶν τοῦτο πόλιν. τὸ μὲν ἀναλημμα τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμότητι φρούριον αὐτοῦ ποιούμενος ὅπλι τῇ μείζονι. τὸ δὲ ὡραιότερος, ὡς αἰ ἐν τῷ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam ob-A
ti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam; ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo lenissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clanculatios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatè rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

B

C

D

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudeam incubuit.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τῆς ἡρώδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μισήσαντος, ἢ καὶ κατ' ἐκείνους ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διαμείνειν ἐγένοντο. καὶ διὰ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις καθ' αὐτὸν εἰωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα καὶ λοιμὸς ἐπὶ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττόμενος, νόσοι τοῖς σώμασιν καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκάστοις διαμένειν ἀπεφοδιαζόμενοι αὐτοῖς τοῖς κακοῖς. τότε γὰρ ἀπορεῖν θεραπείας καὶ σοφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξάμενον ἰσχυρῶς τὸν λοιμώδη νόσον, ἔτι φθορὰ τοῖς ἔτι ὀπολλυμένοις, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας διθυμίας, ἐπεὶ ἐπαρκεῖν τὰ ἀπορίας ἐξ ὑπαρχῆς ἐκ τοῦ. φθαρέντων γὰρ τοῦ τὸν ἔτος καρπῶν, καὶ τὰ ὄσοι περσερον ἀπεκρύπτοντο διὰ σαπημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρησὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ὑπτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκείνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἰ μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ὀπολωλέναι δὲ καὶ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον αἴσιος τῆς γῆς. τὴν ἀνάγκη, πολλὰ δὲ τὰς χρείας ἐπαναγκάζει. καὶ τὰς ἀπορίας ἐν ἐλάττοις εἰ συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασι-

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam femina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant. XII.

E

F

G

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum supereſſet, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obtusus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans; ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes adueˊcto fruméto, & approbata populo sua diligentia, nõ solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

λεῖ· ἀλλ' τε φόρων οἷς ἐλάμβανεν δπὸ τ' χῆς ἀφῆρηκθώς, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκόπαζεν, λῦ τε ὠδὲν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσπατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τ' ἀρχομθων. τὸ γὸ ὠα τ' φείδεσθαι, φιλάτιον ἀεὶ τ' ὠ ἐστὶ πρὸς τὸν τύραννον. ἐν τέτοις δὲ ἐνοσεῖτο βοηθεῖν τ' χαρᾷ, χαλεπὸν δ' λῶ, ὅτε τ' πλησίον ἐχόντων δπὸ δόδ τὰ, τ' μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπορθέναι, χρημάτων τε ὠα ὄντων εἰ κ' δυνατὸν ὀλίγον δλ' πολλοῖς δ' πορηθλῶαι, κακῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωνέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς καταπελλαῖς δλιμελείας, μήτ' εἴτι τέχνῃ τίμιον λῦ, τούτου φεισάμθος. ἔπεμπε δ' ἐπ' ἀγύπτου τὰ χρήματα, πεῖσαν τὸν ἀρχὸν δπὸ καίσαρος εἰληφότος. ὃν ὠα ὀλίγου ἐπ' αὐτὸν καταφθυόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδι τε φίλος ὢν ἠρώδη, καὶ δι' σπάσθαι θέλων τοὺς ἐν' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὸν ὠνὸν καὶ τὸν ἔκπλουν συμπρᾶξαν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν ἡγέδαι ταύτης τ' βοηθείας. ὁ δὲ ἠρώδης τούτων ἀφικομθων, ἐν ἀφορμῇ τὸν δλιμέλειαν τὸν αὐτὸ προσιθείς, ὃ μόνον ἀπεμετέστησε τὰς γνώμας τ' πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ κ' μεγίστην ἐποίησατο τὸν δηλόειξιν τῆς δυνοίας, κ' τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὸ ὅσοις οἷόν τε κ' δι' αὐτ' τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἄνειμε τὸ σίτου τὸν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμθος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἱ κατὰ γῆρας ἢ πνὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν ὐκ ἰκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠδασκάζειν τὰ σῖτα, προυνόει κατασήσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ζοχάς. δλιμέλειαν δ' καὶ τὸ μὴ δλιγωρήσαι μ' κινδύνων αὐτοὺς, ἐποήσατο, συγκατειληφώς καὶ τὰς πρὸς τὰς ἐσπέρας δπορίας, ἐφαρμθὼν κ' παντάπασι ἐξαναλωθέντων τ' βυσσημάτων, ὡς ὅτε ἐρίων ἔδ χρῆσιν, ὅτε τ' ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτ' καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν συρίᾳ δίδους. καὶ τοῦτ' ὤπασεν ὐχ ἧττον αὐτ', δίδους τε χρυσείσης εἰς δῶρεαν τῆς χώρας, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς ἡγέδαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμητῦ πρὸ τὸν ἡλιῶ δλιφανέντος, ὠα ἔλαττον ἢ ε μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τ' ξότῳ κακωθεῖσαν αὐτ' τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης σπουδῆς ἀναλαβών, ὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. ὃ γὸ ἔδ' ὅς τις ὑπὸ χρείας σπτυχών, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρέδαι κ' τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ κ' δῆμοι καὶ πόλεις, κ' τῆς ἰδιοτῆς ὅσοις δπορία δι' τὸ πλείονων προίστασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφθυόντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥς τε ἡγέδαι λογιζομθω, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δώδεκα μεδίμνοις ἀττικοῖς ἴ. τὰς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸ ὀκτὰκις μυρίους. ταύτῳ δ' αὐτ' τὸν δλιμέλειαν καὶ τὸν τῆς χάριτος δπερβολὴν, ὅτας ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαν συμβᾶν, ἐ δι' βοηθείων ἄλλοις, ὥς τε τὰ μ' πάλαι μίσει κεκινδύνευκε δι' τὸ ὠδικεῖσθαι ἕνια τ' ἐθῶν κ' τ' βασιλείας, ἐξαιρεθῶαι τ' παντὸς ἔθνους,

αὐτὸν

αὐτὴ καταλλαγμα ὑ φάνειδς, τ̃ ἐν τῇ βουλεία τ̃ δει- A
νοτάτων φιλοτιμίαν, δύκλεια ὑ κὴ ὠφελ τ̃ ἐξωθεν ἰῶ-
κὴ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβῶσαι μ̃ αὐτῷ μείζω λόγου,
κακώσαντα ὑ τ̀ βασιλείαν, κ̀ χ ἧκισα φερος δόξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τ̃ ἀποριας μεγαλόψυχον ὠφελ
δόξαν ὑπεδεικνύμενος, αὐτιμετέσησε τοῖς ὄχλοις, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐκ οἷον ἡ πεῖρα τῆ πάλαι γεγε-
νημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπιμέλεια πα- B
έσησε. ὠρὲ ὑ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε καῖσαρι φ ὑπλέκτους τῆ σωματοφυλάκων.
οἷς γάλλος ἄλιος ὠρὲ τὼ ἐρυθρᾶν θάλασσαν ἤλθ,
εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γνομένους. πάλιν οὖ αὐτῷ
τῆ πραγμάτων φερὸς ὑπόδοσιν δυθυνομένων βασί-
λειον ἐξωκοδόμει ὠρὲ τ̀ ἄνω πόλιν, ἐφορμηθεὶς οἴ-
κους ἐγείρων κὴ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεσάτῳ
χρυσῷ Ϲ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῷ
κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, C
κ̃ μέτρα ὑ κὴ τὰς φερστηρείας, ὁ μὴ γὰρ καῖσαρος,
ὁ ὑ ἀγρίππα ὠνόμαστο. φερσελάμβανε ὑ Ϲ γάμον
αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπιθυμίας, μηδένα τ̃ κ̃ τ̀
οἰκείαν ἡδονὴν ζῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' ἦ
αὐτῷ τῆ γάμων ἐχθέτο τοιάδε. σίμων ἰῶ ἱερεσολυμί-
της, ὑός βοηθῆ τινός, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ίμοις. εἶχε ὑ θυγατέρα κ̀αλλίστω τ̃ τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὖν λόγω ὠρὲ τοῖς ἱεροσολυμίταις ὠρὲ αὐ-
τῆς, τὸ μ̃ φρῶτον ὑπὸ τ̃ ἀκοῆς κεκινῆδς τ̃ ἡρώδην D
σωέβαινεν. ὡς ὑ κὴ θεασάμενον ἡ τ̃ παιδὸς ἐξέπλητ-
τεν ὥρα, τὸ μ̃ ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ἤθελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἰῶ, εἰς βίαν κὴ τυραν-
νίδα ἐκβληθήσεδς. ἔλπιον δ' ἄρετο γάμῳ τ̀ κόρῃ
λαβεῖν. Ϲ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδόξου πρὸς ἡ φερὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ὑ ἢ καταφρενεῖδς, τὸν ὑπήκοον ἔ-
χοντα μετίει τ̀ ὑπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς Ϲ τιμιωτέ-
ρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱωσωῦ τ̃ τῦ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τ̀ ἀρχιερωσύνην. σίμωνα ὑ καθίστησιν ὑπὸ τ̃ E
τιμῆς, κὴ τὸ κῆδος φερὸς αὐτὸν σωάπτ). τελεσθέντος ὑ
αὐτῷ τῦ γάμου, φερσκατεσκεύασατο φρούριον ὑπὲρ τῷ
τόπων ἐν οἷς οἰκία ἰσδήμης, ὅτε τ̀ ἀρχὴν ἐκπεσόντος
αὐτήρους ὑπὸ τ̃ φερσμάτων ἰῶ. τοῦτο ὑ τὸ φρούριον
ἀπέχῃ μ̃ ἱεροσολύμων ὠρὲ ξ σαδίους, φύσῃ ὑ ὀχυρόν,
κὴ φερὸς κατασκεύην ὑπισχόστατον. ἐστὶ γὰρ ἐγγὺς ὑπει-
εικὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αὐτῶν χρησοίπτον, ὡς ἐῒ μα-
σοειδὴ τ̀ ὠφιφορέν. δείληπται ὑ κυκλωτέρεσι φυρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων αὐσδον, ξεσᾶς βαθμίσιν ἐξωκοδο-
μημένῳ εἰς σ'. ἐν τοῖς δ' αὐτὸ καζωγαὶ βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιη-
μένοι. ὠρὲ ὑ τῷ βάσιν τὸ λόφου, δέκτειβαι κατα-
σκευῆς ἀξιοθεάτου, ζῶντε ἄλλα Ϲ τῆς εἰσαγωγῆς
τῆ ὑδάτων, ἃ γὰρ ἔξωθ ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακροῦ
ὑ καὶ δέκα πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ὑπέρθεν ὠρωκοδόμηται, πόλεως ὅλης μιᾶς ἐ-
λάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ὑ αὐτῷ φερηκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπικει, τὰς μὴ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ζεφαχὰς G
ὅλ' ὁποσουῦ δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπη-
κόοις ὠφελησουλασάμενος, φόβῳ μ̃ ὧν ἀπαράιτητος
εἰς τὰς τιμωρίας, τῷ ὑπιμέλειαν ὑ μεγαλόψυχος ἐν ζῆς φεριπετείας δείσκετο. φερεβάλλετο ὑ τ̀ ἀ-
σφάλειαν, ὥσπερ ὑπτείχισμα αὐτῷ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μ̃ γὰρ ὠμίλει δικαίως

benter obliuiscerentur, bene compensatum putantes eius liberalitate, qua vniuersi hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, comúnque sæpe forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subtelitis, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, cùm pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadiis, natura firmum, & ad excolendum aptum. collis enim est leniter acclivis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: cingítque distinctus teretibus turribus: ascensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis necessitatibus: cómuniebátq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus se comẽ

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & ex ornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

A B C

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus turbum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

D E F G

πάντα λιμένα, ὃ εἶπατος τοῖς θέλουσιν ἦλθος. κὴ φιλανθρώπως, κὴ τοῖς δυνάσας ἐθεράπευεν ἐν δικαιείαις, ὧν ἐκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν κὴ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τ βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὥς' αὐτῷ πάντα ἀφ' ἁπάντων αὐξεδς πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρεμώτων. ὑπὸ δ τ εἰς τοῦτο φιλοτιμίας κὴ τ θεραπείας, ἰδ' ἐθεράπευε καίσαρα Ῥωμαίων τοῖς πλεῖσον δυναμένους, ἐκβάντ τ ἠθῶν ἰωαϊκάζετο, κὴ πολλὰ τ νομίμων ἀφ' ἁπάντ, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας Ἕ ναοὺς ἐγείρων, ἃ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ αὖ ἰνέχοντο τῶν ξυνήθων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα κὴ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τ ἑλληνικὸν ζῆλον. τ δ' ἔξω χώρας κὴ τὰς πόλεις ἔτων κατεσκευάζετο. ἰουδαίοις μ ὁπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ὑπ ἐπιτάξεως κὴ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι γ κὴ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τ οἰκείων ἐθῶν ὅσον τ ἐκείνων τιμῆς ἐσοχάζ χαριζόμενος. αὐτὸς μὴν ζῆ τὸ σύμπαν αὐτ ἐσοχαζόμενος, ἢ κὴ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τ ἀρχῆς τοῖς αὐθις ὑπολείπεδς. ὅθεν Ἕ πρὸς τὰς ὑπερκειμένας τῆς πόλεως ἐκείνητο, κὴ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν γ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὑπηνδέστατον δέξασδς πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῆτε ἀγχιβαφῆ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο, κὴ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσιας ἅπασαν ὑ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, κὴ ἀγκύσμων βασιλείοις τε πολυτελεσάτοις, κὴ διαίταις πολιτικῆς. τὸ γ μέγιστον Ἕ πλείστω ἐργασίαν ἔδαφον, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθος μ κὴ τ πφραγᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι κὴ δύτέσεις ὑφόρμους, τῇ γ δεμήσει προβλέπων ὅτι μηδ' ἐκ τοῦ τόπου τοῦ ὑπηνδεστάτου τ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτους Ἕ πολλᾶς ἐξετελειώθη τ δαπάνας. κεῖται μ γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κὴ τ εἰς ἀγυιᾶν ἀφάπλουν, ἰόππης μεταξὺ κὴ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ὄντ ἀφάλια, δύσορμα ἀγὰ τὰς κὴ λίβα προσβολὰς, ἃ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θίνας, ὑπ' τ πόντ σύσυσαν, καταγωγὰν ὐ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἐσιν ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. τοῦτο τε δύσετον τῆς χώρας διορθούμενος, Ἕ προβλεψαμ τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἰκ αὐτάρκης πρὸς τ χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ὑπορμεῖσθαι, λίθοις ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ν ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, κὴ πλάτος ὐκ ἔλαττον ι ἡ, τὸ βάθος γ δ'. τινῶν οἱ μ μείζους, οἱ γ ἐλάττους. ἡ γ ὑπόδμησις ὅσον ὑπεβάλετο κ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβληδ τ κυμαγωγίας ὡς ὑπομάχεσθαι προκλώμενον ὑπὲρ τοῦ κλύδωνα. προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ γ λοιπὸν, προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τ χῆμα, τῷ προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες γ ὑπεπερόιωτο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ γ πρὸ αὐτοῦ ὑπόβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωκε τ ὁ γ εἴσπλους, Ἕ τὸ στόμα πρὸς βορραν, ὃς αὐ-

ὃς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις ἢ τῶ περιβόλω παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος περιωικοδομένος ὅτι πολὺ σφόδρα ἀντέχει. ἐν δεξιᾷ ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. καὶ τὸ καθ' ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ ἢ κατὰ συνεζευγμένοι. περίκειται ἢ κύκλῳ τὸ λιμένα, λιθοτάτοις λίθοις κατασκευῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶ ἐν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς κάλλιστος ἀπόπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, Ῥώμης, τὸ δὲ, Καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ καταστάσεως τετυχηκυῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῷ ὑπονόμοί τε καὶ λαῦραι, θεάματα ἐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκοδομημάτων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δ' ἐγκάρσια πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοῖς τε ὄμβρους διαῤῥῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ἐπιβρύηται διαῤῥεῖν, καὶ τὸν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴν καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῶ λιμένος ὀπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶν ὄχλον ἀνθρώπων δέξασθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως, ἀποβλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἔτεσι ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ⁊ ταῖς ἐργασίαις ἐγκαμόντος καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως. ἐπὶ τούτοις ἢ ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ῥώμην ἀλέξανδρον ⁊ ἀριστόβουλον σωτηρίαις κάσαρι. τούτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα φιλησάντων τὸν τε πρώδου φιλίαν, ἐφέτο ἢ καὶ τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἡρώδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῶν ἐξ αὐτοῦ γενομένων, καὶ χώραν ἐπὶ τόν τε τραχῶνα καὶ βατανάαν καὶ ἀβελνῖτην. ἔδωκε ἢ δι' ἑτέρων αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσητο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἐκ ἤρκει. λῃστήρια ἢ ἔχων ἐν τῷ τραχῶνι, πλείω τὴν προσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς τόποις, οἳ τὰ διαμασκίων ἐλπίζοντες. καὶ ζηνόδωρος ἐτ' ἤρξατο, καὶ αὐτὸς τῷ ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς ἢ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἀάρωνος κατεβόων τοῦ ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν κάσαρι τοῦ ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. κάσαρ ἢ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὸν ἢ χώραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' αὖ ὀχληρὸν τῷ πρὸς τὸν τραχῶνα ὑμνουμένων τοῖς πλησίον. ἦν δὲ γὰρ ῥᾴδιον ἐν ὑπέχειν αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον ἐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔστε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔστε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ κοινὴ μὴ τῶν βοσκημάτων ἑαυτα. μεμηχανήκασι ἢ καὶ σωαγωγὰς ὑδάτων ⁊ προσόδους σιτίων, καὶ δύνανται πλείστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ἄγει τὸν εἴσοδοι στεναὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἐνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς δύρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ὑπὸ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἐκ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαιθέδου. πέτρα ἢ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὗται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται. τούτοις ἐπειδὴ τῶν εἰς τοὺς πλησίον

ventorum serenissimum. crepido verò totius ambitus, à sinistra quidem portum intrantibus turris est lato margini insistens, ad firmius resistendum fluctibus: a dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerso sitæ pares celsitudine. Circum portum ædes continuata serie marmore politissimo extructæ sunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæsaris à longe conspicuum adnauigantibus, & in eo statuæ, Romæ altera, altera Cæsaris, vnde nomen Cæsareæ, vrbi tam materia quàm artificio structuræ conspicuæ, cloacis etiam subterraneis non minus mirandæ: quæ paribus distantes interstitiis in mare exeunt, vna transuersa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æstus, quoties accedunt subintrare possint, & totam vrbem subluere. Extruxit etiam theatrum è saxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capacissimum, vnde latè prospectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum spatio sunt absoluta, rege nec labori parcente nec sumptibus. Hac iam altera vrbe post Sebasten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Aristobulum, vt salutarent Cæsarem: etárque eis paratum hospitium apud Pollionem Herodis studiosissimum, licebat tamẽ etiam Cæsaris vti hospitio. Excepit enim adolescentes summa humanitate, fecítque Herodi potestatem, vt arbitratu suo è filiis quemcunque vellet hæredem regni designaret, aucto prius noua accessione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de causa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lysaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, assueti prædas ex Damascenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam esset particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præsidem querelis obtundebant, postulantes vt Zenodori iniurias per literas significaret Cæsari. Ille rescripsit expugnanda esse latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: sic enim fore vt eius prouidentia caueretur in posterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent molestias. alioquin difficile erat eos compescere iam assuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi vnum post alium hominem admittentes, sed intus sunt ampliſſimi & supra quàm credas capaces, plano solo desuper tecti. nam totus is locus constat petra aspera, & non facile meabili, nisi aliquo ducente per semitas: quæ non per directum feruntur, sed multis mæandris flexuosæ sunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendẽtes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illòs quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatísque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud Antiochiam, ἀκουργημάτων σωλύοντο, καταλλήλων ἰῶ ὁ τῆς ληστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν ὁ τὴν χάριν ἡρώδης ὧδε καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τοὺς τε ποιμαινομένους αὐτῷ κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδης μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄφυκτος ἀναστρέφει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τῆ πάσης ἰονίας ἡγεμὼν καίσαρι. καὶ τότῳ ὧδε μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἰῶ δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τούτοις σκεῖνος μὲν λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῆ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκινήλωσε, καὶ σασιάζειν ἐπιχείρεσιν αὐτῆ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδύνατο δυλοποιέας. ὁ δὲ ζηνόδωρος ὑποπτεύσων ἤδη τῆ καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτιν αὐτοῖς ὑποδόσθαι ταλάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμποδιζομένης τῆ δωρεᾶ καίσαρος ὡς μὴ δικαίας ἀφαιρούμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τοῦ διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπείρεσθον δὲ κὴ τοὺς ὑπόρους τῆ στρατιωτῆ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν συνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πεφύτοντες τῆ βίᾳ. ταῦτα σὺν μακρῷ γνώσκων ἡρώδης, ὅμως ἰὰ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ εὐλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παρεχαῖς ἰὰ ἀξιῶν ἀφορμὰς συνδιδόναι, ἤδη δὲ αὐτῆ τὸ βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. ἔτότε τῆ γάδαρα καταικοῦσιν οἱ πλεῖστοι, κατεβόων ἡρώδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶ). ταῦτα δ' ἀπετόλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου κὴ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου ἔ] ὧδε χόντες ὅρκους, ὡς ἰὰ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρεσθήσειν δὲ τῆ διοικήσει τῆ καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴ ἐποιήσαντο, θεράσει τῆ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα ὧδε δοθέντας ἐντιμωρίας διδόσθαι, διαφέντος ἡρώδου κὴ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. κὴ δὲ εἴτις ἄλλος ἐδόκει δυσπαράπτητος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δ' ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμυρτήμασι ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὑβρεις, ἔ ἁρπαγὰς κὴ καθαιρέσεις ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀναιρεκτήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξιστο δ' αὐτὸν καίσαρ, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τὸ πλήθους μεταβαλὼν τῆς δυνοίας. κὴ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέθησαν λόγοι, τῆ δ' ἑξῆς οὐκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ δὲ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ροπὴν αὐτῆ τε καίσαρος ἔ τὸ συμβρίεν, κὴ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδυθήσεσθαι τῆ βασιλεῖ, κὴ φόβον αἰτίας, οἱ μὲ ἀποσφάττουσιν αὐτοὺς ἐν τῆ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφῆσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἐκοπὴ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶ) τ' προπετείας κὴ ἁμυρτίας. ἔρδειν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τῆ αἰτιῶν ἡρώδην. ὅπου μπίπτει ὁ μέγιστον δύτύχημα τοῖς ἅπασι γενόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτῆ τῆ ἀπλάγχνῳ, κὴ πολλῆ κὴ τ' ἀσθένειαν ὑποχωρούσης αἵματος, ἐν αἰπο-

ἐν αὐτοχείρᾳ τ᾽ συρίας ἐκλείσειε τ᾽ βίον. καίσαρ ἡ Ⓒ A
τῷ τούτου μοίραν μὲ ὀλίγῳ ἔσαν, πρόδηλ δίδωσιν, ἣ
μεταξὺ τῆ Φάγωνος Ⓒ τῆς γαλιλαίας ἰῶ, ἐλάθαν ἢ
παταδα ἢ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ᾽ αὐ-
τὸν ἢ τοῖς ὑπερορίοις τ᾽ συρίας, ἐντελάμβος μὴ
ἐκείνε γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σιώολον εἰς
τοῦτο περῆλθεν ἀτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥω-
μαίων ἀρχῷ διεπόντων, τοσῷδε τὸ μέγεθος οὖσαν,
καίσαρος ἢ μετ᾽ αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ᾽ πρὸς αὐτὸν B
δύναιαν, πρῶσαι μὲν ὀδένα μετ᾽ ἀγρίππαν πρόδηλον
προετίμησεν, ἀγρίππας ἢ μὴ καίσαρα. τοσαύτης ἢ ἐ-
χόμβος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ ὧδε
καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ἀπονείμας ἐκ τ᾽
βασιλείας, προσόδων ῥ᾽ ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάχοι, τὰ
κατ᾽ ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, ἢ μὴ τοῖς υἱοῖς αὐτῷ κρα-
τεῖν. καίσαρα δ᾽ ὅτι θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐ-
παῖσεν, ἐν τῇ ζιωνοδώρε θείκαλλέστατον αὐτῷ ναὸν
ἐγείρει πέτρας λάμπης, πλησίον τε πανίε καλυμβρύε. C
ἀσπίλαρον ἐν ὄρει θείκαλλές ὄζιν, ὑπ᾽ αὐτῷ ἢ γῆς ὀ-
λίθημα, ἢ βάθος ἀπερρώγας ἄφατον, ὕδατος ἀκινή-
του πλέον. καθύπερθεν δ᾽ ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ἢ
τὸ ἀσπίλαρον ἀναπίλλουσιν αἱ πηγαὶ τε ἰορδάνε ποτα-
μοῦ. τοῦτον ὁπόσημόσαντον ὄντα τὸν τόπον, Ⓒ τῷ ναῷ
προσκόσμησεν ὃν ἀφήρωσε καίσαρι. τότε ἢ τὸ τεί-
χεν μέρος ἀφῆκε τῷ φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προ-
φασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ᾽ ἀφορείας, τὸ ἢ πλέον D
ἀναπτώμβος ἔχοντας δυσμβώως. κἢ δὲ τῷ ἐξεργα-
σίαν τῷ τοιούτων ὁπόσα δυμάτων ὡς ἂν λυομβήσης αὐ-
τοῖς τ᾽ δυσεβείας, ἢ μεταπιπτόντων τῷ ἐθῶν, χα-
λεπῶς ἔφερον, Ⓒ λόγος ἢ πάντων ἐγίνετο παρεξιμο-
μβύων ἀεὶ ἢ ταραττομβύων. ὁ ἢ ἢ πρὸς τὸ διοῦτον
πολλῷ ὁπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμβος μὲν τὰς
δυκαρείας, ὁπτάττων δ᾽ ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. E
ἰῶ δ᾽ ὅτε συιόδος ἐφεμβήν τοῖς περὶ τῷ πόλιν, ὅτε
κοινωνία πειράτε ἢ δίαιτης, ἀλλ᾽ ἐτετήρητο πάντα,
Ⓒ χαλεπαὶ τῷ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολ-
λοί τε ἢ φανερῶς μὴ λειπόμενοι, εἰς τὸ φρούριον
ἀναχόμβοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ
πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιποιίαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς
ταυτὸν ὑπισκοποῦντες. ἤδη δέ φασιν ὑδ᾽ αὐτὸν ἀ-
μελεῖν τούτε τῇ μέρες, ἀλλὰ πολλὰ ἰς ἰδιώτε χῆ-
μα λαμβάνοντα καταμίγνυθαι νύκτωρ ἢ: τοῖς ὄχλοις, F
Ⓒ πεῖραν αὐτῷ ἰῶ ἔχειν οἱ περὶ τ᾽ ἀρχῆς λαμβάνειν.
τοῖς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομβύοις, πρὸς
τὸ μὴ συμπαθφύεσθαι τοῖς ὁπισθύμασι, πάντας
ἐπῆγεν τοῖς τρόποις, τὸ δ᾽ ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου
πρὸς τὴν πίσιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνωμόσασθαι αὐτῷ
σώμοτον τῷ δύναιαν ἢ μὲν ὀσφαλάξειν ὅτι τ᾽ ἀρ-
χῷ ὁμολογῶν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κἢ θεραπείαν ἢ
δίος, εἶχον οἷς ἠξίε. τοῖς ἢ φρονήματος μέγαπρεπέσιν G
ἢ δυχερεστόντας ὅτι τῷ καταναγκάζεσθαι, πάντη
τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπείθει ἢ ἢ τοῖς πρε-
σβύτεροις πολλάκις τὸν φαρισαῖον Ⓒ σαμέαν ἢ τῷ ἐκεί-
νοις συνδιατελεσθέντων τοῖς πλείοις ὁμόσαι. οἱ δ᾽
ἔτι συνεχώρησαν, ἔδ᾽ ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμβύοις ἐκολάθησαν, ἐντεῦθεν δὲ τὸν πολλάκις τυχόν-
τας. ἀφίθησαν ἢ ταύτης τ᾽ αἰτίας ἢ οἱ παρ᾽ ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμβοι. ἦν ὅς ἢ τῶν ὅτι διάπτη χρώμβοι τῇ
παρ᾽ ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμβύῃ. ὧν τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέσιερον διέξειμι-
τὰς ἢ ἰουδαίοις ἀφ᾽ οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἢ κἢ τῷ θνητῷ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierēt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Pherorę suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nō discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nō impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis norum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. etis enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitanter rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

A

B

C

D

Cap. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

E

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celebertimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

F

G

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἡρώδης κατιλών τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον αὐίσατο.

Τότε γοῦν ἐπὶ τ ἡρώδ ε βασιλείας γεγονότος ἐν αὐτῷ μ᾽ ἔτεσι πεφευρημένας πράξεις, ἔργον ε τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι᾽ αὐτ κατασκεύασθαι, μείζω τε τ ἀβέβολον, κ πρὸς ὕψος ἀξιοθαυμάστατον ἐγεῖραι, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῷ πραγμάτων, ὅπισημότατον ὥσπερ ἐν ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο, κ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. ἠχ᾽ ἕτοιμον ἦ τὸ πλῆθος ὅπως ἄμβος, ἀλλ᾽ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑποχειρίσεως, ἐξίου λόγῳ πρᾶγ καταστησάμενος ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. Τὰ μὲν ἄλλα μοι τῆ κ τὴν βασιλείαν πραγμάτων αὐδρες ὁμόφυλοι, θεῖσθαι ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐγὼ τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ᾽ αὐτῆ κόσμον, πλείω ἢ ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ οἱ τῶν δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῆ εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς καταστάσεσιν ὑπερθεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ τ πᾶσιν ὑμῖν ἀνεπιτήδειον, οἶμαι σεῦ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δύναμιν ὅσον ἐ πρότερον ἀγωγείαν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν σεῦ κ μέρος ἐξειργασθέντα πρὶ τὸν χώραν

ἐγὼ δὲ ἀπορητὸς ὁ λόγος φανεῖται τῆ τ ἰσορίας γράφειν ἑκάστων κ τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀπόλαυσιν. ἐκ τε γὰρ ἐκείνων μανάημος ὄνομα, κ τἄλλα κατὰ τ προφάσιν τῆ βίου καλοκαγαθίᾳ μάρτυρόμενος, κ προγνῶσιν ἐκ θεῦ τῆ μελλόντων ἔχων. ἔσθ᾽ ὅτε παῖδα τ ἡρῴδ ἐις διδασκάλε φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ᾽ ἀγνοῶν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ᾽ μειδήσας ἠρέμα κ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τ γλυτὸν, ἀλλά τοι κ βασιλεύσεις ἔφη, κ τὴ ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπαρξεις. ἀξίωσαι γὰρ ἐκ θεῦ, κ μέμνησο τῆ μανάημου πληγῶν, ὡς τε κ τοῦτό σοι σύμβολον εἶ τῆ κατὰ τ τύχην μεταπτώσεων. ἁρίστος γὰρ ὁ τοιῦτος λογισμὸς, ὃς δικαιοσύνην ἀγαπήσεσας, κ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, κ πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ᾽ ἐ γὰρ οἶδά σε τοιῦτον ἔσεσθαι, τὸ παῖ ὅπως ἄμβος. δύτυχὲς μὲν γὰρ ὄσον ἐκ ἄλλος διοίσεις, κ τελεύτη δόξης ἀγώνις, λήθην δ᾽ εὐσεβείας ἕξεις κ τὸ δικαίε. ταῦτα δ᾽ ἐκ ἀλλάθοι τὸ θεῖον ὅτι καταφρονῆ τῆ βίου τῆς αὐτ αὐτῷ ὀργῆς ὑπομνημονεύομένης. τοῦτοις αὐτίκα μὲν ἤνεσε τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῷ ἡρῴδης. κ μικρὸν ὑπαρθεὶς, ἕως κ τῆ βασιλεύειν κ δυτυχῆν, ἐπ᾽ τῆ μεγίσθ τῆς ἀρχῆς μεταπέμπεται τὸν μανάημον, κ πόσον τῆ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δ᾽, τὸ μὲ σύμπαν ἐκ εἶπεν. ὡς δ᾽ σιωπῶντος αὐτ, μόνον εἰ δέκα γνήσιον τ βασιλείας ἐνιαυτοὶ, προσυπέθετο, κ εἴκοσιν κ λ᾽ εἰκοσιν, ὅσον ἐκ ἐπέθηκε τῆ τέλ τῆς προθεσμίας. ἡρῴδης δ᾽ κ τούτοις ἀρκεσθεὶς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, κ πάντας ἀπ᾽ ἐκείνου τοὺς ἰουδαίους τιμῆ διετέλε. ταῦτα μὲ ἓν εἰ κ ἀδόξαστα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξίωσα μὲν κ δεῖ τῆ παρ᾽ ἡμῶν ἐμφύλων, διότι πολλοὶ δὴ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας κ τ θείων ἐμπρεῖας ἀξιοῦνται.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celebertimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκτήτοις εἰσέ- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἡμῶν ὑμῶν πυξήσαμεν,
ἀφίεμαί μοι δοκεῖ λέγειν εἰδότι. τὸ δὲ ὑπηχθρήσεως
ἧς νῦν ὑπηχθρεῖν βούλομαι, πάντας δυσεβέστατον καὶ κάλ
λιστον ἐφ' ἡμῶν ἡμέρας νῦν ἀναφανῆ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ἀ-
ποδόμησαν μὲν τῷ μείζονι θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴν τὸν
ἐκ βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐδεῖτο δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ἐλλείπον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀπῴκοδόμησε. καὶ οὐδεὶς B
ἀμέλει δυσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. μόνον γὰρ
ὑπὸ ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κῦρος καὶ
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς οἰκοδομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δουλώσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον δικαιολογίαν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν μέγεθος. ἐπεὶ δὴ γὰρ
νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῆς θεοῦ βουλήσει, θεῖσι δὴ καὶ μῆκος εἰρή-
νης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων, τὸ δὴ μέ- C
γιστον, φίλοι καὶ διάνοιας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημεληκὸς
ἀνάγκη καὶ δουλεία τῆς ἀνθρώπου χρόνῳ διορθώμενος, τε-
λείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας δυσέβειαν. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δόξαι ἐμπεσών. ἐς τὸ μὲν τὴν
ἐλπίδος ἄπιστον, ὡς ἐπήγειρεν αὐτούς. ἠδημόνουν δὲ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, ὡς ἐξαρκέσει πρὸς D
τέλος ἀγαγεῖν τὴν ἀναχώρησιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὑπηρεσίας. ὅτου δὲ αὐτῷ θαρσοῦντες, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαρὴν φάναι τὸν νεὼν ἢ πάν
των αὐτῷ τῶν εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. ἐς ταῦ-
τα προθυμῶς ἐψηφίσατο. χιλίους δὲ ἱερέας ἀμάξας,
αἳ βασάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς
ἐμπειροτάτους ὑπηρετήσαμένους, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χι-
λίοις ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολάς, ἐς τοὺς μὲν διδάξας E
οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἵππευτὴν καθεστηκώς,
ἀπάντων αὐτῷ προθύμως προδωρησαμένων. ἀνέ-
λων δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑ-
τέρους. ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν,
τὸ δ' ὕψος κ' προσέτοις, ἐς τοῦ χρόνου συνεζησάντων τῷ
θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐς τοὺς πέρυσι καιροὺς ἐπε-
χείρει ἐγκαίνιον. οἰκοδομήθη δὲ ὁ ναός, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε καὶ κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἐ ς κ' F
πηχῶν ὄντι μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πρὸς ιβ. καὶ παντὸς
αὐτοῦ καθόλου καὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
σβιον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δὲ εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες
τύχοιεν. θύρας δὲ ὅλη τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ἀφθυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμη-
το, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργῆσι, κίονας δὲ ἐνυφασμένοις. καθύ-
περθεν δὲ αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ξυχώμασι, ἄμπελος διετέ- G
τατο χρυσῆ, τὰς βότρυς ἀνωφρημένας ἔχουσα, θαῦμα καὶ
τῷ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ καταδαπανᾶν λῶ. προσελάμβανε
δὲ καὶ στοαῖς μείζοσι τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα-
λογίαν ὑπηρετεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῷ φρονήματι ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδόκει ὑπηκοσμηκέναι τὸν
ναὸν. ἄμφω δὲ ἦσαν μεγάλαι τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκαδιῶναι. λόφος λῶ πρι-
ξώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποπίπτων ὑπὸ τὴν κορυφὴν ἄκρον,

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic quod post Iliminio reuersi a captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tu vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt supplea, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè perioluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dũ omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conuecherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hósque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deindè veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine rotidè & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst fidentibus fundamentis decesserunt, cósque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque basilicę similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuum, maximè ex aduerso habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materię precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus Orientale vrbis latus resupinus.

huius verticem primus Solomon rex noſter instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiotũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſactæ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομὼν κατ' ὑπο-
φοσσοῦλω τοῦ θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν
ἄνωθεν τὰ πρὸς τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ὑπὸ τὴν
ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθείᾳ πρὸς βυθὸν φάραγξ κατὰ
λίβα τοῖς πέρασι μολίβδῳ δεδεμένοις πρὸς ἀλλή-
λους ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἴσου χώρας, καὶ πρὸ-
βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶ τότε μέγεθος τῆς
οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνῳ ἐχομένης, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου καὶ τὴν ὑπιφάνειαν ὁ-
ρᾶσθαι, τὰ δὲ ἐντὸς σιδήρῳ διηφαλισμένα συνέχειν
τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τῆς δὲ ἐργασίας
ὕπερ συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀνεργασάμε-
νος αὐτὸ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν πρὸς τὸ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσοπεδὲν τοῖς κατὰ τὴν ὑπιφάνειαν τὴν ἄνω
καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δὲ ὅλῳ τὸ πᾶν περίβολος τετράγω-
νος τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆ-
κος ὑπολαμβάνουσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐ-
τὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρὸς θεμένοις,
ἓν μὲν ἑώαν ῥᾳχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοὰ ἔχον δι-
πλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεῷ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς
θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κα-
τεσκεύασαν. τὸ δὲ ἱερὸν πάντοθεν ὅλον ἐν κύκλῳ πεπη-
γμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς
ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τὴν ἀραβῶν ἔλα-
βε. κατὰ δὲ τὸν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώ-
νιος ὀχυρὰς ἐστετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύ-
την οἱ πρόσθεν ἡρώδου τοῦ ἀσαμοναίων ἔθνους βασιλεῖς
καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάριν ἐκάλεσαν,
ὡς ἐκεῖ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, ἣν
ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ,
καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν,
μέχρι τῆς τιβερίου καίσαρος χρόνου. ὅπ τούτου
δὲ οὐϊτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπεδημήσας τοῖς
ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμ-
πρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς εὐνοίας ἀμεί-
ψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ
τὸν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων πα-
τέρα καίσαρα, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ
ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπι-
λάβησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μεθ' οὗτον δὲ κάσσιος
λογγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούσπιος
φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰου-
δαίους εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν. ῥω-
μαίους γὰρ αὐτῆς εἶ δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότε-
ρον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς
κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν
ἀναβάντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ
τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν
ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐϊτελλίῳ τῷ τῆς συ-
ρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δὲ ὑπὸ σφραγίδος
τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ὅπ τὸν ῥωμαίων φρούραρχον ἀνα-

βαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς
ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγίδα κα-
τεπίθεντο. ταῦτα μὲν ὧν ὑπὸ τῶν πάθους τῶν ὑπομεμενηκότων παρεληλύθη. τότε δ' ὧν ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώ-
δης καὶ ταύτην τὴν βαρὶν ἰσχυροτέραν κατεσκεύασεν, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς φυλακῆς τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος αὐτω-
νίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων δ' ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἐσωτερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου,

πύλας

πύλας δ' ἐφίστασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, A
ἦν ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ
β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, βαθμοῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διει-
λημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὅπῃ τὴν πρόσ-
βασιν. ἀντικρὺ δὲ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροει-
δὴς ὅπα, πρὸς εἰχομένη βαθεία φάραγγι κατὰ παν
τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' B
αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυστὸν κατὰ μῆκος δι-
ὁυσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὅπῃ τὴν ἑσπέριον. ἡ δὲ
μὴ ἐκτείναι πρόσω τὸν ἀέρα. ἦργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγήτων τὴν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου δὲ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀναλήμματος, & οὐ δυνατὸν κατιδεῖν εἴ
τις ἄνωθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμήκεις ὕψος
ἐν αὐτῷ τὸν στοᾶς ἀπέφηνεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω σωμπεσὼν τὰ βάθη διοπτεύοι, C
στοτοδινιᾶν, ἂν ἐξικνεῖσθαι τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίστασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλ-
λήλοις ὅπῃ μῆκος τέτρασχα. σωτεδίδοτο δὲ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ζεῦξιν ὅπῃ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀπείρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξβ', κιο-
νόκρανα αὐτοῖς κατὰ τὸν κορίνθιον τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ἕως τοῦ D
τῆς παντὸς μεγαλουργίας. τεσσάρων δὲ σίχων ὄν-
των, ξύσεις ἀπολαμβάνουσι τὰς ἀπὸ μέσου χώρας ταῖς
στοαῖς. πλῆθος δὲ αἱ β' περίπλοι, τὸ αὐτὸν μεγόνασι βά-
θος, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕ-
ψος δὲ πόδας ἐπὶ ρ'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐξησιχε γὰρ πλεῖσον πρὸς
τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκητο
γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ E
τῆς μέσης βάθος ὅπῃ μεῖζον ἦγετο, πρεπτεμημένου
τοῖς ὑπερυλίοις προμετωπίδι τείχει, κίονας ἔχοντος
ἐνδεδομημένους, καὶ ξυστὸν παντὸς ὄντος, ὡς ἀπιό-
ντα τοῖς ἀπὸ καὶ εἰσόδοι σαφὲς θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν ἔδη. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν.
ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἔτι πολὺ δεύτερος, προσβατὸς βα-
θμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκ-
του, γραφῇ κωλύων εἰσίναι τὰ ἀλλοεθνῆ, θανατι-
κῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς F
περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον & βόρειον κλῖμα, ζυγί-
σχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεσῶντας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἵνα τὰ μέτωπα, δι' ἃ παρῆειν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἐστοτέρω δὲ κἀκείνοις γυναῖξιν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεί-
νοις δ' ἐνδότερον ζῶντι, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦσθαι τοῦ θεοῦ. τούτων εἰς
ἐδέναι τὴν ζιῶν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ καὶ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τοῖς G
στοαῖς καὶ τοῖς ἔσω περιβόλοις ἐπεφαγματεύετο, καὶ ταῦ-
τα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. τῷ δὲ ναοῦ δηλῆ τῶν ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτοῖ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τοίχους πρῶτον μὲν τοῦ θεοῦ τοῖς δι-
χαρισίας ἐποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ καταφημοῦντες τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ζιακοσίους ἔθυσε τοῦ θεοῦ βόας,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vique imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam australino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τὴν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐκ ὀλίγον τὸ πλῆθος εἰπεῖν. σαφῆ γὰρ τὸ δύναμις πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ θεσμίᾳ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργῳ, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς βασιλέως τὴν ἀρχῆς ἐκ ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἐλθεῖν, καὶ θεσμιστάτην δὲ ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γίνεσθαι. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω θύρας ἱερὰ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ τὸ ἐπιτήδειον εἰς αὐτὸν ἀνέναι, τὸ μὴ τοῦ δήμου νεωτερισμοῦ ὄντος τοῖς βασιλεῦσι φυλακτήριος. λέγεται δὲ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας ἐκ ὗσαι, ἀν ἦ τὸ νυκτὶ, γίνεσθαι τοῖς ὄμβροις ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, ὑφ' ἧς ἐστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπάρξει τὴν ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

TAA

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπον ἀλέξανδρος ϗ ἀριστόβυλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, ϗ ὡς σαλώμη ϗ φερώρας οἱ τῦ βασιλέως ἀδελφοὶ ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δυοὶ τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπεμψεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπεμψεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Εντεῦξις τῶν κτ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐσασκάθη ϗ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, πρεσβυτὴν μὲν, ἀντίπατρον δ' υἱὸν, χαλεπῶς δ' τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὄψιν. Κεφ. ς

Ως ἀντιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων δίκη κρίσεως αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλιξάνδρου ἀπολογία δίκη κρίσεως, ϗ διάλλαγαι πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὰς ἡρώδης δίκη κρισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρισβεία τῶν ἀπὸ κυρλώνης ϗ αἰσίας ἰουδαίων, ὡς κρίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, ϗ ἀπήγγελφα δίκη σολῶν, ἃς κρίσαρ ϗ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ διαβίδου τάφον. Κεφ. ια

Ως ἀχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τὸν παρὰ διάλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τὴν τραχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἄραψ δίκη κρίσεως, ὑπὸ τῶν ἐμβολῆς τῶν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ κύρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως κρίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ὁ μὲν βηρυτῶν πόλει τῶν σωτηρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, ϗ θανάτῳ τῶν ἐπιβουλῶν. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. CAP I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. CAP. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. CAP. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. CAP. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. CAP. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. CAP. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. CAP. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. CAP. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. CAP. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. CAP. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. CAP. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. CAP. XII.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. CAP. XV.

Eurycis calumniæ contra Herodis filios. CAP. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. CAP. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorę calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit priorib⁹ dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomé sororem regis, cæteróque quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quũ viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occasione

Κεφαλ. α'.

Οτι Ἡρῴδου ἀλέξανδρος καὶ Ἀριστόβουλος ἀπὸ μήτρας ὑπηρξαν φίλοι πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας ἕτεροι κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἔχρωντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τ' ὅλων πραγμάτων ἐπιμελῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας αἰσθόμενος, τῇ μὲν εἰς τ' πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμυντικωτέραν, πίθησιν νόμον ἐθέν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίω, τοῖς τειχωρύχοις ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τ' βασιλείας, ὅπερ ἦν ἐπὶ εἰς τιμωρίαν μόνον τῷ παθόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν πολλοῖς τῷ παρόντων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν δίαιταν τῷ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παρ' ὅσα πρεσβύτατον ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἡ κόλασις τῷ ἀλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς ζημίας τιμωρίας. ἐπέλθοιμι γὰρ οἱ νόμοι πρεπαλαίσιον καταβαλεῖν τ' κλέπτειν, ἵνα ἔχοντα ᾖ πιστεύεσθαι μὴ, ἀλλ' ὕπνῳ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' οἷς τε δίωκεῖν τὴν δουλείαν ἀναμένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαιτίας. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλη τότε χαλεπὴν καὶ παράνομον νομίσθαι τὴν κόλασιν, ὑπερφανίας ἐθνικὴ μέρος, καὶ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῷ ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν νενομικότος. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τὸ καινὸ τρόπου νόμισμα, μέρος ἦν τῷ διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τ' εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρι τε συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῴοντας. καίσαρ ᾧ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄχρι εἰς τ' οἰκίαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τ' Ἰταλίας, σπουδὴ ᾗ τὰ μειράκια τῷ ἔχλων ἦν, καὶ ᾗ οἱ πᾶσιν ἐπιγένεσθαι, τῷ τε μεγέθῃ τῆς ᾗ αὐτοῖς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῶς κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐπιδεικνύντες. ὑπέφθονοί τε ἦθεν ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μετ' ἐκείνην τ' διαβολὰς κατηγορισμένοις. ἔτω γὰρ φόρτο δυνας δύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειν τῷ εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ἁμαρτημένων. τ' αὐτὴν οὖν ταύτην

ταύτην ὑποθεσιν τῶ θείοις, εἰς ἃ κατ' ἐκείνων δλαβολὴν A
μετέφεροσν, λογοποιοῦντες ὡ καθ' ἡδονὰς σωφρόνειαν τῆς
παιδὶ, δλὰ τὸν ἀπὸ μητρὸς θανατον, ὡς μὴ ἂν ὅσιον εἴη δοκεῖν
ὅτι ταύτον σωφρόνειαν τῆς τ τεκούσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ
τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακὸν ἐδύναντο, κὴ
τῆς δυνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ὧδε γὰρ
πρὸς αὐτὸν ἀντικρὺς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος
ἐκκορπίζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρώδην B
ἀναφερομένων ὑποκατεσκεύαζετο μῖσος ὑπ' αὐτῆ τῆ
φύσει χρόνῳ νικώμενον.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δυοὶ τοῖς παῖ ἀλεξάνδρῳ ἡρώδης πρὸς
αἰσεί πατρὸς ἐξέπεμψεν.

ΕΝ μὴν τοῦ τότε πάσης ὑποψίας κὴ δλαβολῆς
ἐμείζονι χρόμενος ὁ βασιλεὺς τῆ τῶ γεγυμνικέναι
φιλοσοργία, κὴ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδε, κὴ γυναῖκας ἐν
ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲ τ σαλώ- C
μης θυγατέρα βερνίκην, ἀλεξάνδρῳ ὃ τ ἀρχελάε τῶ
καππαδόκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας
ἐπειδὴ ϵ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευ-
κέναι πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς
πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτὸ παρελ-
θεῖν, κὴ τυχεῖν ὧν ἔδη φίλε καὶ ξένε, κὴ φίλε. κἀ-
κεῖνος μὲ εἴξας λιπαρῶς εἰσεκόμισε, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν.
ἡρώδης δὲ ὧδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεο- D
κτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, κὴ μετ' αὐτὸ
τοῖς κατασκευαῖς ὅπὸ εἰκνὶς, πᾶσαν ὑπόλαυσιν διάπτης,
κὴ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ κὴ τοῖς φίλοις, ἔντε
τῆ σεβαστῆ, ϵ καισαρείᾳ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτὸ
κατεσκευασμένον, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δα-
πάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον κὴ ἡρώδιον,
ϵ τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε ὃ κὴ εἰς τὴν πόλιν τῆ ἱεροσολυ-
μιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτοδοκεί
σῃ σολῆ, κὴ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν δυσημίαις. ἀγείπ- E
πας ὃ τῷ θεῷ μυρίαις ἑκατόμβαις κατέθυσεν, εἰστίᾳ ὃ
τὸν δῆμον ἐνιαυσὸς τῆ μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐ-
τὸς ὃ ὅσον ὅπὸ τῶν καθ' ἡδονὴν καὶ ἔτι πλείους ὅπο-
μείνας ἡμέρας δλὰ τ καιρὸν ἀπείχθε. τὸν γὰρ πλοῦν
ὅπιβαίνοντος τ χειμῶνος, ὃν ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζο-
μένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν
οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος
ἡρώδε, ϵ σὺν αὐτῆ τοῖς ὅπισημοτάτοις. F

Κεφαλ. γ'.

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔτεος
ἀπείχετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τὸν εἰς βόσπορον εἰ-
δὼς στρατιὰν συνηρημένον. κὴ πλεύσας δλὰ ῥόδου,
κὴ κῶ παρασέχεν πρὸς λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καλα- G
λήψεσθ τ ἀγρίππαν. ἐκεῖ ὃ αὐτὸν ὑπολαμβάνῃ πνεῦ
μα βόρειον εἶργον τ ἀναγωγὴν τῶν νηῶν. ὃ δὲ ὑπιδέ-
τειβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῆ χίῳ. ϵ πολλοὺς μὲν τῶν
παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς ὃ τ πόλεως ἰδὼν πεπωκίαν
σαν, ἣν ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ἐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα δλὰ μέγεθος κὴ κάλλος ἀναλῶσαι
ῥάδιον ἦν, χρήμασι δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ κὴ παρεπτύειν ἐδύνατο πρὸς τὴν σωτέλειαν
τῆ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ παρορᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ὑποκαθιστὰντας τῆ πόλει

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

SEd tum nondum frigescente paterna pietate, tex nihil mali suspicans in eo quo parterat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, apperente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus. IL

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

REx autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quod cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatusve quàm primũ veterem

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolẽtiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti naui gio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædèrent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

τὸ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικομένοις, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὰ ἀκρωτήρια, μετασπᾶται ὡς ἐκεῖνον. κὴ δὴ καὶ σινώπην τὴν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως δ' ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε κὴ μείζω πίστιν εἰληφέναι δοκούντος, διὰ οἰκίας κὴ φιλοσοφίας δ' εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππα, τοσοῦτον μὲν πλοῦτῳ αὐξανόντος τὴν βασιλείαν, ὅσα δὲ τοῦ λιμένος ἐνδεῖτο ὁ τῶν ἐκείνῃ χρείας, ἰδὼν μὴ τοῦ καταλιμπάνειν ἀρχὴν κὴ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προφερόμενον προθύμως ἔδεξε. πᾶν γοῦν ἐν αὐτῷ κὴ τὴν τραπεζαν ἡρῴως, ἔντε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, κὴ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς ὁ κἀν ταῖς ἀπέσεσιν, κὴ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν δύνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο κὴ τὰ πρὸς τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἄλη, τὴν ἀνακομιδὴν ἐπ' ἐλάττω ἐδόκει ποιεῖσθαι πλείονι. ἀλλὰ διαμεψάμενοι τήν τε παφλαγονίαν κὴ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δ' ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν κὴ καθ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαι τοῦ βασιλέως κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγίνοντο. ἃ δὲ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ δι' ἀξιώσεως, ὑπερέλειπεν οὐκ αὐτὸς ἀπὸ τὰς δαπάνας ποιούμενος. κὴ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν ὀφλισκουμένων μεσίτης ἦν, κὴ διεφέρετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δ' αὐτῷ κἀκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιωκόσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλλιπῆ, πλεῖόν τι τοῦ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴν, προσβάλλουσα πρὸς τὰς διεργασίας ὑπερασπίζουσα τὰ ἀγρίππου. ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν ἀπήλλαξεν ὀφλισκόμενον, διέλυσεν δὲ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὁντινοῦν ἐκάστοις παρίστατο.

Κεφάλαιον δ'.

ἐντυξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ, περὶ ὧν ἠδίκουν ἕλληνες.

ΤΟ'τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῷ γινομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει τούτους, καιρὸν κὴ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶντες χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν διωμοσιῶν ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὰ εἰς ἱερὸν ἐπιτελούμενα χρήματα ἀναπιθεμένων ἀφαιρεῖσθε, στρατιῶν κὴ λῃστηρίων ἀναλισκόμενοι κοινωνεῖν, κὴ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπάρξασιν, κὴ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεστήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ διαλεγόμενον. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῷ τὰ δίκαια. τὸν δ' ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, κὴ βασιλέων κὴ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτοῦ σωφρονεῖς, τοῖς δ' τῶν ἐντυγ-

ποτισαμένου, καταρξὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, αἰδέσιμα καταφαίνεται ὅτι τοὺς ἀφειλέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῷ δυνησομένους, τοῖς δ' τῶν

ἐντυχάνειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ τούτου οἷοις ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' ὑμᾶς αἰτοιῦντες τὴν δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὲν αὐτὰς ὧδε τούτων, οἷς μόνοις δεδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλου κρείττονος, ἀλλ' οὐδ' ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμᾶς ἴσασιν. καίτοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἐπαινός ἐστι τὴν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν ἀμφὶ μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἶμαι μὲν ἐμποδὼν ὄντας καὶ θεοῖς εὐωρείαν χρώμενοι ἰουδαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τοῖς καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτοῖς ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἷ τοῖς νομιζομένοις προσάρουσι θεοῖς, δῆλον ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ καθαβαίνειν αὐτὰ, Ⓒ τοῦ δυσμενίαν, οὗ τοῦ τὸ συμπᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει τούτῳ μεμεμψιν, τῆς ξενίας καὶ χώρας ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ δικαίως. τοῦτο μὲν οὖν ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάξουσι δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐκ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῶν οἰκείων εἰς θεοὺς ὁσίους ἀμελοῦεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν αὐσίως καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώποις, οἷς ἐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ θεοσεβία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀνύρας τὰς ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς ἐδὲ μανόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδία καὶ κοινῆ. καὶ μενοῦνοί τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραφυλάττοντες, βέβαιον οὐδὲν αὐτοῖς ἐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντας. καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, ἐδὲ μεθεῖσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τοῦ πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τοῦ νεῶν ἀρχοῦ πολλῶν ὄντων ὅσα θεοῖς δι' δαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πεπραττόντων, ὡς ἔστιν ὀλίφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ πάντων δυτυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τοῦ πατρίου δυσεβείαν διαφυλάττειν, ὃ Ⓒ καθ' αὑτὸ δίζειν ὡς ὀλίφθονον, καὶ θεοῖς τῆς συγχωρεισύτων ἐστί. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὀλιγέπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων, ἀπάνθρωπον μὲν ἐδὲν ἔστιν, δυσεβὲς δ' πάντα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ ἔτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ ἀπαγγέλματα, οἷς χρώμεθα θεοῖς τὸν βίον θεσμίσμασιν δ' δυσεβείας, Ⓒ τῶν ἀνθρωπίνων ὀλιγωρευμάτων, τοῦτο ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς, καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν ἐκ ἀμυρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις Ⓒ καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ἢ ἡμῖν κἂν μή τισιν δοκεῖ, ὡς αὐτῷ καὶ τῇ τῶν χρόνου τιμῇ τὸ δυσανάτρεπτον εἶναι τοῖς ὁσίως παραφυλάττουσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ συμφέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντας, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δ' ὀλιθέντες, καὶ τὰ ἑορτὰς ἄγοντες ὀλιγάκις ἡ-

A impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos co iudicastis. Sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patrijs institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscēdis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantùm in religionis nostræ contumelia, quam ipsi sciunt immeritò se iniustis atque illicitis odiis prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & beneuolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odiis. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solùm iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta, in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque beneuolentiam, & alioqui sacrosancta etiamsi nullum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem spē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis, satis testari potest vel rex noster qui tibi assidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ vestræ nō exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quid non in honorem vestrum excogitauit? ad quam necessitatem non primus prælto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de te Imperator scripsit senatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúsve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officiis delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius regis præsentia, nihil aliud quàm vt quæ ipsi concessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quòd onerosi sibi essent inquilini Iudæi.

εια, καὶ θεραπείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν τῆ συναλλαγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπήρειαν τ' θρησκείας, ἵν' καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσος ἃ δίκαιον ὑφ' αὐτῆς ἀνέξισον αὐτοῖς πεπονθότες· ἢ γὰρ ὑμέτερα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τ' μὲν ἄνομον ἐνεργὸν, τὸν δύστοκον ἀργὸν ποιεῖ τοῖς ζώστον αὐτ' ἐκείνοις θεραπευομένοις. ταῦτ' ἐν ἀξιῶμεν ὧ μέγιστε ἀχρίωτα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδ' ἐμπρεάζεσθαι, μηδ' κωλύεσθ τοῖς ἐθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ διαζόμεθα τούτους, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ & ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ὄζι, κ' δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ ζὰς ἐν τῆ καπετωλίω κήμενας δέλτους, ὧν τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πρότερα τ' ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἢ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω ἢ τῆ ἐλπισθέντων θεωθέντες, διεργετεῖτε τῆ κρατεῖν. καὶ δυνάμεθ' ἂν τις ἐπέξιμεν ζὰς ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δ' ὑμῆ ἔχεσιν, ἀσφαλισθέντας ποιῆσαι τὸν κόσμον. ἵνα μὲν τοι κ' δικαίως ἀπάντων αὐτῆ τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπολάβωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σιωπήσασιν τὸν βασιλέα νεῶ ἡμῆ, καὶ σοὶ ὠφελεθέμενον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δίκαια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ὠφελήκασιν; ποῖα ἢ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τίς ἢ ἐ γενόμενα τιμή; ποῖα ἢ χρεία μὴ εἰς πρῶτον ἔρα; τί δὴ κωλύει, κ' τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆ εἰς τοσοῦτον διεργασιῶν ἀριθμὸν ἔλθ; δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῆ πατρὸς αὐτοπάτορος ὠφελητὴν εὐδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπτίου εἰσβεβληκότος καίσαρος χιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ὅτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔδ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος ἐκπάλετο. κ' τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνοι παρέχον ῥοπὴν τῆ τότε καιρῆ, κ' πόσων κ' τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; ἀνωχεν δίον ὑπομνήσας τῆ ὀλιγολῶν, ἃ ἔγραψε τότε καίσαρ τῆ συγκλήτω, καὶ ὡς δημοσία τιμᾶς κ' πολιτείαν ἔλαβεν αὐτίπατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τὸ & τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, κ' ὠφελῆσθαι τὸ βέβαιον αὐτῆ αἰτεῖν, παρ' ἃ κ' πρότερον μὴ ἀθετήσης ἵν' ἐλπίσας, τὸν τῆ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς ἀχάθειαν κ' τ' ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τῆ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας ὑμῆς, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῆ θεῆ τέλεια θύματα, τιμῆ αὐτὸν ὁλοτελείας ἀχῆς, ὡς ἢ τ' δῆμον ἐσίασας, κ' τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα κ' ἔθνει, κ' πόλι πρὸς ἀνδρα τοσοῦτον ὁπισατοῦντα θεραμάτων δεξιώμεθα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἵν' ἀπέδωκας τῆ ἰουδαίων ἔθνῆ, τ' πρώδ ε προξενήσας αὐτοῖ ἐσίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, κ' αὐτῆ τῆ παόντος κ' συγκαθεζομένου βασιλέως, ἱκέτευκαμεν θεῖτον ὑδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ θεωρεῖν ἀφαιρεσυμένους. τοιαῦτα ἢ τῆ νικολάου διελθόντος, ἐγένετο μὲν ὑδημία τῆ ἐλλείων ἀπηκατάσασις. ὑδὲ & ὡς ἐν δικαστηίω, θεὶ τῆ προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἔντευξις ὧν ἐδιάζοντο. κατεῖνον

ἀπολογία μ' ὑδημία, τῆ μὴ ταῦτα ποιεῖν. θεόφασις ἢ ὡς τ' χώραν αὐτῆ νεμόμενοι, πάντα νεῶ ἀδικοῦν.

οἱ ἢ

οἱ ἢ δίκαιοις τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A
πρᾶξαι, μηδὲν λυπουῦντες οἰκεῖν.

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Συνιδὼν οὖν ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὅτι μὲν τὸν ἡρώδην θεὸς αὐτὸν δυνοίας τε & φιλίαν, ἕτοιμος ἂν εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὐτὰ ἂν δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐδέοντο καὶ πλείονων, ἃ αὐ ὀκνῆσαι, τάχα μὴ λυπεῦντα τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ὠφελῆσαι. ἐπεὶ ἢ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γένοιτο, βεβαίων αὐτοῖς αἰεὶ πρᾶξαι σὺν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρώδης ἢ θερμῶς κατησπάζετο, καὶ τὸ θεῖς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ ἢ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπλεκόμενος, καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ ἀγρίππαν παραπεμπόμενος ἀνήχθη. κατάγει ἢ εἰς καισάρειαν, ἀ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν ὀπιπτεύων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς καὶ χώρας ὄχλος. ὁ ἢ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ θεῖ τοῖς ἰουδαίοις ὅσοι κὴ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν αἰεὶ πρᾶξαι εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπη τὴν δυτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τὴν ἀρχῆς, ὡς ἑδενὸς ὠφελείποιτο τῆς ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῆς φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τῶ παρελπιυθότος ἔτους. οἱ ἢ καὶ τῇ χάειτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μετ' πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωδιδόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non tantùm propter Herodem amicum illis gratificaturum paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit comitium. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἐτάραξεν τὰ θεῖ τῶν οἰκίαν ἡρώδη, φεστιμῶντι μὲν αὐτὸν τῶν φρεσβύτων υἱόν, χαλεπῶς δὲ φέρει αὐτὸ θεῖ αὐξανόμενον φερόντων τῶν ὕβεων.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Πρόβαινε ἢ ἀεὶ τὰ καὶ τὴν τῶν οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὀπίδοσιν, ἀντιμεταλαβόντος μὲ ὥσπερ ἐν κληρονομίας τὸ κὴ τῆς νεανίσκων μῖσος τὸν συλλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσκιμήκη κὴ τὸ μηδὲς αὐτῷ οἷς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τὸν ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τὴν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τὸν μητρὸς οἷα πάθοι ὠφελῶ τινὰ ἀξίαν, καὶ τῇ τῶ κρατεῖν ὀπιθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τινὰ σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι ἢ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ τῆ θεραπευτείας ὀπιβουλή. τὸ μὲν γὲ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ ἢ ζῆλος τῶ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ ἐν τῇ φανερᾷ λοιδορηθῶσαι, & πεισθεῖσαι πεπετεῖς δυσμενεῖς ὑπὸ τὴν ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τὴν ὀργῆς εὐπρόσοδον. οἱ δ' ὑ τοιοῦτον ζῆλον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοήθως ἐχεῶντες τὴν δυβολῆς, πεισέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ γὲ οὐκ αἰδεῖσθαι τὴν τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, ὑσὶ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνου, ἄχετον ἦν πρὸς τὸ μὴ τὸν ἄπιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀπελήθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci linguæ iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectæ cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adole- A
scentum miserantibus, nec cessante Salome
occasiones verisimilis criminationis ex ipsis
sumere: qui impatienter ferentes matris mor-
tem, & iuueniliter contentiosi, non illius mo-
dò vicem, sed suam quoque sortem misera-
bantur, quòd necesse haberent cum infelicis
parentis interfectoribus vitam degere, & se
quodammodo contaminare illorum contu-
bernio. atque huic dissidio magnum incre- B
mentum absentia regis addidit.

II. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Phe-
rora tum à Salome est monitus, imminere
magnum periculum ab adolescentibus palam ia-
ctantibus non impunè laturos qui matrem in-
terfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappa-
docem eis spem facere, quòd ope illius peruen-
turi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi.
quibus auditis Herodes turbatus est, tanto ma- C
gis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: &
per hæc anteactorum admonebatur, quòd pro-
pter domesticorum dissidia nec amicis nec di-
lectissimæ coniuge diu frui potuerit: futuráque
ex præteritis colligens, & maiorem aliquã ca-
lamitatem secuturam timens, planè confusus
erat animo. Reuera enim quemadmodum fo-
ris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic do-
mi præter opinionem omnia malè cedebant; D
vt meritò ambigendum sit, postne penitari tan-
ta felicitate externa eius calamitas domestica,
an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra
priuatam fortunam consistere. Dum talibus
curis intra se fluctuat, visum est alium filium
qui etiamnum priuatus erat accersere, com-
primendísque adolescentum ferocibus animis
illum opponere, & honoribus euehere: is di-
cebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea
victus affectu alio fecit, omnia in illum con- E
ferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto
castigatiores redditurum, & minuendam eo-
rum arrogantiam, si viderent non esse neces-
se vt sibi solis seruetur tanti regni successio. qua-
propter hunc quasi succedaneum in domum
induxit, putans se iam prospexisse adolescen-
tibus vt posito fastu tractabiliores se patri præ-
berent. sed longè aliter euenit. nam & illi fa-
ctum hoc iniuriam summam interpretabãtur:
& Antipater tali erat ingenio, vt præter spem F
nactus ampliorem libertatem, in hoc omni
ope incumberet, ne fratribus primo loco a-
pud patrem cederet, & alienatum iam ab illis
per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod
iste vehementer cupiebat) infensior etiam in-
dies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat,
hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum
delator, sed per alios cõsiliorum socios rem a- G
geret, qui neque suspecti essent regi, & fidem
etiam propter amicitiam verbis suis possent
adstruere. Iam enim complures ad hunc no-
ua spe inflatum colendum se contulerant,
& Herodem fucata specie benenolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῆ ζιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν
τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῆ μειρακίων ἀ-
πειρία, κατῆχυε δ' ἡ τ σαλώμης ὕπαμέλεια, ἡ
παρ' αὐτῆ ἐκείνων τὰς ὀφορμὰς τὸ μὴ ψεύδη λέ-
γειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτως ἀχθόμενοι τῆ θανάτω
τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ καὶ εἰνλῶ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κα-
κῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινλῶ μὲν ὥσπερ ἰῶ
ὑποφαίνειν τλὼ καταστροφὼ τῆς μητρὸς, ἐλεγχους ἢ αὐ-
τοῖς οἱ τ ἐκείνης φονεῦσιν αἰαγκάζονται συζλῶ, Ϛ τῆ
αὐτῆ μεταλαμβάνειν. ταῦτα μεθήει μειζόνως καθεὶς
ἐχέσης τῆς φάσεως ἐν ὑποδημία τὸ βασιλέως. ὡς δ'
ἐπανῆλθεν ἡρώδης, ἢ τῆ πλήθει διελέξατο καθὼς
μεθειρήκαμεν, μεθοέπιπτον αὖθις οἱ λόγοι, ὧδά τε
τὸ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῆ τὸν κίν-
δυνον εἶ, τὸν ὧδὰ τῆ νεανίσκων αἰαφανδὸν δια-
πειλουμένων, ὡς ἂν αἰέξονται μὴ ποσάμενοι τῆς μη-
τρὸς τὸν φόνον. μεθοετήθεσαν δέ τι ἢ ὡς ταῖς παρ'
ἀρχελάῳ τὸ καππάδηκος ἐλπίσιν ἐπαέχοιεν, ὡς
δι' ἐκείνου μεθές τε κρίσεως ἀφιξόμενοι, ἢ κατηρ-
ρήσοντες τὸ πατρός. ἡρώδης ἢ, τεταραγκτο μὲν δι-
θὺς ἀκούσας ζιούτων ἐξεπέπληκτο ἢ μᾶλλον ὅτι καὶ
τῆ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ αἰνιγματῶδε τῆ
συμφορᾶ τότε μεθῶτα κεταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῆ
φιλτάτων, ὅτε τ σεμνομύθης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο,
ἀλλὰ τὰς ἐγγινομένας ζαραχὰς κατὰ τλὼ οἰκίαν. τότε
μέλλον τὸ μεθαπεπωκότος ἤδη βαρὺ Ϛ μεῖζον ἐκεί-
νων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἰῶ. τῆ
γὰρ ὄντι πλεῖσα μὲν τῆ ἔξωθεν, ἢ παρ' ἐλπίδας εἰς
εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον μεθοετίθει. μέγιστα ἢ
τῆ οἴκοι, ἢ μηδὲ μεθοδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ
συνέβαινεν, ἑκατέρου μεθοτόντος, ὡς ἂν αἴ τις ὥρμη,
ἢ παρέχοντος ἀμφίλεκτον τλὼ ὑπόβολλω, εἰδέον τλὼ
ζαυτῆ εὐτυχίαν τῆ ἔξωθεν πεζαγμάτων, ἀλ-
λάξαι τῆ οἴκοι κακῶν, ἢ ζιοῦτο μέγεθος τῆ μεθὶ
ζὶς οἰκείοις συμφορῶν δλαφυγεῖν ἐν τᾷ μηδὲ τᾷ βα-
σίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ζαραστόμενος ἢ
ἢ δλακείμενος τὸν τεῦπον τῦτον ὅτι καθαιρέσει τῆ
μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ γλυόμενον ἰδιωτεύοντα παῖ-
δα μεθοσήγετο, Ϛ τῦτον ἐδόκει πιμᾶν. σκαλεπτὸ ἢ
αὐτίπατρος. ἠχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ ἢ τελέως ἠπιθεὶς
αὐτῷ, ἢ παντ' εἰς ἐκεῖνον αἰαφέρων, οἰόμενος ἢ
παραμρεῖσθαι τὸ θεάσους ζὶς ἐν μεριάμμης, ἢ μᾶλ-
λον εἰς νουθεσίαν τλὼ ἐκείνων οἰκοδομῆ αὐτόν. τὸ
γὰρ αὐθαδὲς ἐν αἰεἰη παρ' αὐτοῖς εἰ τῦτο πειθεῖεν,
ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ὀξ ἀνάγκης ἡ δλαδοχὴ τῆς βασι-
λείας ὀφείλεται. διὸ Ϛ καθάπερ ἔφεδ ρον πινὰ τ αὐ-
τίπαζον εἰσήγαγλο, οἰόμενος ὀρθῶς μεθονοεῖν, Ϛ κα-
σαλέντων τῆ μειρακίων ἐξέναι δυκαίρως χρῆσθαι βελ-
τίοσιν. τὸ δ' ἠχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. ζὶς τε γὰρ πα-
σὶν ὁ μετείως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῆ μεθὸς αὐτοὺς ἐ-
πιρεία, ἢ δεινὸς ὢν τὸν τεῦπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ
παῤῥησίας πινὸς τῆς ὁ μεθοτέρου οὔσης ἐλπίδος αὐτε-
πίησατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, ζὶς ἀδελ-
φοῖς μὴ ὧδαχωρεῖν τῆ πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τῆ παῖδὸς, ἤδη μ' ἠλλοζιωμένων τ δλαβολαῖς, ὁμίλα-
χειείσθ δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐαυτὸν ἐδάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ἡμέρως τοῖς δλαβεβλημένοις. ἦσαν οἱ ὡς ὅτε
παρ' αὐτῷ μόνα οἱ λόγοι, φυλαττόμενα δ' αὐτῷ δόξαν τὰ τοιαῦτα καταμιμύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο
συνεργοῖς ζὶς αὐτόπτοις, ἢ δλὰ τλὼ δ' νοιαν τλὼ μεθὸς τ βασιλέα πις δυθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη ἢ
πλείους γεγόνεισαν οἱ κακεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικει θεραπδοντες, ἢ τὸν ἡρώδ λιν ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' δ̓νοιαν
τὰ ζιαυ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμβοι. καὶ τέτταρα πολυπραγμονήσαντες καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ ὠδαὶ τῶν μειρακίων ἀφορμαὶ παρεσκευάζοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπ' ἐπήρειαν ὧν ἠτυχοῦντο, καὶ τὴν μητρὸς ἀπάκλησιν, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ὑβριστὴν ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῷ πάππῳ τὸ ἀντίπαρον καθεφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸ ἡρῴδου ἐξαγγελλόμενα, παρεῤῥύβαινεν ὑπερβαλόμενα τὴν οἰκίας τάξιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν διαβολὴν, καὶ ταπεινῶσαι βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς Μριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῖς παρεῖχεν. καὶ τέλος ἠτιμωθείς, ἐπεισήγαγε τὴν ἐκείνης μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστα σπουδαιότερον. ἀγρίππᾳ δὲ οὐδὲν ἀνιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τὴν ὅπη τῆς ἀσίας διήκειν πεπιστευμένην, πλοῦσας ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ συντυχιῶν μόνον τι τῶν αὐτοῦ παῖδα ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι πανταπάσιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

A captabant: cúmque per multas eásque inter se fi las personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quam antè occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, nóxque adfingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

B

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἀντίπατρον διαβληθέντες ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγειν ὅπλοις ἐπεχείρησε καὶ παρ' αὐτῷ καταγόρευσεν.

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

C

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προύχωρει τὰ κατ' ἐκδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσκήπτετο ἡρῴδης, τοῖς φίλοις διάσημος ὢν. ἠχθετο δ' ἓν τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ παιδὸς εἰπεῖν καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπηκότερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ ἐνενοίας ἔχων, ὡς ἀφίσατο τῆς ἑαυτοῦ θεραπείας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ὅπως αἰσθήσοιτό τι καὶ παρεξιόντων ἐλπίζων τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. θέρους μὲν, ὡς ἐπὶ ἀγωνίων αὐτοῦ, τὸ δὴ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλων καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ ἐμπορδόμενος, ἕως εἰς τέτο προήγαγε τὴν ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατασχεῖν εἰς τοιοῦτον συμπνοὴν πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ περιπετείας ἁμαρτάνοι, χρεὼν ἡγήσατο πλοῦσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν ὧδε καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον συβαίνη πάθος, ὃ καὶ δι' μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐφύετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσπεύδομος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν ἁρπσάμενος ὅτι μεγάλοις οἷς εἰώθει δυσχεῖν, παρεσκάπτε μὲν τοὺς παῖδας, ἀπάτῃ δὲ τῆς διανοίας, καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα ζόπον ἐπιτηδεύοντες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τινὶ βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ ὧδε λαβεῖν. ὁ δ' ἐδὲ θυμῶν ἐξαιρεῖσθαι μᾶλλον ἢ κελεύσει ὧδε δοῦναι τῷ δεομένῳ πρὸς αὐτὸν δυσεβεστέρῳ ὧδέ πῃ σαντες ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖντο καὶ τὸ ζῆν ἐλαττον λόγος, εἰ μόνον δύναιτεν τὸν πατέρα δυνηθεῖν. ὅτως ἀγριόν τι καὶ μιαρὸν ἐπιτηδεύμα ζῆλος ψυχὰς αὐτῷ μίσης. καὶ ταύτην τιμὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ὢν μακρῷ φέρων ἀνάγκαθλιῶν

D

E

F

G

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timeretque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur patrum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse partis exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quæreret: tam immane ac sceleſtũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm saluo naturæ iure nefas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui eiusdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quæ regiis liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis, alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos vsum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violari, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen ne impune sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæsare, adolescentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neque decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cùm potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem acculator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cæterósque partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare volentis argumentum est. nemo enim

νῦν ἐξηγεῖται καίσαρι, καὶ μαίνεσθαι αὐτὸ τὰ ἀκοαῖς τοιούτοις λόγοις. καίτοι τί μὲ εἰπόντας παιδόντες ἐξ αὐτοῦ δυχερές; δὴ τίνι ἢ μέμφον; βαρύνουσα; πῶς δ' οἷον; καὶ δίκαιον ἵνα αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης ἐᾶν ἄρχειν εἶ, κρατεῖν τε, καὶ δίδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τ' ἄλλων ἄθλων δυσεβείας ἐκτὸς τῷ μέλλοντι ποτὲ ὑμνεῖσθαι τοιούτῳ τ' δημελείας τε καὶ τ' ἀμοιβῆς ἔσεσθαι ἴσης δύστυχεῖν. ὅπῃ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ δὲ ἀεί τι περὶ τ' βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τ' θάνατον τ' γεγηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τ' ἀρχὴν ἀπολαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν οὐχ ὑπῆρξεν, μέχει νῦν ἀποδίδωσι, κόσμον, οὐχ ὑπηρεσίαν, τρυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοῖς ὁπισημοτάτοις παρεχόμενος, τῷ μὲν, ἐκ τ' ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ ἢ τ' ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δ' μέγιστον ὑδὶ ὅπῃ τοιούτοις ἰδίοις εἶχεν ἐξουσίαν ταύτῃ κατ' αὐτῷ χρησάμενος ἀγαγεῖν ὅπῃ τ' κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ παῖ ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβήσας ἢ βασιλεὺς ὑπεβουλεύσας δύναται, κρίσιμος ἰσοτιμίᾳ παρεσκεύαζεν. δικαίως ἰδού μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπιμώρητον ἡγεῖσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, ὑδὲ ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῦ δύσφορον ἔρχεσθαι τ' ἀνθρωπείων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. ταῦτα πρὸς ἐμπαθῶς ἠπασάτο τοῦδε καίσαρι τοὺς αὐτὸ παῖδας. τῷ ἢ νεανίσκων ἤδη μὲ καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἰδού, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν πρὸς τ' λόγον. τὸ μὲ γὰ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας ἡγεῖσθαι, τ' λόγον πρὸν εἶδον ἐν τῷ σωφρόνι, τὸ δ' ἐν τῷ παρὸς διαφέρεσθαι τὰς δυσβολὰς, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἰδού ἤδεσαν, ἐν δυκαμονοῦντος ὑδὲ τῷ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τῷ πρὸς τ' καίσαρ, εἰ μέλλοιεν ἐν βίᾳ ἀεὶ ἐκ κατὰ ἀσεβῆ ἐλέγχῳ πεπλασμένον. ἰδού οὖν ἀπορεία τῷ δικάζεσθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὴ εἰ δόξουσιν ἐν τῷ σωφρόνι πορρῆσθαι, ῥᾳδίαν δ' οὐκ ἀρεισομένων τὴν ἀπολογίαν ἐκ τοῦ νεότητος ἐκ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ὁ μὲν οὖν καίσαρ ὁρῶν αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσυμφώνους ἐποιεῖτο τὸ μὴ καὶ συνείδησιν ἀποπρώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μᾶλλον ὀκνεῖν. ἐλεφάντης ἐμηχάνησαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τ' πατέρα δικίνησαν ἀληθῆ τ' πάθει συνεχόμενον.

Κεφάλαιον η'.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διάλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ ἢ συνεῖδον δυμφόρειαν τινὰ, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ ἰδού τῷ καίσαρος, καὶ τῷ ἄλλων ἢ ἕκαστον, τὰς μὲ συνδακρύσεις, ἀπαύστους ἢ συναλγήσεις, θάτερος αὖ Ἀλέξανδρος, δικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς δύνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτῷ τ' κρίσιν. ἐκ ἂν δὲ ἔτι δυχερὲς ἐνόησεν ἐφ' ἡμῖν, δικαίως τ' πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ δὲ ἐξέλω, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης ἢ ὡς πατρὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥᾴμιλον ἄγειν, καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἀδικῶ δὲ

δὰν-

ἀπεκτόνας τινὰ προφανούμενος, ὡς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἀγῇ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ὃ γὰρ αὖ ὑπομείναμεν ἔτι
ζῶν, εἰ τοιοῦτον ἠδικημένον πατέρα πέπυσθόμεθα. καὶ
μήποτε τοῦτο ὀφείλημα χεῖρον, αὐτὸ τὸ πυθέσθαι μηδὲν ἀ-
δικουῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. εἰ μὲ οὖν
ἔστι λόγον τ' ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριον καὶ σὲ
πεῖσαι, τὸν κίνδυνον ὀφθῆναι. εἰ δ' ὕστερος ἡ ὀφθαλ-
μὸς κρατεῖ, φθάνει τὸς ἡμῶν ὁ νοῦ ἥλιος. οὐ τί δῆ βλέ- B
πωμεν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος ἂν νέους αἰτία, καὶ τὸ προσοφθέναι
τοῖς τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἂν τῆς προτέρας τύχης
ἀτυχίαν ἐκφοβίζεσθαι. βλέπετον δ' εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δύναιτο μέμφα. κωλύει γὰρ
οὐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδας εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτῷ ἐπιθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶ τὰ πατρὸς
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ὃ τὸ ὑποπτεῖν προς τοιαύ-
τοις αἰσθέσθαι κρατεῖν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλ- C
μηταί τοιοῦτον, ᾧ κὴ τὰ μὴ πρὸς πίστιν εἰώθειν ὑπὸ δι-
ειρωνείας λαμβάνειν; φαρμάκοις ἀδήλοις ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν πλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν
οἰκετῶν, ἢ γεγράμματα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἔστ' ὅπη κὴ μὴ ψεύδεσθαι ἂν ὑποβολῆς
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοοῦν οἶκος ἂν βασιλεία
καὶ τοῖς ἀρχοῦσι λῦ σὺ φῂς ἔπαθλον δυσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν ψεύδεσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποφολλὺ ποιοῦνται κακοπραγίας.
ἀδίκημα μὲν ἔν, ἀδοὺς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δ' ὑποβολὰς,
πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκοὺσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν τι
μεῖ παῤῥησίας; ἀλλ' εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐδ' ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὸν μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀναξίων. ἀρχῆς ὑπεπυμούμεθα,
ἧς εἰσμὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δ' θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἃ πανοπλοῦμεν;
εἰ δ' ἀπάτη εἰσὶν, ἀπατίζομεν; ἢ σὺ ὀφαιρεισάμενοι
κρατήσειν τὸν βασιλείαν προσεδοκήσαμεν, οἷς ὕστε γῆ βάσιμος, ὕστε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον
ἔργον. ἢ τῶν ἀρχομένων δυσέβεια, δ' θρησκεία τῶν πάντων ἔθνους, λωίσετο ἂν παροντόνους ὅτι τῶν
προγμάτων, ἐς τ' ἀνιώτατον ὑπὸ σοῦ καθοσιωθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ δ' τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας, ἀτιμώρητος μένειν, F
ζῶντος καίσαρος; ὕτ' ἀσεβεῖς ὕτως ἐνόμισας, ὕτε
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ δ' μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὑποβολὰς δείσεις, τί
σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνου, ἃ παροξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ὑπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ἂν ὑπὲρ ἔχεται τὰ μὴ γνώμενα,
διότερ ὑπὲρ τοῦ πάντων δεσπότου κρίσαι μεστιδίοντι
τ' πάροντα κρεῖσσον, σωτηθέμεθα ταύτην τ' συνθήκην, εἰ G
μὲ αὐτόπτου ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς ὀφά-
θεσιν ὑπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰ δ' ὕτως μὲν
δύτυχῶς. δοκὸν γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν κὴ ψευδὴς αἰ-
τία. πεφύσης ἢ πρὸς ὀργὰς, σὺ μὲν ἐν τῇ κρ' σαυτοῦ
δύσθεσία μένε, δώσομεν ἢ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ὕτως ὁ
βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τ' δεδω-
κότες. τοιαῦτα ἢ λέγοντος, ὅτι καῖσαρ ἐδὲ πρότερον

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectari regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ marri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus; aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est diffidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater; quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, possétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neque quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia matet periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate saluanostramet sententia damnemur. nec enim vsque adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui adciãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo abiente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum cõacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius genet egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πις δίων τῆ μεγέθη τ ἀχθολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, κὴ σωεχὲς εἰς τὸν ἡρώδ ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχεόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παρῦσιν, ἐκπεπλώκη, κὴ φθονεῖτ τῶν αὐλέων ὁ λόγος ἀχθοθεὶς, ὑπῆφθονον ἐποιει τ βασιλέα. τὸ γὰ ἄπιστον τ ἀχθολῆς κὴ τὸ φθονεῖ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῆ κὴ κάλλη σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι ἦ μᾶλλον ἐπῆδη κὴ τῆ λόγῳ δεξιῶς κὴ μὴ φρονήσεως ἀπιστήσειν ἀλέξανδρος. ὧν δ' ἀὶ ἀὶ ἐκείνοις ἐπ ταυτὸν χῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως κὴ σωὺ κατηφεία πρὸς τ γῆν νενευκότες. ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, κὴ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἐπῆλθεν δῦλογα κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ὑπολογίας τινὸς ἐδέησε. καῖσαρ ἦ μικρὸν ὑπισχὼν, τοῖς μὲν νεανίσκοις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀχθολῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμάρτειν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ὡδαχεῖν τῆ πατρὶ, ὡς μηδ' ὑφεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. πρώδη ἦ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἡ γὰ εἰ δίκαιον, ἀδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κὴ τῆ ἐξ αὐτ. δύνασθαι ἦ τὸν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἡ μόνον ἰᾶσθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξιοῦσαν ἦ τὸν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φερπετὲς ἐκάτερον τῆς ὑποψίας ὁπολογούμενοι, ἀσεβῆ πλείονι φορὰ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα νεθετῆσι, ἐνδυσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων ἦ βουλομένων ὑποπεσεῖν δικὴ δίκαιον, φερσαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ διακρύοντας, παύζετο παρέχασον ἐν μέρει φειπύσων, ὡς μηδένα τῆ παρατυχαόντων, ἐλθεῖν ἢ δῆλον, ἀπαθῆ γνώμης. τότε μὲν οὖν δυχαεισήσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀπῆεσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς ἀντίπατρος ὑποκεινόμενος ἐφηδέως ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν ἦ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσιοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιέμενον τῆ ῥωμαίων δήμω. καῖσαρ ἦ αὖτ τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκῆ τέλη ἡμισείαν φερόσθαι καὶ τῆς ἡμισείας τέλη ὁπομέλειαν ἔδωκεν, κὴ τἄλλα ξενίαις, κὴ καταλωγαῖς ἐτίμησεν, κὴ φεὶ τῆς βασιλείας αὖτ τ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αὐ αἱρῆται τῆ παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ κὴ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελόμενος. ἐκεῖνος ἦ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ὡς ὑπερέφειν ἔφη ζῶντι μὴ κὴ τῆς βασιλείας κὴ τῆ παίδων κρατεῖν. ὅπ' ἐκείνοις ἐπανῆει πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ὑποδημοιῶτος ἦ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσπη τῆς ἀρχῆς, τὸ φεὶ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χθρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἐδιάσκασαν. πρώδης ἦ πλέον σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγήνετο κατὰ χιλιάδας ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νεῷ σεβαστῇ, καταλαμβάνῃ τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅπ' ταῖς τῆ παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῆ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτῆ τέλη θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαί τε αὐτόθοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρώδης, ὅπ' ἰουδαίας ἐλθὼν, Ϲ γνώμενος ἐν τῆ ἱερῆ, φεὶ τῆ πεφεαγμένων κὴ τέλη ἀποδημίαν διελέγετο, τέλη καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνῃ, κὴ τἄλλα διεξιὼν ὅσα κὴ μέρος αὐτῆ φεραχθέντα συμφέρειν ἠγεῖτο κὴ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὅπ νεθεσία τῆ παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς φεὶ τέλη αὐλέων, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν ἐκάλων, κὴ τὰς

Ⓒ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας γνώσεσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὠθούμενον, ἐν ᾧ τὸ χρόνιον τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὑπηνδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν, Ⓒ παίδων ἄρχειν. τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν δυσαρμονίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρέσκα διειλεγμένος, οἷς δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων αἷς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίεμενα.

nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi militesque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Ἐς αἰτίας ἦγαγε πυθόμενος ἡρώδης ὅτι καισάρειας κτίσει.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείας ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλος ἐληλάκυίας αὐτῷ δ' ὅλης καθαγισθείσης, ὀγδόου δὲ καὶ εἰκοστοῦ ἔτους δ' ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς πρὸς τ' ἑκατόν. ἣν οὖν δύθις πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ ὥσπερ ἀγὼν μουσικὸς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος; μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὑπερπεπομμάτων. ἀπέθηκε δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πεντετηρίδα παρεσκευασμένους ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ἀναλισκομένην, ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο τὴν φιλοτιμίαν ὑπὲρ σφῶν. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελέστατον ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σωτηριώμενα, τάλαντον πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν διεργασίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωτικέσιν ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς διφθοσωίας, Ⓒ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὑπέσημον γνῶναι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ ἂν ὑπηνδεύσειν, ἐφιλονείκει τὴν ἤδη γεγυμνωμένων ὑπεξελθεῖν. καὶ φασὶν αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς δοκοῖεν τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρῴδῃ τῆς οὐσίας ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ συείας ἀπάσης, Ⓒ ἀγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην, Ⓒ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αἰνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε διῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, Ⓒ καλλίστου καὶ μέγεθος τῷ φυτῷ προσειληφότος ἄλσος. ταύτην ὑπὸ ἀντιπάτρου τοῦ παιδὸς, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπερτειχίσας οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διέφορον, Ⓒ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐπάλξεσιν κύκλῳ. φασὶ δὲ τῷ ἀδελφῷ

Per idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. excitiq; enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione vndecunque curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob acceptа beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pul- A
cherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile B
fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare con- C
ditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios
non satis respondentes suæ celebritati pro- D
pter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si
iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam E
coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in po-
sterum memoriæ: quare quod esset supra F
facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur vel- G
le dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα ἀξιόλογα τῇ μεγαλοψυχίᾳ τοῦ αὐτοῦ φιλοτιμίαν αἰτιῶνται. τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῷ κατὰ τὴν φάσηλον, ὃν προσηγόρευσαν φασαήλιον, ἀσφαλείᾳ τε τῇ πόλει μέγα ὄντα, καὶ μνήμην τοῦ τοιαύτην ἀξίαν τῆς προσηγορίας. ὁμώνυμον δ' αὐτῷ, καὶ πόλιν περὶ τὸν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀποτόμων κατὰ βορρᾶν αἴρουσαν, ἐξ ἧς καὶ τὴν πρόσοψιν χώρου ἔρημον ὄντα ἐργοτέραν ἐποίησεν τοῖς ὀπωρικοῖς τῶν οἰκητόρων, φασηλίδα δ' αὐτὴν ἐκάλεσεν. τὰς δ' ἄλλας δωρεὰς ἀπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀνέθηκεν τοῖς πόλεσιν, ἔστι συχνὰ, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ὑποδημήσας τύχοι. δ' οἱ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς θεωμένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν θεατρικῶν ἐκλελοιπότων, ἄρθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ θαυμαστὰ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχε ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα τοῖς ναυπηγοῖς. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀπεχεῦσι δὲ τῶν εἰς συχνὰ, μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὑπαθρον ὁδὸν ξυστῷ καταστρέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τῶν οἰκούντων ἀνέσεως ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς θεσπιδείας ἀδοξοῦντα ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισημοποίησεν τῇ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν ἀλυτικὴς ἀγωνοθέτης ἀνεδείχθη τοῖς πλείοσιν αἰῶσι. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ ἀνισοῦν τὰς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεις. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς ἀναλώσεις ἀποβλέψῃ, ἃς ἐπέχεπτο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ἀναίσχυντον ἂν εἴη ὅπως ἂν αἴ τις αὐτὸν καὶ τῶν ἐλαττόνων τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν ἀνθρωπικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς πικρίας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλάβῃ, καὶ κατεμάνθη τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, παλαιστὴν θηρίωδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετειλῆφθαι ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διαφορὰν τινὰ καὶ μαχρημίαν ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγενῆσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἔστως ἔχων, μᾶλλον αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦτου τὸ πάθος ἀτυφώτερος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμφαίνοι. ἢ δ' ἀπαράγαν ὑπὲρ δύναμιν χρήμασι, ἰδιωτικόν τὸ χαλεπὸν ἦν τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ δὲ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν προσῆλθεν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει· καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισουμένου ἑαυτοῦ, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἡγούμενος. εἰ δὲ ἐξ τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτοφιλονεικεῖ δ' τῇ δύσνοιαν αὐτῷ δυσκολίαν ἀφορμὴν ποιούμενος. εἰ μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ὁμολογοῦντας, ἢ δύσκολον εἰς τὸ ἀρχικὸν τι ὠφελημένον, οὐκ ἰκανὸς ἑαυτὸν κρατεῖν ἐγένετο, καὶ διεξῆλθον ἀμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ἴσα πολε-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ὃτι τῦ μόνος θέλειν τετιμῆ- A σθαι τὰς ἰδιαίτας ἀμύητίας ἀναλαμβάνων. μάρτυρίον δέ μοι τούτω τῦ πάθους ὅτι μέγιστον αὐτὸν ἰδίᾳ, & τὰ νόμιμα κατὰ τὰς καίσαρος καὶ τῆς ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτους καὶ τὸς ἥκιστα θεραπεύεσθαι; καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἔστι παρέχειν, τῆς ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοξένοις νόμοις πρὸς πάντα τὰ ἰδιαῖα, καὶ συνείθισαι τὸ δίκαιον αὐτὸ τῦ B πρὸς δόξαν ἡγαπηκέναι, διόπερ οὐ μὴν αὐτοῦ κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκάσαι, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερδεύμασιν, κολακεύειν τὸ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μοὶ αὕτη μοι δοκεῖ ἡ πρώδε πρὸς ἰδίους οἰκείους, καὶ συμβόλους ἀμύητίας, πρὸς ἄλλους ἔξω, καὶ μὴ προσποιουμένας ἀνεργεσίας.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῆς ὑπὸ κυρίωνα καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, & ὅσους ἡ πρὸς κυρίλλιον λιβύη κατέχει σπάνιον αἱ πόλεις, τῆς μὲ πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρειχημένων, ἐν ᾗ τότε δὲ ἐπηρείας ἐχόντων τῆς ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν D ἐν τοῖς δὴ μέρεσι. πάσχοντας δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν ἀδικοῦντας ὑπὸ τῆς ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς ἐπ' αὐτῷ ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ αὐτίγραφα μάρτυρία τῆς δικαιότητος ἔχον ἀφ' ἡμῶν αὐτόθεν οἱ κρατοῦντες. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν δοκεῖ, & μόνον ἐν τῇ σεσωσμένῃ καιρῷ, ἀλλὰ & ἐν τῇ προγε- E γενημένῳ, καὶ μάλιστα ὅτι τὸ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ, μὴ ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὅτι ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ θεοῦ ὑψίστου, τάττειν ἱερὰ εἰς ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, & ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάβ- F βασιν, ἢ τῇ πρὸ τούτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατεῖν, ἔκτε αἰδρῶνος εἰς αὐτὸν ἱεροσύλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῆς ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῆς, ἵνα μὴ ἐμῆς δυσσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἵνα μὴ ἱερὸν μάρκιον κλευσθείνω, & τοῦτο τὸ διάταγμα, κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἡμῖν μοι ἵνα τὸ κοινὸν τῆς ἀσίας ἐν ἀργύ- G ρῳ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην μεγίαν. ἐγλογράφηθ ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶ δὲ ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν περὶ τῆς ἰουδαίων τῶν τόπων τούτων. Ἀγρίπ-

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asylij manere: liceréque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. A S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus B scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum F animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, tes vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob vir- G tutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῷ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιλὶ ὁπαμέλφαι, & φυλακιλὶ, βέλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφεύγοντας εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ἀποτίθεσθαι καὶ ἀποδίδεσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίῳ ἀποστῶντες οἱ ἱεροσύλοι ἔγραψε ὁ κὶ σιλουανὸς τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι καθὼς ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, & πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ὁπιμελουμένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ὄντων αὐτοῖς πατρίων, ἐντυχόν μοι νεῖλῳ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, κὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς δοκεῖ καλῶς ἔχειν κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλεῖσθαι, κὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῆς πόλεως τοῖς εἰς ταῦτα ὁπομενομένοις, κὶ ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. κάισαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κάισαρ κἀγὼ ὅτως θέλομεν γίνεσθαι, ἐδὲν ἧττον κὶ ἰούλιος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοὺς φεβρουαρίους δικαιοδοτοῦντο μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν κάισαρα τὸν σεβαστὸν κὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ ἰδίᾳ θρησκείᾳ εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίστως. ἠτοίμω τε ὄντως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῦ σεβαστῦ κὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιλὶ ἐμοὶ γνώμῃ βεβαιῶσαι. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῦ σεβαστοῦ & ἀγρίππα βελήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κὶ ποιεῖν κῷ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῦ ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης πηγῆς ἄνωθεν ὁρμώμενοι, ἐδὲν τῦ πατρίου σαλεύθημεν ὑπὸ τῦ ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ κὶ συνεργοὶ μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες & τῦ εἰς τὸν θεὸν τιμῦ. ποιήσαιμι ὃ πολλάκις αὐτῦ τιλὶ μιμνήσκοντα τὰ χρὼν, κὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστοις ἡμῦ τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν ἡμῦ γὰρ οὐδέν ὅστι χρὼς, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κῦ πόλεις, ἐᾶν ὅπου πολλῆς ἐγγινομένης & διαφορᾶς τὸ δίκαιον ὃ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὁρᾶν δύναται λυσιτελέσατον ὂν ἕλλησίν τε κὶ βαρβάροις ἐπλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δύναις κὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ κὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, κὶ δίον ἐν τῇ διαφορᾷ τῦ ὁρᾶν ἐπιτηδευμάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τοῖς πρὸς καλοκαγαθίαν ὁρᾶν πρέπον ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, κὶ μόνον ἐχθρὸν διαφθείρειν τὸν τῦ ἀνθρώπων βίον. ἐπανίειμι ὃ ὅθεν τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ως χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

Ο Γαρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκριβῶς ἐπ' ὀλίγον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸ Δαβὶδ καὶ Σάφον ἀργυρίου λάβοι, χιλία τάλαντα, χρημάτων πολὺ πλειόνων καὶ ἐπ' δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίαν, ἐκ πλείονος μὲν δὴ ἐνοίας εἶχεν τοῦ ἐπιχειρεῖν. ἐν ᾧ τοῦ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν Σάφον, εἰσέρχεται παραμικτόσυλλος ἦκισα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶ), παρειληφὼς ὀλίγους πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὴν, ὃν ἀπείλατο πάντα. πυνθάνεται δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τοῦ ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτο τὸ Δαβίδου, καὶ τὸ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶν τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἐνδοθεν ἐισπεσούσης ὡς ἐλέγετο. ἔκφοβος δ' αὐτὸς ἐχθεὶς, καὶ τὸ δέος ἱλασκόμενον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅλου τοῦ σώματος κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τούτου καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστορικὸς ἔφορος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, καὶ μικρὸν ὅπως κατῆλθεν, ὡς εὐλαβηθεὶς τὴν ἔφοδον ἐπισπάσωνται. διατελεῖ δὲ καὶ τἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σωθεὶς αὐτοῦ πεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόμισθος τοῖς δικαίοις αὐτοῦ φερόντων. πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αἰτιᾶται καὶ συκοφαντῶν, καὶ μὴ πάσης ἀπουδῆς ὑπερπόμενος, ὃς γε καὶ τὴν μριάμμης θάνατον, καὶ τοὺς παῖδων αὐτῆς ὠμῶς τοῦ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς δωροδοκίαν αὐχῶν ἑκόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὰ νεανίσκων ὑπερβολὰς καταψεύδεται. καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τοῦ βασιλεῖ, ὥστε τότε σφ ἐγκωμιάζων, ἅτερ ὁ τοῦ ἀδανομηθέντων ἐπισκασμῶς ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἂν τις ὡς ἔχω ἔχοι τὴν συγνώμην. ἐπὶ δὲ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τοῦ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ γένους ὄντες αὐτῶν τὸ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ φρονεῖν τε ἅτερ αὐτῶν ἐπὶ δωροδόκοις ὑποφήταις, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τοῖς πεπραγμένοις, πολλὴν μὲν τῶν ἐγχωρίων τὴν ἐκείνου βασιλεύοντας ἐπὶ δὲ συγγενῆς ἔχοντες, τὴν δὲ ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, διὰ ὅτι δικαίως ἐγίνετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν διὰ ἐποιήσατο τοῦ Σάφου, χεῖρον ἐδόκει πεπρᾶξειν ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν οἰκίαν, εἴτε δὴ τὸ μιάσματος ἐπιδόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐτόσει, πλείω ψυχὰς πρὸς ἀνικήτους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ἐπίθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν ἁρπαν δικαιοῦν καὶ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τῷ δὲ τὸν ἀσέβειαν αὐτοῦ τῆς συμφορᾶς ἀπλωτικέναι. σῆσις γὰρ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὴν αὐλὴν, καὶ μίσην πρὸς ἀλλήλους αἰ ὑπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστασίαζε δὲ ἀεὶ κατὰ τὸν ἀδελφῶν ἀντίπαλος, δεινὸς ὢν, ἐξωθεν μὲν, προβάλλειν αὐτοὺς αἰτίας, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἢ τὸ δοκεῖν δύνειν πίστιν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τοῦ ἤθους ποικίλως ἐκπροελιλύθει τὸν πατέρα μόνος γὰρ τὸν ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα προβάλλειν αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ δὲ

HErodes multum pecuniarum domi forísque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit recluso Dauidis sepulcro tria millia talentũ argenti extulisset, superesseque multo plura, quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cùm prius accuratè cauisset ne hoc resciret pópul', assumptis tantùm amicorum fidissimis. depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandum, interius processit vsque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulchri monumentum è candido marmore cõdidit sumptuosissimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis scriptor meminit, sed non item de descensu regis, præter decorum id factum existimans: idque more suo fecit. Vini enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius aperte iniusta facinora aut alia specie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios speciosam causam astruere conatur: illam impudicitiæ, hos insidiarũ patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iustè rex gessit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum suo regi scribens. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerentia posterorum regis illius, qui etiam nunc terrarum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipsorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulcrum cœpit labi in deterius: siue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri possit impietatis præmium. Dissidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuolues illos falsis criminationib⁹ ipse patrociniũ eorum sæpe simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes clã posset opprimere: atque talibus versutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc solũ incolumitatis suæ cutã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum a ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixitque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuokueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteriſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exoſũ redderet. illa verò in matris gratiam ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſè de patre loquerentur,

καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τε βασιλείας πραγμάτων ἀπιπάτῳ συνίστη, καὶ μὴν δ' ἐκείνης μητρὸς ἅπαν τῆς ἐπιγόντων ἐβεβούλευτο, καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἔτοι, καὶ πρᾶττειν ὅσα θέλοιεν καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ' ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τιὴ ἀτιμίαν ὑπ' ἀνηκοΐας ἐνεφέρεσαν παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγεμὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ Ἀρχελάου γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τιὴ Σαλώμην, κατά τε τιὴν πρὸς τὸν ἄνδρα δίαθεσιν, καὶ κατὰ τιὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον ἀγαπᾶσθαι. συνῴκει μὲν δὲ ἀριστοβούλῳ, τιὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἕνεκα ἐμπεπτωκυίας, ἀδελφὸς μὲν ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω τάραχῆς ἦν, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπτώκει μὲν δὲ εἰς ἔρωτα δουλοπρεπῆ γυναικὸς, ἥττητο δ' ὑπ' ἀνθρώπου μεμισωμένου ὅτι δοῦλον κεκτῆσθαι, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τιὴν μὲν ὑπερφανῆσαι, πρὸς δὲ τῇ δούλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἦχθητο δ' ἀπιμαθεὶς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν διηγεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' οὐ καινωνὸν ἔχειν τ' βασιλείας, οὐκ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσχεῖν ᾤετο. καὶ τιὴν μὲν κόρην μὴ τυχὼν φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δὲ χρόνῳ διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τιὴν ὀργὴν τὰδελφοῦ, πρός τε τῷ πρώτων ἡπᾶτο, καὶ τιὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα δ' συμβουλὴν πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ' ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ δὲ αἰσχρὸν εἶ δούλης ἡττᾶσθαι, ὑποσυρεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δύνοίας τῆς πρὸς βασιλέως, ἄτιμον δ' κἀκείνῳ ταραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐκ διαβολαῖς ἁλισκόμενος συνεγνῶσθαι τιὴν μὲν ἄνθρωπον ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπεται. βασιλεῖ δὲ ὁμολογεῖ λήψεσθαι τιὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ ξιακοσιὼν ἡμέραν συνέθετο τὸν γάμου, συναπομύμενος ὡς ἤδη ἐπ κοινώνημα πρὸς τιὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἔσαν. διελθουσῶν δ' τῶν τεσσάκοντα ἡμερῶν, ἔσσον ἦν ἥττων τὸν ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔπ ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δ' δυνατελεῖν ὅτι τῇ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργιὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ διαπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τιὴν ὀργιὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμιὴν τῶν κατ' φερώρου διαβολῶν ἐποιοῦντο. θέλειεν δ' ἐκεῖ τις ἡμέρα οὐδ' ὥρα, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτοῦ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχύσεων καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. τοῦτο μὲν δὲ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἦσα τοῖς ἐκ μαριάμμης, καὶ δὲ τιὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δύνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν ἐπ λαλήσειαν κατ' ἰδίαν αἰσπείθουσα καὶ μιμεῖσθαι ἑαυτῇ, κἂν τοῖς πρασκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐξεμάθανεν, δύσνουν δ' τ' παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαλεπαινομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνῆσθαι μὲν ἐδέζοντες ἐκεῖνοι τῆς μαριάμμης, ἐσυγήκασι δ' τὸν πατέρα,

συνεχὲς

σωνεχὲς ἢ δέδιε πειλεῖσθαι εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A
χῆς, ταῖς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γε-
γραμμένους, κωμογραμματεῖς καταστήσειν. ἁρμόσει γὰρ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ γένος ὑπομελὲς αὐτῷ, καὶ πρὸς
παιδείαν εὐανδρισμένον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ τού-
των εἴδοιεν τὸν μὲν κόσμον μετέχουσας, αὐτὰι δὲ πα-
ρούσης ἀβεβήτου, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμένας
καθέρξουν), μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' οὖδις
ἀπηγγέλλετο δέα τὸ σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος B
ἤκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐκαίετο δὲ
ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάν-
των δύσις ἦεν. ὁ μὲν ἄλλα τότε μὲν ὀπλίσας τοῖς
παισὶν, ἀπολωσαμένων ῥᾴων εἰς τὸν κατρὸν ἐγίνετο,
ὕστερον δὲ ἐξῆς πολὺ χείρων πεφυκὼς ἔπεσεν. ὁ γὰρ φερώρας
ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λε-
γούσης ἀκριβείαν, τὴν ἡρῴδην ἐπιθῆσθαι τῇ τῆς γλαφύρας C
ἔρωτος, καὶ δυσαρμόστον αὐτῷ τὴν ὀργὴν εἶναι). τοῦτο
οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας
ἐξεκαίετο. καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὸν παῖδα γινόμενα
παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἰτιαῦται φιλοφρο-
νήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν δέα τὸν
ἐκπεσόντα λόγον. ἐκ δὲ τέρατος τὸν ὀδύνων τὸ
φρόνημα, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, κατα-
μιμεῖται τὰ ὑπὸ τῆς φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴ- D
δης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαγὴς γενόμενος, καὶ τὸ σὺν
ἀρχῇ τὴν δέαβολὴν ἐψυσμένον ὁ φέρων, ἐτετάρακτο,
καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὸν πονηρίαν τῶν οἰκείων,
οἵους εἰς αὐτοὺς γινόμενος, οἷον τυγχάνοι. μεταπέμπε-
ται δὲ τὴν φερώραν, καὶ πεφασμένος, κἀκεῖνα ἅπαντων εἶπεν,
εἰς τοῦτο τὴν ἀμέτρου καὶ ἀδικίας ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς
τοιαῦτα μὲν περὶ ἐμοῦ νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐκ
ὀφᾷς τὸν σὸν πεφαίρεσιν ὡς ὁ βλασφημίας ἐσοχασμέ- E
νος, τοιούτοις λόγοις τὸν παιδὶ πεφεσπούσηκας, ὅπ-
βελὸν δὲ φάρμακον αὐτοὺς ποιούμενος τὴν ἐμὴν ἀπω-
λείας; πῶς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ
εἶπεν ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὴν πατέρα μὴ τοσαῦτα δέα τοιαύτην
ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν
δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γεγυμνότος; τί δέ
σοι βέλτ), τὸ μισοῦντα τε αὐτὸν, καὶ τὴν ἀδελφὸν αὐτοῦ F
πρὸς μόνων τὴν κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί-
νασθαι, καὶ πεφὶ τούτων λέγειν, ἃ τῆς σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆ-
σαι, καὶ δέαβαλεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς δύναμιν καὶ ἀδελ-
φὸν γινόμενος. καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσεται, ἐγὼ
δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ
μᾶλλόνως δύναμαι ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. ταῦτα μὲν οὖν
ὁ βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλ-
ούς, σαλώμεω ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης ἔφη)
τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα,
πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ὑδὲν εἴη αὐτὸ τοιοῦτον, καὶ ὅτι δέα
πανουργῆς ὄζιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασι- G
λέως, καὶ πάντα τρόπον ἀπελεῖν δέα τὴν δύνοιαν ἵνα ἔχῃ
πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀεὶ πεφυλάσσουσα τοὺς κινδύνους, ὧν
ἦ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύεσθαι. μόνη γὰρ
ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἵνα εἶχε γυ-
ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰ-
κότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης,
καὶ πολλάκις μὲν ὅπλα ἐκτυπούσης τῶν τειχῶν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τὴν ἀρνησιν πιθανὸν, ἢ δὲ κακοήθεια τῆς ζώσης τὸ

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem atdenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre eum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & prẽcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat mulierecula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pherorας autem A
medius tenebatur, nec prætextum quidem vl-
lum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur
se dixisse, & audisse eadem persuadere non pos-
set. ea perturbatio non sine altercatione dura-
uit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem
& sororem ablegauit: collaudatáque filij tem-
perantia, & quòd hos sermones ad se detulisset
admodum serò ad curam corporis se contulit.
Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome,
quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores
regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & B
variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc
beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam
Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu
quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas,
homo segnis & otio deditus: negotia verò eius
administrabat Syllæus vir callidus ætate flo-
rens & corporis specie. hic cùm propter quæ-
dam negotia ad Herodem venisset, contem-
platus vnà cœnantem Salomen animum ad eã C
adhibuit: compertóque esse viduam, venit
cum ea in colloquium. illa quæ deterius quam
antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta for-
ma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm
per eos dies frequentarentur conuiuia, exis-
tebant multa non mediocria signa, quòd con-
sensus & mutuus amor inter eos intercederet.
Hæc vxores regi non sine derisione refere-
bant. Herodes autem hoc non contentus sci- D
scitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter
cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem
affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus &
mutuis aspectibus satis indicarent quo tende-
rent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. ela-
psis deinde duobus aut tribus mensibus hanc
ipsam ob causam reuersus, & collocutus de
hac re cum Herode, postulauit vt Salomen si-
bi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vti-
lem propter Arabum commercia, quorum E
principatum & deberi sibi, & iam magna ex
parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem
retulisset, percõtando an ei nubere sit animus,
mulier facilè assensum præbuit. postulantibus
deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum
religionem, & tum demum vxorem duceret,
alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ su-
stinuit, lapidandum se dicens à popularibus si
faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tem-
pore Pheroras Salomen insimulauit intempe- F
rantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes
eam consuescuisse cum Arabe. Et puellam quam
fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ
illecebris victus recusauit ducere, Herodes in
sororis gratiam collocaturus Salomes de filio
nato è Costabaro, mutauit sententiam persua-
sus à Pherora, negãte adolescentem amaturum
talem socerum propter patris sui cædem, & æ-
quius cẽsere vt ipsius filius eam duceret, succes- G
surus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is per-
suasit, impetrauit prioris offensæ veniam. Muta-
tis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adoles-
centulo, addita c. talentorũ sorte. Nec interim
cessabãt turbæ domesticæ, imò augebantur etiã

Τοῖς γλυομένοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας
εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔχρημον εἰς ἀπολογίαν
ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ' ἀπ-
ηρνεῖτο. ἐγένετο δ' ὀλίγου πλεῖον ἢ σύγχυσις, ἐκ
τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς
τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμυσηκὼς, ἀ-
πεπέμπετο, καὶ τὸν μὲν ἐπαινέσας ἐπ' εὐκρατείᾳ,
καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους ὀψὲ τῆς ὥρας
πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγένετο. τοιαύτης δὲ τῆς
μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ'
αὐτῆς δὲ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν διαβολήν,
ἅτε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυσχερεσ-
τὴν εἰδῆαι, καὶ μνομένην ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιρούς ἔχθραν ἐφίλει. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν
πρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἤ-
γαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν δὲ ὁ τῶν ἀρα-
βίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπαράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύ-
σιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διῴκει τὰ πολλὰ, δεινὸς
ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ὅθεν ὑπὸ
χρείας οὗ τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν πρώδην, συνδειπνῶν
ἰδὼν τὴν σαλώμην, καὶ τι νοῦν ἔχων πρὸς αὐ-
τήν. γνώσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγε-
ται. σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς
ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς
τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ
δεῖπνον σιεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκεί-
νων ὁμιλίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ
βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὴν ἀκμιμωσιήν. πρώδης δὲ καὶ
πρὸς τὸ φερώρα προσεπιθαίνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου
πρὸς τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν.
ἐκεῖνος δὲ, ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμ-
μασιν, ὡς ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ
τοῦτο, ὁ μὲν ἀεφῷ ὑποπτος ὢν ἀπῆει. διαλιπὼν δὲ
δύο μῆνας ἦλθεν ἐρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ
λόγους πρώδῃ προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην
δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι δὲ ἀνυσιτελὲς τὸ
κῆδος ὑπομιξίᾳ τῆς τῷ ἀεφίβων ἀρχῆς, ὧν αὐτῷ καὶ νῦν
ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τῷ δὲ
πρώδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πιθανομένου τῆς
ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲ ἐκεί-
νη προσήκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιούμενος αὐτὸν ἐγγρα-
φῆναι τοῖς τῷ ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλ-
λως δὲ ἀνέξ δυνατὸν, ἐχ ὑπομένας, ἀλλὰ καὶ κατα-
λαθήσεσθαι πρὸς τὸν ἀεφίβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο φοβ-
ξοιεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη
διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες,
λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλυέσθαι πρὸς τὸν ἄραβα.
τοιόνδε κόρῳ τῷ ἀδελφῷ κατενεγύησεν ὁ βασιλεύς,
ἵνα ὁ μὲν φερώρας ἀνέλαβεν ὡς προεῖπον ἡττόμε-
νος τῆς γυναικὸς, αἰτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν
ἀντιπατρον γλυόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοι-
κῆσαι. μεταπεῖθεται δὲ ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανί-
σκον ἀνδρὸς ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν
τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖ-
δα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἔστω δὲ συγγνώμῃ
ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτως. ἐκεῖνα μὲν οὖν αὐτο-
μεγαθείσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρα μειραξίῳ, φέρνην δισχιλίους ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως.
ὡς ἀνεῖτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεί, καὶ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

ἐξ

ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐν δυσκρισίαις χωρῆσαι τὸ πρόσω κατὰ δυσχέρειαν. ἦσαν δύνουχοι τρεῖς βασιλεῖ ὄντες καλλος ἐν μετρίως ἐπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον παρατιθέναι, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα παρ' ἐνίοις ἀρχαῖς. καὶ τὴς ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀνακείνοντι δὲ περὶ τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦν. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνῳδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκαις ὄντες, ὅπως φόνων ἀεὶ τῷ ὑπηρετοῦσι, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενὴς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. παραγνοὺς δὲ αὐτοῖς κρούειν τὸν ἀπεγνωκέναι θᾶττον ἤδη τετυχηκότα, καὶ τὴν γήρᾳ ὠδαπάλυμα τοῦ χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς ῥίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τὴς ἡλικίας. εἰ δὲ αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν πρὸς τὴν μέλλουσαν βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βουλομένου τοῦ πατρὸς ἐπ' ἄλλου τινὸς εἴη, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἐ γὰρ μόνον ἀφ' τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ὠδαπαλυαῖς ἔοικεν αὐτὸ κρατεῖν ἔτι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῆς ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων σωζεσθαι ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὁπουοῦν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ἡρώδης, ὅλος ἐγένετο τοῦ ἐπηρείας, καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲ εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑπόνοιαν ὡς ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρετίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐ δεδοίκει μηκέτι τοῖς ἀληθείαις σωζεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ καιρόν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανερῶν τὸ ἔρδειν ἐπεκεῖτο, καταστόπους ἔχων τοὺς ὑπονοουμένους διέπεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν ἐκ τοῦ ἐπ' ἀξίων αὐτῷ χρώμενος διετέλει. πρόφασις τε οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐ δόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς ἐκ ἦν σωπᾶσθαι πλέον ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, ἐκ μέσης δὴ τῆς ἀσφαλείας, ἐ δόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὴ εἰ φθάσας ἕτερος ἕτερον ἀφανίσει, τοῦτ' αὐτὸ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπως θᾶττον δὲ εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν γιγόμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη ἔν οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπιξέπεσαν τῷ τοιούτῳ ῥόπῳ, καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάγιον ὅπως τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἕτερος ἐπιβάλλουσι. ἦτε καὶ μετάνοια τοῦ βασιλεῖ ταχὺ ἀφὶ τὸ μὴ προφανῶς ἀμαρτάνοντας αἱρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια ἔρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ πιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδοξαμένους ἀπορρίζετο. τοιαύτη μὲν οὖν τοῦ πρὸς τὸν αὐλὸν ταραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, καὶ τότ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτοῦ λοιπὸν, δεῖ εἰ τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτῃ δὲ τὴν ὠδαγωγίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἦν παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐξόπης μεταλήψεσθαι. καὶ γὰρ ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτοῦ, καὶ πολλὰ μὲν πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἵνα πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ἐπισαντες αὐτὸν τὸν οἶκον, συμπαθύναντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τὸ πρῶτον παρρησίας

A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisque in gratiam Antipatri fæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam

B dominationem omnia statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirere: per dimissos clanculatios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis se-

C curitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirent calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & sic accipiédi, vt ipsi tractassent alios. lámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat

D ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæte, is habebãt fiduciam,

E

F

G

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vrebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent consci. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vaus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum rediret c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium remere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

A τόπον ἐχηκότας παρῃτήσατο τότε. ἦ μὴν, ἔτι δημήτριος ὁ πᾶις αὐτοῦ σωιήθης ἦν ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον ἢ δύνουν ὄντες ἄμφω ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνῆγεγόνει, καὶ τὼ ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν, παρῃτήσατο ἢ καὶ τούτοις, ἡδέως μὴν ἂν ἔχειρον. ὑπὸ γὰρ τῶν μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐν ἀσήμοις ἔχειν τὼ ἄχει τοσούτων παῤῥησίαν, τὼ τε τιμὼ, καὶ τὸ δυύασθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας παραμυθούμενος. ὧν ἢ τούτων ἁπάντων ἄτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νεανισκὸς τῆς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὴν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι προαίνειν εἰ τῷ αὐτέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ περὶ τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὴν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ἢ ἀπέθνησκον ὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐπὶ φιλονεικίας ἄτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς διείσκοπτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὴν ὑπ' αὐτῆς τ' ἀληθείας ἀνάτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ὑπιπαρέξειν ἢ ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ὑπιχειρήσεως. καὶ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐναγωνούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὼ ὄγκῳ δύσχολος, καὶ τἄλλα τὰ περὶς ἀρετὼ ὡσ' ἅπαντας, ὅτι ταυτὰ αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ πρὸς τ' φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὴν ἅμα περιπατῶν συσέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθαι. ὄξυδόν ἢ ἐν τοῖς κυυηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ὑποσκοποῦ ῥίπτειν. τὼ γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῆ γεγυμνικότος, τούτων δ' ἀδοκιμούτων. βασανιζόμενος οὖν τῷ λόγῳ, καὶ περσυνομώμης αἰσχρος τῷ σώματι, προσετίθει ὅτι ἐν συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυυηγεσίῳ λοχήσας φεύγει εἰς ῥώμυν, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ προχθῇ τὼ βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη ἢ ἐν γράμματα τῆ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα προσόδου ἑκατὸν τάλαντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις διὸ τις μὴν ἐδόξεν τι πιστὸν ἔχειν πρὸς τῆς παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις ἢ, ὡς αὖτις χαλεπὸς ὢν, τὰ μὴν ὑπ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπισευκὼς, ἀπολογιζομένῳ ἢ ἄξιον μὲ ἐβουλῆς ἐξ αὐτῆς ὑδὲν ἐφάνετο, μέμψεις ἢ ἐ νεανικὴ φιλοτιμίαν, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὼ ῥώμυν ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου ἢ ἐ μεῖζον τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ὢν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῆ ἢ φίλων τῆ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ ὡς ὀλίγους, ὑδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς ἢ τ' εἰς τοιοῦτον ἐοικότητος ὕσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τὶς τῆ νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς αἰσχύναις ἐγίνετο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον

ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν ἢ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένῳ μιαιφό-

μοι-

μιθριδάτου τ βασιλέα πάρθων τ παρὸς ἡρημένου κ) ρωμαίων φίλον. ἐν ᾗ αὐτῷ, κ) φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ἀδαμασθμένον. τούτοις ὅτις δυσὶ ἡρώδης, καί τινα ἀδημονίαν τ φερπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. κ) τὸ μ φάρμακον διὰ τὸ ἐπιδακόπι ζητεῖν οὐχ εὑρέθη. τέλει δ' ὑποβολίῳ τ κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ὑπερῤῥώσας θέλων, εἰς μ ἀρνησιν ὧν ἐξάπατο, μετήει ᾗ τέλει φερπετείαν τ παρὸς ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα ᾗ κ) δι' τοῦ δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ φερὲς τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, οὐχ ἥκιστα ᾗ εἰ ἔτυχεν πεισθεὶς κακοιῶ αὐτὸν, πᾶσαν τέλει βασιλείαν φερηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτρασιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. ψευδῆ γὰρ τέλει ὑπηρετεῖν, ἐπὶ ταύτης συλλαμβάνειν τόν τε φερώραν ἐπὶ τοῖς πιστοτάτοις αὐτῷ τῶν φίλων. σαλώμεον ᾗ κ) νύκτωρ ἐπεισελθοῦσαν ἀκοντὶ μιγεῖσαν, κ) πάντας ὅτι ταύτην ἥκειν, τὸ θάττων ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἀδεᾶ δ' ἀεὶ φερσδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις κ) πτολεμαῖος διεβέβλητο, κ) σαπίννιος οἱ πιστότατοι τῇ βασιλεῖ. κ) τί γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθηρίωντο, μητ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ νομιζόμενοι ἀπειτε τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ) τ μ θανατος, τῷ ᾗ θανάτου, τ ᾗ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε κ) κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμει τ ὡρώσης δυσδαιμονίας. κ) χαλεπὸς ἦν ἡρώδῃ παρὸς βίος συντεταραγμένῳ, κ) τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τ φερσδοκίας κολασθήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισάμενον αὐτῷ τ ἰόν, ἡ κ) ξιφήρη παρεσῶσα δεῖ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτως ἡ ψυχὴ, κ) νύκτα, κ) ἡμέραν φερὸς τοῦτο ῥυομένῃ, πάθος ἀνεμάξατο μανίας κ) ἀγνοίας ὡς ἦτον. κ) τὰ μὲν φερὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅτως.

Κεφάλαιον ιϛ.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ παρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος ᾗ ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κ) τ ἡρώδου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγατρὸς, ἐπὶ τῷ νεανίσκῳ, κ) συναλγῶν αὐθρὶ φίλῳ, τ δὴ τοσόνδε ταραχῆς, ἧκεν ὡς ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ φερόμενα. ἐπὶ καταλαβὼν ὅτως ἔχοντα, τὸ μ ὑπημαῖν, ἢ φαῦλα ψευδῆ τί φερπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τ καιρὸν ἠνήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκραγομένων, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖας ἀποδύσοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετήει ᾗ τάξιν ἑτέραν τ ἐπανόρθωσιν τῷ ἠτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ὑπισχνῆ λέγων, τῷ μηδὲν ἐν φερπετείας ἐργάσασθαι. τότε γάμον διαλύσειν ἔφη φερὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἐπὶ μηδ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἴπερ σωφρόνα τούτῳ οὐ κατεμιμήσατο. τοιούτου δ' ὄντος οὐ κατὰ φερσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ᾠήθη, τὸ ᾗ πλέον ὑπ' αὐτῷ τέλει ὀργεῖ ὑπεδεικνυμένου, μετεπίπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, κ) λαβὼν ἐν τῷ δικαίᾳ δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κ) μικρὸν εἰς τὸ τ πατρὸς ἀπημαθίσατο πάθος. οἷος ᾗ ἰδεῖν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μ ἀπελύοντο τινὲς τὰς τ νεανίσκου διαβολὰς εἰς ὀργεῖ συνταραττόμενος. ἐπειδὴ ᾗ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cũctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

B

C

D

E

Cap. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

IX. DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque diremptum illud coniugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia nõ fecisset indicium. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro se læso tam grauiter excãdescere, asperitate remissa, & factũ suum iusta æstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquã verò

F

G

Archelaum quoque accusationem aggredi vi- A
dit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem B
neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse a fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis C
præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntque simul iter vsque D
Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα τῷ λύπῃ ἐκ-
πεπληγμένος ἀμύνεσθαι. ἐδεῖτο γὰρ ἐκεῖνον μήτε ὀργὴν
τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἐ-
δίκησεν. ἀρχέλαος δὲ φθάσας τὸν πειράσεσθαι, εἰς τὸ
τοὺς φίλους μεταφέρειν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων
νέον ὄντα καὶ κακοπραγίας ἀπείρατον διαφθεῖραι. τόντε
ἀδελφὸν αὐτοῦ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὰρ Ἡ-
ρώδῃ καλεπῶς τῷ πρὸς τὸν φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲ δυσ-
εία τῶ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνά-
μενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐξάπιτο μελανεί-
μων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔ-
χων. ἀρχέλαός τε ὑπὸ ὑφρεῖδεν τὴν ἔντευξιν, ὅτ' ἔφη
δυνατὸς εἶη ταχὺ μεταπείθειν ἅπαντα ἔχοντα τὴν βασι-
λέα, βέλτιον ἢ εἶη αὐτὸς πρεσβείαν καὶ δεῖσθαι τῷ πάν-
των ἄριστον αὐτὸν ὁμολογουμένα, ὠφελήσειν γὰρ ὅπως τὸ
θυμοῦ τὸ πρέττον, αὐτὸς ἢ συνήψεσθαι παρών. ταῦτα
ἢ πεισθέντος αὐτοῦ, συνὼ ἀμφοτέρους ἐν διαπεπραγμέ-
νον. ἅτε διαβολαὶ πολλὰ δόξαν ἀφήρηνε τὴν νεανίσκου,
καὶ φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ἅπας εἰς παῤῥησία
ἀπήει κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πει-
σάσῃ τῷ καιρῶν ἡρώδῃ γνώμενος. ὅθεν καὶ δῶρεις
αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεσάτοις, καὶν τοῖς ἄλλοις μεγα-
λοφρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐ-
ποιήσατο ἢ κὴ σωθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ
περὶ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, κὴ μέχρις ἀποχείας
ὅπῃ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ κὴ τὴν ἡγεμόνα συρίας τίτον
ἐν διαφορᾶς ἀρχελάῳ καλῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡ-
ρώδης, κὴ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, veteri exercere latrocinia, cogeE
bantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes caF
ptorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à
G
latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Ἀπόστασις τῶν Τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ κεῖθεν ἐπανήκοντι, συ-
νέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύ-
της. Οἱ κατοικοῦντες τὴν Τραχῶνα, κώμας ἀφελόμενοι
γεωδόσεσιν, καὶ πρεσθέντος ἡρώδου τὴν χώραν, λῃς δύειν
μὲ ἐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἀνα-
κάζοντο. τοῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἦν αἱρετὸν, ἐδὲ λυσιτε-
λειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονούντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ
ὑπεξέποντες τοῦ βασιλέως, ἀνεῖχοντο τῶν εἰς τοὺς πε-
λοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ δι' αὐτοῦ μὲν ἐκ δόξα
τοῦ ὑπημελείας ἡρώδου. πλώσαντος δὲ εἰς τὴν ῥώμην,
ὅτε καὶ τὸ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ θα-
δηνόμβος ἀπέπαιζον τὴν μὲν παρελήλυθει καίσαρι,
λόγον ὡς ἀπολωλὸς εἴη διαπεφευγὼς οἱ τὸ τραχῶνα
νεμόμβροι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὑπὸ τὰ
σωφρονεῖν τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐξέπονδο. τότε μὲν
οὐδ' αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως ὄντος, ἐχθ-
ρώσαντο. μετὰ τετταράκοντα δὲ τινὲς ἀρχιλῃσαὶ κὴ
δὲ τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς
δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλάβου δεξαμβέ-
νου τὴν ἀτυχίαν τοῦ σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔ-
ρυμνον ἐκείνου ὄντος, ὥκησαν, καὶ καταῤῥέχοντες
ἐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συ-
είαν ἅπασαν ἐλῄζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ
συλλάβου, κὴ κακῶς ποιῶσιν ἄδειαν. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ὀπὸ τὴν ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ
κεκακωμένα. κὴ τῶν μὲ λῃστῶν ἐγκρατὴς ἐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἐν δὲ καὶ τῶν ἀπόρρητον

πρεσβα-

περιαιρεῖσθαι ἐποείσαντο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τὰ ἀ- A
δικημάτων, περιελθὼν τὴν Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν
ἀπέσφαξεν. ὀντεῦθεν ἐκείνοις μᾶλλον περὶ ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς μὴ νόμου πάντα φόβον
ἐπεξέναι τοῖς τῶν οἰκείων φονεῦσι, ἀνυποτιμήτως τὴν ἡρῴ-
δου πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος ἢ δι-
ελέγετο περὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ
τε καὶ βολομνίῳ, τὸ ὅτι κολάσαι τοὺς λῃστὰς ἐξαιτοῖμι. B
ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο,
πάντα ἢ ἐτάρασσον ἐπανασάσει, καὶ ἡρῴδου βασιλείας
χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν
ἀνθρώπων ὑπισχνοῦντες, ὡς εἰ πολέμῳ τινὶ ἀδι-
κίαν ἐωκῶν. ἐγεγόνεσαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος δ
δι' συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρηκάσης αὐτῷ τὴν προθεσμίαν ἀπολαβεῖν ἡ-
ξίου. σύλλαος ἢ τὰ μὲν ὄβοδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς ἢ C
ἀπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ κατὰ τὴν
ἀραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν
ὅτι τε σαρδίνιος καὶ βολομνίος τῆς οὐσίας ὑπισχνοῦν-
το, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέθετο δι' ἐκείνων αὐτὸς
ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, τότε χρήματα τὰ ἡρῴδου ἀπολα-
βεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πα-
ρὰ μὲν ἡρῴδῃ, τῶν ἀραβων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτε
ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, πλεί- D
στους τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθόντος ἢ τοῦ προθεσμίας ὁ σύλλαος, οὐδὲν τῶν
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία
ἢ τῶν χρημάτων, καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐ-
ποιεῖτο, καὶ τῶν περὶ τὸ σατορνίνον καὶ βολόμνιον, ὑπερ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξέναι. στρατιὰν τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσαρας ἡμέρας ἐντὸς
σταθμοὺς ἀφανύσας. καὶ γνόμενος ὅτι τὸ φρούριον τῶν
τοὺς λῃστὰς ἐχόντων, αἴρει μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιστὰ καλούμενον. τῶν ἢ
ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐπιβοηθησάντων ἢ τῶν ἀραβων
ἡγεμόνι νακήβῳ, μάχη γίνεται. καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν ἡρῴ- F
δου, νακήβου ἢ ὁ τῶν ἀράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι
πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν
ἐράπονται. πεσόντων ἢ τετρακισχιλίους ἰδουμαίων ὅτι
τῇ τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἤγαγε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσιν,
ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἐδικαίωσεν ἄραβας αὐτῷ πέπρακται. ταῦτα μὲν ἐν ἐκεῖ-
νοις πολυπραγμονοῦσιν, ὕστερον ἐφωράθη.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαος ὁ ἄραψ ὅτι ἐμήνυσεν ἡρῴδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταταχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπιπραγμά-
τοις γνώριμος εἶναι ἐδόκει. τότε ἢ περὶ τὴν αὐλὴν
ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, οὐδὲν μεταμφιέννυται μέλαι-
ναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμῳ τὰ περὶ τὴν ἀραβίαν εἶη κεκακωμένα, καὶ πᾶσα

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidereni, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus erminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eũ adiit, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Rheptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Areras mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀπάσατος ἡ βασίλειος σφαγὰς παρθήσαντος αὐτῷ ἡρώδου. διακρύων ἦ, πεντακοσίους μὲν ὅλους χιλίους ἀράβων ἀπολωλέναι τοῖς φρούροις ἔλεγεν, ἀνηρῆσθαι ἦ τὸν σύντροφον αὐτῷ Ναβαῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, & συγχωρῆ, πλοῦτον ἦ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαιπτοῖς. καταπεφρονῆσθαι ἦ τὸν ὀβόδαν, ὡς ἀσθενείας ἂν ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ὅτε τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῷ ἀραβικῷ δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, φερσιθέντος ὀλιφθόρως ὡς ἐφ' αὖ αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπεισμένως ὅτι κρίσαι μέλοι τῷ εἰρωνίῳ ἅπασιν εἰ φερὲς ἀλλήλοις, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸ πόλεμον ἡρώδη, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, ἀνέκειντο τῷ ἡρώδου τοῖς παρούσας, καὶ τῷ ἰδίων τοῖς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ στρατιᾷ ἡρώδης κατάγοι. τῷ ἦ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ἦ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς ἂν ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφῃ φερὲς τὸν ἡρώδην, ὡς τε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὀπισολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. γεφύρει ἦ καὶ σύλλαος ἐφ' οὕτων τοῖς ἄρχουσιν. οἱ ἦ ἐπαρθέντες, ὅτε τῷ ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομάς τε αὖ ἐκείνου μισθωσάμενοι διακατεῖχον, ἀμοιβὴ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τὸν τῷ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑπιόντα ἦ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν τραχωνίτην ἔχοντες, σ' τ' ἰδουμαίων φερυρᾶς κατεξανασαίτες, & ληστηρίοις χρώμενοι μὴ τῷ ἀράβων, οἱ ἐλεπλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, ἀκ ὅτι ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτερα τὰς ἀδικίας ὄντες. ἡρώδης ἦ ταῦτα πάντα φέρων ἰλιγγίαζε, μεταβεβληκυίας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἰὼ εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τοῦ φρονήματος. ὑδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτὸ πρεσβείαν ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ ἰλιγγίαζε. πάλιν ἦ τοὺς συνελθόντας, ἀπράκτους αἰέπεμψεν. ἰὼ δ' οὐκ ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέος ἅτε σύλλαος ὑ μετρίως ἐλύπει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ἦ καὶ μείζονων ἀπτόμενος. ὁ μὲ γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκῃ, ὠδαλαμβανῇ ἦ τῷ τῷ ἀράβων ἀρχῷ αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρίτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῇ διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τῷ ἀρχῷ, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοις τοῖς περὶ τῷ αὐλῷ, πολλὰ ἦ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ἦ τῷ μὴ τ' ἀρίταν ὑπισείλαιτο πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὡρίζετο. πέμπῃ ἦ κἀκεῖνος ὀπισολὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ἦ ὀπισολὴ κατηγόρει σύλλαον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοῦ τε φαρμάκοις ἀναῤῥῖψαι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διαιζόμενον, ὥς' ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέσχεν ἦ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀπεπέμπετ μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ ἦ περὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐτεθρίπτου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα φροντίζειν. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ὅσον τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἰὼ κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης ἦ ἐφ' οἷς ἡμάρτετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἐπίστας τὰς εἰς αὐτὸν ὠφελημίας φέρειν ἰλιαγκάζετο.

στέφας

πέρας δ' ἰδὲν ὁρῶν τῶν παρεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἄπρεσβεῖς πέμψαι, εἴπερ δύναιτο μεζόνως δωρεῖν δι' αὐτῶν τε τὸν φίλαυτον, καὶ πρὸς αὐτὸν κατάρασθαι τὴν δυτυχίαν ποιησόμενος. καὶ κατὰ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆρε Νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς Ἡρῴδην.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

B Ἐξετάσαντο δὲ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκκόπτοντας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, ἀεί τε ἔμπροσθεν χρόνου ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλῇ τὴν βασιλείαν ἀεὶ τὰ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον νύξ' ἤδη τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ λακεδαίμονος εὐ ἄσημος τῷ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ξυφὸν καὶ κολακείαν δόνος ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπεδημήσας ὡς τὸν C Ἡρῴδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὴν δυκαιείας τῷ ἐντὸς ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνώσεσθαι βασιλέως. ᾧ δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ καταπάσσοντι δίκαιον, ὅθεν καὶ τὸ γλαφύρων ὑπερεῖναι τιμᾶν, καὶ πολὺ μᾶλλον ἀφανῶς μὲν ἐνθρέπτων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἂν αὐτῷ ἀντιχαρίζεσθαι τὰς δίαβολάς. τέλος D δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδελῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν. ἐπέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ πρὸς τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωξυμμένος αὐτοῖς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύ- E ναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη κατασκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοῖς δὲ λόγοις Εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σὲ νικώμενος τῷ μεγέθει τῶν πραγμάτων, καὶ φυλάττεσθαι προσκελεύόμενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀπαθὼς F τοῦτο ἔκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐπὶ τὸν αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν οὖν δύνουν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέχεσθαι δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν Ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ἐπὶ τῷ ἀλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηρεύνησε ἀπίθανος, ἀλλ' ὅτε διέθηκε τὸν βασιλέα πρεσβεύων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ καθ' ἑαυτόν. διὸ τοῖς γὰρ Εὐρυκλεῖ G δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς καπποδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τοῦ πρὸς τὸν πατέρα γεγονότος. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τὴν κακοηθείας ἀπῆρεν. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ἐπὶ τῇ λακεδαιμόνι παυσάμενος ἐξ μηχθηρὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπωκέρθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἐκ

Er idem tempus dissidium cùm filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, calúmque matris narrabat, & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis ne conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commembrauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus autem præbere criminatoribus Alexandri,& Aristobuli,proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere:& inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus,& omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti,quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent.facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est : huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet,pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam.Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia : protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus,ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit,paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium,eos verò qui torti sunt rex apud Hierichūtem produxit ad populum,vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit:& iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac soctum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit,periculum imminet,delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib.quę hic fiunt per literas significes?quę verba mulier statim fratri retulit, ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ προστετευχεν εἶχεν πρὸς τε τὸν ἀλεξανδρεα, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκριβῶς μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγυμνωμένος αὐτὸς, εἰ μὴ μή τίς οἱ χειρίζετο, διδάσκαλον ἔκλεσα, καὶ πιθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐπιδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τίς ἔχοι τί κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διαφανὲς τε κῶν ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ παντων ἥδιστον, ἡρώδης ἐλάμβανεν. ὀπτὶ γίνεται ἢ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζον τι, σπουδαζομένης ἀεὶ τ' κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τούτω προκειμένω, λέγειν τί περὶ ἐκείνων δυσχερές, ὃ προὸς τῆς τε βασιλέοντος ἐδόκει σωτηρίας.σωματοφύλακες ἦσαν ἡρώδη δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος πιμώμενοι, ἱκανωτάτω καὶ τύραννος. οὗτοι προσκεκρούκασιν αὐτοῖς τὰ βασιλέως ἀπιστούμενοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν πιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. δὴτα οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δ' διαμαρτυρήσαντες πολὺ χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρώδη ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων δίφρους προσβάλοι. δύνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν γεγονέναι πάθος. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξελεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φρούαρχος ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιαν τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, ὡδὲν ὡμολόγησεν. ὑὸς δ' αὐτῦ, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη ψεύδεσθαι, καὶ γράμματα ἐπίδωκεν ὡς ἔοικε εἰκάσας τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῇ φρουρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἡρώδης, ὡκέως ἐνθουσιάσμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δ' διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τ' τύπον, καὶ δι' ἀπατεῶνος κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δ' διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ὕστερον ἀπέθανε. τοὺς δ' βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγον ἐν ἱερεχωῦτι κατηγορεῖσθαι τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀπαγείλας. ἰῶ δ' φυλακὴ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσοχὴ μὲν ἦδεις, πάντα δ' ἐπισκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἢ κατασίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δίος. ἕτερος δ' αὐτῶν ἀριστόβουλος οὐκ ἀφυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τ' ἑαυτῦ πενθερὰν, καὶ περιθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τ' συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τ' τὰ τοιαῦτα πεφθόμενον. ὁ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀπολείας, ἀφαβεβλημένης συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὰνθάδε προμνύειν; τοὺς ἐκείνη ταχὺ μάλα ταδελφῷ προσφέρει τοῖς λόγοις, ὁ δ' ὡς ἐπ κατοχὴν αὐτὸν, δήσας τε κελεύει,

κελδύει, καὶ δηλήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν δηὶ τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγεγράφουσιν, ὅτι βουλοίμην μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ γεγυμνικότος, οὔτε συσκιάσασθαι, δέεσθαι δὲ βιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην· ἀποπόου γὰρ δυσχερεῖς ὄντος αὐτοῖς τὸν βίου. κατὰ τοῦτον δὲ χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας προσβύτου φίλου ἀρχελάου μήλα τινός, ὃς ἰδὼν δωάστης τὸν ἐκείνου, βουλόμενος πρώδης ἀνθήσασθαι τῷ δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἰδοῦ ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν πρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου γὰ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ἐδὲν ἔτι ἄτοπον, ἔτε δυχερὲς ἐπιθυμοῦσι κατὰ τὸ παρὸς, ἐδὲ ὅσα συνεσκεύασαν κακοπαθείᾳ τῷ σφετέρων ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. βέλεσθαι δ' αὐτὸν ἀνερωτᾶσαι, γὰ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ γὰ τούτους ἀπολέσαι θάττον, αὐτιπάτρου τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μῆλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἀγαγεῖν ὡς γλαφύραν τὸν ἀρχελάου, γὰ πυνθανέσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῷ εἰς βιβλὸν πρώδου γεγραμμένων. ὡς δ' ἦκεν, δύθις μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, γὰ καταπλαγεῖσα, μέγα γὰ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὃν δ' ἐκ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῷ παρόντων ὀδυνηρά τις θέα μᾶλλον πλείονος, ἐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ σφᾶς ἰδεῖν δυναμένων. ὀψὲ δὲ τοῦ πολέμαιον, τοῦτο γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, εἴπ τῷ σφετέρων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' ἂν αἰ ἔφη συνέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ σεσῳσμένῃ πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδείη μὲν ἐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέρει πρὸς σωτηρίαν τῷ ἐκείνου τὸ κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοῶσιν, οἷς ἤκιστα ἐχρῆν, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, ἔτε ἐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν πρώδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθὰν τὸ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ βολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ἁπλῷ μὲ ἑλούσης τῆς χιλιάσι προσχόντας, ἀρχελάῳ τὸ πρὸ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμφομένους ὅτι τῆς βιβλοῦς ἐφάπτοιτο τοῖς πᾶσιν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν δύρωσιν αὐσάντα τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνειν, κάσαρα, δίδοναι τὰς ὑπισολάς, καὶ τοὺς ἐλέγχους οἷς κατὰ τῆς νεανίσκων κατασκευασμένους ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθλῶσαι κατ' ὀργὴν ὧν ὑποπτως ἔχοντες ἐτασιάζον, δ μὲν δὲ πρὸς κάσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλόπ κῇ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διηλλαγμένων δυοῖν ἡρώδη. τὰ γὰ πρὸς τὴν νικολάου προσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, δ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐχώρει. πρῶτον μὲν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ κῇ συλλαῖς κατηγορεῖν ἤξίου. κῇ οἱ ἀεχθεῖς δῆλοι πρὸ τῆς ἀντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis : & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius : sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignoraſſet paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia : quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamanit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia : sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaũ maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuũ fuisset particeps, Romã inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret : nō tamen missurũ fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturũ eos in maleuolentia : Romã autem delati inuenerunt iã Herodi reconciliatũ Cæsarem, eíque literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hũc modũ se habuit. Quãprimũ Romã venit & in palatiũ, præter ea mandata quę habebat, Syllæũ accusandũ suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt,& hoc autore necatos pleroſque cognatos Obodæ manifeſtè coarguerunt ex ipſius literis interceptis per aduerſarios.

XII. Qua fortuita occaſione Nicolaus vti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiã Cæſaris. Sciebat enim ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem, quòd ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum, interfectorem aſſeuerans domini ac regis ſui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronáſque arguens corrupiſſe tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauiſſimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæſarem, quem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc occaſionis locum poſtquam ventum eſt, Cæſar interlocutus iuſſit eum omiſſis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maximè ait docere poſſe, nihil horum aut certè minimam partẽ ita ſe habere, quemadmodum ab illo relata ſint, neque vllam mereri indiguationem. His præter opinionem auditis cùm Cæſar attentiùs auſcultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò ſumptis, déque ſyngrapha in qua aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex vniuerſa regione capere: deinde, non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non propetè actum quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellatis priùs ſæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremò apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inquit, illud bellum quod aduerſarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum, poſt periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agróſque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuaticia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipſis aliquot euaſe rũt. Núc cõfutata etiã de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cæſar mendaciſſimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus eſt.

ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, ὅτι τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ ὀβάδου καὶ ὡς ἀλλοφθαρέντων πλείστων ἀνθρώπων τεκμήρια παρέχοιντες, λῃστὰς δὲ καὶ τοὺς γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς δώσεως ὑφηρημένους, ἀλλὰ τύπτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τύχοι ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγυμνωμένην, δι' αὐτῆς ἐπεφαλμᾶτο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ἀλλαγὰς ἡρῴδῃ ποιῆσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν ἐκ ἔστιν παρρησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσιμος καιρὸν ἂν ἡρῴδῃ λέγειν. συνειδότων δὲ ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ δεδιότος ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τόν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ὠφελείᾳ ὑμῖν, καὶ μηχείας ἐξελέγχων, ἃ τῶν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας καὶ τῶν ἡρῴδῃ προσφερομένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐξεῖρχεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν καὶ ἡρῴδῃ λέγειν, ὡς ἃ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τινὰ χώραν δορίπτους. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, καὶ τοῦτον ἔφη ἐμάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἦν τὰ πλεῖστά γε αὐτῷ ἃ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον εἶναι χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ εὐδόξου καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τινὰ συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο εἶναι γεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ ἐνεχυρασθέντα παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὴν μὲν στρατιὰν, ἃ στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δίκαιον τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοὺς τῆς συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ, ἐν βηρυτῷ τούτων ἐναντίον συλλαίῳ τὴν σὴν τυχὴν ἐπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου πεφυγάδας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ὕστερος ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ὕστερος τεταγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπερβασίας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ψεύστων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δὲ μὴ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ πρὸς τοὺς ἀχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαί τον τραχωνα κατοικοῦντων, τεσσαράκοντα τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρῴδου κολάσεις δραφυγόντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν ἀραβίαν. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους ξένους, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃσῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτοις ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτὸν τῷ δανείου προθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν εἰκὸς ἐκ τοῦ παρὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ὕστερος οὖν καὶ τὸ τῆς ἀχμαλωσίας ὅπλον συκοφαντήματος πρόφασις, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὸν σὸν ὀργὸν αὐτῷ ποιηθέν.

φημί

φημὶ γὰρ ἐπελθόντος ἡμῖν τῶν ἀραβίων δυνάμεως, καὶ τοῦ A
Ἡρώδου μετὰ μέρους ὄντος ἐνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀ-
μυνομένῳ νάκηβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ μετὰ τούτου
εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέ-
ρων, δισχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.
ταῦτα μᾶλλον σκυθρωπὸν τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον
ὑπερφυῶς ὀργῆς μεστὸν, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν
ἀράβων. ὑποφυμένου δ' αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγον-
τος, οἵ τε σωθῆναι τοῦ δ' ἀνείων ἀναγινώσκοντο, καὶ τὰ B
ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατη-
πώρθω. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τῷ μὲ
συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. ἡρώδης δ' ἀλλάττεται,
μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἂν ἀληθοῦς πικρότερον ἔγραψεν
αὐτοῦ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς
ἀναγκάσαι αὐτὸν ψεύδει λόγῳ τοὺς ἄνδρα φίλον
ἀγνωμονῆσαι. τὸ δ' σύμπαν, ὁ μὲ σύλλαιος ἀπεπέμπετο
τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἴ- C
τα ἄτιμος κολασθησόμενος. ἀρέτα δ' μὲ ἀθυμῆς ἰὼν καί-
σαρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐ-
γνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρώδῃ δεδόναι. διεκώλυσε δ'
τὰ περὶ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν
ὄλυμπον, καὶ ὠλόμνιον ἀθυμῆ καίσαρα πυθομένοις,
ἀθῴους ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς ἡρώδου, τὰ περὶ τῶν παίδων
γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. καίσαρ δ' ἀνα-
γνοὺς, τὸ μὲ ἀρχὴν ἄλλῳ περιθέναι γέροντι, καὶ κα-
κῶς φέροντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, ὡς ᾠήθη καλῶς D
ἔχειν. δεξάμενος δ' τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπο-
μείνας ὡς περιπετείᾳ χρήσαντο τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν
βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα περισπάσατο,
καὶ τῷ ἀρχῇ ἐβεβαιώσατο. ἡρώδης δ' γεφύρει δι' ἀλλαγ-
μένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀκριβῶς λέγων, καὶ δέον, εἰ μὲ
ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι παλαιοὺς
ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιῶναι ταύτῃ τὴν ἐξουσίαν. εἰ δ' φρα-
σμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νεωτέρισαντα μηδὲν ἀνήκεστον E
διαφεύγειν. συμβεβλῆσθαι δ' ἔχειν αὐτῷ συνέδριον
ὑποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ
πολλαβόνα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς κα-
ππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἷός τε φιλίᾳ τε καὶ
ἀξιώματι ἕν' ὀπιφανεῖς, μὴ τὴν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ
διαλαμβάνειν. καίσαρ μὲν ταῦτα ἐπέστελλεν.

Affirmo enim quod cum Arabum manus nos
inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus
Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus
Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit
quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ
sunt syngraphatum conditiones, & rescripta
præsidum, literæque vbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod
calumniis permotus durius scripsisset, hoc
quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ.
In summa, remisit eum in prouinciam vt
postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat,
quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque
Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis
visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque
legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd
rex eorum temeratiè principatum sumpsisset:
non expectata sua sententia, admisit munera,
& regnum ei autoritate sua confirmauit. Post XIII.
hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere
se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq;
eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare
suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus,
de communi sententia quid statuendum sit
dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ
Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

*Ως καίσαρ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ βηρυτῷ τοῦ τὰ τοῦ συνεδρίου F
κατηγόρους τῶν παίδων ἡρώδου, καὶ διάταξις
τεσσάρων.*

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρώδης τῶν γεγραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀνα-
γινωσκόντων, ἀθυμότερος μὲν ἐγένετο διὰ τοῖς
διαλλαγαῖς ἐγγόνει, ἀθυμότερος δ' καὶ τοῦ πάντα ἐξεῖ-
ναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ ὡς τὸ μὲν δυσφορεῖν,
ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεραπεύῃ, ὅ-
τε προσπεσῇ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρ- G
εῖχεν αὐτόν. ἐν δ' τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ
παῤῥησίας ὑπολαβόμενος, τὸ μῖσος ἀναπνεύσει τὴν
ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς
τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ἦν ἔχθος
ἐκ πλείου πᾶσιν ἐγκαλύπτειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων
μισθὸν ἔσεσθαι. ἡγουμένων δ' ἐν βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ὑπὸ τῶν πόλεων ἐπάλεσε.

Qva accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem patet fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerũt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu CL. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de iucunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quá vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expolitis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vĕtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

A Τοὺς μὲν παῖδας, ὁ δὲ ἡξίου σὺν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὸ συνέδριον, ὃ κώμη τις σιδωνίων εἶχε, πλατάνη καλουμένη, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν παραγίνεσθαι. μόνος καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλεῖον ἢ ἀπειθείαν

B ἢ πατὴρ ὅτι παισὶν εἴποι, βίαιος γὰρ ἦν. καὶ ὡδὶ τὸ ὑπόδειξιν τῆς αἰτίας ἐτετάρακτο, καὶ μέγιστα θυμῷ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἐκ ἐκείνοις ὑπηρέτων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς παρεσκευάσατο, παρὼν καὶ παίδων ἀκήκοεν, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀνεγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλή μὲν ἢ τις ὑπῆν οἷα δυσσεβείας ἐκ ἐγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλοίντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη παρεῖχουσαι δι' ἃ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐβαρύνετο, μᾶλλόν τε ἐξέβαινε, καὶ τὸ πρεσβεῖον εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπεβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέρεσθαι τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δ' τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῶν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπὸ δοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς πρώτοις βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμένειν τὴν ἐκείνων κρίσιν. ἦκειν μέντοι, δικασὰς μὲ ἐκ ἴσως ὑπὸ φανερᾶς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγου πάθοι, συνοργισθῆναι δ' καιρὸν ἔχοντας, ὡς ὑδενὶ καὶ τῶν πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ὑδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρεμένειν, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπερβολῆς καὶ ἀλλαγῶν χρεῖαν ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώμασιν, ἀπροφυάτῳ γνώμῃ αἰδήμονες ἀτιμάσει χρώμενος. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τῶν προύδου παίδων, κτείνειν δ' ἐκ οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παίδας ἔχων, καὶ τοῦ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ παίζοντα δι' αὐτοὺς δεδυσύχηκε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἵποντο γὰρ αὐτῷ ξένοις ὄντες πρεσβύται, τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀπροφυάτῳ. βολόμνιος δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ὕστερον ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτ' ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῷ ὑπὸ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν ὑδὶς, ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τοῦ νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπισπασάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθειρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μή ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' ταύτῃ, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἶναι σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις περὶ τῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος ὑδὶς ἅπασι περὶ τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία ποῖόν τι χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένη. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέος ἐν πα-

ἐκ παλαιᾶ καζασειομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ ταῖς μὲ πάθεσιν ἐδυσχέραινον, ἵν᾽ ἐᾶ ἢ ἐδὲ εἰ-
πεῖν τι ἠρώτων, ἢ τι ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ᾽ ἐκκεκλεισμένοι τὸν ἕλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναί-
δως ἢ τ᾽ ὑποβολὴν τῆς πάθους ἔφερον. εἷς ἢ αὐτοῦ πάλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τήρων, ἐκ αὐτοῦ καθ᾽ ἡλικίας ὄντος
ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα ὅσα καὶ ταῖς ἄλλοις ὑποδυό-
μενα δι᾽ ἡσυχίας ἐᾶ, αὐτὸς ὑπ᾽ ἐλευθερότητος ἐξε- B
λάλει, καὶ βοᾶν ἐᾶ ἀναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν
ἀναβοᾶν καλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ ἢ δίκαιον ἐν τῶ ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, κεκλεῖσθαι ἢ
τὰ ῥεύσματα τῆς ἀκοῆς, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει
τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμβλυτάτοις. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μὲ
ἂν ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι. τὸ ἢ δίκαιον, σκίνει
πάντας, ἵν᾽ ἀνάνδρως αὐτὸς πρὸς τὸν καιρὸν ἁμάρτω. C
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ᾽ ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ᾽ αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγῇ προορώμενοι τιμῶ ἐκείνου παῤῥησίαν ὅμως
ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, βιάζεσθαι
πάντα ὅτου τινα οὐ ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν. ὁ ἢ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μετὰ πάσης παῤῥησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ
βασιλεῦ δύσκαρτέρει ὅτι τοιούτῳ πάθει. τιμῶ θλιβερὰν D
ταύτην παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν
εἴ λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, προῆκεν ἡ ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ ἢ ὁ πρώτους ἐκείνους νοῦς, ὧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς ἢ τῶν φίλων καὶ συγ-
γενῶν ἐρημία; κείνω ἢ, εἰδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶ συ-
γγενεῖς ἢ φίλους, οἱ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος ὅτι τῇ μα-
καριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ ἢ ἐνθύμιόν τι προαττό-
μενόν ὅτι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς E
γεγαμημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρμόσας, σεαυτὸν
ἐν ἡμέρᾳ καταλιπὼν ἑφ᾽ ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενεῖσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἐκ γνώσεις, ὅτι καὶ τῆς
ὄχλου ἡ σιωπὴ, τιμῶ ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ προσδόκητοι,
ἔλεον μὲν τῆς ἀτυχουμένων, μῖσος ἢ τῆς ταῦτα δρα- F
σαμένων ἐχθραν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς,
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψαμένου τῶ τήρωνος ἐν-
αργῶς, τῶ τε πάθους καὶ τῆ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
εὐθὺς ἢ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρα-
τιωτικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τῶ καιρῶ. ταραχῆς ἢ πρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀ- G
κούειν τῆς λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς θρασυμένους στρατιώ-
τας, καὶ τοὺς ἀναναστοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο,
προσάτται τῆς τε ὀνόματος δηλωθέντων ἅπαντας,
καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γνωσθέντος, ὑπτιάσεται τῆς καιρῆς καὶ τρύφων τὴς
κουρεὺς τῶ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πεῖσαι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρᾷ τὸ λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἐσεσθαι δὲ ἐν φρούροις τοῖς πρὸ Ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἵν᾽ τῶ τε τήρωνος, καὶ τῶ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῶ κυρίου.
θρασυτέρου τε τῶ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη θρασυνόμενον, ἔχοντα
ἢ ἐθνικὴν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς πρὸ τὸν πάσχοντα δυσχερείας φοβοῦμενον,

disſidium immineret eis exitium. tùmque dolerent eòrum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: cóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occideſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi egre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens cum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se iudicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quidvis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et forsasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabilem: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas amas præbẽtes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum coniectos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm secutum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A

B

C

D

E

F

G

ἔφη μιμεῖσθαι τὸν βασιλέα τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραπέσοιτα δι' ἃ φέροιτο τὸν βασιλέα καὶ τὸ ἀρχαῖα αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα. δόντος δ' αὐτοῖς ὅπως τύχοις, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τοῖς ὑπηθέσι δι' αὐτοχθονίας βασιλέα τὸν τύραννα. ἐς τοῦτο γὰρ ἐλθεῖν δυσπορίας μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τὸν εἰκότων ὑπ' ἀγχυνίας ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖται τὸν πατέρα τὸν ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ὑποφερόμενος νοήσας πνὰ ταύτην τὴν κακὴν αὐτῷ, καὶ τῷ μεγίστῳ. ὁ δ' ἡρῴδης, ὡδέ ἐι τι ἐφόβησεν ἐτοιμότατον ἦν αὐτῷ ἐκ τὴν τεχνοκτονίαν, τότῳ τόπον ἡ χώρα καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ὑποδέχειν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ὑπιθεῖναι τῇ ἐφημερίσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ξιφοσοίους τε τῷ ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ ὀχλουμένους, καὶ τὸν τύραννα σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ ἐφ' ἑκάστῳ ἐπελέγχοντι χειρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῷ ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἐπὶ τοῖς ὑποτυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δ' ὁ Ϲ ἀριστόβυλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ὑπὸ τάξαντος τὸ πατρὸς, τραχήλῃ κτείνονται, τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τὸν τε μητροπάτορες ἐκεῖ, Ϲ τὸν πλείσων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐνίοις καταφαίνοι, φερόμενον ἐν πολλὴ τὸ μῖσος, ὅτου αὐξηθῆναι, καὶ παραυτέρω προελθόν, ὑπονικῆσαι τὴν φύσιν. ὑπῆρξεν δ' ἡγήσατο αὖ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους ἀναστέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν προὸς αἴτιον ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ ὑποδιδάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος αἰτίσεσον αὐτοῖς, εἴτε Ϲ προὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ προϊττὸν ὄντα προὸς τὴν ὑπερθυμίαν τῆς ἀρχῆς, Ϲ τὸν ἄλλης δύδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι ὑποληπτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ ὑπερόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τύχην παντὸς δυγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δυνάμιν ἐκπλῆξαν. ὅθεν Ϲ πεπόμεθα ταῖς ἀνθρωπίναις προφάξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τὸ ὀργὴς πάντως ἀνάγκης, Ϲ καλῶμεν αὐτὴν εἰμαρμένην, ὡς ἀδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίνεσθαι). τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω προὸς ἐκεῖνον ἀρμόσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντά τι, καὶ τὰς ὀφορὰς τὸν ὑπὸ δυμάτων ἐκ ἀνδυσωίους ποιοῦντα, ἃ προὸς ἡμᾶς ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τῆς δ' ἄλλων δύο, τὴν μὲν ὑπὸ τῆς παίδων μέμψεται ἂν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ ὀλιγαβολῶν ἐνεῖχοντο κατὰ τὸν πατρὸς, καὶ τῷ προτιμῶντα αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, ἐκ δυμφεῖς ἦσαν ὀξεῖας, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, δύαλωτοι δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς ὑπιτηδεύσιν αὐτοὺς, καὶ προὸς χάριν καταμιμούμενοι. ὁ μὴν τοι πατὴρ, ἀδὲ ὀλιγωρῆς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τὸ περὶ ἐκείνης ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πρὶν ὑπιβουλῆς ἐκαρχὴ λαβὼν, ὅτε ὑποσκιδιὼ ὑπιχειρήσεως ἐλέγχῳ ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτὸ φυῶτας, αἰσχυς μὲν τὰ σώματα, καὶ ἀθεϊποθήτους πᾶσι τοῖς ἀλλοφύοις, ἐκ ἀποδέοντας δ' ἐν τοῖς ὑπιτηδεύμασιν εἴπου θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῆς ἐμπεσούσης ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος δ' καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῳ ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δυνάμιν, δι' ἣν

δι' ἣν ἐδέησε ἔτι ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ A ὑποκτεῖναι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τῶν νικώντος αὐτὴν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποπτήτου. καὶ τῆς ἡλικίας ἐπ' ἄσης συνηγόρα τοσοῦτον ἐξήμβρυεν. ἦγε μὲν παρηλκή, καὶ τὸ χρονίζον συγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγήτω καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν δὲ πράσει ὃ δὴ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μεληθέντα, τὸ τελευταῖον ὑποστῆναι καὶ B ἁψασθαι, φονέως καὶ δυσμετακινήτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν χειρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις ἀναχώρησις ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δ' ὠμὸν ὅμοιον αὐτῷ, τῶν μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen ætatis iniquitatem arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρῴδου κακοηθείας.	Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος.	Κεφ. β
Ἐπιβουλὴ Ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρῴδου.	Κεφ. γ
Ὡς Ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν Ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα.	Κεφ. δ
Τελευτὴ τῆς Φερώρα.	Κεφ. ε
Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς Ἡρῴδης ἔγνω τὰς Ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς.	Κεφ. ς
Ὡς Ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.	Κεφ. ζ
Περὶ τῆς Ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν Ἰουδαίων.	Κεφ. η
Ἀντιπάτρου αἵρεσις.	Κεφ. θ
Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή.	Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Ἀρχέλαον.	Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαβῖνον, καὶ ὡς ἔαεος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.	Κεφ. ιβ
Ὡς Καῖσαρ τὰς Ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τέλει διαδοχεῖ.	Κεφ. ιγ
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.	Κεφ. ιδ
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννας.	Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia.	CAP. I.
De Zamari Iudæo Babylonico.	CAP. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ.	CAP. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.	CAP. IV.
Pheroræ obitus.	CAP. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.	CAP. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur.	CAP. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio.	CAP. VIII.
Antipatri exitium.	CAP. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio.	CAP. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum.	CAP. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.	CAP. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat.	CAP. XIII.
De Pseudalexandro.	CAP. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.	CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam maioré difficultatẽ parãdi sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet solicitũ, alienati militũ animi: à quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus furiis: dabátque operam vt nulli essent, qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obtuere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis munerib. sibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: paritérque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidissimus ad deuinciendos per beneuolẽtię speciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τ̃ ἀντιπάτρου τ̃ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὑ ἀφαμβῶ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείᾳ τε τ̃ ὑςάτῃ κ̀ ἀλαζονείᾳ τ̃ ἐπ' αὐτοὺς τ̀ πατέρα ἐκβεβληκότι, ἔτι κ̃ γνώμιν ἡ ἐλπὶς τ̃ αὐτ̃ ἦς βίᾳ λῦ. ἀπαλλαγεὶς γὰ φόβυ τ̃ ὀπὶ τ̃ ἀρχ̃ ἦλθ' ἐπὶ τὸ τ̃ ἀδελφῶν μὴ ὀπκοινωνήσον, ἐρχομένης κ̀ ἄπορον αὐτ̃ ἐποίησεν τὸ τ̀ βασιλείαν παραγενέσθ, ὄντος δὲ φύσ τ̃ ἔθνους μῖσος πρὸς αὐτὸν. ὄντος ὑ αὐτ̃ κ̀ τ̃δε χαλεπ̃, πλέονας παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοξίως ἔχον τ̃ γνώμ πρὸς αὐτ̀, εἰς ὃς τ̀ πάντα λῦ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τ̀ οἰκείᾳ ἀσφαλ̃ς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ἐρίγνωμον πραγμάτων. ζοῦντος δὲ κίνδυνον ἐμποιῆς ἔδοξεν αὐτ̃ ὀλέθρους τ̃ ἀδελφῶν. ἐ μὲν ἀλλὰ ζ̃ σωτ̃ρχέ τε τ̃ παρ̀, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, κ̀ ὅπις δύνατο παρ' αὐτ̃ μᾶλλον, ὧν ἐπολωλέναι καλ̃ς εἶχεν, ἀρχαίας ἐνδεᾶ μάλα δυνήμενος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ̀ ἡρώδ τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχὼς, ἀλλ' ἐκ ἔχθρᾳ τ̃ πρὸς ἐκείνους, ζ̃ πρὸ αὐτ̃ πρὸς τὸν πατέρα. διαφθεῖραι δὲ αὐτὸν πρεῖαι δοκῶν ἀρᾷ, ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾷ τ̃ς ὀπ̀ τὸν ἡρώδ τοῦ ὁδοῦ ἵσαντο αὐτ̃πάτρῳ, ἐρημοῦν αὐτὸν μ̃ κατηγόρων ἐφ' οἷς πρόφασιν διεποιεῖτο, ἡρώδ τ̀ ὑ αὖ καταφυγ̃ς, εἰ βοηθεῖεν αὐτ̃ τὸ ἀντιπάτρου φανερ̃ς πολεμίᾳ κατασ̀ντος. ὥσ τε μίσει μὲν πρὸς τὸν πατέρα ἔπρασσε τιμὼ ὀπβελλὼ τ̃ ἀδελφ̃. τότε ὑ ἧττετο μείζονος τ̃ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθ τ̃ πράξεως. ὑποθνήσκοντος μὲν γὰ ἡρώδου, βεβαίως αὐτ̃ πρεσβυομένης τ̃ς ἀρχ̃ς, ἐξικνουμένης ὑ εἰς τὸ πλέον ὀπιζῶν, κινδύνων ἂν πρὸς ἀντῶν ἐξαλγεῖν τ̃ γιομένης τ̃ς πράξεως, ἧς σωθέντος γενομένης, πολέμιον ἐκάγκαζε τὸν πατέρα κατασ̃ναι. καὶ δὴ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἐῶ τοῖς πρὸς τ̀ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τ̃ ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τρὶς ὀπ̀ ῥώμης φίλοις πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δύνος καθιεμένης, πρὸ πάντων ὑ σατορνίνον, τ̀ δ' συρίας ὀπιμελητ̃. ὑποδέξασθαί τε ἐῶ ἐλπὶς αὐτ̃ κ̀ τ̀ σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδου, κ̀ τ̀ ἀδελφὴν τ̃ βασιλέως αὐδρὶ πρώτῳ τ̃ πρὸ τὸν ἡρώδ συνοικῆσαν τ̃ αὐτ̃ τέκνῳ χρόμενος. ψυσιόμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἐῶ πεπίσθαι. κ̀ μὴ-

καὶ μῖσος ἀφάμβυος ἐφ' οἷς πινας ὑπεκρύφαδαν συνι- A
τώτατος. ὁ μὲν ἠπάτα γε τὸν πατρίδα φρονα-
ταπενοπκῦαν ὑπ πλείονος αὐτὸν, & μηκέτ' οἷαν οὖσαν
ὠφυλογιθῦναι, καὶ ὅλῳ τὸ ἥδη ὠφασπδῆ τῇ πά-
σῃ ἀπιτεχνάδαν αὐτῷ πρὸς τὸ κακότερον. καίζοι
συγατεὶ αὐτῆς συνῴκει θεῖος μητρὸς ἀπιπά-
τερου φονοία τῇ ἐκείνου, & ὅλα φάξει λαβὼν τὸν
κόρον φότερον ἀρισοβύλῳ γαμπηθῦναι. ἡ δὲ ἑτέ-
ραν ὑπ τῷ αὐτὸς αὐτῆς καλλαία παῖς γυναῖκα εἶχεν. B
ἀλλ' ὁμὸν ὅπ τῷ μὴ καταροεῖδες πονηρὸν ὄντα, ἡ ὑπ-
γαμία τεῖχος, ὥσπερ νῦν ἡ φότερον συγγύεια πρὸς
τὸ μὴ μεμισῆδαι. τὸν δὲ σαλώμιν, ἠρώδης ἐπιου-
δαικῦαν συλλαίῳ τῷ ἄραβι γαμηθῦναι κατ' ἐρωτι-
κὸν ὑπιθυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμ-
φασάσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πθάσης τὸν σαλώμιν
μὴ αἰνύαδαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καδίσαιτο αὐτοῖς
φοῦπος, ὁμαμοσάτος ἠρώδ᾽ μὴ αὖ δύνοίσῃ σαλώ- C
μη μὴ ὑποδεξαμύη τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ὕσῃ γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λδύσῃ παῦ συμφέροντα. ἐν τύτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάε
θυγατέρα τὸ βασιλέως ἠρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ὀξέπεμψεν ἀλεξάνδρῳ συνῳκικῦαι, ἐν τῷ αὐτὸ τὸ
φοῖκα ὑποδυὶς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
ἔῃ. αἰέφερε δὲ αὐτὸς τῷ παίδων τὰ τέκνα παῦ ὑπ-
μελῶς. ἦσαν γὸ τῷ μὲ ἀλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀρισοβύλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τ᾽ σαλώμης θυγα-
τὸς ἄρσενές τε ζεῖς, & θήλειαι δύο. καί ποτε παόν-
των αὐτῷ τῷ φίλων ὠδασησάμυος τὰ παιδάρια,
καὶ τῷ γέρων ἀνακλαύσας τὸ τύχου, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παθεῖν τοῖς ἐκείνων σπελθεῖν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τὸ δικαίου, τὰς τροφὰς ἀμείψαδαι
αἷς ποιεῖτο. ἐπεγύητό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιτο εἰς
ὥραν τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν φρεσβυτέρῳ τῷ ἀλεξάν- E
δρου παίδων φερώσυ θυγατέρα, τῷ δὲ ἀρισοβού-
λου τὸν ἀπιπάτερου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀρισοβύ-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀπιπατέρου, τὸν δὲ ἑτέραν
τῷ ἀρισοβύλου θυγατέρων, ἠρώδη παιδὶ τῷ αὐτῷ.
γίνεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τὸ ἀρχιερέως θυγατρὸς.
πάτριον γὸ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐ-
φρασε δὲ τὰς μνησείας τῷ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τῷ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῷ ὅλα τὸν δπιγαμίαν τ᾽
ἀπίπαξον φοσπαλέμυος. ἀπίπατρος δὲ γνώμη τῇ F
φρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύδ᾽ ὡς ἔλιωεν καὶ φρὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἅτε τῷ πατρὸς ἀπιδὴ φρεὶ αὐ-
τοὺς, ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσαδαι τ᾽ ἀδελφῶν φροσ-
δεχόμυον, καὶ μάλιςα ὁπότε αἰδρωδεῖεν, ἀρχελάου
φροσδεχομύου τοῖς θυγατρικοῖς βασιλέως αἰδρὸς,
καὶ φερώσυ τῷ ὑφ' ληφομύου τ᾽ θυγατέρα τετραρχης
ὄν ἔοικε λύ. ἐπήγειρε δὲ αὐτὸν, & τὸ παῖ πλῆθος ἐλέῳ G
μὲν τῷ φρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμυον, μίσῃ δὲ τῷ φρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ὀξαγαγεῖν ὡς ἀπιλλαγμύον κακο-
ξοπίας τῆς ὑπὶ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχαρᾶτο οὖν ὅλα-
λυσιν τῷ τῷ παῖ ἐγνωσμύων, ἐν δὲινῷ πθέμυος οἱ,
φροσλήψδο τῆσδε αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμυος. καὶ μετεπίπτεν ἠρώδης εἰκὼν δίησῃ τῇ ἀπιπάξυ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ᾽ θυγατέρα ἀρισοβύλῳ γαμεῖν, καὶ τ᾽ φερώσυ τ᾽ υἱὸν αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογιῶν τ᾽ γάμυ, τέτον
κυρῶται τ᾽ ζόπον ἄκοντος τὸ βασιλέως. ἠρώδη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τέτον τ᾽ χρόνον συνῴκιζον ἑτέρᾳ γυναῖκας,
ἥτε ἀπιπάτερου μήτηρ, & ἡ θυγάτηρ τὸ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς & ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. λύ δὲ & ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γαμαμηθῦνα, καὶ αἰνῦία συν αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον ὐδὲν ἐφέρει.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorẽ duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiũ potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiẽtem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerẽt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouẽ vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sũmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referẽs. erãt inter has & fratris filia, & cõsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam poſtea duxit regis fratruelis Ioſephus. Atchelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hieroſolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipſe Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaſaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre ſorores, quarum coniugium Pheroras contempſerat, alteram Antipatro ſororis ſuæ filio collocauit, alteram Phaſaelo fratris ſui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

A

B

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta eſſe omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & ſuis eſſet præſidio, & vnde hoſtes faciliùs ex propinquo poſſet inuadere. Cúmque intellexiſſet fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus ſagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę ſita eſt ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præſide Valatham caſtellum ad habitandum acceperat, accerſiuit eum vnà cum ſuis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis eſt, vt ibi opponeretur infeſtatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promiſit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro caſtella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, ſimúlque Iudæis à Babylone Hieroſolyma religionis ergò petentibus, quo tutiores eſſent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obſeruatores legis patriæ: & facta eſt ea regio valde populoſa propter immunitatem quę illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui ſucceſſit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiſerunt: quibus ſuccedentes Romani & ipſi grauibus tributis eos opprimunt, ſed ſalua libertate: de quo aliàs ſuo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem poſſidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis ſuperſtitibus, & in his Iacimo equite inſignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges ſtipare eſt ſolitus. is in extrema ſenectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti ſiquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amiciſſimum: qui ab eo vniuerſis ſuis copiis exercendis ac ductandis eſt præpoſitus.

C

D

E

F

λῶ δ' ἐν τ γυναιξὶν καὶ τῶ σαμβρίων ἔθνος μία, ἡ παῖδες αὐτῆ αἰτίπας, ⁊ ἀρχέλαος, ⁊ θυγατηρ ὀλυμπιάς. ἡ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὢν. ἀρχέλαος δ ἡ αἰτίπας ὧδε πρὸ τινὶ ἰδιώτη ξοφᾶς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γαμήτο αὐτῶ, ⁊ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, ἡ φίλιππος, ὃς ⁊ αὐτὸς ἐν ῥώμη ξοφᾶς εἶχεν. ἡ πολλὰς δ ἐν τ γαμετᾶις, φασήηλον πεποιημένη αὐτῶ παῖδα. πρὸς γε μὴν ταύταις φαίδρα, ἡ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ⁊ σαλάμη. τὰς δ πρεσβυτέρας αὐτῶ θυγατέρας ὁμομητρίας τ πρὸς ἀλίξανδρον ὧν πρεπώδεα φερώνας τ γάμον, συνῴκισεν τ μ αἰτιπάτρω τῶ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασηήλω δ, τ ἑτέραν. ἡ ἔστ ἡρῴδ δ ἀδελφῆ παῖς ἐγεγόνει. ἡ τοῦτο μὲν ἡρῴδ δ τὸ γένος ἦν.

A

B

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ Ζαμάρεω ⁊ ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος ⁊.

TΟ'τε δ βουλόμενος πρὸς ταχωνίτας ἀσφαλὴς εἶη, κώμην πόλεως μέγεθος ἐκ ὑποδέξασαν ἔγνω ἰουδαίων κτῆσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτὴ, ἡ τοῖς πολεμίοις ἐξεπίτηδες ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐκ τ ὀξέως κακουργεῖν. ἡ ὅπως ἄνδρα ἀνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱππότοξόταις πᾶσι, ἡ συγγυῶν πλῆθ εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ διαφθεῖραι δεδεήκοτα κ τύχας, ἐν αἰτιοχείᾳ τῆ ὑπ' δάφνη τ συείας διατάξ στρατηγιῶντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῆ δεδωκότος χωρίον, ἁλαλὰ ὄνομα αὐτῶ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθ τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῆ λεγομένη βαταναία, ὡρίζετο δ αὐτὴ τῆ ζαχωνίτιδι, βουλόμενος πρόβλημα τ κατοίκησιν αὐτὴ κἀκ, ἀτελῆ τ χώραν ἐπηγγέλλετο, ⁊ αὐτοὺς εἰσφορᾶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν αἳ εἰσωθῦαι, ἐγκαθίκειν τ γῆν ἄφραπτον ὧδε ἀσχόμενος. τύτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ⁊ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, ἡ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῆ θέμενος. πρόβλημά τε ἦν ἔστ ὁ ἀνὴρ, ⁊ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς ζαχωνίτας, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις ἀφ' ὑσίας ὅπ ἱεροσολύμων τὸ μὴ λησείας ὑπὸ τῆ ταχωνιτῆ κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. ἡ ἐγγύτατ ἡ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, ἀδεία τε ὅπ πᾶσιν ἀτελοῖς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς πρὸ δ ζάντος. φίλιππος δ δεύτερος ἐκείνῳ, ὧδ ἀλαβὼν τ ἀρχὴν, ἀλίγα τε ἡ ἐπ' ἐλάττον αὐτοῖς ἐπραξάτο. ἀγρίππας μὴν τοῦτο ὁ μέγας, ἡ ὁ πᾶς αὐτῶ ⁊ ὁμώνυμος, ἡ πάνυ ἐξεφύχωσαν αὐτοὺς, ἐ μὴν τὰ τ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τῶ μ ἐλευθέρου ἡ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὅπ ἐπιβολαῖς δ τῆ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτούς. ⁊ ταῦτ μ ἤ καιρὸς ἀπειβύσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. τελεύτα δ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅπ κτήσει τῆσδε τ χώρας πρόσθης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρεία ἡγούμενος ὑπερφυὴς ἱππεύειν, συνεπέστησε τοῖς ὑφ' αὐτῶ βαβυλωνίοις, ἡ ἴλη τῆδε τῆ ἀνδρῶν ἐπορυφόρει τοῖσδε τοῖς βασιλέας. ἡ ἰάκιμος ἐν γήρᾳ τελευτῆ, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ὑόν, ἡ τὰ ἄλλα ἀρετῆ χρήσασθαι, παρόν τινα οὐ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, ἡ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῶ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰ δ ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔστ ἀσπῶν διετέλει, ἡ ὅσην ἐξοδεύειν δεήσειεν ἡγούμενος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ Ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου.

Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πρὸς τὸν Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσειε κυρίως, ἂν ἀπηλλάκτο ἐξουσίας, ὅπως ἐχώρησε τὸ τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι δυνάσεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ περαιτέρω κἀκεῖνος τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν ἔλαμπρὸς καθίζανεν, B ἀλλὰ τῷ ἀβέλτερος τῷ πατρὶ εἶναι κακοῦργος, καὶ ἐφ' οἷς εἴποις πιστότατος. ἰδίᾳ τε πᾶσι φοβερὸς ἦν ἔτοιμος ἰσχύι καὶ ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοτρόπου τοῦ προμηθεῖ. μᾶλλόν τ' αὐτὸν φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ αὐτεθεράπευτο δ' ἐκείνης, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου προσοικίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενα πρὸς αὐτόν. ἐδεδούλωτο δὲ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, C καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἰδιοτρόπως, προφάσει τε ἐδὲν ἰδίᾳ τῆς γυναικῶν σκληρὸς δυσὶν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀλλήλαις δυνοίᾳ συμπροφάσει τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε πανδίκως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτάς, καὶ δι' αὐτὸ, καὶ διὰ τὸ μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἁδὲ αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον φερώρᾳ ἢ πρὸς Ἀντίπατρον ἐφ' ἑκάτεροις ποιεῖν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. Ἀντίπατρος δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ προσκοποῦσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τῷ δύνοιαν αὐτῇ ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πρᾶγμα ὁμιλοῖεν, εἰδῆται τε καὶ μισεῖν ἐκ ὑποτεθραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ ἔκασι τῷ δύνοιαν αὐτῇ, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πράγμασιν ὦσαν, ὅτινοῦσιν ὥστε φανερὰν μὴ εἶναι τὸ πρὸς ἀλλήλους αὐτῇ σιώδον, μίσους ἢ καὶ λοιδορίων εἰ καιρὸς προποίησιν, καὶ μᾶλλον ἡρώδης ὠδατυγχάνοντας ἢ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυπτῶς ἢ τὰ τῆς δυνοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἐπράσσον ἔτος. ἐλανθάνε ἢ τῷ σαλώμῃ, ἔτε πρῶτον ἡ δύνοια αὐτῇ ὅτι τοιοῦδε ὡρμημένων, ἔτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἐκ ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα αἰσχυνόμενός τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκληθῆσα, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βελτιότερα τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συμπεθεμένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νυνὶ ἢ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ προὔπτου διαφόρους καὶ τὰ πάντα ὅτι βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς ἢ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖε φιλίᾳ προφάσειν μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθάνειν χρώμενοι δύνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπαυδάκοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰσχυνόμενός τε καὶ ἀκεραίως συντυχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὸ, εἰς ἢ τὸ θαρσεῖν ἐκ ἀχθομένου ὑπονοιῶν καθισαμένων διαβολῆς ἡ ἀδελφῆς. καὶ ἰδίᾳ γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκεραίως μέγα φρονεῖν τὸ παρὸν νόμιμ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσποιουμένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπροφάσειν, προμηθεῖς, καὶ τὸ πρόπαν εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπηρμένοι. παντὸς γοῦν τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δι' ὅρκων ἢ μὴ δύνοῆσαι καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐκ ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει.

Cap. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Cæterùm in eò rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audaciùs abutebatur, callidè regens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eráque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos regis sorore: quæ iamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantùm perniciem conspirate, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, vt non congtederentur in propatulo, fictisque conuiciis simularent dissidium: maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clàcularias cósultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hęc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorē patriæ legis cognitionem sibi vindicās, quibus tanquā Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nō iurauerūt: excedentes sex milliū numerū: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherotæ vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Catum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis cõspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulietem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emorique se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & eritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum pretiosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum

οἱ ὁ ἀμειβόμενοι τ δύνοιαν αὐτῆς, προγνωσιν ὁ ἐπεπιστεύοντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, προέλεγον ὡς πρώδῃ μ καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐνστησομένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τ τε βασιλείας εἰς τε ἐκεῖνον μεταξύσης καὶ φερωρᾶν, παῖδας τε οὐκ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ὑ γὰρ ἐλαύθανε τ σαλωμίαν, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ὢν, ὅτι τῇ προῖκι τ αὐλῶν ἐξαφθείροιεν τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς τε φαρισαίων τοὺς ἀγαπωτάτους ἀναιρεῖ, βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καθ' οὗ τε τῆς τότε προὔχοντα ἀρετῇ τῶν εὐπρεπῶν, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει ὁ καὶ παῖ ὅτι τ οἰκείᾳ συνειστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἐλεγεν. πρότερον ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῆς, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὁμολογούμενος τῶν ὑπὸ κατασταθησομένῳ προρρήσει βασιλέως. καὶ χείρα γὰρ ἐκείνῳ παιδοποιεῖ), παρίζοντος αὐτῷ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. πρώδης ὁ κολάσας τ φαρισαίων τοὺς ὑπὲρ τούτοις δὲ ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρᾳ γυναικὸς, τόν τε ὕβριν τ παρθένων τῇ βουλῇ τ γυναικὸς αἰσθησθείς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀπιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο. τόν τε δόλυσιν τ ζημίας τ ὑπ' αὐτοῦ ὑπιβληθείσης τέλεσι δαφθυχθείσας τοῖς ἐκείνης, τῇ τε νεῷ πεφεσγμένων ὑδὲν ὅπι ὑ μετ' αὐτῆς. αἰθ' ὧν φερώρᾳ καλῶς ἔχειν, ὑ δήσει ὑδὲ γνωμῇ εἰσηγήσεως τῇ ἐμῇ, αὐτοκέλευστον ὑποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τε θεὸς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένῳ. καὶ νεῦ εἴπερ ἀπιποιῇ συγγνώμης τ ἐμῆς, ἀπείπασθαι τόν τε τ γαμετοῦ. μένεις γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ σέργειν ἀπαλλαγμένος. φερώρας ὁ καίπερ λόγων ἀρετῇ πεφυκὼς θέμενος, ὅτε συγγνώμης τ θεὸς τ ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον ὑδέν, ὅτε τῇ θεὸς τ γαμετοῦ δύνοιαν. αἱρεῖσθαί τε θεότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν βουλῶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. πρώδης ὁ φερώρᾳ μὲν ἐνεβάλλετο τοῦ ὅπι τούτοις ὀργῇ καίπερ ἀπόδουον τιμωρίαν εἰσπεφευγότος. ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῇ γυναικῶν φυλάττεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνιέναι. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνιέναι ὁ ἢ καιρός, καὶ συνεκώμαζον φερώρᾳ τε ἀντιπάτρῳ. ἐφοίτα ὁ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ ἀντιπάτρῳ τ φερώρου γυναῖκα συμπεφασμένους αὐτοῖς τε εἰς τοῦ συνόδου τῆς ἀντιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦερώμενος ὁ τὸν πατέρα, καὶ δῆλος μὴ εἰς πλεῖον προχωρεῖν τὰ τῆς μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως ἔλθειν πρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος ἀντίπατρον ὡς καίσαρα. οὗ ἡγουμένου ἔπεμπεν πρώδης ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ δὴ δεδήλωτο ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν ἀντίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ὁ τελευτᾶν πρώδην, τὸν ἐκ τ τῆς ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγενημένον. συνεξορμᾷ ὁ ἀντιπάτρῳ καὶ σύλλαος ὁ ἄραψ, μισθὸν ὧν προστάξει καίσαρ δεδεπεφευγότος. καὶ ἀντίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅπι καί-

καίσαρος, ὃν καὶ ὁ Νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ ὑπὸ Ἀρέτα τοῦ Συλλαίου, ὡς πολλὰς ἀπεκτόνοι ἐν πόλει ἀξιολόγων, ἀδίκως τὰ πολλά· μάλιστα δὲ ἕνα τὸν πάντα ἀρετῇ τιμῶντα δικαιότατον, Αἰνησικένην τὸν Φάβατον καίσαρος δ' ὄντα. καὶ Σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. Κόρινθος ἦν ἡρῴδου τοῦ μεγάλου φιλοφύλαξ τῆς βασιλέως μάλιστα πιστὸς ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος ὅτι χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ ἐν φάβατος συλλαίῳ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα αἰάπτωτα ἦν αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταχορδύσαι τὴν Κορίνθου πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου φίλον. οἱ καὶ αὐτοί, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὁμολογοῦσιν ὅτι παρεῖεν ἐξορχοῦντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἶπε δήσειε, καὶ συγχαλεσυργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου ὁμολογήσας, εἰς Ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆς φερώρας.

Φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένουσαν διανοίᾳ τῇ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτὸ ἡρῴδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας καὶ βεβαιότερον ἢ ἔξην ἢ πύθοιτο ἡρῴδην τετελευτηκότα, ὡς τε νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινῶν πρὸς διάθεσιν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. ἐμοὶ ἡρῴδης γε μεμείωται τὸ ὅτι τοιοῦσδε ἐκείνου γνώμῃ βεβαφηρημένος ὧν ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὴν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχῇ νοσεῖν, καὶ μεταλήσεως αὐτοῦ μὴ γιγνομένης. θανόντα δὲ θεῖσείας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἕξεις, τὸ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ βεβαίωτο. τοῦτο αὐτοπάτορι καὶ τοιγε ὅτι ῥώμης πεπλυκότι κακῶν ἐγίνετο ἀρχὴ τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πιννεμένοις τοῦ θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα θεῖα αὐτὸν λόγον, ὡς ὑπόδειγμα τοῦ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅτι πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς αἱματιθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς αὐτοπάτορι ἐπιβουλάς.

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖται ἐγένοντο αὐτοῦ ἀπελεύθεροι δύο τῶν φερώρα τιμίων. ἦσαν προσελθόντες, ἡρῴδου ἤξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς ἀλόγου τε καὶ δυσυχοῦς μεταστάσεως. τοῦ δὲ ὑποφαίνοντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δεινῶς ἔσαν αὐτὸν ἔλεγον ὡς τῇ γυναικὶ τῇ φερώρα τῆς νόσου, φαρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφανίζα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν μὲν τοιγε φάναι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποιήσειν ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι), τόδε ἀληθὲς ὅτι τῇ φερώρου τελευτῇ. φαρμακὶς ὅτα) ἦ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἦ ἦ ταῦτα ἐπεκάλουν. καὶ τῆς συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πείσουσί τε αὐτοὺς ὅτι προσόδῳ τῷ φαρμάκῳ, εἰς τοὺς τόπους ἐλήλυθεσαν, ἵνα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ B vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pheroræ obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tamen reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pherora vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs autem simul ac fidè præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciè attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadã muliercula, nomine quidem amatoriũ, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater V.

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus, torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud patrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſámque in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde iu domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, Ϲ ἐπαῦριον αὐτῷ ἀγόμενα τὸ δεῖπνον θεήσεσθαι ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῇ λόγων παρεξεσθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῇ γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὄντος ἀφανοῦς τὸ φάρμακος, ὅλῳ τὸ μηδεμίαν ἔχειν εἰπεῖν, τελευταία τις θεμιστῶν αὐτῇ τῇ ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν δ᾽ ὀπικαλεῖσθαι δικαίαν διὰ σὲ αἰτίας δώσειν θεὶ βαλεῖν τινὰ ἀντιπάτερ μητέρα, κακῶν τῇ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα εἰς ὄπτασιν ἡρῴδου ἄγει, Ϲ τὰ πάντα βασάνοις τῇ γυναικῶν ἀνάπυσαλιῶ, οἵ τε κώμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων θεὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσεις θεὸς τὰς φερώεου γυναῖκας. ἰὼ δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰ ὀπικρύπτεσθαι φεύζεσθαι θεὸς φερώεαν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις τοῦ τὸ πατρὸς. μῖσος τε θεὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ θεὸς τινὰ μητέρα, ὡς ὅτι μήκιστον τὸ πατρὸς βιῶ ἐξημένου, καὶ αὖτ᾽ μηδὲν ἐλάσσονος τὸ γήρους ὀπικειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλθεῖσαν τινὰ βασιλείαν ὁμοίως διφεᾶναί ποτ᾽ αὐτόν. ὥσθ᾽ ἑρέσθαί τε πολλοὺς ὅτι τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφοῦ παῖδας, ἁδαμοῦ ἀδεῆ τινὰ ἐλπίδα παρεχομένου τοῖς φαλοῖς. καὶ γὰρ δὴ Ϲ νεῦσαι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφοῦ μᾶλλον ἢ παιδὸς τῇ αὐτῇ κελεύειν τινὰ ἀρχινὶ δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τοῦ βασιλέως, κ᾽ τὰς σφαγὰς τῇ υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῇ ἅπλοστο ἤδη, τὸν μὲν ὅτι ῥώμης ἀράσθαι τέχνινι ὀπινοῦσαν, φερώεαν δ᾽ ὅτι τῆς αὐτῇ τετραρχίας. ταῦτα, συμῆδε γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πολὺ, τοῦ μὴ ἀπιστίαν ἐπὶ ὑποπτεύεσθαι, συμῆλθ᾽ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατωμόμενος ὅτι καλία τοῦ ἀντιπάτερ τινὰ δωρεὰν τινὰ μητέρα αὐτῇ, πάντα τὸν θεὶ αὐτινὰ κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔπειτα αὐτινὰ ἀποπέμπεται, κ᾽ ταῖς φερώεου γυναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μάλισα δ᾽ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης ἀνὴρ ἀντίπατρος, ὄπτερ σῶν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως αὐτίπατρον, ἄλλα τε αὐτῇ ἐν ταῖς βασάνοις κατεῖπων, καὶ ὅτι σῶσπουδασόμενος φάρμακον θανάσιμον, δύο φερώρα κελεύσας σῶσ᾽ τινὰ ἀποδημίαν αὐτῇ, ἵν᾽ ὡς πλεῖσον ἀφεστήκει τῇ ἐν τούτοις ὑποπτασμῷ τοῦ πατρὶ δοκῶν. καὶ κομίσαι μὲ αὐτίφιλον ἐξ αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῇ ἀντιπάτερ φίλων. σαλεῦσαι δ᾽ ὡς φερώραι δ᾽ ἀδελφὸν, μητρὸς ἀντιπάτερ ἀδελφοῦ Ϝ βασιλέως παιδὸς, κ᾽ ὅτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τινὰ γυναῖκα τινὰ φερώεου, ὄντος φυλάσειν τοῦ αἰδοῦς αὐτῆς. ἡ δ᾽ ὁμολόγει μὲν ἀπαρείναντος τοῦ βασιλέως, κ᾽ δεσμοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέχνης αὐτινὰ, οὐ μὲν τελευτᾷ ὅτι πόδας τῆς πλώσεως ῥυομένης. κ᾽ ὅτως ἐπεὶ ἀπεκτήσατο αὐτινὰ, ἄδειαν τε αὐτῇ ὑπιχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ᾽ ἀφανισμῷ ταλήθοις ζεπομένῃ, ζέψειν γεμὶν κακοῖς τοῖς ὑσάτοις ἀγνωμονεῖν θεθεμένῃ ὑπιχνεῖται, Ϲ ὤμοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπεφέχθη ζόπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῇ ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τ᾽ αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπ᾽ ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ θεοδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαξεν αὐτὴ, ὥσθ᾽ φερώεου λαβοῦσα ὅτι σὺ ὑπ᾽ ἀντιπάτερ ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώεας, κ᾽ ἐθεράπευες

αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε ἥκοντα, λύει τὸν περὶ αὐτὸν ἐ- A
χθρόν, ἐπικλάσθη τε τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ μεταπαλέσας με,
ὦ γύναι φησὶν, ἐξεώθευσέ με ἀντίπατρος ὅπως παρὰ μὲ
τὸν ἑαυτοῦ, ἀδελφὸν ὄντα τοῦ ἐμοῦ, θανάσιμόν τε γνώμην
συνθεὶς καὶ φάρμακον ὃ δέδοκται αὐτῷ πεποιεσ-
μένος. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὢν ἐμὸς ἀρετῆς ἧ
πρότερον ἐχρῆτο πρὸς ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὥπλαι, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ἀγαθὴ εἰς μακρὰν ἀπαίρεσθαι τοῦ βίου, φέρε μὴ γνώμῃ
ἀδολφοκτόνῳ δαιμονίως προπάτορας τοὺς ἐμοὺς B
τοῦ φάρμακον, καίτε τοῦ ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς προέσθαι τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. καὶ τὸ μὲ πλεῖον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν,
ὑπολείπεσθαι δ' ὀλίγον, ἵνα εἰ φερόμου μετασαίτος
πρεσβὺς κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίσταται δόξῃ
φρασιν ποιεμένη τοῦ ἀναγκαίου. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον καὶ τὸ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀ-
δελφὸς ὁ αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀνάγκας τε
καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο δ' ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνο-
μένη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ δὴ καὶ τάδε ἡ
Ἡρῴδης ἐπεῖνόν τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε
τοῦ διαθήκων εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν καὶ τὸ πεν-
τέρου τὸ ἀρχιερωσύνου ἀφείλατο σίμωνα τὸν τοῦ βοη-
θοῦ. καθιεῖ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου ἱεροσολυμίτου
γένους. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος D
ἀντιπάτρου παρεῖ, καὶ βασανισθεὶς, δ' εἰσκεται κομί-
ζων, δόσεῖς τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρό-
τερον μὴ ἄπλοιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχει-
ρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα δηλοῦντα τοῦ ἐκ ῥώ-
μης φίλων τοῦ Ἡρῴδου, καὶ ὑποκορίζεσθαι ἀντιπάτρου, ὅτι
κατηγορία ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆ-
θεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τοῦ πρὸ
τερισόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτου δὲ αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ παιδὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέρους, ἀλλ' ὅτι τοῦ κἀκείνους προσαπολωλέ-
ναι τὸ κλήσεως αὐτοῦ νομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέθεσαν. γράφει δὲ
καὶ αὐτὸς ἀντίπατρος τοῦ πατρὶ πρὸς αὐτοῦ ὑπομνή-
σας τοῦ αἰτίαν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τοῦ δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἀνάθεσιν
ποιεμένου. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τὰ πρὸς σύλλαον ἠμύνετο,
καὶ πρὸς διαβολὴν τοῦ πρώτων ἀνδρῶν ἐλαύνει, F
κόσμου τε ἀριστοκρατεῖς ταλάντων ἑκατὸν ἐκτὸς ἀφανεῖς.
θαυμάσῃ δ' ἂν τις ὅτι τοσοῦτος ἐν ἰουδαίᾳ κατ' αὐ-
τὸν κεκινημένων μετὰ πρότερον ἐπὶ τὰ, ὑδὲν αὐτοῦ δῆλον
γένοιτο. αἴτιον δ' ἴσως ἥ τε ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τοῦ
ὁδῶν, καὶ μῖσος τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ὑδεὶς
γὰρ ἴσως ὃς προθύμως κινδυνεύῃ τοῦ αὐτοῦ, ποιεῖται τοῦ
ἐκείνου ἀσφάλειαν καθίσας.

eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet duriùs, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani generis. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſitionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου δέδεται.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.

Ἡρῴδης δὲ ἀντιπάτρου μεγεθύτερος πρὸς αὐ- VI.
τὸν ὡς τὰ πάντα ὧν χρὴ δραπετευθμένου
τόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὅπιπρυφάμενος τοῦ ὀργοῦ
ἀντιπέμπει κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τοῦ ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τοῦ ἐκδημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properaret ne quid ſibi per eius abſẽtiam quod nollet acciderer. Simúlque

modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia virésq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere ditis fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitisque in cõsessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissimèque serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, καθίσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τοῖς περὶ αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, πᾶντί τε τρόπῳ φιλόστοργα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποστοχάσας, ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβοις κτήσεις ἐφεδρεύσει τῇ βασιλείᾳ, καὶ δή τι διαπράσσοιτο κατ' αὐτοῦ. τούτοις οὐ κλινίδια τοῖς γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τοῖς δὲ τὸν φερόρου πλοῦτον διασαφῆσαι, ἐν τάχει πρᾶττεσθαι, δεινὸς τε ἐφέστηκεν ἐκ δύνοια τῇ φερόρου, διότι δὲ τὸ πατρὸς τὴν αἵρεσιν ὑπὲρ διαφερόντως ὥσπερ ὑπῆρχετο, ἀπέθανεν. πρὶν δὲ κελεύσειν τῆς χιλιάρχου γνώμῃ ἐνεδίαζεν ἤδη πρὸς τὸ οἰκεῖα πλεῖν, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῷ φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά πη καταδεκοῦσθαι ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ διαμέλλειν τὸν οἰκαδε πλοῦν. λύσειν γὰρ ῥᾳδιουργούμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ τοῦ ἐκ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκείνου ὑπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπογλυέσθαι. τούτοις πειθεὶς ἐπὶ τε καὶ προσέχειν πρὸς σεβαστὸν λιμένι λεγομένῳ, ὃν καταδυάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ὑπὸ τιμῇ τῇ κρίσεως, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προὐπτοις δὲ ἦν αὐτῷ πατέρες ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἔχει μετ' ὀλίγων καὶ ἀγαθῶν ὑπομνημάτων. ταῖς δὲ ἐναντιωτάταις ἀρᾶς ἐκωλύετο αὐτὸν δέχεσθαι πιεζὼ τοῖς ἀδελφοῖς ὑποπίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ κυϊντίλλιος, ὑφάδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἦκων δὲ αὐτός τε σύμβουλος ἡρώδῃ, πρὸς τῷ ἐνεστηκότων αὐτῷ δεινθέντι. καὶ αὐτῷ συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος κλέπτης αὐτῷ σκήπτου γεγονότος. εἰσιόντι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ προφυλάξας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐξορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἰκλυθεὶ καταγνοῦν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀπασάμενον ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βάλλουσιν ὀλέθρου τῷ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀπεσατὶν καὶ δικαιῶν ἐσεσθαι σύμεσιν τῇ αἰῶνι. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα τε ἀπεσαθένδος καὶ παρόντος πρὸ μεγέθει περιφερόμενος ὠχεῖτο. ὑπαντιάζουσι δὲ αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη δὲ ἰδοῦ, ἡ γλωμύρη ἀντηγόνου θυγάτηρ τοῦ θεοῦ ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν ῥᾳδιουργίᾳ τὸ ἀγώνος ἰδοῦ. τῇ δὲ ἑξῆς, συνέδρευεν μετὰ βαρέως τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, συλώμενή τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μιμοῦσθαι ἐμελλον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε μηδὲν τὸ ἀντιπάτρου μικρὰ πρόσθεν συνειλημμένοι ἐκεῖνον ἔχειν, ἀπορολὺ φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῷ γεγραμμένων ἰδοῦ, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τῶν παρόντων εἰς πίστιν, μᾶλλον τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπεῖσθαι κάμοντα, καὶ συνὼ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρεῖ ἰσχυρὸν γνώσθαι. ἀντιπάτρου δὲ προσπεσόντος τῷ παρεῖ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιαγνωσμένων κατασῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκριβείας αὐτὸ γνωμένης πρόσθεν παρεῖ, ἀκριμίως μὲν δυναμένῳ, τότον πελθύσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ἰδοῦ ὅτι τοιαύτας αὐτῷ

τύχας

τύχας γνωμόλω, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσατο αὐτῷ educationis & institutionis, quámque benigné suggessisset illi ex opibus quantum ipse
ἐξηγέμενος, Ϛ πλούτου δυναμείαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθε- cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profe-
λήσειαν προτεθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσ- cisse quo minùs capitalibus appeteretur insi-
ματι γνώσθαι τὸ μὴ οὐ ὑπὸ βουλῇ τῇ ἐκείνου κινδυ- diis, vt regnum quod iure & patris voluntate
νεύσαι τελευτᾶν, ἐφ' τὸ θᾶσσον δυσεβοῦς τιὼ βασι- contingere poterat, ante tempus in impietatis
λείαν ἀναλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μετασαίτος, δίκῃ præmium cederet. Miratíque se Antipatrum
τε τὸ πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, quánam spe elatus in tantam peruenisset au-
πόνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅπῃ τοιαῦτα χωρεῖν B daciam. Successorem enim principatus iam
μὴ ὑπεξαπλῶσαι. δίδοχον μ' γὰρ ὑποφαίνεσθαι δίκα scripto testamento designatum fuisse: viuenti
γεγραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἤ ἐπ' ὀλέθρῳ πλεονε- quoque sibi ex æquo participem dignitatis,
κτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπεροψία καὶ δυνάμει ἐξουσίας. splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena
πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσόδου κομι- talenta reditus annui: Romam proficiscentem
σάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμην instructum fuisse c c c. talentorum viatico.
τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει ἤ καὶ τῷ Obiiciebat deinde fratrum accusationem, quo-
ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προ- rum siue sontium idem accusator atque imi-
τεθειμένῳ, μιμητῇ γεγονότι. εἰ ἤ μή, δίκα κενῆς τοιῶνδε ἐ- C tator, siue innoxiorum circumuentor ac pa-
παγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τῷ συγγενῶν. τὰ γὰρ πάντα ricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis
ὑδαμόθεν, ἀλλὰ μιμήσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse
προφάσει τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκεί- nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum
νου. οἷς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τ' παρ- irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in
ανοίας αὐτοῖς καθισάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς patricidium illis succederet. Hæc dicenti la-
δάκρυα ῥέπει), λέγειν τε ἄπορος ἦν. Ϛ νικόλαος ὁ crymæ obortæ orationem cùm abrupissent,
δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα rogauit Nicolaum Damascenum amicitia &
συνδιατιθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὧν προ- domestica consuetudine coniunctissimum, &
ῆκεν τέρπων ἀπατηλῶς, δεηθέντι τοῦ βασιλέως D pulchrè eius negotij gnarum, vt prosequeretur
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων quæ attinerent ad examinatos conscios
ἐχόμενα ἦν. καὶ τὸ ἀντιπάτρου καὶ διαμολογίαν πρὸς & ad conuincendum filium. Sed ille præue-
τὸν πατέρα τοῦ ἁμάρτου, Ϛ ὁπόσα ἀπάδειγματα niens, cautámque suam exorsus dicere, hæc
τ' δυσίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς ἃς ὑπῆρ- ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se ad-
χον αὐτῷ προφερόμενος ἂν ποτε γνώσθαι μὴ οὐκ ἀρε- ducebat, nimirum pietatis suæ meritis redde-
τῆς ἀξίῳ περὶ αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὰρ ὁπόσα προϊδεῖν ta. Se enim & prospexisse solerter quid facto
δήσειε πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τι opus esset, & sicubi res operam suam postu-
ἂν ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ αὐτῷ σκηπτροφόρῳ τὰ E lasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse
πάντα, εἰκός τε ὢν εἰ) τῷ ἀλλαχόθεν ὑπερβολῶν τ' πα- vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidiis,
τέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπερβολὴν καταστῆσαι, Ϛ ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & te-
ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἰῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐμάρτυρεῖτο, κακίᾳ statæ iam dudum pietatis nouam apud homi-
τῇ ὑπὲρ τοῖσδε μέλλεσι σωιέναι. καίτοι γε τὸ μέλλον- nes rerum imperitos maculam contrahat. Quã
τος δίδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωαπολαυ- enim sibi fuisse causam sceleris, cùm succes-
σομένῳ τιμῇ, ἀφ' εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, ἂν ὑπεκκα- sionem designatus rex haberet magis quàm
λύψαι. εἰκός τε ὢν εἰ) τῷ ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ speraret, & nemine vetante honorum esset par-
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιὼ ἡμίσειαν, μὴ φόνων καὶ κιν- ticeps? neque enim probabile esse, affectatum
δύνῳ ἐφιεσθαι τὸ ὅλε, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ προιδέ- F cum periculo quod iam pro virtute contige-
σθαι. καὶ ταῦτα τεθειμένον τ' ζημίαν τῷ ἀδελφῶν, καὶ rat, & ob incertam spem contemptam cer-
μιωυτιὼ μὴ καὶ καταγνητιὼ γνώμενον λαυθάνειν tam infamiam, maximè cùm is conatus fra-
δυναμένων, κολασιὼ τε ἐπεὶ φανεροῖ κατέστησαν tribus non successerit, quorum ipse & dela-
πονηροῖ τὰ πρὸς τ' πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τ' tor fuisset, & conuictorum de impietate pu-
ἐνταῦθα ἠνωνισμένων ἀπάδειγμα εἰ), τ' ἀκεφάτῳ nitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ
δυοῖα πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῷ δ' ὅτι argumento sint quàm incorruptè parentem
ῥώμης μάρτυρα εἰ) καίσαρα, ὑπίσης τῷ θεῷ ἀπατη- G diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint,
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἰ) τὰ ὑπ' ἐκείνε γράμ- testem esse Cæsarem, cui non secùs ac nu-
ματα ἐπιστολῶν, ὧν ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυρότερα mini nemo possit imponere: extaréque eius
εἰ) τὰς διαβολὰς τῷ στασιάζειν αὐτοὺς προτεθειμένων, de hoc literas, quas periniquum sit inimi-
τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτῷ σωτεθῆναι χολῆς corum & improborum hominum posthaberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi,
τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμούσης, ἰῷ ἃ αὖ αὐτοῖς ὑπόδη- quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi otium per suam
μοιῶτος ὤφελεν. διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς absentiam, quod se præsente nunquam habere
βασάνους εἰς ψεύδολογίαν, ὡς τ' ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat
τῷ ἐφεσηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὅτι τούτοις τέρπης τὸ συνεδρίου γνώμης, quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremò se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conueiberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temeraciam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te nō ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conādo patrem subuertere, cuius modo vindex videri voluerας. Si enim verè detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritū supplicium effugeres, verùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis participeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modū non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq. suā partem præriperes: & cuius te seruatoré verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὤκτειρεν τὸν αὐτίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ
αἰκίας τῆς προσώπου χρώμενον, ὥς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
δι' οἴκτου καταστῆναι. φανερὸν ἦ καὶ πρόσθεν ἐπὶ καμ-
πτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔτι δηλον
εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο
λόγοις. μειζόνως ἐπιδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων καὶ
μαρτυριῶν συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος. μέλ-
λοντα ἤ τι ἀρεστὸν ὅτι πολὺ ἐζητεῖτο τῷ βασιλεῖ, ἦσαν
εἰς τὰ τεθραμμένα καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῷ υἱεῖ,
ἐδεδίει δὲ μὴ τὸ ὀπισθόρμητον αὐτοῦ τὸ ἐπαίων ἕτερος
ἀφ' ἑτέρου. καί τοιγε οὐκ ἔστως θαυμάζειν τὴν πρώτην
τοῦ ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων δι-
εφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρ-
χῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀνεδάσαντας.
ἀντιπάτρου δ' αὖ δικαίως τὴν μαρίαν καταπλαγῆναι,
μὴ μόνον ὑπὸ τῆς παρὸς ἐνεργετηθέντα τὸ λογισμοῦ ὥσ-
περ τὰ ἰσοδολώτατα τῇ ἐρωτικῇ μὴ μαλαχθέντος,
B καί τοιγε κἀκείνοις τισὶν ἐγκυμονούσης μαλακίας τὸ ἀ-
δικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελ-
φῶν πρὸς τὸ ἐμμενεῖν αὐτῷ καταισχῦναι τὸ ὠμότη-
τος ἐμποδὼν σαίτος. καί τοιγε ὦ αὐτίπατερ τῆς ἀδελ-
φῶν μιαιφονίας τε ὢν ζηλωτὴς αὐτὸς ἦς, καὶ ἐραστὴς
τῆς ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῆς πεφωραμένων. καὶ
ὃ τῆς ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλουμένῳ θυμοῦ χρῆσθαι μὴ ἐλ-
λείποντος, ἀλλὰ τὸ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτου-
δάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δεῖσαντες κἀκεῖνα οὐκ
D ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελ-
φῶν πεφωραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν
φιλοπάτωρ εἶναι πεπισμένος, ἀδεέστερον ἐπ' αὐτοῦ
κακουργεῖν ἐθαλάβοις δυνάμενον. ὃ δὴ καὶ τῆς ἔργοις
παρέστησας. ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἴρεις ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφωνήσαντας
αὐτοῖς οὐκ ὑποπτεύσας, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίσας, ὡς
καὶ συνθήκαις πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸν πατέρα ποιησάμε-
νος, ἐπειδὰν εἴλῃ κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τιμὴν δη-
βουλεύσαι δ' παροχετονίας περδαίνεσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν
ἀγώνοιν δυφρονοῦσιν καρπούμενος, ξόπου τὸ σὸν ἀ-
ξίωμα. φανερὸν μὲν τὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὦ καὶ ἡγάλλου
ὡς ὅτι τοῖς μείζοσιν. ☾ ἓν ἄξιον ἦτο φερνεῖν. εἰ δὲ
μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τὸν πατέρα
συνειστίθεις, ἐκείνους μὲν, οὐχ ὡς τὴν παρὸ ὅπιβε-
βουλδικότας μισῶν. ὁ γὰρ αὖ ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς
ὅτι πρᾶξιν ἐδυ πλησίαν. ἀλλ' ὡς ἀγαθόχους τῆς ἡγε-
μονίας σε δικαιότερον αὖ ἡγουμένους. τὸν ἦ πατέρα
ὅπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων
ὅπικαταψευδῆται μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας πα-
ρασχεῖν ἄξιος ἦσθοι, ταύτῃ ἐδυ τῷ δυσχοῖς εἰσ-
φερόμενος πατρὸς, ὅπιοσὸν παροχετονίαν ὁ κοινὴν,
ἀλλ' οἷαν μέχρι νυῦ οὐχ ἱσόρπησεν ὁ βίος. ὁ γὰρ μόν
C παρὸ ἐπιβούλους, ἀλλὰ καὶ φιλοικτῶν ☾ ἐνεργετικὸν, κοινωνὸς δ' βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ ὁμόθρονος προφανθείς. καὶ τιμὴ μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμένος, ἐλπί-
δα ἦ τιμὴ εἰσαῦθις γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γεγραμμένα
προσφαλισμένος. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ πρώτῃ ἀρετῇ
τὰ πεφυκότα, γνώμη ἦ ☾ πονηρία ἕκαστος τῇ ἑαυτῇ,

βουλόμενος τὸν πάντων σοὶ ὑπαιτίους πατρὸς, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, ☾ ὃν προσποιεῖ τοῖς λόγοις σώ-
ζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθίσταμενος, ἀλλὰ καὶ τιμὴν μητέρα

ὡ ἐπι-

ὦ ἐπιτόδες πιμπλαὶ, & σασιοποιῶν τ δύνοιαν τῖς ἀ- A
δελφοῖς κὴ τολμῶν θηείον ἀποκαλεῖν τ πατέρα, παν-
τας ἐρπετῶ χαλεπωτέραν τ δίκαιον κατεσκευασμέ-
νος, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ὅτι τοις συγγενέσιν κὴ τοις ὅτι
τοσούτοις δικηλέτας παρεκάλεις ὅτι συμμαχίας φυ-
λάκων, κὴ τέχνας ἀνδρῶν κὴ γυναικῶν φερασομένος
κὴ τ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρκύσης σε τ δίκαιον μῖσος
τὸ ἐποικτεῖραι ἔδρασεν. & νεῦ ἐλήλυθας μὴ βα- B
σάνους ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι κὴ γυναιξὶν δίκα σὲ
γενομένας, μιαιφονεῖς τῶν σωσαμένων, ἀντιλέγειν τῇ
ἀληθείᾳ παρέδωκεν, κὴ ἐχὶ μόνον τ πατέρα ἀναιρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ ἀνθρωπείου, ἀλλ' ἤδη κὴ νόμον κὴ σὲ
γεγραμμένον, κὴ τὸν ἀρετὸν τὸν ἐκ, κὴ τὸ δικαίου τ
φύσιν. ἕτως ἄρα ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τ προ-
βεβασανισμένων, ἵν' οἱ μ ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα
ἐκκρεμασθῶσιν τῇ ἠληθινῇ. οἵ ἢ σοὶ βάσανοι δο-
ξοποιαί. ὁ ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ ἐπηρείας τ συγ-
γενῶν; ὁδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηείον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν C
τῶν ἀδελφῶν δύνοιαν προαπτόμενον τῶν παρῶν, ἔνθα
ἢ μάλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσασθαι τὸν βασι-
λείαν, πάντων αὐτῶν θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι παροξυντία κοινόν ὄζιν ἀδίκημα κὴ τῆς φύ-
σεως & τῦ βίυ, πεφυκὼς ὁδὲν ἧσσων ὡς τῦ βουλο-
μένου κὴ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. προστί-
θει ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀπατέρου, ὁπόσα πρὸς τί-
νας λῶ κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα. μαντείας D
τε κὴ θυσίας ὅτι τῶν βασιλεῖ γενομένας. καὶ ὁπό-
σα μετὰ τῶν φερωέου γυναικῶν αὐτιπάτρῳ ἠσέλγητο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικῆς, τῶν τε βασάνων τὰς
ἀκριβείσεις κὴ ὁπόσα μάρτυρια ἐχόμενα, πολλὰ ἢ
κὴ παντοῖα λῶ, τὰ μὲν προπαρασκευασμένα. τὰ ἢ,
πρὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι
ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴτι κατὰ φόβον
τῦ αὐτιπάτερου μὴ διαφρασάμενοι τὸ αὐτὸ στυγῆ πα-
ρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν δυσβατὸν τοῖς κατηγορίαις E
τῶν ἀρξάντων γενόντα, & τῳ ποτὶ πολλῷ αὐτῶν
συσᾶσαν τύχῳ, προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς πα-
ραδιδοῦσαν, οἳ κὴ ἁπλήσως μίσους τῦ πρὸς αὐτὸν
ἐνεφορεῦντο. κατέσαθδε ἢ ὁ ζοῦτον ἔχθρα τῶν ὁπο-
κεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθῃ τόλμης ἐν ἐπε-
τόησαν κακιῶν κὴ δυσμενείας τ πρὸς τὸν πατέρα, κὴ
τοις ἀδελφοις ζάσεως, & ἀλληλοφθορίαν αἰσχρο-
πληκὼς τὸν οἶκον. κὴ μήτε μίσει κὴ δίκῃ, μήτε φιλίᾳ
δὲ δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῶν συμφέ-
ρειν. ὧν ἀπάντων ἐκ πλέονος αὐτοις οἱ πολλοὶ προ- F
αισθομενοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς πρέσμασι, διὰ τὸ κὴ ὀργῆς ἀπαλλαγ-
μένους ὅτι ψηφίζειν τοῖς γεγενημένοις, κὴ καταβοᾶν ἐν τοῖς
πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, πᾶν ἐναντιομένης αἰδοῦς ἐξέ-
φερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολίτεσποί τε κακῶν
ἀποδειχθῆς ἦσαν, ἐδαμόθεν ψευδοῦς αἰτίας ἐγκαλεῖσθ
δυνάμενοι, διὰ τὸ μήτε δύνοίᾳ τῇ πρὸς ἡρώδην λέγειν
τοις πολλοις, μήτε ἀσφαλείᾳ κινδύνων, στυγῆς ἐφ' οἷς ἔ-
χοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἠγεῖσθ G
τὰ πράγματα, & τὸν αὐτίπαθρον ἐν ἀσφαλείᾳ τῇ ἡ-
ρώδου, πονηρίᾳ ἢ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε τοῖς κὴ ἔδοξε πολλῶν οἷς παρῆγγελλετο εἰπεῖν ἀγορεύομενα, ὡς τε τὸν αὐτίπαθρον καὶ πρὸ ὅτι πλεῖ-
στον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι κὴ ἀπρονοήτως, μηδὲ ἕνα ἀπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αὐτὸ λέγειν

rens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, dissidiisque miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venatissimis quibusque bestiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optiméque de te meritos, muniensque te custodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola scelesta mens satis esset ad explendū odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem iperasti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simúlque Vari æquitatem, omnémque quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt solus regnet deprehensum instruendis illis capitalibus insidiis? Scis parricidium non priuatum esse crimen, sed publicā vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiā non minus quàm perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hęc matris eius quædā adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerēt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis sceleribus, hostili in patrē animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis esset obseruatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduersarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes sceleratos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris securitatem quàm suometipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant, verùm etiam spontanei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quęnam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

A τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τῆς τε λόγων & τῆς ἐλέγχων, ἄφεσις ἐκέλευσεν ἀντίπατρον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ὦσιν ἀπαλλαγὴν τῷ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὑπαφερομένοις εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὸς δύχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων δύχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὑπὸ σόμα ἔκειτο αἰτιπτεραμμένος, τῆς τε θεοῦ, καὶ πᾶσι προσιθεὶς τὸ ὑπομάρτυρησαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φάσκειν, μὴ ἂν ὑπέβουλον αὐτὸν τῷ πατρὸς γενέσθαι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἴσον τοῦτ' εἶναι τὸ πᾶσι τὸ φθονὰ τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε δ' φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποχρεῖν, κατ' ὀπλησιον αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπερέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτιπάτρῳ συμβεβήκει. Τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείῳ διαπεπραγμένος, κατηργύσης αὐτὸν παραχάθεν τὸ δίκης ὑποφεία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐκπαρσίνει τῇ ἀρετῇ τοῦ θείου, μαρτυρίαν ὑποκρίνων αὐτῷ, ὑπὲρ ἰσχὺν τῇ ἐκείνου φρονίσασθαι εἰς μέσους φάσγανον, ὁπόσα φρὶ τοῦ πατρὶ φρονῆσαι βλαβὴν ἐκέλευεν. ὁ δ' ἄφεσις, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν αὐτίπατρον, ἐδὲν διείσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τινὶ πρεπούσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ δὴ θανάτῳ τὸν ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἄφου, κὴ φάσγανον ἔθανε. τότε δ' ἐξανασὰς ἀπῆει τὸ σωνεδρίου, καὶ τῇ ἕξης ἐπ' αὐτοχείας, οὗπερ δὴ & τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, ἦλθε τὸ σύνεδρίου τοῦτο βασίλειον εἶναι. ἡρώδης δ' φάσγανον μὲ ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἀφανῶν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, κὴ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου φράσειν ὁπόσα φρὶ τὸν αὐτίπατρον ἔσφαξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα φρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀπὸ γλώσσης διδάξουσας τ' καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ αὐτιπάτρου. ἀλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, κὴ ὑπόληψιν ὑπὸ αὐτιφίλου φρὸς αὐτίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε, κὴ λυθεῖσα ὑπὸ τ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπόληψιν μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' δυτυχοίης φρὶ τὸ φράγμα. κὴ ἡ μὲν ὑπόληψις τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς κὴ τὴν ἑτέραν ὑπόληψιν. ἐμὴν φανερά γε ἦν, κὴ ὁτὲ αὐτιφίλου δοῦλος ὃς τὴν αἰαγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φάσγαλαβεῖν. ὑποφείας οὖν ἐχούσης τ' βασιλέα, τῆς φίλων τὴς τῆς τὸ ἠρώδου θεώμενος ὑπογράμμενον τ' δούλου τ' ἑτὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἴκασεν ἐντὸς τῆς ὑπιτυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. κὴ ἦν δ' ἦτος. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπόληψιν, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἵαν ἤθελες ὑπόληψιν. καὶ αὐτίγραφον ποιήσασα τῇ φρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς φάσγα σαλώμης ἔγραψα. ἦν αἰαγνοὺς, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται σαλώμην ὡς ὑπόβουλον. ἦν δ' ἡ φάσγα τ' σαλώμης δοκοῦσα

εἶναι

ἐξ) πρὸς τ̃ δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῆ σαλώμης, ὅσα γῶν ἡ δέμνια θέλοι ὑπαγορδομήν, λέξει ἢ συνέκρυβε αὐτῆς. τὰ ἢ γεγραμμένα ὧδε διάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδη. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῆ κ̃ σὲ γινομένων, δύρασα ὑποζολεῖν σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον κ̃ σὸν γεγραμμένον ὑπικινδύνως ἐμαυτῆ σοὶ ἢ ὠφελήμως ἐξεγράψαμεν κ̃ ἀπέστειλά σοι. ταύτην ἢ σὴν ἔγραψε γήμασθαι συλλαβὼν θέλησα. κατάχισον οὖν τ̃ ὑποζολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ἢ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτάρκων, ἐξασφάσης ὅτι ἐξαπατωμένη κελεύσματι τῆ σῆ αὐτή τε γράφει πρὸς ἡρώδην, ὡς σαλώμης ὑπερβάλλως αὐτῆ φθονοῦσιν ἐπιζουλεύσεις τὰ πάντα. κ̃ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τ̃ αὐτῆς πεμφθείσης ὑποστολῆς ὑπὸ σαλώμης ἀποπέμψειεν αὐτῆ. ὧδε ἢ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ἢ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, ἔπεισε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτῆς, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτῆ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε τ̃ παῖδος κ̃ κ̃ τ̃ πατρίδος. ἡρώδης ἢ ἐκπλαγεὶς μεγέθη τ̃ ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μ̃ κ̃ ὁλοσχερῆ αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκνου μεγάλων γεγονότα πρᾶγμάτων. κ̃ μὴ μόνον αὐτῆ, ἀλλὰ κ̃ τῇ ἀδελφῇ ὑπεβεβλωκότα, κ̃ τ̃ καίσαρος διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε ἢ αὐτὸν κ̃ ἡ σαλώμη ζερνοτυπουμένη κ̃ κτείνειν αὐτὴν κελεύουσα εἴ τινος ὑπ' αὐτοῦ δέ πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷα τε παρασχεῖν γένοιτο. ἡρώδης ἢ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων εἴτι ἀντιπρᾶξαι ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑποδούμενον. ἐπεὶ ἢ ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῆ περώμενα πονηρὸς ὤν, ζῆν γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῆ τὰ φάρμακα μὴ μελλήσαι κατειπεῖν. ὁ ἢ αὐτοφίλως τὸν πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' ἀδένα φοβούμενον. ἡρώδης ἢ φρενιαλγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅτι ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῆ ὅτι τοῖσδε βεβουλεύκατο. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τῆ φίλων δύρίσκοιτο τ̃ κινδύνου ἀφαιρούμενον, αὐτὸν μ̃ δέσμιον ὡς κ̃ φρουρεῖν ἐφύλαττεν, αὖθις ἢ φρέσβεις ἐξέπεμψε κ̃ γράμματα ὅτι κατηγορίαν τ̃ υἱέος, ὁπόσα τε ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῆ, κ̃ ἀντίγραφα τῆ ὑποζολῆς.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meã dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ἡ.

Περὶ τ̃ ἡρώδου νόσου, κ̃ στάσεως τ̃ ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

VIII.

ΚΑὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτι τ̃ ῥώμης ἀπήροντο, ὁπόσα τε ἀναπεινομένους δέησοι λέγειν, πρόσκλιδαχθέντες, ἔτα γεγράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἢ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διαθήκας γράφῃ τ̃ νεωτάτῳ τ̃ υἱῶν τ̃ βασιλείαν δίδοι, μίσῃ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον κ̃ φίλιππον ὧν τ̃ ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, ἔτ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος ἔτ τέκνοις ἔτ φίλοις κ̃ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε ἢ κ̃ τοῖς υἱέσι χρήματα κ̃ προσόδους καὶ ἀγροὺς, κ̃ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε ὅτι μέγα ἐπλούτησεν τ̃ ἀδελφῇ, δίνοιά τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμυημένην καὶ μηδαμόθι θρασυνομένῃ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς ἢ προϊόντα, κ̃ δὲ πρὸ ἔτους ἑβδομηκοστὸν ἦν, ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ κ̃ πικρία εἰς πάντα χρώμενος. αἴτιον ἢ ἦν δόξα τῇ καταφρονεῖσθαι κ̃ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτῆ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

INterea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentũ condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberísque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quòdque existimaret gẽtem lętari suis infortuniis: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cùm calamitatum domesticarum tum postremò præsentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portam templi dedicauerat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrate animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio è præsenti vita discederent. magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum regem nuncians, & propensos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis dissectis & cedentibus circiter XL. iuuenes resistere ausos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnésque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cuius discipuli sumꝰ vindicauimus. Nec est quod mireris si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

ἐπῳδὴ τινες τ δημοτερων ἀνθρώπων ϗ ἐπανέστησαν αὐτῷ δι' ἁιάτλω αἰτίαν. λω ἰούδας ὁ σαριφαίε, ϵ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, ϗ παρ' οἷς τινας τ πατρίων ἐζηνται νόμων, ἄνδρες ϵ δημῷ φιλεῖν δι' παιδείαν ϝ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς φιλοπονίσις ἀρετῆς ἐπιτηδεύετο. οἵ τε πιωιανόμενοι ϝ βασιλέως τ νόσον θεραπεύειν ἄπεγνωσαν ἔσαν ἐζήεαν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τ νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ τῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τ νόμων φέρειν. ϗ γὰρ δὴ δι' τ τόλμαν αὐτῷ παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τ ποιήσεως, τάττε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τ ἀνθρώπε διεζίβη, ϗ δὴ ϗ τλὺ νόσον. λω γὰρ τῷ ἡρῴδη πνα πεφυτευθέντα παρὰ τ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλυπτοι πρὸ τ ἱερὸν τ ἰούδαν ϗ ματθίαν. κατεσκεύακει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ ϝ πυλῶνος μεγάλε τῦ ναῦ ἀνάθημα ϵ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνασάσεις ὅπλοιοιεῖν καί τινων ζώων ἀναθέσεις ὅπλιπεύεσθαι τοῖς ἰδιοῖς κατ' αὐτὸν πεφειρημένοις, ὡς τε ἐκέλδιον οἱ σοφισαί, τὸν ἀετὸν καθελεῖν. ϗ γὰρ εἴ τις αὖ ἡδέως ἐτοιμος κίνδυνος τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέσεραν φαίνεσθαι τλὺ πεφιτεθειμένον ἀρετλὺ ὑπ' αὐτῷ, τοῖς δὲ σωτηρία ϗ φυλακὴ ϝ πατρίου μελλήσουσι τελεῖσθαι, δι' τὸ ἄδηλον ἐπαγγεῖλαι φήμλυ καταφρονασαμένοις, ἔν τε τοῖς νεῦ ἐπαγγεθήσεσθαι ϗ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τισιν τοῖς ἀκινδύνως διαπεπομένοις ἄφυκτον εἶ) τλὺ συμφορὰν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀεινωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων ϗ τιμῆς δεχομένοις ἀπέναι ϝ βίν. φέρειν ϗ κόφισιν πολλλὺ τὸ ὅτι καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησέα τὸν κίνδυνον ἔ), τελευτᾶν, ϗ ἅμα ἡέσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τὸ συγγνμοῖς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ϗ τοῖσδε πεφιποίησαι ὄφελος δύκλείᾳ τῇ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐζῆεαν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται ὁ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ σωέφερεν τοῖς σοφισαῖς. ϗ μέσης ἡμέρας ἀελθόντες κατέσωσάν τε, ϗ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ δγατελβόντων. ϵ ὁ σρατηγὸς τῦ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ὅπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος δγνοίας ἢ ἐπεφάστο, ὑπολαβὼν, ἄνεισι χέρα πολλλὺ ἀγόμενος ὁπόσοι ἀνθέζοιεν τῷ πλήθει τ πεφυμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὅπιπεσὼν μὴ πρὸς δεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δέξη μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ πρόνοια ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσωτάκτοις τε ϗ μηδὲν τῦ ὀνήσαντος φροντισοπημένοις. τῷ τε νέων ὡς ἐλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἕμενον ὅπόσα εἰς φυγλὺ τῦ λοιποῦ πλήθους καταφανὲς συλλαμβάνει, ϵ τοὺς εἰσηγητὰς τῦ τολμήματος ἰούδαν ϗ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένοις ὑποχωρεῖν τλὺ ἔφοδον αὐτῷ, ϗ ἀπῆγάγετο ὅτι τ βασιλέα. ἐσομένου ὁ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ βασιλέως οἱ

τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα ϗ πεφεόνηται γε ἡμῖν (ὰ φρονηθέντα, ϗ πέφανται) τὰ πεφεσμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρισωθεῖς ἀπῆς. τῦ τε γὰρ θείε τῆ ἀξιώσα πεπεῖς δεμένα βεβοήθη) ὑφ' ἡμῶν. ϗ τῦ νόμου τῇ ἀκεράσει πεφρονήσαμεθα. θαυμασόν τε ὐδὲν εἰ τῷ σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἡγούμεθα νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσει ϵ διδαχῇ τῦ θεοῦ γεγραμμένος κατέλυσεν.

ἠδο-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἰσομεν, καὶ τιμωρίαν ἐμοῦ τινα A
δικαίαν, δρᾷ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ εὐσεβοῦς μέλλει συνεῖσεσθαι τὸ ἐφο-
μολῆσαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ὑπὸ
ἐλλειπτερίας τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον φοβεῖσθαι οὐκ ἀπεφεύγοντο. βασι-
λεὺς δ' αὐτοὺς καθαδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦν-
τα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡδαγε-
νομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπ' B
κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σώματος, πρῶ ἀγωνιῶν
τε ἐφ' ὅσον ἄρτιος ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονυῖαν ἀπειθ-
μεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ κατασκευὴν ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτοῦ χρώμενος, μὴ δυνηθέντες ἔπεσον ἑκατὸν
εἰκοσιπέντε πρὸ ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τριά-
δί τι ὅπῃ τιμῇ φοβεῖται τοῦ θεοῦ. κοσμοῦσαι δ' καὶ ἀνα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αἰθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτοῦ
χρέσθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην
τε αὐτοῦ & δόκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ C
ζῶντα ὑβρίζειν ἀπόχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τοῦ πλήθους ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τοῦ
ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἴτις
ἐξετάζοι τὸ γεγονότος ἱερουλοιῶντας. οἱ δ' ὀρθῶς τὴν
ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ & κατ' αὐτὸν ἐξαγείωσας εἰσ-
φοβεῖτο τιμωρίαν, ἅτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πε- D
φοβῆχθαι τῇ αὐτοῦ, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ἐκ ἀπηλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ εἰ). ὁ δ' τοῖς μὲ ἄλλοις φοβοτέ-
ρως ἔχειν. ματθίαν δ' τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
ἄπον τοῦ μέρους τούτων γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ὅπ' δ τοῦ μα-
θίᾳ τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει κὴ ἕτερον ἀρχιερέα
καθεσθῆναι φοὸς μίαν ἡμέραν, ὧν ἰουδαῖοι νηστείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὅτιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν E
ἐν ὀνείρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. & δὴ τόδε ἐδυνάμε-
νε ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιερέσατο αὐ-
τῷ συγγενὴς ὤν. πρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει δ' ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγε-
γέρκει τοῦ φάσιν κὴ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκ-
καυσε ζῶντας. κὴ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πεν. πρώδῃ δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δῆλα
ὧν ὡδανομήσειν ἐκφοβασομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲ F
γὰρ μαλακὸν οὖ, ὑδὶ πολλοῦ ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τοῦ φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς φοφοπί-
θει τοῦ κάκωσιν. ὀρθυμία δ' δεινὴ τοῦ δέξασθαι τοῦ
ἀπ' αὐτοῦ. ὑγρὸν οὖ μὴ ἐκ ὑπουργεῖν. & ἕλκωσις πρὸ
τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κώλου δεινὰ ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν φοὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές.
ὡδαπλησία δ' κὴ φοὶ τὸ ἦτρον κάκωσις οὖ. καὶ
μοῦ κὴ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πνεῦ-
ματός τε ὀρθία ἔντασις, κὴ αὖτ λίαν ἀηδὴς, ἀχθη- G
δόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθμα-
τος. ἐπασμὸς τε φοὶ πᾶν οὖ μέρος ἰσχυὸν ὐκ
ὑπομονητοῦ φοσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν
θεαζόντων, κὴ οἷς ταῦτα φοαποφθέγγεσθαι σοφία
φοήκη), ποινὴν τ' πολλοῦ δυσεβοῦς τούτου ὁ θεὸς εἰσ-
φέρεσθαι ὧδε τοῦ βασιλέως. καὶ περ δὲ μειζόνως ἢ αἰτίχοι αὖτις θαλαπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ
εἰασφῆλαι οὖ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, κὴ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτρεαμένος.

nec recusamus mortem ac supplicium quodcunque nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hęc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro republica, tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec extructum id tantùm à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam: nunc proh nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, viderique sibi admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eíque successorem dedit fratrem vxoris suæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem substitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiúsque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intùs popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similitérque inguina. ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regẽ læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique, IX.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Callirroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue fontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nō enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiā tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quā aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mādatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cælis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμὸν τε περάσας Ἰορδάνῃ, θερμοῖς τοῖς κὴ καλλιεθρῳ αὐτὸν παρεσίδου, ἅπερ συὶ τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ Ϲ πόσιμά ὅσιν. ἔχεισι ἢ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετασάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῇ ἢ οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένων θερεναικῶν, κὴ μηδ' ἑῶ τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ ἢ κὴ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῇ κὴ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κὴ παρὼν αὖθις ὅπῃ ἐφεστήκοιτος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ὅπῃ πᾶσιν ὀξυθυμήσας, ὥς τε δὴ τελευτῇ, θεοῦ ἐξιν ἐναισθάνεσθαι ἐνόησεν. ἀφικομένων θορύβματι τῷ αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὅπου ποτὲ ἀξιολόγων, πολλοὶ ἢ ἐγένοντο ὡς τὸ παντὸς ἔθνους καταπεκλημένων, Ϲ πάντων ἀνεθασαμένων τὸ δόγματος, εἰς γὰ θάνατον ἑῶ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῆ ὀπισθίων, ἐμμανόμενος πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις κὴ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σαλώμην κὴ ἢ ἄνδρα αὐτῆς Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν, ὃ πόρρω ἔλεγεν, ἔφη τοσοῦδε ἢ ἀλγηδόνων αὐτὸν θεραπεύσων. Ϲ τόδε μὲν οἰκεῖόν τε κὴ πᾶσι φίλον ὠδύ τυγχάνειν. ὁλοφυρμῷ ἢ ἄπειρον κὴ πένθους ἐνδεᾶ ὁπόταν ὅπῃ βασιλεῖ θεράσοιτο αὖ, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶ. ἐγὼ δ' ὑποσκοπῶ τὴν Ἰουδαίων δύνοιαν, ὡς δικαίως αὐτοῖς κὴ πάνυ κεχαρισμένος ἡ θάνατος αὐτῷ, ὅτε τὸ κὴ ζῶντες ὅπῃ ὑποσάσει ἐπείγεσθαι κὴ ἕβρει τῷ ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶ, κύφισιν τινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι τῷ ὅπῃ τοιοῦσδε ἀλγεῖν. τὰ αὐτὰ γὰ δὴ φρονήσας δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειραμένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ὀπιτάφιον γενήσεσθαι, κὴ ὁποῖος δὴ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ὅλα τὸ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ἐλοφυρομένων ὅπῃ παιδία καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν συὶ θεάσωνται τὸν ψυχὸν ἀφέντα αὐτὸν, θερισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦσιν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰ θορυβεῖν εἰς τοὺς πολλοὺς ὀξενεγκεῖν ἢ τάδε θεάζαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοῖς ἐγκαθειργμένοις. κὴ πάντας τοῦτον ἀπελόντας τὸν τρόπον ἐκχόθεν αὐτὸν ἐκ ἀμβλήσαντας ἢ ὑφεωνοῦντος, κυρώσει τε ὧν ὑπισχνεῖλατο αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, κὴ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμνῆσθαι. κὴ ὁμοῦ μὲ δακρύων ποτνιώμενος, κὴ ἢ συγγενοῦς τὴν δύνοιαν κὴ πίστιν ἢ θείου θορυβαλών, ἐπέσκηπτε μὴ ἀτιμώσασθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὁμολόγουν οὐ καταβήσεσθαι. καταγνόντες δ' αὖτις τὴν δύνοιαν αὐτοῦ ἢ ἀνθρώπου, Ϲ ὅτῳ τὰ θορύβερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ ἢ φιλοζωεῖν θορύξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς θεθορυβημένα, ἐκ γοῦν τῆ ἀρτὶ ἐντολῶν ἐδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένων, εἶγε κὴ ἀπιὼν ἢ βίου θορύβοιαν ἔχειν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτων τὸ παῦ καταστήσειν ἔθνος, ἕνα ὑπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῷ γενομένης, εἰωθότων οἷς θορυβοποίησις ἀρετῆς κὴ θορὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῦσδε καιροῖς τὰ μέσα καταπίθεσθαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου αἵρεσις.

ΤΑῦτα ὁ ὅπις ἔλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' ὧν τὴν εἰς ῥώμην πρέσβεων ὑποσαλμῶν εἰς καίσαρα. καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον λῦ, ὡς τ' τε ἀκμὴς ἐργὴ τῇ καίσαρος ἀηρημμένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτὸν τε ἀντίπαξον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε κτανεῖν. Τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχύ μέν τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτου τε τ' ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ὀξυσία τ' ὅτι τοῦ παιδὸς πικρίας ἀφεισοῖς ὁ εἰς μέγα τοῦ ἀλγηδόνων, ἀφίετο τραχαλοπωρημένος σπίων, καὶ ἤπιστε μᾶλον καὶ μαχαίριον. λῦ γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, ἀφελέσθαι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν ὁ καὶ ἀφισπεσάμενος, γνώμῃ εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τ' δεξιὰν ἀχιάβα, ὃς ἀνεψιὸς λῦ αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αἴθις ἀνὰ τὸ βασίλειον λῦ, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀντίπαξος, πισθεὶς τὸ τέλος ἀληθῶς τ' πατέρα ἔχειν, θαρσῆ τε ἐχρῆτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τοῦ δεσμοῦ ἀφειμένος, καὶ τ' βασιλείαν ἀκοντὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τοῦ εἰρκτοφύλακι θεὶ ἀφέτους λῦ αὐτοῦ δίλογος μεγάλα ὑπεσχημένου εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ θεὶ τοιοῦδε τοῦ ἀγῶνος ἀνεσκόπος. ὁ ὃ, οὐ μόνον ἀπρόθυμος λῦ θεράσθη ἐφ' οἷς ἤξιε αὐτίπαξος, ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλεῖ δυσσημαντὰ δίκαιον τὸν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ θερσεισφορεαῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ ὃ ἡρῴδης καὶ πρότερον οὐκ ἠσυχάζων καὶ δύσοια τὰ ἱερὰ, ἐπεὶ ἤκουσε τ' εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυφόμενος τὸν κεφαλὸν, καί περ ἐν τοῦ ὑγιάτου ὤν, καὶ ὅτι ἀγκῶνα θεραπεύας ἑαυτοῦ, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ' ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ ταφῆς ἀσήμου ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή.

ΤΑ'ς ὁ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτοῦ θεὶ τ' βασιλείαν γνωσθείσης. ἀντίπατρον μὲν ὧ τ' βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ ὃ τ' βασιλείαν χαριζόμενος, τοῦ τε γαυλωνίτου καὶ τραχωνίτου καὶ βαταναίας καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀρχελάου ὃ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν εἴλ. ἰάμνιαν ὃ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταπέμψας, καὶ ἀργυρίου δισμύρια μυριάδας πεντήκοντα. φρονόησε ὃ καὶ τοῦ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτοῦ χρημάτων τε δόσεσι καὶ φερσέδων ἀταφορεῖς ἐκάστοις ἐν ὑποφεία καθισάμενος. καίσαρι ὃ, ἀργυρίου μὲν δισμύρου μυριάδας χιλίας, χρυσίου ὃ σκύφους μὲν χρυσοῦς, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ ὃ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέρωις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα φράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπατρον κτείνας τ' υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀπέλλων ἀπήγγειλεν, ἔτη τεσσαρακονταεπτὰ, μεθ' ὃ ὃ ὑπὸ ῥωμαίων ἀποδέδεκτο ἔτη τριάκοντα, αὐτὴρ ὡμὸς μὲν

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, supernèuerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululùm recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassetque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipatrum enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit, regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quàm argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die post quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post destructum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno x x x, v i i. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnū assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hicrichuntinum amphitheatrū omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splēdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, in posito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabāt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde, Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quē sit testamēti à patre scripti confirmatio. quamobrē ne ab

XL

εἰς πάντας ὁμοίως, & ὀργῆς μ̄ ἅπασων, χρέαστων ἢ τῶ δικαίου, τύχη ἢ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος δόμῳεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς κατεσας, & κινδύνοις ὠθεισοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται διαδράσιν, καὶ τῶ ζῆν ὅτι μήκιστον ἐχέτο. ὁπόσα ἢ τὰ κατ' οἶκον ὡδὶ ἡμεῖς τοῖς αὐτὸ, ὅσα μ̄ γνώμη τῆ ἐκείνου, καὶ παῦ δεξιᾶ κεχρημένος διὰ τὸ κείνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐχ ὑστερῆσαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ παῦ δυσυχής. σαλώμη ἢ & ἀλεξᾶς πρὶν ἐκπυσον γνώμης τ̄ θάνατον τ̄ βασιλέως, τοὺς ὅτι τ̄ ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἀπέμπουσι ὅτι τὰ αὐτῷ, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπῖσιν αὐτοῖς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. ὡς δ' ἐτάρη τε αὐτὸ ἤδη δύσνοια μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερῶτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τ̄ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένας, ὅτι τε πίστεως ἕνεκα χαριστήρια & δύνοιας τ̄ εἰς αὐτὸν, καὶ ὡδὶ κλήσεις τ̄ ὁμοίων παροχῆς ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτ̄, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μέντοι πτολεμαῖος τ̄ σημαντῆρα τῶ βασιλέως πεπισμένους τὰς διαθήκας ἀνέλεγε. αἳ λήψεσθε κύρωσιν ὑπ' ἄλλως ἐμέλλον, ἢ κἀκεῖνος ἐντυχόντος αὐτοῖς. βοὴ ἦν δίθις ὑπ' ἐκπεμώντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατῶται κ̄ σίφη τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες δύνοιαν τε ὑπιχνεῖν ἢ & προθυμίαν τ̄ αὐτὴν, & σωλλήπτορα τ̄ θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἢ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελῆσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γνώμης τ̄ ἐκκομιδὴν τ̄ πατρός, & πάντα τ̄ κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαν τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο ἢ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνήτε ἦν ἁλουργὴς & ἀμπίγετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἐσκιμμένος, ὑπὲρ κεφαλῆς σεφάνη χρυσέα, σκῆπτρον τε τῆ δεξιᾶ παρακείμενον. ὡδὶ ἢ τ̄ κλίνην οἵτε ἡμεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῷ συγγενῶν. ὅτι ἢ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μ̄ δὲ τὸ θρᾴκιον, ὅτι ἢ τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτούς, & κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικωτέρῳ. τούτων ἢ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοισιν αὐτῷ. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῷ οἰκετῷ ἀρώματοφόροι. ἦσαν ἢ ὅτι πρώδου στάδια ὀκτώ. τῆδε δὲ αὐτ̄ ἐχώρουν αἱ καφαὶ τελεύσματι τῷ αὐτῷ. πρώδης μὲν δὴ τέτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ἢ, ὅτι μ̄ ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τῷ & τῷ πατρὶ τιμῷ διετέλει. τόσας γὰρ διαχωροῦσι τὸ νόμιμον τῶ πατρίου. ἐξιάσας ἢ τοῖς ὁμίλοις & καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ἢ ἀφορμίαι καὶ ἐπαινοι καθ' οὕς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς ἀφορμίαις. ὁ ἢ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον αὐτοδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάριτα τῷ ἀφορμιῶν τιμῶ δύνοιαν αὐτῷ ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῷ

μνησικακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσειε & πειρᾶσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἃ μεγάλομον τὸ θρέψαν αὐτῷ. ἀρα μέντοι φθάσοιτο τὸ βασιλείου ὀνόματος. τεκμαῖρε γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως καῖσαρ ὀπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. διὰ τῶ αἰτίαν οὐδὲ τῦ στρατῦ-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθέσθαι προθυμουμένῳ, δέξασθαι τὸ βεβαιότερον ἐν ἑνὶ δοκοῦντι τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὴν κυρίως ἐπιδοθῆναι φανερὸν εἶναι ὃ προσεδόκωμεν. βελτίστην μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τὴν προαιρέσεων καὶ λείψανον ἀρετῆς τὴν ἀμεμψομένην τὴν διάνοιαν αὐτῷ. ἀποδείκνυσθαι δὲ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι τὴν πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δή, οἷον ὄχλος εἰώθασι φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς πρώταις τῶν ἡμερῶν ταῖς ἀρχαίοις ἐμφανίζειν τὸ παρόντων ὅτι διάσεται ἀρχάς, ὅσῳ πρόθυμος καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζοσιν τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ταῖς αἰτήσεσι δωρεὰν ἐπιτελέφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς αἷς ἐνιαυσίους φέρειν ἐπικρίζειν δοκοῦντες χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμοῖς, οἱ ὑφ' ἡρῴδου ἐδέθησαν, πολλοὺς δὲ ὄντας ἐκ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἀρτέσεις τῶν τελῶν, ἃ δὴ πρόσθεσιν ἢ ὠνὰς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, θεμιτομένας πικρῶς ἠπιοῦτο. αὐτέλειά τε ἰδαμῶς ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλους ἀποδόμενος ὧν πονεῖν πάσαι, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἰσχύσειν, τὴν δύνοιαν αὐτῶν τὸ πλῆθος. ἐντεῦθεν δὴ θύσας τῷ θεῷ κατ' εὐωχίαν ἐστιᾶται μετὰ τῶν φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt benevolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, B quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuiusannuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in C eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐπεκάλει τοὺς τῶν ἀρχιερέων.

CAP. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

XII. ΕΝ τούτῳ δή τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο μαθίαν καὶ τοὺς συν' αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἱ δὴ λαχῆμα τῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου ἀπεστέργετο, ὅσαι δὴ οἱ τῷ ὅτι καθαρίσῃ τὸ χρυσοῦ αἰτοῦ καταδεδικασμένων, ὅτι μέγα τε τῆς βοῆς ἐξ οἰμωγῆς χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὴν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γινομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γίνεσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων γε καὶ πρώτων καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεσθῆναι παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερεῖ ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπέσχε, ἔχων τινὰ ὅτι ῥᾴμης ὁδὸν ἀνυσθαι, προσκρούσαι αὐτῷ τὸ ἔθνος, ὅτι ἀθυποστάτῳ τῷ δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὴ τὸν στρατηγὸν πρῶτον καὶ τὸν ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῷ συνέθλοι μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὴν ὑβρίζειν προῖοιεν, τούς τε κρίσεις ἃς ἐν τοιούτοις δεῖ, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν, ὅτινδύσει τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν συν' αὐτοῖς, ἅρπη δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ σασιάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεσπεῖσθαι καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἃ εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τὸν ἀπολογεῖσθαι ἐκεῖνον καθίσασαν, καὶ τὴν ἄλλων ὅσις γε ὅτι σωφρονισμοῦ καὶ ἀποξοπὴ τὴν τοιῶνδε ἐρεγνᾶσθαι βλάπτειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τὴν ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴδου στερηθεῖν τὴν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ ἡμιμοίρους τιμωρεῖν τὴν ἐν αὐτοῖς, ὠμοτέρους ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

INterea Iudæorum quidam nouatum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes afficerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ auræ violatores recèns neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatique in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore dignioiem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet protectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro iniitum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ voluptati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem irã accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cómissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem: alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu cuncti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, παρεισδέδυταί τε ἀμαθεῖς, καὶ εἴτω ὑποπτοθυείη ταῖς βολῆς αὐτῷ ὑμομώμης τ' ἀνδρὸς χρῆμα ἡδονῆς ἐκ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δ' ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὰ μὲν ὑπ' ἐκείνου, γνώμη δ' τῇ αὐτῶν δοκεῖν παρεόντων ὅπως εἰς τὸ παραυτίκα κατασήσονται αὐτούς, ὑδένος ἰωλύσοντος εἰπεῖν. ἀποστασίς τε ἰῶ λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανερόί τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλήθους ὑπισυρρυέντος αὐτοῖς. ἐνισάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα παρατίθεται πάτριον, (φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, μνῆμα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῶν ὑμομώμης, καὶ θύουσιν αὐτῇ παρὰθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ὡς ἂν ἄλλη καταπόπλειν ἔσιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθις ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τ' εὐφορείας ὅτι θρησκεία τὸ θεῖ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐζηγηταὶ τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συρράντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς πύκνοσιτοῦντο, τοῖς στασιώταις ἐκ ἐν μετ' αἰχμῶν μεταγεῖν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μηκέτ' δεινὸν ἐλαττήσειεν αὐτῷ τὴ δυνάμει, πέμπει περὶ τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τῶν ὁρμῶν τῶν ἐκατοντόντων τρέπειν τὸν πάντα ὅμιλον τὸ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω καταστῆσαι, καὶ εἴ τινες δῄδηλοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαιτο τροθυμίᾳ τὸ σασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπ τούτους οἱ σασιῶται τῶν ἐζηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγείωσαν, βοῇ καὶ δῄακελδυσμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπ τοὺς στρατιώτας, καὶ ῥᾳδίως αὐτὰς καταλύσει πὶς πλείσους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα προέξασιν δῄα χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἰῶ. ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώσεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἐκ ἀνακόψοντι τῷ ὅπ τοιοῦσδε ὁρμῷ τ' πλήθυος. ἐκπέμπει δ' πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἱ τοὺς τε αὖθις ἐσπλωκότας κωλύσει τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὰ ἀσφαλοῖς ἤδη πεπυκνωκότας. καὶ εἰς μὲν χιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δ' λοιπὸν ὤχετο ὅπ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δ' ἀπέπεσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες δῄα τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅπ θαλάσσης κατὰ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὸ οἴκου τ' τῆς ἀρχῆς, συνεξήει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡρώδου ἀδελφὴ τῶν ἡλικιᾶν ἀγομένη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δ' τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅπ κτήσ τ' βασιλείας, ἔργῳ δ' ἀντιφέξοντες, καὶ μάλισα φθὲ τῶν πεφευγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινσόμενοι καβοάς. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος

B

C

D

E

F

G

καίσαρος δύτερος τῶν ἐν συρίᾳ πεφαγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅπ φυλακὴ τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν δ' ὅπ τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ καῖσαρ παρελθών. ἀλλ' ὁ πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ὑπὸ σαβῖνος χαιρόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοῖς θησαυροῖς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχει καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὸν ὑποχήμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅπ τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ὑπὸ

κάρω δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδαὶ, σαβῖνος A
δὴ ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς λαμβάνει τὰ βασί-
λεια. μεταπέμψας ὃ τοὺς φρουάρχους, ἢ ὁπόσοι δοι-
κηταὶ τῷ πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν πρό-
δηλος ἦν, ἢ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ἐ μὴν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐπιῶντο,
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προστέτακτο αὐ-
τοῖς, καίσαρι ὃ φυλάσειν ἔφασκον ἕως ἂν αὐτοῖς ἐπιτάττοιτο. πλεῖ ὃ ἢ τοῦτον τὸν καιρὸν δὴ ῥάμης ἢ ἀντίπας, B
πρώδου μὲ παῖς, δὴ ἀντιποιήσει τ ἀρχῆς, ὑποχέσει
σαλώμης ὁρμᾶσθαι δὴ τῷ ἄρξειν, ἢ πολὺ δικαιότερος
ἀρχελάου ὡς ἀληθῶς τὰ προγεγραμμένα, ἀξιωκὼς κατὰ
τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεῦσ ὑποπεφάνθαι, αἷς
ἀσφαλείσεως ἕνεκ) τῷ ὑπογραφεισῶν. ἐπήγετο ὃ σὺν
τοῖ τῷ τε μητέρα Ϛ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε πρώτῳ τιμιώτατον γεγονότα καὶ
αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα ὃ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐ- C
τοκράτορι δὲ βασιλείας φρονεῖν εἰρωνᾶος ῥήτωρ ἀνὴρ,
ἢ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τῷ βασιλέων πε-
πιστευμένος. διὸ δὴ ἢ τῷ κελεύοντων εἶκειν ἀρχε-
λάῳ πρεσβυτέρῳ, ὅτι καὶν ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τοῦ
πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ἀλλ' ἰδιώτευε. ἐπεὶ δ'
εἰς τὸν ῥώμην ἀφίκετο, ἢ πάντων τῷ συνηγορίαν δέ-
σασις ἑαυτῷ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὑπόνοια τῇ ἐκείνῳ, μίσει ὃ τῷ
πρὸς ἀρχέλαον, μᾶλλον μὲν διαθυμουμένῳ ἐλευ-
θερίας, ἢ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι. εἰ δ' D
ἄρα τις αὐτῷ λυσιτελήσειεν ἀρχελάου τὸν ἀντί-
παν λοιδορούμενοι, σωτήριον αὐτὸ τῷ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡς καίσαρι τὰ
ἀρχελάου διαγεγραμμένων. καῖσαρ ὃ ἀρχελάου τε
εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα προστίθει τὰ αὐτῷ, Ϛ τῷ διαθήκῃ τῇ πα-
τρὸς ἢ τοῖς λογισμοῖς τῷ πρώτῳ γεγραμμένων αὐτῷ
σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, σκαρδύσσει τὸ E
μέλλον. ὁ ὃ, ταῦτά γε αἰαγνοὶς τὰ γράμματα, ἢ τὰς
τῆ ἀέρου ἢ σαβίνῳ δήσολας ὁπόσα τε χρήματα ἐν
ἢ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, ἢ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγεν ὅτι παρακεχωρῆ γνωμῇ τοῖς φίλοις. συνῆν οἷς ἢ γαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτῷ θυγατρὸς υἱὸν,
ποιητὸν ὃ αὐτῷ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ F
τῷ ἐγκεκλημένων. ἢ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπα-
τερος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν ἢ τῷ ἀρχελάῳ ἐναν-
τιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παραδεῖν τὸν περὶ τ ἀρ-
χῆς ἕνεκ) λόγον, ἔργῳ τοῦ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι δὴ τοῖς ὑπολο-
λόσι ἢ τῷ ἑορτῷ. ὧν ἢ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τῷ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους ἀπα-
ρεμπόδιστον ἕνεκ), ἢ μὴ ὑπ' αὐθεντὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲ G
βασιλέως ἀδικουῦτος τὸ καίσαρος δι' ἄγνοιαν πε-
ρὶ αὐτῷ ἐπερχόμενον. εἰ ὃ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς δὴ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, κα-
λῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, δὴ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθίστη ὃ αὐτῷ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ μεταναστάσεις δικαλῶν, Ϛ πρεσβείαν δὴ θεόν βασιλέων, Ϛ
δικῶν δηλώσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ῥωμαίων, καταλύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, ἢ
πάντων διάθεσιν, ὧν ἤδη μείζονος ὑπονοῆσαι καθιστάμενον ὑπὸ τῆ καίσαρος εἰς τὸν ἀρχὸν.

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium, & regis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuissétq; postulatis populi, denique nihil non feciſſet quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam um & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necaros, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archeἀπεῖθει ὑ αὐτῷ Ⓒ τῷ ὲκ τῦ ἱπποδρόμου δισμωτῷ τιὼ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ ὑ πρὸ ἐλπίδας δυνάμενα διὰ τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι τὰ τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τῦ ἄρχειν φερόντων τιὼ ἐξουσίαν. πένθους τε τῦ ὅτι τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνυ τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τιὼ πλήθυι ἀρχὴν τῦ ςασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργασάμενος αὐτὸν τῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος Ⓒ τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὅτι σκηνῆς δακρύειν μὲν φαντασιόμενον τὰς ἡμέρας, ὑπολαβόντα ὑ ἡδονῆς τῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς ὅσαν νύκτας, φανεῖσθαι τε κ ὦδεν τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεσῶντα τιὼ βασιλείαν ὁποῖος γένοιτο καὶ ὦδεν τὸν πατέρα. χορδίζειν γὰρ Ⓒ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῦ πεσόντος, ἀλλ' ὡ ἀνδρὸς ὕπνυ μὲν συγχύσεις τηλικαῦτα δ' διεργετεῖν ἐξημμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀνεφαίνετο. νυῶ ἥκειν ὅτι καίσαρα καταδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα χρίοιτο αὖ ὑπ' αὐτοῦ κ βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορος παρεγκότος προσιόμενα. μάλιςα ὑ τιὼ σφαγιὼ τῷ ὦδεν τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγῳ κ τιὼ δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεςηκυίας, κ ἱερείων ὲν ξόπῳ σφαχθοῖεν ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλήθειν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ⓒ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς φερέξεως, ὅπως δ' ωηθείη πλρῶσαι τῆς φύσει τυραννίδος τιὼ πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένυν ἀδικίαν. δι' ὃ μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὁρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τιὼ δικαιοτάτιὼ ἀρετῇ τὸ πατρός. ὑπίεσθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τέσπον, κ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ὲκ τῷ δικαιοτέρων τῷ ἰσχυροτέρων αἱρεῖσθαι καθίσασθαι. κληθεῖσαν γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς ὅτι τιὼ βασιλείαν ἐχὶ νεκρῶ ὄντος φερὸς τῷ σώματι κ τιὼ ψυχιὼ, ἀλλὰ ἀκριφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ ὑ σώματος τοῖς φέρουσιν ἐφεςηκότος. εἰ ὑ κ φοβεῖσθαι εἰς αὐτὸν ὅπως τοῖς νεῦ δικαιοθεῖσαν πατέρα, ὑποπεφαῖθαι ποτὲ πὸς αὖ γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ὠθεῖσθαι τιὼ βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένυν τὸ δυνάμεως τιὼ ἐξουσίαν, τοὺς ὑ πολίτας ἰδιώτιὼ ὄντα ἀκμιὼ σφάζειν ὲν ἱερῷ μὴ ὑποτεταγμένον. καὶ ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπών, Ⓒ μάρτυρων ὠθροίσασθαι τὰ εἰρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῷ συγγενῶν, παύεται τὸ λέγειν. ἀνίσταται ὑ νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅτι τοιοῦσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζουσιν εἶ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τιὼ ἄμειναν αὐτῷ δυνωμονεῖν φερομένυν. ὡς ὑ πολέμια ἕδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα φανερὸν εἶ. τοὺς γὰρ ὑβριοῶντας κωλύτας ὠθυνομένους, Ⓒ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὅτι πιθεμένους, ὅτε τὸ θεοῦ, ὅτε τὸ νόμυ τῆς ἑορτῆς ὲν φερσὶ γιομένους, ὧν ἀπέπαυσεν ἂ ἀρχιερεύς ἀν ἀμυνθῆναι ὲπιλιπτιὼ καθισάμενον, ὅτι θεραπεία ἐχθρὰς τῆς αὐτῷ φερὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῇ δικαίυ. οἱ παρελθόντες κ μὴ φερὸς δυνασευμένους ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἱ δ' εἰσὶν οἱ διαζόμενοι κ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀνεπίῃ ὑ κ τὰ λοιπὰ πᾶσι

πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῷ κατηγόρων. ἐδόκει γὰρ ὅτι μὴ ἐκ μιᾶς A
γνώμης τῆς αὐτῷ γεγνημένου αἰτίας τὸ ἀδικεῖν ὑπολαβεῖν. ἐν τῇ φύσει τοιοῦτος αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι,
ἀλλὰ τῷ βλάπτειν αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦδε αὐτοῖς εἶναι βουλῆ τὸ ὑβριστικὸς εἰς αὐθέκαστα συγγνώμη, καὶ
πατρὸς μὲν διορθώσει, σωφρονήσει δ' αὐτοῖς καὶ δι' παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένου. τὰς γε μὴν διαθήκας
ὑπό τε σωφρονούντος γεγράφθαι τὸ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τὸ γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ κῆσαρα δεσπότην τὸ ὅλων καταλείφθαι πρὸς τὸ κρίσιν τῷ ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐκεῖνα κῆσαρα τὸ B
ὕβριν αὐτῷ, οἳ τῆς ἡρῴδου παντοίως ἀπολαύσαντες,
παρ' οὐδὲν ἔζη κῆσαρι δυνάμενοι, τὰ πάντα δὴ ὕβριν γνώμης ἐπιδεικνύοντο αὐτῷ, διὰ αὐτῷ πρὸς τὸ συγγνώμη τοιούτων γεγονότων. ἔκοινα κῆσαρά τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένου τὰ παῖδα καὶ φίλα καὶ συμμάχα καταλύσειν τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτῷ γεγραμμένας. ἐκ δὲ μιμήσεσθαι καίσαρα τὸ ἐκείνων, τιμῶ κῆσαρος ἀρετῶ καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τιμῶ οἰκουμένην ἀνεπίδεκτον νομιζόμενον, καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν καταλείπειν αἰδοῖος βασιλέως, εἰ μὴ ἀγαθῷ τὸ διαδόχῳ καταλελοιπότος, πίστει τῇ αὐτῷ πρεπεφυκότος. ἔτι ἁμαρτάνειν ἡρῴδην ποτὲ πρὸς κείσιν τὸ διαδόχῳ, σωφροσύνῃ κεχρημένου ὅτι τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν τοιάδε διελθών, C
καταπαύει τὸ λόγον. κῆσαρ δ' ἀρχέλαον πρεσβυτέρου τα
αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φολοφερνούς τε αἰτίσῃ, φάρμυος
ἀξιώτατον εἶναι τὸ βασιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε τρόπῳ γνώμης τὸ αὐτῷ ἐκ ἄλλα προφέρειν, ἀλλ' ὁπόσα αἱ
τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συνέφερεν. ἐκ μὴν τοιγε ἐκεκύρωτο ἐδόκει, ὡς αἰδίνω παραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶναι. καὶ διαλύσεως τῷ ἀνδρῶν γνωμῆς ἐσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν εἴτε ἀρχελάῳ τὸ βασιλείαν εἶναι κυρώσουσιν, εἴτε κοινῇ αὐτῷ ποιεῖσθαι D
παντὶ τῷ ἡρῴδῃ γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ὅπλουρείας δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὔαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

ΠΡότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γνῶναι μέθυσθέντε ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ παραχρῆμα τὸ συείας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τὸ ἰουδαίων ἀπόστασιν δηλοῦντα. τὸ γὰρ ἀρχελάου μὴ τὸν ἔκπληξιν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ ἄφορος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τὸ κινήσεως τιμωρίᾳ προβαλών, καὶ τὸ πλείστους τὸ στάσεως ὑπάρξαντας ποινισάμενος πολλῆς γνωμένης, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τὸ ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, ταῦτα ἐν τῇ στρατιᾷ ἐν ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τὸ ἰουδαίων νεοτεροποιίαν δεησομένων. καὶ μὲν ἐπεφαίνετό γε ἐδὲν ὅτι παύλῃ τὸ μὴ ἐπαναστήσονται αὐτῷ. ὅτε γὰρ ἄφορος ἀπίοι, καὶ σαβῖνος ὑπότροπος τὸ κήσαρος ὑπομονὰς αὐτόθι μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πεζῶν ὡς κ' πλείστοις αὐτῷ, κ' τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπείγων τοὺς ἰουδαίους, κ' ἐπαφῶντων ὅτι δεήσασι. τάς τε γὰρ ἄρχας ἐβιάζετο παραλαμβάνειν, κ' τῷ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἰδίᾳ πορθμίῳ ἁρπαγὴ καὶ

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec eâ tam iniusta esse, qi à n ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à regementis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habituru. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidénsque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant. XIV.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur molestans eos, & ad defectionẽ irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violẽtas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitíque trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidẽtali altera quà sita erat domus regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peructa, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπεθυμίας. ὅτις ἀσης δὲ τ πεντηκοστῆς, ἑορτὴ ἦ ἡμῖν ὅτι πάτριος τῦτο κεκλημένη, ἦτι κ᾽ τ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ᾽ ὀργῇ φέροντες τὴν παρανίαν τ σαβίνε ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων κ πάνυ πολλαί, γαλιλαίων τε κ ἰδυμαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πληθὺς & ὁπόσοι περάσαντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκῦσιν, αὐτῆ τε ἰουδαίων πλῆθος ἦν, ὃ πρὸς πάντας συνέλεγεν, & πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ὅτι πικρία τῦ σαβίνου ὡρμήκεσαν. κ ξύλα μέρη νεμηθέντες ὅτι τριῶν τ στρατοπεδεύονται χωρίων. οἱ μὲν τ ἱππόδρομον ὑπολαβόντες, κ τῆ ἧ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῆ βορείῳ τῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ ἦ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα ἦ αὐτῆ ἡ ἑῴα, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἐνδα κ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπορεύετο ἦ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅτι πολιορκία τῆ ῥωμαίων ἀπαντᾶν αὐτοὺς ἀποκλεισμένους. κ σαβῖνος, ἐδ᾽ εἶσε γὰ τότε πλῆθος αὐτῆ κ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρεῖν ποιεμένων ὑπὸ τῦ ἡττᾶσθ μὴ ἐθέλειν ἐφ᾽ οἷς ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸν νικᾶν, ὥδε χρῆμά τε ὡς τ ἄκρον ἔπεμπε γράμματα, κ τὸ σώνηθες ἐκ ἀπῆν καλεῖν ἐκ τῦ ὀρθίως βοηθεῖν ὡς κινδυνῶν μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλειφθῆν στράτευμα πρεσβυτικόν, ἀφ᾽ τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν καταβοσκήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ἦ τ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῆ πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὅτι τιμῇ τῦ πρώτου ἀδελφοῦ φασαήλου ᾠκοδομημένον τε κ οὔτως εὐρημένον, τελευτῆς ὑπὸ παρθιαίων αὐτῆ γυμνότης, κατέσεισε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν ἐπ᾽ εἰς τοὺς φίλους τὸν μῦθον καπέναι, τοὺς δ᾽ ἄλλους πρεσβεύσειν αὐτὰ τῆς πλεονεξίας δίκας. τὸν μπαίτων δ᾽ εἰς τὴν ἔξοδον τῆ ῥωμαίων μάχην σωίει καρτερά. κ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων κρείττους, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῦ δεινῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, πρωδεύσαντες δ᾽ αἰτίασιν ὅτι τὰς στοὰς, αἳ περ ἦσαν τῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν περίβολον πρεχούσας, κ πολλῆς μάχης γυμνάσης, λίθους τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπάειντες. οἷς ἦ σφενδόνων, ἀθληταὶ τρόπου τινὸς μάχης ὄντες. κ οἱ τοξόται πάντες ἐνδατεταγμένοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀφ᾽ τὸ ἀφρόβλητοι τε εἶ), κ ὅτι χειρεῖσθαι μὴ ἄπορον ἀφ᾽ τὸ ἀπέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πρωμένοις εἶ), ῥᾴους ἦ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. & πολὺ μὲν χεῖρον ἡ μάχη συνέκη τοιάδε ἦσα. ἐπέστη ῥωμαῖοι φλογὰς φέροντες τοῖς πρωμένοις πῦρ ἐπίασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ᾽ αὐτάς. κ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσπεμένον, κ μετὰ τῆ ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τῦ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίστις τε κ κηροῦ πλέον ἐπ ἦ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλειμμένον ὥθεως ἔκειτο. ἔργα τε μεγάλα ἐκεῖνα κ ἀξιολογώτατα ἀφανίζετο. κ τοῖς ὑπ᾽ τ στοᾶν ὄλεθρος ἐδὲν ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲ γὰ τῦ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτοῖς. τοὺς ἦ πρὸς ἀδὸν ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ ἦ ἀπορία τε σωτηρίας, κ ἐκπλήξει κακοῦ τῦ παρεστῶτος, οἱ μὲ εἰς τὸ πῦρ εἰσίεσαν ἑαυτούς. οἱ ἦ & τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἀλάστρασιν ἐποιοῦντο. ὁπόσοι ἦ εἰς τὴ κατόπιν χωρήσαντες ὁδ᾽ ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας & τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, ὑδὲν δ᾽ ὀπτονοίας ἀφ᾽ τὸ ἄοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ἦ τ ἀπελθόντων ὅτι τὸ τεῖχος ὑδὲ ὀσιοῦν. κ ῥωμαῖοι ἀφ᾽ τῆ πυλῶν ἢ παρείκοι ὠθοῦντες, ἐκράτουν τῦ θησαυροῦ, καθ᾽ ὃν ἱερὰ ἰῶ χρήματα, κ διεκλάπη μ πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς, σαβῖνος ὁ μεταποίησεν εἰς τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις δ', ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τῶν φίλων οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύπῃ δ' καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐμέλλε, ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσκαμμένον καὶ μαχιμώτατον, τούτῳ ἐμβεβληκότες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνιέναι αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πθομένοις ὑπεκκέμενοι ἄδειαν καὶ σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυξημολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥᾶφος δ' καὶ γράτος χιλίους τ μαχιμωτάτων ἡρώδου στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασκελεῖς, ῥωμαίοις προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν ὑπὸ τῷ ῥάφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεδήκη τῇ ῥωμαίων ἐγηγόνει. ἰουδαίοις δ' ὡς ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπέλλον μὴ ἐμποδίσαῖς εἴ τε ἀπολιπομένου χρόνου παρούσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τιμὴ πάτριον. σαβίνῳ μὲ οὖν οὐκ ἦν ἀπιέναι μὴ τῆς στρατιωτῆς, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν ἃ τὰ πεπραγμένα. καὶ τὸ λίαν μὲ δύγνωμον τῆς πολεμίων ἐπ' ἀποροπῇ τ καταφρονούμενος εἶχεν. ἅμα δ' καὶ τὸν ἄφορον ἔξιν προσδοκῶν ὑπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δ' καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐγένετο τιμὴ ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὠρμημένων. διχίλιοι μὲν τῆς ὑφ' ἡρώδη ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀποστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρώδου ἀνεψιοῦ, καὶ τῆς μὲν πρὸς τὰ μετέωρα ἀπεωσμένου δι' ἀμπειρίαν τιμὴ εἰς τὰ πολεμικὰ τῆς ἀνδρῶν, ταῖς δ' δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δ' ἰσχυρά. ἰούδας δ' ἰεζκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὅτι μέγα δυνηθέντος, ὑφ' ἡρώδου δ' μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. οὗτος οὖν ὁ ἰούδας τοῦ σπουδάζειν τῆς γαλιλαίας συστησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ὅπλοις μὲν τῆς βασιλεῖ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ὑποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνοντας, ὑπερθυμίᾳ μείζονων προσημάτων, καὶ ζηλώσει βασιλείας τιμῆς, ὡς ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τοῦ δ' ὑβρίζειν προυσίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἦν δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δ' αἰνὴρ ὑπερεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὅτι μέγα προὔχων τε καὶ πεπιστευμένος. οὗτος ἀρθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῆς προσημάτων, διάδημά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ) ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀνήνου, τὸ ἐν ἰερειχοῦντι βασίλειον πίμπρησιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, πολλάς τε καὶ ἄλλας τῆς βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχῇ τ χώρας ὧν ἐπῄει ἐποίησεν τοῖς ἐπιστηκόσι λείαν ἀναγαγεῖν ὃ ἐγκαταλελειμμένα ὅπιτρέπων. ἐπέφερκτο δ' αὐτῷ τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ ταχείας ὅπισροφῆς γενομένης. ὁ γὰρ γράτος τῆς βασιλικῶν στρατιωτῆς ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅτι πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῆς περαίων ἀσυντάκτους ὄντας, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὅπλισμῃ μαχόμενοι διέφθαρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος

militum dispertiit, ad Sabinum autem pro alam quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi, nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello imperebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidādus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tū Romanorū partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimū conflictum transamnani homines incōpositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonē per

anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appoſita palatium regium incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis ratiouibus contineret in officio: qui verò externi ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum vt ipſis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributam obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitque diu poteſtas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuiſſet exequitur: maximè in Romanos cædibus læuiens, & milites regios, vtriſque ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode vſi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, immineb ántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſidiis exceperunt: ductoremque eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerunt: reliquosnihilo meliora iam ſpectantes ſuperueniens cum regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occaſionē conſerentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſupererat, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quòd eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoque Archelao ſe dedidit. ſed id aliquanto poſt factū eſt. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quiſque ſeditioſorum cœtus coiuerat, paſſim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipſi verò inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγῇ δέ τινος φάραγγος σώζοντος αὐτὸν γράτος ἐντυχὼν τῷ κεφαλῷ ἀποτέμνει. κατεφρόνει δὲ καὶ τοῦ διὰ τὴν ἰορδάνην ποταμὸν ἐν ἀμαθοῖς βασίλεια ὑπό τινων συσταντων ἀνδρῶν σίμωνι ὁμοπλησίων. ὅτος πολλὴ ἀφεσιμὴ ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὴ οἰκεῖον ἐᾶ ἔ) τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τῷ μὴ συγκατασάντας τῷ ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῷ διά τε τῷ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡγεῖσθαι. ἐπεὶ δ' ἀθέγγης ἀνὴρ ὅτε προγόνων ἔνδοξος ἀξιώματι, ὅτε ἀρετῆς προυσία, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαφέροντα, ἐτόλμησεν ἔνδον βασιλείαν φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τὸ πλέον ὑβρίσαι καὶ θηρίοις ὡς ἐν μεγάλοις πίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἔνδον τοιοῦσδε ἀνάλωμα χρυσόμβυον. ἦσαν ἦ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἔνδον μεγάλα προῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισόμβυοι, προβλημα ἔ) τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκασος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθις πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, ἐ ὑπερράτουν αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες ἐν αὐτῷ. ὁ ἦ διάδημα φορέμβυος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ἔνδον τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἀνακείμβυα εἶχεν τῇ αὐτῷ. διέμβυέ τε ὅπλου τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἰσχύς, βασιλεῖ τε κεκλημβύῳ, ἐ ἃ προάσειν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεσυμβύῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς ἐ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅπιμέγα προσκείμβυοι ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. τούτοις μὲν ὕβρει ἢ χρήσαιτ' ἔνδον τῆς πρώσθου ἀρχῆς, ῥωμαίους ἦ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, προϊόντος ἦ τε χρόνου, καὶ ἔνδον πλέον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διαφορὰξίς τε ἦν ἐν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας τῇ φονεύειν. ὅπιτίθενται ἦ τότε ἐ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον. καὶ προϊσάντες ἄριστον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τῇ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ περὶ αὐτὸν, πρεζῶν τοὺς κρατίστους κατακόντιζον. οἱ ἦ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῷ, γράβου συὶ τοῖς βασιλικοῖς, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπτης αὐτοῖς γιομβύης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολλῷ μὲν χρόνον τοιούτοις τέρποις χρώμβυοι μάχαις, ῥωμαίοις τε παρελύσησαν ἐς εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ὅπιμέγα. χειρωῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γράτῳ συμβαλών, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυσημβύος, καὶ ἄπορον ὅπι πλέον ὁρῶν τὰ σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅπι δεξιᾶς καὶ πίστεῖ τῷ θείᾳ ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὐτόν. ἐ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. ληστηρίων ἦ ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἄν τύχοιεν τινὲς οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεύς τις ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ κοινῷ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμβυοι, τῷ ἦ ὁμοφύλῳ φόνον μέγιστον ἐμποιοῦντες. ἦρος ἦ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πτοῦθάνεται τὰ πεφευγμβύα, σαβῖνον γράφαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας περὶ τῷ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀπαλαβών, τρία δὲ ὅπι συρίας

συρίας

συρίας τὰ πάντα ἰών, Ϲ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαπερ ὑπήκουε καὶ ἡ βασιλεὶς ἢ τινὲς τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο ὑπ' αὐτοῦ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι παρεσκεύαστο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ Βηρύτιοι διὰ τιμὴν αὐτοῦ τὴν πόλιν ὑπηκόους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει ὑπ' ἀρέτας ὁ Πετραῖος ἔχθρα τε τοῦ Ἡρῴδου φιλίαν τὴν Ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν τε ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε Ϲ ἱππέων. συναχθείσης δὲ ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐνὶ τοῦ αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίοις ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ὅρων τῆς Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτικαταξάντας εἰς μάχην ἐξέπεσεν, καὶ σπουδὴν ἐλών, ζωροῖς μὲν οἰκήτορας ἐπεδείξατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Οὖαρος ὅτι συμβουλίας τοῦ παντὸς στρατοῦ ἕνεκα, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνήγνιστον ὅτι τοῖς νεωτερισμοῖς ἦν. στρατοπεδεύεται δὲ ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαίου κτήματι, ᾧπερ ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Ἄραβες μίσει τοῦ Ἡρῴδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς Ϲ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες συμφὼ κώμᾳ ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ Ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν οὖσαν Ϲ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ὑδὶν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπρανται δὲ Ϲ ἐμμαοῦς, ἀάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τοῦ τελευτηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ Ϲ ἱεροσολύμοις ἤδη σωπᾷ, καὶ Ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν τῶν Ζάγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τὴν ὄψιν τῆς προσόδου τοῦ στρατεύματος ἐκ ὑπομείναντες ᾤχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐνδαῖοι δεινῶς τῷ ἀάρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν συνόδου τῆς πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, τοῦ δὲ πολέμου μηδαμῆ γνώμῃ τῇ αὐτοῦ, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπολωτήκασι δὲ τοῦ ἀάρου, ἰώσηπός τε ἀνεψιὸς Ἡρῴδου βασιλέως, γενάτος τε Ϲ ῥῆφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τοῦ στρατιωτοῦ ἄγοντες, καὶ τοῦ Ῥωμαίων εἰ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ ἐπ' ἀφίκετο ἀάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ἄαρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τοῦ στρατοῦ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δὲ οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν σαυρωθέντες διχίλιοι. μὴ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς ἔτι τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτητο αὐτοῖς Ϲ παρήκουσται. τὴν δογμάτων, Ϲ ὧν ἥξιου οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐν τῷ κακουργεῖν ἐφιέμενον αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίοις Ἰουδαίοις συνεσκηναγωθανόμενος, ἀπεῖχε εἰς καταλήψιν αὐτοῦ. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ἄαρος τοῦ πλήθους συγχωρήσαντας αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτοῦ. καὶ σαρ δὲ τοὺς μὲ αὐτοῦ πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι τε συνῆλθεν ὄντες ἡρῴδου, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ κόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φεισαμένου τοῦ δικαίου καὶ τοῦ οἰκείου ἐς ἔργου.

A vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præterundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruum manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta A Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, B venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui C Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec D his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extre- E mam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio F enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum G monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consaluratũ, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

XVII.

ἔαεος μὴ δὴ ταῦτα κατασπάμβυος, Ϲ φρεσὶν ἱεροσολύμων τὸ μὴ θεότερον καλιπὼν ζῆμα, ἐπ' αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ ϑ' ὅπῃ ῥώμης ἑτέρων θεσμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ κ' ζιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τλὼ ῥώμιλω θρεσβεία ἰυδαίων ἐαεσυ τ' ὀπόςολον αὐτ'ῷ τᾷ ἔθνᾳ ὅπῃ κεχωρηκότος ἰαῤ αἰτήσεως αὐτονομίας. μὴ ἦσαν οἱ μ' θρέσβεις οἱ ὅπος αλέντες γνώμη τὼ ἔθνες πεντήκοντα, σωΐς ατο ϑ' αὐτοὶς τ' ὅπῃ ῥώμης ἰυδαίων ἰαῤ ὀκτακισχιλίοις. καισαρός τε σωνέδεσαν φίλων τε τ'ῷ αὐτ', μὴ ῥωμαίων τ' θρώτων σωναγαγόντος ἐν ἱερᾷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτ' ἰδρυμβύω, οἱ μ' θρέσβεις μ' τὸ πλῆθος τ' αὐτόθι ἰυδαίων ἀφικνεῖν), ἀρχέλαος ϑ' μ' τ'ῷ φίλων, ὁπόσοι ϑ' συγγυεῖς ἦσαν τ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μ' σωετετάχθαι δ'ᾳ μῖσος, τὸ θεὸς αὐτὸν ὑς έρων, τοῖς ϑ' θρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτ' δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰχμὴ τῇ αὐτ'ῇ οἰόμβυοι γνήσεσθαι ὧδ' καίσαρι κατ' αἶσρὸς οἰκείου διάδ' θεᾶσθαι θεσθυμεῖσθαι. παρλῶ ϑ' ἤδη κ' φίλιππος ὑπὸ συείας, ἐξορύναντος αὐτὸν ἀκάρι, τὸ μ' κεφάλαιον, ὅπῃ συνηγορία τάδ' λφε, πάνυ γὲ δύνοι ἐαεσ αὐτ'ῷ. γνομβύης ϑ' τ' βασιλείας μεταπλώσεως, Ϲ τάδ' ὑπώπλιεν ἐαεσ, νέμεσιν αὐτῆς γνώσεσθαι δ'ᾳ τὸ πολλοὶς ἐϊ) ζοις αὐτονομίας γλιχομβύοις, ἐκ ὑσεριῶν τὸ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι. λόγω ἤν ζοῖς ἰουδ'αίων θρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅπῃ καλύσει τ' βασιλείας ἥλπιζον λέγειν, ὅπῃ κατηγορία τ' ἡρώδ' ὧδαμομῶν ἔπον). βασιλέα μ' ὀνόματι ὑποφαίνοντες, τ'ῷ ϑ' ἐν ζαῖς τυραννίσιν ἑκάς ης τὸ αἰκεσον σωαδιξαμβύον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἰυδ'αίων σωυθένια χρῆσθαι, ζᾶ πολλὰ μ' φύσει τῇ αὐτ' θεσπαμυργεῖν ἃ ἀπολλαγμβύον. πολλῶν γὲν ὄντων οἱ ὀλέθρις ὑπολώλειεν, ἐκ ἰσορήσειν τ'ῷ θεότερον πολλᾷ δυσυχεσίεις τὸ πάθος ἐκείνων τὰς ζῶντας ἐϊ), ϗ μόνον ὧν ὄψει μ' δ'ανοία ἐπ' αὐτοὶς αἰαθεῖν, ἀλλὰ μ' ὧν τ' ὑσίας. πόλεις μὴν γε τὰς μ' θρειοικίδας, Ϲ τῶν ἀλλοφύλων οἰκουμβύας κοσμῆσθαι μὴ παύσαδαι καταλύσει τε μ' ἀφανισμ'ῷ τ'ῷ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτ' κατωκημβύων. πενίας ϑ' ὑπέρον τὸ ἔθνος ἀναπλήσειαν, σωὶ ὀλίγοις δ' ἀμοιρ παρληφότα, τ'ῷ τε δυπαρίδων ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ὑποφερόμβυον, μ' οἷς συχαρήσειε τ' ἄδειαν τ' ζιῶ, ψίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. μ' χωεὶς μ' θεᾶσθαι φόρους ὑπιβαλλομένους ἑκάςοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωεὶς ϑ' ὑποείας ἐϊ) ὧδα καβαλας αὐτ'ῷ τε μ' οἰκείοις μ' φίλοις, μ' τ' ἄλλων, οἱ ἐπ' σωωφέλει τ'ῷ φόρων ἀξιοῖεν, δ'ᾳ τὸ μὴ ἐϊ) κτῆσαν τὸ αὐβείσε, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυείων δ'ιδομένων. παρθένων μβύτοι φθοράς, μ' γυναικῶν αἰχμυίας, ὁπόσας ὅπῃ παρσινίᾳ Ϲ ἀπανθρωπία δρωμβύας, σιγᾷν, δ'ᾳ τὸ, ἡδονλὺ ἴσλω ἐϊ) τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ γενέναι, τ' σὺν τῷ αἰκήσασα αὐτὰ ἐϊ). ζσλυσδε ἡρώδ'λν ἐπεισάγεσθαι τλὼ ὕβειν αὐτοῖς, ὁπόσλν ἂν αἰ θείαν αἰθρώπων ὅπισατεῖν δυνάμεως αὐτ'ῷ ὧδαγνομένης. πολλῶν γοὺν αἰᾶς ἀσεων ὧδαλαβόσων τὸ ἔθνος, ἀδεμίαν ἰσορᾶσθαι πώποτε ζαιάδε δυσυχίαν ὑπελθῦσαν αὐτ', ὧδ' δ' εγμα κακώτεως, λὺ αὐτὸ ἡρώδης ἐκτείνει τὸ ἔθνος. μ' δ'ᾳ ζαῦτ' εἰκότως ἂν ἡγεῖσθαι τὸ ἀσμβύως ἀρχέλαον βασιλέα θεσσεπεῖν, οἰομβύοις πάντα ὀρθοῦσθαι τ' ὅπῃ βασιλεία ἰσόμβυον ἡρώδ'ι μεζόνως φαίνεσθαι, μ' τὸν τε πατέρα σωολοφύρεσθαι

φύεσθαι αὐτῷ θεραπαίνας, εἰ ἢ μείζω τυχεῖν δυνηθεῖεν, Ⓒ τὰ ἄλλα οἰκειούμενος. τὸν ἢ δ' εἰσαεὶ μὴ οὐχ ἡρῴδου γνήσιος παῖς δοκοῖτο εἶναι, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἔθνους τὴν δόξαν αὐτοῦ, Ⓒ ταῦτα μηδέπω τέλεον κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, δόξαι τὸ δὴ καίσαρι δ' ἕναι, κἢ μὴ, τὴν ἀξιοῦσαν εἶ). Ⓒ ὧδε δ' ἦλθε τὸ τὴν εἰς αἰεὶ ἀρετῆς πάντας τοῖς ἀρχθησομένοις μεμηνότος, Ⓒ δυνάμεως, ἣν χρήσαιτο αὐτοῖς, ἀπὸ τοῦ ἐν ἀνθρώποις ἀποδειχθείσης θεάσεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις, κἢ τοῦ θεοῦ, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μὴ ποιησάμενον. ὡς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτοὺς, θεοὺς τῇ λοιπῇ ἀνάγκῃ, Ⓒ ἔγκλημα τὴν ἀπιστίαν Ⓒ ἀπλοΐαν ὅτι τῇ ἀρχῇ θεσπεσιούμενος· ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τὴν ἀξιώσεως, βασιλείας κἢ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπαλλάχθαι, θεοδώκειν ἢ συείας γεγονότας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτι εἴτε ἀληθῶς σωφρόνως εἶεν κἢ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ θεσπεσιμένοι. εἴτε κἢ δύστακτοι μείζοσι τύχοντες οὐ δυνήσονται αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τοῦ ἰουδαίων ἐρηκότων, νικόλαος τοῖς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρῴδην μὲν, ὅτι τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον· ἐγὼ δὲ δεῖν τοῖς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μείζοις, Ⓒ ὧδε ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένοις, ὅτι νεκροῦ κατηγορίαν συνιθέναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου θεσχεθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων ἀνεπίθετ. οἱ δὲ εἰνώμενοι θρασύμασιν ὧδε τοὺς νόμους, κἢ σφαγὰς ἄρξαντες τὸ κωλύειν ὑβρίζοντας θεσμοθεμένων, ἀμυνῶν ἠξιοῦσθαι ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, κἢ τὸ σασάζειν ἡδονῇ ἀπαιδευσίᾳ τὸ πείθεσθαι δίκῃ κἢ νόμοις, ἀπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲ οὖν νικόλαος.

lucti publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse populatibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputandæ esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, essèque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καίσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας πῆ ἑαυτῷ τὴν διαδοχὴν.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲ τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνεται, τοῖς ἢ ἡμίσεος τὴν χώρας ἧπερ ἡρῴδη ὑπετέλει ἐθναρχίαν καθίσας), τιμήσειν ἀξιώμενον βασιλείας ὑπεχνέμενος εἰ περ τιν τοῖς εἰς αὐτὸν ἀρετὸν θεσσφέροιτο. τιν ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, τετράρχαις δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέρας παρεδίδου, φιλίππῳ κἢ αντίπᾳ τῷ θεὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε περαία, κἢ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορεῖτε ἰῶν, τάλαντα δισχίλια τὸ ἐν' ἔτος. Βατανέα ἢ σὺν τραχωνίτιδι, κἢ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν θεσσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συντελοῦντα, ἰδουμαία τε κἢ ἰουδαία, τὸ τέταρτον μέρος ἔτι τῶν φόρων ὧδαλέλυντο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποβαλεῖν τῇ λοιπῇ πλησθύϊ. Ⓒ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, σεβαστός τε καὶ τύρος, Ⓒ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ Ⓒ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ Ⓒ γαδαρεῖς κἢ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποῤῥίξας αὐτοὺς τὰ ἄκρας ἕως συείας θεσαθήκειν ποιεῖται. θεσῆσαν δὲ ἀρχελάῳ φορεῖ χρημάτων τὰ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, οἷς ἢς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τοῦ πατρῴων παρῆν.

CÆsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus. Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris, tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentíque ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Phetoræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

Cap. XIIII.

De Pſeudalexandro.

XVIII. His ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam ſtaudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione inſingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, mortis ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurãdo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpẽ incolumi-

σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τ διαθήκαις ἀπονέμει, ἰαμνία ἡ λῦ ταῦτα καὶ ἄζωτος, Ϲ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου δῆσήμου μυριάδες πεντήκοντα, καῖσαρ χαείζεται καὶ τ ἐν ἀσκάλωνι βασίλφον οἴκησιν. λῦ ἡ καὶ ταύτη πρόσοδος ἐκ πάντων, ταλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λῦ ἐν τῇ ἀρχελαΐδι ἀρχῇ. κομίζονται ἡ Ϲ οἱ λοιποὶ τ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ ἡ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπεπόθει μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου δῆσήμου, καὶ συνώκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρᾳ υἱέσι. χαρίζεται ἡ καὶ ὁπόσα αὐτοῦ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τ βασιλέως, ὄντα πενταισοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τ σκυλᾶν ὑπερξελόμενος, ἐκ ἔτυ μεγέθ τέλους ὡς μνήμη τ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

ΤΟύτων ἡ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθι ἡ δ σιδωνίων πόλεως ἀπατεθραμμένος ὥδά τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσώκησεν αὐτὸν εἰς τὸ ὁμοιότητι μορφῆς ἡ τοῦ ἀλέξανδρον αὐτοῦ τ ἀνηρημένον ἰὸν πρόσθυ ἐμαρτυρεῖτο ὥδά τοῖς θεωροῦσι. Ϲ τοῦτο παρόρμημα λῦ αὐτοῦ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι δ ἡγεμονίας. Ϲ ὁμοτραφήμονα ὥδα λαβὼν ὁμόφυλον ἀνδρα, ἐμπειρεῖον ἡ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, ποππεὸν ἡ ἄλλως, καὶ ταραξᾶι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτοῦ γνώμενον, ἀπάφαγεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ πρόσθυ παῖδα ὄντα διαλελεμμένον ὑπό τινος τῶν ἀπελεῖν αὐτὸν ἐσαλμένων. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἱ ἀπατήσειν ἐμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε προεποίησαι καὶ τ ἀδελφὸν ἀριστόβυλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρωτο, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας ἐκ ἀπήλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτῃ προσενεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυπορηθεὶς δόσει τῇ σεβαστῶν, ὅθι μᾶλλ ἀνῆρεν. πολὺ ἡ λῦ συνεπῦθεν ὁπόσα αὐτοῦ προσῆκε χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τὸ ὑπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς δυνατούς, ὅθι ῥώμης ἠπείγετο, ὥδα πομπῇ τῶν ἰδιοξένων. καὶ διημαρχία προσβαλὼν ἐκ ἠτύχει Ϲ τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγόμ. προσήκατό τε ὥσπερ βασιλεῖ οὔτε ἄλλοι, Ϲ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡρώδην, καὶ δύναται λῦ. αἴτιον ἡ λῦ, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους συνὼ τῷ φερεγλύφῳ τ μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὠμιληκόσιν ἀλέξανδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίμ τὸ μὴ ἐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ), καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὠμνυσαν. ὥς τε καὶ προελθόντος εἰς τ ῥώμην λόγου τ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξήεσαν, τῷ ὥδᾷ δόξαι τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι ὅλῳ τὸ μεῖζον αὐτῷ ἦθος ὁπότε χωρῶν κῦ τῇ γενωπῇ διαφερομένους. καὶ πᾶν βασίλφον πρὸς αὐτὸν χῆμα λῦ ἀναλώματα τ ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πρὸς ἀσφ ἐγένοντο τῆς πλησθύος, ὅθι βοήσας τε ἄφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτυ παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ὑδέν ὅπ ἐκ ἐφεδαστο.

καίσαρα

καίσαρει ἢ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία πρὸς αὐτὸν, ἠπίστει μὲν A
ὅλως τὸ μὴ αὐ ῥαδίως ἀπατηθῆναι ἡρῴδην ἐν τοιούτοις
σιν ὅτι μεγάλα αἰήκουσιν αὐτῷ. ὅμως ἢ τῇ ἐλπίδι
κίλασθαι τὸν αὐτὸν τινὰ ἐξελεύθερον ὡμιληκότα τοῖς
μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ
τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἢ ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ὅτι τῇ
κρίσει τῶν πολλῶν ῥυόμενος. ὁ μὲν καίσαρ διηπάτητο.
ἀλλ' ἵν' μὴ ἐμφερὴς ὁ μὲν ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρό-
νως σκοπίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργία τε γὰρ ἐτεθάχω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ἅμα τὸ σκεινῷ ῥοδαρὸν τοῦ
σώματος ὑπὸ ξοφῆς ἐρυναγότητος συνερχόμενον, ὥστε
τὰ ἐναντία τῷ δεδιότι σκληρότερον ἐξειργάκει τὸ σῶμα.
θεασάμενος οὖν συμπνεύσμον ὅτι ψευδολογία δι-
δασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν,
ἐζήτησε τοῦτ' ἀριστοβούλου, τί γὰρ γενόμενος συνεκλαπέν-
τος αὐτῷ, καὶ δι' οὗ αἰτίαν ὁ ψευδαγγόνει μεταποιού-
μενος τὴν ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἔτι γενο- C
νότας. φαμένου ἢ ὅτι νήσου τῶν κυπρίων καταλελείφθαι,
κινδύνων ὑποφεύσει τὴν κατὰ θάλασσαν, εἰ τοῦτ' αὐτῷ συ-
ναίρη τὸ σφὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαριάμμης
γένος, ἀλλὰ τοῦτων ἀριστόβουλος μόνος τὴν ὑπεύθυ-
λον νότας. ταῦτα διϊχνευόμενος, καὶ σωιεσῶτος αὐτῷ
τὴν μηχανοποιὸν τῆς πλάσεως, καίσαρ καταμόνας ἀπολα-
βὼν τὸν μειράκιον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε προσκείσεται
τὴν μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτην χρησαμένῳ τὸ μὴ ἀπολόμενον D
τὴν σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ
ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶναι εἰδέναι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπο-
βούλημα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὧς γεγονὼς
τυγχάνεις. καὶ δὴ, ὁ γὰρ ἰὼν ἄλλως πρᾶσσειν, φράζει πρὸς
τὸν καίσαρα τὸ ὑποβούλημα, ὄντι ξόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχά-
νοι συγκείμενον. καὶ ὁ καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, οὐ
γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρασμεῖον ὁρῶν
αὐτουργῆσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις κατα-
λέγει. τὸν ἢ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη ἢ ἥρκει μι- E
λίοις ὁπόσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δράκε-
ντος ἀναλωκέναι. τὰ μὲν τὸν ψευδαλέξανδρον
τολμηρῶς συντεθέντα, ἔτους ἀκλεοῦς εἶχεν.

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilò in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptо Aristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed supereſſet saltem Aristobulus: Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temeranium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XIX. F

ΑΡχέλαος ἢ τὴν ἐθναρχίαν ἐβασίλευεν, ἐπεὶ εἰς
ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθὸν ἀφελό-
μενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι καλῶν συσκήπτοις σασιώ-
ταις, ἐλεάζαρον τὸν σκεινοῦ ἀποκαθίσας ἀδελφόν. ἀνοι-
κοδομεῖ ἢ καὶ τὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον σκωφρεπῶς, ὥστε
ὑδάτων ὁπόσα νεφαὴ τὴν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα,
ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποιήμνιος τοῦ G
πεδίου φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένοις. κώμην ἢ κτί-
σας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται, καὶ τὸ παῖδι πα-
ρέβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα, ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην
ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν ἰουδαίοις γαμεταὶ
ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατείβει ἢ ὑδὲ ὁ ἐλεάζαρος

Cæterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὅτι καθαρὸς ἀθέντος αὐτῷ ζῶντι ἰησοῦ τοῦ σιὲ παιδός. δεκάτῳ ἢ ἔτει τὴν ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ
πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔτι ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μηφέοντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορῆσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicátaque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπηκόως ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ οὐκ ἠμέλησεν ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸν ἄνδρα τὸν ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ὄνομα ἦν, μεταπεμψάμενος, γράφειν μὲν ἀρχελάῳ οὐδὲν ἠξίωσε. σὺ δὲ ταχὺν ἐπὶ φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγῃ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ἡ δὲ ἔπλευσεν εἰς τὴν ἑξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν δώχοις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε διάνοιαν ὑποπτεύσας τοῦ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ καῖσαρ ἀφικομένου ὅτι τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνῃ, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τῆς γαλατίας, ἃ δὲ χρήματα ἀπωλέσκατο. θέσπεσον δὲ ἢ κληθεὶς ὅτι ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐνεδείκνυται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχις δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέως πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαι οἱ αὐτὸν βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ ἀνεγρόμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι οἱ τὸ ὄψιν αὐτῷ, μέλλοντες) τὰς μάντεις, οἷς ἀνέφαστον ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέρους, ὁ δὲ εἰς ἕνα ἔκρινε πᾶσιν ἀφίκνησις, σίμων ἀνὴρ ἰδίους ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ἐπ' ἐσθλοῖς πράγμασιν, βόας μὲν δὲ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπομένειν τὸ ζῶον. μεταβολὰς δὲ ὧν πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρισμένην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἀδύνατος. τὰς δὲ ἀσάχυας δέκα ὄντας, τοσοῦδε ἀριθμὸν ἐνιαυτοὺς ὁρίζειν. πρὸς ὃ δὲ καὶ ἐνίους ἀναγίνεσθαι θέσεις, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δὲ ἡμέρα μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συμπλῆσαι, ὁ ἀναγκαλούμενος ἀρχέλαος πεμπτὸς εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. οὐδὲ πλήσια δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ ὄντι. ἢ ὡς πρότερον εἶπον, σωφρονεῖ παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἡρώδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνῃ τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ παιδὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τοῦ λιβύων βασιλέως γαμεῖται. μετὰ ταῦτος δὲ τὸν λιβύος χρόνου ὄντα ἐν καππαδοκίᾳ οὐδὲν τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μριάμμην ἐκβαλὼν, ἔρωτος δὲ αὐτὸν τὸν γλαφύρας ἐπέσρεψεν ἔρως. καὶ συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, οἵου δὲ ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὑπισχνεῖται θεασαμένη, χαίρειν καὶ προβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φάναι, γεραφύρα, σωτηρίας ἄρα λόγῳ, ὃς ἅπασα ἐλεγεν εἰ γυναιξὶν ἡ συνωμολογήσασά μοι, καὶ συνοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λάθῃ παρεισδῦσα ἔρωτας τοῖς ἐμοῖς, δευτέρων ὑπθυμία γάμων. πληθώρα δέ σοι οὐδὲ ὕπος ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ οὐδὲ καταικλῖναι νυμφίον, ἀφρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ὑπισχυσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συνηθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, αὐδεμὰ μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' ἐγώ γε ἐκ λήθω ποιήσομαι δύνοίας τὰς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦτος, ἐμοὶ ὥσπερ οἱ καθαρσιεύσασά μοι. ταῦτα δὲ ἐνεσημήνατο πρὸς τὰς συνήθεις τὰς γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ ὡς ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἰ δέ τὸ πρὸς τὸν βασιλέων αὐτὸν σωφρονικέναι, καὶ ἄλλως ὅτι οὐδὲ δίκαιόν τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφύσεις, καὶ τοῦ θείου προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα πρόνοιαν τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν νόμισα εἰπεῖν ὅτῳ.

ὅτῳ ἢ ἀπιςεῖται τὰ διάδε, γνώμης ἀναμφυος τ' ἑαυτῦ κώλυμα ἐκ αὖ γένοιτο τῦ ἐπ' ἀρετῖ αὐτῦ προθυμῶ. τ' ἢ ἀρχελάε χώρας ἀποτελοῖς προσνεμηθείσης τῇ σύρων, πέμπεται κυρινίος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμφος τὰ ἐν συρίᾳ, κ τ' ἀρχελάε ἀποδωσόμφος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπῦ ἱςοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρινίος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας κ ἰουδαίας, & ἀποδωσόμφος τοῖ ἀρχελάε ὑσίαν. μεταπεσούσης τ' ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. κ ὡς κωπώνιος ἐκ τῆς ἱππικῆς τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. & ὡς ἰούδα τῦ γαλιλαίε. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, κ ὁπόσαι ὧν αἱ ἰουδαίοις φιλοσόφων, κ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης, κ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐς αἰασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, κ πρὸ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίε ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, κ ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνην μὴ πρῶτον πάρθων πρεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρῴδε τε τετράρχε πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα & ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τε βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, κ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. & ὀν ξόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐε μ' ἢ τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβας εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐζωείδη, κ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτῷ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππας. Κεφ. θ

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, & ἑλλήνων, & πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατηγόν δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτῷ τὴν εἰκόνα. Κεφ. ια

Τὰ συμβαίντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσινᾶον & ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equeſtris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæſaris adminiſtraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiuſque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus ſit propter clàm illatas Hieroſolyma à Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream à Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtque poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & vtriuſque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in publicatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boë hi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen post quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Phariſæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc promis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem contubauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuéque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη ἐπὶ τὴν ἰουδαίων οὐσίας, καὶ ἰωάννης ὁ ἐπίκλην ἀρχιερεὺς ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ὁ ἐπίμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαυλανίτου.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τὴν εἰς τὸ βουλὸ συναγομένων αἰτήσας τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπ. τετελεκὼς, καὶ δὴ πασῶν ὁδὸ ὕστας, ὑπατος γενέσθαι, τότε ἄλλα ἀξιώματι μείζας σωὺ ὀλίγοις, ὅτι συρίας παρὼν ὑπὸ καίσαρος, δικαιοδότης τὸ ἔθνοις ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῆ ὑσιῶν ἐγενήσατο. κωπώνιός τε αὐτῆ συγκαταπέμπετο, ἵππεως τῆ ἱππέων ἡγησόμενος, ἐξουσίαν τὴ ὑπὲ πᾶσιν ἔχουσία. παρὼν ὁ καὶ κυρίνιος εἰς τὸ ἰουδαίων προσετέθειτο τῆ συρίας γενομένω, ἵνα τιμησόμενός τε αὐτῆ τὰς ὑσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάυ χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δύνῃ φέροντες τὸ ὑπὲ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκοῆσαι, ὑποκατέβησαν τε εἰς πλέον ἐλθεῖν πεῖσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθὸς ὢν ὄντος υἱὸς λιὼ. καὶ οἱ μὲ πεισθέντες τὸ ἰωαζάρου τῆ λόγων, ἀπετίμων χρήματα μηδὲν ἐνδοιάσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ἔνομα γαμάλα, σαδδούκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἐπείγετο ὑπὲ ἀποστάσει, τὸ τε ὑποτίμησιν ἐδὲν ἄλλο, ἢ ἀπείρως δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, ἐπ' ἐλευθερίας ἐπ' αὐτὴ προκαλούμενοι τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲ κατορθοῦν εἰς τὸ δύναμον ἀναπειμένης τῆς κτίσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τὸ ταύτης θεῖόντος ἀγαθὸ, τιμὴν τὸ κλέος ποιήσεσθαι τὸ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ἐκ ἄλλως ἢ ὅτι συμπροάξει τῆ βουλημάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, αὖ μεγάλων ἐρασθέντα τῆ διανοίᾳ καθ' ἑαυτοὺς, μὴ ἐξαφίωνται φόνου τὸ ἐν αὐτῆς. καὶ ἡδονῆ γὰ τὸν ἀκροᾶσιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὔκοπτεν ὅτι μεγάλη ὑπιβολὴ τὸ βουλήματος. κακὸν δὲ ἐκ ἔστιν ὃ μὴ φύεντος ἐκ τῆδε τῆ ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω τὸ εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐχ οἷόν τε ἄπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, καὶ ὑποστάσεσιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρύοιεν τὸν πόνον. λῃστηρίων δὲ μεγάλων ὑπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῆ ὡρώπων, δόξᾳ μὲ τὸ ὀρθουμένω τῆ κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῆς A
ἀνθρώπων, εἴς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὺς χρωμένων ὀλιθυ-
μίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῆς ἀσεβοδεσποτείας. ὁ δὲ, τῶν πο-
λεμίων. λιμός τε εἰς ὑςάτην ἀναγκαίμβους ἀναιρυντίας,
καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καῦσφαγὰς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱε-
ρὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῆς πολεμίων ἡδὲ ἡ ςάσις.
ὅτως ἄρα ταῖς τῶν πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολαὶ με-
γάλας ἔχει χείρονας τῶν ὑπολειμμένων τοῖς συμπεσοῦσιν,
εἴγε καὶ ἰούδας, καὶ σαδδοῦκος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πείσακτον ἡμῖν εἰσάγαντες, καὶ ταύτης ἐρασῶν ὑπορη-
θέντες, φορὰς τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέ-
πλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυ-
τεύσαντο τῆς ἀσωμήθει φοβερωτέρας φιλοσοφίας τοιάσ-
δε, ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ
τῆς κατ' αὐτοὺς ἀνεδαφέντα τοῖς νεωτέροις ὀφθορᾶς
τοῖς φθόγμασι συνετύχει.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις ἦσαν παρὰ ἰουδαίοις, καὶ ὁποῖαι.

C

IOυδαίοις φιλοσοφίαι ξεῖς ἦσαν ἐκ τῶν πάνυ ἀρχαίων
τῶν πατρίων, ἥτε τῆς ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν σαδδουκαίων, τρίτην
δὲ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν
τοῖς ἔθεσι αὐτοῖς ἡμῶν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν
ἰουδαϊκῶν πολέμων. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτοῖς ἐπ'
ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δίαιταν ἐξευτελίζουσιν, ὑ- D
δὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος
κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, πε-
ρεμάχτον ἡγούμενοι τοῖν φυλακτοῖν ἐκ θεοῦ λόγοις,
καὶ τῇ ἐκείνης βουλῇ τε καὶ ψήφῳ τὰ πάντα ἀξι-
οῦντες, ὑδὲ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ βουλόμενον τὸ ἐπ' αὐτῆς
ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δοκῆσαι τῷ θεῷ κεῖσθαι ἡγεῖσθαι, καὶ τῷ
ἐκείνης βουλευτηρίῳ, καὶ τῇ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι E
προχωρεῖν μὲν ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχύειν τὴν
ψυχὴν πᾶσι ἐνεῖ, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε
καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας βεβιωκόσιν ἐν τῷ βίῳ
γένοιτο. καὶ τὸν μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίεσθαι, τοῖς δ'
ῥᾳδίως τὸν ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις
πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα λόγων τε καὶ
ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσεσι τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι
φερομένα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρ-
τύρησαν ὀλιγωδύσει τὸ ὂν πᾶσιν κρεῖσσονος, ἔντε F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαῖοι δὲ τὰς
ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ
ὐδαμῶν πάνυ μεταποίησις αὐτοῖς ἐν τῷ νόμων. φοβοῦ
γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας μὲν μετίασιν ἀμφιλο-
γεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔβδ
ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοῖ φρόνους τοῖς ἀξιώμασι.
φέρεσθαί τε ἀπ' αὐτῶν ὑδὲν ὡς ἔσπειν. ὁπόταν γὰρ ἐπ'
ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας,
προχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει δῆμος τὸ μὴ G
ἄλλως ἀνεκτοὺς ἡγεῖσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἰσχυοῖς δὲ ὅτι
μὲν θεῖα καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανα-
τίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, περεμάχτον ἡγούμενοι τὸ δικαίου τοῖν φοβοῦ. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὀλιτελοῦσι διαφορᾶσθαι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ καθαρισμοῦ, ἐφ' αὐτοῖς ταῖς θυσίας ὀλιτελοῦσι.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant.

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Pisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniuriis, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc sufficerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris condita.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὅτι γεωργίᾳ τετραμμένοι. ἄξιον ἦ αὐτῷ θαυμάσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων ποιν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιᾶς συνελθὸν, ἐν τῷ ὀπτιδεύεσθαι μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τε κοινὰ αὐτοῖς ὄζιν, ἀπολαύοι ἢ ἐδὲν ὁ πλούσιος τ οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μηδ' ὅτι ἓν κεκτημένος. καὶ τάδε σεμνύουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ἔτι γαμετὰς εἰσάγουσι ἢ ἔτε δύλων ἀπτιδεύουσι κτῆσιν, τὸ μὲ εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ ἢ σύσεως ἐνδιδόναι ποίησιν. αὐτοὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῷ ζῶντες ὅτι δικαιοσύνῃ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ὀπτιχρῶνται. ἀποδέκτας ἢ τῷ σεμνοτάτων χειροτονοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἀνδρὰς ἀγαθοὺς ἱερεῖς δικὰ ποίησιν σίτε τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι ἢ ἐδὲν παραλλαγμένως, ἀλλ' ὅπ μάλισα ἐμφέρεσθαι δοκῶν τοῖς πλείσοις λεγομένοις. τῇ ἢ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος ἢ τῶν ἐλευθερίας ἔρως ὄζιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τ θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτους τε ἰδέας ὑπομένειν παραλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τιθέντα καὶ συγγενῶν τιμωρίας, ἢ φίλων ὑπὲρ τ μηδένα ἄνθρωπον φοβεῖσθαι δεσπότην. ἐωρακόσι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτῷ ὑπὸ τοιούτοις ὑποσύσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπόν. ὁ γὰ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τι τ λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, τοιωυτίον ἢ μὴ ἐλάσσονος ἢ ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένῳ τ βαρβαρείαν ὁ ἀληθόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται. αἰσία τε τῇ ἐπεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος μᾶσίν φλώρου, ὃς ἡγεμὼν ὢν, ἐξουσίᾳ τῷ ὑβρίζειν ἀπονοήσαντος αὐτοὺς ἀποστῆναι ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μ' ἰουδαίοις, τοσάδε.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετραρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρηνίου ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα ἀποδόμενος ἤδη, ἐ τῷ ἀποτιμήσεων πέρας ἐχόντων, αἰ ἐνενηκοστῷ ξιακοσιῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μ' τὸν αἰτανίου ἐν ἀκτίῳ ἥτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιαθέντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τ τιμῆς, ἄνανον τ σὴθ ἱερᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης ἢ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὸν ἑαυτῶ παρλαβόντες καθίσαντο. καὶ ἡρώδης σέπφωριν τειχίσας, σεσχημα τῆς γαλιλαίου παντὸς ἦλθ αὐτὸν αὐτοκρατορείδα. βηθαραμφθᾶ ἢ, πόλις ἰουλίᾳ καὶ αὕτη, τείχει περιλαβὼν, ἰουλιάδα ὑπὸ τ αὐτοκράτορος ἀγορδίαν τῆς γυναικός. φίλιππος ἢ φανεάδα, τὸν σεσὶ τοῖς πηγαῖς τῆς ἰορδάνου κατασκευάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην ἢ βηθσαϊδὰν, σεσὶ λίμνῃ ἢ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ὠδαχὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων ἐ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. κωπωνίου ἢ τὸν ἰουδαίων διέποντος ὃν ἔφην κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε σεβάσετα. τῷ ἀζύμων ἢ ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἣν ἀνοιγνύναι τὰ ἱερὰ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρωῖον γένεται ἡ αἴσις αὐτῷ ἀνδρες

ἄνδρες σαμαρεῖται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες A Samaritani quidã clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum : quo factum eſt, vt poſthac IV. ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuertitur ſucceſſore accepto M. Ambiuio : cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuítque reipublicę annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus : in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem : Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius? à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem : quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim : cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in cócubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactꝰ præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

καὶ διαπαντὸς τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ φοβερώτερον ὅπι τοιούτοις νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κωπώνιος μετ' ὀ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος ὁ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀμβιβοῦλος, ἐφ' ὃ καὶ σαλώμη τῆ βασιλέως ἡρώδου ἀδελφὴ μετασάσα ἰουλίαν ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν B πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, & ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῷ ἄφθονος. διαδέχεται ὁ κὴ τοῦτον ἀννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ κὴ τελευτᾷ καῖσαρ, δεύτερος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἑπτὰ ὁ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, ἐφ' οἷς μῆνες ἕξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τούτου ὁ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ C καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται ὁ τῷ καίσαρι τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τέτος δὲ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτοῦ παρθυαίοις ἐπάρχος διάδοχος αἰνίου ῥούφου ἰαλέριος γράτος, ὃς παύσας ἱεράδαν αἴσιον ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον ὁ μετ' ὀ πολὺ μεταστήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν D ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ ὑστέρῳ, καὶ τόνδε παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τιλὶ ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πλέον κὴ τοῦτ' ὁ ἐνιαυτὸν τιλὶ ἡμιλὶ ἔχοντι διεξῆλθετο χρόνος, κὴ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος λὶ αὐτοῦ. καὶ γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνθεκα ἔτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος ὁ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρώδης ὁ τετράρχης, ὅπι μέγα λὶ τοῦ τιβερίου E φιλίας προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ τιβεριάδα, τῶν κρατίστων ὑπάρχουσαν γαλιλαίας ὅπι λίμνη τῆ γυνησαρίτιδι. θέρμα ὁ ἐστὶ ἀπωθεν ἔνεστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες ὁ ᾤκησαν, ἐπὶ ὀλίγον ὁ & τὸ γαλιλαῖον, κὴ ὅσοι μὲν ἐν τῆς ἀπ' αὐτοῦ γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς ἕδραν εἰς τιλὶ κατοικίαν ἀγόμενοι, πένες ὁ καὶ τοῦ ἐν τέλει. ἐδέξατο ὁ αὐτοῖς συνοίκους κὴ ἐκ παντοχόθεν ὅπι F συναγομένους ἀνθρώπους, ἐπὶ δὲ οἷς μήτε σαφῆς ἐλευθέρωσις, πολλά τε αὐτοῖς, κὴ ὅπι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, καὶ ὑπηρέτησεν, ἀνάγκασμα τῷ μὴ ἀπολείπειν τιλὶ πόλιν ὑπόθεσις, κατασκευῆς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς νόμον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ὅπι μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε λὶ G ἀνθρωπείοις τιλὶ ἱδρυσιν πιβεριάδι γενέσθαι. μιαροὺς ὁ ὅπι ἑπτὰ ἡμέρας εἶ τοῖς οἰκήσεως εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ ὁ κὴ φραάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ βιᾶς αὐτοῦ γενόμενος ὑπὸ φραατάκου τοῦ υἱέως, κατὰ τοιαύτιλον αἰτίαν. φραάτης παίδων αὐτοῦ γνησίων γενομένων, ἰταλικῆ παρθένῳ, ὄνομα αὐτῇ θερμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δώρων ἀπέσταλμεν, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς ὁ τῇ πολλῇ τῆ μορφίας, περὶ ὅτου χρόνου, κὴ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φραατάκου γενομένου, γαμετὴν τε τιλὶ ἄνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦγε ὅπι πᾶσιν οἷς εἶπον πιθανὴ τῆ βασιλεῖ γενομένῃ,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidem genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratis copiis Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è suis filiis Artabanus regẽ imposuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

κὴ ἀποδόυσα τῷ αὐτῆς παιδὶ ἡγεμόνα τῶν πάρθων ἡγεμονίαν, ἑώρα μὴ ἄλλως ἡμῖν συμβήσομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων τῶν φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ὅτοι μὲν, ἀγνοοῦντες ἀντειπεῖν δύποτον φραάτου τοῖς θεσμοῦσης ὑπιτάγμασιν, ὑπὸ τῆς ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης δὲ μόνος ὑπὸ τοῖς παρόντος ἐφύλαττε μένων, δεινὸν ἡγεῖτο κὴ ἅμα χρόνιον τῶν παίδος διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφράξει τὴν μητέρος, ἢ δὴ κὴ συνιέναι λόγος. ἐπὶ δὲ ἀμφότερα μισηθεὶς, ὑπὸν πάσων, ὡς τὴν παροχθονίας τὸ μῖσος, τὴν μητρὸς ἐρωτα πηδημένων τῶν ὑπηκόων, φάσει φυλαχθεὶς φεύγει πρὸς φράατην μέσας, ἐξέπιπτε τῆς φραγμάτων, κὴ ὅτω θνήσκειν συμφρονήσαντες οἱ οἱ ἡγεμονότατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μὲν ἀμήχανον πολιτεύειν, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τῶν ἡμῶν τῆς ἀρσακιδῶν, κὴ δὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις, κὴ μέχει νῦν φυλάττειν τὴν βασιλείαν ἐκτὸς γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος κὴ ἡμέτερων, ὁρῶσιν σκάλουσι φρεσβεύσαντες. ἦν δὲ κὴ ἄλλως μὴ ὑπὸ φθόνος ἀλλὰ τῷ πλήθει, κὴ ὑπαίτιος κατ' ὀλιγωρίαν ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς, ἐπὶ συμπλάθετος εἰς ὀργήν. ἕνα δὲ τῆς ἐκ τῶν ἡμῶν. τοῦτον μὲν δὴ συσσίτιος, ἀποκτείνυσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀποσκευῆς κὴ τεταγίζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν πρεσάγοντες. φρισβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, ἠτιοῦντο βασιλέα τῆς ὁμηρευόντων. κὴ πέμπεται βονώνης φρεκειθεὶς τῆς ἀδελφῶν, ἐδύκει γὰρ χωρεῖν τῶν τύχην, ὧν αὐτῷ δύο μέγισταν τῆς ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίας φρεσφέρειν, ἰδίαν καὶ ἀλλοτρεία. ταχεία δὲ αἰατεσπὴ τοὺς βαρβάρους ὕπεστιν, ἅτε κὴ σφαλερῆς φύσει ὄντας, φρὸς τε τῶν αἰαξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρείων ποιῆσαι τὸ φρεσαισόμενον ἠξίουν, τῶν ὁμηρείαν ἀπὶ δουλείας ὀνομάζοντες, κὴ τῆς ὑπικλίσεως τῶν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δικαίῳ δεδόᾶς τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. ὧδε χρῆμα δὲ σκάλευν ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακίδων. πείθεται δὲ ἀρτάβανος, κὴ μὴ σπαπᾶς ἔπεισεν. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν βονώνης. κὴ τὸ μὲν φρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τῷ πλήθες τῆς πάρθων παρεταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει φρὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὰ σπαπᾶν, συμβάλλει τε βονώνῃ, κὴ νικᾷ, κὴ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς φρὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δὲ πολὺ τῇ τρίτῃ φόνον ἐργασάμενος ἐπ' ἐκπλήξεως τῆς βαρβάρων, φρὸς κτησιφῶντα μετὰ τῶ πλήθους αἰαχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης δὲ εἰς ἀρμηνίαν ἐξαπίπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, ἔ φρὸς ῥωμαίους ἐπρίσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ τοβέριος μὲν ἀπεῖπε, φρὸς τε τὸν αἰαιδείαν, καὶ τῶ πάρθους τὰς ἀπειλὰς, αἰαφρισβεύει γὰρ δὴ πόλεμον αἰατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ἐῶ ἑτέρα βασιλείας οὐδεμία, κὴ γὰρ οἱ φρὸς νεφάτην δυνατοὶ τῆς ἀρμηνίων ἀρταβάνῳ φρεσίθεντας, ὧδε δίδωσιν αὐτὸν σιλακὰ τῆς δ συνείας σπατηγόν. κἀκεῖνος μὲν κὴ αἰδῶ δ ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συνείᾳ παρεφυλάττετο. τ δὲ ἀρμηνίαν ὁρῶδη δίδωσιν ἀρτάβανος, ἑνὶ τῆς ἑαυτῆ παίδων. ἐτελεύτησεν δὲ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος,

διέση-

διέσηκε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς ἐνωλίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μὲ δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, προαγματευομένης αὐτῆ τῆ τύχης δίκαιρείαν τε θανάτου. καὶ δὲ ἡδόμενος καὶ αἰτιώμενος, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. B

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente suos reges vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ἡ ὁ τῆ ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χθμαδὲ ἐν ἱεροσολύμοις ὅπῃ καταλύσει τῶ νόμων τῶ ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, προτομὰς καίσαρος ἀ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴ πόλιν, εἰκόνων πάτριον ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸ νόμι. καὶ δὲ τῶτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τῆ μὴ τοιῶνδε κόσμων σημείαις ἐποιήντο εἰσοδον τῆ πόλει. πρῶτος ἡ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῆ ἀνθρώπων δὲ τὸ νύκτωρ ἡδέως τὴ εἰσοδον ἱδρυε τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ ἡ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθυὶ παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπῃ πολλὰς ἡμέρας, ὅπῃ μεταθείσει τὴ εἰκόνων. καὶ μὴ συχορεσῶντες δὲ τὸ ὕβρει καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περ ἐξαπεχώρει λιπαρεῖν. καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὅπλισαθίσας τὸ στρατωτικὸν, αὐτὸς ὅπῃ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ ἡ, ἐν τῶ σταδίῳ κατεσκεύασο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὴ ἐφεδρεύοντα στρατὸν. πάλιν ἡ τῶ ἰουδαίων ἱκετεία χρωμένων, ὑπὸ συνθήματος ὠθεισήσας τοῖς στρατιώτας, ἢ πολλῷ θάνατον ὑπεθήσειν ζημίαν ἐκ τῆ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ ὡπλισμένοις ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνώντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῆ δέξεσθαι τὴ θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴ σοφίαν καταβήσεσθαι τῶ νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶ ὅπῃ φυλακῆ τῶ νόμων, κατέβαλε τὰς εἰκόνας ἐκ τῶ ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων ἡ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἐνεγκε δαπάνῃ τῶ ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τινὰ ἀρχὴν τε ῥύματος, ὅσον ὑπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ ἡ, ἐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ διατριβούσις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτὸ παύσασθαι τε ὅπῃ τοιούτοις προθυμουμένω. τινὲς ἡ καὶ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὑβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρᾶσσειν ὄμιλος. ὁ ἡ, σολὴ τῆ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπειχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ τοῖς σολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ προειλήθοιεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶ ἡ ὡρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδέδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ ἡ καὶ πολὺ μειζόνως ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντας. οἱ ἡ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν κἀδὲν, ὥς τε ὅπλοις ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ ὡπλισμένων ὅπιφερομένων, πολλοὶ μὲ αὐτῶ ταύτῃ καὶ ἀπέθνησκον, οἱ ἡ καὶ ξαυμαστῶς ἀνεχώρησαν. καὶ ἔστε παύεται ἡ στάσις. γίνεται ἡ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰ ὡποιὸς ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶ ἡδονῆ ταληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲ ἰουδαίους, πολλοὺς ἡ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῶ ὑποτιμήσαντος πιλάτου, οὐκ

V. VI. VII.

Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu iliatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductū structurus aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eū fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudæis quā de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quē accusatū à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio A cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum
VII. non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus B eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum C millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille pre- D ces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commini-ſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quin- E que millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt pollicit i, quorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familia- F riter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cōiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundū incidit: toramque eam noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gra- G tificari exiſtimans. Eo deinde abcūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad maritū reuerſa cōgreſſū cú Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵᾳ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφαίη γὰρ αὐτοῖς ἕβδομον ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ̄ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. ἐξ τε νεῦν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ τοῦτο τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ̄ Ἰσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ περίξυλα ἀρχαῖα καὶ ἀπηλλαλμένα σωτυχαίνοι. καὶ περίτεγον τ̄ τῶν ἰσιακῶν τελμήματος μήνιμον ποιησάμενος, ἕτε μεταδιδῶ τ̄ λόγον ὅπη τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γὰρ τ̄ ὅπη ῥώμης, περιόντων τε ἀξιώματι τ̄ καθ' ἑαυτὴν ὑπερδεούσῃ κόσμον ἀρετῆς ὅπη μέγα περιοῦσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων ἰῶ, καὶ γενομένα τ̄ ὄψιν διαφερπῆς, τ̄ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αἰσχρὸν ἡ ὑπερβάλλουσις τ̄ βίου. ἐγεγάμητο γὰρ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα ἀνεπιμεμφῶν τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μόνδος τ̄ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἰῶ ἡ ὥστε ἀλλῶναι δώρεσις, διὰ τὸ τ̄ πεμφθέντων εἰς πλῆθος περιδεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δίνης μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπολωμένης, ὑ φέρων τὸν ἀτυχίαν τῆς ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπομᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν νόμιζεν ὅπη παυλίνῃ κακοῦ τῆς κατειληφότος. τ̄ ὁ μὲ ἐπεψηφίζετο τοιοῦτῳ τελευτῇ, τ̄ θεάσειν ἀπαλλάσετο. ἰῶ ἤδη παρῶν ἀπελθοῦσα τῷ μοιχῷ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τ̄ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τῆς θανεῖν, ὑ γὰρ ἀφανὴς ἰῶ ἀπολλύμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη διὰ λόγου, πιθανή τε ἰῶ ἐλπίδων πινῶν ὑποχέσει ὡς διαφαχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὸν παυλίναν αὖτις. καὶ δεχομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅπη ἀλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπη τοῦτοις ἀναγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ ἀργύριον λαβοῦσα ἀργύριον, ὑ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλλετο τοῖς προδεδραχονημένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὸν θεραπεία τ̄ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένον, τεχνᾶται τοιόνδε. τῶν ἱερέων τισιν ἀφικομένη λόγων ὅπη πίστεσι μεγάλαις, τὸ ᾗ μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παρεῖν, μυριάδων δυοῖν τ̄ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἔκβασιν τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διδασκεῖ τὸν νεανίσκον τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύσασα παντοίως ὅπη τῷ λαμβάνοντι τὸν ἄνθρωπον ἀποδόσαι. οἱ δ' ὅπη πλουτῆ τ̄ χρυσίῳ καταχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῷ ὁ μενεμίτατος ὡς τὸν παυλίναν ὠσάμενος, γλυκομένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθέν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τῆς αἰγύπτιδος ἔρωτι αὐτῆς ἁσπαμένης τῆς θεᾶς, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ ᾗ δύκτος ὁ λόγος ἰῶ, τ̄ ταῖς τε φίλαις συνεκαλλωπίζετο τῇ ὅπη τούτοις ἀξιώσει τῆς αἰγύπτιδος, καὶ φέρει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δύνῳ τ̄ αἰγύπτιδος εἰσηγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ̄ σωφροσυνίῳ τ̄ γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος καιρὸς ἰῶ, κλεισθεισῶν τ̄ θυρῶν ὑπὸ τῶ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνα σκοπῶν ἰῶ, καὶ ὁ μοιῶδος, παρεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, ἐκ ἡμάρτανεν ὁμιλῶν τῆς πρὸς αὐτὸν. παννύχιόν τε αὐτῇ διακονήσατο ὑπειληφῶα θεὸν εἶ. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῆς ἱερέων, οἱ τὸν ὅπλιτα λῶ ἤδεσαν. παυλίνα πρωῒ ὡς τὸν αὖθις ἐλθοῦσα, τὸν ὅπλιταν διαπυνθάνεται τῆς αἰγύπτιδος,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν πιστὸν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τάχ' ἂν θαύματι καθίσαντο, εἰ ἔχοντες ὡς χρὴ ἅπαξα αὐτὰ κρίναι, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπέδωκεν αὐτῇ. ἔπειτα δ' ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας δι' ἐσόδου δυναμένῃ οἴκῳ προσθεῖναι τῷ ἑαυτῆς, δι' ἃς κινδυνεύσαι τε ἐφ' οἷς προσκαλοῦμαι ἵνα σπάνιτες. ἃ μὲν οὖν σοι εἰς Μοῦνδον ὕβρις διέπραξε μηδέν μοι μέλησαν τὸ ὀνόματον, ἀλλὰ τὴν σὴν τοῦ πράγματος ἡδονῆς, εὐσεβίου ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος, διερρήγνυταί τε τὴν στολὴν, καὶ τὰ δὴ λοιπὰ δηλώσασα τοῦ παντὸς ὑπερβολῆς τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προϊῶσθαι βοηθείας τυχεῖν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσαι τοὺς ἱερέων, σκεύης τε αἱρεσιώσεν, καὶ τὴν ἰδρυν ὀλέθρῳ γενομένῳ αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ Ἴσιδος εἰς τὴν θύβριν ποταμὸν σκέλλουσιν ἐμβαλεῖν. μόνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμπεσεν, κώλυμα τῆς μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτηκότος τὰ ἡμαρτημένα, ἠγνοημένος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τὸ Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὕβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅθεν τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

A

B

C

D

Κεφάλαιον -έ.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

Ἦν γὰρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε ὡμβάσεως νόμων, καὶ δίκῃ ἡμωρίας τὸν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τὸν μωυσέως, προσοικήσας τε ἕξ ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοξόποις, τούτοις ὑφαιρησάσαν φελβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελθυθῆναι τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι. καὶ λαβόντες, ὅτι χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπροφάσετο. καὶ ὁ τιβέριος, ὑποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τὴν φελβίας αἰτίαν ὑπεκθέσει τὴν γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίοις ἀνδρῶν ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείοσι δὲ ἐπόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ἵνα ἀπαλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συμφέρει γὰρ αὐτοῖς αἴρειν ὀλίγῳ τὸ ψεύδος πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων δὴ τὸ γαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγχότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπείληπται, ἰχυρίζετό τε φανήσεσθαι δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῷ ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, προβαβᾶ λέγονται, παρελάμβανον τοὺς ὑπουλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E

F

G

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Cap. V.

Quid Iudais Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

A

B

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

C

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi repertaest, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

D

E

F

G

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτέλλιος ἀφίκετο εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀβίεσθ ἴσχυσε αὐτῷ, ἀρταβάνῳ πρᾶσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, ὡς ἀρέτᾳ δὲ πολεμῆσαι.

ΟὐιτέλλιοςΘ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων αὐτῇ, Ϲ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα Θ καλεῖται. δεχθεὶς Θ μεγαλοπρεπῶς οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀφῆσεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθάπερ καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε Θ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν οὕτως λεγόμενον, ἡ ἀποθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ ταύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς ὑρκανὸς, πολλῶν Θ ὄντων οἱ τότε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν στολὴν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὴν εἴσοδον τὴν ἐξουσίαν, ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν καταβαίνοι τὴν ἰδιωτικήν. Ϲ οἱ τε ἱερεῖς αὐτοῦ ταῦτα θεάσασθαι ἐπεπόθουν, Ϲ τέκνα ἐκείνων. πρώην Θ βασιλεύσας, τῷ τε βίαν ταύτην ἐν ὀπτασίᾳ κεκμηκέναι, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τοῦ ἀντωνίου φίλος ὤν, Ϲ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατεῖχεν, πίστιν δοὺς Θ, μὴ δὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτοῦ τὸν λαόν. δῆθεν Θ ἔπεισεν ὁμοίως τοῦ πρώην, καὶ ὁ ὀπτασθεὶς αὐτοῦ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, ἔ ῥωμαίοις παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, σκεύοιν τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, ὑποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφραγίδι τοῦ τε ἱερέων καὶ τοῦ γαζοφυλάκων, τὸ θεσμοφύλακον τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἄπτοντος. ἑπτὰ Θ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, Ϲ ἁγνισθείσης, ἐνεσάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μίαν τοῦ ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο Ϲ πρότερον. τοῦτο ἐποίουν τελευτῶν ἑορτῆς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νηστείαν. οὐιτέλλιος Θ ὅτι τοῦ ἡμετέρου παῖδα ποιεῖται τὴν στολὴν, ἤτε κείσοιτο μὴ πολὺ πρόσθεν ὀπισκήψας τοῦ φρουράρχου, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας διεργασίᾳ τοῦ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὀπικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν αἰαίου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει Θ καὶ πιβέριος ὡς οὐιτέλλιον γράμματα, καλοῦν αὐτῷ πρᾶσαι φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, Ϲ ἀρ-

καὶ ἁρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ὅπι πλέον κακουρ- A occupata Armenia, maiora damna inferret im-
γῇ. πιστεύειν ἢ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ διδομέ- perio. Quam amicitiam ita demum ratam fore,
νων, μάλιστα ἢ τὸν ἀρτάβανε υἱόν. ταῦτα ἢ γράφων πρέ- si ille obsides traderet, maximè si regium fi-
σβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλης δόσεσι χρημάτων lium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis cecidérunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniés remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

καὶ ἀρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ὅπι πλέον κακουργῇ. πιστεύειν ἢ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα ἢ τὸν ἀρτάβανε υἱόν. ταῦτα ἢ γράφων πρέσβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλης δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τοὺς Ἰβήρων καὶ τοὺς Ἀλανῶν βασιλέας πολεμεῖν Ἀρτάβανῳ μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ ἢ αὐτοὶ μὲν αὐτεῖχον. Ἀλανοὺς ἢ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἤτε ἁρμενία ἀπήρητο αὖθις, καὶ πλειθείσης πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς. οἵτε πρῶτοι τῷδε τῷδε ἐπτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἐῶ αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τὸ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῷδε μαχῶν ἔπεσεν μετὰ πολλῶν στρατοῦ μυριάδων. Ὁ αὐτὸ τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγνώμης Ὁ φίλοις ἐκείνοις ἐχρῆτο, ἐμέλλησε μὲν κτεννύναι διὰ τὰ δῶρα εἰληφότων. ἀφανὲς μὲν τὸ δόλῳ τῷδε ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄσον, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν Ὁ τῷδε πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν δὴ ἀνεῖδεν τὸ ὅπι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνέσηκεν, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅπι δόλῳ τῷδε ὄνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ χρησμῶν μεταπίθοιτο πρὸς τοὺς προαφεστηκότας, ὅπι μὲν ἀνὰ σαρδαπεικὸν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦτα φρονεῖν ἀθεμίτους δοκοῦντες Ὁ σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας κατέσχε τὸν ἀρχεῖον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πρέσβεις, ἠξίου φιλίαν αὐτῷ χρῆσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ ἢ κἀκεῖνος προσελθεῖς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῷ λόγον, ὅπι τὸ δεσμάτιον παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τὸν ποταμοῦ χρησμῶς, καὶ τὸ μεσαίτατον τὸ γεφύρας ἀλλήλως ὑπλωτίαζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβιβατικῶν χρησμῶν, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης ἐσίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκιρτίδα ὑποσκηνάμενος τῷ πόρῳ πολυτελεῖ. καὶ Ἀρτάβανος μετ᾽ ὀλὺ πέμπει πρεσβεύσω ὅμηρον δάρειον τὸν υἱὸν μὲν πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπάπτηκεν τὸ μέγεθος, ἱκανὸν τὸ χρῆσθαι, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μόρτει τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅπι τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ᾽ αἰτοχείας ἦει, Ἀρτάβανος ἢ ὅπι τὸν βαβυλωνίας. Ἡρῴδης ἢ βιλόμενος δι᾽ αὐτῷ χρῶ τοῦ χρυσῆς πίστιν καίσαρι τὸν ὁμήρων τὸν λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὑπόσολυν, καὶ μηδὲν ὑπολιπόμενος ὅπι μιμύσει τῷ ὑπατικῷ. πρὸς Οὐιτέλλιν ἢ ὑπεμφθεισῶν ὑπόσολυν, καὶ τὸν κρίσαντος ὑπομιμνήσκοντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ χρησίμῳ, πρότερον πίστιν πρὸς αὐτῷ Ἡρῴδῃ πρὸς τεθεικότος, τραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πρότερον δέννῃ τι μειζόνως ἢ ἐπέπρεπε χολαμβάνων, ἄδηλον τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν καὶ τὸν ἀρχὴν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, Ἡρῴδου ἢ ἰῶ ἀδελφὸς, τελεύτᾳ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἑαυτῷ τῆς πρεσβείου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπὶ Ὁ τεσσαράκοντα τὸν ἐκατονταρχίδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τὸν βαταναίων ἔθνεσ πρὸς αὐτοῖς. μέρισον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν ὡδὲ ἔχων τὸν τρόπον καὶ ἀσφαλέστατα. διάγειν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ᾽ ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῷ ὑπιλέκτων, Ὁ τὸ θρόνε εἰς ὃν κρίνειεν καθεζόμενος ἐν τῇ ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπότε τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γίνοιτο αὐτῷ ὑπερβοηθεῖν, ἠδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ὀξέος ἰδρύσεως τῇ θρόνε ἢ καὶ τύχοι γινομένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, Ὁ πραγείας τε ἐπεπήγα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἡρίζε τὸς ἀδίκως ἐν ἐγκλήμασι

IX.

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

Cap. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natùm alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.
X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauactum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

γινομένης. τελευτᾷ δ' ἐν ἰουλιάδι, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαὶ γίνονται πολυτελεῖς. τὴν δ' ἀρχὴν, οὐ γὰρ κατελείπετο παῖδας, τιβέριος παραλαβὼν, προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς σύρων. τοὺς μέντοι φόρους, ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γινομένῃ κατατίθεσθαι.

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος ἡρώδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν καὶ ἧττα.

ΕΝ τούτῳ δὲ στασιάζουσιν ἀρέτας τε ὁ πετραῖος βασιλεὺς, καὶ ἡρώδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἡρώδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ἐπὶ ῥώμης, κατάγεται ἐν ἡρώδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐκ γὰρ τῆς σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, ἡρώδης ἐγεγόνει. ἐρασθεὶς δὲ ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγάτηρ δὲ ἦν ἀριστοβούλου, καὶ οὗτος ἀδελφὸς αὐτῶν, ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθῆκαι γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ ῥώμης παραγένοιτο. ἦν δὲ ἐν ταῖς συνθήκαις ὥστε καὶ τὴν ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, ἡ γυνὴ πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν ἡρωδιάδα συνθηκῶν γενομένης, πρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ μαχαιροῦντος, μεθόριόν δέ ἐστι τῆς τε ἀρέτα καὶ ἡρώδου ἀρχῆς, γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ ἡρώδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ᾐσθῆσθαι τὴν ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, προαπεστάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε πατρὶ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἀρέτα παρῆν, καὶ ἀφωρμᾶτο εἰς τὴν ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ διαδοχῆς, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ᾗ τάχος καὶ αὐτῷ τὴν ἡρώδου διάνοιαν ἔφραζε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, περί τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίσταντο, στρατηγοὺς ἀπεσταλκότες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρώδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐκ τῆς φιλίππου τετραρχίας ἡρώδῃ συνεστράτευον. ταῦτα ἡρώδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὴν ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς οὐϊτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶον ἑλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένου πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ συρίαν στρατηγῷ. τισὶ δὲ τῶν ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ ποινὴν ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων, καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι, πάντα γὰρ

ἐῴκε-

ἐώκεσαν συμβυλῇ τῇ ἐκείνυ φεάξοντες, πολὺ χρεῖτ- A
τον ἡγεῖται φρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτὺ γλυέσθαι, φεθλα-
βὼν αἰελεῖν, τὺ μεταβολῆς γλυομένης μὴ εἰς τὰ φεά-
γματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. κὴ ὁ μὲν ἰωνοφία τῇ ἡρώ-
δυ, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρηφόρα πεμφθεὶς, τὸ φε-
ειρημένον φεύγειον, ταύτῃ κτίννυται. Τοῖς δ' ἰουδαίοις
δόξαι ὅτι πομπεία τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ
στρατεύματι γλυέσθαι, τὺ θεῦ κακῶς ἡρώδῃ θέλον-
τος. ὑϊτέλλιος δ' ὁ ἀντιστρατήγος ὡς εἰς πόλε- B
μον τ' φρὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε
φρὶ αὐτὰ φίλοι κὴ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τ' ὑπὸ
ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἠπεί-
γετο, κὴ ἔχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ
τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄν-
δρες οἱ φρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν.
ἐν γὰ αὐτοῖς εἶ πάτριον, φερορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὺ
φερομένας, πολλὰς δ' εἶ σημαίας ὑπερημένας.
Ἐ πειθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις C
φρβουλεῦσαι, καὶ διὰ τὸ μεγάλου πεδίου κε-
λεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ ἡρώ-
δου τὸ τετράρχου, Ἐ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα
ᾔει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς ἰουδαίοις
ἐνεστηκύας. εἰς ἣν ἀπαντήσας κὴ δεχθεὶς ὑπὸ τῶ τῶν
ἰουδαίων πλήθους δωρεπῶς, ζεῖς μὲν ἡμέρας ταύ-
τῃ διαζιβλῶ ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθλω τλῶ ἀρχιερω-
σύνῃω ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ θεο- D
φίλῳ. τῇ τετάρτῃ δ' Ἐ γραμμάτων αὐτῷ διαγλυο-
μένων ἃ ἐδήλα τλῶ πβρείκ τελευτλῶ, ὥρκισεν τλῶ
πλήθει ἐπ' ἀνοίᾳ τῇ γάϊ. αἰνεκάλει δ' κὴ τὸ στράτευ-
μα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἑκάστυ χειμαδιοῦντος, πόλεμον σκ-
φέρειν ἀεί θ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς γαῖον με-
ταπεπωκέναι τὰ φεάγματα. ἐλέγετο δ' κὴ τ' ἀρέταν
οἰωνοσκοπησάμενον φερὶ τλῶ ἀγγελίαν τῷ ὑϊτελλίυ
στρατωτῶν φανῆναι, μηχανῶ ἃ εἶ τῷ στρατῷ τ' ὅτι
πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰ τῷ ἡγεμόνων, ἢ τ' E
πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνυ ὡρμη-
μένου διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν γλύοιτο ἡ φθορὰ τῦ
στρατεύματος. κὴ ὑϊτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιοχείας αἰχώ-
ρησεν. ἀγρίππας δ' ὁ ἀειοβύλυ υἱὸς ἑαυτῷ φερέτε-
ρον ἢ τελευτῆσαι πβέιον, ὅτι ῥώμης αἰεισι φερέ-
ξων τι φθὸ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ
φθογλυομένης. βύλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρό-
τερον φερί τε ἡρώδυ, κὴ γλύους αὐτῷ ὡς ἐγλύετο, ἅμα
μὲν, Ἐ διὰ τὸ αἰήκειν τῇ ἱστορίᾳ τ' φερὶ αὐτῷ λό-
γον, ἅμα δ' κὴ φθάσωσιν ἔχειν τὸ θεῖον, ὡς ὐδὲν ὠ-
φελεῖ πλῆθος, ὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῷ ἐν ἀνθρώ-
ποις ὑπερτερύμενον, δίκα τῷ φερὶ τὸ θεῖον δυσ-
βειῶν, εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδυ, σωίβη πλεῖ ὀ-
λίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρεῖσαι τοῖς ἡρώδυ ὑπο-
γόνοις. φέρει δ' αἰ τι καὶ σωφρονισμῷ τὸ ἀνθρωπείυ
γλύους, τὸ τλῶ δυσχέραι αὐτῷ μαθεῖν. ἅμα δ', καὶ τὸν G
ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγλυ-
μένου, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, κὴ φθὰ πᾶσαν δόξαν τῷ
εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσοῦδε πύξήθει δυνάμεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit ratius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

XI. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus propere ad versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferátur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: millóque per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu paratetur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

εἰρηῆ μ' ἂν κὴ φρότερον φερὶ αὐτῷ, λεχθήσε) δ' μοι κὴ νεῶ ἀκεβᾶς. ἡρώδη τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μριάμμης τ' ὑρκανῦ θυγατρὸς, γίνον) δύο, σαλαμψιὼ μ' ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ φασαήλυ παιδὶ ὄντι, τῦ φασαήλυ ἀδελφῦ δεδωκότος αὐτλὼ τ' παῖδος. κύπρος δ' ἀντιπάτρῳ Ἐ αὐτὴ ἀνεψιῷ, ἡρώδυ παιδὶ τ' ἀδελφῆς σαλώμης. κὴ φασαήλῳ μ' ἐκ σαλαμψιῦς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia, ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum defecit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla

XII. relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἣν ἀρίππας γαμεῖ, ὁ ἀριστόβουλος. ἀλεξάνδραν ἢ, γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρον δὲ ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες ἢ ξεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας ἢ δ' ἐξ οὗτος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δρῦσος πρὶν ἥβησαι τελευτᾷ. τοῦ ἢ πατρὸς τότων ἀγρίππα ἐτέφετο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,

B ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱέος τοῦ μεγάλου. ἡ ἢ βερνίκη κοστοβάρου καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις θνήσκει λιπὼν υἱὸν ἐκ παιδὸς σὺν ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἀδελφοῦ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἀγονται ἡρῴδης μὲν δὴ ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ὀλυμπιάδος τοῦ ἡρῴδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ ἢ ἕτερος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην

C σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ ἢ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν περὶ τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ἢ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ζώσης ἡρωδιὰς ὅτι συγχύσει φερνήσασα τῷ πατρείων, ἡρῴδῃ

D γαμεῖται τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ ἀφεσᾶσα ζῶντος, τὴν ἢ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ἔθος. ἡ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. ☾ ἀπαρδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδῃ πατὴρ τῆς ἀχιωνίτιδος. ☾ ἀπαρδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδῃ πατὴρ τῆς ἀχιωνίτιδος.

E παῖδες ἢ ἐγχύονται αὐτοῖς, ἕξ, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῦς ἐστι γένος. κύπρον δ' ἐξ ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλέξας σέλκιος γαμεῖ τοῦ ἀλέξα. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ ἦν κύπρος. ἡρῴδης ἢ καὶ ἀλέξανδρος οὐς ἀδελφοὺς ἔφην αὐτὸν ὅτι ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ ἢ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ ἀλέξανδρος ☾ τιγράνης ἐγένοντο ὑμῖν ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. καὶ τιγράνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας κατηγορίαν αὐτοῦ ὅτι ῥώμης γενομένων, ἄπαις

F τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ἢ τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος καθίσταται, υἱὸς τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔθος αὐτὸν ἔχειν τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσιόδος τε τῆς ἐν κιλικίᾳ ἐπασανὸς αὐτὸν ἵστατο βασιλέα. ☾ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, οὕτως ἅμα τῇ φυλῇ τὴν θεραπείαν ἐξέλιπεν τῶν ἰουδαίοις ὑπηκοίων μεταβαλόμενον

G πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῶν δὲ γνησίων ἡρῴδου ὑπολοίπων, ἕως κατελέλειπτο ὄντων, ἐπὶ ὧν χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μὲν τοῦ γένους προδιδηλωμένα, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὡς τε αὐτὸς ἐξ ἀδρασίων ποιησάμενος, ἐπὶ μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόπλους ἀγρίππα πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν Γαΐου τελευτὴν ὑπὸ Κλαυδίου ἐλύθη.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ἡρώδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δροῦσον τὸν τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονίᾳ τῇ δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς πεμφθείς παρ' αὐτῆς, καὶ προαγωγῶν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἵνα ἐξεφαίρετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, ἀλλὰ δὲ ἐφύσειν αὐτῆς ἠξιωκυίας τὸ δὴ τοιούτοις χρῆσθαι ὀργῇ. ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, χρώμενος δὴ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὸ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐκ τοῦ δωρεῖσθαι τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἐξαλεῖσθαι τῶν χρημάτων, τὰ πλείστα δὴ εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐπεπλέκτο ἐλπίδι προάξεως τοῦ αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ τοῦτον λύει, καὶ τοῦτ' λύει κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱοῦ τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἀπηρεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. διὰ μὲν δὴ ταῦτα δὴ τοῦ ἰουδαίας πλέων, ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκπίπτοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσαις, πολλοῖς τε ὄντι καὶ ἀλεωρίαν δὴ λύει τινὰ οὐκ ἐνεδίδοσαν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μεσογαίοις τῆς ἰδουμαίας ἐν ἐρημίᾳ τοῦ μεταστήσοντος αὐτὸν λύει. αἰδεσθεῖσα δὲ αὐτὸν τὴν δρούσιλλαν γυνὴ, παντοία τε λύει ἀπειρήκουσα τῷ δὴ τοιούτοις βιβλιδίοις. δρεπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδίδα ἡρῴδη τῆς τετράρχη συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τότε δὴ τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου προβουλεύσαν, καὶ τὸν ἀνάγκαν ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆλθ. ἐπέλυσέ τε συλλῆψιν ὅσαν βοηθεῖν, θεωρεῖσθαι ὡς αὐτῇ παντοίως κινδύνοις τοῦ ἄνδρα, καὶ ταῦτα ἀπ' ἐξ ὁμοίων ἀφορμῆς. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκτήριον ἀπέδειξαν πίστιν, καί τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὸν διαίτων, ἀγορανομίᾳ τε τῆς. πιβεριάδος ἐπίμπσαν. ὁ μὲν δὴ πλεῖον γε ἡρῴδης ἐτίμων τοῖς διδομένοις, καὶ τοῦτο, ὑδὲ ὡς ἀρκοῦντα λύει. ἐν δὲ τύρῳ δὴ συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωρίων αἰσχρὸν ὄχ ἡσσάμενος ἀγρίππας, τῷ ἡρῴδῃ τε ἐπονειδίσαντος εἰς ὑποφίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδιδῶσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιον φίλον δὴ ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόμενον πρότερον, συείαν δὲ ἐν τῷ τότε διεπεν. καὶ διξαμένου φλάκκου δὴ δὲ οὕτω δίκῃ ὠδαχατηχκότος αὐτὸν ἀεὶ ἀνοσιώτατος, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διάφορός τε λύει, ὁ μὲν ἐβλάπτοντο ἐχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα πρὸς φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀριστόβουλος αἰεὶ τὶ τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενῶς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστησιν, αἰτίαν τοιαύτην δὴ τῇ δυσμενείᾳ ὠδαλαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις δεῖ ὅρων διάφορον καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου δεῖ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτοῦ εἰσὶν λόγοι, πλείονι μείζονι δὴ αὐτῷ χρῆσθαι, ἀργύριόν τε

Paulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alteriam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphan viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem factuum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubiculariis non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ὅτι τῇ βοηθείᾳ τῇ Δαμασκιλλῶν ἁρμόζῃ ποιήσειν. ἀρὶς ὁ βούλος ἦν, ὁ δὲ ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, καταγορεύει πρὸς τὸ φλάκκον. καὶ βασανιζομένῳ τὰ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἐλθὼν, εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ τὸ ἄπορον τῶν ἀλλαχόθεν διαπρᾶξαι, γνώμην ἐποιεῖτο ὅπη τῆς Ἰταλίας
B πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, ἔξεπεμψεν μισθωσάμενος ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, ποιεῖσθαι ἤδη τὸ ὅπη ἐκείνοις μηχανῶν δανεισθέντων παρά τινων. καὶ ὁ μισθωσάμενος πρῶτον καλεῖ Βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς ἀρίππου μητρὸς, ἐξαιτήσας δὲ παρ' ἐκείνης δικαίως ὑποτελοῦντα τῶν αὐτονίας, αὐτῷ γραῦν ὀφείλειν ὅτι γράμματι, καὶ πίστει τῇ αὐτῆς. ὁ δὲ, ἐπεκάλει γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀπαιτήσεων, ἀναγκάζει τὸν μισθωσάμενον δύο
C μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρησε δὲ ἐκεῖνος καὶ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ὀφλισκάνων, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγωγῇ ἦν. καὶ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσαξόνται αὐτὸν ἀργυρίου, ἑβδομήκοντα μυριάδας θυσαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὅτι ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπετίθεσαν τῷ μισθωσαμένῳ. καὶ τότε μὲ
D πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις προσποιησάμενον ἦν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ὑπόπεια, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρου δέκατος τῷ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτοῦ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲ ἐκ αὖ ἔφη ὀφλισκεῖν, κύπρῳ δὲ ἃ ἠρνεῖτο, τιμᾷ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τιμᾷ λοιπαῖς ἅπασαν ἀρετῇ. ἦν δὲ ὑπολειπόμενα τε, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν διαρχίᾳ γενομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διεγνωκὼς τὸ
E ἀγεῖσπου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ὁ δὲ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὅπη τῆς Ἰταλίας πλουσούμενον, αὐτὴ μὲν σὺν τέκνων ὅπη ἰουδαίας ἀπέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτίολους ὀφλαβαλὼν, ὑποστολὴν ὡς τιβέριον καίσαρα γράφει διαπόμενον ἐν καμπανίᾳ. παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ὅπη θεραπείᾳ καὶ ὄψει τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφησιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς
F καταφυγὰς ὀφλαβαλεῖν. τιβέριος δὲ κἀκεῖ ἐνδιαιτᾶσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἐπὶ χάρειν ὑποσημαίνων ὅπη τῷ σῶν ἐπαυπλεῖν εἰς τὰς καταφυγὰς. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελὼν τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν προσθύμου, ἠσπάζετό τε ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ὀφλᾷ ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑβδομήκοντα δάνεισμα ποησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκειμένων ἀπαιτήσεως γενομένης, οἰχοιτο φυγὰς ἐν τῷ ὑπ' αὐτῷ χωρίων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τ' ὅπη τῷ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταύτῃ ἀναλύοις τιμᾷ ὑποστολῇ, ὠνιαλεῖται
G ὁ καίσαρ, καὶ δέκλησιν ἡμέρας τῷ ἀγρίππα καλοῦντος εἰσόδων τ' πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ τ' καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικῆς τε μητρὸς, καὶ κλαυδίᾳ τ' ὕστερον ἡμομένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῷ ἑβδομήκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἁμάρτοι τ' πρὸς τιβέριον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἱ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτεχνίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ πλαύδιον γεγημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, κὴ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, αὐ- A
τικώλυτος ἰὼ ἡ φιλία τῷ πβερίῳ. αὖθις ᾗ αὐτῷ πβέ-
ριος ὁ καῖσαρ συνίησιν ἡνιόχου τὸν αὐτὸ, κελεύων τὰ
πάντα αὐτῷ τ ὀχήσεως παραζυγχαίειν, ἀγρίππας ᾗ
φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τ αὐτωνίας, κὴ θεράπαιναν ζίπε-
τ γαίῳ ἡνιοχῆ τε ὄντος αὐτῇ, κὴ δυνοίᾳ τῷ πατρὸς εἰς τὰ
ὡρῶτα τιμωμένῳ. ζ γὰρ ἰὼ ἄλλος σαμῤῥὰς ἡνίοχος, καί-
σαρος ᾗ ἀπελθόντος. ὧδε τούτῳ δάνεισμα μυριά-
δων ἑκατὸν ὀφείλων τῇ αὐτωνίᾳ καταβάλλει τὸ B
ὀφειληθὲν χρέος, κὴ τῶν λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θερα-
πόντων τ γαῖον, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἰὼ παρ' αὐτῷ. XIII.
φοβῆσης ᾗ εἰς μέγα τῷ ἀγρίππᾳ τ πρὸς γαῖον φι-
λίας, ἐφορμούσης ποτὲ λόγος ὡς περὶ πβερίῳ γένοι), κὴ τῷ
ἀγείπτα κατ' ὀλίγας ζαπομένῳ, μόνῳ δ' ἧκεν, ᾗ τά-
χος πβέριον ὑπεκστάντα τ ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν
ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, λέγων ἀκροᾶται τ λόγων δύ-
τυχος, ἀγρίππου δ' ἰὼ ἀπελθόντος ἰωΐοχος, κὴ πα-
ραχρῆμα μὲ σιῇ παρεδίδου. κλοπῆς ᾗ ἱματίων αὐτῷ C
τ ἀγρίππου ὑποκαλυμμένης, ζ ἀκριβῶς ᾗ ἐξελόφει,
φυγὼν κὴ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτῷ ὑπὸ πίσωνα ἡγουμένης,
ὃς ἰὼ φύλαξ τ πόλεως, ἐφορμοῦντ τ αἰτίαν τ φυγῆς,
καίσαρι φησὶν ὑποῤῥήσεις ἔχειν λόγους εἰπεῖν ὑπὲρ ἀσ-
φαλείας τ σωτηρίας αὐτῷ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν
ἔστελλεν εἰς τὰς καιρίας. κὴ πβέριος τῷ αὐτῷ τρόπῳ
χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον τὴς εἴ καί τις ἑ-
τέρων βασιλέων ᾗ τυράννων ἡνιόχους. ὅτε γὰρ πρεσ- D
βεύων ὑποδοχὰς ἐν τ ὄξεος ἐποιεῖτο, κὴ ἐνεμόσιν τε ᾗ ὑπη-
ρέταις ὑπ' αὐτῷ σαλεῖσιν ἀδημία ἰὼ ὀχλαγωγὴ, ὁπότε
μὴ φθαῖεν τετελυτηκότες. ὅθεν κὴ δεσμωτ ἀκριβάσεως
φειδόμενος ἰὼ, ὡς τε ζ τ φίλων ἐφορμούντ τ αἰτίαν αὐτ
τῷ ὑπὲ τοιούτοις ὀλκῇ χρωμένῳ, ἔφη, ζῆς μὲν πρεσβείας
ζήθειν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐν τῷ ὄξεος ἡνιο-
μένης, ἕτεροι πρέσβεις ὑπερεστονηθέντες ἐπαινοίεν, E
ὄχλος τε αὐτῷ γένοιτο ὑπὲ ὁδοχὰς αὐτῷ κὴ πομπαῖς
φερομένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἅπαξ
εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτῷ κατασᾶσιν, αἰδοῦς φερομηθείᾳ τῷ
ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ ἓν πᾶσαν ἠμεμονίαν τῷ
πλεονεκτεῖν. τὰς ᾗ μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον κὴ
ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καί μειζόνως ἐξορμᾶσιν
ὑπὲ κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεστήκα-
σιν εἰς πλίον αὐτοῖς, ἄδηλον τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τῷ F
πολλῷ τῷ κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐ-
ταῖς χρωμένοις. ὁδοχῆς δ' ὑπὸ ὧδε γενομένης ἐν τ
ὄξεος, ἱκανῶς αὖ ἀρκέσαι τοῖς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι
φερομένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης ἡμερῶν,
ἐν οἷς πλήρεις οἱ φερεληφότες ἡνίοχοι, ὑποδιδοῦεν
τῆς ασουδῆς τ ὑπὲ τῷ λαμβάνειν ὁρᾶ τὸ ὁρᾶν ἐν καιρῷ
ἡνιόχῃ μετασιῶσαι. παρόδ ἡμέρᾳ τε αὐτοῖς φησὶ τοι-
οῦτον ἐλεγχ. ζαυμαστία τινὶ κειμένῳ μεγάλ κὴ πλῆθος
τὰς ὠτειλὰς φείσησαν, καί τις τῷ παρατυχόντων G
οἰκτίρας αὐτῷ τιὼ δυσχίαν, κὴ νομίσας ἀδυναμίᾳ
μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἰὼ ὑποσοβεῖν αὐτὰς ὧδασας. κὴ
διομένῳ παύσασθ τῷ ὑπὲ τοιῶσδε, ὑπολαβὼν εἴρετο
τιὼ αἰτίαν τῷ ἀφερομηθοὺς εἰς τιὼ ἀγχιγιὼ καιρῷ
τ ἐφεστηκότος. μᾶλλόνως γὰρ αὖ ἀδικῆσ με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. τ μὲν γε ἤδη πληθωρείσας τ αἵματος
ἂν ἐὰν ὁμοίως ἐπείξις, ὄχλον μοι ὧδαγεῖν, ἀλλάπτη κὴ αἰτίχυσιν. αἱ δ' ἀκραιφνεῖς τῷ κατ' αὐτὰς λιμᾷ
συνελθοῦσαι, κὴ τερυμένον ἤδη ὧδαλαμβάνουσαι, κὴ ὀλέθρῳ ὧδεδοῦσιν. ὁρᾷ τάδε ἐν καιροῖς ὑπὸ πολλῶν
τῷ κλοπῶν διεφθαρμένοις ταῖς ὑποτελέσιν, φερομηθὴς ᾗ μὴ συνεχὴς ἐξαπος ἔλλειν τοὺς ἡνιοχομένους,

prabuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quam primum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, cum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi faceres: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè A ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anB teactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē auditetur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia C in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moD liretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: tradiſque E literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſiF tione facta, malum quòd alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis coactus G precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οἳ ἐν ξόπῳ μᾶλλον ἐκπολεμῶεν αὐτοὺς, φύσει τοῦς κέρδος ὁρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆ ταχέως ἀφαρπασομένῃ τ' ἐνθεν ἡδονήν. μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ τ' ὅτι τοιούτοις φύσεως, πιθανὸν τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο καὶ εἴκοσιν αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, δύο τοις πάντας ἰοι δαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γρᾶτόν τε, & πιλᾶτον, ὃς αὖτῷ διεδέξατο τ' ἡγεμονίαν. καὶ ὡς ὅτι μὲ ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος ἦ ὅτι τῷ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῷ δεσμωτῷ τ' ἀσφαλοῦς τ' ἀκριβάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τῶ δικαιωθεῖσι μὴ θανάτῳ, κούφοις ἡμέραις τῷ συνεσκότων κακῶν, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὅτι τοιούτοις τύχη συνελθεῖν. ξυνομένοις ἦ, ἀχθηδόνι τῇ ὑπακειμένῃ μείζονα προσπέπειν τ' δυσυχίαν. διὰ μὴ δὴ ταῦτα καὶ δύτυχος ἀκριβάσεώς τε ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυείχετο χρόνῳ ἦ ἡγούμενῳ, πιθανός τε ἐκ τῷ καταραῶν εἰς τουσκολαίον παραγίνεται, ὅσον ὑπὸ σταδίων ἑκατὸν τ' ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτωνίαν διαφράξαθαι, ἡμέρας τῷ δυτύχῳ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς τισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. τιμία δ' ἦν αὐτωνία πιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συνηθείας τε ἀξιώματι, διαφορᾷ γὰρ ἦν ἀ δελφῷ τ' αὐτῷ γυνή, καὶ ἀρετῇ τε σώφρονος. νέα γὰρ χηρεῦσαι παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀ πεῖπεν τῷ πρὸς ἕτερον, καὶ περ τῷ σεβασῷ κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, & λοιδωρίων ἀπηλλαγμένον διαπρεπέστατο αὐτῆς τ' βίον, ἰδίᾳ τε διαρκὴς ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῷ πιβερίου. ὅπι βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλοι τε ἀνδρες, & δυνάμιν ἐν τῷ τότε μείζω ἔχοντος διὰ τὸ τῷ στρατεύματων εἶ ἡγεμονίαν αὖτῷ, καὶ τ' τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, & τῷ ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. προυκόπτέν τε ἡ ὅπιβουλὴ ὅτι μέγα, καὶν ἐπέσχεθη σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ δ' αὐτωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ' σηϊανῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅπι τῷ πιβερίῳ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαι τ' ὅπι δῶσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ' ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς πιβέριον εἰς τὰς καπρείας. ὁ ἦ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ τοις συνεπιβύλους, τιμωρίαν, καὶ ὡς ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανῶ. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αὐτωνίας ὁ πιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ κατέψευσεν φησὶν ὁ πιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀρχῆσαι νομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ὧν ὑπεστήμηκα αὐτός. εἰ ἦ βασανιζομένου ἀληθῆ φανεῖ τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν πολλῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοῖν τῷ δίκῃ. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν αὐτωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν ἡμέραν τῷ φεύγοντος. & ἡ αὐτωνία, ἐ γὰρ αἰνεῖ πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅπι τοῖσδ δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο μὲν πιβέριος ὅτι φορείου κείμενος προϊόντων γαῖς τε τ' ἐκείνης ἰμονοῦ καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦ ἦσαν, ὡδαφειπαῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλῃ καλεῖσθαί τε τ' δύτυχον, καὶ ἐξετάζεσθ. ὁ ἦ, ἀλλ' ἴσων μὲ ἔφην αὐτωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, αἰδέσῃ ἦ τ' σῆς ὡδαλήσεως ἐξαγόμενος, προέξω τὰ προσταχθέντα. ταῦτα οἰκτὼν κελεύει μάκρωνα ὡς σηϊανῷ ὑπόδοχος ὢν, τ' δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡ δὲν εἰς ἀναβολὰς παρὼν, πιβέριος δ' αὐ-

πὴν

τ εἴρετο τι ἢ ἔχοι λέγειν καὶ αὐδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ A
παρεχικότος. ὁ ἢ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἑωρεωῦτο μὲν ἐπ'
ἀμάξης, γαΐός τε ὄδε ἢ ἀγρίππας συὶ αὐτῷ, ἢ σφῶν
ἐζόμεν ὧδε ἓν ποδοῖν. λόγων τε πολλῶν ἀναπυκλευ-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτε
ἡμέρα ἢ μέλλοις ὁ γέρων ὅδε χειρωσόμενος ἡγεμόνα
τ οἰκεμένης. ὡδὶ γὰρ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἐμὸς αὐτῷ φίλοις
αὖ ἐμποδῶν ὑπὸ σοῦ τελεύτᾳ. ἓ ἦτε οἰκεμένη φίλοις
αὖ μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος ἢ πιστὰ ἡγ- B
εμόνος ἓ εἰρηνία, ἢ ἅμα μείων ἀναφέρων τῷ ἀ-
γρίππᾳ παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτὸ θεραπεύειν
τιβέριον ἐμὸν ἀυτῷ γεγονότα, ἓ δρῶσι παῖδα ὄντα,
ὁ ἀγρίππας ὡ τιμίως ἦγε θεμελιουσάμενος τὰς ἐν-
τολὰς, ἢ πᾶς ὡς τ γαΐον μετακάθιζεν, τοῦτον μὲν δὴ
φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ἢ τὸ μὲ ὡ σαφῶς ὄντινα
αὖ πρὸς ἄξαιεν ἐξεπισάμενος, τὸ ἢ ἵνα αὖ πρὸ-
δεκῶν πρὸς τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαί τι ζιοῦζεν, C
ἐπαπειχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ ἢ καῖ-
σαρ πρωὶ δοῦσα τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀ-
γρίππαν ἐσηκότα, ἢ μὲν δὴ φησὶν μάκρων τοῦτον εἶ-
πον δεδοῦναι. τῷ ἢ ἐπαπειρομένῳ ὄντινα ἂν, ἀγρίππαν δὲ
εἶπεν. ἢ ὁ ἀγρίππας, ξέπεῖ μὲ κῦ δεήσῃς, τὸ τε παι-
δὸς ὦ σωτὲθεραπο μνημονεύων, ἢ τ τιβερίᾳ τ ἐπι-
τροφῆς. ὑ μὲν ὠύνειν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι
δέσμιον. ἢ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν, ἓ ὑπὸ οἴνου τῷ
ὄχλοις μὴ πολλῷ γεγονότος, δίψος ἐξέχαιεν αὐτὸν, καῖ D
τι ἢ ἠνωία ἢ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασά-
μενός τινα τ γαΐᾳ παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν
ἀγγείῳ κομίζοντα ἠτήσατο πιεῖν. ἢ ὀρέξαντος προθύμως
πιὼν, ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ τ δέσε τ
διακονίας γέγονεν, δέχου σῆς μοι ψυχομένης τῆδε τῆδε
δεσμῷ, ὡς αὖ βεβαίνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμε-
νός σοι ὧδε γαΐε, ὃς ἢ δεσμώτῃ μοι ψυχομένῳ διακο
νεῖσθαι καθάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκότι χήματι E
τ πρὶ ἐμὲ ἀξιώσεως ὡς ἐπέλιπες. ἢ ὡς ἐψεύσατο
ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασι-
λεύσας τ θαυμαστὸν μείζονως ἐλεύθερόν τε ἀφῆκεν
ὧδε γαΐε καίσαρος γεγονότα λαβών, ἢ τ ἰσίας ὀπί-
σοπον καθίσησιν. τελευτῶν τε τῷ ἰεῖ ἀγρίππᾳ ἓ θερ-
μίνῃ τῇ θυγατρὶ ὅπῃ τοῖς ὁμοίοις διακονησόμενον κατέ-
λιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραὸς τελευτᾷ ἢ ζαύτα
μὲ ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας ἢ τότε λυθεὶς εἰσῆκε πρὸ
τῦ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F
μᾶ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος
ὅπῃ τῦ δένδρου ᾧ ἀγρίππας προσκέκλιτο, βύβωνα
ἢ οἱ ῥωμαῖοι τ ὄρνιν τοῦτον καλοῦσιν, τῷ δεσμωτῷ τις
γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη
ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. ἢ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα
αὐτῷ, ἰουδαῖον ἢ τὸ γένος, ἢ τῷ ἐκείνῃ ἀξιολογωτά-
των, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλη-
σίον ἐλθεῖν διὰ λόγων, βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῷ πα- G
τρίων ἔρεσθαι αὐτόν. ἓ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἦσαν δὴ
ἑρμηνέως, ὦ νεανία φησὶ, καταχθεὶ μὲν σε τὸ αὐτό-
δικον τῆς μεταβολῆς, πολλαὶ τε ἔτεσι ἢ ἀνθρωπ ἐ-
παγαγὸν τινὰ τύχαι. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγων, οἱ δὲ
φυγῇ κακοῦ τ ἐφεστηκότος διηρεῖτο τ θείου τινὰ
προνοίαν. ἴσθι γε μὲν θεοὺς ἓ τοῖς ἐμοῖς παῖδας, ἓ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπορτάνδυσαν ἡμῖν τ
εἰδήσον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ἔτε ἡδονῇ γλωσσαργῶ δίδοις τ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δέκεπῆς

Cæsar quidnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, inijce vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, demùm Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã popposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quoldam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõtristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsulente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidẽt, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

δύθυμεῖν σε ἐπιτάττω. αἱ γὰρ δὴ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστερηκότος τοῦ ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθεσαν τὴν ἀχθηδόνα, τοῦ μηδὲ εἰς τὴν ἀκοὴν ἀκεσάσαντος αὐτῶν. ἀλλὰ σὺ τὸ ἐμὲ κινδύνοις ὑποβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενόν σοι δηλασαφῆσαι τὴν προαγόρευσιν τοῦ θεοῦ. καὶ ἐξ ὅπως καὶ δι' ἐμοῦ ἀπαλλαγὴ τέ σοι τῆσδε τῆς δεσμῆς παρέσται, καὶ πρόοδος δὴ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε αὖ πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. δυσαίμων τε αὖ τοιοῖς τὸ τελευτῶν, παρὰ τοῦ ὅλβου καταλειπόμενος. μιμνῄσθη δ' ὅπότε εἰς αὖθις τὴν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τὸ τελευτῆν ἐσομένου. ταῦτα προφέρει μὲ ὑπὲρ δόσπισμαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαπορεῖλαν τούτου τὴν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτὴν σώσειν τὴν ὑπὸ δυσηλυομένου δόσερεῖν σε, δίκαιον ἡγησάμενον, ὅπως ὅτις ἀμοῦ ἀγαθῶν μέλλοντος λυστελεῖν, σὺν ὀλίσῳ τὴν ἀχθηδόνα τὴν παρόντος πόνου, μιμνῄσθη ὑποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε ὑποδυομένου τοῦ δυσαίμονος, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς δυσφοδυξομένου δυσυχίαν ἢ τὰ τῶν σώσεσθαι. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προφάτων, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τὴν ἀγείρασαν, ἐφ' ὅσον σὺν τοῖς ὑστερον κατεφαίνετο θαυμαστὸς ἄξιος. ἡ δ' Ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσυχίαν, τὸ μὲν πρεσβεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ δυσαλέγετο, ἐργοδίστερον ἑώρα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀνοφελέσι γνωσόμενον. δυείσκετο δ' αὐτὸν παρὰ τὴν μάκρωνος στρατιωτῶν τε μερίων αἰτρῶν, οἳ φυλάξειαν αὐτὸν σὺν φρουπόσιν καὶ ἑκατοντάρχῃ ἐφεστοσομένῳ τε σκεύοις καὶ συνδέτοις ἐσομένοις, λουτρὰ τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλην παστοῦν ἢ τῷ σώματι χρῄσοιτ' ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλός τε σίλας, καὶ τῶν ἀπελευθέρων μαρσύας καὶ συχεὶς ζοφὰς εἰσκομίζοντες οἷς ἔχαιρεν, καὶ δι' ὀπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὅπῃ σεσαποιόσῃ σκέπῃ, ὁπότε νὺξ γένοιτο ὑπνοσρώσουσαν αὐτῷ συμφέρει τῇ στρατιωτῇ μάκρωνος σεσειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὅπῃ μιᾶς ἓξ, καὶ τὰ μὲν κῆ ἀγείπαν, ὑπὸ τούτοις δὲ. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καμαράς, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετείως. ὕπὸ δόσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τὴ νόσῳ, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δύοδὲν ὃς ἓν αὐτῷ τιμιώτατος τῇ ἀπελεύθερων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δι' λόγων πρὶν τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνοι, σρῦσος δὲ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δ' οὗτου κατελείπετο τιβέριος ὕπικαλούμενος γέμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφῆς υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἀκροπονηκὼς ὅπῃ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τῇ δήμου τιμώμενος, δι' τὸν γερμανικοῦ τὸ πατρὸς ἀρετήν. ὅπῃ μέγιστον γὰρ δὴ ἐπῆλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δι' σταθείαν τρόπου, καὶ δεξιότητα τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὸν ἀξίωσιν κτώμενος τοῦ ἐκλεσθαι ἴσος πᾶσιν ἑαυτῷ. ἐξ ὧν ἃ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητικότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς εὐτυξίας, οἱ δὲ πίστει τῶν ἐκείνων ἀφηγήσεως προσλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτῷ τελευτήσαντος πρώτοις πᾶσιν, ἃ θεραπεία τῶν ἀρχῆς ὑπολυομένων τὴν συμφοράν, λύπη ἦν ἀληθεῖ οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τοῦ μετάσασιν αὐτοῦ ὑπειλῆφθαι. ὅπως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος τῇ παιδὶ αὐτοῦ

προσ-

πᾶσι καταλέλεγπο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A
στρατιωτικὸν ὄρτο, ἀρετὴν ἀριθμουῦντες τὸ περὶ τὴν ἀρχῆς
ἐπείνῳ περιγιγνομένης εἰ δήσει καὶ τελευτᾶν. ὁ δὴ τι-
βέριος δύσδῳ θεὸς ἄγμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν
ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις
θεοῖς σημεῖόν τι περφαντὸν αὐτῷ δεῖξαι περὶ τὸ τίνι
ἡγεμονίαν διαδέξαμένη, ἀπ' ὀλίγων μὲν τοῦ υἱέος τοῦ πα-
δὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βεβαίοσεως
τὸ αὐτὸ πεπισδυκὼς ἢ θεὸς τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὑποφανέμε- B
νον. οἰώνισμα δὴ οὖν αὐτῷ περύκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥ-
ξειν τίνι ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρῶτος τίνι ὑπὸ σαν ἀφίκοιτο
περὸς αὐτὸν περότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει
περὶ τὸ ἑωνοῦ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώ-
τιν ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελή-
σεσθαι πρατηίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὴ αὖ-
τὸς ἐνέφιζεν αὐτὸ τίνι χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ'
ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν
δοῦλον εἰσκαλεῖν τοῦ παίδων τὸν πάρεστα περότε- C
ρον. ἐξελθὼν δὴ ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον περὸ τὸ δω-
ματίου καταλαβών, ὁ δὲ τιβέριος ὑπαρίῳ μετε-
ώρου τῆς τερφῆς αὐτῷ γιγνομένης, ἥδει δὴ ὑδὲν ὧν
ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰ-
σήγαγον αὐτόν. τιβέριος δὴ ὡς θεᾶται γαῖον, τότε
πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τὸ θείου τῆς ἐξουσίας,
καὶ τίνι κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημέ-
νην ὄψεσθαι οἷς ψηφίσιτο, δυνάμεως ἐκεῖθεν D
αὐτῷ μὴ περιγιγνομένης, πολλὰ δὴ καθλοφυεά-
μενος, αὐτὸν μὲν τὸ ἐφ' οἷς περβουλεύσειεν κυρεῖν
ἀφηρημένον τὸ κράτος, πρεῖον δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς
τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτη-
ρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων χρειατόνων ὧν
ἀνεκτὸν εἰσηγησαμένῳ τίνι συναναιρεθῆναι κείσεσθαι,
τίνι σωτηρίαν αὐτῷ τὸ μὴ συγγνοὺς ὠφελεῖν δυνα-
μένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τὸ ἐφεστηκότος χρησμοῦ E
περὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς περσεραύοντα τῇ ἀρχῇ,
τὰ δὲ ὡς ἀντιβουλεύειν ὑπέρ τε τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἀπλήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἰῷ
δὴ κὴ γλυκυθυμαλογία τιβέριος τὰ μάλιστα περοσκεί-
μενος, καὶ κατορθώματα αὐτῇ μειζόνως τῶν εἰς
τόδε ἀνακειμένων ἑκόντων τὸν βίον ἐξηγμένος. γάλ-
βαν οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ
περὸς τοὺς ὑπαπιδεισταίους αὐτῷ, ὡς ὠφελήσοιτο ἀ- F
νὴρ τῇ ῥωμαίων περσημησόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε
πάντα μαντειῶν ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος
ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ δεισι, ὑπὸ τὸ ἐπαληθεύοντος
αὐτῷ δὴ τοῖς περώτοις ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε δὴ
χαλεποῖς ἰῷ συντυχίᾳ τὸ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀπολω-
λότι τῇ υἱεῖ τὸ παιδὸς ἀχθεινῶς διατιθέμενος, καὶ
κατάμεμψιν αὐτὸ ποιούμενος, ταύτῃ οἰώνισιν περο-
μηθοῖς. παρὸν γὰρ αὐ αὐτῷ λύσης ἀπαλλαγμένῳ G
τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῇ ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τῇ
περιγνωκὼς τίνι ἐσομένην δυσχίαν τῇ φιλτάτων
τελευτᾶν. καὶ περ δὴ σωτεραγμένος τῇ ὄψει
δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς ἂ ἠθελεν περιόδῳ, ἀ-

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiéntisque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nõ satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi, hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

κων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν περὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καὶ περ μοι συγγνεσέου τιβε-
ρίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δέξῃ τε τῇ ἐμαυτῇ, καὶ τῇ ὁμοφήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρί-
ζω τίνι ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυοίας τῆς ἐμῆς,
ἧς εἰς τόσον δέ σε ἀξιώματος καθίσημι μέγεθος, μήτε τῇ περὸς τιβέριον συγγνοῖς, ἀλλ' ὅπως ἀμνον,

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos A totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi C sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd verentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus E gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Martyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē A- F grippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nūciato imperatoris obitu, pròturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸς τοιῶνδε σοι κατασαίμι ἀγαθῶν ποιήσης, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς προθύμον, καὶ ἅμα πιβερίου φροντίσειν δι' τινὰ συνήθειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ & τῆς σωτηρίας βέλτιον γένοιτο ἂν πιβέριος, φερίμιον ἢ τῶ δυσχοῖς μεθ' ἁμῶν. αἵ τε γὰρ μονώσεις ὕπτιν' κίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικοῦτον πράγματος ὄγκον κατάσασιν, καὶ θεοῖς οὐ ἀτιμώρητα, ὁπόσα παρὰ δίκην προσόμοσα ἀφανίζοι τῶ νόμου τὸ ἑτέρως πράσσειν παλαιῶν. ταῦτα μὲ ὁ πιβέριος ἔλεγεν, ὡ μὲν πιθανὸς ἐν τῷ γαίῳ καθάπερ ὑπεχνεμένῳ. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε πιβέριον μαντείας ἀρεῖται ἢ ἐκεῖνα, καὶ τὸς ὕπιβελῶν ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένων, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. τιβέριος ἢ τὸν γαΐον ἀποδείξας δεύτερον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὕπιους ἡμέρας ἔθανεν, χρόνον αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ἑξῆς, & πέντε μείους, πρὸς ἑνιαυτοῖς δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος ἦν ἐν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πιβερίου τελευτῆς, διαφαίνονται μὲν τῇ ἀγαθῇ τῶν ἀγγελίας, ὡ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἐν αὐτοῖς, ὡ μὲν μὴ βέλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐπέμψαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῷ λόγῳ. δέει ἢ μὴ ψευδοῖς τῆς ἀγγελίας ἡδομένης προσέξαντας αὐτῆς, ὕπιδήλοι ὦσι τῇ αὐτῇ χάρμασι, εἶτ' ἀπόλλωνται βλαβερῆς αὐτῇ ἡδομένης. πλεῖστα γὰρ αἴτ' εἰς δῆτ' ῥωμαίων τοις δυπατείδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσέρωτος ὅτι πᾶσι ὤν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθ' ὁσας, εἰ & χοεὶς λόγου τινὶ αἰτίαν ἐπαντέλοιτο τῶ μισεῖν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιεν ἐξαιρίουν φύσιν ἔχων, εἰς θανάτου τε καὶ τῆ κουφοτάτων αἰτιθεὶς τινὶ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῶ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὶ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβέλοντο ἀπολαύσματι χρῆσθαι σκεκώλυτο δείματι κακῶν, ἃ προσεωρᾶτο ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσυας ἢ τῶ αἰγύπτου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος τιβερίου τινὶ τελευτῆ, ἔνθει δ' ἐρμαῖος τὸν αἰγύπταν ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συννύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ συϊσιστί τε τῶ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ προσενεχθείς, ἀλλά σοι τῷ ἁπάντων, καὶ δ' ὅπι τῷ δ' ἀγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ πανδοῖαι γένονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἶπ. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφεστήκει τῶ αἰγύπτα, θεώμενος τινὶ τε συνδεῖ μεθ' οἵας ὁ μῦρσυας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγων χάρμα ἀγρίωπα συνελθὸν, ὑποπτήσας κράνωσίν τινα γενομένην τῷ λόγων, ἤρετο σφᾶς περὶ τῶ λόγου τῶ ἐφεστηκότος. οἱ ἢ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ὑπολιπάσας. ὁ ἢ, ὑποιονοῦτό τε τινὶ ἡδονὴν τῶ λόγου, ὑπὲ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν. προσυπέθει τε αὐτῷ δεῖπνον. διωχυμένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τῶ πότου προϊόντος, παρὰ τὴς λέγων, ζῆν τε τὸν πιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὰ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, ὑπὲ τὸ εἰς θάνατον αἰτιάκειμένα προσοχέναι, δεσμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται ἢ ἀγρίππαν τῶ κλινιδίου. καὶ ἵππου φησὶν λήσειν με ὑπονοεῖς θανάτου ἢ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ὡ κεφαλῇ τῇ σῇ τῶτον ἀναμαξάμενος ἢ λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκῷ προτερον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίσα- A
ται, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ὢν κα-
κοῖς, τὴν ὑστεραίαν λόγος τε πλείων ὢν καὶ ἡ πόλις ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ
ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλοῦντες. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅπως οἱ τε ἀφίκοντο ὡς αὐτὸν λόγοι, ἡ μὲν
πρὸς σύγκλητον τοῦ τιβερίου διαφθορὰ ἀναβάλοιτο τὴν τελευτήν,
καὶ ἡ αὐτοῦ ἀποδημία τὴν ἡγεμονίας ἐπιμηκύνοι. ἡ δὲ,
πρὸς πίστωσιν τῆς φύλακος τοῦ πόλεως τοῦτό τε ἀγροῦσα, B
καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκβιάσουσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετα-
στήσειν εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἦν δεθῶσαν διαίταν
εἶχεν. ὥστε ἐν θαρσεῖ λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλα-
κὴ μὲν δὴ τήρησις ἦν, μετὰ μέν τοι ἀνέσεως τὸν εἰς τὴν διαί-
ταν. γαῖος δὲ ὡς ὅτι ῥώμῃ παρῆν, ἄγων τοῦ τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, ἀγρίππαν καὶ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ-
μον, κώλυμα αὐτονία ἦν, ἔτι μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδε- C
μένον, προμηθείᾳ δὲ τοῦ γαΐου δύσφημοῖς, μὴ δόξαι ἀ-
πάρχοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν τιβερίου μετάστασιν, αὐτὸν
ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀχέος. διελθου-
σῶν μέντοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίστησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτοῦ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι- D
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἱππάρχου δὲ ὅτι τῆς
ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξίου συγχώρησιν αὐτοῦ
γενέσθαι πλεύσαντι, τοῦ τε ἀρχοῦ κατασήσασθαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησαμένῳ ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρήσαντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ E
δυνάμεως τε καὶ πρότερον καὶ τότε ἐν τῷ παρόντι δαίμο-
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμαιμάκτουν τὴν μὴ δαμάρτια χρησαμένου
τοῦ ἐλπίδων. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ ἐπὶ τοῖς γενομένοις ἦσαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης τετραρχίης ἐξωρίσθη.

ΗΡῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ὄντι τῶν γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰ δελφῇ τοῦ ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον αὐτὸν τοῦ αὐτῆς,
δεδιὼς τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, δεδαλῦσαι δὲ
χρεὰ μὴ δυνάμενον, κάθοδον ἢ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ἥκιστος πολλοῦ τοῦ δαίμονος. ἐλυπεῖτο ἢ καὶ βαρέως ἔ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τοὺς εἰωθότων θαυμάζων τὰ βασιλείας ὑπο- G
φοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπικρύπτεσθαι δὲ ἐν ἰδίοις τοῦ
δυσυχίαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῦρεν, καὶ δύσα
ὅτι τὰ ῥώμης ὠλεῖν ὅτι μνησεία τῆς ἴσον. ἐγὼ δὲ ἀνεκτὸν
εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀρισοβέλης μὲν υἱὸς ὢν,
θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, φενία ἢ ἀπορῶ

& accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

HErodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: háncque mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus perturbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptam trãsmarinam peregrinationem apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui, marite mi, inquit, si tibi antehac

συνῶν, ὡς τελέως αὐτοῦ ὑπικρύπτεσθαι τὰ ναὶ καὶ τὰ τῶν ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ ἢ τῆς δεδανεικότων τὸν πλῶν πεπιτμημένος ἐπανελθόντι βασιλεύς, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τῆς συγγενοῦς τῆς ἀρχῆς καλῶν τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τῆς ἴσον, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ δεδιοῦν. ἀλλ' εἰ μὴ πρότερόν γε,

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pa- A
ter dignitate agere, nunc ſaltem honorem fa-
miliæ debitum appete. neque ferendum puta
exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſu-
ſtentatus ſit opibus: neque per tuã patiaris igna-
uiam, vt ille videatur plus in paupertate ſuper-
fuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam in-
duſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus:
quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecun-
dum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſeri-
cordia non potuit viuere. Ergo Romam ea- B
mus non parcentes nec labori, nec auri argen-
tiue impendiis, quandoquidem non tam hæc
ſeruare ſit optabile, quàm parando regno in-
ſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis a-
more, & ſuſpecta habens Romana negotia:
conabatúrque eam in diuerſam ſententiã tra-
ducere. mulier contrà quanto magis eum ter-
giuerſari videbat, tanto vrgebat improbius,
nihil non tentandum cenſens regni cupidine:
nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõ- C
ſenſum, non valentis aliàs eius importunita-
tem excutere. itaque ſine parſimonia facto ap-
paratu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade
Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cogni-
ta eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe
accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos
è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam
miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperá-
torem cum muneribus, & literis ſcriptis con- D
tra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per oc-
caſionem amplius cum principe ſuper hoc ne-
gotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, &
ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à
tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæ-
ſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit.
vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum
fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt
Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis
diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum E
imperatorum quiſque ſuperiorem vincere
contendit magnificentia: inuitantibus eò la-
uacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus,
tam ad ſartiendam corporum valetudinem,
quàm ad animos otio relaxandos commodis.
Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt,
priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ
perlegit literas, accuſantes Herodem, quod
prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, &
nunc iterum Artabano Partho faueret contra
Caij nouum imperium. argumento erat ipſius F
tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis
ſuis haberet tantum armorum, quantum in-
ſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſuffi-
ceret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt
Herodem, vetáne eſſent quæ nunciarentur de
armorum numero. quo annuente, neque e-
nim vera negare poterat: ſatis approbatam pu-
tans defectionem, ademptam illi tetrarchiam.
ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; e-
ius donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò per-
petuò damnauit exilio apud Lugdunum vr- G
bem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrip-
pæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam
conceſſit: & ratus non libenter fore marito ca-
lamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ σὲ ἐλάσσον τιμᾷ πατρὸς
ἀξιοῦντας εἶναι, πεῖρᾶ γοῦν ὁρέχθαι συλλήψεως ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμενε παρᾶδῦναι φρύαγμα τιμῆς αἰδοῖ, πλοῦτον
τοῦτο ἀπολιπόντι τὸν σὸν, μηδὲ φειδωλίαν δυσφιλίᾳ τὴν ἐκεί-
νου, ἢ ἡμετέρᾳ δυσπορίᾳ ἀρετῆ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένῳ, μηδὲ δ' ὑστερούσῃ αἰσχύνην ἡγεῖσθαι τὸ χθὲς ἢ
φρόνιμον ἐλέσθαι τοῦ σοῦ δυσβεβιωκότος. ἀλλ' ὅπλα τε ῥώμης
ἴσωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδῶμεν ἔτι, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνης καὶ χρυσίου, δι' ἃ τὸ μὴ ἐπ' εὐδαιμονοῦσι σὺν βελτίοσιν
ἡμῖν ἀθύμως τὴν ἥττησιν, αὐτῷ ἀναλώσεως τὴς ὅπως κτήσῃ βα-
σιλείας ἰσομοιρίᾳ. ὁ δὲ, τέως μὲ ἀσπασίᾳ ἔσχετο ἀγαπῶν τὴν
ἡσυχίαν, καὶ τὴν ῥώμης τὸν ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων,
ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξανα-
χωρῆσαι ἐώρᾳ, μᾶλλόν τε ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ ἀθύμει
πάντα φέρεσθαι ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. ἔ πέρας ἐκ ἀπῆκεν,
ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογούμενα αὐτῇ ἀκουσίως γε-
νέσθαι, δέᾳ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ὅπῃ ζη-
τοῦντος ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς ἐπὶ
πολυτελῶς, ἔ φειδοῖ μηδενὸς χρώμενος, ἀπῆρτο ὅπῃ τὴν
ῥώμης, ἅμα ᾗ ἔ τῷ ἡρῳδιάδι ἀγόμενος. ἀγρίππας
ᾗ τῷ, τὰ δέοντα αὐτῷ, καὶ τῷ παρασκευῷ ἀφθο-
νούμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε ἐκπλου-
σπλοῦντας ἤκουεν, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης
φορτίων ἀυτῷ τὴν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομί-
ζοντα τοῦ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπως ἀσχολᾶς τὸν ἡρῴδου,
ζῴη ἔ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γαΐου. ὁ δὲ ἐπα-
νελθὼν τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ δέξιφ χρησάμενος
τῷ πλῷ, τοσοῦνδε ἀπελείφθη τὸ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν
μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δὲ, ὅπως κατάσχωσι, καὶ ζῆς ὅπ-
σολᾶς ἀπεδίδου. καὶ φθάσαι πλοῦσαν ἀμφοτέροι δι-
καιαρχίᾳ, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν,
πολίσριον δέ ἐσι ἔ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ὑπὸ
σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι
τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημένῳ κα-
τασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῷ αὐτοκρατόρων ἑκά-
στου φθάσαι ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε πα-
ρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γηθεν αὐτόματα ἀνάντα,
ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ
ἀειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. γαΐος ᾗ ἅμα τὸ
φθάσαι ὁρᾶν τὸν ἡρῴδην, πρῶτον ᾗ αὐτῷ ἐντυχεῖν, ἅμα τε τὸ ἀγρίππου τὰς ὁπιστολὰς ὁπῶν,
ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένᾳ, κατηγό-
ρει ᾗ αὐτῷ ὁμολογίαν τε φθὸς σπάσιον καὶ τῆς πρε-
σβείου ἀρχῆς, καὶ φθὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅπῃ τὸ
παρόντος καὶ τῆς γαΐου ἀρχῆς. φθάσεγμά τε ἐν
αὐτῷ τῷ λόγου μυελάσιν ἐπὶ ὁπλιτῶν ἀρκέσασα κα-
τασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις διακειμένη. ἐκι-
νεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ
ἀληθὴς ὁ φθεὶς τῶν ὅπλων λόγος. τῷ ᾗ, ἢ γὰρ ἐν ἔτερα
εἰπεῖν δέᾳ τὸ ἀπιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, ἐπόντος
ἔτι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος ἔτι τὰ ὅπῃ τῇ διε-
στάσει κατηγορούμενα, τὴν τε ἀρχίαν ἀφελόμε-
νος αὐτὸν, φθαθῆκεν τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ πρε-
σβεῖαν, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίππᾳ δίδω-
σιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, διαδοὺς οἰ-
κητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳδιά-
δα ᾗ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, ταύτῃ χρή-
ματα ἐδίδου ἀπόσα ἐκείνῃ ἴδια ἦν, καὶ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τύχος αὐτῇ

τὸν

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶ καὶ μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ὁ σὸς ἐν γαμετῇ θαι σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς ἣν οἱα ἡ σὴ πρὸς τὸ γεγαμηκότα, καὶ κοινωνὸν μὲν τῆς δαιμονίας ἡγουμένῳ, καὶ δίκαιον ἐγκαλεῖν τὸ ἐπὶ τῇ τύχῃ καθίσαμένῳ. ὁ δὴ ὀργὴν τὸ μεγαλόφρονος αὐτῷ ποιήσαμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτὴν τῷ Ἡρῳδῇ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγείποντα δίδωσιν. Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ τοῦ ἀδελφοῦν, καὶ Ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκεραιοτέρῳ κακολογιῶν, δίκην ταύτην ἔτισεν ὁ θεὸς γαΐου τὸ μὲν πρῶτον ἑαυτόν, καὶ τὸν ἔπειτα, παύσαμενος μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς εὔνοιαν προσήγετο καὶ τοὺς ῥωμαίοις καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξέστη τε καὶ ἀνθρώπινος φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐπῆρτο ἑαυτὸν, καὶ τὰ πάντα εἰς ἀτιμίαν τοῦ θείου πολιτεύειν ἦρτο.

A

B

C

Κεφάλαιον ι'.

Στάσις περὶ ἀλεξάνδρειαν ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ οἰκοῦσι καὶ ἑλλήνων, ζεῖς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γαΐον. καὶ ἦν δὲ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς τὴν καίσαρος τιμὴν ἀθεμίστως. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, ῥωμοῖς τῷ γαΐῳ καὶ νίκης ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ θεοῖς δεχομένων, μόνοις τοῖδε ἄδοξον ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον ἀπὸ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ γὰρ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀθλιᾶν ἤλπιζεν τὸν γαΐον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ θεσπεσιώτατος τὴν ἰουδαίων τε θρασύτητος αἴτιος τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ἀλλ' ἐκέλευεν δ' αὐτὸν γαΐος καλέσας, σπουδῶν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξοδον ἐνεβρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λοιπὸν μὲν αὐτοῖς ὡρμημένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

D

E

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γαΐος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ στήσωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰς εἰκόνας.

Γαΐος δὲ ἐν δίκῃ φέρων εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων προεῖσθαι μόνων προσβυτεῖ ὅτι συρίας ἐπέμπει πετρώνιον, διάδοχον ἐπιτελλίων τῆς ἀρχῆς, κελεύων χρῆναι πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν διαλαβὼν, ἐπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἦλθε πτολεμαΐδος παρὼν αὐτόθι χειμάζων, ὡς ἐκ τοῦ πολεμεῖν ἐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γαΐον ἔγραφεν ἅπερ τῷ ἐπεγνωσμένων. ὁ δὲ ἐπαινεῖ τὴν προθυμίαν αὐτοῦ, καὶ συμβουλεύει μὴ ἀναίνεσθαι, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους ἐπιτελλομένοις. ἰουδαίων δὲ

F

G

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fuit socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vanloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, interque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos illos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei colloceret. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potiot quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ᾽ δήσοντες, ἢ μηδὲν ὅλ᾽ ὧν νομίμων σφᾶς ἐπαναγκάζειν ὧν βασ τ πατρίων. εἰ δέ σοι πάντως δόκτα τ αὐθριάντα φέρειν, ἐ ἐμᾶς αὐτοὺς σφάττειν μεταχειρισάμενος, σφάσατε τὰ δεδογμένα. ἐ γὰ αὖ δυναίμεθα θεμιτὸν συγχωρεῖν σφάγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτου ἢ σφετέρων τῷ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰσκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὁ ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ᾽ εἰ μ αὐτοκράτωρ ὢν βεβούλημαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε σφάσειν ἐπινόουν, κἀν δίκαιος ὦ ὑμῖν σφὸς μὲ ὁ λόγος εἶναι. νυνὶ δέ μοι κρίσεως ἐπεσκλιμένος, πᾶσιν ἀνάγκη ζηλωτὴν εἶναι τοῖς ἐμαυτῷ σφαλισθεῖσι, ἢ τὸ εἰς αἰτίαν κατέστην φέρειν ζημίαν τιμὴν ὧν πραγμάτων αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὔτω φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ αὖ ὅλως ὀλιγωρεῖν τὰς γραφὰς παρελθεῖν, ἀλ᾽ αὖ αὐτοὶ ὧν βαίνομεν τὸν νόμον τιμῶν σφαγόρευσιν, θεοῦ πεποιθότες ἀρετῇ ἢ σφετέρους πόνους τῷ ἡμετέρων εἰς νυνὶ ἀνῃρῆσθαι μεμφομένους, ἀλ᾽ αὖ τολμήσομεν ὅλ᾽ ὧν τοιοῦτον κακοὶ γνώσεσθαι, ὥστε ὁπόσα σοὶ δόξειε μὴ σφασόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ ὧν βαίνειν ποτ᾽ αὖ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅλ᾽ φυλακὴ τε πατρίου, ἢ κινδυνεύειν σφῶν μένοις ἐλπίδα οὖσαν ἔχειν σώζεσθαι, ἢ τε τῷ θεοῦ τὸ σπουδόμενον μεθ᾽ ἡμῶν, ὅλ᾽ τιμῇ τε τῇ σοῦ τὰ δίκαια ὑποδεχομένων, ἢ τῆς τύχης τὸ ἐπ᾽ ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς σφάγμασι ὧν τυγχάνειν. ὑμᾶς δὲ τὸ σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τὸ ἀναίδεστον σκεπομένους, ὡς δ᾽ αὐτὸ ὧν βαίνοντα τὸν νόμον σφαπτομένους, ἢ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τὸ θεῦ, ὃς ἢ παρὰ σοὶ δίκαιος ἢ ἥδιστο αὖ βελτίων γαίη. ἢ ὁ πετρώνιος ὑμᾶς τῷ λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῷ τὸ φρονεῖν, ἢ μὴ αὖ ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ ὧν χωρεῖσθαι δόκησιν τῷ γαΐῳ τιμὴν ἀπάθειαν τὸ αὐθριάντος, πολεμοῦ ἢ ἔσεσθαι φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβών, ἢ θεραπείαν ἢ σφὲ αὐτὸν ἰοῦ, ὅλ᾽ πετεμάδος ἱπείγετο χρήζων καταυόησαι τῷ ἰουδαίων τὰ σφάγματα ὡς ἔχοι. ἢ ἰουδαῖοι μέγαν ἡδόμενοι τὸν ὑμᾶς τῷ σφὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κείνοντες τὸν ὑμᾶς τῷ ὧν νομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπεκπατίζον πετρώνιον εἰς τιμὴν πετεμάδα χθόμενον, καὶ ἱκατείᾳ χρόμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν αὐθριάντας ἀναθέσει τιμὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα κρίσει, πετρώνιος ἔφη, μήτε τιμὴν ὑμετέραν ἀσθενεῖαν λογιζόμενοι, μήτε τιμὴν ἡμετέραν ἀσθενείαν; οἱ δ᾽ ἀθαμῶς πολέσαιμι ἔφασαν, τεθνηξόμεθα ἢ σφέτερον ἢ ὧν βλεῖναι τοὺς νόμους. ὅλ᾽ τε τὰ σφόσπτα πείθομενοι, καὶ τὰς σφαγὰς σφοδεκπυίτες, ἕτοιμοι κπινύεσθαι ἔλεγον εἶ. ἐ ταῦτα ἐσφάσετο ὅλ᾽ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὸ γεωργεῖν ἀσχόλιοι λοιπὸν ἦσαν, ἢ ταῦτα τ᾽ ὥρας ἔσης σφὸς αὖρω, πολλή τε λιῶ σφαίρεσις αὐτοῖς, ἐ τ᾽ ἀνησκεῖν ὅλ᾽ θυμίας σφόθεσις, ἢ τ᾽ αὐάθεσιν τὸ αὐθριάντος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις ὄντων σφεγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τῷ βασιλέως ἀδελφὸς, ἐ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ οἰκίας, ἢ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον ὧν καλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τιμὴν σφοθυμίαν ὁρᾶ τ πλῆθος, μηδὲν εἰς ἀτόπειαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν σφὸς γαῖον τὸν αἰκέσιον αὐτῷ σφὸς τιμὴν ὑποδοχὴν τῶ

τῶ αὐδριαίτος, πῶς τε ἀποσάντες τ γεωργεῖν αὐτικαθίζον), πολεμεῖν μᾶ ὑ βελόμθοι ἀλλὰ τὸ μησὶ αὖ δύνασθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονλεὶ, φρὶν ὧδ ἐλεῖν τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀπορῦ τ γῆς γλυομθμης, λησείαι ἀναφύοντο, ἀδυναμία καταβολῆς τ φόρων. ἴσως γδ αὖ ὁπλαδέτα τ γαῖον, μηδὲν ὠμὸν ἀλαζονθλῶαι μηδὲ ἐπ' αὐας ἀσφ φερνῆσαι τῶ ἔθνους. ἐμεθύοντος ἢ τῆ τότε βελῆ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καὐτὸν ἀπίεσ τῶ φεύγματος. Ϲ οἱ μᾶ ἀμφὶ τ ἀριςόβυλον, ὅπι τούτοις πείθώνιον παρεκάλουν. πεῖθώνιος ἢ τῦτο μᾶλ τῆ δεὶ τ ἀειστόβυλον παντοίως ὁπικειμθμον, ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσ τλὺ δέησιν, Ϲ πάση μηχανῆ φερόμενον εἰς τὰς ἱκετείας, τῦτο ἢ τῆλ ἱκάνων θεώμθος τλὺ αὐτοσχεδίαξιν τῆς γνώμης, Ϲ δεινὸν ἡγούμθος, τοσοῦσδε μυριάσιν ἀνθρώποις μανίᾳ τῆ γαΐου ἀλεκονούμθος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ φερὸς θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, Ϲ μετὰ πονηρᾶς τὸν μᾶ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαπεᾶσαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, δεῖσας τῆλ γαΐω τὸ αὐτίκιστον αὐτὸ, ὀργῆ φέρντος μὴ ἐκ τῶ ὀξέως δεξκοπμθμου αὐτὸ ταῖς ἐπιστολαῖς, τάχα κὴ πείσειν, καὶ τῆ τὸ φρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ὁπιμθμοντος, ἄφαδς πολέμου τῶ φερὸς αὐτούς. εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτὸ ξέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμθμους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἔκειντο πιθανὸν ἡγεῖσθαι τῆλ δεομθμων τὸν λόγον. συγκαλέσας ἢ εἰς τλὺ τιβεριάδα τοὺς ἰουδαίους, οἱ ἢ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, κατάστας ἐπ' αὐτῶν τλεῖτα ἐν τῆλ παρόντι στρατιὰν ἡ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτὸ, τῶ ἢ αὐτοκρέτορος τῆλ φερσταγμάτων τλὺ ὀργλὺ ἡδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τῶ παρακρῆμα ὁπιφέρεσθαι τοῖς φεάγμασι τοῖς παρακεκᾶσθαι θάρσος εἰσφερομθμοις, ὡ καλῶς ἔχειν, τόν γε τιμῆς τοσούτης ὁπιτυχόντα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναντίον φεάσειν. οὐ μλὺ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε Ϲ τιμλὺ τλὺ ἐμαυτῶ μὴ ἐκ ὑπὲρ τῶ ὑμετέρου μὴ ὀπολουμθμου τοσούτων ὄντων αἰτιολογῶ, ἀλεκονούμθος τῆ ἀρετῆ τῶ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα φερμάχητον ἡγήσθε. καὶ τῆ ὅτι πᾶσιν ἀξιώσει, κὴ δυνάμει τῶ θεοῦ, τὸν ναὸν ἐν αὖ φερίδεῖν τολμήσαμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῆλ ἡγεμονεύοντων ἐξουσίας. στέλλω ἢ ὡς γαΐον, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας ἀλεκασφῶν, Ϲ πῆ κὴ σωτηρείᾳ χρώμθος ὑπὲρ τ καθ' ὑμᾶς παρὰ γνώμλυ πεισομθμλυ, οἷς φερύθετε ἀγαθοῖς. καὶ συμφερέσοι μλὺ ὁ θεὸς, βελτίων γδ ἀνθρωπίνης μηχανῆς κὴ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, φρυτανεύων ὑμῖν τε τλὺ τήρησιν τῆλ πατρείων, κὴ αὐτῶ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμλυ βελεύσεσι τιμλὺ τῆλ εἰς θεῖον ἀμάρτειν. εἰ δ' ἐκπικραθεὶς γαΐος εἰς ἐμὲ ξέφει τὸ ἀπίτεσον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον, κὴ πᾶσαν ἀλαπρωρείαν σωιεῖσαι τῆλ σώμασι κὴ τῆ ψυχῆ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσύσδε ὄντας ὅτι ἔτας ἀγαθαῖς φερέξεσι διολλυμθμους θεωρεῖν. ἅπιτε οὖν ὅτι ἔργα τὰ αὐτῆλ ἕκαστοι, κὴ τῆ γῆ ὑπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅτι ῥώμης, κὴ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμλὺ δ' ἐμαυτῶ, κὴ τῆλ φίλων, ἐν δοξαπήσομαι δεξκονεῖν. ταῦτα εἰπὼν κὴ διαλύσας τῆλ ἰουδαίων τ σύλλογον, φερμηθεῖσθαι τῆλ εἰς τλὺ γεωργίαν ἠξίου τοὺς ἐπιτέλες, κὴ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρησᾶς. καὶ ὁ μλὺ δ' ὑμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύσατο. ὁ θεὸς ἢ, παῤῥησίαν ὁπὸ εἰκότος τλὺ αὐτῆλ πεῖθώνίᾳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc temere omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid tæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi ludæorum proposiri, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerati principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestáte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatē momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tū demum per occasionē aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὸν θεὸν τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, ὅτε τὸ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἄθυτον οὖσαν ὑδὲν ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐν τῷ πρὶν τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἄνωθεν, εἰ καὶ σωφρόνως ποτὲ θεασάμενος τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλῶ, καὶ πρὸ τοῦ εἰωθὸς, καὶ πρὸ τοῦ ἐπιπροσθὲν ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς λῷ οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος ἢ κατεπλήττετο μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλῶ ἀποσημαίνοντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' αὖ τοῖς ἔργῳ προθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀνταλέξεως καταλελεῖφθαι. ὡς ἢ πρὸς τὸν Γάϊον σὺν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δι' ὧν τὰ πάντα, καὶ παντοίως προκαλούμενα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, εἰ δὲ δίκα γε πολέμου προχωρήσειεν ἢ νομίμου τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τεσσαρακοστῷ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ προνοήσοντος αὐτῶν τὴν δύναμιν, ὡς ἀναγραφὴν ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν εὐδιάφορον ὅτῳ δυνάμιν τὴν αὐτῆς ὑποδείκνυσθαι καταλιποῦσαν. πρεσβύτης μὲν ἐν τούτοις δι'. ἀγείσπας ἢ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὅτι ῥώμης διαπρέπων, προὔκοπεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ φρόνιμα ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως αἴ τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γάϊον ποτε ἰσοθλιᾶν θελήσαντα κἀκ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αὐτὴν τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπῆρεν, καὶ τῷ τὰ παντα καιρίως ἐνφερούσῃ παρασχεῖν. καὶ ὁ Γάϊος ἐνθαυμάσας τὴν τε δίαιταν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων ἀπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεασομένῳ, ἀνειμένος ὑπὸ οἴνου, καὶ τὴν δίαιταν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτεταμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγείππα. καὶ πρότερον μέν σοι τιμὴν σωσθῆναι ἢ ἐχρῆν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν εὔνοιαν μᾶλλον δυνάμεων ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου πρότερος δι' αὐτὸν, ὑπολείπεις τε ὑδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰσχρὸν γὰρ καταδεῖσθαί με ὑπὸ τῆς σῆς προθυμίας, ἀναλαβεῖν βάλομαί σε ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν αὖ ἐμ προθεῖη τῷ δ' ἀδίμοντος, ἀγαπήσεται γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύϊ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὰρ τε πολλῶ αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε προσκυνούμενος, ἵν' ἐφανέρου τὸν Γάϊον, ἀλλ' ἐν τῷ ἑξῆς ἀμείβεται τὸν Γάϊον, ὅτι ὅτε προτερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καραδοκῶν πρὸς τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ὅτε νῦν πρόσεσειν τι τῷ εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν τοσῳ λήψεσι. μεγάλα δὲ εἶ τὰ προδιδωρημένα, καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τὸ γέ μου τῷ εἰλη-

εἰλικρίνους διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, πλάνους ἐπῆγε εἰπεῖν, ὅτι χαρίζοιτό τ' αὐ αὐτῷ βουλόμενος. ὁ δ', ἐπεί περ ὧδε ἁπλῶς μοι τὴν σὴν δωρεὰν ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί σε μὴ εἰς ὄλβον φερόντων ἐμοὶ διὰ τὸ μεγάλως με ἐπιδιαφέρειν, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅτι δέ σοι αὖ δόξαν φρονοῦντι τὰ δίκαια, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις ἕξειν βούλομαι, καὶ μοι φράσω δι' ἣν εὐκλείας ἥδιστα παρὰ τοῖς πανταχοῦ μάλιστ' ἐνὸς ὢν χρηματίσω ὑπὸ τῆς σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνώσῃ. ἀξιῶ γάρ σοι τὸν ἀνδριάντος τ' ἀπόθεσιν ἐμοὶ ποιήσασθαι καλύσεις πρὸς τὸ ἱερὸν ἱερεῖ, μηκέτι φράσειν διανοεῖσθαι. ὁ μέν, καίπερ δεινόν τι τοῦτο ἡγούμενος, εἰ δὲ μὴ πιθανὰ ἐκεῖνεν Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, ἀνὴρ τὰ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἰδώς, κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠρίστο. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ ἀγρίππου ἐφηδυμένος, καὶ ἄλλως ἀφρονεστέρως ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδεσθαι φοβοῖ ὢν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὴν ἀγρίππου, μὴ τὸ ὀξέως μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δὲ τὸ ἀγρίππου τὴν ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἢ τοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τὸ κοινὸν τῆς διανοίας ὑπομελήσῃ, προσβιάζων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ χαίρει πρὸς τὸν πρέσβιν, ἐκείνου τε τῆς ἀποδοχῆς τὸ σφρόνημα ἐπαινῶν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν φρενὶ αὐτῷ ἀπεσκλκότος. νῦν οὖν εἰ μὴ φθάσεις τὸν ἀνδριάντα ἱσκαῖος, ἵστατο, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀπόθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄγαγε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. ἤδη γὰρ ὑπὸ νόμου τὰ αἰτησάσεως τὴν ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μενεχρία τῇ σῇ εἶναι, καὶ οἷς κελεύσειν αὐτεπεῖν. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πρέσβιν, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ὄπως ἄσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγων. μηδὲν καὶ ἕτερον ὑποσημαίνειν τῶν διανοιῶν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αὖ πικρὸς ῥωμαίοις ἀπειλεῖν. καὶ θαλάσσης ὡς ὅτι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ τετολμηκότων, αὖθις ὅτι πᾶσιν ἅπασιν μὲν τὸ αἰδεῖν, κρείσσων δὲ τῷ βελτίσῳ, καὶ ἐφ' οἷς ποτε κινεῖν ὀργὴν χρὴ παρ' ὃν τιν' οὐδ' ἐπεζόμενος, παιδός δοῦναι αὐτῷ δὴ λῶ τιν' οὐδ' προσιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τ' κρέσσον τὸ δυσάμενος. γράφει πρὸς τ' πρέσβιν. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι στολῶν δεχομένου τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τῷ ἐμῷ ἐντολῶν, καλύω σε σαυτὸν κρίτιν ἡγούμενον, λογίσασθαι δὲ τὸ ποιητέον σοι ὑποστάντα ὀργὴν τὴν ἐμὴν, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῦντό σε, οἱ τε νῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον ἡμῶν ἔσονται, μηδαμῶς ἀνύσειν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτῃ μὲν γράφει πρέσβιν τ' ὑπερόλλυ, ὁ μὲν φθάσῃ γε ζῶντος πρέσβιος δεξάμενος αὐτὸν, βεβαιωθέντος τ' πλεῖσις φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε πρέσβιν γράμματα πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τ' γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ ἀπ' ἀμυμονήσειν ἔμελλεν πρέσβιν, κινδύνων ὃς ἀπειλήφει ὑπὲρ τῆς τ' ἰουδαίων χάριτι καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ' γαΐου ὑποσκυδασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ προσεῖναι ἐπόλμησαν, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν συνεργεῖ τῷ πρέσβιν ἤτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχή,

non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciēs etiam virtutem hominis, qui plutis faceret pietatem suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse. sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tā à Romanis quā à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, qua- B re lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui fine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem mitto hoc modo euaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προὔχοιεν ἀξιώματι ἐξ ὧν τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸ γαΐου. καὶ τελευτᾷ μὲ ὑ μῆ πολὺν χρόνον, ἢ γράψαι πρὸ πετρωνίῳ τὸ δεῖ τὸ θανεῖν ἐπακολουθοῦσι δῆσολυῖ. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ ὁ δηβυλῆς τὸ τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ ὂ πρότερα μὲν παρὼν ἡ δραπάφυσα τὸ γαΐῳ τὴν τελευτὴν δῆστολὴ, μετ' ὀ πολὺ ὂ ἡ κελεύσασα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἤδη τε τῇ σωτυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸ γαΐον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεῷ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μισθὸν αἰτῷ τιμῆς τε ὧ εἰς τὸ ναὸν, καὶ βοηθείας τὸ ἰουδαίων στοιχείας παρεχόμενον. ☾ πετρωνίῳ μὲν ὕστερος μὴ αὐτοπαθεὶς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus. C

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' αἰναῆου καὶ ἀνιλαῆου τῶν ἀδελφῶν.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babylonam habitantium, cædeſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem D poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidẽ flumini eſt & Nilibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteráque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quę deinde à multis hominũmy riadib. illò deducebatur, metuentiũ latrocinia Parthorũ quo E rum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati parte, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contu- F lerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in ali- G menta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

Γίνεται δ' ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τῶν βαβυλωνίαν οἰκούντων ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἐδημιάς ἧς πρὸς ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσους ἐκ ἰσορυθμίους ἐφύτευσεν. ἐπὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι, ☾ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ δ' βαβυλωνίας δέ ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρεῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, ☾ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, ☾ ἀνθρώπων ἀπλήστως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις ἀκ ἐύεμβολος, ἐπεὶ δὲ τὸ διφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος, καὶ καταφυὰς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμοῦ ἐπέρρουσα, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τότε δίδραχμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἐκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκφέρεται δ' ὥσπερ ταμιεῖα ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο αἱ καμῆλοι, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, ἐνδιδύσης τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποστελλούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ☾ ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. ☾ αὐτοὶ, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προσέταξεν ἐσῶν μαθήσει ποιήσεως ἐν ὄντος ἀφρεπεῖς τοῖς ὑπηχωρίοις, ὡς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεσὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βραδυτῆτα ὑπὸ καλέσας τ' ἀφίξεως, σκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὴν ὀργὴν λογιζόμενοι, καταπατήσαντες τὸν ὁπλον πολλὰ ὁπόσα ἐν τῆς οἰκείας φυλακτήριον, ἔσχοντο εἴς τι χωρίον ἐξαίρετον μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς ὑδρεύεσθαι πεφυκὸς, καὶ χιλὸν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτίθοιντο. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τὴν νεῶν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερόμενοι, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τὴν κακῶν ἡγεμόνες ἐν ἐκωλύοντο εἶ). προελθόντες γὰρ ὅτι τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὴν βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ὑπιτροφὴ γένοιτ' ἄν, προσιθέντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τὴν ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαλὰς δὲ τὴν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', ἐ γὰρ ἐν ἕτερα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τὴν προβάτων ἔσελλον

ἀπό-

ἐπέφα κελεύσθειν. ὥς τε δὴ ἧ πλείων αὐτοῖς σπουδὴ ἦν, ἀλλ' ἐπειγόμενοι τε ἦσαν ἐφ' οἷς βεβούλευντο καὶ τὸ ὄκνος ἐλαύνοντες κακοῦργον. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρτο πᾶς ὁ συγχαίων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πειρασομένοις. ὥστε ἤδη καὶ λόγος περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν παρθυαίων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὑπὲρ ὑμῶν κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτοῦ αἰτιάσασθαι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι θέλων ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασπεύδων τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ἢ τὸ ἔλος, ἡσύχαζεν. καὶ οὔ τινι ὑπῆσαν, ἰδὼν δὲ σάββατον ἀργίας πάντος ἤματος ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἐθελήσειν αὐτὸν ἀνασπάσειν αὐτῷ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ ἁμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προστίει χρήζων ἀφύλακτον ποιεῖσθαι τινὰ ὑπόπτωσιν. ἀσιναῖος ἢ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν οὐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γνοίητο, ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑποβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀκαιρεύσεως ἀθάνατα χαλινῶν. δέδοικα μὴ ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι δεῖσαι τινες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τοῦ συνεσκότου ποιησόμενος. εἴη ἢ ὅπη ψεύδεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες προσκοποῦντες τὸ γενόμενον. καὶ ἡ τάχος παρελθόντες, καὶ ὅτι αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἰκασθεὶς εἴη τοῦ προσόντος τοῖς πολεμίοις, ἅτε συνείνοις πλείονας ὑπερέξειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑβρεῖν. θεσιλήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων διαφέροντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν ἡμῖν εἰ δαπέδου χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείργεσθαι ἐν δορυδρύσει τοῦ παρόντος εἰς τὸ ἀρήγειν. ἀσιναῖος ἢ ἐπὶ ἀρεσκόμενος τῷ κατασκόπου κεῖνον ἔμελλεν ὑπὸ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τὸ ἐπ' ἀπροσκέπτοις τελευτῶντας διαφαίνειν τοῖς πολεμίοις, τὸ ἀλκῆς δεξάμενος ἐκ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἐὼ συνεπέπτωκει, ἐθέλειν πιμπρᾶναι ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος συνεποίει, ὑπὸ τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῷ διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ὑπὸ τὰ ἑτοῖμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ξέπονται τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, συνεπλαγεὶς τῷ τολμήματι τοῦ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος κήρυκα ἀδικημένος ὑφ' ὑμῶν ὑπερφρόνως αὐτὸ τῇ ἀρχῇ γενομένης, συνελάσαντι τοῦ καθ' αὐτὸν ὀργὴν τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἄδειαν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὑπὸ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμὴν, ἥτις ὑμῶν, πρὸς τὴν νῦν ὕστερον ἀρετὴν μελλήσῃ δυνάμει τῇ συνείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδοῖς ταῖς συνεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀπλοῦν συνέπεμπεν μὴ δώρων ὁπόσα ποιῆσαι ἐώ. καὶ ὁ μὲν, ὤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀπλοῦν καθαρμοῦ ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος.

A imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congrediiadeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquā hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renuncier. optarim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam profecti vilum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter feriás patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem excitiit audaciam, ad conſerēdas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtimque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, paratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cū quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cùrnā domi reliquiſſet Aſinęum,

cognitóque metu illum se continere intra palustria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes : idque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec dissidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat.. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quòdque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat : negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo : Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ παρωθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν. ὁ δ', τούς τε παῤῥώους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον δὴ παῖσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις δήλημα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν ψαύσαιτό τις δεξιᾶς ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἀμυήτου, οὐδὲ πίστιν ἐνδιάσαι εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, οὐδὲ τὴν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ ἀρτάβανος μὲν ταῦτα προῤῥάξας, ἐκπέμπει τὸν ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἐπραξε δ' ταῦτα ὁ βασιλεύς, χρήζων ἐνόρκιόν τι τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφὰς εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκείνου σατραπείαν, ἐν ὑποστάσει τε ὄντων καὶ διανοίᾳ τοῦ ὑποπεσοῦντος μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ κατ' ἐπιχειροῦντος πολέμῳ τῷ ἐκείνου κατὰ χεῖρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ ἐπὶ τὸν ἀσινάιον & τοῦ βαβυλωνίαν, ἅτοιγε συστήσαντες ἐπ' ἀλεξάσει τῇ αὐτῷ, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὸ κακῶσαι μειζόνως ἐξαμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δ' ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τοῦ τε ἄλλου ἐπιθυμίαν διηρθρωμένος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γενησόμενον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται φιλοφρονούμενος. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσινάιον τοῦ ἐν ταῖς ἐπάξεσιν ἀλύπνου, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύν τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συμπεσοῦσι δοκοῦντα καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα ἐπιθαρσεῖν παρέχοι τοῦ ψυχοῦ τὸ σῶμα. ἐπειδή τε πόθεν δείκνυσι τὸν ἀσινάιον ἀβδαγάσην τῆς αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ὄνομα ἐξασφεῖ, & τοῦ πᾶσαν ἀρετοῦ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. τῷ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ ψευσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινοῦ ἀπολαβεῖν ὑφ' ὧν ὑβρισεν εἰς τοῦ παρθυαίων ἀρχοῦ, ἀλλ' ὡς ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδοίη ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαῤῥηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, & θεῶν ὅρκοις πιθανὸς ψευσθαι σπουδάσας. εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορρίας χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐκδίκη τοῦ ἀρχοῦ πεισύβεσμόν, ἐπαναχωρεῖσθαι χρὴ ὑπὲμνος προσιόντος κράτει τῷ περὶ σε, καὶ μετ' ἀγνοίας τῆς ἐμῆς, ἕως ἂν ὁ μετακαλέσας τὸν ἀσινάιον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε στρατηγῶν τοῦ ὀργοῦ ἐρεθίσειας, ὑπὸ χειρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τοῦ βαβυλωνίων γῆν, ἀλήθειάν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῶν σῶν φρονημάτων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπίκλητόν σοι παρεχόμενος τοῦ ἐμαυτὸν πίστιν, οὐ δῆτα κέρδους, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀναπειθόμενος. ταῦτα εἰπὼν, μὴ δῶρα δοὺς ὁπωσιοῦν ἐκπέμπει τὸν ἀσινάιον. ὁ δ' εἰς τοῦ οἰκείαν παρεγχυόμενος, φρονήσεια κατασκευάζει, & ὁπόσα πρότερον ὠχύρου, μείας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγείρει, & ὁπόσα οὐ ἄλλος τῶν πρότερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γενόμενος, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐδόκει μὴ τῆς κατ' αὐτὸν ἦσον ἀρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίων προῦσα τιμή. οὐ δ' ἐν ἀξιώματι μὴ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὑπὸ τ̃ μεσοποταμίας θεὸς αὐτὸν ἦρτο θεήματα. φρόνιμον τε αὐτῷ ἡ δυσαιμονία ὑπὸ ἐπὶ πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων ἤ αὐτοῖς τ̃ ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ἐπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τ̃ ἀρετὴν ἡ φρόνησαν ὑπὸ μέγα δυνάμεως, ἐκχέπουσιν εἰς ὕβριν ὑπὸ ὠφθάσαν τ̃ παρίσαν ὑπὸ ὑπὸ θυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ̃ παρθων τινὶ, στρατηλάτ ἤ ἀφίκετο τ̃ ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπεσο γαμετὴ, ζάτε ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖδ θεοφιλῆφ πασῶν, καὶ μάζονα ροπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τ̃ ὥρας ποιῆς. ζαύτης εἴτε ἀπορῆ τ̃ ὑπερβολείας ἐπιμαθὼν, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπλης γνώμμος, ἀνίλαος ὁ τ̃ ἀσπαίῳ ἀδελφὸς ἐρασὴς τε γεγόνει ἔ πολέμος. τὸ μὲν, ὑπὸ τ̃ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπιθέσεδ τ̃ σώοδον τ̃ γυναικὸς μὴ τ̃ ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ θαλαβών. τὸ τ̃ δυσαντίλεκτον κρίνειν τ̃ ὀλιθυμίαν. ἅμα τε ἦν πολέμος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐπεχειρεστόνθ, καὶ μάχης ἐπάχθυ γνωμμένης πεσόντος αἰφνιδίως ἀνίλαος ἐγαμπτο ἐρασῆ. ὑ μὲν δίχα τε μεγάλων δυσυχιῶν ἀνιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, ἔ ἀσπαίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τάνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῷ θεῶν ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πάτρια ἦν, ὅπιχώριον ἦ τοῖς ἐκείνη πᾶσιν ὅσιν ὑπὸ τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσον ὑπὶ ξίνης σωεπάγεσθαι, ἐξεις ἔλυσα καὶ ταύτη τὸ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθ σωαπῆγετο. καὶ τὸ μὲν θρῶτον λελησθότος αὐτῇ θρησκείας ἐποιεῖτο. γαμετὴ ἦ δὲ σοδ εἰχθεῖσα, ἤδη ξόπω τῷ αὐτῆς εἰωθότ καὶ μεθ' οἷον νομίμων ὑπὸ τὸ θεραπείου αἰδρὸς, ἐθιεράπδυεν αὐτούς. καὶ τῷ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμμοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν θρῶτον ἐπέσυμπλον, ὡς ἰδαμῶς θεράσοι ἐθεάκα, ἰδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ θεόσφορα, γυναῖκα ἠγμμένος ἀλλόφυλον, καὶ ἐβαβήκεσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῷ τ̃ αὐτοῖς εἰωθότων τ̃ ἀκρίβειαν. ὁρᾶν ἦν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τὸ σώματος συγχωρῶν ἀπολίσειε τ̃ ἀρχαίῳ τὸ ὀμφοτοῖς, καὶ τ̃ εἰς νεῶν ὑπὸ τὸ θεῖ θεραλθῆσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἦ ἰδὲν ἐπέρασον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῷ τ̃ μάλιστα τιμώμμον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἐπέκλθε, ἔ ὃς κτεινόμμος ὑνοίας τε τῷ νόμων, ἔ τὸ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπιφέρατο αὐτῷ τε ἀνιλαίῳ, καὶ ἀσπαίῳ, καὶ πᾶσιν ἑπέρας, ὁμοίαν ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γνώμῃ τελευτὴν, τοῖς μὲ, ὡς ἠγμόσι θεβασμῶν γεγονόσι, τοῖς ἦ, ὅτι μὴ βοηθῶν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ ἦ ἐβαρυύοντο μὲν, ὑπείχοντο ἦ, μνημονεύοντες ὑπ' ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ δυσαιμονίᾳ συνελθόντες. ἐπεὶ ἦ ἔ τὴν θεραπείαν ἀπεσῶνταν θεῶν τῷ παρθυαίοις τιμωμμένων, ὑπ' ἐπ' αὐτὸν ἠγούμμοι τὸ ἀνιλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσπαῖον ἐλθόντες ἔ πλείονες ἤδη κατεδόων τ̃ ἀνιλαίῳ φάμμοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ θρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελῆν, ἀλλὰ νεῶν ἴδιν, ὅπισφοῦν ποιεῖδ τ̃ γεγονότος, θρινὴ τ̃ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις γνώδ εἰς ἄλεθρον ἀναπεμμένην. τόν τε γάμον τ̃ ἀνθρώπου λέγοντες ὑ μεῖ αὐτῷ, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖδ νόμων, καὶ τ̃ θρησκείαν ἰδ ὑπεπιδύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσῃ τ̃ θεῶν τῶν αὐτοῖς σεβασμῶν θεράσεδ. ὁ ἦ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲ τ̃ ἁμαρτάδα τῷ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, καὶ ἰσομμένῳ, ὑ μὲν, ἀλλὰ ἔ ἰδὲ εἴκετό γε ὑνοίᾳ τῶν συγγνωῖς νικώμμος, καὶ συγνώμμον νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τ̃ ὀλιθυμίας νικωμμένου. ἐπεὶ ἦ πλείους τε ὀσημέραι συνεφέροντο, ἔ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τηνικαῦτα δὴ φησὶ θεὶ αὐτῷ

A vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptisque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniugeram aliis dotibus quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clàm B inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primùm colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id sfactum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diutino fauore coluerint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam consilius sit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere cum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere; priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allatarum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tādem super ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Attabani filiam: eósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum sese vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γενόσιν ὀπτημῷ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν καλδύων τ' ἀνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐφοβατέτο ἤ ἡδὴν ἐκ τ' λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἀφθανομένη τ' τοῦ θεοῦ τοῦ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα ἢ μὴ τ' ἀνιλαίου μηκέτι πάσχοι ἕρωτι τοῦ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τοῦ ἀσιναμῶ δῶσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθῖσᾶ τὸν ἄνθρωπον, ἀδεὴς τε ἐκ τοῦ ὅτι κειτὴ τοῦ πρὸς αὐτὴν προχθησομένων τοῦ ἐφεξῆ χρόνου. ἀνίλαῖος ἢ καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐλάλαβεν, ἐξάγει στρατιὰν ὅτι ἐπὶ τὰς μιθριδάτου κώμας, καὶ δὴ πρώτου ἐν τῇ παρθυηνῇ, ἐ βασιλέως ἀρταβάνε τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἀγὰ λείας τε ἦλθ αὐτὰς, καὶ πολλὰ μὲ χρήματα, ἐ αὖ δεάπεδα ἀνέισκετο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅτι προσλήψει τὸ δαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης ἢ, ἐτύγχανε γὰρ τηδὲ, ἐπεὶ ἀπέχει τ' κωμῶν τὴν ἄλλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξατο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ἐνδρικὸν, ἱππέας συναγαγὼν πλείσους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τ' πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τ' αὐτὸ καταλαβὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑστέρᾳ μαχησόμενος ἀγὰ τὸ ἕβδομον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀρχῇ ἀγομένου. ἀνίλαῖος ἢ ταῦτα πυθόμενος παρ' αὐτὸ ἐς σύριον ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μυθριδάτης ἤμελλε διαύνυσθαι δ' εἰπνοποισάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τ' ποσομένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν, καὶ πρὶ φυλακὴν τετάρτην ὑπίεσαν, τοὺς μὲν, ἐπ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην ἢ ζωγρία λαβὼν, ἦλθ ὡς αὐτὸν ὅτι ὄνον γυμνὸν ἀναθέμενος, ἅπερ ἀπιμῶν μεγίστη νομίζε) πᾶσι παρθυαίοις. καταγαγὼν ἢ εἰς τὴν ὕλην μ' τοιοῦτου ὀείσματος, καὶ κελδύοντων τ' φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀποδόσθαι αὐτὸς σαυτία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρθυαίοις, καὶ ὑπεραμία τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως πεπώθυον. νεῖν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ ἐ) τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ εἴπερ ὕβρεισαι μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρία τῆς ψυχῆς διεργεζόμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παρασχοῦσι. πάσχος δέ τι ἀνήκεσον ἂν ἀξεμνήσειν βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλῳ σφαγεῖ ἰουδαίων τοὺς ἐν βαβυλῶνι ποισάμενον, ὧν φείσεσθαι καλῶς ἔχειν, δέ τε τὴν συγγένειαν, καὶ δέ τὸ μὴ ἀπάσροφον ἐ) ἂν αὐτοῖς πάσματός τινος γνωμένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθὺι χράμενον. ὁ μὲν ταῦτα δραπεθεὶς, καὶ φεύσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα ἢ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτη τιμωρήσεσθαι τοῖς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προερώμενος, ἀγαπᾶν ἢ τ' σωτηρίαν μ' αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωμένης. καὶ νεῖν ἐπανάδραμε τ' ἀρετὴν ἤθεως ἐπόμνυμι τοῖς βασιλείοις, ἢ μὲν προθυμήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅτι γάμῳ κοινωνίας. ὁ ἢ αὖ, τοῦτο μὲν τὴν ὀνειδῶν τὴν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο ἢ τ' γυναικὸς τ' μεγαλοφρονύνην δεδιὼς μὴ προλύοιτο αὐτὸ τ' γάμων, ἄκων μὲ καὶ βυλόμενος, συνάγει γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλείστον, καὶ ἐλαύνει, ὡς ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἐπὶ καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἀνιωθοῖτο αἰτιπολεμώντων. ἀνίλαῖος ἢ ὡς μαθαίῃ προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτιν, ἀδόξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὅμοια πράξειν τοὺς πολεμίους, Ⓒ τῷ τε τόλμησιν ἢ εἰωθόσι θαρρεῖν ἀδυτυχαίειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τὴν οἰκείαν στρατὴν προσεληλύθεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοφίων ἐκπεσόμενοι, ἢ ὄψει πάλιν προσεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι ἢ αὐτοῖς εἰς ἑπτάδιον ἐνενήκοντα, Ⓒ δι' ἃ τὴν αὐδρεῖαν τὴν πορείας γενομένης, Ⓒ μεσημβρίας, τότε προῆλθε τὸ ὄρος, ἢ μιθριδάτης ὀφθεὶς, προσέβαλλε τοῖς ἀλαλαγμένοις ὀπορίᾳ τοῦ πίνειν, διὰ αὐτὸ ἢ τὸ ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. ἔσπη τε οὖν γίνεται τὸ προῒ τὸ ἀνίλαον ἀγρὰ, διὰ τὸ ἀπηγορυκότας ἀκραφνέσι προσφέρεσθαι, ἢ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνίλαος ἢ, ἢ ὅσον προῒ αὐτὸν ἦν σωτηρικὸς ὅτι τὴν ὕλης ἐπανεχώρησεν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τὴν ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνίλαῳ ἢ προσήει πλῆθος ἄπρεον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιεμένων, ῥᾳδίως χάριτι τὴν εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀναίσθημα τούτων προσοδον γενέσθαι πλήθης τὴν ὀπολωλότων. ἃ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἃ μὲν ἀλλὰ ἢ ταύτας ὑπορρητὰ τὴν κώμας τὴν βαβυλωνίων, ἀπάσατά τε ἰῶ πάντα ταῦτα ὑπὸ τὴν ἀνίλαε ὕβρεως. Ⓒ βαβυλώνιοι, ἢ οἱ ὄντες ἐν τῇ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεωρὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνίλαον ἐξαιτήμενοι. ἢ μὴ δέξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, κἀδὲ γὰ βελομένοις ἑκάστον πρᾶξαι δυνατὸν ἰῶ, τὴν εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ ἢ καὶτοι χρήζειν ἔλεγον τὸ ὅτι τὴν εἰρήνης συμβάσεων. ἢ πέμπουσι μὴ τῆς βαβυλωνίων ἄνδρας, οἱ διελέγοντο πρὸς τὴν ἀνίλαον. οἱ ἢ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἡγουμένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαος ἰῶ, δυπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύσκι, ἢ καθ' ὕπνον ἐπομένοις κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, Ⓒ ἀνίλαον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ἢ ἀπαλλαγέντες τὴν ἀνιλαίου βαρύτητος, δῆσόμισμα γὰ ἰῶ αὐτῆς μίσει τῇ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰ ὡς ὅτι πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῆς νόμων, Ⓒ ὁποτέροις ἐδοκέοις θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπλοντο. Ⓒ τότε οὖν ὀπολωλότων τὴν προῒ ἀνίλαον, ἐπεπίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ἢ ἐν δεινῇ πεθέμενοι τῷ ὕβρει τῷ ἐν τῆς βαβυλωνίων, ἢ μήτε αἰτιάξασθαι μάχῃ δυναμένοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγέμενοι τῷ σωφροσύνᾳ, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτῳ, σελεύκου κτίσαντος αὐτῷ τὸ νικάτορος. οἰκοῦσι ἢ αὐτῷ, πολλοὶ τῆς μακεδόνων, πλεῖσοι ἢ ἕλληνες, ἔσι ἢ καὶ σύρων ἐν ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὴ δὴ ταύτῃ καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, ἢ ὅτι πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ ἢ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῆς, καὶ καιναὶ κτίσεις ἐν τῇ πόλεως ἢ δι' αὐτῷ ἄφιξιν εἰς τὸ σελεύκειαν, ἐκδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἰῶ ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν στάσι ἢ διχονοίᾳ ὄζιν ὁ βίος, ἢ κρατοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικουύτων αὐτοῖς ἰουδαίων γενομένων ἐστασίαζον, ἢ οἱ σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλονικούντων τε ἀνδρῶν, ἢ πολεμεῖν προθύμως

A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit adulantare illum cum valido exercitu, turpe duceus continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem, fretúsque milite iam assueto vincere, & ipse contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine se adiunxerant, rati profligandum hostem quamprimùm in conspectum venerit. progressos autem meridiano tempore per regionem inaquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, æstu & siti laboréque itineris adeo fessos, vt arma ægrè sustinerent, ipse recentibus viribus: confestímque in fugam versis tanta cædes secuta est, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem stipatus globo iuuenum effusissima fuga se in quandam syluam recepit, relicta Mithridati lætissima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam salutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, suppletum est duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd essent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum castella, latéque vastabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hostes miserunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum deposcerent ad supplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perlustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clàm noctu irruunt in sopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti sunt interficiunt, & ipsum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non ausus erat odium effundere in nostros homines, cum quibus illi propter diuersos ritus perpetuum est dissidium, nunc his nunc illis prævalentibus: sublato inquam Anilæi sodalitio, in Iudæos vndique coortus est. Itaque non ferentes eorum violentiam, & sentientes se ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune est Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò postquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti sunt iniuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuò inde migratum est: quam multitudinem excipiente Seleucia, sequuta est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac vrbe semper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò postquam à Iudæis migratum est, eorum fauore conditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cùm vtrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odiis: eósque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam, ibíque sedes fixerunt, tutos se rati regiæ maiestatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quádo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est vt plerique Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

συντεταγμένων. καὶ οἱ ἕλληνες θρασυθύμως τῇ σάσῃ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοὺς ἀφορμὴν τὸ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν πᾶσαν ταύτην λέγοντας Ἰουδαίοις καὶ σύρους, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σύρων τινὰς αὐτῷ συνήθεις περὶ τῶν γεγονότων, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δὲ ἐπείθοντο ἀσμένοις. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρεσβεύονται ὅπῃ ἑκάστοις. καὶ τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγίνετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι σπουδῆς παρ' ἀλλήλοις φυλάξειν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὅπλα θέσθαι αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὡσεὶ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὑπεχωρήθη αὐτοῖς ἐφυγον. τύποις τε λιθ εἰς κτησιφῶντα ὑποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη δ' ἀποσκευὴ αὐτοῦ τῆδε ὑποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλία δὲ λιθ αὐτοῖς τύποις ἵδρυσιν ὑποτεθείσα, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων προφερομένων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆδε Ἰουδαίων γένος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον λιθ σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις ταύτοις ἔλεγον τοῖς σελευκείοις ὅτι πολέμῳ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ πέρδα καὶ τλιὰ νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων πιστεύσαντες τλιὰ ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα λιθ.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ δολοφονηθεὶς ὑπὸ κασσίου χαιρέου, ἀνῃρέθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀποδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν παρ' αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προσγράμματα τοῦ καίσαρος ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ
Ἀπόστολος ἀγρίππα τὴν βασιλείαν εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Ἡ δυσκολὴ πουπλίου πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρείτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς
Περὶ τῶν τοῦ ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τελευτῆς. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præfidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chere. i cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, ed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præiertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúque & confiscationibus, quæ tum ferè cæ lis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celebertimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulchetrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, alióique suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenien sis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως Γάϊος ὑπὸ Χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΪΟΣ δὲ καὶ εἰς μέτρους ἐνύβρισε τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐστιν ἡμῶν γῆς καὶ θαλάσσης ἔπλησεν αὐτὸν, ὁπόσην ῥωμαῖοι ὑπακούει, μυρίων τε αἰτίων ἐπλησεν αὐτὸν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἐς ὄρος ἔπεσεν. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τὸ δεινὸν τῆς Ῥώμης ἡ Ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὸν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμόνα, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄρχοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὸν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων διαφέρουσι, καὶ φερόντων ἐπιφανείας τιμώμενοι. μύρια τε δείσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ἔχόντων πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸν βουλευτὴν κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ καὶ τοῖς σφαγαῖς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τοῖς τιμαῖς ἐκεῖνα ἀνθρωπίνως ἐξίων γίνεσθαι θεὸν τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τὸν διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲ καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀν' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε θεὸν ἀγορεύειν τὸν δία. καὶ ἄλλα ἔπραξε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ διηγαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσογαίους ἑτέραν πόλιν ὑπὲθαλάσσιον, καὶ τὸν διάβασιν δεινὸν ἡγούμενος ζεύξαι περάτων, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἡγούμενος αὐτὸν διανοούμενον ὅτι τῆς θαλάσσης ζευτὰ καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἀπαντεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους ἑξακοσίους μέτρων τὴν θαλάσσης, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπη τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. θεὸς γὰρ ὅτι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχει τὰς ὁδούς. τῶν τε ἱερῶν τῶν ἑλληνικῶν οὐδὲν ἐπ' ἀσυλίαν κατέλειπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς καταισχύνας ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτὸν. ἐ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν τε ὄσων τὰ ῥωμαίων πόλιν. ὁπόσοι τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τιμὴ τε οἰκείαν, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσαι τε αὐτῷ καταγωγαὶ διὰ γῆς τὰ ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον τιμώμενον διὰ τῶν ἑλλήνων, καὶ ὕστερος ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδείᾳ τῶν ἀθηναίων πεποιηκότος,

ἐπὶ-

ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ἐμοὶ μὲν οὖν A
ἔδοξέ γε τῷ ἀρχιτεκτόνων, φαυλίστων πρὸς μέμμιον
ῥηγοῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τὴν κίνησιν τοῦ ἀγάλματος, ἀπολείπειν
τέρψιν κινήσεως αὐτοῦ γεγυμνωμένης. λέγεται δὲ τὸ μέμμιον
ἀεὶ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγυμνωμένων ἢ
ὡς αἴ τινα ἠγεῖσθαι, ῥᾳδίαν τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν γαΐον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀσφαλούστερον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων
αὐτῷ κινδύνου γεγομένου, σώζεται φθάσας ἤδη B
γαΐου πολλὰ τῆσαι. εἰς τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτῷ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γεγομένης, ἀκηκοέναι δεῖ τὸ καπετώλιον δεῖ τοῖς γόνασι καταπεθῆναι τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ δὴ
γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάμενος ἐν μέσῳ δὲ καταλιμπάνειν. καὶ ταῦτα μὲν ἐποίησε προάστειά αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τῷ δεσπότην ἐφ' οἷς ποτ' ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐκεῖνα ὅσα μέλλοι γενέσθαι, ἀλλὰ
τὸ χαίρειν τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίου ἐτόλμα ποιήσασθαι πολυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ γαΐος μὲν εἴχετο
κατὰ πάντων τὸν αὐτὸν δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τὸ καθάλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν οὖν ἐξεφοβήθη γε αὐτῷ. ἀπα- D
πεπλεκότος γὰρ αὐτῷ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἐπῆρχε, καὶ πολλοὶ τοῦ δουλοκρατείαν
ἐπηρμένοι τοῖς δεσπόταις, ὀλίγου τὰ πολλὰ ἤδη
συνέστατο. τῷ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργὴ
ποιουμένων, τῷ δὲ πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων πιθανῶν, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἀπαίτων νόμοις καὶ τῷ ἀσφαλεῖ μᾶλλον συνωφέλησεν δυσμενείας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ κἀξ εἰς ὅλιγον ὀφειλο- E
μένει μὴ ἐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτοῦ τελευτῆς
ἀπαγομένης. βούλομαι δὲ διαπερᾶσαι τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τὸ θεῖον τῆς δυνάμεως, καὶ παραμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
ὀλομένοις αἴτιον τοῦ ἀτυχίαν, ἀλλὰ μὴ δεῖ μείζονα φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ παραγομένης.
ὁδοὶ μὲν ἓξ εἰς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τέ- F
των ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τοῦ ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμείλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἰβηρίᾳ γένος
συνεῖχε πολλοὺς ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ προθυμος
ὢν ἀρέσθαι γαΐον. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο ἧς
χαιρέας κάσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. μνηστιανὸς
δ' αὖτις ἐκ ὀλίγου μέρος τοῦ δεῖ τοῦ τυραννίδα
παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ G
προῆλθε γαΐον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ δεῖ πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον προῆλθε τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξενόμενα. καὶ δὲ εἶχεν τὴ θυμοειδὴς ἐν τῇ δεινοίᾳ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ᾧ μηδὲ σέβειν προσίδεσθαι τοῦ βελτιόμενον. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ δραστηρίοις. μνηστιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτοῦ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τοῦ πολλοῦ σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ γαΐος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν δέα τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐον δεῖ θάνατον ἀπαχθέμενον
ἐπαφίναι τοῦ ὀργῇ, δεῖ τοῦ ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δ' ἀρχαίου φέροντα ὀνείδη τε εἰς τοῦ ἀναισθησίαν ὑπὸ τοῦ γαΐου προσφερόμενον, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπεία τοῦ γαΐου

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illatum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, dissuluisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem eximit periculo. Eò denique intantiæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente ita genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualecunque crimine: quod eo gratius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem repleuisset sycophantis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsis neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habẽdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentarum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt affertet tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testẽ adhibebat Quintiliam

A τελάτην ἀπελθόντα ὑπολαμβάνων. οἱ δὲ κ̀ πᾶσι κοινὴ προσεδόκων τὴν ἐπὶ τῷ σώματι σκέψιν, πάντα ὕβριν, θεωμένοις, κ̀ ἐπιθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τὸν γάϊον. ἴσως μὲν δὴ καὶ κατορθώσαι, καλῶς δὲ κατορθοῦσι πολλοῦστον ἀγαθῶν ἕξειν ἐπὶ στοιχεῖα τὰ τε πόλεως, κ̀ τὰ ἡγεμονίας ποιοῦσι, B καὶ μὴ ὀλέθρῳ ἁπλοῦν τὸ πρόγματος. πάντα δὲ χαρέαν ἐπείγειν ὀνόματός τε ἐπιθυμία μείζονος, κ̀ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδεέστερον προσέναι τὸν γάϊον δοκεῖ τὸ χιλιαρχίαν ῥαστώνης αὐτῷ κτήσειν ἐνομίζετο. ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, κ̀ ἀγωνιζόμενοι δὲ ῥωμαίοις ἥδιστα θεωρεῖται δεινῶς. σωίασι δὲ προθύμως εἰς τὸν ἱππόδρομον, κ̀ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κ̀ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις κεί- C νοντες, ἁθρόως ἀχαρίστους εἶναι. ἐκέλευον δὴ κ̀ τὸν γάϊον ἐκθύμως τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῆς τελῶν ἐπανέσεως, κ̀ τῆς φόρων ἀπολυφίζειν τι τοῖς ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ὡς ἐώκει, κ̀ μᾶλλον, κ̀ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλη διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, κ̀ μηδὲν εἰς ἀταξολας ἀπελεῖν προάγοντας. κ̀ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κ̀ οἷς προστέτακτο ἐποίουν. πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ δὴ τοιούτοις ὑποπιπτόντες. κ̀ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐῴκει δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς ἐν ὀλίγῳ τινὶ D ἕνεκα τῆς χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις παραίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρέαν ἐπήγαγε μείζονος ἀπλοῦ τε τῆς ὑπιβουλῆς, κ̀ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὀξηγεωκότα τὸν γάϊον. καὶ πολλάκις μὲν, κ̀ ἄλλα τὰς ἐξιάσεις ἐμέλησεν ὑπεχρεῖν, ἐμέλλε δὲ ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτίνειν, ἐκέτι ἐνδιαιτὸν κεκεικώς, τὸν δὲ καιρὸν ὑπο- σκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' δὴ καταφέρῃ τῆς βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο δὲ πολλῷ ἤδη χρόνον ἐν ἡδυτῇ φέρων γάϊου τὸν σωναγροφύλ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐς ἄτε γάϊος εἰσφερόμενον τοῖς τε φόροις, κ̀ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει τοῖς καιροῖς, διὰ τὸ διπλασιάσαι τὸν δυνάμιν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ ἐπιφέρει τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου προσάξει διὰ τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τὸν εἰσαγωγὴν εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν γάϊον, μαλακίαν ὑπικα- λοῦντα αὐτῷ τὸ φολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κ̀ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆ ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, θήλειά τε ἐδίδου ὀνόματα, καὶ ταῦτα ἀρχῆθεν ἀπάλεια. καὶ ταῦτα ἔφρασε αὐτὸς ἐκ ἀπηλλαγμένος ἐν τινῶν τελετῶν μυστηρίων, ἃ αὐτὸς συνίσατο, σολὰς ἐν- δυόμενος γυναικίους καὶ τινων προθέσεις πλοκαμί- δων ὑπνοῶν, ἀλλά τε ὁπόσα ὑπικαταφύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὸν δὴ τοιού- τοις ἀρχῆθεν ἐτόλμα χαρέᾳ προσκαλεῖν. χαρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὠδαλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρίσατο, μειζόνως δ' ὁπόταν ὠδαδιδοῖν γελῶμενος ὑπὸ τῆ ὠδαλαμβανόντων, ὡς τε κ̀ οἱ συχιλίαρ- χοι, παρῆσαν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπόταν δὲ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῷ τ καίσαρος κομίζειν, πρέλεγόν τινα τ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ ταῦτα δ' αὐτῷ, κ̀ θάρσος παρίσατο κοινωνούς τινας παραλαμβά- νειν, ὡς ἂν ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἐλιῶ δὲ πομπήδιος συγκλητικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς δ' ἐλελυθὼς σχεδὸν ἁπάσας, ὑπάτειος δ' ἄλλως, κ̀ δι' αὐτὸ ἀφεύγμονος ὑπὸ πόντιος δυτὴς βίᾳ. τοῦτον ἐνδείκνυσι πομ- πήδιος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφρικανῷ κ̀ τῷ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κυϊντιλίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τὴν ὅτι τ σκιωῆς ὄπιφανείᾳ τῷ ὠραίῳ ἐφι- A
ατὸ ἄστον πολλοῖς τε ἔσαν, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψεύδος γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγεμόνος μαρτυρίαν
ὅτι θανάτῳ τῶν ἐρωτικῶν ἐζημίου, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ τιμόθεος. Ὁ γαΐος παροξυμούμενος, κελεύει τ χαρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' αὐθέως βασανίζειν τ κυϊντι-
λίαν, χρώμενος τῷ χαρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὁπόσα τρεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τῷ νομίζειν αὐτὸν ἧσσον
δύσκολον σεσθαι τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία ἢ ὅτι τὴν βάσανον ἀγομένην τῷ συ-
νισόρων τινὸς ὑπεβάινει τῷ ποδὶ, ὑποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν
γὰρ μὴ ἀνδρεαγαθίας βασανίζει ταύτην ὡμῶς ὁ χα-
ρέας, ἄκων μὲν, καταναγκας ἢ τὰς ὑπ' αὐτοῦ. καὶ
μηδὲν εὑδεῦσαν, ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τὴν γαΐου, δύσκει-
μένην ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωμένοις. καὶ ὁ γαΐος παθών τι
πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη-
δόνων δύσκειμένης, τὸ ἐγκλήματος ἤφιει καὶ αὐτὴν καὶ C
τὸν πομπήδιον. ἐκείνῃ ἢ καὶ χρήματον δόσει πη-
μᾶ ἀνδραμυδίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλελώβητο
εἰς τὴν σωφροσύνην τὸ ἀφρήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινὸς ἰώσατο τὸν χαρέαν, ὡς ἄπιστον ἀνθρώποις, Ὁ
ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίοις ἐν ἀρχῇ κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς γεγυμνασμένοις. φησί τε πρὸς κλήμεντα
τε καὶ παπινιῶνα, ὧν κλήμης μὲ ὅτι τῷ στρατοπέδων,
παπινιῶνος ἢ καὶ αὐτὸς ἵν' χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τὸ αὐτοκράτορος ἡμῶν
πρᾶσσειν ἐν ἐλευθερίαις. τῷ γὰρ σωφρονεστάτων αὐ-
τὸ κατὰ τὰς ἡμετέρας προνοίᾳ καὶ πόνους, τοὺς μὲ
ἀπεκτεινάμεν, τοὺς ἢ ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ὀξάγεται τῷ στρατιῶν; σιγήσαντος ἢ τὸ κλήμε-
τος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνη φέρειν τὰ πρασσόμενα καὶ τῷ
βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι δείκνυτο, λόγῳ ἢ αὖτε E
τὴν μανίαν τὸ αὐτοκράτορες πρασκαλεῖν ἀδικον ἡ-
γουμένην προνοίᾳ τὸ ἀσφαλείᾳ, χαρέας ἢ ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἰδίοις κινδυνώδεσιν ἀνειμένοις πρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἀρχὴν
ἐπεξιών, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶπε γαΐος ὁ τὴν ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν πρόσιθέμενος, τοῖς ἢ τάληθὲς ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, Ὁ ὕστερον ὁ παπινιῶνος
καὶ πρὸ ἡμῶν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ F
ἀνθρωπίνῳ τὰς ῥέβλας πρόσφερόμενοι, Ὁ ὅτι-
τάγμασι τοῖς γαΐου δύσκονούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, παρὸν παύσω τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἰς τε τοὺς πολίτας Ὁ τοὺς ὑπηκόους, δύσκονέμεθα
δορυφόροι Ὁ δήμιοι καθεσηκότες αὐτὴ στρατιωτῷ, καὶ
τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τὸ δουλουμένῳ
ταῦτα σώματα αὐτῷ καὶ τὰ φρονήματα, μιαρόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἷματι σφαγῆς καὶ βασάνου δ' ἐκεί- G
νων, μέχρι δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δύσκονήσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὰρ δίοιγε τε πολιτεύει δύσκολα τάδε πρὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑποφάσεως ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τε πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὰρ δὴ στήσεταί
ποτε γαΐῳ τὰ τ ὀργῆς, δύσκολα τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τοῦ χαίειν. σκόπει ἢ προσδόμεθα καὶ αὐτοὶ,
δίον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀπεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαίων, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαξὰς ψηφίσασθαι κλή-
μης ἢ τ μὲ δύσκολον τ χαρέᾳ, φανερὸς ἵν' ἐπαινῶν, σιγᾷν ἢ ἐκέλευε μὴ καὶ φοιτῶντος εἰς πλείονας λόγους,

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vigebat tormentis eam ſubiici. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliã, ideò potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia portò cùm torquenda duceretur, cõſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter toleraſſet. Id verò indigniſſimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccíne ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in ſeruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari moſto tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtrilinet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuoleſ iam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properãtem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

ἢ δεχομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, περιμεῖναι τυχεῖν περάσαντας σωτηρίας τὸ ὑποβαλλόμενον ἡμῖν καιρὸν ἐπιτήδειον. χρόνῳ γὰρ αὐξεῖσθαι, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι πολλὰ διδόναι τὰ παίδια, ὡς μηδὲ γλυκυτέρας τινὸς αὐτοῖς ὑπαρξείας τυχόντα. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὸ ὑπ' ἐκείνου δέος. τῶν μὲν ἐκείνου ὑπὸ σῶν χαρέα σωτηθέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, ἀναβαλέσθαι ἢ πῶς ἂν τις μὴ δύναται μὴ ὡς αὐτὸν ἀναλύει δέος λογισμῷ τῷ τε ἀπεφασθέντων, μὴ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει φοβεόμενος. χαιρέας δὲ δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δ' ἄλλως ἐξεπιτήδειον αὐτόν, μὴ τὸ ἐλευθέρου ἐφεῖσθαι, καὶ διὰ τὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένου ζητεῖν ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχεσθαι τῆς ἐγνωσμένων εὐχρηστίας ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶναι προσφέρεσθαι, μὴ δέοι μὴ ὑπὸ κληδόνος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τὴν ὑποβαλλομένων πιθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἀσμένῳ καὶ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὴ ἐκ ὑστεραιοτέρας ἴσης, δικαίας δὲ πρόσθεν τινα εἰπὼν ἀσφαλῆ εἶναι τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ προδιδόντος, ἐπείτε αὐδρὸς ὑπόρητο, ἐκ μόνον σέβειν ὧν ἠύθοιτο προαδικουμένων, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ φανεροτέρους τὰ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶσθαι τὸ χαρέᾳ. ἐπόνουν τε ὡς μνηκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὑπὲρ δύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τὸ μεγαλόφρονος συγχωρῆσαι, καίτοι δὲ ὑποπτον τὸν λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐνόμιζοντο, μνηκιανός τε, καὶ λέπιδος, καὶ δείματι κινδύνων τῷ καθ' αὑτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ὑπὲρ τὸ φοβερὸς ἦν καίτοι, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἕκαστον, καὶ πρὸς οἵ τινας τὴν μανίαν χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερῶς τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὑπὲρ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, δέξασθαι μὲν ἀλλήλοις αὐτικρὺς τὴν διάνοιαν, καὶ μῖσος τὸ πρὸς καίσαρα φέρῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως δ' αἰσθανόμενοι τὴν ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν καίσαρα, καὶ δι' αὐτὸ δύνασθαι χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγμένοι. γνωμένης δ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συμβαλλόντες, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συμβάλλοιεν τιμίως ἠσπάζετο τὸν μνηκιανὸν, διαφορᾷ τε ἀξιώματος, γυμναστὰς δὲ ὧν τῆς πολιτῆς, καὶ τῷ ὅτι πᾶσιν ἐπαγόμενον μᾶλλον ὡς ἄπορον τινὸς λόγου φθάσαι, καὶ κεῖνος ἔρρετο χαρέαν, ὅτι καὶ διαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ διὰ τῆς πόλεως ὧν εἰς τὸ χαρέαν διὰ τῶν σημείων τὰ δόσεως πρασόμενα ὕβρεις. ὁ δὲ χαίρματι τοῦ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τὸ μινουκιανὸν τὸ ὅτι δικαίως δὲ πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ σύ μοι δίδως εἶπε σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τοῦ ἀνεγείροντός με μειζόνως εἴπερ εἰωθὰ ἐμαυτὸν ὁρμᾷν. ὐδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσύνειν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συμβαλεῖν γεγόναμεν καὶ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμόνι τ' ἴσθι εἰ βέλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἢ καὶ προείσομαι δικαιοσύνῃ τῇ σῇ, συμπροάσοντός τε πίστιος. ἁδὲ ἀπορία σιδήρου ζῶσι τ' ψυχῶν εἰς τὰ ἔργα προσφερομένοις, δι' ὧν καὶ ὁ σίδηρος δραστήριος εἴωθεν εἶναι. ὥρμηκά τε εἰς τὸ πρᾶξιν, ἐκ ὧν ἂν αὐτὸς παθοιμι ἐλπίδι προφερόμενος, ἁ γὰρ χολὴ κινδύνοις μοι καταποιεῖν τοὺς ἐμαυτοῦ, δεινόν τε παρίδιος ἐλευ-

ἐλθερωτάτης ἐπαλγῦντι, & τ νόμων τ ἀρετῆς ἀφηρημμένης. ζοὶς τε πάντας ἀνθρώποις ὀλέθρου δικαίου καθληφότος. ἄξιος δ' αὖ εἶην φῶς σοὶ δικαςῆ πίστεως ὅτι ζοιότοις τυγχάνω, ὅτι τ ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς κ σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι. μνησιανὸς ὁ τ ὁρμὴν τ λόγων θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, & προσαρίσατο τὴν τόλμαν αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε κ ἀπασασάμενος. μετ' ὀλίγων ὁ κ ἱκετείας ἀπελύοντο, κ ἰχνεύζοντό τινες ὡς βεβαίως ζαῦτα εἰρημμένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέου, φωνὴ ἐκ τ πλήθους ἠκούσθη τινος ἐπ' ὄρμησι, κελεύοντος περαίνειν μὴ δὴ τὸ πραχθέν, κ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. κ τ χαρέαν τὸ μὴ πρῶτον ὑπόπτου μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότην γενόμενος ἁλίσκοιτο, & τέλος συνέντα ὅτι προσοπῇ φέρειν, εἴτε παραινέσει τ συνειδοτῶν αὐτοῖς τινός, εἴτε δὴ κ τ θεῶν ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἄρξοντος αὐτ. διελήλυθε γὰρ ἀγὰ πολλῶν τὸ ἐπιβούλευμα, κ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δ' ἱππεῖς, κ ὁπόσοι τῆ στρατιωτικῆ συνήθειαν. ἠδεῖς γὰρ ὧν ὃς μὴ ἐν δυσαμονίᾳ αἰτιεῖθαι τ γαΐου μετάσασιν, & δι' αὐτοῦ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτο τρόπῳ μὴ ὁ ἐκὼν εἴη τ ὅτι ζοιότοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἕκοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, κ λόγοις κ δι' ἔργων ἦρτο ὅτι τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ κ κάλλιστος, ἀπελθόντες ὁ ἦν γαΐου πλεῖστα τε αἴτιος εἶναι ὅτι μέγιστον δυνάμενος ἀφίκετο, & κ δὲν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τ δύναμιν, φόβῳ τε τ πάντων, κ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐχθύετο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ ὢν & ὑβριςικώτατος, παρόντινα οὐδ' ἐξουσίαν χρησάμενος φῶς τὸ εἰκός, & ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὸν φύσιν ἐξεπισάμενος ἀπίκεσθαι, κ ἐφ' οἷς ποτ κρίνειν κάμως ἀπασασάμενον χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὴ καὶ ἄλλας τῷ κινδυνεύειν αἰτίας, ἐκ ἤκιςα ὁ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε χρυσῶς μεταδιδόζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τῷ ἡγεμονίαν γαΐῳ μετασάντος, αὐτῷ τῷ ὑποθέσιν τ τιμῆς τῷ ἐφ' ὁμοίοις ἐκνῷ, προκαταθέμενος χάριν, κ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς δι' ἐκράνου φαρμάκῳ τ κλαύδιον, μυείας δύσει τε χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν ὁ προσποιεῖτο κάλλιστος ὅτι θήρᾳ τῇ κλαυδίᾳ τ λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ὕστερ γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐνεῖχετο τ καλλίστου προφάσεων, ὅτι κάλλιστος κελευσθεὶς που τῷ προῆξιν ἄκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τε διατοῦ ὑποστολάς, ὡς αὖ ἐκ τ παρεκχρῆμα τὸν μισθὸν κομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρῆσαθαι μανιῶν τῷ γαΐῳ, κάλλιστος προποιήσασθαι χάριτος κατάθεσιν μεδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ ἠγνοημένης. τῆς δ' ἀμφὶ τὴν χαρέαν ὑποβολὰ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνούντων πολλῶν. ὁ γὰρ χαρέας ἐκὼν τε προέσθειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιτήδειον τῇ προάξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον ἀτιόντα, κ τὰς θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὑπτελουμένας ὑπὸ τε γαΐου, παρὼν πολλάκις καμεῖς. κ ὑπὲρ τ βασιλικῆς ἑσθῆτος, κ δήμῳ χρυσίου κ ἀργυρίου χρήματα διαῤῥιπτοῦντα ὧσαν κ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ὄζει τὸ σῆμα εἰς τ ἀγορὰν φέρον, ὅτι τε τῆς μυστηρίων ζοῖς ποιήσειν ἃ σωίσα τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀναιδέστατον εἶναι προνοίᾳ τ ἐν αὐτοῖς δώρεαν ἀναιρεθησομένων, κ ὑπογνώσῃ τε ἐν ὅτι χρήσῃ τινὶ ἡμέρᾳ πίστιν δώσειν. εἰ ὁ μηδὲν τίμιον, ὡς τ θεῶν αὐτῷ δύναμιν τ θανάτου παρατυχάντι,

A sublatis legibus, & omnibus imminente a Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Mucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, precatus vt superi conatus eius ratos beatosque atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, B vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam consscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem C Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundántque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vrebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in D semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem E mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse F instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari, G

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτῷ δ' αὖ ἰσχὺν ἐγγίνεσθαι, καὶ μὴ σὺν πολλοῖς συμβῆναι
διαχρήσασθαι τὸν γαῖον. ἔτους δὲ ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ καιρός, διὸ καὶ τοὺς καιροὺς μὴ διαῤῥύειν. οἱ δ'
ἐώρων μὲν νομίμων τε χρήζοντα καὶ ὑπ' ἀγαθοῖς τοῖς
αὐτῶν ἐπανόρθωτον. ἐβούλοντο δ' ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον χρόνον
ὑποβολὴν χρήσασθαι μὴ καὶ ὅπως φάλματος τὴν ὅλην ἐπιχείρησιν συνελθόντος, ταράξαιεν τὴν πόλιν ζητήσεων τὸν συνειγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ὅπλα χρεῖν, ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν φαίνεσθαι γαΐου πρὸς αὐτοὺς μείζονος. καλῶς ἂν ἔχειν θεωμένων
B ἐν τῷ παλατίῳ ὅπλα λαμβάνων ἄπειρος τὸ χρήματος.
ἄρον') ἢ ὅτι πρὸ τοῦ πρώτου μεταστησαμένων τὴν ἀρχὴν
τοῦ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτῆς γενομένης, καὶ ῥωμαίων τε οἱ διαφέρειν θεωροῦσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ ῥᾳδίως τε αὐτοῖς ἔστιν πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργυμένων, ὥστε εἰσίοντι τὴν ὅπλα χείρισιν ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπατικοῖς
C ἐὰν καί τινες προθυμοῖντο μὴ προσταξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχεν ἢ χαρίας, ὁ τὴν θεωρῶν πελθυσῶν τῇ πρώτῃ διδομένου ἄπειθαι τὸ πρόσταξις. ἰσχυρότερον δὲ ἦν τὸ καὶ ἐκείνους προβεβουλευκότος, τὸ δὲ τύχης συγχωρούσης ὑποβολὰς, καὶ ταῖς ξεῖς ὑποβαλλομένου ταῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπρᾶχθη τὸ ἔργον. χαρίας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσας τε τὸ ὄκνημέλλον ἡμῖν ὅπλ
D τοῖς ἔτι βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἢ εἰ μνήματος γενομένης διαπεσεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ γαΐος ὑβρεῖ μείζονος. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὴν ἐλευθερίας ἀφαιρεῦμεν ὁπόσα τῶν ἡμετέρων, καὶ προθήκην τοῦ γαΐου τυραννίδι χαριζόμεθα; δίον αὐτοῖς τὰ δεῖς τὸ λειπὸν εἶ), καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δὲ δαίμονος προσχόντας δ' αἰῶνος τοῦ ἅπαντος τὴν αὐθις ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταλιῶν. τῶν ἢ δὲ αἰτεῖσθαι ὡς ὑπὸ
E καλῶν δυναμένων, ὅτε τοῦ πρᾶξιν αἴτιαν δέχομένων, σιγῇ ἢ καταστεπλήσσειν, τί φησιν, ὦ γενναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τοῦ σήμερον τῶν θεωρίων ὑστάτου ἡμέραν ὖσαν, καὶ γαΐον ἐκπλευσόμενον; ὅπου γὰρ ἀλεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεωρίαν τὸν αἰγύπτου. καλὸν ἢ ἡμῖν πρέσθαι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεύσαν, διά τε γῆς
F καὶ θαλάττης. πῶς ἢ ἂν αὖ δικαίως κείνοιμι αὐτοὺς αἰχμὴν τῶν γενομένων, εἴπερ οὖν αὐτὸς αἰγύπτιος κείνειε, τοῦ ὕβρεν οὐχ ὑπομένοντος ἀναχθὲν τοῖς ἐλευθέροις γενέσθαι; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα αὐξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω ἢ τοῖς κινδύνοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅτι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, εἰ δ' αὖ ὑποβαλοίμεν εἴπερ εἴη. τὸ δὲ καὶ γένοιτ' ἂν δὲ εἰ φόβημα ἔχοντι τούτου κατλιώτερον, γαΐον αἰρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τοῦ δεῖ πρὸ δ' ἀρετοῦ ἀφηρημένου. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμήκει πρᾶξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς συνεπόμενος θαῤῥοῦς. πᾶσι τε λῶν ἔρως ἄπειθες τὴν ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑποβαλλομένοις, εἰ ὧδέ τε δεῖ τὸν παλατίου τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορες τὸ σημεῖον, λῶν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τὸν παραλήψεως τὴν σημείου. ἀρτί τε σωπᾶν πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅπως προκαταλήψῃ θέας πολλῆς θορύβῳ καὶ ὠθισμοῖς, χαρᾷ φέροντος γαΐῳ τὸ ὅτι τοιοῦσδε τὴν πολλῶν ἀυδὴν, παρὰ καὶ διακέκλητο ὑδὲν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἢ ἐζοσ-

Ζκὴ

το, καὶ τοῖς αὐλοῦσιν ἐμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήλῳ αἰσχύνη μιγνύμενον τὸ ἐλεύθερον. γαΐος δὲ περόδων αὐτῷ γυμνασίων, ἔθυε τῷ σεβαστῷ καίσαρι, ὡς δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο. καὶ πίπτοντος τῷ ἱερείου τινὸς σωλῆνι αἵματι τῷ ἀστραπῇ σολλοὶ ἐνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων ῥυέντος. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα παρέσχεν, ὡς ἂν ἀρα εἰς οἰωνὸν τῷ ἀστραπῇ φανερὸν, ὅπως καταστράφεται τὸ τῷ γαΐῳ. γαΐον δὲ ἱστορεῖται πρὸς φύσιν τὴν ἑαυτοῦ, δημοσιωτάτων ῥυέντος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα χειρὸς ὁμιλίας, πᾶν θ' ὅντιν' ἐν σκηνῇ ἔχων τὸ παράσυλον ἀνόητον. μὴ δὲ τὴν θυσίαν, ὅπως τὴν θεωρίαν ταχείας, ἐκαθέζετο, καὶ πρὸς αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πυκτὸν δὲ ἐμίσθο καὶ ἕκαστον ἑαυτῶν, ἔστι δὲ τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν, εἰς ἀγῶνιον, τὴν δὲ, εἰς τοὰν εἰσόδους, καὶ διαχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ἐν δὲ αὐτῆς τὸ καλύβης, ἑνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπλῆν φύσας ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀντιταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀναθέματα. συγκαθημένης δὴ τοῦ πλήθους, καὶ τῆς χαρέας σὺν τοῖς χιλιάρχοις ἐν ἀπῳδὴν τῶν γαΐῳ, δεξιὸν δὲ τῶν θυτέρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθυβίου τινὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο καθίστον ὠδὰ καθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πεφυκότων ἀφικοιτο πίστις, πρόμυθος ῥωμαῖος τῆς μὴ ἐξάκτος εἶ) τάδε λέγων. τῆς δὲ φαμβῦς μηδὲν πεπυσμένος. σήμερον ζιγαρῶν ὦ κλαύδιε τυραννοκτονίας ἀγὼν προύκειτο. καὶ ὁ κλαύδιος, ὦ γύναι, φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ὄντος χειμῶνος τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ φανίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς μὲν αὐτῆς ἐθειόρυμα μάχας, καὶ διαρπαγὰς οἰκημένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο ῥυέντος. καὶ δὴ μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν σαυρωτὰ ληφθεὶς ἡμιμῶν, ὅτε ὀρχηστὴς δέρμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκλείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἷμά τε ἐκ τοῦ τραχήλου πολὺ, καὶ τὸ μὲν τὸν σαυρωθέντα σκηνοχυμένον, καὶ τὸ μὲν τῆς κινύρας. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνῃ ῥυέντος ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντοῦ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δὲ ἐνδιαζόντος εἴτε ὠδαμῶς εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ δι' ἃ τὸ τελευταῖον ἐξ) τῶν ἡμέραν, εἴτε λυθῇ χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπαίοι καθὰ καὶ πρότερον, μνησιανὸς γὰρ τὸ γαΐῳ καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ διαχυθείη τὰ τῆς καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπειδὴ τὴν χαρέαν ἐώρα προεξελιλυθότα, ἐπείγετο θεασώσειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς στολῆς γαΐος καὶ φιλοφρονεῖσθαι δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μασάλα. καὶ ὁ δὲ, αἰδοῦς δοκεῖ τὴν καίσαρος καθίζειν. κρείσσων δὲ ὁ φόβος λύ. ὀλίγον τε διαλιπών, εἶτα διανίσατο. καὶ ὁ γαΐος ἤδη ἐμποδὼν λύ, ἄξιόν τι δοκῶν δή τινι τῆς αἰσχυντιλέκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. ἀμφρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γαΐῳ καθ' ὃ προτέρου ὑπεξελθόντι πρός τε λυθῆναι καὶ ἀρίστου ῥυέσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον ὅτι πέρας ἀχθῶσι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ μὲν τὴν χαρέαν ἕτασον πρὸς ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐκλῦσι ἕκαστον σφᾶς ἢ προσαχθεῖσι μὴ ἀπολιμπάνεσθαι δυνάμενοι. ἦλθόντο δὴ τῇ ἀγχιβῆ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ μὲν τὴν ναύτην ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας λύ, καὶ χαρέας βεβαδυνούσης γαΐῳ, προθύμως λύ ἐπαναστρέψαι ἐν τῇ καθέδρᾳ προσεσείειν. προσῆσαν μὲν τοι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τῷ τε βελῶν τῷ, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilẽ, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interscpta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, cum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quòd statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabátur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam colocovisurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum afflígere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se propripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: mòxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum iliatis certatim crebris ictibus. extremum autem infixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam poscceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, τοῦθυμος ἰῶ, καλῶς ἔχειν ἡγέμονος, πᾶσιν ἀσφάλειαν Ⓒ ἐλθυθερίαν ὠνέμενος ἐν ὀλίγῳ πίθεσθαι τὰ κῆ τὰς ὑπολειμμένας. Ⓒ δὴ τεταραγμένων εἰς τὸ θέατρον τ εἴσοδον, σημαίνε γαῖος ἐξωσας, καὶ θόρυβος ἰῶ. ἀτέρεφον ὂ κὴ οἱ συνωμόται κὴ ἀνωθῆντο τ πληθὺν, λόγῳ μ ὀφὰ τὸ δυχεραίνειν τ γαῖον, ἔργῳ ὂ ἐπ' ἀδείας βυλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τ ἀμυνομένων καταςήσαντες αὐτὸν, ἀπέσθαι τ σφαγῆς. προεξέπεσαν ὂ κλαύδιος μ ὁ παῖδος αὐτὸ, κὴ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τ ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔπι ὂ ὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ὐδὲ βυλομένοις διακωλύσαι δύναμις ἰῶ ἀφθὶ τ ἀξιώσεως. εἵπετο ὂ αὐτὸς συ παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ ὂ ἐντὸς ἰῶ τῦ βασιλείυ, τὰς μ δύθειας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐςήκεσαν τ δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτ, κὴ προήεσαν οἱ πρὸ τ κλαύδιον. ἕπε ὂ κῆ στενωπὸν πρεμνικότα, κὴ ὅπ τόπον πρὸς λυχοῖς γλυφόμενος, ἅμα κὴ παῖδας οἳ ἦκεσαν ἐκ τ ἀσίας καθανόητον, πομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν γλυομένης ὅπ ὕμνοις μυςηρίων ἃ ἐπετέλει, ἐνιοι ὂ κῆ πυρρίχισμὸς οἳ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσυντο. ὑπαντιάζει ὂ αὐτὸν χαρέας κὴ ᾔτησε σημεῖον. τῦ ὂ τ εἰς χλεύην ἀκαιρημένων εἰπόντος, ὐδὲν εἰ σθιάσας λοισθορίας τε ἐχρῆτο κῆ τ γαΐῳ, κὴ ἀτασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πλησίον σφοδρᾶ. ὐ μεὶ γε ἰῶ καίσαρ. καί τινε φασί τινες προνοίᾳ τ χαρέᾳ γλυέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τ γαΐον, ἀλλὰ πυκνοτέρας μᾶλλον πλήθει τραυμάτων. ἐμοὶ ὂ ἀπίθανος δοκεῖ ὁ λόγος, ἀλλὰ τὸ μὴ ὑπερχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς προάξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν ὂ εἴπερ ἄπως ἐφέρετο, πάντων ἥμημαι μωρία διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, κὴ τοῖς συνωμόταις κινδυνεύων χαριζόμενον, ἀλλὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γλυέσθαι βοηθειῶν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τλῶ ψυχλῶ ἀφεῖναι. καίτοιγε ἄλογον ἂν γλυέσθαι ὐ πρὸ τῆς γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τ αὐτὸ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου ὂ κὴ προέξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ὡς ὅπως ἀδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ὀπολέσαι κὴ τ καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βυλομένοις, ἢ κὴ θέλοιεν. ὁ ὂ γαΐος ἀληθὴς τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσηγὺς δὲ τῦτο ὤμου, καὶ τὸ τραχήλε φερόμενον τὸ ξίφος, ἐσχεν ἡ κλεὶς προσωτέρω χωρεῖν, ὅτε αἰσθόμενος ὑπ' ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπικαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιςία εἴτε κὴ ἄλλως φερνήσει. σόνω ὂ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀληθὴς τὸ πρωτὸν εἰς τὸ προσθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τλῶ δίανοιαν ἤδη προκατεργασμένος, ὡθεῖ κλιθέντα ὅπ γόνυ. πολλοὶ ὂ πρόθυμοι ἀφ' ἑνὸς ἐκπελλύσματος ἐκοπτον τοῖς ξίφεσι. ἐκπελλυσμός τε τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕνα αὐτοῖς ἰῶ. τελευταίαν ὂ ἀκύλας ὁμολογῆται ὑπὸ ἀναύτων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεδίσπασιν αὐτὸν ἀκεβῶς. ἀναθεῖν δ' ἂν τις τ πρᾶξιν χαρέᾳ, κὴ δ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' ὃν πρῶτός τε ἐκινεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πρᾶχθεὶν προλαβὼν πολὺ τ ἁπάντων, κὴ πρῶτος μ ὁλμηρῶς ὀξέσαν τοῖς λοιποῖς, διεχομένων ὂ τὸν ὅπ τῷ φόνῳ λόγον, ἀπορέας τε ἤθεσιν, κὴ τὰ πάντα φρονίμως συνεςτῶσας ἔνθα γυμνῷ εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείασον ἐγένετο, κὴ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὐ ὁλμῶντας ἰῶ ἀγνασέ τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὶ χρῆσθαι, φαίνε καὶ ταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, κὴ ἀψάμενος ἀρετῇ τ φόνυ, κὴ τοῖς ἄλλοις διέπιθετον πράσσειν Ⓒ προτεθνεῶτα γαΐον. ὥςε αἰδημόνως,

Ⓒ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεφραλμένα τῇ χαρέᾳ ξυνώμη τε & ἀρετῇ προσίθετο, & πόνῳ τῶν χειρῶν. καὶ γάϊος μὲν τοιούτῳ ξόπῳ χρησάμενος τὸ τελευτῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν ξυμμάχων διαφυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γάϊος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὄχνῳ τε τῶν γεγονότων. ἠ γὰρ μικρὸν ἦν τὸν αὐτοκράτορα ἀπηρκέσοι τὸ κινδύνευμα ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου πεμώμενον, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ αὐτομάτοι ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε σεμνῶν ὄσων τῶν ἐδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, & μεγάλου πλήθους ἀμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπεία, & ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ὅτι φυλακὴ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν μοῖραν οἰκίαν τοῦ γαΐου παρὸς, ὃν τότε ἀπηρκέσαν. συνημμένη δὲ ἐκείνη, ἀλλὰ τὸ ἓν τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὸ ἐπονυμίαν ἔλαχε. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀσφαλείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λαθόντες ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτοις δὲ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοῦ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ὃν ἐκ κατέλεξαν, τὸ κελτικὸν βάγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμοῦ δὲ χρῆναι πάτριον ὄζιν αὐτοῖς ἀνάγκην εἶπεν ἑτέρους βαρβάρων, ἀλλά τε ἀνόνητον λογισμὸν ὑπομένειν τῶν ποιημένων, ῥωμαλέοιτε τοῖς σώμασι, & τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συμβάντες τοῖς πολεμίοις, ἃ ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἦτοι ἐν πυθομένοις τὸ γαΐου τὸ σφαγὴν, καὶ θαλαγήσαντες ἀλλὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κεῖνον ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέρονθ τῷ αὐτῷ, μᾶλλόν δὲ αὐτοῖς προσφιλὴς ὢν γαΐος δόσεσι χρημάτων τὸ δοῦναι αὐτοῖς κτώμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προσῆκεν δὲ αὐτῷ, σαβῖνος χιλιάρχων, ἀ δὲ ἀρετὴν καὶ γλυκαότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύϊ δὲ σώματος τοῦ ὑπὸ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διεξῆσαν τὰ οἰκίας ἀπερρυνόμενοι τοὺς σφαγέας τῇ καίσαρος. ἀπορρύαντα κρεουργήσασιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ πρώτῳ προσπεσεῖν, ἕ τοῦ σολλοὺ μιαίνει τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται προτερον, ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὰ συντυχίαν ἀπεσήμαινε τῇ γεγονότος. δεύτερος νορβανὸς ὑπαντιάζει, τοῖς γλυαστάτοις τῶν πολιτῶν, & πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων, καὶ μηδὲν ἀδυνομένων αὐτὸν τὴν ἀξίωσιν ἰσχύϊ πρέκων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τὰ πρώτων ὑπόντων συμπλακεῖς, φανερός τε ἦν ἐκ ἀφαγμένως τυθησόμενος, μέχει δὴ προσχεθεὶς πολλοῖς τῶν ὑπαφεσμένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ξυμμάχων. τρίτος δὲ αὐτῖος τῶν ἐκ τῆς βυλῆς συὺ ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προσπεσόν, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γλυέσθαι γαΐου κεισμένου, μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τὸ αὐτοῦ, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼν μὲν διαπρὸ διφραινόμενος θεωρίᾳ τῆ νεκροῦ. θορυβημένης δὲ τὰ οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμηστόμενος, ἐ διαφυγαίνει τὸν γερμανῶν τὸ εἰς τὸ ἔρυμναν ἀκεισβὰς, καὶ ὅπ' τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῶν τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων, καὶ οἱ μὲν, ζαύτη τε θνήκεσαν. εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τὸ γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε, & ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν & πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸ ὄλεθρον αὐτοῦ, κᾆν πρὸ πολλοῦ ἠνυσαμένοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δίκης ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & à sociis perpetratum est, ipsius prudentiæ, industriæ atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius finiit multis confossus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum sociis recipere se quà venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: siue quòd angustæ erant viæ vbi patrata est cædes, & refertæ famulis ac custodibus, qui omnes ea die præsto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum esset ædificiis per partes à singulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapsi è turba satis tuti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi autem Germani senserunt eius interitum, cohors satellitum ex ea gente lectorum ad principis custodiá: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robusti corpore & primos hostium impetus excipere soliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem metientes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ sibi cõparans: inoxque duce Sabino (is non sua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribunatũ prouectus est) strictis gladiis discurrebant per domos scrutabundi vbinam latere interfectores Cæsaris: & primùm fortè oblatum Asprenatem frustatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ respersam diximus, infausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri suã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorsit gladiũ reluctanti ei, qui primus se inuaserat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ simul obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Antẽius cũ paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine visendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egisse in exilium, occidit postremò missis illò militibus. pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atque insontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterùm postquam in theatrũ rumor de morte Caij perlatus est, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etsi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceration ibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsenserant, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cū aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuniculis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ℭ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τι τοιόνδε ὅτι γαῖῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθεία προσιθεῖς, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶ τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γυναικά τε λῦ ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε ὄχλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲ διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὑδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διαφανεῖς τῶν κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κεφαίοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελείων τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, ℭ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, ἡδοναῖς ἀνειλημμένοι ἀ ἐπροσέσετο, λόγῳ μὲ ὅτι θεωρίας ἕνεκα πλῆθος, τὸ ἢ ἀληθὲς, ἐκπεπλάκτα τῶν μανίας χάριν τὴν ὠμότητα. οἱ ἢ ὄχλοι διὰ τὸ ἐν προσηνείᾳ τε εἶ) καὶ καθαρεύειν μάτων τῶν δεσποτῶν ὀποφοβῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὅσης τῶν κατ' ἐκεῖνον ὀπικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ ψεύσασθαι τε καὶ τῷ κυρίων πείσαντα, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῷ, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶ) ℭ πλουσίοις, μισθῷ τῷ κατηγορεῖν, διὰ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκείσθαι τὰς οὐσίας τῷ ὠσῶν. τὸ ἢ δύπαξ ἰδὼν εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲ ἐκ τῆς προειδέναι τὸ ὀπιβουλεύειν, ζῆς ἢ ὑπὸ τοῦ θέλειν δικτὸν ἡγεμόνος, στυγεῖν παρεδίδοτο, ἀ μόνον ὅτι τοῖς ἠγεμόνος χαρᾶ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῶν ἀκριβάσεως. οἱ μὲ δεδιότες, μὴ καὶ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος, πιμωρίας σωιέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ὑποφωνάσαι τὸ δεινοῦσαι τὸ ἑαυτῶν. οἱ ἢ ὀξέπις ἀμένοι διὰ τὸ τὸ ὀπιβουλῆς μεταχεῖν, μᾶζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ προς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλημος λῦ ζῶντος χάριν, κολασθεῖεν ἐνδείξεως ἡνωμένης. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιλητικὰ μὲ ζεύμασιν, ἀ μὲν ὑποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείας ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶ). λῦ τε πιστὸς αὖθις εἰθεὶς, ὧ ℭ ἐαρσήσας γνώμῃ ὑποφαίροιτο τὰ αὐτά. ἢ γὰ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο δυνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ὑδαμόθεν δυνοίᾳ χρωμένῳ, διαφθείρειν τὸ ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἱ καὶ μάλιστα τῆς δικαιοδοσίας ἠφάνιζον τὸ δύθυμεῖν τὰ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γενόντα, καὶ ἄφεσιν κομιδὴ τῶν ζεμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡμαπωμένον ὅτι τὰ ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημοσίας εἶ). καὶ τάδε μὲ εἰκάζειν βελήσῃ τῇ ἀλογίσῳ τῷ θρεῖν προσθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τὰ ἀκούοντων λαμβανόμενα. ἀ μὲν τιν γε ἑστάναι ἐζέλιπον, δεδιότες τὰ ἐπενεχθησομένου προσεξιέναι ἀπαρ. ἀ γὰ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δικαίας γνώσεσθαι αὐτοὺς τὰ κείσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν ζοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ ζοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ℭ πλῆθος τῷ γερμανῶν προείχε τὸ θέατρον ἅπασα ὡρῶν τὰ ξίφη, πᾶσι ζοῖς θεωροῖς ἐλπὶς λῦ ἀπολεῖσθαι, ℭ πρὸς πᾶσαν ἥ τινος εἴσοδον ποῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσειν. οἱ μὲν αἰχμαίοις ἢ ἦσαν, ἔτε ἀπίεναι βαρὺς εἰσφερόμενοι, ἔτε ἀχίνδυνον τιν δέχεσθαι τὰ ὅτι τὸ θεάτρου πεπηγυῖα. εἰ ἀπόντων ἢ ἤδη, βοὴ τὸ θεάτρου ῥήγνυ) καθ' ἑκάστην ζεπομένη τὸ στρατιῶν, ὡς πάντων αἰνοίας αὐτῷ γνωμένης καὶ τὸ ἐκλυεθέντων τὰ ἐπανάσασιν, εἰδήπερ ℭ γέγονεν ἐπανάσασις, καὶ τὸ γεγονότων, φείδεσθαι ἔν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας ἅψασθαι τῷ ἀρχὴ ἐν αἰτίᾳ γνωμένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρώνῃ τῷ πεπραχότων ὅτι καὶ πεπραγμένων εἶναι κάζειν ὠίαν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μᾶ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ὅτι θεινύζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς ἂπις ἀγωνιζόμενος πρὸς τῆς ψυχῆς εἰποιέν τι ἔλεγον. θεραύεται ἢ πρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἡ ὀργὴ, καὶ μεταμελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τὸ ὀπὶ τοῖς θεωρεῖς βυλεύματος, A
ὠμόν τε γὰρ ἐδόκει τοῖς ἐκείνοις καίπερ ἀξηγριωκόσιν
δόκει, τὰ κεφαλὰς τῶν ἀεὶ τῶν ἀστραπὰ ὀπὶ τὸν βωμὸν ἀ-
περισαμβύοις, θεὸς ἂς μᾶλλόν ἐπαθον οἱ θεωροὶ, λο-
γισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν αὐδρῶν, καὶ ἐλέῳ τῶν παθῶς, ὡς τε
παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλειπες ἔρως τὰ τῷ κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον ἦ τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φθάχθῶαι δύναιτ' ἂν. ὡς τε
κἂν εἴ τινες τῶν θρασύμως μισόντων καὶ μὴ δίκης τὸν B
γαῖον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ δι θεσσωῶν τὸ χάρας,
ὅμως τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν τῶν συναπολωμύῳ γεγονέναι, τὸ ὃ πε-
ρὶ τὸν τῶν θρεῖναι μηδένα καὶ τότε ἐκέγγυον παρελθεῖν.
ὧῶ ὃ δύαρες ος ἀρέντιος τῶν κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα,
καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθη χρώμενος, καὶ χρήματα
πρὸς ειβεβλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι θρᾶσσειν καὶ τὴν πόλιν,
ἔντε τῷ τότε κἂν τοῖς ὕστερον. δῆλος δ' ἂν θεὶς αὐτὸν ὡς ἐνὶ τῷ C
πενθιμώτατον, καίτοι μίσει καὶ παρὸν τινα ἂν ἐχρῆτο
θρὸς γαῖον, ἀλλὰ μὴν χρείας ων ἡ διδασκαλία τῶν φό-
βου, καὶ στρατιᾶς τῶν θρὸς τῶν κερδησομένων τὴν σωτηρίαν τῶν εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὑπὸ πηδύσας, ὡς αὖ
τις ὀπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκεύασαν ὑπολωλόσιν,
ὑποσημαίνῃ τῶν γαΐου τὸν θάνατον ὀπὶ τὸ θέατρον παρελ-
θών, καὶ ἐπαυσε τοὺς αἰθρώπους ὀπὶ πλέον ἀλυσὶς συμπε-
ριφέρεσθαι τῶν γεγονότος. ἤδη ὃ τῶν σείλας ἀρέντιος παρὼν
ἀνακαλῶν τοὺς γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ D
κελεύοντες καταπήθεσθαι τὸ σίδηρον, καὶ δείσαφοῦντες
γαΐου τὸν τελευτὴν. τοῦτο καὶ σαφέσατα ἐσωσε τοὺς ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας οἵ τῶν ὅπως ἂν τοῖς
γερμανοῖς θρεπύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδαγλυο-
μένης, ἐμπνοῶν κεῖσθαι τὸν γαΐον, ὡς ἔγε τινος κακῶν
αὖ ἀπέχον. τοσόνδε ἐνθρεῖσθυσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς
θρὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὸ καθ' αὐτοὺς ὑπολωμένου
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὖτῷ τῶ- E
σαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται ὃ τὸ ὠρμη-
κότος εἰς τὸν πωρείαν μαθήσεως σαφοῖς ὠδαγλυο-
μένης αὐτοῖς ὀπὶ τῇ τελεύτῃ, δίκα τε τὸ εἰς ἀρεῖον
ὑπιδείξασθαι τὸ θρόθυμον τῶν δύνοίας, ὃς ἀμείψασθαι
αὐτὸς ὑπολωλότος, καὶ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ὑπιστρόφη γένοιτο ὑπὸ τῶν βυλῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνου θρεισάμη τὸ κράτος τὸ ὑπικάσασθαι τὸν ἀρ-
χοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαν τὸ λύσ- F
σης τῶν ὀπὶ γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐ-
τούς. χαρέας ὃ, σφόδρα γὰρ θρεὶ μινυκιανῷ ἐδόκει μὴ
δίκαθαρεῖν μανίᾳ τῷ γερμανῶν θρεσπεσόν, ἑκασόν
τε τῶν στρατιωτῶν μετέει θρομηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας
αὐτῶν δεόμενος, καὶ μὴ ἀπωλόλοι πολλῷ ἐξέτασιν
ποιούμενος. καὶ μινυκιανὸς μὲν καὶ κλήμης, ἀνάγεται
γὰρ ὀπὶ ζῆτον, μεθίσει πολλῶν μετ' ἄλλων συ- G
κλητικῶν δικαιωσούμενα τῇ θράξει συμμάρτυρῶν, καὶ
ἀρετὴν τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ θρόσειν μὴ ὑποδ-
δειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τὸ ὑβρίζειν ἐκαρθείσαν, δύτυχεῖς ὃ ἂν ἄρα
ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῶν ἀρετῆς θρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης δυσυχίας,
οἵᾳ δὴ γαΐου συνελθεῖν, θρὸ τῶν ἐπανασαίτων καὶ σωτεθέντων τὸ ὀπιθεσιν αὐτοῦ ὀπιβουλον αὐτῷ γιγνο-
μένου, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦν, ἀφανίζων τὸ νόμου τῶν θρόνοιαν, πολέμῳ θρὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἦ τοῦτος οἱ ἀπηγκασι γαΐου, ἔργῳ ὃ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτὸν κεῖσθαι
διολωλότα. ἤδη ὃ καὶ τὸ θέατρον ἐξαίσατο τῷ φυλάκων, καὶ ζαράχαι πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο τῷ εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiãnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Atuntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, pataueratque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum reditet rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cũm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cóscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

A

B

C

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum conuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda ellet ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generolis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsés certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vtpost eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

D

E

F

G

ἀρχὰ δ' λῶ τ̃ προθύμως ἀκροασόμενος τ̃ λεγομένων. ἀρχύων ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὑπὸ θεραπείᾳ τινῶν τραυμάτων, ἐκπέμψας ἤ τοὺς σώοντας, λόγῳ μὲ ὡς μὴ μετελθυσομένους ὁπόσα εἰς τ̃ ἴασιν τοῖς τραύμασιν προσφορᾶ, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσοιντο κίνδυνόν τ̃ καταφθορᾶς. ἐν τούτῳ ἢ βουλῆς τε γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος ἥπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὑπὸ τ̃ ἀρχὰς καταστᾶς, ἐν ζητήσει τ̃ σφαγέων τοῦ γαΐου ἦσαν. ὁ μὲ δῆμος, καὶ πάνυ θύμως, δοκεῖν ἢ τ̃ βουλή. καὶ λῶ δὲ ἀσιατικὸς ὑάλερίος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὃς ἐπὶ τ̃ δῆμον καταστὰς θορυβέντων, καὶ δύνον τιθεμένων τὸ ὑπολαμβάνειν τ̃ αὐτοκράτορα τ̃ ἀποκτεινόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤρεντο, τίς ὁ προάξας τυγχάνει, εἰδὲ δὲ ἐγὼ φησί. καὶ παρῄνεσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι σχήμασιν γαΐου μὲ κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες ἢ τοῦ τότε δήμου, καὶ τοῖς στρατιώταις. ὑπὲ τὰ αὐτοῦ ἀπίναι, τοῦ μὲν δήμῳ, πολλὰ ἀπείσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ πιὼ, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τοῦ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. θεὸς γὰρ λῶ μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τ̃ κακῶ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτοῦ καὶ συλήσεις τ̃ ἱερῶν ἑσπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τοῦ βουλευτῶν τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, ἐμάλιστα οἱ τὸ γαΐου συνθέντες τ̃ φόνου θαρσοῦ τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναχειμένων δὴ τοῦ πραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τ̃ πραγμάτων, ἀφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τ̃ οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδῳ χρώμενοι αὖθις ἀλλήλοις, ἐαὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς παρεστῶσι, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε αὖ ποτε χρόνου πραγμάτων, ἐξικομένῳ τε ἐπ' ἀγαθοῦ τοῦ αὐτῶν κτήσεως τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τ̃ ἐν ἀρχῇ καταστήσει τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶ μὴ ὁ συνεργὸς τ̃ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκεῖνον ἔτι ὄντων τ̃ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῖδα τε ὄντα τοῦ τεθνεῶτος, καὶ τοῦ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, εὐδενός ἔ πως ἂν ἀξιολογώτερον, σεμνόν τε ἀρετῇ, καὶ τοῦ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, ἐστάθεν αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοουῦντας τε, καὶ ἐσελθεῖν ἐκ τοῦ ὠδείου. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τ̃ κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπεδικάζοιτο τ̃ ἀρετῆς ἄκων μὲ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς ἐβουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὑπὲ τ̃ συγκλήτου, ἐμηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γυναίοις αὐδρᾶσι πρεπόντως ποιεῖται ὠδὴν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι δόξαι τὸ χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν τε ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ὠδατείνουσαν καὶ γνώμη θεῶν οἳ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένῳ, δύφεμίνειν ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς δὲ αμονία σωζήσουσαν. ἰσχὺν γὰρ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς ἀϊδανομένοις, ἐμετ' αὐτοτελοῖς τ̃ διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παρῇδι, καὶ μ̃ νόμων οἷς ποτε λῶθησε διαπτομένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τ̃ πρόσθεν ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δοκᾶ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νῦν ἁπλήστως πεπλημμύρον μακαρίσαις τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγγυηθέντας ἐσταφέντας αὐτῇ, καὶ τοῦ

τῶν θεῶν ὑδὲν μεῖζον ἀξίως τιμῆς τούσδε τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀψὲ γὰρ καὶ τούτῳ τῷ ἡλικίας ἡμῖν ἔγευσαν αὐτῆς. εἰ μὲ εἰς πᾶν τὸ ἀρχοῦσι τὸ ὅπιον ἐδαμεῖναι τὸ ἄδειαν αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμῖν ἦν καὶ ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. ἀφ' ὧν ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόντες μετρίως ἔχειν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν αὐδ' ἐᾶσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγόναμεν. πεῖ δὲ καὶ ἡμῖν, ὅσα πλεῖ ὤφελεν, ἐδὲν ἁμάρτειεν εἰς τὸ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἀσφαλίζει τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ ἐδαλαβών, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἠδόμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀνεπίμπλασαν αἱ τυραννίδες, κωλύσαι μὲ πᾶσαν ἀρετήν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἁφαρπάσαι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθίσαι, ἀλλὰ τὸ μὴ ὅπι σοφίᾳ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὅτι τῇ ὀργῇ τοῦ ἐφεστῶτος κατάλειπεν τὰ πράγματα. ἀφ' ὧν γὰρ Ἰούλιος Καῖσαρ φρονήσας ὅτι κατάλυσε δημοκρατίας, καὶ ἀγαθιασάμενος τὸ κόσμῳ τὸν νόμων τὴν πολιτείαν διετάραξε, κρεῖσσον μὲν τοῦ δικαίου ἡγούμενος, ἅπασαν δὲ κατάδειαν ἡδονῇ αὐτοῦ κομιούμενος, ὡς ἔστιν ὅτι τοῦ κακῶν ἐδὲν διέφερε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ αὐτῶν οἱ ἐκείνου διάδοχοι τὰ ἀρχῆς κατέσησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τοῦ πολιτικοῦ ἐρημίαν τὸ γυναῖκα καταλείποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτοῦ τὸ κακοήθεις αὐδ' ἐᾶσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετῇ προσύχειν πρὸς δυμῷ, ἐ μόνον ὑφαρεῖν τι τοῦ ἀυχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν διαφθείζειν αὐτοῦ τοῖς ἀληθέσι τοῦ ἀπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα ἀύπνιον ὅπιθ' ἑξαμῆσαι καθ' ἕ ἕκαστος ἦρξεν. εἷς ὧν ὁ γάϊος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέον τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ἐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐξεβόμενος ἀδίκως τοῦ τιμωρεῖσθαι εἰσαρέσκεσθαι, ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ ἐ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, ἐδὲ μεθ' ὕβρεως ἀποχρῆται, ἐ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, ἐ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐν τῇ πανοικεσίᾳ διοχλεῖσθαι τοῦ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς δύνοιαί τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ τεθυμωμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἐκ ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν ἀναπλήσειαν κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τοῦ τύχου, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν φείσειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πῖς δύσει κτῆσαθαι τὸ ἀσφαλὲς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δυνηθεῖεν αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ἀπολογούμενοι, καὶ ὑποτελεῖς ἀλλήλοις κατασάντες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτεραι πρὸς τε τὸ παρὸν δύνοιαν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τοῦ ὀρθουμένου τῆς πόλεως, δικαίοτε φρονῆσαι, καὶ τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τοῦ ὠφέλησαι ἅπαντας. ἢ καὶ καταφρονήσαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρεσβυτέρων μύθοις, ἀδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, διὰ τὸ μὴ διαστῆναι ἐκ τῶν ἐφεστώτων ὡς ἀσφαλοῦς τι ἐλαττοῦν τοῦ πόλει, καὶ αὐτοκράτορι μεταστῆσαι τὰς εἰρκτάς. καὶ τέρφει τὴν τυραννίδα ὑδὲν νεωτέρων, πλεῖ ἢ τὰ ἀρχαῖα καὶ τὸ πρὸς ὑδὲν τὸ ἐπείνῃ θελομένων αἰτιολογίᾳ χρώμενον. ὁ γὰρ εἰρκτὴν τὴν πρώτην

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulchertrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad tuam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrãnidem aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem pepetit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: idcò potissimum illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florè nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sẽtentia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

καθώμενοι, Ϲ μειρακιώτης ἀνδραπόδων ἐν τέρπῃ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς ἀπήνεσιν, καὶ οἷς τὰ πάλαι ἐπεισήλθομεν, φόβῳ τὸ μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἀφιέντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀριστεύσασι τὸν τύραννον τιμὰς, ἄν τινες μέγιστα τούτου ὠφεληκέναι, μάλιστα ἂν χαρίεσθαι τῷ κοινῷ. σὺν γὰρ θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδωκε πόρισιν ἡμῖν καὶ γνώμην καὶ χεῖρα τῆς ἐλευθερίας πέφυκεν, ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πρόβουλόν τε ἄμα καὶ προκίνδυνον ὄντα τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τοὺς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀντιτάντας τοῦτο εἰσφέρεσθε. ἔργον δὲ καλλίστου καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ οὗτος πρὸς ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὑπὲρ ἁπλησίως κοινοῦ καὶ βεβαίου τοῖς γαίου ἰούλιον αἰτηκόσιν. ἐπεὶ γὰρ οἱ μὲν, σάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπορρίπτουσι τῇ πόλει, οὗτος δὲ μόνος τυραννοκτονίας, καὶ τὸ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπαλλαγὴν τὴν πόλιν. οὕτως μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, Ϲ τὸ βουλευτικὸν ἡδονῇ διεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δέ τις Τρεβέλλιος μάξιμος, ἀφαιρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ σεντίου, λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδεμένετο αὐτῷ, καὶ ἀπεδῆ τε λιθογλύφων καὶ ἐν ὀπτῶσι θεάσῃ ὅπερ ὠήτο εἶναι λίθῳ γεγονότι. Ϲ ἡ μὲν σφῶν καταπήγνυται, προσελκύει δὲ ἡ τύχη ὅλη μέγα, καὶ χαρέας ὃ σημεῖον αἴτει τοὺς ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπιστία Ϲ ὁρώμενα. ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὁ τ δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ὅτι τοῖς ὑπάτοις σημεῖα ἡ φόβος. ἔτοι γὰρ πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τ στρατιωτῶν ἦσαν. χαρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρέδιδε τ στρατιωτῶν τοῖς περὶ τ σύγκλητον συνεκόσιν. ἦσαν δὲ εἰς ἀσπίδας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμώτερον τ τυραννίδος προὔκειτο. Ϲ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ τῶν χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος πρὸς χαρὰν καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἐκεῖνο ὅτι τῷ ἐφεστῶτι. καὶ τὰ πάντα ἰῶ ὁ χαρέας αὐτοῖς. χαρέας δὲ ὁ δεινὸς πρὸς ἥμερος, πρὸς εἶναι τὴν θυγατέρα Γαΐου, καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παροικεῖ τὸν ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πάνυ ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμων, ἄλλως τε προθέσιν ἐπουδαίως τελεώσασθαι τὴν αὐτῷ, καὶ πάνυ δίφεσαν μῖσος τὸ πρὸς Γαΐου, ἰούλιον ἐκπέμπει λέπτον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦντα τ γυναῖκα Γαΐου, καὶ τ θυγατέρα. κλήμβος δὲ ὄπτα συζυγεῖ τῷ λέπτῳ τ ὅπλ τοιοῦσδε προθέσιν λῃστηρίαν, ὅπως μεταχὼν κἂν ὅπλ τοιούτοις τ τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τ πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὑπερβολῆς ἀξίαν κοινοῦν τ πρώτων συνθεμένων. ἐπίοις δὲ τῷ συνωμοτῇ, καὶ ἐμὸν ἐδόκει τὸ ὅπλ τῇ γυναικὶ θεάσει χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ Γαΐου φύσῃ τῇ αὐτῷ χρώμενον, ἢ συμβαλεῖν τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρᾶξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι Ϲ αὐτὸς ἰῶ ἀπώλετο. οἱ δὲ Ϲ τῷ μὲν ὅπλ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμῃ, τὸ δὲ πάλαι, καὶ τῷ πρὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τ αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφισμένον εἰς μανίαν μεταστάς, τὰ πάντα αὐτῷ εἰ τῷ νεναυπηγημένῳ ὅπλ τοῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ἐπιστρεφούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, ἡδὲν γὰρ οἱ δυσωπούμενοι οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἔλλειψιν ὁ λέπτος. ἐβεβούλευτο δὲ ἡδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐν εἰς καιρὸν διαφθαρῆναι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς εἶ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ δήμου πεπραγμένων. παρελθὼν δὲ ὅπλ τῷ

ὅπῃ τ βασιλέως, καταλαμβαίη τ κεσωνίαν, γυνὴ ἡ λιῦ A
τ γαΐου, ὃ δὴ καταπλήξειν τὴν σώμαπ τὸ ἀνδρὸς χα-
μαπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαρίζοιτο αὐ ὁ νό-
μος τοῖς μέλας ἄσιν, ἅμα καὶ τὰ ἀναπεφυρμένα ἐκ τῆς
ζαυμάτων, & πολλὴν τ ταλαπωρίαν συμφερομένην
τ θυγατρὸς παρεῤῥιμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε
ἀδὲν ἕτερον, ἢ κῆ μέμψιν τῷ γαΐῳ, ὡς πιθανὸν ἐ χόν-
τος πολλάκις φερηφρονῆσαι αὐτοῦ. ἐπ' ἀμφότερα
αὖτὸς ὁ λόγος, καὶ τάτε εἰκάζετο, καὶ νυνὶ ἐφ' ὁμοίοις φέ-
ρεσθαι τῇ διανοίᾳ τῆς ἀνεφαπῶν, φερὸς ὅ τι θελήσειαν B
φῆπας τὰς αὐτοῦ φερσιθεμένων. οἱ μὲν, ὑπασημαίνειν
ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβελδομένης ὑπὸς αὐτὰ μα-
νιῶν, καὶ τῷ εἰς τοὺς πολίτας ὠμῷ, μετείως καὶ μετὰ
ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῆς φεαγμένων, μὴ παρ' αὐτῆς
ὑπολέσθαι τέπῳ τῆς αὐτοῦ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου
τῷ φρὶ τῆς σωφροσύνης ὑπφορτήσαντος γαΐῳ κολάσεως
μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως πάντας
μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν C
ἀδηᾶ κινδυνίων καπαςῆναι. καὶ τοῦτο ἦ τὸ ὑποπτεύο-
μενον ὡς φερηφρονήσας θγατρὸς ἀξιωθῆναι μαλακῆς
γενομένης. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ κεσωνίας, καὶ ὁ-
ποῖα οἱ ἄνθρωποι φρὶ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα ἦν. ἡ δὲ
ἐπεὶ θάτερα τ φόνου τ λέππου, τότε σῶμα τ γαΐου
φερυδείκνυεν, καὶ ἄσον ἰέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρ-
μοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνεπικόπτει ἐώσα
τὸν λέππον, καὶ μηδὲν φερισπᾶν ὧν ὅπῃ φεᾶξιν D
ἐν αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ᾧ χώρει, τὸν
τε σφαγέα ἐγύμνου & πάνυ φερθύμως, ποτνιω-
μένη οἵᾳ εἰκὸς τὴν ἔτω σαφῶς ἐν ὑπογνώσει τῷ
ζῆν γενομένης, & κελεύουσα μὴ μέλλειν ὁπτε-
λεύσειν τὸ δρᾶματος ἕνεκ' αὐτοῖς συνέθεσαν. καὶ
ἥδε μὲν δυσχόος ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τῷ λούππου,
καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ λοῦππος ταῦτα
φερσαγγέλλων ἐπεδόθη τοῖς φρὶ τὸν χαιρέαν. γαΐος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λεί-
ποντα πεντάρων μιῶν, ἔτει τελευτᾷ, ἀνὴρ κῆ φρότε-
ρον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε κῆ κακοφραγίας
εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῆ τε ἡττώμενος, & φί-
λος διαβολῆ, κῆ τὰ μὲν φοβερὰ κατατεπλημμένος,
κῆ δι' ἐκεῖνο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονεύσπατος, τῆς τε
ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πεπλάμενος, τῷ ὑβρίζειν
εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμε- F
νος, κῆ ποιητὴς ἐκ τοῦ κτείνειν, & δρᾶνομένη. κῆ τὰ
μὲν θείου, κῆ νομίμου μείζων ἐσπουδακὼς εἶναί τε
κῆ δοκεῖν, ἡττώμενος ἦ ἐπαίνων τῆς πληθύος. κῆ πάν-
τα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ὑπτιμᾷ, τιμωρίαν
ἐνόμισεν ἀρετῆς, κῆ φιλίας ἀμυήμων, εἰ καὶ πλείσπ τε
κῆ δι' μεγίσων ἠνώητο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει
κολάσεως κῆ ἐλαχίσης. πολέμιον ἦ ἡγούμενος
πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, ἐπαπέλεκυς ὅπῃ πᾶ-
σιν οἷς κολάσειε τὴν ὑπθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν κῆ
ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧ καὶ μάλισα αὐτοῦ φύ-
ναι φᾶσι τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ

in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonentibus omnibus. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: alijs hic intelligentibus, contulisse eam, vt reduceret ad ſaniorem mentem, & in ciues iacture deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſocijs fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculoſúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariſque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt, & vtiliſſimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operãtium. in cau-

μῶσος, διὰ τὸ πολλῶ χρόνῳ μὴ ἐσορημένον, εἰς τε ἀπιξίαν, κῆ ἔχθραν τ φρὸς τὸν φεάξαντα φόβον καλεῖν.
ἄρχων ἦ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτοῦ πεφεαγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς σωόντων κῆ αὐδὶς
ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλὴν γε τῷ φρὶ ῥᾴμιον κῆ σικελίαν ὀλιγονθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῆς ἐπ' αἰγύπτου
σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο ἦ ὁμολογουμένως, μέγισόν τε κῆ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ἀ μὲν κῆ ὅπῃ
τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῷ ἀμβλυτέρως αὐτοῦ ὁπιπορεῖν καταλείφθη. ἄπιον δὲ λιῦ,

ſa fuit ſtudium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negotiis ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. Cæterùm

III. Claudius, vt ſuprà dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſtè ſegeſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literiſque ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans ſtrepitum. cum verò attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Aſprenatis & vnà cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licèt rogatus vt diſcederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequentes, profectò hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt ſe rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cùm potius debeas animũ

ἡ δεῖ τὰ ἀχρεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανᾶν εἰς ἡδονάς, ἐξ ἧς μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸς, ὑφαρπεῖν τιν' ἐπὶ τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παρ' ἑκάτερα ἀσκημένος, συνίστη ἐν τῷ ἀδαχεῖν, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ πλείονος ἀφορμῆς δεομένοις αὐτὸς ἐπὶ τὸ ἄξιον, φαιδρῶν πιθανότητος ἐν μείστῳ φέγματι παρόντα σὺν ῥώμῃ, δεξιότητά τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τέχνης εἰς ἰσχὺν αὐτῇ προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ δύνασθαι. ἀδελφοῦ γὰρ παιδὸς ὑπ' ἀγροικότητος ἀδείας ἢ καὶ ἀγάθοχος γένοιτ' ἄν, μέγα ἀνάκτορμα παιδείας αὐτίκα δή, ἀλλὰ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ῥώμῃ ἐν αὐτῇ καλῶν ἀναφέρεσθαι, καὶ συνφιλοκαλεῖ γαΐου, συγγυμνοῦ τε αἰδοῦς, καὶ ἡμερόνου εἶναι δοκοῦντος ἀπρωτυπού τε τῶν καθ' αὐτὸν πολιτῶν, ἐμοὶ μὲν αἰσχρὸν εἶναι ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐν τῇ παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ πρὸς τὴν ἀληθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ὅπως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τὸ σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δύνον τὸ ποιεῖν ῥᾳστώνη πάρεστι. φίλοις μὲ κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπαιδαγωγημένοις τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπὸ τε παιδείας καὶ δόξης ζήλει τῆς χρηστότητος, μέχρι δὴ τῆς ἀρχῆς τὴν ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δυνοίας ἧς πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφύντος ὑπ' αὐτῆς ὑπερβαλλομένοις τελευτᾷ. κλαύδιος γὰρ καθάπερ αὐτὸς ἔφην ὑποδείξειν αὐτὸς τὴν γαΐου ὁδὸν ἡμερότης, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος παῦσαι τὴν κρίσεως τελευτῆς ἐν ἀμηχανίαις ὢν δεῖ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ὑδρίαν καὶ δωμάτων αἰτίαν πλὴν τῆς ἡμεροτητος ὑφορώμενος. μέτειμι γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἥψω αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχαῖς, παιδείᾳ τε σεμνὸν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ πάντος τοῦ εἰς θόρυβον ἀναχειμένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε γὰρ ποίας κατειληφέας τὸν ὄχλον, καὶ τὸ βασιλείου πᾶντος στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῆ οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ δεῖ τὸ στρατηγικὸν καλύμμυον, ὅπερ ὀξὺ τῆς στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ δεῖ τοῖς φρικτοῖς ἦσαν. ὁπόσοι ἦ καὶ παρετύγχανον τὴν μὴ γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πιθέμενοι διὰ τὸ καθ' ἑνὶ αὐτὸς τὰς τύχας συνειλθεῖν. τὰ ἦ δεῖ αὐτοὺς ἀποστοιοῦτο μᾶλλον, ἢ τέρπον χήσει καλῶς, καὶ τῆς γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τῶν σφαγίων ὄντων ὠμότητος χάριτι τὴν ἑαυτῆς μᾶλλον, ἢ τὸ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο δεδιὼς δεῖ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῆς δεῖ τῆς ἀπορίαν ἐπεθέατο τὰς κεφαλὰς ὡδαφιερωμένας. εἰστήκει ἦ κατά τι φρούριον ὀλίγαις βαθμίσι χωρίον, ὑπεσκλακὼς τῆς κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γέρτος τῆς δεῖ τὸ βασίλειον τῆς στρατιωτῆς θεασάμενος, καὶ τὸ μὴ ἀπειβωσαμένου τιν' ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸν σκότον, τὸ ἦ ἄνθρωπον εἶ) τὸν ὑπολοχῶντα κρυπτὸς εἶ) μὴ ἀπολλαγμένος. προσέσει τε ἐξύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἤξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, δεσμωτείζει. γερμανικὸς μὲν ἔστ φησὶ πρὸς τοὺς ἐπομένους, καὶ σησόμεθα τοῦτον ἡμεροῦμενοι. κλαύδιος ἦ ἐφ' ἁρπαγῇ παρισταμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ἀποθάνοι τιν' γαΐου, φεύδει χεῖρ ἤξιου τὸ κατ' αὐτὸν ἀπτάχθοις ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τὸ ἀπερμνήστοις τῆς γεγονότων. καὶ ὁ γέρτος μειδήσας, δεξιᾶς δ' ἁπτάται, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος δεῖ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φερνεῖας ἐς τὴν ἡγεμονίας, ἐς οἱ θεοὶ γαΐου ἀφηρημέ- A
νοι τὴν σὴν συνεχώρησαν ἀρετῆν, σεσῶσαι τὴν οἰκουμένην
λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τὸ σεσῶντων ὑπόλαμβανε τὸν
θρόνον. ἀναβάσαζε ἐς αὐτὸν ὁ πάνυ βαρέων τοῖς ποσὶ
δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τὸ εἰρημένων.
συνεσρέφοντο ἐς τὸν γαΐον ἤδη καὶ πλείους τῶν
σωματοφυλάκων, καὶ θεωρωῦντες τὸν κλαύδιον ἀγό-
μενον δόξῃ τοῦ ὅτι κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ὅτι τοιοῦσδε
ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀποφάσμονα δικαβίου τοῦ παντὸς, ἐς B
κινδυνώδεις ἔτι μᾶλλον ὅτι τοῦ γαΐου ἀρχῆς ὠμότητα. τινὲς
ἐς καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφέρεσθαι κρίσιν ἠξίουν
τινὰ τοῦ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τοῦ στρατιωτικοῦ συ-
στρεφομένων, φυγαί τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ ποσσόδων
ἀπορία τοῦ κλαυδίου διὰ ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ
καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες σὺν τῷ ἁρπαγῇ
αὐτοῦ ἀδηλουμένης φυγῆς ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλ-
πίδος θέμενοι τῷ σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ἐν δὲ ἀρυχω-
είᾳ ἐς τοῦ παλατίου γινομένοις, ὡρῶτον δὲ οἰκηθῆ- C
ναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τοῦτο ἀδιδοίσιν ὁ σοὶ
αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπλαμβανομέ-
νοις, πολὺ πλείων ἡ ὑποφοίτησις ἐς τοῦ στρατοῦ,
χαρᾷ τῷ ὄψιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. σοὶ πλεί-
στον τε ἐς αὐτοῖς αὐτοκράτορα σήσεσθαι τὸν ἄνδρωπον,
δυνάμει τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς ἐς ἐς αὐτὸ, ὅτι
μέγα πᾶσι τοῖς ὠμότησι καταλελοιπότος κλέος τὸ D
αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσήει τὸ τε πλεονεξίας
τοῦ ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνατοὺς ὄντων, καὶ ὁπόσα ὅτι
τὸ πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. σοὶ ἐς καὶ τὸ ἀμή-
χανον τοῦ σώματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς
ἀρχὴν μεθισταμένων τοῦ ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν
δοκοῦντος κτησαμένῳ τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τοῦ ὅ-
λων, σοὶ ἐν ὑπεχωρήσει καὶ δυνάμει τῇ αὐτοῦ λαβόντα
κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόν-
τα τιμὴν, ἢ ὅτι τοιοῦτοι γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα E
σοὶς τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, ἐς τοῖς ἀεὶ
σοπαίπτουσι διηγωῦντο. οἱ ἐς τῶν ἀθανόμενοι σοθύ-
μως ἐδέχοντο τὴν σοόκλησιν, συμφοξάντες τε καὶ
σοικλείσαντες ἦγον ὅτι τοῦ στρατοπέδου φοβοῦντα
ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔσειν-
ξις. διεξήεσαν ἐς αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τοῦ ἐκ τοῦ
βουλῆς. οἱ μὲ ἀξιώματός τε τοῦ σοτέρων ὀρεγόμενοι,
καὶ δουλείαν ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τοῦ τυραίνων χρω-
μένῳ φιλοτιμούμενοι δοκοδιδόασιν χέρνῳ παρ- F
έχον. ὁ ἐς δῆμος φθόνῳ τε σοὸς ἐκείνῳ καθιστά-
μενος, καὶ τοῦ πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπισόμισμα τοῖς αὐ-
τοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτοῦ καταφυγῶν, ἔχαιρε τῇ
κλαυδίου ἁρπαγῇ, φάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία ἐς ὅτι
πομπίου χρώμενος, ἀπαλλάξειν αὐτοῦ ὑπολαμβανομέ-
νων τοῦτον αὐτοκράτορα καθισάμενον. γνῶσα ἐς ἡ βου-
λὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τοῦ στρατιωτῶν ἁρπαγμὸν εἰς
τὸ στρατόπεδον, πέμπει σοὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρε- G
τὰς ἐκ αὐτῶν, οἱ διδάξειαν μὴ δεῖν ὅτι καθέξει
τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀδιαχωρεῖν ἐς τῇ συγκλήτῳ,
ἕως ὧνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἡ ἐσόμενον, καὶ τοῦ νόμῳ
ἀδιαχωρεῖτα τὸ ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου τὸ σοέ-
νοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ σοότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε
σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τοῦ τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων σοσασομένης τοῦ ὕβρεως, αὐτὸν ἐθε-
λουσίως σοὶ παρουσίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ σοότερον ἀσφαλόμενος τὴν ἀρετὴν

ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſeraretur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibique aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſupplices orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile conijceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui a Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei militaris longo vſu periti ſſimos. pro nobis autem

IV.

ὑπὸδ ἡνυμμένῳ βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὖ ἐκ τοῦ ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τὸν πολιτῶν, καὶ διαχωρήσαι τε τοῦ μέσου τὸ μέσους ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δ' ὑπονοοῖτο μηδὲν ἐκ τοῦ γαΐου τελεῖσθαι σωφρονιζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ διοίσειν. καὶ τε δὲ στρατιᾶς πολὺ ἐν τῷ σωματικὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε δύναμεις, καὶ πλήθει οἰκετῶν οἱ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δ' μέσους τῆνδε ἐλπίδα ἐν καὶ τῇ τύχῃ, ζεὺς τε θεὸς ἐκ ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μετ' ἀρετῆς, καὶ τὸ καλὸν τοὺς ἀγῶνας ποιεμένοις ἐν· δ' τούτους οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἐλευθερίας μάχωνται καὶ παρόδος. καὶ οἱ μὲν θρασύβουλοι, κἀκεῖνος καὶ βρούτος, δημάρχοι δ' ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖσδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτῶν θορυβοῦντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρεμένους δ' στρατιᾶς πληθύι τὸ κλαύδιον περιεσταλμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοῖς ὑπάτοις ὄντας συνήθεσι τῇ πρὸς αὐτὸν, εἴτε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, δοῦναι τὸ βουλῆς δέχεσθαι διδομένῳ. αἰσιώτερον δ' καὶ δυναμενέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῷ διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

Κλαύδιος δ', ἐπίσατο δὲ μετ' οἴας αὐθαδείας ἄπος εἴλεται, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῷ ὅτι τὸ μετριώτερον ξυμβουλεύσειν, ἐμοὶ μὲν, ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς φόβῳ δείσας, ἅμα μὲν θαρσεῖ τῷ στρατιᾷ, ἅμα δ' ἀγρίππου τε βασιλέως, κελεύοντος μὴ προῆσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προέξας μὲν καὶ πρὸς γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεξιᾶς ἠγμένον. καὶ δὲ τὸν νεκρὸν προεῖπεν τοῦ γαΐου, καὶ ἀναθέμενος δὴ κλίνης, καὶ προσείπας ὡς τῷ ἀνεχομένων, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντι δ' ὑπὸ ἑαυμάτων, ἰατροὺς μεθιέσθαι λέγων. φυθόμενος δ' τὸν κλαυδίου τὸν ὑπὸ τῷ στρατιῷ ἁρπαγὴν, ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἀνεχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγειρεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δ' πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταλαβὼν αὐτὸν τ' βουλῆς, χρησάμενος μύρσις τῶν κεφαλῶν, ὡς ὑπὸ συνουσίας μνομένης ἀναλύσεως αὐτῷ παρῶν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πεπρᾶχεν κλαύδιος. τῷ δ' τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσαιρεμένων τινα γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὸ κατ' ἐκεῖνον δυκλεοῦς, ἕτοιμος εἶν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δ' σκέλλοι πρὸς τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν δὲ ἐν τῆς ἀρχῆς μεταποιεμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιῶν οἱ φεύξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνδράσκοδοι καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ὑποκειναμένης δ' τῆς βουλῆς ὅπλων τε δύναμεις, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς τὸ μὲν τοῖς αὐτῷ ἐν συνεστικὸς, τὸ δὲ συχρεστήσειν ἐλευθερώσεως δήλων γνομένης. εἰπὲ μὲ ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ἐπιτυχών, προέσειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον δ' δὲν σαφηνίσαντί μοι, δεῖ τὸ ὅπως σωτηρία φέρῃ τ' λόγον. ἴσε δὴ στρατὸν ὃς ἐπὶ κλαυδίῳ μαχεῖται, πλήθει χρόνῳ ὁ πλεῖστον μεμελετηκότα. τὰ δ' ἡμέτερα

συγ

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαν, καὶ τῷ ὄχλῳ δό- A
ξαν τῆς ἐλευθερίας ἀπηλλαγμένων, δυσκατάπτωτον. ἐγὼ δὲ
τεχνίτας μαχώμενα παρασκευάζοντας ἄνδρας, μηδὲ
ὅπως ἅπασιν τὰ ξίφη ἐνδύσας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν
ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ πιθέσθαι τῇ ἀρχῇ, παρα-
βάλλειν τε ἕτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκα-
τανεύσαντος πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τῷ τε παρόντι
τῆς βελῆς δηλοῖται καὶ μόνας παρὸς τὸ κλαύδιον, ἐδί-
δασκέ τε ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, καὶ τῷ ἀξιώ- B
ματι τῆς οὐσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, ὑ
θαυμάζειν τὴν βελὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχέσθαι,
ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τρέφεσθαι τῷ παρόντων, ὅπου τὸ ἡγε-
μονεύειν κατασκήπτων. γεύσεσθαι δ' αὐτοὺς ὁποίας τῆς
καθ' αὑτὸν μεταβολῆς καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς
ἰσομοίρους, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι παρεσκευασμένους εἰς μέσον.
ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὡς δύκοπτον παραγμάτων
ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν C
παρέσβεις ἑαυτῶν ἀπεφάσει λόγων καθομιληθέντες,
ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι δι-
ελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει
τῇ παρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται ἑκάστοις σωματοφύλαξι πεν-
ταχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἀνὰ ἐξ, ἧς τε ἡγε-
μόσιν αὐτῶν ἀπάλογον τὸ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι πο-
τὲ στρατοπέδοις ὑπηρέται τὰ ὅμοια. συνεκάλεσεν
δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου D
θεοῦ, ἔνθα δὴ νυξὶ ἦν. τῷ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπ-
τοντες ἑαυτοὺς, συνεδρίαζον παρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς
δὲ ὅπῃ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐξοδοι, παρορω-
μένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆς ἐλευθέ-
ρου γεγονότος, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆς δου-
λεύειν ὑπειληφότες δίχα βίας ἀρχῆς τῆς πονεῖν, ἢ
κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων ὡς τῆς σωτηρίας
ἀμφίβολοι κατασκοπαί. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκα-
τὸν καὶ πλείους, καὶ διαβουλευομένων παρὰ τῷ ἐν χερ-
σὶν, αἰφνίδιον ἄρεται βοὴ τῆς συνεσκηνωμένου αὐτοῖς στρα- E
τιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὴν
βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν
ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο παρὰ τὸ
μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ ἀρχῆς ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ
ἐκείνοις ὁπόσον, ὃς πρὸς τοσαύτης παρασκευῆς ἄξιος,
ὥστε ἑαυτὸν τὰ τῷ συλλήπτορε λαβεῖν πολὺ πλέον, ἢ
ἁμαρτίαν μὲν τὸ καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, F
φόβῳ δὲ τὸ κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι,
γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ
μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀ-
ξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου μεγαλοπρεπῶς ἰουλίαν,
παρόντος τε ἐν ἀπροσδοκήτῳ τῷ παραγόντων, καὶ
κατεῖχον οἱ ὕπατοι παρόντων ἐκ παραχρῆμα ἁρ-
πάσαντες. ἐβάλλετο τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐκ τῆς γαΐου
σφαγίων αἰεὶ τοιούτων ἐνόντων. ἐγεγόνει δ' ἂν φό- G
νος εἷς τινος ἐλάσσων, διαχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούν-
των τὴν ἡγεμονίας ὡς τε ἀντιτάξασθαι κλαυδίῳ. ἄλλως
τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ἦν ἐν αὐτῷ ἀξιόλογον, καὶ
τῷ στρατιωτῷ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅπῃ τῆς πό-
λεως, ἐρέτας τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεισθῆναι τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τοῦ μὴ αὐτῷ ἀπέσεσθαι. ὑπὸ δὲ πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐπεχείρησε λόγων ἔσεσθαι πρὸς τοὺς στρατώτας. τῷ δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ
παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵοις τε ἄρχεσθαι ἀνθορύβησε, μὴ ἐᾶσαι μὲν ὡς τὸ εἰπεῖν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eum legationem meipsum offero. hæc vbi perfuasit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio sortium trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum, sæuitiam: nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res cursura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissetque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire A
conſtitutionem reipublicæ, militibus auto-
ritatem eius contemnentibus, & interfectori-
bus Caij amplißimum ordinem militari inſo-
lentiæ cedere non patientibus. Tandem Chæ-
rea non continens iram quòd imperatorem
peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum af-
ferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio
dilectißimus, cuius equitio ſtabulis extru- B
endis ille viles operas exegerat à militibus: ídque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, ſtrictis gladiis, & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiunc-turi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obli-gauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis pro-pugnatoribus, & conſules fermè in priua-torum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque occupatis omnibus, nec ſcientibus quídnam C
agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant con-uitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes con-trucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe in-ſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſia úlque Chæ-ream obiurgabat, quòd cùm primus contem-pſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur pu-blicam libertatem prodere, quaſi verò ſine D
hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priùs tentare men-tem Claudij. Interim in caſtris multi ſena-torum per confertos milites enitebantur ad of-ficium exhibendum Claudio: & inter cæte-teros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad liberta-tem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum pe- E
riculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo timul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex A-grippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille li- F
benter paruit, iuſſitque eos conuenire in pa-latium, quò ipſe per mediam vibem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyranni-cidis autem Chærea & Sabinus conſpicui pro-ceſſerant in publicum contra edictum Pollio-nis, quem Claudius paulò antè Prætoria-nis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium con-uocatis amicis capitalem ſententiam in Chæ-ream protulit. Quamuis enim facinus per G
ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſta-tuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo

διὰ τὸ ὡρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι, ἢ ἦ ἠγη-σάμενον σκάλοιμι ὡς ἂν ἀνεξόμενοι τὰς ξιβάς, τῇ συ-κλήτῳ ἦ δυνατὰ ἄρχειν τε, καὶ οὐκ ἀρχθεῖεν αὖ ἢ ἔφην, ὅτε δεχομένων τοὺς τῷ στρατιωτῷ, καὶ τῷ γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἃ ἐφίεντο. ἐν τοιούτοις ἦ ὄντων, χαιρέας τῷ ὀργῷ ἃ ἀναφόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τῶν αὐτοκρατόρων, δώ-σειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον πα-ρὰ δυτύχου κομίσειεν. ἦν ἦ ὁ δυτυχος ἵππος, ἰώιοχος τῶν καλαμένου πρασίνου, πρὸς ὃν ἐδαπάνα γαΐῳ, καὶ πρὸς τὰς οἰκοδομὰς τῶν στάσεων τῶν πρὸς σκεῖνον ἱππι-κοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτελβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπκεί-μενον. εἰς ἅπερ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τῷ τε κεφαλῷ κομεῖν τὸν κλαυδίκ. δεινὸν γὰρ εἰ μανίαν πρόφασιν δώσουσι τὴν ἡγε-μονίαν. ὁ μὲν διετράπησάν γε τοῦτο τῷ λόγῳ, ἀλλὰ παρασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀειράμε-νοι ὥχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόσου-σιν αὐτῷ. κατελείπετο ἦ ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῷ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῷ διαφέ-ροντες. ἔκπληξίς τε, καὶ κατήφεια ἦν, ἐπὶ ὅτι χρή-σαιντο αὐτοῖς τῷ ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀπρεπεῖ-σθαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορῶντο καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἷς τῶν γαΐου σφα-γέων, σφάζειν προὔτεσεν αὐτὸν ἱπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα σήσεσθαι, καὶ δυλοκρατείαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυ-χίαν ἐπέπλησεν, εἰ καταφεύσας γαΐου πρῶτος ἀ-γαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ ὕτως ὑποδυθῶν δυναμένης τῇ πατρίδι. χαιρέας ἦ πρὸς μὲν τὸ θνήσκειν ἑνδυσκόν ἐδὲν φεύγειν ἔλε-γε. βουλοίμεθα μέν τοι δικαιοδωνίζειν δόξαν τῷ κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τοῖσδε ἦσαν. ὅτι ἦ τὸ στρατοπέδου παντάχοθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τῷ κλαυδίου, καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος κόϊντος πομπή-ιος δι' αἰτίας ἦν τῆς στρατιωτικῆς μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τῷ σύγκλητον φιλακῶν, ὡρμήσαντες παρασάμενοι ξίφη. κἂν ἐπέσφαξε αὐτοὺς μὴ κλαυδίου διακεκωλυκότος. φιλακαθίζεται ἦ αὐτῷ τ' ὑπάτου ἐξαρπάσας τὸ κινδυνου. τῶν ἦ συγκλητικῶν ὁ ἦν σὺν τῇ κοΐντῳ, ὑ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο πομπῆς. πρὶν ἦ κ' πληγὰς ἔλαβον αὐτῷ αὐωθούμενοι δ' πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως. ἀπώνιος ἦ ξαυματίας ἀνεχώρει, ἦν τε κίν-δυνος πρὸς πάντας αὐτούς. κ' ἀγρίππας ὁ βασιλεύς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἱπ-πεύσειν καταστῆναι. ὠμοσμένοι γάρ τινος κακοῦ πρὸς τὴν βουλῆν, κ' οὐκ' ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθε-ται ἦ κλαύδιος, κ' συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ὅτι τῶν παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, πανδημεὶ πόντος αὐτὸν τῶν στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξέπεσαν ἦ τῶν γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαιρέας κ' σαβῖνος εἰρημένοι προσό-δων κατ' ὀπισολὰς πολλίωνος, ὃν μικρῷ προὔτεσεν κλαύδιος στρατηγὸν ἥρεθ τῶν σωματοφυλάκων. κλαύ-διος δὲ ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, σωμα-γωγὸν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ χαρέου.

τοῖς ἦ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν ἦ ἐπικαλῶν τῷ πεπραχότι, & αὐτῷ πιμωρίαν ὑπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ὀποξοπῆ μέλλοντος χρόνε, ἀπῆγετο οὖν τ' ὅτι θανάτῳ, κ' σὺν αὐτῷ λούπος

τε κ'

τι Ϲ ῥωμαίων πλείους. λέγεται ὴ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, ὑ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ Ϝ χήματος, ἀλλὰ κ̀ οἷς ὀνειδίσειε λύκπον εἰς δάκρυα ἐκτεταραγμένον. ἀποπειρᾶσθαί γέ τοι Ϝ σολλοῦ Ϝ λύκπου, κ̀ τὸ ῥίγος ἀπομόχθως φησὶν, ὡς ἂν αὐ ἐναντία Ϝ λύκπου ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἐπομόχθως κ̀ θέαν, ὥς ἦκεν ὅτι τὸ χωρίον, ἤρετο Ϝ στρατιώτην, εἰ δὰ μελέτης αὐτῷ γεγονὼς αἱ σφαγαὶ, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. Ϲ ἐκέλευε κομίζειν ὡ γαῖον μεταχειρισάμ(ε)νος αὐτός. θηήσειν ὴ δὰ αμόνως μακρᾶς πληγῆς αὐτῷ γνομόμης. λύκπος ὴ ὑ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, κ̀ πληγῶν πλειόνων γνομόμων, δὰ τὸ μαλακῶς Ϝ βάχηλον ἀδαχεῖν. ὀλίγας ὴ ὕστερον ἡμέρας ἐναγισμῶν ἐπιτελουμένων τοῖς ἀπὸ ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῷ ἐπιφέροντες, κ̀ χαιρέαν μοίρας ἐπέμπον εἰς τὸ πῦρ τιθεμένας, ἵλεων κ̀ ἄμεμπτον ἑῷ τ εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. κ̀ χαιρέα μ̀ τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος ὴ κλαυδίου μὴ μόνον τ αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ Ϲ Ϝ ἀρχὴν ᾗ εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγήσατο Ϝ σκληρίαν τ πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν ὠθισθέντων τῷ ξίφει, μέχρι δὴ κ̀ Ϝ κώπης τῷ ξιφίματι συνελθεῖν.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν αὖθις τὴν πατρῴαν βασιλείαν, κ̀ φιλοτιμεῖται αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Κλαύδιος ὴ τῶν στρατιωτικῶν πάντων ὅπλα τῶν ὑποπτον ὄντα τῆς ὀξείας ἀποσκυλασάμενος, δίαγραμμα προὐτίθει τήν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ᾧ ὁ γάϊος παρέσχε, κ̀ δι' ἑκουσίων ἄγων Ϝ βασιλέα, θεοφιλέστατον ὴ αὐτοῦ ποιεῖ(σ)θαι πᾶσαν Ϝ ὑπὸ ἡρώδῃ βασιλευθεῖσαν, ὃς ᾧ πάππος αὐτῷ, ἰουδαίαν, κ̀ σαμάρειαν. κ̀ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τῆς ἡλικίας ἀπεδίδου, ἄβελαν ὴ Ϝ λυσανίαν, κ̀ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐν τῷ αὐτῷ προσετίθει. ὁρκία τε αὐτῷ τεμνό(σ)των πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅτι Ϝ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αὐτίοχον ὴ ᾧ εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρεσι πίνι, κ̀ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει ὴ κ̀ ἀλέξανδρον λυσίμαχον Ϝ ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόμενον, Ϲ αἰτιάσει αὐτῷ ὀπιζοσωσάσῃ Ϝ μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, κ̀ αὐτῷ υἱὸς βερνίκῃ τῷ ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. κ̀ ταύτῃ μ̀, τελευτᾷ γὰ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῇ τῇ αὐτοῦ ἀγείπαπος ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ Ϝ βασιλείαν ἔ(σ)χοντι ἀγρίππα ᾧ κλαυδίου. στασιάζεται ὴ κατ' αὐτὸν Ϝ χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅτι Ϝ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς Ϝ ἐκείνης ταπεινούμενον, κ̀ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, κ̀ ἐν ὅπλοις δ' ἦσαν εὖ. κ̀ κλαύδιος ὅπως τέλλει τῷ ἱππαρχοῦντι κ̀ ἄγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν καταλῦσαι. πέμπει ὴ κ̀ δίαγραμμα παρακελεύσασθαι αὐτὸν ἀνεκτότερον τε κ̀ ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, εἴς τε Ϝ ἀλεξάνδρειαν, κ̀ συρίαν, γεγραμμένον τόνδε τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅτι γονεῖς αἰτιασάμενοι τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομένους

aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irascereturipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

V. CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebitque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νοις συγκατοικοδέντας τοῖς πρώτοις δίδυ καισαρεῖς ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας τοῦ τοῦ βασιλέων τετευχότας, καθὼς φανερὸν ἐγίνετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τ σεβας ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γίνεσθαι τῶν ἐθνάρχου τ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ἦν ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τ ἰουδαίων ἐθνάρχου τ σεβας ὸν μὴ κατασκευάσαι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποστατοῦσθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ ἀναβαίνειν ἀναγκάζομένους τὸν πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ὁ ἐπαρθίων καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ γαΐου καίσαρος χρόνων, τὸ δὲ τοῦ πολλοῦ ὑπόνοιαν καὶ ἀφεστώτος, ὅτι μὴ ἀναβαίνων ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν σεβόμενον αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν ἧττον τοῦ γαΐου ἀναφεστώτος τῶν δικαίων τῶν ἰουδαίων ἔθνει ἀναπεπλωκέναι. φυλάσσειν ὁ αὐτοῖς καὶ τὰ ὕστερον δικαιώματα, ἐμμένοντα τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις ὁ δίκαιον δύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστου ποιήσασθαι εὐσεβείαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μοῦ τὸ εὐσεβεῖσθαί μου τὸ δίκαιόμενα. τὸ δ' οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τῶν ἰουδαίων διάταγμα τεῦτον οὐ τ τέρπον γεγραμμένον. τὸ ὁ εἰς τ ἄλλων οἰκουμένων, εἰ ἔχει ἔστω. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μέ βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρῴδ κ τοῦ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσειν, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ἀπὸ ὧν παρεκλήθην ἀξίοις κρίνας, διὰ τὸν φιλίαν ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα ὁ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τοῦ δικαίου τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τὸ θεῖον σεβας ὸν αὐτὰς ἦν τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν κ ἰουδαίους τὰς ἐν παντὶ τοῦ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτους φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη πῶν ἀγγίλλομου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερκύστερον χρῆσθαι, κ μὴ τοῖς τοῦ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ὁ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ διάταγμα τοῖς ἄρχουσι τοῦ πόλεων, κ τοῦ κολωνειῶν, κ μουνικίων τοῦ ἐν τῇ ἰταλίᾳ, καὶ τοῦ ἐκτὸς βασιλεῖς τε, κ δυνάστας διὰ τ ἰδίων πρεσβυτοῦ ἐγγράψασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ὡς ἥκιστα τῶν ἡμερῶν ἑξήκοντα, ἵνα ἔθη ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξανδρεῖς τε, κ τ οἰκουμένην πᾶσαν ὅσος ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ὁ δὲ ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ὁ ἀγρίππαν κομιζόμενον τὸν βασιλείαν, ὅτι τιμαῖς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τοῦ ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, κ τοῖς ὅτι τ ἔθνος διὰ γραμμάτων ὅτι σπείλας ἐφάσμιον ἄγειν. ὁ ὁ ὡς εἰκὸς ὁ τὸν ὅτι κρείττοσι τύχαις αἰρόμενον μετὰ τάχους ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστήρια ἔθυσε πληρώσας θυσίας, ὅσαι τῷ κατὰ νόμον ἀπέκειντο. διὸ καὶ ναζιραίων εὐρεθῆναι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣν τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδυκει συγκῦσα τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸ ὅπως τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε θησαυρῶν ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ἡ δεῖγμα, καὶ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τοῦτον θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνετο ἡ τῶν ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς εἰς μεγάλην ἀπέβη τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τῶν πάντων ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ὃ δὴ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τῶν ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγάλα, καὶ τὰ κλιθέντα δύνασθαι θαρσαλέως πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐντελῶς δὲ εὖ θρησκεύσας τὸν θεὸν ἀγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνανίου τὸν ἀρχιερωσύνης μετέπεσε, τῷ δὲ βοηθοῦ Σίμωνι, τούτῳ καὶ Θήρας ὄνομα ἦν, τὴν ἐκείνου προσένειμε τιμήν. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθός, ὃς τῇ θυγατρὶ βασιλεῖ συνῴκησεν Ἡρῴδης, ὡς ἀμφοτέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχειν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔχον οἱ Σίμωνος τοῦ Ὀνίου παῖδες ἓξ ὄντες ὅτι τῶν Μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τῷ προαγούσῃ γραφῇ παρέδομεν. καθασπάλμους δὲ τοὺς πρὸ τοῖς ἀρχιερεῖς ἔθετο ὁ βασιλεὺς τοῖς ἱεροσολυμίταις ἠμείψατο τὸν εἰς αὐτὸν Δυσίας. ἔπεμπε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀπαθανάτους τοῖς ἠγαπηκόσι σοργήν. ὑπῆρχον δ' ἀπόδειξις παντὸς τοῦ στρατεύματος, σίλας ἀνὴρ πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταλαχόντα. παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, Δωρίταν νεανίσκοι τὸν ὁσιότητος προπετέμφοροι τόλμαν, καθάπερ ἀεὶ πεφυκότες εἰς βλασφημίαν θρασεῖς, καίσαρος αἰδεσθέντα κομίσαντες, εἰς τιμὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, καταλύσειν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοὺς νόμων ἐνόμιζε. μέλλοντι δὴ τοῦτο πρᾶγμα πεζώνιον, ἡγεμὼν δὲ τῆς συρίας ἦν τότε, Δωρίταν καὶ καταλέγει τῷ δωρίτῳ. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦτο πρὸς τὸν προσθέντα χαλεπώτερος, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκείνων ἀσεβείαν τιμῶν τῶν ἐνόμων Δόξαι, τοῖς δήπου ἄσι τῷ δωρίτῳ σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

A reuersus est: & quam primùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazaræos tondere mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam rettulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

B

C

D

VI.

E

F

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου περὶ δωρίτου ὑπὲρ ἰουδαίων.

Πούπλιος πετρώνιος ὁριστοβούλης τιβερίου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείτων τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινες ἐχρήσαντο ὥστε δόξαι τὸ προστεθῆναι τὸ δόγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τοῦ ἀφιέσθαι ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεῖσθῆναι ὑμᾶς αὐτοὺς, ζηνωνία ὄντα πάντα προεξαγαγεῖν ἰουδαίων κωλύοντας εἰς, δόξαι τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, βλασφημοῦντας ὡς εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃς ὁ ἀνδρὸς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοδαπῷ ἐτέθη, καὶ ταῦτα ἐν τῇ συναγωγῆς τόπῳ τῷ φύσει δικαίοις ἵνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμαι. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὑπομνήματος μιμνήσκεσθαι γελοῖον ὅτι μὴ τὸ τῶ

G

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, déntque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem IonathæAnani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimãs. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omníque peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. Sila autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regialiquo modo cedere. sempérq; licétius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans vt ostentaret, quã studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

αὐτοκράτορος διάταγμα ὃ ὑπερέψαντος ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι κὴ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελεύκότος. τοὺς μὲ ὧδε τὸ διάταγμα τ σεβασθῆ ζιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ ᾧ κὴ αὐτοὶ ηγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἀξέχειν, ὑ τὴ ἰδία σεφαιρέσει γεγωνῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχε σεύκλε ὀνόματι ἐκέλευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τ πεσεαγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δ πρώτοις ἄρχουσι παραγγέλλω, εἰ μὴ θέλουσι δοκεῖν κὴ τὴν αὐτῷ σεφαίρεσιν γεγωνῆσθαι τὸ ἀδίκημα, δηλοῦν ἐξαιτοῦντες αἰτίους τῇ ἑκατονταρχίη, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐοῦσης ἀφορμὴν ηὑρέσθαι, ὧν σερ δοκοῦσι μοι θηρεύεσθαι διὰ τῆν τοιάτων ἔργων, ἐμοῦ, κὴ τὸ τιμιωτάτου μοι βασιλέως ἀγρίππα ὑδενὸς μᾶλλον σεσπουδμένων, ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῆν ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τ ἀμωμήτου σεσφάσεως σωαθροισθὲν εἰς ὁπόσιον χωρῆ. ἵνα δ γνωσιμώτερον ᾖ, τὸ κὴ ὁ σεβασὸς ὧδε ὅλως τ σεφάγματος ἐφεύρησε, τὰ ὑ αἰλεξανδρεία αὐτῷ διατάγματα σεσταθέντα σεσέθηκα, ἅπερ εἰ μ γνώρισμα πᾶσιν ἦ δοκεῖ, τότε κὴ ὅπῃ τὸ βήματος αἴρω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δικαιολογησάμενος ὧδε τ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ σεβασὸ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, ὧδε διαγγέλλω, μηδεμίαν σεύφασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω σεφυλάξατο, διορθώσεως μὲν τὸ ὧδε γενομένου ἤδη τυχεῖν, γενέσθαι δ ὧδε πλησίον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ ἱερωσύνης τὸν καινθηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δ πάλιν ἐπ' αὐτῇ ἦγε τ ἀδελφόν, τοῦτον ἀξιώτερον τ τιμῆς ὁμολογῶν εἶ). τῇ δ ὠ ἀσμένως ἐφάνη, τῇ τοσαύτην ὑπολαβεῖν τιμήν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τετιμημένος χάρω, ὑφ' ψυχῆς ἔχων τὸν ὁ μοι γέρας σῇ δίδωσι βελήσει, εἰ μ σεὸς ὑδὲν με τ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ ἐνδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νεῶ ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τ ἀξιώτερον ἐμοῦ νεῶ τὸ γέρας λαβεῖν, δίδαχθητι. πάσης, κὴ σεὸς τὸν θεὸν ἁμαρτίας, κὴ σεὸς σὲ βασιλέα, καθαρὸς ἀδελφός ἐσι μοι, σρέπουσα τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τοῦτος ὁ βασιλεὺς ἡδεῖς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δ τ ἀδελφοῦ ἀμφ', ματθία τ ἱερωσύνῃ ἔδωκε. μετ' ὀ πολὺ, πετρώνιον μ, μάρσος διεδέξατο, κὴ διεῖπε συρίαν.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ σφῶν τῶν σείλα σφάξιν ἄγει τ πολιτῶν.

Σίλας δ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ ὅλῃ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, ὑδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαλερωτάτοις ὑπὲρ σοῦ πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως ἕνεκα ἀπλέως, σροσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίας βεβαιότητι φιλίας. ὑδαμὴ τοίνυν ὑπεκατεκλείετο τῇ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ ὅλῃ πάσης ὁμιλίας ἦγε. κἂν τοῖς φιλοφρονήμασιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, κὴ πολλάκις τῇ βασιλεῖ τὰ αὐτοδίδακτα ὧδε διηγεικύη, συνεχῶς δ' ἐν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κάμοι

συγκὰ τ τύχης ἄγων εἰς ἀάμπτον, ἵνα τ ἑαυτῷ

κάμοι πολλὰ διεξιών. τούτων αὖ τὸ πλεονάζον, ὀνῴδισ- A
μὸς ἐδόκει, διὸ προσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδίχετο τὴν ἀτα-
μίευτον παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. ἡ γὰρ ἡδεῖα μὲν αἱ τῶν ἀνδρῶν
χρόνων ἀναμνήσεις. δυσῳδης ἦ ὁ διωνειχῶς ἄπαν ὠφλημέ-
νος προφέρων. τέλος γοῦν ἀπερίθιστος σφόδρα ὁ σίλας τὸ
βασιλέως τὸν θυμὸν, καὶ εἶπον πλέον, ἢ λογισμῷ
δίδοις, ὑπὲρ ἱππαρχίας μόνον μετέσχηκε τὸν σίλαν, ἀλλὰ
καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τοῦτο ἐκείνῳ πατρίδα
πέμψας. χαίνω δὴ τὸν θυμὸν ἠμβλυώθη, καὶ λογισμοῖς B
εἰλικρινέσι τὸ περὶ τούτου κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμ-
βάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος ἀπέτλη. ἡμέραν
οὖν ἑορτάζων αὐτὸς ἠθύμησεν, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν ἐυ-
φροσύνας καθίσαντο θάλειαν, τὸν σίλαν ἀνακαλῶ παραυ-
τίκα συνέδριον αὐτῷ ἠθυμοῦμεν. τῷ γὰρ, ζῆτος ἐλευθε-
ίας ὢν, ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς,
ὡς ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι
ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μὴ μικρὸν C
ὑπολυμαίνων; ὑδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς
αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε γὰρ ὑβρίσας. ἢ πε-
πεῖσθαι νενόμικέ με τὴν παῤῥησίας, ἣν ὑπὸ ποίᾳ συνει-
δότος ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἰδίᾳ πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἰδίᾳ κάμοὶ δεσμὰ,
καὶ σκότεινον εἱρκτήν. ὡς ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι.
τάχα κἀμοὶ τὴν τῆς ἀρίστης συνεποίσεται μνήμην,
καὶ μετανασᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα αὐτοβόα, D
καὶ διέτεινε τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δὴ ὡς αὐτάτους ἐώ-
ρα δεχαιμένους, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὴ τῶν ἱε-
ροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεῦντα πό-
λιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, εὐρυώπων
εἰς πλάτος, τὸ δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο
ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρ-
μος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κάρσαι δεῖ γράμ-
μάτων ἐδήλωσε τὸ σπευδόμενον. καὶ νεωτερισ-
μόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέσειλεν ἀγρίππᾳ E
μὴ πρόσθεν παύσασθαι τὸν τῶν τειχῶν ἐξοικοδομή-
σεως. ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινε. πεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς
ὕπνος διεργετικὸς εἰς ἐν δωρεάς. καὶ μεγαλοφρο-
σύνας ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμα-
σιν αὐξας αὐτὸν εἰς ὑπεροψίαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζε-
σθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν δυσημία χαίρων, κατ' ὀλίγον ἀ-
ρῴδη τῷ θεῷ ἑαυτῷ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμε-
νος. ἐκείνῳ δὲ πονηρὸν μὲν ἦθος ὑπὲρ τιμωρίαν ὑπότο-
μον, καὶ κῆ τῶν ἀπηχθημένων ἀτιμίευτον ἔλλησι F
πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλο-
φύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δώσει χρημάτων, βα-
λανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταστάσεις, ἔστιν αἷς ναὸς
ἀνέστησε, τοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων ὀδημίαν πόλιν,
ὑδὲ ὀλίγης ὑποστάσης ἠξίωσεν, ὑδὲ δώσεως ἀξίας
μνημονεύθηναι. θεατὴς δὲ ὁ τρόπος ἀγρίππα, καὶ
πρὸς πάντας τὸ διεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν
μὲν φιλάνθρωπος, κἀκείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλό- G
δωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀνάλογος χρηστὸς, καὶ συμ-
παθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, καὶ συνεχὴς
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτή-
ρει. ὅθεν πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, ὑδὲ ἡμέ-
ρα τις παρώδευεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρηζούσα θυ-
σίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπερχώριος

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores pareterem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac ritnum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hierosolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cæteruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis

VIII. voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. susciebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expectaretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

ἐξακειβάζειν δωκῶν τὰ νόμιμα, σίμων ἰῶ ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τηνίκα ἦ Φ βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῆ κατειπεῖν, ὡς οὐκ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τῆ ναῦ τ' εἰσόδου θεσπικούσης τοῖς ἀγνίοις. δηλούσης μὴν δὴ δι' ἀγγελμάτων ὑπὸ τῆ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται ἦ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδιῶν παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἤρεμα τε κῆ σεμνῶς, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῷ ἐνθάδε γινομένων ἔστι σοὶ ἀνάρμοστον; ὁ ἦ εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ σεσεδόκησέ τις διηλλάττετο. τὸν σίμωνα γοῦν, κῆ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεσεμνύνατο. πολλοῖς ἦ καταskευάσας πολλὰ βηρυτίοις ἀγαθὰ ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεskεύασε, πολυτελείᾳ τε κῆ κάλλει πολλῶν ἀγαθέον, ἀμφιθέατρον ἦ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα σεὸς τούτοις, κῆ σοὰς ἐν οὐδενὶ τῷ ἔργων σενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο ἦ αὐτῷ τιμὴ καθιέρωσιν μεγαλοσρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὀπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἀδόντων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν ἦ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τιμὴ αὖτε δεκνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα κῆ τιμὴ κατὰ πλῆθος αὐτάξιν βουληθεὶς γνώσεσθαι τῷ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἐπεμψε, καὶ κούρους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τιμὴν τῆδε σφάξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου ἦ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας σωδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ ἦ τελέσας τὰ σεσειρημένα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἰῶ ἦ ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι σφιλέπος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσων σαμψιγέραμος, κῆ κότις, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ὄδη ἐβασίλευσε, & πολέμων τιμὴ πόντου κεκτημένος δυναsείαν. ἠρώδης τε, ὄδη ἀδελφὸς ἰῶ αὐτῷ, ἦρχε ἦ τῆς χαλκίδος. ὠμίλησε ἦ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, κῆ φιλοφρονήσεις ὡς μάλισα δαδιξέως φρονήσεως ὕψος, κῆ δι' τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῷ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων δαπτειβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. σεὸς ῥωμαίους οὖν τιμητικὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σαδίοις ἑπτὰ, σεσῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο ἦ ἀρα ἔμελλεν τῆς σεὸς μάρσον ἀρχὴ γένεσθαι δαφορᾶς, συγκαθεζόμενος ὅτι τ' ἀπιλίης, ἀσπάζοιτο τοὺς ἄλλους βασιλέας. μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια & μέχρι τοσοῦδε φιλία σεὸς ἀλλήλους, ὑποσπάδιν, συμφέρειν οὐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δωρεῶν τοσούτων συμφέρησιν. δύο οὖν ἑκάτῳ τῷ ὀπτηδείων πυναὶ πέμπων ἐπέσελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτῷ δίχα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀχρίππας ἀπαρῶς ἐδεδέχετο. κῆ μάρσῳ μὲ ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τιμὴ ἀρχιερωσύνῃ ἦ κατθίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὖτε κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῷ κιθαίου παῖδα. ξίτον ἦ ἔτος αὖτε βασιλεύοντι δ' ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, & παρῶ εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πῦργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει ἦ ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τιμὴν καίσαρος πημὴν ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτῃ ὀπτεμένος,

καὶ παρ' αὐτοῖς ἤθροιστο πᾶν τὸ ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ A
προσδεδεγμένον εἰς ἀξίαν πλῆθος. ἅμα τε δὴ τῇ θεωρίᾳ τῶν ἡμέρᾳ σολλῷ ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποικιλμένῃ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφλὸν ἔχ), παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμάρων τι φοβερὸν, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες. αὐθὶς δ' οἱ κόλακες ἅμα ἰδεῖν ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλος ἄλλοθεν αἰ- B
βούμενοι, θεὸν προσαγορεύοντες, ἀμφὶς τε εἶναι ἐπιλέγοντες, εἰ μὴ μείζονι ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ νυνὶ τοῦθεν χρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ἵλεως ἐπίπλησσε τούτοις ὁ βασιλεύς, ἅμα δὲ τῷ κολακίᾳ ἀσεβοῦσιν ἀπεχρίνατο. ἀνακύψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν βεβῶτα τ' ἐαυτῷ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὄπι χοινίκι πνός, ἄγγελον. τοῦτον δὲ αὐθὶς ἐνόησεν κακῶν ἔχ) τὸν καί ποτε τῷ ἀγαθῶν ἡμένον, καὶ δριμύτατον ἔσχεν ὀδύνην. ἄθρουν δ' αὖτε τ' κοιλίας προσέφυσεν C
ἄλγημα, μετ' σφοδρότητος ἀρξάμενον. καὶ ἀθεωρῶν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ὑπατάτην μου τὸν βίον, ὡς δὴ χρῆμα τ' εἱμαρμένης τὰς ἀρτιμου κατεφυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπόκειμαι. δεκτέον δ' τῷ πεπρωμένῳ ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ γὰρ εὐδιώκαμεν ὑδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὑπατάσει D
τ' ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετ' ὀλίγον οὖν, εἰς τὸ βασίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τεθνεῶτα πανταπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ' αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σύκκον καθεσθεῖσα πρὸ παρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. οἰμωγῆς δ' πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δ' ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτοῖς φρικωδῶς προσαπίπτοντας, ἄδακρυς ἦ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ὑπὸ ἡλικίας ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅλους Γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῦ, τῆς φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτην ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δ', καὶ τῷ ἡρῴδου προσειληφὼς, ἕξ δ' ὅπλαβὼν τ' κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῷ τε F
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῷ ἰουδαίαν προσέλαβε, σαμάρειάν τε καισάρειαν. προσωφείλησατο δ' ὅπι πλείοις αὐτῷ προσφορὰς δραχμὰς ὑπὲρ χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσδανείσατο. τῷ δὲ φιλοδώρως ἔχ) δαψιλώτερα τῷ προσόντων αὐτῷ ἐλίσσετο. ἐῶ δ' ἀφεὶς αὐτὸ τὸ φιλότιμον. ἀγνουμένης γε μὲν ταῖς πλήθεσι τ' σκωπτοῦς αὐτοῦ, συμφρονήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνάστης, καὶ ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίστωνα ἔ- G
πεμψαν ὑπηρετοῦντα τὸ ὑπατικὸν, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἐῶ αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγείτωπας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὅπως τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἦλιξ δ' αὐτῷ καταλέλειπτο, υἱὸς μὲ ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἔχεις δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τ' πατρὸς ἀδελφοῦ γαμηθεῖσα βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, διαφανὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἐξαετὴς δ' δρουσίλλα. καθομολόγητο δ' υἱῷ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX.
fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ rum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurnurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μυριάμμη, θρύσιλλα δ' ὀνομαζομένῃ, τὴν δ' κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ἰωάννης. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὰ δυσποιῶν αὐτῷ λαθόμενοι, τὸ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφρενεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἴκοθεν ἀπῆλθον, καὶ τὰς ἀνδριάντας τῶν βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπη τῶν τειχῶν, ὡς δύνατον μάλιστα ἐφύβριζον, ἀρχὴν μετέσιον διηγήσεως δρῶντες. ἔν τε τοῖς δημοσίοις καταλυτόμενοι τόποις, παρὰ δημοτικὰς ἑστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀπένδοντες τῇ χάριτι, ἀντιποτίσεις τε καὶ τὸ βασιλέως ἐκπνοῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν ἃ ἀγρίππα μόνον χρησαμένοις πολλὰς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίας, ἐκ τοῦ πάππου δ' ἡρῴδου, ὃς τὰς πόλεις ἐκείνοις αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ δ' τοῦ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγρίππας, ὃν ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζεφόμενος ἔδοξε κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καίσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβαστηνοὶ δ' καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δ' τοῖς ἀχαιεῖς πόντας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν δι' ἔθους ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοῖς ὠμωσμένοις ὅρκοις. ἀλλὰ τὸν ἐξελεύθερον, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παιδὸς ἐκβεβηκόσι χρόνοις ὑπερέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς δ' διοικήσεως φροντίδας ἐπεγκεῖν, καὶ τελείῳ δι' ἔτους βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἐδόξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τὸν ἰουδαίας καὶ τὸν ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαστον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδοις τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δ' πρὸ πάντων ὑπερεῖλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὁπλίταις τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρανίας εἰς τὰς ἐπ' ζώσας. τὸν ἴλλιν δ' τῶν καισαρέων, καὶ τὸν σεβαστηνῶν, καὶ ἄλας πέντε ἀπείρους εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τὸν δ' ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὁπλίτας στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῶν ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ἃ μὲν οἱ κελευσθέντες μετέπεσαν. φρεσβευσάμενοι γὰρ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μεῖναι ὅπη τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὕπωσι χρόνοις τῶν μειζόνων ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχὴ τὸ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὑεσπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήναγκε αὐτοὺς τὴν ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφίων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α

Ον τρόπον ἐλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ συγγενὲς αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ὁ πίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς ὑιοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸ ὄχλον ἀπατῶντας ἀνόλασε. Κεφ. γ

Ως ὑπὸ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προέξεως. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ὑπάτου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ὑπάτου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα ἐπέθηκε τοῖς ἰουδαίοις κακὰ, ὡς ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITÁTVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiū Lōginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, refertis viris bellicoſiſſimis. Ceperant autē arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ τοῦ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ δόξαντι κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ φθάσαντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς συρίας περᾶσθαι. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν δι' ἑτέρου τόπου ἀφίκετο, καταλαμβάνει τινὰς ἀναστάντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῆς φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὸν κρίσιν αὐτοῦ προδιαλείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῆς φιλαδελφίων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ξεῖς τοὺς πρώτους αὐτῆς, τοὺς δ' τ σάσωνος. ἀμίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῆς, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δὲ ἰὼ ὀνοματι τὸν. ἀμαραμῶ δὲ καὶ ἐλεαζάρω τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. αἱρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλὺν χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, ἀφατοθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοὺς ἄραβας. καθαρθῆναι τε λῃστηρίων ἅπασα τοιούτου θεν ἡ ἰουδαία, φρενιδὶ τοῦ προνοίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὸν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὸν ἱερὰν στολὴν ἰὼ φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχῃ, εἰς τὸν αὐτωνίαν, ἥπερ ὄντι φρούριον κατεδέδαπ, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἰώ. οἱ δ' αὐτιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικόμενοι δὲ καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπανόρθωσιν δύναμιν, φόβῳ τ μὴ τὰ προσάγματα φάδου τὸ πλῆθος τῆς ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπέσχηται πρεσβεῖς ὡς καίσαρα πέμψαι τοὺς

τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τ ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τ αὐτ A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ἡ πρεσβεία, ἕως αὖ γνῶσι, τὶ περὶ
ταύτα κλαύδιος ἀποκρίνει). οἱ δ', ὅπερ ἔφην αὐτοῖς ἔ-
φασαν ἀπορεῖλαι τὰς ὁμήρους εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων κ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ἀφιγμένων
δ εἰς τ ῥώμην αὐτοῦ, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τ
τετελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἦκουσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δ ὢν ἀφ' κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς κ πρότερον εἰ- B
πομεν, ἀφικαλεῖ τ καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τ ἱερᾶς στολῆς, κ φάδῳ περὶ
τούτων ἀποκρίνασθαι. καλέσας δ κλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, κ ἐπέλευεν αὐτοὺς ἀγείπτα
χάειν εἰδέναι, ταῦτα δὲ ἐπεῖνα ποιεῖν ἀκούσαντος. ὅτι
τε τ ἀποκρίσεται, τοιαύτῃ ὅπερ στολὴν ἔδωκε. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ C
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἀρχιερεῖ, βουλῇ,
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, κ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δι σεβέστατον ὄντα,
προσαγάγοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δι χαρι-
σοῦντας ἐφ' ἧ πεποίημαι τε ἔθνους ὑμῶν κηδεμονίαν,
κ αἰτησαμένων ἀπροφασίστως κ φιλοτίμως τ ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, C τ στέφανον ὑπὸ τ ἐξουσίαν ὑμῶν, ἐξ) συγχωρῶ,
καθὼς ὁ κρείσσος κ μοι πεπίστευκε κλαύδιος ἐποίη- D
σε. συγκατατίθεμαι δ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον δι τὸ
ἐμαυτῷ δι σεβὲς, κ τὸ βούλεσθαι ἐκείνοις κ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, κ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρώ-
δῃ, κ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμᾷ πρὸς ἐμαυτὸν
δι σέβειαν, κ τιμᾷ περὶ ἡμᾶς γνώσκω προσῆκον, παν
χαεῖσαν ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἔχει μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατῆσαι ὄντας καμοὶ τιμίους. ἐγεγρα-
φα δ περὶ τούτων, C κλαυδίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ E
δὲ γραμματεῖα νομίζοντες κορνήλιος κέρων, ζήφυρ
θεόδοτος, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐ-
γεγράφη προ τεσσάρων καλανδῶν ὀκτωβρίων ὑπάτου ῥήφου, C
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δ τ
ἀρχὴν κ τὸν χορηγὸν σκεῖνον τοπισθόμηνος, κλαύ-
διον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῦ, κ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, κ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. παντων τε ἐπέ- F
τυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμ-
ενεν ἡ ἐξουσία μέχρι τ τοῦ πολέμου τελευτῆς. κ δὴ ὁ ἡ-
ρώδης, μεθίστησι τ ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνικαλέμβου
καντθήραν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ καρεὶ αὖτ ἐκείνου τὴν δε-
δεχὴν τ τιμῆς ἀφαιρόμενος.

qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. XXP. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totíque Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharam in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β.

Οτι ἔσχεν ἑλένη, ἡ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς κ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δ τ καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, κ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τ βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τ
ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ κ βαζαίου ὀπάλλησις ἦν, τ ἀδελφῆς ἑλένης ἀλλὰ ἔρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίᾳ
ἤγετ), κ κατέσπευσεν εἰς τόμενα. συλλαβοῦσαν δ ποτε τῇ γαστρὶ τ γυναικὸς τ χεῖρα προσαναπαύσας,
ἐνίκα καθύπνωσε, φωνῆς πρὸς ἐδόξε ἀκούειν, καλευούσης ἄραι ὑπὸ τῆς κοίτης τ χεῖρα, C μὴ θλίβῃ

Reading the Greek text above, the Latin translation, and the Cap. II. heading:

Et idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidā reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manū reclinatam habens in vxoris vterū, vocē quandā sibi videretur audire, iubentem, vt manū à vētre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia A inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izates verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abenerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari C beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amœnis feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre D volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis E proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecurius nouo regi pararetur imperium. ſic enim F liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maxime regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit G grandiorem filium Monobazum, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, δύθι διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ὃν ὁ αὐτῷ μονόβαζος τοῦτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν δύνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιοῦτοῦτον τοῦ παιδὸς ἐκ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ἠὔξετο λυπουμένων ἅπαντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα ὁ καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, καίνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ τ' ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν δύνοιας τυγχάνειν. τὸν δ' Ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει μὴ αὐτοῦ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήεργον ἐκπέμπει τὸν τῶν ἀσινῶν χάραξ βασιλέα, ἐκ Δαμασκοῦ μεθ' ἑκατὸν ἁρμάτων ἐκεῖνῳ τιμὴ τ' παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δ' ἀβεννήεργος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχος δ' ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δ' χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένην. φέρειν δ' ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δ' αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρείας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις δῆλα εἶναι. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τ' τελευτῆς τοῦ πατρός. ἧς δ' ἐξέλιπεν ἡμέρας τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τῶν δυνάμεων ἐπιστάτας. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς αἰὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δέδοχον Ἰζάτην ἔχειν καὶ γνώμην, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκεινον, καὶ δι' ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, θεμιτὸν δ' ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ ἐγὼ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τὸν ἀρχὸν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ τὶ φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δ' ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὸν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριεντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκριμένῳ τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς δύναις τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέξειν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων ἁπαλλαγήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, παρακαλεῖ δ' ὅμως ὑπέχειν τὴν περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ Ἰζάτης παραγένηται συμβουλεύσει. οἱ δ' ἐπεὶ ἀπελθεῖν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δ' αὐτῇ μεταξὺ προσήκασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέρτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τ' πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προελθοῦσα τὸ δὲ

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὶ A
διαπτύλιον, τιμώ τε σαμψηρὸν ὀνομαζομένῳ παρ'
αὐτοῖς, διοικεῖντε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε
μέχρι τ῀ τὸν ἀδελφὸν παρουσίας. ἧκε δ' ὁ ταχέως
ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, ⁊ διαδέχεται τὸν
ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφῆκε αὐτὸς τῆς ἀρχῆς αὐτῷ.
κατ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσσίνῃ χώρᾳ
διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς
τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς
τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ B
δὴ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, κα-
κεῖνον ὁμοίως συναπέπεισε. μεταπεμψάντι τε τοῦ
πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ
πολλὴν ὑπακούσας δέησιν. συμβαίνει δ' τὴν ἑλέ-
νην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν,
εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζά-
της ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν
ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, ⁊ C
τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῇ γε-
γονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσε-
βὲς ἡγούμενος, τὸ δ' μισηθῆναι ἔχειν σὺν αὐτῷ
μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶ) νομίζων, τοῖς μὲν ὁμηρεύ-
ουσιν μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυ-
δίῳ κάισαρι, τοῖς δὲ, πρὸς ἀρταβανὴν τὸν πάρθον
ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δ'
τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων D
ἔθεσιν, ἔπεισε κἀ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπεσεῖν. ἐ
νομίζων τε μὴ αὖ βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περι-
τμηθείη, περάττειν ἐῶ ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μή-
τηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ὑπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέ-
γουσα. βασιλέα γὰρ εἶ), κἀ κατασήσειν εἰς πολλὴν
δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ὑπ-
θυμήσειε κἀ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. ὡς ἀπέξεσθαί τε
βασιλεύοντος αὐτῷ ἰουδαίων. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν,
κἀ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους E
ἀνέφερεν. τὸν γὰρ μητρὶ συμφάσκοντας, κἀ σωμα-
πειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπει-
σι. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τὸ παράγματος ἐκδήλου
πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε τιμωρίαν ὑποσχεῖν,
ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, κἀ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ
ἀπορρήτων ἔργων γενόμενος. δυνάμενον γὰρ αὐτὸν, ἐ-
φη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι
πάντως κρεῖττον ζηλοῦν τὰ πάτρια τῷ ἰουδαίων. τοῦ-
το εἶ) κυριώτερον τὸ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην δ' F
ἔχειν αὐτῷ κἀ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πρᾶξαι τὸ
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῆς ὑπηκόων φόβον,
ἐπείθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. με-
τὰ ταῦτα δ', τὴν γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεβεβλήκει
παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας
ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια
δοκῶν ἀκριβὴς εἶ), περιέστησε πρᾶξαι τοῦργον.
ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀπασόμενος αὐτὸν, ⁊ καταλαβὼν G
τὸν μουσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνεις, εἶπεν,
ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῶν
τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς,
ἀλλὰ καὶ πρώτιστον τὰ προστάττόμενα ποιεῖν ὑπ'
αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπαθὴς μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τ῀ πρὸ τούτου νόμον ἀνάγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ὅσιν ἡ ἀσε-
βεια, νῦν ἀναγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἐβεβάλετο τ῀ πρᾶξιν, μέλλας δ' εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampseta, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izaræ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus descisce re cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenirет ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscíis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque C illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuáque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E
III. postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum sueris, animabitur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymás. Izates autē audito eius nomine, videnſque

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ πρεσσαχθὲν ἐτέλει, C μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὴ εἶλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσιν μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ὑποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωμένων τῷ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἄνδρα τῆς παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνώδεσιαν δ' καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσχηθείσης. θεὸς δὲ ὢν ὁ κωλύσων ἄρα τινὶ ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπῃ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδυνώδεις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἅπασιν, δηλονότι ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι; καὶ μόνῳ πεπισθυκόσιν ὁ καρπὸς εὐκαταπόλυτος ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἑλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθεν ἀφικνουμένοις εὐθὺς θείαν προθυμίαν ἔχειν εἰς τὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖσθαι, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις βεβόητον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαρίσηται θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὑπερέχειν. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλέσαντος, καὶ πολλὰ παρασκευὴν ποιησαμένου, καὶ χρήματα πλείστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ὑπερβολὴ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀπαλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἑλένη, πέμπει πρὸς τὴν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολὺ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δ' εἰς κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῆς παρθυαίων βασιλεὺς ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ὑπεβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθειμένους, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατὸν εἴη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συνηλύων τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκείνου ὑπερβάλλων καὶ ὑπ' ἰζάτου ὑπογινωσκόμενος. καὶ πλησίον γενόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ περιίδῃς με τὸν οἰκέτην, μηδὲ ἀφροφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γεγόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς ὑπηκοΐας χρήζω, βλέπον οὐδὲν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν εἰθισμένον καὶ ἐπ' αὐτῷ προσιέναι. ἐμοῦ γὰρ ἀπεπειράσατο προδοθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοιοῦτος, καὶ εἰδὼν ἱκέτην

ικάτλω αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβαίλω, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θαρσυνσον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀήκεσον. ταχεῖα γὰρ ἔσαι τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε καταστήσει βασιλείαν πάλιν, ἢ τὸ ἐμοῦ ςκήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὀπὶ τὸ ἵππον ἀρταβαίλω, παρεῖπετο δ' αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀπονέμων ταυτηνὶ, ὡς αὖ μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δ' ὁ ἀρταβαίνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὰ ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχην τιμὴν ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκεῖνε πάλιν ἀναβαίνος, καὶ πεισθεὶς, ὀπὶ τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνδείαις καὶ ταῖς ἐξ ἐδρῶν παρακλίσεσιν, ἐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καί τι λογισμὸν διδοὺς ὡς καιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβαίλω ὑποδέξαθαι, ὅσιν πρότεινον τὴν πεπραγμένων ἀμνηστίαν δεξιὰν καὶ ὅρκοις, καὶ μεσιτείαν τῷ αὐτῷ. τῆς δὲ πάρθων δέξαθαι μὲν αὐτὸν θέλειν ἐκ ἀρνεμένων, μὴ δύναθαι δὲ λεγόντων δεῖ τὸ τῷ ἀρχῷ ἑτέρῳ πεπιςευκέναι. κίνναμος δὲ ὄνομα τῷ παρειληφότι. καὶ δεδοικέναι μὴ ςάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τῷ πρόφασιν αὐτῷ ὁ κίνναμος ταύτῃ, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθράφθαι γὰρ ὑπ' αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ ἰῷ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὥδε καλῶν αὐτῷ πιςεύσαντα ὥδε χρῆσθαι τῷ ἀρχῷ ἀπολιψόμενον τῷ αὐτῷ. καὶ ὁ ἀρταβαίνης πιςεύσας παρῆν. ὑπολύτα δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ πρόσκλισιν ποιήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας πρῶτον ἀπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρταβαίνης ὕστερον δὲ ἰζάτου πάλιν εἰς τῷ ἀρχῷ καθίσαται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστάνας. ἐκ ἐχρῆτο μὲν ἀμνήμων τῆς εἰς αὐτὸν δυεργεσιῶν, ἀλλὰ δωρεῖται τὸ ἰζάτῳ τὰς μεγίσας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τῷ τε γὰρ πάραν ὀρθὸν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅπι χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ὅσι γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐςιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἔκτισαν πόλιν αἰτοχείαν ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ ἰζάτης ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετὰ πολὺν δὲ χρόνον, ἀρταβαίνης τελευτᾷ, τῷ βασιλείαν τῷ παιδὶ ὠαρσάνῃ καταλιπών. ὅθεν δὴ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἔπειθεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν. συςρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν, ἃ μὲν ἔπειθεν. ὁ δὲ ἰζάτης. τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ὑπερόπτως, ἀδυνάτους αὐτὸν ἐνόμιζεν ὑπερφρεῖν. ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τοὺς ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν ἰλικίαν νέους, γλῶτταν τῷ παρ' ἡμῖν πάριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τῷ τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρόσθεν, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν ὠαρσάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ θράσεις, δεῖ τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπερθυμοῦντα τὸ ἐπ' αὐτοὺς ςρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον ἄδικος πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν,

astare ſupplicem Artabanum, ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam onem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò poſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicatíque eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. Id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſíſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capeſſere. ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum! enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quod etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite alcã:

ὑ μὲν ἔλαβεν· ὑσὲ τ̃ ὅπλ τύτῳ στρατείας ὄνησιν, τ̃ θεῦ τὰς ἐλπίδας αὐτ̃ πάσας ὑσοτεμόντος. μαθόντες γὸ οἱ πάρθοι τὴν δξένοιαν ὑαρδάνου, ἡ ὡς ὅπ ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῦσι, τὴν ἀρχὴν ὃ τ̃ αὐ ἀδελφ̃ κοτάρδη παρέδωσαν. καὶ τῦτον ὃ μετ' ὀ πολὺν χρόνον ὃξ ὅπι βουλῆς τελευτήσαντα, δεχόμενος ὁμολογέσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ ἡ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δωμασείας ὅπιστευσε, πακόρῳ μὲν τ̃ πρεσβυτέρῳ, τὴν μίδων, πειράτῃ ὃ τ̃ νεωτέρῳ τὴν ἁρμηνίαν. ὁ ὃ τ̃ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, ἡ οἱ συγγενεῖς, θεωρεμῶντες τὸν ἰζάτην θεὸς ὑ θεὸν δυσεβείᾳ ζηλωτὸν ὢν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις μεγληνμένον, ἔχον ὅπι θυμίαν, ἡ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἐθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰυδαίων. γίνεται ὃ θεᾶξις αὐτ̃ κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καπὶ τύτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστάνες, ὑ φέροντες μ̃ τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦν ὃ ἔχοντες, καιρὸν ὅπιτήδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀπόδοντες παρ' αὐτ̃. ἡ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνύμενοι στρατεύεσθαι θελήσαντι κατὰ τ̃ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο ὃ ἡ πρὸς τὴν πρώτην συμβουλὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὸ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, ἡ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀπόδρασιν παρεκάλουν. πείθεται ὃ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπὶ τὸν ἰζάτην. μελλόσης ὃ τ̃ πρώτης συμβολῆς πεῖν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ̃ ἰζάτην ἐν σωθήματος πάντες ὡς πανικ̃ δείματι καταχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. οὐ μὲν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας ὃ θεοσδοσίαν ὑπὸ τ̃ μεγισάνων γεγῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑποχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτεταγμένους θεὸς τὸν ἄραβα, τοῖς μὲν αἰτίοις ἀναιρεῖ. τ̃ ὃ ὅπολοιπ̃ συμβαλὼν, πλείσους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ὃ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν ὃ τὸν βασιλέα δίωκων εἰς τι φρούριον σωήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, ἡ πρσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας ὃ τὴν ἐν αὐτ̃ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ὃ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. θανατὸν γὸ ἑαυτὸν ἀπεῖλεν. ὑποτυχόντες ὃ οἱ τ̃ ἀδιαβηνῶν μεγισάνες τ̃ πρώτης ὑπιχειρήσεως, ὑδὲν δόντος αὐτοὶς τ̃ θεῦ τ̃ βασιλεῖ, ὐδ' ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὁμολογέσῃ, βασιλῆς ὃ πάρθων εἶναι ἦν, παρακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆσαι ὃ αὐτοῖς ἕτερον δικαίως, τ̃ γένει πάρθον. μισεῖν γὸ ἔλεγον τὸν ἑαυτ̃ βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων ὃ ἐφ' ἑαυτῷ ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐστράτευσε μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τ̃ πατρὸς αὐτ̃ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτ̃ν. ἀπειθήσαντι ὃ, πόλεμον κατήγγειλεν. ταραχθεὶς ὃ τ̃ ψυχὴν ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατέγνωσιν μὲν φέρειν αὐτὸν νομίσας τὸ τ̃ δωρεῶν ἀφίσθαι δοκεῖν δι' φόβον τῦτο προθέμενος, εἰδὼς ὃ ὅτι καὶ ὑπολήψεται ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ὐκ αὐ ἠρεμήσειν, ἔκεινεν ὑπὲρ τ̃ κινδύνου περὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

καὶ τῦ-

καὶ τοῦτον μέγιστον ὀχυρωμάτων ἔχειν σύμμαχον, καταθέτας μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ τῶν ὀρείων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπιμπρᾶσι τόν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε ὁ Ἀρσάκου παῖς, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ Παρθυαῖος μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀνιόντος τε καὶ ἐπὶ πολὺ σπουδῇ, βαλλόμενος τὰ χάραξα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Ἀδιαβηνὴν, καὶ τὴν μηδίαν ὁρίζοντι, πίθηκε καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ὑπ' ἄκρωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππέας τοὺς ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος ὑπὸ τοῦ Παρθυαίου πεμφθεὶς, ὃς τὴν παρθικὴν δύναμιν ὅση τις ἔστιν ἀγγελῶν, ὑπὸ δύφους τοῦ ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἐπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστου πρὸς δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γενόμενον, καὶ ῥύσεσθαι τῆς βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, εἰ δὴ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν παρθικὴν δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ' οὐδὲν ἧττον ἀνθρώπων παίπαν ἐλαχίστου χρείαν τὸν θεόν. καὶ τοιούτοις δή τισι τὸν ἱκέτην ἱκετείαις ἐπέστειλε τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν καταρχὰς, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπὶς δύεν, αἰαχαλάζων τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὁ δίκαιός εἰμι τῆς σῆς ἐγχώμιον χρησόμενος, τῷ πάντων δικαίως μόνον καὶ ὡρῶντι ἤγημαι εἶναι θεὸν, ἐλθὲ σύμμαχος, ὐχ ὡς ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὅπως καὶ τῆς σῆς δυνάμεως καταπτολεμήσωσι, καὶ μεγαλορρήμονα γλώσσαν ἐπαφείναι οὐ πρέπουσιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολύετο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὴ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνου δὴ τοῦ νύκτα διεξάμενος εὐλογίστως δήσουλας ἐν αἷς ἐλέγοντο δακῶν καὶ σακῶν χεῖρα μεγάλου καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ὑποδημίας ὑπερατυσαμένου διαρπάζειν τοῦ παρθυαίου, ἄφαντος ἀπέζυξεν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ Ἰζάτης ἔτος κατὰ θεῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρθου διαφεύγει. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ὑπὸ γήρως πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς εἰκοστὸν διανασσεύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τοῦ μὲν διαδόχου τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐπέλυε φυλάττειν, ἀμείβομος αὐτὸν, ὅπ κατὰ τοῦ ὑποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πίστως φυλάξειν αὐτῷ τοῦ διανασσείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἐλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα σωφρονοῦσαν υἱοῦ παιδὸς, ὠδαυδίαν δὲ ὅμως ἔσχεν τοῦ διαδόχου ἀκούσασα εἰς τὸ σωφρονέστερον αὐτῆς ἦθος ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔστελλεν. ὠδαγλυμήν δὲ εἰς τοῦ ἀδελφοῦ, ὁ παλαιὸς Ἰζάτης τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεδίωσεν. ὁ δὲ μονόβαζος τάντ' ἐκείνης ὁσᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ὑπὸ τὰ συεαμίσιν, αἷς ἡ μήτηρ κατασκευάσει ζῶσιν τὸν ἀειθμὸν τεῖα σάδια τῆς τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲ ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελῶμαι. φασὶ δὲ τὸν ἰουδαίας διεξοπεύοντος χρόνος τὶς ἀνὴρ ἰουδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸ πλεῖστον ὄχλον ἀπαλαιοῦντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissétque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Dahatum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio diffitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicés

sciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbiturum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius
VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

CAP. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſint.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alijs ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum

προσάγειν τὸν ποταμὸν χίσας, ὁδὸν ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπέκτεινεν. οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς ὁ ἀφροσύνης ὄναδαι φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ὁ προσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀπέτεμον τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς κυανίου φάδου τοῦ ἐπιτροπῆς χρόνοις, ταῦτα ἐγίνετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπιτροπεύσας τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῄρει.

ΗΛθε δὲ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ ἐν ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ προηνέγκαντος τὸν αὐτὸν, ὃς διένεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ παῖδας ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ παρ' ἐκείνου οὐκ ἐνέμειναν ἔθεσιν. ὅπου γοῦν γὰρ, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν καὶ τὴν ἰουδαίαν σιτόβρωτα γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ἀνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τὸν γαλιλαῖον ἀνῃρέθησαν, τόν τε λαὸν ἀποστάντος ῥωμαίων ἀποστήσαντος κυρηνίου καὶ ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνασταυρώσας προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεταστήσας τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τὴν τιμὴν ἀνατίθησι τῷ τοῦ νεβεδαίου διδωσι. νεβεδαίῳ δὲ ἀλεξάνδρῳ κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ἀδιδοῖ τὴν κλαυδίῳ καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν ὑεῖς ἴους, ἀριστόβουλον μὲν, ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ τοχθείσης γυναικὸς, ἐκ βερνίκης δὲ τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτῷ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ ἐδίδου. σάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάλαι προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῆς καὶ παντοδάπου πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μή νεώτερόν τι ἐκ τούτου προσπέσῃ, κελεύει τῷ στρατοπέδῳ μίαν τάξιν ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα ὑπὲρ τὸ ἱερὸν στοῶν εἰς αὐτὰς κατασιλοῦντας τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τῶν ἰουδαίων ὑπερπεσόντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τὰς αἰσχρολίας ἐπιδείκνυτι τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτὸν τὸν στρατιώτην καθίσασθαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ὑπὲρ θυμουμένους πράγματων, μηδὲ σάσεις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πεισθέντων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπιτεινόντων βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα παντοπλίαν ἀναλα-

ἀναλαβόντας, ἦκεν εἰς τὴ ἀντωνίαν, φρούριον ὂ τῦτο καθάπερ κὴ πρόπυλον ὑπερκείμενον τῦ ἱεροῦ. παραγινομένοις ὂ τοὶς σταυρώσας, θεασάμενον τὸ πλῆθος, κὴ φοβηθέν, φεύγειν ὥρμησε. τῦ ὂ ἐξόδων στενῶν ὐσῶν, διώκειν ὡς νομίζοντες ὑπὸ τῶ πολεμίων, κὴ συνωθύμενοι κὴ τὴ φυγὴν, πολλὲς ἀλλήλων οἱ τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐκπεθμήθησαν τῦ κὴ τὴ σασιν ἐκείνων φθαρέντων. πένθος ὂ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τ ἑορτῆς, κὴ πάντες ἐπιλαθόμενοι τ ἀρχῶν κὴ τ θυσιῶν, ὀπὶ θρήνους, κὴ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. ἕνα γὰρ ἑνὸς ἀσελγία σταυρώτε πάθημα ἡμέρας ὅλας ἐδάκρυσεν. ὅπω ὂ αὐτῦ τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, κὴ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῦ γὰρ ἱππέων τῶν νεωτερισμῦ πινὲς κὴ τῶν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ πόλεως στῆσαι κάμαρες δοῦλοι ὁδοιποροῦντα λῃς ἁρπάσαντες, ἅπασαν αὐτῦ τ κτῆσιν διαρπάζεσθαι. ἀκούσας ὂ τὸ προχθὲν ὁ κύμανος, διὸ τὶς πέμπει σταυρώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς ὂ ὑπάρχοντας αὐτῦ δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τ ὂ πορθήσεως ἡμουμένης, τ σταυρωτῦ τὶς τοὺς μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὑπὸ βλασφημῦ, κὴ πολλὰ κὴ κερτομῦ. οἱ ὂ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, κὴ πολλοὶ συναθροίσαντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τ θεὸν ὑπὲρ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ οὐκ ἀνεκτὸν ἡμῖν, τῦ παρ' ἐκείνων αὐτοῖς ὕστερον ἀνυβρισμένοις. κὴ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσειε τὸ πλῆθος, συμβαλλόντων κὴ τῦ φίλων, τὸν συμβάντα τοῖς νόμοις σταυρωτὴν πελεκίσας, ἔπαυσε τὴν σᾶσιν ἐκ δυτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

A cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templum imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſáque in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnéſque eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus confeſtim eò miſit milites, iuſſos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eóſque laceranit in conſpectu omnium, multis debaccætus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

B

C

D

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται ὂ κ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἀναβαίνουσιν, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναῒν λεγομένης, σαμαρείας ὂ κ τῦ μεγάλου πεδίου τινὲς σωάψαντες μάχην, πολλοὶ αὐτῶν ἀναιροῦσι πυθόμενοι ὂ τὰ προχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, κὴ παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν ἀνηρημένων τ φόνον. ὁ ὂ χρήμασι πειθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες ὂ ὅτι τοῦτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ κὴ καθ' αὑτὸ μὴ πικρὰν ἔλεγον εἶ, τὸν ἐφ' ὕβρει ὂ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν ὂ ἐν τέλει καταφρονοῦντα αὐτοὺς πειρωμένων, κὴ πείσειν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξασθαι τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνους μὲν κ προέσχον. ἀναλαβόντες ὂ τὰ ὅπλα κὴ βοηθεῖν ἐλεάζαρον τ τῦ δεινοῦ παρακαλέσαντος. λῃστὴς ὂ οὗτος ἦν πολλὰ τὸν ἤδη χρόνον ἐν ὄρει πεποιημένος, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.

VII. Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum iniuriis coniuncta ſit. Cúmque magiſtratus lenire eos conarentur, polliceréntúrque ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatisque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiſcitur, quos aſſecutus multos perimit, plures vinos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

κύμανος ὂ τ προέξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, κ πεζῶν τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὑπὲρ τοὺς ἰουδαίους, κ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους ὂ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ ὂ πρῶτοι κ τιμὴν κ ἡγούς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogábantque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa
VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operãtem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

A χαλκῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι τάπητας, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἐπαπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφεστῶτας ὠδυρμαλουῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μὲν ὀφθαλμῷ θεμένους, κατασπαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις αἰχμαλωσίᾳ δουλίοις ἐσομένους, μεταθέσθαι τε λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡσυχίᾳ εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες,
B ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅπῃ τοῖς ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀνῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νεμίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἡγεμόνα καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα ὠδυρμένοι, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ταῦτα μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἴσως ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσειαν,
C ἐφ' οἷς κεῖται ἐκεῖνα αὐτοὺς εἰπεῖν ἠδίκουν ὠδυρμένοι, ἢ νυῦν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἥκειν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας τυγχάνοντες. ταῦτα μὲν οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ περὶ τῆς ἀσεβείας καὶ μάχης αἰτίους γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, ἐσπάντων δὲ κύμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ὠλιγωρηκέναι τὴν αἰτηθεῖσαν φόνον. καὶ κουαδράτος ἀκούσας, ὑπερίδετο τὴν κρίσιν, εἰπὼν ὑποφανεῖσθαι
D ἐπειδὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὠδυρμένους ἀκριβεστέρων διαγνῶναι τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπέστησαν ἄφαντοι, μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦλθεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα δεκαύσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς κύμανος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὠδυρμένος λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος ἔχ ὑποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ δευτέρου τῶν σαμαρέων δεηκούσας, διδάσκεται ὠδά τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τὸς πρῶτος ὄνομα δότος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισαὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τ' ὄχλον
E ὅπὶ τῇ ῥωμαίων ὑποσάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος ἀπελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ αἰτίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, πρὸς τ' πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ὅπιτρόπῳ, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ οὗτος, ὅπὶ τ βίας ἀπεῖναι πρὸς τ αὐτοκράτορα κελευσομένους ἐπ' αὐτῷ πρὸ τῶν πρὸς ἀλλήλους
F ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὸν εἰρηνευομένην, καὶ πάσχα ἑορτὴν τῶν θεσμὸν τελοῦσαν. πεισθεὶς οὖν μηδὲν νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς αντιόχειαν. οἱ δὲ κύμανον ἦγον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας
G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι πρὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν καθ' ἣν πρὸς τοὺς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λόγον ἔμελλεν. αγρίππα δὲ μείζων τῶν κυμάνου, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἰῶν, πρὸς τῶν καίσαρος ἀπελθόντων, καὶ φίλων, κἂν προσεγένοντο τῶν Ἰουδαίων εἰ μὴ περ ἐγκρίπας ὁ νεωτερὸς ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπροδιδομένους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τ' τ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τ' ἄνδρα δεηθέ-

δεηκούσαντα τρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ πεωρήσαθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὁ κλαύδιος τῇ δικαίᾳ ταύτῃ τροθυμηθεὶς, καὶ δεηκόσας ὡς δεῖ τοὺς κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς συμβεῖς γνωμένους, τοὺς μὲ ἀναβάντας τρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τοῦ κεκμένου δὲ φυγὴν ἐπίβαλε. κέλευσε δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅτι τὸν πόλιν πᾶσαν σύροντας, ἕως ἀποκτείναι. πέμπει δὲ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τοῦ καὶ τὴ ἰουδαίαν τροστησόμενον τραγμάτων. τῆ δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη τεπληρωκὼς, δωρεῖται τὰ ἀγρίππαν τῆ φιλίππου τετραρχία, καὶ βαταναίᾳ, τροσθεὶς αὐτοῖς τὴ τραχωνίτιν σὺν ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ αὕτη γενόνει τετραρχία. τὸν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἐτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὰ δωρεὰν παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι τρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ τροτιμένοις θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴν ἀδελφὴν. ὑπῆρχε γὰρ ὁ αἰτούχε τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν τροϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μυριάμμιλον δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδὶ, τροτέρως ὑπὸ ἀγείππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δηλούνται δὲ τὴ δρουσίλλη τρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ δὲ ἣν κάλλει τασῶν δηλαδὴ διαφερούσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ὄντα, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων τρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑφηνάμενον αὐτόν. ὁ δὲ κακῶς τρεύτουσα, καὶ φυγεῖν τὸν ὀπὴ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βυλομένη φθόνον, δηλαδὴ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ὃν ἐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, τοῦ φθεῖραι τά τε πάτρια νόμιμα πεισθεῖσα, καὶ τῷ φίλικι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα τροσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὀνειαίας, ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τὸ ἐκπύρωσιν τῆς βεσβίου ὄρους ὅτι τῷ πότε καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μὴ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μὴ τὸ ἡρώδου τελευτῶν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον διαχηρεύσασα, φήμης διαχυθείσης ὅτι τὰδελφῷ σωπεῖ, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ τῶν τότε βασιλέως, τροσελθόμενον ἄγεσθαι τρὸς γάμον αὐτήν. ἕως δὲ ἐλίγξειν ὤφετο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἐ μὴν ὅτι πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ τε γάμου, καὶ τῷ τοῖς ἔθεσι τῆς ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ καὶ μυριάμμη παρεσκευασμένη τὸν ἀρχέλαον, συνῴκησε δημητρίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων τρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἰσχε. γνώμενον δ' αὐτῇ παῖδον ὃς ἐκείνῳ ἀγρίππινον τροσηγόρευσεν. ἀλλὰ τρὸ μὲν ἑκάστων τούτων, μὴ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μηνὰς ὀκτὼ τρὸς ἡμέραις εἴκοσι, ὃς λόγος ἰοῦ τοῦ φανέντος, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππίνης φαρμάκοις αἰρηθῆ. τούτης

A persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

B IX.

C

D

E

F

G X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauiæ. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro naiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, tegi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν γερμανικὸς καῖσαρος ἀδελφὸς, αὐτὴρ ἦ δομέτιος ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν ἀνδρῶν τὴν ῥωμαίων πόλιν. ὃν τελευτήσαντος γυναῖκα ἔσχε μετὰ χρόνον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. πρεσαναιρήκει ἤ τὴν γυναῖκα μεσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἃ καὶ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν ἦν ὡς πετεινᾶς δ' πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τοῦτον γὰρ ὕστερον αὐτῷ ἐκάλεσεν ἐαυτοῦ υἱοποιούμενος ὁ καῖσαρ. διαδοχὴν ἦ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἁρμάλαβοι, τῷ ἦ αὐτῆς παιδὶ πρεσαρπάσαι βουλομένῃ τὴν ἡγεμονίαν, τάττει πρὸς τὸν θάνατον τὸν κλαυδίου, καθάπερ ἐν λόγοις, διεπράξατο· καὶ ἁρμάξημα πέμπει τὸν τῶν σρατοπεδούχων ἔπαρχον βοῦρρον, ἅμα αὐτῷ τοῖς χιλιάρχοις, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείσους δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ πρεσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων ἦ τὴν ἀρχὴν ἔτι ἁρμάλαβών, βρετανικὸν μὲν ἀθλίως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων. φανερῶς ἦ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, οὐ μόνον δ' ὑφέσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἐκείνης μηχανῶν τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἁρμαλαβεῖν. κτείνει ἦ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἢ σωφρονεῖ, πολλούς τε ὑπαφαιρεῖς ἀνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὑπεβουλας σωπιθέντας. ἀλλὰ πρὸς μὲ τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν πρὸς νέρωνα συντεταχασιν ἰσοφίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν δ' πεποιθότες ὑπ' αὐτοῦ, δ' ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ ἦ διὰ μῖσος, καὶ τὴ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἅτινα ἀναιδῶς ἐνεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶ καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τοὺς πρὸς νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡγουμένων γεγράφοντες τὴν ἀλήθειαν δ' ἰσοφίας τετηρήκασιν, καίτοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἐδὲν μῖσος ἦν ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡγουμένους. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς ἦ σκόπον τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπερισκεπτημένα δ' προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ ἦ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δι' ὧν ἑαυτοὺς ἐκακώσαμεν, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐξασαφεῖν ὀκνοῦντες. ἐπαινέσω τοίνυν διὰ τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τῷ γὰρ τρισκαιδεκάτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τὸν ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν ἐξεδέξατο. τὴν ἦ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας πρεσασίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου δ' χαλκίδος βασιλέως παῖς, τοῦ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν ἦ δωρεῖται μοίρᾳ τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. διδωσι ἦ καὶ ἰουλιάδα πάλιν δ' περαίας, καὶ κώμας τὰς πρὸς αὐτῇ τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος πράξεως.

ΤΑ ἦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπόδοσιν ἐλάμβανε. λῃστρικὸν γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ δ' ὅχλον ἤπατων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς κατὰ

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συὼ τοῖς ληστᾶς λαμβάνων, αἰφ- A
ρει, κ' ἐλεάζαρον τ' Δίναιε παῖδα, τ' συςησάμενον τ'
λῃςῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα. πίςιν γὰρ
αὐτῷ προτείνας ὡς τ' μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθῃ
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. κ' δήσας, αἰπέπεμπεν εἰς ῥώμην.
ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τ' ἀρχιερέα τ' ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τ' κρείττονος
προΐσασθαι τ' κ' τ' ἰουδαίων πρᾶγμάτων, μὴ τ' μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη πρὸς τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον πρὸς τ' καίσαρος πεμφθῆναι τ' ἰουδαίας ὀλίγοπον,
πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μετασήσει τ' συνεχῶς ὀχλη-
σὸν αὐτοῦ γινόμενον. ἑαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. κ' δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τ'
πιςότατον τῷ ἰωνάθῃ φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δώραν ὀνόματι, πείθει χρήματα δώσειν ὑπεχνούμενος,
ἐπαγαγεῖν τῷ ἰωνάθῃ τοὺς ληστὰς ἀναιρήσοντας. κα-
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δι' τῶν ληστῶν προ- C
χθείσης τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῷ
εἰς τ' πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, κ συναναμιχθέντες τῷ ἰω-
νάθῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνακδικήσου δ' τὸ φόνε μεμνη-
κότος, μ' πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν
ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσαὶ, κ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυ-
μμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀπή-
ρουν μέν τινας ἑαυτῷ ἐχθροὺς, οὓς δ' ὅτι χρήμασιν D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον κ' τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ κ' κατὰ τὸν ἱερὸν ἐνοίουν. κ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐ-
τόλμων, ἀδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. δι' τοῦτο
οἶμαι κ' τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπο-
στραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δ' ἱερὸν, ἀκ ἔτι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, κ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, κ δουλείαν ὑπενε-
γκεῖν σὺν γυναιξὶ κ τέκνοις, σωφρονῆσαι τ' συμφορᾶς
βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν ληστῶν ἔργα, τοιαύτης E
ἀποστάσεως ἐπλήρωσε τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, κ ἀπα-
τεῶνες ἀνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τ' ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα κ σημεῖα
τ' τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γιγόμενα, κ πολλοὶ πει-
σθέντες, τ' ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, κώλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ αἰγύ-
πτου κ' τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης F
εἶναι λέγων, κ συμβιβάζων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν
αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορεύμενον ἐλαιῶν ἔρκε-
σθαι, ἐνκρατῶς κείμενον ἀπέχει σταδίους
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς κελεύ-
σαντος αὐτῷ, πίπτει τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
δ' ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, κ μ' πολλῶν ἱππέων τε κ πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, προσβάλλει τοῖς πε- G
ρὶ τὸν ἀίγυπτιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖ-
λε. ἑξακοσίους δ' ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δ' ἀίγυπτιος αὐ-
τὸς διαδρᾶσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσαὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον παρώτρυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-
γοντες, κ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δ' κ τῶν καισάρων οἰκούντων
ἰουδαίων, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύνοικους περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτῷ βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύνοι δ' τὰ μὲν

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flāmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecùta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nō

XII.

XIII.

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem tur- A
rim Stratonis dictam à principio, quo tem-
pore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ
res pòst pervenit ad cognitionem præsidum,
correptíque ex vtraque parte tumultus auto-
ribus affecerunt eos verberibus, atque hoc
modo seditionem compresserunt aliquandiu.
rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per
contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui
tametsi inferiores quod ad facultates attinet, fe
rocientes tamen eo quòd plurimi Romanis B
per ea loca militantium Cæsarienses essent &
Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regere-
bant in Iudæos conuitia. deindè ad lapides
ventum est, ita vt multi vtrinque vel lauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen
fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus
non parentibus immisit armatos milites: mul- C
tísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac
modestiores sibi ipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus.
Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi
summi pontifices dissidere cœperunt à sacer- D
dotibus & primatibus Hierosolymitanorum
ciuium, singulíq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cóflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compes-
ceret, quasi vacante vibe magistratibus. In
tantum autem exarsit summorum pontificum
impudentia, vt auderent seruos suos in areas
mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus
decimas, aliquótque pauperiores è sacerdo- E
tum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Por-
cius Festus à Nerone missus est, primo- F
res Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedisséque omnino pœnas iniuriatum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus ab- G
rogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarũ omnium cauſæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienſes vbi cognouerunt quę scripta sunt, magis etiã pertĩtabãtur in seditionib.

ωδεὶ τ̃ ἡρώδην, ὡμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὼ καισάρεια, στράτωνος πύργον τὸ παράπαν οὐκ εἶναι, ἢ τότε μηδένα γεγονέναι τ̃ πόλεως τ̃ ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ̃ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἀρίστους τ̃ στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, ἢ τὴν παραχρὴμα ὕστερον κατάσειλαν εἰς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κ̃ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τ̃ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, ἢ δι' τοῦτο καταφρονοῦντες τ̃ σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν παρασκευῶντες. οἱ ἢ χρήμασι μ̃ ἡττώμενοι, μέγα ἢ φρονοῦντες ὅτι τ̃ τοὺς πλείστους τ̃ ὑπὸ ῥωμαίοις στρατευομένων καισαρεῖς εἶδον, ἢ σεβασίωνος, μέχρι μού τινος, ἢ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὠθεριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς ἀμφοτέρωθεν ξωθλιῶσαί τε ἢ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὴν ἰουδαῖοι. φῆλιξ ἢ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ χωροῦσαν, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους ἢ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. πολλοὺς μὲν αὐτ̃ ἀπέκτεινε, πλείους ἢ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τ̃ ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ ἢ τ̃ ἰουδαίων ὑπερεκέστεροι, ἢ προσεύχοντες κ̃ τὴν ἀξίωσιν δόντες ὠθεὶ ἑαυτ̃, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοῖς στρατιώταις ἀνακαλεῖσθαι τὴ σάλπιγγι, ἢ φείσεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτ̃ ὁμοίως τε μετάνοιαν ὑπὲ τοῖς πεπραγμένοις, ἢ φῆλιξ ἐπείσθη. κ̃ τοῦτον τ̃ καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι ὠνόμασται ἢ ἡ ἀπέστειται ἢ ἢ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τ̃ πλήθους τ̃ ἱεροσολυμιτ̃, ἕκαστός τε αὐτ̃ σῖφος ἀνθρώπων τ̃ θρασυτάτων ἢ νεωτερισῶν ἑαυτ̃ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. ἢ συῤῥάσσοντες, ἐπακολουθοῦσί τε ἀλλήλοις, ἢ λίθοις ἔβαλλον. ὁ ἢ δηπλήξων ἦν ὠθεὶς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφορματόπολει, ταῦτα ἐφράσετο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη ἢ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια ἢ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅπὶ τὰς ἁλῶνας τοὺς ληψομένους τὰς τ̃ ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας, ὥστε συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τ̃ ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ὕτως ἐκράτει τ̃ δικαίᾳ παντὸς ἡ τ̃ σθασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου ὅπ ἐπέμφθη, ἢ περὶ τ̃ σικαρίων.

ΠΟρκίῳ ἢ φήστῳ ἀφαδόχῳ φήλικι πεμφθέντες ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τ̃ τὼ καισάρειαν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὼ ῥώμην ἀναβαίνουσι, φήλικος κατηγορεσῶντες. ὥστε πάντας αὐτὸς ἐδέδιει τιμωρίαν τ̃ εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων ταδελφᾷ πάλλαντι ἐδεκαλέσατο συνεχώρησε, μάλιστα ἢ τότε δι' ἐκ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. ἢ τ̃ ἐν τῇ καισαρείᾳ ἢ οἱ πρῶτοι δύο σύεσι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς ἢ ὄντι ἦν τῷ νέρωνος, τάξιν τὼ ὅπὶ τ̃ ἑλληνικῶν ὑπηρετῶν πεπισμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι ἐπιστολὰς τῷ νέρωνι αὐτοῖς ὑπηρετεῖν ἀκυρῶσαι τὼ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ἢ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὼ ὑπηρετῶν. αὕτη τ̃ ἔθνει ἠμβλ τ̃ μ̃ τοῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι ἢ οἱ κ̃ τ̃ καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γεγραμμένα πρὸς τοὺς σύεις, σάσεως μᾶλλον εἶχοντο,

μέχρι

μέχει δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν A
ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κωθῆναι, τῆς κώμης ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν
ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῆς περσῶν ἀκινάκαις,
δικαίως δὲ καὶ αὐτὰ παρὰ τοῖς ῥωμαίων σίκαις καλουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιρούντες. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἐπα-
μνήσθημεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν δὴ τὴν δυ-
σέβειαν συρρέοντων, οἷς βεληθεῖσι ῥᾳδίως ἐπίσφαττον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, δηλαδὴ τὰς κώμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει δὲ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν δηλ
τοῖς ἀπατηθεῖσι διά τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένοις, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴν
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
φκοδομήσατο μεγάθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλιον
ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῆς ἀσαμωναίας παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις
τὴν πόλιν ἐπιτερπες ἄτιλον παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμε- D
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφώρα καταπείμενος τὰ κατὰ
τὸ ἱερὸν θεασόμενα. ἐστὶ δὲ θεασάμενοι τῇ ἱεροσο-
λυμιτῶν οἱ θεοῦχοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐπὶ γὰρ ἰδίῳ
πάτριον ἐδὲ νόμιμον ἦν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. εἶχον οὖν
ἐμπίεσουσι δὴ τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἰδίᾳ ἐν τῷ ἔ-
σωθεν ἱερῷ τεταγμένη θεὸς δύσιν. ἐπὶ μέσου δὲ τοῦ βα-
σιλικοῦ στοᾶς τὴν ἄποψιν εἶδε οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τέμνετο, ἀλλὰ καὶ τὰ δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξω- E
θεν ἄσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. δὴ τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτι
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὲ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθιδρεῖν. οἱ δὲ παρακάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, χρὴ γὰρ ἀκωλύτως καθαρευόντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ δεξάμε- F
νος αὐτοὺς, καὶ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ
καὶ συνεχώρησεν ἅπασι ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ἐᾶν τοὺς ἰουδαίους δη-
θεῖσα χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπι-
έναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῇ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δί-
δωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferociſſimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persicis, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificarum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio. XV.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτ'ου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Καῖσαρ δὲ πέμπει ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν πελδτὸν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφεῖλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὴν ὁμώνυμον τῷ πατρὶ ἔδωκε, τὸν δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἁπάντων, δυστυχέστατον γενέσθαι,

Caesar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missíque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidiéque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abiiciebantur inedia. Ac si arij die festo qui tum superuenerat noctu vibem ingressi viuum cèpebant scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impensis magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsum ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

XVI.

ὤντε γὰρ ἔχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ πρεσβύτερος τ' ἡμῖν ὅπι πλεῖσον ἀπολαύσας, ὅπερ ἀδύνατον σωέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον, καὶ τολμητὴς δ' ἀφρόντας. αἵρεσιν δὲ μετῆει τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ ὢν τοιοῦτος ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν φῆσον, ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι εἶναι τήν τε πόλιν ἐν τοῖς νόμοις ἀκριβεῖς, βαρέως ἔφερον ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ὅπως εἰλῇ τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῷ καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη τῷ Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξάντα μῆνας τρεῖς, ἱησοῦν τὸν τοῦ δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς τοῦ τὴν χώραν εἰρήνην ἔχειν, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέραν, ὅτε μέγα φρονοῦντος δύναται καὶ τὰ τῶν ἱερέων πολιτῶν δυνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρᾶς, ἰδὼν δὲ χρημάτων πλῆθος. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δῶρα ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτε τὰς ἅλωνας πορεύοιντο δύναι τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵτε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τοῖς δεκάταις θρεφομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν, λοιμῆς δίκην. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, παῖς δὲ ἦν οὗτος ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἀπήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μεῖζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τοῦ ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρουῦντες ἀπέλυον, πρὸς τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γινόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς ἐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκουν. καὶ τοῦτον ὃν τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θυρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ἀγῶσι κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον δὲ ἐδίδου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν ἀν- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ἢ τῷ ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρῷ δεῖν πάντα τ' ἀ βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος ὧν αὐτῷ ἀφ' ἁπλῆς ὑπο-
κόπων ἤυξετο, ἅμα τὸ ἀφειμένον τὰ ἐκείνων, ξένῃ
πόλει κοσμεῖν. λαμβάνῃ ἦ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, ἢ
διαδοχὴν ἀ ἀρχιερωσύνης, ἀφ' ἧ βασιλέως, Ἰησοῦ
ἀφελομένῳ τ' ἢ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο φάσις αὐτῷ πρὸς
ἀλλήλους ἐγίνετο. συνήματα γὰρ τῷ θρασυτάτων ποιη-
σάμενοι. πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῷ βλα- B
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ἐφερέτο ἦ αἰσία τῷ πλούτῳ
πρόθυμος τοῖς λαμβάνειν ἑτοίμοις. κοτόβαρος ἦ,
καὶ Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνή-
γον. γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τ' πρὸς ἀγρίπ-
παν συγγένειαν, δυνάσται τυγχάνοντες, βιαιοι ἦ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῷ ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μᾶλλον
ἢ καθ' ὃν συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, πρόπτω- C
των πάντων ὅλη τὸ χεῖρον. ὡς ἦ ἤκουσεν Ἀλβῖνος Φλό-
ρου ἀπὸ γένους γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρέχεσθαι, πρόσταγμα
τοῖς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ πρόδηλοι θανα-
τοῦν ἄξιοι, τούτους προστάξειν ἀναιρεθῆναι. τοῖς ἦ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ἕτως
ἡμῶν φυλακὴ τῷ δεσμωτῷ ἐκαθάρθη, καὶ χώρα ἦ D
λῃστῶν ἐπληρώθη. τῷ ἦ λαϊκῷ, φυλὴ δέ ὅτι αὕτη, ὅ-
σοι πρόσθεν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ὁθόνης τοῖς ἱερεῦσιν ὅπλο-
ζέσθαι λινοῦ στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτῷ τοῖς ἀρχῆς
χρῄοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεσθαι, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ἀ ἀνήμερτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῷ εἰς τὸ συνέδριον ἐπιχωρούσης, συνεχώρησε τοῖς
ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένοις τὴν πρότερον ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινοῦ οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τ' φυλῆς λῃτουρ-
γούντος κ' τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα ἦ ἰδίᾳ σπουδῇ ταῦτα
τοῖς παρ' ἑαυτοῖς, ὧν ἐβεβαθέντων, ἐκ τοῦ μὴ ἐκεῖ
δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη ἦ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεστο ἐπ-
τὼν οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
ρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς
ἐσομένους, διὰ τὸ τοῦ ναοῦ ἐκ τῆς κ' τὸ ἱερὸν ἐρ- F
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀπόθετα διὰ τ' ἐκ
ῥωμαίων φόβον ἔχειν ἐθέλων, προνούμενος ἦ τῷ
τεχνιτῷ, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσανεῦσι βου-
λόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τ' ἡμέρας ἐργάσαιτο,
τ' μισθὸν ὑπὲρ ταύτης δίδοιτο λαμβάνειν, ἔπεισεν τὸν
βασιλέα τ' ἀνατολικοῦ στοᾶ αὐτῷ ἀναλῦσαι. οὗ ἦ ἡ στοὰ τῷ
μὲν ἔξωθεν ἱερῷ, κειμένη ἦ ἐπ' φάραγγι βαθείᾳ, πε-
ντακοσίων πηχῶν τοῖς τείχοις ἔχουσα, ἐκ λίθων ἦ τετρα- G
γώνων κατεσκάσατο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ-
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ ἦ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος τ' βασιλέως πρώτου δημοσίᾳ τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
βασιλεὺς δέ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τ'
ἐπιμέλειαν τ' ἱερῶν, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τ' κα-
θαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ ἦ τ' κ' σκευὴν, ὅτι ἦ τῆς
στοᾶς ταύτης μᾶλλον, χώσας τε γὰρ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δέησεν, ἠρνήσατο μὲν πρὸς τοῦτο
δημόσιος. κατασορέσας ἦ λευκῷ λίθῳ τ' πόλιν ἐν

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositò priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem curius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet; non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatu abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum a Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. seque illic ō ificē

A σκώλυσεν. ἐπὶ τούτῳ ὁ τοῦ γαμαλιήλου τὴν ἀρχιερωσύνην
ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν
καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἐπὶ ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρ-
χήν. ἀναγκαῖον δ' εἶναί νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ
προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἄρ-
ξάμενοι, καὶ πόσην ἔχουσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν,
καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς.
πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωυσέως
B ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δὲ
ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦς, καὶ ἀπ' ἐκεί-
νων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τιμὴν ἅπασιν.
ὅθεν καὶ παρεῖσθαι δεῖ μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην
λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρῶνος, ἑτέρου δὲ γένους
ὄντα βασιλεῖς ὧν τύχη τοῦτο διαπράττεται τὴν ἀρχιερωσύνης.
ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος ὡς ἐ-
φαμεν τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ
τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρ-
χιερέως ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων καὶ τὴν ἔρημον
C ὅτι τοῦ μωυσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἱστάσης, ἕως
μωυσῆς τοῦ θεοῦ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουν-
δαίαν ἀφίξεως, ἐνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν
ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαν ξισκαίδεκα. τὸ δὲ πρῶ-
τον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον,
ὕστερον δὲ, καὶ ἔτι καὶ νῦν ζώντων διεδέχοντο. οἱ δὲ πάντες ξι-
σκαίδεκα ἔτη τοῦ δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι
D καὶ διαδοχὴν τοῦ τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς
ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ
μοναρχία, βασιλέων δὲ ζῆτημα γίνεται δὲ τοῖς ἐπὶ ἀενθμὸς
ὧν ἦρξαν οἱ ξισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες
ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωυσέως ἀγόντος μέχρι τῆς
τοῦ ναοῦ καθιδρύσεως, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱερο-
σολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη ἐννεακαίδεκα μετὰ τοὺς ἑξακο-
σίους. μετὰ δὲ τοὺς ξισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέ-
κα καὶ ὀκτὼ τῶν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος
E βασιλέως ἐν ἱερουσολύμοις αὐτῶν διαδεξάμενοι, μέ-
χρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς
στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ
ἔθνος ἅπαν εἰς βαβυλῶνα μετῴκισε, καὶ τὸν ἀρχιε-
ρέα ἰωσεδέκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος
τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ὅτι, μη-
νῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἐν αἷς βασιλευομένων ἰουδαίων.
μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα ὑπὸ
F τῶν βαβυλωνίων χυομένης κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς
ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅπως τὴν οἰ-
κείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖρα.
τότε δὴ τῶν ὑποφευγόντων αἰχμαλώτων ἐκεῖσε ὁ τοῦ
ἰωσεδέκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ
οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βα-
σιλέως ἀντιόχου τοῦ δυπάτορος ἐπολιτεύοντο δημο-
κρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. κρατῶν δὲ
ἀντίοχος ὁ προσηγορευμένος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ λυ-
σίας, τὸν ὀνίαν ὃν μενέλαος ὑπέκλεψε, παύουσι τῆς
ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν ἐκ βερσίᾳ, καὶ τὸν
παῖδα τῆς διδαχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἀχι-
μον ἀρχιερέα γένους μὲν τοῦ ἀαρῶνος, ὡς ὄντα δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. διὰ τοῦτο δὴ καὶ ὀνανίας ὁ τοῦ τελευτηκότος ὀνίου ἀδελφὸς ὁμώνυμος τοῦ παρεῖ φυγόντος εἰς αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τοῦ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὸν ἡλιοπολίτην τόπον διαμαθόντας τοῦ θεοῦ ναὸν παραπλήσιον τοῦ ἐν ἱερουσολύμοις αὐτοῦ ἀρχιερέα

κατα-

καθαρῆσαι. ἀλλὰ φεὶ μὲ τὸ ἱερὸ τὸ κατασκαφὲν ἔτος A
ἐν ἀγύπλῳ, πολλάκις εἰρήλωσαμβμ. ὁ ἢ ἰάκιμος ἔτη ξία
τ' ἀρχιερωσύλω καταχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο ἢ
οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλουσεν ἡ πόλις ἀνιαυτοὺς ἑπτὰ
χωρὶς ἀρχιερέως ὄσσα. πάλιν ἢ οἱ τ' ἀσαμωναίμ παί-
δων ἔκγονοι, τ' φεοσασίαν τὸ ἔθνους πισθέντες, &
πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίς ᾶ-
σιν, ὃς ἦρξεν ἀνιαυτοῖς ἑπτά. τελευτήσαντος ἢ ἐξ ὑπόβε-
λῆς αὐτῷ, κὴ ἀνέδρας τ' υἱὸ ξύφωνος μηχανηθείσης B
ὡς αἰωτέρω φῦ φεφειρήκαμβμ, λαμβάνει τ' ἀρχιερω-
σύλω σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ. & τοῦτον ἢ δόλῳ φῶ
συμπόσιον υἱὸ τ' γαμβρὸς διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς
ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καθεχόντα τ' ἱερωσύνλω πλείονα τῶ-
δελφῦ χρόνον ἀνιαυτῶν ξιάκοντα ἓν ἔτος δ' τιμῆς ὑρ-
κανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηρῳὸς, ἰῶδα τῷ κὴ ἀρι-
στοβύλῳ κληθέντι τλὼ δεδοχλὼ καταλιπών. κλη-
ρονομεῖ ἢ κὴ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτή-
σαντα, τλὼ ἱρωσυλίω ἢ καθεχόντα μετὰ βασιλείας. C
κὴ γὰρ δέδημα φεσέθετο φρῶτος ἰώδας ἀνιαυτὸν ἕνα.
βασιλεύσας ἢ ὁ ἀλέξαρδρος κὴ ἱερατεύσας ἔτη εἰκο-
σιεπτὰ, καταφθείρει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ
καταστήσας τὸν ἀρχιερατευσόμενον ὑπερέφας. ἡ ἢ
τλὼ μὲν ἀρχιερωσύλω ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ ἢ
τλὼ βασιλείαν ἀνέα ἔτη καταχοῦσα, τελευτᾷ
τὸν βίον. τὸν ἴσον ἢ χρόνον τλὼ ἀρχιερωσύλω ὁ
παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον D
αὐτῆς πολεμήσας φεὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβου-
λος, κὴ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τλὼ ἀρχλὼ, αὐ-
τὸς ἢ ἐβασίλευσε, & ἱεράτευσε τὸ ἔθνους. ἔτει ἢ ξίτῳ
τῆς βασιλείας, κὴ φεὸς μησὶ τοῖς ἴοις πομπηΐος ἐλ-
θὼν, & τλὼ τῦ ἱεροσολυμιτῦ πόλιν κῆ κράτος ἐ-
λὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμλω μῆ τῦ τέκνων δήσας ἔπεμ-
ψε. τῦ ἢ ὑρκανῦ πάλιν τλὼ ἀρχιερωσύλω ἀποδοὺς, E
τλὼ μὲ τὸ ἔθνους φεστασίαν ἐπέξελθε, δέδημα
ἢ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε ἢ φεὸς τοῖς ἀνέα τοῖς φρώ-
τοις ὑρκανὸς πᾶσαφα κὴ εἴκοσι. βαρζαφάρνης ἢ, κὴ
πάκορος, οἱ τ' παρθυλιῶν δυνάσαι, δέβαιτες τ' δύ-
φεράτλω, κὴ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ
παρέλαβον, τὸ ἀριστοβύλου ἢ υἱὸν ἀντίγονον, κατέ-
στησαν βασιλέα. ξία ἢ ἔτη, κὴ ξεῖς μιῶας ἄρξαντα
τοῦτον, σύσιός τε & ἡρῴδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτώ-
νιος ἢ αἰτίλεν εἰς τλὼ αὐτόχειραν ἀναχθέντα. τλὼ ἢ F
βασιλείαν ἡρῴδης φῶ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἐκέτι
τοῖς ἐκ τὸ ἀσαμωναίμ γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς,
ἀλλὰ πισὶν ἀσήμοις, κὴ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι, πλλὼ
ἑνὸς ἀριστοβύλου τλὼ τιμλὼ ἀπένεμε. τὸν ἢ ἀριστό-
βουλον ὑρκανῦ τὸ υἱὸ πάρθων ληφθέντος ἔτι νέον ὄντα
καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτῦ συνῴκησε μα-
ριάμμῃ τλὼ τὸ πλήθους φεὸς ἑαυτὸν θηρέμενος δύ-
νοιαν, δέα τ' ὑρκανῦ μνήμλω. ἔπα φοβηθεὶς μὴ φεὸς G
τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, αἰτίλεν αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πνιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, κα-
θὼς ἤδη δεδηλώκαμβμ. μῆ τοῦτον ἐκέτι τοῖς ἐκγόνοις
τῦ ἀσαμοναίμ παίδων τλὼ ἀρχιερωσύλω ὑπεδυ-
σεν. ἔφεξε ἢ ὁμοία τῇ ἡρῴδῃ φεὶ τ' καθαρσίως τ' ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτῦ, & μῆ τοῦτον τὸν
ἀρχλὼ ῥωμαῖοι τ' ἰουδαίων φῆλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῦ ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι
τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, κὴ τλὼ πόλιν πῖτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος ἢ
τούτων ἔτι φεὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες ὡν αὐτῦ ἐπολιτεύσαντο ὅτι τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo genere oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios xxiii. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his A penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudeos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit B calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil si- C bi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus; adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam coge- D rentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel per- E pessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab F Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia securi autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo, G

Ἐπὶ δὲ ἀρχελάου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μοῖρα ἦν τὰ τέτων πολιτεύειν, ἀριστοκρατία μὲν ἐπὶ πολὺ ἡ πολιτεία, τιμὴ δὲ προσῆν τῷ ἔθνει οἱ ἀρχιερεῖς πεπίστευντο. ἐφ' οἷς μὲν οὖν ἦρξαν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφαλ. Θ'.

Ὡς φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πολλὰ διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς εἰς ἀπόνοιαν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

Γέσσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσχεν πομπήιας ὁ νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὅπου γὰρ τὴν ἐξουσίαν ἐλάμβανε κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς διερρήδην ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὲν παντάπασι κατάφωρος οὐκ ἦν. γέσσιος δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ἀδιαλείπτου μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. διὸ γὰρ ἄτιμητος πρὸς ἔλεον, παντὸς ἦν κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλείστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐποίουν, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὅτι τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπίστευκότες. ἐπὶ τοῦτο μέτριον ἀλλ', ἀλλ' οἱ δυσχερεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῆς λῃστῶν μυριάδας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῆς ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε ἢ πρὸς τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικοῦντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δωδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς ἐντυχεῖν ἑλομένοις ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσομαι δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μεθ' ἃ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος βασιλείας, πρὸς ἅπασι συμβεβηκόσιν τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὴν ἀγωγὴν, καὶ πολιτείαν, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πάντα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μετ' ἀκριβείας συντεταχέναι, παρῆκα δὲ πεπίεσμαι, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γινομένων. ἀπλανὴς δὲ φαίνεται, καὶ τὴν τῶν βασιλέων διαδοχὴν, τὰς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶντε δυνασείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι τῶν πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελλόμενος τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη τὴν τῶν προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς αὖ ἕτερος

ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὰ πραγματείαν ταύτην ἅπασαν ἀκριβῶς εἰς ἑλλάδα ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογήσω τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτὴν καὶ τὸν ὁπιχώριον παιδείαν ἐξενεγκεῖν.

καὶ τὴν

καὶ τῆς ἑλληνικῶν ἢ γραμμάτων ἐπαύδασα μεταχεῖν, τῷ γραμματικῷ ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τῷ ἢ ὠδὲ τῷ φθορᾶν ἀκρίβειαν, πάτριος συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνως ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτου ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ βαρβάριζμα, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας θέλουσιν, μόνοις ἢ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοὺς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων ὠδὲ τῶν ἄσκησιν ταύτην, μόλις πινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆς πόνων τὴν ἐπικαρπίαν δρέπεσθαι ἔλαβον. ἴσως ἢ οὐκ ἂν ἐπίφθονον ἡγοῖτο, ὠδὲ ἢ ἡγοῖτο τύμου, ἢ ὠδὲ τῆς κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις ἢ καταπαύσω τῶν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι ὠδὲ ἐλειλημμένοις, ἐξ ἢ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ ὠδὲ ἐθέλω, ἐπανήσω πάλιν, τὰ τε πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἣ πεντεκαιδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς Δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ ἢ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστῷ καὶ ἕκτῳ. ὑπέρθεμαι ἢ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς Ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βίβλοις ὠδὲ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ ὠδὲ τῶν νόμων δι' ἃ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ ἢ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non sine profectu dedi operam, quamuis exquisitam pronunciandi rationem assequi per patriam consuetudinem nō licuit. nostri enim homines nō suspiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod studium profanum apud eos habetur & seruis commune cum ingenuis. solos autem sapientes suo suffragio pronuntiant, qui legis & sacrarum literarum tantam assecuti sunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni successit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortassis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, gestísque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt, qui vel attestari possunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehensa viginti vo. luminibus, versuum verò sexaginta millibus. C Quod si Deus concesserit, compendio rursum referam belli casus, & quæ nobis in præsentem vsque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæsaris, ætatis verò meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam scripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque essentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aaron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.i
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110.c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonius Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa urbs 241.c
abemerigus Isaæ suam filiam dat uxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Ieboslhum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum* ibidem. *transfert regnum ad Davidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gessura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & capillaries quales, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *populares auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Salomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Saule scientia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Davide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur à muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra debiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisaus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabæum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam & Dei verum cultum instituit* ib. *hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chaturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præciduntur* 310.e
Achan furtum committit 137.c *plectitur* 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, bellóque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellæi filius apud Davidem manet 237.f

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
Acmes Iuliæ familiæ dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrius Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e. 366.e. 381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.h
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b. 1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f. 895.g
egyptus vnde nomen acceperit 1045.f
elius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
emilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
emilius Regulus Corduben. 653.c
eneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
eoles populus 13.c
erariæ quis inuentor 7.d
eris genus auro preciosius 222.d
acinaces Persicus, qualis 697.a
eta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
eternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
ethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
athiopas ab Aegyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f. 366.c
agita Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè excepitus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendi principatum 670.d
peruersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680. & 793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906. 907. 913
Agrippæ filius Agrippa 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio auctor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b.
nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus ei 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatu succedit aliàs Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexãder alabarcha mutuas pecuniã Agrippæ

Agrippa 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a. Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
Alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.e
rebellans Romanos quot quot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri ficti vita actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumnijs oppressus conijcitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumnijs vrgetur ab Euricle aliisque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Berytj, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius venefici; accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula conijcitur 756.b
accusatur 759.3
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit æstu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammai vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phaselj filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
isdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583.b.223.f
inbetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisai 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744.c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153.d. eorum rex captus & occisus 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæū concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amares filij quomodo Ioannem Gadidum interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 632.c
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copijs præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d. occiditur à Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paterna necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amatha 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b.per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
amesses regni terminus ibid.
amiaz Achaz fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f. 158.d
ammanitarum contumelia in Danidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f.excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 398.a
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiatur Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
ammon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227.d

amorei cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis terminis ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
reſtituitur ei 511.a
ananias Maſbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſephoſe opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionatha filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudeorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 816.f
apparatum belli rurſus amittere noluit 829.a
milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebrate ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.eo priuatur 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b exercitum ducit in Hebræos 203.f. 206.d
andromacho amicitiã renunciat Herodes 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilei & Aſinai Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. per totum
animi vnde certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 682.c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteij interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accuſat Ceſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 461.d
reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c
& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510.e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729.d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vinciẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium electum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucero & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudeam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudeam affligerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemius Vespasiano in auxilium miserunt bina millia pedestrium, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.a
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur eiusque 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 761.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudææ à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius auctoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynastia & procuratio Iudææ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula promouet 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samaritæ Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparauerunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.c
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b.propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f.eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumnia & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta fictus fabulam tragicam de Iudæis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazæorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appolloni Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sanciatur 672.e
apsanes Iudeis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deiicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudææ 469.c
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudæam deuastantium sæuitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera pastefaciunt, aurémque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.e
arca Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quanterum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arclipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608.c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a accuſatur apud Auguſtum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f
accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœlesſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudæa infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolica hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcẽs pulcherrimus 514. d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
Ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f
vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis liberi qui 762.a.793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis fil. dominijs multis donatus à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſeuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur phillelen dictus 455.g. primus diadema regium uſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſineo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373.b. accuſat vxorem & diuerſit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanem in ſummo habet honore 375.a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259.c
arterius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95.g
aruæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 367.b
aſamonis montis Galilææ ſitus 818.c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zareo Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 851.a. eius ſitus ibid.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arcæ attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananea 142.a
aſiæ quingentæ ciuitates vni rectori & conſuli Romano parere 806.g
aſineus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſoſra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus repletus cadaueribus. 890.a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891.b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſphenatis prodigium & interitus 661.d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familia quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701.a
aſſaracoldas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.a
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni terminus 1040.b

assuras, Assarij 14.f
assyriorum imperium quando dissoluturum fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
atheniensibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienses religiosissimi credidi 1068 c. *scriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit tam victorem 742.f
athronges vel athronges pastor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiscitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adadoci muneribus mittitur ad Elisæũ, vnde se regem futurum cognouit 306.b. *contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, à quo pacem redimit Ioasus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emesenorum rex Agrippæ iunioris sororem duxit 693.b
azotum pestis propter arcam detentã inuadit 169.b
azotum captum & concremnatum 436. b
azymorũ festiuitas restauratur 323.d
azymorum festiuitatis institutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid significet 12.c
babylon locus cur sit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri potestatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris institutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos persequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Baccavicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur frustra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis sæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis mensura 259.a
baonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodestes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *sacerdotes eius vniuersi sublati ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamũ ad Israelitas execrandum mittit 111.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum consilium dat Madianitis* 114. e
balsamus vbi nascatur 270.f
balsamum vbi proueniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias satellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thammus occisores Iaboßthi supplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Israelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
barasa expugnata concremata 417. c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris castellum, postea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. *regnum occupat ibidem*
basanæ smoietas à Gimone propheta grauiter carpitur, sed frustra, regnúmque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 781.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batiby dictum 639.c
beelsephon ciuitas 65.c
begabri Idumæa vicus 890.e
beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum sors in Cananæa 141. e
beniamitæ post Iesu ducis mortẽ quieti & agriculturæ student 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vsque ad sexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus restituta* 146. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Costobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. *fit exosa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices supplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
berosus Chaldæus de astronomiæ & Chaldæorum philosophia Græcè scripsit 1043. g. *eius historiæ verba & compendium de Iudeis* 1044. a. *Græcos scriptores taxauit ibidem*
bersabe, ciuitas 288.d
bersabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nata 678.b
Berzellæus quantis beneficiis inuerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Beſarra oppidum 1007.e
Beſelel architectus 88.e.98.e
Bethſemmathe vxor Eſau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid ſignificet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethſama vicus 170.g
Bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana ciuitas 141.g
Bethſuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
Biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna veſtibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Clau. Cæſaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vſus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere cœperit 1034.e
Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902.c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium tranſugit 902.a
Cadeſa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam ſeu mediam regni partem dedit ib.
eius promiſſio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno annexas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746.e.747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumelia in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibidem.
cæſennius Paetus rector Syriæ 974.a
cæſennius Paetus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſonia iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619.c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem, e
caij litera ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calide ad Baias 638.e
Calide ad Emmauntem 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
deſignatur Cæſar à Tiberio 635.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
qualis fuerit ingenio 641.b. 643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſeuitia, & diuini honoris vindicatio, inſaniæque tum conuiuatio in ipſum, & eius interitus 652.vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana ſeu Canatha 742.e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.a
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
capharſaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carræ, Meſopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus delicię Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caſpiæ portæ 625.a
Caſſius Charea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
caſſius quæ geſſerit in Iudæa 476.a
affligit Iudæos 489.b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cæſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728.
per totum, occiſus 729.e
caſtor rerum iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libya Pentapolitanis rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a.

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
qui Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizæi Hebr. in libertatem restituti 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Charea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi populus 14.g
chaldeorum consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terræ præstantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oziæ fil. copias Cleopatræ præficitur 452.g. moritur 458.e
cherubeis quid sint 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insula ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiecit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalonem 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchaves idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243.a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19.e. 21.c.
cisus Saulis pater 174.e
citharæ quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primus instituerit 7.c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortiũ 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexãdro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434.e
cleopatra Marc. Antonii in sui amorem pertrahit 491.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988.d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f. 742.a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur 524.e. 745.f
clitius Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.828.e
cluuius 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensium ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
connubialis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
corea, loci nomen 718.e
core seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 536.f
costobarus Idumæa Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliare parat 478.e cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis eruditebantur 1072.a
ctesiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses cõstituitur 690.d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuspius Fadus Iudæorũ regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidy locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaelis filia 638.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæa, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa tẽpli eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 356.b

D

Dabarateni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1000.c. 822.a. 992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinē & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim edificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitæ à Chananæis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.x
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.&.f
commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamū cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharā 186.e.187.a ei magnanimitas 188 b. victoria de Goliatho 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde aliò atque aliò ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulem effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei amba vxores captæ 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. à dominorum ſuorum occiſores punit 211.d.216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thanonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 223.e.224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum. ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabeo 238.c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis inſtigendis peſtem eligit, & Oromne aream emit 244.e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat. filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibi. e. 246. b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Danidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g.251.a
expirat ac ſepelitur, maximiſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & qui eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimæ datæ 18.e.18 f.109.a
Decius Mundus quantum in ſæmeru in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Iannæum ſuperat 460.b. 461.a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ibi.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis liberius Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g
clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 32.e
Deus Galilæorum cladem Romanis dominabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſideret 4.b
diglath quid ſignificet 5.a
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.a
Dina Iacobi filia 31.b

ſtupratur, quapropter Sicimite vniuerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſeis interficitur 716.f
Dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.e
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b occidit Abimelechum pontif. 196.f
Doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
Domitiano Germani ſubriciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adæquitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, viroſque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Dora ciuitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d.766.b
Doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de ſupplicijs antiquiſſi. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſius Agrippæ filius 628.a
Druſius Neronis filius 629.634.e
Druſius turris 536.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e. 366.e. 381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. Gamala occiſus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius ſoboles tollitur per Zamarem 284.d.& e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab Elephanto conſoſſo opprimitur 420.c
Eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. priuatur pontific. ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g
reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
Eleaz. Semæi facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ 990.g. 991. 992. per totum
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
Eleutherus fluuius 741.b
Elentheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b. 88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
Eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium tam factum Ægyptijs 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e occiditur 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patris ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286.a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
Eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphatiium ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. filij eius ſcelerati 165.a exitium ſuum cognoſcit 166.a ipſius & filiorum mors 166.d.& f.
Eliſeus prophetæ donum accepit, & Eliam comitatur 289.a vaticinatur & aquam ſuppeditat Ioramo Achabi filio 301.a viduam à debitis liberat 302.d Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d. 303.a famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d Adado mortem indicat ibid.e Ieum vngit regem Iſraelitarum 308.b Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e vita defungitur 315.g cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona ſacerdotalis 84.a
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à ſicarijs inuaditur 887.f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur propatre Ioſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremita Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epierates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib.e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaïæ præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. obiurgat eundem propter thesauros Babylonijs monstratos 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium depranatum 996.c
esaui natiuitas 26.d. uxores 27.a
circumuenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconsiliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f. 368.a
quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit, mortuúsque sit 368. 369.370. per totum.
Esconputeus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b
ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem.
Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e
impetrat Iudæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de anima diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuersum collegium 788.d
Etheus Gitthæus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid significet 5.b
eius lapsus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euila 14.b
Exodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraïcè nesciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e. 759.f
euthychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ 633.a
eutychus, auriga Caij Cæs. 672.a
excæcantis aliquem pœna 128.c
eZechielis prophetia 335.f
ezechias Achaze filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot.
Palæstinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in summam adactus desperationē Esaiam implorat 329.d
posteritatem à Deo exorat 331.a
moritur ibid.f
eZechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 555.e
fati potentia nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelū vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
festorum descriptio 92.f.93. per tot.
filij contumaces & proterui in parentes quomodo multandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d contra Massadam militem mouet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
fleri nouus dolus & asperitia in oppressione Hierosolymorum 802.f
mendacium apud Cestium 803.per totum. vide Gessius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris uxorem ducere prohibitus 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse sciauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

Gaba, quid significet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur sic vocata 832.f
gabaenarum iniuria in uxorem Leuitæ & quomodo ea propter multati 147.148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iosua 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c eius gesta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara restaurata 720.f
gadarę optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gadæ natiuitas 30.g
& filij septem 52.c
gadus propheta Dauidi vnus è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, prodit à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæa & regionis trans Iordanem quanti reditus fuerint 781.g
galilæa minor quæ 832.f
galilææ vtriusque descriptio ibid.
calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 818.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphe occisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
gallię motus 890.b
gallię bellum desijt ibid.
gallię situs descriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
excisa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
gamalenſium cades à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit a b Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146. a
gazei à Iamnæo obſeſſi captique 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869. d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubdantur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14 per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraseni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitoly collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſa ibid.
gerſus Moſis filius 61.e
geſſius Florus Iudeæ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
anaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arami filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimen propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccēditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripiuntur, prædaque popularibus conceditur 828.per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549. c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius somnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramı Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadæ 312. per tot. & 313.a
gracorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & hesi nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1033.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorū legiſlatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077. & ſeqq. per totum. eorum legiſlatores poetis poteſtatē dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecataeus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatombæi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Lxuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helenæ Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennium Capiſo procurator Iamniæ 630.c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e

Hermogenes Graecus Iudaeorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippae frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiamque cum aliis praedonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob eadem exosus dicit causam 484.b
praficitur Celisyriae 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
uxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur usque Romam 498.d
rex Iudaeae à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose seruatus bis 505.c.& f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretae infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Caesarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem uxorem interficit & magnificè donatur à Caesare 529.a. 530.b
necata à se uxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cedem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d. 532. 533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami urgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Caesaream condiderit, & à Caesare sit muneratus 539.b. 540. 541
salutat Agrippam 54c.b
extruit templum Caesari, & tributorum partem subditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Senio magnificat 541.b
templum nouum edificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nouam 549.f
nauigat ad Caes. & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámque honorat 548. 549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Caes. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum recludit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllaeo iniquè accusatur apud Caesarem. 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse uxores habuerit & sobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in vincula conicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598.b
vim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.e
testamentto eius confirmato quantum filiis ipsius patrimonium superfuerit 611.e
praficitur Galilaeae, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à malemolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriae 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731. 732. aedificat, & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem vlciscitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat sibi Iulium Caes. 745.b
aedificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747. 748. & seqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filiis duob. & uxore 749.f. 750. 751. conciliatur filiis 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Caes. & Berytj 760.c. occidit 761.f. 793.g
occisorum liberis prospicit 762.e
quot uxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum conturbatur dissidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g. 772. a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e. 988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarchasit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretae superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
qualis fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Caesare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum ore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
Herodias Agrippae soror, Herodis iunioris uxor 616.b
odio prosequuta fratrem se suumque maritum in exilium coniicit 638.g. 649.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b. 732. 748.e
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris arguitur 279.a
Herodotus Halicarnassaeus Iudaeorum gentem non ignorauit 1047.a
Heroum oppidum 51.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan praedium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiae prophetae vaticinium & epicedion Iosiae conscriptum 335.f.& seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem coniectus torquetur 319.c
in caenosum puteum praefocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339.f. non vult proficisci Babylonem 343.b. donatur magnis muneribus & alia eius gesta ibid.c
hieremias consulens Ioanni Careae abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
hierichus vrbs 112.a
excinditur, & restaurata ipsius duris

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichuntis fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisao factus 891.d
Hierichuntij agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathaei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo aegrotante quid responsi acceperit a propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
Hieroboamus Iocilius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiecit ibidem. moritur Zacharia filio haerede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudaeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferiorésque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Danidis dicta, & quomodo exedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui propheta predixerunt 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & propfanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiusque templum eur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.e
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1649.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum edificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graeca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiose Agrippae & Politiano obuiam progressi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quae millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.a
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa porticus 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968 per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hyppici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.e
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. mulctatus quod Salomoni proposita aenigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solennior quam Graecos 1038.b
Historiae scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historiae verae quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumenterũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocaustoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemata nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coeperint 7.e
Hominum commercia quibus vitanda 94.e
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.e.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperberetaeus mensis 92.e. 263.b. 286.b

Hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannei filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & otiosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. disceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475.a. 481.e. honoratur ab exteris gentibus a 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486.a. capitur & amputantur auricula eius 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo socero tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 71c.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæa 726.f
Hyrcanus Iosephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum immittit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d. Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur 452.per totum. eius felicitas & mors 454.a. somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipse 152.c
Iabissa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulum & filios eius extinctas 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobs filij Isaci nativitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti viso offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44.f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij agguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383.b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278.c. discerpitur à leone 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syssarem occidit 153.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
iania regni termini 1040.b
ianneus Alexander. quære Alexander
iapha vicus 1016.d
iaphæ munitiones 848.a
iapheth filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat. ibidem e
iar, mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Onia pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.c
iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Iapheti filius 13.a
iazarus pontificatu privatur 618.e
iaziel propheta vaticinatur Iosaphato 298.c
iazoren vrbs spoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi subdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt. ibidem g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Giora 894.f
Ioannis Lenia pecunias prædantur 897.e. ad Titum supplices veniunt 965.g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboshus Sauli filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iessæus filius Obedæ 164.a
Iessei filij qui 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo privatus 408.b
iesus Nauesi filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat suis commilitonibus, & territo reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam dimidit tribubus 141.per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu privatur 557.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879.per totum
mors 882.c
eius virtutes celebratæ 883.b

Iesu Saphiæ filij facinora 1003. e. & 1008.1009.1020.1021. per totum
Jesus Sapphæ filius 822.d
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.c
Jesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858.860. per totum
Jeus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inigitur rex Israelitarum 308.b
Jezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Balis sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur Joaza filio successore relicto 313.f
Jeus propheta arguit Iosaphatum 297.a
Jezabela quam mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94.c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.f.208.a
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quousque 805.f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991.c
iniuria maxima quæ 122.d
inuenta debere restitui 127.f
Inundationis vniuersalis descriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.f. 215.a
exercitui præficitur Davidis 222.f
Syros vincit 224.e
Davidis nomine belligeratur fortiter 225.226. per totum
ingeniosum commentum fingit 228. b
Absalomum interimit 234.c
Davidem Absalomum lugentem increpat 235.d
præfectura privatur 238.d
Amasam interficit & Sabaum persequitur, capútque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Joadius quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Joasúmque regno præficit 312.a.313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Joachabis nativitas & quid significet 167.a
Joacimus Jesu filius pontifex 367.f
Joachimus Joacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captivitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.c
Joacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptijs factum 336.b
tributarius etiam fit Babylonijs 336.d
occiditur 337.d
Joacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hyrcanus
Ioannes Ananiæ filius Gophnitica & Acrabatena regionum rector designatus 822.e
Ioannes Asamonæi fil. occisus 710.b
Ioannis Baptistæ interitus 626.f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.g
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344.e
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345.a
Ioannes dux militum ionathæ 293.e
Iohannes Essæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.e
Ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabēsibus Amaræis occiditur 428.c
Ioannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922.g
Ioannes Judæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.c
moritur 383.b
Ionathæ ac Judæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e.431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
socias sæ Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deseritur à suis, tamen vincit, & 440.f
renouat fœdera 444.d
capitur per proditionem ibid.g
occiditur
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 823.b
eius proditio & doli varij 824.a 826.b
dolus nouus 827.
fuga cum mille Syris fugitiuis 828.d
ad defectionem incitat 869.d
Titum fallere conabatur 869.f
Hierosolymam fugit
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.f
Hierosolymitanis exitij causa 876.a
malitia, crudelitas & gesta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. & seqq.
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas seu Iozes Iozæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid.f
Ioasus Ochoziæ filius quomodo à Gotholiæ sævitia servatus, & rex constitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314.d
Zachariam Ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
Ioazarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 827.e
Ioazarus Iosepho invidet 1013.c
Ioazaro privatur pontificatu 618.a
Ioazas seu Ioas filius regnum paternum assequitur 313.g.315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
Iosius Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captivus in Ægyptum abducitur & moritur 333.g 336.a
Iobacchus torrens 33.b.111.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelius quid significet 96.c
Iobeli anni remissio & libertas ibid.
Iochabel mater Moysis 55.f
Iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151.d
Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas missus sit, & in mare proiectus ac à cete haustus post triduum vivus in terram reuomitus 318.c
Ionia vnde sic dicta 13.a
Ionici Judæi apud Agrippam querunter Gentilium iniurias 550.e
Ionum in Judæos odium 398.d
Ionatas Ananifil. 676.c
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 795.d
Ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Ionathas Saulis filius castrum Palæstinorum expugnat 179.c
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animositas & honestas 181.f
amor in Davidem 191.c.195.c
fœdus cum eo 193.f

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionatha cuiusdam Sadducæi cum Phariseis contentio 453.f
Ionathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit in imperij administratione 428.a
Ionathas Phariseus 1013.f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242.f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ibid.c
Ioppensium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Elisæo cauet Syrorum insidias 303.c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proicitur 309.e
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iesabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311.g. 312.a
Iosadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentarijs Dauidis 222.g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Iosephus Caiaphas, quære Caiaphas
Iosephus Canei vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822.c
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Iosephus Itaburij montis planiciem muro circundedit 866.f
interfectus Gamala 867.c
Iosepho Matthiæ filio qua causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum & Belli Iudaici historia descriptionis 1.c.
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004.1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & eum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidijs, calumnijs variis petitus euasit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
astutia eius in cognoscendis insidijs 1016.a
Ioannis consilijs contra ipsum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolym. 1011.c
in salutis discrimen incidit 1019.f. accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705. 706.707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 822.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Fiscalis subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 835.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titium & Vespasianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
eius socij ipsum persequuntur ib.
eius oratio philosophica ad socios 852. a. eius socij cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 834.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebræo nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquijs ciuitatis frustra obsecrat 965.b
Iosephus Medicaster defectionis auctor 1012.f

ter 1012.f
Iosephi filij Iacobi nativitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
solicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& variis exagitat modis 45.46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri adventanti occurrit 52.d
moritur, & ossa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Iosephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
festivum eius responsum 402.e
uxores & liberi 403.e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333. 334. per totum
moritur 335.e
Iosue, vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tributa pendere cogit 310.e
filio Achazo successore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapes filius descriptus 840.e
Iotapata excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu urbem repleverit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845.846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano producuntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Ious mensis 110.c
Iozarus constituitur pontifex 597.d
privatur eo 613.e
Iromus amicitiam cum Davide init 603.b
Irenæus orator 11.a
Iris quid designet
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21.
ducitur sacrificandus 23.a
ducit uxorem 26.a
nascuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab uxore ibid. c. moritur 34.c
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nato exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij nativitas & circumcisio 19.d
Arabum auctor est 21.f
ducit uxorem gignit fil. xij. 22.c
Ismael Phabei filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regij generis iudæus Godoliam interficit 334.b. quantam eadem etiam aliorum hominum fecerit prater Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptijs, necantur, & gravibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 97.e.98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ insciò Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obvenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitarum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam. & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commouentur inter se propter aram in ripa Iordanis extructam 143.c. quomodo se gesserint post Iesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.e
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151.e. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis miserè tractantur 153.d
restituuntur libertati per Gedeonem 154.f. sub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, sed per Iaphthem liberantur 158.d
ceduntur à Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
ceduntur à Palæstinis 208.b
civili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Iesum nequiverint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g
situs 866.f
Italiæ bella civilia 896.d
Ithacia seu Hirenes concubina Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus privatur sacerdotio 254.e
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal & eius inventa 7.d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 698.d
Iudææ regio ubi præstantissima 719.b
Iudææ descriptio 833.d
Iudæa nulla pars erat quæ non vnà cum Hierosolymis interiret 888.e

Iudæus vinus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolyma 933.d
Iudæi quando primum cœperint appellari 372.b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. qua forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. *summa calamitate constituti post Iudæ casum* 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. *quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti* 485.e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudæorum sectæ quot 442.d
Iudæi quàm sint religiosi 474.b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Iudæi seditionem excitant 596.601 604 605.606.607.608. *per totum*
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695.a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudæorum 20000. *à seipsis contrita* 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695.g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudæorum epulæ ferales 775.a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudæi Petronio supplicant 791.b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsarea 799.b
Iudæorum dispersio in totum 809.d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814.d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudæorum & Romanorum stragis in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudæi à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Iudæorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudæorum in Massada immane facinus 894.b
Iudæorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033 c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. *eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum* 1042.a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia cõtra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064. 1065
Iudan, Amasiæ regis mater 316.c
Iudas, iudæi 14.b
Iudæ portio in terra Chananea 141.e
Iudæ natiuitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauraverit ac perierit 709.c
Iudas Caphsei, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Iudas Essæus propheta 713.c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas, iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.a
iudas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. *Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit* ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
eundem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. *creatur pontifex, & fœderatur Romanis* 424.b
cadit 425.e
iudas Sepphorei sophista 772.e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178.b
iulia vxor Cæs. Augusti 559.d
iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & factum 947.a
iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudæos 482.a. *parat expeditionem contra Scipionem & Catonem* 485.d
occiditur 489.a
iulij Cæs. magnificentia & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 652.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izates regis filij & fratres Izatis supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 155.f
de se cum Laobagis 30.c
pasce-

perſequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonij cum Iudæis ſocietatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmony quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidus decimæ legionis præpoſitus 956.f
Latopolis 65.c
Latronum colluuies Hieroſolymis 871.e.872.eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694.f.695.f.999.f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occiſus 653.f.656.e
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304.f
Leproſorum conditio 94.c & quod alicubi ſint in precio ib.e
Leuces loci deſcriptio 988.f
Leui, militum præfectus 1013.b
Leuis natiuitas 30.e
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34.a
filij ipſius tres 52.a
Leuias traditur 871.g occiditur 872.a
Leuita vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147.c
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.a
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.g.109.a
earum ciuitatum nomina 142.c
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699.d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391.e.397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075.1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.d
Leges Moyſis ad mores pietatémque pertinentes 121.a.122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.e
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.d
Lybia dicitur Aphrica 24.d
Lybs, Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciunt 703.a
longæui cur primi homines 11.b
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.f
longini equitis Romani forte factum 924.c
Longini iuuenis Romani facinus 953.f.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g captiuus abducitur 18.a
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.d filiæ cum patre coeunt ibid.f
Lotis vxor in ſalis ſtatuam verſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.b
Macherunta quoque 983.a
Iardem Syluam oppugnat 983.b
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenſes 654.b
luminum feſtiuitas, & eius inſtitutio 415.e
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
luſtrandi populum modus 109.g.110.a
luſtrationis tabernaculi modus 88.c
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.e
lydi olim Ludi dicti 15.a
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſit in regnum 490.d interficitur à Cleopatra 519.a
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.c
lyſiæ committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.d
lyſias vincitur à Iuda Macchabæo 415.b occiditur à Demetrio 421.g
lyſimachus fratrem ſuum occidit, & Gazam prodit 459.e
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.a
lyſimachi portentoſa de Iudæis mendacia confutata 1058.1059.1060.1061 1069.1070.1077. per totum

M

MAcedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis ſubditi 806.a
Macedones Ægyptios ſubiugarunt 1068.e
Macchabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima & ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. a. vbi hiſtoria Macchabæorum fratrum
Machæra dux Roma. legionum qualiter ſe geſſerit apud Herodem 503.d 738.b
Machir, tertius ex fratrib. Macchabæi conſtantia 1094.b
Macherunti Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 816.b
Macherus quomodo capta à Romanis 982.c. ſitus eius deſcriptus 980.c
Macho capta & depredata 222.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. per tot. cæduntur cum ſuis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.d cæduntur maxima ſtrage 155.a
Madiana ciuitas 59.d
Madus, Madei 13.a
Magnus campus regio 1014.e eiuſque deſcriptio 891.a
Magoges & Magoga populi 13.a
Magus Ægyptius pſeudopropheta triginta millia hominum ſeduxit 797.a cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Iudæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Caſſio 727.d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabum regis perfidia 494 a 733.b
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.f
Malichus Iudæorum dux 721.e auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.c Antipatrum veneno tollit 490 interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogatiua 73.c
Manachaſes veſtis qualis 84.b
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542.a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.g.812.a velut rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis ſit ibid. interficitur 813.a
Manahemus occiſo Seleſmo regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullo pace redempta moritur 320.b
Manaſſes Ioſephi filius 44.d.52.b
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.a cenſetur loco Leui 96.f
Manaſſe pars dimidia Chanaæa 141.d
Manaſſes Ezechiæ filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor captus à Babyloniorum rege tandem in prin-

cipatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatum 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses irans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822. e
mandra, locus 344.f
mane, quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039. d. eius historiæ compendium 1039. 1040.1041. per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056.1057.1061. per tot.
manna qualis cibus 72.g
manneus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163. e
m. Agrippa. vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
m. Antonius. quare Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956 f
mardocheus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f.367.d
mardocheus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
mare vas templi cur sic dictum 261.b & quam fuerit capax, eiúsque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
maresa vrbs 283.a
maria Eleazari filia facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia, vxor Herodis 512.b
occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693.f
mariamme Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudæa constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massadæ castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Apsalomi, vir strenuus 441. d
matthias Iohannis filius sacra prophanare renuit, verámque religionem fortiter tuetur 410. g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margaloti seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margali sophista 772.b
matthias pontifex mittitur vt Simonem Goræ Hierosolymam introducat 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. priuatur eo munere 597.c
matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla, locus 161.g.162.a
mazaca ciuitas 13.b
madabenses Amarei, Iohannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Atticus & Siculus 100. b
medi populus 13.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcis cogniti 1038.f
megassari facinus aud. x 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 16.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f.192.b. datur alij nuptum 202.a
videt maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum comitio excipit 18.d
meliis impesuit Pseudalexander 783. e
Memnonis sepulchri descriptio 790. g.791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit vlteri 237.a
Memphitarum deditio 724.e.
Menander Ephesius singularum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Menda ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum deficit à patrijs legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensa à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donata descriptio 403.d
Mensis anni primus. Messi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.c
Meroë vnde dicta 58.f
Mesas, Mesanæi 15.a
Meschus, Meschini 13.b
Mesopotamia difficilis transitus 24.f
Mesre, Mesræi 13.f
mesræi filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs. ob Zelotypiam trucidata 694.a
methyr, tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à cede reseruatus 813.d
metilius Romanarum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
micheas propheta, vulnerare ipsum nolentes male ominatur 292.e
Achabo malum nunciat, quare in carcerem conijcitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
micheas propheta 336.g
michole vxor Dauidis. vide melcha
mileſius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quantum cladem Iudæis dederit 691.b
militis mosaicos libros discerpentis pœna ibid.c
militia qui non commodi & qui ab ea immunes & seq. 129.f ibid.g

Mina quantum pendeat apud Iudeos 478.c
Mineus Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m.minucianus 660.a.671.e
misael appellatur Misaches 346.a
misas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo necessitatis peruenerit 300.c
misenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri præfectus 358.b
mithridates occisus 473.b
mithridates Pergamenus Pelusium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.*eius gesta* 724.a
mithridates quomodo ab Aniceo tractatus, quomodo ab vxore, deque eius victoria 648.d.*per tot.*
mnaseas Græcus historicus 1051.a
moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
moabus & Ammanitæ socij, mutuo sese interimunt 298.e
iterum sternuntur & prædantur 301.d
moabus, Moabita 21.a
molonis mendacia de Iudæis 1061.d
monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaïsmum sit amplexus 685.c
eius regnum 920.c
monobazus Monobazi filius prorex constituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
moses, qualis fuerit vir 3
moysis natiuitas 55.a
quomodo seruatus 56.b
cur sic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyses diadema regium pedibus calc.us ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra pastores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. *conspicatur rubum ardentem in Sina* 60.b
confirmatur ei liberatio Israelitarum 61.f
edit miracula, nomẽ Dei cognoscit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Israelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traducit eos per mare rubrum inceptumes 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & manna impetrat à deo* 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri sacerdotium confert* 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum consulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
censet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni bellóque necessaria 96.f.*mittit exploratores in Chananæam* 98.d
Core factionem compescit 104.d
eius iustitia 106.f. *lustrat populum* 109.g.*Sehonem & Ogem reges delet* 11.*per tot.* *Madianitas cum suis regibus cædit* 117.e. *Iesum sibi designat successorem* ibid.g
moriturus quid suis prædixerit 119.b.*quas leges præscripserit* 120.f
vsque 136
exhortatur Iesum vt in Chananæos exercitum ducat 131.e
nube circundatus disparuit 132.d
luget ur triginta diebus à populo ibid.inf
Moyses fabulosè dicitur fuisse leprosus 84.d
vir admirandus 99.f
Moscos quinque librorũ scopus 1036.f
Moses apud manethonem prius Osarsiphus sacerdos Osireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moses Ægyptiis vir diuinus habitus 1056.d. *eius tempora quibus vixit descripta* ibid.
eius virtus & gesta 1070. 1071. *per totum*
mosollani Iudæi nobile factum 1049.f
mucheus fert sententiam contra Vasten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuersorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam constuprarit 622.f
murus triginta cubitorum stadiorum cum tredecim castellis circum Hierosolymam triduo ædificatus 937.b
musicorum instrumentorum Dauidis regis descriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemita & quid significet 163.c
quomodo Ruthem instituerit 164.b
Naases Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saule occiditur 178.b
Naases iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabatæes Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g
quid significet 201.c
moritur, ibid.f
Nabla, instrumentum musicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.f.14.b
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infestat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hierosolymitanorum præstantissimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hierosolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e
Hierosolyma penitus excindenda, & templum spoliandum, populumque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c
Iudæorum nobilium quorundam pueros instituit & castrat ibid.f
somnium, cuius erat oblitus, vult sibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f.*moritur* 349.c. *gestorum eius repetitio* 350. d. *posterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter regatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad templum spoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæsus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais à Cæne condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbatha regionis situs 799.f
Narbathene toparchia à Cestio equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e *mittitur ad Dauidem increpandum* 226.e. *indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet* 247.c
Naumi prophetia de exidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839.g
Necessitate laborantes subleuare, hominis decentissimum & deo gratissimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 355.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum inuerit Iudæos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 52.c
Nepthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Nexus cur Iudæi abstineant 33.c
Nicæa & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.a
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550.g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 781.f
Nigro Perææ qui Idumeam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumæa rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peræa, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nigliśar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus usque ad Elephantinem nauigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

Obadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334.b
Olivieti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Dositheus Judæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Onia fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate eiectos 708.e
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.e
vide Menelaus
Onias Simonis Justi fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.a
Ophnes scelestus filius Elis 164.f. 165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armeniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam examinatur 219.g
Oza percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Juda patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

Pacorus rex Medis 688.a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 739.d
Pacorus Paceri regis princeps explorat Judæam ibid.
insidia-

insidiatur Phasaelo 495.x.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. uxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis prælientes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173
iterum bellum eis inferunt 187.d
caduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cellanorum agrum inuadunt 197.g
Saulis ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmyra urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panis pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Panichis concubina 757.g
Papiliagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcaniumque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
prostigantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a. 136.b. 602.i
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendū 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime nascātur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votivam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis fortè factum 952.a
Pelusium vrbs 184.c. 894.b
Pelusium capitur 480.d. 724.c
Pentecostes festivitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoste unde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarū cōtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 59.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat summis temporis 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Dorifas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanias Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. *per totum*
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.e
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Pharisæorum secta qualis 385.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716.e
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit sese 732.e
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b. 748.b. 779.b. 914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit uxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris insolentia 765.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Gryphi fil. Syriæ parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calūniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiúsque gesta 1003.a.1012.d
filia eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gadditas cum reliqua dimidia tribu 143.e succedit patri in pontificatum 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042.1043. per totum
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f.620.a
Phruræa festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phuites Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsaris imagines 789.c
tumultus alius ob' Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Aristobulum 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Mosen imitatus 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circuncisionem admittit & Berenicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quóique fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. repetitur à Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumelijs 621.b.623.g accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Portius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. quare Festus
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudeum sagitta transfigit 955.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienses vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Oma irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captum totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 388.a
traducit Iudæos in Ægyptum 388.d

eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabb. ubi 1050.d. liberalitas & benevolentia erga Iudaeos 1064.b
Ptolemaeus Lathurus Ptolemaei Philometoris & Cleopatrae filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno privatur 452.g. 456. obsidet Ptolemaidem 457.d. Asochim oppidum capit, Alexandrúmque Iannaeum vincit, & quanta eius saevitia 458.a
Ptolemaeus Mennaeus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemaeus Mennaeus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemaeus Minnaei filius 716.a
Ptolemaeus Philadelphus 1. Iudaeos in Aegypto servientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Graecam magnis muneribus transferendam curavit 389. usque 397
Ptolemaeus Philometor Ptolemaei Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemaei Philometoris & Cleopatrae uxoris liberalitas erga Iudaeos 1064.c
Ptolemaeus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemaei Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
poenitentia ibid.
Ptolemaeus Simonis Asamonaei gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemaei dicti Aegyptii reges 222.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus. 790.f
Ptolemais duo millia Iudaeorum apud se habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Machabaeo victi 416.f
Puellarum hereditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli urbs 652.c
Putei Luminis 18.a
Putiphare. vide Petephres
Pythagoras Samius emulatus Iudaeorum scripta 1046.f
multas Iudaeorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagorae & aliorum stoicorum de divina natura sententia 1071.e
Pythium templum aedificatur 560.b

Q

Quadriga solis sublata à Iosia 354.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliae fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriae praefectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 590. usque 594. & inde seditiosos Iudaeos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudaeam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebraeorum tuetur a vi Chananaeorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
amulatio erga sororem 30.f
maritis complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, quis & Ietheglaus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit uxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum praefecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu divinitus delitus 330.d
Rases Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in connubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme urbs quae aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudaeos 367.b
Regum virtutes praecipuae quae 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206.d
Regibus subditi quae ferant 173.g
Rhegines populus 15.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphaei 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, foederibúsque suum auxit regnum, & duabus xviij. uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis aerea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano crevit & floruit 975.a
Romanorum in Iudaeos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudaeos affecerint 485.e. & inde
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captivos ubique circumduxere 807.d
Romani in praesidio Massadae interfecti à Iudaeis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudaeis caesa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudaeos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, praeter Ciscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymae potiuntur, eiúsque partem maximam diruunt 923.d. cum Iudaeis acriter confligunt ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudaeorum revereri 927.f. per legem Iudaeorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymae 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudaeis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Graecos pervenit 1038.g
Romus, Romei 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitae & Gaditae altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus praefectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quàm valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabaeus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Davide 238.b
Saba, Sabei 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbeus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum praefectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriae Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudaeos propter auaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romae capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Subuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis aedibus extructam pro Mardochaei suspendio 379.g
Sacchaeus transfuga Iosepho prodit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.e
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitus & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudaeos 1036.a
nuptiae ibid.
Sacerdotibus quae cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94.per totum
Sacrorum scriba 54.e
Sadeus Xerxis praefectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.a
Saddocus nouas res molitur 616.e
Sadducaeorum secta 442.d.617.e.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cutheos in Iudaeam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas victoria 359.a
Salome, aliàs Alexandra, vxor Aristobuli, soluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quae Iuliae Augusti coniugi testamento reliquerit 789.a. *eius reditus erant sexaginta talenta* 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. *soror Herodis prodit Iosephum maritum suum fratri* 517.b. *alteri marito Costobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & earum vxores* 553.e.594.f. *accusatur Herodi* 566.b. *Alexae iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Davidi successor & templi extructor 220.g
nascitur 227.g. *instruit eum pater* 246.b. *constituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus se de hostibus sit vltus* 254.b. *regis Aegypti filiam ducit vxorem* 255.c. *petit à deo & accepit sapientiam* ibid. e. *controuersiam mulierum duarum diiudicat* 250.d. *toparchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes composuit* 257.f
eius cum Iromo amicitia & materia cadendae petitio & concessio 258.259. *per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eò transtulerit* 256. *vsque* 266. *somnium videt & regium extruit cum domo reginae* 265.g.266. *quibus donis remuneraverit Iromum* 1042.d
Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit 268.c
ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a
quali satellitio stipatus incesserit ibid.g
quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores DCC. *& concubinas* CCC. 272.d
praedicitur ei filium ipsius poenas prose daturum ib. *multis hostibus à deo excitatis infestatur* 275.a
moritur Roboamo successore regni relicto 274.e
quo tempore edificauit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hereditaris ius 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samaeas propheta Hierobomio minatur 279.c
Samaeas vir iustus accusat Herodem & vaticinatur Iudaeis mala imminentia 484.d
Samaritae populus 14.d
Samaraea quae Mareone vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo aequatur 452.a
Samaria vrbs, vide Sebaste 531.b
Samariae regionis descriptio 833.d
& quid à Iudaea discrepet ib.
Samaritae qui ante Chuthaei 386.a
Samaritarum odium in Iudaeos 36.b
accusantur apud Darium ib.c
Samaritae Iudaeos infestant 401.a
Iudaeos se esse negant agentes feliciter 410.d
Samaritarũ dissidium cum Iudaeis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudaeorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatae ciuitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gesta eius 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.c
consilium de libertate recuperanda 111
Samuel senio grauatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175.d. *ostento indicat Hebraeis deum iratum propter regem petitum* 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 185.d. *Davidem vngit regem* 186.a
moritur 200.b. *ab vmbra reuocatus per ventriloquum* 204.a
Sanaballetes Darij praefectus dat filiam suam Nicaso vxorem Manassi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit à Dario, Manassi templum & sacerdotium confert moritúrque 384.e
Sanctum, quae tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebraeorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudaeis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandae gratia 19.b
nunciatur ei partus sterili ibid.
expellit

expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabaz anes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phasaelo insidias indicat 371.d
Sarepta oppidum 285 f
Sarepiana vidua fiducia 225.g.226.a
Sardonyches XII. cum vestitu pont. 90.a. quibus inscripta sunt nomina filiorum Iacobi, in Essene 85.d quae virtus eis insit & quando cessarit 90.b
Sarmatae Istrum transgressi praesidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a proximas regiones totas pervastant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriae praeses 571.c eius sententia in filios Herodis 578.d
Saulus asinas patris quaerens à Samuele rex constituitur 175.c.176.f quàm decora fuerit statura 174.e vincit Ammonitas 178.a Palaestinos superat, & aram extruit 181 f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a regno exuitur 186.a numine privatur, & fit daemoniacus 186.g.187.a commouetur contra Dauidem 189.e. insidiatur vitae ipsius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a consulit ventriloquam 204.c fortitudo eius 205.g.206.a cadit vna cum suis filiis in praelio 208.f. ipsius progenies datur ad supplicium Gibaonitis 242.a eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in societatem recipit, & obsidione liberat 471.c cum Areta foedus init 475.f in Syriam praeses missus 718.a pecuniis corrumpitur ibid. Aretam mulctat 721.c
Scenae locus 33.e
Scipio Alexandrum Aristobuli percutit securi 479.g
Scopas dux Ptolemaei Epiphanis 399.a
Scopi loci descriptio 908.d
Scythae populus 13.a.à Graecis qui Pontum nauigant cognite 1038.f. Anacharsim à Graecia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitae Iudaeorum tredecim millia perfidiae interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.e
Sebas fil. Ili, vnus fortium Dauidis 243.a
Sebaste conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebastemi, equitum ala sub Cumano 795.a
Sebastenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebast. portus 768.d à quo sic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex constituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, sed frustra ibid.c expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis sibi aptatis quid Achabo vaticinatus sit 294.g
Sehon rex negato Hebraeis transitu, praelio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni insidians occiditur 632.d
Seir quid significet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriae regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Seleſinus Iabesſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigesima post die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri succedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eumque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Asiae rex opes Iudaeorum sacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudaeis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus descriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Assyriorum rex Hierosolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum se recipit 329.e. à filiis senioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Assyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolium conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis dissidium 671.c
Senis cuiusdam magnanimitas 503.a
Senis cuiusdam seueritas 737.b
Seuinus Gallus Syriae praeses 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sepharis vrbs Galilaeae 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio absumitur 609.b.781.a
Sepharis cum tribus aliis ciuitatibus à Iosepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilaeae maxima 832.e
Sepphoritae à seditiosis molestantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent suo malo 1027.d
Sepphoritae à Iosephi militibus spoliantur praedaque reddatur 828.e
Sepphoritae Ptolemaidem ad Vespasianum pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remissio 96.b
Septimi diei obseruatio 719.f
Septuaginta Interpretes legem tantum Iudaeorum in Graecam linguam transtulisse 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendae causa ad Ptolemaeum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebaus dux Iudaeorum Babylonem deducendorum Hierosolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam seduxerit 5.d. mulctatus 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Caesar praeses Syriae 483.d.725.g. interficitur à Cacilio Basso 488.f
Sextus Cerealis quintae legionis praepositus 956.f
Sica qualis gladius, & sicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hierosolymis palàm latrocinantur 597.c eorum fraus ib.
Sicariorum in Massada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b donatur Dauidi à Saulo 203.d diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimae captae & solo aequatae 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Siciuitis pareit Saulus 184.c
Sicimita quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis scientia quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam praestant Iudaeis ad templi aedificium 364.c
Signi dandi auctoritas penes quos Romae 666.c

Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d. offendit Agrippam 676. f occiditur 679. f
Sila Tiberiensium dux 1005. c. 1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscalem scribit 816. c
Silo dux Roma. exercitus 500. a. 734. e corruptus deprehenditur 500. c. 735. d
silus vrbs 140. d
Simeonis natiuitas 30. e vindex ingenium. filij sex 52. a
Simeoni quæ terræ portio cesserit 141. e
Simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145. c
Simonis Asamonæi filij gesta 710. d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537. c priuatur sacerdotio 589. c
Simon Camithi annuum pontificatum administrat 619. c
Simon Cantharæ constituitur pontif. 675. c. priuatur eo 676. c
Simon Cyprius magus 693. d
Simon Essæus Herodi somnium explicat 614. b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784. g. propria secta Sophista erat ib.
Simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024. a
Simon Giore filius Romanos apud Bathoron inuadit 819. a Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 820. a cum latronibus qui erant Massadæ Idumeam populatur ibid. b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894. a. eius gesta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931. f. 932. g. 938. e. 946. c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607. g. 608. a
Simon Iustus pontifex 392. a. 401. b 407. d. eius filij tres, omnes pontifices 408. c
Simon Matthes Matthei fil. 410. g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429. a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416. e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784. c
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880. b
Simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814. f
Simonias vicus 1007. c
sina mons 288. d
sinæus mons 14. d
Sis, nomen clini & quid significet 298. c
sisa Dauidis sit Scriba 222. g
sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359. c
Sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242. d
Socratis mors & mortis causa 1079. e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17. e excidium ipsorum 20. c
Sodomitice terræ descriptio 892. f
Sogana Arabum vicus 1019. c
Sogane & Seleucia rebellant 863. b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527. g interficitur 529. g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984. a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095. f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096. c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18. d. 218. d
Somnia cur deus immittat 43. g
Sophaces vnde dicti 24. e
Sophira regio 269. f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504. d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507. d Hierosolymis discedit 508. a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740. d
Spadones abominandos 129. b
Spasini castrum 684. b. 685. a
Spelunca Galilææ quomodo expugnata ab Herode 502. d
Spelunca latronum quales fuerint 736. g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodita 544. c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535. a. 695. g. 696. a ædificatur 538. c
Stratopedum munimentum incensum 812. d
Subditi quomodo contineantur in officio 537. g
Supplicandi mos apud Syros 292. b
Susa scribis præficitur 241. f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222. c contra Reboamum ducit exercitum 279. b. Hierosolymam in deditionem accipit, templúmque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279. d
& quomodo imbelles reparauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566. e latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570. f. 571. d defert Cæsari Herodem 571. g. 572. accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b. 577. b. iterum accusatur 586. g. 587. a
Syllæus procurator Obodæ 755. c
Syene puteus 26. g
Syria subditur Dauidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 992. d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224. e
Syri populus 15. a Iudæorum ciuitates vastant 813. g
Syrorum cædes 817. g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649. g. 650. a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696. a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813. g
Syrorum auaritia & crudelitas 940. a
Syssares dux Iabini exercitus quomodo occisus 158. b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98. e eius interpretatio 86. f illustratio 88. c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90. d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g
Tabernaculorum festinitas 92. d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti vrbs 17. d
Tarichearum situs 857. f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862. b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320. a auxiliatur Achazæ contra Syros 322. d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383. f. 386. f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450. d
Templi structuræ apparatus 259. a exordium & tuta cum vasis descriptio 259. c. 260. 261. 262. per totum
templo absoluto infertur arca 263. c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 34.
Templum Hierosolymis instauratur 364. f 365. d

363.d spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
restituitur & repurgatur à Juda Macchabeo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f.916.917.918.per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d
causa & principium ibid.
tempus à prima constructione per Solomonem vsque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066
sanuarum descriptio 1067.c
Tephthei Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Omæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thano Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanius occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Absalomi germana 218.f
stupratur à fratre Ammone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 145.b 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsius, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumastus Caij seruus 633.d
oblata Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 659.b
Thebethus mensis 270.a
Thecoa vicus 1031.b.894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infectatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani sit pontifex 627.c
submouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Pharaonis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Thendas præstigiator seducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Thendio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani auctores vrbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Josepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienses Vespasiano se dedunt 869.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619.b. Isiacos & Idem supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirathaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintadecimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatum capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seq. 920.921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931 f. & segg.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925 f. 926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936. 937. per totum. 944. vsque 954.955.f. vsque 960.962. vsque 977.988.989
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Vespasiano missus 848.a. Tiberiadem missis vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphonis ſcurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonſor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis ſtipator falſo accuſatur 574.759.d
Tyrannus & Priſcus præfecti caſtrorum cum pluribus equitum magiſtris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Aſſyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud ſe habitantes partim vinctos cuſtodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & hiſtoriæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipſi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Ioſephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem miſſus à Veſpaſiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Aſiaticus 660.a.671.e
eius generoſum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudæa præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izate indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præſes 768.g.776.f.777.d
quid geſſerit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regia præfectus eiuſque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Bataneorum 815.g
Vaſte regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g. 82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo ſe geſſerit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vētriloquorū vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium ſumma 262.c
Veſpaſiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Veſpaſianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030.a
Veſpaſiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
geſta eius in Iudæa paſſim habentur 837. 838. *vſque* 845. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. & 860. 861. *vſque* 870. & 885. *vſque* 902.
Veſpera quæ diei pars 4.c
Victimæ ſalutares 90.e
Victimæ ſint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, ſupra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præſes Iudæis impetrat rurſus ſtolæ pontificiæ cuſtodiam 544.d.624.f. *beneficus eſt in Iudæos* 624.c. *exuitur prouincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiſcitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis ſepulchrum natura miraculoſa 791.a
Volumnius, Syriæ præſes 571.a
eius ſententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologeſus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum conſequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & inſtituerit 7.b
Vſes Damaſci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus menſis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Eſdras & Neemias gentis ſuæ nomine concedit 367.f. 368. 369.370.371.372. *per totum. ei mortuo ſuccedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magiſtratus 298.a
Zabelus dynaſta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. *filij* 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Ceſtio direpta & incenſa 817.e
Zabulonitarum ſors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum ſuccedit 318.f
ſexto regni menſe occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipſo templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias ſupremus Iſraelitarum dux Amiam Achazæ filium ſuperatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuerſa familia tollit, & ſe regem conſtituit, quo regno ſeptem diebus potitus ſeipſum exurit 284.a
Zambrias alienigena ſe miſcens & Moyſi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zaræus Æthiopum rex Aſano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali conſilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ inſidiis, vxorem Simonis Giocæ rapiunt 896.a
metu perculſi eam remittunt ibidem c
Zelotarum ſcelerata facta repetita 986.e
Zelotæ inſidiis vxorem Simonis Giorarapiunt 896.a
metu perculſi eam remiſerunt ibidem c
Zelotarum dominatio, cauſa excidij Hieroſolymitani 904.b
eorum immania ſupplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphenſium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, decimæ priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor ruſulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel ſoluta quæſtione Dario vota commonefacit 362.e
reducit Hieroſolyma dimiſſos à Dario Iudæos, eiſque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d.363.f

FINIS.